

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΑ ΟΚΤΩ.

XENOPHONTIS
DE
CYRI INSTITUTIONE
LIBRI OCTO.

Græca recognovit, cum Codice MS^to^ OXONIENSI & omnibus fere libris Editis contulit, plurimis in locis emendavit, Versionem Latinam reformavit, Observationibus suis, Tabulâque Geographicâ auxit & illustravit; Notas H. STEPHANI, LEUNCLAVII, Æ. PORTI & MURETI recensitas & castigatas, Variantium Lectionum delectum, ' 'icesque necessarios adjunxit

THOMAS HUTCHINSON, A. M.

EDITIO SEPTIMA.

LONDINI,
Typis W. BOWYER & J. NICHOLS;
Impensis W. GINGER, ad Insignia Collegii Westmonasteriensis juxta Scholam Regiam; & J. & F. RIVINGTON, J. BEECROFT, T. DAVIES, T. LONGMAN, W. JOHNSTON, L. HAWES, W. CLARKE & R. COLLINS, B. LAW, & T. CASLON.

MDCCLXXIII.

mul editioni ſalva ſua conſtaret præſtantia, ac mole voluminis decreſcente, pretium unà decreſceret. Duo tamen adjecti ſunt Indices: quorum alter voces, ad rem quæ ſpectant militarem, expoſitione auctas; alter res memorabiles, ſervato literarum ordine, complectitur. Vale, Lector amice, curiſque noſtris fave.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Α'.

1 ΕΝΝΟΙΑ ποθ' ἡμῖν ἐγένετο, ὅσαι δημοκρατίαι κατελύθησαν ὑπὸ τῶν ἄλλως πως βουλομένων πολιτεύεσθαι μᾶλλον ἢ ἐν δημοκρατίᾳ· ὅσαι τ' αὖ μοναρχίαι, ὅσαι τε ὀλιγαρχίαι ἀνήρηνται ἤδη ὑπὸ δήμων· καὶ ὅσοι τυραννεῖν ἐπιχειρήσαντες, οἱ μὲν αὐτῶν ϗ ταχὺ πάμπαν κατελύθησαν, οἱ δὲ, κἂν ὁποσονοῦν χρόνον ἄρχοντες διαγένωνται, θαυμάζονται ὡς σοφοί τε ϗ εὐτυχεῖς ἄνδρες γεγενημένοι. Πολλοὺς δ' ἐδοκοῦμεν καταμεμαθηκέναι, ϗ ἐν ἰδίοις οἴκοις τοὺς μὲν, ἔχοντας ϗ πλείονας οἰκέτας, τοὺς δὲ, ϗ πάνυ ὀλίγους, ϗ ὅμως οὐδὲ τοῖς ὀλίγοις τούτοις πάντη δυναμένους χρῆσθαι πειθομένοις τοὺς δεσπότας. 2 Ετι δὲ πρὸς τούτοις ἐνενοοῦμεν, ὅτι ἄρχοντες μέν εἰσι ϗ οἱ βουκόλοι τῶν

SUBIIT aliquando nos cogitatio, quot Democratiæ ab iis eversæ fuerint, qui alio quodam reipublicæ statu, potiùs quàm populari, uti vellent; quotque item Monarchiæ, quotque Oligarchiæ à populo jam sublatæ: & quot tyrannidem adgressi, eorum alii quidem vel statim prorsùs fint *de imperio* dejecti, alii verò, si modo imperium, quantumcunque id *tandem* fuerit ad tempus, retinere valuerint, in admiratione sint, tanquam qui & sapientes fuerint & felices viri. Quin & multos animadvertisse videbamur, quorum alii quidem in privatis ædibus famulos vel complures, alii verò perpaucos haberent; cùm tamen iidem domini nè his quidem paucis in omnibus possent uti obedientibus. Ad hæc autem cogitabamus, & bubulcis in boves, & in equos

1 *Εννοιά ποθ'* &c.] Eo consilio procemium hoc adornavit Xenophon, ut Cyrum virtute, tam bellicâ quàm civili, instructissimum exhiberet. Imperandi artem esse quiddam longè difficillimum, alia atque alia Civitatum Græcarum fata multiplici docuerunt exemplo. Erat ergo Cyri propria quædam laus, quòd eam penitus intellexit, & feliciter exercuit: dum quanto major operi accesserit difficultas, tanto uberior illi constiterit gloria.

2 *Ετι δὲ πρὸς* &c.] Ab imperatorio ad pastorale munus apta satìs transitio, Homero Scriptoribusque Orientalibus perquàm familiaris. Quæ quidem & simplicitati dictionis, quam in Xenophonte nulli non deamârunt, & verbis, quibus Cyrum l. 8. p. 581. usum facit, adprimè est consentanea, *παραπλήσια ἔργα εἶναι νομέως ἀγαθοῦ ϗ βασιλέως ἀγαθοῦ.*

βοῶν, καὶ οἱ ἱπποφορβοὶ τῶν ἵππων, καὶ πάντες δὲ οἱ καλούμενοι νομεῖς, ὧν ἂν ἐπιστατῶσι ζώων, εἰκότως ἂν ἄρχοντες τούτων νομίζοιντο· πάσας τοίνυν ταύτας τὰς ἀγέλας ἐδοκοῦμεν ὁρᾷν μᾶλλον ἐθελούσας πείθεσθαι τοῖς νομεῦσιν, ἢ τοὺς ἀνθρώπους τοῖς ἄρχουσι. Πορεύονταί τε γὰρ αἱ ἀγέλαι οἷ ἂν αὐτὰς εὐθύνωσιν οἱ νομεῖς, νέμονταί τε χωρία ἐφ' ὁποῖα ἂν αὐτὰς ἐφιῶσιν, ἀπέχονταί τε ὧν ἂν αὐτὰς ἀπείργωσι· καὶ τοῖς καρποῖς τοίνυν, τοῖς γιγνομένοις ἐξ αὐτῶν, ἐῶσι τοὺς νομέας χρῆσθαι οὕτως, ὅπως ἂν αὐτοὶ βούλωνται. Ἔτι τοίνυν οὐδεμίαν πώποτε ἀγέλην ᾐσθόμεθα συστᾶσαν ἐπὶ τοὺς νομέας, οὔτε ὡς μὴ πείθεσθαι, οὔτε ὡς μὴ ἐπιτρέπειν τῷ καρπῷ χρῆσθαι· ἀλλὰ καὶ χαλεπώτεραί εἰσιν αἱ ἀγέλαι πᾶσι τοῖς ἄλλοις, ἢ τοῖς ἄρχουσί τε αὐτῶν, καὶ ὠφελουμένοις ὑπ' αὐτῶν· ἄνθρωποι δὲ ἐπ' οὐδένας μᾶλλον συνίστανται ἢ ἐπὶ τούτους, οὓς ἂν αἴσθωνται ἄρχειν αὐτῶν ἐπιχειροῦντας. Ὅτε μὲν δὴ ταῦτα ἐνεθυμούμεθα, οὕτως ἐγινώσκομεν περὶ αὐτῶν, [1] ὡς ἀνθρώπῳ πεφυκότι πάντων τῶν ἄλλων ζώων εἴη ῥᾷον ἢ ἀνθρώπων ἄρχειν. | Ἐπειδὴ δὲ ἐνενοήσαμεν ὅτι Κῦρος ἐγένετο Πέρσης, ὃς παμπόλλους μὲν ἀνθρώπους ἐκτήσατο πειθομένους αὐτῷ, παμπόλλας δὲ πόλεις, πάμπολλα δὲ ἔθνη, ἐκ τούτου δὴ ἠναγκαζόμεθα [2] μετανοεῖν, μὴ οὔτε τῶν ἀδυνάτων, οὔτε τῶν χαλεπῶν ἔργων

illis, qui eos pascunt, esse imperium, omnésque adeò pastores qui vocantur, posse eorum, quibus præsint, animalium dominatores jure existimari: atque videre videbamur greges hosce omnes libentiùs pastoribus parere, quàm principibus suis homines. Greges enim illi & pergunt quocunque eos pastores dirigant, & per ea pascuntur loca, in quæ eos dimittant, & ab iis abstinent, à quibus eos arceant: quinetiam fructibus, qui ex eis proveniunt, pastores ità, ut ipsi voluerint, uti sinunt. Jam verò nullum unquam gregem adversùs pastores coivisse accepimus, quò vel minùs eis pareret, vel fructu uti non permitteret; imò etiam omnibus aliis infestiores sunt greges, quàm iis, qui & in eos imperium habent, & ex iis capiunt commoda: homines verò contra nullos magis consurgunt, quàm quos imperium in se moliri senserint. Hæc igitur cùm in animo versaremus, ità de iis statuimus, eâ esse hominem naturâ, ut facilius illi sit aliis omnibus animantibus, quàm hominibus, imperare. Sed postquam cogitavimus Cyrum exstitisse Persam, qui permultos quidem homines, permultas civitates, permultasque nationes sibi habuerit obsequentes, tum verò mutatâ sententiâ coacti sumus existimare,

1 Ὡς ἀνθρώπῳ πεφυκότι] Eam sc. esse humanæ naturæ conditionem——ut Stephanus hanc phrasim interpretatus est; sive, Hominem ità esse à naturâ comparatum, ut facilius &c.

2 Μετανοεῖν] Propriè est, *Sententiam mutare*,

ἢ τὸ ἀνθρώπων ἄρχειν, ἤν τις ἐπισαμένως τῦτο πράτῃ. Κύρῳ γῦν ἴσμεν ἐθελήσαντας πείθεσθαι, τὰς μὲν, ἀπέχοντας παμπόλλων ἡμερῶν ὁδὸν, τὰς δὲ, καὶ μηνῶν, τὰς δὲ, ἐδ' ἑωρακότας πώποτε αὐτὸν, τὰς δὲ, καὶ εὖ εἰδότας ὅτι ἐδ' ἂν ἴδοιεν· καὶ ὅμως ἤθελον αὐτῷ ὑπακέειν. Καί γάρ τοι τοσῦτον διήνεγκε τῶν ἄλλων βασιλέων, καὶ τῶν πατρίας ἀρχὰς παρειληφότων, καὶ τῶν δι' ἑαυτῶν κλησαμένων, ὥσε ὁ μὲν Σκύθης, καίπερ παμπόλλων ὄντων Σκυθῶν, ἄλλε μὲν ἐδενὸς δύναιτ' ἂν ἔθνες ἐπάρξαι, ἀγαπῴη δ' ἂν εἰ τῦ ἑαυτῦ ἔθνες ἄρχων διαγένοιτο· καὶ ὁ Θρᾷξ Θρᾳκῶν, καὶ ὁ Ιλλυριὸς Ιλλυριῶν· καὶ τἄλλα δὲ ὡσαύτως ἔθνη ἀκέομεν· τά γῦν ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἔτι καὶ νῦν αὐτόνομα εἶναι λέγεται, καὶ λελύσθαι ἀπ' ἀλλήλων· Κῦρος δὲ παραλαβὼν ὡσαύτως καὶ τὰ ἐν τῇ Ασίᾳ ἔθνη αὐτόνομα ὄντα, ὁρμηθεὶς σὺν ὀλίγῃ Περσῶν σρατιᾷ, [1] ἑκόντων μὲν ἡγήσατο Μήδων, ἑκόντων δὲ Υρκανίων· κατεσρέψατο δὲ Σύρες,

quod imperare hominibus neque in impoſſibilium ſit neque difficilium factu numero, modò quis peritè id agat. Cyro certè quidem novimus libenter paruiſſe alios, qui complurium dierum, alios, qui etiam menſium, iter ab eo diſtarent, alios item, qui nullo unquam tempore illum adſpexerant, alios demum, qui benè noverint nè fore quidem ut viderent; ac nihilominus tamen ei obedire voluerunt. Is etenim uſque adeò cæteris regibus antecelluit, tum iis qui paternos principatus accepiſſent, tum iis qui ipſi per ſe acquiſiviſſent, ut Scytha quidem, quamvis permagnus ſit Scytharum numerus, nullam aliam gentem ditioni ſuæ ſubjicere poſſit, ſatis verò ſibi ducat, ſi in ſuam imperium tenere perſeveret; & Thrax in Thracas, & Illyricus in Illyricos; quod ipſum de reliquis itidem nationibus audimus: nam in Europâ quidem gentes etiam nunc ſuis aiunt legibus vivere, & minimè conſociatas eſſe: Cyrus autem, cùm nationes Aſiæ ſuis ſimiliter legibus utentes accepiſſet, çum exiguâ Perſarum manu profectus, Mediis Hyrcaniiſque non invitis præfuit: ſubegit verò Syros,

mutare, aliter, quàm anteà, judicare; adeóque, cùm μεἱάνοια ipſa nihil aliud ſonet, quàm *mutatio ſententiæ*, obſervare libet Anglicanos interpretes Apoſtoli verba, Heb. xii. 17. ἐχ εὗρε τόπον μεἱανοίας, minùs rectè reddidiſſe. Ibi enim vox μεἱάνοια non pœnitentiam, quaſi Eſavo denegatam, ſed Iſaaci retractationem fruſtra quæſitam, denotat; ut hic ſit loci ſenſus, Eſavi neque precibus neque lacrymis Iſaacum permoveri potuiſſe, ut quæ modò Jacobo promiſerat, ea jam beneficia in ipſum transferenda revocaret.

1 Ἑκόντων μὲν ἡγήσατο Μήδων, ἑκόντων δὲ Υρκανίων] Partic. δὲ, præcedente μὲν, ſæpè ſolam copulandi vim habet, atque ità in pluribus ejuſdem periodi membris adhiberi ſolet. Exemplorum tanta eſt in uno Xenophonte copia, ut, omnia proferre, hominis eſſet otio ſuo & lectoris patientiâ intemperanter abutentis. Hoc igitur ſemel monuiſſe ſit ſatis. Conſimilis harum particularum occurrit uſus, Jud. viii.——σάρκα μὲν μιαίνεσι, κυριότητα δὲ &c. Notandum etiam eſt, Xenophontem hic copioſè enarrare regni illius amplitudinem, quod Cyro dediſſe Deum traditum eſt, 2 Chron. xxxvi. 23. Eſd. i. 2.

Ἀσσυρίους, Ἄραβας, Καππαδόκας, Φρύγας ἀμφοτέρους, Λυδοὺς, Κᾶρας, Φοίνικας, Βαβυλωνίους· ἦρξε δὲ καὶ Βακτρίων καὶ Ἰνδῶν, καὶ Κιλίκων· ὡσαύτως δὲ Σακῶν καὶ Παφλαγόνων, καὶ [1] Μαριανδυνῶν, καὶ ἄλλων δὲ παμπόλλων ἐθνῶν, ὧν οὐδ' ἂν τὰ ὀνόματα ἔχοι τις εἰπεῖν. Ἐπῆρξε δὲ καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ, καταβὰς δὲ ἐπὶ θάλατταν, καὶ Κυπρίων καὶ Αἰγυπτίων. Καὶ τοίνυν τούτων τῶν ἐθνῶν ἦρξεν οὔθ' ἑαυτῷ ὁμογλώττων ὄντων, οὔτε ἀλλήλοις· καὶ ὅμως ἠδυνήθη ἐφικέσθαι μὲν ἐπὶ τοσαύτην γῆν τῷ [2] ἀφ' ἑαυτοῦ φόβῳ, ὥστε καταπλῆξαι πάντας, καὶ μηδένα ἐπιχειρεῖν αὐτῷ· ἠδυνήθη δὲ ἐπιθυμίαν ἐμβαλεῖν τοσαύτην τοῦ πάντας αὐτῷ χαρίζεσθαι, ὥστε ἀεὶ τῇ αὐτοῦ γνώμῃ ἀξιοῦν κυβερνᾶσθαι. Ἀνηρτήσατο δὲ τοσαῦτα φῦλα, ὅσα καὶ διελθεῖν ἔργον ἐστὶν, ὅποι ἂν [3] ἄρξηταί τις πορεύεσθαι ἀπὸ τῶν βασιλείων, ἤν τε πρὸς ἕω, ἤν τε πρὸς ἑσπέραν, ἤν τε πρὸς ἄρκτον, ἤν τε πρὸς μεσημβρίαν. Ἡμεῖς μὲν δὴ, ὡς ἄξιον ὄντα θαυμάζεσθαι τοῦτον τὸν ἄνδρα, ἐσ-

Aſſyrios, Arabas, Cappadocas, Phrygas utroſque, Lydos, Caras, Phœnices, Babylonios: imperavit etiam & Bactriis & Indis & Cilicibus; & Sacis itidem & Paphlagonibus & Mariandynis, aliiſque compluribus gentibus, quarum nè nomina quidem quis poſſit referre. Atque Græcos Aſiam incolentes, Cyprios quoque & Ægyptios, cum ad mare deſcendiſſet, in poteſtatem ſuam redegit. His igitur imperavit gentibus, quibus neque cum ipſo, neque inter ſe, lingua erat communis: & tamen potuit tantum terrarum *nominis* ſui terrore pervadere, ut omnes percelleret, nemóque adversùs ipſum quidquam moliretur: ac tantum omnibus gratificandi ſibi deſiderium injicere valuit, ut ſemper ipſius arbitrio regi cuperent. Tot autem nationes *ſibi* devinxit, quot vel percurrere operoſum fuerit, quocunque quis ire à regia cœperit, ſive ad orientem, ſive ad occidentem, ſive ad ſeptentriones, ſive ad meridiem. Nos quidem certè, cùm ſit hic vir admiratione dignus, di-

1 Μαριανδυνῶν] Libet Populum hunc, diù nimis exulantem, ſuam tandem in ſedem reducere. Quod feci, jure factum oſtendent, Ptolom. p. 134. Edit. Bert. Strab. p. 816 & 996. Ed. Wolt. Dionyſ. perieg. v. 788. Scylax in Peripl. p. 34. Anonym. in deſcrip. Pont. Eux. p. 10. Ed. Oxon. Mela p. 23. Ed. Gron. Qui Mariandynos, non verò Megadinos vel Megadidos, inter gentes hic loci à Xenophonte memoratas, recenſere ſolent. Et, quod omnem dubitationem tollat, Philelphus, vetere uſus exemplari, *Mariandynis* in ſuâ verſione exhibet.

2 Τῷ ἀφ' ἑαυτοῦ φόβῳ] Editi quidam libri habent τῷ ἑαυτοῦ. Stephanus etiam ait ſe malle præpoſitionem illam hinc abeſſe. Quam tamen, cum librorum melioris notæ auctoritate, tum uſitato Scriptorum Atticorum ſtilo fretus, omnino retinendam cenſeo. Hi quippe præpoſitionis, ante genitivum eleganter redundantis, non pauca ſuppeditant exempla.

3 Ἄρξηταί τις πορεύεσθαι] Πλεονάζειν hic videtur ἄρξηται, ut ſæpè in libris Evangelicis; ἤρξαντο ὁδὸν ποιεῖν, pro ὁδὸν ἐποίουν, Marc. ii. 23. Et, ἤρξατο αὐτοὺς ἀποστέλλειν, Marc. vi. 7.

κεψάμεθα τίς ποτε ὢν γενεὰν, καὶ ποίαν τινὰ φύσιν ἔχων, καὶ ποίᾳ τινὶ παιδείᾳ παιδευθεὶς, τοσοῦτον διήνεγκεν εἰς τὸ ἄρχειν ἀνθρώπων. Ὅσα οὖν καὶ ἐπυθόμεθα καὶ [1] ᾐσθῆσθαι δοκοῦμεν περὶ αὐτοῦ, ταῦτα πειρασόμεθα διηγήσασθαι.

Πατρὸς μὲν δὴ λέγεται ὁ Κῦρος γενέσθαι Καμβύσου, Περσῶν βασιλέως· (ὁ δὲ Καμβύσης οὗτος τοῦ Περσειδῶν γένους ἦν· οἱ δὲ Περσεῖδαι ἀπὸ Περσέως κλήζονται) μητρὸς δὲ ὁμολογεῖται Μανδάνης γενέσθαι· ἡ δὲ Μανδάνη αὕτη Ἀστυάγους ἦν θυγάτηρ, τοῦ Μήδων γενομένου βασιλέως. Φῦναι δὲ ὁ Κῦρος λέγεται, καὶ ᾄδεται ἔτι καὶ νῦν ὑπὸ τῶν βαρβάρων, εἶδος μὲν κάλλιστος, ψυχὴν δὲ φιλανθρωπότατος, καὶ φιλομαθέστατος, καὶ φιλοτιμότατος, ὥστε πάντα μὲν πόνον ἀνατλῆναι, πάντα δὲ κίνδυνον ὑπομεῖναι τοῦ ἐπαινεῖσθαι ἕνεκα. Φύσιν μὲν δὴ τῆς ψυχῆς καὶ τῆς μορφῆς τοιαύτην ἔχων διαμνημονεύεται· ἐπαιδεύθη γε μὴν ἐν Περσῶν νόμοις. Οὗτοι δὲ δοκοῦσιν οἱ νόμοι ἄρχεσθαι τοῦ κοινοῦ ἀγαθοῦ ἐπιμελού-

ſpeximus, quo tandem genere ortus, quali prædiʃtus ingenio, quâve inſtitutus diſciplinâ, adeò in hominibus imperandis excelluerit. Quæcunque igitur de illo & audivimus & percepiſſe videmur, hæc enarrare conabimur.

AC Cyrus quidem patre natus eſſe dicitur Cambyſe, Perſarum rege: (Cambyſes autem hic Perſidarum genere natus erat; at Perſidæ à Perſeo nomen habent;) matre verò conſentitur fuiſſe Mandane; quæ quidem Mandane erat Aſtyagis, Medorum regis, filia. Fuiſſe autem Cyrus naturâ fertur, atque hoc etiam tempore à barbaris decantatur, ſpecie quidem pulcherrimus, animo verò humaniſſimus, diſciplinæ ſtudioſiſſimus, & honoris cupidiſſimus; adeò ut laudis gratiâ laborem omnem perferret, omnéque adiret periculum. Animi certè indole ac formâ tali ornatus fuiſſe traditur: quinetiam ſecundùm Perſarum leges inſtitutus eſt. Hæ autem leges à curâ publici commodi initium

1 Ἠσθῆσθαι δοκοῦμεν] Nè quis hiſce loquendi formis, ἐδοκοῦμεν καταμεμαθηκέναι, ᾐσθῆσθαι δοκοῦμεν &c. hujus hiſtoriæ fidem elevatam putet, notandum eſt, verba δοκεῖν, φαίνεσθαι, νομίζεσθαι, ita à Græcis adhiberi ſolere, ut per ea ſignificent (non dubii quidpiam aut ambigui, non quod *videtur*, ſed) quod *reverà eſt*. Sic enim Ulp. ad Olynth. 1 Dem. p. 2. τὸ δὲ νομίζειν, καὶ τὸ δοκεῖν, καὶ τὰ τοιαῦτα, οὐ πάντως ἐπὶ ἀμφιβόλου τάττουσιν οἱ παλαιοί, ἀλλὰ πολλάκις καὶ ἐπὶ τοῦ ἀληθεύειν. Cujus rei teſtimonium perhibent, Iſocrat. ad Dem. p. 6. Ed. Wolf. τούτοις γὰρ ἅπασι δοκεῖ κρατεῖσθαι τὸ τῶν νεωτέρων ἦθος. ubi, δοκεῖ κρατεῖσθαι ponitur pro κρατεῖται. & Appian. de Bell. Hiſp. Edit. Steph. p. 256. οἵτινες δ' αὐτὴν ἀρχῆθεν πρῶτοι νομίζονται, quæ rectè vertit interpres, *Qui primi eam* (Hiſpaniam) *incoluerint*. Nec aliter apud Sacros Auctores verba iſta ſolent intelligi; Mat. iii. 9. μὴ δόξητε λέγειν. Luc. viii. 18. ὃ δοκεῖ ἔχειν. Act. xvi. 13. οὗ ἐνομίζετο προσευχὴ εἶναι, pro οὗ ἦν.

μενοι· ἐχ ὁμοίως γὰρ ταῖς πλείςαις πόλεσιν ἄρχονται. Αἱ μὲν γὰρ πλεῖςαι πόλεις ἀφεῖσαι παιδεύειν ὅπως τὶς ἐθέλοι τὰς ἑαυτῦ παῖδας, καὶ αὐτὰς τὰς πρεσβυτέρας ὅπως ἐθέλωσι διάγειν, ἐπιτάττωσιν αὐτοῖς μὴ κλέπτειν, μὴ ἁρπάζειν, μὴ βίᾳ εἰς οἰκίαν παριέναι, μὴ παίειν ὃν μὴ δίκαιον, μὴ μοιχεύειν, μὴ ἀπειθεῖν ἄρχοντι, καὶ τἄλλα τὰ τοιαῦτα ὡσαύτως· ἢν δέ τις τούτων τι παραβαίνῃ, ζημίας αὐτοῖς ἐπέθεσαν. Οἱ δὲ Περσικοὶ νόμοι προλαβόντες, ἐπιμέλονται ὅπως τὴν ἀρχὴν μὴ τοιοῦτοι ἔσονται οἱ πολῖται, ὥςε πονηρῦ τινὸς ἔργυ ἢ αἰσχρῦ ἐφίεσθαι. Επιμέλονται δὲ ὧδε· Εςιν αὐτοῖς ἐλευθέρα ἀγορὰ καλυμένη, ἔνθα τά τε βασίλεια καὶ τὰ ἄλλα ἀρχεῖα πεποίηται. Εντεῦθεν τὰ μὲν ὤνια, καὶ οἱ ἀγοραῖοι, καὶ αἱ τύτων φωναὶ καὶ ἀπειροκαλίαι ἀπελήλανται εἰς ἄλλον τόπον· ὡς μὴ μιγνύηται ἡ τύτων τύρβη τῇ τῶν πεπαιδευμένων εὐκοσμίᾳ. Διήρηται δὲ αὕτη ἡ ἀγορὰ, ἡ περὶ τὰ ἀρχεῖα, εἰς τέτταρα μέρη· τύτων δ' ἐςιν ἓν μὲν παισὶν, ἓν δὲ ἐφήβοις, ἄλλο [1] τελείοις ἀνδράσιν, ἄλλο τοῖς ὑπὲρ τὰ ςρατεύσιμα ἔτη γεγονόσι. Νόμῳ δὲ εἰς τὰς ἑαυτῶν χώρας ἕκαςοι τύτων πάρεισιν, οἱ μὲν παῖδες, ἅμα τῇ ἡμέρᾳ, καὶ οἱ τέλειοι ἄνδρες·

sumere videntur: nec eodem modo, quo pleræque civitates, curam illam auspicantur. Etenim plurimæ civitates unicuique liberos suos, prout ipse voluerit, educare permittentes, atque ipsis senioribus pro arbitrio vitam agere, eis præscribunt nè furentur, nè rapiant, nè in domum aliquam vi ingrediantur, nè quem injustè percutiant, nè adulterium committant, nè magistratûs imperium detrectent, & reliqua itidem his consimilia: quòd si quis in horum aliquo delinquat, pœnas in eum statuerunt. At Persicæ leges *hoc* antevertentes, diligenter curant ab initio tales nè sint cives, qui pravam aliquam fœdámve rem appetant. Curant autem hoc modo: Est illis forum quod vocatur Liberale, ubi & regia, & aliæ magistratuum ædes sunt extructæ. Hinc venalia quæque, & circumforanei atque eorum clamores & ineptiæ alium in locum sunt rejectæ; nè horum turba cum decoro illorum ordine, qui sunt instituti, misceatur. Est autem hoc ipsum forum, ad palatia situm, in quatuor partes divisum; quarum una pueris est adtributa, altera ephebis, tertia viris, quarta iis, qui jam militares annos confecerint. Atque lege ad sua loca singuli horum adsunt, pueri quidem & viri, primâ luce:

1 Τελείοις ἀνδράσιν] Quæ uno verbo reddere, cum Gabrielio, satiùs duxi, quàm periphrasi minùs propriâ uti. Eum autem τέλειον ἄνδρα dicere solent Græci, qui ad ἀκμὴν ætatis viriumque vigorem pervenit. Sensu quidem tralatitio is Apostolo, Ephes. iv. 13. dicitur τέλειος ἀνὴρ, qui quod ad interiorem hominem attinet, cousque profecerit, ut mysterium fidei probè teneat, & (ut Hebr. v. 14.) sensus habeat ad discernendum bonum à malo exercitatos.

οἱ δὲ γεραίτεροι, ἡνίκ' ἂν ἑκάστῳ προχωρῇ, πλὴν ἐν ταῖς τεταγμέναις ἡμέραις, ἐν αἷς δεῖ αὐτοὺς παρεῖναι. Οἱ δὲ ἔφηβοι καὶ κοιμῶνται περὶ τὰ ἀρχεῖα σὺν τοῖς γυμνικοῖς ὅπλοις, πλὴν τῶν γεγαμηκότων· οὗτοι δὲ οὔτε ἐπιζητοῦνται, ἢν μὴ προῤῥηθῇ παρεῖναι· οὔτε πολλάκις ἀπεῖναι καλόν. Αρχοντες δ' ἐφ' ἑκάστῳ τούτων τῶν μερῶν εἰσὶ δώδεκα· (δώδεκα γὰρ καὶ Περσῶν φυλαὶ διῄρηνται) καὶ ἐπὶ μὲν τοῖς παισὶν ἐκ τῶν γεραιτέρων ᾑρημένοι εἰσὶν, οἳ ἂν δοκῶσι τοὺς παῖδας βελτίστους ἂν ἀποδεικνύναι· ἐπὶ δὲ τοῖς ἐφήβοις, ἐκ τῶν τελείων ἀνδρῶν, οἳ ἂν αὐτοὺς τοὺς ἐφήβους βελτίστους δοκῶσι παρέχειν· ἐπὶ δὲ τοῖς τελείοις ἀνδράσιν, οἳ ἂν δοκῶσι παρέχειν αὐτοὺς μάλιστα τὰ τεταγμένα ποιοῦντας, καὶ τὰ παραγγελλόμενα ὑπὸ τῆς μεγίστης ἀρχῆς· εἰσὶ δὲ καὶ τῶν γεραιτέρων προστάται ᾑρημένοι, οἳ προστατεύουσιν, ὅπως καὶ αὐτοὶ τὰ καθήκοντα ἀποτελῶσιν. Α δὲ ἑκάστῃ ἡλικίᾳ προστέτακται ποιεῖν, διηγησόμεθα, ὡς μᾶλλον δῆλον γένηται, ᾗ ἐπιμέλονται ὡς ἂν βέλτιστοι εἶεν οἱ πολῖται.

Οἱ μὲν δὴ παῖδες εἰς τὰ διδασκαλεῖα φοιτῶντες, διάγουσι μανθάνοντες δικαιοσύνην· καὶ λέγουσιν ὅτι [1] ἐπὶ τοῦτο ἔρχονται, ὥσπερ παρ' ἡμῖν οἱ τὰ γράμματα μαθησόμενοι. Οἱ δὲ ἄρχοντες

ſeniores verò, quando cuique commodum ſit, exceptis diebus ſtatutis, quibus oportet eos adeſſe. At ephebi cubant etiam ad palatia cum gymnicis armis, præter eos qui uxorem habent: hi autem nè requiruntur quidem, niſi denuntiatum fuerit, ut adſint; nec tamen ſæpiùs abeſſe decorum eſt. Harum autem cuique partium duodecim ſunt præſides; (nam & in duodecim tribus Perſæ ſunt diviſi) & pueris quidem præſunt delecti quidam ex ſenioribus, qui optimos eos reddituri videantur: ephebis autem, ex viris, qui hos effecturi optimos exiſtimentur: & viris, qui eos reddituri putentur paratiſſimos ad ea exequenda, quæ a ſummo magiſtratu conſtituta fuerint & imperata: ſunt etiam ſeniorum præſides delecti, qui ideò præſunt, ut ipſi quoque ſua perſolvant officia. Quæ verò cuique ætate facienda præcipiantur, enarrabimus, quò magis perſpicuum fiat, qualem adhibeant curam, ut cives ſint quàm optimi.

Pueri igitur ad ſcholas ventitantes, in juſtitiâ diſcendâ verſantur; aiuntque illos hujus rei causâ venire, quemadmodùm apud nos qui literis diſcendis operam dant. Horum verò præſides maximam diei

1 Ἐπὶ τοῦτο ἔρχονται] Nimirum, ad diſcendam juſtitiam, *ἐπί τι ἔρχεσθαι* ſæpè apud Xenoph. alioſque ſignificat, *alicujus rei conſequendæ aut peragendæ causâ venire.* Eâdem loquendi formulâ uſus eſt S. Mat. c. iii. v. 7. ubi, *ἐρχομένους ἐπὶ τὸ βάπτισμα*——valet,——*ἕνεκα τοῦ βαπτισθῆναι.*

αὐτῶν διατελοῦσι τὸ πλεῖστον μέρος τῆς ἡμέρας δικάζοντες αὐτοῖς. Γίγνεται γὰρ δὴ καὶ παισὶ πρὸς ἀλλήλους, ὥσπερ ἀνδράσιν, ἐγκλήματα, καὶ κλοπῆς, καὶ ἁρπαγῆς, καὶ βίας, καὶ ἀπάτης, καὶ κακολογίας, [1] καὶ ἄλλων οἵων εἰκός. Οὓς δ' ἂν γνῶσι τούτων τι ἀδικοῦντας, τιμωροῦνται. Κολάζουσι δὲ καὶ οὓς ἂν ἀδίκως ἐγκαλοῦντας εὑρίσκωσι. Δικάζουσι δὲ καὶ ἐγκλήματος οὗ ἕνεκα ἄνθρωποι μισοῦσι μὲν ἀλλήλους μάλιστα, [2] δικάζονται δὲ ἥκιστα, [3] ἀχαριστίας· καὶ ὃν ἂν γνῶσι δυνάμενον μὲν χάριν ἀποδιδόναι, μὴ ἀποδιδόντα δὲ, κολάζουσι καὶ τοῦτον ἰσχυρῶς. Οἴονται γὰρ τοὺς ἀχαρίστους, καὶ περὶ θεοὺς ἂν μάλιστα ἀμελῶς ἔχειν, καὶ περὶ γονέας, καὶ πατρίδα, καὶ φίλους. Ἕπεσθαι δὲ δοκεῖ μάλιστα τῇ ἀχαριστίᾳ ἡ ἀναισχυντία· καὶ γὰρ αὕτη μεγίστη δοκεῖ εἶναι ἐπὶ πάντα τὰ αἰσχρὰ ἡγεμών. Διδάσκουσι δὲ τοὺς παῖδας καὶ σωφροσύνην· μέγα δὲ συμβάλλεται εἰς τὸ μανθάνειν σωφρονεῖν αὐτοὺς, ὅτι καὶ τοὺς πρεσβυτέρους ὁρῶσιν ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν σωφρόνως διάγοντας. Διδάσκουσι δὲ αὐτοὺς καὶ πείθεσθαι τοῖς ἄρχουσι· μέγα δὲ καὶ εἰς τοῦτο συμβάλλεται, ὅτι ὁρῶσι τοὺς

partem in jure dicendo consumunt. Fiunt etenim inter pueros quoque quemadmodùm inter viros, accusationes mutuæ, & de furto, & de rapinâ, & de vi, & de fraude, & de maledictione, & de aliis, uti par est. Quoscunque autem in horum aliquo deliquisse noverint, *eos* puniunt. Castigant etiam quoscunque injustè *alios* accusâsse deprehenderint. Ac judicium de eo quoque exercent crimine, cujus causâ homines quàm maximè quidem se invicem oderunt, in jus verò minimè vocant, *scilicet* ingratitudine; & quemcunque cognoverint posse referre gratiam, qui tamen non refert, hunc etiam severè admodum puniunt. Arbitrantur enim ingratos & Deos imprimis, & parentes, & patriam, & amicos negligere. Ingrati autem animi vitium maximè comitari videtur impudentia: etenim hæc ad turpia quæque dux maxima esse videtur. Temperantiam quoque pueros docent: ad temperantiam verò discendam plurimùm id eos adjuvat, quod ipsos etiam seniores vident totos dies temperanter vitam agere. Docent porrò eos magistratibus parere: quam item ad rem multùm confert, quòd & seniores

1 Καὶ ἄλλων οἵων εἰκός]——Et de aliis minùs honestis, quæ nonnunquàm fieri verisimile est, quæque ad magistratum deferri & solent & debent.

2 Δικάζονται δὲ ἥκιστα] Vulgares Editiones habent οὐχ ἥκιστα; sensu planè contrario, & (ut levissimè dicam) incommodo. Mureto monente, delemus part. οὐχ: quod & Stephanus probat, & hujus loci postulat sententia. Dicit enim Xenoph. *Id Persis fuisse peculiare, quòd non tantùm (ut reliqui homines) odio haberent, sed in judicium insuper deducerent, ἀχαριστίας crimen.*

3 Ἀχαριστίας] Quod de Persis tradit Xenoph. id Macedonibus solis tribuisse videtur Seneca, l. 3. Benef. c. 6. *Exceptâ Maced. gente, non est* &c. Sed meritò suspecta est hujus loci communis lectio; in quo Medorum, loco Macedonum, reponi debere contendunt Steph. & Muretus.

πρεσβυτέρους καὶ πειθομένους τοῖς ἄρχουσιν ἰσχυρῶς. Διδάσκουσι δὲ καὶ ἐγκρατεῖς εἶναι γαστρὸς καὶ ποτοῦ· μέγα δὲ καὶ εἰς τοῦτο συμβάλλεται, ὅτι ὁρῶσι καὶ τοὺς πρεσβυτέρους οὐ πρόσθεν ἀπιόντας γαστρὸς ἕνεκα, πρὶν ἂν ἀφῶσιν οἱ ἄρχοντες· καὶ ὅτι οὐ παρὰ μητρὶ σιτοῦνται οἱ παῖδες, ἀλλὰ παρὰ τῷ διδασκάλῳ, ὅταν οἱ ἄρχοντες σημήνωσι. Φέρονται δὲ οἴκοθεν σῖτον μὲν, ἄρτον, ὄψον δὲ, [1] κάρδαμον· πιεῖν δὲ, ἤν τις διψῇ, [2] κώθωνα, ὡς ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἀρύσασθαι. Πρὸς δὲ τούτοις μανθάνουσι τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν. Μέχρι μὲν δὴ ἓξ ἢ ἑπτακαίδεκα ἐτῶν ἀπὸ γενεᾶς οἱ παῖδες ταῦτα πράττουσιν· ἐκ τούτου δὲ [3] εἰς τοὺς ἐφήβους ἐξέρχονται. Οὗτοι δ᾽ αὖ οἱ ἔφηβοι διάγουσιν ὧδε.

Δέκα ἔτη, ἀφ᾽ οὗ ἂν ἐκ παίδων ἐξέλθωσι, κοιμῶνται μὲν περὶ τὰ ἀρχεῖα, ὥσπερ προείρηται, καὶ φυλακῆς ἕνεκα τῆς πόλεως καὶ σωφροσύνης· (δοκεῖ γὰρ αὕτη ἡ ἡλικία μάλιστα ἐπιμελείας δεῖσθαι) παρέχουσι δὲ καὶ τὴν ἡμέραν ἑαυτοὺς μάλιστα τοῖς ἄρχουσι

magno ſtudio magiſtratibus obtemperare cernunt. In cibo etiam ac potu continentes eſſe docent: ad quod item præſtandum, id magnoperè conducit, quòd vident ſeniores ipſos non priùs ventris causâ diſcedere, quàm præſides eos dimiſerint; quodque non apud matrem pueri, ſed apud præceptorem, veſcuntur, quando id eis præſides ſignificârint. Ferunt autem domo pro cibo quidem, panem, pro obſonio, naſturtium: ad potandum verò, ſi quis ſitiat, cothonem, ut de fluvio hauriant. Ad hæc ſagittare diſcunt & jaculari. Et quidem ad ſextum ſeptimúmve ac decimum ætatis annum hæc agunt pueri: ex eo autem tempore ad ephebos abeunt. Hi rursùs ephebi hoc modo degunt:

Decem annis, poſtquam ex pueris exceſſerint, cubant quidem circa palatia, quemadmodum jam dictum eſt, cùm civitatis cuſtodiendæ, tum exercendæ temperantiæ gratia: (videtur enim hæc ætas potiſſimùm curâ indigere) ac interdiu etiam magiſtratibus utendos ſe

1 Κάρδαμον] Plantæ ſpecies, quæ (ut Phavorinus) apud Perſas reperiri ſolet. Varias ejus virtutes enumerant; Caſſianus Baſſus Geoponic. l. 12. c. 27. Ed. Cant. Dioſcorid. l. 2. c. 185. Plin. Hiſt. Nat. l. 20. c. 13. Unam tamen non attigerunt, quæ hîc præcipuè venit notanda, quæque à Suidâ his verbis memorata eſt; Επιτήδειά εἰσιν τὰ κάρδαμα καὶ πλύσματα. Καὶ διὰ τοῦτό φασι Πέρσας χρῆσθαι· φυλάττονται γὰρ πολλὰ πτύειν, καὶ οὐρεῖν, καὶ ἀπομύττεσθαι. Hanc ſiccandi vim ei quoque tribuit Phavorinus.

2 Κώθωνα] Poculum fictile, propriè Laconicum & militare; cujus formam referebat id, quo utebantur Perſæ; ideóque apud Xenophontem eodem, quo Laconicum illud, venit nomine. Quoad formam verò (quantum quidem ex Plutarch. Tom. i. p. 45. Ed. Par. Jul. Poll. l. vi. c. 16. Athen. δειπν. l. xi. c. 10. Phavor. & Heſych. colligere licet) altior paulò erat, unam anſam habens & ἀμβωνος; id eſt, cujus non rectà aſſurgunt latera, ſed protuberant.

3 Εἰς τοὺς ἐφήβους ἐξέρχονται] Sc. ἐκ τῶν παίδων. Eâdem ellipſi utitur Apoſt. 2 Cor. ii. 13. ἐξῆλθον εἰς Μακεδονίαν, pro ἐξῆλθον ἐκ Τρωάδος, καὶ ἀπῆλθον εἰς Μακεδονίαν, ut Joh. iv. 43. ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν, καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν &c.

χρῆσθαι, ἤν τι δέωνται ὑπὲρ τῦ κοινῦ· καὶ ὅταν μὲν δέῃ, πάντες μένυσι περὶ τὰ ἀρχεῖα· ὅταν δὲ ἐξίῃ βασιλεὺς ἐπὶ θήραν, ἐξάγει τὴν ἡμίσειαν τῆς φυλακῆς· ποιεῖ δὲ τῦτο πολλάκις τῦ μηνός. Ἔχειν δὲ δεῖ τὺς ἐξιόντας τόξα παρὰ τὴν φαρέτραν, καὶ ἐν κολεῷ [1] κοπίδα ἢ σάγαριν· ἔτι δὲ καὶ γέῤῥον, καὶ παλτὰ δύο, ὥςε τὸ μὲν ἀφιέναι, τῷ δ', ἂν δέῃ, ἐκ χειρὸς χρῆσθαι. Διὰ τῦτο δὲ δημοσίᾳ τῦ θηρᾷν ἐπιμέλονται, καὶ βασιλεὺς, ὥσπερ καὶ ἐν πολέμῳ, ἡγεμὼν αὐτοῖς ἐςι, καὶ αὐτός τε θηρᾷ, καὶ τῶν ἄλλων ἐπιμελεῖται ὅπως ἂν θηρῷεν, ὅτι ἀληθεςάτη δοκεῖ αὕτη ἡ [2] μελέτη τῶν πρὸς τὸν πόλεμον εἶναι. Καὶ γὰρ πρωῒ ἀνίςασθαι ἐθίζει, καὶ ψύχη καὶ θάλπη ἀνέχεσθαι· γυμνάζει δὲ καὶ ὁδοιπορίαις καὶ δρόμοις· ἀνάγκη δὲ καὶ τοξεῦσαι θηρίον, καὶ ἀκοντίσαι ὅπυ ἂν παραπίπτῃ. Καὶ τὴν ψυχὴν δὲ πολλάκις ἀνάγκη θήγεσθαι ἐν τῇ θήρᾳ, ὅταν τι τῶν ἀλκίμων θηρίων ἀνθιςῆται· παίειν μὲν γὰρ δεῖ τὸ ὁμόσε γιγνόμενον, φυλάξασθαι δὲ τὸ ἐπιφερόμενον· ὥςε ὐ ῥᾴδιον εὑρεῖν τι ἐν τῇ θήρᾳ ἄπεςι τῶν ἐν πολέμῳ παρόντων. Ἐξέρχονται δὲ ἐπὶ τὴν θήραν, ἄριςον ἔχοντες πλεῖον μὲν, ὡς τὸ εἰκὸς, τῶν παίδων, τἄλλα δὲ ὅμοιον. Καὶ θη-

præbent, ſi quid agendum ſit pro republicâ: & ſi tempus ità poſtulet, omnes circa palatia morantur: cùm verò rex venatum exit, id quod ſæpiùs unoquoque menſe facit, dimidiam cuſtodiæ partem educit. Habeant autem exeuntes oportet arcus cum pharetrâ, ac copidem in vaginâ, vel ſecurim: præterea ſcutum, & palta duo, ut & alterum emittant, & altero, ſi ſit opus, cominùs utantur. Idcirco autem venatui publicè dant operam, & rex, perindè ac in bello, ſe ducem eis præſtat, venatúrque ipſe, &, ut alii venentur, curam adhibet, quòd videtur hæc veriſſima eſſe bellicæ diſciplinæ exercitatio. Etenim aſſuefacit diluculò ſurgere, & frigora caloréſque perferre; itineribus quoque exercet atque curſu; neceſſarium etiam eſt feram, ubicunque ocurrerit, ſagittâ, jaculóque petere. Sæpè etiam acui animum in venatione neceſſe eſt, cùm valentior aliqua beſtia contrà ſeſe objecerit: ferire enim propiùs accedentem oportet & ab irruente cavere; adeóque haud facilè invenias, quid in venatione deſideretur eorum quæ fiunt in bello. Exeunt autem in venationem, prandium ſecum ferentes copioſius quidem, ut par eſt, quàm ſit puerorum, alioqui ſimile. Ac dum ve-

1 Κοπίδα, ἢ σάγαριν· ἔτι δὲ καὶ γέῤῥον, καὶ παλτὰ] De his omnibus vide indicem vocabulorum militarium.

2 Ἡ μελέτη] Vox μελέτη eas omnes, ſive animi ſive corporis, exercitationes deſignare ſolet, quibus, quaſi præluſionibus, ideò artium ſtudioſi incubuêre, ut, cùm res poſtularet, egregium ſe in ſuâ quiſque arte præſtare poſſet. Timotheo itidem ſuam μελέτην commendans Apoſtolus, 1 Tim. iv. 15. verbum μελετάω à conſuetudine ſive agoniſtarum ſive rhetorum, ad earum rerum curam, quæ ad animæ ſalutem pertinent, eleganter transfert.

ρῶντες μὲν, ἐκ ἂν ἀριςήσαιεν· ἢν δέ τι δέῃ θηρίε ἕνεκα ἐπικαταμεῖναι, ἢ ἄλλως βελήθῶσι διατρίψαι περὶ τὴν θήραν, τὸ ἄριςον τῦτο δειπνήσαντες, τὴν ὑςεραίαν αὖ θηρῶσι μέχρι δείπνε· καὶ μίαν ἄμφω ταύτας τὰς ἡμέρας λογίζονται, ὅτι μιᾶς ἡμέρας σῖτον δαπανῶσι. Τῦτο δὲ ποιῦσι τῦ ἐθίζεσθαι ἕνεκα, ἵνα καὶ ἐάν τι ἐν πολέμῳ δεήσῃ, δύνωνται τῦτο ποιεῖν. Καὶ ὄψον δὲ τῦτο ἔχεσιν οἱ τηλικῦτοι ὅ,τι ἂν θηράσωσιν· εἰ δὲ μὴ, τὸ κάρδαμον. Εἰ δέ τις αὐτὲς οἴεται ἢ ἐσθίειν ἀηδῶς, ὅταν κάρδαμον μόνον ἔχωσιν ἐπὶ τῷ σίτῳ, ἢ πίνειν ἀηδῶς, ὅταν ὕδωρ πίνωσιν, ἀναμνησθήτω, πῶς μὲν ἡδὺ μάζα καὶ ἄρτος πεινῶντι φαγεῖν, πῶς δὲ ἡδὺ ὕδωρ διψῶντι πιεῖν. Αἱ δ' αὖ μένεσαι φυλαὶ διατρίβεσι μελετῶσαι τά τε ἄλλα, ἃ παῖδες ὄντες ἔμαθον, καὶ τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν· καὶ διαγωνιζόμενοι ταῦτα πρὸς ἀλλήλες διατελῦσιν. Εἰσὶ δὲ καὶ δημόσιοι τέτων ἀγῶνες, καὶ ἆθλα προτίθεται· ἐν ᾗ δ' ἂν τῶν φυλῶν πλεῖςοι ὦσι δαημονέςατοι καὶ ἀνδρικώτατοι καὶ εὐπιςότατοι, ἐπαινῦσιν οἱ πολῖται καὶ τιμῶσιν ἐ μόνον τὸν νῦν ἄρχοντα αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ὅςις αὐτὲς παῖδας ὄντας ἐπαίδευσε. Χρῶνται δὲ τοῖς μένεσι τῶν ἐφήβων αἱ ἀρχαὶ, ἤν τι ἢ φρερῆσαι δεήσῃ, ἢ κακέργες ἐρευνῆσαι, ἢ λῃςὰς ὑποδραμεῖν, ἢ καὶ ἄλλο τι, ὅσα ἰσχύος ἢ τάχες ἔργα

nantur, nequaquam prandeant: ſed ſi quid opus fuerit feræ causâ præſtolari, aut aliter venationi immorari velint, prandium id cœnati, poſtridie rursùs ad cœnam uſque venantur; amboſque hos dies pro uno ſupputant, quòd unius diei cibum conſumant. Hoc autem faciunt conſueſcendi causâ, ut, ſi quid facto opus fuerit in bello, id etiam præſtare poſſint. Quicquid verò qui hâc ſunt ætate, venando ceperint, id hi obſonium habent; ſin minùs, naſturtium. Si quis autem eos exiſtimat injucundè edere cum naſturtium ſolum adhibeant ad panem, vel bibere injucundè, cùm aquam potent, recordetur is, quàm ſuavis ſit maza paniſque ei qui eſuriens edit, & quàm dulcis ſit aqua ei qui ſitiens bibit. Ac tribus quæ domi manent operam conſumunt tum in cæteris artibus, quas pueri didicerunt, colendis, tum in ſagittis jaculiſque mittendis; atque in his ſummâ contentione aſſiduè ſe exercent. Sunt etiam publica horum certamina, & præmia propoſita: & in quacunque tribu plurimi ſint peritiſſimi & fortiſſimi & fideliſſimi, non modò eum, qui in præſenti eorum eſt præſes, laude & honore afficiunt cives, ſed illum etiam qui eos, dum adhuc pueri eſſent, inſtituit. Utuntur verò magiſtratus his qui remanent ephebis, ſi quid vel præſidio fuerit opus, vel inveſtigandi fuerint malefici, vel comprehendendi latrones, vel etiam aliud quidpiam eorum agendum fuerit, quæ ſunt roboris aut

ἐςί. Ταῦτα μὲν δὴ οἱ ἔφηβοι πράττουσιν. Ἐπειδὰν δὲ τὰ δέκα ἔτη διατελέσωσιν, ἐξέρχονται εἰς τοὺς τελείους ἄνδρας.

Ἀφ᾽ οὗ δ᾽ ἂν ἐξέλθωσι χρόνου ἐκ τῶν ἐφήβων, οὗτοι αὖ πέντε καὶ εἴκοσιν ἔτη διάγουσιν ὧδε· Πρῶτον μὲν, ὥσπερ οἱ ἔφηβοι, παρέχουσιν ἑαυτοὺς ταῖς ἀρχαῖς χρῆσθαι, ἤν τι δέῃ περὶ τοῦ κοινοῦ, ὅσα φρονούντων τε ἤδη ἔργα ἐςὶ καὶ ἔτι δυναμένων. Ἢν δέ που δεήσῃ ςρατεύεσθαι, τόξα μὲν οἱ οὕτω πεπαιδευμένοι οὐκέτι ἔχοντες οὐδὲ παλτὰ, ςρατεύονται· τὰ δ᾽ ἀγχέμαχα ὅπλα καλούμενα, θώρακά τε περὶ τοῖς ςέρνοις, καὶ γέῤῥον ἐν τῇ ἀριςερᾷ, οἷόν περ γράφονται οἱ Πέρσαι ἔχοντες· ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ, μάχαιραν ἢ κοπίδα. Καὶ αἱ ἀρχαὶ δὲ πᾶσαι ἐκ τούτων καθίςανται, πλὴν οἱ τῶν παίδων διδάσκαλοι. Ἐπειδὰν δὲ τὰ πέντε καὶ εἴκοσιν ἔτη διατελέσωσιν, εἴησαν μὲν ἂν οὗτοι [1] πλεῖόν τι ἢ πεντήκοντα ἔτη γεγονότες ἀπὸ γενεᾶς· ἐξέρχονται δὲ τηνικαῦτα εἰς τοὺς γεραιτέρους ὄντας τε καὶ καλουμένους. Οἱ δ᾽ αὖ γεραίτεροι οὗτοι ςρατεύονται μὲν οὐκέτι ἔξω [2] τῆς ἑαυτῶν, οἴκοι δὲ μένοντες δικάζουσι τά τε κοινὰ πάντα καὶ τὰ ἴδια. Καὶ θανάτου δὲ οὗτοι κρίνουσι, καὶ τὰς ἀρχὰς οὗτοι

celeritatis opera. Hæc igitur agunt ephebi. Sed postquam hos decem annos compleverint, ad viros transeunt.

A quo autem tempore ex ephebis excesserunt, hi rursùs annos quinque & viginti ità degunt: Primum quidem, quemadmodùm ephebi, magistratibus utendos se præbent, si horum quidquam postulet reipublicæ ratio, quæ per eos effici possint, qui & jam prudenti sint animo & integris adhuc viribus. Sicubi verò militatum exire oportuerit, non jam arcus, qui hâc ratione instituti sunt, nec palta in expeditione gestant; sed arma quæ ἀγχέμαχα vocantur, thoraces nimirum circa pectora, & scutum in sinistrâ, quemadmodùm Persæ pingi solent; in dextrâ, gladium vel copidem. Et magistratus quidem omnes ex his constituuntur, præterquam puerorum magistri. At postquam hos quinque ac viginti annos exegerint, fuerint sanè hi annos ampliùs paulò quinquaginta nati: tunc verò transeunt in eorum ordinem, qui & sunt, & appellantur, seniores. Et seniores quidem hi non ampliùs extra patriam militant, sed domi manentes, tum publica omnia tum privata exercent judicia. Etiam capitis supplicia decernunt illi, iidem-

1 Πλεῖόν τι ἢ πεντήκοντα ἔτη γεγονότες &c.] Ex hâc phrasi constare videtur malè, vel in optimis cæteroquin editionibus, verba ista Paulina interpuncta esse 1 Tim. v. 9. μὴ ἔλαττον ἐτῶν ἑξήκοντα γεγονυῖα, Schmidio quippe assentior, qui comma post γεγονυῖα, non ἑξήκοντα, ponendum esse statuit: quòd aliàs ἐλάττων legi oporteret. Hîc autem adverbium ἔλαττον ad γεγονυῖα, ut πλεῖον in exemplo Xenophontéo ad γεγονότες, referendum esse nil dubito.

2 Ἔξω τῆς ἑαυτῶν] Supple χώρας. Nec aliud supplementum desideratur Act. xii. 20.—ἀπὸ τῆς βασιλικῆς.

πάσας αἱροῦνται· καὶ ἤν τις, ἢ ἐν ἐφήβοις, ἢ ἐν τελείοις ἀνδράσιν, ἐλλίπῃ τὶ τῶν νομίμων, φαίνουσι μὲν οἱ φύλαρχοι ἕκαστον, καὶ τῶν ἄλλων ὁ βουλόμενος. Οἱ δὲ γεραίτεροι ἀκούσαντες, ἐκκρίνουσιν· ὁ δὲ ἐκκριθεὶς, ἄτιμος τὸν λοιπὸν βίον διατελεῖ.

Ἵνα δὲ σαφέστερον δηλωθῇ πᾶσα ἡ Περσῶν πολιτεία, μικρὸν ἐπάνειμι· νῦν γὰρ ἐν βραχυτάτῳ ἂν δηλωθείη, διὰ τὰ προειρημένα. Λέγονται μὲν γὰρ Πέρσαι ἀμφὶ τὰς δώδεκα μυριάδας εἶναι· τούτων δ' οὐδεὶς ἀπελήλαται νόμῳ τιμῶν καὶ ἀρχῶν, ἀλλ' ἔξεστι πᾶσι Πέρσαις πέμπειν τοὺς ἑαυτῶν παῖδας εἰς τὰ κοινὰ τῆς δικαιοσύνης διδασκαλεῖα. Ἀλλ' οἱ μὲν δυνάμενοι τρέφειν τοὺς παῖδας ἀργοῦντας, πέμπουσιν· οἱ δὲ μὴ δυνάμενοι, οὐ πέμπουσιν. Οἳ δ' ἂν παιδευθῶσι παρὰ τοῖς δημοσίοις διδασκάλοις, ἔξεστιν αὐτοῖς ἐν τοῖς ἐφήβοις νεανισκεύεσθαι· τοῖς δὲ μὴ διαπαιδευθεῖσιν οὕτως οὐκ ἔξεστιν. Οἳ δ' ἂν ἐν τοῖς ἐφήβοις διατελέσωσι τὰ νόμιμα ποιοῦντες, ἔξεστι τούτοις εἰς τοὺς τελείους ἄνδρας συναλίζεσθαι, καὶ ἀρχῶν καὶ τιμῶν μετέχειν· οἳ δ' ἂν αὖ ἐν τοῖς παισὶ μὴ διατελέσωσιν, ἢ ἐν τοῖς ἐφήβοις, οὐκ εἰσέρχονται εἰς τοὺς τελείους· οἳ δ' ἂν αὖ ἐν τοῖς τελείοις διαγένωνται ἀνεπίληπτοι, οὗτοι τῶν γεραιτέρων γίνονται. Οὕτω μὲν δὴ οἱ γεραίτεροι διὰ πάντων τῶν καλῶν ἐληλυθότες

que magiſtratus omnes eligunt: ac ſi quis, vel inter ephebos, vel inter viros, in eorum aliquo deliquerit, quæ legibus conſtituta ſunt, tribuum præſides unumquemque deferunt, & ex aliis qui voluerit. Seniores verò, re cognitâ, ordine movent: & qui ordine motus eſt, reliquum vitæ tempus infamis traducit.

Ut verò clariùs pateat univerſa Perſarum reipublicæ ratio, paulò altiùs rem repetam; nunc enim, propter ante dicta, quàm pauciſſimis exponi poterit. Perſæ dicuntur eſſe circiter centum viginti millia: horum nemo lege ab honoribus ac magiſtratibus arcetur, ſed licet Perſis omnibus ad publicas juſtitiæ ſcholas liberos ſuos mittere. Et quidem qui poſſunt liberos in otio alere, mittunt; qui non poſſunt, non mittunt. Iis autem, qui apud publicos magiſtros inſtituti ſunt, licet inter ephebos juvenilem ætatem transigere; hâc verò ratione non edoctis interdictum eſt. Et qui inter ephebos continenter ea, quæ leges jubent, peregerint, his licet in virorum ſocietatem tranſire, magiſtratuumque ac honorum eſſe participes: qui verò contrà vel inter pueros vel inter ephebos tempus ſuum non exegerint, ad virorum claſſem non admittuntur: qui porrò inter viros vitam reprehenſioni minimè obnoxiam degerint, ſeniorum ii in ordinem cooptantur. Itâ igitur hi conſtituuntur ſeniores, qui omnis iter honeſti

κάλλιστος. Ἀντασπαζόμενος δὲ αὐτὸν ὁ Ἀστυάγης, καὶ [1] στολὴν καλὴν ἐνέδυσε, καὶ στρεπτοῖς καὶ ψελλίοις ἐτίμα καὶ ἐκόσμει· καὶ εἴ πη ἐξελαύνοι, ἐφ' ἵππου χρυσοχαλίνου περιῆγεν, ὥσπερ καὶ αὐτὸς εἰώθει πορεύεσθαι. Ὁ δὲ Κῦρος, ἅτε παῖς ὢν καὶ φιλόκαλος καὶ φιλότιμος ἥδετο τῇ στολῇ· καὶ ἱππεύειν μανθάνων, ὑπερέχαιρεν· ἐν Πέρσαις γὰρ, διὰ τὸ χαλεπὸν εἶναι καὶ τρέφειν ἵππους καὶ ἱππεύειν, ἐν ὀρεινῇ οὔσῃ τῇ χώρᾳ, καὶ ἰδεῖν ἵππον πάνυ σπάνιον ἦν. Δειπνῶν δὲ ὁ Ἀστυάγης σὺν τῇ θυγατρὶ καὶ τῷ Κύρῳ, βουλόμενος τὸν παῖδα ὡς ἥδιστα δειπνεῖν, ἵνα ἧσσον τὰ οἴκαδε ποθοίη, προσῆγεν αὐτῷ καὶ [2] παροψίδας, καὶ παντοδαπὰ ἐμβάμματα καὶ βρώματα. Τὸν δὲ Κῦρον ἔφασαν λέγειν, Ὦ πάππε, ὅσα πράγματα ἔχεις ἐν τῷ δείπνῳ, εἰ ἀνάγκη σοι ἐπὶ πάντα τὰ λεκάνια ταῦτα διατείνειν τὰς χεῖρας, καὶ ἀπογεύεσθαι τούτων τῶν παντοδαπῶν βρωμάτων. Τί δέ; φάναι τὸν Ἀστυάγην, Οὐ γὰρ πολύ σοι δοκεῖ κάλλιον τόδε τὸ δεῖπνον εἶναι τοῦ ἐν Πέρσαις; Τὸν δὲ Κῦρον πρὸς ταῦτα ἀποκρίνασθαι

avus. Aſtyages autem viciſſim eum amplexatus. & pulchrâ ſtolâ induit, & torquibus armilliſque honeſtavit atque ornavit: ac ſi quò equitaret, eum in equo, cui aureum eſſet frenum, circumducebat, quemadmodum & ipſe proficiſci conſueverat. At Cyrus, ut qui puer erat elegantiæ honoriſque ſtudioſus, delectabatur ſtolâ; & cum equitare diſceret, mirum in modum lætatus eſt: nam in Perſiâ, eò quòd difficile eſt, tum equos alere, tum equitare, cùm montoſa ſit regio, vel videre equum rariſſimè datur. Cùm verò cœnaret Aſtyages unà cum filiâ & Cyro, velletque puerum quàm ſuaviſſimè cœnare, ut domeſtica minùs deſideraret, apponebat ei paropſidas omnifariáque condimenta & fercula. Ibi Cyrum dixiſſe ferunt: Quantum, ave, tibi eſt in cœna negotii, ſi tibi neceſſarium ſit ad omnes iſtas patellas manus extendere, & epulas haſce omnigenas deguſtare! Quid? inquit Aſtyages, Nonne hæc tibi videtur cœna multò elegantior quam Perſica? Cyrum autem ad hæc reſpondiſſe,

1 Καὶ στολὴν &c.] Hinc abundè liquet, vocem στολὴν veſtem virilem, non apud Helleniſtas duntaxat, ſignificare, (uti Grotius, ad Marc. xii. 38. exiſtimâſſe videtur) ſed apud ipſum Xenophontem, ſermonis Græci, ſive elegantiam ſpectes ſive puritatem, cultorem longè feliciſſimum.

2 Παροψίδας] Παροψίς nomen tam de quodam cibi genere, quàm de vaſe eſcario dici ſolet. Latinos id pro vaſe poſuiſſe teſtantur, Juv. Sat. iii. v. 142.——quàm multâ, magnáque *paropſide* cœnat. & Sueton. l. vii. p. 603. Ed. Caſaub.———— *paropſidem* leguminis pro ſedulitate &c. Apud Græcos, contrà, ſæpius ſignificationem illam alteram poſtulare videtur: ità enim Phrynich. p. 28. Παροψὶς, τὸ ὄψον, οὐχὶ δὲ τὸ ἀγγεῖον ὡς τινές. Et Jul. Poll. T. i. p. 598. ad vocem παροψίδα, ait, ἔστι δὲ καὶ τοῦτο ζωμοῦ εἶδός τι, ἢ ὥς τινες, μάζης, ἢ τὶς παρενθήκη ὄψου, ὃ οἱ νῦν ἂν εἴποιεν παροψημάτιον. Athen. l. ix. p. 368. Ed. Caſaub. vult παροψίδας hîc poni ἀμφιβόλως, adeò ut denotet, & patinas & cibos diverſi generis admoviſſe Cyro Aſtyagem. Ego quidem Hæſchelii potiùs ſententiæ accedo, qui, in not. ad Phrynich. obſonium hîc intelligi debere affirmat.

λέγεται, Οὐχὶ, ὦ πάππε· ἀλλὰ πολὺ ἁπλουστέρα καὶ εὐθυτέρα παρ' ἡμῖν ἡ ὁδός ἐστιν ἐπὶ τὸ ἐμπλησθῆναι, ἢ παρ' ὑμῖν. Ἡμᾶς μὲν γὰρ ἄρτος καὶ κρέας εἰς τοῦτο ἄγει· ὑμεῖς δὲ εἰς μὲν τὸ αὐτὸ ἡμῖν σπεύδετε, πολλοὺς δέ τινας ἑλιγμοὺς ἄνω καὶ κάτω πλανώμενοι, μόλις ἀφικνεῖσθε ὅποι ἡμεῖς πάλαι ἥκομεν. Ἀλλ', ὦ παῖ, φάναι τὸν Ἀστυάγην, οὐκ ἀχθόμενοι ταῦτα περιπλανώμεθα· γενόμενος δ', ἔφη, καὶ σὺ γνώσῃ ὅτι ἡδέα ταῦτά ἐστιν. Ἀλλὰ καί σε, φάναι τὸν Κῦρον, ὦ πάππε, μυσαττόμενον ταῦτα τὰ βρώματα ὁρῶ. Καὶ τὸν Ἀστυάγην ἐπερέσθαι· Καί τινι δὴ σὺ τεκμαιρόμενος, ὦ παῖ, ταῦτα λέγεις; Ὅτι σὲ, φάναι, ὁρῶ, ὅταν μὲν [1] τοῦ ἄρτου ἅψῃ, εἰς οὐδὲν τὴν χεῖρα ἀποψώμενον· ὅταν δὲ τούτων τινὸς θίγῃς, εὐθὺς ἀποκαθαίρεις τὴν χεῖρα εἰς τὰ χειρόμακτρα, ὡς πάνυ ἀχθόμενος ὅτι [2] καταπλέα σοι ἀπ' αὐτῶν ἐγένετο. Πρὸς ταῦτα δὴ τὸν Ἀστυάγην εἰπεῖν· εἰ τοίνυν οὕτω γιγνώσκεις, ὦ παῖ, ἀλλὰ κρέα γε εὐωχοῦ, ἵνα νεανίας οἴκαδε ἀπέλθῃς. Ἅμα δὲ ταῦτα λέγοντα πολλὰ αὐτῷ παραφέρειν, καὶ θήρεια καὶ τῶν ἡμέρων. Καὶ τὸν Κῦρον,

ferunt, Nequaquam, ave; ſed longè ſimplicior apud nos ac rectior eſt ad explendum famem via, quàm apud vos. Nam panis & caro nos ad hoc deducunt: vos eodem quidem, quò nos, tenditis, ſed per multas quaſdam ambages ſurſum deorſumque vagantes, vix eò tandem pervenitis, quò nos jamdudum venimus. Verùm, ô fili, dixit Aſtyages, haud ægrè circum hæc vagamur: ſed & tu, ſi guſtaveris, inquit, ſenties hæc eſſe ſuavia. At verò vel te ipſum, ave, aiebat Cyrus, haſce epulas faſtidire video. Et Aſtyagem interrogâſſe *ferunt*; unde, fili, conjecturam capiens, hoc ais? Quòd te, inquit, video, cùm panem tetigeris, nullâ re manum abſtergere: cùm verò horum aliquid attigeris, ſtatim ad mantilia manum purgas, quaſi moleſtè admodum feras, quòd iſtis plena fuerit. Ad hæc ſubdidit Aſtyages: ſi ergò ità, fili, ſentis, carnibus ſaltem veſcere, quò ſtrenuus adoleſcens domum redeas. Simúlque hæc locutus, multas ei tam ferarum quàm cicurum animalium carnes adferri juſſiſſe perhibetur. Cyrus autem,

1 Τοῦ ἄρτου ἅψῃ] Rectè olim à Beza, ad Coloſ. ii. 21. fuit obſervatum, verbum ἅπτεσθαι, quod propriè de manûs prehenſione dicitur, ad ipſum cibi, manu prehenſi, eſum eo loco referri. Sed, quod apud interpretem illum fruſtrà quæſiverit lector, iſtiuſmodi ejus verbi notationis exemplum hìc inſigne quidem ſuppeditat Xenophon.

2 Καταπλέα] Stephano monente, accentui novam ſedem aſſignavi, quò adjectivum illud antecedentis χεῖρα genus induat. Interpretes quidem Latini, parum ſibi conſtantes, ità hunc locum reddiderunt, quaſi eodem quo nos, legiſſent modo: cùm tamen libri ab ipſis editi κατάπλεα exhibeant. Quòd ſi cui levis hæc accentûs loci mutatio minùs arrideat, alia latinè vertendi via tentanda eſt; ut neutrum κατάπλεα, ſubſtantivè ſumptum, ſatietatem denotet; ſeu, ea quæ, præ nimiâ eorum copiâ, ſatietatem afferant.

ἐπεὶ ἑώρα πολλὰ τὰ κρέα, εἰπεῖν· Ἦ καὶ δίδως, φάναι, μοι, ὦ πάππε, ταῦτα πάντα τὰ κρέα, ὅ,τι ἂν βέλωμαι αὐτοῖς χρῆσθαι; Νὴ Δία, φάναι, ἐγώ σοι, ὦ παῖ. Ἐνταῦθα δὴ τὸν Κῦρον λαβόντα τῶν κρεῶν, διαδιδόναι τοῖς ἀμφὶ τὸν πάππον θεραπευταῖς ἐπιλέγοντα ἑκάστῳ· Σοὶ μὲν τοῦτο, ὅτι προθύμως με ἱππεύειν διδάσκεις· Σοὶ δὲ, ὅτι μοι παλτὸν ἔδωκας· (τοῦτο γὰρ νῦν ἔχω) Σοὶ δὲ, ὅτι τὸν πάππον καλῶς θεραπεύεις· Σοὶ δὲ, ὅτι μου τὴν μητέρα τιμᾷς· τοιαῦτα ποιεῖν, ἕως διεδίδου πάντα ἃ ἔλαβε κρέα. Σάκᾳ δὲ, φάναι τὸν Ἀστυάγην, τῷ οἰνοχόῳ, ὃν [1] ἐγὼ μάλιστα τιμῶ, οὐδὲν δίδως; Ὁ δὲ Σάκας ἄρα καλός τε ὢν ἐτύγχανε, καὶ [2] τιμὴν ἔχων προσάγειν τοὺς δεομένους Ἀστυάγους, καὶ ἀποκωλύειν οὓς μὴ καιρὸς αὐτῷ δοκοίη εἶναι προσάγειν. Καὶ τὸν Κῦρον ἐπερέσθαι προπετῶς, ὡς ἂν παῖς μηδέπω ὑποπτήσσων, Διὰ τί, ὦ πάππε, τοῦτον οὕτω τιμᾷς; Καὶ τὸν Ἀστυάγην σκώψαντα εἰπεῖν, Οὐχ ὁρᾷς, φάναι, ὡς καλῶς οἰνοχοεῖ καὶ εὐσχημόνως; Οἱ δὲ τῶν βασιλέων τούτων οἰνοχόοι κομψῶς τε οἰνοχοοῦσι, καὶ καθαρίως ἐγχέουσι, καὶ διδόασι [3] τοῖς τρισὶ

cùm eam carnium copiam vidiſſet: Num, inquit, ave, das mihi has omnes carnes, ut iis pro arbitrio utar? Profectò, inquit ille, *has* ego tibi *do*, fili. Ibi Cyrum aiunt inter avi miniſtros acceptas carnes diſtribuiſſe, cùm ſimul hæc ferè unicuique diceret; Hoc tibi quidem do, quòd alacri animo me doces equitare: Tibi hoc, quòd paltum mihi dediſti: (nam hoc ego nunc habeo) Tibi verò, quod avo præclarè ſervis: Tibi quoque, quòd matrem meam honore proſequeris: atque ità feciſſe eum fertur, quoad omnes, quas acceperat, carnes diſtribuiſſet. Sacæ verò, inquit Aſtyages, pincernæ, quem ego maximo in honore habeo, nihilne das? Sacas autem is & pulcher erat, & eo fungebatur munere, ut eos, quibus Aſtyage convento opus eſſet, adduceret, &, quos adducere minùs opportunum ipſi videtur, arceret. Tum Cyrus, ut puer nihil adhuc veritus, temerè interrogavit, Cur, ave, tanto iſtum in honore habes? Cui Aſtyages dixit jocabundus, Nonne vides, inquit, quàm bellè quamque venuſtè pocillatoris munus obeat? Et horum ſanè regum pincernæ vinum eleganter miſcent, & perpolitè infundunt, ac tribus digitis

1 Ὃν ἐγὼ μάλιστα τιμῶ] Nec mirum, tanti apud Aſtyagem fuiſſe quenquam è pocillatorum grege. Nam, οἰνοχόειν, teſte Athen. l. 10. p. 424. παρὰ τοῖς ἀρχαίοις οἱ εὐγενέστατοι παῖδες, ὡς ὁ τοῦ Μενελάου υἱός. Ὠινοχόει δ' υἱὸς Μενελάου κυδαλίμοιο. Odyſſ. δ. v. 141.

2 Καὶ τιμὴν ἔχων προσάγειν] Vox προσάγειν, (ut ex hoc loco conſtat) præter vim ejus vulgò notam, κατ' ἐξοχὴν etiam uſurpatur de *acceſſu ad reges & principes*, qui alicui datur per interpretes eorum, ſeu per eos qui ſunt à conſiliis: ad quam vocis hujus notionem reſpexiſſe videatur Apoſt. Pet. 1. Ep. c. 3. v. 18. ubi Chriſtus dicitur ἡμᾶς προσάγειν τῷ Θεῷ ——— ἵνα ἡμᾶς προσαγάγῃ τῷ Θεῷ. Et Paulus in Epiſt. ad Epheſ. c. 2. v. 18. Ὅτι δι' αὐτοῦ ἔχομεν τὴν προσαγωγὴν ——— πρὸς τὸν πατέρα.

3 Τοῖς τρισὶ δακτύλοις &c.] Hoc ferè modo pocula ſuſtinere ſolebat elegantior

quivis

δακτύλοις ὀχοῦντες τὴν φιάλην, καὶ προσφέρουσιν ὡς ἂν ἐνδοῖεν τὸ ἔκπωμα εὐληπτότατα τῷ μέλλοντι πίνειν. Κέλευσον δὴ, φάναι, ὦ πάππε, τῷ Σάκᾳ καὶ ἐμοὶ δοῦναι τὸ ἔκπωμα, ἵνα κἀγὼ καλῶς σοι πιεῖν ἐγχέας, ἀνακτήσωμαί σε, ἢν δύνωμαι. Καὶ τὸν κελεῦσαι δοῦναι. Λαβόντα δὲ τὸν Κῦρον, οὕτω μὲν εὖ κλύσαι τὸ ἔκπωμα, ὥσπερ τὸν Σάκαν ἑώρα· οὕτω δὲ στήσαντα τὸ πρόσωπον, σπουδαίως καὶ εὐσχημόνως πως προσενεγκεῖν καὶ ἐνδοῦναι τὴν φιάλην τῷ πάππῳ, ὥστε τῇ μητρὶ καὶ τῷ Ἀστυάγῃ πολὺν γέλωτα παρασχεῖν. Καὶ αὐτὸν δὲ τὸν Κῦρον ἐκγελάσαντα ἀναπηδῆσαι πρὸς τὸν πάππον, καὶ φιλοῦντα ἅμα εἰπεῖν, Ὦ Σάκα, ἀπόλωλας· ἐκβαλῶ σε τῆς τιμῆς· τά τε γὰρ ἄλλα, φάναι, σοῦ κάλλιον οἰνοχοήσω, καὶ οὐκ ἐκπίομαι αὐτὸς τὸν οἶνον. Οἱ γὰρ τῶν βασιλέων οἰνοχόοι, ἐπειδὰν ἐνδιδῶσι τὴν φιάλην, [1] ἀρύσαντες ἀπ' αὐτῆς τῷ κυάθῳ, εἰς τὴν ἀριστερὰν χεῖρα ἐγχεάμενοι [2] καταῤῥοφοῦσι· τοῦ δὲ, εἰ φάρμακα ἐγχέοιεν, μὴ λυσιτελεῖν αὐτοῖς. Ἐκ τούτου δὴ ὁ Ἀστυάγης ἐπισκώπτων ἔφη, Καὶ τί δὴ, ὦ Κῦρε, τὰ ἄλλα μιμούμενος τὸν Σάκαν,

phialam vehentes præbent, offeruntque ità, ut hausturo poculum commodissimè capiendum porrigant. At ille, jubeto, inquit, ave, Sacam mihi quoque poculum tradere, ut & ipse tibi potum belle miscens te mihi, si possim, conciliem. Atque is dare jussit. Cyrus autem cùm accepisset, ità sedulo poculum eluit, quemadmodùm Sacam fecisse viderat: jam etiam vultu ità composito, seriò venustéque quodammodò phialam avo porrexit atque tradidit, ut multum matri ac Astyagi risum concitaret. Atque ipse etiam Cyrus effusè ridens ad avum exiliit, simúlque eum osculans dixit, Periisti, Saca; ego te de munere dejiciam: nam & in cæteris pincernæ officio præclariùs, quàm tu, fungar, & vinum non ipse ebibam. Regum enim pincernæ cùm phialam tradant, aliquantum vini cyatho ex eâ haustum, in sinistram manum infundentes, absorbent: eâ quidem de causâ, ut, si venenum infuderint, nihil hoc ipsis profit. Tum verò jocari pergens Astyages inquit, Cur, Cyre, cæteris in rebus Sacam imitans,

quivis pincerna. Ità enim Philostr. Ep. 23. *Mulieri cauponatrici*, Ed. Olear. Πάλαι μὲ αἴρει τι σοῦ, καὶ ὁ λωποῦς χιτὼν —— καὶ τῶν τριῶν δακτύλων αἱ συνθέσεις, ἐφ' ὧν ὀχεῖται τὸ ποτήριον. Et Heliodor. Æthiop. l. 7. Edit. Paris. p. 357. de Theagene poculum Arsacæ traditurο, —— καὶ ἅμα προσέφερε τῇ Ἀρσάκῃ προσιὼν, κεκροτημένως εὔρυθμόν τέ τι, καὶ ἄκροις τοῖς δακτύλοις ἐποχῶν τὴν φιάλην.

1 Ἀρύσαντες ἀπ' αὐτῆς τῷ κυάθῳ] Quædam edit. legunt ἐπ' αὐτῆς. male. Κύαθος autem erat trulla ænea, quâ vinum de craterâ hauriebant: adeóque, à usu tali, ἀρυστὴρ appellatur, à Poll. T. 1. p. 575, & T. 2. p. 1239 & 1301.

2 Καταῤῥοφοῦσι] Reges quippe luctuosi majorum quorundam exitus à venenis sibi metuere monuerunt. Atque Persas primos instituisse, ut ministri cibos prægustarent, Suidas tradit ad Ἐδέατρος, quod (inquit is) est ὄνομα Ἑλληνικὸν ἡ δὲ χρεία, Περσική· ἦν δὲ προγεύστης τὸ πρῶτον, καὶ προέσθιεν τοῦ βασιλέως εἰς ἀσφάλειαν.

οὐκ ἀπεῤῥόφησας τοῦ οἴνου; Ὅτι νὴ Δί', ἔφη, ἐδεδοίκειν μὴ ἐν τῷ κρατῆρι φάρμακα μεμιγμένα εἴη. Καὶ γὰρ ὅτε εἱστίας σὺ τοὺς φίλους [1] ἐν τοῖς γενεθλίοις, σαφῶς κατέμαθον φάρμακα αὐτὸν ὑμῖν ἐγχέαντα. Καὶ πῶς δὴ, ἔφη, σὺ, ὦ παῖ, τοῦτο κατέγνως; Ὅτι νὴ Δί', ἔφη, ὑμᾶς ἑώρων καὶ ταῖς γνώμαις καὶ τοῖς σώμασι σφαλλομένους. Πρῶτον μὲν γὰρ, ἃ οὐκ ἐᾶτε ἡμᾶς τοὺς παῖδας ποιεῖν, ταῦτα αὐτοὶ ἐποιεῖτε. Πάντες μὲν γὰρ ἅμα ἐκεκράγειτε, [2] ἐμανθάνετε δὲ οὐδὲ ἓν ἀλλήλων· ᾔδετε δὲ καὶ μάλα γελοίως. οὐκ ἀκροώμενοι δὲ τοῦ ᾄδοντος, ὠμνύετε ᾄδειν ἄριστα. Λέγων δὲ ἕκαστος ὑμῶν τὴν ἑαυτοῦ ῥώμην, ἐπεὶ ἀνασταίητε ὀρχησόμενοι, μὴ ὅπως ὀρχεῖσθαι ἐν ῥυθμῷ, ἀλλ' οὐδ' ὀρθοῦσθαι, ἐδύνασθε. Ἐπιλέλησθε δὲ παντάπασι, σύ τε, ὅτι βασιλεὺς ἦσθα, οἵ τε ἄλλοι, ὅτι σὺ ἄρχων. Τότε γὰρ δὴ ἔγωγε καὶ πρῶτον κατέμαθον, ὅτι τοῦτ' ἄρα ἦν ἡ ἰσηγορία, ὃ ὑμεῖς τότε ἐποιεῖτε· οὐδέποτε γοῦν ἐσιωπᾶτε. Καὶ ὁ Ἀστυάγης εἶπεν, Ὁ δὲ σὸς πατὴρ, ὦ παῖ, πίνων οὐ μεθύ-

vinum non abſorbuiſti? Quòd profectò metueram, ait, nè venena eſſent in cratere miſta. Etenim cùm tu amicos in natalitiis convivio exceperis, planè deprehendi venenum vobis eum infudiſſe. At quonam pacto, inquit ille, tu, fili, hoc intellexiſti? Quòd profectò videbam, inquit, vos & mente & corpore titubare. Primùm enim, quæ nos pueros facere non ſinitis, ea ipſi faciebatis. Nam omnes ſimul clamabatis, cùm voſmet mutuò planè non intelligeretis: quin & ridiculè admodùm canebatis; & cùm eum qui caneret minimè audiretis, jurabatis tamen optimè canere. Et cùm quiſque veſtrum robur ſuum prædicaret, poſtquam ſaltaturi exſurgebatis, non modò non ad numerum ſaltare, ſed nè erecti quidem ſtare, poteratis. Eratíſque penitùs obliti, & tu, quòd rex eſſes, & alii, quòd tu *ipſorum* princeps. Et quidem ego tunc primùm didici, æqualitèr loquendi licentiam hoc utique eſſe, quod vos eo tempore faciebatis: nunquam enim tacebatis. Et Aſtyages ait, At pater tuus, fili, cùm bi-

1 Ἐν τοῖς γενεθλίοις.] Natalem ſanè diem, præ cæteris, lætum feſtúmque tranſigebant Perſæ. Teſtes ſint, Herod. in Clio, p. 55. Ed. Gronov. Ἡμέρην δὲ ἁπασέων μάλιστα ἐκείνην τιμᾷν νομίζουσι, τῇ ἕκαστος ἐγένετο. Ἐν ταύτῃ δὲ πλέω δαῖτα τῶν ἄλλων δικαιοῦσι προτίθεσθαι. Zoſim. T. 3. Hiſt. Rom. ſcript. Græc. min. p. 684. de Hormiſdâ ——— τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Περσῶν βασιλεύοντος, καὶ τὴν γενέθλιον ἐπιτελοῦντος, κατὰ τὸν Περσῶν νόμον, ἡμέραν ——— & Plat. in Alcib. 1. p. 121. Ed. Steph. βασιλέως γενέθλια πᾶσα θύει καὶ ἑορτάζει ἡ Ἀσία.

2 Ἅμα ἐκεκράγειτε, ἐμανθάνετε δὲ &c.] Calices, nimirum, fœcundiores eos nimium quantum diſertos fecerant. Notandum hìc eſt, latiùs aliquantò patere Græcorum *μανθάνειν*, quàm Latinorum *diſcere*. Λέγομεν γὰρ, ait Ariſtot. Ethic. l. 6. p. 267. Edit. Oxon. τὸ *μανθάνειν*, συνιέναι πολλάκις. Eodem ferè ſenſu Apoſt. 1 Cor. 14. 31. ſermonis etiam ἀταξίαν reprehendens, hoc verbo utitur; ἵνα πάντες μανθάνωσιν, *ut omnes diſcant*, i. e. loquentis cujuſque orationem *percipiant*, atque *intelligant*.

σκεται; Οὐ μὰ Δί', ἔφη. Ἀλλὰ πῶς ποιεῖ; [1] Διψῶν παύεται, ἄλλο δὲ κακὸν οὐδὲν πάσχει· οὐ γὰρ, οἶμαι, ὦ πάππε, Σάκας αὐτῷ οἰνοχοεῖ. Καὶ ἡ μήτηρ εἶπεν. Ἀλλὰ τί ποτε σὺ, ὦ παῖ, οὕτω τῷ Σάκᾳ πολεμεῖς; Τὸν δὲ Κῦρον εἰπεῖν, Ὅτι, νὴ Δία, φάναι, μισῶ αὐτόν· πολλάκις γάρ με, πρὸς τὸν πάππον ἐπιθυμοῦντα προσδραμεῖν, οὗτος ὁ μιαρώτατος ἀποκωλύει. Ἀλλὰ ἱκετεύω, φάναι, ὦ πάππε, δός [2] μοι τρεῖς ἡμέρας ἄρξαι αὐτοῦ. Καὶ τὸν Ἀστυάγην εἰπεῖν, Καὶ πῶς δὴ ἂν ἄρξαις αὐτοῦ; Καὶ τὸν Κῦρον φάναι, Στὰς ἂν, ὥσπερ οὗτος, ἐπὶ τῇ εἰσόδῳ, ἔπειτα ὁπότε βούλοιτο εἰσιέναι ἐπ' ἄριστον, λέγοιμ' ἂν, ὅτι οὔπω δυνατὸν τῷ ἀρίστῳ ἐντυχεῖν· σπουδάζει γὰρ πρός τινας. Εἶθ' ὁπόταν ἥκῃ ἐπὶ τὸ δεῖπνον, λέγοιμ' ἂν, ὅτι λοῦται. Εἰ δὲ πάνυ σπουδάζοι φαγεῖν, εἴποιμ' ἂν, ὅτι παρὰ ταῖς γυναιξίν ἐστιν· ἕως [3] παρατείναιμι τοῦτον, ὥσπερ οὗτος ἐμὲ παρατείνει, ἀπὸ σοῦ κωλύων. Τοιαύτας μὲν αὐτοῖς εὐθυμίας παρεῖχεν ἐπὶ τῷ δείπνῳ· τὰς δὲ ἡμέρας, εἴ τινος αἴσθοιτο δεόμενον ἢ τὸν πάππον, ἢ τὸν τῆς μητρὸς ἀδελφὸν, χαλεπὸν ἦν

bit, nonne inebriatur? Non profectò, inquit. Quomodo ergo agit? Sitire desinit: nec aliud quidquam mali patitur: non enim, opinor, ave, Sacas ei pocula ministrat. Ibi mater ait, Quid verò causæ est, cur Sacam usque adeò oppugnes? Quoniam profectò, inquit Cyrus, eum odi: nam me sæpiùs ad avum accurrere percupientem, impurissimus iste prohibet. Sed obsecro, te, inquit, ave, da mihi ut triduum ego imperium in ipsum exerceam. Et Astyages ait, Quánam vero ratione ei imperitares? Respondit autem Cyrus, Stans equidem, quemadmodum iste, in aditu, deinde ubi ad prandium vellet ingredi, dicerem, nondum fieri posse ut prandio interesset: nam cum quibusdam de seriis rebus agit. Post ubi ad cœnam veniret, dicerem, quòd lavatur. Sin magno edendi desiderio teneretur, dicerem, eum esse apud mulieres; donec hunc ego ità cruciem, ut ipse me cruciat, ab aditu ad te prohibens. Talia quidem illis oblectamenta in cœnâ præbebat: interdiù verò, si quâ re aut avum aut avunculum indigere perciperet, haud facile erat ut aliorum quisquam.

1 Διψῶν παύεται] Phrasis huic planè gemina, in quâ participium eleganter loco infinitivi ponitur, occurrit, Luc. 5. 4. Ὡς δὲ ἐπαύσατο λαλῶν.

2 Δός μοι] *Hoc mihi beneficium concede, Fac mihi hanc potestatem.* Atque ità filii Zebedæi Christum supplices compellârunt, Marc. 10. 37. Δὸς ἡμῖν &c. Eâdem notione *dare* Latinis quoque usurpatur.

3 Ἕως παρατείναιμι] Eam hujus verbi interpretationem amplector, quam Causabonus (animad. in Athen. p. 285.) affert: propriè enim, (ut is) *extensionem* significat; quoniam autem tormentis corpora extenduntur, παρατείνειν solet accipi simpliciter pro *torquere*, aut quoque modo *cruciare*.

τοίνυν, φάναι, ἐπὶ μιᾷ ποτὲ δίκῃ πληγὰς ἔλαβον, ὡς οὐκ ὀρθῶς δικάσας. Ην δὲ ἡ δίκη τοιάδε. Παῖς μέγας μικρὸν ἔχων χιτῶνα, ἕτερον παῖδα μικρὸν, μέγαν ἔχοντα χιτῶνα, ἐκδύσας αὐτὸν, τὸν μὲν ἑαυτοῦ ἐκεῖνον ἠμφίεσε, τὸν δὲ ἐκείνου αὐτὸς ἐνέδυ. Εγὼ γοῦν τούτοις δικάζων, ἔγνων βέλτιον εἶναι ἀμφοτέροις τὸν ἁρμόζοντα ἑκάτερον ἔχειν χιτῶνα. Εν δὲ τούτῳ με ἔπαισεν ὁ διδάσκαλος, λέγων ὅτι ὁπότε μὲν καταςαθείην τοῦ ἁρμόττοντος κριτὴς, οὕτω δέοι ποιεῖν· ὁπότε δὲ κρῖναι δέοι ὁποτέρου ὁ χιτὼν εἴη, τοῦτ' ἔφη σκεπτέον εἶναι, τίς κτῆσις δικαία ἐςι· πότερα τὸν βίᾳ ἀφελόμενον ἔχειν, ἢ τὸν ποιησάμενον, ἢ πριάμενον κεκτῆσθαι. Επειτα δὲ ἔφη τὸ μὲν νόμιμον, δίκαιον εἶναι· τὸ δὲ ἄνομον, βίαιον. Σὺν τῷ νόμῳ οὖν ἐκέλευε δεῖν τὸν δικαςὴν τὴν ψῆφον τίθεσθαι· Οὕτως ἐγώ σοι, ἔφη, ὦ μῆτερ, τάγε δίκαια παντάπασιν οἶδα ἀκριβῶς· ἢν δέ τι ἄρα προσδέωμαι, ὁ πάππος με, ἔφη, οὗτος ἐπιδιδάξει. Αλλ' οὐ ταυτὰ, ἔφη, ὦ παῖ, παρά τε τῷ πάππῳ δίκαια καὶ ἐν Πέρσαις ὁμολογεῖται. Οὗτος μὲν γὰρ τῶν ἐν Μήδοις πάντων δεσπότην ἑαυτὸν πεποίηκεν· ἐν Πέρσαις δὲ τὸ ἴσον ἔχειν δίκαιον νομίζεται. Καὶ ὁ σὸς πρῶτος πατὴρ τεταγμένα μὲν ποιεῖ, ἃ ποιεῖ τῇ πόλει· τεταγμένα

adeò, inquit, quâdam aliquando in lite plagas accepi, utpote qui minùs rectè judicâssem. Erat autem caussa hujusmodi: Puer grandis, qui parvam habebat tunicam, alium parvum puerum, cui magna erat tunica, exuit; ac suam quidem illi circumdedit, illius autem ipse vestem induit. Ego igitur horum caussam judicans, statui ambobus esse melius, ut uterque tunicam sibi congruentem haberet. At hîc me verberavit magister, qui diceret ità faciendum esse, siquando de eo quod congrueret judex essem constitutus; cùm verò judicandum fuerit, utrius esset tunica, hoc, inquit, considerandum esset, quæ possessio justa sit: utrum ut is qui vi abstulit haberet, an qui à se factam, emptamve possideret. Deindè subjiciebat id esse justum, quod legibus constitutum esset; quòd verò contra leges, violentum. Quare secundùm legem jubebat sententiam semper esse à judice ferendam. Ità ego sanè, mater, ait, jura omninò accuratè calleo: quòd si quid fortè prætereà mihi opus fuerit, avus, inquit, hic meus id me insuper docebit. Atqui, fili, inquit, non eadem justitiæ ratio apud avum & apud Persas est consensu pari recepta. Hic enim omnium apud Medos se dominum constituit; apud Persas verò id, justum ducitur, æquo ut quisque jure cum cæteris vivat. Ac tuus adeò pater primus ex præscripto præstat, quæ præstat civitati; præscripta

δὲ λαμβάνει· μέτρον δὲ αὐτῷ οὐχ ἡ ψυχὴ, ἀλλ' ὁ νόμος ἐστίν. [1] Ὅπως οὖν μὴ ἀπολῇ μαστιγούμενος, ἐπειδὰν οἴκοι εἴης, ἂν παρὰ τούτου μαθὼν ἥκῃς [2] ἀντὶ τοῦ βασιλικοῦ τὸ τυραννικὸν, ἐν ᾧ ἐστι τὸ πλέον οἴεσθαι χρῆναι ἁπάντων ἔχειν. Ἀλλ' ὅγε σὸς πατὴρ, εἶπεν ὁ Κῦρος, δεινότερός ἐστιν, ὦ μῆτερ, διδάσκειν μεῖον ἢ πλεῖον ἔχειν. Ἢ οὐχ ὁρᾷς, ἔφη, ὅτι καὶ Μήδους ἅπαντας δεδίδαχεν ἑαυτοῦ μεῖον ἔχειν; Ὥστε θάρσει, ὡς ὅ σός γε πατὴρ οὔτε ἄλλον οὐδένα, οὔτ' ἐμὲ πλεονεκτεῖν μαθόντα ἀποπέμψεται.

Τοιαῦτα μὲν δὴ πολλὰ ἐλάλει ὁ Κῦρος· τέλος δὲ, ἡ μὲν μήτηρ ἀπῆλθε, Κῦρος δὲ κατέμενε, καὶ αὐτοῦ ἐτρέφετο. Καὶ ταχὺ μὲν τοῖς ἡλικιώταις συνεκέκρατο, ὥστε οἰκείως διακεῖσθαι· ταχὺ δὲ τοὺς πατέρας αὐτῶν ἀνήρτητο προσιὼν, καὶ ἔνδηλος ὢν ὅτι ἠσπάζετο αὐτῶν τοὺς υἱεῖς· ὥστε καὶ εἴ τι τοῦ βασιλέως δέοιντο, τοὺς παῖδας ἐκέλευον Κύρου δεῖσθαι διαπράξασθαι σφίσιν. Ὁ δὲ Κῦρος, ὅ,τι δέοιντο αὐτοῦ οἱ παῖδες, διὰ τὴν φιλανθρωπίαν καὶ φιλοτιμίαν,

etiam accipit: ac norma ei, non animi libido, ſed lex eſt. *Cave igitur*, nè flagris cæſus pereas, cùm domi fueris, ſi redeas, pro regiâ, tyrannicam diſciplinam ab hoc edoctus, cujus quidem *diſciplinæ* hoc proprium eſt, ut ſtatuat, plus oportere unum quàm alios omnes habere. At iſte certè pater tuus, inquit Cyrus, aptior eſt omninò, mater, ad docendum ut minus, quàm ut plus, quis habeat. Annon vides, ait, eum Medos omnes minus habere docuiſſe quàm ſe? Quare noli metuere, nè pater hicce tuus vel me, vel alium quenquam ità edoctum à ſe dimittat, ut plura, quàm alii, poſſidere ſtudeat.

Hujuſmodi quidem multa loquebatur Cyrus: tandemque mater, abiit, remanſit Cyrus, ibique educabatur. Et quidem in æqualium ſuorum conſuetudinem brevi ſe inſinuavit ità, ut familiariter iis uteretur; brevique ſibi eorum patres cum viſendo devinxit, tum manifeſtè oſtendendo ſe filios eorum valdè diligere: adeò ut ſi quâ in re regis ope indigerent, filios Cyrum rogare juberent, ut id ſibi conficeret. Cyrus autem, quicquid eum rogarent pueri, pro humanitate ſuâ gloriæque cupiditate,

1 Ὅπως οὖν μὴ &c.] Ὅπως μὴ, ἐλλειπτικῶς, ſive *præcipiendo*, ſive *vetando*, dici ſolet, ſubaud. ὅρα, φυλάττου, aut alio his ſimili verbo. Eandem ferè Atticam ellipſin Apoſtoli conc ſa illa præ ſe fert oratio, Epheſ. 5. 33. ἡ δὲ γυνὴ ἵνα φοβῆται τὸν ἄνδρα. Sc.—— *id præſtet*, ſeu, *videto* ut &c. Et, 1 Tim. 1. 3. ——ἵνα παραγγείλῃς τισὶ μὴ &c. ſubintell. [illegible], aut aliâ quapiam idem ſignificante phraſi, *ita facito*, *vide*,

2 Ἀντὶ τοῦ βασιλικοῦ τὸ τυραννικὸν] Rectè quidem Mandane filium ſibi cavere monet, nè, Medorum imbutus diſciplinâ, Tyrannum potiùs quàm Regem ſe tandem præſtaret. Prioris enim eſt, contrà quam pateretur reipublicæ apud Perſas adminiſtrandæ ratio, jura ſibi nata negare; &, ut Ariſtot. in Ethic. Nicom. p. 365. Ed. Oxon. τὸ ἑαυτῷ συμφέρον σκοπεῖν· ejuſque imperium idem appellat. l. 3. Polit. p. 346. T. 2. Ed. Par, παρέκβασιν τῆς βασιλείας.

περὶ παντὸς ἐποιεῖτο διαπράττεσθαι. Καὶ ὁ Ἀστυάγης δὲ, ὅ,τι δέοιτο αὐτοῦ ὁ Κῦρος, οὐδὲν ἐδύνατο ἀντιλέγειν, μὴ οὐ χαρίζεσθαι. Καὶ γὰρ ἀσθενήσαντος αὐτοῦ, οὐδέποτε ἀπέλειπε τὸν πάππον, οὐδὲ κλαίων ποτὲ ἐπαύετο· δῆλός τε ἦν πᾶσιν ὅτι ὑπερεφοβεῖτο, μή [1] οἱ ὁ πάππος ἀποθάνοι. Καὶ γὰρ ἐκ νυκτὸς εἴ τινος δέοιτο Ἀστυάγης, πρῶτος ᾐσθάνετο Κῦρος, καὶ πάντων ἀοκνότατα ἀνεπήδα ὑπηρετήσων ὅ,τι οἴοιτο χαριεῖσθαι· ὥστε παντάπασιν ἀνεκτήσατο τὸν Ἀστυάγην.

Καὶ ἦν μὲν ἴσως ὁ Κῦρος πολυλογώτερος, ἅμα μὲν διὰ τὴν παιδείαν, ὅτι ἠναγκάζετο ὑπὸ τοῦ διδασκάλου καὶ διδόναι λόγον ὧν ἐποίει, καὶ λαμβάνειν παρ' ἄλλων, [2] ὁπότε δικάζοι· ἔτι δὲ καὶ διὰ τὸ φιλομαθὴς εἶναι, πολλὰ μὲν αὐτὸς ἀεὶ τοὺς παρόντας ἀνηρώτα, πῶς ἔχοντα τυγχάνοι· καὶ ὅσα αὐτὸς ὑπ' ἄλλων ἐρωτῷτο, διὰ τὸ ἀγχίνους εἶναι, ταχὺ ἀπεκρίνετο· ὥστε ἐκ πάντων τούτων ἡ πολυλογία συνελέγετο αὐτῷ. Ἀλλ' ὥσπερ γὰρ ἐν σώμασιν, ὅσοι νέοι ὄντες μέγεθος ἔλαβον, ὅμως ἐμφαίνεταί τι αὐ-

illud ſupra omnia ſpectabat, ut effectum daret. Atque Aſtyages ipſe, quicquid ab eo Cyrus peteret, recuſare nihil poterat, quo minùs ei gratificaretur. Etenim cùm ægrotârat, nunquam ab avo diſcedebat, neque plorare unquam deſinebat: ac palam omnibus indicavit ſe valdè pertimeſcere, nè moreretur avus. Noctu enim ſi quâ re Aſtyages indigeret, primus ſentiebat Cyrus, & omnium impigerrimus exiliebat ſubminiſtraturus omnia quæ grata fore putaret: adeò ut Aſtyagem penitùs ſibi devinxerit.

Et erat quidem Cyrus pauld fortaſſe loquacior, partim ob inſtitutionem, quòd à magiſtro & eorum quæ fecerat rationem reddere cogeretur, & ab aliis accipere, quoties jus diceret; partim quòd, cùm diſcendi ſtudioſus eſſet, de multis ipſe rebus ſolebat eos, quibuſcum erat, interrogare, quomodò ſe haberent; & ad ea quæcunque alii ab ipſo quærerent, ob ingenii acumen, continuò reſpondebat: itá ut ex his omnibus loquacitas ei colligeretur. Sed quemadmodum in corporibus, quotquot in adoleſcentiâ grandes facti ſunt, apparet tamen in iis

1 Μή οἱ ὁ πάππος &c.] Ornatui, hoc loco, ſoli inſervit pronom. enclit. οἱ, ut & aliæ alibi ſolent particulæ, quas ut reddamus, Latinæ Linguæ ratio non patitur. Et iis ſanè in interpretandâ quâvis periodo omiſſis, ſic ſatis conſtabit ſententia, conſtabit & conſtructio. Id verò ſi inter legendum fiat, Græia mox perit venuſtas; & aures ſermoni Attico adſuetæ gratiam orationis haud parum imminutam ſentient.

3 Ὁπότε δικάζοι] Hactenùs in pleriſque editis, ἃ δικάζοι. Alteram tamen illam lectionem haud cunctanter recepi, præſertim cùm omnium ferè emendatiorum librorum margines, & Codex etiam Bodl. eam agnoſcant. Atque eâ quidem admiſſâ, expedita magis ſit ſententia, & iis, quæ de Cyro judicium exercente, præceſſerant, conſentanea.

τοῖς νεαρὸν, ὃ κατηγορεῖ τὴν ὀλιγοετίαν· οὕτω καὶ Κύρου ἐκ τῆς πολυλογίας οὐ θράσος διεφαίνετο, ἀλλ' ἁπλότης καὶ φιλοστοργία· ὥστε ἐπιθυμίαν τις εἶχεν ἔτι πλείω ἀκούειν αὐτοῦ, ἢ σιωπῶντι παρεῖναι. Ὡς δὲ προῆγεν ὁ χρόνος αὐτὸν, σὺν τῷ μεγέθει, εἰς ὥραν τοῦ πρόσηβον γενέσθαι, ἐν τούτῳ δὴ τοῖς μὲν λόγοις βραχυτέροις ἐχρῆτο, καὶ τῇ φωνῇ ἡσυχαιτέρᾳ· αἰδοῦς δὲ ἐνεπίμπλατο, ὥστε καὶ ἐρυθαίνεσθαι, ὁπότε συντυγχάνοι τοῖς πρεσβυτέροις· καὶ τὸ σκυλακῶδες, [1] τὸ πᾶσιν ὁμοίως προσπίπτειν, οὐκέτι ὁμοίως προπετῶς εἶχεν. Οὕτω δὲ ἡσυχαίτερος μὲν ἦν, ἐν δὲ ταῖς συνουσίαις πάμπαν ἐπίχαρις. Καὶ γὰρ ὅσα διαγωνίζονται πολλάκις ἥλικες πρὸς ἀλλήλους, [2] οὐχ ἃ κρείσσων ᾔδει ὤν, ταῦτα προὐκαλεῖτο τοὺς συνόντας, ἀλλ' ἅπερ εὖ ᾔδει ἑαυτὸν ἥττονα ὄντα, ταῦτα ἐξῆρχε, φάσκων κάλλιον αὐτῶν ποιήσειν. Καὶ κατῆρχεν ἤδη ἀναπηδῶν ἐπὶ τοὺς ἵππους ἢ διακοντιούμενος, ἢ διατοξευσόμενος ἀπὸ τῶν ἵππων, οὔπω πάνυ ἔποχος ὤν· ἡττώμενος δὲ, αὐτὸς ἐφ'

juvenile quiddam, quod annorum paucitatem arguit; ità quoque ex Cyri loquacitate non audacia perlucebat, sed simplicitas & magna quædam ad amorem propensio: ut ex eo quis plura adhuc audire magis optaret, quàm tacenti adesse. Postquàm verò tempus eum, unà cum auctâ corporis mole, ad ætatem produxerat, quâ pubertatem jam attingeret, tum paucioribus quidem verbis, vocéque sedatiori utebatur. atque verecundiæ adeò plenus erat, ut etiam erubesceret, cùm obvius fieret senioribus: nec jam ampliùs catulorum illum morem, quo nempè omnibus similiter assultando solent alludere, temerè itidem retinuit. Atque ità quietior sanè fiebat, at in congressibus omnino pergratus. Nam quæcunque inter æquales sæpenumerò solent esse certamina, in his non ad ea socios suos provocabat, quæ se meliùs tenere noverat, sed in quibus se inferiorem esse certò sciret, eorum auctor erat, se meliùs illis facturum inquiens. Jamque adeò in equos insilire incipiebat, vel jacula, vel sagittas ex equis emissurus, cùm necdum equo aptè insidere admodùm sciret: quòd si vinceretur, ipse sibi plu-

1 Τὸ πᾶσιν &c.] Sic, vel optimis repugnantibus libris, emendari locum hunc debere censui. Τῷ enim illud, quod anteà legebatur, ad τὸ σκυλακῶδες neutiquam referri potest; cum tamen id postulet loci sententia. Monendus etiam est lector, in quibusdam editis vocem ὁμοίως proximè sequentem omitti; eâ forsan de causâ, quod eadem mox iterum occurrit. Sed, nec adeò incondita est repetitio, ut ad eam vitandam delenda sit altera ὁμοίως; nec quidem absque sensûs detrimento utravis abesse posse videtur.

2 Οὐχ ἃ κρείσσων ᾔδει ὤν] Ex Cyro exemplum sibi sumant adolescentes; iis, in exercendis excolendisque sive corporis sive animi facultatibus, quod foret utilissimum. Ea quippe sese gerendi ratio, generosiorem spirat indolem, animumque indicat non ostentare vires, sed promovere, ultràque prodire, cupientem. Atque ità ferè Pompeius auctore Sallust. Histor. Fragment. l. 6. p. 88. Ed. Cant. *cum alacribus saltu, cum velocibus cursu, cum validis vecte certabat.*

ἑαυτοῦ μάλιστα ἐγέλα. Ὡς δ' οὐκ ἀπεδίδρασκεν, ἐκ τοῦ ἡττᾶσθαι, εἰς τὸ μὴ ποιεῖν ἃ ἡττῷτο, ἀλλ' ἐκαλινδεῖτο ἐν τῷ πειρᾶσθαι αὖθις βέλτιον ποιεῖν, ταχὺ μὲν εἰς τὸ ἴσον ἀφίκετο τῇ ἱππικῇ τοῖς ἡλικιώταις· ταχὺ δὲ παρῄει, διὰ τὸ ἐρᾶν τοῦ ἔργου· ταχὺ δὲ τὰ ἐν τῷ παραδείσῳ θηρία ἀνηλώκει, διώκων καὶ βάλλων καὶ κατακαίνων· ὥστε ὁ Ἀστυάγης οὐκέτ' εἶχεν αὐτῷ συλλέγειν θηρία. Καὶ ὁ Κῦρος αἰσθόμενος ὅτι βουλόμενος οὐ δύναιτο οἱ ζῶντα παρέχειν, πολλάκις ἔλεγε πρὸς αὐτὸν, Ὦ πάππε, τί σε δεῖ θηρία ζητοῦντα πράγματα ἔχειν; Ἀλλ' ἐὰν ἐμὲ ἐκπέμπῃς ἐπὶ θήραν σὺν τῷ θείῳ, νομιῶ, ὅσα ἂν ἴδω θηρία, σοί μοι ταῦτα τρέφειν. Ἐπιθυμῶν δὲ σφόδρα ἐξιέναι ἐπὶ τὴν θήραν, οὐκέθ' ὁμοίως λιπαρεῖν ἐδύνατο, ὥσπερ παῖς ὤν, ἀλλ' ὀκνηρότερον προσῄει. Καὶ ἃ πρόσθεν τῷ Σάκᾳ ἐμέμφετο, ὅτι οὐ παρίει αὐτὸν πρὸς τὸν πάππον, αὐτὸς ἤδη Σάκας ἑαυτῷ ἐγίγνετο· οὐ γὰρ προσῄει, εἰ μὴ προΐδοι, εἰ καιρὸς εἴη· καὶ τοῦ Σάκα ἐδεῖτο πάντως σημαίνειν αὐτῷ, ὁπότε [1] ἐν καιρῷ εἴη εἰσιέναι, καὶ ὁπότε οὐκ ἐν καιρῷ· ὥστε ὁ Σάκας ἤδη ὑπερεφίλει αὐτὸν, ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες.

Ἐπεὶ δ' οὖν ἔγνω ὁ Ἀστυάγης σφόδρα αὐτὸν ἐπιθυμοῦντα τῆς

rimùm ridens illudebat. Et cùm, propterea quòd superaretur, haudquaquam defugeret ea agere in quibus fuerat inferior, sed assiduè in experiendo versaretur, si rursùs posset eadem peritiùs facere, brevi quidem assequutus est, ut equitando par esset æqualibus; brevi etiam, ob rei studium, à tergo *eosdem* reliquit: brevi denique feras quæ in hortis erant, persequendo, feriendo, interimendo confecit; ità ut Astyages undè feras ei colligeret ampliùs non haberet. Cyrus autem cùm sensisset, non posse *avum*, tametsi cuperet, vivas sibi feras præbere, *ità* eum sæpe alloquebatur, Quid opus est, ave, tibi molestiam in conquirendis feris creari? Si modò me cum avunculo venatum emiseris, putaverim, quascunque feras videro, eas te mihi alere. Cùm autem vehementer cuperet ad venationem e[illegible] non ampliùs ità, ut cùm puer esset, efflagitare poterat, sed cunctantiùs avum adibat. Et quæ anteà Sacæ vitio vertebat, quòd eum ad avum non admitteret, in iis jam sibi ipse fiebat Sacas: non enim adibat, nisi prævidisset, an esset tempestivum: Sacamque rogabat, omnino sibi significaret, quando accedendi tempus opportunum esset, & quando non esset; itaque jam Sacas eum, perinde atque omnes alii, mirificè diligebat.

Postquam igitur cognovit Astyages vehementer cùm extra hortorum

1 Ὁπότ' ἐν καιρῷ] Phrasin ipsam eodem sensu habet, Luc. 20. 10. Καὶ ἐν καιρῷ &c. tempore, sc. colligendis fructibus opportuno.

ἔξω θήρας, ἐκπέμπει αὐτὸν σὺν τῷ θείῳ, καὶ φύλακας συμπέμπει ἐφ' ἵππων πρεσβυτέρους, ὅπως ἀπὸ τῶν δυσχωριῶν φυλάττοιεν αὐτὸν, καὶ εἴ τι τῶν ἀγρίων φανείη θηρίων. Ὁ οὖν Κῦρος τῶν ἑπομένων προθύμως ἐπυνθάνετο, ὁποίοις οὐ χρὴ θηρίοις πελάζειν, καὶ ὁποῖα χρὴ θαῤῥοῦντα διώκειν. Οἱ δ' ἔλεγον ὅτι ἄρκτοι τε πολλοὺς ἤδη πλησιάσαντας διέφθειραν, καὶ λέοντες καὶ κάπροι καὶ παρδάλεις· αἱ δὲ ἔλαφοι, καὶ δορκάδες, καὶ ἄγριαι οἶες, καὶ οἱ ὄνοι οἱ ἄγριοι, ἀσινεῖς εἰσιν. Ἔλεγον δὲ καὶ τοῦτο, τὰς δυσχωρίας ὅτι δέοι φυλάττεσθαι οὐδὲν ἧττον ἢ τὰ θηρία· πολλοὺς γὰρ ἤδη [1] αὐτοῖς τοῖς ἵπποις κατακρημνισθῆναι. Καὶ ὁ Κῦρος ταῦτα πάντα ἐμάνθανε προθύμως· ὡς δὲ εἶδεν ἔλαφον ἐκπηδήσασαν, πάντων ἐπιλαθόμενος ὧν ἤκουσεν, ἐδίωκεν, οὐδὲν ἄλλο ὁρῶν, ἢ ὅποι ἔφευγε. Καί πως διαπηδῶν αὐτῷ ὁ ἵππος πίπτει εἰς γόνατα, καὶ μικροῦ κἀκεῖνον [2] ἐξετραχήλισεν· οὐ μὴν ἀλλ' ἐπέμεινεν ὁ Κῦρος μόλις πως, καὶ ὁ ἵππος ἐξανέστη. Ὡς δὲ εἰς τὸ πεδίον ἦλθεν, ἀκοντίσας καταβάλλει τὴν ἔλαφον, [3] καλόν τι χρῆμα καὶ μέγα.

septa venari cupere, emittit eum unà cum avunculo, & custodes simul mittit in equis ætate provectiores, qui eum a locis impeditis servarent, atque à ferocioribus bestiis, si qua appareret. Cyrus igitur alacri animo comites percunctatus est, quibusnam feris appropinquandum non esset, quásve oporteret audacter insequi. Hi autem dicebant, ursos complures olim qui propiùs ad eos accessérant dilaniâsse, itemque leones & apros & pardos: cervas autem, & capreas, & oves sylvestres, & asinos silvestres, nihil nocere. Addebant & illud, impedita loca nihilo minùs quàm bestias esse cavenda; multos enim aliquando unà cum ipsis equis per prærupta loca præcipites corruisse. Hæc sanè Cyrus omnia promptè discebat: ut verò cervam exilientem vidisset, oblitus omnium quæ audierat, insequebatur, nihil aliud spectans, quàm quò fugeret. At equus ejus nescio quomodo prosiliens concidit in genua, parumque abfuit quin & illum de collo præcipitârit: verùm enimverò Cyrus cum quadam difficultate inhæsit, & equus exsurrexit. Postquam autem in planitiem venit, cervam jaculo vibrato sternit, pulchram sanè bestiam magnamque.

1 Ἤδη αὐτοῖς τοῖς ἵπποις] Hîc loci præpos. σὺν ellipsin patitur: quæ deest etiam, eodem planè modo, Apocal. 8. 4. Καὶ ἀνέβη ὁ καπνὸς τῶν θυμιαμάτων ταῖς προσευχαῖς τῶν ἁγίων.

2 Ἐξετραχήλισεν] Ad hunc locum multa congessit Stephanus, quem sic tandem reddit, *& parum abfuit quin ei excusso collum, vel cervicem, fregerit.* Lexicogr. autem ità ἐκτραχηλίζω, & ἐξετραχηλισθῆναι interpretantur, ut nunc *excutiendi*, nunc *collum frangendi* notionem, iis tribuant; non verò, ut vult Stephanus, utramque simul. Mihi quidem videtur Xenoph. id solum voluisse, equum, nempè, in genua lapsum de cervice suâ tantùm non præcipitâsse Cyrum. Adeò ut locus intelligi debeat, non tam de *frangendi colli*, quàm de *cadendi* periculo. Nam mox sequitur, οὐ μὴν ἀλλ' ἐπέμεινεν ὁ Κῦρος μόλις πως &c.

3 Καλόν τι χρῆμα] Vox χρῆμα, quæ

Ὁ μὲν δὴ ὑπερέχαιρεν· οἱ δὲ φύλακες προσελάσαντες, ἐλοιδόρουν αὐτὸν, καὶ ἔλεγον εἰς οἷον κίνδυνον ἔλθοι· καὶ ἔφασαν κατερεῖν αὐτοῦ τῷ πάππῳ. Ὁ οὖν Κῦρος εἱστήκει, καταβεβηκὼς, καὶ ἀκούων ταῦτα ἠνιᾶτο. Ὡς δ' ᾔσθετο κραυγῆς, ἀνεπήδησεν ἐπὶ τὸν ἵππον, ὥσπερ ἐνθουσιῶν· καὶ ὡς εἶδεν ἐκ τοῦ ἐναντίου κάπρον προσφερόμενον, ἀντίος ἐλαύνει· καὶ διατεινάμενος εὐστόχως, βάλλει εἰς τὸ μέτωπον, καὶ κατέσχε τὸν κάπρον. Ἐνταῦθα μέν τοι ἤδη καὶ ὁ θεῖος αὐτῷ ἐλοιδορεῖτο, τὴν θρασύτητα ὁρῶν. Ὁ δ', αὐτοῦ λοιδορουμένου, ὅμως ἐδεῖτο, ὅσα αὐτὸς ἔλαβε, ταῦτα ἐᾶσαι αὐτὸν δοῦναι εἰσκομίσαντα τῷ πάππῳ. Τὸν δὲ θεῖον εἰπεῖν φασὶν, Ἀλλ' ἢν αἴσθηται ὅτι ἐδίωκες, οὐ σοὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐμοὶ λοιδορήσεται, ὅτι σε εἴων. Κἂν βούληται, φάναι αὐτὸν, μαστιγωσάτω, ἐπειδάν γε ἐγὼ δῶ αὐτῷ. Καὶ σύ γε εἰ βούλει, ἔφη, ὦ θεῖε, τιμωρησάμενος ὅ,τι βούλει, τοῦτο ὅμως χάρισαί μοι. Καὶ ὁ Κυαξάρης μέντοι τελευτῶν εἶπε, Ποίει ὅπως βούλει· σὺ γὰρ νῦν γε ἡμῶν ἔοικας βασιλεὺς εἶναι. Οὕτω δὴ ὁ Κῦρος εἰσκομίσας τὰ θηρία, ἐδίδου τε τῷ πάππῳ, καὶ ἔλεγεν ὅτι αὐτὸς ταῦτα θηράσειεν ἐκείνῳ. Καὶ τὰ ἀκόντια ἐδείκνυε μὲν οὔ, κατέθηκε δὲ ᾐματωμένα, ὅπου ᾤετο τὸν

Ipſe igitur gaudio exſiliebat; at cuſtodes cùm adequitâſſent, eum objurgabant, indicabantque quantum in periculum deveniſſet: & ad avum rem ſe delaturos aiebant. Itaque Cyrus, cùm ex equo deſcendiſſet, conſtitit, & hæc audiens angebatur. Sed ubi clamorem exaudiſſet, in equum rursùs, entheo tanquam furore actus, inſiliit: & cùm primùm aprum ex adverſo irruentem cerneret, obviam equum incitat; jaculóque peritè contorto, frontem ferit, aprumque proſtravit. Ibi verò eum avunculus etiam, visâ ejus audaciâ, reprehendit. At ille tamen ab eo ità reprehendente petiit, ut quæcunque ipſe cepiſſet *animalia*, ad avum afferre ac ei dare ſe permitteret. Avunculum autem dixiſſe ferunt, At ſi te *hæc* inſequutum eſſe ſentiat, non te ſolùm, ſed me etiam, qui permiſerim, objurgabit. Etiam verberet, inquit ille, ſiquidem ità volet, poſtquam hæc ei dederim. Quin tu quoque, ait, avuncule, ſi libet, quodvis ſupplicium de me ſumito, modò hoc mihi gratificeris. Et Cyaxares ſanè tandem inquit, Ut voles, facito: quippe tu jam quidem rex noſter eſſe videris. Atque ità Cyrus, illatis feris, & dabat avo, & ſe has illi venatum eſſe dicebat. Jacula verò non ille quidem oſtendebat, cruenta tamen illa depoſuerat, ubi avum

in rebus tractandis locum habere ſolet, ad res animatas venuſtè migrat. Pari modo tandem adhibet Euripid. Phœniſ. v. 206.

Ed. Cant. φιλόψυχον γὰρ χρῆμα θηλειῶν ἔφυ. Nec aliter Herod. l. 1. p. 14. ἐν τῷ Μυσίῳ Οὐλύμπῳ συὸς χρῆμα γίνεται μέγα.

πάππον ὄψεσθαι. Ὁ δὲ Ἀςυάγης ἄρα εἶπεν, Ἀλλ᾽, ὦ παῖ, δέχομαι μὲν ἔγωγε ἡδέως, ὅσα μοι δίδως· ἐ μέντοι δέομαί γε τέτων ἐδενὸς, ὥςε σὲ κινδυνεύειν. Καὶ ὁ Κῦρος ἔφη, Εἰ τοίνυν μὴ σὺ δέῃ, ἱκετεύω, ὦ πάππε, ἐμοὶ δὸς αὐτὰ, ὅπως ἐγὼ διαδῶ τοῖς ἡλικιώταις. Ἀλλ᾽, ὦ παῖ, ἔφη ὁ Ἀςυάγης, καὶ ταῦτα λαβὼν διαδίδε ὅτῳ σὺ βέλει, καὶ τῶν ἄλλων ὁπόσα ἐθέλεις. Καὶ ὁ Κῦρος λαβὼν, ἐδίδε τε ἄρα τοῖς παισὶ, καὶ ἅμα ἔλεγεν·

Ὦ παῖδες, ὡς ἄρα ἐφλυαρῶμεν, ὅτε τὰ ἐν τῷ παραδείσῳ θηρία ἐθηρῶμεν· ὅμοιον γάρ ἔμοιγε δοκεῖ εἶναι, οἷόνπερ εἴ τις δεδεμένα ζῶα θηρῴη. Πρῶτον μὲν γὰρ ἐν μικρῷ χωρίῳ ἦν· ἔπειτα καὶ μικρὰ καὶ ψωραλέα· καὶ τὸ μὲν αὐτῶν, χωλὸν ἦν· τὸ δὲ, κολοβόν. Τὰ δ᾽ ἐν τοῖς ὄρεσι καὶ λειμῶσι θηρία, ὡς μὲν καλὰ, ὡς δὲ μεγάλα, ὡς δὲ λιπαρὰ ἐφαίνετο. Καὶ αἱ μὲν ἔλαφοι, ὥσπερ πτηναὶ, ἥλλοντο πρὸς τὸν ἐρανόν· οἱ δὲ κάπροι, ὥσπερ τὲς ἄνδρας φασὶ τοὺς ἀνδρείες, ὁμόσε ἐφέροντο· ὑπὸ δὲ τῆς πλατύτητος ἐδὲ ἁμαρτεῖν οἷόντε ἦν αὐτῶν· καλλίω δὲ, ἔφη, ἔμοιγε δοκεῖ καὶ τεθνηκότα ταῦτα εἶναι, ἢ ζῶντα ἐκεῖνα τὰ περιῳκοδομημένα. Ἀλλὰ ἄρα ἂν, ἔφη, ἀφεῖεν καὶ ὑμᾶς οἱ πατέρες ἐπὶ τὴν θήραν; Καὶ ῥᾳδίως γ᾽ ἂν, ἔφασαν, εἰ Ἀςυάγης κελεύοι. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπε, Τίς ἂν ἐν ὑμῶν πρὸς Ἀςυάγην μνησθείη;

ea viſurum putabat. Aſtyages autem inquit, Libenter equidem, fili, accipio, quæcunque mihi donas; ſed horum tamen nullius ſic egeo, ut tibi *propterea* periculum adeundum ſit. Et Cyrus ait, Si ergo tu non eges, obſecro te, ave, ea mihi da, ut inter æquales diſtribuam. Sume verò, fili, reſpondit Aſtyages, & hæc, & ex aliis quæcunque volueris, & inter quos tibi viſum fuerit diſtribue. Itaque Cyrus ea ſumpta & pueris dabat, & ſimul dicebat;

O pueri, ut certè nugabamur, cùm feras illas in ſeptis hortorum venaremur: ſimile enim mihi quidem eſſe videtur, quemadmodùm ſi quis ligata animalia venaretur. Primùm enim in anguſto erant loco; deindè tenues & ſcabioſæ: & alia quidem earum clauda erat, alia mutila. Sed quæ in montibus feræ ſunt & pratis, quàm ſunt pulchræ, quàm magnæ, quàm nitidæ viſæ! Atque cervæ quidem, tanquam volucres, ad cœlum ſaltu tollebantur: apri verò, quemadmodùm fortes viros *facere* dicunt, adverſi propè ferebantur: & præ latitudine fieri non poſſet, ut ab iis aberrares: pulchriores denique, ait, mihi quidem hæ *beſtiæ* videntur eſſe vel mortuæ, quàm vivæ illæ ſeptis incluſæ. Num verò, inquit, vos etiam parentes venatum ire permitterent? Et facilè quidem, aiunt illi, ſi Aſtyages jubeat. Et Cyrus inquit, Quis igitur veſtrî apud Aſtyagem mentionem fecerit?

Τίς γὰρ ἂν, ἔφασαν, σοῦ γε ἱκανώτερος πεῖσαι; [1] Ἀλλὰ μὰ τὸν Δία, ἔφη, ἐγὼ μὲν οὐκ οἶδ᾽ ὅστις ἄνθρωπος γεγένημαι· οὐδὲ γὰρ λέγειν οἷός τ᾽ εἰμὶ, οὐδ᾽ ἀναβλέπειν πρὸς τὸν πάππον [2] ἐκ τοῦ ἴσου ἔτι δύναμαι. Ην δὲ τοσοῦτον ἐπιδιδῶ, δέδοικα, ἔφη, μὴ παντάπασι βλάξ τις καὶ ἠλίθιος γένωμαι. Παιδάριον δ᾽ ὢν, δεινότατον λαλεῖν ἐδόκουν εἶναι. Καὶ οἱ παῖδες εἶπον, Πονηρὸν λέγεις τὸ πρᾶγμα, εἰ μηδὲ ὑπὲρ ἡμῶν, ἄν τι δέῃ, δυνήσῃ πράττειν, ἀλλ᾽ ἄλλου τινὸς ἡμᾶς τὸ ἐπὶ σοὶ ἀνάγκη δεῖσθαι. Ακούσας δὲ ταῦτα ὁ Κῦρος, ἐδήχθη· καὶ σιγῇ ἀπελθὼν, [3] διακελευσάμενος ἑαυτῷ τολμᾷν, εἰσῆλθεν, ἐπιβουλεύσας ὅπως ἂν ἀλυπότατα εἴποι πρὸς τὸν πάππον, καὶ διαπράξειεν αὐτῷ τε καὶ τοῖς παισὶν ὧν ἐδέοντο. Ηρξατο οὖν ὧδε.

Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ πάππε, ἤν τις ἀποδράσῃ τῶν οἰκετῶν καὶ λάβῃς αὐτὸν, τί αὐτῷ χρήσῃ; Τί δὲ ἄλλο, ἔφη, ἢ δήσας ἐργάζεσθαι ἀναγκάσω; Ην δ᾽ αὐτόματός σοι πάλιν ἐπέλθῃ, πῶς ποιήσεις; Τί

Quisnam, dixerunt illi, magis ad persuadendum te fuerit idoneus? At profectò, inquit, ego quidem qui homo factus sim nescio: neque enim avum alloqui possum, neque jam ampliùs ex æquo quasi jure respicere. Quòd si tantum pudori *huic meo* accesserit, vereor, inquit, nè hebes fatuusque omnino fiam. At puerulus cùm essem, in loquendo acerrimus esse videbar. Tum dicebant pueri, Malè comparatam rem narras, si nè nostrâ quidem causâ, ubi quid opus fuerit, quicquam agere poteris, sed, quod in te est, id nobis ab alio quodam necessariò sit petendum. Hæc cùm audisset Cyrus, animo angebatur; & cùm tacitus abiisset, séque ipse ad audendum hortatus esset, ingressus est, re secum deliberatâ, quâ ratione avum quàm minimâ cum molestiâ alloqueretur, sibíque ac pueris, quæ peterent, conficeret. Sic igitur orsus est:

Dic mihi, inquit, ave, si famulorum quis aufugerit, & eum prehenderis, quid de eo facturus sis? Quid aliud, ait, quàm ut vinctum opus facere cogam? At si sponte suâ ad te redierit, quid facies? Quid

1 Ἀλλὰ μὰ τὸν Δία] Antea, μὰ τὴν Ἥραν. Sed hæc jurandi formula huic loco parum conveniat, sive Persarum sive Græcorum more loqui intelligatur Xenophon. Persis enim nullum erat numen, quod Junoni, quam Græci coluêre, respondeat. Apud hos autem mulieres solæ, & de maribus quotquot mulieres imitari vellent, per Deas jurare solebant. Ità ferè Phavor. ad particulam Νή. Hæc insuper nostra lectio auctoritate MS. Bodl. firmatur, eamque omnes optimæ notæ impressi in orâ exhibent.

2 Ἐκ τοῦ ἴσου] Interpret. hujus locutionis vim haud assecuti esse videntur. Sensus, uti opinor, est: Cyrum tandem ὑποπτήσσειν incipere, & revereri avum, quem non jam ampliùs, ut æqualis æqualem, adire atque alloqui sustinuit.

3 Διακελευσάμενος ἑαυτῷ τολμᾷν] Stilo ferè Poëtico, ea omnia, quæ de venatione campestri modò præcesserant, descripsit & animavit Auctor. Hîc quoque ludit ejus ingenium; & puerum, non secus ac Heroa quemvis Homerus, animum hortatu proprio excitantem inducit. Sic enim Poëta solet:

Στῆθος δὲ πλήξας, κραδίην ἠνίπαπε μύθῳ·
Τέτλαθι δὴ κραδίη, &c. Odyss. υ. v. 17. &c.

δὲ, ἔφη, ἢ μαστιγώσας αὐτόν γε, ἵνα μὴ αὖθις τοῦτο ποιῇ, ἔπειτα ἐξαρχῆς πάλιν αὐτῷ χρήσομαι; Ὥρα οὖν, ἔφη ὁ Κῦρος, παρασκευάζεσθαί σοι εἴη ὅτῳ μαστιγώσεις με, ὡς βουλευόμενόν γε ὅπως ἀποδρῶ, λαβὼν τοὺς ἐμοὺς ἡλικιώτας ἐπὶ θήραν. Καὶ ὁ Ἀστυάγης, [1] Καλῶς, ἔφη, ἐποίησας προειπών· ἔνδοθεν γὰρ ἀπαγορεύω σοι μὴ κινεῖσθαι. Χαρίεν γὰρ, ἔφη, εἰ ἕνεκα κρεαδίων τῇ θυγατρὶ τὸν παῖδα ἀποβουκολήσαιμι. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κῦρος, ἐπείθετο μὲν καὶ ἔμενεν· ἀνιαρὸς δὲ καὶ [2] σκυθρωπὸς ὢν, σιωπῇ διῆγεν. Ὁ μέντοι Ἀστυάγης, ἐπεὶ ἔγνω αὐτὸν λυπούμενον ἰσχυρῶς, βουλόμενος αὐτῷ χαρίσασθαι, ἐξάγει ἐπὶ θήραν· καὶ πεζοὺς πολλοὺς καὶ ἱππέας συναλίσας, καὶ τοὺς παῖδας, καὶ συνελάσας εἰς τὰ ἱππάσιμα χωρία τὰ θηρία, ἐποίησε μεγάλην θήραν. Καὶ βασιλικῶς δὴ αὐτὸς παρὼν, ἀπηγόρευε μηδένα βάλλειν, [3] πρὶν Κῦρος ἐμπλησθείη βάλλων. Ὁ δὲ Κῦρος οὐκ εἴα κωλύειν· Ἀλλ᾽

aliud, inquit, quàm ut eo verberibus cæso, nè hoc iterum faciat, posthac ut anteà rursùs utar? Tempus ergò tibi fuerit, inquit Cyrus, parare quo me verberes, quippe qui consilium inierim quâ ratione aufugiam, adsumptis ad venandum meis æqualibus. Et Astyages, Perbellè, inquit, fecisti, qui prædixeris: ex ædibus enim nè te moveas veto. Nam bella res fuerit, inquit, si, carunculæ gratiâ, filiæ *meæ* filium evagari sinam. Hæc cùm audisset Cyrus, parebat ille quidem ac manebat: sed cùm mœstus esset, tristique vultu, perpetuò silebat. Astyages autem, ubi eum vehementiùs dolore affici intellexerat, volens ei rem gratam facere, venatum proficiscitur: & multis peditibus equitibusque, àc pueris etiam, coactis, ferisque in loca equitabilia compulsis, magnam venationem instituit. Quin & ipse regio cum apparatu præsens, vetuit ferire quenquam, priusquam Cyrus feriendo satiatus esset. At Cyrus *eum alios* prohibere non passus est; Sed

1 Καλῶς, ἔφη, ἐποίησας προειπών] Græci eleganter eum καλῶς ποιῆσαι dicunt, cujus facta probant laudantque. Eandem præ se ferunt elegantiam Evangel. verba, Act. x. 33. —— σύ τε καλῶς ἐποίησας παραγενόμενος.

2 Καὶ σκυθρωπὸς ὢν] Erràsse ex hoc loco constat Dan. Heinsium; cùm, ad Luc. xxiv. 17. Exercit. Sacr. p. 204. Hellenistarum esse asserit, hanc vocem σκυθρωπὸς de *tristi* usurpare.

3 Πρὶν Κῦρος ἐμπλησθείη βάλλων] Nepotem suum, modò mœrentem, beneficio Astyages insigni mulcere atque demereri studet; ideoque regium illi quendam honorem comites præstare voluit. Regibus quippe suis Persas tantum tribuisse accepimus, ut in venationi nemini, priusquam rex telum emiserit, bestiam ferire liceret. Et vitam penè amisisse Megabyzum, quòd hunc Artaxerxi honorem temerè præripuerit, in Persic. tradit Ctesias, p. 646.—μετεώρου δὲ φερομένου τοῦ θηρίου, βάλλει ἀκοντίῳ Μεγάβυζος καὶ ἀναιρεῖ· καὶ ὀργίζεται Ἀρταξέρξης, ὅτι πρὶν ἢ αὐτὸς τύχῃ, Μεγάβυζος ἔβαλε· καὶ προστάσσει τὴν κεφαλὴν τὸν Μεγάβυζον ἀποτμηθῆναι. Hujus autem observantiæ gratiam Artaxerxem illum *Longimanum* primum subditis suis fecisse testatur Plutarch. in Apophth. T. ii. p. 173. Πρῶτος δὲ προβάλλειν ἐκέλευσε τῶν συγκυνηγετούντων τοὺς δυναμένους καὶ βουλομένους.

εἰ βούλει, ἔφη, ὦ πάππε, ἡδέως με θηρᾷν, ἄφες πάντας τοὺς κατ' ἐμὲ διώκειν καὶ διαγωνίζεσθαι, ὅπως ἕκαστος τὰ κράτιστα δύναιτο. Ἐνταῦθα δὴ ὁ Ἀστυάγης ἀφίησι· καὶ στὰς ἐθεᾶτο τοὺς ἁμιλλωμένους ἐπὶ τὰ θηρία, καὶ φιλονεικοῦντας, καὶ διώκοντας, καὶ ἀκοντίζοντας. Καὶ τῷ Κύρῳ ἥδετο, οὐ δυναμένῳ σιγᾷν ὑπὸ τῆς ἡδονῆς, ἀλλ', ὥσπερ σκύλακι γενναίῳ, ἀνακλάζοντι, ὁπότε πλησιάζοι θηρίῳ, καὶ παρακαλοῦντι ὀνομαστὶ ἕκαστον. Καὶ τοῦ μὲν καταγελῶντα αὐτὸν ὁρῶν εὐφραινέτω, τὸν δέ τινα καὶ ἐπαινοῦντα αὐτὸν ᾔσθάνετο οὐδ' ὁπωστιοῦν φθονερῶς. Τέλος δ' οὖν, πολλὰ θηρία ἔχων ὁ Ἀστυάγης ἀπῄει. Καὶ τολοιπὸν οὕτως ἥσθη τῇ τότε θήρᾳ, ὥστε ἀεὶ, ὁπότε οἷόν τε εἴη, συνεξῄει τῷ Κύρῳ, καὶ ἄλλους τε πολλοὺς παρελάμβανε, καὶ τοὺς παῖδας, Κύρου ἕνεκα. Τὸν μὲν δὴ πλεῖστον χρόνον οὕτω διῆγεν ὁ Κῦρος, πᾶσιν ἡδονῆς μὲν καὶ ἀγαθοῦ τινος συναίτιος ὤν, κακοῦ δὲ οὐδενί.

Ἀμφὶ δὲ τὰ πέντε ἢ ἑκκαίδεκα ἔτη αὐτοῦ γενομένου, [1] ὁ υἱὸς τοῦ τῶν Ἀσσυρίων βασιλέως, γαμεῖν μέλλων, ἐπεθύμησεν αὐτὸς θηρᾶσαι [2] εἰς τοῦτον τὸν χρόνον. Ἀκούων οὖν ἐν τοῖς μεθορίοις τοῖς τε αὐτῶν

si vis, inquit, ave, jucundè me venari, sine omnes meos æquales insequi & certare, ut quisque optimè possit. Tum verò permisit Astyages; stansque spectabat decertantes contra feras, studioséque *inter se* contendentes, persequentesque, & jaculantes. Atque Cyro delectabatur, qui præ voluptate silere non posset, sed, generosus tanquam catulus, clamorem ederet, cùm feræ appropinquaret, & unumquemque nominatim appellans exhortaretur. Valdè etiam gaudebat, cùm eum hunc quidem deridere, illum verò sine ullâ prorsùs invidiâ laudare sentiebat. Tandem, discessit Astyages multas feras secum habens. Jamque adeò venatione illâ delectatus est, ut semper, quoties quidem liceret, cum Cyro exiret, assumptis tum multis aliis, tum pueris, Cyri gratiâ. Et hoc sanè modo maximam temporis partem traducebat Cyrus, omnibus voluptatis quidem ac boni alicujus auctor, mali autem nemini.

Cùm verò circiter quindecim sedecimve annos haberet, regis Assyriorum filius, uxorem ducturus, ipsemet id temporis venari cupivit. Itaque quòd audiret in suis ac Medorum finibus plurimas

1 Ὁ υἱὸς τοῦ τῶν Ἀσσυρίων βασιλέως] Nempe, Evilmerodachus, Nebuchadnesaris filius, cujus in ditione tunc temporis erant, Chaldæa, Assyria, Arabia, Syria, Palæstina. De venatione hâc & prælio, cujus extiterat causa, Usserius ad annum M. 3421. Julianæ Periodi 4131. ante æram Christianam 583.

2 Εἰς τοῦτον τὸν χρόνον] Similis locutio, Luc. i. 20. ——— οἵτινες πληρωθήσονται εἰς τὸν καιρὸν αὐτῶν, quæ implebuntur *in tempore suo*.

καὶ τοῖς Μήδων πολλὰ θηρία εἶναι, ἅτε ἀθήρευτα ὄντα διὰ τὸν πόλεμον, ἐνταῦθα ἐπεθύμησεν ἐξελθεῖν. Ὅπως οὖν ἀσφαλῶς θηρῴη, ἱππέας τε προσέλαβε πολλοὺς καὶ πελταστάς, οἵτινες ἔμελλον αὐτῷ ἐκ τῶν λασίων τὰ θηρία ἐξελᾶν εἰς τὰ ἐργάσιμά τε καὶ εὐήλατα. Ἀφικόμενος δὲ ὅπου ἦν αὐτῷ τὰ φρούρια καὶ ἡ φυλακή, ἐνταῦθα ἐδειπνοποιεῖτο, ὡς πρωῒ τῇ ὑστεραίᾳ θηράσων. Ἤδη δὲ ἑσπέρας γενομένης, ἡ διαδοχὴ τῇ πρόσθεν φυλακῇ ἔρχεται ἐκ πόλεως, καὶ πεζοὶ καὶ ἱππεῖς. Ἔδοξεν οὖν αὐτῷ πολλὴ στρατιὰ παρεῖναι, δύο μὲν φυλακαὶ ὁμοῦ οὖσαι, πολλοὶ δέ, οὓς αὐτὸς ἔχων ἧκεν ἱππέας καὶ πεζούς. [1] Ἐβουλεύσατο οὖν κράτιστον εἶναι λεηλατῆσαι ἐκ τῆς Μηδικῆς· καὶ λαμπρότερόν τε ἂν φανῆναι τὸ ἔργον τῆς θήρας, [2] καὶ ἱερείων πολλὴν ἀφθονίαν ἐνό-

esse feras, quippe quas nemo propter bellum venaretur, istò exire impendiò voluit. Ut igitur tutò venaretur, & equites & peltastas complures assumpsit, qui feras è locis silvestribus in culta planáque depellerent. Cùm autem eò pervenisset ubi castella ipsius erant & custodia, ibi cœnam parari jussit, ut qui postridiè manè venaturus esset. Et cùm jam advesperasceret, ex urbe veniunt qui custodiæ priori succederent, tam pedites quàm equites. Quapropter ipsi numerosus adesse visus est exercitus, cùm binæ quidem unà essent custodiæ, multíque, quos ipse secum duxerat, equites peditesque. Itaque re deliberatâ statuit optimum esse Medorum ex agro prædas agere; atque *ità* tum venationis opus illustrius visum iri, tum magnam animalium copiam fu-

1 Ἐβουλεύσατο οὖν κράτιστον εἶναι λεηλατῆσαι] Populi quidem Orientales rei venatoriæ maturè vacârunt: Nimrodusque in primis potens audit venator, Gen. x. 9. Populabundi etiam per finitimorum agros vagari, atque indè pecorum armentorumque prædam agere, eorum fortissimi quique solebant. Sic Chaldæi olim in Jobi camelos irruebant, eosque vi abducebant, Job. i. 17. Ad alias demùm Gentes prædandi eadem manavit libido, atque adeò gravissima nonnunquam belli suscipiendi extiterat causa. Nec sanè aliò Achilléa illa spectabat oratio. Il. α. v. 152, & seq.

Οὐ γὰρ ἐγὼ Τρώων ἕνεκ' ἤλυθον αἰχμητάων
Δεῦρο μαχησόμενος· ἐπεὶ οὔτι μοι αἴτιοί εἰσιν.
Οὐ γάρ πώποτ' ἐμὰς βοῦς ἤλασαν, οὐδὲ μὲν ἵππους.

2 Καὶ ἱερείων πολλὴν &c.] Interpret. Evilmerodachum sacrificiorum curam animo volutâsse putârunt; ideóque ἱερείων verterunt *victimarum*. Mihi quidem rectè observâsse videtur Casaub. Animadv. in Athen. p. 35. Græcos, nempè, scriptores ἱερεῖα appellare non solùm victimas, quæ verè ἱερεύονται; verùm etiam omnia, quæcunque ad comedendum jugulantur, animalia. Cùm enim nullum animal in proprios usus mactarent, quin aliquam ejus partem Deo adolendam consecrarent, hinc factum est, ùt, quodcunque animal in cibum cæderent, ἱερεῖον vocarent. Ità Xen. ipse Κύρου Ἀναβ. lib. iv. p. 193. Ed. Steph. Ἐνταῦθα εἶχον πάντα τὰ ἐπιτήδεια ὅσα ἐστὶν ἀγαθά, ἱερεῖα, σῖτον, οἶνον; &c. & lib. 5. p. 214 — — — ὅθεν καθιόντες τινὲς καὶ ἱερεῖα ἐπώλουν ἡμῖν, καὶ ἄλλα ὧν εἶχον. Item Polyb. l. ii. p. 103. Ed. Par. Πλείστων γὰρ ὑϊκῶν ἱερείων κοπτομένων ἐν Ἰταλίᾳ διά τε τὰς εἰς τοὺς ἰδίους βίους, καὶ τὰς εἰς τὰ στρατόπεδα παραθέσεις ————

μιζε γενήσεσθαι. Οὕτω δὴ πρῲ ἀναστὰς, ἦγε τὸν στρατόν· καὶ τοὺς μὲν πεζοὺς καταλείπει ἀθρόους ἐν τοῖς μεθορίοις, αὐτὸς δὲ τοῖς ἵπποις προσελάσας πρὸς τὰ τῶν Μήδων φρούρια, τοὺς μὲν βελτίστους καὶ πλείστους ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ, ἐνταῦθα κατέμεινεν, ὡς μὴ βοηθοῖεν οἱ φρουροὶ τῶν Μήδων ἐπὶ τοὺς καταθέοντας· τοὺς δ' ἐπιτηδείους ἀφῆκε κατὰ φυλὰς ἄλλους ἄλλοσε καταθεῖν· καὶ ἐκέλευε περιβαλλομένους ὅτῳ τις ἐντυγχάνοι, ἐλαύνειν πρὸς ἑαυτόν. Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἔπραττον.

Σημανθέντων δὲ τῷ Ἀστυάγει, ὅτι πολέμιοί εἰσιν ἐν τῇ χώρᾳ, ἐκβοηθεῖ καὶ αὐτὸς πρὸς τὰ ὅρια σὺν τοῖς περὶ αὐτόν· καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὡσαύτως σὺν τοῖς παρατυχοῦσιν ἱππόταις· καὶ τοῖς ἄλλοις δὲ ἐσήμαινε πᾶσιν ἐκβοηθεῖν. Ὡς δὲ εἶδον [1] πολλοὺς ἀνθρώπους τῶν Ἀσσυρίων συντεταγμένους, καὶ τοὺς ἱππέας ἡσυχίαν ἄγοντας, ἔστησαν καὶ οἱ Μῆδοι. Ὁ δὲ Κῦρος ὁρῶν ἐκβοηθοῦντας καὶ τοὺς ἄλλους πασσυδεὶ, ἐκβοηθεῖ καὶ αὐτὸς, πρῶτον τότε ὅπλα ἐνδὺς,

turam existimavit. Manè igitur surgens, exercitum educit; ac pedites quidem in finibus confertos relinquit, ipse verò cum equitatu ad castella Medorum provectus, optimos secum habens atque plurimos equites, ibi substitit, nè Medorum præsidiarii milites *suis* contra eos qui populabundi discurrerent auxilium ferrent; idoneos autem *quosdam* tributim dimisit, ut alii aliò discurrerent: atque *hos* corripere jussit quicquid habuerit quisque obvium, & ad se abigere. Et hi quidem hæc agebant.

Cùm autem Astyagi nuntiatum esset, hostes jam esse in *ipsius* agro, ipse etiam cum illis quos secum habuit, opis ferendæ causâ ad limites excurrit; quod & filius itidem fecit cum equitibus qui tum fortè aderant; aliisque omnibus auxilio ut venirent imperavit. Cùm verò vidissent magnam Assyriorum multitudinem simul instructam, & equites quietem agentes, substiterunt etiam Medi. Cyrus autem videns alios quoque totis viribus ad opem ferendam egredi, egreditur & ipse auxilium laturus, tum primùm arma indutus, nondum *id fore*

Et Galen. l. 2. c. 2. περὶ κρεάτων. p. 54. Edit. Charter. Καὶ εἰ νέον ἱερεῖον εἴτ' ἐσθίειν ἐθέλοις, εἴτ' &c. & mox. Ἔμπαλιν δὲ τοῖς νέοις ἱερείοις, τὰ γεγηρακότα &c. His in locis, aliisque compluribus, ἱερεῖα sunt animantes, quarum vescimur carnibus. Atque ità commodè satis vox ea hìc accipi potest; ubi de illo loquitur Xenophon, qui ad prædam agendam omni studio incubuit, ut quàm lautissimo regióque penè apparatu nuptias celebraret.

1 Πολλοὺς ἀνθρώπους τῶν Ἀσσυρίων &c.] Stephanus se mirari ait, quid hîc agat vox ἀνθρώπους. An timendum fuit, pergit ille, nè cum πολλοὺς alios quàm ἀνθρώπους intelligeremus? Mihi quidem πλεονάζειν omnino videtur, ut apud alios passim solet scriptores. Ità apud Arrian. Exped. l. 2. p. 70. Ed. Gronov. ἄλλους τε καὶ δούλους ἀνθρώπους ἐλευθέρους ἐς χεῖρας ἧξειν. Et Luc. ii. 15. —— καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ ποιμένες.

[1] οὔποτε οἰόμενος· οὕτως ἐπεθύμει αὐτοῖς ἐξοπλίσασθαι. Καὶ γὰρ μάλα καλὰ ἦν, καὶ εὖ ἁρμόττοντα αὐτῷ, ἃ ὁ πάππος περὶ τὸ σῶμα ἐπεποίητο. Οὕτω δὴ ἐξοπλισάμενος, προσήλασε τῷ ἵππῳ. Καὶ ὁ Ἀστυάγης ἰδὼν, ἐθαύμασε μὲν τίνος κελεύσαντος ἥκοι· ὅμως δ' εἶπεν αὐτῷ μένειν παρ' ἑαυτῷ. Ὁ δὲ Κῦρος, ὡς εἶδε πολλοὺς ἱππέας ἀντίους, [2] ἤρετο, Η οὗτοι, ἔφη, ὦ πάππε, πολέμιοί εἰσιν, οἳ ἐφεστήκασι τοῖς ἵπποις ἠρέμα; Πολέμιοί μέντοι, ἔφη. Η καὶ ἐκεῖνοι, ἔφη, οἱ ἐλαύνοντες; Καὶ ἐκεῖνοι μέντοι. Νὴ τὸν Δί', ἔφη, ὦ πάππε, ἀλλ' οὖν πονηροί γε φαινόμενοι καὶ ἐπὶ πονηρῶν ἱππαρίων, ἄγουσιν ἡμῶν τὰ χρήματα· οὐκοῦν χρὴ ἐλαύνειν τινὰς ἡμῶν ἐπ' αὐτούς. Αλλ' οὐχ ὁρᾷς, ἔφη, ὦ παῖ, ὅσον τὸ στῖφος τῶν ἱππέων ἕστηκε συντεταγμένον; οἳ, ἢν ἐπ' ἐκείνους ἡμεῖς ἐλαύνωμεν, ὑποτεμοῦνται πάλιν ἡμᾶς ἐκεῖνοι· ἡμῖν δὲ οὔπω ἰσχὺς πάρεστιν. Αλλ' ἢν σὺ μένῃς, ἔφη ὁ Κῦρος, καὶ ἀναλαμβάνῃς τοὺς προσβοηθοῦντας, φοβήσονται οὗτοι, καὶ οὐ κινήσονται· οἱ δ' ἄγοντες ἀφήσουσιν εὐθὺς τὴν λείαν, ἐπειδὰν ἴδωσί τινας ἐπ' αὐτοὺς ἐλαύνοντας.

ratus: tanto ea induendi desiderio flagravit. Erant enim perpulchra sanè, atque ipsi bellè congruentia, quæ avus ei ad *tegendum* corpus facienda curaverat. Ità igitur armatus, equo *ad alios* advectus est. Et eum cùm vidisset Astyages, miratus ille quidem est cujus jussu veniret: sed tamen ei dicebat, ut apud se maneret. Cyrus autem, cùm conspexisset multos equites adversos, interrogabat, Num isti, inquiens, ave, hostes sunt, qui equis quietè insident? Hostes profectò, ait *is*. Num & illi, qui huc illuc cursant? Et illi sanè. At enimverò, inquit, ave, ignavi esse videntur, & ignavis *insidere* equulis, qui nostras tamen res diripiunt: itaque nostrûm aliquos oportet impetum in eos facere. At non vides, fili, inquit, quanta equitum turma constiterit instructa? qui, si nos in illos irruamus, ipsi nos iterum subeundo intercipient: nobis verò nondum satis copiarum adest. Verùm si tu maneas, inquit Cyrus, & eos qui subsidio veniunt adsumas, metuent hi, neque se movebunt: illi verò qui *res nostras* auferunt prædam mox dimittent, ubi quosdam impetum in se facere viderint.

1 Οὔποτε οἰόμενος] Frustrà Canterus aliique hunc sollicitârunt locum, cujus nimirum eos latuerat sententia; quam, cum Mureto, hanc esse opinor: Tum primùm Cyrum induisse arma, quod tempus ipse nunquam venturum putaverat, ardenter adeò ea induere cupiebat. Id enim naturâ fere omnibus insitum esse constat, ut quodcunque summâ quis cupiditate expetiverit; ejus ei omnis expectatio longa esse videatur.

2 Ἤρετο, Η οὗτοι, ἔφη] Παρέλκει hic ἔφη, ut φάναι paulò suprà p. 27. Redundantiæ huic indulgere solent Attici, verba ubi sunt ultrò citróque habita.

Ταῦτ᾽ εἰπὼν, ἔδοξέ τι λέγειν τῷ Ἀστυάγει. Καὶ ἅμα θαυμάζων ὡς καὶ ἐφρόνει καὶ ἐγρηγόρει, κελεύει τὸν υἱὸν λαβόντα τάξιν ἱππέων ἐλάσαι ἐπὶ τοὺς ἄγοντας τὴν λείαν. Ἐγὼ δὲ, ἔφη, ἐπὶ τούσδε, ἢν ἐπὶ σὲ κινῶνται, ἐλῶ· ὥστε ἀναγκασθήσονται ἡμῖν προσέχειν τὸν νοῦν. Οὕτω δὴ ὁ Κυαξάρης, λαβὼν [1] τῶν ἐρρωμένων ἵππων τε καὶ ἀνδρῶν, προσελαύνει. Καὶ ὁ Κῦρος, ὡς εἶδεν ὁρμωμένους, συνεξορμᾷ εὐθύς· καὶ αὐτὸς πρῶτος ἡγεῖτο ταχέως, καὶ ὁ Κυαξάρης μέντοι ἐφείπετο, καὶ οἱ ἄλλοι δὲ οὐκ ἀπελείποντο. Ὡς δὲ εἶδον αὐτοὺς πελάζοντας οἱ λεηλατοῦντες, εὐθὺς ἀφέντες τὰ χρήματα ἔφυγον. Οἱ δ᾽ ἀμφὶ τὸν Κῦρον ὑπετέμνοντο, καὶ οὓς μὲν κατελάμβανον εὐθὺς ἔπαιον, πρῶτος δὲ ὁ Κῦρος· ὅσοι δὲ παραλλάξαντες αὐτῶν ἔφθασαν, κατόπιν τούτους ἐδίωκον, καὶ οὐκ ἀνίεσαν, ἀλλ᾽ ᾕρουν τινὰς αὐτῶν. Ὥσπερ δὲ κύων γενναῖος, ἄπειρος, ἀπρονοήτως φέρεται πρὸς κάπρον, οὕτω καὶ ὁ Κῦρος ἐφέρετο, μόνον ὁρῶν τὸ παίειν τὸν ἁλισκόμενον, ἄλλο δ᾽ οὐδὲν προνοῶν. Οἱ δὲ πολέμιοι, ὡς ἑώρων πονοῦντας τοὺς σφετέρους, προὐκίνησαν τὸ στῖφος, ὡς παυσομένου τοῦ διωγμοῦ, ἐπεὶ σφᾶς ἴδοιεν

Hæc cùm protulisset, visus est Astyagi aliquid dicere. Et simul admiratus & prudentiam ejus & vigilantiam, filium jubet assumptâ equitum manu in eos ducere, qui prædam agerent. Ego verò, inquit, in hos, si contrà te se commoverint, impetum faciam: adeò ut animum nobis attendere cogantur. Itaque Cyaxares, robustissimis & equis & viris assumptis, *in hostem* fertur. Ac Cyrus, ut *hos* cùm impetu exeuntes vidit, statim unà se proripit: atque ipse primus celeriter ducebat, & Cyaxares sanè subsequebatur, atque alii non procul erant relicti. Eos autem ut appropinquantes viderunt ii qui prædas agebant, continuò relictis rebus in fugam sese conjiciebant. At qui circa Cyrum erant *hos* subeundo intercipiebant, & quoscunque assequerentur statim feriebant, & in primis Cyrus: quotquot autem declinato cursu eos antevertendo effugerant, hos à tergo persequebantur, nec intermittebant, sed ex eis quosdam ceperunt. Sicut autem canis generosus, inexpertus, temerè in aprum fertur, ità & Cyrus ferebatur, solum *hoc* videns ut captum feriret, ac nihil aliud prospiciens. Hostes verò, cùm suos laborantes cernerent, agmen promoverunt, arbitrati fore ut ii persequi desisterent, postquam ipsos contrà irruere

1 Τῶν ἐρρωμένων ἵππων &c.] Hactenus, in omnibus ferè libris, ἱππέων. Quid? inquit Stephanus, ἱππεῖς non sunt ἄνδρες ipsi quoque? Si & ipsi sunt ἄνδρες, Cur Xenoph. ἱππέων τε καὶ ἀνδρῶν dixisset? Itaque res ipsa & Philelphi versio, quæ præfert *equis virisque*, ἵππων reponendum esse docent; nè mirum sanè Stephani & Leunclavii de hâc revocandâ voce consensum memorem.

προσορμήσαντας. Ο δὲ Κῦρος οὐδὲν μᾶλλον ἀνίει, ἀλλ' ὑπὸ τῆς χαρμονῆς ἀνακαλῶν τὸν θεῖον, ἐδίωκε· καὶ ἰσχυρὰν τὴν φυγὴν τοῖς πολεμίοις ἐποίει, κατέχων. Καὶ ὁ Κυαξάρης, μέντοι ἐφείπετο, ἴσως μὲν καὶ αἰσχυνόμενος τὸν πατέρα· καὶ οἱ ἄλλοι δὲ εἵποντο, προθυμότεροι ὄντες, ἐν τῷ τοιούτῳ, εἰς τὸ διώκειν, καὶ οἱ μὴ πάνυ πρὸς τοὺς ἐναντίους ἄλκιμοι ὄντες. Ο δὲ Αστυάγης, ὡς ἑώρα τοὺς μὲν ἀπρονοήτως διώκοντας, τοὺς δὲ πολεμίους ἀθρόους τε καὶ τεταγμένους ἀπαντῶντας, δείσας περί τε τοῦ υἱοῦ καὶ Κύρου, μὴ εἰς παρεσκευασμένους ἀτάκτως ἐμπεσόντες πάθοιέν τι, ἡγεῖτο εὐθὺς πρὸς τοὺς πολεμίους. Οἱ δ' αὖ πολέμιοι, ὡς εἶδον τοὺς Μήδους προκινηθέντας, διατεινάμενοι οἱ μὲν τὰ παλτὰ, οἱ δὲ τὰ τόξα, ἔστησαν, ὡν ἂν ἐπειδὴ εἰς τόξευμά γε ἀφίκοιντο στησομένους, ὥσπερ τὰ πλεῖστα εἰώθασι ποιεῖν. Μέχρι γὰρ τοσούτου, ὁπότε ἐγγύτατα γίγνοιντο, προσήλαυνον ἀλλήλοις, καὶ ἠκροβολίζοντο πολλάκις μέχρις ἑσπέρας. Επεὶ δὲ ἑώρων τοὺς μὲν σφετέρους φυγῇ εἰς αὐτοὺς φερομένους, τοὺς δ' ἀμφὶ Κῦρον ὁμοῦ ἐπ' αὐτοὺς ἐπομένους, τὸν δὲ Αστυάγην σὺν τοῖς ἵπποις ἐντὸς γιγνόμενον ἤδη τοξεύματος, ἐκκλίνουσι καὶ φεύγουσιν. Οἱ δὲ, ἅτε ὁμόθεν διώκοντες, ᾕρουν πολλοὺς ἀνακράτος· καὶ τοὺς μὲν ἁλισκομένους ἔπαιον, καὶ ἵππους καὶ ἄν-

vidissent. At Cyrus nihil propterea de *contentione* remittebat, sed præ gaudio avunculum inclamans, insequebatur; &, acriùs urgens, hostes in effusam fugam vertebat. Cyaxares quidem subsequebatur, patrem fortasse reveritus; & cæteri quoque sequebantur, cùm promptiores, tali in rerum statu, sint ad persequendum, etiam illi qui non admodùm in adversos hostes animosi sunt. At Astyages, cùm hos quidem inconsideratè persequi videret, hostes verò confertos instructosque occurrere, solicitus & de filio & de Cyro, nè in paratos incompositè delapsis adversi quid accideret, in hostes confestim duxit. At hostes rursùs, ut viderunt Medos se promovisse, intentis alii paltis alii arcubus, constiterunt, *quòd fore putarent* ut & illi subsisterent, ubi ad teli jactum pervenissent, quemadmodùm plerumque facere consueverant. Nam ad hoc usque intervallum, cùm *vel* quàm proximè ad alteros alteri accederent, contra se mutuò provehebantur, ac sæpè ad vesperam usque missilibus procul sese invicem adpetebant. At postquam & suos fugâ ad se ferri cernerent, & Cyrum cum suis propè à tergo ipsos insequentem, & Astyagem cum equitatu esse jam intra teli jactum, inclinant & fugiunt. Illi verò, utpote qui è propinquo persequebantur, multos summis adnixi viribus ceperunt; & quoscunque prehenderent, tam equos quàm viros, fere-

δρας, τὰς δὲ πίπλουλας κατέκαινον· καὶ οὐ πρόσθεν ἔστησαν πρὶν ἢ πρὸς τοῖς πεζοῖς τῶν Ασσυρίων ἐγένοντο. Ενταῦθα μέν τοι δείσαντες μὴ καὶ ἐνέδρα τις μείζων ὑπείη, ἐπέσχον. Εκ τούτου δὴ ἀνήγαγεν ὁ Αστυάγης, μάλα χαίρων τῇ ἱπποκρατίᾳ· καὶ τὸν Κῦρον οὐκ ἔχων ὅ,τι χρὴ λέγειν· αἴτιον μὲν εἰδὼς ὄντα τοῦ ἔργου, [1] μαινόμενον δὲ γιγνώσκων τῇ τόλμῃ. Καὶ γὰρ τότε ἀπιόντων οἴκαδε τῶν ἄλλων, μόνος ἐκεῖνος οὐδὲν ἄλλο ἢ τοὺς πεπτωκότας περιελαύνων ἐθεᾶτο· καὶ μόλις αὐτὸν ἀφελκύσαντες οἱ ἐπὶ τοῦτο ταχθέντες, προσήγαγον τῷ Αστυάγει, μάλα ἐπίπροσθεν ποιούμενον τοὺς προσάγοντας, ὅτι ἑώρα τὸ πρόσωπον τοῦ πάππου ἠγριωμένον ἐπὶ τῇ θέᾳ τῇ αὐτοῦ. Εν μὲν δὴ Μήδοις ταῦτα ἐγένετο· καὶ οἵ τε ἄλλοι πάντες τὸν Κῦρον διὰ στόματος εἶχον καὶ ἐν λόγῳ, καὶ ἐν ᾠδαῖς· ὅ τε Αστυάγης, καὶ πρόσθεν τιμῶν αὐτὸν, τότε ὑπερεξεπέπληκτο ἐπ' αὐτῷ.

Καμβύσης δὲ, ὁ τοῦ Κύρου πατὴρ, ἥδετο μὲν πυνθανόμενος ταῦτα· ἐπειδὴ δὲ ἤκουσεν ἀνδρὸς ἤδη ἔργα διαπραττόμενον τὸν Κῦρον, ἀπεκάλει, ὅπως τὰ ἐν Πέρσαις ἐπιχώρια ἀπο-

bant, & quotquot caderent interimebant; neque priùs constitêre quàm ad Assyriorum peditatum pervenissent. Hîc verò, nè majores aliquæ subessent insidiæ veriti, substiterunt. Tum igitur Astyages *suos* reduxit, equestri victoriâ magnoperè lætatus; nec quid de Cyro diceret, habebat: quòd *illius* quidem facinoris ipsum auctorem fuisse sciret, sed audaciâ furentem animadverteret. Etenim tum cæteris domum abeuntibus, solus ille nihil aliud quàm eos qui cecidissent circumequitando spectabat: adeòque ii, quibus id negotii datum erat, vix eum *indè* abstractum ad Astyagem deduxerunt, qui *quidem* eos ipsos, qui se adducerent, sibi prætendere studebat, quòd avi vultum ad conspectum sui sæviorem factum cerneret. Et hæc quidem apud Medos contigerunt: & Cyrum cùm alii omnes in ore, sermone, & cantilenis habebant; tum Astyages, apud quem vel anteà erat in honore, jam stupefactus eum suspiciebat.

Hæc verò Cambyses, Cyri pater, cùm audîsset, gaudebat ille quidem; at ubi accepisset eum viri jam obire munia, revocavit, ut patria Persarum

1 Μαινόμενον δὲ γιγνώσκων &c.] Hoc quoque loquendi genus (uti rectè monet Stephanus) iis annumerandum esse videtur, quæ ab Homero mutuatus est Noster. Ità enim ille:

Οὐχ' ὅγ' ἀνεύθε θεοῦ τάδε μαίνεται, ἀλλά τις ἄγχι
Εστήκ' ἀθανάτων —— Il. ί. v. 185. Et Il. Θ. v. 355.
—— ὁ δὲ μαίνεται οὐκέτ' ἀνεκτῶς
Εκτωρ Πριαμίδης; —— Ad quem locum hæc Eustath. p. 716. Μαίνεσθαι δὲ καὶ ἐνταῦθα τὸ ἐνθουσιᾷν ἔφη πρὸς μάχην, ὅπερ ἐπίτασίς ἐστι τοῦ μαιμᾷν καὶ τοῦ ὁρμᾷν, καὶ τῶν ὁμοίων.

τελοίη. Καὶ τὸν Κῦρον δὴ ἐνταῦθα λέγεται εἰπεῖν, ὅτι ἀπιέναι βούλοιτο, μὴ ὁ πατὴρ τὶ ἄχθοιτο, καὶ ἡ πόλις μέμφοιτο. Τῷ οὖν Ἀστυάγει ἐδόκει ἀναγκαῖον εἶναι ἀποπέμπειν αὐτόν. [1] Ἔνθα δὴ ἵππους τε αὐτῷ δοὺς, οὓς αὐτὸς ἐπεθύμει λαβεῖν, καὶ ἄλλα συσκευάσας παντοδαπὰ, ἀπέπεμπε, καὶ διὰ τὸ φιλεῖν αὐτὸν, καὶ ἅμα ἐλπίδας μεγάλας ἔχων ἐν αὐτῷ, ἄνδρα ἔσεσθαι ἱκανὸν καὶ φίλους ὠφελεῖν, καὶ ἐχθροὺς ἀνιᾶν. Ἀπιόντα δὲ τὸν Κῦρον προὔπεμπον ἅπαντες, καὶ παῖδες, καὶ ἥλικες, καὶ ἄνδρες, καὶ γέροντες, ἐφ' ἵππων, καὶ Ἀστυάγης αὐτός· καὶ οὐδένα ἔφασαν ὅντιν' οὐ δακρύοντ' ἀποστρέφεσθαι. Καὶ Κῦρον δὲ αὐτὸν σὺν πολλοῖς δακρύοις λέγεται ἀποχωρῆσαι. Πολλὰ δὲ δῶρα διαδοῦναι αὐτόν φασι τοῖς ἡλικιώταις, ὧν Ἀστυάγης αὐτῷ ἐδεδώκει· τέλος δὲ, καὶ ἣν εἶχε στολὴν τὴν Μηδικὴν ἐκδύντα δοῦναί τινι, δηλῶν ὅτι τοῦτον μάλιστα ἠσπάζετο. Τοὺς μέντοι λαβόντας καὶ δεξαμένους τὰ δῶρα λέγεται Ἀστυάγει ἀπενεγκεῖν· Ἀστυάγην δὲ δεξάμενον Κύρῳ απο-

instituta absolveret. Et quidem Cyrum dixisse fertur, abire se velle, nè quid pater ægrè ferret, & civitas *de se* quereretur. Quare visum est Astyagi necesse esse eum dimittere. Ibi igitur cùm & equos illi, quos ipse voluit sumere, donâsset, atque alias res omnigenas comparâsset, dimisit, tum quòd eum amaret, tum quia magnam in eo spem haberet, virum fore idoneum & ad afferendum amicis adjumentum, & ad molestiam inimicis exhibendam. Abeuntem verò Cyrum universi, & pueri, & æquales, & viri, & senes, equis vecti, atque *adeò* Astyages ipse, deducebant; ac neminem omnium fuisse dicunt quin lacrymans reverterit. Et Cyrum quoque ipsum multis cum lacrymis discessisse traditum est. Et multa eum inter æquales munera distribuisse ferunt, de iis *nempè* quæ ipsi dederat Astyages; ac demùm, exutâ quàm habebat stolâ Medicâ cuidam *hanc* dedisse, indicio quod erat se hunc in primis diligere. At illos, cùm sumpsissent libentique animo accepissent munera, ad Astyagem *ea* detulisse fertur; Astyagemque recepta itidem ad Cyrum refe-

1 Ἔνθα δὴ ἵππους τε αὐτῷ δοὺς &c.] Pro benigno utique eo liberalique Orientalium more, quo donis quidem amplissimis, luculentis amici animi indiciis, alii alios cumulare solebant. Sic Jacobus, quo fràtris Esavi gratiam sibi conciliaret, munera ei præmisit magna, Gen. xxxii. 13. Idemque monet, Josepho, Ægypti præfecto, munus esse deferendum, ex iis quæ in Chananæâ pretiosissima habebantur, & ab Ægyptis maximi fiebant, Gen. xliii. 10. Josephus vicissim ipse largè quidem & effusè multa fratribus donavit, multa patri deferenda curavit, Gen. xlv. 22. Astyages Cyro donat equos, Media quibus abundabat: hîc nempè pratum illud erat *Hippoboton*, equis alendis inclytùm. Sic enim de Mediâ Strabo, T. ii. p. 796. ἱππόβοτος δὲ καὶ αὕτη ἐστὶ διαφερόντως, καὶ ἡ Ἀρμενία· καλεῖται δέ τις καὶ λειμὼν Ἱππόβοτος &c.

πέμψαι· [1] τὸν δὲ πάλιν τε ἀποπέμψαι εἰς Μήδους καὶ εἰπεῖν, Ὦ πάππε, εἰ βούλει με καὶ πάλιν ἰέναι ὡς σὲ μὴ αἰσχυνόμενον, ἔα ἔχειν εἴ τῳ τι ἐγὼ δέδωκα· Ἀστυάγην δὲ ταῦτα ἀκούσαντα ποιῆσαι, ὥσπερ ὁ Κῦρος ἐπέστειλεν.

Εἰ δὲ δεῖ καὶ [2] παιδικοῦ λόγου μνησθῆναι, λέγεται, ὅτε Κῦρος ἀπῄει, καὶ ἀπηλλάττοντο ἀπ᾽ ἀλλήλων, [3] τοὺς συγγενεῖς φιλοῦντας τὸν Κῦρον τῷ στόματι, ἀποπέμπεσθαι αὐτὸν, νόμῳ Περσικῷ· (καὶ γὰρ νῦν ἔτι τοῦτο ποιοῦσι Πέρσαι) ἄνδρα δή τινα τῶν Μήδων, μάλα καλὸν κἀγαθὸν ὄντα, ἐκπεπλῆχθαι πολὺν δὴ χρόνον ἐπὶ τῷ κάλλει τοῦ Κύρου· ἡνίκα δὲ ἑώρα τοὺς συγγενεῖς φιλοῦντας αὐτὸν, ὑπολειφθῆναι· ἐπεὶ δὲ οἱ ἄλλοι ἀπῆλθον, προσελθεῖν τῷ Κύρῳ, καὶ εἰπεῖν, Ἐμὲ μόνον οὐ γινώσκεις, ὦ Κῦρε, τῶν συγγενῶν; Τί δὲ, εἰπεῖν τὸν Κῦρον; [4] Ἦ καὶ σὺ συγγενὴς εἶ; Μάλιστα, φά-

renda curâsse; hunc autem in Mediam denuò *ea* cum his verbis remisisse, Si me vis, ave, iterùm ad te pudore minimè confusum venire, sinito habere si quid ego cuipiam largitus sum: atque his auditis Astyagem fecisse, quemadmodùm Cyrus nuntiari jusserat.

Quòd si mentio sermonis blanditias pueriles spirantis sit facienda, fertur, cùm Cyrus abiret, & à se invicem discederent, cognatos ore Cyrum, more Persico, osculatos dimisisse; (etenim hoc etiam tempore id faciunt Persæ) virum autem quendam Medum, admodùm *janè* probum & honestum, longo tempore Cyri pulchritudinis *amore* fuisse perculsum; & cùm cognatos eum osculantes videret, substitisse; alii verò postquam abiissent, accessisse ad Cyrum, dixisséque, Me solum ex cognatis, Cyre, non cognoscis? Quid, dixisse Cyrum? Num & tu cognatus es? Maximè, re-

1 Τὸν δὲ πάλιν τε ἀποπέμψαι εἰς Μήδους κ. εἰπεῖν] Similis locutio est ea, quâ utitur Mat. xi. 2, 3. ———— πέμψας δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, εἶπεν αὐτῷ &c.

2 Παιδικοῦ λόγου] Eos sequi interpretes, qui amatorium hìc finxerunt sermonem, non mihi magìs quàm Stephano placet. Iis enim, quæ mox narrare pergit Xenophon, nil nisi jucunda quædam inerat simplicitas, cum blandis, ut puerorum est ingenium, honesti amoris indiciis conjuncta.

3 Τοὺς συγγενεῖς φιλοῦντας τὸν &c.] Erat nimirum hoc olim in more positum, ut inter familiares et sanguine vel affinitate conjunctos oscula dividerentur, salutandi & valedicendi causâ. Ità Jacobus Rachelem, Laban Jacobum, osculatus est, Gen. xxix. 11, 13. Plura adferre exempla non opus est.

4 Ἦ καὶ σὺ συγγενὴς εἶ;] Non eos solùm, qui regi aut affinitate aliquâ aut propinquitate conjuncti erant, *cognatos* ejus appellârunt Persæ; sed alios etiam, quibuscum regi nulla necessitudo intercesserat, eo, honoris causâ, titulo cumulârunt. Id quod abundè docet victoriæ illud præmium à Dario propositum,———— ———— καὶ συγγενὴς Δαρείου κληθήσεται. 1 Esd. iii. 7. Quocum re verbisque ferè concinit Josephus———— καὶ συγγενής μου κληθήσεται, Antiq. Jud. lib. xi. vol. 1. p. 472. Ed. Ox. Illos autem, qui id quicquid erat honoris consecuti sunt, ad oris osculum fuisse admissos auctor est Arrianus, lib. 7. Exped. p. 287. ———— καὶ τοὺς συγγενεῖς ἀπέφηνε, τούτοις δὲ νόμιμον ἐποίησε φιλεῖν αὐτὸν μόνοις.

ναι. [1] Ταῦτ' ἄρα εἰπεῖν τὸν Κῦρον, καὶ ἐνεώρας μοι· πολλάκις γὰρ δοκῶ σε γιγνώσκειν τοῦτο ποιοῦντα. Προσελθεῖν γάρ σοι ἀεὶ βουλόμενος, ἔφη, νὴ τοὺς θεοὺς, ᾐσχυνόμην. Ἀλλ' οὐκ ἔδει, φάναι τὸν Κῦρον, συγγενῆ γε ὄντα· ἅμα δὲ προσελθόντα φιλῆσαι αὐτόν. Καὶ τὸν Μῆδον φιληθέντα, ἐρέσθαι, Ἦ καὶ ἐν Πέρσαις νόμος ἐστὶν οὗτος συγγενεῖς φιλεῖν; Μάλιστα, φάναι, ὅταν γε ἴδωσιν ἀλλήλους [2] διὰ χρόνου, ἢ ἀπίωσί ποι ἀπ' ἀλλήλων. Ὥρα ἂν εἴη σοὶ ἔφη ὁ Μῆδος, πάλιν φιλεῖν ἐμέ· ἀπέρχομαι γὰρ, ὡς ὁρᾷς, ἤδη. Οὕτω καὶ τὸν Κῦρον πάλιν φιλήσαντα, ἀποπέμπειν, καὶ ἀπιέναι. Καὶ ὁδόν τε οὔπω πολλὴν διεληλύσθαι αὐτοῖς, καὶ τὸν Μῆδον ἥκειν πάλιν ἱδροῦντι τῷ ἵππῳ. Καὶ τὸν Κῦρον ἰδόντα, Ἀλλ' ἦ φάναι, ἐπελάθου τι ὧν ἐβούλου εἰπεῖν; Οὐ μὰ Δία, φάναι· ἀλλ' ἥκω διὰ χρόνου· Καὶ τὸν Κῦρον εἰπεῖν, Νὴ Δί', ὦ συγγενὲς, δι' ὀλίγου γε. Ποίου ὀλίγου, εἰπεῖν τὸν Μῆδον; Οὐκ οἶσθα, φάναι, ὦ Κῦρε, ὅτι καὶ ὅσον σκαρδαμύττω χρόνον, πάνυ πολύς μοι δοκεῖ εἶναι, ὅτι οὐχ ὁρῶ σε τότε τοιοῦτον ὄντα; Ἐνταῦθα δὴ τὸν Κῦρον γελάσαι τε ἐκ τῶν πρόσθεν δακρύων, καὶ εἰπεῖν αὐτῷ ἀπιόντα

ſpondiſſe *illum*. Idcircò utique, dixiſſe Cyrum, me defixis oculis intuebaris: videor enim hoc te ſæpiùs facere animadvertiſſe. Enimverò cùm nunquam non te accedere vellem, profectò, ait, me pudebat. At non oportuit, dixiſſe Cyrum, *pudore te deterreri*, cùm cognatus eſſes: ſimulque cùm accèdiſſet eum oſculatus eſt. Et Medum, accepto oſculo, interrogâſſe, *fertur*, Eſtne & Perſis in more oſculari cognatos? Maximè, dixiſſe *Cyrum*, cùm ſaltem & intervallo temporis alii alios videant, vel à ſe invicem aliquò diſcedant. Tempus *igitur* tibi fuerit, inquit Medus, me iterum ut oſculeris? jam enim, uti vides, abeo. Atque ità cùm Cyrus denuò eum oſculatus eſſet, dimiſit, atque ipſe etiam abiit. Cumque illi nondum longam viam *alter ab altero* digreſſi eſſent, ecce Medus ſudante equo revertitur. Quem cùm vidiſſet Cyrus, Num quid eorum, inquit, es oblitus, quæ *mibi* dicere velles? Non profectò, ait; ſed temporis ex intervallo venio. Brevi quidem, herclè, mi cognate, dixit Cyrus. Quî brevi, dixit Medus? Nonne nôſti, inquit, Cyre, mihi perlongum eſſe videri tempus, quo vel conniveo, quòd te talem intercà non adſpiciam? Ibi verò & riſiſſe Cyrum *fertur* poſt priores lacrymas, & illum abire, bonóque eſſe animo

1 Ταῦτ' ἄρα &c.] Pro διὰ ταῦτα. Eadem videtur ἔλλειψις τῆς διά. 2 Pet. i. 5. Καὶ αὐτὸ τοῦτο δὲ &c. Niſi quis huc derivare malit vim præpoſitionis εἰς, quæ ineſt in verbo παρεισενέγκαντες mox ſequenti.

2 Διὰ χρόνου] Græci abſolutè ſolent dicere, διὰ χρόνου, quod non ſubindè fiat, ſed interjecto temporis intervallo recurrat, ità ferè Chemnitius ad Evangel. verba, δι' ἡμερῶν, Marc. ii. 1. quæ ſignificant, Multos vel ſaltem aliquot dies interjectos fuiſſe, cùm à ſuſceptâ Galilææ peragratione Capernaum rediret Jeſus.

θαῤῥεῖν, ὅτι παρέσαι αὐτοῖς ὀλίγου χρόνου· [1] ὥςε ὁρᾷν σοι ἐξέσαι, κἂν βούλῃ, ἀσκαρδαμυκτεί.

Ο μὲν δὴ Κῦρος οὕτως ἀπελθὼν εἰς Πέρσας, ἐνιαυτὸν μὲν λέγεται ἔτι ἐν τοῖς παισὶ γενέσθαι. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον οἱ παῖδες ἔσκωπτον αὐτὸν, ὡς ἡδυπαθεῖν μεμαθηκὼς ἐν Μήδοις ἥκοι. Επεὶ δὲ καὶ ἐσθίοντα αὐτὸν ἑώρων, ὥσπερ αὐτοὶ, ἡδέως, καὶ πίνοντα, καὶ εἴ ποτ᾽ ἐν ἑορτῇ εὐωχία προσγένοιτο, ἐπιδιδόντα μᾶλλον αὐτὸν τοῦ ἑαυτῦ μέρους ᾐσθάνοντο, ἢ προσδεόμενον· καὶ πρὸς τύτοις δὲ, καὶ τἄλλα κρατιςεύοντα αὐτὸν ἑώρων περὶ ἅπαντα ἑαυτῶν, ἐνταῦθα δὴ πάλιν ὑπέπτησσον οἱ ἥλικες αὐτῷ. Επεὶ δὲ, διελθὼν τὴν παιδείαν ταύτην, ἤδη εἰσῆλθεν εἰς τὺς ἐφήβυς, ἐν τύτοις αὖ ἐδόκει κρατιςεύειν, καὶ μελετῶν ἃ χρῆ, καὶ καρτερῶν ἃ ἔδει, καὶ αἰδύμενος τὺς πρεσβυτέρους, καὶ πειθόμενος τοῖς ἄρχυσι.

Προϊόντος δὲ τῦ χρόνου, ὁ μὲν Αςυάγης ἐν τοῖς Μήδοις ἀποθνήσκει· ὁ δὲ Κυαξάρης ὁ τῦ Αςυάγους παῖς, τῆς δὲ Κύρυ μητρὸς ἀδελφὸς, τὴν ἀρχὴν ἔλαβε τῶν Μήδων. Ο δὲ τῶν Ασσυρίων βασιλεὺς, καταςρεψάμενος μὲν πάντας Σύρους, φῦλον ὐ μικρὸν,

jussisse, brevi enim se ipsis adfuturum: itaque si voles, *ait*, tibi licebit, oculis me non conniventibus, intueri.

Cyrus igitur hoc modo ad Persas reversus, annum adhuc inter pueros egisse perhibetur. Ac primùm quidem eum illudebant pueri, ut qui apud Medos delicatè vivere edoctus venisset. At postquam eum & comedere suaviter, quemadmodùm ipsi *solebant*, & bibere vidissent, & si quando festo die lautius injiceretur epulum, eum *aliis* potius de portione suâ largiri, quàm quid amplius requirere sensissent; atque adeò ad hæc, in cæteris etiam rebus omnibus eum ipsis longè præstare animadvertissent; tum enimverò contrà æquales eum reverebantur. At postquam, cursu hujus institutionis absoluto, jam ad ephebos transiit, inter hos item maximè excellere visus est, & exercendo quæ oportebat, & tolerando quæ opus erat, & seniores reverendo, & magistratibus parendo.

Procedente verò tempore moritur apud Medos Astyages; & Cyaxares Astyagis filius, matrisque Cyri frater, Medorum imperio potitus est. Rex autem Assyriorum, cùm Syros omnes, gentem non parvam,

1 Ὥστε ὁρᾷν σοι ἐξέσαι &c.] Transitio est ab obliquâ oratione ad rectam; cujus etiam exempla in Sacris Scriptoribus sunt notanda, ut Luc. v. 14. Καὶ αὐτὸς παρήγγειλεν αὐτῷ μηδενὶ εἰπεῖν· ἀλλὰ ἀπελθὼν δεῖξον σεαυτὸν τῷ ἱερεῖ. Et Act. i. 4.—— παρήγγειλεν αὐτοῖς ἀπὸ Ἱεροσολύμων μὴ χωρίζεσθαι, ἀλλὰ περιμένειν τὴν ἐπαγγελίαν τῦ πατρὸς, ἣν ἠκούσατέ μυ.

ὑπήκοον δὲ πεποιημένος τὸν Ἀραβίων βασιλέα, ὑπηκόους δὲ ἔχων ἤδη καὶ Ὑρκανίους, πολιορκῶν δὲ καὶ Βακτρίους, ἐνόμιζεν, εἰ τοὺς Μήδους ἀσθενεῖς ποιήσειε, πάντων γε ἂν τῶν πέριξ ῥᾳδίως ἄρξειν· ἰσχυρότατον γὰρ τῶν ἐγγὺς φύλων τοῦτο ἐδόκει εἶναι. Οὕτω δὴ διαπέμπεται πρός τε τοὺς ὑφ᾽ ἑαυτὸν πάντας, καὶ πρὸς Κροῖσον τὸν Λυδῶν βασιλέα, καὶ πρὸς τὸν Καππαδοκῶν, καὶ πρὸς Φρύγας ἀμφοτέρους, καὶ πρὸς Κᾶρας, καὶ Παφλαγόνας, καὶ Ἰνδοὺς δὲ, καὶ πρὸς Κίλικας, τὰ μὲν καὶ διαβάλλων πρὸς αὐτοὺς Μήδους καὶ Πέρσας, λέγων ὡς μεγάλα τε εἴη ταῦτα ἔθνη καὶ ἰσχυρὰ, καὶ συνεστηκότα εἰς τὸ αὐτὸ, καὶ ἐπιγαμίας ἀλλήλοις πεποιημένοι εἶεν, καὶ [1] συνεστήκοιεν εἰς ἕν, καὶ κινδυνεύοιεν, εἰ μή τις αὐτοὺς

subegiſſet, Arabum regem imperio ſubjeciſſet, ſubditos jam & Hyrcanios haberet, Bactrioſque obſideret, exiſtimavit, ſi Medorum vires debilitâſſet, facilè *ſe* finitimis omnibus imperaturum: hæc enim natio inter vicinas alias potentiſſima eſſe videbatur. Itaque nuntios ad ſubditos ſuos univerſos, & ad Crœſum Lydorum regem, & ad *regem* Cappadocum, ad Phrygas utroſque, ad Caras, ad Paphlagonas, ad Indos etiam, & ad Cilicas mittit, & Medos Perſaſque apud illos in invidiam & crimen vocat, cùm diceret magnas eſſe has forteſque gentes, & *viribus conſiliiſque* conjunctas, & affinitatibus mutuis devinctas, eaſdemque omninò inter ſe *ità* conſpirâſſe, ut periculum eſſet, niſi quis eas

1 Καὶ συνεστήκοιεν εἰς ἕν] Vix dum legeramus συνεστηκότα εἰς τὸ αὐτὸ, cùm mira ſanè, nec ſuavis adeò, verborum idem ferè ſonantium occurrit iteratio. Stephanus locum mendo laborare putat; medicas verò manus inaniter adhibuiſſe videtur. Is enim cum adjunctione ità legi vult, καὶ δὴ καὶ πρὸς πόλεμον συνεστήκοιεν εἰς ἕν. Editi omnes & MS. Bodl. (nec quiſquam aliter uſpiam inveniri ait) ad tuendam lectionem receptam conſpirant: quam quidem, tantâ præſertim cùm nitatur auctoritate, temerè nemo, utì opinor, improbabit, modò ei hanc & illam mox legenti φράσιν distinctæ ſuboriantur ideæ. Quidni igitur, inter legendum hæc Aſſyriorum regis verba, hujuſmodi quædam animo concipiamus! Eas nimirum gentes, quas in crimen is voluit & invidiam vocare, ſocietate *primò* initâ, inter ſe communia dudùm agitâſſe conſilia, conjunctiſque viribus eſſe ad ea exſequenda paratas: hanc *deindè* ſocietatem ſtabiliori connubiorum vinculo firmâſſe adeò, ut cùm jam *tandem* ſeſe mutuò propiore affinitatis amicitiæque gradu contigerint, unum impenſiùs ſtuderent ambæ, vellent idem, idem nollent, & fidei hinc indè datæ forent ſervantiſſimæ. Hæc ſi minùs placeat interpretatio, dicendum forſan erit, Regem illum ideò hæc ingeminâſſe verba, ut quantum tum ſibi tum eis, quas per nuntios compellavit, gentibus à Medis Perſiſque in eas conſpirantibus timendum eſſet, exprimeret fortiùs & vehementiùs urgeret, eaſdemque adeò faciliùs in ſuas partes traheret, & ad arma citiùs pro communi ſalute capienda concitaret. Conjungi autem ſolent ἓν καὶ ταυτὸ, de iis cùm fiat oratio, qui inter ſe maximè conſentiunt; ità Polybius (ut exempla omittam aliundè petenda) l. 5. p. 441. δεῖν μάλιστα μὲν μηδέποτε πολεμεῖν τοὺς Ἕλληνας ἀλλήλοις, ἀλλὰ μεγάλην χάριν ἔχειν τοῖς θεοῖς, εἰ λέγοντες ἓν καὶ ταυτὸ πάντες &c. Atque eodem ferè modo Evangel. de iis qui ὁμοθυμαδὸν ad occidendum Jeſum erant coacti—καὶ οἱ ἄρχοντες συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ κατὰ &c. Act. iv. 26.

φθάσας ἀσθενώσει, ἐπὶ ἓν ἕκαστον τῶν ἐθνῶν [1] ἰόντες καταστρέψασθαι. Οἱ μὲν δὴ καὶ τοῖς λόγοις τούτοις πειθόμενοι, συμμαχίαν αὐτῷ ποιοῦνται· οἱ δὲ, καὶ δώροις καὶ χρήμασιν ἀναπειθόμενοι· πολλὰ γὰρ καὶ ταῦτα ἦν αὐτῷ. Κυαξάρης δὲ ὁ τοῦ Ἀστυάγους παῖς, ἐπεὶ ᾐσθάνετο τήν τ' ἐπιβουλὴν καὶ τὴν παρασκευὴν [2] αὐτῶν συνισταμένην ἐφ' ἑαυτὸν, αὐτός τε εὐθέως ὅσα ἐδύνατο παρεσκευάζετο, καὶ εἰς Πέρσας δὲ ἔπεμπε πρός τε τὸ κοινὸν, καὶ πρὸς Καμβύσην [3] τὸν τὴν ἀδελφὴν ἔχοντα, καὶ βασιλεύοντα ἐν Πέρσαις. Ἔπεμπε δὲ καὶ πρὸς Κῦρον, δεόμενος αὐτοῦ πειρᾶσθαι ἄρχοντα ἐλθεῖν τῶν ἀνδρῶν, εἴ τινας πέμποι στρατιώτας τὸ Περσῶν κοινόν. Ἤδη γὰρ καὶ ὁ Κῦρος, διατετελεκὼς τὰ ἐν τοῖς ἐφήβοις δέκα ἔτη, ἐν τοῖς ἀνδράσιν ἦν. Οὕτω δὴ δεξαμένου τοῦ Κύρου, οἱ βουλεύοντες γεραίτεροι αἱροῦνται αὐτὸν ἄρχοντα τῆς εἰς Μήδους στρατείας. Ἔδοσαν δὲ αὐτῷ διακοσίους [4] τῶν ὁμοτίμων προσελέσθαι· τῶν δ' αὖ διακοσίων ἑκάστῳ, τέτταρας ἄνδρας

antevertendo debilitaret, nè nationes alias adortæ singulas, *omnes* everterent. At illi, partim his verbis persuasi, partim muneribus ac pecuniis adducti, harum enim magna ei aderat copia, societatem belli cum eo ineunt. Cyaxares verò Astyagis filius, cum & insidias eorum & apparatum adversus se conflatum animadverteret, statim & ipse quæcunque poterat parabat, & nuntios in Persiam tum ad rempublicam, tum ad Cambysem qui sororem ipsius in matrimonio habebat, & in Persiâ regnabat, legavit. Atque etiam ad Cyrum mittebat, rogans eum daret operam, ut si quos Persarum respublica missura esset milites, eorum ipse veniret imperator. Jam etiam Cyrus, exactis decem inter ephebos annis, in virorum numerum, erat adscitus. Itaque Cyro *munus* suscipiente, seniores consiliarii imperatorem eum ad expeditionem Medicam deligunt. Et potestatem ei fecêre ducentos de eis qui ὁμότιμοι vocantur allegendi: horum verò ducentorum unicuique permi-

1 Ἰόντες] Editi omnes mendosè, uti videtur, ἰόντας exhibent. Stephanus & Muretus auctores mihi fuêre, ut ἰόντες reponerem; quod quidem & ipsa Syntaxeos ratio postulat, cùm hîc, ut rectè monet Stephanus, nominandi casu opus sit, qui eum κινδυνεύσειεν jungatur.

2 Αὐτῶν συνισταμένην &c.] Tentavit hunc locum Stephanus, quippe cui visum esset συνίστασθαι meliùs de *personâ*, quàm de *re* dici; ideóque legi etiam monet, τῶν συνισταμένων ἐφ' ἑαυτόν. Sed verbum illud bis eâdem Polybii (alios nè adducerem auctores) paginâ, 124. de bello usurpatur. Quamvis minimè aspernanda est lectio quam Stephanus laudat, quamque adeò MS. Bodl. clarè repræsentat.

3 Τὸν τὴν ἀδελφὴν ἔχοντα] Nempè, *in matrimonio*. Quod loquendi genus reperitur etiam Matt. xiv. 4. Οὐκ ἔξεστί σοι ἔχειν αὐτήν.

4 Τῶν ὁμοτίμων] Hi foêre principes quidam viri, sic dicti, quòd honore erant & dignitate pares: qui, ut proceres ferè alii omnes, ad fores regiæ morari consuevêre, uti Noster lib. 7. sub finem, ἀλλ' ὥσπερ ἐν Πέρσαις ἐπὶ ταῖς ἀρχείοις οἱ ὁμότιμοι διάγουσιν, &c.

ἐκ τῶν ὁμοίων ἔδοσαν προσελέσθαι· γίγνονται μὲν δὴ οὗτοι χίλιοι· τῶν δ' αὖ χιλίων τούτων ἔδοσαν προσελέσθαι ἑκάστῳ ἐκ τοῦ δήμου τῶν Περσῶν δέκα μὲν πελτας ὰς, δέκα δὲ σφενδονήτας, δέκα δὲ τοξότας. Καὶ οὕτως ἐγένοντο μύριοι μὲν τοξόται, μύριοι δὲ πελτασταὶ, μύριοι δὲ σφενδονῆται· χωρὶς δὲ τούτων οἱ χίλιοι ὑπῆρχον. Τοσαύτη μὲν δὴ στρατιὰ τῷ Κύρῳ ἐδόθη. Ἐπειδὴ δὲ ᾑρέθη τάχιστα, ἤρξατο μὲν πρῶτον ἀπὸ τῶν θεῶν· καλλιερησάμενος δὲ, τότε προσῃρεῖτο τοὺς διακοσίους. Ἐπεὶ δὲ προσείλοντο καὶ οὗτοι δὴ τοὺς τέσσαρας ἕκαστοι, συνέλεξεν αὐτοὺς, καὶ ἔλεξεν ὁ Κῦρος ἐν αὐτοῖς τότε πρῶτον τάδε·

" Ἄνδρες φίλοι, ἐγὼ προσειλόμην μὲν ὑμᾶς, οὐ νῦν πρῶτον " δοκιμάσας, ἀλλ' ἐκ παίδων ὁρῶν ὑμᾶς, ἃ μὲν καλὰ ἡ πό- " λις νομίζει, προθύμως αὐτὰ ἐκπονοῦντας· ἃ δὲ αἰσχρὰ ἡγεῖ- " ται εἶναι, παντελῶς τούτων ἀπεχομένους. Ὧν δ' ἕνεκα αὐτός " τε οὐκ ἄκων εἰς τόδε τὸ τέλος καθέστην, καὶ ὑμᾶς παρεκάλεσα, " δηλῶσαι ὑμῖν βούλομαι. Ἐγὼ γὰρ κατενόησα ὅτι οἱ πρόγονοι " οὐδὲν χείρους ἡμῶν ἐγένοντο· ἀσκοῦντες γοῦν κἀκεῖνοι διετέλεσαν, " ἅπερ ἔργα ἀρετῆς νομίζεται. Ὅ,τι μέντοι προσεκτήσαντο τοιοῦ- " τοι ὄντες ἢ τῷ τῶν Περσῶν κοινῷ ἀγαθὸν, ἢ αὐτοῖς, τοῦτο οὐκέτι " δύναμαι κατιδεῖν. Καίτοι ἔγωγε οἶμαι οὐδεμίαν ἀρετὴν ἀσ-

ferunt, ut quatuor viros ejusdem ordinis adsciret: ità hi mille fiunt: horum autem mille unicuique concesserunt, ut ex Persarum plebe decem peltastas, funditores decem, decem sagittarios allegeret. Atque hoc modo sagittariorum decem millia, peltastarum decem millia, funditorum decem millia confecta sunt; præter hos autem erant mille illi. Tantus igitur Cyro datus est exercitus. At ille cùm primùm electus esset *imperator*, à diis primùm est auspicatus; sacrisque litatis, tum *demum* ducentos illos adscivit. Postquam verò & horum singuli quatuor legissent, eos convocavit, & hæc primùm ad eos verba tunc fecit Cyrus:

" Allegi vos equidem, viri amici, non qui nunc primùm *vos* proba- " verim, sed qui viderim vos indè usque à pueritiâ ea, quæ civitas " honesta censet, studiosè facere; protinusque ab iis abstinere, quæ " illa turpia esse ducit. Quibus verò de causis & ipse munus hoc non " invitus susceperim, & vos advocaverim, vobis exponere libet. Ma- " jores ego nostros nihilo nobis deteriores fuisse animadverti; quippe " qui se nunquam non in iis, quæ virtutis studia ducuntur, exercu- " erint. Quid tamen emolumenti tales qui essent vel Persarum civi- " tati publicè, vel sibi privatim acquisiverint, hoc nequaquam per- " spicere possum. Atqui ego quidem arbitror nullam ab hominibus

" κεῖσθαι ὑπ᾽ ἀνθρώπων, ὡς μηδὲν πλέον ἔχωσιν οἱ ἐσθλοὶ γενό-
" μενοι τῶν πονηρῶν· ἀλλ᾽ οἵ τε [1] τῶν παραυτίκα ἡδονῶν ἀπε-
" χόμενοι, οὐχ, ἵνα μηδέποτε εὐφρανθῶσι, τοῦτο πράττουσιν,
" ἀλλ᾽ ὅπως διὰ ταύτην τὴν ἐγκράτειαν πολλαπλάσια εἰς τὸν
" ἔπειτα χρόνον εὐφραίνωνται, οὕτω παρασκευάζονται· οἵ τε λέ-
" γειν προθυμούμενοι δεινοὶ γενέσθαι, οὐχ, ἵνα εὖ λέγοντες μη-
" δέποτε παύσωνται, τοῦτο μελετῶσιν, ἀλλ᾽ ἐλπίζοντες τῷ λέγειν
" εὖ πείθοντες πολλοὺς ἀνθρώπους, πολλὰ καὶ μεγάλα ἀγαθὰ
" διαπράξεσθαι· οἵ τε αὖ τὰ πολεμικὰ ἀσκοῦντες, οὐχ, ὡς μα-
" χόμενοι μηδέποτε παύσωνται, τοῦτ᾽ ἐκπονοῦσιν, ἀλλὰ νομίζοντες
" καὶ οὗτοι, τὰ πολεμικὰ ἀγαθοὶ γενόμενοι, πολὺν μὲν ὄλβον,
" πολλὴν δὲ εὐδαιμονίαν, μεγάλας δὲ τιμὰς καὶ αὐτοῖς καὶ
" τῇ πόλει περιάψειν. Εἰ δέ τινες ταῦτα ἐκπονήσαντες, πρίν τινα
" καρπὸν ἀπ᾽ αὐτῶν κομίσασθαι, περιεῖδον αὐτοὺς γήρᾳ ἀδυνάτους
" γενομένους, ὅμοιον ἔμοιγε δοκοῦσι πεπονθέναι, οἷον εἴ τις γεωρ-
" γὸς ἀγαθὸς προθυμηθεὶς γενέσθαι καὶ εὖ σπείρων, καὶ εὖ φυτεύων,

" virtutem coli, ut qui probi evaserint nihilo meliore sint conditione
" quàm inertes: sed qui à voluptatibus in præsentiâ oblatis abstinent,
" non, ut ulla unquam gaudia percipiant, hoc faciunt, sed ut in po-
" sterum propter hanc continentiam multiplici gaudio fruantur, ità
" sese comparant: quique dicendi vi student excellere, non, ut ornatè
" dicendi finem nunquam faciant, hoc meditantur, sed quòd fore spe-
" rant ut, cùm dicendi facultate in suam multos homines sententiam
" adduxerint, multa magnáque assequantur commoda: iique itidem
" qui res bellicas tractant, non, ut pugnare nunquam desinant,
" hunc laborem sustinent, sed quòd hi quoque arbitrantur, si peri-
" tiam rei militaris adepti sint, multas se opes, multam felicitatem,
" magnos honores tum sibi tum patriæ acquisituros. Quòd si qui stu-
" diosè in his versati, per negligentiam sese senectute imbecilles reddi
" siverunt, priusquàm fructum ex eis aliquem perceperint, illis ejus-
" modi quidpiam usu venisse mihi quidem videtur, ac si quis agricola,
" postquam peritus esse studuisset, benè serendo, bene item plantando,

1 Τῶν παραυτίκα ἡδονῶν &c.] Vult τὰς ἐν τῷ παρόντι ἡδονὰς, quibus mox opponitur τὸ εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον εὐφραίνεσθαι. Quâ cum locutione Apostolicam illam conferre libet, 2 Cor. iv. 17. Τὸ γὰρ παραυτίκα ἐλαφρὸν τῆς θλίψεως ἡμῶν—— Quæ idem valent quod ejusdem Apostoli verba, Rom. viii. 18. τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ—— Tempus autem hoc cùm vix momenti rationem habeat, si vitam æternùm posthàc producendam animo reputemus, rectè, - patet, ab interpretibus τὴν παραυτίκα θλίψιν conversum esse, *temporariam* vel *momentaneam afflictionem.* Atque ità Latini etiam adverbium nonnunquam loco nominis adjectivi adhibent,

—neque enim ignari sumus antè malorum,
Æneid. l. 1. v. 202. & passim alibi.

" ὁπότε αὐτὸν καρποῦσθαι ταῦτα δέοι, ἐῴη τὸν καρπὸν ἀσυγκό-
" μιστον εἰς τὴν γῆν πάλιν καταῤῥεῖν. Καὶ εἴ τις ἀθλητὴς πολλὰ
" πονήσας, καὶ ἀξιόνικος γενόμενος, ἀναγώνιστος διατελέσειεν,
" οὐδ' ἂν οὗτος ἔμοιγε δοκεῖ δικαίως ἀναίτιος εἶναι ἀφροσύνης.
" Ἀλλ' ἡμεῖς, ὦ ἄνδρες, μὴ πάθωμεν ταῦτα· ἀλλ' ἐπείπερ
" σύνισμεν ἡμῖν αὐτοῖς ἀπὸ παίδων ἀρξάμενοι ἀσκηταὶ ὄντες τῶν
" καλῶν κἀγαθῶν ἔργων, ἴωμεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, οὓς ἐγὼ σα-
" φῶς ἐπίσταμαι, αὐτὸς ἰδὼν, ἰδιώτας ὄντας ὡς πρὸς ὑμᾶς
" ἀγωνίζεσθαι. Οὐ γάρ πω οὗτοι ἱκανοί εἰσιν ἀγωνισταὶ, εἰ ἂν
" τοξεύωσιν, ἢ ἀκοντίζωσιν, ἢ ἱππεύωσιν ἐπιστημόνως, ἢν δέ που
" πονῆσαι δέῃ, τούτῳ λείπωνται· ἀλλ' οὗτοι ἰδιῶταί εἰσι κατὰ
" τοὺς πόνους· οὐδέ γε οἵτινες, ἀγρυπνῆσαι δέον, ἡττῶνται τούτου·
" ἀλλὰ καὶ οὗτοι ἰδιῶταί εἰσι κατὰ τὸν ὕπνον· οὐδέ γε οἱ ταῦτα
" μὲν ἱκανοὶ, ἀπαίδευτοι δὲ ὡς χρὴ καὶ συμμάχοις καὶ πολεμίοις
" χρῆσθαι· ἀλλὰ καὶ οὗτοι δῆλον ὅτι τῶν μεγίστων παιδευμάτων
" ἀπείρως ἔχουσιν. Ὑμεῖς δὲ νυκτὶ μὲν δήπου, ὅσαπερ οἱ ἄλλοι
" ἡμέρᾳ, δύνασθε χρῆσθαι· [1] πόνους δὲ τοῦ ζῆν ἡδέως ἡγεμόνας

" cùm tandem fructus eum ex his colligere oporteat, eos minimè
" comportatos, in terram rursùs decidere patiatur. Si quis itidem
" athleta multum postquam laboris hauserit, & idoneus ad victoriam
" adipiscendam evaserit, in certamen nunquam descenderit, neque is
" mihi quidem jure liberandus dementiæ culpâ videtur. At nobis,
" viri, idem nequaquam usu veniat; sed cùm ipsimet nobis conscii
" simus, indè usque à pueritiâ nos & in honestarum & laudabilium
" actionum studiis exercitatos esse, eamus in hostes, quos ego, quippe
" qui spectaverim, certò scio adversùm vos pugnandi rudes esse. Ne-
" quaquam enim idonei sunt præliatores, qui vel sagittandi, vel jacu-
" landi, vel equitandi sunt periti, labores verò perferre si quando
" oporteat, hìc deficiant; verum hi quod ad labores attinet, rudes
" sunt; neque ii certè, qui vigilandum cùm sit, vigiliis succumbunt;
" sed & hi rudes sunt, somnum quod attinet: neque ii sanè, qui ad
" hæc quidem præstanda sint idonei, ignari verò quomodò se & erga
" socios & hostes gerere oporteat; sed & hos maximarum disciplina-
" rum rudes esse constat. At vos opinor nocte, perindè atque alii
" die, uti potestis: labores autem ad jucundè vivendum duces esse

1 Πόνους δὲ τοῦ ζῆν ἡδέως &c.] Longinum audi, p. 94. Edit. nuperæ Londin. Ἀντὶ τοῦ πονεῖν θέλετε, "πόνον ἡγεμόνα τοῦ ζῆν ἡδέως ποιεῖσθε," εἰπὼν, καὶ τἆλλ' ὁμοίως ἐπεκτείνας, μεγάλην ἔννοιαν τῷ ἐγκωμίῳ προσπεριωρίσατο. Idem ferè de labore Livius in eâ, quâ Ap. Claudium usum facit, oratione, l. 5. T. i. p. 334. Edit. Amstel. *Labor voluptasque, dissimillima naturâ, societate quâdam inter se naturali sunt juncta.*

“ νομίζετε· λιμῷ δὲ ὥσπερ ὄψῳ διαχρῆσθε· ὑδροποσίαν δὲ ῥᾷον
“ τῶν λεόντων φέρετε· κάλλιστον δὲ πάντων καὶ πολεμικώτατον κτῆμα
“ εἰς τὰς ψυχὰς συγκεκόμισθε· ἐπαινούμενοι γὰρ μᾶλλον ἢ τοῖς
“ ἄλλοις ἅπασι χαίρετε. Τοὺς δ' ἐπαίνου ἐραστὰς ἀνάγκη ἐπὶ τούτῳ
“ πάντα μὲν πόνον, πάντα δὲ κίνδυνον ἡδέως ὑποδύεσθαι. Εἰ δὲ
“ ταῦτα ἐγὼ λέγω περὶ ὑμῶν, ἄλλως γιγνώσκων, ἐμαυτὸν ἐξα-
“ πατῶ· ὅ,τι γὰρ μὴ τοιοῦτον ἀποβήσεται παρ' ὑμῶν, εἰς ἐμὲ
“ τὸ ἐλλεῖπον ἥξει. Ἀλλὰ πιστεύω τοι τῇ πείρᾳ, καὶ τῇ ὑμῶν εἰς
“ ἐμὲ εὐνοίᾳ, καὶ τῇ τῶν πολεμίων ἀνοίᾳ, μὴ ψεύσειν με ταύτας
“ τὰς ἀγαθὰς ἐλπίδας. [1] Ἀλλὰ θαῤῥοῦντες ὁρμώμεθα, ἐπειδὴ
“ καὶ ἐκποδὼν ἡμῖν γεγένηται τὸ δόξαι τῶν ἀλλοτρίων ἀδίκων
“ ἐφίεσθαι. Νῦν γὰρ ἔρχονται μὲν οἱ πολέμιοι, ἄρχοντες ἀδίκως
“ χειρῶν· καλοῦσι δὲ ἡμᾶς οἱ φίλοι ἐπικούρους. Τί οὖν ἐστιν ἢ τοῦ
“ ἀλέξασθαι δικαιότερον, ἢ τοῦ τοῖς φίλοις ἀρήγειν κάλλιον;
“ Ἀλλὰ μὴν διὰ τοῦτο ὑμᾶς οὐχ ἥκιστα οἶμαι θαῤῥεῖν, τὸ μὴ
“ παρημεληκότα με τῶν θεῶν τὴν ἔξοδον ποιεῖσθαι. Πολλὰ γάρ
“ μοι συνόντες, ἐπίστασθε οὐ μόνον τὰ μεγάλα, ἀλλὰ καὶ τὰ
“ μικρὰ πειρώμενον, ἀπὸ θεῶν ὁρμᾶσθαι ἀεί. Τέλος, ἔφη, Τί δεῖ

“ existimatis; fame tanquam obsonio omninò utimini; aquæ potum
“ faciliùs quàm leones ipsi fertis; pulcherrimam denique omnium pos-
“ sessionem & bellatoribus aptissimam in animos vestros condidistis;
“ quippe qui laude magìs quàm omnibus aliis rebus gaudetis. Laudis
“ autem amatores necesse est ejus *adipiscendæ* gratiâ laborem omnem,
“ omne periculum libentissimè subire. Quòd si hæc ego de vobis, aliter
“ ac sentiam, dico, memet ipsum fallo: nam si contigerit ut vosmet
“ tales non præstetis, in me quicquid defuerit recidet. Verùm & ex-
“ perientiâ, & benevolentiâ erga me vestrâ, & hostium amentiâ *fretus*
“ confido, bonas hasce spes me non frustraturas. Fidentibus igitur
“ animis proficiscamur, præsertim cùm hoc procul à nobis absit, ut
“ aliena per injuriam appetere videamur. Hostes enim nunc adve-
“ niunt, qui primi bello lacessunt; amici verò nos ad opem ferendam
“ arcessunt. Quid ergò vel justius est quàm vim propulsare, aut ho-
“ nestius quàm amicis opitulari? At verò eâ vos de causâ non paulò
“ fidentiores esse arbitror, quòd *nimirum* diis minimè neglectis ex-
“ peditionem hanc parem. Nam cùm multùm mecum versemini,
“ non modò res magnas, sed etiam parvas aggredientem, initium à
“ diis semper *me* facere novistis. Tandem, ait, Quid pluribus verbis

1 Ἀλλὰ θαῤῥοῦντες &c.] Ἀλλὰ hoc loco, *itaque*, *quin*; quam notionem obtinet, Act. x. 20. Ἀλλὰ ἀναστὰς κατάβηθι,——

"λεῖπειν ἔτι; Ἀλλ' ὑμεῖς μὲν τοὺς ἄνδρας ἑλόμενοι καὶ ἀναλα-
"βόντες, καὶ τἆλλα παρασκευασάμενοι, ἴτε εἰς Μήδους· ἐγὼ δ'
"ἐπανελθὼν πρὸς τὸν πατέρα, πρόειμι δή, ὅπως τὰ τῶν πολεμίων
"ὡς τάχιστα μαθὼν οἷά ἐστι, παρασκευάσω ὑμῖν ὅ,τι ἂν δύνωμαι,
"ὅπως ὡς κάλλιστα, σὺν θεῷ, ἀγωνιζώμεθα." Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἔπραττον.

Κῦρος δὲ ἐλθὼν οἴκαδε, καὶ προσευξάμενος Ἑστίᾳ πατρῴᾳ, καὶ Διῒ πατρῴῳ, καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς, ὡρμᾶτο ἐπὶ τὴν στρατείαν· συμπροὔπεμπε δὲ αὐτὸν καὶ ὁ πατήρ. Ἐπεὶ δὲ ἔξω τῆς οἰκίας ἐγένοντο, λέγονται ἀστραπαὶ καὶ βρονταὶ αὐτῷ αἴσιοι γενέσθαι. Τούτων δὲ φανέντων, οὐδὲν ἔτι ἄλλο οἰωνιζόμενοι ἐπορεύοντο, ὡς οὐδένα ἂν λήσαντα τὰ τοῦ μεγίστου θεοῦ σημεῖα.

Προϊόντι δὲ τῷ Κύρῳ ὁ πατὴρ ἤρχετο λόγου τοιοῦδε· Ὅτι μέν, ὦ παῖ, θεοὶ ἵλεῴ τε καὶ εὐμενεῖς πέμπουσί σε, καὶ ἐν ἱεροῖς δῆλον καὶ ἐν οὐρανίοις σημείοις· γιγνώσκεις δὲ καὶ αὐτός. Ἐγὼ γάρ σε ταῦτα ἐπίτηδες ἐδιδαξάμην, ὅπως μὴ δι' ἄλλων ἑρμηνέων τὰς τῶν θεῶν συμβουλὰς συνείης; ἀλλὰ αὐτός, καὶ ὁρῶν τὰ ὁρατά, καὶ ἀκούων τὰ ἀκουστά, γιγνώσκοις, καὶ μὴ ἐπὶ μάντεσιν εἴης, οἵ, εἰ βούλοιντό, σε ἐξαπατῷεν, ἕτερα λέγοντες ἢ τὰ παρὰ τῶν θεῶν σημαινόμενα· μηδ' αὖ, εἴ ποτε ἄρα ἄνευ μάντεως γένοιο, ἀποροῖς

"opus est? At vos lectis quidem assumptisque viris, cæterisque rebus
"paratis, ad Medos pergite: ego verò ad patrem reversùs, *eò* utique
"*jam* proficiscor, quò de rebus hostium quàm celerrimè quales eæ sint
"edoctus, quicquid potero vobis parem, ut quàm præclarissimè, deo
"juvante, dimicemus." Et illi quidem hæc agebant.

Cyrus autem domum reversus, precatusque Vestam patriam, & Jovem patrium, cæterosque deos, in expeditionem profectus est: eumque pater etiam deducebat. Ac postquam domo egressi essent, fulgura tonitruaque fausta ei oblata fuisse perhibentur. Quæ cùm apparuissent, alio prætereà nullo captato augurio perrexêre, quasi neminem maximi dei signa latere possent.

Cyrum verò progredientem pater hujusmodi verbis alloqui cœpit: Quòd quidem, fili, dii te propitii atque benigni dimittunt, cùm ex sacrificiis constat tum cœlestibus signis: id quod & ipse etiam nôsti. Hæc ego enim te de industriâ edocui, ut nè per alios interpretes deorum consilia intelligeres, sed ipse *ea*, & quæ videnda sint videns, & quæ audienda audiens, cognosceres, & ab hariolis non penderes, qui te, si vellent, decipere possent, alia dicentes quàm quæ divinitùs portenderentur; néve rursùs, si quando hariolus non adesset, quid de

θείοις σημείοις ὅ,τι χρῷο· ἀλλὰ διὰ τῆς μαντικῆς γιγνώσκων τὰ παρὰ τῶν θεῶν συμβουλευόμενα, τούτοις πείθοιο. Καὶ μὲν δὴ, ὦ πάτερ, ἔφη ὁ Κῦρος, ὅπως γ' ἂν ἵλεῳ οἱ θεοὶ ὄντες ἡμῖν συμβουλεύειν ἐθέλωσιν, ὅσον δύναμαι κατὰ τὸν σὸν λόγον διατελέσω ἐπιμελούμενος. Μέμνημαι γάρ [1] ἀκούσας ποτέ σου, ὅτι εἰκότως ἂν καὶ παρὰ τῶν θεῶν πρακτικώτερος εἴη, ὥσπερ καὶ παρὰ ἀνθρώπων, ὅστις μὴ, ὁπότε ἐν ἀπόροις εἴη, τότε κολακεύοι, ἀλλ' ὅτε ἄριστα πράττοι τότε μάλιστα τῶν θεῶν μεμνῷτο· καὶ τῶν φίλων δὲ ἔφησθα χρῆναι ὡσαύτως ἐπιμελεῖσθαι. Οὐκοῦν νῦν, ἔφη, ὦ παῖ, διά γε ἐκείνας τὰς ἐπιμελείας ἥδιον μὲν ἔρχῃ πρὸς τοὺς θεοὺς δεησόμενος· ἐλπίζεις δὲ μᾶλλον τεύξεσθαι ὧν ἂν δέῃ, ὅτι συνειδέναι σαυτῷ δοκεῖς οὐ πώποτ' ἀμελήσας αὐτῶν. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη, ὦ πάτερ, ὡς πρὸς φίλους μοι τοὺς θεοὺς ὄντας οὕτω διάκειμαι. Τί γὰρ, ἔφη, ὦ παῖ, μέμνησαι ἐκεῖνα, ἅ ποτε ἐδόκει ἡμῖν; [2] ὡς, ἅπερ δεδώκασιν οἱ θεοὶ, μαθόντας ἀνθρώπους

ſignis divinis ſtatuendum eſſet ambigeres; ſed vaticinandi arte percipiens quæ divinitùs conſulerentur, eiſdem obtemperares. Et Cyrus quidem, pater, inquit, ut dii propitii nobis conſulere velint, quantum potero ex oratione tuâ nunquam non curabo. Memini enim ex te aliquando audiſſe, meritò illum etiam à diis, quemadmodùm & ab hominibus, aliquid faciliùs impetrare, qui non tunc *demùm*, cùm adducitur in anguſtias, aduletur, ſed cùm feliciſſimâ utitur fortunâ, tunc deorum maximè meminerit: & amicorum etiam aiebas eodem modo habendam eſſe curam. Ergo jam, fili, inquit, libentiùs deos accedis ſupplicaturus, propter illa *tua in eis colendis* ſtudia: & ſperas te magìs ea quæ petieris conſecuturum, quòd tibi ſic conſcius eſſe videris ut qui nunquam eos neglexeris. Sanè quidem, pater, inquit, ſic erga deos ſum affectus ut qui mihi amici ſint. Quid enim, fili, inquit, meminiſtin' illa, de quibus inter nos aliquando conveniebat? *nimirum*, ea quæ dii largiti ſunt, homines

1 Ἀκούσας ποτέ σου] Knatchbullus, ad Act. i. 4. in miram quandam interpunctionem, atque adeò interpretationem, iſtorum verborum, τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πατρὸς, ἣν ἠκούσατέ μου, delapſus eſt: quippe qui ἠκούσατέ μου, pro παρὰ μοῦ, violentam conſtructionem eſſe judicâſſet. Ei ſcilicet in mentem non venerat, verba *audiendi*, præter accuſativum *objecti* (ut loquuntur) *auditi*, genitivum etiam *ſubjecti à quo quid auditur*, uſitatè regere. Conſtructio hæc eſt Noſtro perquàm familiaris.

2 Ὡς ἅπερ δεδώκασιν οἱ θεοὶ &c.] Stephanus multum ſibi negotii verba hæc, ὡς ἅπερ, faceſſiſſe ait: tandem ὥσπερ reſcribendum ſtatuit: quâ de ſcripturâ exſtat etiam Mureti adſtipulatio. Ego verò nihil mutandum puto; cùm lectio recepta ſenſum ſatìs idoneum dare videatur. Non enim raro, apud probatiſſimos quoſque auctores, particulam ὡς præmiſſam reperimus, cùm ad orationem, priùs habitam, denuò referendam ſe accingunt. Cambyſes igitur hìc, meâ quidem ſententiâ, repetendo jam percurrit monita, quæ anteà Cyro, ea omnia comprobanti, tradiderat; quæque huc ferè recidere videntur, Earum, ſcilicet, artium, quibus acquirendis idonea Numen vires nobis condonavit, illos ſeſe peritiſſimos longè præſtare, indéque

βέλτιον πράξειν, ἢ ἀνεπιςήμονας αὐτῶν ὄντας, καὶ ἐργαζομένους μᾶλλον ἀνύτειν, ἢν ἀργοῦντας, καὶ ἐπιμελουμένους ἀσφαλέςερον ἂν διάγειν, ἢ ἀφυλακτοῦντας τούτων· παρέχοντας οὖν ἑαυτοὺς οἵους δεῖ, οὕτως ἡμῖν ἐδόκει δεῖν καὶ αἰτεῖσθαι τὰ ἀγαθὰ παρὰ τῶν θεῶν. Ναὶ μὰ Δία, ἔφη ὁ Κῦρος, μέμνημαι μέν τοι ταῦτα [1] ἀκούσας σου· καὶ γὰρ ἀνάγκη ἦν πείθεσθαι τῷ λόγῳ τέτῳ. Καὶ γάρ οἶδά σε λέγοντα ἀεὶ, ὡς ἐδὲ θέμις εἴη αἰτεῖσθαι παρὰ τῶν θεῶν ἔτε, ἱππεύειν μὴ μαθόντας, ἱππομαχῦντας νικᾷν· ἔτε, μὴ ἐπιςαμένες τοξεύειν, τοξεύοντας κρατεῖν τῶν ἐπιςαμένων τοξεύειν· ἔτε, μὴ ἐπιςαμένες κυβερνᾷν, σώζειν εὔχεσθαι ναῦς κυβερνῶντας· ἐδὲ, μὴ σπείροντάς γε σῖτον, εὔχεσθαι καλὸν αὐτοῖς σῖτον φύεσθαι· ἐδὲ, μὴ φυλαττομένες γε ἐν πολέμῳ, σωτηρίαν αἰτεῖσθαι· παρὰ γὰρ τὲς τῶν θεῶν θεσμὲς πάντα τὰ τοιαῦτα εἶναι· τὲς δὲ ἀθέμιςα εὐχομένες ὁμοίως ἔφησθα εἰκὸς εἶναι παρὰ θεῶν ἀτυχεῖν, ὥσπερ καὶ παρὰ ἀνθρώπων ἀπρακτεῖν τοὺς παράνομα δεομένους. Ἐκείνων δὲ, ἔφη, ὦ παῖ, ἐπελάθου, ἃ ποτε [2] ἐγὼ καὶ σὺ ἐλογιζόμεθα; ὡς ἱκανὸν εἴη καὶ

si didicerint meliùs facturos, quàm si eorum sint imperiti; & si operentur, plus effecturos, quàm si sint otiosi; & si curam adhibeant, securiùs vitam acturos, quàm si horum sint negligentes: adeóque præbentes seipsos quales oportet, sic nobis videbatur oportere quoslibet bona à diis petere. Profectò, inquit Cyrus, memini quidem ex te hæc audîsse: & sanè necesse erat huic tuo sermoni adsentiri. Etenim novi te dicere solitum, nè fas quidem esse à diis petere vel eos, qui equitandi artem non didicerint, ut equestri prælio victoriam adipiscantur: vel eos, qui sagittare nesciant, ut sagittandi peritos sagittando superent: vel gubernandi rudes precari, ut naves gubernando servent: vel eos, qui frumentum non serant poscere, bonum ut sibi nascatur frumentum: vel denique eos, qui in bello sibi non caveant, salutem petere: hujusmodi enim omnia esse contra leges divinas: eos verò, qui ea quæ non fas sit precantur, par esse aiebas æquè à diis optata non consequi, atque ab hominibus nihil impetrare eos, qui ea, quæ legibus adversantur rogant. Illorum verò, fili, ait, oblitúsne es, quæ aliquando inter nos argumentando concludebamus? sat magnum scilicet ac

atque maxima comparare commoda, qui iis tum discendis tum colendis assiduam operam dederunt; eosque adeò credulam nimis fovere spem, qui ignavis freti precibus, læta sibi omnia polliceri audent. Hujusmodi sunt sagittandi, equitandi, aliæque, paulò post memoratæ, artes, quas ideò Xenophon inter ea recenset ἃ οἱ θεοὶ δεδώκασι, quòd copiam hominibus eas, si velint, discendi fecêre. Reliqua, quæ ad hunc locum annotavit Stephanus, ad calcem operis inter variantes lectiones discutienda rejecimus.

1 Ακύσας σου] Vide quæ paulò antè de hâc constructione sunt dicta.

2 Εγὼ καὶ σὺ ἐλογιζόμεθα] Huic verbo tribuenda est hic loci potestas τῶ συλλογίζομαι, quæ ei itidem competit Roman. iii. 28

καλὸν ἀνδρὶ ἔργον, εἴ τις δύναιτο ἐπιμεληθῆναι ὅπως ἂν αὐτός τε καλὸς κἀγαθὸς δοκίμως γένοιτο, καὶ τὰ ἐπιτήδεια ὅπως αὐτός τε καὶ οἱ οἰκέται ἱκανῶς ἔχοιεν. Τὸ δὲ, τούτου μεγάλου ἔργου οὕτως [1] ὄντος, ἐπίστασθαι ἀνθρώπων ἄλλων προστατεύειν, ὅπως ἕξουσιν ἅπαντα τὰ ἐπιτήδεια ἔκπλεω, καὶ ὅπως ἔσονται πάντες οἵους δεῖ, τοῦτο θαυμαστὸν δήπου ἐφαίνετο ἡμῖν εἶναι. Ναὶ μὰ Δί', ἔφη, ὦ πάτερ, μέμνημαι καὶ τοῦτό σου λέγοντος· συνεδόκει οὖν καὶ ἐμοὶ, ὑπερμέγεθες εἶναι ἔργον, τὸ καλῶς ἄρχειν. Καὶ νῦν γ' ἔφη, ταυτά μοι δοκεῖ ταῦτα, ὅταν πρὸς αὐτὸ τὸ ἄρχειν σκοπῶν λογίζωμαι. Ὅταν μέντοιγε πρὸς ἄλλους ἀνθρώπους ἰδὼν κατανοήσω, οἷοί τε ὄντες διαγίγνονται ἄρχοντες, καὶ οἷοι ὄντες ἀνταγωνισταὶ ἡμῶν ἔσονται, πάνυ μοι δοκεῖ αἰσχρὸν εἶναι, τὸ τοιούτους αὐτοὺς ὄντας ὑποπτῆξαι, καὶ μὴ ἐθέλειν ἰέναι αὐτοῖς ἀνταγωνιουμένους· οὕς, ἔφη, ἐγὼ αἰσθάνομαι; ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν ἡμετέρων φίλων τούτων, ἡγουμένους, δεῖν τὸν ἄρχοντα τῶν ἀρχομένων διαφέρειν τῷ καὶ πολυτελέστερον δειπνεῖν, καὶ πλέιον ἔνδον ἔχειν χρυσίον, καὶ πλείονα χρόνον καθεύδειν, καὶ πάντα ἀπονώτερον τῶν ἀρχομένων διάγειν.

præclarum esse hominis opus, si quis studio suo perficere possit, ut & ipse insigniter honestus probusque evadat, & ut *omnium* ad victum necessariorum affatim sit tum ipsi tum familiæ. Jam verò, cùm hoc adeò magnum opus esset, scire etiam hominibus aliis præesse, ut omnia ad victum necessaria illis abundè suppetant, & tales ut sint omnes quales oportet, id sanè nobis admirandum esse videbatur. Profectò memini, pater, inquit, hoc quoque te dicere: itaque mihi simul videbatur, ingens arduumque esse opus, rectè imperare. Et nunc quidem, ait, idem de his mihi videtur, cùm ad ipsum munus imperatorium respiciens mecum ipse considero. Cùm verò in alios homines intuens perspexerim, quales sint qui in imperio permanent, & quales qui nobis adversarii futuri sunt, omninò mihi turpe videtur, hujusmodi quosdam formidare, ac non libenter ad certamen cum iis ineundum procedere; quos ego, inquit, intelligo, ab amicis hisce nostris initio facto, existimare, oportere principem à *sibi* subjectis in eo differre, ut & sumptuosiùs cœnet, & domi plus auri habeat, & diutiùs dormiat, & omninò magis otiosè quàm subditi degat,

iii. 28. Λογιζόμεθα οὖν, πίστει δικαιοῦσθαι ἄνθρωπον, &c. Ubi, non in opinionem tantùm incertam se adduci ait Apostolus, sed persuasissimum habere, non aliter quàm fide justitiam alicui posse contingere.

1 Ὄντος, ἐπίστασθαι] Vulgo ὄντος· ὑφίστασθαι. Distinctio verò post ὄντος est ponenda, & pro ὑφίστασθαι substituendum ἐπίστασθαι; id quod alii conjecturâ perspexêre, & tum res ipsa, tum MS. Bodl. ratum faciunt.

Ἐγὼ δὲ οἶμαι, ἔφη, τὸν ἄρχοντα οὐ τῷ ῥᾳδιουργεῖν χρῆναι διαφέρειν τῶν ἀρχομένων, ἀλλὰ τῷ προνοεῖν τε καὶ φιλοπονεῖν προθυμούμενον. Ἀλλά τοι, ἔφη, ὦ παῖ, ἔνιά ἐστιν, ἃ οὐ πρὸς ἀνθρώπους ἀγωνιστέον, ἀλλὰ πρὸς αὐτὰ τὰ πράγματα, ὧν οὐ ῥᾴδιον εὐπόρως περιγενέσθαι. Αὐτίκα δήπου οἶσθα, ἔφη, ὅτι εἰ μὴ ἕξει ἡ στρατιὰ τὰ ἐπιτήδεια, καταλύσεταί σου εὐθὺς ἡ ἀρχή. Οὐκοῦν ταῦτα μὲν, ἔφη, ὦ πάτερ, Κυαξάρης φησὶ παρέξειν τοῖς ἐντεῦθεν πᾶσιν ἰοῦσιν, ὁπόσοι ἂν ὦσι. Τούτοις δὲ, ἔφη, ὦ παῖ, σὺ πιστεύων ἔρχῃ τοῖς παρὰ Κυαξάρῃ χρήμασιν; Ἔγωγε, ἔφη ὁ Κῦρος. Τί δέ; ἔφη, οἶσθα ὁπόσα αὐτῷ ἐστι; Μὰ τὸν Δία, ἔφη ὁ Κῦρος, οὐ μὲν δή. Ὅμως δὲ τούτοις, ἔφη, πιστεύεις τοῖς ἀδήλοις; Ὅτι δὲ πολλῶν μέν σοι δεήσει, πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα νῦν ἀνάγκη δαπανᾶν ἐκεῖνον, οὐ γινώσκεις; Γινώσκω, ἔφη ὁ Κῦρος. Ἐὰν οὖν, ἔφη, ἐπιλίπῃ αὐτὸν ἡ δαπάνη, ἢ καὶ ἑκὼν ψεύσηται, πῶς σοι ἕξει τὰ τῆς στρατιᾶς; Δῆλον ὅτι οὐ καλῶς. Ἀτὰρ, ὦ πάτερ, ἔφη, σὺ εἰ ἐνορᾷς τινα πόρον καὶ ἀπ' ἐμοῦ ἂν προσγενόμενον, ἕως ἔτι ἐν φιλίᾳ ἐσμὲν, λέγε. Ἐρωτᾷς, ἔφη, τοῦτο, ὦ παῖ, εἴ τις ἂν ἀπὸ σοῦ πόρος προσγένοιτο; Ἀπὸ τίνος δὲ μᾶλλον εἰκός ἐστι πόρον προσγενέσθαι,

Ego autem, ait, arbitror, principem non desidiosè vitam agendo à subditis distare debere, sed *rebus suis* alacri animo prospiciendo & laboribus studiosè tolerandis. At vero, fili, inquit *ille*, sunt quædam, in quibus non cum hominibus certandum est, sed cum ipsis rebus, quas *quidem* haud facile est commodè superare. Ac primùm quidem nôsti, inquit, nisi exercitus commeatum habeat, imperium tuum statim ruiturum. Atqui hæc, pater, inquit, Cyaxares præbiturum se dicit omnibus hinc proficiscentibus, quotquot fuerint. Ergò tu, fili, ait, iter ingrederis his opibus quæ sunt apud Cyaxarem confisus? *Sic*, equidem, inquit Cyrus. Quid autem? ait, nostin' quantæ sint illi *opes*? Minimè profectò, inquit Cyrus. Et hisce tamen incertis, ait, fretus es? Quòd autem multis tibi erit opus, atque magnos etiam alios *sumptus* jam necesse est impendere, illud non vides? Video, inquit Cyrus. Quòd si ergò deficiat illum sumptûs suppeditandi copia, vel etiam sciens fallat, quomodò tibi sese res exercitûs habuerint? Certè non benè. Cæterùm tu, pater, ait, si quam parandæ *copiæ* rationem quæ à me quoque possit adferri perspicis, *eam mihi*, dum adhuc in regione pacatâ sumus, exponito. Hoc, fili, quæris, ait, ecqua possit abs te etiam copiæ parandæ ratio proficisci? A quonam verò magis convenit copiæ parandæ rationem adinve-

ἢ ἀπὸ τοῦ δύναμιν ἔχοντος; Σὺ δὲ πεζὴν μὲν δύναμιν ἔχων ἐνθένδε ἔρχῃ, ἀνθ᾽ ἧς, εὖ οἶδ᾽ ὅτι, πολλαπλασίαν ἄλλην οὐκ ἂν δέξαιο· ἱππικὸν δέ σοι, ὅπερ κράτιστον, τὸ Μήδων σύμμαχον ἔσται. Ποῖον οὖν ἔθνος τῶν πέριξ οὐ δοκεῖ σοι καὶ χαρίζεσθαι βουλόμενον [1] ὑμῖν ὑπηρετήσειν, καὶ φοβούμενον μή τι πάθῃ; Ἃ χρή σε κοινῇ σὺν Κυαξάρῃ σκοπεῖσθαι, μήποτε ἐπιλίπῃ τι ὑμᾶς ὧν δεῖ ὑπάρχειν· [2] καὶ ἔθους δὲ ἕνεκα μηχανᾶσθαι προσόδου πόρον. Τόδε δὲ μάλιστα πάντων μέμνησό μοι, μηδέποτε ἀναμένειν τὸ πορίζεσθαι τὰ ἐπιτήδεια, ἕς τ᾽ ἂν ἡ χρεία σε ἀναγκάσῃ· ἀλλ᾽ ὅτε μὲν μάλιστα εὐπορῇς, τότε πρὸ τῆς ἀπορίας μᾶλλον μηχανῶ. Καὶ γὰρ τεύξῃ μᾶλλον παρ᾽ ὧν ἂν δέῃ, μὴ ἀπορεῖν δοκῶν, καὶ ἔτι ἀναίτιος ἔσῃ παρὰ τοῖς σαυτοῦ στρατιώταις· [3] ἐκ τούτου δὲ μᾶλλον καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων αἰδοῦς τεύξῃ· καὶ ἤν τινας βούλῃ τῇ δυνάμει εὖ ποιῆσαι ἢ κακῶς, μᾶλλον, ἕως ἂν ἔχωσι τὰ δέοντα οἱ στρατιῶται,

niri, quàm ab eo qui exercitui præsit? Tu verò cum *iis* pedestribus copiis hinc discedis, quas, sat scio, cum aliis longè majoribus non commutares: equitatus autem Medorum, qui sanè est præstantissimus, tibi belli socius erit. Quam ergò nationem finitimam putas, & gratificandi studio, & damni metu, non *omnia* vobis subministraturam? Quæ *quidem* te communitèr cum Cyaxare considerare oportet, nè quid unquam eorum vos deficiat, quæ adesse debeant; atque etiam assuescendi causâ reditûs rationem excogitare. Hoc verò maximè omnium mihi memineris, ne unquam rationem res necessarias comparandi excogitare differas, donec ipsa te cogerit necessitas: sed cùm maximè *rebus omnibus* abundes, tunc potiùs *aliquam* ante inopiam excogita. Nam & magìs consequêris *ab illis*, à quibus petes, cùm non indigere videaris, & prætereà culpâ apud milites tuos vacabis: hâc autem ratione magìs etiam ab aliis reverentiam consequêris: & si quos copiis *tuis* vel juvare volueris vel lædere, impensiùs, dum res necessarias habebunt milites,

1 Ὑμῖν ὑπηρετήσειν] Ii hìc, qui commeatum aliasque res necessarias exercitui præbent, ὑπηρετεῖν dicuntur. Undè liquet, verbum hoc non ea tantùm complecti officia, quæ præsentis operam & laborem requirunt, (quod ferè est, in Nov. Testam. διακονεῖν) sed etiam quæ liberalitate constant suppeditandisque facultatibus, etsi nullum accedat ministrandi servitium. Atque adeò optimè sic exponitur, Act. xxiv. 23. ——————καὶ μηδένα κωλύειν τῶν ἰδίων αὐτοῦ ὑπηρετεῖν, ἢ προσέρχεσθαι αὐτῷ.

2 Καὶ ἔθους] Editiones quædam dant ἤθους, nullo planè sensu. MS. Bodl. habet ἔθους, quod lubens sum amplexus: ut, Stephano interprete, hic sit sensus, *Etiamsi putatis vos in præsentiâ nihil opus eo habituros, tamen, in omnem eventum, illud in consuetudinem est adducendum.*

3 Ἐκ τούτου δὲ &c.] Phrasis hæc *tempus* alibi sæpiùs, hìc *causam*, denotat. Nec incommodè forsan duplicem hanc ei tribuamus vim, Joh. vi. 66. Ἐκ τούτου πολλοὶ ἀπῆλθον &c. ut utrumque eo loco intelligendum sit; & *quando* & *quare* multi discipuli à Christo descivérint.

ὑπηρετήσουσί σοι· καὶ [1] πειστικωτέρους, σάφ' ἴσθι, λόγους δυνήσῃ τότε λέγειν, ὅταν περ καὶ ἐνδείκνυσθαι μάλιστα δύνῃ καὶ εὖ ποιεῖν ἱκανὸς ὢν καὶ κακῶς. Ἀλλ', ἔφη, ὦ πάτερ, ἄλλως τέ μοι καλῶς δοκεῖς ταῦτα λέγειν πάντα, καὶ ὅτι ἃ μὲν αὖ νῦν λήψονται οἱ στρατιῶται, οὐδεὶς αὐτῶν ἐμοὶ τούτων χάριν εἴσεται· (ἴσασι γὰρ ἐφ' οἷς αὐτοὺς Κυαξάρης ἄγεται συμμάχους) ὅ,τι δ' ἂν πρὸς τοῖς εἰρημένοις λαμβάνῃ τὶς, ταῦτα καὶ τιμὴν νομιοῦσι, καὶ χάριν τούτων πλείστην εἰκὸς εἰδέναι τῷ διδόντι. Τὸ δ' ἔχοντα δύναμιν, ᾗ ἔστι μὲν φίλους εὖ ποιοῦντα ἀντωφελεῖσθαι, ἔστι δὲ ἐχθροὺς ἔχοντα πειρᾶσθαι τὶ κτᾶσθαι ἀπ' αὐτῶν, ἔπειτα ἀμελεῖν τοῦ πορίζειν, οἴει τι, ἔφη, ἧσσον τοῦτο εἶναι αἰσχρὸν, ἢ εἴ τις ἔχων μὲν ἀγροὺς, ἔχων δὲ ἐργάτας οἷς ἂν ἐργάζοιτο, ἔπειτα ἐῴη τὴν γῆν ἀργοῦσαν ἀνωφέλητον εἶναι; Ὡς οὖν ἐμοῦ, ἔφη, μηδέποτε ἀμελήσοντος τοῦ τὰ ἐπιτήδεια τοῖς στρατιώταις συμμηχανᾶσθαι, μήτ' ἐν φιλίᾳ, μήτ' ἐν πολεμίᾳ, οὕτως ἔχε τὴν γνώμην.

Τί γὰρ, ἔφη, τῶν ἄλλων, ὦ παῖ, ὧν ἐδόκει ποθ' ἡμῖν ἀναγκαῖον

tibi navabunt operam: & oratione, mihi crede, magis ad persuadendum aptâ te tunc usurum, cùm maximè etiam demonstrare poteris te & ad juvandum & ad lædendum esse idoneum. At *Cyrus*, pater, inquit, cùm aliis de causis præclarè mihi hæc omnia dicere videris, tum etiam quòd quæ modò milites accepturi sunt, eorum nemo mihi istorum *nomine* gratiam sit habiturus: (sciunt enim quibus conditionibus Cyaxares eos ad belli societatem accersat) quicquid verò præter promissa illa quis accipiet, id & honori *sibi* ducent, & consentaneum est maximam pro eo largienti gratiam *eos* habituros. Qui autem copias habeat, quibus & beneficia in amicos conferens ab iis vicissim ipse commodi aliquid percipere possit, possit & experiri ut si quos habeat hostes ab iis aliquid *sibi* acquirat, negligens ut is deindè sit in comparandis opibus, an minùs, inquit, hoc turpe putas, quàm si quis cùm agros habeat, habeat operarios iis colendis idoneos, nihilominùs terram incultam sinat esse inutilem? Itaque sic de me sentias *velim*, ait, nunquam me in conquirendis rebus exercitui necessariis fore negligentem, nec in amicorum, nec in hostium regione.

Quid vero, fili, ait, an & aliorum, quæ nobis aliquandò videbantur

1 Καὶ πειστικωτέρους] Editi quidem alii πιστοτέρους, alii πιστικωτέρους, exhibent. Sed lectionem, quam reposuimus, non immeritò laudâsse videtur Stephanus, cùm manifestum sit Auctorem verba ad persuadendum accommodatiora significare velle; ideóque optimè huic loco quadrat vocabulum à πείθειν derivatum. Leunclavius quidem in margine legit πειστοτέρους. Nostra tamen lectio propiùs MS. Bodl. accedit, qui dat πιστικωτέρους.

εἶναι μὴ παραμελεῖν, μέμνησαι; [1] Οὐ γὰρ, ἔφη, μέμνημαι; ὅτε ἐγὼ μὲν πρός σε ἦλθον ἐπ' ἀργύριον, ὅπως ἀποδοίην τῷ φάσκοντί με στρατηγεῖν πεπαιδευκέναι· σὺ δὲ ἅμα διδούς μοι, ἐπηρώτας ὧδέ πως, Ἆρά γε, εἶπες, ὦ παῖ, ἐν τοῖς στρατηγικοῖς ἔργοις καὶ οἰκονομίας τὶ σοὶ ἐπεμνήσθη ὁ ἀνὴρ, ᾧ τὸν μισθὸν φέρεις; οὐδὲν μέντοι οἱ στρατιῶται ἧττον τῶν ἐπιτηδείων δέονται, ἢ οἱ ἐν οἴκῳ οἰκέται. Ἐπεὶ δ' ἐγώ σοι, λέγων τἀληθῆ, εἶπον ὅτι οὐδ' ὁτιοῦν περὶ τούτου ἐπεμνήσθη, ἐπήρου με πάλιν, εἴ τι ὑγιείας μοι πέρι ἔλεξε καὶ ῥώμης· [2] ὡς δεῆσον καὶ τούτων, ὥσπερ καὶ ὑπὲρ τῆς στρατηγίας, τὸν στρατηγὸν ἐπιμελεῖσθαι. Ὡς δὲ καὶ ταῦτα ἀπέφησα, ἐπήρου με αὖ πάλιν, εἴ τινα ἐπιμέλειαν ἐδίδαξέ με, ὡς ἂν ἕκαστα τῶν πολεμικῶν ἔργων κράτιστοι ἂν σύμμαχοι γένοιντο. Ἀποφήσαντος δέ μου καὶ τοῦτο, ἀνέκρινας αὖ σὺ καὶ τόδε, εἴ τι μ' ἐπαίδευσεν ὡς ἂν δυναίμην στρατιᾷ προθυμίαν ἐμβαλεῖν· λέγων, ὅτι τὸ πᾶν διαφέρει ἐν παντὶ ἔργῳ προθυμία ἀθυμίας. Ἐπειδὴ δὲ καὶ τοῦτο

necessariò non spernenda esse, meministi? Quidni meminerim, inquit? quandò ego ad te argenti petendi causâ veniebam, quod ei persolverem qui *se* arte imperatoriâ me instituisse dicerit; tu verò simul *id* mihi dans, hoc ferè modo me interrogabas, Num, aiebas, fili, vir iste, cui mercedem adfers, in *explicandis* imperatoris officiis ullam etiam de ratione domesticæ rei administrandæ mentionem fecit? nihilo sanè minùs milites rebus ad victum necessariis indigent, quàm qui domi sunt famuli. Cùm verò ego tibi, vera dicens, respondissem, illum hàc de re nè quidquam sanè memorâsse, rursùm ex me quærebas, ecquid mihi de bonâ *corporis* valetudine ac robore dissëruisset; utì de quibus imperatorem, non secùs ac de munere imperatorio, solicitum esse oporteat. Hoc etiam cùm negâssem, me rursùm interrogabas, ecquam me procurandi rationem docuisset, ut socii in quolibet munere militari præstantissimi evadant. Hoc quoque à me denegato, denuò percunctatus es, numquid me erudiisset quo pacto possem exercitui alacritatem injicere; quippe qui diceres in omni *suscipiendo* opere inter alacritatem & abjectionem animi discrimen esse maximum. Ubi hoc etiam

1 Οὐ γὰρ, ἔφη, μέμνημαι;] Pro οὐ γὰρ, Budæi judicio, πῶς γὰρ reponendum fuerit. Vulgata tamen sana omninò videtur lectio, quæ interrogationibus cum emphaticâ quâdam asseveratione prolatis alibi etiam inservire soleat. Testem do unicum, at plurium instar, Aristophanem: Πεισθ. Εἰσὶν γὰρ ἕτεροι βάρβαροι θεοί τινες Ἄνωθεν ὑμῶν; Προμ. Οὐ γὰρ ἐστι βάρβαροι, Ὅθεν ὁ πατρῷος ἐστιν Ἐξηκεστίδης; Ορνιθ. v. 1524. & seqq. Edit. Kuster. Amstelod.

2 Ὡς δεῆσον] Vulgò, δεήσοι. Sed rectè Stephanus δεῆσον scribendum censet; ut sit ὡς δεῆσον pro δεήσοντος, quo modo etiam δέον usurpatur, sicut ἐξὸν, ἰὸν, &c. Hanc porrò scripturam offert MS. Bodl.

ἀνένευον, ἤλεγχες αὖ σὺ, εἴ τινα λόγον ποιήσαιτο διδάσκων περὶ τοῦ πείθεσθαι τὴν στρατιὰν, ὡς ἄν τις μάλιστα μηχανῷτο. Ἐπειδὴ δὲ καὶ τοῦτο παντάπασιν ἄῤῥητον ἐφαίνετο, τέλος δή με ἐπήρου, ὅ,τι ποτε διδάσκων, στρατηγίαν φαίη με διδάσκειν. Κἀγὼ δὴ ἐνταῦθα ἀπεκρινάμην, ὅτι τὰ τακτικά. Καὶ σὺ γελάσας διῆλθές μοι, παρατιθεὶς ἕκαστον, [1] ὅτι οὐδὲν ὄφελος εἴη στρατιᾷ τακτικῶν, ἄνευ τῶν ἐπιτηδείων. Τί δ' ἄνευ τοῦ ὑγιαίνειν; Τί δ' ἄνευ τοῦ ἐπίστασθαι τὰς εὑρημένας εἰς πόλεμον τέχνας; Τί δ' ἄνευ τοῦ πείθεσθαι; Ὡς δέ μοι καταφανὲς ἐποίησας, ὅτι μικρόν τι μέρος εἴη στρατηγίας τὰ τακτικὰ, ἐπερομένου μου, εἴ τι τούτων σὺ με διδάξαι ἱκανὸς εἴης, ἀπιόντα με ἐκέλευσας τοῖς στρατηγικοῖς ἀνδράσι νομιζομένοις εἶναι διαλέγεσθαι, καὶ πυνθάνεσθαι πῆ ἕκαστα τούτων γίγνεται. Ἐκ τούτου δὴ συνὴν τούτοις ἐγὼ, οὓς μάλιστα φρονίμους περὶ τούτων ἤκουον εἶναι. Καὶ περὶ μὲν τροφῆς, ἐπείσθην ἱκανὸν εἶναι ὑπάρχον, ὅ,τι Κυαξάρης ἔμελλε παρέξειν

abnuissem, sciscitatus es tu rursùm, num quæ sermone præcepta tradidisset de conciliandâ exercitûs obedientiâ, quâ quis potissimùm ratione *id* possit efficere. Cùm verò de hoc quoque nihil omninò esse dictum pateret, postremò interrogabas, quid tandem docendo disciplinam imperatoriam *se* mihi tradere diceret. Tum autem respondi ego, rationes instruendi exercitûs. Risisti *hic* tu *quidem*, & singulis *istis* propositis, mihi percurrendo *ostendisti*, exercitûs instruendi artem militibus nihil prodesse, absque rebus ad victum necessariis. Quid autem absque firmâ valetudine? Quid absque illarum artium scientiâ, quæ ad belli usum sunt inventæ? Quid absque obedientiâ? Cúmque adeò perspicuum mihi fecisti, rationem aciei instruendæ exiguam quandam esse muneris imperatorii partem, atque ego rogâssem, an tu idoneus esses qui me quidpiam horum doceres, ut abirem hortatus es & illis cum viris dissererem qui rei imperatoriæ periti haberentur, *déque ipsis* percunctarer quo pacto horum singula fierent. Ex eo igitur tempore cum illis ego versatus sum, quos in primis esse harum rerum prudentes audiebam. Ac de victu quidem, mihi persuasum est satis id futurum, quod Cyaxares nobis sit

1 Ὅτι οὐδὲν ὄφελος εἴη στρατιᾷ &c.] Stephanus & Leuncl. στρατηγίᾳ meliùs huic loco quàm στρατιᾷ convenire putârunt. Et huic quidem lectio in hunc modum redintegranda videbatur, τί εἴη ὄφελος στρατηγίᾳ τακτικῶν, ἄνευ τῶν ἐπιτηδείων; Ludit uterque, ut opinor, operam; dum loco minimè laboranti medicinam adferre parânt. Antiqua mihi placet scriptura, apud omnes melioris notæ libros recepta, reique adeò ipsi satis consentanea. Στρατιᾷ in primis τῷ στρατηγίᾳ præferendam puto. Id enim egerat, referente Cyro, Cambyses, ut, inter cætera imperatoris officia, multiplicem exercitûs curam primum ferè locum tenere doceret; & nè minimùm quidem peritiam Tactices militibus profuturam, nisi rerum etiam necessariarum iis suppeteret copia. Imò verò, (ut percontando pergebat ille) Quid commodi ex memoratâ istâ peritiâ percepturi sunt ii, ni eorum saluti prospexerit imperator? Ni &c. Confer quæ tradit Noster lib. iii. ἀπομν. p. 444.——5. Ed. Steph.

ἡμῖν· περὶ δὲ ὑγιείας, ἀκούων τε καὶ ὁρῶν ὅτι καὶ πόλεις αἱ χρήζουσαι ὑγιαίνειν ἰατροὺς αἱροῦνται, καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν στρατιωτῶν ἕνεκεν ἰατροὺς ἐξάγουσιν, οὕτω καὶ ἐγὼ, ἐπεὶ ἐν τῷ τέλει τούτῳ ἐγενόμην, εὐθὺς τούτου ἐπεμελήθην· καὶ οἶμαι, ἔφη, ὦ πάτερ, πάνυ ἱκανοὺς τὴν ἰατρικὴν τέχνην ἔχειν ἄνδρας μετ᾽ ἐμαυτοῦ. Πρὸς τοῦτο δὴ ὁ πατὴρ εἶπεν, Ἀλλ᾽, ὦ παῖ, ἔφη, οὗτοι μὲν, οὓς λέγεις, [1] ὥσπερ ἱματίων ῥαγέντων εἰσί τινες ἀκεσταὶ, οὕτω καὶ ἰατροὶ, ὅταν τινὲς νοσήσωσι, τότε ἰῶνται τούτους· σοὶ δὲ τούτου μεγαλοπρεπεστέρα ἔσται ἡ τῆς ὑγιείας ἐπιμέλεια· τοῦ γὰρ τὴν ἀρχὴν μὴ κάμνειν τὸ στράτευμα, τούτου σοὶ δεῖ μέλειν. [2] Καὶ τίνα δὴ, ἔφη, ὦ πάτερ, ὁδὸν ἰὼν, τούτου πράττειν ἱκανὸς ἔσομαι; Ἂν μὲν δήπου χρόνον τινὰ μέλλῃς ἐν τῷ αὐτῷ μένειν, ὑγιεινοῦ δεῖ πρῶτον στρατοπέδου μὴ ἀμελῆσαι· τούτου δὲ οὐκ ἂν ἁμάρτοις, ἐάν περ μέλῃ σοι. Καὶ γὰρ λέγοντες οὐδὲν παύονται οἱ ἄνθρωποι περί τε τῶν νοσηρῶν χωρίων καὶ τῶν ὑγιεινῶν· μάρτυρες δὲ σαφεῖς ἑκατέροις αὐτῶν παρίστανται τά τε σώματα καὶ τὰ χρώματα. Ἔπειτα δὲ, οὐ τὰ χωρία μόνον ἀρκέσει σκέψασθαι, ἀλλὰ μνήσθητι πῶς πειρᾷ

præbiturus: de bonâ verò valetudine, quòd & audirem & viderem tum civitates eas, quæ quò benè valeant operam dant, medicos eligere, tum imperatores militum gratiâ medicos educere, ità & ego, postquam mihi munus hoc mandatum fuit, statim in hujus rei curam incubui: & opinor, ait, pater viros *me* artis medicæ admodùm gnaros mecum habere. Ad hoc pater respondit, Verùm, fili, inquit, medici, quos dicis, isti, quemadmodùm sunt vestium laceratarum sarcinatores quidam, ità & ipsi tum demùm, cùm aliqui in morbum inciderint, medentur iis: at ea quæ tibi incumbet bonæ valetudinis cura *eo quod exercent medici officio* præclarior erit; hoc enim tibi curæ esse oportet, ne exercitus omninò in morbos incidat. Et quânam viâ, pater, ait, incedens, hoc præstare potero? Nimirum si diutius in eodem loco sis mansurus, primùm negligendum tibi non erit ut castra in regione ponas salubri: quod quidem facilè adsequêris, si curæ tibi fuerit. Etenim nunquam loqui desinunt homines tam de morbidis locis quàm salubribus: testes autem evidentes his utrisque adsunt, tum corpora tum colores. Deindè, regiones considerare non satìs erit, sed ad memoriam revocare debes quo pacto studeas

1 Οὓς λέγεις, ὥσπερ ἱματίων ῥαγέντων &c.] Ab hâc medicorum imagine, haud multùm abludit ea, quam tradit Galenus ipse, περὶ συστάσεως ἰατρικῆς p. 172. Tit. 2. Ἔνιαι μὲν γὰρ τῶν τεχνῶν αὐτὰ τὰ πράγματα δημιουργοῦσιν, ὥσπερ αἱ κατὰ τὴν ὑφαντικὴν καὶ σκυτοτομίαν. Ἔνιαι δὲ ἐπανορθοῦνται τὰ πεπονθότα, καθάπερ αἵ τε τὰ διεῤῥωγότα τῶν ἱματίων, καὶ τὰ διεσπασμένα τῶν ὑποδημάτων συῤῥάπτουσαι.

2 Καὶ τίνα δὴ] Evangelista immeritò sanè à Grotio. ad Marc. x. 26. Καὶ τίς δύναται σωθῆναι; Hebraismis gaudere dicitur, quòd nimirum καὶ interrogativè positam exhibeat. Sic enim & Noster & οἱ ἔξω alii loqui sæpè solent.

σὴ ἐπιμελεῖσθαι σεαυτοῦ, ὅπως ὑγιαίνῃς. Καὶ Κῦρος εἶπε, Πρῶτον μὲν πειρῶμαι, νὴ Δία, μηδέποτε ὑπερεμπίπλασθαι· δύσφορον γάρ· ἔπειτα δὲ ἐκπονῶ [1] τὰ εἰσιόντα· οὕτω γάρ μοι δοκεῖ ἥ τε ὑγίεια μᾶλλον παραμένειν, καὶ ἰσχὺς προσγίνεσθαι. Οὕτω τοίνυν δεῖ, ἔφη, ὦ παῖ, καὶ τῶν ἄλλων ἐπιμελεῖσθαι. Ἦ καὶ σχολὴ, ἔφη, ἔσται, ὦ πάτερ, σωμασκεῖν τοῖς στρατιώταις; Οὐ μὰ Δί', ἔφη ὁ πατὴρ, οὐ μόνον γε, ἀλλὰ καὶ ἀνάγκη. Δεῖ γὰρ δήπου στρατιὰν, εἰ μέλλει πράξειν τὰ δέοντα, μηδέποτε παύεσθαι ἢ τοῖς πολεμίοις καταπορσύνουσαν κακὰ, ἢ ἑαυτῇ ἀγαθά. Ὡς χαλεπὸν μὲν καὶ ἕνα ἄνθρωπον ἀργὸν τρέφεσθαι, πολὺ δ' ἔτι, ὦ παῖ, χαλεπώτερον οἶκον ὅλον· πάντων δὲ χαλεπώτατον στρατιὰν ἀργὸν τρέφειν. [2] Πλεῖστα γὰρ τὰ ἐσθίοντα ἐν στρατιᾷ, καὶ ἀπ' ἐλαχίστων ὁρμώμενα, καὶ οἷς ἂν λάβῃ δαψιλέστατα χρώμενα· ὥστε

tui ipsius curam gerere, ut rectè valeas. Et Cyrus inquit, Primùm quidem, herclè, operam do nè unquam nimiùm me repleam; nam grave & molestum est: deindè qui intrârunt *cibos* laborando digero: ità enim mihi videtur & valetudo magìs permanere firma, & robur accedere. Ità igitur, fili, inquit, & aliorum curam agere oportet. Num & otium, pater, ait, militibus ad exercenda corpora suppetet? Imò verò, respondit pater, non modò *otium erit*, sed etiam necessitas *id postulabit*. Nam certè oportet exercitum, si officio suo sit satisfacturus, nunquam desinere vel hostibus damna vel sibi ipsi commoda adferre. Etenim difficile est vel unum hominem otiosum ali; multò etiam difficilius, fili, est, totam familiam: omnium verò difficillimum, exercitum otiosum alere. Plurima enim sunt in exercitu quæ comedunt, quæque tenui admodùm *commeatu instructa in bellum* feruntur, & quæcunque ceperint, iis largissimè utuntur: idcircò

1 Τὰ εἰσιόντα] *Cibus & Potus* exprimuntur verbo huic affini, Marc. vii. 18.—τὸ ἔξωθεν εἰσπορευόμενον———

2 Πλεῖστα γὰρ τὰ ἐσθίοντα &c.] Longa est injuria, quam huic fecêre loco interpretes; longæ ambages, quibus ad eum explicandum, dicam? an obscurandum usi sunt. Ne te per eas fatigatum teneam, interpretationem tibi do, quam Mureto partim, partim Stephano acceptam refero, Πλεῖστα τὰ ἐσθίοντα &c. non enim militibus tantùm cibo opus est, sed & caculis, calonibus, lixis, tum etiam equis, non iis modò quibus vehuntur equites, sed & iis qui sarcinas & impedimenta gestant; quæ omnia nisi alantur, certam pestem exercitui adferunt. Ideóque bonum imperatorem de commeatu & pabulo vel in primis solicitum esse oportet. Hucusque Muretus, ut videtur, rectè. Pergit: Sed fateor me non videre, quid sit, quod statim sequitur, καὶ ἀπ' ἐλαχίστων ὁρμώμενα. Nec sanè quisquam alius facilè hariolari poterit, quid ista sibi velint verba, si versiónes solas consuluerit. Sed Stephanum audi; qui ἀπ' ἐλαχίστων ὁρμᾶσθαι dici hoc loco arbitratur eos, qui bellum aggrediuntur, rebus necessariis, & nominatim commeatu, minimùm instructi. Perindè ac si diceret Auctor, Quamvis magna pars bellum aggrediatur rebus ad vitam necessariis minimùm instructa, tamen cùm in eas incidit, & in potestate habet, cum nullâ parsimoniâ utitur, sed potiùs eas prodigit. Sic autem dictum erit ἀπ' ἐλαχίστων ὁρμώμενος, ut ὁρμώμενος ἀπ' ἐλασσόνων, & οὐκ ἀπὸ τοσῶνδε ὁρμώμενοι. Ità ferè Plutarchus verbo ὁρμῶμαι cum hâc præpos. utitur; Ὧν Περπέννας ὁ κορυφαιότατος ἐπεχείρησεν ἐκείνῳ τὰ αὐτὰ ποιεῖν, ἀπὸ τῶν αὐτῶν μὲν ὁρμώμενος δυνάμεων καὶ παρασκευῶν. T. i. p. 628.

οὐδέποτε προσήκει στρατιὰν ἀργεῖν. Λέγεις σὺ, ἔφη, ὦ πάτερ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ὥσπερ οὐδὲ γεωργοῦ ἀργοῦ οὐδὲν ὄφελος, οὕτως οὐδὲ στρατηγοῦ ἀργοῦ οὐδὲν ὄφελος εἶναι. Τὸν δέ γε ἐργάτην στρατηγὸν ἐγὼ, ἔφη, ἀναδέχομαι (ἢν μή τις θεὸς βλάπτῃ) ἅμα καὶ τὰ ἐπιτήδεια μάλιστα ἔχοντας τοὺς στρατιώτας ἀποδείξειν, καὶ τὰ σώματα ἄριστα ἔχοντας παρασκευάσειν. Ἀλλὰ μέντοι τό γε μελετᾶσθαι, ἔφη, ἕκαστα τῶν πολεμικῶν ἔργων, ἀγῶνας ἄν τινάς μοι δοκεῖ, ὦ πάτερ, προειπὼν ἑκάστοις, καὶ ἆθλα προτιθεὶς, μάλιστα ἂν ποιεῖν εὖ ἀσκεῖσθαι ἕκαστα, ὥστε, ὁπότε δέοιτο, ἔχειν ἂν παρεσκευασμένοις χρῆσθαι. Κάλλιστα λέγεις, ἔφη, ὦ παῖ· τοῦτο γὰρ ποιήσας, σαφ' ἴσθι, ὥσπερ χορὺς, τὰς τάξεις ἀεὶ τὰ προσήκοντα μελετώσας θεάσῃ. Ἀλλὰ μὴν, ἔφη ὁ Κῦρος, εἴς τε τὸ προθυμίαν ἐμβαλεῖν στρατιώταις οὐδέν μοι δοκεῖ ἱκανώτερον εἶναι, ἢ τὸ δύνασθαι ἐλπίδας ἀγαθὰς ἐμποιεῖν ἀνθρώποις. Ἀλλ', ἔφη, ὦ παῖ, τοῦτο γε τοιοῦτόν ἐστιν, οἱόνπερ εἴ τις κύνας ἐν θήρᾳ ἀνακαλοῖτο ἀεὶ τῇ κλήσει, οἵαπερ ὅταν τὸ θηρίον ὁρᾷ. Τὸ μὲν γὰρ πρῶτον προθύμως, εὖ οἶδ' ὅτι ἔχει ὑπακούσας· ἢν δὲ πολλάκις ψεύδηται αὐτὰς, τελευτῶσαι, οὐδ' ὁπόταν ἀληθῶς ὁρῶν καλῇ, πείθονται αὐτῷ. Οὕτω καὶ περὶ τῶν ἐλπίδων ἔχει· ἢν πολλάκις προσδοκίας ἀγαθῶν ἐμβαλὼν ψεύδηταί τις, τελευτῶν, οὐδ' ὁπό-

nunquam convenit exercitum esse otiosum. Dicis tu, pater, inquit, ut mihi videtur, quemadmodùm iners agricola nulli sit usui, ità & imperatorem desidem nulli esse usui. Atqui ego quidem imperatorem, ait, industrium polliceor (nisi quis deus obstet) id præstaturum ut & rebus necessariis milites abundent, & corporibus sint quàm optimè affectis. Verùm enimverò quod ad exercitationem, ait, singularum rerum bellicarum attinet, arbitror, si quis certamina quædam singulis indicat, & præmia proponat, eum maximè effecturum ut in singulis benè exercitati evadant, ità ut, ubi opus fuerit, iis paratis uti possit. Optimè dicis, fili, inquit: nam hoc si feceris, certò scias, ordines te *militum*, tanquam choros, in iis quæ officii ratio postulat semper occupatos spectaturum. At verò, inquit Cyrus, ad alacritatem militibus injiciendam nihil mihi magis idoneum esse videtur, quàm bonas posse spes in animis hominum excitare. Verùm, fili, ait, hoc sanè tale est, ac si quis in venatione canes eâdem semper inclamet voce, quâ, cùm feram videt, *utitur*. Nam primùm quidem, sat scio, alacriter obediunt: sin frequenter eas decipiat, tandem, nè tum quidem obsequuntur ei, cùm *feram* verè conspiciens clamando hortetur. Sic etiam se habet spei *excitandæ* ratio: si sæpiùs quis injectâ bonorum expectatione fallat, is ad

ταν ἀληθεῖς ἐλπίδας λέγῃ ὁ τοιοῦτος, πείθειν δύναται. Ἀλλὰ τοῦ μὲν αὐτὸν λέγειν, ἃ μὴ σαφῶς εἰδείης, φείδεσθαι δεῖ, ὦ παῖ· ἄλλοι δ' ἐνίοτε λέγοντες ταυτὸ διαπράττοιεν ἄν· τὴν δὲ αὑτοῦ παρόρμησιν εἰς τοὺς μεγίστους κινδύνους δεῖ ὡς μάλιστα ἐν πίστει διασώζειν. Ἀλλὰ, καὶ μὰ τὸν Δία, ἔφη ὁ Κῦρος, ὦ πάτερ, καλῶς μοι δοκεῖς λέγειν, καὶ ἐμοὶ οὕτως ἥδιον. Τοῦ γε μὴν πειθομένους παρέχεσθαι τοὺς στρατιώτας οὐκ ἀπείρως μοι δοκῶ ἔχειν, ὦ πάτερ. Σύ τε γάρ με εὐθὺς τοῦτο ἐκ παιδίου ἐπαίδευες, σαυτῷ πείθεσθαι ἀναγκάζων· ἔπειτα τοῖς διδασκάλοις παρέδωκας, καὶ ἐκεῖνοι αὖ ταυτὸ τοῦτο ἔπραττον. [1] Ἐπεὶ δὲ, ὡς ἐν τοῖς ἐφήβοις ἦμεν, ὁ ἄρχων ἡμῶν αὐτοῦ τούτου ἰσχυρῶς ἐπεμελεῖτο· [2] καὶ οἱ νόμοι δὲ οἱ πολλοὶ δοκοῦσί μοι δύο ταῦτα μάλιστα διδάσκειν, ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι. Καὶ τοίνυν κατανοῶν περὶ τούτων ἐν πᾶσιν ὁρᾶν μοι δοκῶ τὸ προτρέπον πείθεσθαι μάλιστα ὂν, τὸ τὸν μὲν πειθόμενον ἐπαινεῖν τε καὶ τιμᾶν, τὸν δὲ ἀπειθοῦντα ἀτιμά-

tremum, etiam cùm veras spes afferat, persuadere non potest. Iis utique *imperatorem* ipsum dicendis, quæ non certò sciverit, abstinere, fili oportet; at alii si nonnunquam *ea* dicant, idem *quod ipse volet* efficiant: suam verò incitationem ad summa pericula fidè quàm maximè dignam servare oportet. At enimverò, pater, inquit Cyrus, & mihi rectè dicere videris, & sic *facere* me magis juvat. Atqui quâ ratione fieri possit ut obedientes sint milites mihi, pater, nequaquam ignorare videor. Tute enim hoc me statim à puero docebas, cùm tibi ipsi parere cogeres; deindè, magistris *me* tradidisti, atque illi quoque idem hoc agebant. Deindè, cùm jam inter ephebos versati sumus, præfectus noster hujus ipsius rei curam enixè admodùm agebat; quin leges etiam pleræque videntur mihi hæc duo maximè docere, imperare *scilicet* & esse sub imperio. Quapropter equidem de his cogitans, in omnibus videre mihi videor hortamen ad obediendum efficacissimum id esse, si is qui dicto audiens est & laude & honore, contumax autem & ignominiâ

1 Ἐπεὶ δὲ, ὡς &c.] Vir Cl. Lambertus Bos, in Observ. Miscel. legendum putat, ἔπι δὲ, i. e. *Deindè, præterea*. Conjectura hæc mihi non adeò arridet, ut propterea lectionem, quam libri tuentur omnes, mutem: præsertim cùm alibi etiam ἐπεὶ δὲ pro ἔπειτα poni videatur; ut apud Plutarch. T. i. p. 621. Ἐπεὶ δὲ, τοῖς Κίνναν εἰς τὸ στρατόπεδον πορευθεὶς, ἐξ αἰτίας τινὸς καὶ διαβολῆς ἔθνησκε—— Ubi, ἐπεὶ vertendum est, *Deindè*; non, ut Interpres, *Postquam*. Et apud Herodotum, Ἐπεὶ ὦν τὰς γυναῖκας ἀποπεμπο-μένας ὑπὸ τῶν ἡλίων, ὕδατί τι καὶ στίλβοντι εὖ ἐξηρτυμένας, ἰέναι &c. lib. ii. p. 100.

2 Καὶ οἱ νόμοι δὲ &c.] Particulam δὲ orationi, à καὶ incipienti, sic ferè inserunt elegantiores Græci. Id quod tum præcipuè usu venit, cùm aliquid iis, quæ modò præcesserant, quod plus sit majúsve, adjicere parant. Atque ità loqui solent Scriptores Sacri; Act. v. 32.—— καὶ τὸ πνεῦμα δὲ τὸ ἅγιον—— & 2 Tim. iii. 12. Καὶ πάντες δὲ οἱ θέλοντες —— Ubi, καὶ-δὲ verti potest, *Quin etiam*.

ζειν τε καὶ κολάζειν. Καὶ ἐπὶ μέν γε τὸ ἀνάγκῃ πείθεσθαι, ἔφη, αὕτη, ὦ παῖ, ἡ ὁδός ἐστιν· ἐπὶ δὲ τὸ πολὺ κρεῖττον τούτου, τὸ ἑκόντας πείθεσθαι, ἄλλη συντομωτέρα. ὁδός ἐστιν. Ον γὰρ ἂν ἡγήσωνται περὶ τοῦ συμφέροντος ἑαυτοῖς φρονιμώτερον ἑαυτῶν εἶναι, τούτῳ οἱ ἄνθρωποι ὑπερηδέως πείθονται. Γνοίης δ' ἂν ὅτι τοῦθ' οὕτως ἔχει, ἐν ἄλλοις τε πολλοῖς, καὶ δὴ καὶ ἐν τοῖς κάμνουσιν, ὡς προθύμως τοὺς ἐπιτάξοντας ὅ,τι χρὴ ποιεῖν καλοῦσι· καὶ ἐν θαλάττῃ δὲ, ὡς προθύμως τοῖς κυβερνήταις οἱ συμπλέοντες πείθονται· καὶ οὕς γ' ἂν νομίζωσί τινες βέλτιον ἑαυτῶν ὁδοὺς εἰδέναι, [1] ὡς ἰσχυρῶς τούτων οὐδ' ἀπολείπεσθαι θέλουσιν· ὁπότε δὲ οἴονται πειθόμενοι κακόν τι λήψεσθαι, οὔτε ζημίαις πάνυ τι θέλουσιν εἴκειν, οὔτε δώροις ἐπαίρεσθαι. Οὐδὲ γὰρ τὰ δῶρα ἐπὶ τῷ ἑαυτοῦ κακῷ ἑκὼν οὐδεὶς λαμβάνει. Λέγεις σὺ, ἔφη, ὦ πάτερ, εἰς τὸ πειθομένους ἔχειν οὐδὲν εἶναι ἀνυσιμώτερον τοῦ φρονιμώτερον δοκεῖν εἶναι τῶν ἀρχομένων. Λέγω γὰρ οὖν, ἔφη. Καὶ πῶς δή τις, ὦ πάτερ, τοιαύτην δόξαν περὶ αὑτοῦ τάχιστα παρασχέσθαι ἂν δύναιτο; Οὐκ ἔστιν, ἔφη, ὦ παῖ, συντομωτέρα ὁδὸς περὶ ὧν ἂν βούλῃ δοκεῖν φρόνιμος εἶναι, ἢ τὸ γενέσθαι περὶ τούτων φρόνιμον. Καθ' ἓν δὲ

& supplicio, afficiatur. Ad efficiendum sanè, inquit, ut necessitate *coactus* quis pareat, hæc, fili, via est: verùm ad id quod hoc multò melius est, ut *nempè* ultrò pareant homines, alia via est magis compendiaria. Nam quemcunque existimant seipsis in iis *conficiendis* quæ sibi sint utilia prudentiorem, huic homines libentissimè parent. Hoc autem ità se habere, cùm in multis aliis, tum certè in ægrotantibus licet animadvertere, qui libentissimo animo id præcepturos arcessunt quod faciendum sit; itidemque in mari, gubernatoribus perquàm libenter pareant, qui unà navigant; quos item arbitrentur aliqui meliùs quàm se vias nosse, ab iis nè sint à tergo relicti totis viribus enituntur; cùm autem futurum putant uti ex obedientiâ detrimenti quid capiant, *tum vero* nec suppliciis admodùm cedere, nec donis excitari volunt. Neque enim dona quisquam suo damno libens accipit. Dicis tu, pater, ait, nihil ad hoc, ut *suos* quis obsequentes habeat, efficacius esse, quàm ut sibi subjectis prudentior videatur. Dico *id* equidem, inquit. At quo pacto, pater, possit aliquis opinionem ejusmodi de se quàm primùm exhibere? Nulla est, inquit, fili, via magis compendiaria, quàm ut, quibus in rebus prudens videri volueris, in iis *reverà* prudens sis. Quòd si hæc

1 Ὡς ἰσχυρῶς τούτων &c.] Verbum aliquod hîc Stephano deesse visum est; isque adeò locum sic supplendum putavit, ὡς ἰσχυρῶς τούτων ἔχονται, οὐδ' ἀπολείπεσθαι θέλουσι. Conjectura vehementer placet; eamque libens in textum reciperem, nisi codices reclamarent omnes.

ἕκαστον περὶ τούτων σκοπῶν, γνώσῃ ὅτι ἐγὼ ἀληθῆ λέγω. Ἢν γὰρ βούλῃ, μὴ ὢν ἀγαθὸς γεωργὸς, δοκεῖν εἶναι ἀγαθὸς, ἢ ἱππεὺς, ἢ ἰατρὸς, ἢ αὐλητὴς, ἢ ἄλλ' ὁτιοῦν, ἐννόει, πόσα γε ἂν δέοι σε μηχανᾶσθαι, τοῦ δοκεῖν ἕνεκα. Καὶ εἰ δὴ πείσαις ἐπαινεῖν τέ σε πολλοὺς, ὅπως δόξαν λάβῃς, καὶ κατασκευὰς καλὰς ἐφ' ἑκάστῳ αὐτῶν κτήσαιο, ἄρτι τε ἐξηπατηκὼς εἴης ἂν, καὶ ὀλίγῳ ὕστερον, ὅπου ἂν πεῖραν δοίης, ἐξεληλεγμένος τ' ἂν εἴης, καὶ προσέτι ἀλαζὼν φαίνοιο. Φρόνιμος δὲ περὶ τοῦ συνοίσειν μέλλοντος πῶς ἄν τις τῷ ὄντι γένοιτο; Δηλονότι, ἔφη, ὦ παῖ, ὅσα μέν ἐστι μαθόντα εἰδέναι, μαθὼν ἄν, ὥσπερ τὰ τακτικὰ ἔμαθες· ὅσα δὲ ἀνθρώποις οὔτε μαθητὰ, οὔτε προορατὰ ἀνθρωπίνῃ προνοίᾳ, διὰ μαντικῆς ἂν παρὰ θεῶν πυνθανόμενος, φρονιμώτερος ἄλλων ἂν εἴης· ὅ,τι δὲ γνοίης βέλτιον ὂν πραχθῆναι, ἐπιμελόμενος ἂν τούτου ὡς ἂν πραχθείη. Καὶ γὰρ τὸ ἐπιμελεῖσθαι τούτου, οὗ ἂν δέῃ, φρονιμωτέρου ἀνδρὸς, ἢ τὸ ἀμελεῖν. Ἀλλὰ μέντοι ἐπὶ τὸ φιλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀρχομένων (ὅπερ ἔμοιγε ἐν τοῖς μεγίστοις δοκεῖ εἶναι) δηλονότι ἡ αὐτὴ ὁδὸς, ἥπερ εἴ τις ὑπὸ τῶν φίλων στέργεσθαι ἐπιθυμοίη. Εὖ γὰρ οἶμαι δεῖν ποιοῦντα φανερὸν εἶναι. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν, ἔφη, ὦ παῖ, χαλεπὸν, τὸ ἀεὶ δύνασθαι

singulatim consideres, vera me dicere intelliges. Nam si, bonus agricola cùm non sis, bonus videri velis, vel eques, vel medicus, vel tibicen, vel aliud quidpiam, quàm multa machinari tibi opus fuerit, ut *talis* videare, cogita. Et si quidem tum multis te ut laudent persuaseris, quò *hanc* de te opinionem excites, tum præclaros ad horum quælibet apparatus acquisiveris, jam *sic demùm* eris deceptor, & paulò post, ubi periculum *tui* feceris, in fraude deprehensus etiam eris, & prætereà vanus videberis. Prudens autem in eo quod profuturum est quo quispiam pacto reverà fiat? Nimirum si ea, inquit, fili, quæcunque discendo cognosci possunt, didiceris, quemadmodùm aciei instruendæ artem jam didicisti: quæcunque verò, nec ab hominibus disci possunt, nec providentià humanâ prospici, *de iis* si per vaticinationem à diis certior factus fueris, cæteris prudentior eris; si *denique*, quod ut fiat satius esse intellexeris, id ut fiat curam adhibueris. Id enim *faciendum* curare, quod *fieri* oporteat, prudentioris est viri, quàm negligere. At verò ad conciliandam eorum quibus præsumus benevolentiam (quod quidem ego in maximis duco) eadem *est* haud dubiè via, quâ *utendum est illi* qui ab amicis diligi cupiat. Dandam enim operam puto ut palàm sit beneficus. Sed hoc quidem, fili, difficile est, posse semper, quoscun-

εὖ ποιεῖν, οὓς ἂν τις ἐθέλῃ· τὸ δὲ συνηδόμενόν τε φαίνεσθαι, ἤν τι ἀγαθὸν αὐτοῖς [1] συμβαίνῃ, καὶ συναχθόμενον, ἤν τι κακὸν, καὶ συνεπικουρεῖν προθυμούμενον ταῖς ἀπορίαις αὐτῶν, καὶ προφοβούμενον μή τι σφαλῶσι, καὶ προνοεῖν πειρώμενον ὡς μὴ σφάλλωνται, ἐπὶ ταῦτά πως δεῖ μᾶλλον συμπαρομαρτεῖν. Καὶ ἐπὶ τῶν πράξεων δὲ, ἢν μὲν ἐν θέρει ὦσι, τὸν ἄρχοντα δεῖ τοῦ ἡλίου πλεονεκτοῦντα φανερὸν εἶναι· ἢν δὲ ἐν χειμῶνι, τοῦ ψύχους· ἢν δὲ δέῃ μοχθεῖν, τῶν πόνων· πάντα γὰρ ταῦτα εἰς τὸ φιλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀρχομένων συλλαμβάνει. Λέγεις σὺ, ἔφη, ὦ πάτερ, ὡς καὶ καρτερώτερον δεῖ πρὸς πάντα τὸν ἄρχοντα τῶν ἀρχομένων εἶναι. Λέγω γὰρ οὖν, ἔφη. Θάῤῥει μέντοι, ἔφη, ὦ παῖ· εὖ γὰρ ἴσθι τοῦτο, [2] ὅτι τῶν ὁμοίων σωμάτων οἱ αὐτοὶ πόνοι οὐχ ὁμοίως ἅπτονται, ἄρχοντός τε ἀνδρὸς καὶ ἰδιώτου· ἀλλ' ἐπικουφίζει τι ἡ τιμὴ τοὺς πόνους τῷ ἄρχοντι, καὶ τὸ αὐτὸν εἰδέναι, ὅτι οὐ λανθάνει, ὅ,τι ἂν ποιοίη. Ὁπότε δὲ, ὦ πάτερ, ἤδη ἔχοιεν μὲν τὰ ἐπιτήδεια οἱ στρατιῶται, ὑγιαίνοιέν τε, πονεῖν δὲ δύναιντο, τὰς δὲ πολεμικὰς τέχνας ἠσκηκότες εἶεν, φιλοτίμως δ' ἔχοιεν πρὸς τὸ ἀγαθοὶ φαίνεσθαι, τὸ δὲ πείθεσθαι αὐτοῖς ἥδιον εἴη τοῦ ἀπειθεῖν, οὐκ ἂν

que velit quiſpiam, beneficiis afficere: ut verò unà gaudere videatur, ſi quid eis proſperè eveniat, & unà dolere ſi quid adverſi, & promptus eſſe animo dubiis eorum rebus unà ſuccurrendis, & ſolicitus nè quâ in re labantur, & ſtudioſè providere nè infelici ſucceſſu rem gerant, in his magìs quodammodò oportet ſocium *te* præbere. Jam verò in rebus gerendis, ſi per æſtatem ſint *gerendæ*, oportet imperatorem palàm ſe ſolis maximè patientem exhibere; ſin per hyemem, frigoris; & ſi laborandum ſit, laborum: nam hæc omnia ad conciliandum eorum quibus quis præſit amorem conducunt. Dicis tu, pater, inquit, oportere imperatorem omnia tolerantiùs pati quàm eos qui ſunt ſub *ejus* imperio. *Id* utique dico, inquit. Tu tamen, fili, ait, bono ſis animo: certò enim hoc ſcias, labores eoſdem ſimilibus corporibus, imperatoris *ſcilicet* & privati, æquè graves non eſſe; ſed ipſe honos labores nonnihil leviores facit imperatori, & quòd intelligat, minimè latere, quicquid *ipſe* agat. Ubi verò, pater, res neceſſarias jam habeant milites, rectè valeant, labores perferre poſſint, in bellicis artibus exercitati ſint, & obnixè ſtrenui videri cupiant, & *denique* facere imperata quàm detrectare ipſis ſit jucundius, nonnè jam

1 Συμβαίνῃ] Hanc ſcripturam exhibent, Editiones Argentor. Ingolſt. & Stobæus; quam cum Stephano vulgatæ illi συμβαίνῃ præferendam duxi.

2 Ὅτι τῶν ὁμοίων &c.] Sententiam hanc Cicero in lib. 2. Diſput. Tuſc. hæc verba præfatus tranſtulit, "Itaque ſemper Africanus Socraticum Xenophontem in manibus habebat; cujus in primis laudabat illud, quod diceret, *eoſdem labores non æquè graves eſſe imperatori & militi; quòd ipſe honos laborem leviorem faceret imperatorium.* p. 160. Ed. Cantab.

ἤδη τηνικαῦτα σωφρονεῖν ἄν τις σοι δοκοίη διαγωνίζεσθαι βουλόμενος πρὸς τοὺς πολεμίους ὡς τάχιστα; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη, εἰ μέλλοι γε πλεῖον ἕξειν· εἰ δὲ μή, ἔγωγ' ἂν ὅσῳ οἰοίμην καὶ αὐτὸς βελτίων εἶναι, καὶ τοὺς ἑπομένους βελτίους ἔχειν, τόσῳ δ' ἂν μᾶλλον φυλαττοίμην. ὥσπερ καὶ τὰ ἄλλα, ἃ ἂν οἰώμεθα πλείστου ἡμῖν ἄξια εἶναι, ταῦτα πειρώμεθα ὡς ἐν ἐχυρωτάτῳ ποιεῖσθαι./ Πλέον δ' ἔχειν, ὦ πάτερ, πολεμίων πῶς ἂν τις δύναιτο μάλιστα; Οὐ μὰ Δί', ἔφη, οὐκέτι τοῦτο φαῦλον, ὦ παῖ, οὐδ' ἁπλοῦν ἔργον ἐρωτᾷς· ἀλλ' εὖ ἴσθι ὅτι δεῖ τὸν μέλλοντα τοῦτο ποιήσειν, καὶ ἐπίβουλον εἶναι, καὶ κρυψίνουν, καὶ δολερὸν, καὶ ἀπατεῶνα, καὶ κλέπτην, καὶ ἅρπαγα, [1] καὶ ἐν παντὶ πλεονέκτην τῶν πολεμίων. Καὶ ὁ Κῦρος ἐπιγελάσας εἶπεν, Ω Ἡράκλεις, οἷον σὺ λέγεις, ὦ πάτερ, δεῖν ἄνδρα με γενέσθαι. Οἷος ἄν, ἔφη, ὦ παῖ, δικαιότατός τε καὶ νομιμώτατος ἀνὴρ εἴης. Πῶς μὴν, ἔφη, παῖδας ὄντας ἡμᾶς καὶ ἐφήβους τἀναντία τούτων ἐδιδάσκετε; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη, καὶ νῦν γε, πρὸς τοὺς φίλους τε καὶ πρὸς τοὺς πολίτας· ὅπως δέ γε τοὺς πολεμίους δύναισθε κακῶς ποιεῖν, οὐκ οἶσθα μανθάνοντας ὑμᾶς πολλὰς κακουργίας; Οὐ δῆτ' ἔγωγ', ἔφη, ὦ πάτερ. Τίνος μὴν, ἔφη, ἕνεκα ἐμανθάνετε τοξεύειν; Τίνος

tum ſapere tibi quis videretur, ſi cum hoſte quàm primùm confligere vellet? *Ità* profectò, inquit, ſi quidem ſuperiori conditione ſit futurus: ſin minùs, ego certè quanto & meliorem me eſſe exiſtimaverim, & meliores mecum habere, tanto magìs caverem: quemadmodùm & alia, quæ à nobis plurimi æſtimanda eſſe putemus, ut quàm maximè in tuto ſint, operam damus. At quâ potiſſimùm ratione poſſit quis, pater, meliori eſſe quàm hoſtes conditione? Non herclè, inquit, non jam de levi, fili, neque ſimplici re percontaris: ſed certò ſcias oportere eum qui præſtaturus hoc ſit, & inſidiatorem eſſe, & mentis ſuæ occultatorem, & fraudulentum, & veteratorem, & furem, & raptorem, & in quâvis re plus quàm hoſtes habendi appetentem. Et Cyrus ad ea ridens ait, Dii boni, qualem eſſe me virum, tu, pater, oportere dicis! Qualis, inquit, ſi fueris, fili, & juſtiſſimus ſis & legum obſervantiſſimus. At quî fit, ait, ut, pueri cùm eſſemus & ephebi, his contraria nos doceretis? Immò, inquit, etiam nunc profectò, erga amicos *utique* & cives: hoſtes verò ut lædere poſſitis nonnè nôſti multas vos didiciſſe nequitias? Minimè equidem, pater, inquit. Cur ergò, ait *ille*, ſagittare diſcebatis? Cur,

1 Καὶ ἐν παντὶ πλεονέκτην] Anteà, πλεονεκτεῖν. Sed aptiùs Stephani & Murati judicio, ſcribitur πλεονέκτην, continuatâ & hîc orationis formâ. Horum judicium confirmat MS. Bodleian. necnon, Leunclavio teſte, liber Budenſis, quo Camerarium uſum dicit.

δ' ἕνεκα, ἀκοντίζειν; Τίνος δ' ἕνεκα, [1] δολοῦν ὗς ἀγρίους πλέγμασι καὶ ὀρύγμασι; Τί δὲ, ἐλάφους ποδάγραις καὶ ἀρπεδόναις; Τί δὲ λέουσι καὶ ἄρκτοις καὶ παρδάλεσιν οὐκ εἰς τὸ ἴσον καθιστάμενοι ἐμάχεσθε, ἀλλὰ μετὰ πλεονεξίας τινὸς ἀεὶ ἐπειρᾶσθε ἀγωνίζεσθαι πρὸς αὐτά; Ἢ οὐ γιγνώσκεις ὅτι ταῦτα πάντα κακουργίαι τινές, καὶ ἀπάται, καὶ δολώσεις, καὶ πλεονεξίαι; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Κῦρος, θηρίων γε· ἀνθρώπων δὲ εἰ καὶ δόξαιμι βούλεσθαι ἐξαπατῆσαι τινὰ, πολλὰς πληγὰς οἶδα λαμβάνων. Οὐδὲ γὰρ τοξεύειν, οἶμαι, ἔφη, οὐδ' ἀκοντίζειν ἄνθρωπον ἐπετρέπομεν ὑμῖν, ἀλλ' ἐπὶ σκοπὸν βάλλειν ἐδιδάσκομεν· ἵνα γε νῦν μὲν μὴ κακουργοίητε τοὺς φίλους, εἰ δέ ποτε πόλεμος γένοιτο, δύναισθε καὶ ἀνθρώπων στοχάζεσθαι. Καὶ ἐξαπατᾷν δέ καὶ πλεονεκτεῖν οὐκ ἐν ἀνθρώποις ἐπαιδεύομεν ὑμᾶς, ἀλλ' ἐν θηρίοις, ἵνα μηδ' ἐν τούτοις τοὺς φίλους βλάπτοιτε· εἰ δέ ποτε πόλεμος γένοιτο, μηδὲ τούτων ἀγύμναστοι εἴητε. Οὐκοῦν, ἔφη, ὦ πάτερ, εἴπερ χρήσιμά ἐστιν ἀμφότερ' ἐπίστασθαι, εὖ τε ποιεῖν καὶ κακῶς ἀνθρώπους,

jaculari? Cur, ſues agreſtes retibus & foveis fallendo captare? Cur, cervos pedicis & laqueis? Cur cum leonibus & urſis & pardis non æquo marte pugnabatis, ſed aliquâ ſemper conditione ſuperiori adversùs haſce *feras* certare nitebamini? Annon animadvertis hæc omnia nequitias eſſe, & fraudes, & dolos, & melioris conditionis captationes? *Sunt* herclè, inquit Cyrus, adversùs feras quidem; at hominum quenquam ſi modò decipere velle viderer, multas *me* plagas accipere *ſolitum* novi. Neque enim ſagittis, opinor, *pater* inquit, neque jaculo hominem vobis ferire permiſimus, ſed ſcopum petere docebamus; non quidem ut in præſens noceretis amicis, verùm ſi quando bellum obortum ſit, etiam homines ictu certo ferire poſſetis. Atque adeò fallaciis utendi & meliorem aliquam conditionem præripiendi ratione non in hominibus vos inſtituimus, ſed in feris, nec his *quidem artibus* ut amicos læderetis; at ſiquandò bellum ſit obortum, neque in his exercitati eſſetis. Atqui pater, inquit, ſi utraque ſcitu ſunt utilia, tam benè quam malè facere hominibus,

1 Δολοῦν] Rectè hoc verbum pro δηλοῦν, quod hactenùs obtinuit, ſubſtituendum arbitratus eſt Stephanus. Nam pro hâc emendatione facit, primùm, res ipſa; cùm is, qui apros retibus & foveis capit, dolo adversùs illos utatur, non vi apertâ, de quâ potiùs, quàm de dolo dicendum eſſet τὸ δηλοῦν; deindè, quòd & præcedit ἀκοντίζειν & ſequitur ἐλάφους. Et lectionem ſanè quàm Stephanus, his rationibus adductus, reponendam cenſuit, MS. Bodl. clarè repræſentat. Huic etiam ſuffragium ſuum dedit Cl. Lamb. Bos; qui ſimilem planè locum ex Plutarchi protulit *amatorio* p. 757. T. 2. Εὐχονται δ' Ἀρισταίῳ δολοῦντες ὀρύγμασι καὶ βρόχοις λύκους καὶ ἄρκτους; ——— Ubi habemus δολοῦν ὀρύγμασι καὶ βρόχοις, ut hîc δολοῦν πλέγμασι καὶ ὀρύγμασι.

καὶ διδάσκειν ἀμφότερα ταῦτα ἔδει ἐν ἀνθρώποις. Ἀλλὰ λέγεται, ἔφη, ὦ παῖ, ἐπὶ τῶν ἡμετέρων προγόνων γενέσθαι ποτὲ ἀνὴρ διδάσκαλος τῶν παίδων, ὃς ἐδίδασκεν ἄρα τοὺς παῖδας [1] τήν τε δικαιοσύνην, ὥσπερ καὶ σὺ κελεύεις, καὶ ἀδικίαν· μὴ ψεύδεσθαι, καὶ ψεύδεσθαι· καὶ μὴ ἐξαπατᾷν, καὶ ἐξαπατᾷν· καὶ μὴ διαβάλλειν, καὶ διαβάλλειν· καὶ μὴ πλεονεκτεῖν, καὶ πλεονεκτεῖν. Διώριζε δὲ τούτων ἅ τε πρὸς τοὺς φίλους ποιητέον ἦν, καὶ ἃ πρὸς τοὺς ἐχθρούς· καὶ ἔτι δὲ προβὰς ταῦτα ἐδίδασκεν, ὡς τοὺς φίλους δίκαιον εἴη ἐξαπατᾷν, ἐπί γε ἀγαθῷ· καὶ κλέπτειν τὰ τῶν φίλων, ἐπί γε ἀγαθῷ. Καὶ ταῦτα διδάσκοντα ἀνάγκη καὶ γυμνάζειν ἦν πρὸς ἀλλήλους τοὺς παῖδας ταῦτα ποιεῖν· ὥσπερ καὶ ἐν πάλῃ φασὶ τοὺς Ἕλληνας διδάσκειν ἐξαπατᾷν, καὶ γυμνάζειν δὲ τοὺς παῖδας πρὸς ἀλλήλους τοῦτο δύνασθαι ποιεῖν. Γενόμενοι οὖν τινες οὕτως εὐφυεῖς καὶ πρὸς τὸ εὖ ἐξαπατᾷν, καὶ πρὸς τὸ εὖ πλεονεκτεῖν, ἴσως δὲ καὶ πρὸς τὸ φιλοκερδεῖν οὐκ ἀφυεῖς ὄντες, οὐκ ἀπείχοντο οὐδ᾽ ἀπὸ τῶν φίλων, τὸ μὴ οὐχὶ πλεονεκτεῖν αὐτῶν πειρᾶσθαι. Ἐγένετο οὖν ἐκ τούτου [2] ῥήτρα, ᾗ καὶ νῦν χρώμεθα ἔτι, ἁπλῶς

ar

hæc etiam utraque erant in hominibus docenda. Fertur utique, fili, ait *ille*, tempore majorum nostrorum virum quendam fuisse puerorum magistrum, qui nimirum justitiam pueros doceret, quemadmodùm tu quoque jubes, & injustitiam; non mentiri, & mentiri; non fallere, & fallere; non calumniari, & calumniari, non *aliis* præripere commodum, & præripere. Distinguebat etiam quænam horum erga amicos, quæ adversùs inimicos facienda essent: atque adeò progressus ultèriùs hæc docebat, amicos decipere, *ipsorum* bono quidem, justum esse; & amicorum res, *ipsorum* quidem bono, furari. Hæc qui docebat pueros ad ea inter se facienda exercuerit etiam necesse erat; quemadmodùm & in luctâ circumveniendi rationem Græcos docere aiunt, atque etiam exercere pueros ut inter se hoc facere possint. Itaque cùm nonnulli naturâ essent ingeniosi & ad scitè decipiendum, & ad *aliis* aliquid scitè præripiendum, ac fortassè etiam ad lucrandi studium non inepti essent, nec ab amicis quidem abstinebant, quò minùs eis aliquid præripere conarentur. Factum est igitur indè decretum, quo nunc etiam utimur, ut

1 *Τήν τε δικαιοσύνην*] In vulgatis, voces καὶ ἀδικίαν non leguntur. Sed particula copulativa τε ante δικαιοσύνην, ad aliquid ducere videtur, quod justitiæ mox opponendum sit; sicut & cætéra inter se pugnant hujus periodi membra. Igitur Leunclavii conjecturam, quæ Stephano etiam valdè arrisit, secutus, voces καὶ ἀδικίαν suo loco inserendas curavi; orationi enim complendæ vel hæ vel similes omninò deesse videntur.

2 Ῥήτρα] In omnibus ferè editis, φῆτρα hîc perperam legitur. Nos, re quidem ipsâ duce, Stephanum, Leunclavium

διδάσκειν τοὺς παῖδας, ὥσπερ τοὺς οἰκέτας πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς διδάσκομεν ἀληθεύειν, καὶ μὴ ἐξαπατᾶν, μηδὲ κλέπτειν, μηδὲ πλεονεκτεῖν· εἰ δὲ παρὰ ταῦτα ποιοῖεν, κολάζειν· ὅπως σὺν τοιούτῳ ἔθει ἐθισθέντες, πρᾳότεροι πολῖται γένοιντο. Ἐπεὶ δὲ ἔχοιεν τὴν ἡλικίαν, ἥνπερ σὺ νῦν ἔχεις ἤδη, καὶ τὰ πρὸς τοὺς πολεμίους νόμιμα ἐδόκει ἀσφαλὲς εἶναι διδάσκειν. Οὐδὲ γὰρ ἂν ἔτι ἐξενεχθῆναι δοκεῖτε πρὸς τὸ ἄγριοι πολῖται γενέσθαι, ἐν τῷ αἰδεῖσθαι ἀλλήλους συντεθραμμένοι· ὥσπερ γε καὶ περὶ ἀφροδισίων οὐ διαλεγόμεθα πρὸς τοὺς ἄγαν νέους, ἵνα μὴ πρὸς τῇ ἰσχυρᾷ ἐπιθυμίᾳ αὐτοῖς ῥᾳδιουργίας προσγενομένης, ἀμέτρως αὐτῇ χρῷντο οἱ νέοι. Νὴ Δί', ἔφη· ὡς τοίνυν ὀψιμαθῆ με ὄντα τούτων τῶν πλεονεξιῶν, ὦ πάτερ, μὴ φείδου· εἴ τι ἔχεις, διδάσκειν [1] ὅπως πλεονεκτήσω ἐγὼ τῶν πολεμίων. Μηχανῶ τοίνυν, ἔφη, ὁπόση ἐστὶ δύναμις, τεταγμένοις τοῖς σαυτοῦ ἀτάκτους λαμβάνειν τοὺς πολεμίους· καὶ ὡπλισμένοις, ἀόπλους· καὶ ἐγρηγορόσι, καθεύδοντας· καὶ φανερούς σοι ὄντας, ἀφανὴς ὢν αὐτὸς ἐκείνοις· καὶ ἐν δυσχωρίαις αὐτοὺς γιγνομένους, ἐν ἐρυμνῷ αὐτὸς ὤν, ὑποδέξῃ. Καὶ

simpliciter docerentur pueri, quemadmodùm servos docemus erga nos veraces esse, & non fallaciis uti, nec furari, nec quidquam *alicui* plus habendi desiderio eripere: si *quid* autem contra hæc facerent, ut castigarentur; quò *nimirum* mansuetiores, his moribus adsuefacti, cives existerent. At postquam eâ essent ætate, quâ tu jam nunc es, *tunc sanè iis* & jura adversùs hostes *servanda* tutò tradi posse putabant. Non enim ampliùs *eò* efferri posse videmini, ut cives feri evadatis, cùm *ita* simul nutriti & educati estis, ut vos mutuò revereamini: sicuti de rebus venereis ad valdè juvenes verba non facimus, nè accedente ad vehementem eorum libidinem audaciâ, immodicè huic *libidini* indulgeant juvenes. Ità profectò, inquit *Cyrus:* quapropter me, ceu serò accedentem ad discendum rationes illas præripiendi commoditates, pater, docere, si quid habes, nè recusato, quò ego meliori sim, quàm hostes, conditione. Igitur enitere, inquit, quantum potes, ut cum tuis instructis hostes non instructos deprehendas; & cum armatis, inermes; & cum vigilantibus, dormientes; & abs te conspectos, cùm ipsi te non videant; & ut difficultatibus locorum impeditos, ipse in loco munito constitutus, excipias. Et

& Muretum sequendos omnino putavimus, qui primi ῥήτρας haud dubiè recipiendam animadvertêre. Hanc porrò vocem in margine MS. Bodl. laudatam invenimus. Græci autem, teste Plutarcho. T. i. p. 43. & 47. & T. ii. p. 213. Leges à Lycurgo latas ῥήτρας dixêre.

[1] Ὅπως πλεονεκτήσω &c.] Ut τῷ πλεονεκτεῖν & πλεονεξίας (quibus crebrò usus est Xenophon) innotescat vis, eam haud abs re forsan constare notandum est, in dolis intendendis, in insidiis locandis, in consiliis occultandis, omnique adeò præripiendâ occasione, quâ quis alium fallere, antire, & superare queat.

πῶς ἂν, ἔφη, τίς τοιαῦτα, ὦ πάτερ, ἁμαρτάνοντας δύναιτο ἂν τοὺς πολεμίους λαμβάνειν; Ὅτι, ἔφη, ὦ παῖ, πολλὰ μὲν τούτων ἀνάγκη ἐστὶ καὶ ὑμᾶς καὶ τοὺς πολεμίους πάσχειν. [1] Σιτοποιεῖσθαί τε γὰρ ἀνάγκη ἀμφοτέρους, κοιμᾶσθαί τε ἀμφοτέρους, καὶ ἕωθεν ἐπὶ τὰ ἀναγκαῖα σχεδὸν ἅμα πάντας ἀποχωρεῖν δεῖσθαι· καὶ ταῖς ὁδοῖς, ὁποῖαι ἂν ὦσι, τοιαύταις ἀνάγκη χρῆσθαι· ἃ χρή σε πάντα κατανοοῦντα, ἐν ᾧ μὲν ἂν ὑμᾶς γινώσκῃς ἀσθενεστάτους γιγνομένους, ἐν τούτῳ μάλιστα φυλάττεσθαι· ἐν ᾧ δ' ἂν τοὺς πολεμίους αἰσθάνῃ [2] εὐχειρωτοτάτους γιγνομένους, ἐν τούτῳ μάλιστα ἐπιτίθεσθαι. Πότερον δ', ἔφη ὁ Κῦρος, ἐν τούτοις μόνον ἐστὶ πλεονεκτεῖν, ἢ καὶ ἐν ἄλλοις τισί; Ναὶ πολύ γε μᾶλλον, ἔφη, ὦ παῖ· ἐν τούτοις μὲν γὰρ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πάντες ἰσχυρὰς φυλακὰς ποιοῦνται, εἰδότες ὅτι δέονται. Οἱ δ' ἐξαπατῶντες τοὺς πολεμίους δύνανται, καὶ θαρσῆσαι ποιήσαντες, ἀφυλάκτους λαμβάνειν· καὶ διῶξαι [3] παρα-

quonam modo pater, inquit, possit aliquis hostes in hujusmodi erroribus deprehendere? Quoniam, fili, ait, multa talia cùm vobis tum hostibus accidere necesse est. Nam utrosque cibum sumere necesse est, utrosque etiam somnum capere, ac manè ad *facta* necessaria simul ferè omnibus secedendum est; & viis, qualescunque fuerint, talibus uti necesse est: quæ te omnia considerantem oportet, ubi quidem vos maximè imbecillos esse animadverteris, ibi summâ cautione uti: ubi verò posse senseris hostes facillimè opprimi, ibi potissimùm eos adoriri.' Num verò in his duntaxat, ait Cyrus, meliori esse conditione licet, an etiam in quibusdam aliis? *In aliis*, & sanè multò magìs, inquit, fili: nam in his quidem plerumque omnes cautiones adhibent accuratas, quippe quas necessarias esse intelligant. Qui verò hostibus fallendis operam dant, possunt *eos*, & injectâ fiduciâ, incautos opprimere; & concessâ

1 Σιτοποιεῖσθαι] Interpretes alii alio modo verbum hoc exponunt: Philelphus *frumentatum ire*, Leunclavius, *victûs rationem expedire*, reddit. Suidam ego sequendum duxi, qui id hîc accipi scribit pro τροφὴν λαμβάνειν, *cibum sumere*. Sensus hoc modo exoritur tum huic locò consentaneus, tum iis quæ Noster lib. hujus Historiæ 7. tradit, nempè, *οὐδαμοῦ ἀνθρώπους εὐχειρωτοτέρους εἶναι, ἢ ἐν σίτῳ· καὶ ποτῷ*; &c.

2 Εὐχειρωτοτάτους] Omninò placet hæc lectio, quam Stephanus & Leunclavius ex conjecturâ restituendam pronuntiârunt. Vulgati habent εὐχειροτάτους. Sed εὐχείρωτος fere, non item εὔχειρος, dici solet qui *facilè subjugari*, seu *capi potest*. Atque ità Xenophontem ipsum hâc usum esse voce ex iis constat, quæ modò ex eo ad σιτοποιεῖσθαι attulimus. Et, ut ex hâc voce, ità ex illâ καρτερώτερον p. 85. syllabam excidisse, iidem docti viri putârunt; cùm Xenophon alibi eum καρτερικὸν dicere soleat, quem loco citato καρτερὸν appellat. Ut, ἀπομν. lib. i. p. 414.——πρὸς χειμῶνα καὶ θέρος καὶ πάντας πόνους καρτερικώτατος.

3 Παραδόντες.] Legitur etiam παριδόντες. Ut verò illud huic præponam auctores mihi sunt Muretus, Stephanus & Leunclavius. Utrocunque autem modo legas, loci sensus satìs constabit, Sapienter scil. factorum imperatorem, qui hostibus se suosque insequendi occasionem nonnunquam præbet; illi enim, dum incautè sequuntur eos qui fugam simulant, ordines solent deserere.

F 4

δόντες ἑαυτοὺς, ἀτάκτους ποιῆσαι· καὶ ἐς δυσχωρίαν φυγῇ ὑπαγαγόντες, ἐνταῦθα ἐπιτίθεσθαι. Δεῖ δὲ, ἔφη, ὦ παῖ, φιλομαθῆ σε τούτων πάντων ὄντα, οὐχ, οἷς ἂν μάθοις, τούτοις μόνοις χρῆσθαι, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν ποιητὴν εἶναι τῶν πρὸς τοὺς πολεμίους μηχανημάτων· ὥσπερ καὶ οἱ μουσικοὶ οὐχ, οἷς ἂν μάθωσι, τούτοις μόνον χρῶνται, ἀλλὰ καὶ ἄλλα μέλη πειρῶνται ποιεῖν. [1] Καὶ σφόδρα μὲν καὶ ἐν τοῖς μουσικοῖς τὰ νέα καὶ ἀνθηρὰ εὐδοκιμεῖ, πολὺ δὲ καὶ ἐν τοῖς πολεμικοῖς μᾶλλον τὰ καινὰ μηχανήματα εὐδοκιμεῖ· ταῦτα γὰρ μᾶλλον καὶ ἐξαπατᾷν δύνανται τοὺς πολεμίους. Εἰ δὲ σύ γε, ἔφη, ὦ παῖ, μηδὲν ἄλλο μετενέγκοις ἐπ' ἀνθρώπους, ἢ τὰς μηχανὰς, ἃς καὶ πάνυ ἐπὶ τοῖς μικροῖς θηρίοις ἐμηχανῶ, οὐκ οἴει ἂν, ἔφη, πρόσω πάνυ ἐλάσαι τῆς πρὸς τοὺς πολεμίους πλεονεξίας; Σὺ μὲν γὰρ ἐπὶ τὰς ὄρνιθας ἐν τῷ ἰσχυροτάτῳ χειμῶνι ἀνιστάμενος, ἐπορεύου νυκτός· καὶ πρὶν κινεῖσθαι τὰς ὄρνιθας ἐπεποίηντό σοι ἐπὶ τούτῳ αἱ πάγαι αὐταῖς, καὶ τὸ κεκινημένον χωρίον ἐξείκαστο τῷ ἀκινήτῳ. ὄρνιθες δὲ ἐπεπαίδευντό σοι, ὥστε σοὶ μὲν τὰ συμφέροντα ὑπηρετεῖν, τὰς δὲ ὁμοφύλους ὄρνιθας ἐξαπατᾷν· αὐτὸς δὲ ἐνή-

se insequendi facultate, eorum ordines perturbare; & cùm fugâ *simulatâ* paulatim in difficilia loca perduxerint, ibi aggredi. Oportet autem te, fili, inquit, qui hæc omnia discendo callere cupis, non, quæcunque didiceris, his solis uti, sed ipsum etiam machinationum esse adversùs hostes opificem: quemadmodùm & musici non iis tantùm, quos didicêre, modis utuntur, sed alios etiam facere conantur. Ac vehementer quidem cùm in musicis quæ nova sunt & florida probantur, tum verò multò magìs in rebus bellicis novæ machinationes laudantur: hæ enim faciliùs hostes decipere possunt. Quòd si tu quidem, fili, ait, nihil aliud in homines transferas, quàm eas molitiones quas vel adversùs bestias minutas admodùm excogitabas, nonne *te*, inquit, plurimùm in rationibus, quibus hoste superior evadas, inveniendis profecturum putas? Nam tu quidem hyeme surgens sævissimâ, ad *captandas* aves noctu ire solebas; & priusquàm aves se commoverent, *jam* eis erant abs te posita in hunc finem retia, & quem moveras locus erat immoto persimilis: *quædam* autem tibi aves erant *ità* edoctæ, ut tuis quidem commodis servirent, sui verò generis aves in fraudem pellicerent: ipse in insidiis *ità* te

1 *Καὶ ἐν τοῖς μουσικοῖς* &c.] Priorem hujus sententiæ partem ab Homero Xenophon accepisse videtur: sic enim ille;

Τὴν γὰρ ἀοιδὴν μᾶλλον ἐπικλείουσ' ἄνθρωποι,
Ἥτις ἀκουόντεσσι νεωτάτη ἀμφιπέληται.

Ὀδυσ. α, v. 351.——2. Nec aliter Pindarus:

——Αἴνει δὲ παλαιὸν
Μὲν οἶνον, ἄνθεα δ' ὕμνων
Νεωτέρων. Ὀλυμπ. Θ. v. 73. & seq.

δρεύες, ὥστε ὁρᾷν μὲν αὐτὰς, μὴ ὁρᾶσθαι δὲ ὑπ᾽ αὐτῶν· εἶχες δ᾽ ἐπιμέλειαν τοῦ φθάνειν ἕλκων τὰ πετεινὰ πρὸ τοῦ φυγεῖν. Πρὸς δ᾽ αὖ τὸν λαγὼ, ὅτι μὲν ἐν σκότει νέμεται, τὴν δ᾽ ἡμέραν ἀποδιδράσκει, κύνας ἔτρεφες, αἳ τῇ ὀσμῇ αὐτὸν ἀνεύρισκον. Ὅτι δὲ ταχὺ ἔφευγεν, ἐπεὶ εὑρεθείη, ἄλλας κύνας εἶχες ἐπιτετηδευμένας πρὸς τὸ κατὰ πόδας αἱρεῖν. Εἰ δὲ καὶ ταύτας ἀποφύγοιεν, τοὺς πόρους αὐτῶν ἐκμανθάνων, καὶ πρὸς οἷα χωρία φεύγειν αἱροῦνται οἱ λαγὼ, ἐν τούτοις τὰ δίκτυα δυσόρατα ἐνεπετάννυες, [1] ἵνα ἐν τῷ σφόδρα φεύγειν, αὐτὸς ἑαυτὸν, ἐμπίπτων, ἐνέδυ. Τοῦ δὲ μηδ᾽ ἐντεῦθεν διαφεύγειν, σκοποὺς τοῦ γιγνομένου καθίστης, οἳ ἐγγύθεν ταχὺ ἔμελλον ἐπιγενήσεσθαι· καὶ αὐτὸς μὲν σὺ ὄπισθεν κραυγῇ οὐδὲν ὑστεριζούσῃ τοῦ λαγὼ βοῶν, ἐξέπληττες αὐτὸν, ὥστε ἀφρόνως ἁλίσκεσθαι· τοὺς δὲ ἔμπροσθεν σιγᾷν διδάξας ἐνεδρεύοντας, λανθάνειν ἐποίεις. Ὥσπερ οὖν προεῖπον, εἰ τοιαῦτα ἐθελήσαις καὶ ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους μηχανᾶσθαι, οὐκ οἶδ᾽ ἔγωγε εἴ τινα λίποις ἂν τῶν πολεμίων. Ἢν δέ ποτε ἄρα ἀνάγκη γένηται [2] καὶ ἐν τῷ ἰσοπέδῳ, καὶ ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς, καὶ ὡπλισμένους ἀμφοτέρους μάχην

abdebas, ut illas tu quidem cerneres, ab illis verò cerni non posses; curam etiam adhibuisti, ut volucres priùs trahendo anteverteres, quàm fugerent. Rursùs autem adversùs leporem, quòd is in tenebris pastum quærat, interdiù verò fugit, canes alebas, quæ eum odoratu investigarent. Quoniam verò, postquam fuerit inventus, celeriter in fugam se conjiceret, canes alias habebas ad *eum* vestigiis persequendo capiendum institutas. Quòd si & has effugerent lepores edoctus eorum meatus, & ad quæ potissimùm loca fugere soleant, in illis retia visu difficilia tendebas, ut dum concitatè fugeret, illapsus *in ea lepus*, ipse se *in ea* indueret. Atque utì nè hinc etiam aufugeret, speculatores ejus quod accideret constituebas, qui è propinquo celeriter adcurrendo supervenirent *illi:* & tu quidem ipse à tergo clamorem ad leporem usque pervenientem tollens, *ità* territabas eum, ut improvidè *procurrens* caperetur: eos autem, quos ab anteriori parte in insidiis collocatos silere jusseras, latere faciebas. Quamobrem, ut aiebam anteà, si hujusmodi quædam adversùs homines etiam moliri volueris, haud equidem scio, an ullum ex hostibus *superstitem* relicturus sis. Quòd si aliquando necessitas obveniat, ut & in æquo campi, & marte aperto, & armatis utrisque prælium

1 Ἵνα ἐν τῷ——ἐνέδυ] Sic etiam ἵνα cum indicativo construitur 1 Cor. iv. 6.—ἵνα μὴ εἷς ὑπὲρ τοῦ ἑνὸς φυσιοῦσθε—— pro φυσιῶσθε, uti videtur; sicut & ἐνέδυ hîc ponitur pro ἐνδύηται.

2 Καὶ ἐν τῷ ἰσοπέδῳ, καὶ &c.] In vulgatis, ἐν τῷ ἰσοπέδῳ ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς ὡπλισμένους καὶ ἀμφοτέρους &c. prætermissâ scil. priori καὶ, alterâ verò è suo loco in alienum translatâ. Bodleiani MS. lectionem nos admisimus, cui ferè nomen suum dedit olim Muretus.

ζυνάπτειν, ἐν τῷ τοιούτῳ δὴ, ὦ παῖ, αἱ ἐκ πολλοῦ παρεσκευασμέναι πλεονεξίαι μέγα δύνανται. Ταύτας δὲ ἐγὼ λέγω εἶναι, ὅταν τῶν στρατιωτῶν εὖ μὲν τὰ σώματα ἠσκημένα ᾖ, εὖ δὲ αἱ ψυχαὶ τεθηγμέναι, εὖ δὲ αἱ πολεμικαὶ τέχναι μεμελετημέναι ὦσιν. Εὖ δὲ χρὴ καὶ τοῦτο εἰδέναι, ὅτι ὁπόσους ἂν ἀξιοῖς σοι πείθεσθαι, καὶ ἐκεῖνοι πάντες ἀξιώσουσί σε πρὸ ἑαυτῶν βουλεύεσθαι. Μηδέποτε οὖν ἀφροντίστως ἔχε, ἀλλὰ τῆς μὲν νυκτὸς προσκόπει τί σοι ποιήσουσιν οἱ ἀρχόμενοι, ἐπειδὰν ἡμέρα γένηται· τῆς δὲ ἡμέρας, ὅπως τὰ εἰς νύκτα κάλλιστα ἕξει. Ὅπως δὲ χρὴ τάσσειν εἰς μάχην στρατιὰν, ἢ ὅπως ἄγειν ἡμέρας ἢ νυκτὸς, ἢ στενὰς ἢ πλατείας ὁδοὺς, ἢ ὀρεινὰς ἢ πεδινάς· ἢ ὅπως στρατοπεδεύεσθαι, ἢ ὅπως φυλακὰς νυκτερινὰς ἢ καὶ ἡμερινὰς καθιστάναι, ἢ ὅπως πρὸς πολεμίους προσάγειν, ἢ ἀπάγειν ἀπὸ πολεμίων, ἢ ὅπως παρὰ πόλιν πολεμίαν ἄγειν, ἢ ὅπως πρὸς τεῖχος ἄγειν ἢ ἀπάγειν, ἢ ὅπως νάπας ἢ ποταμοὺς διαβαίνειν, ἢ ὅπως ἱππικὸν φυλάττεσθαι, ἢ ὅπως ἀκοντιστὰς ἢ τοξότας· καὶ εἴ γε δή σοι κατὰ κέρας ἄγοντι οἱ πολέμιοι ἐπιφανεῖεν, πῶς χρὴ ἀντικαθιστάναι· καὶ εἴ σοι ἐπὶ φάλαγγος ἄγοντι ἄλλοθέν ποθεν οἱ πολέμιοι φανεῖεν, ἢ κατὰ πρόσωπον, ὅπως χρὴ ἀντιπαράγειν· ἢ ὅπως τὰ τῶν πολεμίων ἄν τις

conferendum ſit, in hoc certè, fili, rerum ſtatu, adjumenta quibus ſuperiores evadamus, multò antè comparata, plurimùm valent. Hæc autem eſſe dico, cùm corpora militum probè fuerint exercitata, animíque probè exacuti ſint, & militares artes probè excultæ. Prætereà hoc etiam certò ſcias neceſſe eſt, quoſcunque cenſeas æquum eſſe tibi parere, eos item omnes exiſtimaturos æquum eſſe, ut tu rebus eorum conſulas. Nunquam igitur curam abjicias, ſed noctu provideas quid ſubjectos imperio tuo facere velis, ubi dies advenerit; interdiu verò, quo pacto ſe res nocturnæ quàm optimè ſint habituræ. Quâ verò ratione oporteat exercitum ad pugnam inſtruere, quo pacto vel interdiù vel noctu, vel per anguſtas vel latas, vel per montoſas vel campeſtres vias ducere: quo pacto metari caſtra, quo pacto nocturnas diurnáſve excubias conſtituere, quo pacto ad hoſtes accedere vel ab hoſtibus recedere, quo pacto propter urbem hoſtilem iter facere, quo pacto *exercitum* ad murum adducere vel abducere, quo pacto ſaltus vel fluvios tranſire, quo pacto à copiis equeſtribus vel à jaculatoribus vel à ſagittariis cavere: & ſi quidem tibi *exercitum* in cornua explicatum ducenti ſe oſtendant hoſtes, quâ ratione eis ſit obſiſtendum; & ſi tibi *eum* phalangis in morem inſtructum ducenti ex aliâ quâvis parte, quàm à fronte, appareant, quo pacto ducendus ſit in eos exercitus; quâ quis ratione poſſit quid hoſtes

μάλιστα αἰσθάνοιτο, ἢ ὅπως τὰ σὰ ἥκιστα οἱ πολέμιοι εἰδεῖεν. Ταῦτα δὲ πάντα τί ἂν ἐγὼ λέγοιμί σοι; Ὅσα τε γὰρ ἐγὼ ᾔδειν, πολλάκις ἀκήκοας· ἄλλως τε εἴ τις ἐδόκει τι τούτων ἐπίστασθαι, οὐδενὸς αὐτῶν ἠμέληκας, οὐδ' ἀδαὴς γεγένησαι. Δεῖ οὖν πρὸς τὰ συμβαίνοντα, οἶμαι, τούτοις χρῆσθαι, ὁποίοις ἂν σοι ἀεὶ συμφέρειν τούτων δοκῇ. Μάθε δέ μου, ὦ παῖ, καὶ τάδε, ἔφη, τὰ μέγιστα· παρὰ γὰρ ἱερὰ καὶ οἰωνοὺς μήτ' ἐν σαυτῷ μηδέποτε, μήτ' [1] ἐν τῇ στρατιᾷ, κινδυνεύσῃς· κατανοῶν, ὡς ἄνθρωποι μὲν αἱροῦνται πράξεις εἰκάζοντες, εἰδότες δὲ οὐδὲν ἀπὸ ποίας ἔσται αὐτοῖς τἀγαθόν. Γνοίης δ' ἂν ἐξ αὐτῶν τῶν γιγνομένων. Πολλοὶ μὲν γὰρ ἤδη [2] πόλεις ἔπεισαν, καὶ ταῦτα οἱ δοκοῦντες σοφώτατοι εἶναι, πόλεμον ἄρασθαι πρὸς τούτους, ὑφ' ὧν οἱ πεισθέντες ἐπιθέσθαι ἀπώλοντο. Πολλοὶ δὲ πολλοὺς ηὔξησαν ἤδη καὶ ἰδιώτας καὶ πόλεις, ὑφ' ὧν αὐξηθέντων τὰ μέγιστα κακὰ ἔπαθον. Πολλοὶ δὲ, οἷς ἐξῆν φίλοις χρῆσθαι, καὶ εὖ ποιεῖν καὶ εὖ πάσχειν, τούτοις δούλοις μᾶλλον βουληθέντες ἢ φίλοις χρῆσθαι, ὑπ' αὐτῶν τούτων δίκην ἔδοσαν. Πολλοῖς δ' οὐκ ἤρκεσεν αὐτοῖς τὸ μέρος ἔχουσι ζῆν ἡδέως, ἐπιθυ-

rerum agant cognoſcere, vel tu quid inſtituas hoſtes minimè ſciant? hæc, *inquam*, omnia quid ego tibi commemorem? Nam & quæcunque ego noveram, audîſti ſæpiùs; & præterea ſi qui horum aliquid callere videbantur, eorum neminem neglexiſti, nec imperitus evaſiſti. Quapropter ad *qualibet*, opinor, eventa his uti oportet *monitis*, quæcunque ex iis tibi quovis tempore ex uſu potiſſimum foré videbuntur. Hæc etiam ex me, fili, maximi *ſane* momenti diſcito: nunquam vel ipſe *ſolus*, vel cum exercitu, contrà quàm ſacra monent & auguria, periculum adieris; *illud* cogitans, homines conjecturis nixos res gerendas ſuſcipere, & planè neſcios eſſe undè boni aliquid ſit ipſis eventurum. Id quod ex ipſis rerum eventibus intelligas licet. Multi enim iique ſapientiſſimi habiti, civitatibus perſuaſerunt, ut bellum adverſùs eos moverent, à quibus illi, qui *alios* invadere perſuaſi fuerant, ſunt deleti. Multi multos & privatos homines & reſpublicas ad majora provexerunt, à quibus promotis graviſſima mala paſſi ſunt. Multi, cùm eos, quibus amicis uti poterant, collatis *in ipſos* & acceptis beneficiis, ſervorum quàm amicorum loco habere maluerint, iiſdem pœnas dedêre. Multi vitâ jucundâ cum partis *alicujus* poſſeſſione *conjunctâ* non contenti, cùm

1 Ἐν τῇ στρατιᾷ] Ἐν hîc poteſtatem habet τοῦ μετὰ, perinde atque Luc. xiv. 31. ——— εἰ δυνατός ἐστιν ἐν δέκα χιλιάσιν ἀπαντῆσαι ———

2 Πόλεις ἔπεισαν] Suſpectum nonnullis eſt illud πόλεις, pro quo in quibuſdam editis πολλοὺς ad marginem notatum eſt. Leunclavius Xenophontem πλείστους ſcripſiſſe putat. Nulla tamen ſatis idonea videtur antiquæ lectionis rejiciendæ ratio.

μήσαντες δὲ πάντων κύριοι εἶναι, διὰ ταῦτα καὶ ὧν εἶχον ἀπέτυχον· πολλοὶ δὲ τὸν πολύευκτον χρυσὸν κτησάμενοι, διὰ τοῦτον ἀπώλοντο. [1] Οὕτως ἥ γε ἀνθρωπίνη Σοφία οὐδὲν μᾶλλον οἶδε τὸ ἄριστον αἱρεῖσθαι, ἢ εἰ κληρούμενος, ὅ,τι λάχοι, τοῦτό τις πράττοι. Θεοὶ δὲ, ὦ παῖ, αἰεὶ ὄντες πάντα ἴσασι, τὰ γεγενημένα, καὶ τὰ ὄντα, καὶ ὅ,τι ἐξ ἑκάστου αὐτῶν ἀποβήσεται· καὶ τῶν Συμβουλευομένων ἀνθρώπων οἷς ἂν ἵλεῳ ὦσι, προσημαίνουσιν ἅ τε χρὴ ποιεῖν, καὶ ἃ οὐ χρή. Εἰ δὲ μὴ πᾶσιν ἐθέλουσι Συμβουλεύειν, οὐδὲν θαυμαστόν· οὐ γὰρ ἀνάγκη αὐτοῖς ἐστιν, ὧν ἂν μὴ θέλωσιν, ἐπιμελεῖσθαι.

omnia suam in potestatem redigere cuperent, idcircò iis etiam quæ possidebant exciderunt: multi *denique* aurum tantopere votis *omnium* expetitum adepti, ob hoc *ipsum* periêre. Itaque humana quidem sapientia nihilo magìs quod optimum est deligere novit, quàm si quis sortibus ductis, hoc agat, quod ei sorte obtigerit. Verùm dii, fili, immortales omnia nôrunt, præterita, & præsentia, & quis singulorum futurus sit exitus: & hominibus *eos* consulentibus, quibus *quidem* sunt propitii, quæ suscipienda vel non suscipienda sint, antè significant. At non omnibus eos consulere velle, minimè mirum *videri debet*; neque enim necessitate sunt coacti illorum curam gerere, quos *benevolentiâ suâ complecti* nolint.

1 Οὕτως ἥ γε ἀνθρωπίνη &c.] Nihil gravius, nihil Scholâ illâ dignius, ex quâ quasi sancto quodam augustóque fonte non hæc tantùm divina planè conclusio, sed & præcedens omnis, quatenùs ad mores spectat pietatemque, manavit oratio. Jam verò nec inusitatum est, nec sanè, ut opinor, ægrè ferendum, Historicos rerum gestarum expositioni salubria quædam subindè admiscere monita, præceptisque amicis adeò legentium pectora formanda curare. Patris certè erat talia docere filium in aleam belli jam jam profecturum. Sed de pietate eâ, omnique adeò dicendi elegantiâ, quæ in Scriptis Xenophontéis ubique ferè elucet, alium jam statuimus disserendi locum.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Β΄.

ΤΟΙΑΥΤΑ μὲν δὴ ἀφίκοντο διαλεγόμενοι μέχρι τῶν ὁρίων τῆς Περσίδος· ἐπεὶ δὲ αὐτοῖς αἰετὸς δεξιὸς φανεὶς προηγεῖτο, προσευξάμενοι θεοῖς καὶ ἥρωσι, τοῖς Περσίδα γῆν κατέχουσιν, ἵλεως καὶ εὐμενεῖς πέμπειν σφᾶς, οὕτω διέβαινον τὰ ὅρια. Επειδὴ δὲ διέβησαν, προσηύχοντο αὖθις θεοῖς, τοῖς Μηδίαν γῆν κατέχουσιν, ἵλεως καὶ εὐμενεῖς δέχεσθαι αὐτούς. Ταῦτα δὲ ποιήσαντες, ἀσπασάμενοι ἀλλήλους, ὥσπερ εἰκὸς, ὁ μὲν πατὴρ πάλιν εἰς Πέρσας ἀπῄει, Κῦρος δὲ εἰς Μήδους πρὸς Κυαξάρην ἐπορεύετο. Επεὶ δὲ ἀφίκετο ὁ Κῦρος εἰς Μήδους πρὸς τὸν Κυαξάρην, πρῶτον μὲν, ὥσπερ εἰκὸς, ἠσπάσαντο ἀλλήλους· ἔπειτα δὲ ἤρετο τὸν Κῦρον Κυαξάρης, πόσον τι ἄγοιτο στράτευμα. Ο δ᾽ ἔφη, τρισμυρίους μὲν, οἳ καὶ πρόσθεν ἐφοίτων πρὸς ὑμᾶς μισθοφόροι· ἄλλοι δὲ καὶ τῶν οὐδεπώποτε ἐξελθόντων προσέρχονται τῶν ὁμοτίμων. Πόσοι τινές; ἔφη ὁ Κυαξάρης. Οὐκ ἂν ὁ ἀριθμός σε, ἔφη ὁ Κῦρος, ἀκούσαντα εὐφρανεῖ· ἀλλ᾽ ἐκεῖνο

AC talia quidem differentes Perfidis usque fines pervenêre: cùm autem aquila dextra iis visa præcederet, deos & heroas precati terræ Perfidis præsides, ut se propitii benignìque dimitterent, fines ità *demùm* transierunt. Postquam verò transiissent, rursùs deos precati sunt Medicæ terræ præsides, utì se propitii benignique exciperent. His peractis, mutuò se complexi, ut par erat, ad Persas pater rursùs revertebat, Cyrus in Mediam ad Cyaxarem proficiscebatur. Cùm autem ad Cyaxarem Medorum in regione pervenisset Cyrus, primùm se, ut par erat, mutuò complexi salutârunt: deinde Cyrum interrogabat Cyaxares, quantum exercitum duceret. *Cyrus* autem, triginta quidem millia, inquit, qui & antehàc mercede conducti ad vos venire consueverunt: *præter hos* ex eorum ordine etiam qui ὁμότιμοι vocantur qui nullo unquam tempore *domo* sunt egressi, alii *quidam* adveniunt. Quàm multi?, ait Cyaxares. Numerus *sanè* te, inquit Cyrus, cùm *eum* audieris, non admodùm delectabit; verùm illud

ἐννόησον, ὅτι ὀλίγοι ὄντες οὗτοι οἱ ὁμότιμοι καλούμενοι πολλῶν ὄντων τῶν ἄλλων Περσῶν ῥᾳδίως ἄρχουσιν. Ἀτὰρ, ἔφη, δέῃ τι αὐτῶν; ἢ μάτην ἐφοβήθης, οἱ δὲ πολέμιοι οὐκ ἔρχονται; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη, καὶ πολλοί γε. Πῶς τοῦτο σαφές; Ὅτι, ἔφη, πολλοὶ ἥκοντες αὐτόθεν, ἄλλος ἄλλον τρόπον, πάντες ταυτὰ λέγουσιν. Ἀγωνιστέον ἄρα ἡμῖν πρὸς τοὺς ἄνδρας. Ἀνάγκη γὰρ, ἔφη. Τί οὖν, ἔφη ὁ Κῦρος, οὐ καὶ τὴν δύναμιν ἔλεξάς μοι, εἰ οἶσθα, πόση τις ἡ προσιοῦσα, καὶ πάλιν τὴν ἡμετέραν; ὅπως εἰδότες ἀμφοτέρας, πρὸς ταῦτα βουλευώμεθα, ὅπως ἂν ἄριστα ἀγωνιζοίμεθα. Ἄκουε δὲ, ἔφη ὁ Κυαξάρης·

Κροῖσος μὲν ὁ Λυδὸς ἄγειν λέγεται μυρίους μὲν ἱππέας, πελταστὰς δὲ καὶ τοξότας πλείους ἢ τετρακισμυρίους. Ἀρτάμαν δὲ, τὸν τῆς μεγάλης Φρυγίας ἄρχοντα, λέγουσιν ἱππέας μὲν εἰς ὀκτακισχιλίους ἄγειν, λογχοφόρους δὲ σὺν πελτασταῖς οὐ μείους τετρακισμυρίων· Ἀρίβαιον δὲ, τὸν τῶν Καππαδοκῶν βασιλέα, ἱππέας μὲν εἰς ἑξακισχιλίους, τοξότας δὲ καὶ πελταστὰς οὐ μείους τρισμυρίων· τὸν Ἀράβιον δὲ Μάραγδον ἱππέας τε εἰς μυρίους, καὶ ἅρματα εἰς ἑκατὸν, καὶ σφενδονητῶν πάμπολύ τι χρῆμα. [1] Τοὺς μέντοι Ἕλληνας,

tecum reputes *velim*, paucos hosce, qui ὁμότιμοι appellantur, in cæteros Persas, multi sint licèt, facilè imperium obtinere. Verùm, inquit, numquid iis tibi opus est? an sine causâ timuisti, neque veniunt hostes? Immò *veniunt* illi profectò, ait, & multi quidem. Quî hoc constat? Quòd cùm multi, inquit, indè veniant, alius alio modo, omnes *tamen* eadem referunt. Est ergò nobis cum viris certandum. *Id* utique *poscit* necessitas, ait *Cyaxares*. Cur igitur, inquit Cyrus, non mihi dixisti, si nôsti & hostium copiæ, quæ adveniunt, quanta sint, & item nostræ? ut cognitis ambabus, quo pacto optimè bellum geramus, pro earum ratione deliberemus. Audi verò, inquit Cyaxares:

Crœsus quidem ille Lydus ducere fertur equites decies mille, peltastas & sagittarios plures quadraginta millibus. Artamam autem, magnæ Phrygiæ principem, equitum circiter octo millia, hastatos cum peltastis non pauciores quadraginta millibus ducere perhibent: Aribæum, Cappadocum regem, equites ad sex mille, sagittarios & peltastas haud pauciores triginta millibus: Maragdum Arabem, & equites ad decies mille, & currus ferè centum, & funditorum ingentem quandam copiam. De Græcis verò,

1 Τὰς μέντοι Ἕλληνας &c.] Hoc periodi membrum, quòd à quarto quoque casu, præcedentium more, incipit, currente oratione, exit ἀνακολούθως. Cum enim posset, Οἱ Ἕλληνες οἰκοῦντες ἐν τῇ Ἀσίᾳ οὐ λέγεται &c. maluit, Τὰς μέντοι Ἕλληνας &c. Subaudias igitur hîc necesse est ἀμφὶ, vel περὶ, ut sit accusativus absolutus. Hujus structuræ

τοὺς ἐν τῇ Ἀσίᾳ οἰκοῦντας, οὐδέν πω σαφὲς λέγεται εἰ ἕπονται· τοὺς δὲ ἀπὸ Φρυγίας, τῆς παρ' Ἑλλήσποντον, συμβαλεῖν φασι Γαβαῖον, ἔχοντα εἰς Καΰστρου πεδίον ἑξακισχιλίους μὲν ἱππεῖς, πελτασὰς δὲ εἰς μυρίους. Κάρας μέντοι καὶ Κίλικας καὶ Παφλαγόνας παρακληθέντας οὔ φασιν ἕπεσθαι. [1] Ὁ δὲ Ἀσσύριος, ὁ Βαβυλῶνά τε ἔχων καὶ τὴν ἄλλην Ἀσσυρίαν, ἐγὼ μὲν οἶμαι ἱππέας μὲν ἄξειν οὐ μεῖον δισμυρίων· ἅρματα δ', εὖ οἶδ', οὐ πλείω διακοσίων· πεζοὺς δὲ, οἶμαι, παμπόλλους· εἰώθει γοῦν, ὁπότε δεῦρ' ἐμβάλλει. Σὺ, ἔφη ὁ Κῦρος, πολεμίους λέγεις, ἱππέας μὲν εἰς ἑξακισμυρίους εἶναι, πελτασὰς δὲ καὶ τοξότας πλέον ἢ εἴκοσι μυριάδας. Ἄγε δὴ, τῆς σῆς δυνάμεως τί πλῆθος φὴς εἶναι; Εἰσὶν, ἔφη, Μήδων ἱππεῖς μὲν πλείους τῶν μυρίων· πελτασαὶ δὲ καὶ

qui Asiam incolunt, nihil dum certi est allatum, an sequantur, necne: eos autem qui è Phrygiâ sunt, propter Hellespontum sitâ, Gabæo *sese* conjuncturos aiunt, qui ad Caystri planitiem sex millia equitum habet, peltastas circiter decies mille. Caras verò, & Cilices, & Paphlagonas, licèt arcessiti sint, non sequuturos aiunt. Quod autem ad Assyriam attinet, qui & Babylona, & reliquam Assyriam possidet, ducturum *eum* equidem arbitror, equites non pauciores viginti millibus; currus, sat scio, non plures ducentis; pedites vero, *ut* opinor, permultos: *sic* certè consuevit, cùm fines nostros invadit. Dicis tu, inquit Cyrus, hostium equites esse ad sexagies mille, peltastas verò & sagittarios plures ducentis millibus. Age verò, quem tuarum copiarum ais esse numerum? Medorum, inquit, sunt equites plures decem millibus; peltastæ &

structuræ non desunt exempla; unum adfero, quod suppeditat egregius ille atticismorum artifex Aristophanes;

Δεινὸν γέ τὸν κήρυκα, τὸν παρὰ τῆς βροτῆς
Οἰχόμενον, εἰ μηδέποτε νοστήσει πάλιν.

Ορνιθ. v. 1269. & seq.

1. Ὁ δὲ Ἀσσύριος &c.] Recta orationis structura, ut ἄξει legamus, postulat. Et hanc sanè lectionem exhibet MS. Bodleianus: quam tamen adeò non recipiendam puto, ut non possim non suspicari eam ab officiosâ nimis librarii alicujus sedulitate profectam, quò nimirum ab omni ἀνακολυθίας & solœcismi periculo Xenophontem tutum præstaret. Sed tali non eget is auxilio. Melior adest defensor, Lucianus; quem vide rectum quarti loco casûs adhibentem, in Dialogo Nept. & Nereid. p. 107. Νηρ. Ἀλλὰ κἀκείνην σῶσαι δεήσει χαρισάμενος τῷ Διονύσῳ, pro δεήσει σε σῶσαι χαρισάμενον &c. Ecce autem alterum, Ælianum scil. in Histor. Anim. lib. iv. cap. 36. pag. 82. Edit. Tigur. Ἐκ τῶν Ἰνδῶν γῆ φασιν αὐτὴν οἱ συγγραφεῖς πολυφάρμακον εἶναι, καὶ τῶν &c. Illud etiam Stephanus considerandum esse monet, sæpè ἀνακολυθίαν hujusmodi apud Xenophontem reperiri. Nulla tamen protulit exempla; bina igitur dabo luculenta; Οὗτος δὲ, ὃν φίλο πιστὸν οἱ εἶναι, ταχὺ αὐτὸν εὗρε Κύρῳ φιλαίτερον ἢ ἑαυτῷ. Αναβ. lib. i. p. 159. Alterum extat Oecon. p. 478. Οἱ δὲ φίλοι, ἤν τις ἐπίσηται αὐτοῖς χρῆσθαι ὥστε ὠφελεῖσθαι ἀπ' αὐτῶν, τί φήσομεν αὐτοὺς εἶναι: Simili modo Nominativum absolutum apud Evang. reperimus; Joh. vi. 39.————ἵνα πᾶν ὃ δέδωκέ μοι, μὴ ἀπολέσω ἐξ αὐτοῦ &c. & c. xvii. v. 2.————ἵνα πᾶν ὃ δέδωκας αὐτῷ, δώσῃ αὐτοῖς &c. Malè ergò Grotius aliique hujusmodi locutiones Hebraismis annumerandas esse statuerunt. Huc referri debent similes loquendi formulæ, apud Matt. xii. 36. Luc. xxi. 6. Joh. vii. 38. Act. vii. 40. atque alia passim apud N. T. loca, in quibus nominativus extat absolutus.

τοξόται γένοιντ' ἂν ὡς ἐπὶ τῆς ἡμετέρας κἂν ἑξακισμύριοι. Ἀρμενίων δ', ἔφη, τῶν ὁμόρων ἡμῖν, παρέσονται ἱππεῖς μὲν τετρακισχίλιοι, πεζοὶ δὲ δισμύριοι. Λέγεις σὺ, ἔφη ὁ Κῦρος, ἱππέας μὲν ἡμῖν εἶναι μεῖον ἢ τρίτον μέρος τοῦ τῶν πολεμίων ἱππικοῦ, πεζοὺς δὲ σχεδὸν ἀμφὶ τοὺς ἡμίσεις. Τί οὖν; ἔφη ὁ Κυαξάρης, [1] ὀλίγους νομίζεις Περσῶν εἶναι, οὓς σὺ φῂς ἄγειν; Ἀλλ' εἰ μὲν ἀνδρῶν προσδεῖ ἡμῖν, ἔφη ὁ Κῦρος, εἴτε καὶ μὴ, αὖθις βουλευσόμεθα· τὴν δὲ μάχην μοι, ἔφη, λέξον ἑκάστων, ἥτις ἐστί. Σχεδὸν, ἔφη ὁ Κυαξάρης, πάντων ἡ αὐτή. Τοξόται γάρ εἰσι καὶ ἀκοντισταὶ οἵ τ' ἐκείνων καὶ οἱ ἡμέτεροι. Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Κῦρος, ἀκροβολίζεσθαι ἀνάγκη ἐστὶ, τοιούτων γε τῶν ὅπλων ὄντων. Ἀνάγκη γὰρ οὖν, ἔφη ὁ Κυαξάρης. Οὐκοῦν ἐν τούτῳ μὲν, ἔφη ὁ Κῦρος, τῶν πλειόνων ἡ νίκη· πολὺ γὰρ ἂν θᾶττον οἱ ὀλίγοι ὑπὸ τῶν πολλῶν τιτρωσκόμενοι ἀναλωθείησαν, ἢ ὑπὸ τῶν ὀλίγων οἱ πολλοί. Εἰ οὖν οὕτως ἔχει, ἔφη, ὦ Κῦρε, τί ἂν ἄλλο τις κρεῖττον εὕροι, ἢ πέμπειν εἰς Πέρσας, καὶ ἅμα μὲν διδάσκειν αὐτοὺς ὅτι εἴ τι πείσονται Μῆδοι, εἰς Πέρσας τὸ δεινὸν ἥξει, ἅμα δὲ αἰτεῖν πλεῖον στράτευμα; Ἀλλὰ

ſagittarii in noſtrâ utique *regione* fortaſsè fuerint ſexagies mille. Ab Armeniis, inquit, qui nobis ſunt finitimi, equitum millia quatuor aderunt, peditum viginti millia. Dicis tu, inquit Cyrus, equites noſtros tertiâ parte equitatûs hoſtium eſſe minores, pedites verò dimidiam circiter *eorum peditatûs* partem. Quid igitur? ait Cyaxares, paucoſne *adeò* Perſas eſſe arbitraris, quos ducere te dicis? Verùm nobis, inquit Cyrus, an prætereà milite ſit opus, nec ne, poſthac deliberabimus: mihi autem, inquit, quæ ſit ſingulorum pugnæ ratio exponito. Propè omnium, ait Cyaxares, eſt eadem. Nam illorum & noſtri *milites* ſagittarii ſunt & jaculatores. Cùm ergò, ait Cyrus, hujuſmodi ſint arma, eminùs pugnare neceſſe erit. Neceſſe ſanè *erit*, ait Cyaxares. Hîc igitur, inquit Cyrus, illorum *erit* victoria, qui *numero* plures fuerint: multò enim citiùs à pluribus pauci, vulneribus confecti, perierint, quàm à paucis plures. Si ergo, Cyre, inquit, ſic ſe res habeat, quid aliud melius quis reperire poſſit, quam ad Perſas uti mittamus, & ſimul eos doceamus, calamitatem ad Perſas penetraturam, ſi Medis adverſi quid acciderit, ſimúlque majorem exercitum poſtulemus? At

1 Ὀλίγους νομίζεις &c.] In editis quibuſdam exemplaribus legitur οὐκ ante ὀλίγους, quam, Stephano & Leunclavio præeuntibus, omiſi. Hic autem loci ſententiam ſic interpretatur: Miratur utique, *ait*, Cyaxares, Cyrum ad Medorum Armeniorumque copias, non etiam Perſicas adjicere. Quapropter ſubjicit interrogando: Quid ergo, Cyre? Tu ne tam exiguas arbitraris eſſe copias Perſicas, quas ipſe te aiebas adducere; ut illas noſtrarum numerum non adaugeant?

τοῦτο μὲν, ἔφη ὁ Κῦρος, εὖ ἴσθι, ὅτι οὐδ' εἰ πάντες ἔλθοιεν Πέρσαι, πλήθει γε οὐκ ἂν ὑπερβαλοίμεθα τοὺς πολεμίους. Τί μὴν ἄλλο ἐνορᾷς ἄμεινον τούτου; Ἐγὼ μὲν ἄν, ἔφη ὁ Κῦρος, [1] εἰ σὺ εἴην, ὡς τάχιστα ὅπλα ἐποιούμην πᾶσι Πέρσαις τοῖς προσιοῦσιν, οἷάπερ ἔρχονται ἔχοντες οἱ παρ' ἡμῶν, οἱ τῶν ὁμοτίμων καλούμενοι. Ταῦτα δ' ἐστὶ, θώραξ μὲν περὶ τὰ στέρνα, γέρρον δὲ εἰς τὴν ἀριστερὰν, κοπὶς δὲ ἢ σάγαρις εἰς τὴν δεξιάν· κἂν ταῦτα παρασκευάσῃς, ἡμῖν μὲν ποιήσεις τὸ ὁμόσε τοῖς ἐναντίοις ἰέναι ἀσφαλέστατον, τοῖς πολεμίοις δὲ τὸ φεύγειν, ἢ τὸ μένειν, αἱρετώτερον. Τάττομεν δὲ, ἔφη, ἡμᾶς μὲν αὐτοὺς ἐπὶ τοὺς μένοντας· οἵγε μὲν τ' ἂν αὐτῶν φεύγωσι, τούτους ὑμῖν καὶ τοῖς ἵπποις νέμομεν, ὡς μὴ σχολάζωσι μήτε φεύγειν, μήτ' ἀναστρέφεσθαι. Κῦρος μὲν οὕτως ἔλεξε· τῷ δὲ Κυαξάρῃ ἔδοξέ τε εὖ λέγειν, καὶ τοῦ μὲν πλείους μεταπέμπεσθαι οὐκέτι ἐμέμνητο, παρεσκευάζετο δὲ ὅπλα τὰ προειρημένα. Καὶ σχεδόν τε ἕτοιμα ἦν, καὶ τῶν Περσῶν οἱ ὁμότιμοι παρῆσαν,

hoc quidem, inquit Cyrus, certò ſcias, nos multitudine hoſtes non ſuperaturos eſſe, etiamſi Perſæ univerſi veniant. Quid igitur aliud, *quod* melius hoc *ſit*, vides? Equidem, inquit Cyrus, ſi eſſem qui tu, quàm primùm Perſis omnibus huc venientibus *ejuſmodi* fabricanda curarem arma, qualibus inſtructi veniunt è noſtris ii, qui ὁμότιμοι appellantur. Ea verò ſunt, lorica circum pectus, in manu lævâ ſcutum, in dextrâ copis vel ſecuris: hæc ſi paraveris, efficies ut nobis cum hoſtibus congredi tutiſſimè liceat, & hoſtibus *ipſis* foret optabilius fugere, quàm ſubſiſtere. Ac nos quidem ipſos, ait, adversùs eos collocamus qui ſubſiſtent: ex iis autem quicunque fugerint, hos vobis & equitibus attribuimus, ut eis nec fugere vacet, nec converti. Cyrus quidem ad hunc modum diſſeruit: & Cyaxari viſus eſt rectè dicere, *iſque adeò* nullam de pluribus arceſſendis mentionem faciebat ampliùs, ſed arma, de quibus modò dictum, parabat. Ac *ea* cùm propè jam parata eſſent, Perſarum aderant ὁμότιμοι,

[1] Εἰ σὺ εἴην] In diverſa hîc; ut ſolent errantes, editores interpretéſque abeunt. In Flor. edit legitur εἰ ἔχοιμι. In Ald. εἰ σὺ εἴην, ἔχοιμι. Leunclavius receptam ſanè lectionem in ſuâ interpretatione ſequutus eſt; at margini has etiam, εἰ ἔχοιμι; εἰ σοὶ συνείην ἔχοιμι, aſcripſit. Stephano vulgata ſcriptura ideò ferè diſplicet, quòd hujus loquendi generis vix aliud exemplum extare putaret: undè ſe malle ait, cum doctis quibuſdam viris, legere, εἰ σοὶ συνείην ἔχοιμι, vel potiùs οἱ σὺν σοί: nam ὅπλα οἱ σὺν σοί, ut pergit is, apud Xenophontem, Hell. lib. 2. legimus. De loci hujus depravatione & nugatoriis conjecturis hactenùs; nunc ad tuendam quam retinuimus lectionem veniamus. Accipe igitur locutionis hujus exempla, à Stephano deſiderata: Παρμενίων δὲ πρῶτος εἶπεν, Ἐγὼ μὲν, ὢν Ἀλέξανδρος, ἔλαβον ἂν τὰ διδόμενα—— Ὁ δ' Ἀλέξανδρος, ὑπολαβὼν εἶπε, Κἀγὼ, εἰ Παρμενίων ἦν, ἔλαβον ἄν. Diodor. Sic. Bibl. Hiſt. l. xvii. p. 531. Edit. Rhodom. Simili modo Arrianus; Ἀλέξανδρον δὲ Παρμενίωνι ἀποκρίνασθαι, ὅτι καὶ αὐτὸς ἂν, εἴπερ Παρμενίων ἦν, οὕτως, &c. lib. 2. de exped. Alex. p. 101. Edit. Gronov. Nec aliter Plutarchus de Parmenionis conſilio, & regiâ illâ Alexandri reſponſione; Ἔλαβον ἄν, εἰ Ἀλέξανδρος ἤμην. Κἀγὼ νὴ Δία, εἶπεν, εἰ Παρμενίων ἤμην. T. 2. p. 180.

ἔχοντες τὸ ἀπὸ Περσῶν στράτευμα. Ενθα δὴ εἰπεῖν λέγεται ὁ Κῦρος, συναγαγὼν αὐτοὺς, τάδε·

" Ανδρες φίλοι, ἐγὼ ὑμᾶς ὁρῶν, αὐτοὺς μὲν καθωπλισμένους " ὕτω, καὶ ταῖς ψυχαῖς παρεσκευασμένους, ὡς εἰς χεῖρας συμ-" μίξοντας τοῖς πολεμίοις, τοὺς δὲ ἑπομένους ὑμῖν Πέρσας γι-" νώσκων ὅτι ὕτως ὡπλισμένοι εἰσὶν, ὡς ὅτι προσωτάτω ταχθέν-" τες μάχεσθαι, ἔδεισα μὴ, ὀλίγοι ςάντες, καὶ ἔρημοι συμμάχων " συμπίπτοντες πολεμίοις πολλοῖς, πάθοιτέ τι. Νῦν οὖν, ἔφη, " σώματα μὲν ἔχοντες ἀνδρῶν ἥκετε οὐ μεμπτά· ὅπλα δὲ ἔςαι " αὐτοῖς [1] ὅμοια τοῖς ἡμετέροις. Τὰς γεμὴν ψυχὰς αὐτῶν " θήγειν, ἡμέτερον τὸ ἔργον. Ἄρχοντος γάρ ἐςιν ὐκ αὐτὸν μόνον " ἀγαθὸν ἶναι, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀρχομένων ἐπιμελεῖσθαι, ὅπως " ὡς βέλτιςοι ἔσονται." Ο μὲν οὕτως εἶπεν· οἱ δ' ἥσθησαν μὲν πάντες, νομίζοντες μετὰ πλειόνων ἀγωνιεῖσθαι· εἷς δὲ αὐτῶν καὶ ἔλεξε τοιάδε·

" Αλλὰ θαυμαςὰ μὲν, ἔφη, ἴσως δόξω λέγειν, εἰ Κύρῳ

ducentes eum qui à Persis *mittebatur* exercitum. Ibi tum Cyrus hæc, iis convocatis, verba fecisse perhibetur:

" Ego vos quidem, amici, cùm sic & ipsos armatos, & animis pa-" ratos viderem, ut qui manus cum hostibus conserturi essetis, Persas " verò, qui vos sequuntur, ejusmodi armis instructos animadverterem, " ut *in hostem* pugnare, nisi *ab eo* quàm longissimè collocati, non pos-" sent, veritus sum nè, si pauci consisteretis, & belli sociis destituti in " magnam hostium multitudinem incideretis, adversi quid vobis eveni-" ret. Jam verò & corpora, inquit, virorum haud culpanda *vobiscum* " *unà* adducentes adestis; & illis arma nostris similia futura sunt. Ut " autem eorum exacuantur animi, eæ *scilicet* nostræ *erunt* partes. Est " enim ejus qui cum imperio est, non seipsum modò bonum præbere, " sed eorum etiam quibus præest curam gerere, ut illi quàm optimi " evadant." In hunc modum *Cyrus* quidem loquutus est: ii verò gavisi sunt omnes, quòd se plures in pugnâ socios habituros arbitrarentur; unus autem ex iis hujusmodi etiam verba fecit:

" Equidem fortassè, ait, mira *quædam* proferre videbor, si consilium,

1 Ομοια τοῖς ἡμετέροις] Stephanus legit ὑμετέροις, & mox etiam ὑμέτερον, pro ἡμέτερον τὸ ἔργον. Et cum eo facit MS. Eton. At ex præcedentibus illis verbis, ὡς τάχιστα ὅπλα ἐπιμέμψω πᾶσι Πέρσαις τοῖς προσιοῦσιν, οἷάπερ ἔχοντες ἥκετε; οἱ παρ' ἡμῶν &c. rectè Æmilius Portus ἡμετέροις legendum colligit. Hoc ipsum & ex sequentibus apparet; sic enim ipse Cyrus infrà, ad Persas verba faciens, dicit, Εξεςι δ' ὑμῖν λαβοῦσιν ὅπλα, οἷάπερ ἡμεῖς ἔχομεν &c. Ημέτερον autem ἔργον, non ὑμέτερον, legendum, tum omnium ferè librorum consensus, tum res ipsa abundè docet: nam statim sequitur; Αρχοντος γάρ ἐςιν &c.

" συμβουλεύσω τι εἰπεῖν ὑπὲρ ἡμῶν, ὅταν τὰ ὅπλα λαμβάνωσιν " οἱ ἡμῖν μέλλοντες συμμαχεῖσθαι. [1] Ἀλλὰ γινώσκω γὰρ, ἔφη, " ὅτι οἱ τῶν ἱκανωτάτων καὶ εὖ καὶ κακῶς ποιεῖν λόγοι, οὗτοι καὶ μά- " λιστα ἐνδύονται ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀκουόντων· καὶ δῶρα ἢν διδῶσιν " οἱ τοιοῦτοι, κἂν μείω τυγχάνῃ ὄντα, ἢ τὰ παρὰ τῶν ὁμοίων, " ὅμως μείζονος αὐτὰ τιμῶνται οἱ λαμβάνοντες. Καὶ νῦν, " ἔφη, οἱ Πέρσαι παρακληθέντες ὑπὸ Κύρου πολὺ μᾶλλον ἡσθή- " σονται, ἢ ὑφ' ἡμῶν παρακαλούμενοι· εἴς τε τοὺς ὁμοτίμους " καθιστάμενοι, βεβαιοτέρως σφίσιν ἡγήσονται ἔχειν τοῦτο, ὑπὸ " βασιλέως τε παιδὸς καὶ ὑπὸ στρατηγοῦ γιγνόμενον, ἢ εἰ ὑφ' " ἡμῶν εἰς τὸ αὐτὸ τοῦτο ἄγοιντο. Ἀπεῖναι μέντοι οὐδὲ τὰ ἡμέ- " τερα χρή· ἀλλὰ παντὶ τρόπῳ δεῖ τῶν ἀνδρῶν θήγειν πάντως " τὸ φρόνημα. Ἡμῖν γὰρ ἔσται τοῦτο χρήσιμον, ὅ,τι ἂν οὗτοι " βελτίονες γένωνται." Οὕτω δὴ ὁ Κῦρος καταθεὶς τὰ ὅπλα εἰς τὸ μέσον, καὶ συγκαλέσας πάντας τοὺς Περσῶν στρατιώτας, ἔλεξε τοιάδε·

" [2] Ἄνδρες Πέρσαι, ὑμεῖς καὶ ἔφυτε ἐν τῇ αὐτῇ ἡμῖν χώρᾳ, καὶ

" Cyro dare velim, ut aliquid pro nobis dicat, cùm arma sumpserint " ii quos belli socios habituri sumus. At enim sentio, inquit, eorum " orationes quibus & ad beneficium præstandum & ad lædendum ma- " xima est facultas, plurimùm in audientium animos penetrare: tales " etiam si munera largiantur, licèt viliora sint iis quæ à paris conditionis " hominibus *offeruntur*, tamen ea pluris æstimant accipientes. Jam " verò Persæ, inquit, multò majori jucunditate afficientur, Cyrus eos " si cohortatus fuerit, quàm nostra illis adlatura esset cohortatio: & in " eorum qui ὁμότιμοι appellantur ordinem cooptati, *beneficium* hoc sta- " bilius sibi fore existimabunt, si & à filio regis & ab imperatore pro- " ficiscatur, quàm si à nobis ad hunc ipsum *gradum* promoverentur. " Neque verò illa abesse debent quæ nostri sunt muneris: sed omninò " quovis modo virorum animos exacuere oportet. Quicquid enim " illorum virtuti accesserit, id è re nostrâ fuerit." Itaque Cyrus armis in medio depositis, atque omnibus Persarum militibus convocatis, hujusmodi orationem habuit:

" In eâdem, Persæ, nobiscum regione vos & nati estis & edu-

1 Ἀλλὰ γινώσκω γὰρ, &c.] In eandem ferè sententiam apud Euripidem Hecuba, his versibus, quos ut insignes illustrésque laudat A. Gellius lib. xi. c. 4.

Τὸ δ' ἀξίωμα, κἂν κακῶς λέγῃ, τὸ σὸν
Πείσει. " Λόγος γὰρ ἔκ τ' ἀδοξούντων ἰὼν,
Κἀκ τῶν δοκούντων, αὑτὸς οὐ ταυτὸν σθένει.
Hec. v. 293. & seq.

2 Ἄνδρες Πέρσαι, &c.] Hujusmodi pleonasticâ compellandi formulâ, Græcis, orationem habituris, perquàm familiari, usus est Scriptor Evangelicus, Act. i. 11. Ἄνδρες Γαλιλαῖοι, τ. &c.

" ἐτράφητε· καὶ τὰ σώματά γε ἡμῶν ἐδὲν χείρονα ἔχετε, ψυχάς
" τε ἐδὲν κακίονας ὑμῖν προσήκει ἡμῶν ἔχειν. Τοιῦτοι δ' ὄντες,
" ἐν μὲν τῇ πατρίδι ἐ μετείχετε τῶν ἴσων ἡμῖν, ἐχ ὑφ' ἡμῶν
" ἀπελαθέντες, ἀλλ' ὑπὸ τῦ τὰ ἐπιτήδεια ἀνάγκην ὑμῖν εἶναι
" πορίζεσθαι. Νῦν δὲ ὅπως μὲν ταῦτα ἕξετε, ἐμοὶ μελήσει,
" σὺν τοῖς θεοῖς· ἔξεστι δ' ὑμῖν, εἰ βέλεσθε, λαβῦσιν ὅπλα
" οἷάπερ ἡμεῖς ἔχομεν, καὶ εἴ τι χείρονες ἡμῶν ἐςὲ, εἰς τὸν αὐ-
" τὸν ἡμῖν κίνδυνον ἐμβαίνειν· κἄν τι ἐκ τύτων καλὸν κἀγαθὸν
" γίγνηται, τῶν ὁμοίων ἡμῖν ἀξιῦσθαι. Τὸν μὲν ἕν πρόσθεν
" χρόνον, ὑμεῖς τε τοξόται καὶ ἀκοντιςαὶ ἦτε, καὶ ἡμεῖς· καὶ εἴ τι
" χείρες ἡμῶν ταῦτα ποιεῖν ἦτε, ἐδὲν θαυμαςόν· ἐ γὰρ ἦν
" ὑμῖν σχολὴ, ὥσπερ ἡμῖν, τύτων ἐπιμελεῖσθαι. Εν δὲ τῇδε
" τῇ ὁπλίσει, ἐδὲν ἡμεῖς ὑμῶν προέξομεν. Θώραξ μὲν γὰρ περὶ
" τὰ ςέρνα ἁρμόζων ἑκάςῳ ἔςαι, γέῤῥον δὲ ἐν τῇ ἀριςερᾷ, ὃ
" πάντες εἰθίσμεθα φορεῖν, μάχαιρα δὲ ἢ σάγαρις ἐν τῇ δεξιᾷ,
" ᾗ δὴ παίειν τὲς ἐναντίες δεήσει, ἐδὲν φυλαττομένες μή τι παί-
" σαντες ἐξαμάρτωμεν. Τί ἕν ἂν ἐν τύτοις ἕτερος ἑτέρε ἡμῶν
" διαφέροι, πλὴν ἐν τόλμῃ; ἣν ἐδὲν ὑμῖν προσήκει ἧττονα ἡμῶν
" παρέχεσθαι. Νίκης τε γὰρ ἐπιθυμεῖν, ἣ τὰ καλὰ πάντα καὶ τὰ

" cati; & corpora quidem noſtris nihilo deteriora habetis, animóſque
" *adeò* ut noſtris nihilo ignaviores habeatis conſentaneum eſt. Tales
" autem cùm ſitis, in patriâ quidem pari nobiſcum conditione non
" eratis, non quòd à nobis indè repulſi eſſetis, ſed quòd vobis victum
" quæritare neceſſe eſſet. At nunc ut hæc quidem *omnia quæ ad vi-*
" *tam ſunt neceſſaria* vobis ſuppetant, mihi curæ erit, diis juvanti-
" bus: vobis autem licet, ſiquidem *ità* libuerit, ſumptis qualia nos
" geſtamus armis, etiamſi nobis aliquâ in re deteriores ſitis, idem no-
" biſcum *pugnæ* periculum adire: & ſi quid indè præclari & eximii
" obtigerit, paria nobiſcum *præmia*, tanquam qui iis digni fueritis,
" conſequi. Enimverò tempore anteacto, vos quoque ſagittarii & ja-
" culatores, quemadmodùm & nos, fuiſtis; quod ſi in *ſagittis jaculiſ-*
" *que* mittendis minùs quàm nos periti eratis, minimè mirum *id videri*
" *debet*; neque enim vobis his *artibus* ſtudioſè operam dare, perindè
" ac nobis, otium erat. At in hoc armaturæ genere, nihilo nos potiores
" vobis erimus. Nam unicuique aptus erit thorax circa pectus, in lævâ
" *manu* ſcutum, quod omnes geſtare conſuevimus, in dextrâ gladius vel
" ſecuris, quâ feriendi *nobis* erunt hoſtes, minimè verentibus nè ictus
" noſtri aberrent. Quid igitur eſt in his, quo alius noſtrûm alium præſtare
" poſſit, præter audaciam? quam vos non minorem quàm nos exhibere
" decet. Nam & victoriam expetere, quæ bona ac præclara omnia

" ἀγαθὰ κλᾶται καὶ σώζει, τί μᾶλλον ἡμῖν ἢ ὑμῖν προσήκει;
" Κράτους τε, ὃ πάντα τὰ τῶν ἡττόνων τοῖς κρείττοσι δωρεῖται,
" τί εἰκὸς ἡμᾶς μᾶλλον ἢ καὶ ὑμᾶς τούτου δεῖσθαι; Τέλος εἶπεν,
" Ακηκόατε πάντα· ὁρᾶτε τὰ ὅπλα πάντα· ὁ μὲν χρήζων, λαμ-
" βανέτω ταῦτα, καὶ ἀπογραφέσθω πρὸς τὸν ταξίαρχον εἰς τὴν
" ὁμοίαν τάξιν ἡμῖν· ὅτῳ δ' ἀρκεῖ ἐν μισθοφόρου χώρᾳ εἶναι, κα-
" ταμενέτω ἐν τοῖς ὑπηρετικοῖς ὅπλοις." Ο μὲν οὕτως εἶπεν· Ακού-
σαντες δὲ οἱ Πέρσαι ἐνόμισαν, εἰ παρακαλούμενοι ὥστε τὰ ὅμοια πο-
νοῦντες των αὐτῶν τυγχάνειν, μὴ θελήσουσι ταῦτα ποιεῖν, δικαίως ἂν διὰ παντὸς τοῦ αἰῶνος ἀμηχανοῦντες βιοτεύειν· καὶ οὕτω δὴ ἀπογρά-
φονται πάντες, ἀνέλαβόν τε τὰ ὅπλα πάντες.

Εν ᾧ δὲ οἱ πολέμιοι ἐλέγοντο μὲν προσιέναι, παρῆσαν δὲ οὐδέπω, ἐν τούτῳ ἐπειρᾶτο ὁ Κῦρος ἀσκεῖν μὲν τὰ σώματα τῶν μεθ' ἑαυτοῦ πρὸς ἰσχὺν, διδάσκειν δὲ τὰ τακτικὰ, θήγειν δὲ τὰς ψυχὰς εἰς τὰ πολεμικά. Καὶ πρῶτον μὲν λαβὼν παρὰ Κυαξάρου ὑπηρέτας, προσέταξεν ἑκάστοις τῶν στρατιωτῶν ἱκανῶς, ὧν ἐδέοντο, πάντα πεποιημένα, παρασχεῖν· τοῦτο δὲ παρασκευάσας, οὐδὲν αὐτοῖς ἄλλο ἐλελοίπει, ἢ ἀσκεῖν τὰ ἀμφὶ τὸν πόλεμον· ἐκεῖνο δοκῶν καταμεμαθηκέναι, ὅτι οὗτοι κράτιστοι ἕκαστα γίγνονται, οἳ ἂν ἀφέμενοι τοῦ πολλοῖς προσέχειν τὸν νοῦν, ἐπὶ ἓν ἔργον τράπωνται.

" parat & conservat, cur nos magis quàm vos deceat? Et cur *victrici* " potentiâ, quæ facultates devictorum omnes victoribus donat, nobis " opus esse magis quàm vobis, rationi sit consentaneum? Tandem dixit, " Audistis omnia: arma omnia cernitis: *iis* qui indiget, ea capiat, nó- " ménque apud cohortis præfectum profitendo in eundem nobiscum " ordinem adscribatur: cui verò mercenarii *milites* locum tenere sat est, " is servilibus armis maneat *indutus*:" Hæc Cyri verba fuerunt: Quæ cùm audissent Persæ, jure se arbitrabantur omnem *deinde* ætatem in rerum inopiâ & egestate acturos, si invitati ut pares suscipiendo labores eadem consequerentur *præmia*, non paruissent: itaque omnes nomina *sua* sunt professi, omnésque *adeò* arma acceperunt.

Intereà verò dum hostes adventare dicerentur, nec dum tamen adessent, Cyrus suorum corpora ad robur exercere nitebatur, & *eos* quæ ad disciplinam militarem pertinent docere, & ad res bellicas animos *acuere*. Ac primùm quidem acceptis à Cyaxare ministris, imperavit *eis* ut singulis militibus abundè omnia, quibus opus esset, parata suppeditarent: quod cùm *ità* curâsset, nihil aliud ipsis *militibus agendum* reliquit, quàm ut in rebus bellicis *sese* exercerent; quippe qui illud sibi videretur animadvertisse singulis *nimirum* eos in rebus effici præstantissimos, qui misso facto pluriuṃ studio, ad unam rem animum converterent,

Καὶ αὐτῶν δὲ τῶν πολεμικῶν περιελὼν καὶ τὸ τόξῳ μελετᾷν καὶ ἀκοντίῳ, κατέλιπε τοῦτο μόνον αὐτοῖς, τὸ σὺν μαχαίρᾳ καὶ γέῤῥῳ καὶ θώρακι μάχεσθαι. Ὥστε εὐθὺς αὐτῶν παρεσκεύασε τὰς γνώμας, ὡς ὁμόσε ἰτέον εἴη τοῖς πολεμίοις, ἢ ὁμολογητέον μηδενὸς ἀξίους εἶναι συμμάχους· τοῦτο δὲ χαλεπὸν ὁμολογῆσαι, οἵ τινες ἂν εἰδῶσιν ὅτι οὐδὲ δι' ἓν ἄλλο τρέφονται, ἢ ὅπως μάχωνται ὑπὲρ τῶν τρεφόντων. Ἔτι δὲ πρὸς τούτοις ἐννοήσας ὅτι περὶ ὁπόσων ἂν γένωνται ἀνθρώποις φιλονεικίαι, πολὺ μᾶλλον ἐθέλουσι ταῦτα ἀσκεῖν, ἀγῶνάς τε αὐτοῖς προεῖπεν ἁπάντων, ὁπόσα ἐγίνωσκεν ἀσκεῖσθαι ἀγαθὸν εἶναι ὑπὸ στρατιωτῶν. Ἃ δὲ προεῖπε, τάδε ἦν· [1] ἰδιώτῃ μὲν, ἑαυτὸν παρέχειν εὐπειθῆ τοῖς ἄρχουσι, καὶ ἐθελόπονον, καὶ φιλοκίνδυνον μετ' εὐταξίας, καὶ ἐπιστήμονα τῶν στρατιωτικῶν, καὶ φιλόκαλον περὶ ὅπλα, καὶ φιλότιμον ἐπὶ πᾶσι τοῖς τοιούτοις· πενταδάρχῳ δ', αὐτὸν ὄντα οἷόνπερ τὸν ἀγαθὸν ἰδιώτην, καὶ τὴν πεντάδα, εἰς τὸ δυνατὸν, τοιαύτην παρέχειν· δεκαδάρχῳ δὲ, τὴν δεκάδα· ὡσαύτως δὲ λοχαγῷ, τὸν λόχον· ὡς δ' αὔτως ταξιάρχῳ· ὡς δ' αὔτως ἑκάστῳ τῶν ἄλλων ἀρχόντων, ἀνεπίκλητον αὐτὸν ὄντα,

Quin etiam ex ipsis rebus ad bellum pertinentibus sublatâ sagittandi jaculandíque exercitatione, hoc solum illis *agendum* reliquit, ut gladio & scuto & thorace *instructi* pugnarent. Itaque statim sic eorum præparavit animos, ut vel cominùs cum hostibus congrediendum *statuerent*, vel fatendum *se* nullius in bello momenti socios esse: hoc autem fateri grave *est illis*, qui aliam nullam ob causam ali se nôrunt, quàm uti pro iis pugnent qui victum præbent. Præterea, cùm ei in mentem veniret homines in iis multò libentiùs *se* exercere, de quibus contentiones cum æmulatione conjunctæ inter ipsos nascantur, certamina earum rerum omnium indixit illis, in quibus exerceri milites utile esse judicaret. Erant autem hæc, quæ indicebat; gregario *militi*, ut præfectis se obedientem exhiberet, ad labores impigrum, ad subeunda pericula, ordine *tamen* servato, promptum, peritum rerum militarium, in armis elegantiæ studiosum & in hujusmodi rebus omnibus laudis avidum: quinque virorum præfecto, ut & ipse boni *militis* gregarii more se gereret, & quinionem, pro virili, talem exhiberet: decurioni, ut decuriam: manipuli itidem ductori, manipulum: cohortis itidem præfecto; itidemque aliorum præfectorum unicuique, tum ut ipse reprehensione

1 Ἰδιώτῃ μὲν, ἑαυτὸν &c.] Vulgò, ἰδιώτῃ μὲν ἀγαθὸν ἑαυτὸν παρέχειν εὐπειθῆ &c. Pessimè: nam si ἀγαθὸν sit retinenda, distinctio ante eam, & post παρέχειν, erit ponenda: quin &, Stephano censente, copulativam particulam καὶ, ante εὐπειθῆ, necesse fuerit addere. Sed cùm vox ἀγαθὸν Stephano & Leunclavio sit suspecta, à Philelpho non reddatur, in Argentor. Ingolst. editionibus, & MS. Bodl. non legatur, haud temerè est, quòd ei locum in textu denegandum statuimus.

ἐπιμελεῖσθαι καὶ τῶν ὑφ᾽ αὐτῷ ἀρχόντων, ὅπως ἐκεῖνοι αὖ ὧν ἂν ἄρχωσι παρέξουσι τὰ δέοντα ποιοῦντας. Αθλα δὲ προὔφηνε, τοῖς μὲν ταξιάρχαις, οἳ κρατίστας δόξαιεν τὰς τάξεις παρασκευάσαι, χιλιάρχους ἔσεσθαι· τῶν δὲ λοχαγῶν, οἳ κρατίστους δόξαιεν τοὺς λόχους ἀποδεικνύναι, εἰς τὰς τῶν ταξιαρχῶν χώρας ἐπαναβήσεσθαι· τῶν δ᾽ αὖ δεκαδαρχῶν τοὺς κρατίστους, εἰς τὰς τῶν λοχαγῶν χώρας καταστήσεσθαι· τῶν δ᾽ αὖ πεμπαδαρχῶν, ὡσαύτως εἰς τὰς τῶν δεκάρχων· τῶν γε μὴν ἰδιωτῶν τοὺς κρατιστεύοντας, εἰς τὰς τῶν πεμπαδαρχῶν. Υπῆρχε δὲ πᾶσι τούτοις τοῖς ἄρχουσι, πρῶτον μὲν θεραπεύεσθαι ὑπὸ τῶν ἀρχομένων· ἔπειτα δὲ καὶ ἄλλαι τιμαὶ, αἳ πρέπουσαι ἑκάστοις, συμπαρείποντο. Επανέτεινε δὲ καὶ μείζονας ἐλπίδας τοῖς ἀξίοις ἐπαίνου, εἴ τι ἐν τῷ ἐπιόντι χρόνῳ ἀγαθὸν μεῖζον φαίνοιτο. Προεῖπε δὲ νικητήρια καὶ ὅλαις ταῖς τάξεσι, καὶ ὅλοις τοῖς λόχοις· καὶ ταῖς δεκάσιν ὡσαύτως καὶ ταῖς πεμπάσιν, ἐὰν φαίνωνται [1] εὐπιστόταται τοῖς ἄρχουσιν οὖσαι, καὶ

vacaret, tum daret operam ut ſuo ſub imperio *conſtituti* duces, ipſi viciſſim eos quibus præſint in officio continerent. Præmia verò proponebat, cohortium quidem præfectis, ut qui cohortes optimas reddidiſſe viderentur, tribuni fierent: ut autem ex manipulorum præfectis ii, qui manipulos effeciſſe optimos viderentur, eorum in loca ſuccederent, qui fuiſſent præfecti cohortium: ut decuriones itidem optimi, in eorum loca ſubſtituerentur, qui manipulorum præfecti fuiſſent: & quinque virorum præfecti, in decurionum itidem: gregariorum autem *militum* præſtantiſſimi, in eorum *ſubſtituerentur loca* qui quinque virorum fuiſſent præfecti. His verò præfectis omnibus hoc aderat, ut primùm ab iis quibus præerant colerentur; deindè honores etiam alii, ſingulis convenientes, unà accedebant. Quin & majores ſpes laude dignis oſtendebat, ſi qua ſecuturo tempore fortuna melior affulſerit. Totis etiam cohortibus, totíſque manipulis victoriæ præmia promiſit: decuriis itidem & quinionibus, ſi præfectis *ſuis* obedientiſſimi comperti eſſent, &

1 Εὐπιστόταται] Stephanus & Leunclavius de hâc ſcripturâ digladiantur. Inter eos quidem convenit, aptiorem eſſe huic loco *obedientiæ*, quàm *fidei*, mentionem. At hic voci εὐπιστότατος *obedientiæ* notionem minimè competere poſſe contendit. Stephanus, contra, ἄπιστος pro ἀπειθὴς, & ἀπιστεῖν pro ἀπειθεῖν inveniri ait. Inſtat ille acriùs, & vitii damnat ſcripturam per ἰῶτα ſimplex, ubi de *obedientiâ* ſermo fiat: atque adeò, ut hìc εὐπιστόταται in εὐπειστόταται, ità p. 14. edit. noſtræ, εὐπιστότατοι in εὐπειστότατοι, & ἀναβ. lib. ii. pag. 292. edit. ſuæ, ἀπιστεῖν in ἀπειστεῖν, ſimili denique modo in aliis ejuſmodi locis lectionem mutari debere aſſerit. Nodus hinc incidit, ad quem ſolvendum Lexicographi parum juvabunt. Cùm autem vindice minimè indignus videatur, haud abs re fore viſum eſt, nonnulla verborum cognatæ originis exempla proferre, quæ lectorem per loca memorata, aliaque apud Noſtrum ſimilia, hærentem forſan expediant. Primùm igitur, quod ad vocem εὐπιστότατος attinet, p. 14. de *fide* eam non incommodè intelligi poſſe putamus; cùm

προθυμότατα ἀσκοῦσαι τὰ προειρημένα. Ην δὲ ταύταις τὰ νικητήρια, οἷα δὴ εἰς πλῆθος πρέπει. Ταῦτα μὲν δὴ προείρητό τε, καὶ ἤσκητο ὑπὸ τῆς στρατιᾶς. Σκηνὰς δὲ αὐτοῖς κατεσκεύασε, πλῆθος μὲν, ὅσοι ταξίαρχοι ἦσαν· μέγεθος δὲ, ὥστε ἱκανὰς εἶναι τῇ τάξει ἑκάστῃ· ἡ δὲ τάξις ἦν ἑκατὸν ἄνδρες. Εσκήνουν μὲν δὴ οὕτω κατὰ τάξεις. Εν δὲ τῷ ὁμοσκηνοῦν ἐδόκουν μὲν αὐτῷ ὠφελεῖσθαι πρὸς τὸν μέλλοντα ἀγῶνα τοῦτο, ὅτι ἑώρων ἀλλήλους ὁμοίως τρεφομένους· καὶ οὐκ ἐνῆν πρόφασις μειονεξίας, ὥστε ὑφίεσθαί τε τινὰ, κακίω τε ἕτερον ἑτέρου εἶναι πρὸς τοὺς πολεμίους. Ωφελεῖσθαι δὲ ἐδόκουν αὐτῷ καὶ πρὸς τὸ γιγνώσκεσθαι ἀλλήλοις ὁμοσκηνοῦντες. Εν γὰρ τῷ γιγνώσκεσθαι,

in iis quæ ſunt prædicta ſe libentiſſimè exercerent. Erant autem illis *ejuſmodi* præmia victoriæ *conſtituta*, qualia multitudini ſanè conveniunt. Et hæc quidem erant præſcripta, atque in his ſe exercebant milites. Tabernacula, quod numerum attinet, *tot* eis inſtruxit, quot erant præfecti cohortium; magnitudine verò *tantâ*, ut ſingulis cohortibus capiendis ſufficerent: cohors autem ex centum viris conſtabat. Atque hoc modo centuriatim in tabernaculis degebant. Ex *tali* autem contubernio hoc ei videbantur ad futurum certamen percepturi commodi, quòd eodem ſe modo ali mutuò cernerent; neque deterioris conditionis prætextui locus erat, ut quis *eo* nomine remiſſiùs ageret, & alius alio adversùs hoſtes ignaviùs ſe gereret. Hoc etiam commodi ipſi videbantur ex contubernio conſequuturi, quòd hinc *faciliùs* ſe mutuò cognoſcerent. Nam ex eo quod ſe nôſſent inter ſe,

cùm ii, qui aliis in diſciplinam traduntur, eorúmque adeò imperio ſubjiciuntur, non *fidei* minùs, quàm *obedientiæ*, nomine laudari ſoleant. Fatendum tamen eſt, *obedientiæ* Noſtrum ſæpiſſimè mentionem facere; ideóque ſi quis de eâ vocem illam ibi interpretari malit, me adverſarium non habebit. At verò quin hoc ſenſu illa hîc accipi debeat, non eſt cur quis dubitet. Hoc ſolum reſtat, ut ſcripturam, quam libri omnes, tam typis quàm manu deſcripti, tuentur, ſatis ſanam eſſe (licèt longè ſecùs exiſtimet Leunclavius) oſtendamus. En igitur exempla ſcripturæ per ſimplex ἰῶτα, quæ unus ſuppeditavit Sophocles, ubi de *obedientiâ*, vel præſtandâ vel rejiciendâ, loquutus eſt auctor:

Κρ. Τὸ μὴ 'πιχωρεῖν τοῖς ἀπιστοῦσιν τάδε.

Quem verſum Scholiaſtes ſic exponit, τὸ μὴ ἐπιτρέπειν μηδὲ συγχωρεῖν τοῖς ἀπειθοῦσιν, his ſtatim additis, Ελεγον δὲ καὶ τὴν πειθὼ, πίστιν. Antig. v. 225. Et ejuſdem Fabulæ v. 666—7.

Ἐπεὶ γὰρ αὐτὴν εἷλον ἐμφανῶς ἐγὼ
Πόλεως ἀπιστήσασαν ἐκ πάσης μόνην.

Idem in Trachin. v. 1198.

Υλ. Ως πρὸς τί πίστιν τήνδ' ἄγαν ἐπιστρέφεις;

Ubi πίστιν, ſecundùm obſervationem Schol. ad v. 225. Antig. valet, πειθὼ, & verti debet *obedientia*, non (ut interpres) *fides*: id quod ea quæ præcedunt & mox ſequuntur attentiùs legenti ſatis conſtabit. Reſpondit enim Hercules:

Οὐ θᾶσσον οἴσεις, μηδ' ἀπιστήσεις ἐμοί; v. 1199.

Idem Hercules, v. 1240.

—μηδ' ἀπιστήσῃς πατρί.

& paucis interjectis,

Ηρα. Τὸ γάρ τοι μεγάλα πιστεύσαντ' ἐμοί,
Σμικροῖς ἀπιστεῖν, τὴν πάρος συγχεῖ χάριν.

Ex his abundè liquet, omnino fruſtrà fuiſſe Leunclavium, cùm lectionem vulgatam neceſſariò mutandam eſſe ſtatueret: eóſque adeò ſatis commode ἀπιστεῖν dici poſſe, quorum ſumma eſt obedientia.

καὶ τὸ αἰσχύνεσθαι πᾶσιν ἐδόκει μᾶλλον ἐγγίνεσθαι· οἱ δὲ ἀγνοούμενοι ῥαδιουργεῖν πως μᾶλλον δοκοῦσιν, ὥσπερ οἱ ἐν σκότει ὄντες. Εδόκουν δὲ αὐτῷ καὶ εἰς τὸ τὰς τάξεις ἀκριβοῦν μέγα ὠφελεῖσθαι διὰ τὴν ὁμοσκηνίαν. Εἶχον γὰρ οἱ μὲν ταξίαρχοι ὑφ' ἑαυτοῖς τὰς τάξεις [1] κεκοσμημένας, ὥσπερ ὁπότε εἰς ἕνα πορεύοιτο ἡ τάξις· οἱ δὲ λοχαγοὶ, τοὺς λόχους· ὡσαύτως οἱ δεκάδαρχοι, τὰς δεκάδας· καὶ οἱ πεμπάδαρχοι, τὰς πεμπάδας. Τὸ δὲ ἀκριβοῦν τὰς τάξεις σφόδρα ἐδόκει αὐτῷ ἀγαθὸν εἶναι, καὶ εἰς τὸ μὴ ταράττεσθαι, καὶ εἰς τὸ, εἰ ταραχθεῖεν, θᾶττον καταστῆναι· ὥσπερ γε καὶ λίθων καὶ ξύλων ἃ ἂν δέῃ συναρμοσθῆναι, ἔστι, κἂν ὁπωσοῦν καταβεβλημένα τύχῃ, συναρμόσαι ταῦτα εὐπετῶς, ἢν ἔχῃ γνωρίσματα, ὥστε εὔδηλον εἶναι, ἐξ ὁποίας χώρας ἕκαστον αὐτῶν ἐστιν. [2] Εδόκουν δὲ ὠφελεῖσθαι αὐτῷ ὁμοῦ τρεφόμενοι καὶ πρὸς τὸ ἧττον ἀλλήλους ἂν ἐθέλειν ἀπολείπειν· ὅτι ἑώρα καὶ τὰ θηρία,

majorem in omnibus verecundiam excitari arbitrabatur: ignoti verò qui sunt, quemadmodum ii qui in tenebris versantur, ad segnitiam aliquantum procliviores esse videntur. Videbantur etiam ei ad accuratam ordinum cognitionem contubernio magnoperè juvari. Nam præfecti cohortium perindè sub se dispositas cohortes habebant, ut cum procedant in cohorte singuli: manipulorum item ductores, manipulos: decuriones itidem decurias: quinque virorum præfecti quiniones. Ordines autem accuratè cognitos habere, utile admodum ei videbatur esse, tum ut nè perturbarentur, tum ut, siquando perturbarentur, citiùs *in ordinem* restitui possent: quemadmodum sanè & lapides & ligna, quæ coagmentanda sunt, utcunque fuerint disjecta, facilè quis coagmentare possit, si qua habeant indicia, quæ manifestum faciant, cujus eorum unumquodque sit loci. Hoc porrò ipsi videbantur ex convictu capturi commodi, ut minùs alii alios deserere vellent; quòd videret etiam bestias,

1 Κεκοσμημένας] Vulgò κοιμωμένας. nullo sensu commodo, ut mihi cum Stephano videtur. Lectionem, quam damus, Leunclavius & Camerarius in versionibus suis secuti sunt; eámque Philelphi librum exhibuisse constat; in cujus interpretatione, *ordines ornatos*, mala sit licèt, usus est in firmandâ emendatione nostrâ non levis. Porrò, verbum κοσμοῦμαι familiare èst Auctoribus, cùm militum describunt ordines. Hujus rei lócuples testis est Homerus:

Αὐτὰρ ἐπεὶ κόσμηθεν ἅμ' ἡγεμόνεσσιν ἕκαστοι,

Il. γ'. v. 1. Et,

—διὰ δὲ τρίχα κοσμηθέντες
Βάλλομεν——Odyss. ί. 157—8.

Sic passim Poëta. Nec aliter locuti sunt solutæ orationis Scriptores. Ità enim Dionys. Halic.——ἐκοσμεῖτο δ' ἐν τοῖς ἀγῶσι μετὰ τοὺς προμάχους. T. i. p. 212. Edit. Oxon. Et de Valerio consule Æquos & Volscos adgressuro ——τοῦτον εἶναι νομίσαι τὸν καιρὸν ἐπιτήδειον, ἐξῆγε κεκοσμημένην τὴν στρατιὰν καὶ, &c Tomi ejusdem p. 691.

2 Εδόκουν δὲ &c.] Similem locum apud Plutarchum observavit Cl. Lambertus Bos, quem dignum, ut hîc apponatur, existimavit. Η συντροφία ὥσπερ ἐπιτήδειόν ἐστι τῆς εὐνοίας, καὶ γὰρ τὰ θηρία τῶν συντεθραμμένων ἀποσπώμενα, ταῦτα ποθοῦντα φαίνεται. *De educ. puer.* p. 3. T. 2. Atque ità Noster ipse, Mem. l. 2. p. 433. ἐπεὶ καὶ τοῖς θηρίοις πόθος τις ἐγγίγνεται τῶν συντρόφων.

τὰ ὁμȣ̃ τρεφόμενα, δεινὸν ἔχοντα πόθον, ἥν τις αὐτὰ διασπᾷ ἀπ' ἀλλήλων.

Επεμέλετο δὲ καὶ τȣ̃δε ὁ Κῦρος, ὅπως μήποτε ἀνίδρωτοι γενόμενοι ἐπὶ τὸ ἄριςον καὶ τὸ δεῖπνον εἰσίοιεν. Η γὰρ ἐπὶ θήραν αὐτȣ̀ς ἐξάγων, ἱδρῶτα αὐτοῖς παρεῖχεν, ἢ παιδιὰς τοιαύτας ἐξευρίσκεν, αἳ ἱδρῶτα ἔμελλον παρέχειν· ἢ καὶ [a] πρᾶξαι εἴ τι δεόμενος τύχοι, ȣ̎τως ἐξηγεῖτο τῆς πράξεως, ὡς μὴ ἐπανίοιεν ἀνίδρωτι. Τȣ̃το γὰρ ἡγεῖτο καὶ πρὸς τὸ ἡδέως ἐσθίειν ἀγαθὸν εἶναι, καὶ πρὸς τὸ ὑγιαίνειν, καὶ πρὸς τὸ δύνασθαί τι πονεῖν. Καὶ πρὸς τὸ ἀλλήλοις δὲ πρᾳοτέρȣς εἶναι ἀγαθὸν ἡγεῖτο τȣ̀ς πόνȣς εἶναι, ὅτι καὶ οἱ ἵπποι συμπονȣ̃ντες ἀλλήλοις, πρᾳότεροι συνεςήκασι. Πρὸς γεμὴν τȣ̀ς πολεμίȣς μεγαλοφρονέςεροι γίγνονται, οἳ ἂν ξυνειδῶσιν ἑαυτοῖς εὖ ἠσκηκότες.

Κῦρος δὲ αὑτῷ σκηνὴν μὲν κατεσκευάσατο ὥςε ἱκανὴν ἔχειν ȣ̃ς καλοίη ἐπὶ τὸ δεῖπνον, Εκάλει δὲ ὡς τὰ πολλὰ τῶν ταξιαρχῶν ȣ̃ς καιρὸς αὐτῷ δοκοίη εἶναι· ἔςι δ' ὅτε καὶ τῶν λοχαγῶν καὶ τῶν δεκάρχων τινὰς καὶ πεμπαδάρχων ἐκάλει· ἔςι δ' ὅτε καὶ τῶν ςρατιωτῶν· ἔςι δ' ὅτε καὶ τὴν πεμπάδα ὅλην,

quæ unà paſcuntur, miro ſui deſiderio teneri, ſi quis eas à ſe invicem divellat.

Hoc quoque Cyro curæ erat, ut nunquam, niſi priùs ſudâſſent, ad prandium cœnámve accederent. Nam vel eos in venationem eductos ad ſudorem uſque exercebat, vel ejuſmodi ludos excogitabat, qui ſudorem elicerent; vel ſi qua etiam res ipſi fortè agenda eſſet, ità ſe ducem in eâ agendâ præbuit, ut abſque ſudore non redirent. Hoc enim & ad excitandam edendi dulcedinem, & ad bonam valetudinem, & ad laborum tolerantiam utile putabat. Quin ad hoc etiam conducere labores arbitrabatur, ut inter ſe manſuetiores eſſent, propterea quòd & equi eoſdem labores inter ſe ſuſtinentes, placidiùs eodem ſtare loco conſueverint. In hoſtes ſanè redduntur animoſiores, qui ſibi ipſis conſcii ſunt, quàm egregiè ſe *ſimul* exercuerint.

Cyrus autem tabernaculum ſibi inſtruendum curavit, quod eorum capax eſſet, quos ad cœnam invitaret. Et invitabat plerunique cohortium præfectos, quos ipſi viſum eſſet opportunum: nonnunquam ex manipulorum præfectis & decurionibus & quinque virorum præfectis quoſdam; quoſdam etiam aliquando ex militibus; aliquando etiam quinionem totam,

a Πρᾶξαι] Sic legendum, non, ut in vulgatis, πράξας, rectè monet Leunclavius; quocum facere videtur Philelphus, qui vertit: *agere eum ſi quid oporteret.* Hanc emendationem Stephanum etiam, in ſecundâ ſuâ editione, ſecutum eſſe invenio.

[4] καὶ δεκάδα ὅλην, καὶ λόχον ὅλον, καὶ τάξιν ὅλην. Ἐκάλει δὲ καὶ ἐτίμα, ὅτε τινὰς ἴδοι τοιοῦτό τι ποιήσαντας, ὃ πάντας ἐβούλετο ποιεῖν. Ἦν δὲ τὰ μὲν παρατιθέμενα ἀεὶ ἴσα αὐτῷ τε καὶ τοῖς καλουμένοις ἐπὶ τὸ δεῖπνον. Καὶ τοὺς ἀμφὶ τὸ στράτευμα δὲ ὑπηρέτας ἰσομοίρους ἀεὶ πάντων ἐποίει· οὐδὲν γὰρ ἧττον τιμᾶν ἄξιον ἐδόκει αὐτῷ εἶναι τοὺς ἀμφὶ τὰ στρατιωτικὰ ὑπηρέτας οὔτε κηρύκων, οὔτε πρέσβεων. Καὶ γὰρ πιστοὺς ἡγεῖτο δεῖν εἶναι τούτους, καὶ ἐπιστήμονας τῶν στρατιωτικῶν, καὶ συνετοὺς, προσέτι δὲ σφοδροὺς, καὶ ταχεῖς, καὶ ἀόκνους, καὶ ἀταράχους. Πρὸς δὲ τούτοις, καὶ ἴσα οἱ βέλτιστοι νομιζόμενοι ἔχουσιν, ἐγίνωσκεν ὁ Κῦρος δεῖν τοὺς ὑπηρέτας ἔχειν, καὶ τοῦτο ἀσκεῖν, ὡς μηδὲν ἀναίνοιντο ἔργον, ἀλλὰ πάντα νομίζοιεν πρέπειν αὐτοῖς πράσσειν, ὅσα ἂν ὁ ἄρχων προστάττοι.

Ἀεὶ μὲν οὖν ἐπεμέλετο ὁ Κῦρος, ὁπότε συσκηνοῖεν, [2] ὅπως εὐχα-

totam decuriam, totum manipulum, cohortem *denique* totam invitabat. Invitare autem atque *eos* honore excipere ſolebat, cùm cerneret aliquos ejuſmodi quiddam feciſſe, quod ob omnibus fieri volebat. Semper verò & ipſi & ad cœnam invitatis eædem apponebantur dapes. Et exercitûs etiam miniſtris æquas ſemper partes diſtribuendas curabat: nam caſtrenſes illos miniſtros non minùs honore dignos exiſtimabat, quàm præcones ac legatos. Etenim fideles hos eſſe debere putabat, rerúmque quæ ad milites pertinent peritos, & intelligentes, quin etiam gnavos, & celeres, & impigros, & intrepidos. Præteréà autem cenſebat Cyrus, ea miniſtris *iſtis* ineſſe debere, quæcunque viris qui optimi habentur adſint, & huic ſeſe adſuefacere, ut nullum opus detrectent, ſed exiſtiment decere ſe omnia agere quæcunque juſſerit imperator.

Cyrus certè quidem ſemper operam dabat, ut, cùm in eodem taber-

4 Καὶ δεκάδα ὅλην, καὶ &c.] Leunclavius hæc verba, καὶ δεκάδα ὅλην, ab aliis omiſſa, in contextum meritò recipit: partim, ut ipſe ait, quòd hactenus à Xenophonte hic ordo ſit obſervatus; partim, quòd ea Philelphus etiam, ſuis in libris Græcis reperta, ſit interpretatus. Camerarius, auctore Stephano, hanc quoque lectionem in veteri libro ſe reperiſſe teſtatur. His adjici poteſt MS. Bodl. auctoritas; in quo, ut in eo etiam quo Camerarius uſus eſt, extat ἐκάλει poſt πεμπάδα ὅλην, quod minimè neceſſarium cenſet Stephanus, cùm ex præcedentibus nullo negotio ſubaudiri poſſit; & ejus, hâc in re, judicio lectorem facilè adſenſurum puto.

2 Εὐχαριστότατα] Hæc ſcriptura, quam præſtant libri omnes, immeritò, ut mihi videtur quidem, eſt in dubium ab iis revocata, qui εὐχαριτώτατα legi debere putârunt; eamque adeò margini adſcripſerunt. Leguntur alibi ſanè apud Noſtrum εὐχάριτος & ἀχάριτος. At apud eundem legitur etiam ἀχάριστον de eo quod *ingratum* eſt, aut *injucundum*. Apud Homerum hoc certè modo ſcribitur:

Ξεῖν', ἐπεὶ οὐκ ἀχάριστα μεθ' ἡμῖν ταῦτ' ἀγορεύεις.

Odyſſ. θ'. v. 236. Idem,

Δόρπου δ' οὐκ ἂν πως ἀχαρίστερον ἄλλο γένοιτο.

Odyſſ. υ'. v. 392.

Quidni igitur rectè legatur etiam εὐχαριστότατα, de eo quod eſt *jucundiſſimum*?

Fatetur

ριστότατοί τε ἅμα λόγοι ἐμβληθήσονται, καὶ παρορμῶντες εἰς τἀγαθόν. Ἀφίκετο δ' οὖν καὶ εἰς τόνδε ποτὲ τὸν λόγον· Ἆρά γε, ἔφη, ὦ ἄνδρες, ἐνδεέστεροί τι ἡμῶν διὰ τοῦτο φαίνονται εἶναι [1] οἱ ἕτεροι, ὅτι οὐ πεπαίδευνται τὸν αὐτὸν τρόπον ἡμῖν; ἢ οὐδὲν ἄρα διοίσουσιν ἡμῶν, οὔτε ἐν ταῖς συνουσίαις, οὔτε ὅταν ἀγωνίζεσθαι πρὸς τοὺς πολεμίους δέῃ; Καὶ ὁ Ὑστάσπης ὑπολαβὼν εἶπεν, Ἀλλ' ὁποῖοι μέν τινες ἔσονται εἰς τοὺς πολεμίους, οὔπω ἔγωγε ἐπίσταμαι· ἐν μέντοι τῇ συνουσίᾳ δύσκολοι, ναὶ μὰ τοὺς θεούς, ἔνιοι αὐτῶν ἤδη φαίνονται. Πρώην μέν γε, ἔφη, Κυαξάρης ἔπεμψεν εἰς τὴν τάξιν ἑκάστην [2] ἱερεῖα, καὶ ἐγένετο ἑκάστῳ ἡμῶν τρία κρέα, ἢ καὶ πλείω, τὰ περιφερόμενα. Καὶ ἤρξατο μὲν δὴ ἀπ' ἐμοῦ ὁ μάγειρος, τὴν πρώτην περίοδον περιφέρων· ὅτε δὲ τὸ δεύτερον εἰσῄει περιοίσων, ἐκέλευσα ἐγὼ ἀπὸ τοῦ τελευταίου ἄρχεσθαι, καὶ ἀνάπαλιν περιφέρειν. Ἀνακραγὼν οὖν τις τῶν κατὰ μέσον τὸν κύκλον κατακειμένων στρατιωτῶν, Μὰ Δί', ἔφη, τῶν δὲ μὲν οὐδὲν ἴσον ἐστίν, εἴγε ἀφ' ἡμῶν τῶν ἐν μέσῳ οὐδεὶς οὐδέποτε ἄρξεται. Καὶ ἐγὼ ἀκούσας ἠχθέσθην τε

naculo unà essent, & jucundissimi simul sermones, & qui ad præclarum aliquid *eos* incitarent, injicerentur. Itaque hunc etiam aliquando in sermonem incidit: Num, viri, ait, cæteri *illi propterea* nobis aliquantò inferiores esse videntur, quòd eâ, quâ nos, non sunt disciplina instituti? an nihil à nobis different, neque in congressibus, neque cùm dimicandum erit cum hostibus? Et Hystaspes suspiciens dixit, At quales quidem in hostes futuri sunt, egò certè nondum scio; veruntamen in *familiari* consuetudine ex iis quidam, profectò, morosi jam videntur. Nuper quidem, inquit, Cyaxares ad singulas cohortes animantium corpora mittebat, & unicuique nostrûm tres aut plures carnis, quæ circumferebatur, portiones obvenerunt. Et coquus quidem à me exorsus est, cùm primâ *eam* circuitione circumferebat: cùm autem secundò ingrederetur ut circumferret, jussi ego *eum* ab ultimo ordiri, & vice versâ circumferre. Ibi tandem militum quidam in mediâ coronâ discumbentium exclamans, Nulla profectò, ait, hîc est æqualitas, si à nobis, qui sumus in medio, nemo unquam incipiet. Quod ego cùm audissem, molestè tuli,

Fatetur quidem Stephanus hujusmodi vocabulorum, quæ nempè voci χάρις originem suam acceptam referunt, se duplicem alibi scripturam animadvertisse. Sed, hâc de re qui plura velit, Grammaticos adeat inter se certantes. Nos eorum nil moramur lites, cùm Auctorum usum & fidem librorum incorruptam oppugnent.

1 O. ἕτεροι.] Mureto rescribendum videtur ἑταῖροι. Eos enim hìc dicit Cyrus, qui tum primùm adsciti erant in ordinem τῶν ὁμοτίμων, quósque adeò in sequentibus vocat ἑταίρους. Stephanus etiam hanc lectionem margini adscribendam curavit. Mihi sanè haud aspernanda videtur: judicet lector.

2 Ἱερεῖα.] Vide quæ ad hanc vocem jam annotavimus, p. 35.

εἴ τι μεῖον δοκοῖεν ἔχειν, καὶ ἐκάλεσα εὐθὺς αὐτὸν πρὸς ἐμέ. Ὁ δὲ μάλα τοῦτό γε εὐτάκτως ὑπήκουσεν. Ὡς δὲ τὰ περιφερόμενα ἧκε πρὸς ἡμᾶς, ἅτε, οἶμαι, ὑστάτους λαμβάνοντας, τὰ σμικρότατα λελειμμένα ἦν· ἐνταῦθα δὴ ἐκεῖνος πάνυ ἀνιαθεὶς δῆλος ἐγένετο, καὶ εἶπε πρὸς ἑαυτόν, Τῆς τύχης, τὸ ἐμὲ νῦν κληθέντα δεῦρο τυχεῖν. Καὶ ἐγὼ εἶπον, Ἀλλὰ μὴ φρόντιζε· αὐτίκα γὰρ ἀφ' ἡμῶν ἄρξεται, καὶ σὺ πρῶτος λήψῃ τὸ μέγιστον. Καὶ ἐν τούτῳ περιέφερε τὸ τρίτον, ὅπερ δὴ λοιπὸν ἦν τῆς περιφορᾶς· κἀκεῖνος ἔλαβε μετ' ἐμὲ δεύτερος. Ὡς δ' ὁ τρίτος ἔλαβε, καὶ ἔδοξεν αὐτὸν μεῖζον ἑαυτοῦ λαβεῖν, καταβάλλει ὃ ἔλαβεν, ὡς ἕτερον ληψόμενος. Καὶ ὁ μάγειρος οἰόμενος αὐτὸν οὐδέν τι δεῖσθαι ὄψου, ᾤχετο [1] παραφέρων πρὶν λαβεῖν αὐτὸν ἕτερον. Ἐνταῦθα δὴ οὕτω βαρέως ἤνεγκε τὸ πάθος, ὥστε ἀνήλωτο μὲν αὐτῷ ὃ εἰλήφει ὄψον, ὃ δὲ ἔτι αὐτῷ λοιπὸν ἦν τοῦ ἐμβάπτεσθαι, τοῦτό πως

videre *medios* deteriori esse conditione, ac eum ad me statim arcessivi. Paruit in hoc ille mihi perquàm modestè. Cùm autem ea quæ circumferebantur ad nos pervenissent, quippe quibus ultimo sanè loco sumendum esset, minimæ partes relictæ erant; tum ille palàm visus est magno mœrore affici, & secum ipse, O iniquam *meam* fortunam, quì jam huc sim arcessitus! Et ego aiebam, Nè sis solicitus: statim enim à nobis incipiet, ac tu primus capies quod maximum erit. Et *coquus* interim tertium circumferebat, quod *solum* sanè circumferendum restabat: atque ille secundo post me sumebat loco. Cùm autem tertius *etiam* sumpsisset, & visus est *huic* majorem suâ portionem accepisse, id quod sumpserat abjicit, velut aliud sumpturus. At coquus, qui eum nihil quicquam obsonii egere putaret, abiit atque *aliis* fercula priùs adferebat, quàm ille aliud sumpsisset. Hìc enimverò usque adeò graviter hunc casum tulit, ut, cùm absumptum esset quod acceperat obsonium, etiam quod

1 Παραφέρων] Participium hoc, pro περιφέρων, Stephanus primùm huc per errorem irrepsisse putavit: deindè, veterem scripturam retinere, alio tamen sensu, nempè pro *ultrà, sive ulterius ferens*, accipere, maluit. Ego Budæum laudo; quem fatetur quidem Stephanus utrumque, παραφέρων, nimirum, & περιφέρων, eodem significato dici putâsse; sed falsò eum asserit ex hoc tantùm Xenophontis loco suam opinionem confirmâsse. Audi Athenæum, quem citat Budæus: Ἔδοξεν οὖν πᾶσιν, διὰ τὸν τηλικόνδε ὅρκον, μὴ βιάζεσθαι τὸν ἄνθρωπον· ἐπ' ἄλλο δέ τι τῶν περιφερομένων τὰς χεῖρας ἐπιβάλλειν. Καὶ ὁ Οὐλπιανὸς ἔφη, ——— οὐδείς τινος γεύσεται, πρὶν λεχθῆναι, ποῦ κεῖται τὸ παραφέρειν ——— Καὶ ὁ Μάγνος ἔφη, Ἀριστοφάνης ἐν Προαγῶνι.

Τί οὐκ ἐκέλευσας παραφέρειν τὰ ποτήρια

——— Ἄλεξις ἐν Παμφίλῃ·

Παρέθηκε τὴν τράπεζαν, εἶτα παραφέρων
Ἀγαθῶν ἁμάξας; ——— — Athen. lib. ix. p. 380. Idem, l. xi. p. 464.

Καὶ τραγήματα παραφέρειν &c.

Plura si velis, consulas licet Budæum. Ego quidem his fretus, vulgatam lectionem, à quâ stant libri omnes, minimè deserendam puto.

ὑπὸ τοῦ ἐκπεπλῆχθαί τε καὶ ὀργίζεσθαι τῇ τύχῃ, δυσφορούμενος ἀνέτρεψεν. Ὁ μὲν δὴ λοχαγὸς, ὁ ἐγγύτατα ἡμῶν, ἰδὼν, συνεκρότησέ τε τὼ χεῖρε, καὶ τῷ γέλωτι ηὐφραίνετο. Ἐγὼ μέντοι, ἔφη, προσεποιούμην βήττειν· οὐδὲ γὰρ αὐτὸς ἠδυνάμην κατέχειν τὸν γέλωτα. Τοιοῦτον μὲν δή σοι, ὦ Κῦρε, ἕνα τῶν ἑταίρων ἐπιδεικνύω, ἔφη. Ἐπὶ μὲν δὴ τούτῳ, ὥσπερ εἰκὸς, ἐγέλασαν. Ἄλλος δέ τις ἔλεξε τῶν ταξιάρχων.

Οὗτος μὲν δὴ, ἔφη, ὦ Κῦρε, ὡς ἔοικεν, οὕτω δυσκόλῳ [1] ἐνέτυχεν. Ἐγὼ δὲ, ὡς σὺ διδάξας ἡμᾶς τὰς τάξεις ἀπέπεμψας, καὶ ἐκέλευσας διδάσκειν τὴν ἑαυτοῦ ἕκαστον τάξιν, ἃ παρὰ σοῦ ἐμάθομεν, οὕτω δὴ καὶ ἐγὼ, ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι ἐποίουν, ἐλθὼν ἐδίδασκον ἕνα λόχον. Καὶ στήσας τὸν λοχαγὸν πρῶτον, καὶ τάξας δῆτα ἐπ' αὐτῷ ἄνδρα νεανίαν, καὶ τοὺς ἄλλους, ᾗ ᾤμην δεῖν, ἔπειτα στὰς ἐκ τοῦ ἔμπροσθεν, βλέπων εἰς τὸν λόχον, ἡνίκα μοι ἐδόκει καιρὸς εἶναι, [2] προϊέναι ἐκέλευσα. Καὶ ὁ ἀνήρ σοι ὁ νεανίας ἐκεῖνος προελθὼν τοῦ λοχαγοῦ ἔμπροσθεν,

ei reliquum erat intinctûs, stupefactus *jam* iratúsque fortunæ, id præ impatientiâ everteret. Id quidem cum proximus nobis manipuli præfectus videret, manibus complosis ridens gaudebat. Ego verò, inquit, tussire me simulabam; neque enim ipse risum continere possem. Ejusmodi sanè, inquit, Cyre, quendam è sociis tibi *nostris* ostendo. Hîc omnes quidem, ut par erat, riserunt. Et alius quidam ex cohortium præfectis.

Hic quidem, Cyre, inquit, in morosum ità, ut videtur, incidit. Ego verò, postquam tu nos rationes ordinum à te edoctos dimisisses, ac jussisses uti quisque suam cohortem ea doceret, quæ abs te didicissemus, atque ità ipse, *inquam*, quemadmodùm & alii fecêre, discedens *abs te* manipulum unum erudiebam. Et cùm manipuli præfectum loco primo statuissem, ac post hunc quidem strenuum *quendam* juvenem collocâssem, cæterósque, quo quemque loco *disponendum* putabam, stans deindè ab anteriori parte, versúsque manipulum respiciens, cùm opportunum mihi visum esset, progredi jussi. Ac *protinùs* juvenis ille progressus ante manipuli præfectum,

1 Δυσκόλῳ ἐνέτυχεν] Sic edidit Stephanus, veteris cujusdam exemplaris fide nixus; & sic in margine scripsit Leunclavius. Vulgò quidem, satis ineptè, δυσκόλως ἐπέτυχεν, vel, quòd sanè ferri potest, δυσκόλῳ ἐπέτυχεν.

2 Προϊέναι] Vulgò, προσιέναι. perperam. Lectionem quam damus, MS. Bodl. repræsentat, eámque nos meritò amplexos esse, quæ mox sequuntur verba, luculenter satis ostendunt: Ἀλλὰ ἐγὼ οὐ σοὶ μόνῳ ἐκέλευσα, ἀλλὰ πάντας προϊέναι. Et, Οὐκ ἀκούεις, ἔφη, προστάττοντος προϊέναι πάντας; Quia etiam, Leunclavium nobiscum facere invenio; à quo tamen, ut etiam ab omnibus aliis editoribus, paulò post, προσελθὼν, pro προελθὼν, mendosè scribitur. Hanc vocem reponendam vidit Stephanus, eámque exhibet MS. Bodl. & loci ratio postulat: nam, paucis interjectis, legimus, Καὶ ὃς ἔφη, Προέρχομαι, ὥσπερ σὺ κελεύεις.

πρότερ☉ ἐπορεύετο. Κἀγὼ ἰδὼν εἶπον, Ω ἄνθρωπε, τί ποιεῖς; Καὶ ὃς ἔφη, Προέρχομαι, ὥσπερ σὺ κελεύεις. Κἀγὼ εἶπον, Αλλ' ἐγὼ ἐ σὲ μόνον ἐκέλευον, ἀλλὰ πάντας, προϊέναι. Καὶ ὃς ἀκέσας τῦτο, μεταςραφεὶς πρὸς τὲς λοχίτας εἶπεν, Οὐκ ἀκέετ', ἔφη, προςάττοντ☉ προϊέναι πάντας; Καὶ οἱ ἄνδρες πάντες παρελθόντες τὸν λοχαγὸν ᾔεσαν πρὸς ἐμέ. Επεὶ δὲ ὁ λοχαγὸς αὐτὲς ἀνεχώριζεν, ἐδυσφόρεν τε, καὶ ἔλεγον, Ποτέρῳ χρὴ πείσασθαι; νῦν γὰρ ὁ μὲν κελεύει προϊέναι, ὁ δ' ἐκ ἐᾷ. Εγὼ μέντοι ἐνεγκὼν ταῦτα πρᾴως, ἐξαρχῆς αὖ καταχωρίσας, εἶπον, μηδένα τῶν ὄπισθεν κινεῖσθαι, πρὶν ἂν ὁ πρόσθεν ἡγῆται· ἀλλὰ τῦτο μόνον ὁρᾷν πάντας, τῷ πρόσθεν ἕπεσθαι. Ως δ' εἰς Πέρσας τὶς ἀπιὼν ἦλθε πρὸς ἐμὲ καὶ ἐκέλευσέ με τὴν ἐπιςολὴν δῦναι, ἣν ἔγραψα οἴκαδε, κἀγὼ (ὁ γὰρ λοχαγὸς ᾔδει ὅπε ἔκειτο ἡ ἐπιςολὴ) ἐκέλευσα αὐτὸν δραμόντα ἐνεγκεῖν τὴν ἐπιςολήν· ὁ μὲν δὴ ἔτρεχεν· ὁ δὲ νεανίας ἐκεῖν☉ εἵπετο τῷ λοχαγῷ, ζὺν αὐτῷ τῷ θώρακι καὶ τῇ κοπίδι· καὶ ὁ ἄλλ☉ δὲ πᾶς λόχ☉, ἰδὼν ἐκεῖνον, ζυνέτρεχε· καὶ ἧκον οἱ ἄνδρες φέροντες τὴν ἐπιςολήν. Οὕτως, ἔφη, ὅγε ἐμὸς λόχ☉ ἀκριβοῖ σοι πάντα τὰ παρὰ ζῦ. Οἱ μὲν δὴ ἄλλοι, ὡς εἰκὸς, ἐγέλων ἐπὶ τῇ δορυφορίᾳ τῆς ἐπιςολῆς. Ο δὲ Κῦρ☉ εἶπεν,

prior incedebat. Quod ego cùm viderem, Quid, inquam, agis, homo? Et ille, Progredior, ait, quemadmodum tu jubes. Atqui ego, inquam, non te ſolum, ſed omnes, progredi jubebam. Id ille cùm audîſſet, ad *ſocios* manipulares converſus, Annon auditis, ait, jubentem, omnes progredi? Tum viri omnes manipuli præfectum prætergreſſi, ad me venerunt. Cùm autem manipuli præfectus eos priorem in locum redire vellet, ſtomachabantur, & dicebant, Utri parendum erit? Jam enim hic progredi jubet, ille vetat. At ego hæc æquo ferebam animo, & cùm de integro in ſuum quemque locum reſtituiſſem, nè quis ſe poſteriorum prius commoveret, èdicebam, quàm anterior præcederet; ſed unum hoc ſpectarent omnes, ut anteriorem ſequerentur. Quidam verò in Perſiam profecturus cùm ad me veniret, & abs me poſtularet, ut epiſtolam *ei* darem, quam domum *mittendam* ſcripſeram: atque ego cùm juberem manipuli præfectum (is enim quo loco ſita eſſet epiſtola nôrat) ad epiſtolam *eam* adferendam currere; ille quidem curſui ſe dabat: juvenis autem ille manipuli præfectum, cum ipſo thorace copidéque, ſequebatur: reliquus item univerſus manipulus, illum intuens, unà currebat: atque *adeò* viri venêre epiſtolam ferentes. Sic *demùm*, inquit, meus quidem manipulus omnia accuratè tenent abs te *imperata*. Ac alii quidem, ut par erat, de hoc epiſtolæ ſatellitio ridebant. Cyrus autem inquit,

Ω Ζεῦ καὶ πάντες θεοὶ, οἵους ἄρα ἡμεῖς ἔχομεν ἄνδρας ἑταίρους· οἵ γε εὐθεράπευτοι μὲν οὕτως εἰσὶν, ὥστε εἶναι αὐτῶν καὶ μικρῷ ὄψῳ παμπόλλους φίλους ἀνακτήσασθαι· πιθανοὶ δ' οὕτως εἰσί τινες, ὥστε πρὶν εἰδέναι τὸ προσταττόμενον, πρότερον πείθονται. Εγὼ μὲν οὐκ οἶδα ποίους τινὰς χρὴ μᾶλλον εὔξασθαι, ἢ τοιούτους στρατιώτας ἔχειν. Ο μὲν δὴ Κῦρος ἅμα γελῶν, οὕτως ἐπῄνεσε τοὺς στρατιώτας.

Εν δὲ τῇ σκηνῇ ἐτύγχανέ τις ὢν τῶν ταξιάρχων, Αγλαϊτάδας ὄνομα· ἀνὴρ, τὸν τρόπον, τῶν [1] στρυφνοτέρων ἀνθρώπων· οὗτος ὧδέ πως εἶπεν· Η γὰρ οἴει, ἔφη, ὦ Κῦρε, τούτους ἀληθῆ λέγειν ταῦτα; Αλλὰ τί μὴν βουλόμενοι, ἔφη ὁ Κῦρος, ψεύδονται; Τί δ' ἄλλο γε, ἔφη, εἰ μὴ γέλωτα ποιεῖν ἐθέλοντες; ὑπὲρ οὗ λέγουσί τε ταῦτα, καὶ ἀλαζονεύονται. Καὶ ὁ Κῦρος, Εὐφήμει, ἔφη· μὴ λέγε ἀλαζόνας εἶναι τούτους. Ο μὲν γὰρ ἀλαζὼν ἔμοιγε δοκεῖ ὄνομα κεῖσθαι ἐπὶ τοῖς προσποιουμένοις καὶ πλουσιωτέροις εἶναι, ἢ εἰσι, καὶ ἀνδρειοτέροις, καὶ ποιήσειν ἃ μὴ ἱκανοί εἰσιν ὑπισχνουμένοις· καὶ ταῦτα, φανεροῖς γιγνομένοις, ὅτι τοῦ λαβεῖν τι ἕνεκα καὶ κερδᾶναι ποιοῦσιν.

O Jupiter diique omnes, quales tandem, *quales* viros socios habemus! quos tam levi sanè cultu demereri liceat, ut multorum ex iis amicitia exiguo etiam obsonio conciliari queat: nonnulli autem adeò sunt ad obedientiam propensi, ut, priusquàm nôrint quid sit imperatum, pareant. Ego quidem haud scio, quales tandem potiùs optandum sit, quàm ut hujusmodi quis habeat milites. Et Cyrus quidem simul ridens, hoc modo milites collaudabat.

Erat autem fortè in tabernaculo quidam ex præfectis cohortium, Aglaïtadas nomine; vir, quod ad mores adtineret, ex asperiorum numero: is in hunc ferè modum loquutus est; Tûne, inquit, Cyre, vera istos hæc narrare putas? Quid igitur, inquit Cyrus, mentiendo quærunt? Quid aliud, inquit, nisi quòd risum movere volunt? cujus rei causâ & narrant hæc, & sese ostentant. Tum Cyrus, Bona verba, *quæso*, ait: nè hos ostentatores appellaveris. Nam mihi quidem nomen ἀλαζὼν iis inditum fuisse videtur, qui se & ditiores esse simulant & magìs strenuos, quàm sint, quique pollicentur ea se præstaturos, quibus ipsi præstandis non sufficiant; idque, si pateat ipsos *hæc* accipiendi aliquid & quæstûs causâ facere.

1 Στρυφνοτέρων] Vulgò, στυφνοτέρων. At melior videtur lectio, quam, MSto. Bodl. firmatam, ex margine in textum recepimus. Eadem vox, sensu consimili, ab Aristophane est usurpata, Σφηκ. v. 872.

Παῦσόν τ' αὐτῷ τοῦ τὸ λίαν στρυφνὸν
καὶ πρίνινον ἦθος.

Οἱ δὲ μηχανώμενοι γέλωτα τοῖς συνοῦσι, μήτε ἐπὶ τῷ ἑαυτῶν κέρδει, μήτ' ἐπὶ ζημίᾳ τῶν ἀκουόντων, μήτε ἐπὶ βλάβῃ μηδεμιᾷ, πῶς οὐχ οὗτοι ἀστεῖοι ἂν καὶ [1] εὐχάριτες δικαιότερον ὀνομάζοιντο μᾶλλον ἢ ἀλαζόνες; Ὁ μὲν δὴ Κῦρος οὕτως ἀπελογήσατο περὶ τῶν τὸν γέλωτα παρασχόντων. Αὖθις δὲ ὁ λοχαγὸς, ὁ τὴν τοῦ λόχου χαριτίαν διηγησάμενος, ἔφη, Ἦ που ἂν, ὦ Ἀγλαϊτάδα, εἴ γε κλαίειν ἐπειρώμεθά σε ποιεῖν, σφόδρα ἂν ἡμῖν ἐμέμφου· (ὥσπερ ἔνιοι καὶ ἐν ᾠδαῖς καὶ ἐν λόγοις οἰκτρὰ ἄττα λογοποιοῦντες εἰς δάκρυα πειρῶνται ἄγειν) ὁπότε γε νῦν καὶ αὐτὸς εἰδὼς ὅτι εὐφραίνειν μέν τι σε βουλόμεθα, βλάπτειν δ' οὐδὲν, ὅμως οὕτως ἐν πολλῇ ἀτιμίᾳ ἡμᾶς ἔχεις. Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Ἀγλαϊτάδας, καὶ δικαίως γε· ἐπεὶ καὶ αὐτοῦ [2] τοῦ κλαίειν καθίζοντος τοὺς φίλους, πολλαχοῦ ἔμοιγε δοκεῖ ἐλάττονος ἄξια διαπράττεσθαι ὁ γέλωτα αὐτοῖς μηχανώμενος. Εὑρήσεις δὲ καὶ σὺ, ἢν ὀρθῶς λογίζῃ, ἐμὲ ἀληθῆ λέγοντα. Κλαύμασι μέν γε καὶ πατέρες υἱοῖς σωφροσύνην μηχανῶνται, καὶ διδάσκαλοι παισὶν ἀγαθὰ μαθήματα· καὶ νόμοι γε πολίτας διὰ τοῦ κλαίοντας καθίζειν, εἰς δικαιοσύνην προτρέπονται· τοὺς δὲ

Qui verò risum *aliis* secum versantibus, neque lucri sui, neque detrimenti audientium, neque ullius adeò damni causâ movent, quid causæ est cur hi non urbani ac faceti justiùs quàm ostentatores appellentur? Atque in hunc sanè modum Cyrus eos, qui risum excitaverant, defendebat. Rursùs autem manipuli præfectus ille, qui rem eam narraverat quam lepidè fecit manipulus, inquit, Certè quidem, Aglaïtada, si te ad fletum commovere conati essemus, (quemadmodùm nonnulli tam carminibus quàm orationibus miserabilia quædam commenti lacrimas ciere nituntur) vehementer nos reprehendisses; cùm nunc quidem licèt & ipse noveris velle nos te exhilarare, minimè autem lædere, ità tamen contumeliosè nos habes. Et jure quidem *id* profectò, ait Aglaïtadas: nam qui risum amicis excitat, videtur is mihi sanè quiddam efficere longè minoris æstimandum, quàm qui eos inducit, ut sedentes plorent. Et tu quoque, si rectè rem perpenderis, me vera dicere invenies. Nam fletu & patres filios temperantes reddere conantur, & magistri puerorum animos bonis disciplinis imbuere: leges etiam dum eò cives adigunt ut sedentes plorent, ad justitiam eos impellunt: illos verò

1 Εὐχάριτες] Vulgati quidam, & Stobæus εὐχάριτα. At solet hic crebrò, in transcribendis Auctoribus, errare. Nos meliores duces, Stephanum, Leunclavium, & MS. Bodl. secuti sumus.

2 Τοῦ κλαίειν καθίζοντος] Duo paulò post sequentes loci, in quibus κλαίοντας καθίζειν legitur, Stephano locum hunc meritò suspectum reddere videbantur. Eâdem hâc phrasi utitur etiam Noster, Symp. pag. 503.——πολλοὺς κλαίοντας καθίζειν. Brodæus censent ἕνεκα hîc ante κλαίειν intelligi debere. Sed cum Stephano libet ἐπέχειν, propter raritatem hujus loquendi generis.

γέλωτα μηχανωμένους ἔχοις ἂν εἰπεῖν ἢ σώματα ὠφελοῦντας, ἢ ψυχὰς οἰκονομικωτέρας ποιοῦντας ἢ πολιτικωτέρας; Ἐκ τούτου ὁ Ὑστάσπης ὧδέ πως εἶπε· Σὺ, ἔφη, ὦ Ἀγλαϊτάδα, ἢν ἐμοὶ πείθῃ, εἰς μὲν τοὺς πολεμίους θαῤῥῶν δαπανήσεις τοῦτο τὸ πολλοῦ ἄξιον, καὶ κλαίοντας ἐκείνους πειράσῃ καθίζειν· ἡμῖν δὲ πάντως, ἔφη, [1] καὶ τοῖσδε τοῖς φίλοις τούτου τοῦ ὀλίγου ἀξίου γέλωτος ἐπιδαψιλεύσῃ. Καὶ γὰρ οἶδ' ὅτι πολύς σοι ἐστὶν ἀποκείμενος· οὔτε γὰρ αὐτὸς χρώμενος ἀνήλωκας αὐτὸν, οὐδὲ μὴν φίλοις γε, οὐδὲ ξένοις ἑκὼν εἶναι γέλωτα παρέχεις· ὥστε οὐδεμία σοι πρόφασίς ἐστιν, ὡς οὐ παρεκτέον σοι ἡμῖν γέλωτα. Καὶ ὁ Ἀγλαϊτάδας εἶπε, Καὶ σὺ δ' αὖ, ὦ Ὑστάσπη, γέλωτα πειρᾷ ποιεῖν ἐξ ἐμοῦ; Καὶ ὁ λοχαγὸς εἶπε, Ναὶ μὰ Δί', ἀνόητος ἄρα ἐστίν· ἐπεὶ ἔκ γε σοῦ πῦρ, οἶμαι, ῥᾷον ἄν τις ἐκτρίψειεν, ἢ γέλωτα ἐξαγάγοι. Ἐπὶ τούτῳ μέν δὴ οἵ τε ἄλλοι ἐγέλασαν, τὸν τρόπον εἰδότες αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς ὁ Ἀγλαϊτάδας ἐπεμειδίασε. Καὶ ὁ Κῦρος ἰδὼν αὐτὸν φαιδρωθέντα, Ἀδικεῖς, ἔφη, ὦ λοχαγὲ, ὅτι ἄνδρα ἡμῖν τὸν σπουδαιότατον διαφθείρεις, γελᾷν ἀναπείθων, καὶ ταῦτ', ἔφη, οὕτω πολέμιον ὄντα τῷ γέλωτι. Ταῦτα μὲν δὴ ἐνταῦθ' ἔληξεν. Ἐκ δὲ τούτου Χρυσάντας ὧδε ἔλεξεν·

qui risum excitant, an dicere possis vel corporibus aliquid adferre commodi, vel animos ad rei privatæ publicæve administrationem magis idoneos efficere? Hystaspes deindè sic fermè loquutus est; Tu, inquit, Aglaïtada, si me audias, in hostes illud magni æstimandum audacter impendes, & efficere conaberis illi ut sedentes plorent: nobis autem, ait, & amicis hisce *tuis* risûs aliquid, vilis illius rei, omninò largieris. Nam *hujus* apud te magnam repositam esse copiam scio: neque enim ipse usu eum absumpsisti, neque amicis sanè, neque hospitibus libens ridendi materiam præbes: adeò ut nihil prætexere possis quo minùs risum nobis impertias. Et Aglaïtadas, Túne etiam, Hystaspa, inquit, ex me risum elicere conaris? Ibi tum manipuli præfectus inquit, Demens fuerit profectò, *id utique si conaretur:* nam ex te quidem, opinor, ignem faciliùs quis excusserit, quàm risum elicuerit. Hîc quidem & alii, qui ingenium illius nôssent, riserunt, & leniter subrisit etiam Aglaïtadas ipse. Ac Cyrus eum exhilaratum videns, Iniquè agis, inquit, manipuli præfecte, quòd dum *huic* ut rideat persuades, nobis maximâ gravitate virum corrumpis, præsertim, ait, qui adeò risui sit infestus. Et hæc quidem hîc finem habuerunt. Chrysantas verò deinceps hujusmodi verba fecit:

1 Καὶ τοῖσδε τοῖς &c.] In editis quibusdam legitur, ἐν τοῖς δὲ τοῖς &c. in aliis, ἐν τοῖς &c. Stephanus dicit paucos ex multis codices scriptam non habere præpositionem ἐν, eamque, ut supervacaneam, expungendam putat. Lectionem, quam damus, exhibet MS. Bodl. Edit. Eton. Elzev. aliæque.

Ἀλλ' ἔγωγ', ἔφη, ὦ Κῦρε, καὶ πάντες οἱ παρόντες, ἐννοῶ ὅτι ἐξεληλύθασι μὲν σὺν ἡμῖν οἱ μὲν καὶ βελτίονος, οἱ δὲ καὶ μείονος ἄξιοι· ἢν δέ τι γένηται ἀγαθὸν, ἀξιώσουσι πάντες οὗτοι ἰσομοιρεῖν. [1] Καί τοι ἔγωγε οὐδὲν ἀνισώτερον νομίζω τῶν ἐν ἀνθρώποις εἶναι, τοῦ τῶν ἴσων τόν τε κακὸν καὶ τὸν ἀγαθὸν ἀξιοῦσθαι. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπε πρὸς τοῦτο, Ἆρ' οὖν, πρὸς τῶν θεῶν, κράτιστον ἡμῖν, ἄνδρες, ἐμβαλεῖν περὶ τούτου βουλὴν εἰς τὸν στρατὸν, πότερα δοκεῖ, ἤν τι ἐκ τῶν πόνων διδῷ ὁ θεὸς ἀγαθὸν, ἰσομοίρους πάντας ποιεῖν, ἢ σκοποῦντας τὰ ἔργα ἑκάστου, πρὸς ταῦτα καὶ τὰς τιμὰς ἑκάστῳ προτιθέναι; Καὶ τί δεῖ, ἔφη ὁ Χρυσάντας, ἐμβαλεῖν λόγον περὶ τούτου, ἀλλ' οὐχὶ προειπεῖν ὅτι οὕτω ποιήσεις; Ἢ οὐ σὺ καὶ τοὺς ἀγῶνας, ἔφη, προεῖπας καὶ τὰ ἆθλα; Ἀλλὰ μὰ Δί', ἔφη ὁ Κῦρος, οὐχ ὅμοια ταῦτα ἐκείνοις. Ἃ μὲν γὰρ ἂν στρατευόμενοι κτήσωνται, κοινὰ, οἶμαι, ἑαυτοῖς ἡγήσονται εἶναι· τὴν δὲ ἀρχὴν τῆς στρατείας ἐμὴν ἴσως ἔτι οἴκοθεν νομίζουσιν εἶναι· ὥστε διατάττοντα ἐμὲ τοὺς ἐπιστάτας οὐδὲν, οἶμαι, ἀδικεῖν νομίζουσιν. Ἦ καὶ οἴει,

Ego quidem, Cyre, vósque omnes qui adestis, inquit, cogito, nobiscum nonnullos pluris, minoris alios, faciendos *domo* profectos esse: si quid autem prosperè evenerit, omnes hi æquales portiones consequi postulabunt. At ego quidem nihil in rebus humanis inæqualius esse duco, quàm ignavum & fortem æqualibus *præmiis* haberi dignos. Ad hoc subjecit Cyrus, An igitur, per deos, optimum, viri, fuerit hâc de re ad exercitum referre, utrum placeat, si quid de laboribus boni deus dederit, æquales facere omnium partes, an consideratis cujusque factis, ad horum rationem honores cuique proponere? Et quid opus est, inquit Chrysantas, de hoc *ad exercitum* referre, ac non edicere potiùs ità te facturum esse? Annon tu et certamina indixisti, ait, & *constituisti* præmia? At profectò, subjecit Cyrus, hæc illis non sunt similia. Nam quæcunque *hâc* in expeditione acquirent, ea, ut arbitror, communia sibi fore putabunt: imperium verò *hâc* in expeditione *summum* fortassis etiam domestico jure mihi deberi existimant: itaque si præfectos ego constituo, nihil, opinor, me contra jus fásque agere putant. Num putas,

1 Καί τοι ἔγωγε &c.] Hoc olim questus est Achilles, nihilo uberiora esse virtutis, quàm ignaviæ, præmia.

——— ἐπεὶ οὐκ ἄρα τις χάρις ἦεν
Μάρνασθαι δηΐοισι μετ' ἀνδράσι νωλεμὲς αἰεί·
Ἴση μοῖρα μένοντι, καὶ εἰ μάλα τις πολεμίζοι·
Ἐν δὲ ἰῇ τιμῇ ἠμὲν κακὸς, ἠδὲ καὶ ἐσθλός.
Il. ι. v. 316. & seq.

Atque hæc præmia largiendi ratio, exempto omni accipientium discrimine, Euripidi est civitatum pestis:

Ἐν τῷδε γὰρ κάμνουσιν αἱ πολλαὶ πόλεις,
Ὅταν τις ἐσθλὸς καὶ πρόθυμος ὢν ἀνὴρ,
Μηδὲν φέρηται τῶν κακιόνων πλέον.
Hec. v. 306. & seq.

ἔφη ὁ Χρυσάντας, ψηφίσασθαι ἂν τὸ πλῆθος συνελθὸν, ὥστε μὴ ἴσων ἕκαστον τυγχάνειν, ἀλλὰ τοὺς κρατίστους καὶ τιμαῖς καὶ δώροις πλεονεκτεῖν; Ἔγωγ᾽, ἔφη ὁ Κῦρος, οἶμαι, ἅμα μὲν ὑμῶν συναγορευόντων, ἅμα δὲ καὶ αἰσχρὸν ὂν [1] ἀντιλέγειν, μὴ οὐχὶ τὸν πλεῖστα καὶ πονοῦντα, καὶ ὠφελοῦντα τὸ κοινὸν, τοῦτον καὶ μεγίστων ἀξιοῦσθαι. Οἶμαι δὲ, ἔφη, καὶ τοῖς κακίστοις σύμφορον φανεῖσθαι τοὺς ἀγαθοὺς πλεονεκτεῖν. Ὁ δὲ Κῦρος ἐβούλετο καὶ αὐτῶν ἕνεκα τῶν ὁμοτίμων γενέσθαι τοῦτο τὸ ψήφισμα. Βελτίους γὰρ ἂν καὶ αὐτοὺς ἡγεῖτο εἶναι, εἰ εἰδεῖεν ὅτι ἐκ τῶν ἔργων καὶ αὐτοὶ κρινόμενοι, τῶν ἀξίων τεύξοιντο. Καιρὸς οὖν αὐτῷ ἐδόκει εἶναι νῦν ἐμβαλεῖν περὶ τούτου ψῆφον, ἐν ᾧ καὶ οἱ ὁμότιμοι ὤκνουν τὴν τοῦ ὄχλου ἰσομοιρίαν. Οὕτω δὴ συνεδόκει τοῖς ἐν τῇ σκηνῇ ἐμβαλέσθαι περὶ τούτου λόγον, καὶ συναγορεύειν ταῦτα ἔφασαν χρῆναι, ὅςισπερ ἀνὴρ οἴοιτο εἶναι.

Ἐπιγελάσας δὲ τῶν ταξιαρχῶν τις εἶπεν, Ἀλλ᾽ ἐγὼ, ἔφη, ἄνδρα καὶ τοῦ δήμου οἶδα ὃς συνερεῖ, ὥστε μὴ εἰκῇ οὕτως ἰσομοιρίαν εἶναι. Ἄλλος δ᾽ ἀντήρετο τοῦτον, τίνα λέγοι. Ὁ δ᾽ ἀπεκρίνατο, Ἔστι, νὴ Δί᾽, ἀνὴρ σύσκηνος ἐμὸς, ὃς ἐν παντὶ μαστεύει πλέον ἔχειν.

inquit Chrysantas, fore ut vulgus, postquam convenerit, sciscat, nè æquales singuli portiones consequerentur, sed præstantissimos *quosque* cùm honoribus tum præmiis maximè augendos esse? Equidem *sic* arbitror, ait Cyrus, tum quia vos mihi adsensuri estis, tum quòd turpe fuerit recusare quo minùs is qui & plurimum laboris sustinet & plurimum reipublicæ utilitatis adfert, etiam maximis *quibusque* dignus habeatur potiaturque. Arbitror autem, inquit, vel ignavissimis commodum visum iri, *viros* fortes potiori esse *quam cæteros* conditione. Et Cyrus *quidem* eorum etiam causâ qui ὁμότιμοι appellantur decretum hoc fieri volebat. Nam & hos magìs strenuos futuros existimabat, si intelligerent, judicio de ipsis ex operibus facto, se præmia digna consequuturos. Quapropter ei opportunum videbatur, hoc tempore hâc de re suffragium inire, cùm & ii qui ὁμότιμοι vocantur hanc vulgi æqualitatem reformidabant. Itaque iis quoque placuit qui in tabernaculo *tunc* aderant, de hoc referendum esse, ac unumquemque his patrocinari debere aiebant, qui virum *se* perhiberi vellet.

Et quidam è præfectis cohortium subridens dixit, Enimverò ego, inquit, quendam *mediâ* etiam de plebe novi, qui nobis adsentietur, non ità temerè *servandum* esse æqualitatem. Hunc autem interrogabat alius, quemnam diceret. Et respondit is, Est, profectò, quidam mihi contubernalis, qui in omnibus plus aliis habere quærit.

1 Ἀντιλέγειν μὴ &c.] Simili modo locutus est Evangelista; οἱ ἀντιλέγοντες ἀνάστασιν μὴ εἶναι, Luc. xx. 27.

Ἄλλος δ' αὖ ἐπήρετο αὐτὸν, Ἦ καὶ τῶν πόνων; Μὰ Δί', ἔφη, οὐ μὲν δή· ἀλλὰ τοῦτό γε ψευδόμενος ἑάλωκα. Καὶ γὰρ πόνων, καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων, πάνυ πρᾴως ἀεὶ ἐᾷ τὸν βουλόμενον πλέον ἔχειν. Ἀλλ' ἐγὼ μὲν, ἔφη ὁ Κῦρος, ὦ ἄνδρες, γιγνώσκω τοὺς τοιούτους ἀνθρώπους, οἷον καὶ νῦν ὅδε λέγει, εἴπερ δεῖ ἐνεργὸν καὶ πειθόμενον ἔχειν τὸ στράτευμα, [1] ἐξαιρετέους εἶναι ἐκ τῆς στρατιᾶς. Δοκεῖ γάρ μοι τὸ μὲν πολὺ τῶν στρατιωτῶν εἶναι, οἷον ἕπεσθαι, ᾗ ἄν τις ἡγῆται· ἄγειν δ', οἶμαι, ἐπιχειροῦσιν, οἱ μὲν καλοὶ κἀγαθοὶ, ἐπὶ τὰ καλὰ κἀγαθὰ, οἱ δὲ πονηροὶ, ἐπὶ τὰ πονηρά. Καὶ πολλάκις τοίνυν πλείονας ὁμογνώμονας λαμβάνουσιν οἱ φαῦλοι, ἢ οἱ σπουδαῖοι. [2] Ἡ γὰρ πονηρία διὰ τῶν παραυτίκα ἡδονῶν πορευομένη, ταύτας ἔχει συμπειθούσας πολλοὺς αὐτῇ ὁμογνωμονεῖν· ἡ δ' ἀρετὴ πρὸς ὄρθιον ἄγουσα, οὐ πάνυ δεινή ἐστιν ἐν τῷ παραυτίκα εἰκῇ συνεπισπᾶσθαι· ἄλλως τε καὶ ἢν ἄλλοι ὦσιν, ἐπὶ τὸ

Tum alius rursùm interrogabat eum, Num & laborum? Minimè verò, inquit: at hîc ſanè in mendacio ſum deprehenſus. Semper enim æquo admodùm fert animo, in laboribus, & cæteris hujuſmodi, plus alium habere, qui velit. At ego quidem ſtatuo, viri, inquit Cyrus, tales homines, qualem jam iſte narrat, ſi quidem ſtrenuum atque obedientem exercitum habere velimus, numero copiarum *noſtrarum* eximendos eſſe. Nam militum plerique mihi *ſic comparati* eſſe videntur, ut ſequantur, quacunque quis duxerit: ducere verò, ut opinor, viri ſtrenui ac præclari conantur, ad res præclaras & honeſtas, improbi, ad improbas. Atque adeò plurium ſæpè mali homines conſequuntur aſſenſum, quàm probi. Nam improbitas per voluptates in præſentiâ ſe offerentes procedens, harum utitur ope ad multos perſuadendos ipſi uti adſentiantur: virtus autem in ardua ducens, non admodùm pollet in hominibus ad ſe illicò temereque adtrahendis; præſertim ſi ſint alii, qui è

1 Ἐξαιρετέους] Ità ſcripſi de conjecturâ conſilióque Stephani, Mureti & Leunclavii. Et ſanè ſcripturam hanc res ipſa flagitare videtur: nam, ἐξαιρέτους, quod hactenus dedère libri, ſonat, *ſelectos, eximios, exemptos*; non, ut hujus loci ratio poſtulat, *eximendos, ejiciendos*. Si qui enim Lexicographi hanc etiam τοῦ ἐξαίρετος tribuêre vim, hunc ipſum ii locum reſpexêre; cujus tamen vitioſam ſcripturam agnoverunt. Conſtantinus quidem cautiùs; qui ad ἐξαιρέτους habet, *id eſt*, ἐξαιρετέους. Stephanus autem, cùm ἐξαιρετέοι mox dicat Xenophon, ſe non dubitare ait, quin & hîc ἐξαιρετέους itidem legendum ſit. Florentina ſanè editio exhibet, ut hîc ἐξαιρέτους, ità in poſteriore loco, ἐξαίρετοι. Laudo ſibi conſtantem, errantem non ſequor.

2 Ἡ γὰρ πονηρία] Eandem ſententiam his verſibus expreſſit Heſiodus, quos ex eo Plato protulit, *de Republic*. lib. 2. T. 2. p. 364.

Τὴν μέν τοι κακότητα καὶ ἰλαδὸν ἐστιν ἑλέσθαι
Ῥηϊδίως· ὀλίγη μὲν ὁδὸς, μάλα δ' ἐγγύθι ναίει.
Τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν
Ἀθάνατοι· μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος ἐπ' αὐτήν.

πρανὲς καὶ τὸ μαλακὸν ἀντιπαρακαλοῦντες. Καὶ τοίνυν ἣν μέν τινες βλακείᾳ [1] καὶ ἀπονίᾳ μόνον κακοὶ ὦσι, τούτους ἐγὼ νομίζω, ὥσπερ κηφῆνας, δαπάνῃ μόνον ζημιοῦν τοὺς κοινωνούς· οἳ δ' αὖ τῶν μὲν πόνων κακοὶ ὦσι κοινωνοί, πρὸς δὲ τὸ πλεονεκτεῖν σφοδροὶ καὶ ἀναίσχυντοι, οὗτοι καὶ ἡγεμονικοί εἰσι πρὸς τὰ πονηρά· πολλάκις γὰρ δύνανται τὴν πονηρίαν πλεονεκτοῦσαν ἀποδεικνύναι· ὥστε παντάπασιν ἐξαιρετέοι οἱ τοιοῦτοι ἡμῖν εἰσί. Καὶ μηδὲ μέντοι σκοπῆτε, ὅπως ἐκ τῶν πολιτῶν ἀντιπληρώσετε τὰς τάξεις· ἀλλ' ὥσπερ ἵππους, οἳ ἂν ἄριστοι ὦσιν, οὐκ οἳ ἂν πατριῶται, τούτους ζητεῖτε, οὕτω καὶ ἀνθρώπους ἐκ πάντων, οἳ ἂν [2] ὑμῖν μάλιστα δοκῶσι συνισχυριεῖν τε ὑμᾶς καὶ συγκοσμήσειν, τούτους λαμβάνετε. Μαρτυρεῖ δέ μοι καὶ τόδε πρὸς τὸ ἀγαθόν· οὔτε γὰρ ἅρμα δήπου ταχὺ γένοιτ' ἂν, βραδέων ἵππων ἐνόντων, [3] οὔτε δίκαιον, ἀδίκων συνε-

diverſo ad declivem mollémque viam cohortentur. Idcircò ſi qui ex ignaviâ laborúmque detractatione ſolùm ſint mali, eos equidem arbitror, veluti fucos, ſumptûs tantùm damnum ſociis inferre: qui rursùs mali ſunt in laboribus ſocii, in commodis autem *ſuis* captandis vehementes atque impudentes, hi etiam duces ſe ad *facta* præbent improba: ſæpè enim efficere poſſint, ut præcipua commoda improbitati cedant; quare omninò ſunt homines ejuſmodi nobis eximendi. Neque verò vobis circumſpiciendum eſt, quâ ratione de civibus ordines repleatis: ſed quemadmodùm equos, qui optimi, non qui veſtrâ in patriâ ſint nati, quæritis, ſic & homines ex omnibus ſumite, quoſcùnque vobis & roboris & ornamenti plurimum adlaturos exiſtimabitis. Mihi autem hoc quoque teſtimonio eſt, id nobis utile futûrum; quòd neque celer poſſit eſſe currus, cujus equi ſunt tardi, nec bene inſtructus, ſi conjuncti ſint *equi* malè in-

1 Καὶ ἀπονίᾳ] Vulgò ἀπονοίᾳ vitiosè. Interpretes ferè omnes eam, quam damus, lectionem meritò ſecuti ſunt. De vitio enim hîc loquitur Xenophon, quo laborant ii, quibus jucundiſſimum eſt ἀπόνως βιοτεύειν quique adeò ſua vel omninò detrectant officia, vel κακοί εἰσι τῶν πόνων κοινωνοί. Hujuſmodi Noſter homines fucis mox, ignavo pecori, adſimilat: ad *ignaviam* autem deſignandam accommodatior haud dubiè ἀπονία eſt, quàm ἀπόνοια.

2 Οἳ ἂν ὑμῖν] Editi ferè omnes exhibent ἡμῖν. Stephanus rectè ὑμῖν reſcribendum curavit. Hæc enim lectio omninò neceſſaria eſt ad commodum loci ſenſum, eamque MS. Bodl. repræſentat.

3 Οὔτε δίκαιον] Non dubitat Leunclavius quin deſit vocabulum aliquod ante δίκαιον. Quid eſt enim, inquit, ἅρμα δίκαιον, *currus juſtus*? Quis hoc modo loquutus eſt unquam? Dormitat nempè vir bonus, & parum diligenter ea penſitat verba, quibus conſilium ſuum, de voce στράτευμα ante δίκαιον inſerendâ, confirmare nititur. Verba autem ſunt Xenophontis, in lib. 4. Memor. Edit. Leunc. p. 804. φασὶ δέ τινες καὶ ἵππον καὶ βοῦν τῷ βουλομένῳ δικαίους ποιήσασθαι ——— De quibus ſic Leunclavius: "Et quid "στράτευμα δίκαιον, *exercitum juſtum*, dici "miremur? cùm Xenophon etiam Bo"vem & Equum dicat aliquos polliceri "ſe δικαίους ποιήσασθαι, juſtos effecturos, "nimirum, ad operas ſuas idoneos." Hæc ille. At nonne pari ratione & ἅρμα δίκαιον dici poſſit? Imò, verò δίκαιον id omne dici poteſt, cui nihil ad nomen ſuum tuendum deeſt, quod ad uſum debi-

tum

ζευγμένων· ἐδέ γε οἶκος δύναται εὖ οἰκεῖσθαι, πονηροῖς οἰκέταις χρώμενος· ἀλλὰ καὶ ἐνδεόμενος οἰκετῶν, ἧττον σφάλλεται, ἢ ὑπὸ ἀδίκων ταραττόμενος. Εὖ δὲ ἴσε, ὦ ἄνδρες, ἔφη, φίλοι, ὅτι ἐδὲ τῦτο μόνον ὠφελήσυσιν οἱ κακοὶ ναι ἀφαιρεθέντες, ὅτι κακοὶ ἀπέσονται, ἀλλὰ καὶ τῶν καταμενόντων ὅσοι μὲν ἀνεπίμπλαντο ἤδη κακίας, [1] ἀποκαθαρῦνται πάλιν αὐτήν· οἱ δὲ ἀγαθοὶ τὲς κακὲς ἰδόντες ἀτιμασθέντας, πολὺ εὐθυμότερον τῆς ἀρετῆς ἀνθέξονται. Ο μὲν ὕτως εἶπε· τοῖς δὲ φίλοις ἅπασι συνέδοξε ταῦτα, καὶ ὕτως ἐποίυν.

Εκ δὲ τύτυ πάλιν αὖ καὶ σκώμματος ἦρχεν ὁ Κῦρος. Κατανοήσας γάρ τινα τῶν λοχαγῶν σύνδειπνον ἀγόμενον, καὶ παρακλίτην πεποιημένον, ἄνδρα ὑπερδασὺν τε καὶ ὑπέραισχρον, ἀνακαλέσας τὸν λοχαγὸν ὀνομαςὶ, εἶπεν ὧδε· Ω͂ Σαμβαύλα, ἔφη, ἀλλ᾽ ἦ καὶ σὺ, κατὰ τὸν Ελληνικὸν τρόπον, ὅτι καλόν ἐςι, περιάγεις τῦτο τὸ μειράκιον, τὸ παρακατακλινόμενόν σοι; Νὴ τὸν Δί᾽, ἔφη ὁ Σαμβαύλας, ἥδομαι καὶ συνὼν τύτῳ, καὶ θεώμενος αὐτόν. Ακύσαντες δὲ

ſtructi: neque domus quidem rectè adminiſtrari poteſt, quæ improbis utatur famulis: immò etiam minùs detrimenti accipit, ſi careat famulis, quàm ſi ab injuſtis perturbetur. Pro certo autem, amici, habeatis, inquit, ſubmotis malis *militibus*, non id modò *nos* commodum indè percepturos, mali quod aberunt, ſed illi etiam qui nobiſcum manebunt, quotquot ſanè pleni jam improbitatis eſſe cœperunt, rursùs ab eâ ſe repurgabunt; boni autem cùm malos ignominiâ notatos viderint, multò alacriùs virtuti adhæreſcent. Et ille quidem ſermonem hunc habuit: ab amicis autem omnibus comprobata hæc erant, atque *adeò* ab iis res ſic inſtituta eſt.

Atque hîc rursùm Cyrus jocari cœpit. Nam cùm animadvertiſſet è præfectis manipulorum quendam ad cœnam ſecum unà ducere, juxtáque ſe inter diſcumbendum retinere, hominem & hirſutum & deformem admodùm, manipuli præfecto nominatim compellato, ſic *eum* affatus eſt; Num & tu, Sambaula, inquit, in morem Græcorum, hunc accumbentem tibi adoleſcentulum, quia formoſus ſit, circumducis? Profectò, inquit Sambaulas, & hujus conſuetudine & aſpectu delector. Hæc autem

tum aptum eſt, & ſpem de eo conceptam minimè fallit, Sic, apud librum hujus Hiſtoriæ octavum, *γῆδιον δικαιότατον* dicitur; apud Virgilium, *juſtiſſima tellus.* Sic & Mem. lib. 4. equi dicuntur δίκαιοι. & cur non ἅρμα, equorum ratione, δίκαιον, æquè ac ταχὺ, eorundem ratione, appelletur? Quin & participium illud συνεζευγμένων, ad currum δίκαιον, ad equos ἀδίκων, referri debere luculentiſſimè, opinor, indicat.

1 Αποκαθαρῦνται] In vulgatis legitur ἀνακαθαρῦνται. Quod quidem ferri poteſt, nec à me repudiatur, niſi quòd non modò Stephanus aliique illam alteram lectionem præferendam putent, ſed & eam exhibeat MS. Bodl.

ταῦτα οἱ σύσκηνοι, προσέβλεψαν· ὡς δὲ εἶδον τὸ πρόσωπον τοῦ ἀνδρὸς ὑπερβάλλον αἴσχει, ἐγέλασαν πάντες. Καί τις εἶπε, Πρὸς τῶν θεῶν, ὦ Σαμβαύλα, ποίῳ ποτέ σε ἔργῳ ἀνὴρ οὗτος [1] ἀνήρτηται; Καὶ ὃς εἶπεν, Ἐγὼ ὑμῖν, νὴ τὸν Δία, ὦ ἄνδρες, ἐρῶ. Ὁποσάκις γὰρ αὐτὸν ἐκάλεσα, εἴτε νυκτὸς, εἴτε ἡμέρας, οὐ πώποτέ μοι οὔτ' ἀσχολίαν προὐφασίσατο, οὔτε βάδην ὑπήκουσεν, ἀλλ' ἀεὶ τρέχων· ὁποσάκις τε πρᾶξαί τι αὐτῷ προσέταξα, οὐδὲν ἀνιδρωτὶ πώποτε εἶδον αὐτὸν ποιοῦντα. Πεποίηκε δὲ καὶ τοὺς δώδεκα ἅπαντας τοιούτους, οὐ λόγῳ, ἀλλ' ἔργῳ ἀποδεικνὺς, οἵους δεῖ εἶναι. Καί τις εἶπε, Κᾆπειτα τοιοῦτον ὄντα οὐ φιλεῖς αὐτὸν, ὥσπερ τοὺς συγγενεῖς; Καὶ ὁ αἰσχρὸς ἐκεῖνος πρὸς τοῦτο εἶπε, Μὰ Δία, ἔφη· οὐ γὰρ φιλόπονός ἐστιν· ἐπεὶ ἤρκει ἂν αὐτῷ, εἰ ἐμὲ ἤθελε φιλεῖν, τοῦτο ἀντὶ πάντων τῶν γυμνασίων. Τοιαῦτα μὲν δὴ, καὶ γελοῖα καὶ σπουδαῖα, καὶ ἐλέγετο καὶ ἐπράττετο ἐν τῇ σκηνῇ. Τέλος δὲ, τὰς τρίτας σπονδὰς ποιήσαντες, καὶ εὐξάμενοι τοῖς θεοῖς τὰ ἀγαθὰ, τὴν σκηνὴν εἰς κοίτην διέλυον. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ὁ Κῦρος συνέλεξε τοὺς στρατιώτας πάντας, καὶ ἔλεξε τοιάδε·

" Ἄνδρες φίλοι, ὁ μὲν ἀγὼν ἡμῖν ἐγγύς· προσέρχονται γὰρ οἱ

ubi contubernales audiſſent, *in eum* oculos convertêre: & cùm faciem hominis ſupra modum deformem vidiſſent, riſerunt omnes. Et quidam, Quo tandem facto, quæſo, inquit, Sambaula, vir hic te *ſibi* devinxit? Reſpondit ille, Ego vobis, profectò, viri, dicam. Quoties eum ſive noctu, ſive interdiu vocavi, nunquam mihi neque occupationem prætexuit, neque pedetentim, ſed curſim perpetuò paruit: quoties item ut aliquid faceret imperavi, nihil eum vidi unquam ſine ſudore facere. Quin & reliquos *mihi* duodecim tales effecit, non verbis, ſed re demonſtrando, quales eſſe oporteat. Tum quidam ait, Tu verò, talis cùm ſit, non eum oſcularis, ut cognatos *ſoles?* Et ad hoc reſpondit deformis ille, Non profectò, ait: nam minimè eſt laborum amans: quippe ſi me oſculari vellet, omnium hoc ei exercitationum loco eſſet. Et talia quidem partim ridicula, partim ſeria, tum dicebantur in tabernaculo, tum gerebantur. Tandem, ubi tertiam peregiſſent libationem, & à diis bona precati eſſent, convivio ſoluto cubitum iverunt. Poſtridiè autem Cyrus omnes coëgit milites, & hujuſmodi orationem habuit:

" Propè, amici, à nobis adeſt certamen: adventant enim hoſtes.

1 Ἀνήρτηται] Vulgò, ἀνήρπασται. Hunc locum inauſpicatò tentavit Stephanus, nec reponendum vidit ἀνήρτηται, ut commodus conſtaret ſenſus. Hoc autem verbo, eodem planè modo, ſuprà uſus eſt Xenophon; ἀνηρτήσατο δὲ τοσαῦτα φῦλα, &c. p. 5. &, ταχὺ δὲ τῆς πόλεως αὐτῶν ἀνήρτητο &c. p. 33. Et ſic legendum olim rectè conjecerunt Leunclavius & Muretus.

" πολέμιοι. [1] Τὰ δ' ἆθλα τῆς νίκης, ἢν μὲν ἡμεῖς νικῶμεν, δῆλον
" ὅτι οἵ τε πολέμιοι ἂν ἡμέτεροι, καὶ τῶν πολεμίων ἀγαθὰ πάντα·
" ἢν δὲ ἡμεῖς αὖ νικώμεθα, (τοῦτο γὰρ ἀεὶ καὶ λέγειν καὶ ποιεῖν
" δεῖ) καὶ οὕτω τὰ τῶν ἡττωμένων ἀγαθὰ πάντα τοῖς νικῶσιν ἀεὶ
" ἆθλα πρόκειται. Οὕτω δὴ, ἔφη, δεῖ ὑμᾶς γιγνώσκειν, ὡς,
" ὅταν μὲν ἄνθρωποι κοινωνοὶ πολέμου γενόμενοι, ἐν ἑαυτοῖς ἔχω-
" σιν ἕκαστοι, ὡς, εἰ μὴ αὐτός τις προθυμηθήσεται, οὐδὲν ἐσό-
" μενον τῶν δεόντων, ταχὺ πολλά τε καὶ καλὰ διαπράττονται·
" οὐδὲν γὰρ αὐτοῖς ἀργεῖται τῶν πράττεσθαι δεομένων· ὁπόταν δὲ
" ἕκαστος διανοηθῇ ὡς ἄλλος ἔσται ὁ πράσσων καὶ ὁ μαχόμενος,
" κἂν αὐτὸς μαλακίζηται, τοῖς τοιούτοις, ἔφη, εὖ ἴστε, ὅτι
" πᾶσιν ἅμα πάντα ἥξει τὰ χαλεπὰ φερόμενα. Καὶ ὁ θεὸς
" οὕτω πως ἐποίησε· τοῖς μὴ θέλουσιν ἑαυτοῖς προστάττειν ἐκπονεῖν
" τἀγαθὰ, ἄλλους αὐτοῖς ἐπιτακτῆρας δίδωσι. Νῦν οὖν, ἔφη,

" Victoriæ autem præmia, ſi quidem nos vicerimus, hæc *nobis futura*
" conſtat, ut & hoſtes & bona eorum omnia noſtra ſint: ſin ipſi contrà
" vincamur, (nam & ità loqui & ità *fieri* poſſe fingere oportet) itidem
" *noſtra* ſuperatorum bona omnia victoribus præmia ſemper ſunt propo-
" ſita. Sic ergo vobis exiſtimandum eſt, homines belli ſocietate junctos,
" cùm apud ſe ſinguli ſtatuant, nihil ex ſententiâ ſucceſſurum, niſi quiſ-
" que ſuo ſe loco præbuerit alacrem, multa brevi & præclara geſturos;
" nihil enim eorum quæ peragenda ſunt per ſocordiam ab iis negligetur:
" cùm verò quiſque cogitaverit, alium fore rem qui gerat pugnétque,
" licèt ipſe ſegniter agat, hujuſmodi, inquit, homines univerſos, pro
" certo habeatis, adverſa ſimul omnia ſtatim invaſura. Atque ipſe deus
" ſic quodammodò conſtituit: is *enim* illis, qui ſibi imperare nolint, ut
" bona laboribus acquirant, alios dat, qui imperent. Nunc ergò, ait,

1 Τὰ δ' ἆθλα τῆς &c.] Stephanus aliique hæc ità diſtinguunt verba, τὰ δ' ἆθλα, τῆς νίκης. Haud, opinor, commodè. Is autem in ſuis annotationibus verba illa proferens, notis parentheſeos incluſa, τοῦτο γὰρ ἀεὶ &c. ſuſpectum ſe hunc habere locum ait; atque adeò lectorem ad Latinum ſuæ editionis Xenophontem remittit. Monenti tamen ſi quis paruerit, eum promiſſo minimè ſatisfeciſſe, ſed locum ſilentio tranſiiſſe, inveniet. Muretus etiam totum hujus orationis principium à librariis peſſimè acceptum eſſe putat, ideóque partim, ut ipſe ait, veteribus libris, partim conjecturâ fretus, id hoc modo proponit & legendum cenſet: Ἄνδρες φίλοι, ὁ μὲν ἀγὼν ἡμῖν ἐγγύς· προσέρχονται γὰρ οἱ πολέμιοι. Τὰ δὲ ἆθλα τῆς νίκης, ἢν μὲν ἡμεῖς νικῶμεν, τὰ τῶν πολεμίων ἀγαθὰ πάντα· ἢν δὲ ἡμεῖς αὖ νικώμεθα, (καὶ τοῦτο γὰρ λέγειν δεῖ) δηλονότι τῶν πολεμίων τὰ ἡμέτερα. Καὶ οὕτω τὰ τῶν ἡττωμένων ἀγαθὰ πάντα τοῖς νικῶσιν ἀεὶ ἆθλα πρόκειται· Ego conjecturam non improbo. Sed lectionem, quam damus, præſtant libri omnes; niſi quòd Leunclavius καὶ ποιεῖν in marginem rejecerit. Quod factum nollem; cùm ſatìs forſan commodè ſumi poſſit pro τιθέναι, & exponi, *fingere animo*, *ob oculos ponere*. Ut verborum ſenſus ſit,
" Nè verò casûs cujuſque gravioris ſecuri
" ſitis, & ſpolia referendi ampla ſpe ni-
" mis inflati, hoc etiam vobis fatendum
" animóque cogitandum erit, μάχης εἶναι
" ἑτεραλκέα νίκην, bellique adeò eventus,
" ſi qui alii, ancipites eſſe &c.

“ λεγέτω τις, ἐνθάδε ἀναστάς, περὶ αὐτοῦ τούτου, ποτέρως ἂν τὴν
“ ἀρετὴν οἴεται ἀσκεῖσθαι μᾶλλον παρ' ἡμῖν, εἰ μέλλοι ὁ πλεῖστα
“ καὶ πονεῖν καὶ κινδυνεύειν ἐθέλων πλείστης καὶ τιμῆς τεύξεσθαι,
“ ἢ ἂν εἰδῶμεν ὅτι [1] οὐδὲν διαφέρει κακὸν εἶναι· ὁμοίως γὰρ πάντες
“ τῶν ἴσων τευξόμεθα.” Ἐνταῦθα δὴ ἀναστὰς ὁ Χρυσάντας, εἷς
τῶν ὁμοτίμων, ἀνὴρ οὔτε μέγας, οὔτε ἰσχυρὸς ἰδεῖν, φρονήσει δὲ
διαφέρων, ἔλεξεν ὧδε·

“ Ἀλλ' οἶμαι μέν, ἔφη, ὦ Κῦρε, οὐδὲ διανοούμενόν σε ὡς δεῖ
“ ἴσον τοὺς κακοὺς τοῖς ἀγαθοῖς ἔχειν, ἐμβαλεῖν τοῦτον τὸν λόγον,
“ ἀλλ' ἀποπειρώμενον εἴ τις ἄρα ἔσται ἀνήρ, ὅστις ἐθελήσει ἐπι-
“ δεῖξαι ἑαυτόν, ὡς διανοεῖται, μηδὲν καλὸν κἀγαθὸν ποιῶν,
“ ἃ ἂν ἄλλοι τῇ ἀρετῇ καταπράξωσι, τούτων ἰσομοιρεῖν. Ἐγὼ δέ,
“ ἔφη, εἰμὶ μὲν οὔτε ποσὶ ταχύς, οὔτε χερσὶν ἰσχυρός· γιγ-
“ νώσκω δὲ ὅτι ἐξ ὧν ἂν ἐγὼ τῷ ἐμῷ σώματι ποιήσω, οὐκ ἂν
“ κριθείην οὔτε πρῶτος, οὔτε δεύτερος, οἴομαι δὲ οὐδὲ χιλιοστός,
“ ἴσως δὲ οὐδὲ μυριοστός. Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνο σαφῶς ἐπίσταμαι, ὅτι
“ εἰ μὲν οἱ δυνατοὶ ἐρρωμένως ἀντιλήψονται τῶν πραγμάτων,

“ surgat hîc aliquis, déque hoc ipso verba faciat, utro modo virtutem
“ apud nos magìs excultum iri existimet, si is, qui plurimum & laboris
“ & periculorum adire velit, plurimum etiam honoris consequuturus
“ sit, an verò si nihil referre sciamus ignavum esse *quenquam*; quippe
“ omnes pariter æqualia sumus consequuturi præmia.” Tum verò
surgens Chrysantas, unus ex eorum numero qui ὁμότιμοι appellantur,
vir neque *staturâ* magnus, neque specie robustus, sed excellens pruden-
tiâ, in hunc modum loquutus est:

“ Equidem arbitror, Cyre, ait, te de hoc *ad nos* retulisse, non quòd
“ in animo cogitares æquali portione fortes & ignavos debere potiri,
“ sed utì experiaris an quisquam sit, qui ipsum indicare velit, cogitare
“ se, *fore* ut, tametsi nihil ipse pulchrè præclaréve faciat, parem eorum
“ portionem capiat, quæ alii virtute *suâ* comparaverint. Egò verò, in-
“ quit, neque sum pedibus celer, neque manibus robustus; & futurum
“ intelligo, ut judicio ex iis de me facto, quæ meo corpore geram neque
“ primum, neque secundum, neque, opinor, millesimum, immò fortè
“ neque decies millesimum locum habiturus sim. At hoc quoque certò
“ futurum scio, ut si viribus præstantes fortiter res gerendas capessiverint,

1 Οὐδὲν διαφέρει &c.] Muretus legendum censet, οὐδὲν διαφέρει κακὸν ἢ ἀγαθὸν εἶναι. At libri omnes conjecturam respuunt: neque ejus ope locus hic videtur indigere. Quem enim alium, nisi ἀγαθὸν, voluit his verbis Auctor, ὁ πλεῖστα καὶ πονεῖν καὶ κινδυνεύειν ἐθέλων?

" ἀγαθοῦ τινός μοι [1] μετέσαι τοσοῦτον μέρος, ὅσον ἂν δίκαιον ᾖ·
" εἰ δ' οἱ μὲν κακοὶ μηδὲν ποιήσουσιν, οἱ δ' ἀγαθοὶ καὶ δυνατοὶ
" ἀθύμως ἕξουσι, δέδοικα, ἔφη, μὴ ἄλλου τινὸς μᾶλλον, ἢ τοῦ ἀγα-
" θοῦ, μεθέξω πλέον μέρος, ἢ ἐγὼ βούλομαι." Χρυσάντας μὲν δὴ οὕτως εἶπεν. Ανέστη δ' ἐπ' αὐτῷ Φεραύλας, Πέρσης, τῶν δημοτῶν, Κύρῳ πως ἔτι οἴκοθεν συνήθης καὶ ἀρεστὸς ἀνὴρ, καὶ τὸ σῶμα οὐκ ἀφυὴς, καὶ τὴν ψυχὴν οὐκ ἀγεννεῖ ἀνδρὶ ἐοικὼς, καὶ ἔλεξε τοιάδε.

" Εγὼ, ἔφη, ὦ Κῦρε, καὶ πάντες οἱ παρόντες Πέρσαι, ἡγοῦ-
" μαι μὲν ἡμᾶς ἐκ τοῦ ἴσου νῦν ὁρμᾶσθαι πάντας εἰς τὸ ἀγωνί-
" ζεσθαι περὶ ἀρετῆς. Ορῶ γὰρ ὁμοίᾳ μὲν τροφῇ πάντας ἡμᾶς
" τὸ σῶμα ἀσκοῦντας, ὁμοίας δὲ συνουσίας πάντας ἀξιουμένους, τὰ δὲ
" αὐτὰ καλὰ πᾶσιν ἡμῖν προκείμενα. Τό, τε γὰρ τοῖς ἄρ-
" χουσι πείθεσθαι, ἐν κοινῷ κεῖται· καὶ ὃς ἂν φανῇ τοῦτο ἀπροφα-
" σίστως ποιῶν, τοῦτον ὁρῶ παρὰ Κύρου τιμῆς τυγχάνοντα· τό, τ'
" αὖ πρὸς τοὺς πολεμίους ἄλκιμον εἶναι, οὐ τῷ μὲν προσῆκον, τῷ δ'
" οὔ, ἀλλὰ πᾶσι καὶ τοῦτο προκέκριται κάλλιστον εἶναι. [2] Νῦν δὲ,

" mihi etiam tantum boni alicujus obveniet, quantum æquum fuerit:
" sin autem & ignavi nihil fecerit, & fortes robustique animis minùs
" fuerint alacres, vereor, inquit, nè potiùs alterius cujusdam reî, quàm
" boni *alicujus*, partem, eámque majorem, quàm ipse velim, habiturus
" sim." Et hunc quidem in modum loquutus est Chrysantas. Post eum autem surrexit Pheraulas, Persa, qui è plebe erat, Cyro quodammodò jam consuetudine domesticâ familiaris acceptúsque vir, habitu corporis haud indecoro, animo viro degeneri nequaquam similis, atque orationem hanc habuit:

" Ego quidem, Cyre, ac vos Persæ, inquit, quotquot adestis, ex-
" istimo nos omnes jam æquis conditionibus ad virtutis certamen
" contendere. Quippe consimili nos omnes victu curare corpora,
" & omnes eâdem consuetudine dignos haberi fruíque, & eadem
" nobis omnibus *virtutis* decora proposita esse, video. Nam iis ut
" pareamus, qui cum imperio sunt, communiter *omnibus* est propo-
" situm: & quisquis hoc sine recusatione in conspectu omnium præ-
" stat, hunc à Cyro honore affici video: itidem fortiter adversùs
" hostes se gerere, non huic convenit, illi non *convenit*, sed & hoc
" jam antè judicatum est omnibus honestissimum esse. Nunc verò,

1 Μετέσαι τοσοῦτον] A plerisque editis abest vox τοσοῦτον, quam tamen minimè rejiciendam puto, cùm ferè soleat illam alteram, ὅσον, in oratione præcedere. Stephanum eam retinuisse video; & MS. Bodl. eandem exhibet.

2 Νῦν δὲ, ἔφη, &c.] Libri nonnulli repræsentant, νῦν δὲ, φημὶ, &c. Muretus illud φημὶ delendum putat: Stephanus etiam se malle ait codices eos sequi, in quibus ea, quam damus, reperitur scriptura. Et sanè passim illud ἔφη sic adhibitum videmus.

“ ἔφη, ἡμῖν καὶ δέδεικται μάχη, ἣν ἐγὼ ὁρῶ πάντας ἀνθρώπους
“ φύσει ἐπισταμένους, ὥσπερ γε καὶ τἆλλα ζῶα ἐπίστανται τινὰ μά-
“ χην ἕκαστα, οὐδὲ παρ' ἑνὸς ἄλλου μαθόντα, ἢ παρὰ τῆς φύσεως·
“ οἷον, [1] ὁ βοῦς, κέρατι παίειν· ὁ ἵππος, ὁπλῇ· ὁ κύων, στό-
“ ματι· ὁ κάπρος, ὀδόντι. Καὶ φυλάττεσθαι δέ, ἔφη, ἐπίστανται
“ ταῦτα πάντα ἀφ' ὧν μάλιστα δεῖ· καὶ ταῦτα, [2] εἰς οὐδενὸς δι-
“ δασκάλου πώποτε φοιτήσαντα. Καὶ ἐγὼ ἐκ παιδίου εὐθὺς μὲν
“ προβάλλεσθαι ἠπιστάμην πρὸ τούτου, ὅτῳ ᾤμην πληγήσεσθαι· καὶ
“ εἰ μὴ ἄλλο μηδὲν ἔχοιμι, τὼ χεῖρε προέχων, ἐνεπόδιζον, ὅ,τι
“ ἠδυνάμην, τὸν παίοντα· καὶ τοῦτο ἐποίουν οὐ διδασκόμενος,
“ ἀλλὰ καὶ ἐπ' αὐτῷ τούτῳ παιόμενος, εἰ προβαλλοίμην. Μά-
“ χαιραν γεμὴν εὐθὺς παιδίον ὢν ἥρπαζον, ὅπου ἴδοιμι, οὐδὲ
“ παρ' ἑνὸς οὐδὲ τοῦτο μαθών, ὅπως δέοι λαμβάνειν, ἄλλου, ἢ πα-
“ ρὰ τῆς φύσεως, ὥς ἐγώ φημι. Εποίουν γοῦν καὶ τοῦτο κωλυ-
“ όμενος, οὐ διδασκόμενος· ὥσπερ καὶ ἄλλα ἐστὶν ἅ, εἰργόμενος
“ καὶ ὑπὸ πατρὸς καὶ ὑπὸ μητρός, ὑπὸ τῆς φύσεως πράττειν ἠναγ-
“ καζόμην. / Καί, ναὶ μὰ Δία, ἔπαιόν γε τῇ μαχαίρᾳ πᾶν

“ inquit, etiam pugna nobis monſtrata eſt, quam homines ego univer-
“ ſos à naturâ nôſſe video, quemadmodùm & aliorum quælibet ani-
“ malium aliquam pugnam nôrunt, non per alium quenquam, atque
“ ipſam naturam, edocta: verbi gratiâ, bos cornu ferire *novit*; equus,
“ ungulâ; canis, ore; aper, dente. Atque omnia hæc *animalia* ab iis
“ *ſibi* cavere nôrunt, à quibus maximè cavendum eſt; idque, ad nullius
“ unquam magiſtri *ludum* profecta. Ego etiam ſtatim à puero nôram
“ ei *aliquid* objicere, à quo me percuſſum iri putâram; ac ſi nihil aliud
“ haberem, manus prætendens, quantum poteram percutientem impe-
“ diebam: atque hoc faciebam cùm *non modò* non docerer, ſed etiam
“ ob id ipſum vapularem, ſi *quid* objicerem. Gladium porrò ſtatim puer
“ adhuc, ubi vidiſſem, arripiebam, nè hoc quidem, quo pacto prehen-
“ dendus eſſet, ſub alio quoquam, quàm *ipſâ* naturâ, ut ego cenſeo,
“ edoctus. Et hoc quidem certè faciebam cùm prohiberer, non docerer:
“ quemadmodùm & alia *quædam* ſunt quæ, patre licèt matréque veta-
“ rer, facere *tamen* à naturâ cogebar. Ac gladio, profectò, cædebam

1 Οἷον ὁ βοῦς &c.] Libet hîc apponere, quod de variis itidem naturæ donis ſuaviſſimè luſit Anacreon, Od. 2.

Φύσις κέρατα ταύροις,
Ὁπλὰς δ' ἔδωκεν ἵπποις,
Ποδωκίην λαγωοῖς,
Λέουσι χάσμ' ὀδόντων,
Τοῖς &c.

2 Εἰς οὐδενὸς &c.] Ἔλλειψις huic planè ſimilis ea eſt, quâ utitur Evangeliſta, Act. ii. 27. Ὅτι οὐκ ἐγκαταλείψεις τὴν ψυχήν μου εἰς ᾅδου. Et hoc, ſcilicet, & illo loco, ſubaudiamus neceſſe eſt οἶκον vel οἰκίαν.

" ὅ,τι δυναίμην λανθάνειν. Οὐ γὰρ μόνον φύσει ἦν, ὥσπερ
" τὸ βαδίζειν καὶ τρέχειν, ἀλλὰ καὶ ἡδὺ, πρὸς τῷ πεφυκέναι,
" τοῦτο ποιεῖν ἐδόκει μοι εἶναι. Ἐπεὶ οὖν, ἔφη, αὕτη ἡ μάχη
" καταλείπεται, ἐν ᾗ προθυμίας μᾶλλον ἢ τέχνης ἔργον ἐστὶ,
" πῶς ἡμῖν οὐχ ἡδέως [1] πρὸς τούσδε τοὺς ὁμοτίμους ἀγωνιστέον;
" ὅπου γε τὰ μὲν ἆθλα τῆς ἀρετῆς ἴσα πρόκειται, [2] παραβαλ-
" λόμενοι δὲ οὐκ ἴσα εἰς τὸν κίνδυνον ἴσμεν, ἀλλ' οὗτοι μὲν ἔντιμον
" βίον, ὅς [3] βίων ἥδιστος, ὃς μόνος· ἡμεῖς δὴ ἐπίπονον μὲν
" ἄτιμον δὲ, ὥσπερ, οἶμαι, χαλεπώτατος. Μάλιστα δὲ, ὦ ἄν-
" δρες, τοῦτό με εὐθύμως εἰς τὸν ἀγῶνα τὸν πρὸς τούσδε παρορμᾷ,

" quicquid clanculum poteram. Neque enim naturâ solùm insitum
" erat, sicut incedere & currere, sed superquam quod ingenitum
" erat, etiam suave mihi hoc facere videbatur. Quandoquidem igitur
" hæc, inquit, *nobis* dimicatio restat, in quâ plus animorum alacritas
" quàm ars effectura est, cur non libenter adversùs hosce, qui dicun-
" tur ὁμότιμοι, certamen suscipiamus? cùm sanè paria virtutis præ-
" mia sint *utrisque* proposita, at nos non item res paris pretii objicere
" periculo sciamus; sed illos vitam honoratam, quæ jucundissima,
" quæ unica: nos autem laboriosam quidem *illam*, sed inhonoratam,
" quam equidem molestissimam duco. Maximè autem, viri, hoc
" me ad *suscipiendum* læto animo adversùs hosce certamen excitat,

1 Πρὸς τούσδε τοὺς &c.] Plerique libri non habent τούσδε, sed eo sublato, simpliciter, πρὸς τοὺς ὁμοτίμους. Illud tamen in exemplaribus, quibus usi sunt Camerarius & Philelphus, extitisse, utriusque hujus loci interpretatio indicare videtur. Ille enim vertit, *cum istis comparibus*; hic, *adversùs hosce homotimos*. Quin & MS. Bodl. idem repræsentat, & optimè huc quadrare videtur. Nam Pheraulas ille plebeius digito quasi demonstrat ὁμοτίμους, tanquam homines distinctì à se suisque ordinis. Atque eandem loquendi rationem bis ante finitam orationem usurpat: εἰς τὸν ἀγῶνα τὸν πρὸς τούσδε —— & πρὸς τοὺς τετιμημένους τούσδε.

2 Παραβαλλόμενοι δὲ &c] Legitur etiam παραβαλλόμενοι, pro παραβαλλόμενοι, & ἴμεν pro ἴσμεν. Sed, qui lectionem receptam movendam putârunt, loci sententiam haud, opinor, adsecuti sunt. Qualis autem ea sit, versio nostra ostendet. Et minimè insolens esse hoc loquendi genus, παραβάλλεσθαί τι εἰς τὸν κίνδυνον, satìs ea probant exempla Thucydidea, à Stephano ad hunc locum adlata: unum, πολῖται ὄντες καὶ πλείω παραβαλλόμενοι. Ubi, simpliciter & sine adjectione dicit πλείω παραβαλλόμενοι, pro eo quod, imitando hunc Xenophontis locum, diceretur, πλείω παραβαλλόμενοι εἰς κίνδυνον: alterum, οἳ ἂν μὴ καὶ παῖδας ἐκ τοῦ ὁμοίου παραβαλλόμενοι κινδυνεύσωσιν. Ubi, variatâ tantùm orationis formâ, παραβαλλόμενοι κινδυνεύσωσιν, idem sonat, quod παραβαλλόμενοι εἰς τὸν κίνδυνον. Nec aliter Homerus: Il. ι. v. 322.

Αἰεὶ ἐμὴν ψυχὴν παραβαλλόμενος πολεμίζειν.

Ubi notat Stephanus, Homerum accusativo post παραβαλλόμενος non contentum, infinitivum addidisse, πολεμίζειν ponentem pro ὥστε πολεμίζειν· quod commodè resolvi posse videtur in παραβαλλόμενος εἰς πόλεμον, eodem modo quo Xenophon dicit παραβαλλόμενοι εἰς κίνδυνον.

3 Βίων ἥδιστος, ὃς &c.] Duas has voces, ὃς μόνος, nullam idoneam sententiam efficere censet Muretus: quique adeò libenter, ut ipse ait, pro eis reposuerit, καὶ ἄπονον· ut opponat Pheraulas ἔντιμον καὶ ἄπονον βίον τῷ ἐπιπόνῳ καὶ ἀτίμῳ. Sed renituntur libri omnes; qui cùm vulgatam lectionem servent, intacta per me licet maneat. Adnotandum tamen est, MS. Bodl. aliam lectionem exhibere, nempè ὃς μόνος περ ἥδιστος βίων, quam margini adscribendam curârunt Stephanus & Leunclavius.

“ ὅτι Κῦρος ἔσται ὁ κρίνων, ὃς οὐ φθόνῳ κρίνει· ἀλλὰ σὺν θε-
“ ῶν ὅρκῳ λέγω, ἦ μὴν ἐμοὶ δοκεῖ Κῦρος, οὓς τινας ἂν ὁρᾷ
“ ἀγαθοὺς φιλεῖν οὐδὲν ἧττον ἑαυτοῦ· τούτοις γοῦν ὁρῶ αὐτὸν ὅ,τι
“ ἂν ἔχοι ἥδιον διδόντα μᾶλλον, ἢ αὐτὸν ἔχοντα. Καί τοι,
“ ἔφη, οἶδα ὅτι οὗτοι μέγα φρονοῦσιν ὅτι πεπαίδευνται δὴ καὶ
“ πρὸς λιμὸν, καὶ πρὸς δίψος, καὶ πρὸς ῥῖγος καρτερεῖν· κακῶς
“ εἰδότες ὅτι καὶ ταῦτα ἡμεῖς ὑπὸ κρείττονος διδασκάλου πεπαι-
“ δεύμεθα, ἢ οὗτοι. Οὐ γάρ ἐστιν διδάσκαλος τούτων οὐδεὶς
“ κρείττων τῆς ἀνάγκης, ἣ ἡμᾶς καὶ λίαν ἀκριβοῦν ταῦτα ἐδίδαξε.
“ Καὶ πονεῖν μὲν οὗτοι δὴ τὰ ὅπλα φέροντες ἐμελέτων, ἅ ἐστι
“ πᾶσιν ἀνθρώποις εὑρημένα, ὡς ἂν εὐφορώτατα εἴη· ἡμεῖς δέ
“ γε, ἔφη, ἐν μεγάλοις φορτίοις καὶ βαδίζειν καὶ τρέχειν ἠναγ-
“ καζόμεθα· ὥστε νῦν ἐμοὶ δοκεῖν τὰ τῶν ὅπλων φορήματα πτε-
“ ροῖς μᾶλλον ἐοικέναι ἢ φορτίοις. Ὡς οὖν ἐμοῦ γε καὶ ἀγωνιου-
“ μένου, καὶ, ὁποῖός τις ἂν ὦ, κατὰ τὴν ἀξίαν τιμᾶσθαι ἀξιώσον-
“ τος, οὕτως, ἔφη, ὦ Κῦρε, γίγνωσκε. Καὶ ὑμῖν δὲ, ὦ ἄνδρες
“ δημόται, παραινῶ ὁρμᾶσθαι εἰς ἔριν ταύτης τῆς μάχης πρὸς
“ τοὺς πεπαιδευμένους τούσδε· νῦν γὰρ, ἔφη, ἄνδρες εἰλημ-
“ μένοι εἰσὶν ἐν δημοτικῇ ἀγωνίᾳ.” Φεραύλας μὲν δὴ οὕτως
εἶπεν· ἀνίσταντο δὲ καὶ ἄλλοι πολλοὶ ἑκατέροις συναγορεύοντες.

“ quod Cyrus judex erit, qui non ex invidiâ judicat; at quod per deos
“ jurans affirmo, Cyrus mihi videtur, quoscunque fortiter se gerere
“ animadvertat, nihilo minùs quàm se ipsum diligere: his certè qui-
“ dem eum video, quicquid habeat jucundiùs dare, quàm apud se re-
“ tinere. Et sanè novi, inquit, illos ὁμοτίμους elatis esse animis, quòd
“ instituti sint & ad famem, & ad sitim, & ad frigus tolerandum; cum
“ ipsi parum noverint, nos etiam his à magistro potiori, quàm ipsos,
“ institutos esse. Nullus enim est necessitate potior horum magister,
“ quæ nos hæc vel accuratè admodùm tenere docuit. Et hi quidem
“ ad labores sese armis ferendis exercuêre, quæ *ità* sunt ab omnibus
“ hominibus excogitata, ut gestatu sint commodissima: nos verò, inquit,
“ sub magnis oneribus & incedere cogebamur & currere: ut mihi jam
“ armorum gestamina similiora videantur alis quàm oneribus. Quam-
“ obrem, Cyre, inquit, hæc scito, me & in certamen descensurum, &,
“ qualis qualis tandem fuero, pro merito præmiis ornari postulaturum.
“ Et vos, viri plebeii, hortor ad pugnam hanc adversùs benè institutos
“ hosce *magnâ* contentione suscipiendam: quippe nunc *hi* viri in po-
“ pulari certamine sunt capti.” In hunc modum dixit Pheraulus: sur-
rexerunt autem & alii complures, qui utriusque sententiam defendebant.

Ἔδοξε δ' ἓν κατὰ τὴν ἀξίαν ἕκαστον τιμᾶσθαι, Κῦρον δὲ τὸν κρίνοντα εἶναι. Ταῦτα μὲν δὲ οὕτω προὐκεχωρήκεσαν.

Ἐκάλεσε δ' ἐπὶ δεῖπνον ὁ Κῦρος καὶ ὅλην ποτὲ τάξιν σὺν τῷ ταξιάρχῳ, ἰδὼν αὐτὸν τοὺς μὲν ἡμίσεις τῶν ἀνδρῶν τῆς τάξεως ἀντιτάξαντα ἑκατέρωθεν εἰς ἐμβολὴν, θώρακας μὲν δὴ ἀμφοτέρους ἔχοντας καὶ γέῤῥα ἐν ταῖς ἀριστεραῖς· εἰς δὲ τὰς δεξιὰς νάρθηκας παχεῖς τοῖς ἡμίσεσιν ἔδωκε, τοῖς δ' ἑτέροις εἶπεν, ὅτι βάλλειν δεήσοι ἀναιρουμένους ταῖς βώλοις. Ἐπεὶ δὲ παρεσκευασμένοι οὕτως ἔστησαν, ἐσήμαινεν αὐτοῖς μάχεσθαι. Ἐνταῦθα δὴ οἱ μὲν ἔβαλλον ταῖς βώλοις, [1] καὶ ἔστιν οἳ ἐτύγχανον καὶ θωράκων καὶ γέῤῥων, οἱ δὲ καὶ μηροῦ καὶ κνημῖδος. Ἐπεὶ δὲ ὁμοῦ ἐγένοντο, οἱ τοὺς νάρθηκας ἔχοντες ἔπαιον τῶν μὲν μηροὺς, τῶν δὲ χεῖρας, τῶν δὲ κνήμας· τῶν δὲ ἐπικυπτόντων ἐπὶ βώλους ἔπαιον τοὺς τραχήλους καὶ τὰ νῶτα. Τέλος δὲ τρεψάμενοι ἐδίωκον οἱ ναρθηκοφόροι, παίοντες σὺν πολλῷ γέλωτι καὶ παιδιᾷ. Ἐν μέρει γε μὴν οἱ ἕτεροι πάλιν λαβόντες τοὺς νάρθηκας, ταυτὰ ἐποίησαν τοὺς ταῖς βώλοις βάλλοντας. Ταῦτα δ' ἀγασθεὶς ὁ Κῦρος, τοῦ μὲν ταξιάρχου τὴν ἐπίνοιαν, τῶν δὲ τὴν πειθὼ, ὅτι ἅμα μὲν ἐγυμνάζοντο, ἅμα δὲ εὐθυμοῦντο, ἅμα δὲ

Itaque decretum erat quemque pro merito ornandum, & Cyrum *constituendum* esse judicem. Et hæc quidem ità cesserunt.

Cyrus autem aliquando totam cohortem unà cum ejus præfecto ad cœnam vocavit, quòd vidisset eum divisam in duas partes cohortem utrinque ex adverso ad conflictum instruxisse, gestantibus quidem utrisque loricas & scuta in manibus sinistris; in dextras verò parti dimidiæ ferulas crassas dederat, alteram glebas sublatas ejaculari jusserat. Hoc modo cùm instructi starent, iis pugnæ signum dabat. Ibi quidem hi glebas ejaculabantur, & de iis aliqui tum loricas tum scuta feriebant, alii femur etiam tibiásque. Ubi verò cominùs pugnam conserebant, *tum* illi qui ferulas gestabant aliorum quidem femora, manus aliorum, nonnullorum etiam feriebant suras; & eorum qui ad glebas *tollendas* se deorsum inclinâssent cervices & dorsa feriebant. Tandem *adversarios* in fugam conversos persequebantur ii qui ferulas gestabant, *illos* multo cum risu lusúque cædentes. Verùm & alteri vicissim sumptis ipsi quoque ferulis, eodem illos modo tractârunt, qui glebas jaculabantur. Cyrus autem hæc admiratus, tum *nempe* præfecti cohortis solers inventum, tum militum obedientiam, quod simul exercerentur, simul se ipsos exhilararent, atque

1 Καὶ ἔστιν οἳ] Sic rectè dedit Leunclavius. Vulgò legitur, ἔστιν οἱ. nullo, ut videtur, sensu commodo. At formæ loquendi istæ, ἔστιν ὅς, pro *aliquis*, ἔστιν οἳ, *aliqui*, & sic per cæteros casus, Græcis sunt elegantioribus familiares.

ἐνίκων οἱ εἰκασθέντες τῇ τῶν Περσῶν ὁπλίσει· τούτοις δ' ἡσθεὶς ἐκάλεσέ τε ἐπὶ δεῖπνον αὐτοὺς, καὶ ἐν τῇ σκηνῇ ἰδών τινας αὐτῶν ἐπιδεδεμένους, τὸν μέν τινα ἀντικνήμιον, τὸν δὲ χεῖρα, ἠρώτα τί πάθοιεν· Οἱ δ' ἔλεγον ὅτι πληγεῖεν ταῖς βώλοις. Ο δὲ πάλιν ἐπηρώτα, πότερον ἐπεὶ ὁμοῦ ἐγένοντο, ἢ ὅτε πρόσω ἦσαν. Οἱ δ' ἔλεγον, ὅτε πρόσω ἦσαν. Επεὶ δὲ ὁμοῦ ἐγένοντο, παιδιὰν ἔφασαν εἶναι καλλίστην οἱ ναρθηκοφόροι· οἱ δ' αὖ συγκεκομμένοι τοῖς νάρθηξιν ἀνέκραγον, ὅτι οὐ σφίσι γε δοκοίη παιδιὰν εἶναι τὸ ὁμόθεν παίεσθαι· ἅμα δ' ἐπεδείκνυσαν τῶν ναρθηκοφόρων τὰς πληγὰς καὶ ἐν χερσὶ καὶ ἐν τραχήλοις, ἔνιοι δὲ καὶ ἐν προσώποις. Καὶ τότε μὲν, ὥσπερ εἰκὸς, ἐγέλων ἐπ' ἀλλήλοις. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ μεστὸν ἦν τὸ [1] πεδίον πᾶν τῶν τούτους μιμουμένων· καὶ ἀεὶ, ὁπότε μὴ ἄλλο τι σπουδαιότερον πράττοιεν, ταύτῃ τῇ παιδιᾷ ἐχρῶντο.

Αλλον δέ ποτε ἰδὼν ταξίαρχον ἄγοντα τὴν τάξιν ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ [2] ἐπὶ τὸ ἄριστον ἐφ' ἑνὸς, καὶ ὁπότε δοκοίη αὐτῷ

etiam quòd illi, qui Perſarum armaturam imitati eſſent, vincerent: his ergò delectatus, ad cœnam eos invitavit; cúmque in tabernaculo quoſdam ipſorum videret, quorum aliî tibia, manus aliî obligata eſſet, quid ipſis accidiſſet rogabat. Illi ſe glebis ictos aiebant. Ille quærebat iterum, utrùm poſtquam congreſſi fuiſſent, an cùm procul eſſent. Reſpondebant illi, *tum id ſe perpeſſos* cùm procul eſſent: at poſtquam cominùs congreſſi fuiſſent, ludum fuiſſe pulcherrimum aiebant ii qui ferulas geſtabant. Illi verò contrà qui ferulis erant conciſi, non ludum ſibi ſanè videri clamabant cominùs feriri: ſimúlque plagas in manibus & cervicibus, atque etiam in facie nonnulli oſtendebant, quas ab iis accepiſſent qui geſtarent ferulas. Ac tum quidem, ſicuti par erat, ſeſe mutuò ridebant. Poſtridiè verò totus campus hominibus hos imitantibus plenus erat: ſempérque *adeò*, cùm non aliud quidquam magis ſerium tractarent, hoc ludo utebantur.

Alium verò aliquando videns cohortis præfectum ducentem cohortem à fluvio ad prandium ſingulis ſingulos ſequentibus, & cùm tempus ipſi

1 Πεδίον πᾶν τῶν] Vulgò legunt, πεδίον πάλιν &c. Ultrò tamen Stephano accedo, qui πᾶν τῶν reponendum cenſuit. Leunclavium etiam aliósque Interpretes à nobis ſtare invenio. Verba his Xenophontéis omninò ſimilia conjunxit Homerus:

Τῶν δ' ἅπαν ἐπλήσθη πεδίον. Il. ύ. v. 156.

2 Επὶ τὸ ἄριστον] In vulgatis ferè omnibus legitur Επὶ τὸ ἀριστερόν. Quam qui primi lectionem admiſerunt, intelligi forſan hoc voluêre loco παραγωγὴν illam, quæ ἐν εὐωνύμῳ ſeu εὐώνυμος apud Tacticos appellatur. At rectè obſervavit Leunclavius non ſolere dici ἐπὶ τὸ ἀριστερὸν, ſed ἐπ' ἀριστερὰ, ſicut ἐπὶ δεξιὰ, ἐπὶ θάτερα. MS. Bodl. exhibet τὸ ἄριστον, quod in ἀριστερὸν tandem malè mutatum fuiſſe arbitror, propter verba illa mox ſequentia, κατέκλινεν ἐπὶ τὸ δεῖπνον. Quid enim? dici potuit: num eos jam ἐπὶ τὸ ἄριστον ducit cohortis præfectus, quos jubet paulò poſt ἐπὶ τὸ δεῖπνον diſcumbere? At nulla eſt ab his verbis poſterioribus lectioni noſtræ

καιρὸς εἶναι, [1] παραγγέλλοντα τὸν ὕστερον λόχον παράγειν, καὶ τὸν τρίτον, καὶ τὸν τέταρτον, εἰς μέτωπον· ἐπεὶ δὲ ἐν μετώπῳ οἱ λοχαγοὶ ἐγένοντο, παρηγγύησεν εἰς δύο ἄγειν τὸν λόχον· ἐκ τούτου δὴ παρῆγον οἱ δεκάδαρχοι εἰς μέτωπον· ὁπότε δὲ αὖ ἐδόκει αὐτῷ καιρὸς εἶναι, παρήγγειλεν [2] εἰς τέτταρας ἄγειν τὸν λόχον· οὕτω δὴ οἱ πεμπάδαρχοι αὖ παρῆγον, ὡς εἰς τέσσαρας ἴοι ὁ λόχος· ἐπειδὴ δὲ ἐπὶ τῇ θύρᾳ τῆς σκηνῆς ἐγένοντο, [3] παραγγείλας αὖ εἰς ἕνα ἰέναι, οὕτως εἰσῆγε τὸν πρῶτον λόχον, καὶ τὸν δεύτερον τούτου κατ' οὐρὰν

esse videbatur, jubentem secundum manipulum promovere in frontem, & *dein* tertium, & quartum: cùm autem in fronte jam manipulorum duces essent, mandabat in binos *explicatum* manipulum ducerent: deinde igitur decuriones in frontem promovebant: rursùs cum opportunum ipsi visum esset, imperabat in quaternos *explicatum* manipulum ducerent: atque ità quinque virorum duces etiam procedebant, ut in quaternos manipulus *explicatus* iret: postquàm verò ad tabernaculi fores perventum esset, tum signo dato jubens ut rursùs singulatim incederent, manipulum primum introducebat, & alterum jubebat hunc à

stræ difficultas: nam apud Auctores ἄριστον & δεῖπνον æquam sæpè potestatem obtinent; id quod testatum reliquerunt Eustathius & Athenæus; quorum hic, paucis de temporibus cibi sumendi prolatis, ità demum loquitur: Μήποτε δὲ συνωνυμεῖ τὸ ἄριστον τῷ δείπνῳ. ἐπὶ γὰρ τῆς πρωϊνῆς φησι τροφῆς ἔφη

Οἱ δ' ἄρα δεῖπνον ἕλοντ', ἀπὸ δ' αὐτοῦ θωρήσσοντο. lib. 1. p. 11.

Ubi Interpres Athenæi (quod obiter notandum est) haud accuratè reddit μήποτε *aliquando*: addubitantis enim & rem quasi discutiendam proponentis vox est, quâ uti solent Scholiastæ veteres, & ii qui locum Auctoris alicujus exponent, vertique debet, *videndum verò nè fortè*, subaudito sc. ὅρα. Eustathius autem ad Il. ρ'. p. 1833. de vocibus ἄριστον, δεῖπνον & δόρπον, quæ apud Æschylum simul occurrunt, hæc habet; εἰ δὲ μέμνηται ἀρίστου καὶ δείπνου καὶ δόρπου, ἀλλ' αὐτὰ δύο εἰσίν, οὐχ συνωνυμούντων τοῦ δείπνου καὶ τοῦ ἀρίστου. καὶ τοῦ αὐτοῦ, ποτὲ μὲν ἀρίστου, ποτὲ δὲ δείπνου ὀνομαζομένου.

1 Παραγγέλλοντα τὸν ὕστερον &c.] Rectè notat Cl. Bos in *Observat. miscel.* Interpretem locum hunc parum intellexisse, qui παραγγέλλοντα τὸν ὕστερον &c. sic reddidit, *posteriorem manipulum, præteritis tertio & quarto, in frontem procedere jubet.* Hæc enim non est mens Auctoris, quòd Centurio ille juberet posteriorem tantùm manipulum in frontem procedere, sed omnes quatuor; nam alioqui fieri non posset, ut οἱ λοχαγοὶ ἐν μετώπῳ essent, quatuor scilicet, ut mox sequitur. Quarè τὸ παράγειν hic non est *præterire*, vel *prætéritis aliis procedere*, sed *promovere ab altitudine in longitudinem*, quod fit ad porrigendam frontem, ut docent Tactici: & ὕστερος hîc est *qui priorem sequitur*, idem quod δεύτερος: nam ut hîc λόχον ὕστερον, τρίτον, τέταρτον, ità mox δεύτερον τοῦτον, τρίτον, τέταρτον habet. Stephanus etiam δεύτερον, pro ὕστερον, laudat in margine: sed mutatione istâ non opus est.

2 Εἰς τέτταρας ἄγειν] Deest in plerisque libris illud ἄγειν; quod tamen, à Stephano & Leunclavio admissum, omninò recipiendum putamus.

3 Παραγγείλας αὖ &c.] Libri alii dant παραγγείλας δύο εἰς ἕνα ἰέναι, εἰσῆγε &c. alii, ———δύο εἰς ἕνα ἰέναι τούτων, εἰσῆγε, &c. Placet Stephano, Leunclavio et Brodæo, pro ἰέναι reponere ἰέναι. Stephanus etiam ἤτοι, potiùs quàm τούτων, ante εἰσῆγε locum posse habere existimat: et, tum eo, tum Leunclavio teste, Camerarius αὖ, non δύο, post παραγγείλας, in manu exaratis repperit. Locus omninò turbatus est; nec ulla ex his omnibus, quæ circumferuntur, lectionibus sensum exhibet idoneum. Iis itaque inter se collatis, et conjecturis Stephani et Leunclavii in auxilium vocatis, aliam scripturam ex prioribus illis concinnatam, damus; quæ ut sensum haud incommodum præstat, ità huic loco satìs convenire videatur, in quo plus vice simplici has ipsas particulas, αὖ et οὕτω, consimili modo adhibuit Auctor.

ἕπεσθαι ἐκέλευε· καὶ τὸν τρίτον καὶ τέταρτον ὡσαύτως παραγγείλας, ἡγεῖτο εἴσω· οὕτω δὴ εἰσαγαγὼν κατέκλινεν ἐπὶ τὸ δεῖπνον, ὥσπερ εἰσεπορεύοντο· τοῦτον ὁ Κῦρος ἀγασθεὶς τῆς τε πραότητος, καὶ τῆς διδασκαλίας, καὶ τῆς ἐπιμελείας, ἐκάλεσεν αὖ καὶ ταύτην τὴν τάξιν ἐπὶ τὸ δεῖπνον σὺν τῷ ταξιάρχῳ. Παρὼν δέ τις ἐπὶ τὸ δεῖπνον κεκλημένος ἄλλος ταξίαρχος, Τὴν δ' ἐμὴν, ἔφη, ὦ Κῦρε, τάξιν οὐ καλεῖς εἰς τὴν σκηνήν; καὶ μὴν ὅταν γε παρῇ ἐπὶ τὸ δεῖπνον, ταῦτα πάντα ποιεῖ· καὶ ὅταν τέλος ἡ σκηνὴ ἔχῃ, ἐξάγει μὲν ὁ οὐραγὸς τοῦ τελευταίου λόχου τὸν λόχον, ὑστάτους ἔχων τοὺς πρώτους εἰς μάχην τεταγμένους· ἔπειτα δὲ ὁ οὐραγὸς τοῦ ἑτέρου λόχου ἐπὶ τούτοις, καὶ ὁ τρίτος καὶ ὁ τέταρτος ὡσαύτως· ὅπως καὶ ὅταν δέῃ ἀπάγειν ἀπὸ πολεμίων, ἐπίστωνται ὡς δεῖ ἀπιέναι. Ἐπειδὰν δὲ καταστῶμεν εἰς τὸν δρόμον, ἔνθα περιπατοῦμεν, ὅταν μὲν πρὸς ἕω ἴωμεν, ἐγὼ ἡγοῦμαι, καὶ ὁ πρῶτος λόχος, πρῶτος, καὶ ὁ δεύτερος ὡς δεῖ, καὶ ὁ τρίτος καὶ ὁ τέταρτος, καὶ αἱ [1] τῶν λόχων δεκάδες καὶ πεμπάδες, ἕως ἂν παραγγέλλω ἐγώ· ὅταν δ', ἔφη, πρὸς ἑσπέραν ἴωμεν, ὅ οὐραγός τε καὶ οἱ τελευταῖοι πρῶτοι ἀφηγοῦνται. Ἐμοὶ μέντοι ὅμως πείθονται ὑστέρῳ ἰόντι, ἵνα

tergo sequi; & cùm tertio itidem quartóque præcepisset, ducebat intrò: atque ità cùm eos introduxisset, eodem jussit ordine discumbere, quo ingressi essent: hunc *ergò* Cyrus admiratus, & ob mansuetudinem, & disciplinam, & diligentiam, hanc quoque unà cum præfecto cohortem ad cœnam invitavit. Cùm autem alius quidam cohortis præfectus ad cœnam vocatus adesset, Meam verò, inquit, cohortem ad *tuum hoc* tabernaculum, Cyre, non invitas? atqui *illa* quoties ad cœnam venit, hæc omnia facit; & ubi finis convivio fiat, extremus ultimi manipuli ductor *suum* manipulum educit, qui *quidem* postremos habet primo ad pugnam loco dispositos: deindè post hos extremus alterius manipuli ductor, similique ratione & tertius & quartus; ut etiam quando necesse sit ab hostibus pedem referre, sciant, quo pacto recedere oporteat. Postquam verò in curriculo constitimus, ubi deambulamus, cùm quidem versùs ortum progredimur, ego præire soleo, & primus manipulus primum habet locum, & alter suum, & tertius & quartus, ac manipulorum decuriæ, & quiniones, donec ego jubeam: cùm verò versus occidentem progredimur, *tum* & extremi ductor agminis & *cum eo* postremi primo loco sunt in abitu duces. Ac nihilominùs parent mihi qui proficiscor ultimus, ut

1 Τῶν λόχων] Pro λοχαγῶν quod libri quidam pessimè repræsentant, Stephanus & Leunclavius λόχων rectè posuêre, re ipsâ duce, assentientéque etiam MSto Bodleiano.

θίζωνται καὶ ἕπεσθαι, καὶ ἀφηγεῖσθαι, ὁμοίως πειθόμενοι. Καὶ ὁ Κῦρος ἔφη, Η καὶ ἀεὶ τοῦτο ποιεῖτε; Οποσάκις γε, ἔφη, καὶ δειπνοποιούμεθα, νὴ Δία. Καλῶ τοίνυν, ἔφη, ὑμᾶς, ἅμα μὲν ὅτι τὰς τάξεις μελετᾶτε καὶ προσιόντες καὶ ἀπιόντες, ἅμα δὲ ὅτι καὶ ἡμέρας καὶ νυκτὸς, ἅμα δὲ ὅτι τά τε σώματα περιπατοῦντες ἀσκεῖτε, καὶ τὰς ψυχὰς [1] ὠφελεῖτε διδάσκοντες. Επεὶ οὖν πάντα διπλᾶ ποιεῖτε, διπλῆν ὑμῖν δίκαιον καὶ τὴν εὐωχίαν παρέχειν. Μὰ Δί', ἔφη ὁ ταξίαρχος, μήτοιγε ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ· εἰ μὴ καὶ διπλᾶς τὰς γαστέρας ἡμῖν παρέξεις. Καὶ τότε μὲν δὴ οὕτω τὸ τέλος τῆς σκηνῆς ἐποιήσαντο. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ὁ Κῦρος ἐκάλεσε ταύτην τὴν τάξιν, ὥσπερ ἔφη, καὶ τῇ ἄλλῃ. Αἰσθανόμενοι δὲ ταῦτα καὶ οἱ ἄλλοι, τολοιπὸν πάντες αὐτοὺς ἐμιμοῦντο.

Εξέτασιν δὲ ποτὲ τοῦ Κύρου πάντων ποιουμένου ἐν τοῖς ὅπλοις καὶ σύνταξιν, ἦλθε παρὰ Κυαξάρου ἄγγελος, λέγων ὅτι Ινδῶν παρείη πρεσβεία· Κελεύει οὖν σε ἐλθεῖν ὡς τάχιστα. Φέρω δέ σοι, ἔφη ὁ ἄγγελος, καὶ στολὴν τὴν καλλίστην παρὰ Κυαξάρου· βούλεται γάρ σε ὡς εὐκοσμότατα καὶ λαμπρότατα προσελθεῖν, ὡς ἀψομένων τῶν Ινδῶν ὅπως ἂν προσίῃς. Ακούσας ταῦτα ὁ Κῦρος

& sequi & praeire pari cum obedientiâ consuescant. Et Cyrus, inquit, Hoccine semper facitis? Profectò, respondit ille, quoties coenam instruimus. Vos igitur, inquit, *ad coenam* voco, partim quòd & in accedendo & in abeundo studiosè servatis ordines, partim quòd *illud* & interdiu & noctu *facitis*, partim quòd & corpora deambulando exercetis, & animos docendo meliores redditis. Quandoquidem igitur omnia duplicia facitis, aequum est vobis etiam duplex epulum praeberi. Minimè profectò, ait cohortis *illius* praefectus, uno quidem die; nisi nobis duplices etiam ventres dabis. Ac tum quidem hoc pacto finem hujus convivii fecêre. Postridiè autem Cyrus illum ordinem, quemadmodùm dixerat, & sequenti die vocavit. Quae cùm caeteri animadverterent, omnes deinceps eos imitabantur.

Cùm autem Cyrus aliquando *militem* universum in armis lustraret & instrueret, à Cyaxare venit nuntius, qui diceret ab Indis legatos adesse: Quapropter te quamprimùm *ad se* venire jubet *Cyaxares*. Quin & vestem, inquit nuntius, pulcherrimam à Cyaxare tibi fero: te enim quàm ornatissimè splendidissimèque advenire cupit: quippe quia Indi spectaturi sunt, quo cultu accedas. Haec cùm audisset Cyrus,

1 ὠφελεῖτε] Stephanus primus verbum hoc è margine ad proprium suum locum revocavit; quam emendationem praecedentium verborum, περιπατοῦντες ἀσκεῖτε, structura postulat, firmatque MSti Bodl. auctoritas. Alii autem libri dant ὠφελεῖν.

παρήγγειλε τῷ πρώτῳ τεταγμένῳ ταξιάρχῳ εἰς μέτωπον στῆναι, ἐφ᾽ ἑνὸς ἄγοντα τὴν τάξιν, ἐν δεξιᾷ ἔχοντα ἑαυτόν· καὶ τῷ δευτέρῳ ἐκέλευσε ταυτὰ τοῦτον παραγγεῖλαι, καὶ διὰ πάντων οὕτω παραδιδόναι ἐκέλευσεν. Οἱ δὲ πειθόμενοι ταχὺ μέντοι παρήγγελλον, ταχὺ δὲ τὰ παραγγελλόμενα ἐποίουν· ἐν ὀλίγῳ δὲ χρόνῳ ἐγένετο τὸ μὲν μέτωπον [1] ἐπὶ διακοσίων, (τοσοῦτοι γὰρ ἦσαν οἱ ταξίαρχοι) τὸ δὲ βάθος ἐφ᾽ ἑκατόν. Επεὶ δὲ κατέστησαν, ἕπεσθαι ἐκέλευσεν ὡς ἂν αὐτὸς ἡγῆται· καὶ εὐθὺς τροχάζων ἡγεῖτο. Επεὶ δὲ κατενόησε τὴν ἀγυιὰν, τὴν πρὸς τὸ βασίλειον φέρουσαν, στενοτέραν οὖσαν, ἢ ὡς ἐπὶ μετώπου πάντας ἰέναι, [2] παραγγείλας τὴν πρώτην χιλιοστὺν ἕπεσθαι κατὰ χώραν, τὴν δὲ δευτέραν κατ᾽ οὐρὰν ταύτης ἀκολουθεῖν, καὶ διαπαντὸς οὕτως, αὐτὸς μὲν ἡγεῖτο οὐκ ἀναπαυόμενος, αἱ δὲ ἄλλαι χιλιοστύες κατ᾽ οὐρὰν ἑκάστη τοῖς ἔμπροσθεν εἵποντο. Επεμψε δὲ καὶ ὑπηρέτας δύο ἐπὶ στόμα τῆς ἀγυιᾶς,

imperavit præfecto cohortis loco primo in acie constituto, ut in fronte consisteret, cohorte singulatim ductâ, latus ipse dextrum tenens: & jussit hunc eadem secundo imperare, & per omnes sic *imperata* tradi jussit. Illi dicto audientes & celeriter quidem hæc imperant, & celeriter imperata faciunt: brevíque tempore frons ad ducentos, (tot enim erant cohortium præfecti) altitudo *agminis* ad centum habuit. Cùm jam *hoc ordine* constitissent, eos ità sequi jussit, ut ipse præcederet: & mox citato gradu præcedebat. At ubi viam, quæ ad regiam tendebat, arctiorem esse animadvertisset, quàm ut omnes in fronte progredi possent, jussis primis *in ordine* millenis militibus *ità se* sequi, ut collocati fuerant, alterísque hos à tergo sequi, & cæteris *deinceps* omnibus eodem servato ordine *procedere*, ipse sine intermissione præibat, aliique milleni milites *totidem* præcedentes à tergo subsequebantur. Ministros etiam duos ad viæ aditum misit,

1 Ἐπὶ διακοσίων] Hanc scripturam omnes libri tuentur; pro eâ tamen τριακοσίων reponi debere contendit Leunclavius. Cùm enim, inquit, XXXCIↃ Persarum in exercitu Cyri fuerint, & hos omnes tunc lustratos instructósque fuisse paulò ante memoretur; necesse erit hîc, pro ἐπὶ διακοσίων, scribi, ἐπὶ τριακοσίων: cùm centies ducenti sint XXCIↃ duntaxat, centies verò trecenti, XXXCIↃ, qui numerus integer hujus exercitûs erat. Sic ille. At nihil forsan impedit, quò minùs statuamus, Cyri hanc phalangem ex XXCIↃ constitisse, reliqua autem XCIↃ alarum locum obtinuisse.

2 Παραγγείλας τὴν &c.] Sic rescripsi, Gabrielium & Camerarium secutus: Vulgò erat, παραγγείλας τὴν πρώτην χιλιοστὺν ἕπεσθαι κατὰ χώραν, τὴν δευτέραν κατ᾽ οὐρὰν ταύτης ἀκολουθεῖν ἔταξε, καὶ διαπαντὸς οὕτως αὐτὸς μὲν &c. Ego verò illud ἔταξε, à librariis additum, delendum, & notam distinctionis post οὕτως ponendam puto: sic demum facilis loci sensus exoritur, qui anteà omninò erat impeditus. Stephanus quidem vulgatam lectionem depravatam esse vidit; ideóque particulam δὲ inter τὴν & δευτέραν inserendam curavit, & ad illud ἔταξε positâ suspectæ lectionis notâ, in margine scribis aliam dari hujus loci lectionem, quæ non agnoscit ἔταξε nec καὶ ante διαπαντὸς.

ὅπως εἴ τις ἀγνοοίη, σημαίνοιεν τὸ δέον ποιεῖν. Ὡς δὲ ἀφίκοντο ἐπὶ τὰς Κυαξάρου θύρας, παρήγγειλε τῷ πρώτῳ ταξιάρχῳ τὴν τάξιν εἰς δώδεκα τάττειν βάθος, τοὺς δὲ δωδεκάρχας ἐν μετώπῳ καθιστάναι περὶ τὸ βασίλειον· καὶ τῷ δευτέρῳ ταῦτα ἐκέλευσε παραγγεῖλαι, καὶ διαπαντὸς οὕτως. Οἱ μὲν δὴ ταῦτ' ἐποίουν· ὁ δ' εἰσῄει πρὸς τὸν Κυαξάρην ἐν τῇ Περσικῇ στολῇ [1] οὐδέν τι ὑβρισμένῃ. Ἰδὼν δὲ αὐτὸν ὁ Κυαξάρης, τῷ μὲν τάχει ἥσθη, τῇ δὲ φαυλότητι τῆς στολῆς ἠχθέσθη, καὶ εἶπε, Τί τοῦτο, ὦ Κῦρε; οἷον πεποίηκας, οὕτω φανεὶς τοῖς Ἰνδοῖς; Ἐγὼ δ', ἔφη, ἐβουλόμην σε ὡς λαμπρότατον φανῆναι· καὶ γὰρ ἐμοὶ κόσμος ἂν ἦν τοῦτο, ἐμῆς ὄντα ἀδελφῆς υἱὸν, ὅτι μεγαλοπρεπέστατον φαίνεσθαι. Καὶ ὁ Κῦρος πρὸς ταῦτα εἶπε, Καὶ ποτέρως ἂν, ὦ Κυαξάρη, μᾶλλόν σε ἐκόσμουν, εἴπερ πορφυρίδα ἐνδὺς, καὶ ψέλλια λαβὼν, καὶ στρεπτὸν περιθέμενος, σχολῇ κελεύοντι ὑπήκουόν σοι, ἢ νῦν ὅτε σὺν τοσαύτῃ καὶ τοιαύτῃ δυνάμει οὕτως ὀξέως σοι ὑπακούω, διὰ τὸ σὲ τιμᾶν, ἱδρῶτι καὶ σπουδῇ καὶ αὐτὸς κεκοσμημένος, καὶ σὲ κοσμῶν, καὶ τοὺς ἄλλους

qui, quid facto opus esset, si quem fugeret, significarent. Cùm autem Cyaxaris ad portam pervenissent, præfecto primæ cohortis imperat, sic cohortem instrueret, ut ejus altitudo duodenos contineret, præfectos autem duodenûm militum propter regiam in fronte constitueret; atque eadem secundo jubet imperari, & sic deinceps omnibus. Atque hæc illi quidem faciebant: *Cyrus* autem ipse ad Cyaxarem veste *indutus* Persicâ ambitionem minimè indicanti ingressus est. Et Cyaxares eum cùm vidisset, celeritate quidem delectabatur, at vilitate vestis offensus erat, dixitque, Quid hoc, Cyre, est? cujusmodi rem facis, qui habitu tali in conspectum Indorum venis? Ego verò te quàm splendidissimum conspici volebam: nam hoc mihi ornamento fuisset, *te*, meæ sororis filium, quam magnificentissimè ornatum conspici. Et Cyrus ad hæc respondit, Utro te modo, Cyaxares, magis ornâssem, si purpurâ indutus, adhibitis armillis, & torquatus, tibi mandanti lente paruissem, an nunc *potiùs*, cùm tali tantóque *stipatus* exercitu, tam velociter, honoris tui causâ, tibi pareo, sudore & celeritate cùm ipse ornatus *adsum*, tum te orno, & cæteros *etiam*

1 Οὐδέν τι ὑβρισμένη] Rectè notavit Cl. Lambertus Bos in *Observ. miscel.* ὑβρισμένην eleganter dici id quod *ambitiosum est*, & *insolenter ornatum.* Sic apud Eurip. *Phœniss.* v. 1118, & seq.

——— ἢ σημεῖ' ἔχων
Ὑβρισμέν', ἀλλὰ σωφρόνως ἄσημ' ὅπλα.

Ubi Scholiastes hæc; Οὐκ ἔχων ——— σημεῖα ὑπερήφανα καὶ μετ' ἀλαζονείας. Ælian. item *Var. Hist.* lib. 1. c. 31. ubi agit de lege Persarum, quando Rex in Persidem equitat, omnes, inquit, ei munera offerunt, agricolæ & opifices, sed οὐδὲν τῶν ὑβρισμένων, οὐδὲ τῶν ἄγαν πολυτελῶν, i. e. *nihil eorum quæ ambitiosa, aut valdè pretiosa sunt.* Et à Xenophonte quidem ipso mox exponitur στολὴ οὐδέν τι ὑβρισμένη, per στολὴν φαύλην, *vilem stolam*, sive, per φαυλότητι τῆς στολῆς.

ἐπιδεικνύς σοι οὕτω πειθομένους; Κῦρος μὲν οὖν ταῦτα εἶπεν· ὁ δὲ Κυαξάρης νομίσας αὐτὸν ὀρθῶς λέγειν, ἐκέλευσεν ἄγειν τοὺς Ἰνδούς. Οἱ δ' Ἰνδοὶ εἰσελθόντες ἔλεξαν ὅτι πέμψειε σφᾶς ὁ Ἰνδῶν βασιλεὺς, καὶ κελεύσειεν ἐρωτᾶν, ἐξ ὅτου ὁ πόλεμος εἴη Μήδοις τε καὶ τῷ Ἀσσυρίῳ· ἐπεὶ δέ σου ἀκούσαιμεν, ἐκέλευσεν αὖ ἐλθόντας πρὸς τὸν Ἀσσύριον καὶ ἐκείνου τὰ αὐτὰ ταῦτα πυθέσθαι· τέλος δ' αὖ ἀμφοτέροις ὑμῖν εἰπεῖν ὅτι ὁ Ἰνδῶν βασιλεὺς, τὸ δίκαιον σκεψάμενος, φαίη μετὰ τοῦ ἀδικουμένου ἔσεσθαι. Πρὸς ταῦτα ὁ Κυαξάρης εἶπεν, Ἐμοῦ τοίνυν ἀκούετε, ὅτι οὐκ ἀδικοῦμεν τὸν Ἀσσύριον οὐδέν· ἐκείνου δ' ἐλθόντες πυνθάνεσθε ὅ,τι λέγει. Παρὼν δὲ ὁ Κῦρος ἤρετο τὸν Κυαξάρην, Ἦ καὶ ἐγὼ, ἔφη, εἴπω ὅ,τι γιγνώσκω; Καὶ ὁ Κυαξάρης ἐκέλευσεν. Ὑμεῖς μὲν τοίνυν, ἔφη, ἀπαγγείλατε τῷ Ἰνδῶν βασιλεῖ τάδε, (εἰ μή τι ἄλλο δοκεῖ Κυαξάρει) ὅτι φαμὲν ἡμεῖς, εἴ τι φησὶν ὑφ' ἡμῶν ἀδικεῖσθαι ὁ Ἀσσύριος, αἱρούμεθα αὐτὸν τὸν τῶν Ἰνδῶν βασιλέα δικαστήν. Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἀκούσαντες ᾤχοντο. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Ἰνδοὶ ἐξῆλθον, ὁ Κῦρος πρὸς τὸν Κυαξάρην ἤρχετο λόγου τοιοῦδε·

Ὦ Κυαξάρη, ἐγὼ μέντοι ἦλθον οὐδέν τοι πολλὰ ἔχων ἴδια χρήματα οἴκοθεν· ὁπόσα δ' ἦν, τούτων πάνυ ὀλίγα λοιπὰ ἔχω· ἀνήλωκα δὲ, ἔφη, εἰς τοὺς στρατιώτας· καὶ τοῦτο ἴσως

tibi tantoperè obsequentes exhibeo? Cyrus sanè hæc dixit: Cyaxares autem eum rectè dicere arbitratus, Indos introduci jussit. Indi verò ingressi se missos à rege Indorum aiebant, & jussos interrogare, quâ de re bellum inter Medos & Assyrium *susceptum* esset; ac te *quidem* postquam audissemus, *nos* ad Assyrium quoque proficisci, & de his ipsis ab illo etiam percunctari jussit: tandem verò utrique vestrûm nuntiare, regem Indorum dicere, se juris & *æqui* ratione habitâ, staturum ab illo cui fieret injuria. Ad hæc respondit Cyaxares, Me igitur audite, nullâ nos omninò injuriâ Assyrium afficere: quid ipse dicat, profecti *ad eum* exquirite. Cyrus autem, qui aderat, Cyaxarem interrogavit, &, Num ipse etiam, inquit, dicam quod sentio? Et Cyaxares *eum loqui* jussit, Vos igitur, ait, Indorum regi hæc nunciate, (nisi quid aliud Cyaxari videatur) dicere nos, si quam à nobis *sibi* factam injuriam dicat Assyrius, ipsum nos Indorum regem judicem eligimus. His illi auditis abierunt. Cùm autem egressi essent Indi, Cyrus ad Cyaxarem hujusmodi sermone cœpit uti:

Equidem *ad te*, Cyaxares, veni, non multas *mecum* pecunias meas domo ferens; quæ autem *mihi* erant, earum exiguam admodùm summam reliquam habeo; quippe qui in milites, ait, *eas* expenderim: ac tu forsan

θαυμάζεις σύ, πῶς ἀνήλωκα ἐγὼ, σοῦ αὐτοὺς τρέφοντος. Εὖ ἴσθι, ἔφη, ὅτι οὐδὲν ἄλλο ποιῶν, ἢ τιμῶν καὶ χαριζόμενος, ὅταν τινὰ ἀγασθῶ τῶν στρατιωτῶν. Δοκεῖ γάρ μοι, ἔφη, πάντας μὲν, οὓς ἄν τις βούληται ἀγαθοὺς συνεργοὺς ποιεῖσθαι ὁποιουτινοσοῦν πράγματος, ἥδιον εἶναι εὖ τε λέγοντα καὶ εὖ ποιοῦντα παρορμᾶν, μᾶλλον ἢ λυποῦντα καὶ ἀναγκάζοντα· οὓς δὲ δὴ τῶν εἰς τὸν πόλεμον ἔργων ποιήσασθαί τις βούλοιτο συνεργοὺς προθύμους, τούτους παντάπασιν ἔμοι γε δοκεῖ ἀγαθοῖς θηρατέον εἶναι καὶ λόγοις καὶ ἔργοις. Φίλους γὰρ, οὐκ ἐχθροὺς, δεῖ εἶναι τοὺς μέλλοντας ἀπροφασίστους συμμάχους ἔσεσθαι, καὶ μήτε ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς τοῦ ἄρχοντος φθονήσοντας, μήτε ἐν τοῖς κακοῖς προδώσοντας. Ταῦτ' οὖν ἐγὼ οὕτω προγινώσκων, χρημάτων δοκῶ προσδεῖσθαι. Πρὸς μὲν οὖν σὲ πάντα ὁρᾶν, ὃν αἰσθάνομαι δαπανῶντα πολλὰ, ἄτοπόν μοι δοκεῖ εἶναι· σκοπεῖν δ' ἀξιῶ κοινῇ καὶ σὲ καὶ ἐμὲ, ὅπως σὲ μὴ ἐπιλείψῃ χρήματα. Ην γὰρ σὺ ἄφθονα ἔχῃς, οἶδ' ὅτι καὶ ἐμοὶ εἴη λαμβάνειν ὁπότε δεοίμην, ἄλλως τε καὶ εἰ εἰς τοιοῦτόν τι λαμβάνοιμι, [1] ὃ μέλλει καὶ

miraris, quo pacto expenderim, eos cùm tu alas. *Verum* certò ſcias, inquit, me non aliter eas expendiſſe, quàm præmiis tribuendis & largiendo, quoties aliquem militum ſuſpicerem. Nam mea hæc ſententia eſt, inquit, omnes, quoſcunque *ſibi* quis fideles adjutores quacunque in re gerendâ efficere velit, ſuavius eſſe benè tum dicendo tum faciendo potiùs *ad ejuſmodi munus* excitare, quàm offendendo & cogendo: & quos quidem in rebus bellicis adjutores *ſibi* alacres quiſpiam conciliare velit, eos omninò & dictis bonis & factis captandos arbitror. Amicos enim, non inimicos, oportet eſſe, qui ſine excuſatione *tergiverſationeque* in bello ſocii futuri ſint, nec in ſecundis imperatoris rebus invidi, ne in adverſis futuri ſint proditores. Hæc igitur ego cùm ità *apud animum* ſtatuta habeam, pecuniis mihi pluribus opus eſſe puto. Cæterùm ad te in omnibus reſpicere, quem ſumptus graves facere intelligo, mihi abſurdum videtur; communiter autem tibi & mihi providendum arbitror, nè te pecuniæ deficiant. Nam tibi ſi abundè ſuppetant, ſcio mihi quoque facultatem fore accipiendi, cùm opus erit; præſertim ſi *eas* in ejuſmodi quendam uſum accipiam, in quem quod expenſum fuerit

1 Ὃ *μέλλει καὶ* &c.] Sub his verbis mendum deliteſcere ſuſpicatur Stephanus, & vel legendum *εἰς ὃ*, vel *ὃ* in *ᾧ*, *ubi*, mutandum, putat. At leniori forſan ellipſeos ope locum ſartum tectum præſtare licet. Apud Auctores certè non deſunt exempla præpoſitionis *εἰς* ſimili ferè modo ante ſuum caſum ſubaudiendæ. Sic apud Thucyd. *καὶ τῇ κρήνῃ, τῇ νῦν μὲν, τῶν τυράννων οὕτω σκευασάντων, Ἐννεακρούνῳ καλουμένῃ, τὸ δὲ πάλαι φανερῶν τῶν πηγῶν οὐσῶν, Καλλιῤῥόῃ ὠνομασμένῃ, ἐκείνῃ τε ἐγγὺς οὔσῃ, τὰ πλείστου ἄξια ἐχρῶντο*, lib. 2. p. 94. edit. Oxon. Schol. ad hæc verba, *τὰ πλείστου ἄξια ἐχρῶντο*, inquit. *λείπει εἰς· ἵν' ᾖ, εἰς τὰ πλείστου* &c.

σοὶ δαπανηθὲν βέλτιον εἶναι. Ἐναγχος οὖν πάλαι σου μέμνημαι ἀκούσας, [1] ὡς ὁ Ἀρμένιος καταφρονοίη σου νῦν, ὅτι ἀκούει τοὺς πολεμίους προσιόντας ἐφ' ἡμᾶς· καὶ οὔτε στράτευμα πέμποι, οὔτε τὸν δασμὸν, ὃν ἔδει, ἀπάγοι. Ποιεῖ γὰρ ταῦτα, ἔφη, ὦ Κῦρε, ἐκεῖνος· ὥστε ἐγώ τε ἀπορῶ, πότερόν μοι κρεῖττον στρατεύεσθαι καὶ πειρᾶσθαι ἀνάγκην αὐτῷ προσθεῖναι, ἢ λυσιτελεῖ ἐᾶσαι ἐν τῷ παρόντι, μὴ καὶ τοῦτον πολέμιον πρὸς τοῖς ἄλλοις προσθώμεθα. Καὶ ὁ Κῦρος ἐπήρετο, [2] Αἱ δ' οἰκήσεις αὐτῷ πότερον ἐν ἐχυροῖς χωρίοις εἰσὶν, ἢ ἐν εὐεφόδοις; Καὶ ὁ Κυαξάρης εἶπεν, Αἱ μὲν οἰκήσεις οὐ πάνυ ἐν ἐχυροῖς· ἐγὼ γὰρ τούτου οὐκ ἠμέλουν· ὄρη μέντοι ἐστὶν, ἔνθα δύναιτ' ἂν ἀπελθὼν, ἐν τῷ παραχρῆμα ἐν ἀσφαλεῖ εἶναι, τοῦ μήτ' αὐτός γε ὑποχείριος γενέσθαι, μηδὲ ὅσα

tibi etiam majus commodum adlaturum est. Nuper igitur audire de te memini, Armenium te nunc contemnere, qui hostes adversùm nos adventare audiat; ac neque copias mittere, neque tributum debitum adferre. Nimirum, inquit, facit hæc ille, Cyre: ut equidem dubius sim animi, utrum mihi melius sit bello *eum* adgredi & ad cogendum vires *nostras* conferre, an expediat in præsens missum eum facere, nè hunc etiam hostem cæteris illis adjungamus. Et Cyrus interrogabat, Num verò domicilia ejus munitis in locis *sita* sunt, an iis, quæ facilè adiri possint? Domicilia quidem *ejus*, respondit Cyaxares, non admodùm munitis in locis *sita sunt*; nam illum ego rem non neglexi: sunt tamen montes, in quo si se recipiat, statim *sic* tutus esse possit, ut nec ipse in potestatem alicujus redigi possit, nec quæcunque

1 Ὡς ὁ Ἀρμένιος &c.] Armenius nempe, cùm audîsset Assyriorum regem tot gentes (pag. 45. suprà memoratas) ad arma contra Cyaxarem capienda concitâsse, ratus se jam felicem recuperandæ libertatis occasionem nactum esse, neque auxilium illi misit, neque tributum solvit; contra pacta conventa quæ, ab Astyage bello superatus, cum Medis hâc de re inierat. Accidit hæc Armenii defectio, ex Usserii sententiâ, anno M 3447. Julianæ periodi. 4157, ante æram Christianam, 557. tertio autem regnantis Neriglissaris anno, qui Evilmerodacho in Assyriorum imperio successerat.

2 Αἱ δ' οἰκήσεις αὐτῷ &c] Vulgò, αὐτῶν. Quæ utcunque ferri possit lectio, ei tamen hanc, quam damus, à Stephano meritò prælatam arbitror. Nam quæ præcedunt & mox sequuntur verba, ad ipsum Armeniæ Regem, non populum ejus imperio subjectum, potissimùm spectant. Interpretes quoque veteres, Gabrielium volo & Philelphum, hanc nostram lectionem secutos video. Armeniæ autem, apud Auctores, plures nominantur montes; & de his *Paryadres*, qui dicitur, propter aquas, silvas, et præruptos vertices, tutissimum erat receptaculum. Et toti quidem regioni huic montes nomen dedisse videantur: Græcisque adeò fides haud habenda est, qui id eam ab *Armeno* quodam, Jasonis comite, traxisse finxerunt. Bochartum audio libentiùs, qui, in *Phaleg*. lib. 1. c. 3. putat הר־מני, quasi montem *Mini*, primogenium nomen esse; in quâ opinione firmatum se dicit, Jonathanis Chaldæi et Symmachi interpretationibus ejusdem loci, Amos 4. 3. והשלכתנה ההרמונה quem Jonathan ita exponit מן טורי הרמיני *ultra montes Harmini*, id est, *Armeniæ*; de Symmacho autem Theodoretus: ὁ δὲ Σύμμαχος τὸ Ἀρμανὰ Ἀρμενίαν ἡρμήνευσεν, *Symmachus vocem* ARMANA *Armeniam* interpretatus est. Hieronymus in locum: ——et *transferri in Armon, montes Armeniæ, qui Medis Persisque confines sunt.*

ἐνταῦθα δύναιτο ὑπεκκομίσασθαι, εἰ μή τις πολιορκοίη προσκαθήμενος, ὥσπερ ὁ ἐμὸς πατὴρ πολλ ἐποίησεν. Ἐκ τούτου δὲ ὁ Κῦρος λέγει τάδε, Ἀλλ' εἰ θέλεις ἐμὲ πέμψαι, ἱππέας μοι προσθεὶς, ὁπόσοι δοκοῦσιν ἱκανοὶ εἶναι, οἶμαι ἂν, σὺν τοῖς θεοῖς, ποιῆσαι αὐτὸν καὶ τὸ στράτευμα πέμπειν, καὶ ἀποδοῦναι τὸν δασμόν σοι· ἔτι δὲ ἐλπίζω καὶ φίλον αὐτὸν μᾶλλον ἡμῖν ἔσεσθαι ἢ νῦν ἐστι. Καὶ ὁ Κυαξάρης εἶπε, Καὶ ἐγὼ ἐλπίζω ἐκείνους ἐλθεῖν πρός σε μᾶλλον ἢ πρὸς ἡμᾶς. Ἀκούω γὰρ καὶ συνθηρευτάς τινας τῶν παίδων αὐτοῦ σοι γενέσθαι, ὥστε ἴσως ἂν καὶ πάλιν ἔλθοιεν πρός σε· ὑποχειρίων δὲ γενομένων τινῶν αὐτῶν, πάντ' ἂν πραχθείη, ᾗ ἡμεῖς βουλόμεθα. Οὐκοῦν δοκεῖ σοι, ἔφη ὁ Κῦρος, σύμφορον εἶναι, τὸ λεληθέναι ἡμᾶς ταῦτα βουλεύοντας; Μᾶλλόν γ' ἂν οὖν, ἔφη ὁ Κυαξάρης, καὶ ἔλθοι τις αὐτῶν εἰς χεῖρας, καὶ εἴ τις ὁρμῷτο ἐπ' αὐτοὺς, ἀπαρασκευαστότεροι ἂν λαμβάνοιντο. Ἄκουε τοίνυν, ἔφη ὁ Κῦρος, ἤν τι σοὶ δόξω λέγειν. Ἐγὼ πολλάκις δὴ σὺν πᾶσι τοῖς μετ' ἐμοῦ Πέρσαις τεθήρακα ἀμφὶ τὰ ὅρια τῆς σῆς χώρας καὶ τῆς τῶν Ἀρμενίων, καὶ ἱππέας δὲ ἤδη τινὰς προσλαβὼν τῶν ἐνθένδε ἑταίρων ἀφικόμην. Τὰ μὲν τοίνυν ὅμοια ποιῶν, ἔφη ὁ Κυαξάρης, οὐκ ἂν ὑποπτεύοιο· εἰ δὲ πολὺ πλείων ἡ δύναμις φαίνοιτο ἧς εἰώθεις ἔχων θηρᾶν, τοῦτο ἤδη ὕποπτον ἂν γίγνοιτο.

in illis clam ſubvehenda curaverit, niſi quis *eum* diutiùs ibidem hærendo obſideat, quemadmodùm pater meus olim fecit. Tum Cyrus hæc verba facit, Si autem mittere me voles, *tantâ* equitum manu mihi adjunctâ, quanta ſufficere videatur, arbitror *me*, diis juvantibus, effecturum ut & copias mittat, & tributum tibi pendat; immò præter hæc ſpero conſore ut nobis ſit, quàm nunc eſt, amicior. Et Cyaxares inquit, Ego quoque ſpero illos ad te libentiùs acceſſuros, quam ad nos. Nam quoſdam ex ipſius liberis tecum *olim* venari ſolitos audio, iique adeò fortaſsis ad te rursùs acceſſerint: eorum verò quibuſdam in poteſtatem *tuam* redactis, omnia confici ex animi noſtri ſententiâ poſſint. Nempè, inquit Cyrus, tibi conducere videtur, noſtra hæc ut celentur conſilia? Imò certè *hoc pacto*, ait Cyaxares, & faciliùs ipſorum aliquis in poteſtatem *noſtram* venerit, & ſi quis in eos impetum faciat, minùs paratos deprehenderit. Audi igitur, inquit Cyrus, ſi aliquid dicere tibi videbor. Ego quidem ſæpè cum omnibus, qui mecum ſunt, Perſis, ad tuæ Armeniorumque regionis fines venatus ſum, atque etiam aliquando quibuſdam equitibus hinc è numero ſociorum *noſtrorum* adſumptis, *illuc* acceſſi. Ergo minimè ſuſpectus fueris, ait Cyaxares, ſi his conſimilia facias: ſin autem majores copiæ conſpiciantur, quàm quibus uti ad venandum conſueviſti, id demùm ſuſpicioni locum dederit.

Ἀλλ᾽ ἔστιν, ἔφη ὁ Κῦρος, καὶ πρόφασιν κατασκευάσαι καὶ ἐνθάδε οὐκ ἀπίθανον· καὶ ἤν τις ἐκεῖσε ἐξαγγείλῃ ὡς ἐγὼ βουλοίμην μεγάλην θήραν ποιῆσαι, καὶ ἱππέας, ἔφη, αἰτοίην ἄν σε ἐκ τοῦ φανεροῦ. Κάλλιστ᾽, ἔφη, λέγεις, ὁ Κυαξάρης· ἐγὼ δέ σοι οὐκ ἐθελήσω διδόναι πλὴν μετρίους τινὰς, ὡς βουλόμενος πρὸς τὰ φρούρια ἐλθεῖν τὰ πρὸς τῇ Ἀσσυρίᾳ. Καὶ γὰρ τῷ ὄντι, ἔφη, βούλομαι ἐλθὼν κατασκευάσαι αὐτὰ ὡς ἐχυρώτατα. Ὁπότε δὲ σὺ προεληλυθοίης σὺν ᾗ ἔχεις δυνάμει, καὶ θηρῴης καὶ δὴ δύο ἡμέρας, πέμψαιμι ἄν σοι ἱκανοὺς ἱππέας καὶ πεζοὺς καὶ παρ᾽ ἐμοὶ ἠθροισμένων, οὓς σὺ λαβὼν, εὐθὺς ἀνίοις· καὶ αὐτὸς δὲ ἔχων τὴν ἄλλην δύναμιν πειρῴμην μὴ πρόσω ὑμῶν εἶναι, ἵνα, εἴπου καιρὸς εἴη, ἐπιφανείην.

Οὕτω δὴ ὁ μὲν Κυαξάρης εὐθέως πρὸς τὰ φρούρια ἤθροιζεν ἱππέας τε καὶ πεζοὺς, καὶ ἁμάξας δὲ σίτου προέπεμπε τὴν ἐπὶ τὰ φρούρια ὁδόν. Ὁ δὲ Κῦρος εὐθέως ἐθύετο ἐπὶ τῇ πορείᾳ, καὶ ἅμα [1] πέμπων ᾔτει τὸν Κυαξάρην τῶν νεωτέρων ἱππέων.

At licet, inquit Cyrus, causam quandam ad persuadendum haud parum aptam & hic prætexere; & si quis famam istò deportet, velle me magnam venationem instituere, & *si* palam, ait, equites *ego* abs te petam. Optimè dicis, inquit Cyaxares: ego verò tibi non volam præter modicos quosdam dare, quasi qui ad castella Assyriæ finitima profecturus sim. Nam revera quidem, inquit, mihi in animo est *illò* proficisci, ut ea quàm munitissima reddam. Tu verò tuis cum copiis ubi progressus fueris, ac jam biduum venando consumpseris, mittam tibi quot suffecerint equites peditésque de iis qui apud me collecti sunt, quos ubi acceperis, statim pergas; ipse verò cum reliquis copiis, nè procul à vobis absim, enitar; ut, sicubi opportunum fuerit, conspiciendum me præbeam.

Hoc igitur modo Cyaxares quidem statim & equites & pedites ad castella cogebat, atque etiam currus cum commeatu eâ, quæ ad castella *duceret*, viâ præmittebat. Cyrus autem, profectionis causâ, confestim rem divinam faciebat, ac simul mittit qui à Cyaxare de equitibus *aliquos* peterent.

1 Πέμπων ᾔτει &c.] Libri nonnulli exhibent ——— ἐπὶ τῶν νεωτέρων ἱππέων. In Aldinâ verò, Florent. & Stephani editionibus non occurrit ista præpositio. Muretus eam ante τὸν Κυαξάρην. ponendam putat: atque hunc sanè locum obtinet in MSto Bodleiano. Mihi autem præpositio ad tuendam loci integritatem minimè necessaria videtur: quippe qui ellipticam exhibeat loquendi rationem, ab Auctoribus subindè usurpatam. De usu verbi πέμπω, pro πέμπω πρέσβυν, πρέσβεις vel aliquo simili simpliciter positi, lis nulla moveri potest. Unum tantùm hujusmodi exemplum proferam, in quo ᾔτει, perindè atque in hoc loco, participium, à πέμπω formatum, statim subsequitur: πέμψας· γὰρ ᾔτει παρ᾽ αὐτῶν νεωλκὰς χιλίας. Plutar. *Amator.*

Ὁ δὲ, πάνυ πολλῶν βουλομένων ἕπεσθαι, οὐ πολλοὺς ἔδωκεν αὐτῷ. Προεληλυθότος δ' ἤδη τοῦ Κυαξάρους σὺν δυνάμει καὶ πεζικῇ καὶ ἱππικῇ τὴν πρὸς τὰ φρούρια ὁδὸν, γίγνεται τῷ Κύρῳ τὰ ἱερὰ ἐπὶ τὸν Ἀρμένιον ἰέναι καλά· καὶ οὕτως ἐξάγει δὴ ὡς εἰς θήραν παρεσκευασμένος. Πορευομένῳ δὲ αὐτῷ εὐθὺς ἐν τῷ πρώτῳ χωρίῳ ὑπανίσταται λαγώς· [1] ἀετὸς δ' ἐπιπτάμενος αἴσιος, ὡς κατεῖδε τὸν λαγῶ φεύγοντα, ἐπιφερόμενος ἔπαισέ τε αὐτὸν, καὶ συναρπάσας ἐξῆρε, καὶ ἀπενεγκὼν ἐπὶ λόφον τινὰ οὐ πρόσω, ἐχρῆτο τῇ ἄγρᾳ ὅ,τι ἤθελεν. Ἰδὼν οὖν ὁ Κῦρος τὸ σημεῖον, ἥσθη τε καὶ προσεκύνησε Δία βασιλέα, καὶ εἶπε πρὸς τοὺς παρόντας, Ἡ μὲν θήρα καλὴ ἔσται, ὦ ἄνδρες, ἢν θεὸς θέλῃ. Ὡς δὲ πρὸς τοῖς ὁρίοις ἐγένοντο, εὐθὺς, ὥσπερ εἰώθει, ἐθήρα· καὶ τὸ μὲν πλῆθος τῶν πεζῶν καὶ τῶν ἱππέων [2] ᾤγμευον αὐτῷ, ὡς

Ille verò, licèt admodùm multi ſequi vellent, non multos *tamen* ei conceſſit. Et Cyaxare jam cum copiis equitum peditumque viâ, quæ ad caſtella ducebat, progreſſo, Cyro ſacra de ſuſcipiendâ in Armenium expeditione auſpicata fuerunt; itaque ergò *ſuos* educit, quaſi ſe ad venandum paraſſet. Et cùm jam iter faceret, mox primo in agro exſurgit lepus: & aquila dextra advolans, cùm leporem fugientem deſpexiſſet, inruens percuſſitque eum, correptúmque ſuſtulit, & cùm proximum in collem deportâſſet, pro libidine prædâ uſa eſt. Cyrus hoc quidem ſigno viſo, delectatúſque eſt, & Jovem regem adoravit, & ad eos qui aderant dixit, Hæc ſanè nobis, viri, venatio proſpera, volente Deo, futura eſt. Cùm autem ad fines perventum eſſet, ſtatim, more ſuo, venabatur: ac peditum quidem equitúmque vulgus ordine ante ipſum procedebant, ut

Amator. narrat. p. 772. T. 2. Porrò, τινὰς, ante τῶν νεωτέρων ἱππέων, per elipſin deeſſe puto; adeò ut plenè in hunc modum diceretur, —— ᾔτει τὸν Κυαξάρην τινὰς τῶν νεωτέρων ἱππέων. Hanc loquendi formam jam paulò ante, et alibi ſæpè, uſurpavit Xenophon: καὶ ἱππέας δὲ ἤδη τινὰς προσλαβὼν τῶν ἐνθένδε ἑταίρων —— et lib. 5. Cyro et Gobryâ inter ſe conloquentibus, —— ἵνα σὲ τούτων τινὰ αἰτήσωμαι —— Apud Auctores autem: τὶς pati ſolet ellipſin:

Οὕτω μὲν κάλλιστος Ὕλλας μακάρων ἀριθμεῖται.

Theocrit. Idyl. ιγ΄. v. 72. id eſt, τὶς vel εἷς, μακάρων. Et hunc Helenismum imitatum eſſe Horatium obſervant Interpretes:

Fies nobilium tu quoque fontium,
Me dicente &c. Od. 13. lib. 3.

Hæc duo loca ab Hor. Vitringa in *Animadv. ad Commentar. Joannis Vorſtii de Hebraiſmis N. T.* adlata video. Hic enim, *Philolog. Sacrâ* p. 157. *in decimâ nonâ* Hebraiſmorum claſſe temerè repoſuit locutionem iſtam: —— καὶ ἐξ αὐτῶν ἀποκτενοῦσι &c. Mat. xxiii. 34. ſimiléſque alias, Luc. xi. 49. et xxi. 16. Johan. vi. 39. Rev. ii. 10. quas tamen omnes τινὰς ſolummodò ſubauditum poſtulare, atque adeò benè Græcas eſſe, conſtat.

1 Ἀετὸς δ' &c.] Aquilam ſanè veteres præſagam proſperi ſucceſſûs alitem exiſtimabant. Exempla plura collegit Alex. ab Alex. *Dier. Genial.* lib. 5. Tom. 2. p. 131. Undè Seneca, *Nat. Quæſt.* lib. 2. 32. "Cur ergo, *inquit*, Aquilæ hic "honos datus eſt, ut magnarum rerum "faceret auſpicia?" Et ab Homero τελειότατος πετεηνῶν appellatur:

Αὐτίκα δ' αἰετὸν ἧκε, τελειότατον πετεηνῶν,
Νεβρὸν ἔχοντ' ὀνύχεσσι, &c. Il. Θ. v. 247.

2. ᾤγμευον αὐτῷ]. Hujus verbi locum ſpurium aliud, ὥρμησεν, in editis ferè omnibus

ἐπιόντες τὰ θηρία ἐξανισταῖεν· οἱ δὲ ἄριστοι καὶ πεζοὶ καὶ ἱππεῖς διέστησαν, καὶ τὰ ἀνιστάμενα ὑπεδέχοντο καὶ ἐδίωκον, καὶ ᾕρουν πολλοὺς καὶ σῦς, καὶ ἐλάφους, καὶ δορκάδας, καὶ ὄνους ἀγρίους· πολλοὶ γὰρ ἐν τούτοις τοῖς τόποις ὄνοι καὶ νῦν ἔτι γίγνονται. Ἐπεὶ δ' ἔληξαν τῆς θήρας, προσμίξας πρὸς τὰ ὅρια τῶν Ἀρμενίων ἐδειπνοποιήσατο· καὶ τῇ ὑστεραίᾳ αὖθις ἐθήρα, προσελθὼν πρὸς τὰ ὄρη, ὧν ὠρέγετο. Ἐπεὶ δ' αὖ ἔληξεν, ἐδειπνοποιεῖτο. Τὸ δὲ παρὰ Κυαξάρους στράτευμα ὡς ᾔσθετο προσιὸν, ὑποπέμψας πρὸς αὐτοὺς, εἶπεν ἀπέχοντας αὐτοῦ δειπνοποιεῖσθαι ὡς δύο [1] παρασάγγας·

adventu ſuo feras excitarent: præſtantiſſimi verò quique tam peditum quàm equitum hinc indè conſtiterunt, excitatáſque *feras* & exceperunt, & inſecuti ſunt, atque multos & apros, & cervos, & capreas, & aſinos ſilveſtres ceperunt; ſunt enim hâc etiam tempeſtate illis in locis multi aſini. At venatione tandem intermiſſâ, propiùs ad Armeniorum fines delatus, cœnam inſtrui juſſit: ac poſtridiè rurſùm venari cœpit, eos ad montes progreſſus, quos adpetebat. Poſtquam autem rurſùs *venandi* finem feciſſet, cœnavit. Cùm verò exercitum à Cyaxare *miſſum* adventare ſentiret, ad eos clam miſit qui edicerent, ut abs ſe ad duarum fere paraſangarum intervallum cœnarent;

nibus inſedit. Leunclavius tandem dedit ὤγμευον αὐτῷ, quam lectionem ex Libro Budenſi Camerarium adferre ait. At Æmilius Portus pro ὤγμευον illo, nihili planè verbo, ſcribendum ὤγμευον vidit; quo facto in priſtinam tandem integritatem reſtitutus videtur hic locus. Dicitur autem ὀγμεύω propriè de meſſoribus, qui longâ ſerie, ordine procedentes, in arvis ſegetibúſque metunt. Hoc diſertiſſimis verbis, hunc ipſum locum reſpiciens, teſtatur Suidas: Ωγμευον, inquit, Ξενοφῶν ἐν Β'. ἀντὶ τοῦ, ἐπαρείνοντο, παρὰ τὸν ὄγμον, τὸν σημαίνοντα τὴν κατὰ τάξιν ὁδὸν τῶν θεριζόντων. Et Heſychius, Ογμος, ἡ ἐφεξῆς φυτεία· μεταφορικῶς δὲ, καὶ ὅταν πορεύωνται ἐφ' ἕνα τεταγμένοι καθὸ στίχον, ὄγμον λέγουσι· ὁ δὲ τῶν θεριζόντων στίχος, ὀγμεύειν λέγονται. Ità Phavorinus & Etymol. M. Euſtathius verò, Ογμος, ὁ ἀρχόμενος τόπος, καὶ αὔλαξ ἐλκυσμοῦ ἀρότρου &c. ad Il. λ'. p. 831. &, σ'. p. 1161. Et Schol. in Theocr. Idyl. ι. v. 2. Ογμος, ἡ ἐπ' εὐθὺ τοῦ ἀρότρου τομή. Sed & ipſum verbum ὀγμεύω eodem, quo Noſter, ſenſu adhibuit Sophocles, Philoct. v. 164—5.

Νεο. Δῆλον ἔμοιγ', ὡς φορβῆς χρείᓂ
Στίβον ὀγμεύει τόνδε, πέλας που.

Ubi Schol. Ογμος, ἡ ἐπὶ στίχον φυτεία, καὶ ἡ τάξις. νῦν δὲ, ἀντὶ τοῦ, ἐφεξῆς πορεύεται. Agit hîc Sophocles quoque de venatione *Philoctetis*; quod ex iis liquet verſibus, quos prioribus illis ſubjicit Tragicus:

Ταύτῃ γὰρ ἔχειν βιοτῆς αὐτὸν
Λόγος ἐστὶ φύσιν, θηροβολοῦντα
Πτηνοῖς ἰοῖς &c.

Prolixæ huic commentationi, quàm Porto in primis acceptam referimus, adjiciendus tandem eſt J. Pollucis locus, T. 1. p. 518. in quo de cervis capiendis agit; Αλίσκονται δὲ ἀθλίως μὲν, εἴ τις ὀγμεύσας αὐτὰς συνελάσειε. Ubi Jungermannus, ad ὀγμεύσας, ſtatuit illud eſſe verbum Xenophontéum, atque eâ adeò gratiâ hunc ipſum Noſtri locum adducit,——— καὶ τῶν ἱππέων ὤγμευον αὐτῷ, ὡς &c. Denique, ὤρμησαν illud quod hactenùs obtinuit, in oris primò codicum vetuſtorum librarios quoſdam adnotâſſe puto, ut alterum illud, ὤγμευον, utpote difficilius, explicarent: quo factum, ut eliminatâ priſcâ lectione, cujus ſignificatio fugerat imperitos, in ejus locum gloſſema tandem ſubiverit.

1 Παρασάγγας.] Notiſſimum ferè eſt vocabulum hoc, apud Perſas, menſuram viæ ſignificare. Herodot. lib. 2. c. 6. Δύναται δὲ ὁ μὲν παρασάγγης τριήκοντα στάδια. Nec aliter, lib. 5. c. 53. Strabo lib. 11. T. 2. p. 788. Τὴν δὲ παρασάγγην τὴν Περσικήν.

τοῦτο προϊδὼν ὡς συμβαλεῖται πρὸς τὸ λανθάνειν· ἐπεὶ δὲ δειπνήσειεν, [1] εἶπε τῷ ἀρχῷ αὐτῶν παρεῖναι πρὸς αὐτόν. Μετὰ τὸ δεῖπνον δὲ τοὺς ταξιάρχους ἐκάλει· ἐπεὶ δὲ παρῆσαν, ἔλεξεν ὧδε·

"Ἄνδρες φίλοι, ὁ Ἀρμένιος πρόσθεν μὲν καὶ σύμμαχος ἦν καὶ
" ὑπήκοος Κυαξάρῃ· νῦν δ', ὡς ᾔσθετο τοὺς πολεμίους ἐπιόντας,
" καταφρονεῖ, καὶ οὔτε στράτευμα πέμπει ἡμῖν, οὔτε τὸν δασμὸν
" ἀποδίδωσι. νῦν οὖν τοῦτον δεῖ θηρᾶσαι, ἢν δυνώμεθα. Ὧδε
" μοι οὖν δοκεῖ ποιεῖν· Σὺ μὲν, ὦ Χρυσάντα, ἐπειδὰν
" ἀποκοιμηθῇς ὅσον μέτριον, [2] λαβὼν τοὺς ἡμίσεις Περσῶν τῶν
" σὺν ἡμῖν, ἴθι τὴν ὀρεινὴν καὶ κατάλαβε τὰ ὄρη, εἰς ἅ φασιν αὐ-
" τὸν, ὅταν τι φοβηθῇ, καταφεύγειν. Ἡγεμόνας δέ σοι ἐγὼ
" δώσω. Φασὶ μὲν οὖν καὶ δασέα ταῦτα τὰ ὄρη εἶναι, ὥστ' ἐλ-
" πὶς ὑμᾶς μὴ ὀφθῆναι· ὅμως δὲ εἰ προπέμποις πρὸ τοῦ στρατεύ-

providebat enim futurum ut hoc *ipsum* ad fallendum *hostem* conduceret: postquam verò cœnâssent, ut ipsorum præfectus ad se veniret, præcepit. Cœnâ autem peractâ, præfectos *ad se* vocabat; qui cùm advenissent, in hunc modum loquutus est:

" Armenius antehàc quidem, amici, Cyaxari & societate junctus
" fuit & *ejus* imperio subjectus: nunc verò spreto, postquam hostes *eum*
" invadere senserit, *Cyaxare*, neque copias nobis mittit, neque tributum
" illud *debitum* persolvit: itaque jam *nobis* vertandus est, si *quidem* pote-
" rimus. Ac mihi sanè res in hunc modum gerenda videtur: Tu, Chry-
" santa, postquam modicum somnum ceperis, dimidiâ Persarum qui
" sunt nobiscum sumptâ parte, *viam* montanam ingreditor, & mon-
" tes occupato, ad quos eum, cùm aliquem metuit, confugere aiunt.
" Duces ipse tibi dabo. Atque hos sanè montes etiam nemorosos esse
" perhibet, ut spes sit vos minimè conspectum iri: si tamen ante exer-

στάδια, οἱ μὲν ἑξήκοντα σταδίων φασὶν, οἱ δὲ τριάκοντα ἢ τεσσαράκοντα. Auctor Etymologici: Παρασάγγαι, τριάκοντα στάδια παρὰ Πέρσαις, παρ' Αἰγυπτίοις δ' ἑξήκοντα. His adjiciendus est insignis quidem Agathiæ locus, Histor. lib. 2. p. 54. edit. Bon. Vulcanii, Ἔστι γὰρ ὁ παρασάγγης, ὡς μὲν Ἡροδότῳ δοκεῖ καὶ Ξενοφῶντι, τριάκοντα στάδια, ὡς δὲ νῦν Ἴβηρες καὶ Πέρσαι φασὶν, ἢ ἐπὶ μεῖον τῶν εἴκοσι πλείων. Hodie, auctore Relando, Patasanga apud Persas continet tria milliaria, unumquodque milliare ter mille cubitos, quilibet cubitus triginta digitos, quilibet digitus latitudinem sex granorum hordei.

1 Εἶπε] Camero in *Myroth. Evang.* ad Matt. iv, 3 —— εἰπὲ ἵνα οἱ λίθοι &c. putat, Hebraïcâ phrasi, εἰπεῖν poni pro *jubere, præcipere.* Gatakerus etiam, *de Stylo N. inst.* cap. 28. censet ab Hebræis potiùs, quàm à Græcis, verbum hoc in *jubendi* sive *imperandi* significatu adhibitum, sumpsisse Evangelistas; à quibus sæpissimè ità usurpatum est, Marc. v. 43. Luc. xix. 15, &c. At satis constat causam non fuisse, cur ità statuerent. Nam sæpè alibi, non hoc tantùm loco, apud Nostrum, aliósque purissimos scriptores Græcos, verbum illud *jubendi* seu *præcipiendi* vim obtinet.

2 Λαβὼν] Vulgò, λαβέ. Stephanus scribit λαβὼν, alioqui, inquit, ante ἴθι opus esset particulâ καί. Atque hanc emendationem comprobat MS. Bodl. nec non Muretus ad locum.

" μαλος εὐζώνους ἄνδρας, λῃσταῖς ἐοικότας καὶ τὸ πλῆθος καὶ τὰς " στολάς, οὗτοι ἄν σοι, εἴ τισιν ἐντυγχάνοιεν τῶν Ἀρμενίων, οὓς μὲν " ἂν συλλαμβάνοντες αὐτῶν κωλύοιεν τῶν ἐξαγγελιῶν, οὓς δὲ μὴ " δύναιντο λαμβάνειν, ἀποσοβοῦντες ἂν ἐμποδὼν γίγνοιντο τοῦ μὴ " ὁρᾶν αὐτοὺς τὸ ὅλον στράτευμα, ἀλλ' ὡς περὶ κλωπῶν βου- " λεύεσθαι. Καὶ σὺ μέν, ἔφη, οὕτω ποίει· ἐγὼ δὲ ἅμα τῇ ἡμέρᾳ " τοὺς ἡμίσεις μὲν τῶν πεζῶν ἔχων, ἅπαντας δὲ τοὺς ἱππέας, πορεύ- " σομαι διὰ τοῦ πεδίου εὐθὺς πρὸς τὰ βασίλεια. Χ Καὶ ἢν μὲν " ἀνθίστηται, δῆλον ὅτι μάχεσθαι δεήσει· ἢν δ' αὖ ὑποχωρῇ τοῦ " πεδίου, δῆλον ὅτι [1] μεταθεῖν δεήσει· ἢν δ' εἰς τὰ ὄρη φεύγῃ, " ἐνταῦθα δή, ἔφη, σὸν ἔργον μηδένα ἀφιέναι τῶν πρός σε ἀφικ- " νουμένων. Νόμιζε δ' ὥσπερ ἐν θήρᾳ ἡμᾶς μὲν τοὺς ἐπιζη- " τοῦντας ἔσεσθαι, [2] σὺ δὲ τὸν ἐπὶ ταῖς ἄρκυσι. Μέμνησο οὖν ἐκεῖνο, " ὅτι φθάνειν δεῖ πεφραγμένους τοὺς πόρους πρὶν κινεῖσθαι [3] τὰ " θηρία. Καὶ λεληθέναι δὲ δεῖ τοὺς ἐπὶ τούτοις τεταγμένους,

" citum expeditos homines, qui & numero & vestimentis sint latronibus " similes, præmiseris, *nimirum* hi, si quibus ex Armeniis occurrerint, eos " partim comprehendendo impedire poterunt, nè quod indicium faciant; " partim quos comprehendere nequiverint, absterritos procul arcendo, " nè totum exercitum videant, obstabunt; ideóque *de vobis* tanquam " latrunculis consilium capient. Ac tu quidem ità facito: ego verò cum " primâ luce peditum *alterâ* cum parte dimidiâ, & universis cum equiti- " bus campestri itinere ad regiam rectâ proficiscar. Et si quidem *se nobis* " opposuerit, patet, pugnam necessariò conferendam esse; sin campo se " subduxerit, cursu *nobis* persequendum esse constat: ad montes si *deni-* " *que* fugerit, hîc scilicet, tui fuerit muneris eorum, qui ad te perve- " nient, neminem dimittere. Perindè scilicet atque in venatione *velim* " existimes, nos quidem eos fore qui indagabunt, te autem illum qui " sit ad plagas. Quamobrem memineris, obstruenda prius esse iti- " nera, quàm feræ se loco moveant. Quin & occulti sint necesse est,

1 *Μεταθεῖν δεήσει*] Locutio metaphorica, à re venaticâ desumpta. Paulò suprà de *venando* Armenio, hîc de eodem *insequendo* loquitur. Frequentissimi usûs est hoc verbum apud Scriptores *Cyneget.* Nostrum in primis, & Arrianum: idque adeo inter ea, quæ rei venaticæ sunt propria, recenset J. Pollux lib. 5. cap. 1.

2 *Σὺ δὲ τὸν*] Sic legendum videtur, non, ut vulgò, *σὲ δὲ τὸν ἐπὶ* &c. nisi quis ellipticam locutionem esse statuerit, per *τινὰ* supplendam. Eam quam recipimus lectionem, in loci interpretatione, secutus est Leunclavius, et repræsentat etiam MS. Bodl. Noster autem per *τὸν ἐπὶ ταῖς ἄρκυσι* vult eum, quem in *Cynegetico ἀρκυωρὸν* appellat.

3 *Τὰ θηρία*] In vulgatis legitur, *τὴν θήραν.* Quod Editorum Interpretumque neminem probâsse video. Hi verò cùm lectionem aliam, *τὴν θῆραν,* in margine invenerint, ad eam versiones quique suas conformârunt. Mihi quidem neque hæc neque illa placet lectio; ideóque aliam ex conjecturâ reposui, cui et res ipsa, et sequentia statim ista, ——— *μὴ ἀποτρέψειν τὰ προσφερόμενα;* et, ——— *ὅπῃ ἂν τὰ θηρία ὁρμήσῃ,* omninò favere videantur.

“ εἰ μέλλουσι μὴ ἀποστρέφειν τὰ προσφερόμενα. Μὴ μέντοι, ἔφη, ὦ Χρυσάντα, οὕτως αὖ ποίει, ὥσπερ ἐνίοτε διὰ τὴν φιλοθηρίαν· πολλάκις γὰρ ὅλην τὴν νύκτα ἄυπνος πραγματεύῃ· ἀλλὰ νῦν ἐᾶσαι χρὴ τοὺς ἄνδρας τὸ μέτριον ἀποκοιμηθῆναι, ὡς ἂν δύνωνται [1] ὑπνομαχεῖν. Μηδέ γε σὺ, ὅτι οὐχ ἡγεμόνας ἔχων ἀνθρώπους πλανᾷ ἀνὰ τὰ ὄρη, ἀλλ' ὅπῃ ἂν τὰ θηρία ὑφηγῆται, ταύτῃ μεταθεὶς, μήτοι καὶ νῦν οὕτω τὰ δύσβατα πορεύου, ἀλλὰ κέλευε σὺ τοὺς ἡγεμόνας, ἐὰν μὴ πάνυ πολὺ ἐλάσσων ἡ ὁδὸς ᾖ, τὴν ῥᾴστην ἡγεῖσθαι. Στρατιᾷ γὰρ ἡ ῥᾴστη ταχίστη. Μηδέ γε, ὅτι σὺ εἴθισαι τρέχειν ἀνὰ τὰ ὄρη, μήτοι δρόμῳ ἡγήσῃ, ἀλλ' ὡς ἂν δύνηταί σοι ὁ στρατὸς ἕπεσθαι, τῷ μέσῳ τῆς σπουδῆς ἡγοῦ. Αγαθὸν δὲ καὶ τῶν δυνατωτάτων καὶ προθύμων ὑπομένοντας τινὰς ἐνίοτε παρακελεύεσθαι· ἐπειδὰν δὲ παρέλθῃ τὸ κέρας, παροξυντι-

“ quicunque ad ea collocati fuerint, si *quidem ad se* adcurrentes *feras* nolint avertere. Verùm, Chrysanta, inquit, ità jam nè feceris, quemadmodùm nonnunquam venandi studio *consuevisti*: nam insomnis totam sæpe noctem in hoc negotio exigis: at nunc militi modicè cubandi facultas est concedenda, ut somno *obrepenti* reluctari possint. Neque verò tu, quia montes pererras ducem *viæ* nullum habens, sed quâcunque feræ præcesserint, hâc insequi soles, neque *tu, inquam,* nunc etiam per loca penetratu difficilia sic iter feceris; sed impera ducibus, ut, nisi aliqua longè brevissima via fuerit, per facillimam ducant. Nam exercitui via facillima celerrima est. Néve *item,* quia tu montes cursu pervagari es adsuefactus, *jam quoque* curriculò præiveris, sed festinatione mediocri præito, ut sequi te possit exercitus. Commodum etiam fuerit, quosdam ex robustissimis & *in primis* alacribus interdum cohortandi causâ subsistere: ubi autem cornu processerit, incita-

1 Ὑπνομαχεῖν] Rejiciendum hoc verbum, et in ejus locum ὕπνου τυχεῖν vel ὑπναλαχεῖν substituendum quidam autumârunt. MS. item Bodl. (nè quid dissimulem) repræsentat, ὕπνου τυχεῖν, receptâ lectione, ὑπνομαχεῖν, in margine laudatâ. Editi ferè omnes dant ὑπνομαχεῖν. Sed, Leunclavius, parum sibi constans, versionem suam lectioni marginis, ὕπνου τυχεῖν, accommodavit: vertit enim, *nè somni sint expertes.* Vulgatæ verò lectioni sua non deest auctoritas. Phavorinus, ad ὑπνομαχεῖν, Auctores adducit Xenophontem et Synesium: his additis, τὸ δὲ ἀνθίστασθαι ἢ ἀντιπράττειν τῷ ὕπνῳ λέγει. ἢ ὕπνου καταλύειν. Suidas eosdem citat Auctores, et Synesii etiam verba profert: ἐγὼ δὲ ὑπὸ μεσοπυργίῳ τεταγμένος, ὑπνομαχῶ. Extant autem epist. 130. p. 464. edit. Morel. Nec aliter Thomas Magister, Ὑπνομαχεῖν, Ξενοφῶν καὶ Συνέσιος ἐν ἐπιστολῇ· ὑπὸ μεσοπύργιον τεταγμένον, ὑπνομαχῶ· (lege, ὑπὸ μεσοπυργίῳ τεταγμένος &c.) τὸ δὲ ἀνθίστασθαι ἢ ἀντιπράττειν τῷ ὕπνῳ λέγει· ἢ ὕπνου κρατεῖν.

« κἂν εἰς τὸ σπεύδειν, πάντας παρὰ τοὺς βαδίζοντας τρέχοντας
« ὁρᾶσθαι.»

Χρυσάντας μὲν δὴ ταῦτα ἀκούσας, καὶ ἐπιγαυρωθεὶς τῇ ἐντολῇ Κύρου, λαβὼν τοὺς ἡγεμόνας, ἀπελθών, καὶ παραγγείλας ἃ ἔδει τοῖς σὺν αὐτῷ μέλλουσι πορεύεσθαι, ἀνεπαύετο. Ἐπεὶ δὲ ἀπεκοιμήθησαν ὅσον ἐδόκει μέτριον εἶναι, ἐπορεύετο ἐπὶ τὰ ὄρη. Κῦρος δέ, ἐπεὶ ἡμέρα ἐγένετο, ἄγγελον προέπεμπε πρὸς τὸν Ἀρμένιον, προειπὼν αὐτῷ λέγειν ὧδε· Κῦρος, ὦ Ἀρμένιε, κελεύει οὕτω ποιεῖν σε, ὅπως ὡς τάχιστα [1] ἔχων ἀπίῃς καὶ τὸν δασμὸν καὶ τὸ στράτευμα. Ἢν δ' ἐρωτᾷ ὅπου εἰμί, λέγε τἀληθῆ, ὅτι ἐπὶ τοῖς ὁρίοις. Ἢν δ' ἐρωτᾷ εἰ καὶ αὐτὸς ἔρχομαι, λέγε κἀνταῦθα τἀληθῆ, ὅτι οὐκ οἶσθα. Ἢν δὲ ὁπόσοι ἐσμὲν πυνθάνηται, συμπέμπειν τινὰ κέλευε καὶ μαθεῖν. Τὸν μὲν δὴ ἄγγελον, ἐπιστείλας ταῦτα, ἔπεμψε· νομίζων φιλικώτερον εἶναι οὕτως, ἢ μὴ προειπόντα πορεύεσθαι. Αὐτὸς δὲ συνταξάμενος ᾗ ἄριστον καὶ πρὸς τὸ ἀνύειν τὴν ὁδόν, καὶ πρὸς τὸ μάχεσθαι, εἴ τι δέοι, ἐπορεύετο. Προεῖπε δὲ τοῖς στρατιώταις μηδένα ἀδικεῖν· καὶ εἴ τις Ἀρμενίων τῷ ἐντυγχάνοι, θαρρεῖν τε παραγγέλλειν,

" mentum erit ad festinandum, si præ *his* gradatim incedentibus,
" omnes *illi* currere videantur."

Ac Chrysantas quidem hæc cùm audisset, ad elationem incenso Cyri mandatis animo, acceptis ducibus, abiit; & cùm iis, qui profecturi cum ipso erant, facienda imperâsset, quieti se dedit. Cúmque tantum somni cepissent, quantum ad mediocritatem satis esse videbatur, ad montes perrexit. Cyrus autem, cùm dies illuxisset, nuntium ad Armenium præmisit, cui priùs indicârat, ut in hunc modum *hominem* adloqueretur: Cyrus, Armenie, sic agas imperat, ut quamprimùm *ad ipsum* cum tributo exercitúque venias. Quòd *si te* interroget, ubi sim, vera dicito, *esse me nimirum* in finibus. Sin roget, an & ipse veniam, hîc quoque vera dicito, te *nempe* nescire. Sin quot numero simus quærat, jube tecum aliquem mittat, ac *rem* cognoscat. Itaque nuntium Cyrus cum his mandatis misit; quòd existimaret hoc modo *se* humaniùs *facturum*, quàm si nihil prædicens pergeret. Ipse verò quàm optimè cùm ad perficiendum iter, tum etiam ad pugnandum, si foret opus, instructis suis progrediebatur. Militibus autem edixit nè quenquam injuriâ adficerent: ac si
quis Armenium aliquem obvium haberet, & bono esse animo juberet,

1 Ἔχων ἀπίῃς;] Legitur etiam, notante Leunclavio, in libro Budensi, ἔχων ἄσῃς τὸν δασμόν. Nempe paulò infra hæc locutio occurrit, — συναγγελοῦντας δασμὸν ἄσειν. Hinc, opinor, illa Budensis Libri Lectio. Vulgata autem satis sana, et minimè loco movenda videtur.

[1] καὶ ἀγορὰν τὸν βουλόμενον ἄγειν, ὅπου ἂν ὦσιν, εἴ τις σιτία ἢ ποτὰ τυγχάνοι πωλεῖν βουλόμενος.

& ut is qui vellet, ad ea loca, quibus *ipsi* essent, res venales adveheret, si quis esculenta aut potulenta vendere cuperet.

1 Καὶ ἀγορὰν &c.] Est nimirum boni Imperatoris omni cogitatione curáque in commeatum undique advehendum incumbere. Inter cætera adeò imperatoria officia hoc meritò recenset Onosander, extremo cap. 6. p. 15. Φροντιζέτω δὲ περὶ τῆς ἀγορᾶς, καὶ τῆς τῶν ἐμπόρων, καὶ κατὰ γῆν, καὶ κατὰ θάλατταν, παραπομπῆς· ἵνα ἀκινδύνως τῆς παρουσίας σφίσιν οὔτως ἀόκνως παρακομίζωσι τὸν εἰς τὰ ἐπιτήδεια φόρτον. Lege, σφίσιν οὔσης, ἀόκνως παρακομίζωσι τὸν &c. Et rei tam necessariæ incuriam J. Cæsari vitio vertit Alexander M. referente Juliano, p. 323. ed. Ezech. Spanh. Καὶ γὰρ ἐν ἐνδείᾳ γέγονας τῶν ἐπιτηδείων, (ἔστι δὲ οὐ μικρόν, ὡς οἶδας, τοῦτο ἁμάρτημα στρατηγοῦ) καὶ μάχῃ συμβαλὼν ἡττήθης.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Γ´.

Ὁ Μὲν δὴ Κῦρος ἐν τούτοις ἦν· [1] ὁ δὲ Ἀρμένιος, ὡς ἤκουσε τοῦ ἀγγέλου τὰ παρὰ τοῦ Κύρου, ἐξεπλάγη, ἐννοήσας ὅτι ἀδικοίη καὶ τὸν δασμὸν λείπων, καὶ τὸ στράτευμα οὐ πέμπων. Καὶ τὸ μέγιστον ἐφοβεῖτο, ὅτι ὀφθήσεσθαι ἔμελλε τὰ Βασίλεια οἰκοδομεῖν ἀρχόμενος, ὡς ἂν ἱκανὰ ἀπομάχεσθαι εἴη. Διὰ πάντα δὴ ταῦτα ὀκνῶν, ἅμα μὲν διέπεμπεν ἀθροίζων τὴν αὑτοῦ δύναμιν, ἅμα δ᾽ ἔπεμπεν εἰς τὰ ὄρη τὸν νεώτερον υἱὸν Σάβαριν, καὶ τὰς γυναῖκας, τήν τε ἑαυτοῦ καὶ τὴν τοῦ υἱοῦ, καὶ τὰς θυγατέρας· καὶ κόσμον δὲ καὶ κατασκευὴν τὴν πλείστου ἀξίαν συναπέπεμπε, προπομποὺς δοὺς αὐτοῖς. Αὐτὸς δὲ ἅμα μὲν κατασκεψομένους ἔπεμπε τί πράττοι Κῦρος, ἅμα δὲ συνέταττε τοὺς παραγινομένους τῶν Ἀρμενίων· καὶ ταχὺ παρῆσαν ἄλλοι, λέγοντες ὅτι καὶ [2] δὴ αὐτὸς οὗτος ὁμοῦ· ἐνταῦθα δὴ οὐκέτι ἔτλη εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, ἀλλ᾽ ὑπεχώρει. Ὡς δὲ τοῦτο εἶδον αὐτὸν ποιήσαντα οἱ Ἀρμένιοι,

ET Cyrus quidem hæc agebat: Armenius autem, cùm de nuntio mandata Cyri audîsset, perterritus est; quòd cum animo *suo* cogitaret se injustè facere, qui & tributum pendere desineret, & non mitteret exercitum. Maximè verò metuebat, quòd futurum erat ut manifestum fieret, se fecisse initium struendæ regiæ, quò ad propulsandos hostes illa sufficeret. Has sanè ob causas omnes trepidans, simul nonnullis in diversas partes dimissis copias suas cogebat, simul in montes minorem natu filium Sabarim, & suam atque filii uxorem, & filias mittebat; & cum his ornatum quoque apparatúmque maximi pretii mittebat, additis etiam qui deducerent. Ipse autem simul mittebat, qui specularentur quidnam *rerum* Cyrus ageret, simul Armenios, qui aderant, instruebat: cùm mox adessent alii, qui Cyrum ipsummet appropinquare dicerent: tum verò manum conferere non ampliùs ausus, se subducebat. Id cùm eum Armenii facere viderent,

1 Ὁ δ᾽ Ἀρμένιος &c.] Zonaras, Scriptor ætate suâ clarus, ea omnia, quæ de Cyro hîc Armenióque sunt memorata, iisdem pene verbis, quibus Noster usus est, exposuit: Ὡς δ᾽ ἤκουσε ταῦτα ὁ Ἀρμένιος, ἐξεπλάγη· καὶ ἔπεμπε μὲν ἀθροίζων τὴν ἑαυτοῦ στρατιὰν, ἔπεμπε δὲ καὶ τὰς γυναῖκας, τήν τε νεωτέραν, καὶ τὰ &c. Annal. T. 1. lib. 3. p. 149. & seq. edit. Paris.

2 Ὅτι καὶ ἐπὶ] Pro καὶ δὴ, Muretus reponendum censet ἤδη. Nec temerè, opinor. Idem notat ὁμοῦ hîc poni ἀντὶ τοῦ ἐγγύς. Omninò rectè.

διεδίδρασκον ἤδη ἕκαςος ἐπὶ τὰ ἑαυτȢ, βȢλόμενοι τὰ ὄντα ἐκποδὼν ποιεῖσθαι. Ο δὲ Κῦρος ὡς ἑώρα διαθεόντων καὶ ἐλαυνόντων τὸ πεδίον μεςὸν, ὑποπέμπων ἔλεγεν ὅτι ȢδενὶI πολέμιος εἴη τῶν μενόντων· εἰ δέ τινα φεύγοντα λήψοιτο, προηγόρευσεν ὅτι ὡς πολεμίῳ χρήσοιτο. Οὕτω δὴ οἱ μὲν πολλοὶ κατέμενον, ἦσαν δὲ οἳ ὑπεχώρȢν σὺν τῷ βασιλεῖ. Επεὶ δὲ οἱ σὺν ταῖς γυναιξὶ προϊόντες ἐνέπεσον εἰς τȣ̀ς ἐν τῷ ὄρει, κραυγήν τε εὐθὺς ἐποίȢν, καὶ φεύγοντες ἡλίσκοντο πολλοὶ αὐτῶν. Τέλος δὲ καὶ ὁ παῖς, καὶ αἱ γυναῖκες, καὶ αἱ θυγατέρες ἑάλωσαν, καὶ τὰ χρήματα ὅσα σὺν αὐτοῖς ἀγόμενα ἐτύγχανεν. Ο δὲ βασιλεὺς αὐτῶν ὡς ᾔσθετο τὰ γιγνόμενα, ἀπορῶν ποῖ τράποιτο, ἐπὶ λόφον τινὰ καταφεύγει. Ο δὲ αὖ Κῦρος ταῦτα ἰδὼν, περιΐςαται τὸν λόφον τῷ παρόντι ςρατεύματι, καὶ πρὸς Χρυσάνταν πέμψας ἐκέλευε φυλακὴν τȢ̃ ὄρȢς καταλιπόντα ἥκειν. Τὸ μὲν δὴ ςράτευμα ἠθροίζετο τῷ Κύρῳ· ὁ δὲ πέμψας πρὸς τὸν Αρμένιον κήρυκα, ἤρετο ὧδε, Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Αρμένιε, πότερα βȢ́λει αὐτȢ̃ μένων τῷ λιμῷ καὶ τῇ δίψῃ μάχεσθαι, ἢ εἰς τὸ ἰσόπεδον καταβὰς ἡμῖν διαμάχεσθαι; Απεκρίνατο ὁ Αρμένιος ὅτι Ȣδετέροις βȢ́λοιτο μάχεσθαι. Πάλιν ὁ Κῦρος πέμψας ἠρώτα, Τί Ȣ̃ν κάθησαι αὐτόθι, καὶ Ȣ̓ καταβαίνεις; Απορῶν, ἔφη, ὅ,τι χρὴ ποιεῖν. Αλλ' Ȣδὲν, ἔφη ὁ Κῦρος, ἀπορεῖν σε δεῖ·

ad ſuas eorum quiſque ædes diffugiunt, ut qui res *ſuas longiùs* ſubmovere vellent. Cyrus autem cùm vidiſſet campum diſcurrentibus & abigentibus plenum, ſubmiſit qui dicerent, nemini eorum qui remanerent ſe futurum hoſtem; ſin fugientem aliquem caperet, *eum* ſe pro hoſte habiturum prædixit. Itaque complures remanebant, cùm nonnulli eſſent qui cum rege ſe ſubducerent. At verò qui cum mulieribus anteceſſerant, in eos cùm incidiſſent qui erant in monte, clamorem ſtatim ediderunt, & dum in fugam ſe conjiciunt eorum complures capti ſunt. Tandem & filius & uxores, & filiæ captæ ſunt, iis cum opibus, quaſcunque ſecum vehebant. Rex autem eorum ubi quæ acciderent ſentiret, quò ſe verteret ambigens, in collem quendam fugâ ſe recipit. Cyrus item hæc cùm vidiſſet, collem cum iis, quæ aderant, copiis circundat, mittitque ad Chryſantam, jubétque eum montis cuſtodiâ relictâ venire. Et Cyro quidem collectus jam aderat exercitus: miſſo autem ad Armenium caduceatore, ſic *eum* interrogabat, Dic mihi, ait, Armenie, utrum iſtic manens cum fame ac ſiti pugnare mavis, an in æquum campum deſcendere, ac nobiſcum depugnare? Cum neutris pugnare ſe velle reſpondit Armenius. Cyrus iterum miſit qui quærerent, Cur igitur iſtic deſides, ac non deſcendis? Quia quid agendum ſit, inquit, ambigo. Sed enim, ait Cyrus, te neutiquam ambigere oportet:

ἔξεστι γάρ σοι ἐπὶ δίκην καταβαίνειν. Τίς δ', ἔφη, ὁ δικάζων; Δηλονότι ᾧ ὁ Θεὸς ἔδωκε καὶ ἄνευ δίκης σοι χρήσασθαι ὅ,τι καὶ βούλοιτο. Ενταῦθα δὴ ὁ Αρμένιος, γιγνώσκων τὴν ἀνάγκην, καταβαίνει· καὶ ὁ Κῦρος λαβὼν εἰς τὸ μέσον κἀκεῖνον καὶ τὰ ἄλλα πάντα, περιεστρατοπεδεύσατο, [1] ὁμοῦ ἤδη πᾶσαν ἔχων τὴν δύναμιν.

Εν τούτῳ δὴ τῷ χρόνῳ ὁ πρεσβύτατος παῖς τοῦ Αρμενίου, Τιγράνης, ἐξ ἀποδημίας τινὸς προσῄει, ὃς καὶ σύνθηρος ποτὲ ἐγεγένητο τῷ Κύρῳ· καὶ ὡς ἤκουσε τὰ γεγενημένα, εὐθὺς πορεύεται πρὸς τὸν Κῦρον, ἧπερ εἶχεν. Ως δὲ εἶδε πατέρα, καὶ μητέρα, καὶ [2] ἀδελφὰς, καὶ τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα αἰχμαλώτους γεγενημένους, ἐδάκρυσεν, ὥσπερ εἰκός. Ο δὲ Κῦρος ἰδὼν αὐτὸν, ἄλλο μὲν οὐδὲν ἐφιλοφρονήσατο αὐτῷ, εἶπε δ' ὅτι, Εἰς καιρὸν ἥκεις, ὅπως σὺ τῆς δίκης ἀκούσῃς παρὼν τῆς ἀμφὶ τοῦ πατρός. Καὶ εὐθὺς συνεκάλει τοὺς ἡγεμόνας τούς τε τῶν Περσῶν καὶ τοὺς τῶν Μήδων· παρεκάλει δὲ καὶ εἴ τις Αρμενίων τῶν ἐντίμων παρῆν· καὶ τὰς γυναῖκας,

nam licet tibi ad agendam cauſam deſcendere. Quis autem, inquit, judex erit? Nimirum is cui Deus poteſtatem fecit de te pro arbitrio ſuo, indictâ etiam causâ, ſtatuendi. Hic Armenius, conſideratâ neceſſitate, deſcendit: ac Cyrus & illo & cæteris omnibus in medium receptis, caſtra iis circundedit; cùm copias jam *ſecum* unà omnes haberet.

Hoc ipſo tempore Tigranes, natu maximus Armenii filius, peregrè *rediens* adveniebat, quem Cyrus aliquando ſocium venationis habuerat: is cùm ea quæ acciderant audîſſet, ſtatim ad Cyrum *ità* contendit, utì *tum* comparatus erat. Ubi verò patrem, & matrem, & ſorores, & uxorem ſuam in hoſtium manus deveniſſe vidit, ut par erat, illacrymavit. Cyrus autem eum intuitus, comitate in ipſum aliâ nullâ eſt uſus, quàm quòd diceret, Opportunè ades, ut judicium in patrem *tuum exercendum* præſens audias. Statimque duces tum Perſarum tum Medorum convocavit; quin & Armenios arceſſivit, ſi qui eorum dignitate præſtantes aderant; & fœminas,

1 Ομοῦ ἤδη] Sic emendandum curavimus, MStum Bodl. ſecuti. Vulgò erat, ἐμοῦ δή. Sed, hoc in genere ſæpe à librariis peccatum eſt: ideóque probabilior Mureti conjectura, modò memorata, videtur. Hanc noſtram emendationem à Stephano quoque comprobatam invenio.

2 Καὶ ἀδελφὰς] Editi, quos vidi, omnes exhibent ἀδελφούς. Contrà quàm loci ratio poſtulat. Nam de uno tantùm filio, quem, abſente Tigrane, apud ſe retinuerat Armenius, anteà locutus eſt Noſter. Philelphus autem & Gabrielius noſtram hanc lectionem in iis, quibus uſi ſunt, libris invenerunt. Vertit enim uterque, *ſorores*. Eandem MS. Bodl. et Zonaras, locò ſuprà dicto, confirmat: de Tigrane peregrè redeunte loquitur, ——— καὶ ἰδὼν τόν τε πατέρα, καὶ τὴν μητέρα, καὶ τὰς ἀδελφὰς, καὶ τὴν &c.

ἐν ταῖς ἁρμαμάξαις παρούσας, οὐκ ἀπήλασεν, ἀλλ' εἴα ἀκούειν. Ὁπότε δὲ καλῶς εἶχεν, ἤρχετο τοῦ λόγου· καί, Ὦ Ἀρμένιε, ἔφη, πρῶτον μέν σοι συμβουλεύω, ἐν τῇ δίκῃ τἀληθῆ λέγειν, ἵνα σοι ἕν γε ἀπῇ τὸ εὐμισητότατον· τὸ γὰρ ψευδόμενον φαίνεσθαι, εὖ ἴσθι ὅτι καὶ τοῦ συγγνώμης τινὸς τυγχάνειν ἐμποδὼν μάλιστα ἀνθρώποις γίγνεται. Ἔπειτα δὲ, ἔφη, συνίσασι μέν σοι καὶ οἱ παῖδες καὶ αἱ γυναῖκες αὗται πάντα ὅσα ἔπραξας, καὶ Ἀρμενίων οἱ παρόντες· ἢν δὲ αἰσθάνωνταί σε ἄλλα ἢ τὰ γινόμενα λέγοντα, νομιοῦσί σε καὶ αὐτὸν καταδικάζειν σαυτοῦ πάντα τὰ ἔσχατα παθεῖν, ἢν ἐγὼ τἀληθῆ πύθωμαι. Ἀλλ' ἐρώτα, ἔφη, ὦ Κῦρε, ὅ,τι βούλει, ὡς τἀληθῆ ἐροῦντος· τούτου ἕνεκα καὶ γενέσθω ὅ,τι βούλεται. Λέγε δή μοι, ἔφη, ἐπολέμησας ποτὲ Ἀστυάγει τῷ τῆς ἐμῆς μητρὸς πατρὶ, καὶ τοῖς ἄλλοις Μήδοις; Ἔγωγ', ἔφη. Κρατηθεὶς δ' ὑπ' αὐτοῦ, συνωμολόγησας δασμὸν οἴσειν, καὶ συστρατεύσεσθαι ὅποι ἐπαγγέλλοι, καὶ ἐρύματα μὴ ἕξειν; Ἦν ταῦτα. Νῦν οὖν διὰ τί οὔτε [2] τὸν δασμὸν

quæ in *barmamaxis* aderant, non repulit, sed *eis* audire permittebat. Cúmque opportunum illi visum esset, dicere orsus est; &, Primùm, ait, Armenie, auctor tibi sum, ut in hâc causæ cognitione vera dicas, quò unum illud saltem à te absit, quod odium maximum meretur: nam in mendacio deprehendi, certò scias maximo esse hominibus ad veniam aliquam consequendam impedimento. Prætereà, liberi *tui*, inquit, & hæ mulieres, & Armenii qui adsunt, omnium abs te actorum tibi sunt conscii: qui si te senserint alia dicere, quàm quæ facta sint, arbitrabuntur te etiam ipsum extrema tibimet supplicia patienda decernere, si veritatem ego rescivero. Tu verò, Cyre, inquit, quodcunque voles interrogato *me nempe haud dubiè* vera dicturum; quidvis *tandem* eâ de causâ mihi evenerit. Dic mihi igitur, inquit, bellúmne aliquando cum matris meæ patre Astyage cæterísque Medis gessisti? Gessi equidem, ait. Victus autem ab ipso, nonne conditiones has accepisti, tributum te adlaturum, & unà cùm ipso militaturum ubicunque denuntiâsset, munitionésque non habiturum? Itâ prorsùs. Jam ergò quamobrem neque tri-

1 *Ἐν ταῖς ἁρμαμάξαις*] Lexicon Græco-lat. vetus, Ἀρμάμαξα, *Carpentum*. Q. Curtius ipsum nomen retinet, l. 3. c. 3. "Quindecim indè, quas *armamaxas* ap-" "pellant, sequebantur." Mollis autem & ferè muliebris vehiculi genus fuisse constat; nam ubi, apud Nostrum, *barmamaxarum*, ibi & mulierum mentio fieri solet. Persis eas præcipuè in usu fuisse testatur Max. Tyr. dissert. 34. non longè ab initio: Ἐὰν δὲ Σπαρτιάτης εἶναι λέγων ἢ Ἕλλην ἢ Δωριεὺς ἢ Ἡρακλείδης, θαυμάζῃς [illegible] ἢ ἁρμάμαξαν Περσικὴν, Περσίζεις &c. De *barmamaxa* plura si velis, vide sis Schefferum *de re vehiculari*, lib. 2. c. 17. p. 217.

2 Τὸν δασμὸν] Quæ non ubique anxiè quærenda est articuli præpositivi emphasis, ea hoc loco minimè forsan importunè notanda est. De eo enim speciatim tributo sermo hic est, quod ab Armenio ad Cyaxarem ex pacto adlatum oportuit. Haud alia est hujus articuli emphasis apud Matt. viii. 4. σεαυτὸν δεῖξον τῷ ἱερεῖ, καὶ προσένεγκε τὸ δῶρον ὃ &c. . Ubi rectè Beza, *illud donum*: quippe Christus sanatum modo hominem

ἀπήγαγες, οὔτε στράτευμα ἔπεμψας, ἐτείχιζές τε τὰ ἐρύματα; Καὶ ὃς ἔφη, Ἐλευθερίας ἐπεθύμουν· καλὸν γάρ μοι δοκεῖ εἶναι καὶ αὐτὸν ἐλεύθερον εἶναι, καὶ παισὶν ἐλευθερίαν καταλιπεῖν. Καὶ γάρ ἐστιν, ἔφη ὁ Κῦρος, καλὸν μάχεσθαι, ὅπως μή ποτέ τις δοῦλος μέλλοι γενήσεσθαι· ἢν δὲ δὴ ἢ πολέμῳ κρατηθεὶς, ἢ καὶ ἄλλον τινὰ τρόπον δουλωθεὶς, ἐπιχειρῶν τις φαίνηται τοὺς δεσπότας ἀποστερεῖν ἑαυτοῦ, τοῦτον σὺ, πρῶτος εἰπὲ, πότερον ὡς ἀγαθὸν ἄνδρα καὶ καλὰ πράττοντα τιμᾷς, ἢ ὡς ἀδικοῦντα, ἢν λάβῃς, κολάζεις; Κολάζω, ἔφη· οὐ γὰρ ἐᾷς σὺ ψεύδεσθαι. Λέγε δὴ σαφῶς, ἔφη ὁ Κῦρος, ὧδε καθ' ἓν ἕκαστον· Ἢν ἄρχων τις τύχῃ, καὶ ἁμάρτῃ, πότερον ἐᾷς ἄρχειν, ἢ ἄλλον καθίστης ἀντ' αὐτοῦ; Ἄλλον καθίστημι, ἔφη. Τί δὲ, ἢν χρήματα πολλὰ ἔχῃ, ἐᾷς πλουτεῖν, ἢ πένητα ποιεῖς; Ἀφαιροῦμαι, ἔφη, ἃ ἂν ἔχων τυγχάνῃ. Ἢν δὲ καὶ πρὸς πολεμίους αὐτὸν γιγνώσκῃς ἀφιστάμενον, τί ποιεῖς; Κατακαίνω, ἔφη· τί γὰρ δεῖ, ἐλεγχθέντα ὅτι ψεύδομαι, ἀποθανεῖν, μᾶλλον ἢ τἀληθῆ λέγοντα; Ἐνταῦθα δὴ ὁ μὲν παῖς αὐτοῦ ὡς ἤκουσε ταῦτα, [1] περιεσπάσατο τὴν τιάραν, καὶ τοὺς πέπλους

butum adtulisti, neque misisti exercitum, & munitiones extruere cœpisti? Et ille dixit, Libertatis eram cupidus; nam præclarum mihi visum est & *me* ipsum liberum esse, & libertatem liberis *meis* relinquere. Certè præclarum est, inquit Cyrus, pugnare, nè quis unquam servus fiat: at si quis vel bello victus, vel alio quodam modo in servitutem redactus, id moliri deprehendatur, ut dominorum se potestate eximat, hunc tu, primus mihi dicito, utrum ceu virum bonum & præclarè se gerentem honore afficias, an ut injustè agentem, *eum* si deprehenderis, plectas? Plecto, inquit, non enim concedis *mihi* ut mentiar. Responde mihi liquidò, ait Cyrus, singulatim in hunc modum; Si quis cum imperio sit, ac delinquat, utrum esse illum cum imperio pateris, an ejus in locum alium substituis? Alium, inquit, substituo. Quid verò, si magnas habeat opes, divitémne permittis esse, an ad paupertatem redigis? Eripio, inquit, *homini*, quæ possidet. Si ad hostes etiam eum deficere intelligas, quid facis? Occido, inquit: cur enim potiùs, mendacii convictus, moriar, quàm vera profatus? Ibi quidem Armenii filius, hæc ut audivit, detraxit tiaram *capiti*, vestésque

minem jubet *illud speciatim* (non *aliquod*) donum Sacerdoti, offerre, quod ei lepræ purgati ex legis præscripto, Levit. xiv. 4. offerebant.

1 Περιεσπάσατο τὴν &c.] Orientis nimirum gentes, tristitiis cùm quid accideret, acriores, in hunc ferè modum, doloris animo concepti morsus indicare solebant. Moses, Nadabo & Abihuo morte repentinâ peremptis, tum ipsum Aharonem, tum filios ejus superstites monet, nè tiaras abjicerent, luctûs causâ, néve vestes lacerarent: Lev. x. 6. Adjici possint, Gen. xxxvii. 29, 34. Num. xiv. 6. Job. ii. 12. atque alia passim V. T. loca. Idem de Persis sæpè alibi tradit Xenophon. Nec aliter Herodotus: Πέρσαι δ' ὡς τὸν βασιλέα ἴδον ἀνακλαύσαντα, πάντες τά τε ἐσθῆτος ἐχόμενα

κατερρήξατο· αἱ δὲ γυναῖκες ἀναβοήσασαι ἐδρύπτοντο, ὡς οἰχομένου τοῦ πατρὸς, καὶ ἀπολωλότων πάντων σφῶν ἤδη. Καὶ ὁ Κῦρος σιωπῆσαι κελεύσας, πάλιν εἶπεν, Εἶεν· τὰ μὲν δὴ σὰ δίκαια, ταῦτα, ὦ Ἀρμένιε· ἡμῖν δὲ τί συμβουλεύεις ἐκ τούτων ποιεῖν; Ὁ μὲν δὴ Ἀρμένιος ἐσιώπα, ἀπορῶν πότερα συμβουλεύοι τῷ Κύρῳ κατακαίνειν ἑαυτὸν, ἢ τἀναντία διδάσκοι ὧν αὐτὸς ἔφη ποιεῖν. Ὁ δὲ παῖς αὐτοῦ Τιγράνης ἐπήρετο τὸν Κῦρον, Εἰπέ μοι, ὦ Κῦρε, ἔφη, ἐπεὶ ὁ πατὴρ ἀπορεῦντι ἔοικεν, ἦ συμβουλεύσω περὶ αὐτοῦ ἃ οἶμαί σοι βέλτιστα εἶναι; Καὶ ὁ Κῦρος, ᾐσθημένος, ὅτε συνεθήρα αὐτῷ ὁ Τιγράνης, [1] σοφιστήν τινα αὐτῷ συνόντα καὶ θαυμαζόμενον ὑπὸ τοῦ Τιγράνους, πάνυ ἐπεθύμει αὐτοῦ ἀκοῦσαι, ὅ,τι ποτὲ ἐροίη· καὶ προθύμως ἐκέλευε λέγειν, ὅ,τι γινώσκοι.

Ἐγὼ τοίνυν, ἔφη ὁ Τιγράνης, εἰ μὲν ἄγασαι τοῦ πατρὸς ἢ ὅσα

discidit: fœminæ autem, ingenti sublato ejulatu *ora sua* dilaniabant, quasi jam periisset pater, & actum de omnibus ipsis esset. Et Cyrus, indicto silentio, rursùs inquit, Esto; tua quidem hæc sunt, Armenie, jura; nobis verò quid secundùm hæc faciendum consulis? Tacebat quidem Armenius, dubius animi, utrum sui necandi consilium Cyro daret, an contraria doceret iis, quæ se facturum fuisse dixerat. At filius ejus Tigranes Cyrum percunctatus, Dic mihi, Cyre, inquit, quando pater hærere videtur, an consilium mihi de eo dare liceat, tibi quod ex usu maximè futurum arbitrer? Et Cyrus, qui animadverterat, quo tempore Tigranes cum ipso venari solebat, sophistam quendam Tigrani familiarem eique magnæ admirationi fuisse, quid tandem dicturus esset audire percupiebat; atque adeò jubebat alacriter, quod sentiret, proferret.

Ego igitur, inquit Tigranes, si tu quæcunque pater vel deliberando

ἐχόμενα εἶχον, ταῦτα κατείρεικόν τε καὶ οἰμωγῇ ἀφθόνῳ διεχρέωντο. lib. 3. c. 66. Et Q. Curtius de Captivis Persicis: "Ingens "circa eam nobilium fœminarum turba "constiterat, laceratis crinibus abscissaque veste, pristini &c." lib. 3. c. 11.

1 Σοφιστήν τινα] Plurium sanè Auctorum testimonio constat, honorificum antiquis temporibus dignationísque plenum fuisse *Sophistæ* nomen: quo non ii tantùm potiti sunt, qui eximii in dicendo erant, sed etiam ex Philosophis, qui facundè animi sensa experimerent. Laërtius, pag. 9. οἱ δὲ σοφοὶ, inquit καὶ σοφισταὶ ἐκαλοῦντο. Et Plutarchus, Tom. 2. p. 385. Λέγουσι γὰρ ἐκείνους τοὺς σοφοὺς, ὑπ' ἐνίων δὲ σοφιστὰς προσαγορευθέντας, αὐτοὺς μὲν εἶναι πέντε, Χίλωνα καὶ Θαλῆν, καὶ Σόλωνα &c. Quarum prior appellatio, ex Casauboni sententiâ, sapientiæ habitum inhærentem notat: posterior, munus docendi, quod olim functi sunt plerique Sapientium. Imò, vox σοφιστὴς primò ità latè patebat, ut omnibus alicujus artis peritis tribueretur, teste Suidâ, qui eam exponit, πᾶς τεχνίτης. Sed aliò tandem translata est ad eos homines significandos, qui, auctore Cicerone, *Academ.* lib. ii. p. 134. edit *Cantab.* aut ostentationis aut quæstûs causâ philosophati sunt. Cæterùm de variâ Σοφιστοῦ notatione consulas Ger. Vossium *de Rhetor. naturâ & constit.* Oper. Tom. 3. pag. 316, & seq. Philostratum de *Vitis Sophistarum*: & *Præfationem*, quam Æliani Var. Hist. à se editus, dedit Perizonius.

βεβούλευται, ἢ ὅσα [1] πέπραχε, πάνυ σοι συμβουλεύω τοῦτον μιμεῖσθαι· εἰ δέ τοί σοι δοκεῖ πάντα ἡμαρτηκέναι, συμβουλεύω σοι αὐτὸν μὴ μιμεῖσθαι. Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Κῦρος, τὰ δίκαια ποιῶν, ἥκιστ' ἂν τὸν ἁμαρτάνοντα μιμοίμην. Ἔστιν, ἔφη, ταῦτα. Κολαστέος ἄρ' ἂν εἴη, κατά γε τὸν σὸν λόγον, τὸν πατέρα· εἴπερ τὸν ἀδικοῦντα δίκαιον κολάζειν. Πότερα δ' ἡγῇ, ὦ Κῦρε, ἄμεινον εἶναι σὺν τῷ σῷ ἀγαθῷ τὰς τιμωρίας ποιεῖσθαι, ἢ σὺν τῇ σῇ ζημίᾳ; Ἐμαυτὸν ἄρα, ἔφη, οὕτω γ' ἂν τιμωροίμην. Ἀλλὰ σὺ μέντοι, ἔφη ὁ Τιγράνης, μεγάλα γ' ἂν ζημιοῖο, εἰ τοὺς σεαυτοῦ κατακαίνοις τότε, ὁπότε σοι πλείστου ἄξιοι εἶεν κεκτῆσθαι. Πῶς δ' ἄν, ἔφη ὁ Κῦρος, τότε πλείστου ἄξιοι γίγνοιντο ἄνθρωποι, ὁπότε ἀδικοῦντες ἁλίσκοιντο; Εἰ τότε, οἶμαι, σώφρονες γίγνοιντο. Δοκεῖ γάρ μοι, ὦ Κῦρε, οὕτως ἔχειν, ἄνευ μὲν σωφροσύνης οὐδ' ἄλλης ἀρετῆς οὐδὲν ὄφελος εἶναι (τί γὰρ ἄν, ἔφη, χρήσαιτ' ἄν τις ἰσχυρῷ ἢ ἀνδρείῳ, μὴ σώφρονι, ἢ ἱππικῷ; τί δέ, πλουσίῳ; τί δέ, δυνάστῃ ἐν πόλει;) σὺν δὲ σωφροσύνῃ καὶ φίλος πᾶς, χρήσιμος, καὶ θεράπων πᾶς, ἀγαθός. Τοῦτο οὖν, ἔφη, λέγεις, ὡς καὶ ὁ σὸς

instituit, vel patravit probus, omninò tibi sum auctor, ipsum ut imiteris: sin tibi videtur omnia peccâsse, hoc tibi do consilii, eum ne imiteris. Ergò minimè delinquentem imitabor, ait Cyrus, si quod justum est egero. Ità est, inquit *ille*. Erit igitur animadvertendum, ex tuâ quidem ratione, in patrem *tuum*; siquidem justum est in hominem injustè agentem animadvertere. Utrùm verò, Cyre, melius esse ducis tuo cum commodo pœnas *te* sumere, an tuo cum detrimento? Nimirum hoc pacto, subjecit *Cyrus*, supplicio me ipsum adfecero. Atqui tu magnam sanè jacturam facies, ait Tigranes, si tuos tum occidas, cùm tibi quantivis pretii fuerit, tua si sint in potestate. Verùm qui possint homines, inquit Cyrus, maximi tum esse pretii, cùm in improbis facinoribus fuerint deprehensi? Si tum, nimirum, sanæ fiant mentis. Nam mihi, Cyre, sic se res habere videtur, sine sanitate mentis nè *quidem cujusvis* alterius virtutis usum ullum esse: (quam enim ad rem, inquit, utatur aliquis *hominis* robusti vel fortis, vel equestris rei periti operâ, si non sit sanâ mente? quam ad rem, divitis? quam ad rem, hominis qui in civitate potentatum obtinet?) at si mentis adsit sanitas, & amicus omnis, utilis est, & omnis servus, bonus. Hoc igitur, inquit, dicis, etiam

1 Πέπραχε, πάνυ] Sic optimè MS. Bodl. & Muretus. Vulgò —— πέπραχε, τῶν πάνυ &c. ubi τῶν illud omnino importunum videtur. In quibusdam libris legitur etiam —— πέπραχε τοῦ δοκεῖν πάντα ἡμαρτηκέναι, πάνυ σοι —— ex pessimâ eorum, ut opinor, depravatione, quæ mox sequuntur: εἰ δέ τοί σοι δοκεῖ πάντα ἡμαρτηκέναι, συμβουλεύω &c.

πατὴρ ἐν τῇδε τῇ μιᾷ ἡμέρᾳ ἐξ ἄφρονος σώφρων γεγένηται. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Πάθημα ἄρα σὺ λέγεις τῆς ψυχῆς εἶναι τὴν σωφροσύνην, ὥσπερ λύπην, οὐ μάθημα· οὐ γὰρ ἂν δήπου, εἴγε φρόνιμον δεῖ γενέσθαι τὸν μέλλοντα σώφρονα ἔσεσθαι, παραχρῆμα ἐξ ἄφρονος σώφρων ἄν τις γένοιτο. Τί δ᾽, ἔφη, ὦ Κῦρε, οὔπω ᾔσθου καὶ ἕνα ἄνδρα δι᾽ ἀφροσύνης μὲν ἐπιχειροῦντα κρείττονι ἑαυτοῦ μάχεσθαι, ἐπειδὰν δὲ ἡττηθῇ, εὐθὺς πεπαυμένον τῆς πρὸς τοῦτον ἀφροσύνης; Πάλιν δ᾽, ἔφη, οὔπω ἑώρακας πόλιν ἀντιταττομένην πρὸς πόλιν ἑτέραν, ἥτις ἐπειδὰν ἡττηθῇ, παραχρῆμα ταύτῃ ἀντὶ τοῦ μάχεσθαι πείθεσθαι ἐθέλει; Ποίαν δ᾽, ἔφη ὁ Κῦρος, καὶ σὺ τοῦ πατρὸς ἧτταν λέγων, οὕτως ἰσχυρίζῃ σεσωφρονίσθαι αὐτόν; Ἣν ἦ, νὴ Δί᾽, ἑαυτῷ σύνοιδεν ἐλευθερίας μὲν ἐπιθυμήσας, δοῦλος δ᾽ ὡς οὐδεπώποτε γενόμενος· ἃ δὲ ᾠήθη χρῆναι λαθεῖν, ἢ [1] φθάσαι, ἢ ἀποβιάσασθαι, οὐδὲν τούτων ἱκανὸς γενόμενος διαπράξασθαι. Σὲ δὲ οἶδεν, ἃ μὲν ἐβουλήθης ἐξαπατῆσαι αὐτόν, οὕτως ἐξαπατήσαντα, ὥσπερ ἄν τις τυφλοὺς ἢ κωφοὺς καὶ μηδ᾽ ὁτιοῦν φρονοῦντας ἐξαπατήσειεν· ἃ δὲ ᾠήθης λαθεῖν χρῆναι, οὕτω σε οἶδε λαθόντα, ὥστε ἃ ἐνόμιζεν ἑαυτῷ ἐχυρὰ χωρία ἀποκεῖσθαι,

patrem tuum hoc uno die de insano sanum factum esse hominem. Sanè quidem, ait. Ergò tu sanitatem affectionem esse animi dicis, sicut est ægritudo, non quiddam ex disciplinâ comparandum; nec enim sanè, si prudentem eum fieri oporteat, qui mente sanus sit homo futurus, subitò quis ex insano sanus evaserit. Quid autem, Cyre, inquit, nunquam adhuc animadvertisti hominem etiam unum ex insaniâ conantem pugnare cum alio se *viribus* præstantiori, cùm victus esset, mox insaniæ adversùs hunc suæ finem fecisse? Nondum item, ait, civitatem *unam* adversùs aliam se opponentem vidisti, quæ ubi victa fuerit, confestim huic *alteri* parere, quàm repugnare, mallet? Quam verò, Cyrus inquit, etiam patris *victi* cladem narrans, mentis eum ad sanitatem revocatum esse tantoperè adfirmes? Quòd sibi, profectò, conscius est, se libertatem adpetendo, ad eam servitutem redactum, in quâ nunquam antehac fuerit: atque etiam nihil eorum perficere potuisse, quæ habenda clam, vel occupanda, vel conficienda per vim existimârat. Te vero scit in iis, in quibus ipsum fallere volueris, ità fefellisse, uti quis cæcos, aut surdos, & nullius planè mentis homines fallat: quæ autem occultanda putâris, *ea* sic te scit occultâsse, ut quæ loca sibi reservata esse tutissima existimabat,

1 φθάσαι, ἢ &c.] Sic rescripsi, Philelphum, Gabrielium & MStum Bodl. secutus. Alii libri dant φωρᾶσαι, ἢ βιάσασθαι, quam lectionem veram ratus Leunclavius, ità locum reddit, *vel furtim agenda, vel* &c. At φωρᾶν, non *furtim agere*, sed *furtum indagare, deprehendere, scrutari* &c. significat.

ταῦτα εἰρηκὼς αὐτῷ ἔλαθες προκατασκευάσας· τάχει δὲ τοσοῦτον περιεγένου αὐτοῦ, ὥστε [1] πρόσωθεν ἔφθασας ἐλθὼν σὺν πολλῷ στόλῳ, πρὶν τοῦτον τὴν παρ' ἑαυτῷ δύναμιν ἀθροίσασθαι. Ἔπειτα δοκεῖ σοι, ἔφη ὁ Κῦρος, καὶ ἡ τοιαύτη ἧττα σωφρονίζειν ἱκανὴ εἶναι ἀνθρώπους, [2] τὸ γνῶναι ἄλλους ἑαυτῶν βελτίονας ὄντας; Πολύ γε μᾶλλον, ἔφη ὁ Τιγράνης, ἢ ὅταν μάχῃ τὶς ἡττηθῇ. Ὁ μὲν γὰρ ἰσχύϊ κρατηθεὶς ἔστιν ὅτε ᾠήθη τὸ σῶμα ἀσκήσας ἀναμαχεῖσθαι· καὶ πόλεις γε ἁλοῦσαι, συμμάχους προσλαβοῦσαι, οἴονται ἀναμαχέσασθαι ἄν· οὓς δ' ἂν βελτίους τινὲς ἑαυτῶν ἡγήσωνται, τούτοις πολλάκις καὶ ἄνευ ἀνάγκης ἐθέλουσι πείθεσθαι. Σύ, ἔφη, ἔοικας οὐκ οἴεσθαι τοὺς ὑβριστὰς γιγνώσκειν τοὺς ἑαυτῶν σωφρονεστέρους· οὐδὲ τοὺς κλέπτας, τοὺς μὴ κλέπτοντας· οὐδὲ τοὺς ψευδομένους, τοὺς ἀληθῆ λέγοντας· οὐδὲ τοὺς ἀδικοῦντας, τοὺς τὰ δίκαια ποιοῦντας· οὐκ οἶσθα, ἔφη, ὅτι καὶ νῦν ὁ σὸς πατὴρ ἐψεύσατο, καὶ οὐκ ἐξημπέδου τὰς πρὸς ἡμᾶς συνθήκας, εἰδὼς ὅτι ἡμεῖς οὐδ' ὁτιοῦν ὧν Ἀστυάγης

hæc ei tu septa priùs effeceris, quàm ipse persentisceret: celeritate verò tantùm eum superâsti, ut è longinquo magno cum exercitu priùs venires, quàm is copias sibi proximas cogeret. Videtúrne igitur tibi, inquit Cyrus, talis etiam clades, quòd nempe homines ipsos alios meliores *tandem* cognoscant, sufficere ad eos ad sanam mentem reducendos? Multò sanè magis, ait Tigranes, quàm cùm pugnâ quis superatus sit. Robore enim inferior interdum, rursùs exercito corpore, se pugnam instauraturum putat; & captæ quidem civitates, adscitis belli sociis, cladem acceptam resarciri posse existimant: quos verò aliqui seipsis præstantiores ducunt, iis sæpè nullâ etiam necessitate coacti parere volunt. Videris tu, subjecit *Cyrus*, non existimare homines petulantes *alios* se ipsis modestiores noscere; vel fures, illos qui non furantur; vel mendaces, eos qui vera dicunt; vel injustos, eos qui justè agunt: an ignoras, inquit, nunc etiam patrem tuum *nos* fefellisse, neque pactis inter nos conventis stetisse, quamvìs sciret nos nihil quicquam eorum, quæ Astyages

1 Πρόσωθεν] Cùm πρόσθεν illud, quod vulgò legitur, ferri nequaquam poterat, Stephanus & Leunclavius πρόσωθεν reponendum monuerunt. Sed facilior est proniórque ea, quam MSto Bodl. repræsentatam exhibemus, emendatio: nec enim mirum est, si festinanti librario una litera nonnunquam excidat.

2 Τὸ γνῶναι] Locus hic à librariis interpretibúsque pessimè, ut opinor, acceptus est. In editis omnibus legitur τῷ γνῶναι &c. quæ Cyri verba sic reddit Leunclavius. *At verò tibine videtur, inquit Cyrus, hominis ità victi clades sufficere ad efficiendum ut frugi sit, atque alios se potiores agnoscat?* Eodem ferè recidunt aliorum versiones, à loci utique sententiâ pariter alienæ. Nos igitur, conjecturâ freti, reposuimus τὸ γνῶναι, quâ tandem ratione tum structura constat, tum idoneus ille, quem in versione damus, sensus exoritur. Hanc nostram emendationem atque interpretationem firmant satìs tuentúrque verba ista Tigranis suam, paulò post, sententiam explicantis: Ἀλλ' ἐγὼ τοῦτο λέγω, ὡς τὸ γνῶναι μόνον τοὺς βελτίονας, σωφρονίζει, ἄνευ &c.

συνέθετο παραβαίνομεν; Αλλ' οὐδ' ἐγὼ τοῦτο λέγω, ὡς τὸ γνῶναι μόνον τοὺς βελτίονας, σωφρονίζει, ἄνευ τοῦ δίκην διδόναι ὑπὸ τῶν βελτιόνων, ὥσπερ ὁ ἐμὸς νῦν πατὴρ δίδωσιν. Αλλ' ἔφη ὁ Κῦρος, ὅ γε σὸς πατὴρ πέπονθε μὲν οὐδ' ὁτιοῦν οὕπω κακόν· φοβεῖται μέν τοι εὖ οἶδ' ὅτι μὴ πάντα τὰ ἔσχατα πάθῃ. [1] Οἴει ἄν τι, ἔφη ὁ Τιγράνης, μᾶλλον καταδουλοῦσθαι ἀνθρώπους τοῦ ἰσχυροῦ φόβου; Οὐκ οἶσθ' ὅτι οἱ μὲν, τῷ ἰσχυροτάτῳ κολάσματι νομιζομένῳ, σιδήρῳ παιόμενοι, ὅμως ἐθέλουσι, καὶ πάλιν μάχεσθαι τοῖς αὐτοῖς; οὓς δ' ἂν σφόδρα φοβηθῶσιν ἄνθρωποι, τούτοις οὐδὲ παραμυθουμένοις, ἀντιβλέπειν δύνανται; Λέγεις σὺ, ἔφη, ὡς ὁ φόβος τοῦ ἔργῳ κακοῦσθαι μᾶλλον κολάζει τοὺς ἀνθρώπους; Καὶ σύ γε, ἔφη, οἶσθα ὅτι ἀληθῆ λέγω· ἐπίστασαι γὰρ ὅτι οἱ μὲν φοβούμενοι μὴ φύγωσι πατρίδα, καὶ οἱ μέλλοντες μάχεσθαι, δεδιότες μὴ ἡττηθῶσιν, ἀθύμως διάγουσι· καὶ οἱ πλέοντες, μὴ ναυαγήσωσι, καὶ οἱ δουλείαν καὶ δεσμὸν φοβούμενοι, οὗτοι μὲν οὔτε σίτου, οὔθ' ὕπνου δύνανται τυγχάνειν διὰ τὸν φόβον· οἱ δὲ ἤδη μὲν φυγάδες, ἤδη δ' ἡττημένοι, ἤδη δὲ δουλεύοντες, ἔστιν ὅτε δύνανται μᾶλλον τῶν εὐδαιμόνων

pepigiſſet, violâſſe? At enim nec ipſe id dico, ſolum hoc homines ad ſanam mentem reducere, quòd *ſe* meliores nôrint, niſi melioribus etiam pœnas dent, quemadmodùm dat nunc pater meus. At tuus certe pater, inquit Cyrus, nihil prorsùs mali adhuc eſt perpeſſus: metuit verò, ſat ſcio, nè ultima quæque patiatur. Ergò tu quidquam eſſe exiſtimas, inquit Tigranes, quòd homines magìs ad ſervilem animi demiſſionem dejiciat, quàm vehemens metus? Num ignoras, eos qui ferro cæduntur, quod caſtigationis genus graviſſimum exiſtimatur, tamen adversùs eoſdem pugnare velle? at quos admodùm metuunt homines, eos nè quidem conſolantia dicentes verba intueri ſuſtinent? Dicis *ergò*, inquit, metum graviùs cruciare homines, quàm ſi re ipsâ malo macſtentur? Ac tu quidem nôſti, inquit, vera me dicere: ſcis enim eos qui metuunt nè patriâ exulent, & qui pugnaturi timent ne vincantur, in anxietate verſari; itidem qui inter navigandum *metuunt*, nè naufragium faciant, & qui ſervitutem ac vincula timent, iſti quidem nec cibum nec ſomnum præ metu capere poſſunt: at qui jam ſunt exules, jam victi, jam ſervi, nonnunquam *etiam* magìs quàm fortunati homines

1 Οἴει ἄν τι &c.] Leunclavius, pro οἴει ἄν——μᾶλλον καταδουλοῦσθαι ἀνθρώπους, rectiùs ſcribi arbitratur, οἴει ἄν τινι μᾶλλον καταδουλοῦσθαι &c. *Nam verbum*, inquit, καταδουλοῦσθαι *hìc paſſivum eſt procul dubio.* Sed, omni planè vitio locum vacare puto: nam alibi ſæpè καταδουλοῦμαι vim habet activam: Plutarch. in *Demetr.* p. 902. Τότε μάλιστα καὶ σημεῖα μοχθηρᾶς καταδουλοῦτο τὴν γνώμην αὐτῶν. Plura exempla ſuppeditabit Budæus.

ἐσθίειν τε καὶ καθεύδειν. Ἔτι δὲ φανερώτερον καὶ ἐν τοῖσδε, οἷον φόρημα ὁ φόβος· ἔνιοι γὰρ φοβούμενοι μὴ ληφθέντες ἀποθάνωσι, προαποθνήσκουσιν ὑπὸ τοῦ φόβου. οἱ μὲν, ῥιπτοῦντες ἑαυτούς· οἱ δὲ, ἀπαγχόμενοι· οἱ δὲ, ἀποσφαττόμενοι· [1] οὕτω πάντων τῶν δεινῶν ὁ φόβος μάλιστα καταπλήττει τὰς ψυχάς. Τὸν δ' ἐμὸν πατέρα, ἔφη, νῦν πῶς δοκεῖς διακεῖσθαι τὴν ψυχὴν, ὃς οὐ μόνον περὶ ἑαυτοῦ, ἀλλὰ καὶ περὶ ἐμοῦ, καὶ περὶ γυναικὸς, καὶ περὶ πάντων τῶν τέκνων δουλείας φοβεῖται; Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, Ἀλλὰ νῦν μὲν ἔμοιγε οὐδὲν ἄπιστον οὕτω τοῦτον διακεῖσθαι· δοκεῖ μέντοι μοι τοῦ αὐτοῦ ἀνδρὸς εἶναι, καὶ εὐτυχοῦντα ἐξυβρίσαι, καὶ πταίσαντα ταχὺ πτῆξαι· καὶ ἀνεθέντα, πάλιν αὖ μέγα φρονῆσαι, καὶ πάλιν αὖ πράγματα παρασχεῖν. Ἀλλὰ ναὶ μὰ Δί', ἔφη, ὦ Κῦρε, ἔχει μὲν προφάσεις τὰ ἡμέτερα ἁμαρτήματα, ὥστε ἀπιστεῖν ἡμῖν· ἔξεστι δέ σοι καὶ φρούρια ἐντειχίζειν, καὶ τὰ ἰσχυρὰ κατέχειν, καὶ ἄλλο ὅ,τι ἂν βούλῃ πιστὸν λαμβάνειν. Καὶ μέντοι, ἔφη, ἡμᾶς μὲν ἕξεις οὐδέν τι τούτοις μέγα λυπουμένους· μεμνησόμεθα γὰρ ὅτι ἡμεῖς αὐτῶν αἴτιοί ἐσμεν. Εἰ δέ τινι τῶν ἀναμαρτήτων παραδοὺς τὴν ἀρχὴν, ἀπιστῶν αὐτὸς φανείης, ὅρα μὴ ἅμα τε εὖ ποιήσῃς, καὶ ἅμα

edere & dormire possunt. Manifestius est etiam in his, quale onus sit metus: quippe nonnulli metuentes nè capti interficiantur, præ metu priùs moriuntur; alii quidem, sese *alicundè* præcipitando; alii, strangulando; alii, jugulando: *usque* adeò metus inter omnes res terribiles maximè animos percellit. Ac quo nunc, ait, animo patrem meum esse affectum putas, qui non solùm suâ, sed meâ etiam, & uxoris, & omnium liberorum causâ servitutem metuit? Et Cyrus, Mihi quidem, inquit, nequaquam incredibile *videtur*, eum nunc sic *animo* affectum esse: verùm ejusdem esse hominis arbitror, & secundis rebus insolescere, & adversis subitò consternari; &, si veniâ donatus *in antiquum statum restituatur*, rursùs insolenter se efferre, denuòque negotium facessere. Enimverò, Cyre, inquit, delicta nostra adferunt illa quidem causas, quamobrem fides nobis non haberetur: at verò tibi licet castella circumvallare, & loca munita *occupata* tenere, atque aliud quodcunque voles fidei pignus capere. Et nos sanè, inquit, ii erga te erimus, qui hæc non graviter admodùm ferant: nam recordaturi sumus, horum nos auctores existere. Quòd si ex iis alicui tradito imperio, qui nihil in te deliquerint, fidem ipse non habere videberis, cave nè simul & beneficium præstes, simúlque

1 Οὕτω πάντων &c.] Vim timoris ingentem ἰμφαλκολάτῳ Pindarus expressit epitheto:

———οὐδέ μοι
Ποτὶ φόβος ἀνδροδάμας
Ἔκναισεν ἀλκὰν φρενῶν.

Nem. γ'. v. 66, & seq.

ὃ φίλον νομίσωσί σε. Εἰ δ᾽ αὖ φυλαττόμενος τὸ ἀπεχθάνεσθαι, μὴ ἐπιθῇς αὐτοῖς ζυγὰ τοῦ μὴ ὑβρίσαι, ὅρα μὴ ἐκείνους αὖ δεήσῃ σε σωφρονίζειν ἔτι μᾶλλον ἢ ἡμᾶς νῦν ἐδέησεν. Ἀλλὰ ναὶ μὰ τοὺς θεοὺς, ἔφη, τοιούτοις μὲν ἔγωγε ὑπηρέταις, οὓς εἰδείην ἀνάγκῃ ὑπηρετοῦντας, ἀηδῶς ἄν μοι δοκῶ χρῆσθαι· οὓς δὲ γιγνώσκειν δοκοίην ὅτι εὐνοίᾳ καὶ φιλίᾳ τῇ ἐμῇ τὸ δέον συλλαμβάνοιεν, τούτους ἄν μοι δοκῶ καὶ ἁμαρτάνοντας ῥᾶον φέρειν, ἢ τοὺς μισοῦντας μὲν, ἐκπλέω δὲ πάντα ἀνάγκῃ διαπονουμένους. Καὶ ὁ Τιγράνης πρὸς ταῦτα, Φιλίαν δ᾽, ἔφη, παρὰ τίνων ἄν ποτε λάβοις τοσαύτην, ὅσην σοι παρ᾽ ἡμῶν ἔξεστι κτήσασθαι νῦν; Παρ᾽ ἐκείνων οἶομαι, ἔφη, παρὰ τῶν μηδεπώποτε οὕτω πολεμίων γεγενημένων· εἰ ἐθέλοιμι εὐεργετεῖν αὐτοὺς, ὥσπερ σὺ κελεύεις με νῦν εὐεργετεῖν ὑμᾶς. Ἦ καὶ δύναιο ἄν, ἔφη, ὦ Κῦρε, ἐν τῷ παρόντι εὑρεῖν νῦν ὅτῳ ἂν χαρίσαιο ὅσαπερ τῷ ἐμῷ πατρί; Αὐτίκα, ἔφη, ἤν τινα ἐᾷς ζῆν τῶν σὲ μηδὲν ἠδικηκότων, τίνα σοι τούτου χάριν οἴει αὐτὸν εἴσεσθαι; τί δὲ; ἂν αὐτοῦ τέκνα καὶ γυναῖκα μὴ ἀφαιρῇ, τίς σε τούτου ἕνεκα φιλήσει, μᾶλλον ἢ ὁ νομίζων προσήκειν ἑαυτῷ ἀφαιρεθῆναι; τὴν δ᾽ Ἀρμενίων βασιλείαν εἰ μὴ ἕξει, οἶσθα τινὰ λυπού-

te minimè amicum ducant. Rursùs si, dum cavebis nè odio premaris, juga ipsis non imposueris, quò minùs se insolenter gerant, vide nè illi magìs etiam quàm nos modò, tibi sint ad mentem sanam revocandi. At ego me profectò, inquit *Cyrus*, ejusmodi ministris, quos sciam necessitate *coactos suas mihi* præstare operas, minùs libenter usurum arbitror: quos autem animadvertere viderer, ex benevolentiâ & mei amore, in id quod facto sit opus *mecum* simul incumbere, hos ego delinquentes etiam laturum me faciliùs existimo, quàm eos qui *me* quidem oderint, cumulatè tamen omnia *sua munera* coacti explere studeant. Ad hæc Tigranes, A quibus autem, inquit, amorem tantum unquam consequêris, quantum modò tibi licet à nobis adipisci? Ab illis arbitror, ait *Cyrus*, qui *nimirum* nunquam ità hostili fuerint *in me* animo; si velim eos beneficio adficere, quemadmodùm tu jam, ut in vos beneficium conferam, hortaris. Num, Cyre, possis, inquit, quenquam hoc tempore reperire, cui tanta gratificari queas, quanto meo patri? Primum, inquit, si de iis aliquem vivere sinas, qui nullâ te affecerint injuriâ, quam eum existimas tibi hâc de re gratiam habiturum? quid item? si liberos ipsi & uxorem non adimas, quis eo te nomine magìs diliget, quàm qui jure sibi *suos* eripi potuisse putat? an vero ullum nôsti cui gravius, quàm nobis, futurum sit, *si* Armeniorum regnum

μενον μᾶλλον ἢ ἡμᾶς; οὐκοῦν καὶ [1] τοῦτο, ἔφη, δῆλον, ὅτι ὁ μάλιστα λυπούμενος εἰ μὴ βασιλεὺς εἴη, οὗτος καὶ λαβὼν τὴν ἀρχὴν, μεγίστην ἄν σοι χάριν εἰδείη. Εἰ δέ τι σοι, ἔφη, μέλει καὶ τοῦ ὡς ἥκιστα τεταραγμένα τάδε καταλιπεῖν ὅταν ἀπίῃς, σκόπει, ἔφη, πότερον ἂν οἴει ἠρεμεστέρως ἔχειν τὰ ἐνθάδε, καινῆς γενομένης ἀρχῆς, ἢ τῆς εἰωθυίας καταμενούσης· εἰ δέ τι σοι μέλει καὶ τοῦ ὡς πλείστην στρατιὰν ἐξάγειν, τίνα ἂν οἴει μᾶλλον ἐξετάσαι ταύτην ὀρθῶς τοῦ πολλάκις αὐτῇ κεχρημένου; εἰ δὲ καὶ χρημάτων δεήσῃ, τίνας ἂν ταῦτα νομίζεις ἐκπορίσαι κρεῖττον τοῦ καὶ εἰδότος καὶ ἔχοντος πάντα τὰ ὄντα; Ὦ ʼγαθὲ, ἔφη, Κῦρε, φύλαξαι μὴ ἡμᾶς ἀποβαλὼν, σαυτὸν ζημιώσῃς πλείω ἢ ὁ πατὴρ ἠδυνήθη σε βλάψαι. Ὁ μὲν τοιαῦτα ἔλεγεν·

Ὁ δὲ Κῦρος ἀκούων ὑπερήδετο, ὅτι ἐνόμιζε περαίνεσθαι πάντα αὐτῷ, ὅσαπερ ὑπέσχετο Κυαξάρει πράξειν· ἐμέμνητο γὰρ εἰπὼν ὅτι καὶ φίλον οἴοιτο μᾶλλον αὐτὸν ἢ πρόσθεν ποιήσειν. Ἐκ τούτου δὴ τὸν Ἀρμένιον ἐρωτᾷ, Ἢν δὲ δὴ ταῦτα πείθωμαι ὑμῖν, λέγε μοι σὺ, ἔφη, ὦ Ἀρμένιε, πόσην μοι στρατιὰν συμπέμψεις, πόσα δὲ χρήματα συμβαλῇ εἰς τὸν πόλεμον; Πρὸς ταῦτα δὴ λέγει ὁ Ἀρ-

non obtinere? quapropter etiam hoc, ait, perſpicuum eſt, eum qui moleſtiſſimè laturus ſit ſe regem non eſſe, maximam tibi gratiam habiturum, ſi imperium *à te* impetraverit. Quòd ſi etiam tibi curæ eſt, inquit, ut has res quàm minimè turbatas, ubi diſceſſeris, relinquas, re deliberatâ, inquit, utrum *tandem* exiſtimas tranquilliora hîc loci futura omnia, novato imperio, an uſitato remanente: quòd ſi etiam tibi curæ eſt, ut exercitum ampliſſimum educas, quem exiſtimas hujus delectum rectiùs habiturum, quàm qui eo ſæpiùs eſt uſus? ſi pecuniâ quoque tibi ſit opus, quos meliùs confecturos hanc putas, quàm qui & novit & habet quicquid facultatum *his in locis* eſt? Cyre, inquit, optime, cave nè nobis amiſſis, majori teipſum detrimento adficias, quàm quo adficere te pater hic *meus* potuiſſet. Hujuſmodi *quædam* proferebat *Tigranes:*

Cyrus autem hæc audiens mirificè delectabatur, quòd arbitraretur omnia ſibi confecta *jam* eſſe, quæ Cyaxari facturum ſe receperat: nam dixiſſe meminerat, exiſtimare ſe futurum ut *Armenius* amicior ipſis, quàm anteà *fuiſſet*, operâ ſuâ redderetur. Itaque deinceps Armenium ipſum percontatus eſt, Si vobis, inquit, in his morem geſſero, dic mihi, Armenie, quantum miſſurus es exercitum mecum, quantúmque pecuniæ ad hoc bellum conferes! Ad hæc reſpondens Ar-

1 Καὶ τοῦτο &c.] Ex emendatione Stephani, veteris libri auctoritate munitâ, omninò ſic legendum arbitror. Vulgò, εἰσας, ——— καὶ τούτου, ἔφη, δηλονότι &c. quam lectionem apertè mendoſam Leunclavius ut emendaret, in margine præpoſitionem ἐκ huic genitivo præfixit; ſimul etiam δῆλα ὅτι ſcribens.

μένιΘ-, Οὐδὲν, ἔφη, ὦ Κῦρε, ἔχω ἁπλέςερον εἰπεῖν, ἐδὲ δικαιότερον, ἢ δεῖξαι μὲν ἐμὲ πᾶσαν τὴν δύναμιν τὴν ἔσαν, σὲ δὲ ἰδόντα, ὅσην μὲν ἄν σοι δοκῇ ςρατιὰν ἄγειν, τὴν δὲ καταλιπεῖν, τῆς χώρας φυλακήν. Ὡσαύτως δὲ περὶ χρημάτων, δηλῶσαι μὲν ἐμὲ δίκαιόν σοι πάντα τὰ ὄντα· σὲ δὲ τέτων αὐτῶν γνόντα ὁπόσα τε ἂν βέλῃ φέρεσθαι, κ̀ ὁπόσα ἂν βέλῃ καταλιπεῖν. Καὶ ὁ ΚῦρΘ- εἶπεν, Ἴθι, δεῖξόν μοι ὁπόση σοι δύναμίς ἐςι, λέξον δὲ κ̀ πόσα χρήματα. Ἐνταῦθα δὴ λέγει ὁ ἈρμένιΘ-, Ἱππεῖς μὲν τοίνυν τῶν Ἀρμενίων εἰσὶν εἰς ὀκτακισχιλίες, πεζοὶ δὲ εἰς τέτταρας μυριάδας· χρήματα δ', ἔφη, σὺν τοῖς θησαυροῖς, οἷς ὁ πατὴρ κατέλιπεν, ἔςιν, εἰς ἀργύριον λογισθέντα, τάλαντα πλείω τῶν τρισχιλίων. Καὶ ὁ ΚῦρΘ- [1] ἐκ ἐμέλλησεν, ἀλλ' εἶπε, Τῆς μὲν τοίνυν ςρατιᾶς, ἐπεί σοι, ἔφη, οἱ ὅμοροι Χαλδαῖοι πολεμεσι, τὰς ἡμίσεις μοι σύμπεμπε· τῶν δὲ χρημάτων, ἀντὶ μὲν τῶν πεντήκοντα ταλάντων, ὧν ἔφερες δασμὸν, διπλάσια Κυαξάρει ἀπόδΘ-, ὅτι ἔλιπες τὴν φοράν· ἐμοὶ δ', ἔφη, ἄλλα ἑκατὸν δάνεισον· ἐγὼ δέ σοι ὑπισχνοῦμαι, ἂν Θεὸς εὖ διδῷ, ἀνθ' ὧν ἂν ἐμοὶ δανείσῃς, ἢ ἄλλα πλείονΘ- ἄξια εὐεργετήσειν, ἢ τὰ χρήματα ἀπαριθμήσειν, ἢν δύνωμαι· ἢν δὲ μὴ δύνωμαι, ἀδύνατΘ- ἂν

menius, Nihil, Cyre, ait, simplicius nec æquius quod dicam habeo, quàm ut copias *mihi* quæ adsunt omnes ostendam, eásque *adeò* ubi tu videris, exercitum quantum tibi visum fuerit abducas, illum autem relinquas, qui regioni nostræ præsidio sit. Itidem de pecuniis æquum est ut quas habeam tibi declarem; tu autem, summâ earum cognitâ, ex iis quantum velis auferas, quantum velis relinquas. Et Cyrus, Age vero, inquit, ostendito quantæ tibi sint copiæ, quantúmque pecuniæ habeas dicito. Hîc Armenius, Equites ergò, inquit, Armeniorum, ferè sunt octies mille, pedites quadragies mille: pecuniæ verò summa, inquit, cum thesauris, quos reliquit pater, est, ad argentum redacta, tribus talentorum millibus major. Et Cyrus nihil cunctatus, dixit, De exercitu igitur, quandoquidem, inquit, Chaldæi finitimi bellum tibi faciunt, partem dimidiam mihi adjungendam mittito; de pecuniâ verò, pro talentis quinquaginta, quæ tributi nomine pendebas, duplum Cyaxari solvito, *propterea* quòd solutionem neglexeris: mihi autem, ait, mutuò centum altera dato: & pro iis quæ mihi mutuò dederis, ego tibi polliceor, vel alia me, Deo benè juvante, beneficia pluris æstimanda *in te* collaturum, vel ipsam pecuniam dinumeraturum, si quidem potero: sin autem non potero, præstandæ

[1] Οὐκ ἐμέλλησεν] Vulgò, ἠμέλησεν, ineptè. Stephanus & Leunclavius de reponendo ἐμέλλησεν consentiunt; quibus tum res ipsa, tum MS. Bodl. adstipulatur

φανοίμην, οἶμαι, ἄδικος δ' οὐκ ἂν δικαίως κρινοίμην. Καὶ ὁ Ἀρμένιος, Πρὸς τῶν θεῶν, ἔφη, ὦ Κῦρε, μὴ οὕτω λέγε· εἰ δὲ μὴ, οὐ θαῤῥοῦντά με ἕξεις· ἀλλὰ νόμιζε, ἔφη, ἃ ἂν καταλίπῃς, μηδὲν ἧττον σὰ εἶναι ὧν ἂν ἔχων ἀπίῃς. Εἶεν, ἔφη ὁ Κῦρος· ὥστε δὲ τὴν γυναῖκα ἀπολαβεῖν, πόσα ἄν μοι χρήματα δοίης; Ὁκόσα ἂν δυναίμην, ἔφη. Τί δὲ ὥστε τοὺς παῖδας; Καὶ [1] ἀντὶ τούτων, ἔφη, ὁπόσα ἂν δυναίμην. Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Κῦρος, ταῦτα μὲν ἤδη διπλάσια τῶν ὄντων. Σὺ δὲ, ἔφη, ὦ Τιγράνη, λέξον μοι ὁπόσε ἂν πρίαιο, ὥστε τὴν γυναῖκα ἀπολαβεῖν. (Ο δὲ ἐτύγχανε νεόγαμός τε ὢν, καὶ ὑπερφιλῶν τὴν γυναῖκα.) Ἐγὼ μὲν, ἔφη, ὦ Κῦρε, κἂν τῆς ψυχῆς πριαίμην, ὥστε μήποτε λατρεῦσαι ταύτην. Σὺ μὲν τοίνυν, ἔφη, ἀπάγε τὴν σήν· οὐδὲ γὰρ εἰλῆφθαι ἔγωγε αἰχμάλωτον ταύτην νομίζω, σοῦ γε μὴ πώποτε φυγόντος ἡμᾶς. Καὶ σὺ δὲ, ὦ Ἀρμένιε, ἀπάγε τήν τε γυναῖκα καὶ τοὺς παῖδας, [2] μηδὲν αὐτῶν καταθείς· ἵνα εἰδῶσιν ὅτι ἐλεύθεροι πρός σε ἀπέρχονται. Καὶ νῦν μὲν, ἔφη, δειπνεῖτε παρ' ἡμῖν·

nimirum *pecuniæ* impar eſſe videar, injuſtius haud *certè* jure exiſtimari poſſim. Et Armenius, Obſecro te profectò, Cyre, inquit, ut nè ſic loquaris; alioquin, ero tibi fidenti minùs animo; ſed *velim* exiſtimes, ait, quaſcunque reliqueris *pecunias*, nihilo minùs tuas eſſe atque illæ ſint quas hinc tecum auferas. Eſto, inquit Cyrus; verùm ut uxorem recipias, quantum mihi pecuniæ dederis? Quantum mihi fuerit *dandi* facultas, inquit. Quid, ut liberos? Pro his etiam, ait, quantum mihi fuerit *dandi* facultas. Ergò jam hæ duplo ampliores fuerint iis quas tu poſſides. Tu verò Tigranes, inquit, dic mihi quanti redimeres, ut uxorem tibi recipere liceret. (Is autem novus tunc fortè maritus erat, uxorémque ſummo amore complectebatur.) Equidem, Cyre, inquit, vel animæ pretio meæ redemerim, nè unquam hæc ſervitutem ſerviat. Tu igitur, inquit *Cyrus*, tuam abducito: neque enim eam ego ſanè in captivitatem veniſſe arbitror, quando tu quidem nunquam nos deſeruiſti. Tu quoque Armenie, tam uxorem quàm liberos abducito, nullo pro iis pretio ſoluto; ut ſe liberos ad te venire ſciant. Ac nunc quidem, inquit, apud nos cœnate;

1 Καὶ ἀντὶ τούτων] Ante vocem τούτων in vulgatis ferè omnibus deeſt præpoſitio. Stephanus & Leunclavius vel ὑπὲρ vel ἀντὶ addendum putant. Eorum conjecturas ſecutus, ἀντὶ in textum recepi: quæ emendatio ſententiæ neceſſaria videtur; niſi quis ellipſin præpoſitionis hoc loco ſtatuere malit, ut conciſior ſit promptiórque loquendi ratio.

2 Μηδὲν αὐτῶν &c.] Stephanus et Leunclavius de præfigendâ huic genitivo præpoſitione aliquâ, ἀντὶ ſcil. vel ὑπὲρ, conſentiunt: ſicut et paulò ſuprà, ἀντὶ genitivo τούτων iidem præponendam monuerunt. Sed vulgatam lectionem tueri poteſt ellipſis præpoſitionis, Atticis familiaris. Demoſthenes eodem genitivo cum eodem verbo uſus eſt, Ἐν τῷ κατὰ Νεαίρας—καταθεῖσιν αὐτῆς τὰς εἴκοσι μνᾶς τῷ τε Εὐκράτει καὶ τῷ Τιμανορίδῃ ἐπ' ἐλευθερίᾳ, p. 865. *edit. Wolf. Francof.* Alia exempla huic ſimilia è Budæo prolata videas.

δειπνήσαντες δὲ ἀπελαύνετε ὅπῃ ὑμῖν θυμός. Οὕτω δὴ κατέμειναν.

Διασκηνούντων δὲ μετὰ τὸ δεῖπνον, ἐπήρετο ὁ Κῦρος, Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Τιγράνη, ποῦ δὴ ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἀνὴρ, ὃς συνεθήρα ἡμῖν· καὶ σύ μοι μάλα ἐδόκεις θαυμάζειν αὐτόν. Οὐ γὰρ, ἔφη, ἀπέκτεινεν αὐτὸν οὑτοσὶ ὁ ἐμὸς πατήρ; Τί λαβὼν ἀδικοῦντα; Διαφθείρειν αὐτὸν ἔφη ἐμέ. Καίτοι, ὦ Κῦρε, οὕτω καλὸς κἀγαθὸς ἦν ἐκεῖνος, ὡς καὶ ὅτε ἀποθνήσκειν ἔμελλε, προσκαλέσας με εἶπε, Μή τι σὺ, ὦ Τιγράνη, ἔφη, ὅτι ἀποκτενεῖ με, χαλεπήνῃς τῷ πατρί· οὐ γὰρ κακονοίᾳ τινὶ τοῦτο ποιεῖ, ἀλλ' ἀγνοίᾳ· ὁπόσα δὲ ἀγνοίᾳ ἄνθρωποι ἐξαμαρτάνουσι, πάντα ἀκούσια ταῦτ' ἔγωγε νομίζω. Ὁ μὲν δὴ Κῦρος ἐπὶ τούτοις εἶπε, Φεῦ τοῦ ἀνδρός. Ὁ δὲ Ἀρμένιος ἔλεξεν οὕτως, Ὦ Κῦρε, οὐδ' οἱ ταῖς ἑαυτῶν γυναιξὶ λαμβάνοντες συνόντας ἀλλοτρίους ἄνδρας, οὐ τοῦτο αἰτιώμενοι αὐτοὺς κατακαίνουσιν ὡς [1] ἀφρονεστέρας ποιοῦντας τὰς γυναῖκας·

ſumptâ verò cœnâ, quò animo veſtro libitum erit, diſcedite. Atque ità manſerunt.

Cùm autem à cœnâ in tabernaculo verſarentur, interrogans Cyrus, Dic mihi, Tigranes, inquit, ubi tandem eſt vir ille, qui nobiſcum venari ſolebat: tu quidem mihi videbaris eum plurimùm admirari. Annon, ait, pater hic meus eum occidit? In quo deprehenſum facinore malo? Dicebat me ab ipſo corrumpi. At verò, Cyre, adeò præclarus honeſtúſque erat, ut *tum* etiam cùm moriturus erat, arceſſito mihi diceret, Nè tu patri, Tigranes, inquit, quidquam ſuccenſueris, quòd me morte multaverit: non enim hoc ex malevolentiâ, ſed ignorantiâ, facit: quæcunque verò per ignorantiam peccant homines, ea omnia præter voluntatem *committi* equidem arbitror. Ac Cyrus hîc ait, Hem qualem virum, *indignâ morte peremptum!* Armenius autem in hunc modum loquutus eſt, Nec illi, Cyre, qui viros alios cum uxoribus ſuis familiariùs verſantes deprehendunt, ob hanc culpam eos interficiunt, quòd minùs modeſtas reddant uxores ſuas:

1 Ἀφρονεστέρας &c.] Non uno modo legi exponique ſolent hæc verba. Leunclavius veram hanc eſſe ſcripturam, ὡς σωφρονεστέρας ποιοῦντας τὰς γυναῖκας, & germanam hanc ſententiam, *quòd magis intelligentes reddant uxores ſuas*, exiſtimat. Ego verò Stephano & Porto libentiùs adſentior, qui Xenophontem ſcripſiſſe putant ἀφρονεστέρας, id eſt, interprete Porto, *dementiores*, ac proindè *immodeſtiores*, & *in Venerem*, legitimis maritis contemptis, *procliviores*. Hanc ſuam conjecturam Portus Euripidis auctoritate confirmat, qui τὴν Ἀφροδίτην, ἀπὸ τῆς ἀφροσύνης, i. e. *à dementiâ*, nomen deductum habuiſſe canit. Sic enim ille, ἐν Τρωάσι, v. 989. & ſeq.

Τὰ μῶρα γὰρ πάντ' ἐστὶν Ἀφροδίτη βροτοῖς,

Καὶ τοὔνομ' ὀρθῶς ἀφροσύνης ἄρχει θεᾶς.

Quam vocis Ἀφροδίτη notationem reſpiciens Phurnutus ——— ἢ ὡς Εὐριπίδης, inquit, ὑπονοεῖ, διὰ τὸ τοὺς ἀτημέλως αὐτῆς ἄφρονας εἶναι. p. 197. *edit. Amſtel.* Propter imprudentiam autem, & propter mag-

nam

ἀλλὰ νομίζοντες ἀφαιρεῖσθαι αὐτοὺς τὴν πρὸς ἑαυτοὺς φιλίαν, διὰ τοῦτο ὡς πολεμίοις αὐτοῖς χρῶνται. Καὶ ἐγὼ [1] ἐκείνῳ, ἔφη, ἐφθόνησα, ὅτι μοι ἐδόκει τὸν ἐμὸν υἱὸν ποιεῖν αὐτὸν μᾶλλον θαυμάζειν ἢ ἐμέ. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, Ἀλλὰ ναὶ μὰ τοὺς θεοὺς, ἔφη, ὦ Ἀρμένιε, ἀνθρώπινά μοι δοκεῖς ἁμαρτεῖν· καὶ σὺ, ὦ Τιγράνη, συγγίνωσκε τῷ πατρί. Τότε μὲν δὴ τοιαῦτα διαλεχθέντες καὶ φιλοφρονηθέντες, ὥσπερ εἰκὸς, ἐκ συναλλαγῆς, ἀναβάντες ἐπὶ τὰς ἁρμαμάξας σὺν ταῖς γυναιξὶν, ἀπήλαυνον εὐφραινόμενοι.

Ἐπεὶ δ' ἦλθον οἴκαδε, ἔλεγον τοῦ Κύρου ὁ μέν τις τὴν σοφίαν, ὁ δὲ τὴν καρτερίαν, ὁ δὲ τὴν πρᾳότητα, ὁ δέ τις καὶ τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος. Ἔνθα δὴ ὁ Τιγράνης ἐπήρετο τὴν γυναῖκα,

ſed quòd exiſtiment amorem eos ſibi debitum præripere, idcircò pro hoſtibus illos habent. *Itidem* & ipſe illi *homini* invidi, quòd facere mihi videretur, ut filius meus ipſum magìs quàm me admiraretur. Et Cyrus ſubjicit, Profectò, Armenie, inquit, humanitùs quid deliquiſſe videris: túque *adeò*, Tigranes, ignoſcito patri. Et hujuſmodi quidem cùm hoc in tempore inter ſe diſſeruiſſent & amanter, ut par erat, à reconciliatione, *ſe mutuò* complexi eſſent, harmamaxis unà cum uxoribus conſcenſis, læti *undè venerant* redibant.

Cùm autem domum veniſſent, Cyri alius ſapientiam, fortitudinem alius, alius manſuetudinem, atque etiam non nemo pulchritudinem ac majeſtatem commemorabat. Ibi ſanè Tigranes uxorem interrogabat,

iam vocum affinitatem, quæ inter ὡς σωφρονεστέρας, & ὡς ἀφρονεστέρας intercedit, typographus hîc videtur erràſſe. Quòd autem Venus ad immodeſtum vitæ genus, ad dementiam, ac inſaniam homines adigat, cùm alii multi pluribus hoc teſtantur, tum et Sophocles in *Antigone* p. 96. *edit. Oxon.* ubi de invictâ Amoris vi Chorum verba facientem introducit, et inter cætera, hæc quoque dicit:

—ὁ δ' ἔχων, (τὸν ἔρωτα) μέμηνεν.
Σὺ καὶ δικαίων ἀδίκους
Φρένας παρασπᾷς ἐπὶ λώβᾳ.

Scholia, ad locum: Οἱ γὰρ σώφρονες καὶ δίκαιοι, οἱ μὲν ὑπὸ κάλλους γυναικῶν, οἱ δὲ ὑπὸ χρημάτων ἐπιθυμίας, τὴν ἑαυτῶν φύσιν ἠρνήσαντο.

—ἄμαχος γὰρ ἐμ-
παίζει θεὸς Ἀφροδίτα. v. 801, & ſeq.

Senſus autem horum Xenophontis verborum, ex mente Porti, hic erit: "Quemadmodùm qui viros alios cum ſuis uxoribus intra domeſticos parietes nimiùm familiariter agentes, et colloquentes deprehendunt, eos interficiunt, non quòd eos adulteros eſſe putent, neque quòd ſuas uxores ab illis jam corruptas, et conſtupratas arbitrentur, aut ad amorem venereum incitatas; quòd in mulieres pudicas, et ſanâ mente præditas minimè cadit; ſed quòd hâc nimiâ conſuetudinis et colloquiorum familiaritate debitum legitimis maritis amorem minui, et ab illis ad alios transferri ſuſpicentur, illos pro hoſtibus habent: ſic etiam ego, qui animadvertebam filium meum, iſtius hominis diſciplinâ, præceptiſque ſic affectum, ut ſuum præceptorem, magìs quàm me parentem, ſuſpiceret, ac admiraretur, invidiæ ſtimulis actus, juſtôque dolore percitus, hunc interfeci."

1 Ἐκείνῳ] In libris vulgatis, ἐκεῖνο. Sed, omninò anteferenda videtur hæc noſtra lectio; quam MS. Bodl. repræſentat, et interpretes omnes ſequuntur.

Καί σοι, ἔφη, ὦ Ἀρμενία, καλὸς ἐδόκει ὁ Κῦρος εἶναι; Ἀλλὰ μὰ Δί', ἔφη, ἐκ ἐκεῖνον ἐθεώμην. Ἀλλὰ τίνα μήν; ἔφη ὁ Τιγράνης. Τὸν εἰπόντα, νὴ Δία, ὡς τῆς αὐτῦ ψυχῆς ἂν πρίαιτο, ὥστε μή με δελεύειν. Τότε μὲν δὴ, ὥσπερ εἰκὸς, ἐκ τοιέτων ἀνεπαύοντο σὺν ἀλλήλοις.

Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ὁ Ἀρμένιος Κύρῳ μὲν καὶ τῇ στρατιᾷ πάσῃ ξένια ἔπεμπε· προεῖπε δὲ τοῖς ἑαυτῦ, ἓς δεήσοι στρατεύεσθαι, εἰς τρίτην ἡμέραν παρεῖναι· τὰ δὲ χρήματα ὧν εἶπεν ὁ Κῦρος διπλάσια ἀπηρίθμησεν. Ὁ δὲ Κῦρος, ὅσα εἶπε λαβὼν, τὰ ἄλλα ἔπεμψεν· ἤρετο δὲ πότερος ἔσται ὁ τὸ στράτευμα ἄγων, ὁ παῖς, ἢ αὐτός. Εἰπέτην δὲ ἅμα, ὁ μὲν πατὴρ ἕτως, Ὁπότερον ἂν σὺ κελεύῃς, ὁ δὲ παῖς ἕτως, Ἐγὼ μὲν ἐκ ἀπολείψομαί σε, ὦ Κῦρε, ἐδ' ἂν σκευοφόρον με δέῃ σοι συνακολεθεῖν. Καὶ ὁ Κῦρος ἐπιγελάσας εἶπε, Καὶ ἐπὶ πόσῳ ἂν ἐθέλοις, ἔφη, τὴν γυναῖκά σε ἀκῦσαι, ὅτι σκευοφορεῖς; Ἀλλ' ἐδὲν, ἔφη, ἀκέειν δεήσει αὐτήν· ἄξω γάρ· ὥστε ὁρᾶν ἐξέσται αὐτῇ ὅ,τι ἂν ἐγὼ πράττω. Ὥρα ἂν, ἔφη, συσκευάζεσθαι ὑμῖν εἴη· [1] Νόμιζε, ἔφη, συνεσκευασμένες παρέσεσθαι ὅ,τι ἂν ὁ πατὴρ δῷ. Τότε μὲν δὴ ξενισθέντες οἱ στρατιῶται ἐκοιμήθησαν.

Num & tibi, Armenia, pulcher esse visus est Cyrus? Profectò, ait, illum non adspectabam. At quem verò? inquit Tigranes. Eum profectò, qui dicebat animæ suæ pretio se redempturum, nè servitutem ego servirem. Ac tum quidem, ut par erat, rebus hujusmodi transactis quieti unà se dederunt.

Postridiè verò Armenius Cyro universoque exercitui munera tanquam hospitibus misit; ac suis edixit, quibus in militiam eundum erat, ut tertium ad diem adessent: & pecuniam quam poposcerat Cyrus duplicatam dinumeravit. Cyrus autem, acceptâ quam poposcerat summâ, reliquam remisit, simulque interrogavit, uter exercitum ducturus esset, filius, an ipse. Simul autem respondit uterque, pater quidem in hunc modum, Utrumcunque tu jusseris: filius verò sic, Equidem abs te, Cyre, non abero, non si etiam comitari te calonis instar sarcinarii me oporteat. Et Cyrus risu hîc sublato, Et quanti velles, inquit, ut uxor *tua* sarcinas te gestare audiret? At non opus erit ut audiat, inquit: ducam enim *illam mecum*; adeò ut ipsa videre poterit quidquid egero. *Verùm* jam, ait, tempus fuerit, ut collectis vasis ad iter vos accingatis. Existimes *velim*, inquit, nos collectis paratisque iis, quæcunque pater dederit, adfuturos. At tum quidem milites more hospitum excepti quieti se dederunt.

1 Νόμιζε] Vulgò, νομίζω. Sed, eam, quam damus, lectionem præstat MS. Bodl. et in textum meritò recepit Stephanus.

Τῇ δ' ὑστεραίᾳ λαβὼν ὁ Κῦρος τὸν Τιγράνην, καὶ τῶν Μήδων ἱππέων τοὺς κρατίστους, καὶ τῶν ἑαυτοῦ φίλων ὁπόσους καιρὸς ἐδόκει εἶναι, περιελαύνων τὴν χώραν κατεθεᾶτο, σκοπῶν ᾗ τειχισθείη φρούριον. Καὶ ἐπ' ἄκρον τι ἐλθὼν, ἐπηρώτα τὸν Τιγράνην, ποῖα ἂν εἴη τῶν ὀρέων ὁπόθεν [1] οἱ Χαλδαῖοι καταθέοντες λῄζονται. Καὶ ὁ Τιγράνης ἐδείκνυεν. Ὁ δὲ πάλιν ἤρετο, Νῦν δὲ ταῦτα τὰ ὄρη ἔρημά ἐστιν; Οὐ μὰ Δί', ἔφη, ἀλλ' ἀεὶ σκοποί εἰσιν ἐκείνων, οἳ σημαίνουσι τοῖς ἄλλοις ὅ,τι ἂν ὁρῶσι. Τί οὖν, ἔφη, ποιοῦσιν, ἐπὰν αἴσθωνται; Βοηθοῦσιν, ἔφη, ἐπὶ τὰ ἄκρα, ὡς ἂν ἕκαστος δύνηται. Ταῦτα μὲν δὴ ὁ Κῦρος ἠκηκόει· σκοπῶν δὲ κατενόει πολλὴν τῆς χώρας τοῖς Αρμενίοις ἔρημον καὶ ἀργὸν οὖσαν διὰ τὸν πόλεμον. Καὶ τότε μὲν ἀπῆλθον ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, καὶ δειπνή-

Postridiè Cyrus, sumpto *secum* Tigrane, ac Medorum equitum præstantissimis, déque suis amicis quot commodum *ei* visum esset, regionem obequitans circumspectabat, quo loco castellum muniendum esset considerans. Cúmque ad jugum quoddam venisset, Tigranem interrogabat, quinam illi montes essent, undè Chaldæi decurrentes prædas agerent. Monstrat eos Tigranes. Rursum interrogabat, Hi montes súntne nunc deserti? Minime verò, inquit, sed eorum speculatores *ibi* semper adsunt, qui cæteris significant quidquid viderint. Quid ergò faciunt, inquit, cùm *aliquid* senserint? Ad juga, inquit, defensionis causâ, pro suis quisque viribus, adcurrunt. Et hæc quidem Cyrus ubi audisset, lustrando *omnia* animadvertebat magnam regionis partem Armeniis propter bellum desertam & incultam esse. Et tum quidem ad exercitum reverterunt, & cùm cœ-

1 Οἱ Χαλδαῖοι] Qui vulgares de situ Populorum Orientalium opiniones sequuntur, Chaldæorum sedes non nisi in Babyloniâ quærunt. Atque adeò mirum non est, si gravissimi erroris insimulandum putent Xenophontem, qui eos Armeniis finitimos statuerit. Is verò minimè lapsus est; sed istius hîc Populi situm accuratè describit, qui & *Chalybum* nomine antiquitùs venire solebat. Hujus rei testis fide dignissimus est Strabo: qui patriâ Amasenus erat, & proindè horum locorum sitûs nominúmque apprimè gnarus: Τῆς δὲ Τραπεζοῦντος ὑπέρκεινται, καὶ τῆς Φαρνακίας, Τιβαρηνοί τε καὶ Χαλδαῖοι καὶ Σάννοι —— καὶ ἡ μικρὰ Ἀρμενία. p. 825. T. 2. & paginâ sequente, Οἱ δὲ νῦν Χαλδαῖοι Χάλυβες τὸ παλαιὸν ὠνομάζοντο —— Καὶ γὰρ, eodem Auctore, ὁ χρόνος εἴωθεν πολλὰ τῶν ἐθνῶν κλήσεις μεταχηματίζειν. Huic omnino suffragatur Eustathius ad Dionys. v. 768. —— ὥσπερ αὖ πάλιν οἱ πολλοὶ Χάλυβες ἐκ τῆς κλήσεως, φασὶ, ταύτης εἰς Χαλδαίους μετέπεσαν, κατά τινα λέξεως παραφθορὰν, ἢ παρασημείωσιν· ἀφ' ὧν καὶ τόπος Χαλδία ἐλέγετο. χώρα δὲ Ἀρμενίας ἡ Χαλδία, ἧς μέχρις ἡ Ποντικὴ βασιλεία. τοὺς δὲ ἐκεῖσε Χαλδοὺς λέγεσθαι ἐκράτει ἡ συνήθεια δισσυλλάβως, οὐ Χαλδαίους. Χαλδαῖοι γὰρ τρισυλλάβως, οἱ πολὺ μὲν Κηφῆνες —— Χαλδαῖοι κληθέντες ἀπό τινος Χαλδαίου —— καὶ τοὺς συναχθέντας καλέσαι ἀφ' ἑαυτοῦ Χαλδαίους. λέγονται μέντοι παρά τισι καὶ οἱ περὶ Χαλδία (legendum, fortè, Κολχίδα) Χάλδοι, Χαλδαῖοι, τρισυλλάβως, κατὰ διαίρεσιν. Et Constantinus Porphyrogen. τὸ δὲ καλούμενον θέμα Χαλδία, καὶ ἡ μεγάλη καλουμένη Τραπεζοῦς, Ἑλλήνων ἐστὶν ἀποικία —— ἔλαβε δὲ τὴν προσωνυμίαν τοῦ καλεῖσθαι Χαλδία, ἐκ τῆς τῶν Περσῶν προσηγορίας, καὶ τῆς αὐτῶν ἀρχαιογόνου παιδείας Χαλδαϊκῆς, ὅθεν καὶ Χαλδαῖοι προσονομάζονται. De *Themat.* lib. 1. p. 12. *edit Par.* Consulas etiam Stephanum Byzant. ad vocem Χαλδαῖοι. & Holstenii notas in locum.

σαντες ἐκοιμήθησαν. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ αὐτός τε ὁ Τιγράνης παρῆν συνεσκευασμένος· καὶ εἰς τετρακισχιλίους ἱππεῖς συνελέγοντο αὐτῷ, καὶ τοξόται εἰς τοὺς μυρίους, καὶ πελτασταὶ ἄλλοι τοσοῦτοι. Ο δὲ Κῦρος, ἐν ᾧ συνελέγοντο, ἐθύετο· ἐπεὶ δὲ καλὰ ἦν τὰ ἱερὰ αὐτῷ, συνεκάλεσε τούς τε τῶν Περσῶν ἡγεμόνας, καὶ τοὺς τῶν Μήδων. Επεὶ δὲ ὁμοῦ ἦσαν, ἔλεξε τοιάδε·

" Ανδρες φίλοι, ἔστι μὲν τὰ ὄρη ταῦτα, ἃ ὁρῶμεν, Χαλ-
" δαίων· εἰ δὲ ταῦτα καταλάβοιμεν, καὶ ἐπ' ἄκρου γένοιτο τὸ ἡμέ-
" τερον φρούριον, σωφρονεῖν ἀνάγκη ἂν εἴη πρὸς ἡμᾶς καὶ ἀμφο-
" τέροις, τοῖς τε Αρμενίοις καὶ τοῖς Χαλδαίοις. Τὰ μὲν οὖν ἱερὰ
" καλὰ ἡμῖν· ἀνθρωπίνη δὲ προθυμίᾳ εἰς τὸ πραχθῆναι ταῦτα
" οὐδὲν οὕτω μέγα σύμμαχον ἂν γένοιτο ὡς τάχος. Ην γὰρ φθά-
" σωμεν πρὶν τοὺς πολεμίους συλλεγῆναι ἀναβάντες, ἢ παντά-
" πασιν ἀμαχεὶ λάβοιμεν ἂν τὸ ἄκρον, ἢ ὀλίγοις τε καὶ ἀσθε-
" νέσι χρησαίμεθα ἂν πολεμίοις. Τῶν οὖν πόνων οὐδεὶς ῥᾴων,
" οὐδὲ ἀκινδυνώτερος, ἔφη, ἐστὶ τοῦ νῦν καρτερῆσαι σπεύδοντας.
" Ιτε οὖν ἐπὶ τὰ ὅπλα. Καὶ ὑμεῖς μὲν, ὦ Μῆδοι, ἐν ἀριστερᾷ
" ἡμῶν πορεύεσθε· ὑμεῖς δὲ, ὦ Αρμένιοι, οἱ μὲν ἡμίσεις ἐν δεξιᾷ,
" οἱ δὲ ἡμίσεις ἔμπροσθεν ἡμῶν ἡγεῖσθε· ὑμεῖς δὲ, ὦ ἱππεῖς,
" ὄπισθεν ἕπεσθε, διακελευόμενοι καὶ ὠθοῦντες ἄνω ἡμᾶς·

nâssent quieti se dederunt. Postridiè Tigranes ipse paratis rebus suis aderat; atque equitum ei quatuor millia cogebantur, cum decies mille sagittariis, totidémque peltastis. Cyrus autem, dum *eæ copiæ* cogerentur, hostias mactabat: cúmque sacra ei secúnda evenissent, tum Persarum, tum Medorum convocavit duces. Et cùm unà omnes adessent, hujusmodi verba fecit:

" Hi montes, amici, quos adspicimus, Chaldæorum sunt; eos autem
" si occupaverimus, & castellum in vertice nostrum fuerit, necesse erit
" utrique, tam Armenii quàm Chaldæi, erga nos modestè, *ut officii ratio*
" *postulet*, se gerant. Et sacra quidem nobis *evenêre* læta; humanæ verò
" ad hæc perficienda alacritati nihil æquè magno adjumento fuerit, at-
" que celeritas. Nam si montes prius, quàm hostes se colligant, ascen-
" derimus, vel omninò verticem sine *ullo* prælio capiemus, vel cum
" paucis invalidísque hostibus res nobis erit. Nullus ergò labor faci-
" lior, inquit, magísve fuerit periculi expers, quam si nunc in accele-
" rando tolerantes erimus. Ite igitur ad arma. Et vos quidem, Medi,
" à sinistrâ incedite; vos autem, Armenii, cum parte dimidiâ dextram
" *tenete*, cum *alterâ* parte dimidiâ duces nobis itineris estote; vos equi-
" tes, à tergo sequimini, ut nos cohortemini sursúmque protrudatis:

"ἢν δέ τις μαλακύνηται, μὴ ἐπιτρέπετε." Ταῦτ' εἰπὼν ὁ Κῦρος, ἡγεῖτο, [1] ὀρθίας ποιησάμενος τοὺς λόχους. Οἱ δὲ Χαλδαῖοι, ὡς ἔγνωσαν τὴν ὁρμὴν ἄνω οὖσαν, εὐθὺς ἐσήμαινόν τε τοῖς ἑαυτῶν, καὶ συνεβόων ἀλλήλοις, καὶ συνηθροίζοντο. Ὁ δὲ Κῦρος παρηγγύα, Ἄνδρες Πέρσαι, ἡμῖν σημαίνουσι σπεύδειν. Ἢν γὰρ φθάσωμεν ἄνω γενόμενοι, οὐδὲν τὰ τῶν πολεμίων δυνήσεται.

Εἶχον δὲ οἱ Χαλδαῖοι γέρρα τε καὶ παλτὰ δύο· καὶ πολεμικώτατοι δὲ λέγονται οὗτοι τῶν περὶ ἐκείνην τὴν χώραν εἶναι· καὶ μισθοῦ στρατεύονται ὁπόταν τις αὐτῶν δέηται, διὰ τὸ πολεμικώτατοι καὶ πένητες εἶναι· καὶ γὰρ ἡ χώρα αὐτοῖς ὀρεινή τέ ἐστι καὶ ὀλίγη ἡ τὰ χρήματα ἔχουσα. Ὡς δὲ μᾶλλον ἐπλησίαζον οἱ ἀμφὶ τὸν Κῦρον τῶν ἄκρων, ὁ Τιγράνης, σὺν τῷ Κύρῳ πορευόμενος εἶπεν, Ὦ Κῦρε, ἆρ' οἶσθ', ἔφη, ὅτι αὐτοὺς ἡμᾶς αὐτίκα μάλα δεήσει μάχεσθαι; ὡς οἵ γε Ἀρμένιοι οὐ μὴ δέξωνται τοὺς πολεμίους. Καὶ ὁ Κῦρος [2] εἰπὼν ὅτι εἰδείη τοῦτο, παρηγγύησε τοῖς Πέρσαις παρασκευά-

"quòd si quis remissiorem se præbeat, *hoc ut se modo gerat* nè permittite." Hæc cùm Cyrus dixisset, præibat, exercitu ità instructo ut manipuli recti fierent. Chaldæi verò, postquam sursum tendi cum impetu animadverterunt, & suis statim signa dant, & mutuis clamoribus se convocando colliguntur. Cyrus autem *suos ità* cohortabatur: *Hi*, Persæ, nobis signum dant ut properemus. Nam si priores illuc adscenderimus, nihil hostium conatus efficere poterunt.

Gestabant autem Chaldæi scuta & palta duo; iidemque bellicosissimi feruntur esse inter ejus regionis incolas: mercede etiam militant, cùm ipsorum operâ quis eget, propereà quòd & bellicosissimi sint & pauperes: quippe regio eis montuosa, & cujus exigua pars opulenta est. Cùm autem Cyri milites propiùs ad juga montium accederent, Tigranes, qui unà cum Cyro ibat, An nôsti, Cyre, ait, mox pugnandum nobis ipsis esse? nam Armenii quidem certè hostes *irruentes* sustinere non poterunt. Et Cyrus id se non ignorare respondens, edixit Persis ut se pa-

1 Ὀρθίας &c.] De agmine recto audiendus est Ælianus: Καθόλου δὲ παραμήκης λέγεται πορεία (lege τάγμα, Arcerio licèt illa magis arrideat lectio) ὃ ἂν τὸ μῆκος ἔχει πλεῖον τοῦ βάθους· ὄρθιον δὲ, ὃ ἂν τοῦ μήκους τὸ βάθος. *Tactic.* c. xxix. p. 51. *edit. Arcer.* necnon Arrianus: ὅλως τι παραμήκης μὲν τάγμα ὀνομάζεται, ὅτι περ ἂν τὸ μῆκος ἔχῃ ἐπιπλεῖον τοῦ βάθους· ὄρθιον δὲ, ὅτι περ ἂν τὸ βάθος τοῦ μήκους, *Tact.* p. 63. *edit. Scheff.*

2 Εἰπὼν ὅτι &c.] Vulgò εἰπὼν ὅτι ἤδη τοῦτο παρηγγύησε &c. Muretus legit, ὅτι δὴ ἐπὶ τοῦτο. Mihi autem lectio, quæ in margine latuerat hactenus, cæteris anteferenda visa est, εἰπὼν ὅτι εἰδείη τοῦτο, εὐθὺς παρηγγύησε &c. nisi quòd εὐθὺς illud prætermittendum duxerim. Hanc sanè lectionem interpretes secuti sunt; eámque præstat MS. Bodl.

ζεσθαι, ὡς αὐτίκα δέησον ἐπιδιώκειν, ἐπειδὰν ὑπάγωσι τὰς πολεμίες ὑποφεύγοντες οἱ Ἀρμένιοι, ὥς' ἐγγὺς ἡμῖν γενέσθαι. Οὕτω δὴ ἡγοῦντο μὲν οἱ Ἀρμένιοι· τῶν δὲ Χαλδαίων οἱ παρόντες, ὡς ἐπλησίαζον οἱ Ἀρμένιοι, ταχὺ [1] ἀλαλάξαντες ἔθεον, ὥσπερ εἰώθασιν, ἐπ' αὐτές· οἱ δὲ Ἀρμένιοι, ὥσπερ εἰώθεσαν, ἐκ ἐδέχοντο. Ὡς δὲ διώκοντες οἱ Χαλδαῖοι εἶδον ἐναντίες μαχαιροφόρες ἱεμένες ἄνω, οἱ μέν τινες αὐτοῖς πελάσαντες ταχὺ ἀπέθνησκον, οἱ δ' ἔφευγον, οἱ δέ τινες καὶ ἑάλωσαν αὐτῶν. Ταχὺ δὲ [2] εἴχετο τὰ ἄκρα. Ἐπεὶ δὲ τὰ ἄκρα εἶχον οἱ ἀμφὶ τὸν Κῦρον, καθεώρων τε τῶν Χαλδαίων τὰς οἰκήσεις, καὶ ᾐσθάνοντο φεύγοντας αὐτὰς ἐκ τῶν ἐγγὺς οἰκήσεων. Ὁ δὲ Κῦρος, ὡς πάντες οἱ στρατιῶται ὁμοῦ ἐγίνοντο, ἀριστοποιήσασθαι παρήγγειλεν. Ἐπεὶ δὲ ἠριστήκεσαν, καταμαθὼν ἔνθα σκοπαὶ ἦσαν αἱ τῶν Χαλδαίων ἐρυμνόν τε ὂν καὶ ἔνυδρον,

rarent, utpote quibus mox insequendum esset, posteaquam Armenii suffugientes paulatim hostes, ut prope nos essent, deducerent. Atque ità præcedebant quidem Armenii; de Chaldæis autem qui aderant, ubi propiùs Armenii accessissent, celeriter clamore sublato, more suo, cursu in eos feruntur: Armenii verò, more *itidem* suo, *impetum illorum* non excipiebant. Ubi vero Chaldæi, qui *hos* persequebantur, viderunt homines gladiis instructos adversùs se sursum tendere, nonnulli cùm ad eos propiùs accessierint statim interfecti sunt, alii in fugam se conjecêre, nonnulli etiam eorum capti sunt. Statim autem juga montium occupata sunt. Cùmque juga ea Cyri milites occupata tenerent, & Chaldæorum domicilia despiciebant, & eos ex proximis domiciliis aufugere animadvertebant. Cyrus autem, cùm milites omnes convenissent, ut pranderent edixit. Pransi verò cùm essent, ipséque animadvertisset locum esse munitum & aquis irriguum, ubi speculæ Chaldæorum erant,

1 Ἀλαλάξαντες] Omnium ferè nationum moris erat, ut à clamore pugnam auspicarentur. "Neque frustrà, *auctore* "*Cæsare*, antiquitùs institutum est, ut signa undique concinerent, clamorémque "universi tollerent: quibus rebus et hostes "terreri, et suos incitari existimaverunt." De *Bello Civil.* lib. 3. De Populo Romano sic Polybius: *τότε δὴ καὶ τὸ τῶν Ῥωμαίων στρατόπεδον κατὰ τὰ παρ' αὐτοῖς ἔθη συνεψόφησαν τοῖς ὅπλοις καὶ συναλαλάξαντες, ὥρμησαν ἐπὶ τὰς πολεμίες*, lib. 1. p. 35. *edit. Casaub.* De Macedonibus Arriani testimonium exstat: Ὁ δὲ καὶ ἐπαλαλάξαι ἐκέλευσε τὰς Μακεδόνας, καὶ &c. de *Exped. Alex.* lib. 1. p. 14. *edit. Gronov.* De Parthis Plutarchus in Crasso: Ὡς δ' ἐγγὺς ἐγένοντο, καὶ σημεῖον ἤρθη παρὰ τῷ στρατηγῷ, πρῶτον μὲν ἐπίμπλατο φθογγῆς βαρείας καὶ βρόμου φρικώδους τὸ πεδίον. Πάρθοι γὰρ οὐ κέρασιν, &c. T. i. p. 557. Et omnibus ferè Populis, qui à Græcis *Barbarorum* nomine dicti sunt, immanem illum inconditúmque ante pugnam clamorem alii tribuunt Historici.

2 Εἴχετο] Hanc lectionem, tum MSti Bodl. tum editorum quorundam marginibus antea adscriptam, vulgatæ illi, εἶχον, præferendam censeo. Interpretes quidem eam ferè expresserunt omnes; idémque verbum, in formâ etiam passivâ, eidem nomini conjunctum mox adhibet Xenophon *πρὶν μὲν ἂν ἔχεσθαι τὰ ἄκρα*, &c.

εὐθὺς ἐτείχιζε φρούριον· καὶ τὸν Τιγράνην ἐκέλευσε πέμπειν ἐπὶ τὸν πατέρα, καὶ κελεύειν, παρασκευάσθαι ἔχοντα ὁπόσοι εἶεν τέκτονές τε καὶ λιθοδόμοι. Ἐπὶ μὲν δὴ τὸν Ἀρμένιον ᾤχετο ἄγγελος· ὁ δὲ Κῦρος τοῖς παροῦσιν ἐτείχιζεν.

Ἐν δὲ τούτῳ προσάγουσι τῷ Κύρῳ τοὺς αἰχμαλώτους δεδεμένους, τοὺς δέ τινας καὶ τετρωμένους. Ὡς δὲ εἶδεν, εὐθὺς λύειν μὲν ἐκέλευσε τοὺς δεδεμένους, τοὺς δὲ τετρωμένους, ἰατροὺς καλέσας, θεραπεύειν ἐκέλευσεν. Ἔπειτα ἔλεξε τοῖς Χαλδαίοις, ὅτι ἂν ἥκοι οὔτε ἀπολέσαι ἐπιθυμῶν ἐκείνους οὔτε πολεμεῖν δεόμενος, ἀλλ' εἰρήνην ποιῆσαι βουλόμενος Ἀρμενίοις καὶ Χαλδαίοις. Πρὶν μὲν οὖν ἔχεσθαι τὰ ἄκρα, οἶδ' ὅτι οὐδὲν ἐδεῖσθε εἰρήνης· τὰ μὲν γὰρ ὑμέτερα ἀσφαλῶς εἶχε, τὰ δὲ τῶν Ἀρμενίων ἤγετε καὶ ἐφέρετε· νῦν δ' ὁρᾶτε δὴ ἐν οἵῳ ἐστέ. Ἐγὼ οὖν ἀφίημι ὑμᾶς οἴκαδε τοὺς εἰλημμένους, καὶ δίδωμι ὑμῖν σὺν τοῖς ἄλλοις Χαλδαίοις βουλεύσασθαι, εἴτε βούλεσθε πολεμεῖν ἡμῖν, εἴτε φίλοι εἶναι. Κἂν μὲν πόλεμον αἱρῆσθε, μηκέτι ἥκετε δεῦρο ἄνευ ὅπλων, εἰ σωφρονεῖτε· ἢν δὲ εἰρήνης δοκῆτε δεῖσθαι, ἄνευ ὅπλων ἥκετε· ὡς δὲ καλῶς ἕξει τὰ ὑμέτερα, ἢν φίλοι γένησθε, ἐμοὶ μελήσει. Ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ Χαλδαῖοι, πολλὰ μὲν ἐπαινέσαντες, πολλὰ δὲ δεξιωσάμενοι τὸν Κῦρον, ᾤχοντο οἴκαδε.

statim *ibi* castellum exstruere cœpit: Tigranémque jubet ad patrem mittere, eique ut statim adesset præcipere, & fabros lignarios ac structuræ lapideæ peritos, quotquot haberet, secum adduceret. Et nuntius quidem ad Armenium profectus est: Cyrus autem cum iis qui aderant structuræ intentus erat.

Intereà verò captivi ad Cyrum vincti adducuntur, & nonnulli etiam vulnerati. *Hos* ut vidit, statim vinctos solvi jussit, & vulneratos, arcessitis medicis, curari præcepit. Deindè Chaldæos *in hunc modum* adlocutus est, non se venisse, quòd illos perditos cuperet, vel bello sibi esset opus, sed quòd inter Armenios Chaldæósque pacem facere vellet. Priùs certè quidem quàm *à nobis hæc* juga tenerentur, scio vos pacem minimè expetivisse: nam vestræ res in tuto positæ erant, & Armeniorum facultates agere & ferre solebatis: nunc verò quo sitis loco perspicitis. Itaque vos ego, qui capti estis, domum dimitto, vobísque potestatem cæteris cum Chaldæis deliberandi facio, bellúmne nobiscum gerere velitis, an amicitiam jungere. Bellum quidem si elegeritis, ne sine armis huc ampliùs venite, si sapitis: sin pacis egere vos statueritis, inermes accedite: ut verò benè res vestræ se habeant, si amici fueritis, mihi curæ erit. Hæc Chaldæi cùm audissent, multis laudibus Cyrum prosecuti, multúmque dextram ejus amplexi, domum discesserunt.

Ο δὲ Ἀρμένιος ὡς ἤκουσε τήν τε κλῆσιν τοῦ Κύρου, καὶ τὴν πρᾶξιν, λαβὼν τοὺς τέκτονας καὶ τἄλλα, ὅσων ᾤετο δεῖν, ἧκε πρὸς τὸν Κῦρον ὡς ἐδύνατο τάχιστα. Ἐπεὶ δὲ εἶδε τὸν Κῦρον, ἔλεξεν, Ὦ Κῦρε, ὡς ὀλίγα δυνάμενοι προορᾶν ἄνθρωποι περὶ τοῦ μέλλοντος, πολλὰ ἐπιχειροῦμεν πράττειν. Νῦν γὰρ δὴ καὶ ἐγὼ ἐλευθερίαν μὲν μηχανᾶσθαι ἐπιχειρήσας, δοῦλος, ὡς οὐδεπώποτε, ἐγενόμην· ἐπεὶ δ' ἑάλωμεν, σαφῶς ἀπολωλέναι νομίσαντες, νῦν ἀναφαινόμεθα σεσωσμένοι, ὡς οὐδεπώποτε. Οἳ γὰρ οὐδεπώποτε ἐπαύοντο πολλὰ κακὰ ἡμᾶς ποιοῦντες, νῦν ὁρῶ τούτους ἔχοντας ὥσπερ ἐγὼ ηὐχόμην. Καὶ τοῦτο ἐπίστω, ἔφη, ὦ Κῦρε, ὅτι ἐγὼ, ὥστε ἀπελάσαι Χαλδαίους ἀπὸ τούτων τῶν ἄκρων, πολλαπλάσια ἂν ἔδωκα χρήματα ὧν σὺ νῦν ἔχεις παρ' ἐμοῦ· καὶ ἃ ὑπισχνοῦ ποιήσειν ἀγαθὰ ἡμᾶς, ὅτ' ἐλάμβανες τὰ χρήματα, ἀποτετέλεσταί σοι ἤδη· ὥστε καὶ προσοφείλοντές σοι ἄλλας χάριτας ἀναπεφήναμεν, ἃς ἡμεῖς γε, εἰ μὴ κακοί ἐσμεν, αἰσχυνοίμεθ' ἂν σοι μὴ ἀποδιδόναι· ᾧ καὶ ἀποδιδόντες, οὐδὲν ἄξιον οὐδ' οὕτω πρὸς εὐεργέτην καταλαμβανόμεθα τοσοῦτον ποιοῦντες. Ο μὲν Ἀρμένιος ταῦτ' ἔλεξεν·

Οἱ δὲ Χαλδαῖοι ἧκον δεόμενοι τοῦ Κύρου εἰρήνην σφίσι ποιῆσαι.

Armenius autem, ut à Cyro ſe arceſſi, quáſque res ille gereret, audiiſſet, adſumptis fabris rebúſque aliis, quibuſcunque *illi* opus futurum putabat, quàm poterat celerrimè ad Cyrum contendit. Et Cyrum ubi vidit, O Cyre, inquit, quàm paucos futurorum eventus *nos* homines proſpicere valentes multa peragenda ſuſcipimus! Nam & ego nunc libertatem comparare adgreſſus, in majorem, quàm antehàc unquam, ſervitutem incidi: poſtquam verò capti ſumus, certò nos periiſſe rati, majorem nunc, quàm hactenùs unquam, incolumitatem nos adeptos eſſe manifeſtum eſt. Qui enim nunquam multis nos damnis adficere deſinebant, hos eo jam in ſtatu eſſe video, quo ego *hactenus* optabam. Atque hoc ſcias *velim*, Cyre, inquit, multò me majorem daturum fuiſſe pecuniam, quàm tu nunc à me acceperis, ut jugis hiſce Chaldæi depellerentur: jamque *adeo* cumulatè præſtitiſti, quæ nobis te beneficia præſtaturum pollicebare, cùm pecuniam illam acciperes: itaque prætereà debere nos alias etiam tibi gratias manifeſtum eſt, quas ſanè nos, niſi improbi ſimus, pudeat tibi non referre: cui licèt referamus, *tamen* nè ſic quidem pro merito quidquam nos facere erga virum *plura* qui in nos contulit beneficia comperiemur. Hæc quidem dixit Armenius:

Chaldæi verò venientes orabant Cyrum ut pacem cum ipſis faceret.

Καὶ ὁ Κῦρος ἐπήρετο αὐτούς, Ἄλλου του, ἔφη, ὦ Χαλδαῖοι, ἢ τούτου γε ἕνεκα, εἰρήνης νῦν ἐπιθυμεῖτε, ὅτι νομίζετε ἀσφαλέστερον δύνασθαι ζῆν, εἰρήνης γινομένης, ἢ πολεμοῦντες; [1] ἐπεὶ ἡμεῖς τ' ἄκρα ἔχομεν. Ἔφασαν οἱ Χαλδαῖοι. Καὶ ὅς, Τί ἄν, ἔφη, εἰ καὶ ἄλλα ὑμῖν ἀγαθὰ προσγένοιτο διὰ τὴν εἰρήνην; Ἔτι ἄν, ἔφασαν, μᾶλλον εὐφραινοίμεθα. Ἄλλο τι οὖν, ἔφη, ἢ [2] διὰ τὸ γῆς σπανίζειν ἀγαθῆς, νῦν πένητες νομίζετ' εἶναι; Συνέφασαν καὶ τοῦτο. Τί οὖν; ἔφη ὁ Κῦρος, βούλοισθ' ἂν ἀποτελοῦντες ὅσα περ [3] οἱ ἄλλοι Ἀρμένιοι, ἐξεῖναι ὑμῖν τῆς Ἀρμενίας γῆς ἐργάζεσθαι

Et eos interrogabat Cyrus, Ecquâ de causâ, Chaldæi, aliâ, nunc pacem cupitis, nisi quòd existimetis tutiùs *vos*, pace factâ, quàm si bellum geratis, degere posse? quandoquidem nos juga tenemus. Adsensi sunt Chaldæi. Et ille, Quid igitur, inquit, si & alia vobis ex pace accedant commoda? Majori adhuc, aiunt illi, gaudio adficiemur. Quid ergò aliud, inquit, causæ esse arbitremini cur pauperes sitis, nisi quòd fertilis soli penuriâ laboretis? Hoc quoque *illi* adsensi sunt. Quid ergo? inquit Cyrus, velletísne vobis, pendentibus ea quæ cæteri Armenii pendunt, liceret tantum agri Armenii colere,

1 Ἐπεὶ ἡμεῖς τ' ἄκρα &c.] Vulgo ἐπεὶ καὶ ἡμεῖς ταῦτ' ἐλέγομεν. Τἄλλα ἔχομεν, ἔφασαν &c. Absurdè quidem, ut mihi videtur, tum scripturæ ratione tum distinctionis. Ista certè, τἄλλα ἔχομεν, ad Chaldæos nequaquam referri possunt; cùm ex iis, quæ mox subjungit Cyrus, satis liquet, Chaldæos nullam aliam ob causam, nisi ut securiùs degerent, petiisse pacem. Subjicit enim ille, "At quid si *aliæ* sint causæ, "quamobrem pacem peteretis? Quid si, "pace factâ, non securiores tantùm ab "hostibus, sed & ditiores futuri sitis?" Quare, illud τἄλλα rejiciendum est, & integrum Chaldæorum responsum verbo isto, ἔφασαν, adsensum denotante, absolvi putandum. Simili modo ejus compositum mox adhibetur, Συνέφασαν καὶ τοῦτο, & paulò post, ipsa iterata sunt verba: Ἔφασαν οἱ Χαλδαῖοι. Leunclavius quidem vulgatam lectionem corruptam esse vidit, locúmque adeò hoc modo restituendum censuit: ἐπεὶ καὶ ἡμεῖς ταῦτα λέγομεν οἵ τ' ἄκρα ἔχομεν, ἔφασαν οἱ Χαλδαῖοι. Et hæc in versione verba expressit. At quo sensu idoneo, ipse quidem hariolari nequeo. Huic certè conjecturæ, vulgatæque etiam lectioni ea omninò anteferenda videtur, quam Camerarium ex libro Budensi sumpsisse testatur Leunclavius, quámque adeò reponendam curavimus. Sensum enim fundit, huc qui optimè quadrat. Cyrus utique suprà paulò de Chaldæis dixerat: Πρὶν μὲν οὖν ἔχεσθαι τὰ ἄκρα, οὐδ' ὅτι οὐδὲν ἐδεῖσθε εἰρήνης· τὰ μὲν γὰρ ὑμέτερα ἀσφαλῶς εἶχε——— Aptè igitur eos pacem tandem petentes interrogat, annon hostium metu id facerent; cùm jam ipsis præcepta erant juga illa, quibus se tueri solebant. MS. etiam Bodl. lectionis nostræ servat vestigia, qui dat, ἐπεὶ ἡμεῖς τἄλλα ἔχομεν &c. neque enim ista habet, ταῦτ' ἐλέγομεν, sed hæc τάδε λέγομεν, inter lineas tantùm, manu non nimis sagaci scripta, repræsentat.

2 Διὰ τὸ γῆς &c.] Similis etiam agrorum, quos Chaldæi Chalybésque olim coluêre, sterilitas, eandem utriusque Populi, nunc hoc nunc illud sortiti nomen, regionem fuisse nonnihil probationis exhibet. Quæ enim de Chaldæis hîc atque alibi dicit Xenophon, ea ferè de Chalybum regione alii tradunt Auctores:

—μετὰ δὲ σμυγερώτατοι ἀνδρῶν
Τρηχείην Χάλυβες καὶ ἀτειρέα γαῖαν ἔχουσιν
Ἐργατίναι———

Andron. Rhod. *Argonaut.* lib. ii. v. 374. & seq.

Τοῖς δ' ἔπι, καὶ Χάλυβες στυφελὴν καὶ ἀτερπέα γαῖαν
Ναίουσιν,———

Dionys. v. 768.

3 Οἱ ἄλλοι &c.] Vocem ἄλλοι suspectam habuêre Stephanus & Leunclavius. Locus certè eam minimè postulat, nesciúntque MS. Bodl. et edit. Aldina.

ὁπόσην ἂν βούλησθε; Ἔφασαν οἱ Χαλδαῖοι, Εἰ πιστεύοιμεν μὴ ἀδικήσεσθαι. Τί δὲ σὺ, ἔφη, ὦ Ἀρμένιε; βούλοιο ἂν τὴν νῦν ἀργὸν οὖσαν γῆν ἐνεργὸν γενέσθαι, εἰ μέλλοιεν τὰ νομιζόμενα παρά σοι ἀποτελεῖν οἱ ἐργαζόμενοι; Ἔφη ὁ Ἀρμένιος· πολλοῦ ἂν τοῦτο πρίασθαι· πολὺ γὰρ ἂν αὐξάνεσθαι τὴν πρόσοδον. Τί δ' ὑμεῖς, ἔφη, ὦ Χαλδαῖοι; ἐπεὶ ὄρη ἀγαθὰ ἔχετε, ἐθέλοιτ' ἂν ἐᾷν νέμειν ταῦτα τοὺς Ἀρμενίους, εἰ ὑμῖν μέλλοιεν οἱ νέμοντες τὰ δίκαια ἀποτελεῖν; Ἔφασαν οἱ Χαλδαῖοι· πολλὰ γὰρ ἂν ὠφελεῖσθαι, οὐδὲν πονοῦντας. Σὺ δὲ, ἔφη, ὦ Ἀρμένιε, ἐθέλοις ἂν ταῖς τούτων νομαῖς χρῆσθαι, εἰ μέλλοις, μικρὰ ὠφελῶν Χαλδαίους, πολὺ πλείω ὠφεληθήσεσθαι; Καὶ σφόδρα ἂν, ἔφη, [1] εἴπερ οἰοίμην ἀσφαλῶς νέμειν. Οὐκοῦν, ἔφη, ἀσφαλῶς ἂν νέμοιτε, εἰ τὰ ἄκρα ἔχοιτε σύμμαχα; Ἔφη ὁ Ἀρμένιος. Ἀλλὰ μὰ Δί', ἔφασαν οἱ Χαλδαῖοι, οὐκ ἂν ἡμεῖς ἀσφαλῶς ἐργαζοίμεθα μὴ ὅτι τὴν τούτων, ἀλλ' οὐδ' ἂν τὴν ἡμετέραν, εἰ οὗτοι τὰ ἄκρα ἔχοιεν. Εἰ δ' ὑμῖν αὖ, ἔφη, τὰ ἄκρα σύμμαχα εἴη; Οὕτως ἂν, ἔφασαν, ἡμῖν καλῶς ἔχοι. Ἀλλὰ μὰ Δί', ἔφη ὁ Ἀρμένιος, οὐκ ἂν ἡμῖν νῦν καλῶς ἔχοι, εἰ οὗτοι παραλήψονται πάλιν τὰ ἄκρα, ἄλλως τε καὶ τετειχισμένα.

quantum vobis *ipsis* liberet? Si crederemus, aiebant Chaldæi, nullam nobis injuriam illatum iri. Quid tu verò, Armenie? vellésne solum id quod nunc incultum est, cultum reddi, si cultores id, quod apud te in more positum est, penderent? Magno *se* hoc redempturum, ait Armenius: quòd *eâ ratione* reditus longè *sibi* futurus esset auctior. Quid autem vos, inquit, Chaldæi: cùm montes fertiles habeatis, an velletis Armeniis permittere ut iis pro pascuis uterentur, si vobis ii, pascuis qui uterentur illis, quod æquum esset, penderent? Adsentiebantur Chaldæi: magnas quippe *se hâc ratione* capturos utilitates, sine ullo *suo* labore *dicebant*. At tu, inquit, Armenie, vellésne pascuis horum uti, si pro parvo Chaldæis adlato commodo, multò majores ipse utilitates ceperis? Et admodùm *quidem*, ait, si putarem fore, ut pascuis tutò frui liceret. Nempe, ait, tutò *his* fruemini pascuis, si vestrum sit quicquid adjumenti ab his jugis peti possit? Adsentiebatur Armenius. At nos profectò, inquiunt Chaldæi, nequaquam tutò non modò istorum, sed nè nostrum quidem *agrum* culturi sumus, si juga *montium* isti teneant. *Quid* verò si vobis, inquit, auxilio sint ista juga? *Nimirum* ità, respondent illi, benè nobiscum ageretur. Sed profectò, ait Armenius, non benè nobiscum ageretur, si juga *montium* hi reciperent, præsertim *castello jam* muróque munita.

1 Εἴπερ &c.] Sic restitui, Stephanum secutus. Vulgò legitur, εἰ οἴοιμι ἀσφαλῆς ἡμαι. MS. Bodl. etiam dat ἀσφαλῶς, quod et Muretus recipiendum monuit.

Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, Οὑτωσὶ τοίνυν ἐγὼ ποιήσω, ἔφη· οὐδετέροις ὑμῶν τὰ ἄκρα παραδώσω, ἀλλὰ ἡμεῖς φυλάξομεν αὐτά· κἂν ἀδικῶσιν ὑμῶν ὁποτεροιοῦν, σὺν τοῖς ἀδικουμένοις ἐσόμεθα ἡμεῖς.

Ὡς δ' ἤκουσαν ταῦτα ἀμφότεροι, ἐπήνεσαν, καὶ [1] ἔλεγον ὅτι οὕτως ἂν εἴη μόνως εἰρήνη βεβαία. Καὶ ἐπὶ τούτοις ἔδοσαν καὶ ἔλαβον πάντες τὰ πιστά· καὶ ἐλευθέρους μὲν ἀμφοτέρους ἀπ' ἀλλήλων εἶναι συνετίθεντο, [2] ἐπιγαμίας δ' εἶναι, καὶ ἐπεργασίας, καὶ ἐπινομίας· καὶ συμμαχίαν δὲ κοινὴν, εἴ τις ἀδικοίη ὁποτέρους. Οὕτω μὲν τότε διεπράχθη· καὶ νῦν δὲ ἔτι οὕτω διαμένουσιν αἱ τότε γενόμεναι συνθῆκαι Χαλδαίοις καὶ τῷ τὴν Ἀρμενίαν ἔχοντι. Ἐπεὶ δὲ αἱ συνθῆκαι ἐγένοντο, εὐθὺς συνετείχιζόν τε ἀμφότεροι προθύμως ὡς κοινὸν φρούριον, καὶ τὰ ἐπιτήδεια συνεισῆγον. Ἐπεὶ δὲ ἑσπέρα προσῄει, συνδείπνους ἔλαβεν ἀμφοτέρους πρὸς ἑαυτὸν, ὡς φίλους ἤδη. Συνδειπνούντων δὲ εἶπέ τις τῶν Χαλδαίων ὅτι τοῖς μὲν

Et Cyrus, Ego igitur sic faciam, inquit; neutris vestrûm hæc juga tradam, sed nos ea custodiemus: ac si vestrûm alterutri auctores injuriæ fuerint, à læsis nos stabimus.

Hæc cùm utrique audissent, collaudârunt, soláque hâc ratione pacem firmam fore dixerunt. Atque his conditionibus fidem dabant accipiebántque omnes; atque *inter se* constituebant, ut per utrosque utrisque sua constaret libertas, ut connubia, cultus agrorum, & pastiones utrisque communes essent; ut communibus etiam copiis sese juvarent, si quis alterutros læderet. Ad hunc modum res tunc confectæ sunt: atque hâc etiam tempestate, pacta hæc inter Chaldæos & eum qui Armeniam tenet id temporis inita, sic manent. Postquam pactiones hæ factæ sunt, statim utrique castellum, quasi quod esset commune, conjunctis alacriter operis exstruunt, & unà res *in id* necessarias important. Adpetente autem vesperâ, *Cyrus* utrosque, velut jam amicos, in cœnæ apud se societatem adsumpsit. Iis autem unà cœnantibus, quidam ex Chaldæis inquit, cæteris quidem suæ gentis om-

1 Καὶ ἔλεγον ὅτι] In plerisque editis ὅτι non comparet. Illud autem non temerè est à nobis admissum, cùm et a Stephano sit expressum, et a MSto Bodl. repræsentatum.

2 Ἐπιγαμίας δ' εἶναι &c.] Vox ἐπιγαμία *jus illud matrimonii contrahendi* significat, quo gentes, inter quas odia jam sublata sunt, fœdera tandem firmare, et vitæ officiorumque omnium societatem stabilire solebant. Nec aliud ferè apud Herodotum sonat ista γάμων ἐπαλλαγὴ inter Lydos Medósque pacta: οἱ δὲ Λυδοί τε καὶ οἱ Μῆδοι——τῆς μάχης τε ἐπαύσαντο, καὶ μᾶλλόν τι ἔσπευσαν καὶ ἀμφότεροι εἰρήνην ἑωυτοῖσι γενέσθαι· οἱ δὲ συμβιβάσαντες αὐτοὺς, ἦσαν οἵδε, Συέννεσίς τε ὁ Κίλιξ, καὶ Λαβύνητος ὁ Βαβυλώνιος· οὗτοί σφι καὶ τὸ ὅρκιον οἱ σπεύσαντες γενέσθαι ἦσαν, καὶ γάμων ἐπαλλαγὴν ἐποίησαν——Ἄνευ γὰρ ἀναγκαίης ἰσχυρῆς συμβάσιες ἰσχυραὶ οὐκ ἐθέλουσι συμμένειν. lib. i. c. 74. Huc faciunt etiam Oratoris Græci verba, ἐν τῷ Βυζαντίων ψηφίσματι· Δεδόχθω τῷ Δάμῳ τῷ Βυζαντίων καὶ Περινθίων Ἀθηναίοις δόμεν ἐπιγαμίαν, πολιτείαν, κτᾶσιν γᾶς, &c. de *Coronâ* p. 487. *edit. Wolf. Francof.*

ἄλλοις σφῶν πᾶσιν εὐκλα ταῦτα εἴη· εἰσὶ δὲ τινὲς τῶν Χαλδαίων οἱ ληϊζόμενοι ζῶσι, καὶ οὐδ' ἂν ἐπίσαιντο ἐργάζεσθαι, οὐδ' ἂν δύναιντο, εἰθισμένοι ἀπὸ πολέμου βιοτεύειν· ἀεὶ γὰρ ἐληΐζοντο καὶ ἐμισθοφόρουν, καὶ πολλάκις μὲν [1] παρὰ τῷ Ινδῶν βασιλεῖ, (καὶ γὰρ, ἔφασαν, πολύχρυσος ὁ ἀνὴρ) πολλάκις δὲ καὶ παρ' Αςυάγει. Καὶ ὁ Κῦρος ἔφη, Τί οὖν οὐ καὶ νῦν παρ' ἐμοὶ μισθοφοροῦσιν; ἐγὼ γὰρ δώσω ὅσον τὶς καὶ ἄλλος πλεῖςον δήποτε ἔδωκε. Συνέφασάν οἱ, καὶ πολλοὺς γε ἔσεσθαι ἔλεγον τοὺς ἐθελήσοντας. Καὶ ταῦτα μὲν δὴ οὕτω συνωμολογεῖτο.

Ο δὲ Κῦρος ὡς ἤκουσεν ὅτι πρὸς τὸν Ινδὸν πολλάκις οἱ Χαλδαῖοι ἐπορεύοντο, ἀναμνησθεὶς ὅτι ἦλθον παρ' αὐτοῦ [2] καλασκεψόμενοι εἰς Μήδους τὰ αὐτῶν πράγματα, καὶ ᾤχοντο πρὸς τοὺς πολεμίους, ὅπως αὖ καὶ τὰ ἐκείνων κατίδωσιν, ἐβούλετο μαθεῖν τὸν Ινδὸν τὰ αὐτῷ πεπραγμένα. Ηρξατο οὖν λόγου τοιοῦδε· Ω Αρμένιε, ἔφη, καὶ ὑμεῖς οἱ Χαλδαῖοι, εἴπατέ μοι, εἴ τινα ἐγὼ τῶν ἐμῶν ἀποςέλλοιμι πρὸς τὸν Ινδὸν, συμπέμψαιτ' ἂν μοι τῶν ὑμετέρων, οἵτινες αὐτῷ τήν τε ὁδὸν ἡγοῖντο ἂν, καὶ συμ-

nibus optabilia hæc accidere *pacta*; verùm quidam, *ait*, sunt Chaldæi, qui rapto vivunt, ac terræ neque norint colendæ rationem, neque *adhibere* possint, quippe qui victum bello quærere consueti sunt: semper enim latrocinari solent & stipendia mereri, sæpè quidem apud Indorum regem, (is etenim, aiebant, auro abundat) sæpéque etiam apud Astyagem. Et Cyrus inquit, Cur igitur non etiam hoc tempore apud me stipendia faciunt? nam ego *tantum iis* dabo, quantum aliquis alius unquam dedit. Adsensi sunt ei, multósque fore dixerunt, qui *hoc facere* vellent. Et de his quidem *inter eos* ità conveniebat.

Cyrus autem cùm audîsset Chaldæos ad Indum sæpè proficisci, recordatus ab hoc venisse *quosdam* ad Medos, qui, quid rerum apud ipsos gereretur, explorarent, eosdémque *deindè* ad hostes etiam abiisse, ut illorum quoque res perspicerent, Indum edoctum volebat ea quæ à se gesta fuissent. Itaque hujusmodi sermonem suscepit: Dicite mihi, Armenie, vósque Chaldæi, inquit, si quem ego meorum ad Indum mitterem, vestrûmne aliquos unà mitteretis, qui & itineris duces ipsi, & ad-

1 Παρὰ τῷ Ινδῶν βασιλεῖ, (καὶ γὰρ, ἔφασαν, &c.] Duæ fuêre nationes, quibus Indorum pariter nomen tribuêre Veteres. Harum una, in Indiâ Orientali propriè dictâ, inter Gangem quæ ferè jacet Indúmque amnes; altera, in Æthiopiâ, sedem nacta est. Neque hæc neque illa Indorum natio est, de quâ hîc agit Xenophon; cujus Historiæ ratio postulat, ut Indos etiam non longè ab Armeniâ Chaldæorúmque seu Chalybum regione distantes investigemus.

2 Καλασκεψόμενοι] Rectè hanc scripturam in locum vulgatæ istius, καλασκευάμενοι, substituit Stephanus. Huic Leunclavius etiam accedit, qui καλασκεψόμενοι margini adscripsit. Frequens autem est hujusmodi error.

πράττοιεν ὥστε γενέσθαι ἡμῖν παρὰ τοῦ Ἰνδοῦ ἃ ἐγὼ βούλομαι; ἐγὼ γὰρ χρήματα μὲν προσγενέσθαι ἔτι ἂν βουλοίμην ἡμῖν, ὅπως ἔχω καὶ μισθὸν ἀφθόνως διδόναι οἷς ἂν δέῃ, [1] καὶ τιμᾶν καὶ δωρεῖσθαι τῶν στρατευομένων τοὺς ἀξίους· τούτων μὲν ἕνεκα βούλομαι ὡς ἀφθονώτατα χρήματα ἔχειν. Δεῖσθαι δὲ [2] τούτων νομίζων, τῶν μὲν ὑμετέρων ἡδύ μοι φείδεσθαι· (φίλους γὰρ ὑμᾶς ἤδη νομίζω) παρὰ δὲ τοῦ Ἰνδοῦ ἡδέως ἂν λάβοιμι, εἰ διδοίη. Ὁ οὖν ἄγγελος, ᾧ κελεύω ὑμᾶς ἡγεμόνας δοῦναι καὶ συμπράκτορας γενέσθαι, ἐλθὼν ἐκεῖσε, λέξει ὧδε, Ἔπεμψέ με Κῦρος, ὦ Ἰνδὲ, πρός σε· φησὶ δὲ προσδεῖσθαι χρημάτων, προσδεχόμενος καὶ ἄλλην στρατιὰν οἴκοθεν ἐκ Περσῶν· (καὶ γὰρ προσδέχομαι, ἔφη) ἢν οὖν αὐτῷ πέμψῃς ὁπόσα σοι προχωρεῖ, φησὶν, ἢν Θεὸς ἀγαθὸν τέλος διδῷ αὐτῷ, πειράσεσθαι ποιῆσαι, ὥστε σὲ νομίζειν καλῶς βεβουλεῦσθαι χαρισάμενον αὐτῷ. Ταῦτα μὲν ὁ παρ' ἐμοῦ λέξει· τοῖς δὲ παρ' ὑμῶν ὑμεῖς αὖ ἐπιστέλλετε ὅ,τι ὑμῖν δοκεῖ συμφέρον εἶναι. Καὶ ἢν

jumento essent in iis ab Indo impetrandis, quæ ipse cupio? nam ego quidem accedere nobis adhuc aliquid pecuniæ velim, ut iis, quibus opus est, stipendia abundè numerare possim, & milites, qui meriti fuerint, honore muneribúsque cohonestare: his quidem de causis quàm maximam pecuniæ mihi copiam esse volo. Quamvìs autem eis *mihi* opus esse statuam, mihi tamen omninò libet vestris parcere; (nam vos jam in numero amicorum pono) at ab Indo, si daret, libenter acciperem. Itaque nuntius, cui duces vos ut detis atque adjumento sitis hortor, cùm eò venerit, in hunc modum loquetur, Cyrus ad te me misit, Inde; qui pecuniâ sibi opus esse dicit, quòd à Persis alium etiam domo exercitum expectet: (omninò enim expecto, inquit) quapropter si tantum ei miseris pecuniæ, quantum commodè pro felici rerum tuarum successu poteris, ait se, si bonum *rerum* exitum Deus ipsi dederit, studiosè id operam daturum, ut existimes, benè *in rebus tuis* consuluisse, qui sis ipsi gratificatus. Hæc qui à me mittetur nuntius dicet: quos autem vos unà mittetis, iis ipsi, quicquid vobis ex usu fore videtur, imperate. Et *pecuniam*

1 Καὶ τιμᾶν καὶ δωρεῖσθαι &c.] Apud Persas moris erat antiqui, eorum omnium beneficia, qui fortiter quid ac præclarè gesserant, aut de Republicâ benè meriti erant, prolixè cumulatéque remunerari. Κάρτα γὰρ, teste Horodoto, ἐν τοῖσι Πέρσῃσι αἱ ἀγαθοεργίαι ἐς τὸ πρόσω μεγάθεος τιμῶνται. lib. 3. c. 154. Militaribus etiam præmiis eos, qui se strenuos præbuerant, donabant Persarum reges: μετὰ δὲ τὴν μάχην, δῶρα κάλλιστα μὲν ἐξέπεμψε καὶ μέγιστα τῷ Ἀρταγέρσου παιδὶ, τῷ &c. Plutarch. in Artaxerxe, T. 1. p. 1017.

2 Τούτων νομίζων, &c.] In editis quibusdam legitur, δεῖσθαι δὲ τούτων νομίζω τῶν μὲν &c. Sed meritò Stephanus lectionem, quam in margine repererat,——νομίζων, τῶν &c. illâ alterâ meliorem censuit, atque adeò in textum recepit. Hanc Leunclavius etiam in Versione suâ secutus est, & repræsentat MS. Bodl. Familiaris sanè Xenophonti est hujusmodi sermonis ἀνακολουθία, quam temerè quidam in Sacris libris damnârunt: Apoc. ii. 26. & alibi sæpè.

μὲν λάβωμεν, ἔφη, παρ' αὐτοῦ, ἀφθονωτέροις χρησόμεθα· ἢν δὲ μὴ λάβωμεν, εἰσόμεθα ὅτι οὐδεμίαν αὐτῷ χάριν ὀφείλομεν, ἀλλ' ἐξέσται ἡμῖν, ἐκείνου ἕνεκα, πρὸς τὸ ἡμέτερον συμφέρον πάντα τίθεσθαι. Ταῦτ' εἶπεν ὁ Κῦρος, νομίζων τοὺς ἰόντας Ἀρμενίων καὶ Χαλδαίων τοιαῦτα λέξειν περὶ αὐτοῦ, οἷα αὐτὸς ἐπεθύμει πάντας ἀνθρώπους καὶ λέγειν καὶ ἀκούειν περὶ αὐτοῦ. Καὶ τότε μὲν δὴ, ὁπότε καλῶς εἶχε, διαλύσαντες τὴν σκηνὴν, ἀνεπαύοντο.

Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ὅ,τε Κῦρος ἔπεμπε τὸν ἄγγελον, ἐπιστείλας ὅσαπερ ἔφη, καὶ ὁ Ἀρμένιος καὶ οἱ Χαλδαῖοι συνέπεμπον οὓς ἱκανωτάτους ἐνόμιζον εἶναι καὶ συμπρᾶξαι καὶ εἰπεῖν περὶ Κύρου τὰ προσήκοντα. Ἐκ δὲ τούτου ὁ Κῦρος ἐπιτελέσας τὸ φρούριον καὶ φύλαξιν ἱκανοῖς καὶ τοῖς ἐπιτηδείοις πᾶσι, καὶ ἄρχοντα αὐτῶν καταλιπὼν Μῆδον, ὃν ᾤετο Κυαξάρει ἂν μάλιστα χαρίσασθαι, ἀπῄει συλλαβὼν [1] τὸ ἕτερον στράτευμα ὅσον τε ἦλθεν ἔχων καὶ ὃ παρ' Ἀρμενίων προσέλαβε, καὶ τοὺς παρὰ Χαλδαίων, εἰς τετρακισχιλίους, οἳ ᾤοντο καὶ συμπάντων τῶν ἄλλων κρείττονες εἶναι.

Ὡς δὲ κατέβη εἰς τὴν οἰκουμένην, οὐδεὶς ἔμεινεν ἔνδον Ἀρ-

quidem, inquit, ab eo si acceperimus, major nobis *illius* copia fuerit; sin minùs, sciemus nullam nos ei gratiam debere, sed, quod ad eum adtinet, licebit nobis omnia è re nostrâ constituere. Hæc Cyrus aiebat, cùm *quidem* existimaret, Armenios Chaldæósque, qui illuc proficiscerentur, talia de se dicturos, qualia omnes ipse homines & de se dicere cupiebat & audire. Ac tum quidem, ubi visum fuisset opportunum, soluto convivio, quieti se dederunt.

Postridiè Cyrus hunc nuntium mittebat, cùm ea omnia, quorum meminerat, mandata ipsi dedisset; & Armenius ac Chaldæi *de suis* mittebant *eos*, quos & ad conficiendum hoc negotium maximè idoneos arbitrabantur, & ad prædicandum ea de Cyro quæ conveniret. Secundùm hæc, Cyrus, cùm & militibus præsidiariis, quot satis essent, *in eo constitutis*, & rebus omnibus necessariis, castellum absolvisset, Medúmque eorum præfectum reliquisset, quem quòd præficeret, rem Cyaxari maximè gratam facturum se existimabat, discessit, sumptis secum & copiis, quas adduxerat, & iis, quas ab Armeniis acceperat; & iis, quas Chaldæi miserant, hominum ad quatuor millia, qui vel reliquis omnibus præstantiores se arbitrabantur.

Ubi autem in regionis loca culta descendisset, Armeniorum nemo se

1 Τὸ ἕτερον] Editio Aldina & MS. Bodl. illud ἕτερον non agnóscunt. Stephano quoque et Leunclavio minùs placet istud vocabulum: mihi quidem tollendum videtur, utpote quod commodè hîc stare nequeat.

μενίων, οὔτε ἀνὴρ, οὔτε γυνὴ, ἀλλὰ πάντες ὑπήντων, ἡδόμενοι τῇ εἰρήνῃ, [1] καὶ φέροντες καὶ ἄγοντες εἴ τι ἕκαστος ἄξιον εἶχε. Καὶ ὁ Ἀρμένιος τούτοις οὐκ ἤχθετο, οὕτως ἂν νομίζων καὶ τὸν Κῦρον μᾶλλον ἥδεσθαι τῇ ὑπὸ πάντων τιμῇ. Τέλος δ' οὖν ὑπήντησε καὶ ἡ γυνὴ τοῦ Ἀρμενίου, τὰς θυγατέρας ἔχουσα, καὶ τὸν νεώτερον υἱόν· καὶ σὺν ἄλλοις δώροις καὶ τὸ χρυσίον ἐκόμιζεν, ὃ πρότερον οὐκ ἤθελε λαβεῖν ὁ Κῦρος. Καὶ ὁ Κῦρος ἰδὼν, εἶπεν, Ὑμεῖς ἐμὲ οὐ ποιήσετε μισθοῦ περιιόντα εὐεργετεῖν· ἀλλὰ σὺ, ὦ γύναι, ἔχουσα ταῦτα τὰ χρήματα ἃ φέρεις, ἄπιθι, καὶ τῷ Ἀρμενίῳ μηκέτι δὸς αὐτὰ κατορύξαι· ἔκπεμψον δὲ τὸν σὸν υἱὸν ὡς κάλλιστα ἀπ' αὐτῶν κατασκευάσασα ἐπὶ τὴν στρατείαν· ἀπὸ δὲ τῶν λοιπῶν κτῶ καὶ σαυτῇ, καὶ τῷ ἀνδρὶ, καὶ ταῖς θυγατράσι, καὶ τοῖς υἱοῖς ὅ,τι κεκτημένοι καὶ κεκοσμημένοι κάλλιον καὶ ἥδιον τὸν αἰῶνα διάξετε· εἰς δὲ τὴν γῆν, ἔφη, ἀρκείτω τὰ σώματα, ὅταν ἕκαστος τελευτήσῃ, κατακρύπτειν. Ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν παρήλαυνεν· ὁ δὲ Ἀρμένιος συμπρούπεμπε, καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ἄνθρωποι, ἀνακαλοῦντες [2] τὸν εὐεργέτην, τὸν ἄνδρα τὸν ἀγαθόν. Καὶ ταῦτ' ἐποίουν, ἕως

domi continuit, nec vir, nec fœmina, ſed obviam proceſſerunt omnes, de pace læti, *ſecum* ferentes adducentéſque quicquid alicujus pretii quilibet haberet. Atque his Armenius minimè offendebatur, quòd Cyrum magìs hoc modo delectatum iri *delato* ab omnibus honore putaret. Tandem & uxor Armenii occurrit, filias ac minorem natu filium ſecum ducens: ac præter alia munera illud aurum quoque adferebat, quod Cyrus antea accipere noluerat. Hoc Cyrus ubi vidiſſet, Vos non effecturi eſtis, inquit, ut mercedis cauſâ hinc inde proficiſcendo benè merear; verùm tu, mulier, abi, iſtas quas adfers pecunias retine, nec eas poſthac Armenio defodiendas dederis: ſed filium tuum *potiùs* his à te quàm pulcherrimè exornatum in militiam mittito: de reliquis autem & marito, & filiabus, & filiis id comparato, quod conſecuti quóque ornati elegantiùs atque jucundiùs vitam traducatis: ubi verò quiſque defunctus erit, ſatìs eſto, corpora ſub terrâ condere. Hæc cùm dixiſſet progreſſus eſt: Armenius autem, cæteríque homines univerſi *eum* unà deducebant, altâ voce appellantes *plurimorum* beneficiorum auctorem, virum illum bonum. Idque *aſſiduè* faciebant, donec

1 Καὶ φέροντες κ. &c.] De muneribus quæ regi Perſarum ii, quorum fines tranſiret, offerre ſolebant, vide ſis Æliani *Var. Hiſtor.* lib. 1. cap. 31. Notandum eſt MStum Bodl. exhibere,——καὶ ἄγοντες ὅ,τι ἕκαστος &c. Vel hæc, vel illa, quam damus, lectio ſtare poteſt.

2 Τὸν εὐεργέτην, τὸν &c.] Elegantiam ſimul & emphaſin orationi conciliat articuli hæc iteratio; cujus etiam apud Sacros

ἐκ τῆς χώρας ἐξέπεμψαν. Συναπέστειλε δὲ αὐτῷ ὁ Ἀρμένιος καὶ στρατιὰν πλείονα, ὡς εἰρήνης οἴκοι οὔσης. Οὕτω δὴ ὁ Κῦρος ἀπῄει κεχρηματισμένος, οὐχ ἃ ἔλαβε μόνον χρήματα, ἀλλὰ πολὺ πλείονα τούτων ἑτοιμασάμενος διὰ τὸν τρόπον, ὥστε λαμβάνειν ὁπότε δέοιτο. Καὶ τότε μὲν ἐστρατοπεδεύσαντο ἐν τοῖς μεθορίοις. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ τὸ μὲν στράτευμα καὶ τὰ χρήματα ἔπεμψε πρὸς Κυαξάρην, (ὁ δὲ πλησίον ἦν, ὥσπερ ἔφησεν·) αὐτὸς δὲ σὺν Τιγράνῃ καὶ Περσῶν τοῖς ἀρίστοις ἐθήρα ὅπου ἐπιτυγχάνοιεν θηρίοις, καὶ εὐφραίνετο. Ἐπεὶ δὲ ἀφίκετο εἰς Μήδους, [1] τὰ χρήματα ἔδωκε τοῖς ἑαυτοῦ ταξιάρχοις, ὅσα ἐδόκει ἑκάστῳ ἱκανὰ εἶναι, ὅπως καὶ ἐκεῖνοι ἔχοιεν τιμᾶν εἴ τινας [2] ἄγαιντο τῶν ὑφ' ἑαυτούς· ἐνόμιζε γὰρ, εἰ ἕκαστος τὸ μέρος ἀξιέπαινον ποιήσειε, τὸ ὅλον αὐτῷ καλῶς ἔχειν. Καὶ αὐτὸς δὲ, εἴτι που καλὸν ἴδοι εἰς τὴν στρατιὰν, τοῦτο κτώμενος [3] ἐδωρεῖτο τοῖς ἀξιωτάτοις· νομίζων, ὅ,τι καλὸν κἀγαθὸν ἔχοι τὸ στράτευμα, τούτοις ἅπασιν αὐτὸς κεκοσμῆσθαι. Ἡνίκα

extra regionem *suam* deduxissent. Armenius verò majorem etiam exercitum ei adjunxit, quippe qui domi pacem haberet. Atque ità Cyrus abiit, non iis solùm, quas acceperat, pecuniis locupletatus, sed patefactâ *amabili* morum facilitate ad multò his majores viâ, adeò ut *eas*, quoties esset opus, sumere posset. Ac tum quidam in finibus castra metati sunt. Postridiè copias pecuniásque ad Cyaxarem misit, (is autem propè aberat, quemadmodùm dixerat;) ipse cum Tigrane ac Persarum optimatibus venabatur ubicunque in feras incidissent, atque *ità* se oblectabat. In Medorum verò regionem cùm pervenisset, suis cohortium præfectis pecunias dedit, quantum *scilicet earum* cuique satìs esse arbitrabatur, ut illi etiam haberent unde suos honoris ergo ornarent, si quos admirarentur: existimabat enim, si quisque partem *exercitûs sibi mandatam* laude dignam redderet, fore ut totus *exercitus* egregiè comparatus esset. Ipse quoque, si quid uspiam videret quod exercitui posset esse ornamento, id ubi comparâsset, dignissimis *quibusque* donabat: quippe qui putaret, quidquid pulchri præclaríque haberet exercitus, id omne sibi ornamento esse. Quando

cros Scriptores exempla reperiuntur: Καὶ ἡμεῖς πεπιστεύκαμεν ὅτι σὺ εἶ ὁ Χριστὸς, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος. Joh. vi. 69. —— ὃς ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ θρόνου τῆς μεγαλωσύνης, ἐν τοῖς οὐρανοῖς —— Heb. viii. 1.

1 Τὰ χρήματα] Stephano placet τῶν χρημάτων, eandémque scripturam dat MS. Bodl. Sed cùm vulgata lectio se non malè habeat, locum suum, me volente, teneat.

2 Ἄγαιντο] Vulgò ἄγοιντο. quod cùm [illegible] huic loco significationem habere nequeat, meritò Stephanus, exemplaris vetusti auctoritate nixus, in ejus locum ἄγαιντο substituit: quam scripturam sequuntur interpretes & res ipsa flagitat.

3 Ἐδωρεῖτο] Stephanus legit, [illegible]. At receptæ lectioni MS. Bodl. & plerique editi sua dant nomina: eáque sana quidem & sincera prorsùs videtur. Alteri autem illi, à Stephano admissæ, viam, ut opinor, stravit hoc, quod mox sequitur, compositum, [illegible].

δὲ αὐτοῖς διεδίδε ὧν ἔλαβεν, ἔλεξεν ὧδέ πως εἰς τὸ μέσον τῶν ταξιαρχῶν, καὶ λοχαγῶν, καὶ πάντων ὓς ἐτίμα·

" Ἄνδρες φίλοι, δοκεῖ ἡμῖν εὐφροσύνη τὶς νῦν παρεῖναι, καὶ
" ὅτι εὐπορία τὶς προσγεγένηται, καὶ ὅτι ἔχομεν ἀφ' ὧν τιμᾷν
" ἕξομεν ὓς ἂν βουλώμεθα, καὶ τιμᾶσθαι ὡς ἂν ἕκαστος ἄξιος ᾖ.
" Πάντως δὴ ἀναμιμνησκώμεθα τὰ ποῖα ἄττα ἔργα τούτων τῶν
" ἀγαθῶν ἐστὶν αἴτια· σκοπούμενοι γὰρ εὑρήσετε, τό, τε ἀγρυπνῆ-
" σαι, ὅπου ἔδει, καὶ τὸ πονῆσαι, καὶ τὸ σπεῦσαι, καὶ τὸ μὴ εἶξαι
" τοῖς πολεμίοις. Οὕτως οὖν χρὴ καὶ τολοιπὸν ἄνδρας ἀγαθοὺς
" εἶναι, γιγνώσκοντας ὅτι τὰς μεγάλας ἡδονὰς καὶ τὰ ἀγαθὰ
" τὰ μεγάλα ἡ πειθὼ, καὶ ἡ καρτερία, καὶ οἱ ἐν τῷ καιρῷ πόνοι
" καὶ κίνδυνοι παρέχονται."

Κατανοῶν δὲ ὁ Κῦρος ὡς εὖ μὲν αὐτῷ εἶχον τὰ σώματα οἱ στρατιῶται πρὸς τὸ δύνασθαι στρατιωτικοὺς πόνους φέρειν, εὖ δὲ τὰς ψυχὰς, πρὸς τὸ καταφρονεῖν τῶν πολεμίων, ἐπιστήμονες δὲ ἦσαν τὰ προσήκοντα τῇ ἑαυτῶν ἕκαστος ὁπλίσει, καὶ πρὸς τὸ πείθεσθαι δὲ τοῖς ἄρχουσιν ἑώρα πάντας εὖ παρεσκευασμένους· ἐκ τούτων οὖν ἐπεθύμει τὶ ἤδη τῶν πρὸς τοὺς πολεμίους πράττειν· γιγνώσκων ὅτι ἐν τῷ μέλλειν,

autem ea quæ acceperat iis distribuebat, in hunc ferè modum inter cohortium præfectos, & manipulorum duces, & omnes illos, qui apud ipsum erant in honore, locutus est:

" Lætitia quædam, amici, hoc tempore nobis adesse videtur, tum
" quòd rerum *omnium* copia quædam *nobis* accesserit, tum quòd ha-
" beamus, unde eos quos velimus honore afficere poterimus, & eum
" quisque quo dignus fuerit honorem consequatur. Omninò autem
" memoriâ nobis retinendum est, cujusmodi studia sunt horum *nobis*
" commodorum causæ: nam si cum animis vestris consideretis, hæc
" *vos*, & vigilando, cùm opus erat, & laborando, & accelerando, &
" nihil hosti cedendo, *consequutos* reperietis. Quapropter deinceps
" quoque viri fortes sitis oportet, statuatisque obedientiam, & toleran-
" tiam, & laborum, ubi poscit occasio, periculorúmque patientiam,
" magnas voluptates, & commoda ingentia adferre."

Cùm autem Cyrus animadverteret, milites & corporibus ad labores militares perferendos valere, & animis esse ad contemnendum hostem præparatos, peritos etiam eorum esse, quæ abs quoque armaturæ suæ ratio postularet, ac prætereà omnes ad parendum præfectis *suis* paratos esse videret; his utique de causis jam aliquid eorum gerere cupiebat, quæ adversùs hostes suscipi solent: quippe qui intelligeret,

πολλάκις τοῖς ἄρχουσι καὶ τῆς καλῆς παρασκευῆς ἀλλοιοῦταί τι· ἔτι δ' ὁρῶν ὅτι φιλοτίμως ἔχοντες ἐν οἷς ἀντηγωνίζοντο πολλοὶ καὶ ἐπιφθόνως εἶχον πρὸς ἀλλήλους τῶν στρατιωτῶν, καὶ τῶνδε ἕνεκα ἐξάγειν αὐτοὺς ἐβούλετο εἰς τὴν πολεμίαν ὡς τάχιστα· εἰδὼς ὅτι οἱ κοινοὶ κίνδυνοι φιλοφρόνως ποιοῦσιν ἔχειν τοὺς συμμάχους πρὸς ἀλλήλους, καὶ οὐκέτι ἐν τούτῳ οὔτε τοῖς ἐν ὅπλοις κοσμουμένοις φθονοῦσιν, οὔτε τοῖς δόξης ἐφιεμένοις, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ ἐπαινοῦσι καὶ ἀσπάζονται οἱ τοιοῦτοι τοὺς ὁμοίους· νομίζοντες συνεργοὺς αὐτοὺς τοῦ κοινοῦ ἀγαθοῦ εἶναι. Οὕτω δὴ πρῶτον μὲν ἐξώπλισε τὴν στρατιὰν, καὶ κατέταξεν ὡς ἐδύνατο κάλλιστά τε καὶ ἄριστα· ἔπειτα δὲ συνεκάλεσε μυριάρχους, καὶ χιλιάρχους, καὶ ταξιάρχους, καὶ λοχαγούς· οὗτοι γὰρ ἀπολελυμένοι ἦσαν τοῦ καταλέγεσθαι ἐν τοῖς τακτικοῖς ἀριθμοῖς· καὶ ὁπότε δέοι ἢ ὑπακούειν τῷ στρατηγῷ ἢ παραγγέλλειν τι, οὐδ' ὣς οὐδὲν ἄναρχον κατελείπετο, ἀλλὰ δωδεκαδάρχοις καὶ ἑξαδάρχοις πάντα τὰ καταλειπόμενα διεκοσμεῖτο. Ἐπεὶ δὲ συνῆλθον οἱ [1] ἐπικαίριοι, παράγων αὐτοὺς, ἐπεδείκνυέ τε αὐτοῖς τὰ κα-

in cunctationibus sæpè ducibus usu venire ut apparatus etiam præclari aliquâ ex parte immutati *labefactique* essent: & cùm prætereà videret, complures milites, quorum summa comparebat ambitio in iis de quibus erant inter ipsos certamina, sibi etiam mutuò invidere, & hisce de causis quàm primùm eos in hosticum educere volebat; quippe qui sciret pericula communia efficere ut commilitones mutuâ se benevolentiâ complectantur, quique *adeò* non ampliùs, in eo rerum statu, vel iis quibus ornatissima sunt arma, vel iis qui gloriæ cupidi sunt invident, sed potiùs qui tales sint & collaudant & amanter complectuntur sibi similes, quòd *nimirum* eos secum unà communi utilitati inservire existiment. Primùm igitur exercitum penitùs armavit, quámque poterat pulcherrimè & optimè instruxit: deindè duces decem millium, & tribunos, & cohortium præfectos, & manipulorum ductores convocavit; nam hi nullâ erant necessitate adstricti ut in ordinum militarium numeris recensiti essent: cúmque vel imperatori parendum sit, vel denuntiandum aliquid, nè sic quidem pars ulla rectoris expers relinquebatur, sed reliquæ omnes copiæ per duodenûm & senûm militum præfectos aptè instruebantur. Postquam verò convenissent ii, quorum præsentiam res ipsa postulabat, eis *præter aciem* deductis & quæ præclarè se

1 Οἱ ἐπικαίριοι] Vox hæc sic in margine MSti Bodl. est exposita; Οἱ ἐπὶ τῶν κεράτων τὰς παρατάξεις καθιστάμενοι. At mihi quidem videtur non munus aliquod militare respicere; sed illos omnes denotare, secundùm Æmil. Porti interpretationem, *quorum præsentiam res postularet: quique adeò parati essent ad aliquid opportunè peragendum.* In sequentibus quidem sæpiùs occurrit, atque hoc ferè modo ubique debet intelligi.

λῶς ἔχοντα, καὶ ἐδίδασκεν ᾗ ἕκαστον ἰσχυρὸν ἦν τῶν συμμαχικῶν. Επεὶ δὲ κἀκείνους ἐποίησεν ἐρωτικῶς ἔχειν τοῦ ἤδη ποιεῖν τι, εἶπεν αὐτοῖς νῦν μὲν ἀπιέναι ἐπὶ τὰς τάξεις, καὶ διδάσκειν ἕκαστον τοὺς ἑαυτοῦ ἅπερ αὐτὸς ἐκείνους, καὶ πειρᾶσθαι αὐτοὺς ἐπιθυμίαν ἐμβαλεῖν πᾶσι τοῦ στρατεύεσθαι, ὅπως εὐθυμότατα πάντες ἐξορμῷντο, πρωῒ δὲ παρεῖναι ἐπὶ τὰς Κυαξάρου θύρας. Τότε μὲν δὴ ἀπιόντες οὕτως ἐποίουν· τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ ἅμα τῇ ἡμέρᾳ παρῆσαν οἱ ἐπικαίριοι ἐπὶ τὰς θύρας. Σὺν τούτοις οὖν ὁ Κῦρος εἰσελθὼν πρὸς τὸν Κυαξάρην, ἤρξατο λόγου τοιοῦδε·

" Οἶδα μὲν, ἔφη, ὦ Κυαξάρη, ὅτι ἃ μέλλω λέγειν, σοὶ πάλαι δοκεῖ οὐδὲν ἧττον ἢ ἡμῖν· ἀλλ᾽ ἴσως αἰσχύνῃ λέγειν ταῦτα, " μὴ δοκῇς, ἀχθόμενος ὅτι τρέφεις ἡμᾶς, ἐξόδου μεμνῆσθαι. " Επεὶ οὖν σὺ σιωπᾷς, ἐγὼ λέξω ὑπὲρ σοῦ καὶ ὑπὲρ ἡμῶν. Ημῖν " γὰρ δοκεῖ πᾶσιν, ἐπείπερ παρεσκευάσμεθα, μὴ ἐπειδὰν ἐμβάλλωσιν οἱ πολέμιοι εἰς τὴν σὴν χώραν, τότε μάχεσθαι, μηδ᾽ " ἐν τῇ φιλίᾳ καθημένους ἡμᾶς ὑπομένειν, ἀλλ᾽ ἰέναι ὡς τάχιστα εἰς τὴν πολεμίαν. Νῦν μὲν γὰρ ἐν τῇ σῇ χώρᾳ ὄντες, " πολλὰ τῶν σῶν σινόμεθα ἄκοντες· ἢν δ᾽ εἰς τὴν πολεμίαν ἴωμεν, " τὰ ἐκείνων κακῶς ποιήσομεν ἡδόμενοι. Επειτα νῦν μὲν σὺ " ἡμᾶς τρέφεις, πολλὰ δαπανῶν· ἢν δ᾽ ἐκστρατευώμεθα,

haberent ostendebat, & quâ parte valida essent auxilia singula docebat. Cúmque illos etiam gerendi jam aliquid cupidos reddidisset, eos ad præsens quidem ad ordines redire jussit, & suos quemque *milites* edocere, quæ illos ipse *modò docuerat*, omnibúsque militiæ cupiditatem injicere conari, ut alacri maximè animo egrederentur omnes, ac manè Cyaxaris ad portas adesse. Et tunc quidem abeuntes ità fecerunt: postridiè autem primâ luce ii, quibus opportunè rerum agendarum cura committi posset, ad portam aderant. Itaque cum iis ingressus ad Cyaxarem Cyrus, hujusmodi orationem exorsus est:

" Scio quidem ea, Cyaxares, quæ dicturus sum, jampridem tibi " non minùs quàm nobis videri: sed fortassis hæc te proferre pudet, " nè videaris *ideò* mentionem profectionis facere, quòd graviter feras " te nos alere. Quando tu igitur taces, ego tam tuo quàm nostro " nomine rem exponam. Nobis nimirum omnibus videtur, cùm parati simus, non tunc *demum* pugnandum esse, cùm hostes in regionem tuam irrumpant, neque *illos* nobis in amicorum agro sedentibus expectandos esse, sed in hosticum quàm primùm eundum esse. " Cum enim in tuâ nunc simus regione, multis rebus tuis detrimentum " inferimus inviti; at si hostilem in agrum proficiscamur, rebus illorum " cum voluptate incommodabimus. Præterea tu nunc quidem, magno " tuo sumptu, nos alis: sin autem *extra fines* exercitum educamus,

“ θρεψόμεθα ἐκ τῆς πολεμίας. Ἔτι δὲ εἰ μὲν μείζων τις ἡμῖν
“ κίνδυνος ἔμελλεν εἶναι ἐκεῖ ἢ ἐνθάδε, ἴσως τὸ ἀσφαλέστατον ἦν ἂν
“ αἱρετέον. Νῦν δὲ ἴσοι μὲν ἐκεῖνοι ἔσονται, [1] ἐάν τε ἐνθάδε ὑπο-
“ μένωμεν, ἐάν τε εἰς τὴν ἐκείνων ἰόντες ὑπαντῶμεν αὐτοῖς· ἴσοι
“ δὲ ἡμεῖς ὄντες μαχούμεθα, ἤν τε ἐνθάδε ἐπιόντας αὐτοὺς δεχώ-
“ μεθα, ἤν τε ἐπ' ἐκείνους ἰόντες τὴν μάχην συνάπτωμεν. Πο-
“ λὺ μέντοι ἡμεῖς βελτίοσι καὶ ἐῤῥωμενεστέραις ταῖς ψυχαῖς τῶν
“ στρατιωτῶν χρησόμεθα, ἢν ἴωμεν ἐπὶ τοὺς ἐχθρούς, καὶ μὴ
“ ἄκοντες δοκῶμεν ὁρᾶν τοὺς πολεμίους· πολὺ δὲ κἀκεῖνοι μᾶλλον
“ ἡμᾶς φοβηθήσονται, ὅταν ἀκούσωσιν ὅτι οὐχ ὡς φοβούμενοι
“ πτήσσομεν αὐτοὺς οἴκοι καθήμενοι, ἀλλ' ἐπεὶ αἰσθανόμεθα
“ προσιόντας, ἀπαντῶμέν τε αὐτοῖς, ἵν' ὡς τάχιστα συμμίξωμεν,
“ καὶ οὐκ ἀναμένομεν ἕως ἂν ἡ ἡμετέρα χώρα κακῶται, ἀλλὰ
“ φθάνοντες ἤδη δῃοῦμεν τὴν ἐκείνων γῆν. Καίτοι, ἔφη, εἴ τι
“ ἐκείνους μὲν φοβερωτέρους ποιήσομεν, ἡμᾶς δὲ αὐτοὺς θαῤῥαλεω-
“ τέρους, πολὺ τοῦτο ἡμῖν ἐγὼ πλεονέκτημα νομίζω· καὶ τὸν κίν-
“ δυνον οὕτως ἡμῖν μὲν ἐλάττω λογίζομαι, τοῖς δὲ πολεμίοις
“ μείζω, πολὺ ἂν μᾶλλον. Καὶ ὁ πατὴρ αἰεὶ λέγει, καὶ σὺ

“ ex hostili agro victus nobis erit. Jam verò si majus aliquod nobis
“ istic periculum, quàm hìc, immineret, fortassis id, quod tutissimum,
“ eligendum esset. Nunc autem & illi futuri sunt iidem, sive *adeò* hìc
“ *eos* expectemus, seu in illorum regionem progressi obviam eis eamus;
“ & nos iidem pugnam inituri sumus, sive hìc eos cùm nosmet invase-
“ rint excipiamus, seu adversùs eos profecti pugnam conseramus. Ve-
“ rùm nos militum animos alacriores multò & firmiores experiemur, si
“ adversùs eos qui infenso veniunt animo contendamus, & in conspectum
“ hostium non inviti venire videamur: illi itidem multò nos magìs me-
“ tuent, cùm nos audient non ut formidolosos eorum metu percelli ac
“ domi desidere, sed adventu *hostium* comperto, iis occurrere, ut quàm
“ celerrimè pugnam conseramus, & non opperiri dum regio nostra in-
“ festetur, sed terram eorum antevertendo jam populari. Atqui si illos,
“ inquit, aliquantùm formidolosiores, & nos ipsos audentiores reddido-
“ rimus, magnam id ego nobis *singularemque* commoditatem *adlaturum*
“ existimo; atque hoc equidem modo nobis minus, hostibus plus periculi
“ multò magìs *futurum* statuo. Pater quoque *meus* semper dicit, & tu

1 Ἐάν τε ἐνθάδε &c.] Ità ex MSto Bodl. locum hanc restituimus. In vulgatis legitur, ἐάν τε ἐνθάδε ἐπιόντες αὐτοῖς μαχώμεθα, ἐάν τε εἰς ἐκείνην ἰόντες ὑπαντῶμεν αὐτοῖς· ἴσοι δὲ ἡμεῖς ὄντες μαχέμεθα, ἤν τε ἐνθάδε ἐρχομένους αὐτοὺς &c. Eam autem, quam damus, lectionem, laudat Stephanus, exprimitque in vertendo loco Leunclavius.

"φῂς, καὶ οἱ ἄλλοι δὲ πάντες ὁμολογοῦσιν, ὡς αἱ μάχαι κρίνονται "μᾶλλον ταῖς ψυχαῖς ἢ ταῖς τῶν σωμάτων ῥώμαις." Ὁ μὲν οὕτως εἶπε· Κυαξάρης δὲ ἀπεκρίνατο,

Ἀλλ' ὅπως μὲν, ὦ Κῦρε, καὶ οἱ ἄλλοι Πέρσαι, ἐγὼ ἄχθομαι τρέφων ὑμᾶς, μηδ' ὑπονοεῖτε· τό γε μέντοι ἰέναι εἰς τὴν πολεμίαν, ἤδη καὶ ἐμοὶ βέλτιον εἶναι δοκεῖ πρὸς πάντα. Ἐπεὶ τοίνυν, ἔφη ὁ Κῦρος, ὁμογνωμονοῦμεν, συσκευαζώμεθα, καὶ ἢν τὰ τῶν θεῶν ἡμῖν θᾶττον συγκαταινῇ, ἐξίωμεν ὡς τάχιστα. Ἐκ τούτου τοῖς μὲν στρατιώταις εἰπὼν συσκευάζεσθαι ὁ Κῦρος, ἔθυε, πρῶτον μὲν Διῒ βασιλεῖ, ἔπειτα δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς· καὶ ᾐτεῖτο ἵλεως καὶ εὐμενεῖς ὄντας, ἡγεμόνας γίνεσθαι τῇ στρατιᾷ, καὶ παραστάτας ἀγαθοὺς, καὶ συμμάχους, καὶ συμβούλους τῶν ἀγαθῶν. Συμπαρεκάλει δὲ καὶ ἥρωας γῆς Μηδίας οἰκήτορας καὶ κηδεμόνας. Ἐπεὶ δ' ἐκαλλιέρησέ τε καὶ ἀθρόον ἦν αὐτῷ τὸ στράτευμα πρὸς τοῖς ὁρίοις, τότε δὴ οἰωνοῖς χρησάμενος αἰσίοις, [1] ἐνέβαλεν εἰς τὴν πολεμίαν. Ἐπεὶ δὲ τάχιστα διέβη τὰ ὅρια, ἐκεῖ αὖ καὶ Γῆν ἱλάσκετο χοαῖς, καὶ θεοὺς θυσίαις, καὶ ἥρωας Ἀσσυρίας οἰκήτορας εὐμενίζετο. Ταῦτα δὴ ποιήσας, αὖθις Διῒ πατρῴῳ ἔθυε, καὶ εἴ τις ἄλλος θεῶν ἐφαίνετο, οὐδενὸς ἠμέλει.

"ais, cæteríque *adeò* omnes consentiunt, de præliis judicium fieri potiùs ex animis quàm corporum viribus." Ille quidem hanc orationem habuit: Cyaxares autem respondit,

Tu verò, Cyre, cæteríque *vos* Persæ, vos alere mihi grave esse nè suspicemini quidem: sed in hostilem tamen agrum ut progrediamur jam mihi quoque ad omnia melius esse videtur. Quando igitur, ait Cyrus, in eâdem sumus sententiâ, vasa colligamus, & si res divinæ nobis confestim adnuerint, quàm primùm egrediamur. Secundùm hæc cùm militibus edixisset Cyrus ut vasa colligerent, rem sacram Jovi primùm regi, deinde diis cæteris etiam fecit: petebat etiam ut propitii benigníque *essent*, & exercitui duces boníque adjutores & socii in re gerendâ, atque utilium consultores *sibi* adessent. Quin etiam heroas Medorum terræ incolas & curatores simul invocabat. Cùm autem sacra secunda fecisset, & simul omnis ad fines adesset exercitus, tum sanè bonis usus avibus hostile solum invasit. Et cùm primùm fines transiisset, illic rursùs Tellurem etiam libationibus *sibi* propitiam reddidit, & deos atque heroas Assyriæ incolas sacrificiis placavit. His peractis, rursùm Jovi patrio rem divinam fecit, nec, si quis alius se deorum offerret, ullum neglexit.

1 Ἐνέβαλεν εἰς &c.] **In expeditionem hanc exercitum eduxerunt Cyrus & Cyaxares, Anno M. secundùm Usserium, 3448. Periodi Julianæ, 4158. ante æram Christianam, 556.**

Ἐπεὶ δὲ ταῦτα καλῶς εἶχεν, εὐθὺς τοὺς μὲν πεζοὺς προαγαγόντες οὐ πολλὴν ὁδὸν, ἐςρατοπεδεύσαντο· τοῖς δ' ἵπποις καταδρομὴν ποιήσαντες, περιεβάλοντο πολλὴν καὶ παντοίαν λείαν. Καὶ τολοιπὸν δὲ μεταςρατοπεδευόμενοι, καὶ ἔχοντες ἄφθονα τὰ ἐπιτήδεια, καὶ δῃοῦντες τὴν χώραν, ἀνέμενον τοὺς πολεμίους. Ἡνίκα δὲ προσιόντες ἐλέγοντο οὐκέτι δέχ' ἡμερῶν ἀπέχειν ὁδὸν, τότε δὴ ὁ Κῦρος λέγει, Ὦ Κυαξάρη, ὥρα δὴ ἀπαντᾷν, καὶ μήτε τοῖς πολεμίοις δοκεῖν, μήτε τοῖς ἡμετέροις, φοβουμένους μὴ ἀντιπροσιέναι· ἀλλὰ δῆλοι ὦμεν ὅτι οὐκ ἄκοντες μαχούμεθα. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα συνέδοξε τῷ Κυαξάρει, οὕτω δὴ ἀεὶ συντεταγμένοι προῄεσαν τοσοῦτον καθ' ἡμέραν, ὅσον ἐδόκει αὐτοῖς καλῶς ἔχειν. Καὶ δεῖπνον μὲν ἀεὶ κατὰ φῶς ἐποιοῦντο, πυρὰ δὲ νύκτωρ οὐκ ἔκαιον ἐν τῷ ςρατοπέδῳ· ἔμπροσθεν μέντοι τοῦ ςρατοπέδου ἔκαιον, ὅπως ὁρῷεν μὲν εἴ τινες νυκτὸς προσίοιεν, διὰ τὸ πῦρ, μὴ ὁρῷντο δὲ ὑπὸ τῶν προσιόντων. Πολλάκις δὲ καὶ ὄπισθεν τοῦ ςρατοπέδου ἐπυρπόλουν, ἀπάτης ἕνεκα τῶν πολεμίων· ὥς' ἐςιν ὅτε καὶ κατάσκοποι ἐνέπιπτον εἰς τὰς προφυλακὰς αὐτῶν, διὰ τὸ ὄπισθεν τὰ πυρὰ εἶναι, ἔτι πόῤῥω τοῦ ςρατοπέδου οἰόμενοι εἶναι.

Οἱ μὲν οὖν Ἀσσύριοι καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς, ἐπειδὴ ἐγγὺς ἀλλήλων

Poſtquam verò hæc rectè erant conſtituta, ſtatim peditibus itinere non longo promotis, caſtra metati ſunt: equitatu verò incurſione factâ, prædam ingentem ac variam comparârunt. Et deinceps etiam caſtra moventes, & rebus neceſſariis abundantes, & regionem vaſtantes, hoſtes expectabant. Cùm verò adventare, nec jam amplius decem dierum itinere abeſſe dicerentur, tum Cyrus utique ait, Jam tempus eſt, Cyaxares, ut occurramus, nec *committamus ut* vel hoſtibus, vel noſtris metu præpediti videamur, quò minùs adversùs ipſos progrediamur; ſed palam declaremus, nos non invitè prælium inituros. Hæc cùm Cyaxari quoque placerent, ità demum ſemper inſtructi tantum quotidie procedebant, quantum ipſis commodum videbatur. Et cœnam quidem ſemper luce ſumebant, noctu verò ignes in caſtris non accendebant: veruntamen ante caſtra accendebant, ut ignis adjumento cernerent quidem, ſi qui noctu accederent, ipſi autem ab accedentibus non cernerentur. Sæpenumerò etiam poſt caſtra, hoſtium fallendorum causâ, ignes accendebant; adeò ut nonnunquam ſpeculatores in primas ipſorum excubias inciderent, rati ſe procul adhuc à caſtris abeſſe, propterea quòd ignes poſt caſtra *excitati* eſſent.

Et Aſſyrii quidem cum iis quos ſecum habebant, cùm *jam* exercitus

τὰ ϛρατεύματα ἐγίγνετο, τάφρον περιεβάλλοντο· ὅπερ καὶ νῦν ἔτι ποιοῦσιν οἱ βάρβαροι [1] βασιλεῖς, ὁπόταν ϛρατοπεδεύωνται· (τάφρον περιβάλλονται εὐπετῶς διὰ τὴν πολυχειρίαν) ἴσασι γὰρ ὅτι ἱππικὸν ϛράτευμα ἐν νυκτὶ ταραχῶδές ἐϛι καὶ δύσχρηϛον, ἄλλως τε καὶ βάρβαρον. [2] Πεποδισμένους γὰρ ἔχουσι τοὺς ἵππους ἐπὶ ταῖς φάτναις· καὶ εἴ τις ἐπ' αὐτοὺς ἴοι, ἔργον μὲν νυκτὸς λῦσαι ἵππους, ἔργον δὲ χαλινῶσαι, ἔργον δ' ἐπισάξαι, ἔργον δ' ἐπιθωρακίσασθαι· ἀναβάντας δ' ἐφ' ἵππων ἐλάσαι διὰ τοῦ ϛρατοπέδου παντάπασιν ἀδύνατον. Τούτων δὴ ἕνεκα πάντων καὶ οἱ ἄλλοι καὶ ἐκεῖνοι τὰ ἐρύματα περιβάλλονται· καὶ ἅμα αὐτοῖς δοκεῖ, τὸ ἐν ἐχυρῷ εἶναι, καὶ ἐξουσίαν παρέχειν ὅταν βούλωνται μὴ μάχεσθαι. Τοιαῦτα μὲν δὴ ποιοῦντες ἐγγὺς ἀλλήλων ἐγίγνοντο. Ἐπεὶ δὲ προσιόντες ἀπεῖχον [3] ὅσον παρασάγγην, οἱ μὲν Ἀσσύριοι οὕτως ἐϛρατοπεδεύοντο ὥσπερ εἴρηται, ἐν περιτεταφρευμένῳ μὲν, καταφανεῖ δέ· ὁ δὲ Κῦρος, ὡς ἐδύνατο ἐν ἀφανεϛάτῳ, κώμας

propè ad se invicem accessissent, fossâ se cingebant; quod barbari reges hodiéque faciunt, castra quoties metantur: (fossâ *autem* se facillimè ob manuum multitudinem circundant) nôrunt enim copias equestres noctu esse turbulentas difficilémque earum esse usum, præsertim si barbaræ sint. Nam equos habent ad præsepia pedibus alligatos: & si quis *adeò* eos invadat, operosum est noctu equos solvere, frænare operosum, operosum insternere, operosum induere loricas: & ubi *tandem* equos conscenderint fieri prorsùs nequit ut *equites iis* per castra vehantur. His omnibus de causis cùm alii *barbari* tum illi munimentis se circundant: simul etiam existimant, si in locis sint munitis, se quoque potestatem habere prælii, cùm velint, non committendi. Et hæc quidem dum agerent, alter alteri adpropinquare cœpit. Cúmque *jam* utroque *ad alterum* accedente parasangæ ferè intervallo inter se distarent, Assyrii ità, uti dictum est, castra ponebant, loco quidem fossâ [illegible] munito, sed aperto; Cyrus autem, *loco*, quantum *sanè* poterat, ab

1 *Βασιλεῖς, ὁπόταν* &c.] In loci hujus distinctione Stephanum sequendum duxi: nisi quòd verba illa, *τάφρον περιβάλλονται εὐπετῶς διὰ τὴν πολυχειρίαν*, notis parentheseos cingere mallem. His additis, facilis exsurgit loci sententia, quæ impedita ferè & dubia est, secundùm vulgares has interpungendi rationes, *οἱ βάρβαροι βασιλεῖς ὁπόταν ϛρατοπεδεύωνται*, &c. &c, —— *βάρβαροι βασιλεῖς, ὁπόταν* &c.

2 *Πεποδισμένους γὰρ* &c.] De Barbarorum equis eadem ferè Noster, [illegible] lib. 3. p. 184. *edit Steph.* tradit. *οἵ τε γὰρ ἵπποι αὐτοῖς δέδενται, καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πεποδισμένοι* [illegible] *τοῦ μὴ φεύγειν* [illegible], *ἐάν τε τις θόρυβος γίγνηται, δεῖ ἐπισάξαι τὸν ἵππον Πέρσῃ ἀνδρὶ, καὶ χαλινῶσαι δεῖ, καὶ θωρακισθέντα ἀναβῆναι ἐπὶ τὸν ἵππον.* Notandum autem est, Xenophontem, loco citato, *equitem* loricâ munitum descripsisse, qui tamen eandem armaturam ipsi *equo* hîc tribuit. "Equos "enim pariter equitésque Persarum serie "laminarum graves fuisse," Curtius lib. 3. c. 11. ait. Idem, lib. 4. c. 9. "Equitibus equísque tegumenta erant "ex ferreis laminis serie inter se con-"nexis." Vide sis Suidam ad vocem Θώραξ.

3 *Ὅσον παρασάγγην*] De hâc viæ mensurâ vide quæ jam notavimus, lib. 2. p. 124.

τε καὶ γεωλόφους ἐπίπροσθεν ποιησάμενος· νομίζων πάντα [1] τὰ πολεμικὰ, ἐξαίφνης ὁρώμενα, φοβερώτερα τοῖς ἐναντίοις εἶναι. Καὶ ἐκείνην μὲν τὴν νύκτα, ὥσπερ ἔπρεπε, προφυλακὰς ποιησάμενοι ἑκάτεροι ἐκοιμήθησαν.

Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ὁ μὲν Ἀσσύριος καὶ ὁ Κροῖσος καὶ οἱ ἄλλοι ἡγεμόνες ἀνέπαυον τὰ στρατεύματα ἐν τῷ ἐχυρῷ· Κῦρος δὲ καὶ Κυαξάρης συνταξάμενοι περιέμενον, ὡς, εἰ προσίοιεν οἱ πολέμιοι, μαχούμενοι. Ὡς δὲ δῆλον ἐγένετο ὅτι οὐκ ἐξίοιεν οἱ πολέμιοι ἐκ τοῦ ἐρύματος, οὐδὲ μάχην ποιήσοιντο ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὁ μὲν Κυαξάρης καλέσας τὸν Κῦρον καὶ πάντας τοὺς ἐπικαιρίους, ἔλεξε τοιάδε· Δοκεῖ μοι, ἔφη, ὦ ἄνδρες, ὥσπερ τυγχάνομεν συντεταγμένοι, οὕτως ἰέναι πρὸς τὸ τῶν ἀνδρῶν ἔρυμα, καὶ δηλοῦν ὅτι θέλομεν μάχεσθαι. Οὕτω γὰρ, ἔφη, ἐπειδὰν μὴ ἀντεπεξίωσιν ἐκεῖνοι, οἱ μὲν ἡμέτεροι μᾶλλον [2] θαῤῥήσουσιν ἐν ἅπασιν· οἱ πολέμιοι δὲ τὴν τόλμαν ἰδόντες ἡμῶν, μᾶλλον φοβηθήσονται. Τούτῳ μὲν δὴ οὕτως ἐδόκει. Ο δὲ Κῦρος ἔφη, Μηδαμῶς πρὸς τῶν θεῶν, ὦ Κυαξάρη,

adſpectu remotiſſimo, *ſua faciebat caſtra*, & vicis & tumulis à fronte objectis; in bellis omnia, exiſtimans, ſubitò conſpecta, adverſariis eſſe formidabiliora. Et illâ quidem nocte, quemadmodùm par erat, utrique conſtitutis *ante caſtra* excubiis quieti ſe dederunt.

Poſtridiè Aſſyrius & Crœſus, ducéſque cæteri copias intra munitiones quieſcere juſſerunt: Cyrus autem & Cyaxares inſtructis ſuis, tanquam pugnaturi, ſi hoſtes accederent, expectabant. Cùm autem *jam* pateret, hoſtes extra munitionem non prodituros, neque manum illo *quidem* die conſerturos, Cyaxares arceſſito Cyro & omnibus quos adeſſe oporteret, in hanc ferè ſententiam loquutus eſt: Nobis, viri, inquit, exiſtimo ſic, utì nunc inſtructi ſumus, ad horum munitiones procedendum eſſe, ac declarandum nos pugnandi cupidos eſſe. Hoc enim modo, ait, ubi contra nos illi non prodierint, noſtri audentiores ſe in omnibus præbebunt; & hoſtes, audaciâ noſtrâ perſpectâ, magìs *ſibi* metuent. Et huic quidem ità viſum erat. At verò Cyrus, Nè per deos, Cyaxares,

1 Τὰ πολεμικὰ] Hanc lectionem exhibent edit. Ald. & Argentor.; quæ à MSto etiam Bodl. firmata eſt. Leunclavius autem, Stephanus, aliìque malè dant πολέμια, & illam alteram, quam recepimus, vocem margini adſcripſerunt.

2 Θαῤῥήσουσιν ἐν ἅπασιν] Editi ferè omnes dant, θαῤῥήσουσιν ἂν ἐπιοῦσιν. quæ nullum ſanè ſenſum pariunt: in marginibus iidem exhibent, θαῤῥήσαντες ἐπίασιν (quam lectionem Leunclavius, Gabrielius, aliìque Interpretes expreſſiſſe videntur) &, θαῤῥήσουσιν ἐν ἅπασιν, quam exemplar, quo uſus eſt Philelphus, præſtitit, (reddit enim, *tum noſtri omnibus in rebus audentiores futuri ſunt)* & tantùm non repræſentat MS. Bodl. in quo ſcribitur θαῤῥήσουσιν ἂν ἅπασιν. Et hanc quidem ſcripturam, mutatâ ſolùm particulâ ἂν in præpoſitionem ἐν, cæteris præferendam duximus. Huic etiàm favet liber *Argentor.* impreſſus, qui dat, θαῤῥήσουσιν ἂν ἐπ' ἅπασιν.

οὕτω ποιήσωμεν. Εἰ γὰρ ἤδη ἐκφανέντες πορευσόμεθα ᾗ σὺ κελεύεις, νῦν τε προσιόντας ἡμᾶς οἱ πολέμιοι θεάσονται οὐδὲν φοβούμενοι, εἰδότες ὅτι ἐν ἀσφαλεῖ εἰσι τοῦ μηδὲν παθεῖν· ἐπειδάν τε μηδὲν ποιήσαντες ἀπίωμεν, πάλιν καθορῶντες ἡμῶν τὸ πλῆθος πολὺ ἐνδεέστερον τοῦ ἑαυτῶν, [1] καταφρονήσουσι, καὶ αὔριον ἐξίασι πολὺ ἐῤῥωμενεστέραις ταῖς γνώμαις. Νῦν δ', ἔφη, εἰδότες μὲν ὅτι πάρεσμεν, οὐχ ὁρῶντες δὲ ἡμᾶς, εὖ τοῦτο ἐπίσω, οὐ καταφρονοῦσιν, ἀλλὰ φροντίζουσι τί ποτε τοῦτ' ἐστὶ, καὶ διαλεγόμενοι περὶ ἡμῶν, ἐγὼ οἶδ' ὅτι οὐδὲν παύονται. Οταν δ' ἐξίωσι, τότε δεῖ αὐτοῖς ἅμα φανερούς τε ἡμᾶς γενέσθαι καὶ ἰέναι εὐθὺς ὁμόσε, εἰληφότας αὐτοὺς ἔνθα πάλαι ἐβουλόμεθα. Λέξαντος δὲ οὕτω Κύρου, συνέδοξε καὶ ταῦτα Κυαξάρει καὶ τοῖς ἄλλοις. Καὶ τότε μὲν δειπνοποιησάμενοι, καὶ φυλακὰς καταστησάμενοι, καὶ πυρὰ πολλὰ πρὸ τῶν φυλακῶν καύσαντες, ἐκοιμήθησαν. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ πρωῒ Κῦρος μὲν [2] ἐστεφανωμένος ἔθυε, παρήγγειλε δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις

ità faciamus, inquit. Nam si in conspectum jam *illorum*, quod tu nos hortaris, prodierimus, & in hoc tempore nos accedentes sine ullo metu spectabunt hostes, qui in tuto se esse sciant, ut accidere quid ipsis adversi nequeat; & *deindè*, cùm nullâ re gestâ recedemus, rursus *ii* copias nostras suis multò inferiores numero conspicientes, *eas* contemnent, crastinóque die animis multò firmioribus prodibunt. Nunc autem cùm nos adesse sciant, neque tamen videant, hoc certò scias, non contemptui habent, sed quid tandem hoc sibi velit solicitè cogitant, atque *etiam*, sat scio inter se colloqui de nobis non desinunt. Ubi verò prodierint, tum *demum* & exhibeamus nos conspiciendos eis, & continuò concurramus oportet, deprehensis iis illic ubi jamdudum cupiebamus. In hunc modum Cyrus cùm loquutus esset, Cyaxaris hæc aliorúmque adsensu erant approbata. Et tunc quidem cœnati, constitutis excubiis, & multis ante has excitatis ignibus, quieti se dederunt. Postridiè autem manè Cyrus coronatus rem sacram faciebat, & cæteris etiam *Persis*, qui dicti sunt

1 Καταφρονήσουσι, καὶ αὔριον ἐξίασι] A futuro ad præsens tempus transire solent Auctores, ad *certitudinem celeritatémque* eventûs indicandam, & rem futuram ob oculos quasi jam ponendam. Hujusmodi temporis enallage apud Sacros Scriptores crebrò reperitur: Mat. xvii. 11. Ἠλίας μὲν ἔρχεται πρῶτον, &c. Joh. i. 15. Ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος, &c. &, xx. 17. Ἀναβαίνω πρὸς τὸν πατέρα μου &c.

2 Ἐστεφανωμένος ἔθυε] Coronam, éamque præcipuè myrteam, sumpsisse Persas sacrificia facturos testatur etiam Herodotus, lib. 1. c. 132. Τῷ δὲ ὡς ἑκάστῳ θύειν θέλῃ, ἐς χῶρον καθαρὸν ἀγαγὼν τὸ κτῆνος, καλέει τὸν θεὸν, ἐστεφανωμένος τὸν τιάραν μυρσίνῃ μάλιστα.

ὁμότιμοις ἐςεφανωμένοις πρὸς τὰ ἱερὰ παρεῖναι. Ἐπεὶ δὲ τέλος εἶχεν ἡ θυσία, συγκαλέσας αὐτοὺς, ἔλεξεν·

" Ἄνδρες, οἱ μὲν θεοὶ, ὡς [1] οἵ τε μάντεις φασὶ, καὶ ἐμοὶ συν-
" δοκεῖ, μάχην τ' ἔσεσθαι προαγγέλλουσι, καὶ νίκην διδόασι, καὶ
" σωτηρίαν προϋπισχνοῦνται ἐν τοῖς ἱεροῖς. Ἐγὼ δὲ ὑμῖν μὲν παρ-
" αινῶν ὁποίους τινὰς χρὴ εἶναι ἐν τῷ τοιῷδε, αἰσχυνοίμην ἄν·
" οἶδα γὰρ ὑμᾶς ταῦτα ἐπίσης ἐμοὶ ἐπιςαμένους, καὶ ταυτὰ μεμε-
" λετηκότας τε καὶ ἀκηκοότας καὶ ἀκούοντας διὰ τέλους, ἅπερ ἐγὼ,
" ὥςε καὶ ἄλλους εἰκότως ἂν διδάσκοιτε· τάδε. Εἰ δὲ μὴ τυγχάνετε
" καταvενοηκότες, ἀκούσατε· [2] Οὓς γὰρ νεωςὶ συμμάχους τε ἔχομεν
" καὶ πειρώμεθα ἡμῖν αὐτοῖς ὁμοίους ποιεῖν, τούτους δεῖ ὑμᾶς ὑπο-
" μιμνήσκειν ἐφ' οἷς τε ἐτρεφόμεθα ὑπὸ Κυαξάρους, ἅ τε ἠσκοῦ-
" μεν, ἐφ' ἅ τε αὐτοὺς παρακεκλήκαμεν, ὥςε ἄσμενοι ἀνταγω-
" νιςαὶ ἡμῖν ἔφασαν ἔσεσθαι. Καὶ τοῦτο δὲ αὐτοὺς ὑπομιμνήσκετε,
" ὅτι ἥδε ἡ ἡμέρα δείξει ὧν ἄξιος ἕκαςός ἐςιν. Ὧν γὰρ ἂν

ὁμότιμοι, coronati ſacris adeſſent edixit. Peracto autem ſacrificio convocatis illis, *hanc* orationem habuit:

" Dii quidem, viri, quemadmodùm & aruſpices aiunt, & mihi quo-
" que videtur, prælium fore prænuntiant, & victoriam largiuntur, &
" incolumitatem à ſacris *captis præſagiis* pollicentur. Me verò pu-
" deat vos commonefacere *velle*, quales vos in hujuſmodi rerum ſtatu
" eſſe oporteat: nam vos hæc æquè tenere novi ac meipſum, eadém-
" que, quæ ipſe, ſtudiosè *vos* curâſſe, audîſſe, atque *adhuc* etiam adſiduè
" audire, ut vel alios jure hæc docere poſſitis. Si tamen *hæc* nondum
" perſpexiſtis, *me* audite. Ii nempe, quos paulò ante & ſocios *nobis*
" adſcivimus, & nobis ipſis ſimiles efficere conamur, vobis admonendi
" ſunt, quem ad finem nos aluerit Cyaxares, quæ noſtræ fuerint exer-
" citationes, ad quæ *demum* eos ità cohortati ſimus, ut libenti ſe animo
" nobis æmulos fore dixerint. Hoc quoque eos admonete, hunc ipſum
" diem declaraturum eſſe, quibus quiſque præmiis dignus ſit. Nam quas

1 Οἵ τε μάντεις] *Magos vult*, qui apud Perſas, teſte Strabone, p. 1106. T. 2. ut μάντεις apud Græcos aliáſque gentes, ob vaticinandi artem in honore erant. Huic ſuffragatur Herodotus, qui, loco modò citato, dicit, ἄνευ γὰρ δὴ μάγου οὔ σφι νόμος ἐςὶ θυσίας ποιέεσθαι. Ælianus etiam, inter cæteras quas Magi coluerunt artes, vaticinationem recenſet, *Var. Hiſtor.* lib. 2. c. 17. Ἡ τῶν ἐν Πέρσαις μάγων σοφία, τά τε ἄλλα οἶεν, καὶ δὴ καὶ μαντεύεσθαι.

2 Οὓς γὰρ] Particula γὰρ non *reddendæ cauſæ*, uti plerumque, hoc in loco inſervit; ſed *declarandi* aut *explanandi* vim habet. Ab eâ ſimili planè modo narrationem orditur Evangeliſta Matt. i. 18. Μνηςευθείσης γὰρ τῆς μητρὸς αὐτοῦ &c. In cujus loci interpretationem ſic ingreditur Maldonatus: *noſter interpres non legit* γὰρ *cauſalem particulam, nec ego legendam arbitror, quòd ſenſum non juvet, & impediat.* Nollem hæc dixiſſe Interpretem, cæteroqui doctum & laude dignum. Si totum comma cum hoc loco Xenophontéo conferas, eandem, ni fallor, harum vocularum δὲ & γὰρ ſignificationem, eandémque adeó orationis ſtructuram, utrobique invenies. Confer. etiam Act. xix. 35.

" ἄνθρωποι ὀψιμαθεῖς γίνωνται, οὐδὲν θαυμαστὸν εἴ τινες αὐτῶν καὶ
" τοῦ ὑπομνήσοντος δέονται· ἀλλ' ἀγαπητὸν εἰ καὶ ἐξ ὑποβολῆς
" δύναιντο ἄνδρες ἀγαθοὶ εἶναι. Καὶ ταῦτα μέντοι πράττοντες,
" ἅμα καὶ ὑμῶν αὐτῶν πεῖραν λήψεσθε. Ο μὲν γὰρ δυνάμενος
" ἐν τῷ τοιῷδε καὶ ἄλλους βελτίους ποιεῖν, εἰκότως ἂν ἤδη καὶ ἑαυτῷ
" συνειδείη τελείως ἀγαθὸς ἀνὴρ ὤν· ὁ δὲ τὴν τούτων ὑπόμνησιν
" [1] αὐτὸς μόνος ἔχων, καὶ τοῦτο ἀγαπῶν, εἰκότως ἂν ἡμιτελῆ
" αὐτὸν νομίζοι. Τούτου δ' ἕνεκεν οὐκ ἐγὼ, ἔφη, αὐτοῖς λέγω,
" ἀλλὰ ὑμᾶς κελεύω λέγειν, ἵνα καὶ [2] ἀρέσκειν ὑμῖν πειρῶνται·
" ὑμεῖς γὰρ καὶ πλησιάζετε αὐτοῖς, ἕκαστος τῷ ἑαυτοῦ μέρει. Εὖ
" δ' ἐπίστασθε, ἔφη, ἕως ἂν θαῤῥοῦντας τούτοις ὑμᾶς αὐτοὺς ἐπι-
" δεικνύητε, καὶ τούτους καὶ ἄλλους πολλοὺς οὐ λόγῳ, ἀλλ' ἔργῳ θαῤῥεῖν
" διδάξετε." Τέλος εἶπεν ἀπιόντας ἀριστᾶν ἐστεφανωμένους, καὶ
σπονδὰς ποιησαμένους ἥκειν εἰς τὰς τάξεις αὐτοῖς στεφάνοις. Επεὶ
δ' οὗτοι ἀπῆλθον, αὖθις τοὺς οὐραγοὺς προσεκάλεσε, καὶ τούτοις
αὖ τοιάδε ἔλεξεν.

" Ανδρες Πέρσαι, ὑμεῖς καὶ τῶν ὁμοτίμων γεγόνατε, καὶ

" res serò discunt homines, in iis minimè mirum est quosdam admo-
" nitore egere: sed boni consulendum est, si vel *aliorum* monitu viri
" fortes esse possint. Atque hæc quidem dum agetis, simul de vobis
" etiam periculum facietis. Nam qui alios in hujusmodi rerum arti-
" culo fortiores reddere possit, is sibi quoque procul dubio jam con-
" scius fuerit, virum se perfectè bonum esse: qui verò hæc sibi soli
" suggerere potest, atque hoc sibi satis esse ducit, *is* meritò se ex di-
" midiâ *tantùm* parte perfectum existimet. Eam autem ob rem ego
" *quidem hæc* ipsis non expono, sed vobis exponenda mando, ut *nimi-*
" *rum* se vobis quoque probare studeant: vos enim estis eis proximi,
" suæ *nempe* quisque parti. Fore etiam sciatis *velim*, ait, ut, quamdiu
" vosmet fiduciæ plenos eis ostenderitis, cùm hos tum multos alios non
" verbo, sed re ipsâ fidenti esse animo doceatis." Tandem edixit,
coronati pransum irent, peractísque libationibus cum ipsis coronis ad
ordines venirent. Hi autem cùm abiissent, agminis extremi duces
advocavit, & his vicissim hujusmodi verba fecit.

" Vos, Persæ, & in eorum, qui ὁμότιμοι appellantur, ordinem co-optati,

1 Αὐτὸς μόνος &c.] Muretus legendum putat, αὐτὸς μόνος ἔχων, καὶ τοῦτο ἀγαπῶν. Sed non est, cur receptam lectionem deseramus, à quâ stant libri editi & MS. Boul.

2 Ἀρέσκειν] Miles is dicitur ἀρέσκειν, qui in munere militari fungendo diligentiam suam peritiámque ita probat, ut ducis sibi benevolentiam conciliet. Sic Apostolus etiam, 2 Tim. ii. 4. de milite hoc verbo utitur: ——— ἵνα τῷ στρατολογήσαντι ἀρέσῃ.

“ ἐπιλελεγμένοι ἐστὲ, οἳ δοκεῖτε τὰ μὲν ἄλλα τοῖς κρατίστοις
“ ὅμοιοι εἶναι, τῇ δ' ἡλικίᾳ φρονιμώτεροι. Καὶ τοίνυν χώ-
“ ραν ἔχετε οὐδὲν ἧττον ἔντιμον τῶν προστατῶν· ὑμεῖς γὰρ ὄπισθεν
“ ὄντες τούς τ' ἀγαθοὺς ἂν, ἐφορῶντες καὶ ἐπικελεύοντες αὐτοῖς, ἔτι
“ κρείττους [1] ποιοῖτε· εἴτε τὶς μαλακίζοιτο, καὶ τοῦτον ὁρῶντες οὐκ ἂν
“ ἐπιτρέποιτε αὐτῷ. Συμφέρει δ' ὑμῖν, εἴπερ τῳ καὶ ἄλλῳ, τὸ
“ νικᾶν, καὶ διὰ τὴν ἡλικίαν καὶ διὰ τὸ βάρος [2] τῆς στολῆς. Αν
“ δ' ἄρα ὑμᾶς καὶ οἱ ἔμπροσθεν ἀνακαλοῦντες ἕπεσθαι παρεγ-
“ γυῶσιν, ὑπακούετε αὐτοῖς· καὶ ὅπως μηδ' ἐν τούτῳ αὐτῶν
“ ἡττηθήσεσθε ἀντιπαρακελευόμενοι αὐτοῖς, θᾶττον [3] ἡγεῖσθαι ἐπὶ
“ τοὺς πολεμίους. Καὶ ἀπιόντες, ἔφη, ἀριστήσαντες καὶ ὑμεῖς, ἥκετε

“ & delecti *quidam* estis, qui in rebus quidem cæteris præstantissi-
“ mis pares videmini, & per ætatem etiam prudentiores. Itaque lo-
“ cum non minùs honestum, quam ipsi præfecti, tenetis: nam cùm
“ in extremo sitis agmine, viros fortes intuendo eósque cohortando,
“ fortiores etiam efficiatis; & si quis remissior fuerit, hunc itidem
“ observando, *ignaviæ indulgere* eum non sinetis. Vobis autem, si
“ cuiquam alii, expedit, victoriâ potiri, tum ob ætatem, tum ob ar-
“ maturæ pondus. Itaque si ii qui primum in acie locum tenent
“ vos inclamando ad sequendum hortati fuerint, ipsis *velim* obtem-
“ peretis: & *videte* ne hâc in parte eis sitis inferiores, *nimirum* in eis
“ vicissim adhortandis, ut majori cùm celeritate adversus hostes præ-
“ eundo ducant. *Nunc* abite, inquit, & pransi cùm eritis, ad ordines

1 Ποιοῖτε] Sic rescripsi Stephanum secutus & MStum Bodl. Distinctionem quoque minorem posui ante ἐφορῶντες, ut particula ἂν ad verbum suum ποιοῖτε faciliùs referatur, eadémque clariùs hîc adpareat structura, ac in sequentibus his,——οὐκ ἂν ἐπιτρέποιτε αὐτῷ. Vulgò autem est, ἔτι κρείττους ποιεῖτε.

2 Τῆς στολῆς] Στολὴ, hoc in loco, non de *vestibus*, aut *vestium genere*, (ut ferè alibi) sed de toto *ornatu & cultu corporis*, etiam eo, qui unicè in *armis* consistit, adhibetur. Et hæc quidem significatio, fontem si respexeris à quo στολὴ cadit, jure ei tribuenda est, Sic enim Phavorinus, Στολὴ, ἀπὸ τοῦ στέλλω. Moschopulus autem στέλλω exponit, κοσμῶ. Et στέλλεσθαι peculiariter de *armorum ornatu* usurpat *Dionys. Halic.* T. 1. p. 296.—— ——κόμη ἐσταλμένους ὁπλίσει. ἄ, p. 337. dicit, Castorem & Pollucem Romæ in foro conspectos fuisse [illegible] ἐνδεδυκότας στολάς. His adjicienda est Æliani auctoritas, *Hist. Var.* lib. 3. c. 14. [illegible] τῶν ἄλλων σπουδαίων, καὶ ὧν καὶ ὅπλα καλὰ ἔχοιεν. Νικῶντας γὰρ ἠλπίζε, τοὺς πολεμίους τὴν καλλίστην στολὴν ἁρμόττειν· καὶ ἀποθνήσκοντας ἐν τῇ μάχῃ κεῖσθαι καλῶς ἐν καλῇ τῇ πανοπλίᾳ. ubi στολὴ, haud dubie, *armaturam*, seu *ornatum militarem* notat, cùm in sequentibus de armis tantùm agitur. Consule ipsum Auctorem & quæ Cl. Perizonius ad verba adlata notavit.

3 Ἡγεῖσθαι] Scripturam hanc vulgatâ illâ, ἡγεῖσθε, potiorem rectè judicant Stephanus, Leunclavius & Camerarius. Interpretes tamen ἡττηθήσεσθε ab illo participio ἀντιπαρακελευόμενοι, separant, perinde hunc locum reddentes ac si ἀντιπαρακελεύεσθε legeretur. Ego verò Stephano libentiùs adsentior qui illud cum verbo ἡττηθήσεσθε cohærere putat, perinde ac si diceretur, ὅπως μὴ ἐν τούτῳ ἡττηθήσεσθε, τῷ ἀντιπαρακελεύεσθαι αὐτοῖς θᾶττον ἡγεῖσθαι; et eam hîc cum ὅπως dicit esse ellipsin, cujus antea mentio facta est lib. 1. p. 32. Cæterùm præceptum hoc paulò post servatum videmus; cùm enim dixerat, παρακαλοῦν ἀλλήλους ἕπεσθαι, subjungit, οἱ δ' ὄπισθεν, αὐτοὺς ἀκούσαντες, ἀντιπαρεκελεύοντο τοῖς πρώτοις ἡγεῖσθαι ἐρρωμένως.

" σὺν τοῖς ἄλλοις ἐςεφανωμένοι εἰς τὰς τάξεις." Οἱ μὲν δὴ ἀμφὶ Κῦρον ἐν τούτοις ἦσαν· οἱ δ' Ἀσσύριοι [1] καὶ δὴ ἠριςηκότες ἐξῄεσάν τε θρασέως, καὶ παρετάττοντο ἐρρωμένως. Παρέταττε δὲ αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς, ἐφ' ἅρματος παρελαύνων, καὶ τοιάδε παρεκελεύετο·

" Ἄνδρες Ἀσσύριοι, νῦν δεῖ ἄνδρας ἀγαθοὺς εἶναι. Νῦν γὰρ
" περὶ ψυχῶν τῶν ὑμετέρων ὁ ἀγὼν καὶ περὶ γῆς ἐν ᾗ ἔφυτε, καὶ
" περὶ οἴκων ἐν οἷς ἐτράφητε, καὶ περὶ γυναικῶν δὲ καὶ τέκνων, καὶ
" περὶ πάντων ὧν [2] κέκτησθε ἀγαθῶν. Νικήσαντες μὲν γὰρ,
" ἁπάντων τούτων ὑμεῖς, ὥσπερ πρόσθεν, κύριοι ἔσεσθε· εἰ δ'
" ἡττηθήσεσθε, εὖ ἴςε ὅτι παραδώσετε ταῦτα πάντα τοῖς πολε-
" μίοις· [3] ἅ τε οὖν νίκης ἐρῶντες, μένοντες μάχεσθε. [4] Μωρὸν
" γὰρ, τὸ κρατεῖν βουλομένους, τὰ τυφλὰ τοῦ σώματος καὶ ἄοπλα
" καὶ ἄχειρα ταῦτα ἐναντία τάττειν τοῖς πολεμίοις φεύγοντας.

" unà cum aliis coronati accedite." Et in his quidem rebus Cyri milites occupati erant: Aſſyrii autem, jam pranſi quoque, audacter *è caſtris* prodibant, & acie inſtructâ præſentibus animis ſtabant. Inſtruebat autem eos rex ipſe, curru vectus, & verbis hujuſmodi cohortabatur:

" Nunc *vos*, Aſſyrii, viros eſſe fortes oportet. Jam enim de vitâ
" veſtrâ certamen *vobis propoſitum* eſt, & de ſolo in quo eſtis orti, &
" de domiciliis in quibus educati, & de uxoribus etiam liberíſque, &
" de bonis quæ poſſidetis univerſis. Nam ſi victoriâ potiti fueritis,
" horum omnium domini vos, ut anteà, futuri eſtis: ſin victi fueritis,
" certò vos ſcire volo hoſtibus iſthæc omnia vos traditurós eſſe:
" itaque tanquam victoriæ cupidi, conſtanter pugnam ſuſtinete.
" Quippe ſtultum eſt, eos qui ſuperiores eſſe velint, cæcas corporis
" partes & armis ac manibus deſtitutas per fugam hoſtibus obvertere.

1 Καὶ δὴ &c.] Muretus hîc quoque, ut alibi ſæpè, δὴ pro ἤδη vitiosè legi exiſtimat. Non malè.

2 Κέκτησθε] Leunclavius contextui inſeruit πέπασθε, rejecto ad marginem κέκτησθε, quod illius gloſſam putat, imperitiâ librarii loco non debito poſitam. Stephanus quoque πέπασθε non improbat; cùm id à Xenophonte, cui familiaria ſatis ſunt verba poëtica, non uno loco, apud *Exped.* uſurpatum eſſe conſtet. Sed, cùm editi omnes & MS. Bodl. Leunclavii conjecturæ adverſentur, à vulgatâ lectione haud ſatis cauſæ eſt cur recedamus.

3 Ἅ τε] Sic edidit Leunclavius; nec aliter Stephanus legendum conjicit. Editio autem Eton. dat ἅ τ' ἂν, Ald. οἷα τε ἂν. Flor. εἴτι ἂν, Non ità commodè.

4 Μωρὸν γὰρ &c.] Locum hunc plus vice ſimplici imitatum eſſe Salluſtium jam olim annotârunt eruditi. *Bel. Cat.* c. 61. " Nam, in fugâ ſalutem ſperare, cùm " arma, quîs corpus tegitur, ab hoſtibus " averteris, ea verò dementia eſt." Et *Jugur.* c. 115. edit. Cant. " ———nec, " quenquam decere, qui manus armaverit, " ab inermis pedibus auxilium petere, in " maximo metu nudum & cæcum corpus " ad hoſtes vertere." Sic ferè Ulyſſem compellat Diomedes, Il. Θ'. v. 94, & ſeq,

Πῇ φεύγεις, μετὰ νῶτα βαλὼν, κακὸς ὣς
ἐν ὁμίλῳ;
Μήτις τοὶ φεύγοντι μεταφρένῳ ἐν δόρυ
πήξῃ·

“ Μωρὸς δὲ καὶ εἴ τις ζῆν βουλόμενος φεύγειν ἐπιχειροίη· εἰδὼς
“ ὅτι [1] οἱ μὲν νικῶντες σώζονται, οἱ δὲ φεύγοντες ἀποθνήσκουσι
“ μᾶλλον τῶν μενόντων. Μωρὸς δὲ καὶ εἴ τις χρημάτων ἐπιθυμῶν
“ ἧτταν προσίεται. Τίς γὰρ οὐκ οἶδεν ὅτι οἱ μὲν νικῶντες τά τε
“ ἑαυτῶν σώζουσι, καὶ [2] τὰ τῶν ἡττωμένων προσλαμβάνουσιν· οἱ δὲ
“ ἡττώμενοι ἅμα ἑαυτούς τε καὶ τὰ ἑαυτῶν πάντα ἀποβάλλουσιν;”

Ὁ μὲν δὴ Ἀσσύριος ἐν τούτοις ἦν·

Ὁ δὲ Κυαξάρης πέμπων πρὸς τὸν Κῦρον ἔλεγεν ὅτι ἤδη καιρὸς εἴη ἄγειν ἐπὶ τοὺς πολεμίους· εἰ γὰρ νῦν, ἔφη, ἔτι ὀλίγοι εἰσὶν οἱ ἔξω τοῦ ἐρύματος, ἐν ᾧ ἂν προσίωμεν, πολλοὶ ἔσονται· μὴ οὖν ἀναμένωμεν ἕως ἂν πλείους ἡμῶν γένωνται, ἀλλ' ἴωμεν ἕως ἔτι οἰόμεθα εὐπετῶς αὐτῶν κρατῆσαι ἄν. Ὁ δ' αὖ Κῦρος ἀπεκρίνατο, Ὦ Κυαξάρη, εἰ μὴ ὑπὲρ ἥμισυ αὐτῶν ἔσονται οἱ ἡττηθέντες, εὖ ἴσθι ὅτι ἡμᾶς μὲν ἐροῦσι, φοβουμένους τὸ πλῆθος, τοῖς ὀλίγοις ἐπιχειρῆσαι· αὐτοὶ δὲ οὐ νομίσουσιν ἡττῆσθαι· [3] ἀλλ' ἄλλης σοι μάχης

“ Stultus item, quicunque vitæ cupidus in fugam se convertat; cùm
“ sciat victores quidem servari incolumes, fugientes autem citiùs inter-
“ ire quàm resistentes. Est & is stultus qui opum cupidus, vinci se pa-
“ titur. Nam quis ignorat, victores & suas res conservare, & illorum
“ præterea quos vicerint fortunis potiri; cùm victi & seipsos & omnia
“ sua simul amittant?” Et hæc quidem agebat Assyrius:

Cyaxares autem ad Cyrum mittebat, qui diceret, in hostes ducendi jam tempus esse: nam si pauci, ait, adhuc illi sunt qui extra munitiones *progressi* sunt, *tamen* intereà dum *ad eos* accedemus, multi erunt: ne expectemus igitur donec *ipsi* plures nobis sint, sed eamus dum adhuc facilè superiores eis nos futuros arbitramur. Cyrus contrà respondebat, Certò te scire velim, Cyaxares, nisi ex iis plus dimidia pars victa fuerit, dicturos esse, nos multitudinem metuentes paucos *è suis* adgressos esse: ipsíque adeò se minimè victos existimabunt; sed aliud tibi prælium subeundum

1 Οἱ μὲν νικῶντες &c.] Xenophontem ad illud Homericum allusisse putat Æmil. Portus, Il. ε. v. 531.

Αἰδομένων τ' ἀνέρων πλέονες σόοι, ἠὲ πέφανται.

Eodem sensu, nec aliis penè verbis, Noster, ἀναβ. γʹ. p. 180. *edit. Steph.* ὅστις τε ζῆν ἐπιθυμεῖ, πειράσθω νικᾷν. τῶν μὲν γὰρ νικώντων, τὸ κατακαίνειν. τῶν δὲ ἡττωμένων, τὸ ἀποθνήσκειν ἐστί. Καὶ εἴ τις γε χρημάτων ἐπιθυμεῖ, κρατεῖν πειράσθω. τῶν γὰρ νικώντων ἐστὶ καὶ τὰ ἑαυτῶν σώζειν, καὶ τὰ τῶν ἡττωμένων λαμβάνειν.

2 Τὰ τῶν ἡττωμένων] Leunclavius & Stephanus dant τὰ τῶν πολεμίων ἡττωμένων. Notam tamen suspectæ vocis πολεμίων illi infixerunt. Eam autem planè nesciunt libri Ald. & Eton. & MS. Bodl. & rectè quidem abesse vel ipsa modò ex ἀναβ. lib. 3. adlata verba docent, ——— καὶ τὰ τῶν ἡττωμένων λαμβάνειν.

3 Ἀλλ' ἄλλης &c.] Plerique editi in margine exhibent, ἄλλης ἂν συμμαχίας δεήσειεν, perperam, utì opinor. Si vulgata lectio loco sit movenda, omninò paruerim MSto Bodl. qui dat, ἄλλης ἂν μάχης δεήσειεν.

δεήσειεν, ἧ ἂν ἄμεινον ἴσως βυλεύσαιντο ἢ νῦν βεβέλευνται, παραδόντες ἑαυτὺς ἡμῖν ταμιεύεσθαι, ὥσθ' ὁπόσοις ἂν βυλώμεθα αὐτῶν μάχεσθαι. Οἱ μὲν δὴ ἄγγελοι ταῦτα ἀκύσαντες ᾤχοντο.

Εν τούτῳ δ' ἦλθε Χρυσάντας τε ὁ Πέρσης καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν ὁμοτίμων αὐτομόλυς ἄγοντες. Καὶ ὁ Κῦρος, ὡς εἰκὸς, ἠρώτα τὺς αὐτομόλυς τὰ ἐκ τῶν πολεμίων. Οἱ δ' ἔλεγον ὅτι ἐξίοιέν τε ἤδη σὺν τοῖς ὅπλοις, καὶ παράττοι αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς ἔξω ὢν, καὶ παρακελεύοιτο μὲν δὴ τοῖς ἀεὶ [1] ἔξω οὖσι πολλά τε καὶ ἰσχυρὰ, ὡς ἔφασαν λέγειν τὺς ἀκύοντας. Ενταῦθα εἶπεν ὁ Χρυσάντας, Τί δ', ἔφη, ὦ Κῦρε, εἰ [2] καὶ σὺ συγκαλέσας, ἕως ἔτι ἔξεστι παρακελεύσαιο, εἰ ἄρα καὶ σὺ ἀμείνυς ποιήσαις τὺς στρατιώτας; Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, Ω Χρυσάντα, μηδέν σε λυπούντων αἱ τοῦ Ασσυρίυ παρακελεύσεις· ὐδεμία γὰρ οὕτως ἔσται καλὴ παραίνεσις, ἥτις τοὺς μὴ ὄντας ἀγαθὺς, αὐθημερὸν ἀκύσαντας ἀγαθὺς ποιήσει· οὐκ ἂν οὖν τοξότας γε, εἰ μὴ ἔμπροσθεν τοῦτο μεμελετηκότες εἶεν. οὐδ' ἀκοντιστὰς, οὐδὲ μὴν ἱππέας γε· οὐδὲ μὴν τά γε σώματα ἱκανοὺς πονεῖν, ἢν μὴ πρόσθεν ἠσκηκότες ὦσι. Καὶ ὁ Χρυσάντας εἶπεν,

erit, in quo meliùs fortaſſe *ſibi* conſuluerint, quàm hoc tempore conſuluêre, quo ſeipſos nobis offerunt velut è penu promendos, ut cum quanto velimus eorum numero pugnemus. Et nuntii quidem his auditis diſceſſerunt.

Intereà Chryſantas Perſa venit, & alii nonnulli ex eorum qui ὁμότιμοι appellantur ordine, qui *ſecum* transfugas ducebant. Et Cyrus ut par erat, transfugas *quid* de rebus hoſtium *adferrent* interrogabat. Illi verò dicebant, armatos jam *è caſtris* prodire, regémque *ipſum* extra caſtra *quoque* progreſſum eos inſtruere, & cohortatione copiosâ vehementique ad eos uti, quotquot ſine intermiſſione prodirent, utì *quidem* eos qui audîſſent *illum* adfirmare aiebant. Ibi tum Chryſantas. Quid verò, Cyre, inquit, ſi & tu, convocatis militibus, eos dum licet cohorteris? ſi fortè & tu reddas *eos* animoſiores. Reſpondit Cyrus, Nè tibi omninò moleſtæ ſint Aſſyrii adhortationes iſtæ, Chryſanta: nam admonitio nulla tam præclara futura eſt, quæ *homines* minimè fortes eodem, quo *eam* audiverint, die fortes ſit effectura; non ſagittarios certè, niſi eam artem priùs exercuerint; non jaculatores, nec equites; imò nè id quidem efficiet, ut corporibus ad labores perferendos valeant, niſi *ſe* priùs exercuerint. Et Chryſantas,

1 Ἔξω ὖσι] Leunclavius probâſſe videtur ἰῶσι, quod margini adſcripſit. Stephanus vulgatam lectionem minimè ſollicitandam putat; eaque mihi ſatis ſana videtur.

2 Καὶ σὺ συγκαλέσας, &c.] Sic edidit Stephanus: libri autem alii habent συγκαλέσαι, ἕως ἔτι ἔξεστι παρακελεύσαι, εἰ &c. At concinnior videtur recepta lectio.

Ἀλλ' ἀρκεῖ τοι, ὦ Κῦρε, ἐὰν τὰς ψυχὰς αὐτῶν παρακελευσάμενος ἀμείνους ποιήσῃς. Ἢ καὶ δύναιτ' ἄν, ἔφη ὁ Κῦρος, [1] εἷς λόγος ῥηθεὶς αὐθημερὸν αἰδοῦς μὲν ἐμπλῆσαι τὰς ψυχὰς τῶν ἀκουσάντων, ἢ ἀπὸ τῶν αἰσχρῶν κωλῦσαι, προτρέψαι δὲ ὡς χρή, ἐπαίνου μὲν ἕνεκα, πάντα μὲν πόνον, πάντα δὲ κίνδυνον ὑποδύεσθαι, λαβεῖν δ' ἐν ταῖς γνώμαις βεβαίως τοῦτο, ὡς αἱρετώτερόν ἐστι μαχομένους ἀποθνήσκειν μᾶλλον ἢ φεύγοντας σωθῆναι; Ἆρ' οὐκ, ἔφη, εἰ μέλλουσι τοιαῦται διάνοιαι [2] ἐγγενήσεσθαι ἀνθρώποις καὶ ἔμμονοι ἔσεσθαι, πρῶτον μὲν νόμους ὑπάρξαι δεῖ τοιούτους, δι' ὧν τοῖς μὲν ἀγαθοῖς ἔντιμος καὶ ἐλευθέριος ὁ βίος παρασκευασθήσεται, τοῖς δὲ κακοῖς ταπεινός τε καὶ ἀλγεινὸς καὶ ἀβίωτος ὁ αἰὼν ἐπαναχείσεται; Ἔπειτα διδασκάλους, οἶμαι, δεῖ καὶ ἄρχοντας ἐπὶ τούτοις γενέσθαι, οἵτινες δείξουσί τε ὀρθῶς καὶ διδάξουσι καὶ ἐθιοῦσι ταῦτα δρᾶν, ἕως ἂν ἐγγένηται αὐτοῖς τοὺς μὲν ἀγαθοὺς καὶ εὐκλεεῖς εὐδαιμονεστάτους τῷ ὄντι νομίζειν, τοὺς δὲ κακοὺς καὶ δυσκλεεῖς, ἀθλιωτάτους πάντων ἡγεῖσθαι. Οὕτω γὰρ [3] δεῖ διατεθῆναι τοὺς μέλλοντας τοῦ ἀπὸ τῶν πο-

Atqui satis est, Cyre, inquit, si eorum animos cohortando meliores reddideris. Num queat, ait Cyrus, una oratio pronuntiata, eodem die, pudore audientium animos implere, vel à rebus turpibus arcere, & eos monendo adducere, ut laudis gratiâ, laborem omnem, omne periculum subeundum statuant, ac mentibus *suis* infixum hoc habeant, optabilius *nimirum* esse pugnando mori, quàm fugiendo salutem adipisci. Nonne, si hujusmodi cogitationes, inquit, hominum animis inseri & in iis insidere debeant, leges primùm sint tales oportet, ut earum beneficio viris quidem fortibus honesta & liberalis vita paretur, ignavis verò & plena doloris & minimè vitalis vita præparata immineat? Deinde præceptores, ut arbitror, & magistros eis qui præsint, accedere oportet, qui *exemplo* rectè monstrent doceántque *quæ sint agenda*, hisce *eos* agendis adsuefaciant, donec insitum hoc ipsis fuerit, ut viros *nempe* fortes & laudatos reapse felicissimos existiment, ignavos & infames omnium miserrimos ducant. Sic enim animati esse debent, quotquot disciplinam metu ho-

1 Εἷς λόγος &c.] Adi sis Catilinæ orationem, *Compertum ego habeo*, &c. apud *Sallust.* loco suprà paulò memorato.

2 Ἐγγενήσεσθαι] Vulgò, ἐγγραφήσεσθαι. pro quo Leunclavius reposuit in ipso textu ἐγγενήσεσθαι. Rectè quidem: nam paulò post ait Xenophon, ἕως ἂν ἐγγένηται αὐτοῖς. Hujus autem ἐγγενήσεσθαι scholion est illud *ἐντραφήσεσθαι per educationem indi*, quod itidem in margine reperiri solet; & pro quo tandem librarii ἐγγραφήσεσθαι scripserunt, & in ipsum contextum retulerunt. Stephanus etiam receptam à nobis lectionem laudat in margine.

3 Δεῖ διατεθῆναι] In plerisque editis deest illud δεῖ. *Eton.* & *Argentor.* dant διατεθῆναι χρή, atque ità scribendum censuit Budæus. Stephanus autem voculam δεῖ ante διατεθῆναι in vetere quodam libro inventam fuisse ait: eámque adeò in textum admisit. Hunc sequendum duximus, cujus emendationem & probat Leunclavius &

λεμίων φόβου τὴν μάθησιν κρείττονα παρέξεσθαι. Εἰ δέ τοι ἰόντων εἰς μάχην σὺν ὅπλοις, ἐν ᾧ πολλοὶ καὶ τῶν παλαιῶν μαθημάτων ἐξίστανται, ἐν τούτῳ δυνήσεταί τις ἀπορραψῳδήσας παραχρῆμα ἄνδρας πολεμικοὺς ποιῆσαι, πάντων ἂν ῥᾷστον εἴη καὶ μαθεῖν καὶ διδάξαι τὴν μεγίστην τῶν ἐν ἀνθρώποις ἀρετήν. Επειδὴ ἔγωγ', ἔφη, οὐδ' ἂν τούτοις ἐπίστευον ἐμμόνοις ἔσεσθαι, οὓς νῦν ἔχοντες [1] παρ' ἡμῖν αὐτοῖς ἠσκοῦμεν, εἰ μὴ καὶ ὑμᾶς ἑώρων παρόντας, οἳ καὶ παράδειγμα αὐτοῖς ἔσεσθε οἵους χρὴ εἶναι, καὶ ὑποβάλλειν δυνήσεσθε ἤν τι ἐπιλανθάνωνται. Τοὺς δ' ἀπαιδεύτους παντάπασιν ἀρετῆς θαυμάζοιμ' ἄν, ἔφη, ὦ Χρυσάντα, εἴ τι πλέον ἂν ὠφελήσειε λόγος καλῶς ῥηθεὶς εἰς ἀνδραγαθίαν, ἢ τοὺς ἀπαιδεύτους μουσικῆς ᾆσμα καλῶς ᾀσθὲν εἰς μουσικήν. Οἱ μὲν τοιαῦτα διελέγοντο.

Ο δὲ Κυαξάρης πάλιν πέμπων ἔλεγεν ὅτι ἐξαμαρτάνοι διατρίβων, καὶ οὐκ ἄγων ὡς τάχιστα ἐπὶ τοὺς πολεμίους. Καὶ ὁ Κῦρος ἀπεκρίνατο δὴ τότε τοῖς ἀγγέλοις, Αλλ' εὖ μὲν ἴστω, ἔφη, ὅτι οὔπω εἰσὶν ἔξω ὅσους δεῖ· καὶ ταῦτα ἀπαγγέλλετε αὐτῷ ἐν ἅπασιν· ὅμως δὲ ἐπεὶ ἐκείνῳ δοκεῖ, ἄξω ἤδη. Ταῦτα εἰπών,

ſtili potiorem præſtaturi ſunt. Quòd ſi quis *militibus* armatis ad pugnam prodeuntibus, quo tempore multi etiam eorum quæ olim didicerant obliviſcuntur, tum *demum* verba fundendo poſſit homines exemplò bellicoſos efficere, res *ſanè* omnium facillima fuerit, eam virtutem & diſcere & docere, quæ inter homines maxima eſt. Nam ego certè, inquit, nè hos quidem, quos jam ducimus & apud noſmetipſos *olim in belli ſtudio* exercuimus, firmos futuros eſſe polliceri mihi auſim, niſi vos etiam præſentes intuerer, qui exemplo eis eritis, quales eſſe oporteat, & ſuggerere poteritis, ſi quid obliti fuerint. Eis verò, qui ad virtutem omninò inſtituti non ſunt, mirum mihi *ſanè* videatur, Chryſanta, ſi quid plus oratio præclarè habita ad fortitudinem profuerit, quàm muſicæ imperitis benè cantatum carmen ad muſicam *percipiendam*. Hujuſmodi quidem illi inter ſe ſermones habebant:

Cyaxares autem denuò per nuntios ſignificat, *Cyrum* perperam facere qui tempus tereret, & non quàm primùm in hoſtes duceret. Tum verò Cyrus nuntiis reſpondit, Sciat planè Cyaxares, inquit, nondum tot hoſtes, quot oporteat, caſtris egreſſos eſſe; atquè hoc coram omnibus ei renuntiate: quando tamen illi *ſic* videtur, *copias* jam ducturus ſum. Hæc loquutus,

& ſcripturæ ratio firmare videtur: nam, propter literarum ſimilitudinem, facilè fieri potuit, ut illud ἀεὶ, à librariis ante διατεθῆναι omitteretur.

1 Παρ' ἡμῖν αὐτοῖς] Vulgò, ἡμῖν αὐτοῖς. Nos autem MStum Bodl. ſequendum duximus. Atque ità ſanè legit Stephanus, & in margine ſcribit Leunclavius.

καὶ προσευξάμενος τοῖς θεοῖς, ἐξῆγε τὸ στράτευμα. Ὡς δ' ἤρξατο ἄγειν ἔτι θᾶττον, ὁ μὲν ἡγεῖτο, οἱ δ' εἵποντο, εὐτάκτως μὲν, διὰ τὸ ἐπίστασθαί τε καὶ μεμελετηκέναι ἐν τάξει πορεύεσθαι· ἐῤῥωμένως δὲ, διὰ τὸ φιλονείκως ἔχειν πρὸς ἀλλήλες, καὶ διὰ τὸ τὰ σώματα ἐκπεπονῆσθαι, καὶ διὰ τὸ πάντας ἄρχοντας τὲς πρωτοστάτας εἶναι· ἡδέως δὲ, διὰ τὸ φρονίμως ἔχειν· ἠπίσταντο γὰρ, καὶ ἐκ πολλῦ ὕτως ἐμεμαθήκεσαν, ἀσφαλέστατον εἶναι καὶ ῥᾷστον τὸ ὁμόσε ἰέναι τοῖς πολεμίοις, ἄλλως τε καὶ τοξόταις, καὶ ἀκοντισταῖς, καὶ ἱππεῦσιν.

Ἕως δ' ἔτι βελῶν ἔξω ἦσαν, παρηγγύα ὁ Κῦρος [1] σύνθημα, ΖΕΥΣ ΣΥΜΜΑΧΟΣ ΚΑΙ ΗΓΕΜΩΝ. Ἐπεὶ δὲ πάλιν ἧκε τὸ σύνθημα ἀνταποδιδόμενον, ἐξῆρχεν αὖ [2] Διοσκύροις

ad deos precatus, exercitum produxit. Cúmque celeriùs etiam ducere cœpisset, præibat ipse, milites sequebantur, servatis *illi* quidem ordinibus, quòd & tenerent & studiosè rationem ordines in progrediendo servandi exercuerint; & præsentibus animis, quòd alii alios æmularentur, quòd corpora *eorum* laboribus adsuefacta *&* *firmata* essent, quódque præfecti essent omnes qui primi in acie stabant; & libenter *denique*, quòd prudentiâ valerent: sciebant enim, & jampridem didicerant, tutissimum esse facillimúmque cominùs hostes invadere, præsertim qui sagittarii sint, & jaculatores, & equites.

Cúmque adhuc extra *ictum* telorum essent, Cyrus *hanc* tesseram *militibus dari* jussit, JVPITER AVXILIARIS ET DVX. Cùm autem tessera vicissim reddita ad Cyrum rediisset, ibi verò pæana Διοσκύρων

1 Σύνθημα, ΖΕΥΣ] Συνθήματα, Græcis sunt Historicis propriè σύμβολα φωνικὰ, seu *Signa Vocalia*, quæ sc. humanâ voce pronunciantur; et præfectis primùm inferioribus ab ipso Imperatore propter confusionem evitandam data, ad totum deinde exercitum per successionem perveniebant. Erant plerumque fausti voces ominis, aut numinum quorundam nomina, à quibus felicem inceptorum exitum expectabat Imperator. Tessera à Cæsare data erat *Felicitas*, teste Hirtio, de *Bel. Afric.* c. 58. Cyrus hoc in loco adhibet Δία σύμμαχον καὶ ἡγεμόνα. et, lib. 7. Δία σωτῆρα καὶ ἡγεμόνα. Cæsar, ad Pharsalum, Ἀφροδίτη νικηφόρος. Pompeius, Ἡρακλῆς ἀνίκητος, Auctore *Appiano* de Bell. Civil. lib. 2. p. 475. *edit. Steph.* Vide sis *Veget.* lib. 3. c. 5. et *Servium* ad Æneid. lib. 7. v. 637.

2 Διοσκύροις] *Dioscouros* inter Numina Persica haud temerè recensuit Xenophon. Eos autem Magi, teste Hesychio, Διύας appellabant. Hujus verba primùm, ut in omnibus, quas vidi, editionibus leguntur, proponam; deinde, mendum scripturæ tollere conabor. Sic igitur, Vir linguæ Græcæ peritissimus, Διύας, τὲς ἀνάκας θεὲς μάγοι. nec aliter Phavorinus. Legendum puto, τὲς ἀνακὲς (vel ἄνακας) θεὲς μάγοι. nam utroque modo nominari solent *Dioscuri.* Testes sint Viri summi, Bochartus, *Georg. Sacr.* p. 365. Montfauconus *Supplem. Antiqu.* T. 1. lib. 5. c. 4. Davisius, ad *Cicer.* de *Nat. D.* lib. 3. c. 21. et nè plures memorem, Hesychius ipse, Ανακοὶ οἱ Διόσκυροι. et, Ανακας, τὲς Διοσκύρες. Restitutâ in hunc modum Hesychii scripturâ, satìs constabit, quid sibi velint verba ex eo prolata: Διύας enim, si terminationem excipias Græcam ας, vox planè Persica, significans *Duo*, Ge

Vide

παιᾶνα τὸν νομιζόμενον· οἱ δὲ θεοσεβῶς πάντες συνεπήχησαν μεγάλῃ τῇ φωνῇ· ἐν τῷ τοιούτῳ γὰρ δὴ οἱ δεισιδαίμονες ἧττον τοὺς ἀνθρώπους φοβοῦνται. Ἐπεὶ δ' ὁ παιὰν ἐγένετο, ἅμα πορευόμενοι οἱ ὁμότιμοι φαιδροί, καὶ πεπαιδευμένοι, περιορῶντες ἀλλήλους, ὀνομάζοντες [1] παραστάτας, ἐπιστάτας, λέγοντες πολὺ τό, Ἄγετε ἄνδρες φίλοι, Ἄγετ' ἄνδρες ἀγαθοί, παρεκάλουν ἀλλήλους ἕπεσθαι. Οἱ δ' ὄπισθεν, αὐτῶν ἀκούσαντες, ἀντιπαρεκελεύοντο τοῖς πρώτοις ἡγεῖσθαι ἐῤῥωμένως. Ἦν δὲ μεστὸν τὸ στράτευμα τῷ Κύρῳ προθυμίας, φιλοτιμίας, ῥώμης, θάρσους, παρακελευσμοῦ, σωφροσύνης, πειθοῦς. ὅπερ οἶμαι δεινότατον τοῖς ὑπεναντίοις. Τῶν δ' Ἀσσυρίων οἱ μὲν ἀπὸ τῶν [2] ἁρμάτων προμαχοῦντες, ὡς ἐγγὺς ἤδη προσεμίγνυε τὸ Περσικὸν πλῆθος, ἀνέβαινον ἐπὶ τὰ ἅρματα, καὶ ἀνεχώρουν πρὸς τὸ ἑαυτῶν πλῆθος· οἱ δὲ τοξόται, καὶ

in laudem decantari solitum exorsus est, & *milites* universi religiosè magnâ voce unà canebant: nam in hujusmodi rerum statu, qui religiosi sunt, minùs homines metuunt. Pæane absoluto, ὁμότιμοι qui vocantur unà pergentes, vultu hilari, & *rite tanquam* instituti, oculis in se mutuò conversis, eos qui juxta se, quíque post se erant nominatim compellantes, *atque* hæc iterantes verba, Heus viri cari, Heus viri fortes, ad sequendum mutuò se adhortabantur. Eos autem cùm audîssent, qui ponè sequebantur, vicissim primos ut præsentibus animis præirent hortabantur. Atque *adeò totus* Cyri exercitus alacritatis, gloriæ cupiditatis, roboris, fiduciæ, cohortationis, prudentiæ, obedientiæ plenus erat: quod maximè equidem adversariis terribile puto. Apud Assyrios autem ii, qui de curribus ante aciem primi pugnare solebant, cùm jam propiùs accessit agmen Persicum, currus conscenderunt, & ad copias suas recesserunt: sagittarii verò, & jaculatores, &

Vide eruditiss. Castel. Lex. Persic. ad سو & دو دو. Et simili prorsùs modo Dioscuri apud Græcos Δίδυμοι appellantur: sic enim Aratus:

Κρᾶτι δὲ οἱ δίδυμοι· μέσση δ' ὑπὸ καρκίνος ἐστί·

ut apud Latinos, *Gemini*:

Et natos geminos invises sub caput Arcti.

Cicero. Idem in *Fragmentis Poëm.*

Et Gemini clarum jactantes lucibus ignem.

Meritò autem ii Δίδυμοι appellantur, cùm is, secundùm Etymol. M. propriè δίδυμος sit, ὁ μεθ' ἑτέρου τεχθεὶς ἐκ μιᾶς συλλήψεως. vel, ὁ σὺν ἑτέρῳ ἐξελθὼν τῆς γαστρός.

1 Παραστάτας, &c.] De his consule Indicem *Vocabul. Militar.*

2 Ἀπὸ τῶν ἁρμάτων] Sic restituendum hunc locum censuerunt Stephanus et Leunclavius, cùm anteà legeretur οἱ μὲν ἐκ τῶν ἐρυμάτων προμαχοῦντες. Planè mendosè. Nam qui de Castrorum munitionibus propugnarent, in hoc quidem conflictu, nulli erant. Itaque sana omninò videtur, quam damus, scriptura, ut intelligantur ii, qui, pro more Gentium Orientalium, de curribus in primâ acie pugnabant, qui copias hostiles curruum suorum impetu disjicerent. Camerarius quidem, teste Leunclavio, sic reddidit, ut eum ἁρμάτων reperisse suis in libris, non ἐρυμάτων, pateat. Stephanus eandem vocem in vetusto quodam inveniri ait: MS. certè Bodl. eam clarè repræsentat in margine, licèt in textu det ῥυμάτων, quod ratione spiritûs propiùs ad receptam lectionem, quàm vulgatum illud ἐρυμάτων, accedit.

ἀκοντισταὶ, καὶ σφενδονῆται αὐτῶν ἀφίεσαν τὰ βέλη πολλῷ πρὶν ἐξικνεῖσθαι. Ὡς δ' ἐπιόντες οἱ Πέρσαι ἐπέβησαν τῶν ἀφιεμένων βελῶν, ἐφθέγξατο δὴ ὁ Κῦρος. Ἄνδρες ἄριστοι, ἤδη θᾶττόν τις ἰὼν ἐπιδεικνύτω ἑαυτὸν καὶ παρεγγυάτω. Οἱ μὲν δὴ παρεδίδοσαν τοῦτο· ὑπὸ δὲ προθυμίας καὶ μένους καὶ τοῦ σπεύδειν συμμῖξαι, δρόμου τινὲς ἤρξαντο· συνεφείπετο δὲ καὶ πᾶσα ἡ φάλαγξ δρόμῳ. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Κῦρος ἐπιλαθόμενος τοῦ βάδην, δρόμῳ ἡγεῖτο· καὶ ἅμα ἐφθέγγετο, Τίς [1] ἐφέπεται; Τίς ἀγαθός; Τίς πρῶτος ἄνδρα καταβαλεῖ; Οἱ δὲ ἀκούσαντες, τὸ αὐτὸ τοῦτο ἐφθέγγοντο· καὶ διὰ πάντων δὴ, ὥσπερ παρηγγύα, οὕτως ἐχώρει· Τίς ἕψεται; Τίς ἀγαθός; Οἱ μὲν δὴ Πέρσαι οὕτως ἔχοντες ὁμόσε ἐφέροντο· οἱ γε μὴν πολέμιοι οὐκέτι ἐδύναντο μένειν, ἀλλὰ στραφέντες ἔφευγον εἰς τὸ ἔρυμα. Οἱ δ' αὖ Πέρσαι κατὰ τὰς εἰσόδους ἑπόμενοι, ὠθουμένων αὐτῶν, πολλοὺς [2] ἀπέκτειναν· τοὺς δ' εἰς τὰς τάφρους ἐμπίπτοντας ἐπεισπηδῶντες ἐφόνευον, ἄνδρας ὁμοῦ καὶ ἵππους· ἔνια

funditores tela ſua multò prius emisêre quàm *ad hoſtem* pervenire poſſent. Ubi autem Perſæ inruentes *jam* tela conculcarent, tum Cyrus *ità* loquutus eſt: Jam, viri fortiſſimi, celeriùs *veſtrûm* aliquis procedens ſui det ſpecimen, & *aliis idem* ſignificet. Et illi quidem hoc *aliis* tradiderunt; præ alacritate autem & ardore animi & manum conſerendi ſtudio, currere quidam cœperunt: atque adeò tota ſimul phalanx *eos* curriculò ſecuta eſt. Ipſe Cyrus etiam gradatim incedere oblitus, curſu præibat; & ſimul clamabat, Quis ſequitur? Quis vir fortis? Quis primus virum proſternet? Quod illi cùm audiſſent, hoc ipſum proferebant; adeóque per univerſos, ut *ipſe* cohortari inceperat, ità *vox hæc* didita erat; Quis ſequetur? Quis fortis? Hoc igitur Perſæ cum impetu in congreſſum ferebantur: hoſtes verò non ampliùs ſubſiſtere poterant, ſed terga vertentes ad munitionem fugâ ſe recipiebant. Perſæ contrà ad *ipſos caſtrorum* aditus inſequuti, dum illi ſe protrudendo premerent, multos occiderunt &

1 Τίς ἐφέπεται;] Hanc lectionem retinent omnes editi; quorum tamen ad margines ἕψεται apponi ſolet; atque ità quidem dat MS. Bodl. Sequentia mox iſta, Τίς ἕψεται; Τίς &c. marginis huic & MSti lectioni ortum dediſſe videntur: ſed, idoneam cauſam non video, cur idem *tempus* in utroque loco neceſſariò ſit ſervandum. Budæus quidem his poſuit ἐφέπεται, ut poſteriora hæc——οὕτως ἐχώρει. Τίς ἐφέπεται; Τίς &c. prioribus illis Cyri verbis reſponderent. At ſatis placet recepta lectio.

2 Ἀπέκτειναν] Leunclavius verbo κατεστρώννυσαν, in margine reperto, potiùs quàm ἀπέκτειναν, Xenophontem uſum arbitratur. Sed, cùm à vulgatâ lection ſtent editi ſimul & MS. Bodl. eam minimè rejiciendam cenſuimus. Opinor equidem librarios κατεστρώννυσαν illud, à Leunclavio tanto opere laudatum, ex Zonaræ *Annal.* hauſiſſe, qui cladem hanc Aſſyriorum his verbis deſcribit: Καὶ οἱ Πέρσαι αὐτοῖς ἐφεπόμενοι, ὠθουμένων αὐτῶν, πολλοὺς κατεστρώννυσαν, τοὺς &c. T. 1. lib. 3. p. 150. *edit. Par.*

γὰρ τῶν ἁρμάτων εἰς τὰς τάφρους ἠναγκάσθη φεύγοντα συνεισπεσεῖν. Καὶ οἱ τῶν Μήδων δὲ ἱππεῖς, ὁρῶντες ταῦτα, ἤλαυνον εἰς τοὺς ἱππεῖς τῶν πολεμίων· οἱ δ' ἐνέκλιναν καὶ τούτους. Ενθα δὴ καὶ ἵππων διωγμὸς ἦν καὶ ἀνδρῶν, καὶ φόνος ἐξ ἀμφοτέρων. Οἱ δ' ἐντὸς τοῦ ἐρύματος τῶν Ασσυρίων ἑστηκότες ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς τάφρου, τοξεύειν μὲν καὶ ἀκοντίζειν εἰς τοὺς ἀποκτείνοντας οὔτε ἐφρόνουν, οὔτ' ἐδύναντο, διά τε τὰ δεινὰ ὁράματα καὶ διὰ τὸν φόβον. Τάχα δὲ καὶ καταμαθόντες τῶν Περσῶν τινὰς διακεκοφότας πρὸς τὰς εἰσόδους τοῦ ἐρύματος, ἐτράποντο καὶ ἀπὸ τῶν κεφαλῶν ἔφευγον. Ιδοῦσαι δὲ αἱ γυναῖκες τῶν Ασσυρίων καὶ τῶν συμμάχων φυγὴν ἤδη καὶ ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ἀνέκραγον, καὶ ἔθεον ἐκπεπληγμέναι, αἱ μὲν καὶ τὰ τέκνα ἔχουσαι, αἱ δὲ καὶ νεώτεραι [1] καταῤῥηγνύμεναι τοὺς πέπλους, καὶ δρυπτόμεναι, καὶ ἱκετεύουσαι [2] πάντας ὅτῳ ἐντυγχάνοιεν, μὴ φεύγειν καταλιπόντας αὐτὰς, ἀλλ' ἀμῦναι καὶ τέκνοις καὶ ἑαυταῖς καὶ σφίσιν αὐτοῖς. Ενθα δὴ καὶ αὐτοὶ οἱ βασιλεῖς σὺν τοῖς πιστοτάτοις στάντες ἐπὶ τὰς εἰσόδους, καὶ ἀναβάντες ἐπὶ τὰς κεφαλὰς,

in eos, qui in foſſam delaberentur, inſilientes, viros ſimul & equos interfecerunt: nam currus quidam in fugâ coacti ſunt in foſſas decidere. Hæc cùm Medorum etiam cernerent equites, in hoſtium equitatum irruebant: at hi eorum quoque impetum declinabant. Ibi verò & equorum & hominum perſecutio, & cædes utrorumque evenit. Aſſyrii autem qui intra munitionem ſupra caput foſſæ conſtiterant, de ſagittis & jaculis in eos emittendis, qui *ſuos* occidebant, nec cogitabant, nec *ità quidem facere* poterant, cùm ob terribilia *iſta* ſpectacula, tum propter metum. Cúmque mox etiam animadvertiſſent quoſdam Perſas ad munitionis aditus perrupiſſe, terga vertebant & à partibus *foſſarum* editioribus diffugiebant. Ubi verò & Aſſyriorum & ſociorum uxores viderunt etiam in caſtris jam fugam fieri, clamorem tollebant, diſcurrebántque *hinc inde* conſternatæ, aliæ liberos habentes, juvenili ætate aliæ, veſtes diſcindentes, ora dilaniantes, obſecrantéſque eos quibuſcunque occurrerent, nè ſe fugiendo deſererent, ſed & liberos, & ipſas *uxores*, & ſeipſos tuerentur. Atque hîc *demum* reges ipſi qui cum fidiſſimis ad *caſtrorum* aditus conſtiterunt, conſcenſis eminentioribus locis,

1 Καταῤῥηγνύμεναι &c.] De Orientalibus veſtes in ſummo mœrore ſcindentibus vide quæ ſuprà adtulimus, p. 134.

2 Πάντας ὅτῳ] Sic libri conſtanter omnes. Stephanus tamen πάντα laudat, utpote quod ſe judice meliùs cum ὅτῳ conveniret. Mirum eſt ſic putâſſe eum, quem certè non fugerat, ſtructuræ hujus non pauca apud Noſtrum reperiri exempla, Lib. 7.——καὶ πάντα πειρωμένους ποιεῖν, ὅ,τι ἂν αὐτῷ χαρίσασθαι, ubi plurali πάντα ſingularis, ὅ,τι ſubjungitur. Similiter apud Homerum:

——αἵ ῥά τε πάντας
Ανθρώπους θέλγουσιν, ὅ,τις σφέας εἰσαφίκηται.

Odyſ. μ'. v. 39, & ſeq.

καὶ αὐτοὶ ἐμάχοντο, καὶ τοῖς ἄλλοις παρεκελεύοντο. Ὡς δ' ἔγνω ὁ Κῦρος τὸ γιγνόμενον, δείσας μὴ εἰ καὶ βιάσαιντο εἴσω, ὀλίγοι ὄντες ὑπὸ πολλῶν σφαλεῖέν τι, παρεγγύησεν ἐπὶ πόδα ἀνάγειν ἔξω βελῶν, καὶ πείθεσθαι. Ενθα δὴ ἔγνω τις ἂν τοὺς ὁμοτίμους καὶ πεπαιδευμένους ὡς δεῖ· ταχὺ μὲν γὰρ αὐτοὶ ἐπείθοντο, ταχὺ δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις παρήγγελλον. Ὡς δ' ἔξω βελῶν ἐγένοντο, ἔστησαν κατὰ χώραν πολλῷ μᾶλλον χοροῦ, ἀκριβῶς εἰδότες ὅπου ἔδει [1] ἕκαστον γενέσθαι.

& pugnabant ipsi, & alios cohortando excitabant. Cyrus autem ubi quid [illegible]eretur animadvertit, veritus nè si etiam intrò vi perrumperent, pauci cùm essent à multis detrimenti aliquid caperent, extra telorum [illegible] pedem referrent, dictóque audientes essent, edixit. Ibi tum ag[illegible]et aliquis *Persas*, qui ὁμότιμοι appellantur, etiam *ità* institutos, ut oporteret: nam & ipsi celeriter parebant, & aliis *idem* celeriter denuntiabant. Cúmque *jam* extra telorum ictus essent, suo *eorum quisque* loco constiterunt aptiùs multò, quàm *soleat canentium saltantiúmque* cœtus, quòd accuratè nôrint quo quemque loco stare oporteret.

1 Εκαστον &c.] Stephanus edidit—— ἔδει ἕκαστον αὐτῷ γενέσθαι. Vitiosè autem αὐτῷ pro αὐτῶν, opinor, dederunt operæ. In MSto Bodl. non comparet hoc pronomen: & Leunclavius id in margine tantùm repræsentat: nec aliter ferè cæteri editi. Ipse Stephanus ad id notam, quæ mendum indicet, adposuit: atque adeò minimè recipiendum putavimus.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Δ'.

ΜΕΙΝΑΣ δὲ ὁ Κῦρος μέτριον χρόνον αὐτοῦ σὺν τῷ στρατεύματι, καὶ δηλώσας ὅτι ἕτοιμοί εἰσι μάχεσθαι, εἴ τις ἐξέρχοιτο, ὡς οὐδεὶς ἐξῄει, ἀπήγαγεν ὅσον ἐδόκει καλῶς ἔχειν, καὶ κατεστρατοπεδεύσατο· φυλακάς τε καταστησάμενος, καὶ σκοποὺς προπέμψας, στὰς εἰς τὸ μέσον συνεκάλεσε τοὺς ἑαυτοῦ στρατιώτας, καὶ ἔλεξε τοιάδε· "Ἄνδρες Πέρσαι, πρῶτον "μὲν τοὺς θεοὺς ἐγώ τε ἐπαινῶ ὅσον δύναμαι, καὶ ὑμεῖς πάντες, "οἶμαι· νίκης τε γὰρ τετυχήκαμεν καὶ σωτηρίας. Τούτων μὲν οὖν "χρὴ χαριστήρια, ὧν ἂν ἔχωμεν, τοῖς θεοῖς ἀποτελεῖν. Ἐγὼ "δὲ σύμπαντας μὲν ὑμᾶς ἤδη ἐπαινῶ· (τὸ γὰρ γεγενημένον ἔργον "σύμπασιν ὑμῖν καλὸν ἀποτετέλεσται) ὧν δ' ἕκαστος ἄξιος, "ἐπειδὰν παρ' ὧν προσήκει πύθωμαι, τότε τὴν ἀξίαν ἑκάστῳ "καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ πειράσομαι ἀποδιδόναι. Τὸν δ' ἐμοῦ ἐγ"γύτατα ταξίαρχον Χρυσάνταν οὐδὲν παρ' ἄλλων δέομαι "πυνθάνεσθαι, ἀλλ' αὐτὸς οἶδα οἷος ἦν· τὰ μὲν γὰρ ἄλλα,

CYRUS, ubi paulisper istic cum exercitu constitisset, ac *suos* paratos esse declarâsset ad pugnandum, si quis *castris* egredi vellet, exeunte nemine, *suos* eò, quò commodum *ipsi* visum est, abduxit, & castra metatus est: cúmque locâsset excubias, & speculatores præmisisset, in medio stans suos convocavit milites, & hujusmodi orationem habuit: "Primùm equidem, Persæ, deos laudibus quàm pos"sum maximis veneror, atque vos omnes *pariter eos*, ut arbitror, *vene*"*ramini*: quippe qui & victoriâ potiti sumus & salute. Et ob hæc quidem diis gratias, quibuscunque rebus possumus, persolvere *nos* oportet. Vos autem equidem omnes jam collaudo: (nam quæ *jam* gesta res "est, cum vestrûm *ea* omnium decore confecta est) verùm ubi ex iis à "quibus par est sciscitatus fuero, quibus quisque se dignum præbuit, tunc "debitum cuique honorem conabor & verbis & ipsâ re tribuere. De "Chrysantâ verò cohortis præfecto mihi proximo percontari alios non "necesse habeo, cùm ipse nôrim qualem se præbuit. Nam alia quidem,

“ ὥσπερ οἶμαι καὶ ὑμεῖς πάντες, ἐποίει· ἐπεὶ δ' ἐγὼ παρηγγύησα
“ ἐπανάγειν, καλέσας ὀνομαστὶ αὐτὸν, ἀνατεταμένος οὗτος τὴν
“ μάχαιραν, ὡς παίσων πολέμιον, ὑπήκουσέ τε μου εὐθὺς, καὶ
“ ἀφεὶς ὃ ἔμελλε ποιεῖν, τὸ κελευόμενον ἔπραττεν· αὐτός τε γὰρ
“ ἐπανήγαγε, καὶ τοῖς ἄλλοις μάλα ἐπισπερχῶς παρηγγύα·
“ ὥστ' ἔφθασεν ἔξω βελῶν τὴν τάξιν ποιήσας πρὶν τοὺς πολε-
“ μίους καταννοῆσαί τε ὅτι ἀναχωροῦμεν, καὶ τόξα ἐντείνασθαι, καὶ
“ τὰ παλτὰ ἐπαφεῖναι· ὥστ' αὐτός τε ἀβλαβὴς, καὶ τοὺς ἑαυτοῦ ἄν-
“ δρας ἀβλαβεῖς διὰ τὸ πείθεσθαι παρέχεται. Ἄλλους δ', ἔφη,
“ ὁρῶ τετρωμένους, περὶ ὧν ἐγὼ σκεψάμενος ἐν ὁποίῳ χρόνῳ ἐτρώ-
“ θησαν, τότε τὴν γνώμην περὶ αὐτῶν ἀποφανοῦμαι. Χρυσάν-
“ ταν δὲ, καὶ ἐργάτην τῶν πολεμικῶν, καὶ φρόνιμον, καὶ ἄρχεσθαι
“ ἱκανὸν καὶ ἄρχειν, χιλιαρχίᾳ μὲν ἤδη τιμῶ· ὅταν δὲ καὶ ἄλλο
“ τι ἀγαθὸν ὁ Θεὸς δῷ, οὔτε τότε ἐπιλήσομαι αὐτοῦ. Καὶ πάντας
“ δὲ ὑμᾶς βούλομαι, ἔφη, ὑπομνῆσαι· ἃ γὰρ νῦν εἴδετε ἐν τῇ
“ μάχῃ τῇδε, ταῦτα ἐνθυμούμενοι μήποτε παύσησθε, ἵνα παρ'
“ ὑμῖν αὐτοῖς αἰεὶ κρίνητε, πότερον ἡ ἀρετὴ μᾶλλον ἢ ἡ φυγὴ σώ-
“ ζει τὰς ψυχὰς, καὶ πότερον οἱ μάχεσθαι θέλοντες, ῥᾷον ἀπαλ-
“ λάττουσιν ἢ οἱ οὐκ ἐθέλοντες, καὶ ποίαν τινὰ ἡδονὴν τὸ νικᾷν παρέχει·

“ quæcunque vos etiam omnes *fecisse* arbitror, præstitit: & cùm
“ ego pedem referre jussi, compellato nominatim ipso, etsi gladium
“ sustulerat ille, ut percussurus hostem, statim *tamen* mihi paruit,
“ eóque omisso quod facturus erat, ut jusseram fecit: nam & ipse
“ *suos* abduxit, & aliis *idem faciendum* studiosè admodùm significavit:
“ adeò ut priùs extra teli jactum cohortem collocaret, quàm hostes
“ animadverterent, nos pedem referre, quámque arcus tenderent, &
“ palta in nos ejacularentur: *unde fit* ut & ipse illæsus sit, & milites
“ suos per obedientiam incolumes præstet. Alios autem *quosdam*,
“ inquit, vulneratos video, de quibus, ubi consideravero quo tempore
“ vulnera acceperint, tum *demum* sententiam *meam* aperiam. Chrysan-
“ tam verò, & in rebus bellicis strenuum & prudentem, & ad accipi-
“ endum imperium & imperandum idoneum, in præsentiâ quidem
“ honore tribunatûs adficio; & cum Deus aliquid etiam aliud boni
“ largietur, nè tunc quidem ejus oblivifcar. Quin vos etiam univer-
“ sos, ait, admonitos volo: nam quæ modò in hâc pugnâ vidistis, ea
“ vobis in animis vestris nunquam non cogitanda sunt, ut ipsi semper
“ statuatis, utrùm virtus an fuga vitam magis conservet, & utrùm ii
“ qui pugnare volunt, faciliùs se *pugnæ* discrimine defunctos præstent,
“ an illi qui *pugnare* nolunt, & cujusmodi voluptatem adferat victoria;

" ταῦτα γὰρ νῦν ἄριστα κρίναιτ' ἄν, πεῖράν τε αὐτῶν ἔχοντες, καὶ " ἄρτι γεγενημένου τοῦ πράγματος. Καὶ ταῦτα μὲν, ἔφη, αἰεὶ " διανοούμενοι, βελτίους ἂν εἴητε· νῦν δὲ, ὡς καὶ θεοφιλεῖς, καὶ " ἀγαθοὶ, καὶ σώφρονες ἄνδρες, δειπνοποιεῖσθε, καὶ σπονδὰς τοῖς " θεοῖς ποιεῖσθε, καὶ παιᾶνα ἐξάρχετε, καὶ ἅμα τὸ παραγγελλό- " μενον προνοεῖτε."

Εἰπὼν ταῦτα, ἀναβὰς ἐπὶ τὸν ἵππον ἤλασε· καὶ πρὸς Κυαξάρην ἐλθὼν, καὶ συνησθεὶς ἐκείνῳ κοινῇ, ὡς εἰκὸς, καὶ ἰδὼν τἀκεῖ καὶ ἐρόμενος εἴ τι δέοιτο, ἀπήλαυνεν εἰς τὸ ἑαυτοῦ στράτευμα. Καὶ οἱ μὲν δὴ ἀμφὶ Κῦρον δειπνοποιησάμενοι, καὶ φυλακὰς καταστησάμενοι ὡς ἔδει, ἐκοιμήθησαν. Οἱ δὲ Ἀσσύριοι, καὶ [1] τεθνηκότος τοῦ ἄρχοντος, καὶ σχεδὸν σὺν αὐτῷ τῶν βελτίστων, ἠθύμουν μὲν πάντες, πολλοὶ δὲ καὶ ἀπεδίδρασκον αὐτῶν τῆς νυκτὸς ἐκ τοῦ στρατοπέδου. Ὁρῶντες δὲ ταῦτα ὅ,τε Κροῖσος καὶ οἱ ἄλλοι σύμμαχοι [2] αὐτῶν, ἠθύμουν· πάντα μὲν γὰρ ἦν χαλεπά· ἀθυμίαν δὲ πᾶσι πλείστην παρεῖχεν ὅτι τὸ ἡγούμενον φῦλον τῆς στρατιᾶς διεφθάρθαι ἐδόκει ταῖς γνώμαις· οὕτω δὴ ἐκλείπουσι τὸ στρατόπεδον, καὶ

" de his enim optimè jam statuere possitis, cùm & periculum vosmet " ipsi feceritis, & res *ipsa* recens gesta sit. Atque hæc si usque animo " versetis, ait, meliores evasuri estis: nunc, ut deo cari, & fortes, & " prudentes viri, cœnam instruite, diis libate, pæana præcinite, simul " *ut fiat* id quod denuntiatum est providete."

Hæc cùm dixisset, equo conscenso provectus est; atque ubi ad Cyaxarem venisset, & cum eo communem *ex gratulatione mutuâ*, ceu par erat, voluptatem cepisset, quæque gererentur ibi vidisset, ac num aliquâ ipsi re opus esset rogâsset, suum ad exercitum revectus est. Et Cyri quidem milites posteaquam cœnati essent, & excubias locâssent, utì conveniebat, quieti se dederunt. Assyrii verò, quorum nimirum & princeps, & cum eo ferè fortissimus quisque occubuerat, universi animis concidebant, multi etiam eorum ex castris noctu diffugiebant. Hæc autem cùm Crœsus cæterique eorum socii viderent, animis deficiebant: nam erant omnia quidem dira: maximum verò mœrorem omnibus præbebat, quod ea natio, quæ in exercitu principatum teneret, penè alienatâ esse mente videbatur: itaque castra deserunt, &

1 Καὶ τεθνηκότος τοῦ ἄρχοντος, καὶ &c.] Scil. *Neriglissorus*, qui jam quatuor annos regnaverat. Similem autem Persarum stragem Curtius eâ, quâ solet, elegantiâ describit, *lib.* 3. *c.* 11. " Circa currum " Darii jacebant nobilissimi duces, ante " oculos regis egregiâ morte defuncti, " omnes &c." Cladem verò Assyriorum, & Crœsi fœderatorúmque fugam verbis penè Xenophontéis exposuit Zonaras, T. 1. *lib.* 3. p. 150, & seq.

2 Αὐτῶν, ἠθύμουν] Editi plerique dant αὐτῶν πάντες ἠθύμουν. Sed, MS. Bodl. editt. *Ald.* & *Argentor.* & Philelphus illud πάντες non agnoscunt: ideóque nec ipsi admisimus; Stephanus quidem & Leunclavius ad id olim, tanquam importunè immissum, notam apposuerant.

ἀπέρχονται νυκτός. Ὡς δ' ἡμέρα ἐγένετο, καὶ ἔρημον ἀνδρῶν ἐφάνη τὸ τῶν πολεμίων στρατόπεδον, εὐθὺς διαβιβάζει ὁ Κῦρος τοὺς Πέρσας πρώτους· κατελέλειπτο δὲ ὑπὸ τῶν πολεμίων πολλὰ μὲν πρόβατα, πολλοὶ δὲ βόες, πολλαὶ δὲ ἅμαξαι πολλῶν ἀγαθῶν μεσταί· ἐκ δὲ τούτου διέβαινον ἤδη καὶ οἱ ἀμφὶ Κυαξάρην Μῆδοι πάντες, καὶ ἠριστοποιοῦντο ἐνταῦθα. Ἐπεὶ δὲ ἠρίστησαν, συνεκάλεσεν ὁ Κῦρος τοὺς ἑαυτοῦ ταξιάρχους, καὶ ἔλεξε τοιαῦτα· Οἷά μοι δοκοῦμεν καὶ ὅσα ἀγαθά, ὦ ἄνδρες, ἀφεῖναι, θεῶν ἡμῖν ταῦτα διδόντων. Νῦν γὰρ ὅτι μὲν οἱ πολέμιοι φοβούμενοι ἡμᾶς ἀποδεδράκασιν, αὐτοὶ ὁρᾶτε· οἵτινες δὲ ἐν ἐρύμασι ὄντες ἐκλιπόντες τοῦτο φεύγουσι, πῶς τούτους οἴεται ἄν τις μεῖναι ἰδόντας ἡμᾶς ἐν τῷ ἰσοπέδῳ; Οἵτινες δὲ ἄπειροι ἡμῶν ὄντες οὐχ ὑπέμειναν, [1] πῶς νῦν γ' ἂν ὑπομείνοιεν, ἐπεὶ ἥττηνται, καὶ πολλὰ κακὰ ὑφ' ἡμῶν πεπόνθασιν; Ὧν δὲ οἱ [2] βέλτιστοι ἀπολώλασι, πῶς, οἱ [3] φαυλότεροι ἐκεί-

noctu discedunt. Ubi verò illuxisset, & castra hostium à militibus vacua cernerentur, mox Cyrus Persas primos *eò* traducit: ab hostibus autem multæ oves, bovésque multi, multa etiam bonis multis referta plaustra relicta erant: deinde Medi quoque qui erant cum Cyaxare jam *in ea* transierunt omnes, ibíque prandium parârunt. Cùm autem pransi essent, Cyrus suos cohortium præfectos convocavit, & in hunc modum loquutus est: Qualia, viri, quantáque bona, divinitùs nobis oblata, dimittere videmur? Jam enim videtis ipsi, metu nostrî permotos hostes in fugam se conjecisse: qui autem munitionibus, in quibus erant, desertis fugam capiunt, hos quonam modo possit existimare quisquam substituros, ubi nos in planitie viderint? Qui *nos item* minimè sustinuerunt, cùm nec dum experti nos essent, quo pacto nunc sustinebunt, cùm & victi, & multis à nobis incommodis adfecti sunt? Et quorum fortissimi *quique* occiderunt, quomodo illorum vi-

1 Πῶς νῦν &c.] Infelici quippe prælio militum terreri animos, cùm multiplex Historicorum testimonium, tum præcipuè finis orationis Phormionéæ docet: Ἀναμιμνήσκω δ' αὖ ὑμᾶς, ὅτι νενικήκατε αὐτῶν τοὺς πολλούς· ἡσσημένων δὲ ἀνδρῶν οὐκ ἐθέλουσιν αἱ γνῶμαι πρὸς τοὺς αὐτοὺς κινδύνους ὁμοῖαι εἶναι. Thucyd. lib. 2. p. 138. edit. Oxon.

2 Οἱ βέλτιστοι ἀπολώλασι] Pro lugubri scilicet eo belli eventu, quem bini his versibus expressêre Tragici:

—πόλεμος οὐδέν' ἄνδρ' ἑκὼν
Αἱρεῖ πονηρόν, ἀλλὰ τοὺς χρηστοὺς ἀεί.

Sophoc. in Philoct. p. 401. *edit. H. Steph.* 4to,

Φιλεῖ τοι πόλεμος, οὐ πάντ' εὐτυχεῖν.
Ἐσθλῶν δὲ χαίρει πτώμασιν νεανίσκων.

Euripides, citante Stobaeo.

3 Φαυλότεροι] Superlativi gradûs vicem hîc supplet comparativus, ut apud Matt. xi. 11. ὁ δὲ μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν, &c. &, xviii. 1. Τίς ἄρα μείζων ἐστὶν ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν: & 1 Cor. xiii. 13. Me quidem minimè fugit, πονηρότατοι, in hoc loco Xenophontéo, & φαυλότατοι à Leunclavio aliísque laudari. Sed, lectionem à nobis receptam non temerè solicitandam putamus, cùm eam MS. Bodl. & editi melioris notæ omnes præstent, & eandem *graduum* permutationem alibi reperiamus. Dictis fidem faciat Poëta Teius;

Χαλεπὸν

νων μάχεσθαι ἂν ἡμῖν ἐθέλοιεν; Καί τις εἶπε, Τί οὖν οὐ διώκομεν ὡς τάχιστα, καταδήλων γε οὕτω τῶν ἀγαθῶν ὄντων; Καὶ ὃς εἶπεν, Ὅτι ἵππων προσδεόμεθα· οἱ μὲν γὰρ κράτιστοι τῶν πολεμίων, οὓς μάλιστα καιρὸς ἦν ἢ λαβεῖν ἢ ἀποκτεῖναι, οὗτοι ἐφ' ἵππων [1] νέονται· οὓς ἡμεῖς τρέπεσθαι μὲν σὺν θεοῖς ἱκανοὶ, διώκοντες δὲ αἱρεῖν οὐχ ἱκανοί. Τί οὖν, ἔφασαν, οὐκ ἐλθὼν Κυαξάρει ταῦτα λέγεις; Καὶ ὃς εἶπε, Συνέπεσθε τοίνυν μοι πάντες, ὡς εἰδῇ ὅτι πᾶσιν ὑμῖν ταῦτα δοκεῖ. Ἐκ τούτου εἵποντό τε πάντες, καὶ ἔλεγον οἷα ἐπιτήδεια ἐδόκουν εἶναι ὑπὲρ ὧν ἐδέοντο.

Καὶ ὁ Κυαξάρης ἅμα μὲν, ὅτι ἐκεῖνοι ἤρχοντο τοῦ λόγου, ὥσπερ ὑπεφθόνει· ἅμα δ' ἴσως καλῶς ἐδόκει ἔχειν αὐτῷ μὴ πάλιν κινδυνεύειν· (καὶ γὰρ αὐτός τε περὶ εὐθυμίαν ἐτύγχανεν ὢν, καὶ τῶν ἄλλων Μήδων ἑώρα πολλοὺς τὸ αὐτὸ τοῦτο ποιοῦντας) εἶπε δ' οὖν ὧδε, " Ἀλλ', ὦ Κῦρε, ὅτι μὲν μάλιστα ἀνθρώπων μελετᾶτε " ὑμεῖς οἱ Πέρσαι πρὸς μηδεμίαν ἡδονὴν ἀπλήστως διακεῖσθαι, καὶ " ὁρῶν καὶ ἀκούων οἶδα· ἐμοὶ δὲ δοκεῖ τῆς μεγίστης ἡδονῆς πολὺ

lissimi nobiscum pugnare velint? Et *hic* quidam, Cur igitur non quàm celerrimè, inquit, *eos* persequimur, cùm *tanta* nobis bona manifestè adeò offerantur? Respondit ille, Quoniam equis adhuc nobis opus est: hostium enim qui præstantissimi sunt, quos nobis commodum maximè esset vel capere vel occidere, *domum* equis vecti redeunt: quos deorum ope nos in fugam quidem vertere potuimus, at non *sumus* ad eos persequendo capiendos idonei. Cur igitur, inquiunt, non Cyaxarem accedis, atque hæc ipsi exponis? Et ille, Vos ergò, ait, omnes unà me sequimini, ut omnibus nobis hæc placere videat. Tum verò universi *Cyrum* sequebantur, & quæ viderentur ad rem, quam postulabant, adcommodata dicebant.

Et Cyaxares, partim quòd illi *hâc de re* sermonem primi injecissent *iis* quasi subinvidebat; partim, rectè se fortasse facturum existimabat, si rursùm periculum non adiret: (nam & ipse hilaritati se tunc dedebat, & de cæteris Medis complures hoc ipsum facere videbat) itaque in hunc modum respondit, " Enimvero, Cyre, vos Persas *omnium* hominum maximè id operam dare, ut insatiabili nullius voluptatis cupiditate teneamini & oculis " & auditu compertum habui: mihi verò multò magìs expedire videtur,

Χαλεπὸν τὸ μὴ φιλῆσαι,
Χαλεπὸν δὲ καὶ φιλῆσαι·
Χαλεπώτερον δὲ πάντων
Ἀποτυγχάνειν φιλοῦντα. Ode 46.

Et de hâc quidam *graduum* mutatione lectores etiam monent Grammatici.

1 Νέονται] Vulgò, ἐφ' ἵππων ἔσονται. Nos Leunclavii Stephanique fidem secuti sumus, qui ἔσονται illo ad marginem rejecto, reposuerunt ἐφ' ἵππων νέονται, sicut Leunclavio auctore, in vetustis libris legitur. Atque hoc verbo παντηλικωτέρῳ usum esse Xenophontem, mirabitur nemo, ut rectè observat Leunclavius, qui ejus lectioni familiariter adsueverit. In primis enim Homerica, de quorum numero etiam hoc est, ab eo usurpari solent.

" μᾶλλον συμφέρειν ἐγκρατῆ εἶναι. Μείζω δὲ ἡδονὴν τί παρ-
" έχει ἀνθρώποις εὐτυχίας, ἢ νῦν ἡμῖν παραγεγένηται; Ην
" μὲν τοίνυν, ἐπεὶ εὐτυχοῦμεν, σωφρόνως διαφυλάτ]ωμεν αὐ-
" τὴν, ἴσως δυναίμεθ' ἂν ἀκινδύνως εὐδαιμονοῦντες γηρᾷν·
" εἰ δ' ἀπλήςως χρώμενοι ταύτῃ, ἄλλην καὶ ἄλλην πειρασό-
" μεθα διώκειν, ὁρᾶτε μὴ πάθωμεν ἅπερ πολλοὺς μὲν λέγουσιν
" ἐν θαλάτ]ῃ πεπονθέναι, διὰ τὸ εὐτυχεῖν οὐκ ἐθέλον]ας παύ-
" εσθαι πλέον]ας ἕως ἂν ἀπόλων]αι· πολλοὺς δὲ νίκης τυχόν]ας,
" ἑτέρας ἐφιεμένους, καὶ τὴν πρόσθεν ἀποβαλεῖν. Καὶ γὰρ εἰ μὲν
" οἱ πολέμιοι ἥτ]ους ὄν]ες ἡμῶν ἔφευγον, ἴσως ἂν καὶ διώκειν τοὺς
" ἥτ]ους ἀσφαλῶς εἶχε· νῦν δὲ κα]ανόησον πόσῳ αὐτῶν μέρει
" πάν]ες μαχεσάμενοι νενικήκαμεν· οἱ δ' ἄλλοι ἄμαχοι εἰσίν·
" οὓς εἰ μὲν μὴ ἀναγκάσοιμεν μάχεσθαι, ἀγνοοῦν]ες καὶ
" ἡμᾶς καὶ ἑαυτοὺς, δι' ἀμαθίαν καὶ μαλακίαν ἀπίασιν· εἰ δὲ
" γνώσον]αι ὅτι καὶ ἀπιόν]ες οὐδὲν ἧτ]ον κινδυνεύουσιν, ἢ μένον]ες,
" [1] ὅπως μὴ ἀναγκάσωμεν αὐτοὺς, καὶ εἰ μὴ βούλον]αι, ἀγα-
" θοὺς γενέσθαι. Ισθι γὰρ ὅτι οὐ μᾶλλον τὰς ἐκείνων γυ-
" ναῖκας καὶ παῖδας ἐπιθυμεῖς λαβεῖν, ἢ ἐκεῖνοι σῶσαι. Εν-
" νόει δ' ὅτι καὶ [2] αἱ σύες ἐπειδὰν ὀφθῶσι, φεύγουσι καὶ πολλαὶ

" maximâ continenter frui voluptate. Quid autem voluptatem homi-
" nibus majorem adfert, quàm prospera fortuna, quæ *quidem* hoc tem-
" pore nobis obtigit? Si ergo, cùm prosperâ utamur fortunâ, prudenter
" eam conservemus, in vitâ fortassè beatâ sine periculis senescere possi-
" mus: sin hâc minimè satiati, aliam ex aliâ persequi conabimur, vi-
" dete, nè idem nobis accidat, quod accidisse multis in mari dicitur,
" ut, propterea quòd bonâ usi sint fortunâ, finem navigandi facere
" nollent, donec *naufragio* interirent; itidemque multis, qui victoriam
" adepti, dum alteram expeterent, priorem etiam amiserunt. Nam si
" hostes, pauciores cùm nobis essent, in fugam se dederunt, fortassè &
" persequi pauciores tutum esset: nunc verò consideres *velim*, cum quan-
" tulâ ipsorum parte *nos* omnes congressi vicerimus; cæteri autem pugnâ
" abstinebant; quos si ut pugnent non cogeimus, & nostrûm & sui ipso-
" rum ignari, propter imperitiam & animi mollitiam discedent: sin ani-
" madvertent, nihilo se minùs in periculo fore, si abeant, quàm si re-
" sistant, *vide*, nè cogamus eos ut etiam præter animi sententiam fortiter
" se gerant. Nam scire debes, non magìs illorum uxores ac liberos capi-
" endi te cupidum esse, quàm illi servandi sint *cupidi*. Etiam sues cogi-
" ta, posteaquam conspectæ sunt, cum prole *suâ* fugere, tametsi multæ

1 Οπως μὴ &c.] Ellipticam hanc locutionem jam supra p. 25. attigimus.

2 Αἱ σύες &c.] De his ità Noster in Κυνηγετ. Τὰ δὲ νεαρὰ (forsan, νεογνὰ, aut νεαρὰ)

" οὖσαι σὺν τοῖς τέκνοις· ἐπειδὰν δέ τις αὐτῶν θηρᾷ τι τῶν " τέκνων, οὐκέτι φεύγει, οὐδ' ἢν μία τύχῃ οὖσα, ἀλλ' ἵεται ἐπὶ " τὸν λαμβάνειν πειρώμενον. Καὶ νῦν μὲν ἐπικατακλείσαντες " ἑαυτοὺς εἰς ἔρυμα, παρέσχον ἡμῖν ταμιεύεσθαι, ὥστε ὁπόσοις ἐβου-" λόμεθα αὐτῶν μάχεσθαι· εἰ δ' ἐν εὐρυχωρίᾳ πρόσιμεν αὐτοῖς, " καὶ μαθήσονται, χωρὶς γενόμενοι, οἱ μὲν κατὰ πρόσωπον ἡμῖν, " ὥσπερ νῦν, ἐναντιοῦσθαι, οἱ δ' ἐκ πλαγίου, καὶ ἄλλοι ἐκ τοῦ ἑτέρου " πλαγίου, οἱ δὲ καὶ ὄπισθεν· ὅρα μὴ πολλῶν ἑκάστῳ ἡμῶν καὶ " ὀφθαλμῶν καὶ χειρῶν δεήσοι. Πρὸς δ' ἔτι, ἔφη, οὐ βουλοίμην " ἂν ἔγωγε νῦν ὁρῶν Μήδους εὐθυμουμένους, ἐξαναστήσας ἀναγκάζειν " κινδυνεύσοντας ἰέναι."

Καὶ ὁ Κῦρος ὑπολαβὼν εἶπεν, Ἀλλὰ μηδένα σύ γε ἀναγκάσῃς, ἀλλὰ τοὺς ἐθέλοντάς μοι ἕπεσθαι δός· καὶ ἴσως ἂν σοι καὶ τῶν σῶν φίλων τούτων ἑκάστῳ ἥκοιμεν ἄγοντες ἐφ' οἷς πάντες εὐθυμήσεσθε. Τὸ μὲν γὰρ πλῆθος ἡμεῖς γε τῶν πολεμίων οὐ διωξόμεθα· (πῶς γὰρ ἂν καὶ καταλάβοιμεν;) ἢν δέ τι ἢ ἀπεσχισμένον τοῦ στρατεύματος λάβωμεν, ἤ τι ὑπολειπόμενον, ἥξομεν πρός σε ἄγοντες. Ἐννόει δ', ἔφη, ὅτι καὶ ἡμεῖς, ἐπειδὴ σὺ ἐδέου, ἤλθομεν, σοὶ χα-

" numero ſint: cùm verò quis de pullis earum venetur aliquem, non " *jam* ampliùs, nè ſi una quidem ſit, fugit, ſed eum qui capere conatur " invadit. Nunc quidem cùm ſeſe in munitionem incluſerint, pote-" ſtatem nobis fecêre velut è penu quodam promendi & pugnandi cum " tanto eorum numero, quanto nobis viſum eſſet: at ſi latâ in planitie " ad ipſos accedemus, diviſíſque copiis diſcent, partim nobis à fronte, " quemadmodùm modò *accidit*, obſiſtere, partim ab latere uno, partim " ab altero, partim etiam à tergo; vide, nè cuique noſtrûm multis & " oculis & manibus futurum ſit opus. Præthereà nolim equidem, inquit, " cùm Medos nunc hilaritati indulgere videam, *eos* ſurgere juſſos ad " periculoſum iter cogere."

Et Cyrus reſpondens, Neminem verò coëgeris, inquit; ſed illos da *tantùm*, qui me libentes ſequentur: & fortaſſis ità redibimus, ut tibi & amicis hiſce tuis ſingulis adferamus ea, quæ grata omnibus futura ſunt. Copias enim hoſtium *confertim* omnes nos certè non perſequemur; (nam quo pacto eas adſequi poſſimus?) verùm ſi quid vel avulſum ab exercitu nacti erimus, vel à tergò relictum, *id* ad te redeuntes adducemus. Cogita verò, inquit, nos etiam, quoniam tu rogabas, longo veniſſe itinere, tibi uti

νεοτὰ) αὐτῶν ὅταν ἁλίσκωνται, χαλεπῶς τοῦτο πάσχει. Οὔτι γὰρ μένουσαι ἕως ἂν μακρὰ (forſan, νεαρὰ) ᾖ· ὅταν τε αἱ κύνες εὕρωσιν ἢ προΐδῃ τι, ταχὺ εἰς τὴν ὕλην ἀφανίζονται. Ἕπονται τε ἐπιπολὺ ὧν ἂν ὦσιν ἄμφω χαλεποὶ ὄντες τότε, καὶ μᾶλλον μαχόμενοι ὑπὲρ ἐκείνων ἢ ὑπὲρ αὐτῶν. *Edit. Steph.* p. 581.

ριζόμενοι, μακρὰν ὁδὸν· καὶ σὺ οὖν ἡμῖν δίκαιος εἶ ἀντιχαρίζεσθαι, ἵνα καὶ ἔχοντές τι οἴκαδε ἀφικώμεθα, καὶ μὴ εἰς τὸν σὸν θησαυρὸν πάντες ὁρῶμεν. Ἐνταῦθα δὴ ἔλεξεν ὁ Κυαξάρης, Ἀλλ' εἴγε μέντοι ἐθέλων τις ἕποιτο, καὶ χάριν ἔγωγέ σοι εἰδείην ἄν. Σύμπεμψον τοίνυν μοι τῶν ἀξιοπίστων τούτων τινὰ, ὃς ἐρεῖ ἃ ἂν σὺ ἐπιστείλῃς. Λαβὼν δὴ ἴθι, ἔφη, ὅντινα ἐθέλῃς τούτων. Ἔνθα δὴ ἐτύγχανεν [1] ὁ φήσας ποτὲ συγγενὴς αὐτοῦ εἶναι, καὶ φιληθεὶς, παρών. Εὐθὺς οὖν ὁ Κῦρος εἶπεν, Ἀρκεῖ, ἔφη, ἔμοιγε οὑτοσί. Καὶ οὗτος τοίνυν, ἔφη, σοὶ ἑπέσθω· Καὶ λέγε σὺ, ἔφη, τὸν θέλοντα ἰέναι μετὰ Κύρου. Οὕτω δὴ λαβὼν τὸν ἄνδρα ἐξῄει. Ἐπεὶ δ' ἐξῆλθεν, εὐθὺς ὁ Κῦρος εἶπε, Νῦν δὲ σὺ δηλώσεις εἰ ἀληθῆ ἔλεγες, [2] ὅτε ἔφης ἥδεσθαί με θεώμενος. [3] Οὔκουν ἀπολείψομαί σε, ἔφη ὁ Μῆδος, εἰ τοῦτο λέγεις. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, Οὐκοῦν καὶ ἄλλοις προθύμως λέξεις; Κἀκεῖνος ἐπομόσας, Νὴ τὸν Δί', ἔφη, [4] ἕως ἄν γε ποιήσω καὶ σὲ ἡδέως ἐμὲ θεᾶσθαι. Τότε δὴ ἐκπεμφθεὶς ὑπὸ τοῦ Κυαξάρου, τά τε ἄλλα προθύμως ἀπήγγελε τοῖς Μήδοις, καὶ προσετίθει ὅτι αὐτός γε οὐκ ἀπολείψοιτο ἀνδρὸς ἀρίστου καὶ καλλίστου, καὶ, τὸ μέγιστον, ἀπὸ θεῶν γεγονότος.

rem gratam faceremus: itaque te viciſſim nobis gratificari æquum eſt, ut & *ipſi* aliquo cum emolumento domum redeamus, & omnes ad theſaurum tuum non reſpiciamus. Hic Cyaxares, At verò, ſi quis, inquit, libens te ſequatur, equidem tibi gratiam quoque habiturus ſim. Mitte igitur mecum quendam de *tuis* hiſce fide dignis, qui tu quæ juſſeris exponat. Age verò, inquit, quemcunque horum volueris accipe. Ibi fortè *Medus* ille aderat, qui aliquando cognatum ſe Cyri dixerat, & oſculum *ab eo* tulerat. Subjiciens itaque mox Cyrus, Sufficit, inquit, hic mihi quidem. Et is ergò te ſequatur, ait: Túque adeò dicito, ait, ut eat cum Cyro qui volet. Atque ità recepto *Cyrus* ad ſe homine exivit. Cúmque egreſſus eſſet, ſtatim dixit Cyrus, Jam ſanè tu declarabis verúmne ſis loquutus, cùm te diceres voluptatem ex adſpectu mei capere. Nequaquam verò à te diſcedam, inquit Medus, ſi hoc *quidem* dicis. Et Cyrus, Ergóne cæteris, ait, *hæc* prompto animo expones? Ille interpoſito jurejurando, Profectò, inquit, donec efficiam, ut etiam tu me libenter adſpicias. Tum demùm miſſus à Cyaxare, cùm alia Medis prompto animo denuntiavit, tum etiam addidit, ſe ſanè à viro præſtantiſſimo & pulcherrimò, atque *etiam*, quod maximum eſſet, à diis oriundo, abeſſe nolle.

1 Ὁ φήσας ποτὲ συγγενὴς &c.] Vide lib. 1. p. 42.

2 Ὅτι] Vulgò, ὅτι. Nos autem lectionem dedimus, quam Stephanus & Leunclavius reſtituerunt, & MS. Bodl. repræſentat.

3 Οὔκουν] Scripturam hanc exhibet MS. Bodl. quam Stephanus etiam & Leunclavius receperunt. Vulgata illa, οὐκ οὖν, mendoſa eſt.

4. Ἕως ἄν γε] Sic editi ferè omnes & MS. Bodl. à quibus immeritò diſceſſiſſe videtur Leunclavius, qui reſcripſit ἕως τε γ' ἂν &c.

Πράττοντος δὲ ταῦτα τοῦ Κύρου, θείως πως ἀφικνοῦνται ἀπὸ Ὑρκανίων ἄγγελοι. [1] Οἱ δὲ Ὑρκάνιοι ὅμοροι μὲν τῶν Ἀσσυρίων εἰσὶν, ἔθνος δ' οὐ πολύ· διὸ καὶ ὑπήκοοι τῶν Ἀσσυρίων ἦσαν· ἔφιπποι δὲ καὶ τότε ἐδόκουν εἶναι, καὶ νῦν ἔτι δοκοῦσι· διὸ καὶ ἐχρῶντο αὐτοῖς οἱ Ἀσσύριοι, ὥσπερ καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι [2] τοῖς Σκιρίταις· οὐδὲν φειδόμενοι αὐτῶν οὔτ' ἐν πόνοις, οὔτ' ἐν κινδύνοις. Καὶ δὴ καὶ τότε ὀπισθοφυλακεῖν αὐτοὺς ἐκέλευον ὡς χιλίους ὄντας ἱππέας, ἵνα εἴ τι ὄπισθεν

Dum hæc à Cyro geruntur, divinitùs quodammodò *accidit ut* ab Hyrcaniis nuntii venirent. Sunt autem Aſſyriis finitimi Hyrcanii, natio non *illa quidem* magna: quocirca etiam imperio Aſſyriorum ſubjecti erant: equites verò *idonei* & tunc habebantur, & adhuc habentur: idcircò utebantur operâ ipſorum Aſſyrii, quemadmodùm Lacedæmonii Sciritarum; nec in laboribus, nec periculis eis parcentes. Et quidem eo ipſo tempore juſſerant eos, qui erant equites circiter mille numero, extremum tueri agmen, ut ſi quid à tergo

1 Οἱ δὲ Ὑρκάνιοι &c.] At, ſecundùm Ptolemæum, Strabonem, alióſque tam veteres quàm recentiores Geographos, tota ferè Media inter Hyrcaniam jacet & Aſſyriam.

2 Τοῖς Σκιρίταις] Heſychius, Σκειρίτης, (ſcribe, Σκιρίτης) λόχος οὕτω καλούμενος, ὁ προκινδυνεύων. Σκιρίτας autem Scirum incoluiſſe, Arcadum coloniam, epitome Stephani Byzant. prodidit. Et λόχον Σκιρίτην Lacedæmonii προκινδυνεύοντα habuerunt, primo in periculis conſtitutum loco, quemadmodùm Heſychius ait, addens disertè, λόχον illum fuiſſe Ἀρκαδικόν. De hâc autem cohorte ſic *Diodor. Sic.* lib. 15. p. 350. Ὁ δὲ Σκιρίτης καλούμενος λόχος παρὰ τοῖς Σπαρτιάταις οὐ συντάττεται μετὰ τῶν ἄλλων, ἀλλ' ἰδίαν ἔχων σύστασιν, μετὰ τοῦ βασιλέως ἵσταται, καὶ παραβοηθεῖ τοῖς αἰεὶ θλιβομένοις μέρεσι. Hujus etiam meminit Noſter, Λακεδαιμ. πολιτ. p. 401. Adi ſis J. Meurſii *Lect. Attic.* lib. 1. c. 16. Minimè verò prætermittenda eſt lectio, quam Philelphus exhibet: qui pro *Sciritis* habet *Hilotis.* Hunc meritò quidem reprehendit Leunclavius, non tantùm quòd novam lectionem confinxiſſe videatur, ſed quòd res ipſa *Hilotas* reſpuat. Nam Εἵλωτας planè ſervos fuiſſe plures teſtantur auctores. Harpocration, Εἵλωτες, οἱ μὴ γένει δοῦλοι Λακεδαιμονίων, ἀλλ' οἱ πρῶτοι χειρωθέντες τῶν Ἕλος τὴν πόλιν οἰκούντων. Pauſanias in *Lacon.* p. 201. *ed. Sylburg.* Ἐπὶ θαλάσσῃ πόλισμα Ἕλος ἦν, οὗ δὴ καὶ Ὅμηρος ἐμνημόνευσεν ἐν καταλόγῳ Λακεδαιμονίων. Οἵ τ' ἄρ' Ἀμύκλας εἶχον, Ἕλος τ' ἔφαλον πτολίεθρον. Il. β'. v. 584. Καὶ πρῶτοί γε ἐγένοντο (iſtius nempe urbis incolæ) Λακεδαιμονίων δοῦλοι τοῦ κοινοῦ, καὶ Εἵλωτες ἐκλήθησαν πρῶτοι, καθάπερ γε καὶ ἦσαν. Τὸ δὲ οἰκετικὸν τὸ ἐπικτηθὲν ὕστερον Δωριᾶσι, Μεσσηνίους ὄντας, ὀνομασθῆναι καὶ τούτους ἐξενίκησεν Εἵλωτας. Ad verſum autem Homericum, quem adducit Pauſanias, Euſtathius hæc: Εἵλωτες συνελθόντες τοῖς Μεσσηνίοις, ἦν ὅτε καὶ πράγματα παρέσχοντες τοῖς Λακεδαιμονίοις, εἶτα ὑπετάγησαν ὥσεὶ καὶ δοῦλοι· καὶ ἐξ αὐτῶν τὸ ὄνομα τῶν Εἱλώτων εἰς δουλικὴν ἁπλῶς μετελήφθη κλῆσιν. J. Pollux ſanè adfirmat Εἵλωτας *ſervos* non fuiſſe, ſed μεταξὺ ἐλευθέρων καὶ δούλων. lib. 3. cap. 8. ideóque inauſpicatò hunc teſtem advocavit Leunclavius, cùm ſtatuerat Εἵλωτας *prorſus ſervos* eſſe. Sed Pollux certè falſus eſt: nam, teſtimoniis jam adlatis plura nè adjungerem, tam dura crudelíſque erat eorum ſervitus, ut in proverbium quaſi abiret. Unde eſt, quòd Iſocrates in *Panathenaico*, p. 374. *edit. Wolf.* de Lacedæmoniis ità loquitur: Οὓς μὲν ἐλευθερώσειν ὡμολόγησαν, καταδουλώσαντο μᾶλλον ἢ τοὺς Εἵλωτας. Conſulas quoque *Athen.* lib. 14. c. 21. & Scholiaſt. ad Thucyd. lib. 1. p. 56. Satis igitur liquet, *ſervos* omninò fuiſſe *Hilotas*; quorum à conditione cùm longè aberant Hyrcanii, meliùs hos cùm *Sciritis* confert Xenophon, equites præſertim cum equitibus. Miror itaque, doctum quendam Gallum, ſpretâ librorum optimorum & ſanè, quos vidi, omnium auctoritate, Philelphum ſibi ſumpſiſſe ducem, atque adeò in Diſſertatione, non ità pridem publici juris factâ, Εἱλώτων, tanquam Populi à Xenophonte hoc in loco memorati, mentionem feciſſe.

δεινὸν [1] εἴη, ἐκεῖνοι πρὸ ἑαυτῶν τοῦτ' ἔχοιεν. Οἱ δὲ Ὑρκάνιοι, ἅτε μέλλοντες ὕστατοι πορεύεσθαι, καὶ τὰς ἁμάξας τὰς ἑαυτῶν [2] καὶ τοὺς οἰκέτας ὑστάτους εἶχον. [3] Στρατεύονται γὰρ δὴ οἱ κατὰ τὴν Ἀσίαν ἔχοντες οἱ πολλοὶ μεθ' ὧνπερ καὶ οἰκοῦσι· καὶ τότε δὴ ἐστρατεύοντο οἱ Ὑρκάνιοι οὕτως. Ἐννοηθέντες δὲ οἷά τε πάσχουσιν ὑπὸ τῶν Ἀσσυρίων, καὶ ὅτι νῦν τεθναίη μὲν ὁ ἄρχων αὐτῶν, ἡττημένοι δ' εἶεν, φόβος δὲ πολὺς εἴη ἐν τῷ στρατεύματι, οἵ τε σύμμαχοι αὐτῶν ὡς ἀθύμως ἔχοιεν καὶ ἀπολείποιεν· ταῦτα ἐνθυμουμένοις ἔδοξεν αὐτοῖς νῦν καλὸν εἶναι ἀποστῆναι, εἰ θέλοιεν οἱ ἀμφὶ Κῦρον συνεπιθέσθαι. Καὶ πέμπουσιν ἀγγέλους πρὸς Κῦρον· ἀπὸ γὰρ τῆς μάχης τὸ τούτου ὄνομα μέγιστον ηὔξητο. Οἱ δὲ πεμφθέντες λέγουσι Κύρῳ ὅτι μισοῖεν τοὺς Ἀσσυρίους δικαίως, νῦν τε [4] εἰ βούλοιντο ἰέναι ἐπ' αὐτοὺς,

periculum instaret, id illi ante se subirent. Hyrcanii autem, utpote qui ultimo loco iter facturi erant, etiam currus suos & domesticos ultimos habebant. Nam pleræque nationes Asiaticæ expeditionem suscipientes familiam secum unà ducunt; & in hâc quidem expeditione Hyrcanii morem hunc servabant. Cúmque ad animos eis accidisset, cujusmodi incommodis ab Assyriis afficerentur, & horum principem mortem occubuisse, victos ipsos esse, magnum metum invasisse exercitum, socios animum abjecisse defecisséque; hæc cùm secum ipsi cogitarent, visum est opportunè defectionem hoc tempore fieri posse, si *cum ipsis* Cyri exercitus *hostes* unà adoriri vellet. Atque *adeò* nuntios ad Cyrum mittunt; hujus enim nomini à prælio maxima celebritas accesserat. Qui autem missi erant, exponunt Cyro, jure se Assyrios odisse, ac si hoc tempore eos adgredi vellent,

1 Εἴη] Sic Stephanus rectè edidit; prout etiam dat MS. Bodl. Vulgò, ἴοι.

2 Τοὺς οἰκέτας] Vocabulum hoc plerumque pro *famulo* seu *servo domestico* capitur: idque adeò poëticè pro *domesticis* in genere, seu *totâ familiâ* poni testatur J. Pollux lib. 3. c. 8. Οἱ μέντοι ποιηταί, καὶ τοὺς ἄλλους οἰκείους, οἰκέτας ὠνόμαζον. Hanc quidem significationem hîc, & alibi apud Nostrum, obtinet: nam statim subjicit, nationes Asiaticas secum domesticos in expeditionem sumere, μεθ' ὧν οἰκοῦσι, i. e. *familiam:* non enim servi soli μεθ' ἡμῶν οἰκοῦσι. Sed, hæc vocis οἰκέτης potestas ad stilum poëticum ab aliis referri non solet. Hesychius, Οἰκέται, οἱ κατὰ τὸν οἶκον πάντες. nec aliter Phavorinus. Thomas Magister, Οἰκέται, οὐ μόνον οἱ δοῦλοι, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ ἐν τῷ οἴκῳ, γυνὴ καὶ τέκνα. Suidas,——— οὐ μόνοι οἱ θεράποντες, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ κατὰ τὴν οἰκίαν. Qui verba etiam Aristophanis in exemplum subjecit:

Οἱ δ' οἰκέται ῥέγκουσιν ἀλλ' &c. Νεφ. v. 5.

3 Στρατεύονται γὰρ &c.] Hoc autem ideò facere consueverant, quòd se, dum res sibi carissimæ adessent, animosiores fore, atque adeò pro earum tutelâ fortiùs acriúsque dimicaturos, putarent. Darius milites suos adloquens, "Conjuges quoque, *inquit*, & "liberi sequuntur hanc aciem: parata ho-"stibus præda, nisi pro carissimis pignori-"bus corpora opponimus." *Curt.* lib. 4. c. 14. Similiter *Max. Tyr.* Ἀλλὰ Πέρσαις μὲν αἱ παλλακίδες ἕπονται, ἵνα μάχωνται καλῶς ὑπὲρ τῶν φιλτάτων. Dissert. 14. p. 152. *edit. Cant.* Et de iisdem *Herodot.* χρυσόν τε πολλὸν καὶ ἄφθονον ἔχοντες ἐνέπρεπον· ἁρμαμάξας τε ἅμα ἤγοντο, ἐν δὲ παλλακὰς καὶ θεραπηίην πολλήν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένην. lib. 7. c. 83.

4 Εἰ βούλοιντο ἰέναι &c] Sic editi ferè omnes: cùm tamen margines exhibere soleant βούλοιντο ἰέναι ἐπ' αὐτοὺς, καὶ σφεῖς σύμμαχοι ὑπάρχειν καὶ ἡγήσονται, hanc lectio-

καὶ σφίσι σύμμαχοι ὑπάρξειαν καὶ ἡγήσαιντο· ἅμα δὲ πρὸς τούτοις διηγοῦντο τὰ τῶν πολεμίων ὡς ἔχοι, οἷα δὴ ἐπαίρειν βουλόμενοι ὡς μάλιστα στρατεύεσθαι αὐτόν. Καὶ ὁ Κῦρος ἐπήρετο αὐτούς, Καὶ δοκεῖτε ἄν, ἔφη, ἡμᾶς ἔτι καταλαβεῖν αὐτούς, πρὶν ἐν τοῖς ἐρύμασιν εἶναι; ἡμεῖς μὲν γάρ, ἔφη, μάλα συμφορὰν τοῦτο ἡγούμεθα εἶναι, ὅτι ἔλαθον ἡμᾶς ἀποδράντες. Ταῦτα δὲ ἔλεγε βουλόμενος αὐτοὺς ὡς μέγιστον φρονεῖν ἐπὶ σφίσιν. Οἱ δὲ ἀπεκρίναντο ὅτι [1] καὶ αὔριον ἕωθεν, εἰ εὔζωνοι πορεύοιντο, καταλήψοιντο· ὑπὸ γὰρ τοῦ ὄχλου καὶ τῶν ἁμαξῶν σχολῇ πορεύεσθαι αὐτούς, καὶ ἅμα, ἔφασαν, ἅτε τὴν προτεραίαν νύκτα ἀγρυπνήσαντες· νῦν μικρὸν πορευθέντες ἐστρατοπεδεύκασι. Καὶ ὁ Κῦρος ἔφη, Ἔχετε οὖν ὧν λέγετε πιστόν τι,

se quoque socios & duces ipsis itineris futuros: simul commemorabant etiam quo loco res hostium essent, utpote qui eum quàm maximè ad expeditionem *hanc* suscipiendam excitare cupiebant. Et Cyrus eos interrogans, An existimatis, inquit, nos adhuc eos adsequuturos, priusquam intra munitiones se recipiant? nam hoc *ipsum* nos magni infortunii loco ducimus, quod clam nobis aufugerint. Hæc verò dicebat, quòd eos magnificentissimè de se sentire vellet. Illi autem responderunt, postridiè etiam manè fieri posse, si expediti pergerent, ut *eos* adsequerentur: præ turbâ enim & plaustris eos lentè iter facere: ac præthereà, inquiunt, quippe quòd nocte superiore vigilâssent, jam paululùm progressi castra metati sunt. Et Cyrus inquit, Ergóne pignus quo fidem dictis faciatis aliquod habetis, quod

lectionem sibi sequendam duxit Leunclavius. At ea, quam recepimus, nec minùs commoda est, & meliùs iis respondere videtur, quæ modò præcesserant, εἰ ἐθέλοιεν οἱ ἀμφὶ Κῦρον συνεπιθέσθαι. nec non iis, quæ mox sequuntur,——— αὔριον ἕωθεν, εἰ εὔζωνοι πορεύοιντο. MS. autem Bodl. dat εἰ βούλοιντο εἶναι ἐπ' αὐτούς, καὶ σφεῖς σύμμαχοι ὑπάρξειαν καὶ ἡγήσαιντο.

1 Καὶ αὔριον ἕωθεν, εἰ &c.] Malè hæc verba à Leunclavio accepta sunt, qui ea sic distinxit, ὅτι καὶ αὔριον, ἕωθεν εἰ εὔζωνοι πορεύοιντο, &c. & reddidit, *etiam postridiè posse, si statim à diluculo expediti pergerent,* &c. At ἕωθεν illud ab αὔριον minimè sejungendum est; nec ad πορεύοιντο, sed ad καταλήψοιντο, unà cum αὔριον referendum est. Ex sequentibus enim liquet, Cyrum non expectâsse, dum postera dies illucesceret, sed, milites ut primum corpora cibo curaverunt, iter ingressum esse: Ἐπειδὴ δ' ἐδεδειπνήκεσαν, ἐξῆγε τὸ στράτευμα, ἔτι φωτὸς ὄντος, &c. Et paulò infra reperimus eum (prout hîc futurum dicunt Hyrcanii) hostes postridiè manè opprimentem & in fugam vertentem: τῶν δὲ πολεμίων, ἐπεὶ σαφὲς ἐγένετο, οἱ μὲν ἐθαύμαζον, &c. Verùm alia etiam subest causa, cur interpunctionem & versionem Leunclavii rejiciamus. Nam Hyrcanios certè non fugerat, in Persicis esse moribus, ante ortum solem exercitum non movere: iique adeò nequaquam Cyrum, ut cum suis *statim à diluculo* (prout ἕωθεν vertit Leunclavius) procederet, monere vellent. Hanc autem consuetudinem Persicam respexit Q. Curtius lib. 3. c. 2. *Orto sole ad noctem agmina, sicut descripta erant, intravêre vallum,* &, *cap.* 3. disertis verbis exprimit: *Patrio more Persarum traditum est, orto sole demum procedere.* Idem docuit ante Curtium Herodotus lib. 7. c. 54. τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἀνέμενον τὸν ἥλιον, ἐθέλοντες ἰδέσθαι ἀνίσχοντα, θυμιήματά τε παντοῖα ἐπὶ τῶν γεφυρέων καταγίζοντες, καὶ μυρσίνῃσι στορνύντες τὴν ὁδόν· ὡς δ' ἐπανέτελλε ὁ ἥλιος, &c.

[1] ἡμᾶς διδάσκον, ὡς ἀληθεύετε; Ὁμήρους γ', ἔφασαν, ἐθέλομεν ἐλάσαντες αὐτίκα τῆς νυκτὸς ἀγαγεῖν· μόνον καὶ σὺ ἡμῖν θεῶν τε πιστὰ ποίησον, [2] καὶ δεξιὰν δὸς, ἵνα φέρωμεν καὶ τοῖς ἄλλοις ταῦτα, ἅπερ ἂν αὐτοὶ λάβωμεν παρὰ σοῦ. Ἐκ τούτου τὰ πιστὰ δίδωσιν αὐτοῖς, [3] ἦ μὴν, ἐὰν ἐμπεδῶσιν ἃ λέγουσιν, ὡς φίλοις καὶ πιστοῖς [4] χρήσεσθαι αὐτοῖς, ὡς μήτε Περσῶν μήτε Μήδων μεῖον ἔχειν παρ' αὐτῷ. Καὶ νῦν δ' ἔτι ἰδεῖν ἐστιν Ὑρκανίους καὶ πιστευομένους καὶ ἀρχὰς ἔχοντας, ὥσπερ καὶ Περσῶν καὶ Μήδων οἳ ἂν δοκῶσιν ἄξιοι εἶναι.

Ἐπειδὴ δ' ἐδείπνησαν, ἐξῆγε τὸ στράτευμα ἔτι φωτὸς ὄντος, καὶ τοὺς Ὑρκανίους περιμένειν ἐκέλευσεν, ἵνα ἅμα ἴοιεν. Οἱ μὲν δὴ Πέρσαι πάντες, ὥσπερ εἰκὸς, εὐθὺς ἔξω ἦσαν, καὶ Τιγράνης

nos doceat, vera vos dicere? Obsides, inquiunt, actutùm *hinc* profecti nocte adducere volumus: tu modò quoque diis testibus *tuam* nobis adstringe fidem, & dextram da, ut ea ad alios etiam adferamus, quæ abs te acceperimus. Secundùm hæc fidem iis dat, omninò se, ea si præstent quæ pollicentur, illos & amicorum & fidorum *hominum* loco habiturum, ut deteriori apud se conditione non essent, quàm vel Persæ vel Medi. Atque hâc etiam tempestate videre est, & fidem Hyrcaniis haberi & eosdem magistratus gerere, quemadmodùm qui de natione Persarum & Medorum *iisdem* digni videntur esse.

Cyrus, posteaquam cœnatum esset, copias eduxit, cùm adhuc luceret, jussitque Hyrcanios opperiri, ut unà proficiscerentur. Ac Persæ quidem universi, ceu par erat, statim *castris* egrediebantur, & Tigranes

1 Ἡμᾶς διδάσκον] Vulgò, ἡμᾶς διδάσκειν, ὡς &c. Nos fidem editionis Etonensis secuti sumus: & eam, quam damus, lectionem Stephanus etiam vulgatæ illi præferendam putat.

2 Καὶ δεξιὰν δὸς] Dextrâ nempe alteri aut præsenti aut per internuntium datâ, fidem obstringere solebant Persarum reges; eratque hoc apud eos sanctissimum fidei pignus. Diod. Sic lib. 16. p. 441. de Artaxerxe Thessalioni id jam fidei pignus daturo, quod paulò ante frustrà & non sine summo vitæ periculo poposcerat, —— μεταπαλεσάμενος τοὺς ὑπηρέτας, ἀφεῖναι προσέταξε, καὶ τὴν δεξιὰν ἔδωκε τῷ Θεσσαλίωνι. Ἔστι δ' ἡ πίστις αὕτη βεβαιοτάτη παρὰ τοῖς Πέρσαις. Dion. Chrysost. περὶ ἀπιστ. Τισσαφέρνης δὲ οὐκ ὤμοσε μὲν τοῖς περὶ Κλέαρχον; Τί δαὶ ὁ βασιλεύς; οὐ καὶ τοὺς βασιλείους θεοὺς, καὶ τὴν δεξιὰν ἀπίστευε; p. 640. edit. *Morel.* Huc pertinent etiam Ctesiæ verba in *Persic.* c. 8. Καὶ Ἀμόργην φίλον τούτοις, τῶν δεξιῶν ἐμβαλλομένων, ἐποιεῖτο, καὶ ἀλλήλοις. Sed; aliis quoque gentibus hunc fidem dandi accipiendique morem observatum fuisse, neminem ferè latet.

3 Ἦ μὴν] Hæ particulæ in Jurejurando sæpè et potissimùm reperiuntur. Ità apud Nostrum, lib. 2. p. 140. ἀλλὰ σὺν θεῶν ὅρκῳ λέγω, ἦ μὴν ἐμοὶ δοκεῖ Κῦρος, &c. Et passim alibi. Suidas, Ἦ μὴν ὄντως δή: qui hoc adfert exemplum: Ὄμνυμι τοὺς βασιλείους θεοὺς, ἦ μὴν ἐγὼ ὑμᾶς σώσω. alia dabit Budæus. Eâdem formulâ Deum jurâsse indicatur Heb. vi. 14. Ἦ μὴν εὐλογῶν εὐλογήσω σε, καὶ &c. ubi malè Vers. Vulg. & Erasm. *Nisi benedicens* &c. Rectiùs Beza: *Certè* &c.

4 Χρήσεσθαι] Stephanus, Leunclavius aliique edidêre χρήσασθαι. Sed illorum uterque receptam lectionem laudat, eámque satìs tuentur MS. Bodl. & editio Eton. & res ipsa quidem flagitat.

ἔχων τὸ ἑαυτοῦ στράτευμα· τῶν δὲ Μήδων ἐξῄεσαν οἱ μὲν, διὰ τὸ παιδὶ Κύρῳ ὄντι παῖδες ὄντες φίλοι γενέσθαι· οἱ δὲ, διὰ τὸ, ἐν θήραις συγγενόμενοι, ἀγασθῆναι αὐτοῦ τὸν τρόπον· οἱ δὲ, διὰ τὸ χάριν εἰδέναι ὅτι μέγαν αὐτοῖς φόβον ἀπεληλακέναι ἐδόκει· οἱ δὲ, καὶ ἐλπίδας ἔχοντες, διὰ τὸ ἄνδρα φαίνεσθαι ἀγαθὸν, καὶ εὐτυχῆ καὶ μέγαν ἔτι ἰσχυρῶς ἔσεσθαι αὐτόν· οἱ δὲ, ὅτε ἐτρέφετο ἐν Μήδοις, [1] εἴ τινι ἀγαθὸν συνέπραξεν, ἀντιχαρίζεσθαι ἐβούλοντο· (πολλοῖς δὲ πολλὰ διὰ φιλανθρωπίαν παρὰ τοῦ πάππου ἀγαθὰ διεπέπρακτο) πολλοὶ δ᾽ ἐπεὶ τοὺς Ὑρκανίους εἶδον, καὶ λόγος διεδόθη ὡς ἡγήσοιντο ἐπὶ πολλὰ ἀγαθὰ, ἐξῄεσαν καὶ τοῦ λαβεῖν τι ἕνεκα. Οὕτω δὴ καὶ Μῆδοι σχεδὸν ἅπαντες ἐξῆλθον, πλὴν ὅσοι σὺν Κυαξάρει ἔτυχον σκηνοῦντες· οὗτοι δὲ κατέμειναν, καὶ οἱ τούτων ὑπήκοοι. Οἱ δὲ ἄλλοι πάντες φαιδρῶς καὶ προθύμως ἐξωρμῶντο, ἅτε οὐκ ἀνάγκῃ, ἀλλ᾽ ἐθελούσιοι καὶ χάριτος ἕνεκα ἐξιόντες. Ἐπειδὴ δὲ ἔξω ἦσαν, πρῶτον μὲν πρὸς τοὺς Μήδους ἐξελθὼν ἐπῄνεσέ τε αὐτοὺς, καὶ ἐπηύξατο, μάλιστα μὲν θεοὺς αὐτοῖς ἵλεως ὄντας ἡγεῖσθαι καὶ σφίσιν, ἔπειτα δὲ καὶ αὐτὸς δυνηθῆναι χάριν αὐτοῖς ταύτης τῆς προθυμίας ἀποδοῦναι. Τέλος δ᾽ οὖν εἶπεν ὅτι ἡγήσοιντο μὲν

itidem suis cum copiis; Medorum autem alii, quòd pueri cum Cyro puero amicitiam contraxerant, prodiêre; alii, quòd cum eo in venationibus consuetudine congressi, mores ipsius admirati fuissent; alii, quòd gratiam ipsi haberent, qui metum eis ingentem depulisse videretur; alii, spe conceptâ, quòd *Cyrus* virum se virtute præditum præberet, eum etiam felicem valdéque magnum aliquando futurum; alii verò, si qua in se, dum apud Medos educaretur, contulerat beneficia, pro his vicissim ei rem gratam facere volebant; (& multis *sanè* multa commoda, quæ ejus erat humanitas, apud avum confecerat) multi etiam, cùm Hyrcanios cernerent, & rumor esset diditus, *hos* ad multa bona *eis* duces futuros, illâ ipsâ de causâ proficiscebantur, ut aliquid consequerentur. Atque itâ *factum, ut* & Medi prope universi prodirent, extra eos, quicunque Cyaxari forte erant contubernales; hi enim, cum subjectis imperio suo, manebant. Cæteri omnes lætis alacribúsque animis illinc profecti sunt, utpote qui non coacti, sed sponte suâ gratificandíque studio prodirent. Cùm verò jam egressi essent, primùm Medos adiit, iisque collaudatis precatus est, maximè quidem ut dii propitii & ipsis & sibi duces essent, deinde ut & ipse gratiam iis pro hoc studio referre posset. Tandem pedi-

1. Εἴ τινι &c.] Sic editi, quos vidi, omnes: quorum tamen margines dant εἴ τι ἀγαθὸν τῳ συνέπραξεν. MS. autem Bodl. εἴ τινι ἀγαθόν τι συνέπραξεν. At nihil est, quòd lectionem vulgatam loco moveamus.

αὐτοῖς οἱ πεζοὶ, ἐκείνους δὲ ἕπεσθαι σὺν τοῖς ἵπποις ἐκέλευσε· καὶ ὅπου ἂν ἢ ἀναπαύωνται ἢ ἐπίσχωσι τῆς πορείας, ἐκέλευσεν αὐτοῖς πρὸς ἑαυτὸν παρελαύνειν τινὰς, ἵνα εἰδῶσι τὸ ἀεὶ καίριον.

Εκ τούτου ἡγεῖσθαι ἐκέλευσε τοὺς Υρκανίους. Καὶ οἳ ἠρώτων, Τί δὲ οὐκ ἀναμένεις, ἔφασαν, τοὺς ὁμήρους ἕως ἂν ἀγάγωμεν, ἵνα καὶ σὺ ἔχων τὰ πιστὰ παρ' ἡμῶν πορεύῃ; Καὶ τὸν ἀποκρίνασθαι λέγεται, Εννοῶ γὰρ, φάναι, ὅτι ἔχομεν πάντες τὰ πιστὰ ἐν ταῖς ἡμετέραις ψυχαῖς καὶ ταῖς ἡμετέραις χερσίν. Οὕτω γὰρ δοκοῦμεν παρεσκευάσθαι, ὡς, ἐὰν μὲν ἀληθεύητε, ἱκανοὶ εἶναι ἡμᾶς εὖ ποιεῖν· ἐὰν δὲ ἐξαπατᾶτε, οὕτω νομίζομεν ἔχειν, ὡς μὴ ἡμᾶς ἐφ' ὑμῖν γενέσθαι, ἀλλὰ μᾶλλον, ἐὰν οἱ θεοὶ βούλωνται, ὑμᾶς ἐφ' ἡμῖν γενήσεσθαι. Καὶ μέντοι, ἔφη, ὦ Υρκάνιοι, ἐπειδήπερ φατὲ ὑστάτους πορεύεσθαι τοὺς ὑμετέρους, ἐπειδὰν ἴδητε αὐτοὺς, σημαίνετε ἡμῖν [1] ὅτι οἱ ὑμέτεροί εἰσιν, ἵνα φειδώμεθα αὐτῶν. Ακούσαντες ταῦτα οἱ Υρκάνιοι, τὴν μὲν ὁδὸν ἡγοῦντο, ὥσπερ ἐκέλευε, τὴν δὲ ῥώμην τῆς ψυχῆς ἐθαύμαζον· καὶ οὐχὶ τοὺς Ασσυρίους, οὐδὲ τοὺς Λυδοὺς, οὐδὲ τοὺς συμμάχους ἑαυτῶν ἔτι ἐφοβοῦντο, ἀλλὰ μὴ

tes præituros dixit, útque cum equis ipsi sequerentur imperavit: ac ubi vel requiescerent vel in itinere subsisterent, præcepit iis ut ad se quidam equis adveherentur, ut quid pro tempore quolibet fieri oporteret cognoscerent.

Secundùm hæc jussit Hyrcanios præire. Et illi interrogantes, Cur non expectas, inquiunt, donec obsides adducamus, ut & tu fidei pignoribus à nobis *prius* acceptis progrediaris? *Cyrus ibi* respondisse fertur, Equidem cogito, inquit, nostris in animis manibúsque nostris fidei nos omnes habere pignora. Sic enim instructi *nobis* videmur, ut, vera si dicatis, nobis adsit beneficiis vos adficiendi facultas: sin fraude uti velitis, ità nos comparatos existimamus, ut minimè nos in potestate vestrâ, sed vos potiùs in nostrâ, diis volentibus, futuri sitis. Et verò Hyrcanii, ait, quia postremo loco vestros proficisci dicitis, ubi eos videritis, significate nobis illos esse vestros, iis utì parcamus. Hæc cùm audissent Hyranii, & præeundo itineris se duces præstabant, quemadmodùm mandârat, & animi robur admirabantur; neque jam Assyrios, neque Lydos, neque socios ipsorum ampliùs metuebant, sed *hoc unum* nè

1 Ὅτι οἱ ὑμέτεροι] A quibusdam libris abest articulus iste: illum autem præstant MS. Bodl. Stephanus & Leunclavius, qui tamen illi notam apposuerunt. Sed, non minùs placet articulus hoc in loco positus, quàm in isto paulò post sequenti, λέγουσι τῷ Κύρῳ ὅτι οὗτοί εἰσιν οἱ σφέτεροι. cùm de hâc locutione, οἱ σφέτεροι, nullæ moveantur lites, illam, οἱ ὑμέτεροι, critici frustrà solicitâsse videntur.

παντάπασιν ὁ Κῦρος μικράν τινα ἑαυτῶν οἴοιτο ῥοπὴν εἶναι καὶ παρόντων καὶ ἀπόντων.

Πορευομένων δὲ, ἐπεὶ νὺξ ἐγένετο, λέγεται φῶς τῷ Κύρῳ καὶ τῷ στρατεύματι ἐκ τοῦ οὐρανοῦ προφανὲς γενέσθαι, ὥστε πᾶσι φρίκην μὲν πρὸς τὸ θεῖον ἐγγίγνεσθαι, θάρσος δὲ πρὸς τοὺς πολεμίους. Ως δὲ εὔζωνοί τε καὶ ταχὺ ἐπορεύοντο, εἰκότως πολλήν τε ὁδὸν διήνυσαν, καὶ ἅμα κνέφαι πλησίον γίγνονται τοῦ τῶν Υρκανίων στρατεύματος. Ως δ' ἔγνωσαν οἱ ἄγγελοι, λέγουσι τῷ Κύρῳ ὅτι οὗτοί εἰσιν οἱ σφέτεροι· τῷ τε γὰρ ὑστάτους εἶναι, γιγνώσκειν ἔφασαν, καὶ τῷ πλήθει τῶν πυρῶν. Εκ τούτου πέμπει τὸν ἕτερον αὐτῶν πρὸς αὐτοὺς, προστάξας λέγειν, εἰ φίλοι εἰσὶν, ὡς τάχιστα ὑπαντᾷν τὰς δεξιὰς ἀνατείναντας. Συμπέμπει δέ τινας καὶ τῶν σὺν ἑαυτῷ, καὶ λέγειν ἐκέλευσε τοῖς Υρκανίοις ὅτι ὡς ἂν ὁρῶσιν αὐτοὺς προσφερομένους, οὕτω καὶ αὐτοὶ [1] ποιήσουσιν. Οὕτω δὴ ὁ μὲν μένει τῶν ἀγγέλων παρὰ Κύρῳ, ὁ δὲ προσελαύνει πρὸς τοὺς Υρκανίους.

Εν ᾧ δ' ἐσκόπει τοὺς Υρκανίους ὁ Κῦρος ὅ,τι ποιήσουσιν, ἐπέστησε τὸ στράτευμα· καὶ παρελαύνουσι πρὸς αὐτὸν οἱ τῶν Μήδων προεστηκότες καὶ ὁ Τιγράνης, καὶ ἐρωτῶσι τί δεῖ ποιεῖν. Ο δὲ λέγει αὐτοῖς,

Cyrus omninò parum in ipsis momenti situm existimaret, sive *ei* adessent sive abessent.

Cùm autem, iis progredientibus, nox adpetiisset, traditum est, Cyro & exercitui lucem clarissimam cœlo datam fuisse, *quo factum* ut in animis omnium *quidam* horror erga numen divinum, & in hostes confidentia nasceretur. Et quia expediti celeritérque pergerent, mirum non est si magnum confecissent iter, atque *adeò* cum *ipso* crepusculo prope ab Hyrcaniorum copiis aberant. Id cùm nuntii animadvertissent, Cyrum docent, hos esse suos: nam *hoc* & indè se intelligere aiebant, quòd essent ultimi, & de ignium multitudine. Tum eorum alterum ad ipsos mittit, jubétque dicere, ut si *quidem* essent amici, quàm celerrimè sublatis dextris occurrerent. Quosdam etiam suorum unà mittit, *quibus* præcipit Hyrcaniis dicerent, futurum ut ipsi eodem se gererent modo, quo eos ad se ferri viderent. Atque ità nuntius alter apud Cyrum manet, alter ad Hyrcanios equo provehitur.

Intereà verò, dum quid Hyrcanii facturi essent considerabat Cyrus, exercitum subsistere jussit; & eum adequitant principes Medorum & Tigranes, & quid faciendum sit interrogant. Ille autem dicit iis,

1 Ποιήσουσιν] In nonnullis libris legitur ποιήσωσιν. At Stephanus & Leunclavius omninò rectè scripserunt ποιήσουσι, quod MS. etiam Bodl. exhibet.

Τῦτ' ἐςὶ τὸ πλησίον Υρκανίων ςράτευμα, κ) οἴχεῖαι ὁ ἕτερ☉ τῶν ἀγΓέλων πρὸς αὐτὺς, καὶ τῶν ἡμετέρων τινὲς σὺν αὐτῷ, ἐρῦντες, εἰ φίλοι εἰσὶν, ὑπαντᾷν τὰς δεξιὰς ἀνατείναντας πάντας. Εὰν μὲν ὖν ὕτως ἴωσι, δεξιῦσθε αὐτὺς καθ' ὃν ἂν ᾖ ἕκας☉, κ) ἅμα θαῤῥύνετε· ἐὰν δὲ ὅπλα αἴρωνται, ἢ φεύγειν ἐπιχειρῶσι, τύτων, ἔφη, πρώτων εὐθὺς πείρασθε μηδένα λείπειν. Ο μὲν τοιαῦτα παρήγΓειλεν. Οἱ δὲ Υρκάνιοι ἀκύσαντες τῶν ἀγΓέλων, ἥσθησάν τε, κ) ἀναπηδήσαντες ἐπὶ τὺς ἵππυς παρῆσαν, τὰς δεξιὰς, ὥσπερ εἴρητο, προτείνοντες· οἱ δὲ Μῆδοι ϗ οἱ Πέρσαι ἀντεδεξιῦντό τε αὐτὺς κ) ἐθάῤῥυνον. Εκ τύτυ δὴ λέγει ὁ Κῦρ☉, Ημεῖς μὲν δὴ, ὦ Υρκάνιοι, ἤδη ὑμῖν πιςεύομεν· καὶ ὑμᾶς δὲ χρὴ πρὸς ἡμᾶς ὕτως ἔχειν. Τῦτο δ', ἔφη, ἡμῖν πρῶτον εἴπατε, ὁπόσον ἀπέχει ἐνθένδε ἔνθα αἱ ἀρχαί εἰσι τῶν πολεμίων, κ) τὸ ἄθροον αὐτῶν. Οἱ δὲ ἀπεκρίναντο ὅτι ὀλίγῳ πλέον ἢ παρασάγΓην. Ενταῦθα δὴ λέγει ὁ Κῦρ☉, " Αγετε δὴ, ἔφη, ὦ ἄνδρες Πέρσαι κ) Μῆ-
" δοι, καὶ ὑμεῖς ὦ Υρκάνιοι, (ἤδη γὰρ κ) πρὸς ὑμᾶς ὡς συμμά-
" χυς κ) κοινωνὺς διαλέγομαι) εὖ χρὴ εἰδέναι νῦν ὅτι ἐν τύτῳ
" ἐσμὲν, ἔνθα μαλακισάμενοι μὲν, πάντων ἂν τῶν χαλεπωτάτων
" τύχοιμεν· (ἴσασι γὰρ οἱ πολέμιοι ἐφ' ἃ ἥκομεν) ἢν δὲ κατὰ τὸ
" καρτερὸν ἐμβαλόμενοι ἴωμεν ῥώμῃ κ) θυμῷ ἐπὶ τὺς πολεμίυς,

Agmen hoc proximum Hyrcaniorum eſt, & ad eos nuntiorum alter abiit, cúmque hoc de noſtris aliqui,ildmonituri *eos*, ut ſi *quidem* amici ſint, ſublatis dextris occurrant ómnes. Quapropter ſi hoc modo acceſſerint, dextras eis ſuo quiſque loco porrigite, ſimúlque animum ipſis addite: ſin arma expedierint, aut fugam moliantur, date operam, ait, nè quis ex *hoſtium* primis hiſce ſuperſit. Hujuſmodi quædam præcipiebat *Cyrus*; Hyrcanii verò nuntios cùm audiſſent & gaviſi ſunt, & equis *celeriter* conſcenſis adfuerunt, dextras, utì denuntiatum fuerat, protendentes: & Medi ac Perſæ dextras viciſſim iis porrigebant, atque bono eos animo eſſe jubebant. Deinde Cyrus, Nos quidem, inquit, Hyrcanii, vobis jam fidem habemus; ac vos etiam eodem modo erga nos adfectos eſſe oportet. Verùm hoc primùm nobis dicite, quantum hinc diſtet *is locus* ubi hoſtium principes, & totæ eorum ſunt copiæ. Reſponderunt illi, paulò majus intervallum eſſe paraſangâ. Hic Cyrus, " Agite, ergò,
" inquit, Perſæ, Medi, & vos Hyrcanii, (nam vos etiam tanquam auxi-
" liares & ſocios adloquor) certò *nos* ſcire oportet, eo res noſtras eſſe in
" loco, ut ſi molliter remiſſéque agamus, graviſſima quæque *mala* nobis
" eventura ſint: (nôrunt enim hoſtes quarum rerum causâ huc adveneri-
" mus:) ſin totis viribus inruentes, fortiter animoſéque hoſtes adgrediemur,

" αὐτίκα μάλα ὄψεσθε ὥσπερ δέλων ἀποδιδρασκόντων κ) εὑρη-
" μένων, τὲς μὲν ἱκετεύοντας αὐτῶν, τὲς δὲ φεύγοντας, τὲς δ'
" ἐδὲ ταῦτα φρονεῖν δυναμένες. Ητ]ημένοι τε γὰρ ὄψονται ἡμᾶς,
" καὶ ἔτε οἰόμενοι ἥξειν, ἔτε συντεταγμένοι, ἔτε μάχεσθαι πα-
" ρεσκευασμένοι, κατειλημμένοι ἔσονται. Εἰ ἒν ἡδέως βελοίμεθα
" κ) δειπνῆσαι κ) νυκτερεῦσαι κ) βιοτεύειν τὸ ἀπὸ τῆδε, μὴ δῶ-
" μεν αὐτοῖς σχολὴν μήτε βελεύσασθαι, μήτε παρασκευάσασθαι
" μηδὲν ἀγαθὸν ἑαυτοῖς, μηδὲ γνῶναι πάμπαν ὅτι ἄνθρωποί
" ἐσμεν· ἀλλὰ γέῤῥα κ) κοπίδας κ) σαγάρεις ἅπαντα κ) πληγὰς
" ἥκειν νομιζόντων. Καὶ ὑμεῖς μὲν, ἔφη, ὦ Υρκάνιοι, ὑμᾶς
" αὐτὲς προπετάσαντες ἡμῶν, [1] προπορεύεσθε ἔμπροσθεν, ὅπως
" τῶν ὑμετέρων ὅπλων ὁρωμένων λανθάνωμεν ὅτι πλεῖστον χρόνον.
" Επειδὰν δ' ἐγὼ πρὸς τῷ στρατεύματι γένωμαι τῶν πολεμίων,
" παρ' ἐμοὶ μὲν καταλείπετε ἕκαστοι τάξιν ἱππέων, ὡς, ἐάν τι
" δέῃ, χρῶμαι μένων παρὰ τὸ στρατόπεδον. Υμῶν δὲ οἱ μὲν ἄρ-
" χοντες καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἐν τάξει ἐλαύνετε ἀθρόοι, εἰ σω-
" φρονεῖτε, ἵνα μήποτε ἀθρόῳ τινὶ ἐντυχόντες ἀποβιασθῆτε·
" τοὺς δὲ νεωτέρους ἐφίετε διώκειν· ἔτοι δὲ καινόντων· τῦτο γὰρ

" illicò videbitis, eorum, servorum fugitivorum more qui reperiuntur,
" alios supplicare, alios fugere, alios nè ad hæc quidem posse animos
" intendere. Nam victi nos adspicient, & neque fore ut advente-
" mus existimantes, neque in ordines dispositi, neque ad pugnam pa-
" rati deprehendentur. Quamobrem si suaviter & cœnare & noctem
" *hanc* exigere & vivere deinceps volumus, nè demus eis deliberandi
" otium, neque parandi quidquam, quod ipsis ex usu sit, & nè omnino
" animadvertendi quidem quòd homines simus: sed non nisi scuta, &
" copidas, & secures, & plagas venisse putent. Et vos quidem, Hyr-
" canii, ait, vosmet nobis prætendendo, antecedite, quò vestris ar-
" mis conspectis quàm longissimo tempore hostes fallere possimus. Ve-
" rùm ubi ad hostium ego copias pervenero, cohortem equitum apud
" me singuli relinquite, ut eorum operâ, si quid opus fuerit, *ipse*
" apud exercitum manens utar. Vos autem qui principes estis et
" ætate provectiores, ordinibus servatis conferti procedite, si sapitis, ut
" nè in confertas *hostium* copias delapsi per vim repellamini: juniori-
" bus persequendi potestatem facite; iique *adeò hostes* occidant: nam id

1 Προπορεύεσθε ἔμπροσθεν] Simili planè modo πλεονάζει adverbium ἔμπροσθεν, Luc. xix. 4. Καὶ προδραμὼν ἔμπροσθεν, ἀνέβη &c. Itaque Beza non audiendus est, qui Compiutensis N. T. editiones & MSti cujusdam codicis auctoritate nixus, frustràque de pleonasmo adverbii ἔμπροσθεν minimè insolenti sollicitus, προσδραμὼν ἔμπροσθεν, potiùs quam, προδραμὼν ἔμπροσθεν, amplectendum putavit.

" ἀσφαλέστατον νῦν ὡς ἐλαχίστους τῶν πολεμίων λείπειν. [1] Ην δὲ
" (τὸ πολλοῖς δὴ συμβεβηκὸς κρατοῦσι) τὴν τύχην ἀνατρέψαι γίγ-
" νηται, φυλάξασθαι δεῖ τὸ ἐφ' ἁρπαγὴν τραπέσθαι· ὡς ὁ τοῦτο
" ποιῶν οὐκέτι ἀνήρ ἐστιν, ἀλλὰ σκευοφόρος, καὶ ἔξεστι τῷ βουλο-
" μένῳ ἤδη χρῆσθαι τούτῳ ὡς ἀνδραπόδῳ. Εκεῖνο δὲ χρὴ γνῶναι,
" ὅτι οὐδέν ἐστι κερδαλεώτερον τοῦ νικᾷν. [2] Ο γὰρ κρατῶν ἅμα
" πάντα συνήρπακε, καὶ τοὺς ἄνδρας, καὶ τὰς γυναῖκας, καὶ τὰ
" χρήματα, καὶ πᾶσαν ἅμα τὴν χώραν. Πρὸς ταῦτα τοῦτο μόνον
" ὁρᾶτε, ὅπως τὴν νίκην διασώσωμεν· ἐν γὰρ ταύτῃ καὶ αὐτὸς ὁ
" ἁρπάζων ἔχεται. Καὶ τοῦτο ἅμα διώκοντες μέμνησθε, ἥκειν
" πάλιν ὡς ἐμὲ ἔτι φωτὸς ὄντος· ὡς σκότους γενομένου οὐδένα ἔτι
" προσδεξόμεθα."

Ταῦτα εἰπὼν ἀπέπεμψεν εἰς τὰς τάξεις ἑκάστους, καὶ ἐκέλευσεν ἅμα πορευομένους τοῖς αὑτοῦ ἕκαστον δεκαδάρχοις ταῦτα σημαίνειν·

" tutissimum hoc fuerit tempore, ut ex hostibus quàm paucissimos su-
" perstites relinquamus. Quòd si accidat (id quod multis usu venit,
" qui rerum potiuntur) ut evertamus *ipsorum* fortunam, cavendum
" erit, nè ad prædam nos conferamus: nam qui hoc facit non ampliùs
" vir est & *miles*, sed sarcinarius calo, atque hunc *adeò* utì mancipium
" tractare cuivis licet. Illud autem sciamus oportet, victoriâ nihil esse
" quæstuosius. Nam qui victor est, is simul omnia corripit, & viros,
" & mulieres, & opes, & regionem simul universam. Ad hæc unicum
" illud videte, ut victoriam conservemus: quippe quâ etiam raptor
" ipse continetur. Hoc quoque inter persequendum memineritis, ut
" ad me, dum adhuc lucebit, redeatis: nam postquam tenebræ acces-
" serint, neminem ampliùs admissuri sumus."

Hæc loquutus unumquemque suos ad ordines dimisit, simúlque edixit, *ad suos* cùm venissent, decurionibus suis hæc quisque significarent:

1 Ην δὲ (τὸ &c.] Sic in plerisque editis & MSto Bodl. legitur & distinguitur hic locus. Leunclavius autem dat, Ην δὲ πολλαῖς δὴ συμβεβηκὸς κρατοῦσι, τὴν &c. At neque hæc, neque recepta quidem mihi arridet lectio. Stephanus verba ista depravata, ut opinor, existimans, in margine editionis suæ Latinæ rejicit nos ad annotationes, in quibus tamen de hoc toto loco silentium est. Ego sanè Mureto libenter accederem, qui itâ legendum censuit, Ην δὲ, ὃ πολλαῖς ἤδη συμβέβηκε κρατοῦσι, τὴν νίκην ἀνατρέψαι φυλάξασθαι δεῖ, τὸν ἐφ' ἁρπαγὴν τραπέσθαι. Illud autem τὴν τύχην ferri potest, sed νίκην mavult Muretus: cujus ex sententiâ hoc dicit Cyrus. " Unum eis cavendum esse, nè " cùm superiores esse cœperint, conver- " tantur ad prædam, & ad spolianda oc- " cisorum corpora: eo enim modo mul- " tis contigisse, ut cùm jam vincerent, " victoria ipsis è manibus elaberetur." Ejus autem rei crebra sunt in Historiis exempla. Adi sis Diodor. Sic. lib. 16. p. 423. & Platonem de *Repub.* lib. 5. p. 376. *edit. Cant.* Qui verò legerant ἦν pro ἐν, & ἀναστρέψαι pro ἀνατρέψαι, addidisse posteà de suo illud γίγνηται videntur.

2 Ο γὰρ κρατῶν &c.] Sic Alexander suos etiam, ut eorum incitaret animos, adlocutus est milites: *omnia victoriâ parari.* Curt. lib. 3. c. 10. Et Cyrus jam antea lib. 2. p. 110.

(ἐν μετώπῳ γὰρ οἱ δεκάδαρχοι ἦσαν, ὥστε ἀκούειν) τοὺς δὲ δεκαδάρχους τῇ δεκάδι ἕκαστον κελεύειν παραγγέλλειν. Ἐκ τούτου προηγοῦντο μὲν οἱ Ὑρκάνιοι, [1] αὐτὸς δὲ τὸ μέσον ἔχων σὺν τοῖς Πέρσαις ἐπορεύετο· τοὺς δὲ ἱππέας ἑκατέρωθεν, ὥσπερ εἰκός, παρέταξε. Τῶν δὲ πολεμίων, [2] ἐπεὶ σαφὲς ἐγένετο, οἱ μὲν ἐθαύμαζον [3] τὰ ὁρώμενα, οἱ δὲ ἐγίνωσκον ἤδη· οἱ δ' ἤγγελλον, οἱ δ' ἐβόων, οἱ δὲ ἔλυον ἵππους· οἱ δὲ συνεσκευάζοντο, οἱ δ' ἐρρίπτουν τὰ ὅπλα ἀπὸ τῶν ὑποζυγίων, οἱ δ' ὡπλίζοντο· οἱ δὲ ἀνεπήδων ἐπὶ τοὺς ἵππους, οἱ δὲ ἐχαλίνουν· οἱ δὲ τὰς γυναῖκας ἀνεβίβαζον ἐπὶ τὰ ὀχήματα· οἱ δὲ τὰ πλείστου ἄξια ἐλάμβανον, ὡς διασωσόμενοι, οἱ δὲ κατορύττοντες τὰ τοιαῦτα ἡλίσκοντο· οἱ δὲ πλεῖστοι εἰς φυγὴν ὥρμων. Οἴεσθαι δὲ χρὴ καὶ ἄλλα πολλά τε καὶ παντοδαπὰ ποιεῖν αὐτούς· πλὴν ἐμάχετο οὐδείς, ἀλλ' ἀμαχητὶ ἀπώλοντο.

(nam quia in fronte decuriones erant, audire poterant) decurionum verò quemque juberent *eadem* decuriæ ſuæ denuntiare. Secundùm hæc antecedebant Hyrcanii, ipſe cum Perſis medium *agmen* tenens iter faciebat; equitéſque in utrumque latus, ceu par erat, inſtructos collocavit. Cùm autem illuxiſſet, hoſtium alii obſtupuerunt eis quæ cernebantur, alii jam *quid ageretur*, animadvertebant; alii *comperta* nuntiabant, vociferabantur alii, alii ſolvebant equos; alii vaſa colligebant, alii de jumentis arma dejiciebant, alii armis ſe inſtruebant; alii in equos inſiliebant, alii frenos eis injiciebant; alii in vehicula uxores imponebant; alii res maximi pretii ſumebant, tanquam *eas* conſervaturi, deprehendebantur alii, qui hujuſmodi res defodiebant; maxima verò pars in fugam ruebat. Alia etiam multa variáque *tunc* feciſſe eos exiſtimandum eſt; extra *illud unum*, quod nemo pugnabat, ſed ſine prælio peribant.

1 Αὐτὸς δὲ τὸ μέσον &c.] Medium ſanè potiſſimùm in acie locum Perſarum regem tenuiſſe docet Xenophon, ἀναβ. lib. 1. p. 157. ibidemque rationem etiam hujus tradit conſuetudinis: Cyrum etiam ſategiſſe narrans, quid rex in prælio ageret, addit; καὶ γὰρ ᾔδει αὐτὸν ὅτι μέσον ἔχοι τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος. Καὶ πάντες δὲ οἱ τῶν βαρβάρων ἄρχοντες μέσον ἔχοντες τὸ αὑτῶν ἡγοῦντο, νομίζοντες οὕτως ἐν ἀσφαλεστάτῳ εἶναι ἢν ἡ ἰσχὺς αὐτῶν ἑκατέρωθεν ᾖ, καὶ εἴ τι παραγγεῖλαι χρῄζοιεν, ἡμίσει ἂν χρόνῳ αἰσθάνεσθαι τὸ στράτευμα. Καὶ βασιλεὺς δὴ τότε μέσον ἔχων τῆς ἑαυτοῦ στρατιᾶς ὅμως &c. Quem locum Xenophontéum reſpexiſſe videtur *Arrianus* de exped. lib. 2. pag. 74. Αὐτὸς δὲ Δαρεῖος τὸ μέσον εἶχε πάσης τάξεως ἐπεῖχε, καθάπερ νόμος τοῖς Περσῶν βασιλεῦσι τετάχθαι· καὶ τὸν νοῦν τῆς τάξεως ταύτης Ξενοφῶν ὁ τοῦ Γρύλλου ἀναγέγραφεν. Eum morem agnoſcit & Lucianus, in dialogo qui Πλοῖον ἢ Εὐχαὶ inſcribitur. Ἀλλὰ σὺ μὲν ἄρχε τῆς ἵππου, Λυκῖνος δὲ ἐχέτω τὸ δεξιὸν κέρας, Τιμόλαος ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου τετάχθω. Ἐγὼ δὲ ἐς κατὰ μέσον, ὡς νόμος βασιλεῦσι τῶν Περσῶν, ἐπειδὰν &c. p. 941, & ſeq. *edit. Par.*

2 Ἐπεὶ σαφὲς] Sic in editis omnibus legitur, MS. autem Bodl. dat ἐπεὶ φῶς ἐγένετο, quod & editorum margines exhibere ſolent, & præ receptâ quidem lectione placet.

3 Τὰ ὁρώμενα] Stephanus habet τὰ δρώμενα, eâ, quam retinuimus, voce in marginem rejectâ. Quia et MS. Bodl. in margine agnoſcit δρώμενα, cui tamen vulgatam lectionem non poſthabendam cenſuimus.

Κροῖσος δὲ ὁ Λυδῶν βασιλεὺς, ὡς θέρος ἦν, τάς τε [1] γυναῖκας ἐν ταῖς ἁρμαμάξαις προαπεπέμψατο τῆς νυκτὸς, ὡς ἂν ῥᾷον πορεύοιντο κατὰ τὸ ψῦχος, καὶ αὐτὸς ἔχων τοὺς ἱππέας ἐπηκολούθει. Καὶ τὸν Φρύγα ταυτά φασι ποιῆσαι, τὸν τῆς παρ' Ἑλλήσποντον ἄρχοντα Φρυγίας. Ὡς δὲ παρῄσθοντο τῶν φευγόντων καὶ καταλαμβανόντων ἑαυτοὺς, πυθόμενοι τὸ γιγνόμενον, ἔφευγον δὴ καὶ αὐτοὶ κατὰ κράτος. Τὸν δὲ τῶν Καππαδοκῶν βασιλέα [2] καὶ τὸν τῶν Ἀραβίων ἔτι ἐγγὺς ὄντας καὶ ὑποστάντας ἀθωρακίστους [3] κατακαίνουσιν οἱ Ὑρκάνιοι. Τὸ δὲ πλεῖστον ἦν τῶν ἀποθανόντων Ἀσσυρίων καὶ Ἀραβίων· ἐν γὰρ τῇ ἑαυτῶν ὄντες χώρᾳ, [4] ἀσυντονώτατα πρὸς τὴν πορείαν εἶχον. Οἱ μὲν δὴ Μῆδοι καὶ Ὑρκάνιοι, οἷα δὴ εἰκὸς [5] κρατοῦντες,

Crœsus autem Lydorum rex, & mulieres, quòd æstas esset, noctu harmamaxis præmiserat, ut in frigore faciliùs iter facerent, & ipse cum equitatu subsequebatur. Eadem etiam Phrygem illum fecisse perhibent, qui *sitæ* ad Hellespontum Phrygiæ imperabat. Verùm ubi fugere quosdam & ad se jam pervenire senserunt, comperto quid fieret, etiam ipsi summâ virium contentione fugerunt. Cappadocum autem regem & Arabum, qui prope adhuc erant, & inermes subsistebant, Hyrcanii trucidant. Qui verò interficiebantur, maximâ ex parte Assyrii erant & Arabes: nam quòd in suâ *jam* essent regione, lentissimè progrediebantur. Ac Medi quidem & Hyrcanii hujusmodi quædam, inter persequendum,

1 Γυναῖκας ἐν &c.] De *harmamaxis* videsis quæ notavimus lib, 3. p. 133.

2 Καὶ τὸν τῶν] Leunclavius dat Καππαδοκῶν βασιλέα καὶ Ἀραβίων, utroque articulo in margine tantùm expresso. In aliis libris posterior comparet articulus; Stephanus autem priorem quoque reponendum conjecit. Et hujus quidem lectionis MStum Bodl. fidejussorem damus.

3 Κατακαίνουσιν] Leunclavium secuti & lectionem marginis tum MSti Bodl. tum editorum melioris notæ omnium, sic rescripsimus. Illud autem ἀποκλίνουσι, quod est in omnibus ferè vulgatis, margini primò illitum fuisse videtur, ad explicandum κατακαίνουσι, minùs vulgo notum: quod librarii non glossema, sed veram esse lectionem rati, in contextum tandem recipiendum putârunt. Quo factum, ut antiquo verbo in marginem rejecto, novum intruserint, quod prioris duntaxat explicatio erat. Eadem autem verba mox iterum inter se permutata occurrunt, rectéque adeò Leunclavius pro ἀποκλίνειν, quod vulgò legitur, κατακαίνειν reposuit.

4 Ἀσυντονώτατα] Quidam libri habent συντονώτατα, quod cùm loco non conveniat, rectè Leunclavius & Stephanus reposuerunt ἀσυντονώτατα. Hanc autem veram esse scripturam tum res ipsa, tum versiones Philelphi & Camerarii suadent; ille enim, *l.ntè admodùm incedebant*; hic, *minimè festinanter*, vertit. Stephanus sanè Philelphum σχολαιότατα legisse primùm ratus est; id verò cùm à vulgatâ lectione longiùs recedat, Leunclavianam conjecturam, quam & ipse Stephanus tandem probavit, omninò sequendam duximus. Nam, minimâ mutatione factâ ἀσυντονώτατα pro συντονώτατα reponi potest. *Christophorus* quidem *Rufus* multa, in *Antexeg.* ad vulgatam lectionem tuendam adfert: sed nos Stephanum & Leunclavium veram vocem restituisse, eósque adeò sequendos esse, putamus.

5 Εἰκὸς κρατοῦντες] Sic edidêre Stephanus et Leunclavius; nec aliter dat MS. Bodl. In aliis verò libris legitur, οἷα δὴ εἰκὸς κρατοῦντας, non minùs, ni fallor, commodè; si modò eam tollamus distinctionem, quam inter εἰκὸς et κρατοῦντες Leunclavius Stephanusque posuère,

τοιαῦτα ἐποίουν διώκοντες. Ὁ δὲ Κῦρος τοὺς παρ' ἑαυτῷ ἱππέας καταλειφθέντας περιελαύνειν ἐκέλευσε τὸ στρατόπεδον, καὶ εἴ τινας σὺν ὅπλοις ἐξιόντας ἴδοιεν, κατακαίνειν· τοῖς δ' ὑπομένουσιν ἐκήρυξεν, ὁπόσοι τῶν πολεμίων στρατιωτῶν ἦσαν ἱππεῖς, ἢ πελτασταὶ, ἢ τοξόται, ἀποφέρειν τὰ ὅπλα συνδεδεμένα, τοὺς δὲ ἵππους ἐπὶ ταῖς σκηναῖς καταλιπεῖν· ὅστις δὲ μὴ ταῦτα ποιήσῃ αὐτίκα τῆς κεφαλῆς [1] στερηθήσεσθαι· τὰς δὲ κοπίδας προχείρους ἔχοντες, ἐν τάξει περιΐστασαν. Οἱ μὲν δὴ τὰ ὅπλα ἔχοντες, ἐρρίπτουν ἀποφέροντες εἰς ἓν χωρίον ὅποι ἐκέλευσε· καὶ ταῦτα μὲν οἷς ἐπέταξεν ἔκαιον.

Ὁ δὲ Κῦρος ἐνενόησεν ὅτι ἦλθον μὲν οὔτε σῖτα οὔτε ποτὰ ἔχοντες, ἄνευ δὲ τούτων οὔτε στρατεύεσθαι δυνατὸν, οὔτε ἄλλο οὐδὲν ποιεῖν. Σκοπῶν δὲ ὡς ἂν ταῦτα τάχιστα καὶ κάλλιστα γένοιτο, ἐνθυμεῖται ὅτι ἀνάγκη πᾶσι τοῖς στρατευομένοις ἐστὶν εἶναί τινα ὅτῳ, καὶ σκηνῆς μελήσει, καὶ ὅπως τὰ ἐπιτήδεια

qualia victores *facere* consentaneum est, patrabant. Cyrus autem equites apud se relictos castra circumequitare jussit, & si quos armatos exire viderent, *eos* occidere: remanentibus verò per præconem edicebat, ut quicunque milites hostium vel equites essent, vel peltastæ, vel sagittarii, arma colligata adferrent, equis ad tabernacula relictis: hæc autem quicunque non faceret, mox capite plecteretur: & cum strictis copidibus in ordine circumsteterunt. Itaque ii, quibus erant arma, unum in locum *illa* asportata abjiciebant, ubi *Cyrus* jusserat; & ea quidem concremabant illi, quibus hoc negotii dederat.

Cyrum autem cogitatio subît, se neque esculentis neque potulentis instructos venisse, sine quibus nec ulla suscipi expeditio, nec fieri quicquam aliud queat. Et cùm consideraret quo pacto hæc & celerrimè & rectissimè parari possent; animadvertit, omnibus militantibus opus esse quodam, cui & tabernaculum curæ foret, atque ut res necessariæ

1 Στερηθήσεσθαι· τὰς &c.] Inter hæc verba Leunclavius aliquid desiderari putat, atque hoc fortasse modo scriptum fuisse conjicit: Οἱ μὲν οὖν ἱππεῖς περιήλαυνον τὸ στρατόπεδον, τὰς δὲ κοπίδας &c. Spectant enim hæc, inquit, ad illud Cyri mandatum, pauló ante verbis his à Xenophonte commemoratum; τοὺς παρ' ἑαυτῷ ἱππέας περιελαύνειν ἐκέλευσε τὸ στρατόπεδον. Stephanus autem Leunclaviana additamenta nolens amplecti, aliud remedium invenit, quo huic loco consular, τὰς δὴ κοπίδας, scribendo: vel potiùs, οἱ μὲν οὖν τὰς κοπίδας. Addit etiam, incommodum hoc de Leunclavianâ lectione emergere, quod dicitur, περιήλαυνον τὸ στρατόπεδον, *circum castra vehebantur equites*, cum sequatur περιέστασαν *circumsteterunt*. At verò, respondet Leunclavius, parebant Cyri mandato equites, ὡς περιελαύνειν ἐκέλευσε τὸ στρατόπεδον, ac deinde ἐν τάξει περιέστασαν. Mihi quidem locus videtur mutilus; nam particulæ δὲ ea est vis, ut aliquid præcessisse ostendat. Et voces istæ, quas adjectas vult Leunclavius, ad supplendum hiatum aptæ satis videntur.

παρεσκευασμένα τοῖς στρατιώταις εἰσιοῦσιν ἔσαι. [1] Καὶ τοίνυν ἔγνω ὅτι τούτους εἰκὸς μάλιστα πάντων ἐν τῷ στρατοπέδῳ νῦν καταλῆφθαι ἂν ἦν, διὰ τὸ ἀμφὶ συσκευασίαν ἔχειν· ἐκήρυττε δὴ παρεῖναι πάντας τοὺς ἐπιτρόπους· εἰ δέ που μὴ εἴη ἐπίτροπος, τὸν πρεσβύτατον ἀπὸ σκηνῆς· τῷ δὲ ἀπειθοῦντι πάντα τὰ χαλεπὰ ἀνεῖπεν. Οἱ δὲ, ὁρῶντες καὶ τοὺς δεσπότας πειθομένους, ταχὺ ἐπείθοντο. Ἐπεὶ δὲ παρεγένοντο, πρῶτον μὲν ἐκέλευσε καθίζεσθαι αὐτῶν οἷς ἐςὶ πλέον ἢ δυοῖν μηνῶν ἐν τῇ σκηνῇ τὰ ἐπιτήδεια. Ἐπεὶ δὲ τούτους εἶδεν, αὖθις ἐκέλευσεν οἷς μηνὸς ἦν· ἐν δὲ τούτῳ σχεδὸν σύμπαντες ἐκαθίζοντο. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἔμαθεν, εἶπεν ὧδε αὐτοῖς, "Ἄγετε τοίνυν, ἔφη, ὦ ἄνδρες, οἵτινες ὑμῶν τὰ μὲν κακὰ μισεῖτε, ἀγαθοῦ δέ τινος παρ' ἡμῶν βούλεσθ' ἂν τυγχάνειν, ἐπιμελήθητε προθύμως ὅπως διπλάσια ἐν τῇ σκηνῇ ἑκάςῃ σιτία καὶ ποτὰ παρεσκευασμένα ᾖ τοῖς δεσπόταις καὶ τοῖς οἰκέταις, ἢ ἃ καθ' ἡμέραν ἐποιεῖτε· καὶ τἄλλα δὲ πάντα ὁπόσα καλὴν δαῖτα παρέξει, ἕτοιμα ποιεῖτε· ὡς αὐτίκα μάλα παρέσονται ὁπότεροι ἂν κρατῶσι, [2] καὶ ἀξιώσουσιν ἔκπλεω

militibus *in id* intrantibus paratæ essent. Itaque sentiebat verisimile esse id maximè temporis illos in castris deprensos esse, quòd in apparandis rebus *corporibus curandis* necessariis occuparentur: per præcones igitur edixit, ut procuratores *castrenses* omnes adessent, & sicubi procurator nullus esset, maximus natu è tabernaculo *veniret:* ei verò qui non pareret gravissima quæque indixit. Illi autem, cùm etiam dominos *jussis* obtemperare cernerent, statim paruerunt. Et cùm adessent, primùm sedere jussit illos, quibus esset plus quàm in duos menses in tabernaculo commeatus. Hos cùm adspexisset, rursùs *sedere* jussit quibus esset in *unum* mensem *commeatus:* ibi tum ferè omnes simul sederunt. Cùmque hæc comperisset, his eos verbis adlocutus est, "Agite verò, inquit, ô viri, quicunque vestrûm mala exosi estis, & boni quidpiam à nobis consequi cupitis, promptis animis operam date, ut quolibet in tabernaculo cibi ac potûs plus duplo paratum sit & dominis & famulis, quàm quotidiè parare consuevistis: quin & alia parata sint omnia facite, quæcunque dapes effectura sint lautas; quippe mox aderunt, utricunque vicerint, æquúmque putabunt esse,

1 Καὶ τοίνυν ἔγνω &c.] Sic editi simul ac MS. Bodl. nisi quòd in hoc non reperiatur illud ἦν post καταλῆφθαι ἄν. Leunclavius autem existimat, posse multò rectiùs hæc, καὶ τοίνυν ἔγνω, ὅτι εἰκὸς &c. legi; si duntaxat in uno verbo, & in distinguendo, levis immutatio fiat, tali quodam modo; καὶ τοίνυν γνοὺς, ὅτι τούτους εἰκὸς μάλιστα πάντων ἐν τῷ στρατοπέδῳ νῦν καταλῆφθαι ἂν ἦν, διὰ τὸ ἀμφὶ συσκευασίαν ἔχειν, ἐκήρυττε δὴ παρεῖναι &c. Sed, in vulgatâ lectione nihil vitii esse videtur.

2 Καὶ ἀξιώσουσιν] Vulgò, ἀξιώσωσιν. Stephanus rectè ἀξιώσουσιν reposuit; quam scripturam præstat etiam MS. Bodl.

"ἔχειν πάντα τὰ ἐπιτήδεια. Ἴστε οὖν [1] ὅτι συμφέροι ἂν ὑμῖν ἀμέμπτως δέχεσθαι τοὺς ἄνδρας." Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἀκούσαντες, πολλῇ σπουδῇ τὰ παρηγγελμένα ἔπραττον. Ὁ δ' αὖ συγκαλέσας τοὺς ταξιάρχους ἔλεξε τοιάδε·

"Ἄνδρες φίλοι, [2] γιγνώσκομεν ὅτι νῦν ἔξεστιν [3] ἡμῖν προτέροις τῶν ἀπόντων συμμάχων ἀρίστου τυχεῖν, καὶ τοῖς μάλα ἐσπουδασμένοις σιτίοις καὶ ποτοῖς χρῆσθαι· ἀλλ' οὔ μοι δοκεῖ τοῦτ' ἂν τὸ ἄριστον πλέον ὠφελῆσαι ἡμᾶς ἢ τὸ τῶν συμμάχων ἐπιμελεῖς φανῆναι, οὐδ' ἂν αὕτη ἡ εὐωχία ἰσχυροτέρους τοσοῦτον ποιῆσαι ὅσον εἰ δυναίμεθα τοὺς συμμάχους προθύμους ποιεῖσθαι. Εἰ δὲ τῶν νυνὶ διωκόντων [4] καὶ κατακαινόντων τοὺς ἡμετέρους πολεμίους, καὶ μαχομένων εἴ τις ἐναντιοῦται, τούτων δόξομεν οὕτως ἀμελεῖν ὥστε καὶ πρὶν εἰδέναι ὅ,τι πράττουσιν, ἠριστηκότες φαίνεσθαι, ὅπως μὴ αἰσχροὶ μὲν φανούμεθα, ἀσθενεῖς δ' ἐσόμεθα, συμμάχων ἀποροῦντες. Τὸ δὲ τῶν πονούντων καὶ κινδυνευόντων [5] ἐπιμεληθῆναί τινα, ὅπως εἰσιόντες τὰ ἐπιτήδεια ἕξουσιν, αὕτη ἂν ἡμᾶς ἡ θοίνη

"ut res omnes necessarias adfatim habeant. Itaque scire vos volo è re vestrâ futurum, si viros sine querelis exceperitis." Hæc illi cùm audîssent, magno studio imperata faciebant. *Cyrus* autem convocatis cohortium præfectis hujusmodi quædam verba fecit:

"Scimus jam licere nobis, amici, ante absentes socios prandium sumere, cibísque adeò studiosè admodùm paratis ac potu uti: verùm mihi non videtur hoc prandium magis nobis profuturum, quàm si pateat socios nobis curæ fuisse, neque tantas nobis vires additurum esse hoc convivium, quantæ *nobis accessuræ sunt*, si socios *ad nos juvandos* alacres reddere possimus. Quòd si eos, qui jam persequuntur & interficiunt hostes nostros, &, si quis *adhuc* resistit, dimicant, usque adeò negligere videbimur, ut etiam, prius quàm cognoverimus quid rerum agant, nos pransos esse constet, *vereor* ne manifesti simus turpitudinis, &, sociis destituti, vires nostræ debilitentur. At eorum curam gerere qui & labores perferunt & pericula adeunt, ut adventantes *scilicet* res habeant necessarias, hoc *verò* epulum multò nos

1 Ὅτι συμφέροι] Hanc lectionem dant Stephanus, *edit. Eton.* & MS. Bodl. In aliis ferè omnibus libris est, συμφέρει.

2 Γιγνώσκομεν ὅτι] Sic editi omnes, nec aliter MS. Bodl. Stephanus mavult, γιγνώσκω μὲν. At nihil mutandum censeo.

3 Ἡμῖν] Vulgò, ὑμῖν. at lectionem, quàm amplexi sumus, exhibent MS. Bodl. & *edit. Argentor.* eáque meliùs huc, nisi fallor, quàm vulgata illa, quadrat.

4 Καὶ κατακαινόντων] MS. Bodl. habet ἀποκτεινόντων: quòd recepti verbi glossema primùm extitisse videtur. Vide quæ hâc de re notavimus p. 203.

5 Ἐπιμεληθῆναί τινα] Vox ultima in MSto Bodl. non comparet: & potest, ut mihi quidem videtur, sine loci detrimento abesse.

“ πλείω εὐφραίνειν, ὡς ἐγώ φημι, ἢ τὸ παραχρῆμα τῇ γασ-
“ τρὶ χαρίσασθαι. Εννοήσατε δ', ἔφη, ὡς εἰ μηδ' ἐκείνους αἰ-
“ σχυντέον ἦν, οὐδ' ὧς ἡμῖν προσήκει οὔτε πλησμονῆς ποτε, οὔτε
“ μέθης· οὐ γάρ πω διαπέπρακται ἡμῖν ἃ βουλόμεθα, ἀλλ'
“ αὐτὰ πάντα νῦν ἀκμάζει ἐπιμελείας δεόμενα. Εχομεν γὰρ
“ ἐν τῷ στρατοπέδῳ πολεμίους πολλαπλασίους ἡμῶν αὐτῶν, καὶ τούτους
“ λελυμένους· οὓς καὶ φυλάττεσθαι ἴσως ἔτι προσήκει, καὶ φυλάτ-
“ τειν, ὅπως ὦσι καὶ οἱ ποιήσοντες ἡμῖν τὰ ἐπιτήδεια. Ετι δ' οἱ
“ ἱππεῖς ἡμῖν ἄπεισι, φροντίδα παρέχοντες ὅπου εἰσί· κἂν ἔλ-
“ θωσιν, εἰ παραμενοῦσιν. Ωστε, ὦ ἄνδρες, νῦν μοι δοκεῖ τοιοῦ-
“ τον σῖτον προσφέρεσθαι δεῖν ἡμᾶς καὶ τοιοῦτον ποτὸν, ὁποῖόν τις
“ οἴεται μάλιστα σύμφορον εἶναι πρὸς τὸ μήτε ὕπνου, μήτε ἀφρο-
“ σύνης ἐμπίπλασθαι. Ετι δὲ καὶ χρήματα ἐγὼ οἶδα ὅτι πολλὰ ἐν
“ τῷ στρατοπέδῳ ἐστὶν, ὧν οὐκ ἀγνοῶ ὅτι δυνατὸν ἡμῖν (κοινῶν
“ αὐτῶν ὄντων τοῖς συγκατειληφόσι) νοσφίσασθαι ὁπόσα ἂν βου-
“ λώμεθα· ἀλλ' οὔ μοι δοκεῖ τὸ λαβεῖν κερδαλεώτερον εἶναι τοῦ
“ δικαίους φαινομένους ἐκείνοις, τούτῳ πρίασθαι ἔτι μᾶλλον αὐ-
“ τοὺς ἢ νῦν ἀσπάζεσθαι ἡμᾶς. Δοκεῖ δέ μοι, ἔφη, καὶ τὸ νεῖμαι
“ τὰ χρήματα, ἐπειδὰν ἔλθωσι, Μήδοις καὶ Υρκανίοις καὶ Τιγράνῃ

“ magìs exhilaraverit, meâ quidem ſententiâ, quàm ſi ſtatim ea quæ
“ gulæ grata ſunt faciamus. Etiam *hoc* cogitetis *velim*, ut illos maximè
“ revereri non debeamus, *tamen* nè ſic quidem vel ſatietati unquam vel
“ temulentiæ nos indulgere conſentaneum eſſe: necdum enim confeci-
“ mus ea quæ volumus, ſed ea jam omnia curam quæ requirunt & *di-
“ ligentiam*, in ipſo ſunt articulo. Nam in caſtris hoſtes habemus nu-
“ mero plures nobis ipſis, eóſque ſolutos; à quibus forſan adhuc cavere
“ nos convenit, & *eoſdem* cuſtodire, ut ſint qui nobis res neceſſarias pa-
“ rent. Abſunt prætereà à nobis equites, qui ſolicitudinem, quonam ſint
“ in loco, adferunt; ac ſi redeant, manſuríne ſint nobiſcum. Quapropter,
“ viri, meâ quidem ſententiâ, cibus ejuſmodi hoc tempore potúſque no-
“ bis eſt ſumendus, cujuſmodi quis exiſtimet ad hoc maximè idoneum,
“ ut nec ſomno, nec dementiâ repleamur. Scio itidem magnam in
“ *hiſce* caſtris pecuniæ copiam eſſe, de quâ non ignoro fieri poſſe ut
“ nos, (utut illi nobis ſit cum iis qui nobiſcum eam cepêre, communis)
“ quantam voluerimus, avertamus; verùm non quæſtuoſius hoc ego
“ futurum arbitror, ſi *hanc ipſi* ſumamus, quàm ſi juſtos illis nos de-
“ clarantes, ratione hâc id comparemus, ut nos majori quàm modò
“ benevolentiâ complectantur. Etiam pecuniarum, inquit, diviſionem
“ Medis & Hyrcaniis & Tigrani, poſtquam advenerint, permittendam

« ἐπιτρέψαι· κἂν τι μεῖον ἡμῖν δάσωνται, κέρδος ἡγήσασθαι·
« διὰ γὰρ τὰ κέρδη ἥδιον ἡμῖν παραμενοῦσι. Τὸ μὲν γὰρ νῦν
« πλεονεκτῆσαι, ὀλιγοχρόνιον ἂν ἡμῖν τὸν πλοῦτον παράσχοι· τὸ
« δὲ, ταῦτα προεμένους, ἐκεῖνα κτήσασθαι ὅθεν ὁ πλοῦτος φύεται,
« τοῦθ', ὡς ἐγὼ δοκῶ, ἀεναώτερον ἡμῖν δύναιτ' ἂν τὸν πλοῦτον
« καὶ πᾶσι τοῖς ἡμετέροις παρέχειν. Οἶμαι δ', ἔφη, καὶ οἴκοι
« ἡμᾶς τούτου ἕνεκεν ἀσκεῖν καὶ γαστρὸς κρείττους εἶναι καὶ ἀκαίρων
« κερδῶν, ἵν', ὁπότε δέοι, δυναίμεθα αὐτοῖς συμφόρως χρῆσθαι·
« ποῦ δ' ἂν ἐν μείζοσι τῶν νῦν παρόντων ἐπιδειξαίμεθα τὴν παι-
« δείαν, ἐγὼ μὲν οὐχ ὁρῶ."

Ο μὲν οὕτως εἶπε· συνεῖπε δ' αὐτῷ Ὑστάσπας, ἀνὴρ Πέρσης τῶν ὁμοτίμων, ὧδε. Δεινὸν γάρ τ' ἂν εἴη, ὦ Κῦρε, εἰ ἐν θήρᾳ μὲν πολλάκις ἄσιτοι καρτεροῦμεν, ὅπως θηρίον τι ὑποχείριον ποιησώμεθα, καὶ μάλα μικροῦ ἴσως ἄξιον· ὄλβον δὲ ὅλον πειρώμενοι θηρᾷν, εἰ ἐμποδών τι ποιησαίμεθα γενέσθαι ἡμῖν, ἃ τῶν μὲν κακῶν ἀνθρώπων ἄρχει, τοῖς δ' ἀγαθοῖς πείθεται, [1] οὐκ ἂν μὴ πρέποντα ἡμῖν δοκοίημεν ποιεῖν. Ο μὲν Ὑστάσπας δὴ οὕτω συνεῖπεν· οἱ δ' ἄλλοι πάντες ταῦτα συνῄνουν. Ο δὲ Κῦρος εἶπεν, Ἄγετε δὴ, ἔφη,

« arbitror: ac si minus quoque nobis tribuerit, *id ipsum* in lucro ponen-
« dum esse: nam ob hæc lucra libentiùs nobiscum manebunt. Nos hoc
« quidem tempore proprii commodi rationem habere, opes nobis brevi
« temporis spatio duraturas conciliaverit: verùm his neglectis illa parare,
« unde divitiæ nascuntur, hoc *nimirum*, meo judicio, nobis nostrisque
« omnibus opes magìs perennes suppeditare possit. Arbitror autem,
« ait, propterea domi quoque nos & ad gulam & ad quæstûs intem-
« pestivi cupiditatem frænandam adsuefactos, ut iis, cùm usus veniat,
« commodè possimus uti: quibus autem in rebus meliùs quàm in præ-
« sentibus, edere queamus disciplinæ specimen, equidem non video:"

Hoc quidem modo dixit *Cyrus:* ejúsque orationem Hystaspas Persa, unus ex ὁμοτίμων numero, hujusmodi verbis comprobavit: Absurdum nempè fuerit, Cyre, nos in venatione quidem sæpenumerò ciborum ab usu toleranter abstinere, quâdam utì ferâ potiamur, eáque forsan parvi admodùm pretii; at in conatu solidas venandi opes, si nobis ea patiamur esse impedimento, quæ pravis quidem hominibus dominantur, sed bonis cedunt, nos haud videri, quòd minimè nos deceat, facere. Et ità quidem Hystaspas *Cyri* verba adprobavit; cæterique omnes his adsensi sunt. Et Cyrus, Agite ergo, inquit,

1 Οὐκ ἂν μὴ &c.] Particulam negantem ultimam ex conjecturâ reposuit Leunclavius; sine quâ sensus idoneus ex his Hystaspæ verbis haud elici possit. Ea autem hoc modo videntur conjungenda, δεινὸν ἂν εἴη, εἰ οὐκ ἂν δοκοίημεν μὴ πρέποντα ἡμῖν ποιεῖν &c.

ἐπειδὴ ὁμονοῦμεν ταῦτα, πέμψατε ἀπὸ λόχου πέντε ἄνδρας ἕκαστος τῶν σπουδαιοτάτων· οὗτοι δὲ περιιόντες οὓς μὲν ἂν ὁρῶσι πορσύνοντας τὰ ἐπιτήδεια, ἐπαινούντων· οὓς δ' ἀμελοῦντας, κολαζόντων ἀφειδέστερον ἢ ὡς δεσπόται. Οὗτοι μὲν δὴ ταῦτα ἐποίουν.

Τῶν δὲ Μήδων τινὲς ἤδη οἱ μὲν ἁμάξας προωρμημένας καταλαμβάνοντες καὶ ἀποστρέψαντες προσήλαυνον μεστὰς ὧν ἐδεῖτο ἡ στρατιά, οἱ δὲ καὶ ἁρμαμάξας γυναικῶν τῶν βελτίστων, τῶν μὲν, γνησίων, τῶν δὲ, καὶ παλλακίδων, διὰ τὸ κάλλος συμπεριαγομένων· καὶ ταύτας εἰληφότες προσῆγον. [1] Πάντες γὰρ ἔτι καὶ νῦν οἱ κατὰ τὴν Ἀσίαν στρατευόμενοι ἔχοντες τὰ πλείστου ἄξια στρατεύονται, λέγοντες ὅτι μᾶλλον μάχοιντ' ἄν, εἰ τὰ φίλτατα παρείη· τούτοις γάρ φασιν ἀνάγκην εἶναι προθύμως ἀλέξειν. Ἴσως μὲν οὖν οὕτως ἔχει· ἴσως δὲ καὶ ποιοῦσιν αὐτὰ τῇ ἡδονῇ χαριζόμενοι.

Ὁ δὲ Κῦρος, ὁρῶν τὰ τῶν Μήδων ἔργα καὶ Ὑρκανίων, ὥσπερεὶ καταμέμφετο αὑτὸν καὶ τοὺς σὺν αὑτῷ, ὅτι [2] οἱ ἄλλοι τοῦτον τὸν χρόνον ἀκμάζειν τε μᾶλλον ἑαυτῶν ἐδόκουν καὶ προσκτᾶσθαί τι, αὐτοὶ

quando de his eadem est *omnium* nostrûm sententia, mittite de *suo* quisque manipulo viros quinque in primis graves, qui *per castra* circumeuntes collaudent eos, quoscunque res necessarias parare viderint; in negligentes autem nihilo parciùs quàm si ipsorum essent domini, animadvertant. Et hæc quidem illi faciebant.

Medorum verò quidam, cùm partim plaustra, quæ *è castris hostium* dudum excesserant, rebus quibus indigebat exercitus referta, adsequerentur & reverti coëgissent, advecti sunt; partim *harmamaxas* interceptas cum præstantissimis mulieribus, quas vel *conjuges* legitimas, vel concubinas formæ causâ viri secum duxerant, *ad castra* adducebant. Nam hoc etiam tempore Asiatici omnes cùm exercitum in expeditionem educunt, ità solent educere, ut res maximi pretii secum sumant, quippe aiunt se pugnandi fore avidiores, eæ si res adsint, quas carissimas habent: has enim animosè defendendi necessitatem sibi imponi dicunt. Et fortasse quidem ità se res habet; fortassis etiam hæc, voluptati uti indulgeant, faciunt.

Cyrus autem, cùm Medorum & Hyrcaniorum facinora cerneret, *ipse* sibi suisque quasi succensebat, quòd alii hoc ipsos tempore vigore quodam superare viderentur, atque aliquid etiam adquirere, ipsi

1 Πάντες γὰρ ἔτι &c.] Vide quæ adduximus p. 193.

2 Οἱ ἄλλοι τοῦτον] Editi omnes exhibent, οἱ ἄλλοι ἂν τοῦτον. Muretus legendum putat, ἀνὰ τοῦτον &c. At Stephanus vocem istam penultimam rectiùs delendam judicavit: cujus conjecturam MSti Bodl. auctoritate confirmatam, omninò sequendam duximus.

δ' ἐν ἀργοτέρᾳ χώρᾳ ὑποκαταμένειν. Καὶ γὰρ δὴ οἱ ἀπάγοντες, ἀποδεικνύντες Κύρῳ ἃ ἦγον, πάλιν ἀπήλαυνον, μεταδιώκοντες τοὺς ἄλλους· ταῦτα γὰρ ἔφασαν σφίσι προστετάχθαι ποιεῖν ὑπὸ τῶν ἀρχόντων. Δακνόμενος δὴ ὁ Κῦρος ἐπὶ τούτοις, ταῦτα μὲν ὅμως κατεχώριζε· συνεκάλει δὲ πάλιν τοὺς ταξιάρχους, καὶ στὰς ὅπου ἔμελλεν ἂν ἐξακούεσθαι τὰ λεγόμενα, εἶπε τάδε· //

"Οτι μὲν, ὦ ἄνδρες φίλοι, εἰ κατάσχοιμεν τὰ νῦν προφαινόμενα, μεγάλα μὲν ἂν ἅπασι Πέρσαις ἀγαθὰ γένοιτο, μέγιστα δ' ἂν εἰκότως ἡμῖν, δι' ὧν πράσσεται, πάντες, οἶμαι, γινώσκομεν· ὅπως δ' ἂν αὐτῶν ἡμεῖς κύριοι γενοίμεθα, μὴ αὐτάρκεις ὄντες κτήσασθαι αὐτὰ, εἰ μὴ ἔσται οἰκεῖον ἱππικὸν Πέρσαις, τοῦτο οὐκέτι ἐγὼ ὁρῶ. Εννοεῖτε γὰρ δὴ, ἔφη, ἔχομεν ἡμεῖς οἱ Πέρσαι ὅπλα, οἷς δοκοῦμεν τοὺς πολεμίους τρέπεσθαι ὁμόσε ἰόντας· καὶ δὴ τρεπόμενοι, ποίους ἢ ἱππέας, ἢ τοξότας, ἢ πελταστὰς, ἢ ἀκοντιστὰς, ἄνευ ἵππων ὄντες δυναίμεθα ἂν φεύγοντας ἢ λαβεῖν, ἢ [1] κατακαίνειν; Τίνες δ' ἂν φοβοῖντο ἡμᾶς προσιόντες κακουργεῖν ἢ τοξόται, ἢ ἀκοντισταὶ, ἢ ἱππεῖς, εὖ εἰδότες ὅτι οὐδεὶς αὐτοῖς κίνδυνος ὑφ' ἡμῶν κακόν τι παθεῖν

verò loco ab exercendâ induſtriâ remotiori hærere. Etenim qui prædam abducebant, monſtratis Cyro rebus iis quas adferebant, rursùm cæteros perſequuturi *hoſtes* avecti ſunt: hæc enim utì facerent, imperatum ſibi ſuis à præfectis aiebant, Quæ tametſi Cyrum morderent, ſuis tamen ille locis ſingula reponebat; convocabat autem denuò cohortium præfectos, & cùm ibi conſtitiſſet, unde exaudiri quæ dicerentur poſſent, hæc protulit:

"Arbitror ego, amici, vos omnes animadvertere, bona ingentia Perſis univerſis ceſſura, maximáque adeò nobis, ceu par eſt, quorum adquiruntur operâ, ſi *quidem* illa quæ nobis ſunt jam oſtentata obtinuerimus: verùm quo his pacto potiri queamus, cùm virium ſatis ad ea comparanda nobis non ſuppetat, niſi proprius Perſis equitatus fuerit, equidem non video. Nam velim vobis in mentem veniat, ait, nos Perſas inſtructos armis eſſe, quibus hoſtes cominùs *nobiſcum* congreſſos in fugam vertere poſſe videmur: at ubi jam eos in fugam verterimus, quoſnam vel equites, vel ſagittarios, vel peltaſtas, vel jaculatores fugientes aut capere poſſimus, aut interficere, cùm nulli nobis ſint equi? Quinam itidem contra nos tendere formident, ac maleficiis nos vexare, ſive ſagittarii, ſive jaculatores, ſive equites, cùm certò ſciant nihil iis *imminere* periculi, nè à nobis magìs quàm

1 Κατακαίνειν;] Vulgo, Ἀποκτείνειν; Sed Leunclavium ſequendum duximus, ob ationem ſupra adlatam p. 203.

" μᾶλλον ἢ ὑπὸ τῶν πεφυκότων δένδρων; Εἰ δὲ ταῦτα οὕτως
" ἔχει, οὐκ εὔδηλον, ἔφη, ὅτι οἱ νῦν παρόντες ἡμῖν ἱππεῖς νομί-
" ζουσι ταῦτα πάντα ὑποχείρια γιγνόμενα οὐχ ἧττον ἑαυτῶν
" εἶναι ἢ ἡμέτερα; Ἴσως δὲ νὴ Δία καὶ μᾶλλον. Νῦν μὲν οὖν
" οὕτω ταῦτα ἔχει κατ' ἀνάγκην. Εἰ δὲ ἡμεῖς ἱππικὸν κτησαί-
" μεθα μὴ χεῖρον τούτων, οὐ παντάπασιν ἡμῖν καταφανὲς ὅτι
" τοὺς τ' ἂν πολεμίους δυναίμεθα ἄνευ τούτων ποιεῖν ἅπερ καὶ
" νῦν σὺν τούτοις, τούτους τε ἔχοιμεν ἂν τότε μετριώτερον πρὸς
" ἡμᾶς φρονοῦντας; ὁπότε γὰρ ἢ παρεῖναι ἢ ἀπεῖναι βούλοιντο,
" ἧττον ἂν ἡμῖν μέλοι, εἰ αὐτοὶ ἄνευ τούτων ἀρκοῖμεν ἡμῖν αὐ-
" τοῖς. Εἶεν. Ταῦτα μὲν δὴ, οἶμαι, οὐδεὶς ἂν ἀντιγνωμονήσειε
" μὴ οὐχὶ τὸ πᾶν διαφέρειν τῶν Περσῶν γενέσθαι οἰκεῖον ἱππικόν.
" Ἀλλ' ἐκεῖνο ἴσως ἐννοεῖτε, πῶς ἂν τοῦτο γένοιτο. Ἆρ' οὖν σκεψώ-
" μεθα, εἰ βουλοίμεθα καθεστάναι ἱππικὸν, τί ἡμῖν ὑπάρξει,
" καὶ τίνος ἐνδεῖ. Οὐκοῦν ἵπποι μὲν οὗτοι πολλοὶ ἐν τῷ στρατο-
" πέδῳ κατειλημμένοι, καὶ χαλινοὶ οἷς πείθονται, καὶ τἄλλα ὅσα
" δεῖ ἵππους ἔχουσι χρῆσθαι. Ἀλλὰ μὴν καὶ οἷς γε δεῖ ἄνδρα ἱπ-
" πέα χρῆσθαι ἔχομεν, θώρακας μὲν, ἐρύματα τῶν σωμάτων,
" παλτὰ δὲ, οἷς καὶ μεθιέντες καὶ ἔχοντες χρώμεθα ἄν. Τί δὴ τὸ
" λοιπόν; Δηλονότι ἀνδρῶν δεῖ. Οὐκοῦν τοῦτο μάλιστα ἔχομεν·

" à consitis arboribus detrimenti quid accipiant? Quòd si hæc ità se ha-
" beant, annon manifestum est, ait, illos equites qui modò nobiscum
" sunt, existimare universa hæc quæ capta sunt, non minùs sua esse
" quàm nostra; Imò profectò magis etiam fortasse. Et jam sanè hæc
" utì sic se habeant necessarium est. At verò si nos equitatum pare-
" mus nihilo horum *equitatu* deteriorem, annon nobis omninò per-
" spicuum est, futurum, ut & adversùs hostes ea sine his geramus, quæ
" cum his modò gerimus, & ut hos *ipsos* erga nos modestiores expe-
" riamur? nam cùm vel adesse vel abesse velint, minùs curæ nobis erit,
" si nobis ipsis *etiam* absque his facultas res conficiendi nostras abundè
" suppetat. Esto. Nemo certè, ut opinor, contra hanc sententiam re-
" pugnando dubitare possit, quin omninò præstet, Persas proprium sibi
" equitatum parare. Sed illud forsan vobiscum animo cogitatis, quo pacto
" confieri hoc possit. Consideremus itaque, si *quidem* equitatum insti-
" tuere velimùs, quid nobis adsit, quídque desit. Sunt igitur hi *nobis* equi
" multi numero, capti in castris; *sunt* item frena quibus regi solent, cæ-
" teráque omnia quibus ad usum equorum opus est. Quin & illa nobis
" suppetunt, quibus eques uti debet, *nimirum* loricæ, munimenta corpo-
" rum, & palta, quibus & ejaculandis & retentis uti possimus. Quid ergò
" reliquum? Viris nempè *nobis* opus est. Atqui hoc potissimùm habemus;

“ οὐδὲν γὰρ οὕτως ἡμέτερόν ἐστιν ὡς ἡμεῖς ἡμῖν αὐτοῖς. Ἀλλ' ἐρεῖ
“ τις ἴσως ὅτι οὐκ ἐπιστάμεθα. [1] Μὰ Δί'. οὐδὲ γὰρ τῶν ἐπιστα-
“ μένων νῦν, πρὶν μαθεῖν, οὐδεὶς ἠπίστατο. Ἀλλ' εἴποι ἄν τις
“ ὅτι παῖδες ὄντες ἐμάνθανον. Καὶ πότερον οἱ παῖδές εἰσι φρο-
“ νιμώτεροι, ὥστε μαθεῖν τὰ φραζόμενα καὶ δεικνύμενα, ἢ οἱ ἄν-
“ δρες; πότεροι δὲ, ἐὰν μάθωσιν, ἱκανώτεροι τοῖς σώμασιν ἐκ-
“ πονεῖν, οἱ παῖδες ἢ οἱ ἄνδρες; Ἀλλὰ μὴν σχολή γε ἡμῖν μαν-
“ θάνειν ὅση οὔτε παισὶν, οὔτε ἄλλοις ἀνδράσιν· οὔτε γὰρ τοξεύειν
“ ἡμῖν μαθητέον ὥσπερ τοῖς παισί· προεπιστάμεθα γὰρ τοῦτο· οὔτε
“ μὴν ἀκοντίζειν· ἐπιστάμεθα γὰρ τοῦτο· ἀλλ' οὐδὲ μὴν ὥσπερ καὶ
“ τοῖς ἄλλοις ἀνδράσι, τοῖς μὲν γεωργίαι ἀσχολίαν παρέχουσι,
“ τοῖς δὲ τέχναι, τοῖς δὲ ἄλλα οἰκεῖα· ἡμῖν δὲ στρατεύεσθαι οὐ μόνον
“ σχολὴ, ἀλλὰ καὶ ἀνάγκη· Ἀλλὰ μὴν οὐχ ὥσπερ ἄλλα πολλὰ
“ τῶν πολεμικῶν, χαλεπὰ μὲν, χρήσιμα δέ· ἱππικὴ δὲ οὐκ ἐν
“ ὁδῷ μὲν ἡδίων ἢ αὐτοὺς τοῖν ποδοῖν πορεύεσθαι; ἐν δὲ σπου-
“ δῇ, οὐχ ἡδὺ ταχὺ μὲν φίλῳ παραγενέσθαι, εἰ δέοι, ταχὺ δὲ,

“ nihil enim æquè nostrum est, atque nosmet nobis ipsis sumus. At
“ dixerit fortasse quispiam, nos imperitos esse. Ità profectò res est: ne-
“ que enim illorum quisquam, qui jam periti sunt, priusquam disceret,
“ peritus erat. Verùm quis objecerit, eos, pueri dum essent, didicisse.
“ Utrùm verò in pueris an in viris prudentiæ plus est ad discendum ea
“ quæ dictantur & monstrantur? quibus, postquam didicerint, ad exer-
“ cendum *ea*, magis idonea corpora sunt, pueris an viris? At verò
“ tantum nobis est ad discendum otii, quantum nec pueris, nec aliis
“ viris: neque enim sagittandi nobis discenda est ars, sicut pueris;
“ nam hanc jam ante tenemus: neque jaculandi; cùm illam *quoque*
“ calleamus: nec item *nobis accidit*, quod hominibus cæteris, quibus
“ negotia partim agrorum cultura, partim artificia, partim aliæ do-
“ mesticæ res exhibent; nobis ad tractandam rem militarem non
“ otium duntaxat est, sed etiam necessitas *imponitur*. At verò non
“ hîc est, quod in aliis multis rebus ad bellum necessariis, quæ sunt
“ illæ quidem difficiles, sed utilitatem adferunt: annon equitatio ju-
“ cundior est in itinere quàm pedibus incedere? in festinatione autem,
“ nonne jucundum est celeriter, si sit opus, amico adesse; celeritérque,

1 Μὰ Δί'. οὐδ.] MS. Bodl. & ex editis nonnulli, duabus prioribus vocibus omninò prætermissis, dant——— οὐκ ἐπιστάμεθα, οὐδὲ γὰρ &c. Easdem etiam Stephanum & Leunclavium suspectas habuisse, ex notis, quas iis appinxêre, constat. Ego verò eas ad integritatem orationis tuendam necessarias, atque adeò retinendas, censeo. Præcedentem autem negationem respiciunt; ubi cùm fingatur quis objiciens, *Persas equestris disciplinæ prorsus ignaros esse*; idem & ipse fatetur Cyrus, *Eos sanè artem equitandi minimè callere*: quid verò isthuc tam mirum est? *cùm ne illorum quidem* &c. Hîc itaque prior locutio repetenda videtur, quasi diceretur, Μὰ Δί' οὐκ ἐπιστάμεθα· οὐδὲ γὰρ &c.

" εἴτε ἄνδρα εἴτε θῆρα δέοι διώκοντα καταλαβεῖν; Ἐκεῖνο δὲ οὐκ " εὐπετὲς, τὸ, ὅ,τι ἂν δέῃ ὅπλον φέρειν, τὸν ἵππον τοῦτο συμ- " φέρειν; οὐκοῦν ταυτό γ' ἐστὶν ἔχειν τε καὶ συμφέρειν. [1] Ὃ γε μὴν " μάλιστ' ἄν τις φοβηθείη, μὴ, εἰ δεήσει ἐφ' ἵππου κινδυνεύειν " πρότερον ἡμᾶς πρὶν ἀκριβοῦν τὸ ἔργον τοῦτο, κἄπειτα μήτε " πεζοὶ ἔτι ὦμεν, μήθ' ἱππεῖς ἱκανοί· ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο ἀμήχα- " νον· ὅπου γὰρ ἂν βουλώμεθα, ἐξέσται ἡμῖν πεζοῖς εὐθὺς μά- " χεσθαι· οὐδὲν γὰρ τῶν πεζικῶν ἀπομαθησόμεθα, ἱππεύειν μα- " θόντες." Κῦρος μὲν οὕτως εἶπε· Χρυσάντας δὲ συναγορεύων αὐτῷ, ὧδε ἔλεξεν·

" Ἀλλ' ἐγὼ μὲν, ἔφη, οὕτως ἐπιθυμῶ ἱππεύειν μαθεῖν, ὡς " νομίζω, ἐὰν ἱππεὺς γένωμαι, [2] ἄνθρωπος πτηνὸς ἔσεσθαι. Νῦν

" vel hominem vel feram, si poscat usus, insequendo intercipere? " Illud autem nonne commodum est, quodcunque armorum genus " ferendum sit, id equum unà portare? nimirum idem est, & habere " *iste* & unà gestare. Quod verò maximè quis vereri possit, nè, si " necesse fuerit in equo prius nos prælii periculum subire, quàm hoc " *equitandi* munus accuratè teneamus, tum demum neque pedites am- " pliùs simus, neque satis idonei equites; nec hoc *ipsum* adeò omninò " est explicatu difficile: nam ubicunque voluerimus, nobis statim lice- " bit peditibus dimicare: quippe equitandi artem edocti, nihil eorum, " quæ ad artem pedestris pugnæ pertinent, dediscemus." Cyrus quidem hanc orationem habuit: & Chrysantas ejus sententiam adprobans, in hunc modum loquutus est:

" Equidem, inquit, usque adeò equitandi artem discere cupio, ut " existimem me hominem volatilem fore, si eques factus fuero. Nam

1 Ὃ γε μὴν &c.] Non temerè est, quod Cyrus quempiam vereri posse dicit, nè dum equitandi arti discendæ operam dent, ad peditum fungendum munus minùs apti redderentur; nam passim docent Historici, ità ferè cum militibus comparatum esse, ut qui ex iis pedites sint optimi, iidem equestris artis sint fermè imperiti: ac vicissim, qui equitandi arte valeant, ad pedestre certamen descendere vereantur. Hinc *Constantio* præcipuè laudi datum est, quod inter equites pariter ac pedites emineret. Οὐκοῦν ὁ μὲν τις ἐκείνων πεζὸς ὢν ἀγαθὸς, τὴν ἱππικὴν τέχνην ἠγνόησεν· ὁ δὲ ἐπιστάμενος χρῆσθαι τοῖς ἱππικοῖς, ὀκνεῖ πεζὸς εἰς μάχην ἰέναι. Μόνῳ δὲ ὑπάρχει σοι τῶν μὲν ἱππέων ἄριστον φαίνεσθαι παραπλησίως ἐκείνοις σταλέντι· μετασκευασαμένῳ δὲ ἐς τοὺς ὁπλίτας, κρατεῖν ἁπάντων ῥώμῃ καὶ τέχνῃ, καὶ τῇ τῶν ποδῶν κουφότητι. Julian. *Orat.* 1. p. 11. Ad hæc autem verba vide sis quæ notavit vir eruditiss. *Ez. Spanhemius*.

2 Ἄνθρωπος πτηνὸς &c.] Chrysantæ quidem, jam spe studióque equitandi gestientis, ipsa exultat oratio. Eandem verò loquendi rationem, in re simili, adhibuit *Plato:* Πρὸς τοίνυν τὰ τοιαῦτα, ὦ φίλε, πτεροῦν χρὴ παιδία ὄντα εὐθὺς, ἵν' ἄν τι δέῃ πετόμενα ἀποφεύγωσι. Πῶς λέγεις; ἔφη. Ἐπὶ τοὺς ἵππους, ἦν δ' ἐγὼ, ἀναβιβαστέον ὡς νεωτάτους, καὶ διδαξαμένους ἱππεύειν, ἐφ' ἵππων ἀκτέον (ità enim distinguendus est hic locus, non, ut vulgò, διδαξαμένους ἱππεύειν ἐφ' ἵππων, ἀκτέον &c.) ἐπὶ τὴν θέαν μὴ θυμοειδῶν μηδὲ μαχητικῶν, ἀλλ' ὅτι ποδωκεστάτων καὶ εὐηνιωτάτων· οὕτω γὰρ &c. de *Repub.* lib. 5. p. 467. ubi sermo habetur de ratione excogitandâ, quâ pueri res bellicas tuti spectent. Ad hunc autem Platonis locum respicit *Julianus* in *Orat.* 1. p. 11. quem adducit etiam Illustriss. Spanhemius in *Observat.* ad istam Orationem.

“ μὲν γὰρ ἔγωγε [1] ἀγαπῴην, ἐξίσου τῷ θεῖν ὁρμηθεὶς ἀνθρώπῳ,
“ μόνον τῇ κεφαλῇ προέχων, ἄν τε θηρίον παραθέον ἰδὼν
“ δυνηθῶ διατεινόμενος φθάσαι, ὥστε ἀκοντίσαι ἢ τοξεῦσαι
“ πρὶν πάνυ πρόσω αὐτὸ γενέσθαι· ἢν δὲ ἱππεὺς γένωμαι, δυνή-
“ σομαι μὲν ἄνδρα ἐξ ὄψεως μήκους καθαιρεῖν· δυνήσομαι δὲ,
“ θηρία διώκων, τὰ μὲν ἐκ χειρὸς παίειν καταλαμβάνων, τὰ δὲ
“ ἀκοντίζων ὥσπερ ἑστηκότα· καὶ γὰρ ἐὰν ἀμφότερα ταχέα ᾖ, ὅμως
“ δὲ πλησίον γίγνηται ἀλλήλων, ὥσπερ τὰ ἑστηκότα ἔσται. [2] Ἐγὼ
“ δὲ δὴ μάλιστα δοκῶ, ἔφη, ζώων ἐζηλωκέναι ἱπποκενταύρους, εἰ
“ ἐγένοντο· ὥστε προβουλεύεσθαι μὲν ἀνθρώπου φρονήσει, ταῖς δὲ
“ χερσὶ τὸ δέον παλαμᾶσθαι, ἵππου δὲ τάχος ἔχειν καὶ ἰσχὺν, ὥστε
“ τὸ μὲν φεῦγον αἱρεῖν, τὸ δὲ ὑπομένον ἀνατρέπειν· οὐκοῦν πάντα
“ κἀγὼ ταῦτα ἱππεὺς γενόμενος, [3] συγκομίζομαι πρὸς ἐμαυτόν.

“ modò ſatis mihi certè fuerit, ſi cum aliquo currere pariter adgreſſus,
“ ſolo *eum* capite antevertam; & ſi feram prætercurrentem videam, ità
“ contento curſu prævertere poſſim, ut prius eam vel jaculo vel ſagittâ
“ feriam, quàm procul admodùm evaſerit: at eques ſi factus fuero,
“ virum interimere tanto ex intervallo potero, quanto à me fuerit con-
“ ſpectus: & feras perſequens, partim eas potero cominùs interceptas,
“ partim quaſi ſtantes jaculando ferire; nam ſi duo velocia ſint, & pro-
“ piùs tamen ad ſe invicem accedant, ſtantium inſtar erunt. Ego verò,
“ inquit, maximè *omnibus* ex animalibus hippocentauros, ſi qui fuerunt,
“ admirari ſoleo; quòd & humanâ prudentiâ conſilium caperent priùs,
“ & quod opus eſſet manibus efficerent, & equi celeritatem & robur
“ haberent ad id capiendum quod fugeret, & proſternendum quod
“ ſubſiſteret: hæc igitur omnia & ipſe factus eques, in me conferam.

1 Ἀγαπῴην, ἐξίσου &c.] Totum hunc locum ità legit *Muretus*; Νῦν μὲν γὰρ ἔγωγε ἀγαπῴην, ἢν ἐξίσου τῷ θεῖν ὁρμηθεὶς ἀνθρώπῳ, μόνον τῇ κεφαλῇ προέχω. Libri nonnulli dant, Νῦν μὲν γὰρ ἔγωγε ἀγαπῶ, ἢν γ' ἐξίσου τῷ θεῖν ὁρμηθεὶς ἀνθρώπῳ, μόνον τῇ κεφαλῇ προέχω· vel προέχω. Ego nihil muto, cùm optimi quique receptam lectionem ſervent, eáque nihil vitii habeat.

2 Ἐγὼ δὲ δὴ &c.] Stephanus, Leunclavius, alii exhibent, Ὁ δὲ δὴ μάλιστα &c. Editio autem *Eton.* Ἐγὼ δὴ μάλιστα &c. *Argentor.* Ἐγὼ δὲ δὴ μάλιστα &c. quam ſequendam cenſui. Et hujus quidem lectionis veſtigia ſervat MS. Bodl. qui dat, ὢ δὲ δὴ &c. nec aliter ferè in ſuo exemplari ſcriptum eſſe ait Camerarius. Fatetur & ipſe Stephanus, fruſtrà quenquam redditionem ad iſta verba, Ὁ δὲ δὴ &c. quæſiturum. Et Budæus cùm nihil illis reddi videret, ex illo ὃ faciendum putavit ἐγὼ, quod impenſiùs illi haud dubiè placuiſſet, ſi pro ὃ in libris ſuis legiſſet ὦ, quod repræſentat MS. Bodl. De *hippocentauris* autem vide quæ monet Palæphatus 1. de *Incredib.* & Hieron. Magius *Miſcel.* lib. 1. c. 20. prolixè diſputat.

3 Συγκομίζομαι] Sic editi, quos vidi, omnes: Stephanus ſcribendum putat συγκομιοῦμαι: de quâ emendatione illi adſentiri videtur Gabrielius in ſuâ interpretatione, quæ ità ſe habet, *hæc omnia in me unum congeram:* necnon Leunclavius, in editione tertiâ, cujus verſionem damus. Placet itaque Stephani conjectura; præſertim cùm ea, quæ mox ſequuntur, verba futuro etiam tempore prolata ſint.

" Προνοεῖν μέν γε ἕξω [1] πάντα τῇ ἐμῇ ἀνθρωπίνῃ γνώμῃ, ταῖς
" δὲ χερσὶν ὁπλοφορήσω, διώξομαι δὲ τῷ ἵππῳ, τὸν δ' ἐναντίον
" ἀνατρέψομαι τῇ τοῦ ἵππου ῥώμῃ· ἀλλ' οὐ συμπεφυκὼς δεδήσο-
" μαι, ὥσπερ οἱ ἱπποκένταυροι· οὐκοῦν τοῦτό γε κρεῖττον ἢ συμ-
" πεφυκέναι. Τοὺς μὲν γὰρ ἱπποκενταύρους οἶμαι ἔγωγε πολλοῖς
" μὲν ἀπορεῖν τῶν ἀνθρώποις εὑρημένων ἀγαθῶν ὅπως δεῖ χρῆσθαι,
" [2] πολλοῖς δὲ τῶν ἵπποις ἡδέων πεφυκότων, πῶς αὐτῶν χρὴ ἀπο-
" λαύειν. ἐγὼ δὲ, ἢν ἱππεύειν μάθω, ὅταν μὲν ἐπὶ τοῦ ἵππου
" γένωμαι, τὰ τοῦ ἱπποκενταύρου δήπου διαπράξομαι· ὅταν δὲ
" καταβῶ, δειπνήσω, καὶ ἀμφιέσομαι, καὶ καθευδήσω, ὥσπερ οἱ
" ἄλλοι ἄνθρωποι· ὥστε τί ἄλλο ἢ διαιρετὸς ἱπποκένταυρος καὶ
" πάλιν σύνθετος [3] γίγνομαι; Ετι δ', ἔφη, καὶ τόδε πλεονεκ-
" τήσω τοῦ ἱπποκενταύρου· ὁ μὲν γὰρ δυοῖν ὀφθαλμοῖν προεωρᾶτο,
" καὶ δυοῖν ὤτοιν ἤκουεν· ἐγὼ δὲ τέτταρσι μὲν ὀφθαλμοῖς τεκμα-
" ροῦμαι, τέτταρσι δὲ ὠσὶ προαισθήσομαι· πολλὰ γάρ φασιν ἀν-
" θρώποις καὶ ἵππον τοῖς ὀφθαλμοῖς προορῶντα δηλοῦν, πολλὰ δὲ
" τοῖς ὠσὶ προακούοντα σημαίνειν. Εμὲ μὲν οὖν, ἔφη, γράφε

" Mente quidem humanâ providere cuncta potero, manibus arma ge-
" ram, persequar equo, equíque *tandem* robore adversarium proster-
" nam: neque tamen, ut hippocentauri, concretus equo adligabor;
" atqui hoc certè melius est, quàm à naturâ *equo* adhærescere. Nam
" hippocentauros equidem ignorâsse arbitror, quo pacto multis com-
" moditatibus ab hominibus inventis uti oporteret, quóque pacto mul-
" tis rebus jucundis, quas equis natura concessit, frui conveniret: ego
" verò, si equitare didicero, cùm equo insedero, quæ hippocentauri
" sunt nimirum perficiam; cùm descendero, quemadmodum reliqui
" homines, cœnabo, & vestiar, & dormiam: quare quid aliud futurus
" sim, quam hippocentaurus qui dividi & rursùm componi poterit?
" Ero prætereà, inquit, hâc etiam in parte meliori conditione quàm
" hippocentaurus; nam oculis ille duobus prospiciebat, & auribus dua-
" bus audiebat; ego verò quatuor oculis in explorando utar, & auri-
" bus quatuor præsentiam: aiunt enim equum etiam oculis multa pro-
" spicientem hominibus indicare, & significare *itidem* multa quæ auribus
" ipse priùs percipiat. Itaque me, ait, illorum in numerum adscribe,

1 Πάντα τῇ ἐμῇ &c.] In nonnullis editis deest illud ἐμῇ. quod quidem servant Stephani & Leunclavii editiones; in quibus tamen notæ ei, suspectæ lectionis indices, apponuntur. Idem etiam exhibet MS. Bodl. mutato paululùm vocum istarum ordine,——ἕξω τῇ ἐμῇ πάντα ἀνθρωπίνῃ &c. Ego sanè illud abesse malim.

2 Πολλοῖς δὲ τῶν] Editiones quædam dant πολλῶν δὲ τῶν &c. At lectionem, quam præstant Stephanus, Leunclavius & MS. Bodl. libens sum amplexus.

3 Γίγνομαι] *Æmil. Portus* mavult γίγνωμαι, ut sit subjunctivus. At modus indicativus non minùs huic loco aptus videtur, quàm illi supra paulò memorato——ἱππεὺς γενόμενος συγχαρίζομαι πρὸς ἐμαυτόν. Atque ità libri omnes repræsentant.

“ τῶν ἱππεύειν ἐπιθυμούντων.” Νὴ Δί', ἔφασαν οἱ ἄλλοι πάντες, καὶ ἡμᾶς γε. Ἐκ τούτου δὲ ἔφη ὁ Κῦρος, Τί οὖν; ἔφη, ἐπεὶ σφόδρα ἡμῖν ταῦτα δοκεῖ, εἰ καὶ νόμον ἡμῖν αὐτοῖς ποιησαίμεθα, αἰσχρὸν εἶναι οἷς ἂν ἵππους ἐγὼ πορίσω, ἄν τις φανῇ πεζῇ ἡμῶν πορευόμενος, ἐάν τε πολλὴν, ἐάν τε ὀλίγην ὁδὸν δέῃ διελθεῖν; ἵνα καὶ παντάπασιν ἱπποκενταύρους οἴωνται ἡμᾶς οἱ ἄνθρωποι εἶναι. Ὁ μὲν οὕτως ἐπήρετο· οἱ δὲ πάντες συνεπῄνεσαν· ὥστε ἔτι καὶ νῦν ἐξ ἐκείνου οὕτω χρῶνται Πέρσαι, καὶ οὐδεὶς ἂν τῶν καλῶν κἀγαθῶν ἑκὼν ὀφθείη Περσῶν οὐδαμοῦ πεζὸς ἰών. Οἱ μὲν δὴ ἐν τούτοις τοῖς λόγοις ἦσαν.

Ἡνίκα δ' ἦν ἔξω μέσου ἡμέρας, προσήλαυνον οἱ Μῆδοι ἱππεῖς καὶ οἱ Ὑρκάνιοι, ἵππους τε ἄγοντες αἰχμαλώτους καὶ ἄνδρας· ὅσοι γὰρ τὰ ὅπλα παρεδίδοσαν, οὐκ ἀπέκτεινον. Ἐπεὶ δὲ προσήλασαν, πρῶτον μὲν αὐτῶν ἐπυνθάνετο ὁ Κῦρος εἰ σῶοι πάντες εἶεν αὐτῷ· ἐπεὶ δὲ τοῦτ' ἔφασαν, ἐκ τούτου ἠρώτα ὅ,τι ἔπραξαν. Οἱ δὲ διηγοῦντο ἅπερ ἐποίησαν, καὶ ὡς ἀνδρείως ἕκαστα ἐμεγαληγόρουν. Ὁ δὲ διήκουε πάντα ἡδέως ὅσα ἐβούλοντο λέγειν· ἔπειτα δὲ καὶ ἐπῄνεσεν αὐτοὺς οὕτως, Ἀλλὰ καὶ δῆλοι, ἔφη, ἐστὲ ὡς ἄνδρες ἀγαθοὶ ἐγένεσθε· καὶ γὰρ μείζους φαίνεσθε, καὶ καλλίους, καὶ γοργότεροι,

“ qui equitare cupiunt.” Et nos quoque, profectò, inquiunt reliqui omnes. Tum verò Cyrus, Quid igitur? ait, quandoquidem nobis hæc mirificè probantur, legémne nobis ipsis feremus, ut turpe sit quenquam eorum, quibus equos ego suppeditavero, peditem in profectione conspici, sive *adeò* magnum, sive parvum iter faciendum sit? ut omninò nos hippocentauros esse arbitrentur homines. Ad hunc ille modum *eos* interrogabat; idque simul omnes *illi* adsensi sunt: quo fit, ut hunc ipsum Persæ morem inde usque ab eo tempore teneant, & è Persis nemo elegantioribus usquam pedes incedere, suâ *quidem* sponte, conspiciatur. Et his quidem illi sermonibus intenti erant:

Cùm verò jam meridies præteriisset, advecti sunt equites Medi & Hyrcanii, secum tum equos tum viros captivos ducentes: quotquot enim arma tradiderant, eorum neminem occiderant. Cùm autem advenissent, primùm eos interrogabat Cyrus, an omnes sibi salvi essent: cùm hoc illi significâssent, deinde quid rerum gessissent, quærebat. Illi res à se gestas exponebant, & quàm fortiter singula magnificè prædicabant. Omnia autem ille, quæ dicere volebant, libenter audivit; deindè etiam eos hunc in modum collaudavit; Satìs certè adparet, inquit, vos fortiter vosmet gessisse: nam ea *jam* vestra species est, ut & grandiores, & pulchriores,

ἢ πρόσθεν, ἰδεῖν. Ἐκ δὲ τούτου ἐπυνθάνετο ἤδη αὐτῶν καὶ πόσην ὁδὸν ἀπήλασαν, καὶ εἰ οἰκοῖτο ἡ χώρα. Οἱ δ' ἔλεγον ὅτι καὶ [1] πολλὴν διελάσειαν, καὶ πᾶσα οἰκοῖτο ἡ χώρα, καὶ μεστὴ εἴη καὶ οἰῶν, καὶ αἰγῶν, καὶ βοῶν, καὶ ἵππων, καὶ σίτου, καὶ πάντων ἀγαθῶν. Δυοῖν ἂν, ἔφη, ἐπιμελητέον ἡμῖν εἴη, ὅπως τε κρείττους ἐσόμεθα τῶν ἐχόντων αὐτὰ, καὶ ὅπως αὐτοὶ μενοῦσιν· οἰκουμένη μὲν γὰρ χώρα πολλοῦ ἄξιον κτῆμα· ἐρήμη δ' ἀνθρώπων οὖσα, ἐρήμη καὶ τῶν ἀγαθῶν γίγνεται. Τοὺς μὲν οὖν ἀμυνομένους οἶδα, ἔφη, ὅτι ἀπεκτείνατε, ὀρθῶς ποιοῦντες· (τοῦτο γὰρ μάλιστα σώζει τὴν νίκην) [2] τοὺς δὲ παραδιδόντας, αἰχμαλώτους ἐλάβετε· οὓς εἰ ἀφίεμεν, τοῦτ' αὖ σύμφορον ἂν, ὡς ἐγώ φημι, ποιήσαιμεν. Πρῶτον μὲν γὰρ νῦν οὐκ ἂν φυλάττεσθαι οὐδὲ φυλάττειν τούτους ἡμᾶς δέοι, οὐδ' ἂν σιτοποιεῖν [3] τούτοις· (οὐ γὰρ λιμῷ γε δήπου ἀποκτενοῦμεν αὐτοὺς) ἔπειτα δὲ καὶ τούτους ἀφέντες, πλείοσιν αἰχμαλώτοις χρησόμεθα. Ἐὰν γὰρ κρατῶμεν τῆς χώρας, ἅπαντες ἡμῖν οἱ ἐν ταύτῃ οἰκοῦντες, αἰχμάλωτοι

& acriores visu sitis, quàm priùs. Deindè autem, quantum itineris confecissent, interrogabat, & an incolas regio haberet. Dicebant illi, longum se iter *per magnam ejus partem* perequitando confecisse, totámque regionem habere incolas, & esse refertam & ovibus, & capris, & bobus, & equis, & frumento, & bonis omnibus. Duo nobis, inquit, curanda sunt, tum ut superiores simus iis, qui hæc possident, tum ut illi maneant: nam, quæ incolas habet regio magni pretii possessio est; eadémque si ab hominibus deserta sit, bonis etiam ipsis destituta est. Scio quidem trucidatos à vobis eos, qui se defendebant, rectéque adeò à vobis id factum: (nam hoc victoriam in primis conservat) qui autem *arma* tradiderunt, eos captivos fecistis: quos si *quidem* dimittimus, facturi hoc, ut equidem aio, nostro cum commodo sumus. Primùm enim neque caveri ab his neque custodire nos eos necesse fuerit, neque cibos eis parare: (non enim certè fame eos necabimus) deindè etiam, his dimissis, pluribus captivis utemur. Nam si regione potiti fuerimus, omnes ejus incolas captivos

1 Πολλὴν διελάσειαν] Stephanus, Leunclavius, alii perperam dant πολλὴν δὴ ἐλάσειαν. Ipse sum secutus MStum Bodl. & *Edit. Eton.* Quin & Stephanus scripturam à nobis receptam admittendam esse monuit.

2 Τοὺς δὲ παραδιδόντας &c.] Huic loco deesse videtur aliquid. Leunclavius vocem ὅπλα reponendam putat: sic ut integrari locus possit, τοὺς δὲ παραδιδόντας τὰ ὅπλα, αἰχμαλώτους ἐλάβετε. Hanc autem conjecturam firmat, hæc Philelphi versio, *eos autem qui arma tradiderunt*. Et accusativi hujus ὅπλα defectum ex aliis Nostri locis confirmari posse rectè observat Stephanus: satis fuerit unum notâsse, qui huc facit, locum: quem pagina 216 exhibet———ὅπως; τι ἄγοντες αἰχμαλώτους καὶ ἄνδρας· ὅσοι γὰρ τὰ ὅπλα παρεδίδοσαν, οὐκ ἀπέκτεινον. Camerarius quidem vertit, *qui se tradiderunt:* ac si legisset, τοὺς δὲ παραδιδόντας ἑαυτούς. At mihi Leunclaviana conjectura magis placet.

3 Σιτοποιεῖν τούτους] Editi, quos vidi, omnes dant σιτοποιεῖν τούτους: Ego verò ex MSto Bodl. τούτοις restitui: quam lectionem omninò sequendam jam anteà statuerat Stephanus.

γγέλλε αὐτοὺς ἐπὶ τὰς σκηνὰς, τοὺς μὲν ἄρχοντας ἐπὶ τὰς μεγίστας, (γιγνώσκετε δὲ) τοὺς δ' ἄλλους ὡς ἂν δοκῇ κάλλιστα ἔχειν· καὶ αὐτοὶ δὲ δειπνεῖτε, ὅπου ἥδιστον ὑμῖν· καὶ γὰρ ἀκέραιοι αἱ σκηναί· παρεσκεύασται δὲ καὶ ἐνθάδε ὥσπερ καὶ τούτοις. Τοῦτο δ' ἴστε ἀμφότεροι, ὅτι τὰ μὲν ἔξω ὑμῖν ἡμεῖς νυκτοφυλακήσομεν, τὰ δ' ἐν ταῖς σκηναῖς αὐτοὶ ὁρᾶτε, καὶ τὰ ὅπλα [1] ἐντίθεσθε· οἱ γὰρ ἐν ταῖς σκηναῖς οὔπω φίλοι ἡμῖν. Οἱ μὲν δὴ Μῆδοι καὶ οἱ ἀμφὶ Τιγράνην [2] ἐλοῦντο, (ἦν γὰρ παρεσκευασμένα) καὶ ἱμάτια μεταλαβόντες ἐδείπνουν· καὶ οἱ ἵπποι αὐτῶν εἶχον τὰ ἐπιτήδεια· καὶ τοῖς Πέρσαις διέπεμπον τῶν ἄρτων ἑκάστοις τοὺς ἡμίσεις· ὄψον δὲ οὐκ ἔπεμπον οὐδὲ οἶνον, οἰόμενοι ἔχειν τοὺς ἀμφὶ Κῦρον, ὅτι ἔφη ἄφθονα ταῦτα ἔχειν. Ὁ δὲ Κῦρος ταῦτα ἔλεγεν, ὄψον μὲν τὸν λιμὸν, πιεῖν δ' ἀπὸ τοῦ παραῤῥέοντος ποταμοῦ. Ὁ μὲν οὖν Κῦρος δειπνίσας τοὺς Πέρσας, ἐπειδὴ συνεσκότασε, κατὰ πεμπάδας καὶ κατὰ δεκάδας πολλοὺς αὐτῶν διέπεμπε· καὶ ἐκέλευσε κύκλῳ τοῦ στρατοπέδου κρύπτειν, νομίζων ἅμα μὲν φυλακὴν ἔσεσθαι ἐάν τις ἔξωθεν προσίῃ, ἅμα δὲ, ἐάν τις ἔξω χρήματα φέρων ἀποδιδράσκῃ, ἁλώσεσθαι αὐτόν·

cite ipſos ad tabernacula, principes quidem ad maxima, (*ea* verò nôſtis) cæteros, ut viſum fuerit commodiſſimum: quin & ipſi cœnate ubi juçundiſſimum vobis fuerit; nam tabernacula *vobis* integra ſunt; & in his etiam parata ſunt omnia, ſicut & iſtis. Illud utrique ſcitote, nocturnas excubias nos obituros eſſe, quòd ea, quæ foris ſunt, attinet; vos ea, quæ in tabernaculis fiunt, ipſi curate, atque in iis arma ponite: necdum enim illi qui ſunt in tabernaculis, nobis amici ſunt. Et Medi quidem Tigraníſque milites lavabant, (*omnia* enim parata erant) mutatíſque veſtibus cœnabant: ipſorum etiam equi neceſſaria habebant: mittebántque Perſis dimidiam panis partem ſingulis: at neque obſónium neque vinum miſerunt, quòd Cyri milites hæc habere putarent, quia *is* horum ipſis affatim eſſe dixerat. Cyrus verò hæc dixerat, *Perſis* famem eſſe pro obſonio, potum autem, *qui* de præterfluente amne *hauriretur*. Et Cyrus quidem præbitâ Perſis cœnâ, cùm tenebræ jam eſſent, complures eorum, quinos ac denos, dimittebat; eóſque circum caſtra ſe occultare juſſit, quippe qui exiſtimaret ſimul cuſtodiam *hoc modo* fore, ſi quis extrinſecùs accederet; ſimul futurum, ut ſi quis extra *caſtra* pecunias ferens aufugeret, caperetur:

1 Ἐντίθεσθε] MS. Bodl. dat. εὖ τίθεσθε eandémque lectionem repræſentat edit. *Argentor.* quam *Philelphus* etiam ſecutus eſt. Huic tamen vulgatam præferendam cenſeo.

2 Ἐλοῦντο] Inſcitiâ librarii in MStum Bodl. irrepſit ἐλούοντο, quod à Xenophonte omninò amovendum docet *Phrynichus*: Λούεμαι, ἐλουόμην, ἐλούοντο, &c. inquit, ἀδόκιμά ἐστι. εἰ δὲ δόκιμα βούλει αὐτὰ ποιεῖν, τὸ ε καὶ τὸ ο ἐξαίρει, καὶ λέγε, λοῦμαι, λοῦνται, &c. οὕτω γὰρ οἱ ἀρχαῖοι λέγουσιν. Cui adſtipulatur *Thomas Magiſter*: Λοῦμαι, πάντες οἱ Ἀττικοί.

κ̀ ἐγένετο ὅτως· πολλοὶ μὲν γὰρ ἀπεδίδρασκον, πολλοὶ δὲ ἑάλωσαν. Ο δὲ Κῦρος τὰ μὲν χρήματα τὲς λαβόντας εἴα ἔχειν, τὲς δὲ ἀνθρώπες ἐκέλευσεν ἀποσφάξαι· ὥστε τῦ λοιπῦ ὐδὲ βυλόμενος ἂν εὗρες ῥᾳδίως [1] τὸν νύκτωρ πορευόμενον. Οἱ μὲν δὴ Πέρσαι ὅτω διῆγον· οἱ δὲ Μῆδοι κ̀ ἔπινον, κ̀ εὐωχῦντο, κ̀ ηὐλῦντο, κ̀ πάσης εὐθυμίας ἐνεπίμπλαντο· πολλὰ γὰρ καὶ τοιαῦτα ἑάλω, ὥστε μὴ ἀπορεῖν ἔργυ τὲς ἐγρηγορότας.

Ο δὲ Κυαξάρης ὁ τῶν Μήδων βασιλεὺς τὴν μὲν νύκτα ἐν ᾗ ἐξῆλθεν ὁ Κῦρος, αὐτός τε ἐμεθύσκετο μεθ᾽ ὧν παρεσκήνυ, ὡς ἐπ᾽ εὐτυχίᾳ, καὶ τὲς ἄλλυς δὲ Μήδυς ᾤετο παρεῖναι ἐν τῷ στρατοπέδῳ, πλὴν ὀλίγων, ἀκέων θόρυβον πολύν· οἱ γὰρ οἰκέται τῶν Μήδων, ἅτε τῶν δεσποτῶν ἀπεληλυθότων, ἀνειμένως κ̀ ἔπινον κ̀ ἐθορύβυν, ἄλλως τε κ̀ ἐκ τῦ Ασσυρίυ στρατεύματος κ̀ οἶνον καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα εἰληφότες. Επεὶ δὲ ἡμέρα ἐγένετο, καὶ [2] ἐπὶ θύρας ὐδεὶς ἧκε, πλὴν οἵπερ καὶ συνεδείπνυν, καὶ τὸ στρατόπεδον κενὸν ἤκυεν εἶναι τῶν Μήδων καὶ τῶν ἱππέων, ἑώρα δ᾽, ἐπεὶ ἐξῆλθεν, ὅτως ἔχοντα· ἐνταῦθα δὴ ἐβριμῦτό τε τῷ Κύρῳ καὶ τοῖς Μήδοις,

atque ità *quidem* accidit: nam & aufugiebant multi, & multi fuêre capti. Cyrus autem pecunias quidem eos tenere, qui *hos* cepissent, sinebat; homines verò interfici jussit: quo factum est, ut deinceps nè si cuperes quidem, quenquam noctu abeuntem reperisses. Et Persæ quidem hoc modo degebant: Medi verò & potabant, & epulabantur, & tibiarum cantu semet oblectabant, & omni hilaritate ad satietatem usque fruebantur: nam ejusmodi multa capta fuerant, ut vigilantibus, quod agerent, minimè deesset.

Medorum verò rex Cyaxares, eâ nocte quâ Cyrus abierat, & ipse cum contubernalibus ebrius erat, veluti re benè gestâ, & Medos cæteros in castris, exceptis paucis, adesse putabat, quod ingentem strepitum audiret; nam Medorum domestici, quippe quia domini discessissent, cum omni licentiâ potabant & tumultuabantur, præsertim quòd ab Assyriorum exercitu vinum & alia hujusmodi multa accepissent. Cùm autem illuxisset, atque ad portam nemo veniret præter eos qui cum ipso cœnati fuerant, audirétque castra Medis & equitibus esse vacua, & egressus ipse rem ità se habere cerneret: tum verò & in Cyrum & in Medos irâ fremebat,

1 Τὸν νύκτωρ &c.] Articulum hîc indefinitè usurpari constat, uti & ὁ apud Luc. x. 6. Καὶ ἐὰν μὲν ᾖ ἐκεῖ ὁ υἱὸς εἰρήνης, &c.

2 Επὶ θύρας] *Porta* hîc & alibi sæpè apud Nostrum, more Orientalium, (apud quos hodiè etiam sedes Imperatoris Turcici *Porta Ottomanica* appellatur) pro *Aulâ* sive *ipsâ Regiâ* videtur accipienda, quæ cum personâ principis in loca quævis, etiam in castra, migrat. Vide quæ hâc de re jam supra notavimus, lib. I. p. 16.

τῷ καταλιπόντας αὐτὸν ἔρημον οἴχεσθαι· καὶ εὐθὺς, ὥσπερ λέγεται ὠμὸς εἶναι καὶ ἀγνώμων, κελεύει τῶν παρόντων τινὰ, λαβόντα τοὺς παρ' ἑαυτῷ ἱππέας, πορεύεσθαι ὡς τάχιστα πρὸς τὸ ἀμφὶ Κῦρον στράτευμα, καὶ λέγειν τάδε, Ὤμην μὲν ἔγωγε οὐδ' ἂν σὲ, ὦ Κῦρε, οὕτως ἀπρονοήτως περὶ ἐμοῦ βουλεύσασθαι· εἰ δὲ Κῦρος οὕτω γιγνώσκοι, οὐκ ἂν ὑμᾶς γε, ὦ Μῆδοι, ἐθελῆσαι οὕτως ἔρημον ἐμὲ καταλιπεῖν. Καὶ νῦν, [1] ἐὰν μὲν Κῦρος βούληται· εἰ δὲ μὴ, ὑμεῖς γε τὴν ταχίστην πάρεστε. Ταῦτα ἐπέστελλεν. Ὁ δὲ ταττόμενος πορεύεσθαι, ἔφη, Καὶ πῶς, ὦ δέσποτα, ἐγὼ εὑρήσω ἐκείνους; Πῶς δὲ Κῦρος, ἔφη, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, ἐφ' οὓς ἐπορεύοντο; Ὅτι νὴ Δί', ἔφη, ἀκούω ἀφεστηκότας τῶν πολεμίων Ὑρκανίους τινὰς, καὶ ἐλθόντας δεῦρο, οἴχεσθαι ἡγεμόνας αὐτῶν. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κυαξάρης, πολὺ μᾶλλον ἔτι τῷ Κύρῳ [2] ὠργίζετο, μηδ' εἰπεῖν αὐτῷ ταῦτα· καὶ πολλῇ σπουδῇ μᾶλλον ἔπεμπεν ἐπὶ τοὺς Μήδους, ὡς ψιλώσων αὐτόν· καὶ

quòd se relicto solo discessissent: statímque jubet, utì sanè crudelis & amens fuisse perhibetur, quendam ex iis qui aderant, equitibus suis *secum* sumptis, quàm celerimè ad copias Cyrum secutas proficisci, atque hæc dicere, Ego sanè nè te quidem, Cyre, arbitrabar adeò imprudens consilium de me capturum fuisse: si tamen ea Cyri esset sententia, minimè vos saltem, Medi, voluisse sic me solum relinquere *putâram*. Jam verò, Cyrus si quidem volet, *veniat:* sin minùs, vos saltem quàm celerrimè adeste. Hæc mandata *ad Medos perferenda* dedit *nuntio*. Is autem qui proficisci jussus erat, Ego verò, domine, ait, quonam modo illos inveniam? Quonam, inquit *Cyaxares*, modo Cyrus istíque adeò qui eum secuti sunt, *illos invenerunt* adversùs quos profecti sunt? Quoniam profectò, ait, quosdam Hyrcanios ab hostibus defecisse audio, cúmque huc venissent, duces se Cyri copiis præbentes abiisse. Hæc cùm audisset Cyaxares, multò etiam magìs Cyro succensebat, qui hæc ei non indicâsset; majoríque studio ad Medos mittebat, quò eum *copiis* nudaret: quin etiam gravioribus cum minis, quàm antea, Medos *ab eo* avocabat: eique

1 Ἐὰν μὲν Κῦρος &c.] Notandum hîc est σχῆμα ἀνανταπόδοτον, ut Grammatici vocant: cujus plura exempla suppeditabunt *Scholia*, & Cl. *Kusterus* in notis, ad *Aristoph. Plut.* v. 468. Eò autem magìs ellipsin hanc Atticam notatam volumus, quòd ejus ope verba Evangelistæ Luc. xiii. 9. à pravâ *Knatchbulli* explicatione vindicare liceat. Verba sunt, Κἂν μὲν ποιήσῃ καρπόν. εἰ δὲ μή γε, &c. Ad quæ sic ille: " Κἂν potest intelligi pro καὶ ἄν, & quidni " τὸ ἂν sit hoc loco δυνητικὸν, & perfecta " sit oratio absque *anantapodoto* &c." Hanc deinde versionem subjungit: *Dimitte eam & hoc anno, usque dum fodero circa illam, & stercus misero, & poterit quidem fructum ferre, sin minùs*, &c. Sed, proculdubiò deest post καρπὸν apodosis, quam rectè *Beza* aliique per ἀφήσεις aut ἐᾶτε supplendam statuerunt.

2 Ὠργίζετο, μηδ' &c.] Sic editi omnes: Stephanus mavult, τῷ μηδ' εἰπεῖν. quam in rem vetus quoddam citat exemplar. MS. certè Bodl. exhibet τὸ μηδ' &c. quod scripturam, quam Stephanus laudat, amplectendam suadet: ut τῷ adverbialiter hîc, pro διὰ τὸ, positum sit: atque id quidem facilè potuit excidere, cùm præcedens verbum in syllabam ejusdem soni desinat.

ἰσχυρότερον ἔτι, ἢ πρόσθεν, τοῖς Μήδοις ἀπειλῶν [1] ἀπεκάλει· καὶ τῷ πεμπομένῳ δὲ ἠπείλησεν, εἰ μὴ ἰσχυρῶς ταῦτα ἀπαγγείλαι.

Ο μὲν δὴ πεμπόμενος ἐπορεύετο, ἔχων τοὺς ἑαυτοῦ ἱππέας ὡς ἑκατόν· ἀνιώμενος ὅτι καὶ αὐτὸς οὐκ ἐπορεύθη μετὰ τοῦ Κύρου. Εν δὲ τῇ ὁδῷ πορευόμενοι, διασχιζομένων ὁδῶν τρίβῳ τινὶ, ἐπλανῶντο· καὶ οὐ πρόσθεν ἀφίκοντο εἰς τὸ τοῦ Κύρου στράτευμα, πρὶν ἐντυχόντες [2] ἀποχωροῦσι τισὶ τῶν Ασσυρίων, ἠνάγκασαν αὐτοὺς ἡγεῖσθαι· [3] καὶ οὕτως ἀφικνοῦνται, τὰ πυρὰ κατιδόντες, περὶ μέσας νύκτας. Επεὶ δ' ἐγένοντο πρὸς τῷ στρατοπέδῳ, οἱ φύλακες, ὥσπερ εἰρημένον ἦν ὑπὸ Κύρου, οὐκ εἰσαφῆκαν αὐτοὺς πρὸ ἡμέρας. Επεὶ δὲ ἡμέρα ὑπεφαίνετο, πρῶτον μὲν τοὺς [4] μάγους καλέσας ὁ Κῦρος, τὰ τοῖς θεοῖς νομιζόμενα ἐπὶ τοῖς τοιούτοις ἀγαθοῖς ἐξαιρεῖσθαι ἐκέλευσε. Καὶ οἱ μὲν ἀμφὶ ταῦτα εἶχον· ὁ δὲ, συγκαλέσας τοὺς ὁμοτίμους, εἶπεν, Ανδρες, ὁ μὲν θεὸς προφαίνει πολλὰ ἀγαθὰ, ἡμεῖς δὲ,

etiam qui missus erat minas intendit, si non hæc vehementer acritérque exponeret.

Et ille quidem qui missus erat, cum suis centum ferè equitibus, proficiscebatur: *id ipsum*, quòd non & ipse cum Cyro discessisset, ægrè ferens. Cúmque iter pergerent, ac viæ semitâ quâdam tritâ dividerentur, oberrârunt; neque prius ad Cyri exercitum pervenêre, quàm in Assyrios quosdam *à castris* digressos incidissent, atque eos ut sibi duces essent vi coëgissent: atque ita *demum*, conspectis ignibus, *eò*, circa mediam noctem, pervenerunt. Cùm verò ad castra accessissent, excubitores eos, quemadmodùm mandatum à Cyro fuerat, ante lucem non intromiserunt. Die verò jam illucescente, Cyrus primùm arcessitis magis, diis ea, quæ in more essent, ob res adeò prosperas, seligi jussit. Et ii quidem in his erant occupati: ille autem, convocatis iis qui ὁμότιμοι appellantur, dixit, Multa bona, viri, deus nobis ostendit: at nos,

1 Απεκάλει] Vulgò, ἐπεκάλει. Sed, quod vidit Leunclavius, omninò reponendum est ἀπεκάλει. quam lectionem disertè repræsentat MS. Bodl. & res ipsa postulat; nam infra paulò Cyrus, Hyrcanium adlocutus, ait, Τοῦ δὲ Μήδου ἤκουσας ἀποκαλοῦντος τοὺς ἱππέας· rursus ibidem statim ——ὁ ἀποκαλῶν οὗτος καὶ &c. Similiter in eâ, quam ad Cyaxarem mox missurus est, epistolâ; οὐ τὸν θέλοντα, ἀλλὰ πάντας ἀποκαλεῖς. Eodem verbo, in re non adeò dissimili, jam supra lib. 1. p. 40. usus est Noster: ἐπειδὴ δὲ ἤκουσεν (Cambyses) ἀτρέμας ἤδη ἔργα διαπραττόμενον τὸν Κῦρον, ἀπεκάλει, &c.

2 Αποχωροῦσι] Vocem hanc libri quidam non habent: quam Stephano etiam & Leunclavio immeritò suspectam video. Eam dant MS. Bodl. & editio *Eton.* quin & *Philelphus* agnoscit.

3 Καὶ οὕτως ἀφικνοῦνται] Leunclavius legit: καὶ ὅτε δὴ ἀφικνοῦνται. Stephanus; καὶ ὅτε δὴ ἀφικνοῦνται. nec aliter ferè editi alii. Nos autem lectionem MSti Bodl. recipiendam censuimus: quam *Leunclavius* etiam & *Philelphus*, in loco vertendo, secuti sunt.

4 Μάγους καλέσας ὁ Κῦρος] Sic legit Stephanus; nec aliter dat MS. Bodl. ideóque ista, ὁ Κῦρος, minùs rectè Stephano suspecta, & ab aliis omissa, videntur. De *magis* infra paulò dicendi locus erit.

ὦ Πέρσαι, ἐν τῷ παρόντι ὀλίγοι ἐσμὲν ὥστε ἐγκρατεῖς εἶναι αὐτῶν. Εἴτε γὰρ ὅσα ἂν κατεργαζώμεθα μὴ φυλάξομεν ταῦτα, πάλιν ἀλλότρια ἔσται· εἴτε καταλείψομέν τινας ἡμῶν αὐτῶν φύλακας ἐπὶ τοῖς ἐφ' ἡμῖν γιγνομένοις, αὐτίκα οὐδεμίαν ἔχοντες ἰσχὺν ἀναφανούμεθα. Δοκεῖ οὖν μοι ὡς τάχιστα ἰέναι τινὰ ὑμῶν εἰς Πέρσας, καὶ διδάσκειν ἅπερ ἐγὼ λέγω, καὶ κελεύειν ὡς τάχιστα πέμπειν στράτευμα, εἴπερ ἐπιθυμοῦσι Πέρσαι τὴν ἀρχὴν τῆς Ἀσίας καὶ τὴν κάρπωσιν γενέσθαι ἐφ' ἑαυτούς. Ἴθι μὲν οὖν, ἔφη, σὺ ὁ πρεσβύτατος, καὶ ἐλθὼν ταῦτα λέγε, καὶ ὅτι οὓς ἂν πέμπωσι στρατιώτας, ἐπειδὰν ἔλθωσι παρ' ἐμέ, ἐμοὶ μελήσει περὶ τῆς τροφῆς αὐτῶν. Ἃ δ' ἔχομεν ἡμεῖς, ὁρᾷς μὲν αὐτά, κρύπτε δὲ τούτων μηδέν· ὅ,τι δὲ τούτων ἐγὼ καλῶς καὶ νομίμως πέμπων εἰς Πέρσας ποιοίμην ἄν, τὰ μὲν πρὸς τοὺς θεούς, τὸν πατέρα ἐρώτα· τὰ δὲ πρὸς τὸ κοινόν, τὰς ἀρχάς. Πεμψάντων δὲ καὶ ὀπτῆρας ὧν πράττομεν, καὶ φραστῆρας ὧν ἐρωτῶμεν. Καὶ σὺ μέν, ἔφη, συσκευάζου, καὶ τὸν λόχον προπομπὸν ἄγε.

Ἐκ τούτου δὲ καὶ τοὺς Μήδους ἐκάλει, καὶ ἅμα ὁ τοῦ Κυαξάρους ἄγγελος παρίσταται, καὶ ἐν πᾶσι τήν τε πρὸς τὸν Κῦρον ὀργὴν καὶ τὰς πρὸς τοὺς Μήδους ἀπειλὰς αὐτοῦ ἔλεγε· καὶ τέλος εἶπεν ὅτι ἀπιέναι

Persæ, pauciores hoc tempore sumus, quàm ut nostrâ in potestate tenere possimus. Nam sive ea, quæcunque laboribus nostris adepti fuerimus, non conservabimus, rursùs erunt aliena; sive ex nostris quosdam ipsis custodes eorum quibus potiti sumus relinquamus, statim nullas nobis esse vires manifestum erit. Quamobrem mihi videtur, cuidam è vobis quamprimùm in Persiam eundum esse, qui doceat ea quæ à me dicuntur, & exercitum quàm celerrimè mitti jubeat, si quidem Persæ & imperium & fructum Asiæ suam in potestatem venire cupiant. Ito ergò tu, qui natu maximus es, inquit, ac postquam eò veneris, hæc exponito; tum autem, mihi curæ futurum, ut militibus quos miserint, ubi ad me pervenerint, alimenta suppetant. Vides ipse quidem ea, quæ habemus, eorúmque nihil celato: ex quibus quidnam *potissimùm* in Persiam mittendo, ut par & legibus consentaneum est fecero, deos quod adtinet, patrem *meum*; quod rempublicam, magistratus, interroga. Etiam spectatores eorum quæ gerimus, & explicatores eorum de quibus interrogaturi sumus, *huc* mittant. Ac tu quidem, ait, ad iter te collectis rebus necessariis parato, manipulúmque, qui te deducat, tecum sumito.

Secundùm hæc Medos arcessit, cùm simul Cyaxaris nuntius adesset, & coram omnibus iram ejus adversùs Cyrum & minas adversùs Medos indicaret, tandémque diceret, mandare *Cyaxarem* ut Medi

Μῆδος κελεύει, εἰ καὶ ὁ Κῦρος μένειν βούλεται. Οἱ μὲν δὴ Μῆδοι ἀκούσαντες τοῦ ἀγγέλου ἐσίγησαν, ἀποροῦντες μὲν πῶς χρὴ καλοῦντος ἀπειθεῖν, φοβούμενοι δὲ πῶς ἀπειλοῦντι ὑπακούσειαν, ἄλλως τε καὶ εἰδότες τὴν ὠμότητα αὐτοῦ. Ὁ δὲ Κῦρος εἶπεν, Ἀλλ' ἐγώ, ὦ ἄγγελε καὶ Μῆδοι, οὐδέν, ἔφη, [1] θαυμάζω εἰ Κυαξάρης πολλοὺς μὲν πολεμίους τότ' ἰδών, ἡμᾶς δὲ οὐκ εἰδὼς ὅ,τι πράττομεν, ὀκνεῖ περί τε ἡμῶν καὶ περὶ ἑαυτοῦ· ἐπειδὰν δὲ αἴσθηται πολλοὺς μὲν τῶν πολεμίων ἀπολωλότας, πάντας δὲ ἀπεληλαμένους, πρῶτον μὲν παύσεται φοβούμενος, [2] ἔπειτα γνώσεται ὅτι νῦν ἔρημος οὐ γίγνεται,

discederent, etiamsi Cyrus manere vellet. Et Medi quidem cùm hæc nuntii verba audîssent, silebant; tum consilii inopes quo pacto arcessenti non parerent, tum metuentes quemadmodùm minanti obtemperarent, præsertim quòd illius crudelitatem nôssent. Cyrus autem, Minimè miror equidem, ait, nuntie Medíque, Cyaxarem & de nobis & de seipso valdè timere, cùm multos id temporis hostes viderit, & quid nos agamus ignoret: verùm ubi senserit, complures hostium periisse, fugatos universos, primùm metuere desinet, deindè agnoscet minimè se jam desertum esse,

1 Θαυμάζω εἰ Κυαξάρης——ὀκνεῖ] In minimas etiam particulas operam conferre non piget, cùm notatâ vi quâdam earum minùs usitatâ, vel lucis aliquantum sacri N. T. textui fœnerare, vel ab injuriâ eum vindicare liceat. His utrisque nominibus, notanda est potestas particulæ εἰ, post θαυμάζειν positæ: quæ quidem non *dubiam* hîc, ut aliàs ferè, sed *certam* admirationis causam indicat. Cyrus enim per nuntium certior jam factus erat, trepidare Cyaxarem: atque adeò paulò post dicit —— παύσεται φοβούμενος —— anteà igitur agnoverat Cyaxaris metum, quem mox cessaturum autumat. Nec alia hujusce voculæ, simili planè modo adhibitæ, vis est, Matt. xv. 44. Ὁ δὲ Πιλάτος ἐθαύμασεν εἰ ἤδη τέθνηκε· quæ verba interpretes plerique vertunt——*si* jam mortuus esset: quasi Josepho, Christum jam mortuum esse indicanti, minùs credidisset Pilatus. At neque ullam hunc Josephi fraudem timuisse, & Christum omninò mortuum esse credidisse, ex iis, quæ statim sequuntur, abundè constat. Nam Pilatus, arcessito centurione, de eo quærit, εἰ πάλαι ἀπέθανε. Non ergò tanquam de *reipsâ* dubitans quærit, *veráne* sit an *falsa*, Christúsne mortuus jam esset, annon; sed *rem* quasi *compertam certámque* habens, ejus solummodò *tempus* cognoscere cupit: εἰ πάλαι ἀπέθανε. Quod cùm quidam animadverterent, qui illud εἰ, ante ἤδη τέθνηκε, non nisi per *si* convertendum putârant, nè parum utique congruentia tradidisse videretur Evangelista, pro πάλαι substituere ἤδη, licentiâ non ferendâ, ausi sunt. Et hanc novam quidem lectionem malè expresserunt Versiones *Vulg. Frat. Rhem. Arab. Æthiop.* eandem etiam *Erasmus*, & post eum *Beza*, probare videtur: testatúrque ille sic in *Aldinâ* editione, consentiente *Hispaniensi*, atque item *Theophylacto*, legi. Quæ tamen lectio non aliundè nata esse videtur, quam ex malè intellectâ locutione hâc, ἐθαύμασεν εἰ &c. quam cùm quidam pro *miratus est si jam* &c. accepissent, & deindè perspexissent huic sententiæ τὸ πάλαι non congruere, in ἤδη illud temerè mutârunt. Quòd si phrasin illam θαυμάζειν εἰ, interpretandi rationem tenuerit aliquis, quam in vertendo loco hoc Xenophontéo secuti sumus, cuique tum *Arabica* tum *Persica* favet Versio, (licèt in posteriori commatis parte utraque malè se dederit) & Interpretum errores evitare, & effrenam Librariorum audaciam nullo negotio retundere poterit.

2 Ἔπειτα γνώσεται] De hoc loco Stephanus nonnihil solicitus videtur; quòd nempè hîc non occurrat particula δὲ, quæ præcedenti μὲν respondeat. Sed exemplum hujus usûs particulæ μὲν extare cùm alibi, tum in principio celebris illius orationis

ἡνίκα οἱ φίλοι αὐτοῦ τοὺς ἐκείνου ἐχθροὺς ἀπολλύουσιν. Ἀλλὰ μὴν μέμψεώς γε πῶς ἐσμὲν ἄξιοι, εὖ τε ποιοῦντες ἐκεῖνον, καὶ οὐδὲ ταῦτα αὐτοματίσαντες; ἀλλ' ἐγὼ μὲν ἐκεῖνον ἔπεισα ἐᾶσαί με λαβόντα ὑμᾶς ἐξελθεῖν· ὑμεῖς δὲ οὐχ ὡς ἐπιθυμοῦντες τῆς ἐξόδου ἠρωτήσατε, εἰ ἐξίοιτε, καὶ νῦν δεῦρο ἥκετε· ἀλλ' ὑπ' ἐκείνου κελευσθέντες ἐξιέναι, ὅτῳ ὑμῶν μὴ ἀχθομένῳ εἴη. Καὶ ἡ ὀργὴ οὖν αὕτη σαφῶς οἶδ' ὅτι ὑπό τε τῶν ἀγαθῶν πεπανθήσεται, καὶ σὺν τῷ φόβῳ λήγοντι ἄπεισι. Νῦν μὲν οὖν, ἔφη, σὺ ὦ ἄγγελε ἀνάπαυσαι, ἐπεὶ πεπόνηκας· [1] ἡμεῖς τε, ὦ Πέρσαι, ἐπεὶ καὶ προσδεχόμεθα πολεμίους ἤτοι μαχουμένους γε ἢ πεισομένους παρέσεσθαι, ταχθῶμεν ὡς κάλλιστα· οὕτω γὰρ ὁρωμένους εἰκὸς πλέον προανύτειν ὧν χρῄζομεν. Σὺ δ', ἔφη, ὁ τῶν Ὑρκανίων ἄρχων, ὑπόμεινον προστάξας τοῖς ἡγεμόσι τῶν σῶν στρατιωτῶν ἐξοπλίζειν αὐτούς. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ποιήσας ὁ Ὑρκάνιος προσῆλθε, λέγει ὁ Κῦρος, Ἐγὼ δ', ἔφη, ὦ Ὑρκάνιε, ἥδομαι αἰσθανόμενος ὅτι οὐ μόνον φιλίαν ἐπιδεικνύμενος πάρει, ἀλλὰ καὶ ξύνεσιν [2] φαίνῃ μοι ἔχειν. Καὶ νῦν ὅτι

cùm amici hostes ipsius interimunt. At verò quonam modo reprehensione digni sumus, cùm de ipso benè promereamur, neque hæc quidem de nostrâ sententiâ temerè faciamus? sed ego illum suasi ut mihi permitteret, vobis adsumptis egredi: vos autem non ut cupidi profectionis, an exeundum esset, interrogâstis, atque ità jam huc pervenistis: at ab illo prodire jussi, si cui vestrûm grave non esset. Quapropter hæc ira, sat scio, secundis *hisce* rebus mitigabitur, & unà cum desinente metu abibit. Ac tu quidem modò, nuntie, quia labore defatigatus es, quietem capito: nos autem Persæ, quia sic hostes adfuturos expectamus, ut vel pugnent vel imperium accipiant, ordines quàm elegantissimè instructos habeamus: nam ità si conspiciamur, fortasse citiùs ea sumus effecturi quæ desideramus. Tu verò princeps Hyrcaniorum, ait, *hic* opperire militúmque tuorum ducibus impera, ut suos armis penitùs instruendos curent. Cùm autem his peractis Hyrcanius accessisset, inquit Cyrus, *In hoc* ego, Hyrcanie, delector, quod animadverto, te non solùm ità nobis adesse ut amicitiam re declares, sed etiam indicia mihi præbere perspicacis, quâ præditus es, prudentiæ. At nunc quidem

περὶ ςεφάνω, ipse Stephanus in *Thesauro* G. L. notavit. Et sunt hujusmodi quidem exempla adeò [illegible], ut rem silentio [illegible] μὴ, cum [illegible] in no- [illegible] ssimam. [illegible] ἐχ [illegible]

[illegible] di vel similis alia. E mediâ tamen Græci sermonis consuetudine petitam esse, tum ex hoc loco Xenophontéo, tum aliis alibi innumeris constat.

1 Ἡμεῖς] Vulgò, ὑμεῖς. Sed pronomen illud, quod reposuimus, loci ratio postulat: idque exhibet editio *Argentor.* & expresserunt interpretes.

2 φαίνῃ μοι ἔχειν] Rectè se habet hæc loquendi

συμφέρει ἡμῖν τὰ αὐτὰ δῆλον· ἐμοί τε γὰρ πολέμιοι Ἀσσύριοι, σοί τε νῦν ἐχθίονές εἰσιν ἢ ἐμοί· οὕτως οὖν ἡμῖν ἀμφοτέροις βουλευτέον, ὅπως τῶν μὲν νῦν παρόντων μηδεὶς ἀποστατήσει ἡμῖν συμμάχων, ἄλλους δὲ, ἐὰν δυνώμεθα, προσληψόμεθα. Τοῦ δὲ Μήδου ἤκουσας ἀποκαλοῦντος τοὺς ἱππέας· εἰ δὲ οὗτοι ἀπίασι, πῶς ἡμεῖς μόνοι πεζοὶ μενοῦμεν; Οὕτως οὖν δεῖ ποιεῖν ἐμὲ καὶ σὲ, ὅπως ὁ ἀποκαλῶν οὗτος καὶ αὐτὸς μένειν βουλήσεται παρ᾽ ἡμῖν. Σὺ μὲν οὖν σκηνὴν εὑρὼν, δὸς αὐτῷ, ὅπου κάλλιστα διάξει πάντα τὰ δέοντα ἔχων· ἐγὼ δ᾽ αὖ πειράσομαι ἔργον τι αὐτῷ προστάξαι, ὅπερ ἥδιον πράξει ἢ ἄπεισι· καὶ διαλέγου δὲ αὐτῷ ὁπόσα ἐλπὶς [1] γενέσθαι ἀγαθὰ πᾶσι τοῖς φίλοις, ἢν ταῦτα δέοντα εὖ γένηται· ποιήσας μέντοι ταῦτα ἧκε πάλιν παρ᾽ ἐμέ. Ὁ μὲν δὴ Ὑρκάνιος ᾤχετο τὸν Μῆδον ἐπὶ σκηνὴν ἄγων· ὁ δὲ εἰς Πέρσας ἰὼν, παρῆν συνεσκευασμένος· ὁ δὲ Κῦρος αὐτῷ ἐπέστειλε πρὸς μὲν Πέρσας λέγειν ἃ καὶ πρόσθεν ἐν τῷ λόγῳ δεδήλωται, Κυαξάρει δὲ ἀποδοῦναι τὰ γράμματα. Ἀναγνῶναι δέ σοι, ἔφη, καὶ ἃ ἐπιστέλλω, βούλομαι· ἵνα εἰδὼς αὐτὰ ὁμολογῇς, ἐάν τι; σε πρὸς ταῦτα ἐρωτᾷ. Ἐνῆν δὲ τῇ ἐπιστολῇ τάδε·

nobis eadem conducere perspicuum est: nam & mihi sunt hostes Assyrii, & tibi jam infestiores sunt quàm mihi: quare sic nostrûm utrique consultandum est, ut eorum sociorum, qui jam nobis adsunt, nemo deficiat; & alios *quoque*, si possimus, *nobis* adjungamus. Audîsti verò Medum equites avocare; hi autem si discedant, quo pacto nos pedites soli manebimus? Sic igitur & mihi & tibi agendum est, ut hic ipse qui *Medos* avocat, nobiscum manere velit. Tu igitur repertum aliquod ei tabernaculum tradito, ubi commodissimè degat, & omnia, quibus opus fuerit, habeat; ego verò sum operam daturus, ut opus aliquod ei imperem, quod libentiùs suscepturus sit, quàm *hinc* abiturus: quin etiam cum ipso de bonis iis disserito, quæ spes sit amicis omnibus eventura, si benè gerantur ea quæ fieri oporteat: hæc verò ubi feceris, ad me redito. Itaque abiit Hyrcanius quidem ut Medum ad tabernaculum deduceret: & qui in Persiam profecturus erat, paratus aderat: ei Cyrus mandavit, ut Persis diceret quæ oratione superiori sunt indicata, Cyaxari verò literas redderet. Volo autem ait, tibi recitare, quæ mea continet epistola: quò & scias ea & profitearis, si quis te de his interroget. Hæc autem epistolæ inerant:

loquendi ratio, quam libri omnes præstant; nec est cur moremur Grammaticorum auctoritatem, qui, Stephano teste, ἔχων, non ἔχεο legendum hîc esse dicerent; quòd φαίνεσθαι participio semper jungi tradant. Nam exempla regulæ huic repugnantia passim occurrunt.

1 Γενέσθαι ἀγαθὰ &c.] Phrasis hæc, γίνεσθαί τι, sequente dativo personæ, pro *impetro*, *consequor*, &c. à *Grotio*, ad Joh. xv. 7. & *Camerone*, ad Mat. xviii. 19. Hebraismis N. T. perperam adnumeratur.

“ ΚΥΡΟΣ ΚΥΑΞΑΡΕΙ ΧΑΙΡΕΙΝ. Ημεῖς σε οὐκ ἔρημον κατελίπομεν, (οὐδεὶς γὰρ ὅταν τῶν ἐχθρῶν κρατῇ, τότε τῶν φίλων ἔρημος γίνεται) οὐδὲ μὴν ἀποχωροῦντές γε ἀπὸ σοῦ οἰόμεθα ἐν κινδύνῳ σε καθεστάναι· ἀλλ' ὅσῳ πλέον σοῦ ἀπέχομεν, τοσούτῳ πλείονά σοι τὴν ἀσφάλειαν ποιεῖν νομίζομεν· οὐ γὰρ οἱ ἐγγύτατα τῶν φίλων καθήμενοι, μάλιστα τοῖς φίλοις τὴν ἀσφάλειαν παρέχουσιν, ἀλλ' οἱ τοὺς ἐχθροὺς μήκιστον ἀπελαύνοντες, μᾶλλον τοὺς φίλους ἐν ἀκινδύνῳ καθιστᾶσι. Σκέψαι δὲ καὶ οἵῳ ὄντι μοι περὶ σὲ, οἷος ὢν περὶ ἐμὲ, ἔπειτά μοι μέμφῃ. Ἐγὼ μέν γέ σοι ἤγαγον συμμάχους, οὐχ ὅσους σὺ ἔπεισας, ἀλλ' ὁπόσους ἐγὼ πλείστους ἐδυνάμην· σὺ δέ μοι ἔδωκας μὲν ἐν τῇ φιλίᾳ ὄντι ὁπόσους πεῖσαι δυνηθείην· νῦν δ' ἐν τῇ πολεμίᾳ ὄντος, οὐ τὸν θέλοντα, ἀλλὰ πάντας ἀποκαλεῖς. Τοιγαροῦν τότε μεν ᾤμην ἀμφοτέροις ὑμῖν χάριν ὀφείλειν, νῦν δε ἀναγκάζεις σοῦ μὲν ἐπιλαθέσθαι, τοῖς δ' ἀκολουθήσασι πειρᾶσθαι πᾶσαν τὴν χάριν ἀποδιδόναι. Οὐ μέντοι ἔγωγε σοὶ δύναμαι ὅμοιος γενέσθαι· ἀλλὰ καὶ νῦν πέμπων ἐπὶ στράτευμα εἰς Πέρσας, ἐπιστέλλω, ὁπόσοι ἂν ἴωσιν ὡς ἐμὲ, ἤν τι σὺ αὐτῶν δέῃ, [1] πρὶν ὡς ἡμᾶς ἐλθεῖν, σοὶ ὑπάρχειν οὐχ ὅπως ἂν ἐθέλωσιν,

“ CYRUS CYAXARI SALUTEM. Nos neque te solum reliquimus, (nemo enim tunc ab amicis destitutus est, cùm hostes *per eos* vincit) nec verò propterea quod abs te discessimus in periculo te nos constituisse arbitramur: sed quantò longiùs abs te absumus, tantò tibi nos plus securitatis præstare existimamus. Nam qui proxime amicos desident, non iis maximè securitatem adferunt, sed qui hostes longissimè repellunt, ii potiùs amicos extra periculum collocant. Considera verò qualem me cùm sis erga te expertus, ipseque *vicissim* qualem erga me te præbeas, de me tandem quereris. Equidem auxilio qui tibi sint socios adduxi, non quot tu *ut venirent* persuasisti, sed quàm ego plurimos potui: tu mihi, dum *adhuc* amicâ in regione essem, tot concessisti, quot persuadendo, *me ut sequerentur*, adducere possem; & nunc cùm in hostili sim agro, non eos, qui *redire* velint, sed universos avocas. Itaque tunc quidem arbitrabar me vobis utrisque gratiam debere, at nunc me tui quidem oblivisci cogis, & illis qui me secuti sunt omnem referre gratiam studere. Verùm *facere* non possum, ut tibi similis fiam: sed hoc ipso tempore copiarum causâ misso in Persiam nuntio, mandatum dedi, ut quotquot ad me venturi sunt, si eorum operâ tibi sit opus, antequam ad nos veniant, iis tibi sit potestas, non ut ipsi voluerint,

1 Πρὶν ὡς ἡμᾶς] In libris plerisque deest illud ὡς· quod tamen, Leunclavii conjecturam secuti, recepimus. Atque ità Stephanus etiam rectè scribi dicit.

" ἀλλ' ὅπως ἂν σὺ βέλῃ, χρῆσθαι αὐτοῖς. Συμβελεύω δέ σοι,
" καίπερ νεώτερος ὢν, μὴ ἀφαιρεῖσθαι ἃ ἂν δῷς· ἵνα μή σοι
" ἔχθραι ἀντὶ χαρίτων ὀφείλωνται· μηδ' ὅταν τινὰ βέλῃ πρός
" σε ταχὺ ἐλθεῖν, ἀπειλῦντα μεταπέμπεσθαι· μηδὲ φάσκοντα
" ἔρημον εἶναι, ἅμα πολλοῖς ἀπειλεῖν, ἵνα μὴ διδάσκῃς αὐτὲς
" σὲ μὴ φροντίζειν. Ημεῖς δὲ πειρασόμεθα παρεῖναι, ὅταν
" τάχιςα διαπραξώμεθα ἅ σοί τ' ἂν νομίζωμεν ϗ ἡμῖν πραχθέντα
" κοινὰ γενέσθαι ἀγαθά. Ἐῤῥωσο."

Ταύτην αὐτῷ ἀπόδος, καὶ ὅ,τι ἄν σε τέτων ἐρωτᾷ, ἧπερ γέγραπται, σύμφαθι. Καὶ γὰρ ἐγὼ ἐπιςέλλω σοι περὶ τῶν Περσῶν ἧπερ γέγραπται. Τέτῳ μὲν ἒν ὕτως εἰπὼν, ϗ δὺς τὴν ἐπιςολὴν, ἀπέπεμψε· προσεντειλάμενος ὕτω σπεύδειν, ὥσπερ οἶδεν ὅτι συμφέρει ταχὺ παρεῖναι.

Εκ τέτε δὴ ἑώρα μὲν ἐξωπλισμένες ἤδη πάντας ϗ τὲς Υρκανίες, ϗ τὲς ἀμφὶ Τιγράνην· ϗ οἱ Πέρσαι δὲ ἐξωπλισμένοι ἦσαν· ἤδη δέ τινες τῶν προσχώρων καὶ ἵππες ἀπήγαγον, καὶ ὅπλα ἔφερον· ὁ δὲ τὰ μὲν παλτὰ, ὅπε περ ϗ τὲς πρόσθεν, καταβάλλειν ἐκέλευσε, καὶ κατακαίειν, οἷς τῦτο ἔργον ἦν, ὁπόσων μὴ αὐτοὶ δέοιντο· τὲς δὲ ἵππες ἐκέλευσε φυλάττειν μένοντας τὲς ἀγαγόντας,

" sed utì tu voles, utendi. Consilium autem tibi do, quanquam ipse
" junior, nè quæ concesseris auferas; ut nè inimicitiæ tibi gratiarum
" loco debeantur: nec minitabundus arcessas, cùm aliquem ad te cele-
" riter venire velis: nec simul te solum esse dixeris, & multis minite-
" ris, nè doceas eos nihili te facere. Nos autem ut adsimus operam
" dabimus, ubi primùm ea confecerimus, quæ facta cùm fuerint & tibi
" & nobis ex æquo fructuosa fore censemus. Vale."

Hanc ei *epistolam* reddito, & de quocunque horum te interrogârit, id ità se habere dicito, prout *in epistolâ* scriptum est. Nam & de Persis *itidem* tibi mando, prout scriptum est. Atque hunc quidem his verbis adlocutus, traditâ epistolâ, dimisit; adjecto mandato, ut ità festinaret, quemadmodùm expedire noverat celeriter utì adesset.

Secundùm hæc armatos jam omnes tam Hyrcanios quàm Tigranis milites spectabat: Persæ quoque armis erant instructi: jam etiam finitimi quidam *ei se dedentes* equos adducebant, & adferebant arma: *hos* ille palta eum in locum, ubi & cæteros anteà, jussit abjicere, eáque *illos* concremare, quibus id negotii datum erat, ipsi quibus non egerent; equos autem ut illi *in castris* remanentes custodirent, qui *eos* adduxerant, præcepit,

ἕως ἂν τι σημανθείη αὐτοῖς· τοὺς δ᾽ ἄρχοντας τῶν ἱππέων καὶ Ὑρκανίων καλέσας, τοιάδε ἔλεξεν·

“ Ἄνδρες φίλοι καὶ σύμμαχοι, μὴ θαυμάζητε, ἔφη, ὅτι πολλάκις ὑμᾶς συγκαλῶ· [1] καινὰ γὰρ ὄντα ἡμῖν τὰ παρόντα πολλὰ αὐτῶν ἀσύντακτά ἐστιν· ἃ δ᾽ ἂν ἀσύντακτα ᾖ, ἀνάγκη ταῦτα ἀεὶ πράγματα παρέχειν, ἕως ἂν χώραν λάβῃ. Καὶ νῦν ἔστι μὲν ἡμῖν πολλὰ τὰ αἰχμάλωτα χρήματα, καὶ ἄνδρες ἐπ᾽ αὐτοῖς· διὰ δὲ τὸ μήθ᾽ ἡμᾶς εἰδέναι ποῖα τούτων ἑκάστου ἐστὶν ἡμῶν, μήτε τούτους εἰδέναι ὅστις ἑκάστῳ αὐτῶν δεσπότης, περαίνοντας μὲν δὴ τὰ δέοντα οὐ πάνυ ἐστὶν ὁρᾷν αὐτῶν πολλοὺς, ἀποροῦντας δὲ ὅ,τι χρὴ ποιεῖν, σχεδὸν πάντας· ἵνα οὖν μὴ οὕτως ἔχῃ, διορίσατε αὐτά· καὶ ὅστις μὲν ἔλαβε σκηνὴν ἔχουσαν ἱκανὰ καὶ σῖτα καὶ ποτὰ, καὶ τοὺς ὑπηρετήσοντας, καὶ στρωμνὴν καὶ ἐσθῆτα, καὶ τἄλλ᾽ οἷς οἰκεῖται σκηνὴ καλῶς στρατιωτικὴ, ἐνταῦθα μὲν οὐδὲν ἄλλο δεῖ προσγενέσθαι, ἢ τὸν λαβόντα εἰδέναι ὅτι τούτων, ὡς οἰκείων, ἐπιμελεῖσθαι δέοι· ὅστις δὲ εἰς [2] ἐνδεόμενά του κατεσκήνωσε, τούτους ὑμεῖς σκεψάμενοι, τὸ

donec aliquid eis significatum esset: & convocatis præfectis equitum & Hyrcaniorum, hujusmodi orationem habuit:

“ Nè mirum vobis sit, amici & socii, inquit, quod vos sæpè convoco: nam cùm res præsentes novæ sint, earum multæ ordine *adhuc* carent; quæ verò ordinata non sunt, ea semper negotia facessere necesse est, donec in *suum quæque* locum delata fuerint. Et multa jam sunt bona nobis bello capta, & viri prætereà *qui in nostram potestatem venerunt:* quoniam verò neque scimus ipsi, quænam horum cujusque nôstrum sint, neque hi novêre quis eorum cujusque sit dominus, *idcircò* non admodùm multos quidem ex eis videre est officium facere, sed omnes ferè ambigere, quid abs se fieri oporteat: quapropter ut nè hæc sit rerum nostrarum ratio, vos ista *singulis quæ eis propria sint dividendo* discernite: & cùm quidem tabernaculum aliquis adeptus est, satìs & esculentis instructum, & potulentis, & ministris, & stragulâ, & *aliâ* veste, rebúsque cæteris quæ requiruntur ut in tabernaculo militari commodè degi possit, huc ut quid aliud accedat non opus est, nisi ut is qui *illud* nactus est, sciat horum sibi curam, tanquam suorum, gerendam esse: qui verò in ea divertit tabernacula quibus pleraque desunt, vos his inspectis,

1 Καινὰ] Editio Stephani, contra librorum omnium fidem, dat κοινά, quod vitio forsan operarum contigit. Quanquam sanè loci ratio huic lectioni adeò non repugnat, at ei omninò faveat: eámque adeò vulgatæ illi præferendam puto. Vide p. 302. l. ult. &c.

2 Ἐνδεόμενά του] Stephanus scribendum conjicit ἐνδεόμενά τῳ, ut τῳ sit pro τινί. Sed vulgata lectio, quam libri omnes præstant, loco non movenda est, cum nihil sit in eâ vitii.

" ἐλλεῖπον ἐκπληρώσατε. Πολλὰ δὲ ϗ περιττὰ οἶδα ὅτι ἔσται·
" πλείω γὰρ ἅπαντα ἢ κατὰ τὸ ἡμέτερον πλῆθος εἶχον οἱ πολέ-
" μιοι. Ηλθον δὲ πρός με ϗ χρημάτων ταμίαι οἵ τε τοῦ Ἀσσυρίων
" βασιλέως ϗ ἄλλων δυναστῶν, οἳ ἔλεγον ὅτι χρυσίον εἴη παρὰ
" σφίσιν ἐπίσημον, δασμούς τινας λέγοντες· ϗ ταῦτα οὖν κηρύττετε
" πάντα ἀποφέρειν πρὸς ὑμᾶς, ὅπου ἂν καθέζησθε· καὶ φόβον
" ἐπιτίθεσθε τῷ μὴ ποιοῦντι τὸ παραγγελλόμενον· ὑμεῖς δὲ λα-
" βόντες διαδίδοτε, ἱππεῖ μὲν τὸ διπλοῦν, πεζῷ δὲ τὸ ἁπλοῦν· ἵνα
" ἔχητε, ἤν τινων προσδεηθῆτε, ϗ ὅτου ὠνήσεσθε. [1] Τὴν δ' ἀγο-
" ρὰν τὴν οὖσαν ἐν τῷ στρατοπέδῳ [2] κηρύξατε μὲν ἤδη, ἔφη, μὴ
" ἀδικεῖν μηδένα, πωλεῖν δὲ τοὺς καπήλους ϗ ἐμπόρους ὅ,τι ἔχει
" ἕκαστος πράσιμον· ϗ ταῦτα διαθεμένους, ἄλλα ἄγειν, ὅπως
" οἰκῆται ἡμῶν τὸ στρατόπεδον." Καὶ ταῦτα μὲν εὐθὺς ἐκήρυττον·
οἱ δὲ Μῆδοι καὶ Υρκάνιοι εἶπον ὧδε, Καὶ πῶς ἄν, ἔφασαν, ἡμεῖς
ἄνευ σοῦ ϗ τῶν σῶν διανέμοιμεν ταῦτα; Ο δ' οὖν Κῦρος πρὸς τοῦ-
τον τὸν λόγον ὧδε προσηνέχθη. " Η γὰρ οὕτως, ἔφη, ὦ ἄνδρες,
" γιγνώσκετε, ὡς ὅ,τι ἂν δέῃ πραχθῆναι, ἐπὶ πᾶσι πάντας
" ἡμᾶς δεήσει παρεῖναι, καὶ οὔτε ἐγὼ ἀρκέσω ὑμῖν πράττων
" πρὸ ὑμῶν ὅ,τι ἂν δέῃ, οὔτε ὑμεῖς πρὸ ἡμῶν; Καὶ πῶς ἂν

" quod deest supplete. Multa etiam fore scio quæ supersint: nam ho-
" stibus omnia fuêre copiosiora quàm pro multitudine nostrâ. Venerunt
" etiam ad me Assyriorum regis aliorúmque dynastarum quæstores, qui
" apud se aurum signatum esse dixerunt, de tributis quibusdam mentio-
" nem facientes: itaque per præconem imperate, ut isthæc ad vos om-
" nia deferant, ubicunque consederitis; & terrorem ei incutite qui, quod
" imperatum est, non fecerit: vos autem ea cùm acceperitis, duplum
" quidem equiti, pediti simplum distribuite; ut habeatis, si quibus vobis
" prætereà opus fuerit, undè etiam *ea* emere possitis. Forum verò ca-
" strense, inquit, præconis jam voce edicite, ut nemo violet, útque cau-
" pones ac mercatores vendant merces quisque suas venales; & has ubi
" vendiderint, alias advehant, quò castra nostra sint frequentia." Et
hæc illi quidem statim per præconem edicebant: Medi verò & Hyrcanii,
Quo pacto nos, inquiunt, absque te ac tuis hæc distribuerimus? Cyrus
autem hæc *ipsorum* verba ità excepit: " Eáne vestra, viri, sententia est,
" inquit, ut quicquid *tandem nobis* agendum fuerit, rebus omnibus nos
" omnes interesse oporteat; neque satìs ego facturus sim vobis, agens
" pro vobis quod usus postulet, neque vos, pro nobis? Et quanam aliâ

1 Τὴν δ' ἀγορὰν &c.] Vide sis quæ notavimus, lib. 2. p. 129.

2 Κηρύξατε] Sic optimè MS. Bodl. & edit. *Eton.* Stephanus, Leunclavius, alii, dant κηρυξάτω. Sed loci ratio nostram scripturam omninò flagitat: nam paulò ante dixerat, ϗ ταῦτα οὖν κηρύττετε——— deindè, ϗ ταῦτα μὲν εὐθὺς ἐκήρυττον.

" ἄλλως πλείω μὲν πράγματα ἔχοιμεν, μείω δὲ διαπραττοίμεθα, ἢ οὕτως; Ἀλλ' ὁρᾶτε, ἔφη· ἡμεῖς μὲν γὰρ διεφυλάξαμεν ὑμῖν τάδε, καὶ ὑμεῖς ἡμῖν ἐπιστεύσατε καλῶς διαπεφυλάχθαι· ὑμεῖς δ' αὖ διανείματε, καὶ ἡμεῖς πιστεύσομεν ὑμῖν καλῶς διανενεμηκέναι· καὶ ἐν ἄλλοις δέ γε αὖ ἄλλο τι ἡμεῖς πειρασόμεθα κοινὸν ἀγαθὸν πράττειν. Ὁρᾶτε γὰρ δὴ, ἔφη, νυνὶ πρῶτον, ἵπποι ὅσοι ἡμῖν πάρεισιν, οἱ δὲ προσάγονται· τούτους οὖν εἰ μὲν ἐάσομεν ἀναμβάτους, ὠφελήσουσι μὲν οὐδὲν ἡμᾶς, πράγματα δὲ παρέξουσιν ἐπιμελεῖσθαι· ἢν δ' ἱππέας ἐπ' αὐτοὺς καταστήσωμεν, ἅμα πραγμάτων τε ἀπαλλαγησόμεθα καὶ ἰσχὺν ἡμῖν αὐτοῖς προσθησόμεθα. Εἰ μὲν οὖν ἄλλους ἔχετε, οἷς τισιν ἂν δοίητε αὐτοὺς, μεθ' ὧν ἂν καὶ κινδυνεύοιτε ἥδιον (εἴ τι δέοι) ἢ μεθ' ἡμῶν, ἐκείνοις δίδοτε· εἰ μέντοι ἡμᾶς βούλεσθε παραστάτας μάλιστα ἔχειν, ἡμῖν αὐτοῖς δότε. Καὶ γὰρ νῦν ὅτε ἄνευ ἡμῶν προσελάσαντες ἐκινδυνεύσατε, πολὺν μὲν φόβον ἡμῖν παρείχετε μή τι πάθητε, μάλα δὲ αἰσχύνεσθαι ἡμᾶς ἐποιήσατε ὅτι οὐ παρῆμεν ὅπου περ ὑμεῖς· ἢν δὲ λάβωμεν τοὺς ἵππους, ἑψόμεθα ὑμῖν· κἂν μὲν δοκῶμεν ὠφελεῖν πλείονα ἐπὶ τῶν ἵππων συναγωνιζόμενοι, οὕτω προθυμίας οὐδὲν ἐλλείψομεν. ἢν δὲ πεζοὶ γενόμενοι δοκῶμεν καιριωτέρως ἂν παρεῖναι,

" ratione plus habituri simus negotii, & minus effecturi, quàm istâ? At videte, ait: nos enim hæc vobis custodivimus, & vos credidistis à nobis esse rectè custodita; vos verò vicissim distribuite, & nos credemus vobis, rectè vos distribuisse: ac nos rursùs aliis in rebus operam dabimus ut quiddam, in commune profuturum, peragamus. Videte enim, ait, nunc primùm quot nobis partim adsint equi, partim adducantur: hos utique ità si relinquemus ut nemo insideat, neque quidquam nobis proderunt, & ob curam iis impendendam negotium nobis exhibebunt: sin equites eis imponemus, eâdem operâ tum negotiis molestis liberabimur, tum virium nobis ipsis accessionem faciemus. Atqui si alii sunt, quibus eos detis, & quibuscum (si sit opus) pericula libentiùs adeatis, quàm nobiscum, *nimirum* illis *eos* date: sin nos in primis auxiliarios qui vobis præstò sint habere vultis, nobis *eos* date. Etenim modò cùm *ad hostes* absque nobis provecti, prælii discrimen adiretis, magnum nobis metum injecistis, nè quid adversi vobis accideret; atque etiam magnum nobis pudorem incussistis, quòd ibi non adessemus, ubi vos *aderatis:* verùm si equos accipiemus, secuturi vos sumus; ac si quidem unà *vobiscum* ex equis pugnantes majori usui esse videbimur, cùm ita se res habet, faciemus ut alacritatem nostram minimè desideretis; sin pedites cùm fuerimus opportuniùs vobis adfuturi videamur,

" τὸ καταβῆναι, ἐν μέσῳ, καὶ εὐθὺς πεζοὶ ὑμῖν παρεσόμεθα· " τοὺς δ' ἵππους μηχανησόμεθα οἷς ἂν παραδιδοίημεν. Ο μὲν οὕτως ἔλεξεν. οἱ δὲ ἀπεκρίναντο, Αλλ' ἡμεῖς μὲν, ὦ Κῦρε, οὔτε ἄνδρας ἔχομεν οὓς ἀναβιβάσαιμεν ἂν ἐπὶ τοὺς ἵππους τούτους, οὔτε, εἰ ἔχοιμεν, σοῦ ταῦτα βουλομένου οὐκ ἂν ἄλλο ἀντὶ τούτων αἱροίμεθα. Καὶ νῦν, ἔφασαν, λαβὼν τοὺς ἵππους, ποίει ὅπως ἄριστον δοκεῖ σοι εἶναι. Αλλὰ δέχομαί τε, ἔφη, καὶ ἀγαθῇ τύχῃ ἡμεῖς τε ἱππεῖς γενοίμεθα, καὶ ὑμεῖς διέλοιτε τὰ κοινά. Πρῶτον μὲν οὖν, ἔφη, τοῖς θεοῖς ἐξαιρεῖτε ὅ,τι ἂν [1] οἱ μάγοι ἐξηγῶνται· ἔπειτα δὲ Κυαξάρει ἐξέλετε ὁποῖ' ἂν οἴησθε αὐτῷ μάλιστα χαρίζεσθαι. Καὶ οἱ γελάσαντες εἶπον ὅτι γυναῖκας ἂν καλὰς [2] ἐξαιρετέον εἴη. Γυναῖκάς τε τοίνυν ἐξαιρεῖτε, ἔφη, καὶ ὅ,τι ἄλλο ἂν δοκῇ ὑμῖν. Επειδὰν δὲ ἐκείνῳ ἐξέλητε, ὦ Υρκάνιοι, τοὺς ἐμοὶ ἐθελουσίους τούτους ἑπισπομένους πάντας ἀμέμπτους ποιεῖτε εἰς δύναμιν. Υμεῖς δ' αὖ, ὦ Μῆδοι, τοὺς πρώτους συμμάχους γενομένους τούτους τιμᾶτε,

" proclive fuerit descendere, statimque *adeò* vobis pedites aderimus; e" quos autem quibus tradamus, excogitabimus." *Cyrus* in hunc modum locutus est: illi autem responderunt, At nos, Cyre, neque viros habemus, quos equis hisce imponamus, neque, si haberemus, cùm tu hæc velis, aliud iis *quæ velles* præferremus. Atque adeò nunc, inquiunt, equos accipe, & quod tibi optimum factu videtur facito. Ego verò accipio, inquit, adeòque nos, quod felix faustúmque sit, efficiamur equites; & vos, quæ communia sunt, dividatis. Ac primùm quidem, ait, diis secernite quodcunque magi *secernendum* præscripserint; deindè Cyaxari seligite, quæ quod selegeritis maximè rem gratam vos ipsi facturos arbitramini. Et illi risu facto, mulieres formosas *huic* deligendas aiebant. Ergò & mulieres, inquit, deligite, & quidquid aliud vobis visum fuerit. Posteà verò quàm illi selegeritis, Hyrcanii, facite, quantum potestis, ut omnes hi Medi, qui me ultrò sequuti sunt, nihil habeant quod querantur. Et vos item, Medi, primos hosce socios nostros honoribus præmiisque ornate,

1 Οἱ μάγοι ἐξηγῶνται] Hesychius ad vocem Μάγον. Τὸν θεοσεβῆ, καὶ θεολόγον, καὶ ἱερέα οἱ Πέρσαι οὕτως λέγουσι. Suidas itidem, φιλοσόφους καὶ φιλοθέους eo nomine apud Persas appellari tradit. Magi nempe circa Deorum cultum potissimùm erant occupati; regem populúmque, quo Deus quisque ritu colendus erat, quæque dona singulis erant tribuenda, docebant. Et cùm munus hoc obirent, ἐξηγεῖσθαι dicebantur, pro ἐμφατικωτέρᾳ verbi hujus significatione, quâ (ut in *Scholiis* ad *Elect.* Sophoc. v. 427. exponitur) διασάφησιν θείων indicat. Emphasis autem ea, quâ verbum hoc potissimùm notat, *Sacra docere, mysteria enarrare*, ei satis commodè tribui possit, Joh. i. 18. Θεὸν οὐδεὶς ἑώρακε πώποτε· ὁ μονογενὴς υἱὸς, ὁ ὢν εἰς τὸν κόλπον τοῦ πατρὸς, ἐκεῖνος ἐξηγήσατο.

2 Εξαιρετέον εἴη] Stephanus & Leunclavius exhibent, ἐξαιρετέον ἂν εἴη. Utrumque tamen mediam voculam improbâsse, ex notâ ei affixâ liquet. Particulâ sanè istâ, bis hoc in loco positâ, minimè opus est: libens itaque MStum Bodl. & editionem *Eton.* secutus sum, in quibus ἂν ante εἴη non comparet.

ὦ Πέρσαι, ἐν τῷ παρόντι ὀλίγοι ἐσμὲν ὥστε ἐγκρατεῖς εἶναι αὐτῶν. Εἴτε γὰρ ὅσα ἂν καταστρεφώμεθα μὴ φυλάξομεν ταῦτα, πάλιν ἀλλότριον ἔσται· εἴτε καταλείψομέν τινας ἡμῶν αὐτῶν φύλακας ἐπὶ τοῖς ἐφ' ἡμῖν γιγνομένοις, αὐτίκα οὐδεμίαν ἔχοντες ἰσχὺν ἀναφανούμεθα. Δοκεῖ οὖν μοι ὡς τάχιστα ἰέναι τινὰ ὑμῶν εἰς Πέρσας, καὶ διδάσκειν ἅπερ ἐγὼ λέγω, καὶ κελεύειν ὡς τάχιστα πέμπειν στράτευμα, εἴπερ ἐπιθυμοῦσι Πέρσαι τὴν ἀρχὴν τῆς Ἀσίας καὶ τὴν κάρπωσιν γενέσθαι ἐφ' ἑαυτοῖς. Ἴθι μὲν οὖν, ἔφη, σὺ ὁ πρεσβύτατος, καὶ ἐλθὼν ταῦτα λέγε, καὶ ὅτι οὓς ἂν πέμπωσι στρατιώτας, ἐπειδὰν ἔλθωσι παρ' ἐμὲ, ἐμοὶ μελήσει περὶ τῆς τροφῆς αὐτῶν. Ἃ δ' ἔχομεν ἡμεῖς, ὁρᾷς μὲν αὐτὰ, κρύπτε δὲ τούτων μηδέν· ὅ,τι δὲ τούτων ἐγὼ καλῶς καὶ νομίμως πέμπων εἰς Πέρσας ποιοίμην ἂν, τὰ μὲν πρὸς τοὺς θεοὺς, τὸν πατέρα ἐρώτα· τὰ δὲ πρὸς τὸ κοινὸν, τὰς ἀρχάς. Πεμψάντων δὲ καὶ ὀπτῆρας ὧν πράττομεν, καὶ φραστῆρας ὧν ἐρωτῶμεν. Καὶ σὺ μὲν, ἔφη, συσκευάζου, καὶ τὸν λόχον προπομπὸν ἄγε.

Ἐκ τούτου δὲ καὶ τοὺς Μήδους ἐκάλει, καὶ ἅμα ὁ τοῦ Κυαξάρου ἄγγελος παρίσταται, καὶ ἐν πᾶσι τήν τε πρὸς τὸν Κῦρον ὀργὴν καὶ τὰς πρὸς τοὺς Μήδους ἀπειλὰς αὐτοῦ ἔλεγε· καὶ τέλος εἶπεν ὅτι ἀπιέναι

Persæ, pauciores hoc tempore sumus, quàm ut nostrâ in potestate tenere possimus. Nam sive ea, quæcunque laboribus nostris adepti fuerimus, non conservabimus, rursùs erunt aliena; sive ex nostris quosdam ipsis custodes eorum quibus potiti sumus relinquamus, statim nullas nobis esse vires manifestum erit. Quamobrem mihi videtur, cuidam è vobis quamprimùm in Persiam eundum esse, qui doceat ea quæ à me dicuntur, & exercitum quàm celerrimè mitti jubeat, si quidem Persæ & imperium & fructum Asiæ suam in potestatem venire cupiant. Ito ergò tu, qui natu maximus es, inquit, ac postquam eò veneris, hæc exponito; tum autem, mihi curæ futurum, ut militibus quos miserint, ubi ad me pervenerint, alimenta suppetant. Vides ipse quidem ea, quæ habemus, eorúmque nihil celato: ex quibus quidnam *potissimùm* in Persiam mittendo, ut par & legibus consentaneum est fecero, deos quod adtinet, patrem *meum*; quod rempublicam, magistratus, interroga. Etiam spectatores eorum quæ gerimus, & explicatores eorum de quibus interrogaturi sumus, *huc* mittant. Ac tu quidem, ait, ad iter te collectis rebus necessariis parato, manipulúmque, qui te deducat, tecum sumito.

Secundùm hæc Medos arcessit, cùm simul Cyaxaris nuntius adesset, & coram omnibus iram ejus adversùs Cyrum & minas adversùs Medos indicaret, tandémque diceret, mandare *Cyaxarem* ut Medi

Μήδες κελεύει, εἰ καὶ ὁ Κῦρος μένειν βέλεται. Οἱ μὲν δὴ Μῆδοι ἀκέσαντες τῦ ἀγγέλε ἐσίγησαν, ἀπορῦντες μὲν πῶς χρὴ καλῦντος ἀπειθεῖν, φοβέμενοι δὲ πῶς ἀπειλῦντι ὑπακέσειαν, ἄλλως τε καὶ εἰδότες τὴν ὠμότητα αὐτῦ. Ο δὲ Κῦρος εἶπεν, Αλλ' ἐγὼ, ὦ ἄγγελε καὶ Μῆδοι, ἐδὲν, ἔφη, [1] θαυμάζω εἰ Κυαξάρης πολλὲς μὲν πολεμίες τότ' ἰδὼν, ἡμᾶς δὲ ἐκ εἰδὼς ὅ,τι πράττομεν, ὀκνεῖ περί τε ἡμῶν καὶ περὶ ἑαυτῦ· ἐπειδὰν δὲ αἴσθηται πολλὲς μὲν τῶν πολεμίων ἀπολωλότας, πάντας δὲ ἀπεληλαμένες, πρῶτον μὲν παύσεται φοβέμενος, [2] ἔπειτα γνώσεται ὅτι νῦν ἔρημος ἐ γίγνεται,

discederent, etiamsi Cyrus manere vellet. Et Medi quidem cùm hæc nuntii verba audîssent, silebant; tum consilii inopes quo pacto arcessenti non parerent, tum metuentes quemadmodùm minanti obtemperarent, præsertim quòd illius crudelitatem nôssent. Cyrus autem, Minimè miror equidem, ait, nuntie Medíque, Cyaxarem & de nobis & de seipso valdè timere, cùm multos id temporis hostes viderit, & quid nos agamus ignoret: verùm ubi senserit, complures hostium periisse, fugatos universos, primùm metuere desinet, deindè agnoscet minimè se jam desertum esse,

1 Θαυμάζω εἰ Κυαξάρης———ὀκνεῖ] In minimas etiam particulas operam conferre non piget, cùm notatâ vi quâdam earum minùs usitatâ, vel lucis aliquantum sacri N. T. textui fœnerare, vel ab injuriâ eum vindicare liceat. His utrisque nominibus, notanda est potestas particulæ εἰ, post θαυμάζειν positæ: quæ quidem non *dubiam* hîc, ut aliàs ferè, sed *certam* admirationis causam indicat. Cyrus enim per nuntium certior jam factus erat, trepidare Cyaxarem: atque adeò paulò post dicit —— παύσεται φοβέμενος —— anteà igitur agnoverat Cyaxaris metum, quem mox cessaturum autumat. Nec alia hujusce voculæ, simili planè modo adhibitæ, vis est, Matt. xv. 44. Ο δὲ Πιλάτος ἐθαύμασεν εἰ ἤδη τέθνηκε· quæ verba interpretes plerique vertunt——*si* jam mortuus esset: quasi Josepho, Christum jam mortuum esse indicanti, minùs credidisset Pilatus. At neque ullam hunc Josephi fraudem timuisse, & Christum omninò mortuum esse credidisse, ex iis, quæ statim sequuntur, abundè constat. Nam Pilatus, arcessito centurione, de eo quærit, εἰ πάλαι ἀπέθανε. Non ergò tanquam de *reipsâ* dubitans quærit, *veráne* sit an *falsa*, Christúsne mortuus jam esset, annon; sed *rem* quasi *compertam certámque* habens, ejus solummodò *tempus* cognoscere cupit: εἰ πάλαι ἀπέθανε. Quod cùm quidam animadverterent, qui illud εἰ, ante ἤδη τέθνηκε, non nisi per *si* convertendum putârant, nè parum utique congruentia tradidisse videretur Evangelista, pro πάλαι substituere ἤδη, licentiâ non ferendâ, ausi sunt. Et hanc novam quidem lectionem malè expresserunt Versiones *Vulg. Frat. Rhem. Arab. Æthiop.* eandem etiam *Erasmus*, & post eum *Beza*, probare videtur: testatúrque ille sic in *Aldinâ* editione, consentiente *Hispaniensi*, atque item *Theophylacto*, legi. Quæ tamen lectio non aliundè nata esse videtur, quam ex malè intellectâ locutione hâc, ἐθαύμασεν εἰ &c. quam cùm quidam pro *miratus est si jam* &c. accepissent, & deindè perspexissent huic sententiæ τὸ πάλαι non congruere, in ἤδη illud temerè mutârunt. Quòd si phrasin illam θαυμάζειν εἰ, interpretandi rationem tenuerit aliquis, quam in vertendo loco hoc Xenophontéo secuti sumus, cuique tum *Arabica* tum *Persica* favet Versio, (licèt in posteriori commatis parte utraque malè se dederit) & Interpretum errores evitare, & effrenam Librariorum audaciam nullo negotio retundere poterit.

2 Επειτα γνώσεται] De hoc loco Stephanus nonnihil solicitus videtur; quòd nempè hîc non occurrat particula δὲ, quæ præcedenti μὲν respondeat. Sed exemplum hujus usûs particulæ μὲν extare cùm alibi, tum in principio celebris illius orationis

ἡνίκα οἱ φίλοι αὐτοῦ τοὺς ἐκείνου ἐχθροὺς ἀπολλύουσιν. Ἀλλὰ μὴν μέμψεώς γε πῶς ἐσμὲν ἄξιοι, εὖ τε ποιοῦντες ἐκεῖνον, καὶ οὐδὲ ταῦτα αὐτοματίσαντες; ἀλλ' ἐγὼ μὲν ἐκεῖνον ἔπεισα ἐᾶσαί με λαβόντα ὑμᾶς ἐξελθεῖν· ὑμεῖς δὲ οὐχ ὡς ἐπιθυμοῦντες τῆς ἐξόδου ἠρωτήσατε, εἰ ἐξίοιτε, καὶ νῦν δεῦρο ἥκετε· ἀλλ' ὑπ' ἐκείνου κελευσθέντες ἐξιέναι, ὅτῳ ὑμῶν μὴ ἀχθομένῳ εἴη. Καὶ ἡ ὀργὴ οὖν αὕτη σαφῶς οἶδ' ὅτι ὑπό τε τῶν ἀγαθῶν πεπανθήσεται, καὶ σὺν τῷ φόβῳ λήγοντι ἄπεισι. Νῦν μὲν οὖν, ἔφη, σὺ ὦ ἄγγελε ἀνάπαυσαι, ἐπεὶ πεπόνηκας· [1] ἡμεῖς τε, ὦ Πέρσαι, ἐπεὶ καὶ προσδεχόμεθα πολεμίους ἤτοι μαχουμένους γε ἢ πεισομένους παρέσεσθαι, ταχθῶμεν ὡς κάλλιστα· οὕτω γὰρ ὁρωμένους εἰκὸς πλέον προανύτειν ὧν χρήζομεν. Σὺ δ', ἔφη, ὁ τῶν Ὑρκανίων ἄρχων, ὑπόμεινον προστάξας τοῖς ἡγεμόσι τῶν σῶν στρατιωτῶν ἐξοπλίζειν αὐτούς. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ποιήσας ὁ Ὑρκάνιος προσῆλθε, λέγει ὁ Κῦρος, Ἐγὼ δ', ἔφη, ὦ Ὑρκάνιε, ἥδομαι αἰσθανόμενος ὅτι οὐ μόνον φιλίαν ἐπιδεικνύμενος πάρει, ἀλλὰ καὶ ξύνεσιν [2] φαίνῃ μοι ἔχειν. Καὶ νῦν ὅτι

cùm amici hoſtes ipſius interimunt. At verò quonam modo reprehenſione digni ſumus, cùm de ipſo benè promereamur, neque hæc quidem de noſtrâ ſententiâ temerè faciamus? ſed ego illum ſuaſi ut mihi permitteret, vobis adſumptis egredi: vos autem non ut cupidi profectionis, an exeundum eſſet, interrogâſtis, atque itâ jam huc perveniſtis: at ab illo prodire juſſi, ſi cui veſtrûm grave non eſſet. Quapropter hæc ira, ſat ſcio, ſecundis *hiſce* rebus mitigabitur, & unà cum deſinente metu abibit. Ac tu quidem modò, nuntie, quia labore defatigatus es, quietem capito: nos autem Perſæ, quia ſic hoſtes adfuturos expectamus, ut vel pugnent vel imperium accipiant, ordines quàm elegantiſſimè inſtructos habeamus: nam itâ ſi conſpiciamur, fortaſſe citiùs ea ſumus effecturi quæ deſideramus. Tu verò princeps Hyrcaniorum, ait, *hic* opperire militúmque tuorum ducibus impera, ut ſuos armis penitùs inſtruendos curent. Cùm autem his peractis Hyrcanius acceſſiſſet, inquit Cyrus, *In hoc* ego, Hyrcanie, delector, quod animadverto, te non ſolùm itâ nobis adeſſe ut amicitiam re declares, ſed etiam indicia mihi præbere perſpicacis, quâ præditus es, prudentiæ. At nunc quidem

περὶ στεφάνη, ipſe Stephanus in *Theſauro* G. L. notavit. Et ſunt hujuſmodi quidem exempla adeò obvia, ut rem ſilentio præteriiſſem, niſi uſum particulæ μὲν, cum eam δὲ non excipiat, à Camerario in notis ad N. T. temerè damnatum vidiſſem. Is enim ad Act. iii. 21. locutionem οὐχ ἑλληνίζειν dicit, quòd non inferatur ad particulam μὲν, reſpondens huic particula, δὲ vel ſimilis alia. E mediâ tamen Græci ſermonis conſuetudine petitam eſſe, tum ex hoc loco Xenophontéo, tum aliis alibi innumeris conſtat.

1 Ἡμεῖς] Vulgò, ὑμεῖς. Sed pronomen illud, quod repoſuimus, loci ratio poſtulat: idque exhibet editio *Argentor.* & expreſſerunt interpretes.

2 φαίνῃ μοι ἔχειν] Rectè ſe habet hæc loquendi

συμφέρει ἡμῖν τὰ αὐτὰ δῆλον· ἐμοί τε γὰρ πολέμιοι Ἀσσύριοι, σοί τε νῦν ἐχθίονές εἰσιν ἢ ἐμοί· οὕτως οὖν ἡμῖν ἀμφοτέροις βουλευτέον, ὅπως τῶν μὲν νῦν παρόντων μηδεὶς ἀποστατήσει ἡμῖν συμμάχων, ἄλλους δὲ, ἐὰν δυνώμεθα, προσληψόμεθα. Τοῦ δὲ Μήδου ἤκουσας ἀποκαλοῦντος τοὺς ἱππέας· εἰ δὲ οὗτοι ἀπίασι, πῶς ἡμεῖς μόνοι πεζοὶ μενοῦμεν; Οὕτως οὖν δεῖ ποιεῖν ἐμὲ καὶ σὲ, ὅπως ὁ ἀποκαλῶν οὗτος καὶ αὐτὸς μένειν βουλήσεται παρ' ἡμῖν. Σὺ μὲν οὖν σκηνὴν εὑρὼν, δὸς αὐτῷ, ὅπου κάλλιστα διάξει πάντα τὰ δέοντα ἔχων· ἐγὼ δ' αὖ πειράσομαι ἔργον τι αὐτῷ προστάξαι, ὅπερ ἥδιον πράξει ἢ ἄπεισι· καὶ διαλέγου δὲ αὐτῷ ὁπόσα ἐλπὶς [1] γενέσθαι ἀγαθὰ πᾶσι τοῖς φίλοις, ἢν τὰ δέοντα εὖ γένηται· ποιήσας μέντοι ταῦτα ἧκε πάλιν παρ' ἐμέ. Ὁ μὲν δὴ Ὑρκάνιος ᾤχετο τὸν Μῆδον ἐπὶ σκηνὴν ἄγων· ὁ δὲ εἰς Πέρσας ἰὼν, παρῆν συνεσκευασμένος· ὁ δὲ Κῦρος αὐτῷ ἐπέστειλε πρὸς μὲν Πέρσας λέγειν ἃ καὶ πρόσθεν ἐν τῷ λόγῳ δεδήλωται, Κυαξάρει δὲ ἀποδοῦναι τὰ γράμματα. Ἀναγνῶναι δέ σοι, ἔφη, καὶ ἃ ἐπιστέλλω, βούλομαι· ἵνα εἰδὼς αὐτὰ ὁμολογῇς, ἐάν τις σε πρὸς ταῦτα ἐρωτᾷ. Ἐνῆν δὲ τῇ ἐπιστολῇ τάδε·

nobis eadem conducere perspicuum est: nam & mihi sunt hostes Assyrii, & tibi jam infestiores sunt quàm mihi: quare sic nostrûm utrique consultandum est, ut eorum sociorum, qui jam nobis adsunt, nemo deficiat; & alios *quoque*, si possimus, *nobis* adjungamus. Audîsti verò Medum equites avocare; hi autem si discedant, quo pacto nos pedites soli manebimus? Sic igitur & mihi & tibi agendum est, ut hic ipse qui *Medos* avocat, nobiscum manere velit. Tu igitur repertum aliquod ei tabernaculum tradito, ubi commodissimè degat, & omnia, quibus opus fuerit, habeat; ego verò sum operam daturus, ut opus aliquod ei imperem, quod libentiùs suscepturus sit, quàm *hinc* abiturus: quin etiam cum ipso de bonis iis differito, quæ spes sit amicis omnibus eventura, si benè gerantur ea quæ fieri oporteat: hæc verò ubi feceris, ad me redito. Itaque abiit Hyrcanius quidem ut Medum ad tabernaculum deduceret: & qui in Persiam profecturus erat, paratus aderat: ei Cyrus mandavit, ut Persis diceret quæ oratione superiori sunt indicata, Cyaxari verò literas redderet. Volo autem ait, tibi recitare, quæ mea continet epistola: quò & scias ea & profitearis, si quis te de his interroget. Hæc autem epistolæ inerant:

loquendi ratio, quam libri omnes præstant; nec est cur moremur Grammaticorum auctoritatem, qui, Stephano teste, ἥγων, non ἧγεο legendum hîc esse dicerent; quòd φαίνεσθαι participio semper jungi tradant. Nam exempla regulæ huic repugnantia passim occurrunt.

1 Γενέσθαι ἀγαθὰ &c.] Phrasis hæc, γίνεσθαί τι, sequente dativo personæ, pro *impetro, consequor*, &c. à *Grotio*, ad Joh. xv. 7. & *Cameron*, ad Mat. xviii. 19. Hebraismis N. T. perperam adnumeratur.

" ΚΥΡΟΣ ΚΥΑΞΑΡΕΙ ΧΑΙΡΕΙΝ. Ἡμεῖς σε οὐκ
" ἔρημον κατελίπομεν, (οὐδεὶς γὰρ ὅταν τῶν ἐχθρῶν κρατῇ, τότε τῶν
" φίλων ἔρημος γίνεται) οὐδὲ μὴν ἀποχωροῦντές γε ἀπὸ σοῦ οἰόμεθα
" ἐν κινδύνῳ σε καθεστάναι· ἀλλ' ὅσῳ πλέον σοῦ ἀπέχομεν, το-
" σούτῳ πλείονά σοι τὴν ἀσφάλειαν ποιεῖν νομίζομεν· οὐ γὰρ οἱ ἐγ-
" γύτατα τῶν φίλων καθήμενοι, μάλιστα τοῖς φίλοις τὴν ἀσφάλειαν
" παρέχουσιν, ἀλλ' οἱ τοὺς ἐχθροὺς μήκιστον ἀπελαύνοντες, μᾶλλον
" τοὺς φίλους ἐν ἀκινδύνῳ καθιστᾶσι. Σκέψαι δὲ καὶ οἵῳ ὄντι μοι
" περὶ σέ, οἷος ὢν περὶ ἐμέ, ἔπειτά μοι μέμφῃ. Ἐγὼ μέν γέ
" σοι ἤγαγον συμμάχους, οὐχ ὅσους σὺ ἔπεισας, ἀλλ' ὁπόσους ἐγὼ
" πλείστους ἐδυνάμην· σὺ δέ μοι ἔδωκας μὲν ἐν τῇ φιλίᾳ ὄντι
" ὁπόσους πεῖσαι δυνηθείην· νῦν δ' ἐν τῇ πολεμίᾳ ὄντος, οὐ τὸν
" θέλοντα, ἀλλὰ πάντας ἀποκαλεῖς. Τοιγαροῦν τότε μὲν ᾤμην
" ἀμφοτέροις ὑμῖν χάριν ὀφείλειν, νῦν δὲ ἀναγκάζεις σοῦ μὲν
" ἐπιλαθέσθαι, τοῖς δ' ἀκολουθήσασι πειρᾶσθαι πᾶσαν τὴν
" χάριν ἀποδιδόναι. Οὐ μέντοι ἔγωγε σοὶ δύναμαι ὅμοιος
" γενέσθαι· ἀλλὰ καὶ νῦν πέμπων ἐπὶ στράτευμα εἰς Πέρσας,
" ἐπιστέλλω, ὁπόσοι ἂν ἴωσιν ὡς ἐμέ, ἤν τι σὺ αὐτῶν δέῃ,
" [1] πρὶν ὡς ἡμᾶς ἐλθεῖν, σοὶ ὑπάρχειν οὐχ ὅπως ἂν ἐθέλωσιν,

" CYRUS CYAXARI SALUTEM. Nos neque te solum
" reliquimus, (nemo enim tunc ab amicis destitutus est, cùm hostes
" *per eos* vincit) nec verò propterea quod abs te discessimus in peri-
" culo te nos constituisse arbitramur: sed quantò longiùs abs te ab-
" sumus, tantò tibi nos plus securitatis præstare existimamus. Nam
" qui proxime amicos desident, non iis maximè securitatem adferunt,
" sed qui hostes longissimè repellunt, ii potiùs amicos extra periculum
" collocant. Considera verò qualem me cùm sis erga te expertus, ip-
" séque *vicissim* qualem erga me te præbeas, de me tandem quereris.
" Equidem auxilio qui tibi sint socios adduxi, non quot tu *ut veni-*
" *rent* persuasisti, sed quàm ego plurimos potui: tu mihi, dum *adhuc*
" amicâ in regione essem, tot concessisti, quot persuadendo, *me ut*
" *sequerentur*, adducere possem; & nunc cùm in hostili sim agro, non
" eos, qui *redire* velint, sed universos avocas. Itaque tunc quidem
" arbitrabar me vobis utrisque gratiam debere, at nunc me tui qui-
" dem oblivisci cogis, & illis qui me secuti sunt omnem referre gra-
" tiam studere. Verùm *facere* non possum, ut tibi similis fiam: sed
" hoc ipso tempore copiarum causâ misso in Persiam nuntio, mandatum
" dedi, ut quotquot ad me venturi sunt, si eorum operâ tibi sit opus,
" antequam ad nos veniant, iis tibi sit potestas, non ut ipsi voluerint,

1 Πρὶν ὡς ἡμᾶς] In libris plerisque deest illud ὡς quod tamen, Leunclavii conjecturam secuti, recepimus. Atque ità Stephanus etiam rectè scribi dicit.

" ἀλλ' ὅπως ἂν σὺ βέλῃ, χρῆσθαι αὐτοῖς. Συμβελεύω δέ σοι,
" καίπερ νεώτερος ὢν, μὴ ἀφαιρεῖσθαι ἃ ἂν δῷς· ἵνα μή σοι
" ἔχθραι ἀντὶ χαρίτων ὀφείλωνται· μηδ' ὅταν τινὰ βέλῃ πρός
" σε ταχὺ ἐλθεῖν, ἀπειλῶντα μεταπέμπεσθαι· μηδὲ φάσκοντα
" ἔρημον εἶναι, ἅμα πολλοῖς ἀπειλεῖν, ἵνα μὴ διδάσκῃς αὐτὲς
" σὲ μὴ φροντίζειν. Ἡμεῖς δὲ πειρασόμεθα παρεῖναι, ὅταν
" τάχιστα διαπραξώμεθα ἅ σοί τ' ἂν νομίζωμεν καὶ ἡμῖν πραχθέντα
" κοινὰ γενέσθαι ἀγαθά. Ἔῤῥωσο."

Ταύτην αὐτῷ ἀπόδος, καὶ ὅ,τι ἄν σε τέτων ἐρωτᾷ, ᾗπερ γέγραπται, σύμφαθι. Καὶ γὰρ ἐγὼ ἐπιστέλλω σοι περὶ τῶν Περσῶν ᾗπερ γέγραπται. Τέτῳ μὲν ἐν ἔτως εἰπὼν, καὶ δὲς τὴν ἐπιστολὴν, ἀπέπεμψε· προσεντειλάμενος ἔτω σπεύδειν, ὥσπερ οἶδεν ὅτι συμφέρει ταχὺ παρεῖναι.

Ἐκ τέτε δὴ ἑώρα μὲν ἐξωπλισμένες ἤδη πάντας καὶ τὲς Ὑρκανίες, καὶ τὲς ἀμφὶ Τιγράνην· καὶ οἱ Πέρσαι δὲ ἐξωπλισμένοι ἦσαν· ἤδη δέ τινες τῶν προσχώρων καὶ ἵππες ἀπήγαγον, καὶ ὅπλα ἔφερον· ὁ δὲ τὰ μὲν παλτὰ, ὅπε περ καὶ τὲς πρόσθεν, καταβάλλειν ἐκέλευσε, καὶ κατακαίειν, οἷς τέτο ἔργον ἦν, ὁπόσων μὴ αὐτοὶ δέοιντο· τὲς δὲ ἵππες ἐκέλευσε φυλάττειν μένοντας τὲς ἀγαγόντας,

" sed utì tu voles, utendi. Consilium autem tibi do, quanquam ipse
" junior, nè quæ concesseris auferas; ut nè inimicitiæ tibi gratiarum
" loco debeantur; nec minitabundus arcessas, cùm aliquem ad te cele-
" riter venire velis: nec simul te solum esse dixeris, & multis minite-
" ris, nè doceas eos nihili te facere. Nos autem ut adsimus operam
" dabimus, ubi primùm èa confecerimus, quæ facta cùm fuerint & tibi
" & nobis ex æquo fructuosa fore censemus. Vale."

Hanc ei *epistolam* reddito, & de quocunque horum te interrogârit, id ità se habere dicito, prout *in epistolâ* scriptum est. Nam & de Persis *itidem* tibi mando, prout scriptum est. Atque hunc quidem his verbis adlocutus, traditâ epistolâ, dimisit; adjecto mandato, ut ità festinaret, quemadmodùm expedire noverat celeriter utì adesset.

Secundùm hæc armatos jam omnes tam Hyrcanios quàm Tigranis milites spectabat: Persæ quoque armis erant instructi: jam etiam finitimi quidam *ei se dedentes* equos adducebant, & adferebant arma: *hos* ille palta eum in locum, ubi & cæteros anteà, jussit abjicere, eáque *illos* concremare, quibus id negotii datum erat, ipsi quibus non egerent; equos autem ut illi *in castris* remanentes custodirent, qui *eos* adduxerant, præcepit,

ἕως ἂν τι σημανθείη αὐτοῖς· τοὺς δ' ἄρχοντας τῶν ἱππέων καὶ Ὑρκανίων καλέσας, τοιάδε ἔλεξεν·

"Ἄνδρες φίλοι καὶ σύμμαχοι, μὴ θαυμάζητε, ἔφη, ὅτι πολ-
"λάκις ὑμᾶς συγκαλῶ· [1] καινὰ γὰρ ὄντα ἡμῖν τὰ παρόντα πολ-
"λὰ αὐτῶν ἀσύντακτά ἐστιν· ἃ δ' ἂν ἀσύντακτα ᾖ, ἀνάγκη
"ταῦτα ἀεὶ πράγματα παρέχειν, ἕως ἂν χώραν λάβῃ. Καὶ
"νῦν ἔστι μὲν ἡμῖν πολλὰ τὰ αἰχμάλωτα χρήματα, καὶ ἄνδρες
"ἐπ' αὐτοῖς· διὰ δὲ τὸ μήθ' ἡμᾶς εἰδέναι ποῖα τούτων ἑκάστου
"ἐστὶν ἡμῶν, μήτε τούτους εἰδέναι ὅστις ἑκάστῳ αὐτῶν δεσπότης,
"περαίνοντας μὲν δὲ τὰ δέοντα οὐ πάνυ ἔστιν ὁρᾶν αὐτῶν πολ-
"λοὺς, ἀποροῦντας δὲ ὅ,τι χρὴ ποιεῖν, σχεδὸν πάντας· ἵνα οὖν
"μὴ οὕτως ἔχῃ, διορίσατε αὐτά· καὶ ὅστις μὲν ἔλαβε σκηνὴν ἔχου-
"σαν ἱκανὰ καὶ σῖτα καὶ ποτὰ, καὶ τοὺς ὑπηρετήσοντας, καὶ
"στρωμνὴν καὶ ἐσθῆτα, καὶ τἄλλ' οἷς οἰκεῖται σκηνὴ καλῶς στρα-
"τιωτικὴ, ἐνταῦθα μὲν οὐδὲν ἄλλο δεῖ προσγενέσθαι ἢ τὸν λαβόντα
"εἰδέναι ὅτι τούτων, ὡς οἰκείων, ἐπιμελεῖσθαι δέοι· ὅστις δὲ εἰς
"[2] ἐνδεόμενά του κατεσκήνωσε, τούτους ὑμεῖς σκεψάμενοι, τὸ

donec aliquid eis significatum esset: & convocatis præfectis equitum & Hyrcaniorum, hujusmodi orationem habuit:

"Nè mirum vobis sit, amici & socii, inquit, quod vos sæpè con-
"voco: nam cùm res præsentes novæ sint, earum multæ ordine *adhuc*
"carent; quæ verò ordinata non sunt, ea semper negotia facessere ne-
"cesse est, donec in *suum quæque* locum delata fuerint. Et multa jam
"sunt bona nobis bello capta, & viri prætereà *qui in nostram potestatem*
"*venerunt:* quoniam verò neque scimus ipsi, quænam horum cujusque
"nôstrum sint, neque hi novêre quis eorum cujusque sit dominus, *idcircò*
"non admodùm multos quidem ex eis videre est officium facere, sed om-
"nes ferè ambigere, quid abs se fieri oporteat: quapropter ut nè hæc sit
"rerum nostrarum ratio, vos ista *singulis quæ eis propria sint dividendo*
"discernite: & cùm quidem tabernaculum aliquis adeptus est, satis & es-
"culentis instructum, & potulentis, & ministris, & stragulâ, & *aliâ* veste,
"rebúsque cæteris quæ requiruntur ut in tabernaculo militari commodè
"degi possit, huc ut quid aliud accedat non opus est, nisi ut is qui *illud*
"nactus est, sciat horum sibi curam, tanquam suorum, gerendam esse: qui
"verò in ea divertit tabernacula quibus pleraque desunt, vos his inspectis,

1 Καινὰ] Editio Stephani, contra librorum omnium fidem, dat κοινά, quod vitio forsan operarum contigit. Quanquam sanè loci ratio huic lectioni adeò non repugnat, at ei omninò faveat: eámque adeò vulgatæ illi præferendam puto. Vide p. 302. l. ult. &c.

2 Ἐνδεόμενά του] Stephanus scribendum conjicit ἐνδεόμενά τῳ, ut τῳ sit pro τινί. Sed vulgata lectio, quam libri omnes præstant, loco non movenda est, cum nihil sit in eâ vitii.

" ἐλλεῖπον ἐκπληρώσατε. Πολλὰ δὲ ϗ περιτlὰ οἶδα ὅτι ἔσαι·
" πλείω γὰρ ἅπανlα ἢ κατὰ τὸ ἡμέτερον πλῆθος εἶχον οἱ πολέ-
" μιοι. Ηλθον δὲ πρός με ϗ χρημάτων ταμίαι οἵ τε τῦ Ασσυρίων
" βασιλέως ϗ ἄλλων δυνασῶν, οἳ ἔλεγον ὅτι χρυσίον εἴη παρὰ
" σφίσιν ἐπίσημον, δασμὺς τινας λέγοντες· ϗ ταῦτα ὖν κηρύτlετε
" πάνlα ἀποφέρειν πρὸς ὑμᾶς, ὅπυ ἂν καθέζησθε· καὶ φόβον
" ἐπιτίθεσθε τῷ μὴ ποιῦντι τὸ παραγΓελλόμενον· ὑμεῖς δὲ λα-
" βόνlες διαδίδοlε, ἱππεῖ μὲν τὸ διπλῦν, πεζῷ δὲ τὸ ἁπλῦν· ἵνα
" ἔχηlε, ἤν τινῶν προσδεηθῆτε, ϗ ὅτυ ὠνήσεσθε. [1] Τὴν δ' ἀγο-
" ρὰν τὴν ὖσαν ἐν τῷ σρατοπέδῳ [2] κηρύξαlε μὲν ἤδη, ἔφη, μὴ
" ἀδικεῖν μηδένα, πωλεῖν δὲ τὺς καπήλυς ϗ ἐμπόρυς ὅ,τι ἔχει
" ἕκαςος πράσιμον· ϗ ταῦτα διαθεμένυς, ἄλλα ἄγειν, ὅπως
" οἰκῆται ἡμῖν τὸ σραlόπεδον." Καὶ ταῦτα μὲν εὐθὺς ἐκήρυτlον·
οἱ δὲ Μῆδοι καὶ Υρκάνιοι εἶπον ὧδε, Καὶ πῶς ἄν, ἔφασαν, ἡμεῖς
ἄνευ σῦ ϗ τῶν σῶν διανέμοιμεν ταῦτα; Ο δ' ὖν Κῦρος πρὸς τῦ-
τον τὸν λόγον ὧδε προσηνέχθη. " Η γὰρ ὕτως, ἔφη, ὦ ἄνδρες,
" γιΓνώσκεlε, ὡς ὅ,τι ἂν δεήσῃ πραχθῆναι, ἐπὶ πᾶσι πάνlας
" ἡμᾶς δεήσει παρεῖναι, καὶ οὔτε ἐγὼ ἀρκέσω ὑμῖν πράτlων
" πρὸ ὑμῶν ὅ,τι ἂν δέῃ, ὔτε ὑμεῖς πρὸ ἡμῶν; Καὶ πῶς ἂν

" quod deest supplete. Multa etiam fore scio quæ supersint: nam ho-
" stibus omnia fuêre copiosiora quàm pro multitudine nostrâ. Venerunt
" etiam ad me Assyriorum regis aliorúmque dynastarum quæstores, qui
" apud se aurum signatum esse dixerunt, de tributis quibusdam mentio-
" nem facientes: itaque per præconem imperate, ut isthæc ad vos om-
" nia deferant, ubicunque consederitis; & terrorem ei incutite qui, quod
" imperatum est, non fecerit: vos autem ea cùm acceperitis, duplum
" quidem equiti, pediti simplum distribuite; ut habeatis, si quibus vobis
" prætereà opus fuerit, undè etiam *ea* emere possitis. Forum verò ca-
" strense, inquit, præconis jam voce edicite, ut nemo violet, útque cau-
" pones ac mercatores vendant merces quisque suas venales; & has ubi
" vendiderint, alias advehant, quò castra nostra sint frequentia." Et
hæc illi quidem statim per præconem edicebant: Medi verò & Hyrcanii,
Quo pacto nos, inquiunt, absque te ac tuis hæc distribuerimus? Cyrus
autem hæc *ipsorum* verba ità excepit: " Fane vestra, viri, sententia est,
" inquit, ut quicquid *tandem nobis* agendum fuerit, rebus omnibus nos
" omnes interesse oporteat; neque satìs ego facturus sim vobis, agens
" pro vobis quod usus postulet, neque vos, pro nobis? Et quanam aliâ

1 Τὴν δ' ἀγορὰν &c.] Vide sis quæ notavimus, lib. 2. p. 129.

2 Κηρύξατε] Sic optimè MS. Bodl. & edit. Eton. Stephanus, Leunclavius, alii, dant κηρυξάτω. Sed loci ratio nostram scripturam omninò flagitat; nam paulò ante dixerat, ϗ ταῦτα ὖν κηρύτlετε —— deindè, ϗ ταῦτα μὲν εὐθὺς ἐκήρυτlον.

" ἄλλως πλείω μὲν πράγματα ἔχοιμεν, μείω δὲ διαπραττοί-
" μεθα, ἢ οὕτως; Ἀλλ' ὁρᾶτε, ἔφη· ἡμεῖς μὲν γὰρ διεφυλάξα-
" μεν ὑμῖν τάδε, καὶ ὑμεῖς ἡμῖν ἐπιστεύσατε καλῶς διαπεφυ-
" λάχθαι· ὑμεῖς δ' αὖ διανείματε, καὶ ἡμεῖς πιστεύσομεν ὑμῖν
" καλῶς διανενεμηκέναι· καὶ ἐν ἄλλοις δέ γε αὖ ἄλλο τι ἡμεῖς
" πειρασόμεθα κοινὸν ἀγαθὸν πράττειν. Ορᾶτε γὰρ δὴ, ἔφη,
" νυνὶ πρῶτον, ἵπποι ὅσοι ἡμῖν πάρεισιν, οἱ δὲ προσάγονται· τού-
" τους οὖν εἰ μὲν ἐάσομεν ἀναμβάτους, ὠφελήσουσι μὲν οὐδὲν ἡμᾶς,
" πράγματα δὲ παρέξουσιν ἐπιμελεῖσθαι· ἢν δ' ἱππέας ἐπ' αὐτοὺς
" καταστήσωμεν, ἅμα πραγμάτων τε ἀπαλλαγησόμεθα καὶ ἰσχὺν
" ἡμῖν αὐτοῖς προσθησόμεθα. Εἰ μὲν οὖν ἄλλους ἔχετε, οἷς
" τισιν ἂν δοίητε αὐτοὺς, μεθ' ὧν ἂν καὶ κινδυνεύοιτε ἥδιον (εἴ τι
" δέοι) ἢ μεθ' ἡμῶν, ἐκείνοις δίδοτε· εἰ μέντοι ἡμᾶς βούλεσθε
" παραστάτας μάλιστα ἔχειν, ἡμῖν αὐτοῖς δότε. Καὶ γὰρ νῦν
" ὅτε ἄνευ ἡμῶν προσελάσαντες ἐκινδυνεύσατε, πολὺν μὲν φόβον
" ἡμῖν παρείχετε μή τι πάθητε, μάλα δὲ αἰσχύνεσθαι ἡμᾶς
" ἐποιήσατε ὅτι οὐ παρῆμεν ὅπου περ ὑμεῖς· ἢν δὲ λάβωμεν τοὺς
" ἵππους, ἑψόμεθα ὑμῖν· κἂν μὲν δοκῶμεν ὠφελεῖν πλείονα ἐπὶ
" τῶν ἵππων συναγωνιζόμενοι, οὕτω προθυμίας οὐδὲν ἐλλείψομεν.
" ἢν δὲ πεζοὶ γενόμενοι δοκῶμεν καιριωτέρως ἂν παρεῖναι,

" ratione plus habituri ſimus negotii, & minus effecturi, quàm iſtâ?
" At videte, ait: nos enim hæc vobis cuſtodivimus, & vos credidiſtis à
" nobis eſſe rectè cuſtodita; vos verò viciſſim diſtribuite, & nos crede-
" mus vobis, rectè vos diſtribuiſſe: ac nos rursùs aliis in rebus operam
" dabimus ut quiddam, in commune profuturum, peragamus. Videte
" enim, ait, nunc primùm quot nobis partim adſint equi, partim addu-
" cantur: hos utique ità ſi relinquemus ut nemo inſideat, neque quid-
" quam nobis proderunt, & ob curam iis impendendam negotium nobis
" exhibebunt: ſin equites eis imponemus, eâdem operâ tum negotiis
" moleſtis liberabimur, tum virium nobis ipſis acceſſionem faciemus.
" Atqui ſi alii ſunt, quibus eos detis, & quibuſcum (ſi ſit opus) pericula
" libentiùs adeatis, quàm nobiſcum, *nimirum* illis *eos* date: ſin nos in pri-
" mis auxiliarios qui vobis præſtò ſint habere vultis, nobis *eos* date. Ete-
" nim modò cùm *ad hoſtes* abſque nobis provecti, prælii diſcrimen adi-
" retis, magnum nobis metum injeciſtis, nè quid adverſi vobis accideret;
" atque etiam magnum nobis pudorem incuſſiſtis, quòd ibi non adeſſe-
" mus, ubi vos *aderatis:* verùm ſi equos accipiemus, ſecuturi vos ſumus;
" ac ſi quidem unà *vobiſcum* ex equis pugnantes majori uſui eſſe videbimur,
" cùm ita ſe res habet, faciemus ut alacritatem noſtram minimè deſide-
" retis; ſin pedites cùm fuerimus opportuniùs vobis adfuturi videamur,

« τὸ καταβῆναι, ἐν μέσῳ, καὶ εὐθὺς πεζοὶ ὑμῖν παρεσόμεθα·
« τοὺς δ' ἵππους μηχανησόμεθα οἷς ἂν παραδιδοίημεν. Ο μὲν οὕτως ἔλεξεν. οἱ δὲ ἀπεκρίναντο, Αλλ' ἡμεῖς μὲν, ὦ Κῦρε, οὔτε ἄνδρας ἔχομεν οὓς ἀναβιβάσαιμεν ἂν ἐπὶ τοὺς ἵππους τούτους, οὔτε, εἰ ἔχοιμεν, σοῦ ταῦτα βουλομένου οὐκ ἂν ἄλλο ἀντὶ τούτων αἱροίμεθα. Καὶ νῦν, ἔφασαν, λαβὼν τοὺς ἵππους, ποίει ὅπως ἄριστον δοκεῖ σοι εἶναι. Αλλὰ δέχομαί τε, ἔφη, καὶ ἀγαθῇ τύχῃ ἡμεῖς τε ἱππεῖς γενοίμεθα, καὶ ὑμεῖς διέλοιτε τὰ κοινά. Πρῶτον μὲν οὖν, ἔφη, τοῖς θεοῖς ἐξαιρεῖτε ὅ,τι ἂν [1] οἱ μάγοι ἐξηγῶνται· ἔπειτα δὲ Κυαξάρει ἐξέλετε ὁποῖ' ἂν οἴησθε αὐτῷ μάλιστα χαρίζεσθαι. Καὶ οἱ γελάσαντες εἶπον ὅτι γυναῖκας ἂν καλὰς [2] ἐξαιρετέον εἴη. Γυναῖκάς τε τοίνυν ἐξαιρεῖτε, ἔφη, καὶ ὅ,τι ἄλλο ἂν δοκῇ ὑμῖν. Επειδὰν δὲ ἐκείνῳ ἐξέλητε, ὦ Υρκάνιοι, τοὺς ἐμοὶ ἐθελουσίους τούτους ἐπισπομένους πάντας ἀμέμπτους ποιεῖτε εἰς δύναμιν. Υμεῖς δ' αὖ, ὦ Μῆδοι, τοὺς πρώτους συμμάχους γενομένους τούτους τιμᾶτε,

" proclive fuerit descendere, statímque *adeò* vobis pedites aderimus; e-
" quos autem quibus tradamus, excogitabimus." *Cyrus* in hunc modum locutus est: illi autem responderunt, At nos, Cyre, neque viros habemus, quos equis hisce imponamus, neque, si haberemus, cùm tu hæc velis, aliud iis *quæ velles* præferremus. Atque adeò nunc, inquiunt, equos accipe, & quod tibi optimum factu videtur facito. Ego verò accipio, inquit, adeòque nos, quod felix faustúmque sit, efficiamur equites; & vos, quæ communia sunt, dividatis. Ac primùm quidem, ait, diis secernite quodcunque magi *secernendum* præscripserint; deindè Cyaxari seligite, quæ quod selegeritis maximè rem gratam vos ipsi facturos arbitramini. Et illi risu facto, mulieres formosas *huic* deligendas aiebant. Ergò & mulieres, inquit, deligite, & quidquid aliud vobis visum fuerit. Posteà verò quàm illi selegeritis, Hyrcanii, facite, quantum potestis, ut omnes hi Medi, qui me ultrò sequuti sunt, nihil habeant quod querantur. Et vos item, Medi, primos hosce socios nostros honoribus præmiisque ornate,

1 Οἱ μάγοι ἐξηγῶνται] Hesychius ad vocem Μάγον. Τὸν θεοσεβῆ, καὶ θεολόγον, καὶ ἱερέα οἱ Πέρσαι οὕτως λέγουσι. Suidas itidem, φιλοσόφους καὶ φιλοθέους; eo nomine apud Persas appellari tradit. Magi nempe circa Deorum cultum potissimùm erant occupati; regem populúmque, quo Deus quisque ritu colendus erat, quæque dona singulis erant tribuenda, docebant. Et cùm munus hoc obirent, ἐξηγεῖσθαι dicebantur, pro ἐμφατικωτέρᾳ verbi hujus significatione, quâ (ut in *Scholiis* ad *Elect.* Sophoc. v. 427. exponitur) διασάφησιν θείων indicat. Emphasis autem ea, quâ verbum hoc potissimùm notat, *Sacra docere, mysteria enarrare*, ei satis commodè tribui possit, Joh. i. 18. Θεὸν οὐδεὶς ἑώρακε πώποτε· ὁ μονογενὴς υἱὸς, ὁ ὢν εἰς τὸν κόλπον τοῦ πατρὸς, ἐκεῖνος ἐξηγήσατο.

2 Εξαιρέτεον εἴη] Stephanus & Leunclavius exhibent, ἐξαιρετέον ἂν εἴη. Utrumque tamen mediam voculam improbâsse, ex notâ ei affixâ liquet. Particulâ sanè istâ, bis hoc in loco positâ, minimè opus est: libens itaque MStum Bodl. & editionem *Eton.* secutus sum, in quibus ἂν ante εἴη non comparet.

ὅπως εὖ βεβελεῦσθαι ὑγήσωνται ἡμῖν φίλοι γενόμενοι. Νείμαλε δὲ πάντων τὸ μέρ@ καὶ τῷ παρὰ Κυαξάρες ἥκοντι ἀγγέλῳ, αὐτῷ τε καὶ τοῖς μετ' αὐτῦ· καὶ συνδιαμένειν δὲ παρακαλεῖτε, ὡς καὶ ἐμοὶ τῦτο συνδοκῦν· ἵνα καὶ Κυαξάρει μᾶλλον εἰδὼς περὶ ἑκάςε ἀπαγγείλῃ τὰ ὄντα. Πέρσαις δ', ἔφη, τοῖς μετ' ἐμῦ, ὅσα ἂν περιτλὰ γένηται, ὑμῶν καλῶς κατεσκευασμένων, ταῦτα ἀρκέσει· καὶ γὰρ, ἔφη, μάλα πως ἡμεῖς ὐκ ἐν χλιδῇ τεθράμμεθα, ἀλλὰ χωριτικῶς· ὥςε ἴσως ἂν ἡμῶν καταγελῴητε, εἴ τι σεμνὸν ἡμῖν περιτεθείη· ὥσπερ, ἔφη, οἶδα ὅτι πολὺν γέλωτα ὑμῖν παρέξομεν καὶ ἐπὶ τῶν ἵππων καθήμενοι· οἶμαι δὲ, ἔφη, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς καλαπίπλονλες.

Ἐκ τέτε οἱ μὲν ᾖεσαν ἐπὶ τὴν διαίρεσιν, μάλα ἐπὶ τῷ ἱππικῷ γελῶντες· ὁ δὲ τὰς ταξιάρχες καλέσας, ἐκέλευε τὰς ἵππες λαμβάνειν, καὶ τὰ τῶν ἵππων σκεύη, καὶ τὰς ἱπποκόμες, καὶ ἀριθμήσαντας λαβεῖν κληρωσαμένες εἰς τάξιν ἴσες ἑκάςοις. Αὐτὸς δὲ ὁ Κῦρ@ ἀνειπεῖν ἐκέλευσεν, εἴ τις εἴη ἐν τῷ Ἀσσυρίων ἢ Σύρων ἢ Ἀραβίων ςραλεύματι ἀνὴρ δῦλ@, ἢ Μήδων, ἢ Περσῶν, ἢ Βακτριανῶν, ἢ Καρῶν, ἢ Κιλίκων, ἢ Ἑλλήνων, ἢ ἄλλοθέν ποθεν βεβιασμέν@, ἐκφαίνεσθαι. Οἱ δ' ἀκέσανλες τῦ κηρύγμαλος, ἄσμενοι πολλοὶ

quò rectè se consuluisse rebus suis existiment, cùm nostræ se amicitiæ adjungerent. Etiam de omnibus partem nuntio tribuite qui à Cyaxare venit, tum ipsi, tum iis quos secum habet: atque etiam hunc obsecrate ut nobiscum maneat, id quod & mihi simul probari *dicite:* ut cùm rectiùs singula intellexerit, vera Cyaxari renuntiare possit. Persis autem, ait, qui mecum sunt, quæcunque vobis præclarè instructis superfint, ea sufficient: quippe nos, inquit, in deliciis non admodùm educati sumus, sed *duriter ac* rusticorum *fermè* more: itaque nos fortassis etiam irrisissetis, si quid splendidius nobis adtribueretur; sicuti futurum scio, inquit, ut equis insidentes multum vobis risum moveamus; *& fortassis*, ut arbitror, ait, etiam in terram decidentes.

Secundùm hæc illi ad *prædæ* divisionem accessère, de equitatu hoc admodùm ridentes: & *Cyrus* arcessitis cohortium præfectis præcepit equos utì reciperent, & instrumenta equestria, cum equisonibus; & numero *quidem* inito eos acciperent, pares *videlicet militum* singulorum numero, qui sortitò cohorti cuique obvenirent. Ipse etiam Cyrus per præconem pronuntiari jussit, ut si quod in Assyriorum, aut Syrorum, aut Arabum exercitu mancipium esset, vel è Mediâ, vel Persiâ, vel *terrâ* Bactrianâ, vel Cariâ, vel Ciliciâ, vel Græciâ, vel aliundè vi abductum, se conspiciendum exhiberet. Hoc autem audito præconio, multi se libenter

προσεφάνησαν· ὁ δὲ, ἐκλεξάμενος αὐτῶν τὰς τὰ εἴδη [1] βελτίους ἔλεγεν ὅτι ἐλευθέρους αὐτοὺς ὄντας δεήσει ὅπλα ὑποφέρειν ἃ ἄν αὐτοῖς διδῶσι· τὰ δὲ ἐπιτήδεια ὅπως ἂν ἔχωσιν, ἔφη αὐτῷ μελήσειν. Καὶ εὐθὺς ἄγων πρὸς τοὺς ταξιάρχους, συνέστησεν αὐτούς· καὶ ἐκέλευσε τὰ γέῤῥα καὶ τὰς [2] ψιλὰς μαχαίρας τούτοις διδόναι, ὅπως ἔχοντες σὺν τοῖς ἵπποις ἕπωνται, καὶ τὰ ἐπιτήδεια τούτοις ὥσπερ καὶ τοῖς μεθ' ἑαυτοῦ Πέρσαις λαμβάνειν· αὐτοὺς δὲ, τοὺς θώρακας καὶ τὰ ξυστὰ ἔχοντας, ἀεὶ ἐπὶ τῶν ἵππων ὀχεῖσθαι· καὶ αὐτὸς οὕτω ποιῶν κατῆρχεν· ἐπὶ δὲ τοὺς πεζοὺς τῶν ὁμοτίμων ἀνθ' [3] ἑαυτοῦ ἕκαστον καθιστάναι ἄλλον ἄρχοντα τῶν ὁμοτίμων.

Οἱ μὲν δὴ ἀμφὶ ταῦτα εἶχον. Γωβρύας δ' ἐν τούτῳ παρῆν ὁ Ἀσσύριος, πρεσβύτης ἀνὴρ, ἐφ' ἵππου, σὺν ἱππικῇ θεραπείᾳ· εἶχον δὲ πάντες τὰ ἐφ' ἵππων ὅπλα. Καὶ οἱ μὲν ἐπὶ τῷ τὰ ὅπλα παραλαμβάνειν τεταγμένοι ἐκέλευον παραδιδόναι τὰ ξυστὰ, ὅπως κατακαίοιεν ὥσπερ καὶ τἄλλα. Ὁ δὲ Γωβρύας εἶπεν ὅτι Κῦρον πρῶτον βούλοιτο ἰδεῖν· καὶ οἱ ὑπηρέται τοὺς μὲν ἄλλους ἱππέας αὐτοῦ κατέλι-

in conspectum dedêre: & ille, cùm ex eorum numero selegisset, qui formâ præstabant, iis, liberi cùm jam essent, arma esse gestanda dixit, quæ ipsis daturus erat: sibi autem curæ futurum aiebat, res utì necessarias haberent. Simul eos ad præfectos cohortium deducens, *iisdem* commendavit; & præcepit, ut scuta ac gladios exiles, eis darent, his ut instructi equitatum sequerentur; atque ut pro iisdem commeatum, perinde ac pro Persis suis, acciperent: ipsi verò *cohortium præfecti* loricis hastilibúsque instructi semper equis veherentur; atque ipse primùm hoc facere orsus est: ac singuli suo loco præfectum alium ex ordine ὁμοτίμων, peditibus qui de numero *itidem* ὁμοτίμων erant constituerent.

Et in his quidem rebus cùm illi occupati essent, intereà Gobryas Assyrius, senex, equo vectus, cum equestri famulatu aderat: gestabant autem omnes arma equestria. Et illi quidem quibus datum hoc erat negotii ut arma reciperent, *eos* hastilia tradere jubebant, ut ea perinde atque *arma* cætera comburerent. Gobryas autem, velle se primùm videre Cyrum, ait: itaque ministri cæteros quidem ipsius equites reli-

1 Βελτίους] Ità Leunclavius & MS. Bodl. Stephanus autem & alii dant καλλίστους. Parum refert, utro modo legas. Hoc tamen mihi quidem videtur à Librario quodam profectum, qui τὰ εἴδη βελτίους, per καλλίστους, interpretari voluit.

2 Ψιλὰς μαχαίρας] Scilicet, *copidas*: nam de his ipsis equitibus, utì notavit Leunclavius, in libro 5. mentionem faciens, scuta iis & copidas tribuit.

3 Ἀνθ' ἑαυτοῦ ἕκαστον] Vox ultima in plerisque libris deest; quam tamen Stephanus & Leunclavius, sive conjecturâ sive veteris alicujus exemplaris auctoritate freti, rectè reposuisse videntur. Eam enim loci ratio postulat, & *Philelphus* etiam in versione suâ agnoscit; *ut pro se quisque alium &c.*

που, τὸν δὲ Γωβρύαν ἄγυσι πρὸς τὸν Κῦρον. Ο δὲ, ὡς εἶδε τὸν Κῦρον, ἔλεξεν ὧδε. "Ω δέσποτα, ἐγώ εἰμι τὸ μὲν γένος Ἀσσύ-
"ριος· ἔχω δὲ καὶ τεῖχος ἰσχυρὸν, καὶ χώρας ἐπάρχω πολλῆς· καὶ
"ἵππον εἰς χιλίαν τῷ [1] τῶν Ἀσσυρίων βασιλεῖ παρειχόμην, καὶ
"φίλος ἦν ἐκείνῳ ὡς μάλιστα· ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνος μὲν τέθνηκεν ὑφ'
"ὑμῶν, ἀνὴρ ἀγαθὸς ὢν, ὁ δὲ [2] παῖς ἐκείνου τὴν ἀρχὴν ἔχει,
"ἔχθιστος ὢν ἐμοὶ, ἥκω πρός σε, καὶ ἱκέτης προσπίπτω· καὶ δί-
"δωμί σοι ἐμαυτὸν δοῦλον καὶ σύμμαχον, σὲ δὲ τιμωρὸν αἰτοῦμαί
"μοι γενέσθαι· καὶ παῖδα οὕτως ὡς δυνατόν σε ποιοῦμαι. Απαις
"δέ εἰμι ἀῤῥένων παίδων. Ος γὰρ ἦν μοι μόνος καλὸς, ὦ
"δέσποτα, καὶ ἀγαθὸς, καὶ ἐμὲ φιλῶν καὶ τιμῶν ὥσπερ ἂν εὐδαί-
"μονα πατέρα παῖς τιμῶν τιθείη, [3] τοῦτον ὁ νυνὶ βασιλεὺς
"οὗτος, καλέσαντος τοῦ τότε βασιλέως, πατρὸς δὲ τοῦ νῦν,

querunt, & ad Cyrum Gobryam deducunt. Is ubi Cyrum conſpexit, his verbis uſus eſt: "Equidem, domine, natione ſum Aſſyrius; &
"caſtellum munitum habeo, & regioni amplæ dominor; & equos cir-
"citer mille regi Aſſyriorum exhibere ſolebam, & illi *quidem* carus
"eram, ut qui maximè: ſed quando interfectus ille à vobis erat, vir
"*ſanè fortis* & bonus, illiúſque filius rerum modò potitur, inimi-
"ciſſimus mihi, ad te venio, & ad genua tibi ſupplex accido: tradóque
"me tibi ſervum & belli ſocium, ac te rogo ut me ulciſcaris; téque
"pro eo ac poſſum filium *mihi* adopto. Nam nulla mihi eſt jam proles
"maſcula. Quem enim ſolum habebam *filium*, formâ, domine, & vir-
"tute præſtantem, & amantem mei & eum honorem mihi deferentem,
"quo filius patrem perſequendo beare poſſit, hunc rex ille *qui* nunc
"*Aſſyriæ dominatur*, arceſſitum ab illius temporis rege, hujus patre,

1 Τῶν Ἀσσυρίων βασιλεῖ] Scil. *Nerigliſſoro:* de quo vide ſis, p. 186.

2 Παῖς ἐκείνου] Scilicet *Laboroſoarchodus*; qui *Nerigliſſoro* patri ſuccedens novem menſes regnavit. Hunc, anno M. 3449. Jul. Per. 4159. ante æram Chriſtianam 555. ob morum improbitatem interemptum excepit *Nebuchadneſaris* ex filio *Evilmerodacho* nepos, Beroſo (teſte *Joſepho* contra *Apio.* l. 1. p. 1344.) *Nabonnidus*; Herodoto, lib. 1. c. 77. *Labynetus*; Abydeno (auctore *Euſeb.* in Præp. Evang. lib, 9. c. 41.) *Nabannidochus*; Danieli prophetæ, c. v. *Belſhazar* ſive *Baltaſar* dictus.

3 Τοῦτον ὁ νυνὶ βασιλεὺς &c.] Cruentam filii unici, dulciſſimo ingenio præditi, cædem, Gobryæ, patris amantiſſimi, animus meminiſſe horret. Interrupta ejus aliquamdiu pendet oratio: triſtéque quodam, & miſerum, & calamitati modò acceptæ conſentaneum dicendi genus exhibet. Ver[illegible]n, à quo periodi membrum hoc regatur [illegible] niſi poſt *hyperbaton* paulò longius, [illegible]edditum videmus. Ideóque neutiquam ægrè ferendum eſt, quod συνεζωοποίησε in ipſo ſtatim exordio capitis 2. epiſt. ad *Epheſ.* non occurrat, ſed quinto demum addatur commate: cujus *hyperbati* cauſa non tam in ſcribendi imperitiam, quàm in vehementiam Spiritûs Apoſtolici referenda eſt; quo compulſus eſt Paulus multa interponere, priuſquàm ad exponendum verbum, à quo periodi pendebat initium, perveniret. Confer etiam Act. i. ubi———ἵνα τούτων, quibus clauditur comma 22. reſpiciunt τῶν συνελθόντων ἡμῖν ἀνδρῶν———in principio commatis 21. necnon Act. ii. 22. & 2 Cor. ix. ab 8. ad 11. comma.

“ ὡς δώσοντος τὴν θυγατέρα τῷ ἐμῷ παιδί· (ἐγὼ μὲν ἀπεπεμψάμην, μέγα φρονῶν ὅτι δῆθεν τῆς βασιλέως θυγατρὸς ὀψοίμην τὸν ἐμὸν υἱὸν γαμέτην) ὁ δὲ νῦν βασιλεὺς ἐπὶ θήραν αὐτὸν παρακαλέσας, καὶ ἀνεὶς αὐτῷ θηρᾶν ἀνὰ κράτος, ὡς πολὺ κρείσσων αὐτοῦ ἱππεὺς ἡγούμενος εἶναι· ὁ μὲν ὡς φίλῳ συνεθήρα· φανείσης δ' ἄρκτου, διώκοντες ἀμφότεροι, ὁ μὲν νῦν ἄρχων οὗτος ἀκοντίσας ἥμαρτεν· (ὡς μήποτ' ὤφελεν) [1] ὁ δ' ἐμὸς παῖς βαλὼν, (οὐδὲν δέον) καταβάλλει τὴν ἄρκτον. Καὶ τότε μὲν ἀνιαθεὶς ἄρα κατέσχεν οὕτως ὑπὸ σκότου τὸν φθόνον· ὡς δὲ πάλιν λέοντος παρατυχόντος ὁ μὲν αὖ ἥμαρτεν, (οὐδὲν, οἶμαι, θαυμαστὸν παθὼν) ὁ δ' αὖ ἐμὸς παῖς [2] αὖθις τυχὼν κατειργάσατο τὸν λέοντα, καὶ εἶπεν, Ἆρα [3] βέβληκα δὶς ἐφεξῆς, καὶ καταβέβληκα [4] θῆρας ἑκατεράκις· ἐν τούτῳ δὴ οὐκέτι κατέσχεν

“ ut qui vellet filio meo filiam ſuam *uxorem* dare; (atque ego quidem *eum* ità dimittebam, ut elato eſſem animo, qui nimirum filium meum regis filiæ maritum viſurus eſſem) hunc, *inquam*, rex iſte *rerum* qui nunc *potitur*, ad venationem invitavit, & poteſtatem ei fecit venandi totis viribus, quòd longè ſe illo meliorem equitem duceret; itaque venatus eſt cum eo tanquam amico: cùmque in conſpectum prodiiſſet urſa, & uterque hanc inſequeretur, iſte modò princeps emiſſo jaculo aberravit; (quod utinam nè unquam accidiſſet) at meus *ille* filius, telo conjecto, (quod minimè factum oportuit) urſam ſternit. Et tunc quidem ille licèt graviter rem ferret, invidiam tamen occultè repreſſit: cùm autem leone fortè excitato hic rursùs aberrâſſet, (quod ei accidiſſe mirum, ut mea fert opinio, videri non debuit) filius verò meus ictu denuò non aberrante leonem confeciſſet, dicerétque, Profectò bina emiſi jacula, uno ſub alterum ſtatim emiſſo, & utrâque vice feram proſtravi: tum verò ſceleratus

1 Ὁ δ' ἐμὸς &c.] Hinc ille *Laboroſoarchodi* furor effrenatus: quippe qui

Eximiæ laudis ſuccenſus amore,

cupidinéque adeò feræ ſternendæ captus, ſummam venationis gloriam, hâc ab alio ſtratâ, ſibi jam præreptam indignabundus animadverterit. Venantes autem ab aliis præveniri nolle, ex Hermolaï pœnâ liquet, qui *cum aprum telo occupâſſet, quem rex ferire deſtinaverat, juſſu ejus verberibus adfectus eſt*. Q. Curt. l. 8. cap. 6. Vide ſis quæ notavimus, lib. 1. p. 33. & 35. Aſſyrios verò reges venatu exerceri ſolitos, *Suidas* in voce Σαρδανάπαλος teſtatur.

2 Αὖθις τυχὼν] Liber Budenſis, teſte Leunclavio, dat εὐτυχῶς τυχὼν κατειργάσατο &c. *ictu infeliciter felici* &c. quæ ſcriptura Camerario placuit, & à Stephano etiam Leunclavióque laudata eſt. At illud εὐτυχῶς nec in MSto Bodl. comparet, nec in textum recipiendum videtur. In editione quidem *Argentor*. ibi locum obtinet; in cæteris, margini rectiùs adſcribitur.

3 Ἆρα βέβληκα δὶς &c.] Legunt aliter Stephanus, Leunclavius, alii: ſic nimirum: Ἆρα βέβληκα μιᾷ δὶς &c. illi tamen vocem penultimam meritò ſuſpectam habuerunt. Eam ſanè non agnoſcit *Philelphus:* loci ratio non poſtulat. Itaque libens MSti Bodl. editioniſque *Eton.* fidem ſecutus ſum; in quibus μιᾷ planè deeſt.

4 Θῆρας] MS. Bodl. dat θῆρα. Atque ità primò ſcriptum fuiſſe res ipſa docere videatur.

" ὁ ἀνόσιος τὸν φθόνον, ἀλλ' αἰχμὴν παρά τινος τῶν ἑπομένων " ἁρπάσας, παίσας εἰς τὰ στέρνα, τὸν μόνον μοι καὶ φίλον παῖδα " ἀφείλετο τὴν ψυχήν. Κἀγὼ μὲν ὁ τάλας νεκρὸν ἀντὶ νυμφίου " ἐκομισάμην, καὶ ἔθαψα τηλικοῦτος ὢν ἄρτι γενειάσκοντα τὸν " ἄριστον παῖδα τὸν ἀγαπητόν· ὁ δὲ [1] καίακτανὼν, ὥσπερ ἐχθρὸν " ἀπολέσας, οὔτε μεταμελόμενος πώποτε φανερὸς ἐγένετο, οὔτε " ἀντὶ τοῦ κακοῦ ἔργου τιμῆς τινος ἠξίωσε τὸν κατὰ γῆς. Ο γε μὴν " πατὴρ αὐτοῦ καὶ συνῴκτισέ με, καὶ δῆλος ἦν συναχθόμενός μοι " τῇ συμφορᾷ. Εγὼ μὲν οὖν, εἰ μὲν ἔζη ἐκεῖνος, οὐκ ἄν ποτε " ἦλθον πρός σε ἐπὶ τῷ ἐκείνου κακῷ· (πολλὰ γὰρ φιλικὰ ἔπα- " θον ὑπ' ἐκείνου, καὶ ὑπηρέτησα ἐκείνῳ) ἐπεὶ δὲ εἰς τὸν τοῦ ἐμοῦ " παιδὸς φονέα ἡ ἀρχὴ αὕτη περιήκει, οὐκ ἄν ποτε ἐγὼ τούτῳ " δυναίμην εὔνους γενέσθαι, οὐδὲ οὗτός με εὖ οἶδ' ὅτι φίλον ἄν " ποτε ἡγήσαιτο. Οἶδε γὰρ ὡς ἐγὼ πρὸς αὐτὸν ἔχω, καὶ ὡς " πρόσθεν φαιδρῶς βιοτεύων, νυνὶ διάκειμαι ἔρημος ὢν, καὶ διὰ " πένθους τὸ γῆρας διάγων. Εἰ μὲν οὖν ἐμὲ σὺ δέχῃ, καὶ ἐλπίδα " τινὰ λάβοιμι τῷ φίλῳ παιδὶ τιμωρίας ἄν τινος μετὰ σοῦ τυχεῖν,

" ille non ampliùs invidiam cohibuit, sed è *manibus* cujusdam ex co- " mitibus ereptâ cuspide, & in pectus adactâ, meo *illi* unico carôque " filio animam abstulit. Ego verò miser mortuum, pro sponso retuli, " & natu adeò grandis filium optimum, dilectissimum, cujus vestire " genas jam prima inceperat lanugo, sepelii: at interfector ille, quasi " inimicum aliquem peremisset, neque pœnitentiam agere visus est " unquam, neque pro atroci, *hoc* facinore terrâ conditum honore ullo " dignatus est. Pater sanè ejus & misertus mei fuit, & palam decla- " ravit, se quoque casum meum lugere. Itaque, si ille viveret, nun- " quam ego ad te cum ipsius damno venissem: (nam multis amici mu- " neribus erga me functus est; & à me *vicissim* ipsi inservitum est) quo- " niam verò ad interfectorem filii mei pervenit imperium, non equi- " dem animo in illum unquam esse benevolo possim, nec ipse me un- " quam sat scio, amicum duxerit. Scit enim quæ mens in eum mea sit, " méque adeò antehac hilariter vivere solitum, *miserâ* nunc orbitate ad- " fectum esse, senectutémque in luctu degere. Quapropter tu si me re- " ceperis, & aliqua mihi filii cari *mortem* per te ulciscendi spes offeratur,

videatur. In editis tamen libris omnibus legitur θῆρας. De sensu lis nulla moveri potest; scripturam itaque, quàm mavult, quisque sequatur.

1 *Καίακτανὼν*] Sic editi hactenùs libri omnes. MS. autem Bodl. exhibet *καίακαίνων*, participium nempe à veteri verbo Xenophontéo *καίακαίνω*, toties reperto, deductum. Id [illegible] duntaxat libuit, hoc tamen partic[illegible] illi minimè prælato.

" καὶ [1] ἀνηϐῆσαι ἂν πάλιν δοκῶ μοι, καὶ ἔτ' ἂν ζῶν ἔτι αἰσχυνοίμην, ἔτε ἀποθνήσκων, ἀνιώμενος ἂν τελευτᾶν δοκῶ." Ὁ μὲν ἔτως εἶπε· Κῦρος δ' ἀπεκρίνατο,

Ἀλλ' ἤνπερ, ὦ Γωϐρύα, καὶ φρονῶν φαίνῃ ὅσαπερ λέγεις πρὸς ἡμᾶς, δέχομαί τε ἱκέτην σε, καὶ τιμωρήσειν τὸν φονέα σὺν θεοῖς ὑπισχνῦμαι. Λέξον δέ μοι, ἔφη, ἐάν σοι ταῦτα ποιῶμεν, καὶ τὰ τείχη ἐῶμεν ἔχειν σε, καὶ τὴν χώραν καὶ τὰ ὅπλα καὶ τὴν δύναμιν ἥνπερ πρόσθεν εἶχες, σὺ ἡμῖν τί ἀντὶ τέτων ὑπηρετήσεις; Ὁ δ' εἶπε, Τὰ μὲν τείχη, ὅταν θέλῃς, οἶκόν σοι παρέξω· δασμὸν τε τῆς χώρας ὅνπερ ἔφερον ἐκείνῳ, σοὶ ἀποίσω· καὶ ὅπε ἂν δέῃ σε ςρατεύειν, συςρατεύσομαί σοι, τὴν ἐκ τῆς χώρας δύναμιν ἔχων. Ἔςι δέ μοι, ἔφη, καὶ θυγάτηρ παρθένος, ἀγαπητὴ, γάμε ἤδη ὡραία, ἣν ἐγὼ πρόσθεν μὲν ᾠόμην τῷ νῦν βασιλεύοντι γυναῖκα τρέφειν· νῦν δέ με αὐτή τε ἡ θυγάτηρ, πολλὰ γοωμένη, ἱκέτευσε μὴ δῦναι αὐτὴν τῷ τῦ ἀδελφῦ φονεῖ, ἐγώ τε ὡσαύτως γιγνώσκω. Νῦν δέ σοι δίδωμι βυλεύσασθαι καὶ περὶ ταύτης ὅτως, ὥσπερ ἂν καὶ ἐγὼ βυλεύων περὶ σῦ φαίνωμαι. Οὕτω δὴ ὁ Κῦρος εἶπεν, Ἐπὶ τέτοις, ἔφη, ἐγὼ ἀληθευόμενος δίδωμί τέ σοι τὴν ἐμὴν

" etiam reviviscere mihi videbor, neque vitam ampliùs cum dedecore " traham, neque mortem me cum luctu obiturum puto." Sic ille cùm locutus esset, respondit Cyrus,

Si constet ea te sentire, Gobrya, quæ nobis narras, & te supplicem recipio, & de interfectore *illo* me pœnas sumpturum, diis juvantibus, polliceor. Verùm dic mihi, ait, si tibi hæc præstemus, & castella retinere te sinamus, & regionem, & arma, & potestatem cum quâ fuisti hactenùs, quidnam tu pro his in nos officii conferes? Ille verò dixit, Castella, ubi voles, tradam tibi in domum: & tributum, quod illi ex agro *meo* pendebam, ad te deferam: & ubi necesse fuerit expeditionem suscipere, tuo cum exercitu meæ quoque regionis vires in eam unà educam. Præterea mihi, inquit, filia est, *eàque* virgo, quam unicè diligo, ætate jam nubili, quam me antehac quidem regi rerum nunc potienti putabam conjugem *futuram* educare: verùm ipsa me nunc filia, largo cum fletu, suppliciter orat, nè se fratris interfectiori tradam; atque mea quoque hæc est *eâ de re* sententia. De hâc etiam tibi nunc permitto ut ità consulas, quemadmodùm me de te consulere manifestum fit. Itaque Cyrus, His conditionibus, ait, ego verè & ex animo meam tibi do

1 Ἀνηϐῆσαι ἂν &c.] Vocem ultimam ex MSto Bodl. restituimus, favente Stephani conjecturâ, ipsâque orationis serie. In editis verò libris legitur, ἀνηϐῆσαι πάλιν &c. particulâ illâ malè prætermissâ.

καὶ λαμβάνω τὴν σὴν δεξιάν· Θεοὶ δὲ ἡμῖν μάρτυρες ἔστωσαν· Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐπράχθη, ἀπιέναι τε ἐκέλευσε τὸν Γωβρύαν ἔχοντα τὰ ὅπλα, καὶ ἐπήρετο πόση τις ὁδὸς ὡς αὐτὸν εἴη, ὡς ἥξων. Ὁ δ' ἔλεγεν, Ἢν αὔριον ἴῃς πρωῒ, τῇ ἑτέρᾳ ἂν αὐλίζοιο παρ' ἡμῖν. Ὁ μὲν δὴ Γωβρύας ᾤχετο, ἡγεμόνα καταλιπών·

Οἱ δὲ Μῆδοι παρῆσαν, [1] ἃ μὲν οἱ μάγοι ἔφασαν τοῖς θεοῖς ἐξελεῖν, ἀποδόντες τοῖς μάγοις· Κύρῳ δ' ἐξῃρηκότες τὴν καλλίστην σκηνὴν, καὶ τὴν Σουσίδα γυναῖκα, ἣ καλλίστη δὴ λέγεται τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ γεγενῆσθαι, [2] καὶ μουσουργοὺς δὲ δύο τὰς κρατίστας· δεύτερον δὲ, Κυαξάρει τὰ δεύτερα· τοιαῦτα δ' ἄλλα, ὧν ἐδέοντο, ἐκπληρώσαντες ἑαυτοῖς, ὡς μηδενὸς δεόμενοι στρατεύοιντο· πάντα γὰρ ἦν πολλά. Προσέλαβον δὲ καὶ οἱ Ὑρκάνιοι ὧν ἐδέοντο· ἰσόμοιρον δ' ἐποιήσαντο καὶ τὸν Κυαξάρου ἄγγελον· τὰς δὲ περισσὰς σκηνὰς, ὅσαι ἦσαν, Κύρῳ παρέδοσαν, ὡς τοῖς Πέρσαις γένοιντο. Τὸ δὲ νόμισμα ἔφασαν, ἐπειδὰν ἅπαν συναχθῇ, διαδώσειν· καὶ διέδωκαν.

tuámque accipio, dextram; dii nobis testes sunto. Actis his rebus Gobryam arma retinentem abire jussit; & sciscitatus est, quantum itineris ad ipsum esset, quòd eò venire vellet. Et ille, Si cras manè, inquit, proficiscaris, postridiè apud nos pernoctare poteris. Itaque Gobryas, itineris duce relicto, discessit:

Et Medi *jam* aderant, qui ea quæ magi diis seligenda dixerant, magis tradiderunt; Cyro pulcherrimum selegerant tabernaculum, & mulierem Susianam, quæ omnium quas habuit Asia formosissima fuisse perhibetur, & duas musicæ peritissimas; secundo autem loco, Cyaxari *quæ istis erant* secunda: aliorúmque hujusmodi, quibus ipsis opus erat, supplementum sibi sumpserunt, ut rei nullius indigi militarent: nam magna erat omnium copia. Quin & Hyrcanii acceperunt ea, quibus ipsis opus erat: & Cyaxaris quoque nuntium ad æquam cum cæteris partem admiserunt: tabernacula verò, quæ supererant, Cyro tradiderunt, ut ea Persæ haberent. Nummos tum se distributuros aiebant, ubi collegissent universos; eosque *adeò deinde* distribuerunt.

1 Ἃ μὲν οἱ μάγοι] Leunclavius, aliíque pessimè dederunt, τὰ μὲν σιγῇ ἔφασαν &c. His enim verbis quæ satìs idonea sententia subesse possit, haud quisquam, utì opinor, indicabit. Nos secuti sumus editionis *Eton.* fidem, favente etiam Stephani conjecturâ, quam à MSto Bodl. qui disertè repræsentat οἱ μάγοι, firmatam videmus.

2 Καὶ μουσουργούς] Persarum aliarúmque Gentium Orientalium reges, musicis numeris modísque oblectatos fuisse, atque adeò Tibicinas, Fidicinas, & Psaltrias quas Græci μουσουργοὺς appellant) in deliciis habuisse, & in castra etiam secum unà duxisse, passim testantur Auctores. Ἐσπουδάκεισαν δὲ (verba sunt Athenæi, lib. 13. c. 9.) καὶ οἱ βασιλεῖς περὶ τὰς μουσουργοὺς, ὡς δῆλον ποιεῖ Παρμενίων ἐν τῇ πρὸς Ἀλέξανδρον ἐπιστολῇ, ἐν ἐπέστελλεν αὐτῷ μετὰ Δαμασκὸν ἑλεῖν, καὶ τῆς ἀποσκευῆς τῆς Δαρείου ἐγκρατὴς γενέσθαι. Καταριθμησάμενος οὖν τὰ αἰχμάλωτα γράφει καὶ ταῦτα. Παλλακίδας εὗρον μουσουργοὺς τοῦ βασιλέως τριακοσίας [illegible]ννία. Adi sis *Suidam* ad vocem Μ[illegible]ργὸς, & *Macrobium* in *Somn. Scip.* lib. 2. cap. 3.

[1] Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἔπραξάν τε καὶ ἔλεξαν· ὁ δὲ Κῦρος ἐκέλευσε τὰ μὲν Κυαξάρους διαλαβόντας φυλάττειν, οὓς ᾔδει οἰκειοτάτους αὐτῷ ὄντας· καὶ ὅσα δὲ ἐμοὶ δίδοτε, ἡδέως, ἔφη, δέχομαι· χρήσεται δ' αὐτοῖς ὑμῶν ὁ μάλιστα δεόμενος. Φιλόμουσος δέ τις τῶν Μήδων εἶπε, Καὶ μὴν ἐγὼ, ὦ Κῦρε, τῶν μουσουργῶν ἀκούσας ἑσπέρας, ὧν σὺ νῦν ἔχεις, ἤκουσά τε ἡδέως, καὶ ἤν μοι δῷς αὐτῶν μίαν, στρατεύεσθαι ἄν μοι δοκῶ ἥδιον ἢ οἴκοι μένειν. Ὁ δὲ Κῦρος εἶπεν, Ἀλλ' ἔγωγε, ἔφη, καὶ δίδωμι, καὶ χάριν οἴομαί σοι πλείω ἔχειν ὅτι με ᾔτησας, ἢ σὺ ἐμοὶ ὅτι λαμβάνεις· οὕτως ἐγὼ ὑμῖν [2] διψῶ χαρίζεσθαι. Ταύτην μὲν οὖν ἔλαβεν ὁ αἰτήσας.

Et hæc illi quidem egerunt dixeruntque: Cyrus autem Cyaxari *selecta* eos accipere & custodire jussit, quos ei maximè familiares esse nôrat: ac mihi quæ datis, inquit, libens accipio: utetur autem his vestrûm quilibet, qui eis potissimùm indigebit. Et Medus quidam musicæ studiosus, Ego verò, inquit, cùm audirem vespere musicas istas mulieres, quas tu nunc habes, voluptatem audiendo percepi; ac si *quidem* harum unam mihi dederis, in castris versari, quàm domi manere, jucundius esse existimabo. Ego verò, subjecit Cyrus, hanc tibi dono, & majorem tibi videor habere gratiam, qui à me petieris, quàm tu mihi, qui *eam* acceperis: usque adeò vobis gratificari sitio. Atque ità quidem mulierem accepit is qui petierat.

1 Οἱ μὲν δὴ &c.] Stephanus Leunclavius, aliique Librum quintum ab his verbis, in libris multis veteribus, incipere notârunt. Horum in numero ponendus est MS. Bodl.

2 Διψῶ χαρίζεσθαι.] Διψῆν hîc, ut passim apud profanos auctores, pro *vehementi desiderio* ponitur. Τὸ μὲν γὰρ διψῆν οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν, ἢ ἐπιθυμεῖν. Verba sunt Artemidori *Oneirocrit*. lib. 1. c. 68. quæ cum multis aliis, huc facientibus, exemplis à doctis jam citata video. Eâdem utitur metaphoricâ locutione Matt. v. 6. ——— καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην. Nec alius est usus verbi *sitio* apud Latinos. Cicero ad *Quint*. *Frat*. lib. 3. *ep*. 5. *Nec honores sitio, nec &c.* Et *Tusc*. *disputat*. l. 5. c. 6. *Ardentiùs sitire voluptates* dixit. Hujusmodi exempla passim obvia sunt.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Δʹ.

ΚΑΛΕΣΑΣ δὲ ὁ Κῦρος Ἀράσπην Μῆδον, (ὃς ἦν αὐτῷ ἐκ παιδὸς [1] ἑταῖρος, ᾧ καὶ τὴν στολὴν ἐκδὺς ἔδωκε τὴν Μηδικὴν, ὅτε παρὰ Ἀστυάγους εἰς Πέρσας ἀπῄει) τοῦτον ἐκέλευσε διαφυλάξαι αὐτῷ τήν τε γυναῖκα καὶ τὴν σκηνήν· ἦν δὲ αὕτη, ἡ γυνὴ Ἀβραδάτου τοῦ Σούσων βασιλέως· ὅτε δὲ ἡλίσκετο τὸ τῶν Ἀσσυρίων στρατόπεδον, ὁ ἀνὴρ αὐτῆς οὐκ ἔτυχεν ἐν τῷ στρατοπέδῳ ὢν, ἀλλὰ [2] πρὸς τὸν Βακτριανῶν βασιλέα πρεσβεύσων ᾤχετο· ἔπεμψε δὲ αὐτὸν ὁ Ἀσσύριος περὶ συμμαχίας· ξένος γὰρ ὢν ἐτύγχανε τῷ τῶν Βακτριανῶν βασιλεῖ· ταύτην οὖν ἐκέλευσεν ὁ Κῦρος διαφυλάττειν τὸν Ἀράσπην, ἕως ἂν αὐτὸς λάβῃ. Κελευόμενος δὲ ὁ Ἀράσπης ἐπήρετο, Εὑράκας δ', ἔφη, ὦ Κῦρε, τὴν γυναῖκα, ἥν με κελεύεις φυλάττειν; Μὰ Δί', ἔφη ὁ Κῦρος, οὐκ ἔγωγε. Ἀλλ' ἐγὼ, ἔφη, ἡνίκα [3] ἐξῃρούμην σοι αὐτήν·

CYRUS autem arcessito Araspe Medo, (qui erat ei à puero sodalis, & cui vestem quoque Medicam exuens, cùm in Persiam discederet ab Astyage, dederat) ei præcepit, ut sibi & mulierem & tabernaculum adservaret: erat autem *mulier* hæc, Susorum regis Abradatæ uxor: quó verò tempore capta erant Assyriorum castra, maritus ejus in castris fortè non adfuit, sed ad Bactrianorum regem legatus abierat: miserat autem eum Assyrius societatis ineundæ gratiâ; huic enim cum Bactrianorum rege hospitium intercedebat: hanc igitur, donec *eam* ad se reciperet, Araspen adservare jussit. Et Araspes, cùm hoc ei mandatum esset, *Cyrum* interrogans, Vidistíne, inquit, mulierem hanc, Cyre, quam me servare jubes? Non profectò, ait Cyrus. Ego vero, inquit *Araspes*, *hanc vidi*, cùm eam tibi seligerem:

1 Εταῖρος, ᾧ κ, &c.] Vide sis lib. 1. p. 41.

2. Πρὸς τὸν Βακτριανῶν &c.] Per *Bactrianos* hoc in loco commodè intelligi nequeunt incolæ terræ Bactrianæ, ultra Parthiam & mare Caspium sitæ. Populum autem quendam, sic dictum, à Susanis Assyriisque haud ità longè remotum, hujus postulat Historiæ ratio.

3 Εξῃρούμην] In MSto Bodl. legitur, Ἀλλ' ἔγωγ', ἔφη, ἡνίκα ἐξῃρούμεν, quæ quidem lectio vulgatæ illi ἐξῃρούμην anteferenda

r

αὶ δῆτα ὅτε μὲν εἰσήλθομεν εἰς τὴν σκηνὴν αὐτῆς τὸ πρῶτον, οὐ διέγνωμεν αὐτήν· (χαμαί τε γὰρ ἐκάθητο, καὶ αἱ θεράπαιναι πᾶσαι περὶ αὐτήν· καὶ τοίνυν ὁμοίαν ταῖς δούλαις εἶχε τὴν ἐσθῆτα)· ἐπεὶ δὲ, γνῶναι βουλόμενοι ποία εἴη ἡ δέσποινα, πάσας περιεβλέψαμεν, ταχὺ πάνυ καὶ πασῶν ἐφαίνετο διαφέρουσα τῶν ἄλλων, [1] καίπερ καθημένη, κεκαλυμμένη τε καὶ εἰς γῆν ὁρῶσα. Ὡς δὲ ἀναστῆναι αὐτὴν ἐκελεύσαμεν, συνανέστησαν μὲν αὐτῇ πᾶσαι αἱ ἀμφ' αὐτήν· διήνεγκε δὲ ἐνταῦθα, πρῶτον μὲν, [2] τῷ μεγέθει, ἔπειτα δὲ, τῇ ῥώμῃ, καὶ [3] τῇ ἀρετῇ, καὶ τῇ εὐσχημοσύνῃ, καίπερ

ac sanè cùm tabernaculum ejus primùm ingrederemur, eam non agnovimus: (nam & humi sedebat, & circum eam ancillæ *sedebant* omnes: & vestem quidem famularum vestibus similem habebat) cùm autem studio cognoscendi quænam esset hera, circumspectaremus universas, mox alias omnes excellere visa est, tametsi sederet, & velata terram intueretur. Postquam verò surgere eam jussimus, consurrexêre cum eâ quæ circum eam erant omnes: tum verò præstabat *hæc*, primùm, majestate, deindè, vigore, & formæ venustate, & speciei decore, licèt

tenda videtur: nam cæteris, quæ statim sequuntur, verbis numerum pluralivum dat Araspes; atque adeò hoc ipsum verbum paulò infrà eodem modo adhibetur, τῶν μέντοι ἐξαιρῶμεν ἀνδρί σε &c.

1 Καίπερ καθημένη &c.] En expressam summi doloris imaginem! Humi Panthéa sedet, ore velato, dejectis in terram oculis. Haud aliam *Judææ captæ* figuram nummi *Vespasiani Titi*que exhibent: vide (tam tanti est) *Addisonum*, politioris humanitatis peritissimum, in *Dialog. de Utilit. Numism.* ser. 3. fig. 13. & Illustr. *Spanhem.* Dissert. 4tam. His adde omninò *Isai.* iii. 26. *Psal.* cxxxvii. *Lament.* i. 1, 2, 10.

2 Τῷ μεγέθει, &c.] A *majestate*, seu *proceritate* corporis, Panthéam rectè laudat Araspes: *quippe hominibus barbaris* (Q. Curtii verba sunt, lib. 6. c. 5.) *in corporum majestate veneratio est.* Itaque Sysigambis, *Curt.* l. 3. c. 12. Hephæstionem pro rege habuit, quòd habitu corporis Alexandrum præstaret. De Xerxe etiam memoriæ proditum est ab *Herodoto*, lib. 7. c. 187. neminem it totò ejus exercitu, multis myriadibus delectorum militum constante, fuisse κάλλεός τε εἵνεκα, καὶ μεγάθεος, ἀξιονικώτερον αὐτοῦ Ξέρξεω ἔχειν τοῦτο τὸ κράτος. Imò etiam, auctore eodem *Herodoto*, lib. 3. c. 20. Æthiopes solebant regem eligere eum, cujus forma & statura eximiæ essent; τὸν ἂν τῶν ἀστῶν κρίνωσι μέγιστόν τε εἶναι, καὶ κατὰ τὸ μέγαθος ἔχειν τὴν ἰσχὺν, τοῦτον ἀξιοῦσι βασιλεύειν. Illud verò non barbarorum duntaxat, sed hominum etiam excultissimorum est, corporis majestatem venerari. Hanc certè in *Trajano* suo *Plinius* extollere non omisit: *Jam firmitas, jam proceritas corporis, jam honos capitis, & dignitas oris, —— nonne longè latèque principem ostentant?* Panegyr. non longè ab initio. Nec in suo rege divinus ille Samuel i. 9. ii. & x. 23, 24. Vide, si placet, *C. Nepot.* sub finem Vitæ *Iphicratis*, & *Odyss.* σ'. v. 218. Illud autem ῥώμη, quod proximè sequitur, à MSto Bodl. abest; cui tamen, cùm in editis omnibus compareat, locum non inviti damus. Verti *hic* per *robur*, quod duriusculum, ut in hoc loco, sonat: ipse mallem *firmitatem*, seu *vigorem*. Videtur autem ῥώμη hîc indicare, membra molémque Pantheæ proceritati ejus aptè adeò respondisse, ut facilè cuivis, surgentem & coram stantem adspicienti, conjicere liceret, vigorem illi adfuisse habilem; atque adeò τὴν ἰσχὺν (ut *Herodoti* verbis supra paulò adlatis utar) κατὰ τὸ μέγαθος, i. e. *pro proceritate vires.* Cæterùm, verba ista, μέγεθος & ῥώμη, eum ferè corporis habitum repræsentare videntur, quo Penelopen ornavit Minerva, ut augustior jam in Procorum conspectum prodiret illa, majorémque adeò sui admirationem eis moveret:

Καί μιν μακροτέρην καὶ πάσσονα θῆκεν ἰδέσθαι. Odyss. σ'. v. 194.

3 Τῇ ἀρετῇ, &c.] Philelphus reddit, *fortitudine animi*: Leunclavius, *virtute*.

ἐν ταπεινῷ σχήματι ἑστηκυῖα. Δῆλα δ' ἦν αὐτῇ καὶ τὰ δάκρυα καταστάζοντα τὰ μὲν κατὰ τῶν πέπλων, τὰ δὲ καὶ ἐπὶ τοὺς πόδας. Ὡς δ' ἡμῶν ὁ γεραίτερος εἶπε, Θάῤῥει, ὦ γύναι· καλὸν μὲν γὰρ καὶ ἀγαθὸν ἀκούομεν καὶ τὸν σὸν ἄνδρα εἶναι, νῦν μέντοι ἐξαιροῦμεν ἀνδρί σε εὖ ἴσθι ὅτι οὔτε τὸ εἶδος ἐκείνου χείρονι, οὔτε τὴν γνώμην, οὔτε τὴν δύναμιν· ἀλλ', ὡς ἡμεῖς γε νομίζομεν, εἴ τις καὶ ἄλλος ἀνὴρ, καὶ ὁ Κῦρος ἄξιός ἐστι θαυμάζεσθαι, οὗ σὺ ἔσῃ τὸ ἀπὸ τοῦδε. Ὡς οὖν τοῦτο ἤκουσεν ἡ γυνὴ, [1] περικατεῤῥήξατό τε τὸν ἄνωθεν πέπλον, καὶ ἀνωδύρατο· συνανεβόησαν δὲ αὐτῇ καὶ αἱ δμωαί. Ἐν τούτῳ δ' ἐφάνη μὲν αὐτῆς τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ προσώπου, ἐφάνη δὲ ἡ δέρη καὶ αἱ χεῖρες· καὶ εὖ ἴσθι, ἔφη, ὦ Κῦρε, ὥς ἐμοί τε ἔδοξε

habitu humili induta constitisset. Etiam lacrimas videre erat ei manantes per vestes partim, partim ad ipsos usque pedes. Cúmque natu maximus inter nos diceret, Bono animo sis, mulier: nam *tametsi* virum tuum tum corporis tum animi bonis ornatum audiamus, tamen viro te modò seligimus, quem certò scias neque formæ pulchritudine illi cedere, neque ingenio, neque potestate: sed, nos utì quidem arbitramur, si quisquam alius, Cyrus admiratione dignus est, cujus tu deinceps eris. Id ubi mulier audivit, veste superiori abscissâ ejulare cœpit; ancillæque unà vociferatæ sunt. Hîc autem maxima faciei ejus pars adparuit, collum etiam & manus adparuerunt: sciásque adeò, Cyre, inquit, tam mihi quàm

At huc certè minùs aptè quadrare videntur istæ vocis ἀρετὴ notiones: cujus etymon si spectes, nihil obstat, quo minus ei significationem ejusmodi tribuamus, quam hujus loci ratio postulat. Variæ quidem ejus, tam à veteribus quàm à recentioribus, adferri solent origines. Iis autem potissimùm adsenserim, qui, *Etymologici M.* Auctore & *Phavorino* præeuntibus, eam deducunt ab ἀρῶ, ἀρέσω, *(placeo)* unde ἀρεστὴ καὶ ἀρετὴ, ἡ πᾶσιν ἀρέσκουσα. Secundùm hoc etymon, ἀρετὴ commodè satìs denotare potest *eximia quævis sive corporis sive animi bona*, quæ suspiciunt, quæ admirantur omnes. Hîc autem *corpus*, amabilésque formæ dotes, respicit: eodémque forsan modo exponi debet apud *Homer*. Odys. σ'. v. 250.

Εὐρύμαχ', ἤτοι ἐμὴν ἀρετὴν εἶδός τε, δέμας τε,
Ὤλεσαν ἀθάνατοι, ———

Sed Eustathium ad locum audi: Ἀρετὴν δὲ ἐνταῦθα, οὐ μίαν τινὰ λέγει, ἀλλὰ τὸ εὐδαιμον τῆς ζωῆς καὶ μακαρισμόν· (hæc notio ἀρετῆς à mente Xenophontis alienissima est. pergit Eustathius;) ἢ καὶ πᾶσαν γυναικὸς δεξιότητα· οὐ μόνον κατὰ φρένας, ὡς Εὐρύμαχος εἶπεν, ἀλλὰ καὶ τὴν κατὰ ἔργα καὶ οἰκονομίαν καὶ ὅσα τοιαῦτα. ut nempe vox ista indicaret, Penelopen se suáque omnia scitè venustéque gerendi rationem calluisse. Et hujusmodi quidem interpretationem locus hic Xenopeontéus non planè respuit. Mallem tamen ἀρετὴν hîc exponere per *eximiam formæ pulchritudinem*: nec aliter sanè, ut dicam quod sentiam, dicto in Homeri versu, exponenda videtur. Porro, ut priora illa verba, μέγεθος καὶ ῥώμη, ad *dignitatem* formæ, viriléque adeò pulchritudinis genus: posteriora autem, ἀρετὴ καὶ εὐσχημοσύνη, ad *venustatem*, quam muliebrem (auctore *Cicer*. Offic. lib. 1. c. 36.) ducere debemus, respicere videantur: ità omnibus simul conjunctis, Panthéam talem ferè Xenophon exhibet, qualem pictoris manu descriptam voluit *Philostratus*, *Icon*. lib. 2. 9.

1 Περικατεῤῥήξατο &c.] Sic, Ξέρξ.

Πέπλον δ' ἔῤῥηξε κολπίαν ἀκμῇ χερῶν,
Æschyl. *Pers*. v. 1065.

Hujus verò moris exempla plura legas lib. 3. p. 135.

καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι τοῖς ἰδοῦσι μήπω φῦναι μηδὲ γενέσθαι γυναῖκα ἀπὸ θνητῶν τοιαύτην ἐν τῇ Ἀσίᾳ· ἀλλὰ πάντως, ἔφη, καὶ σὺ θεάσῃ αὐτήν. Καὶ ὁ Κῦρος ἔφη, Ναὶ μὰ Δία, πολύ γε ἧττον, εἰ τοιαύτη ἐστὶν οἵαν σὺ λέγεις. Τί δαί; ἔφη ὁ νεανίσκος. Ὅτι, [1] ἔφη, καὶ νῦν σοῦ ἀκούσας ὅτι καλή ἐστιν, εἰ πεισθήσομαι ἐλθεῖν θεασόμενος, οὐ πάνυ μοι σχολῆς οὔσης, δέδοικα μὴ πολὺ θᾶττον ἐκείνη με αὖθις ἀναπείσῃ καὶ πάλιν ἐλθεῖν θεασόμενον· ἐκ δὲ τούτου ἴσως ἂν ἀμελήσας ὧν με δεῖ πράττειν, καθοίμην ἐκείνην θεώμενος.

Καὶ ὁ νεανίσκος ἀναγελάσας εἶπεν· [2] Οἴει γάρ, ἔφη, ὦ Κῦρε, ἱκανὸν εἶναι κάλλος ἀνθρώπου ἀναγκάζειν τὸν μὴ βουλόμενον πράττειν παρὰ τὸ βέλτιστον; Εἰ μέντοι τοῦτο, ἔφη, οὕτως ἐπεφύκει, πάντας ἂν ἠνάγκαζεν ὁμοίως. [3] Ὅρα, ἔφη, τὸ πῦρ, ὡς πάντας ὁμοίως καίει· (πέφυκε γὰρ τοιοῦτον) τῶν δὲ καλῶν, τῶν μὲν ἐρῶσι,

aliis omnibus, eam qui adſpexerant, viſum eſſe, nunquam vel natam eſſe, vel in Aſiâ talem ex mortalibus extitiſſe mulierem: ſed enim, ait, omninò tu eam ſpectabis. Et Cyrus, Imò verò multò minùs, inquit, ſi talis eſt qualem tu prædicas. Quid ità? inquit adoleſcens ille. Quia ſi nunc, ait, poſtquam de te audivi eam eſſe formoſam, perſuaderi mihi patiar, ut ad ſpectandum *illam* abeam, cùm non in otio prorsùs ſim, vereor nè multò citiùs illa mihi rursùm perſuadeat, ut ſpectatum redeam; ac deindè neglectis fortaſſe rebus iis quæ mihi gerendæ ſunt, oculis in illam fixis deſideam.

Et adoleſcens riſu ſublato, Exiſtimáſne, Cyre, inquit, formam humanam tantum habere virium, ut nolentem cogat facere, quod *factu* non ſit optimum? Si verò vim hanc, inquit, naturâ habeat forma, omnes eodem modo cogeret. Ignem, inquit, adſpice, ut omnes itidem urat; (nam talis à naturâ eſt) at ex formoſis, alios amare ſolent *homines*,

1 Ὅτι, ἔφη, καὶ νῦν &c.] Huc reſpicit *Plutarchus*, περὶ πολυπραγμ. T. 2. p. 521. & ſeq. Ὁ δὲ Κῦρος οὐκ ἐβούλετο τὴν Πάνθειαν ἰδεῖν, ἀλλὰ τοῦ Ἀράσπου λέγοντος, ὡς ἄξιον θέας εἴη τὸ τῆς γυναικὸς εἶδος, Οὐκοῦν, ἔφη, διὰ τοῦτο μᾶλλον αὐτῆς ἀφεκτέον· εἰ γὰρ ἀπὸ σοῦ πεισθεὶς ἀφικόμην πρὸς αὐτήν, ἴσως ἄν με πάλιν ἀναπείσειεν αὐτὴ καὶ μὴ σχολάζοντα φοιτᾶν θεᾶσθαί τι καὶ παρακαθῆσθαι προέμενον πολλὰ σπουδῆς ἄξια. Deinde geminum Alexandri exemplum ibidem adducit: Ὁμοίως οὐδὲ Ἀλέξανδρος εἰς ὄψιν ἦλθε τῆς Δαρείου γυναικός, εὐπρεπεστάτης εἶναι λεγομένης, ἀλλὰ πρὸς &c.

2 Οἴει γὰρ &c.] Vocula γὰρ interrogationi hic inſerviens, vim ſuam *cauſalem* amittit. Eodem modo adhibetur, Matt. xxvii. 23. Ὁ δὲ ἡγεμὼν ἔφη· Τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν; Fruſtrà igitur particulam iſtam orationem ideò difficilem reddere arbitratur *Maldonatus*, quia non apparet, cujus rei cauſa reddatur. Nec erat, cur Interpres ille & *Grotius* etiam poſtulationis recuſationem ibi ſubintelligendam ſtatuerent; quaſi dixerit Pilatus, *Non faciam non crucifigam: quid enim mali patravit?* Nam ſatis liquet, Araſpen nullam hoc loco cauſam ſubjungere, ſed interrogationem duntaxat proponere.

3 Ὅρα] MS. Bodl. dat ὁρᾷς; quo modo ſi legas, interrogativa erit oratio; eique, quæ paulò infra occurrit, omninò ſimilis; ὁρᾷς ἔφη, ὅτι σὺ πρῶτος, ὡς, οὐκ ἀναγκαῖον &c. Audi *Socratem* cum Xenophonte de vitandis formoſis diſſerentem, ἀπομν. lib. 2.

τῶν δ' ὗ· καὶ ἄλλος γε ἄλλυ. Ἐθελέσιον γάρ, ἔφη, ἐςὶ, καὶ ἐρᾷ ἕκαςος ὧν ἂν βέληλαι. Αὐτίκα δὲ ὐκ ἐρᾷ ἀδελφὸς ἀδελφῆς, ἄλλος δὲ ταύτης· ὐδὲ παλὴρ θυγαλρὸς, ἄλλος δὲ ταύτης. Καὶ γὰρ φόβος καὶ νόμος ἱκανὸς ἔρωλα κωλύειν. Εἰ δέ γ', ἔφη, νόμος τεθείη μὴ ἐσθίονλας μὴ πεινῆν, καὶ μὴ πίνονλας μὴ διψῆν, μηδὲ ῥιγοῦν τῦ χειμῶνος, μηδὲ θάλπεσθαι τῦ θέρυς, ὐδεὶς ἂν νόμος δυνηθείη διαπράξασθαι ἀνθρώπυς ταῦτα πείθεσθαι· πεφύκασι γὰρ ὑπὸ τύτων κραλεῖσθαι. Τὸ δ' ἐρᾷν, ἐθελύσιόν ἐςιν· ἕκαςος γῦν τῶν καθ' αὑτὸν ἐρᾷ, ὥσπερ ἱμαλίων καὶ ὑποδημάτων. Πῶς ὖν, ἔφη ὁ Κῦρος, εἰ ἐθελύσιόν ἐςι τὸ ἐρασθῆναι, ὐ καὶ παύσασθαί ἐςιν ὅταν τὶς βέληλαι; Ἀλλ' ἐγὼ, ἔφη, ἑώρακα καὶ κλαίονλας ὑπὸ λύπης δι' ἔρωλα, καὶ δυλεύονλάς γε τοῖς ἐρωμένοις· καὶ μάλα κακὸν νομίζονλας, πρίν γε ἐρᾷν, τὸ δυλεύειν, καὶ διδόνλας γε πολλὰ, ὧν ὐ βέλλιον αὐτοῖς ςέρεσθαι· καὶ εὐχομένυς ὥσπερ καί τινος ἄλλης νόσυ ἀπαλλαγῆναι, καὶ ὐ δυναμένυς μένλοι ἀπαλλάτλεσθαι, ἀλλὰ δεδεμένυς ἰσχυροτέρᾳ τινὶ ἀνάγκῃ ἢ εἰ σιδήρῳ ἐδέδενλο. Παρέχυσι γῦν ἑαυλὺς τοῖς ἐρωμένοις πολλὰ καὶ εἰκῆ ὑπηρετῦνλας· καὶ μένλοι ὐδ' ἀποδιδράσκειν ἐπιχειρῦσι, τοιαῦτα κακὰ ἔχονλες, ἀλλὰ καὶ φυλάτλυσι τὺς ἐρωμένυς, μή ποι ἀποδρῶσι.

alios non: & alius alios *amores habet.* Est enim, ait, hæc res in voluntate posita, & unusquisque quos vult amat. Ac primùm quidem neque frater sororem, sed alius eam, amat; neque pater filiam, sed alius eam, *amat.* Etenim metus & lex satis ad coërcendum amorem valent. At verò si lex, inquit, lata esset, ut qui non comedunt, non esuriant, & qui non bibunt, non sitiant, útque nec hyeme algeant, nec æstate caleant, his in rebus ut homines parerent lex nulla posset efficere: sunt enim à naturâ sic comparati, ut his cedant. Amare verò, in voluntate positum est: siquidem unusquisque amat quæ sibi conveniunt, ut vestes & calceos. Quî sit igitur, inquit Cyrus, si voluntarium quiddam est amor, ut *amandi* finem facere non liceat, cùm quis velit? Atqui vidi ego, inquit, qui præ dolore, quem ex amore percipiebant, flerent, & iis, quos amabant, servirent; tametsi, priusquàm amarent, servitutem rem valdè malam arbitrarentur; quique multa largirentur, quibus haud ità commodè carere poterant; *tum* qui optarent ut *amore* non secùs atque morbo quodam alio liberarentur, neque tamen liberari possent, sed validiore quâdam necessitate fuisse constrictos, quàm si ferro vincti fuissent. Quin & se *suis* amoribus valdè & inaniter obsequiosos exhibent; ac nè quidem aufugere conantur, cùm ejusmodi habeant mala, sed etiam amores *suos*, nè aufugiant aliquò, observant.

Καὶ ὁ νεανίσκος εἶπε πρὸς ταῦτα· Ποιοῦσι γὰρ, ἔφη, ταῦτα· εἰσὶ μέντοι οἱ τοιοῦτοι, ἔφη, μοχθηροί· διόπερ, οἶμαι, καὶ εὔχονται μὲν ἀεὶ, ὡς ἄθλιοι ὄντες, ἀποθανεῖν· μυρίων δ' οὐσῶν μηχανῶν ἀπαλλαγῆς τοῦ βίου, οὐκ ἀπαλλάττονται. Οἱ αὐτοὶ δέ γε οὗτοι καὶ κλέπτειν ἐπιχειροῦσι, καὶ οὐκ ἀπέχονται τῶν ἀλλοτρίων· ἀλλ' ἐπειδάν τι ἁρπάσωσιν ἢ κλέψωσιν, ὁρᾷς, ἔφη, ὅτι σὺ πρῶτος, ὡς οὐκ ἀναγκαῖον τὸ κλέπτειν, αἰτιᾷ τὸν κλέπτοντα καὶ ἁρπάζοντα, καὶ οὐ συγγινώσκεις, ἀλλὰ κολάζεις; Οὕτω μέντοι, ἔφη, καὶ οἱ καλοὶ οὐκ ἀναγκάζουσιν ἐρᾷν ἑαυτῶν, οὐδὲ ἐφίεσθαι ἀνθρώπους ὧν μὴ δεῖ· ἀλλὰ τὰ μοχθηρὰ ἀνθρώπια πασῶν, οἶμαι, ἐπιθυμιῶν ἀκρατῆ ἐστι, κἄπειτα ἔρωτα αἰτιῶνται· οἱ δὲ καλοὶ κἀγαθοὶ, ἐπιθυμοῦντες καὶ χρυσίου καὶ ἵππων ἀγαθῶν καὶ γυναικῶν καλῶν, ὅμως ἁπάντων τούτων ῥᾳδίως δύνανται ἀπέχεσθαι, ὥστε μὴ ἅπτεσθαι αὐτῶν παρὰ τὸ δίκαιον. Ἐγὼ γοῦν, ἔφη, ταύτην ἑωρακὼς, καί πάνυ μοι καλῆς δοξάσης εἶναι, ὅμως παρὰ σοί εἰμι, καὶ ἱππεύω, καὶ τἄλλα τὰ ἐμοὶ προσήκοντα ἀποτελῶ. Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Κῦρος· ἴσως γὰρ θᾶττον ἀπῆλθες ἢ ἐν ὅσῳ χρόνῳ ὁ ἔρως πέφυκε συσκευάζεσθαι ἄνθρωπον. Καὶ πυρός γάρ τοι ἐστὶ θίγοντα μὴ εὐθὺς καίεσθαι, καὶ τὰ ξύλα οὐκ εὐθὺς ἀναλάμπει· ὅμως δὲ ἔγωγε οὔτε πυρὸς ἑκὼν

Et adolescens ad hæc, Faciunt verò, quæ dicis, ait: sunt nimirùm hujusmodi homines, inquit, socordes; quocirca, utì opinor, semper etiam mori optant, ut miseri; cúmque rationes è vitâ excedendi sint innumeræ, non *tamen* excedunt. Et illi sanè ipsi furari quoque conantur, & ab alienis haud abstinent: verùm ubi quid rapuêre vel furto subtraxêre, nonne vides ipse, inquit, te primùm, tanquam si nemo necessitate coactus furtum faceret, furantem rapientémque accusare, neque veniam dare, sed pœnam sumere? Sic quidem certè, ait, neque formosi se amare cogunt homines, nec ea adpetere quæ adpetenda non sunt: sed miseri stolidíque homunciones ab omnibus, utique, cupiditatibus superantur, ac deinde culpam in amorem conferunt: at honesti probíque viri, etsi & aurum, & equos bonos, & mulieres formosas expetant, tamen ab his omnibus facilè semet abstinere possunt, ut præter æquum ea non adtingant. Ego quidem certè, inquit, quamvìs hanc conspexerim, pérque mihi venusta visa sit, tibi tamen adsum, & equito, & cætera quæ mei sunt officii præsto. Ità profectò, inquit Cyrus; fortassè enim discessisti citiùs & ante id tempus, quo naturâ solet amor machinis suis homines occupare. Nam fieri potest, ut etiam ignem quis tangens non statim uratur, & ligna non statim *flammâ conceptâ* fulgent: ego tamen nec ignem

εἶναι ἅπτομαι, οὔτε τοὺς καλοὺς ἐσορῶ. Οὐδέ γέ σοι συμβουλεύω ἔφη, ὦ Ἀράσπα, ἐν τοῖς καλοῖς ἐᾶν τὴν ὄψιν ἐνδιατρίβειν· ὡς τὸ μὲν πῦρ τοὺς ἁπτομένους καίει, οἱ δὲ καλοὶ καὶ τοὺς ἄποθεν θεωμένους ὑφάπτουσιν, ὥστε αἴθεσθαι τῷ ἔρωτι. Θάρρει, ἔφη, ὦ Κῦρε, οὐδὲ ἢν μηδέποτε παύσωμαι θεώμενος, οὐ μὴ κρατηθῶ, ὥστε ποιεῖν τι ὧν μὴ χρὴ ποιεῖν. Κάλλιστα, ἔφη, λέγεις· φύλαττε τοίνυν, ἔφη, ὥσπερ σε κελεύω, καὶ ἐπιμελοῦ αὐτῆς· ἴσως γὰρ ἂν καὶ πάνυ ἡμῖν ἐν καιρῷ τι γένοιτο αὕτη ἡ γυνή. Τότε μὲν δὴ ταῦτα εἰπόντες διελύθησαν·

Ὁ δὲ νεανίσκος, ἅμα μὲν ὁρῶν ὑπερκαλλῆ τὴν γυναῖκα, ἅμα δὲ αἰσθόμενος τὴν καλοκἀγαθίαν αὐτῆς, ἅμα δὲ θεραπεύων αὐτὴν, καὶ οἰόμενος χαρίζεσθαι αὐτῇ, ἅμα δὲ αἰσθανόμενος οὐκ ἀχάριστον οὖσαν, ἀλλ' ἀντεπιμελουμένην διὰ τῶν αὐτῆς οἰκετῶν ὡς καὶ εἰσιόντι εἴη αὐτῷ τὰ δέοντα, καὶ, εἴ ποτε ἀσθενήσειεν, ὡς μηδενὸς ἂν δέοιτο· ἐκ πάντων τούτων ἡλίσκετο ἔρωτι, καὶ ἴσως οὐδὲν θαυμαστὸν ἔπασχε. Καὶ ταῦτα μὲν δὴ οὕτως ἐπράττετο. Βουλόμενος δὲ ὁ Κῦρος ἐθέλοντας μένειν μεθ' ἑαυτοῦ τούς τε Μήδους καὶ τοὺς συμμάχους, συνεκάλεσε πάντας τοὺς [1] ἐπικαιρίους· ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἔλεξε τοιάδε·

ultrò tangere, nec formosos adspicere, soleo. Nè tibi quidem consulo, Araspa, inquit, ut oculos formosis *diutius* immorari sinas: nam ignis quidem *non nisi* tangentes urit, at formosi etiam eos, qui è longinquo spectant, adeo accendunt, ut amore flagrent. Bono sis animo, Cyre, ait, nequaquam *enim* futurum, ipse utì adeò captus sim, nè quidem si nunquam *hanc* spectare desinam, ut aliquid, fieri quod non oporteat, admittam. Rectissimè, inquit, ais; atque adeò *hanc mihi* adservato, inquit, quemadmodùm te jubeo, ejúsque curam gerito: nam fortasse mulier hæc oblatâ aliquando occasione magno nobis usui fuerit. Et tum quidem his dictis à se invicem discesserunt:

Adolescens autem ille, tum quòd eximiâ pulchritudine mulierem videret, tum quod ejus excellentem bonitatem animadverteret, tum autem quòd eam coleret, séque ei gratificari putaret, tum etiam quòd illam non ingratam esse sentiret, sed quæ vicissim per famulos suos curam adhiberet, ut *ad se* introëunti necessaria suppeterent, &, si quando ægrotaret, nihil ut ei deesset: ex his omnibus *factum est*, ut amore caperetur; nec mirum aliquid ei fortassis accidit. Atque hæc quidem hoc modo gerebantur. Cùm autem Cyrus & Medos & *cæteros* socios ultrò secum manere vellet, convocavit omnes, qui ad negotium quod erat agendum opportuni erant; & ubi convenissent, hujusmodi verba fecit:

1 Ἐπικαιρίους] Scilic. *homines*, Stephano interprete, *rebus agendis & conficiendis negotiis idoneos*: quasi dicas, *eos quibus opportunè committi rerum agendarum cura possit*.

“ Ἄνδρες Μῆδοι καὶ πάντες οἱ παρόντες, ἐγὼ ὑμᾶς οἶδα σαφῶς ὅτι οὔτε χρημάτων δεόμενοι σὺν ἐμοὶ ἐξήλθετε, οὔτε Κυαξάρῃ νομίζοντες τοῦτο ὑπηρετεῖν· ἀλλ' ἐμοὶ βουλόμενοι τοῦτο χαρίζεσθαι, καὶ ἐμὲ τιμῶντες, καὶ νυκτοπορεῖν καὶ κινδυνεύειν σὺν ἐμοὶ ἠθελήσατε. Καὶ χάριν τούτων ἐγὼ ὑμῖν ἔχω μέν, [1] εἰ μὴ ἀδικῶ, ἀποδιδόναι δὲ οὔπω ἀξίαν δύναμιν ἔχειν μοι δοκῶ. Καὶ τοῦτο μὲν οὐκ αἰσχύνομαι λέγων· τὸ δέ, Ἢν μένητε παρ' ἐμοί, ἀποδώσω, εὖ ἴστε ὅτι τοῦτο αἰσχυνοίμην ἂν εἰπεῖν· (νομίζοιμι γὰρ ἐμαυτὸν ἐοικέναι λέγοντι ταῦτα [2] ἕνεκα τοῦ ὑμᾶς ἐθέλειν μᾶλλον παρ' ἐμοὶ καταμένειν) ἀντὶ δὲ τούτου τάδε λέγω· ἐγὼ γὰρ ὑμῖν, κἂν ἤδη ἀπίητε Κυαξάρῃ πειθόμενοι, ὅμως ἤν τι ἀγαθὸν πράξω, πειράσομαι οὕτω ποιεῖν, ὥστε καὶ ὑμᾶς ἐμὲ ἐπαινεῖν. Οὐ γὰρ δὴ αὐτός γε ἄπειμι· ἀλλὰ καὶ [3] Ὑρκανίοις, οἷς τοὺς ὅρκους καὶ τὰς δεξιὰς ἔδωκα, ἐμπεδώσω, καὶ οὔποτε τούτους προδιδοὺς ἁλώσομαι. Καὶ τῷ μὲν νῦν ταῦτα διδόντι ἡμῖν Γωβρύᾳ καὶ τείχη καὶ χώραν καὶ δύναμιν, πειράσομαι

“ Equidem, Medi vósque omnes qui adestis, certò scio, non ob penuriam pecuniæ vos mecum egressos esse, nec quòd existimaretis in hoc Cyaxari inservitum iri: sed quia mihi hoc gratificari, méque honore prosequi velletis, libitum est vobis mecum & nocturnum iter ingredi & adire pericula. Quas ob res vobis equidem gratiam habere *debeo*, ni injustus esse *velim*, necdum tamen pro meritis vestris referendi facultatem habere mihi videor. Et hoc quidem minimè pudet dicere; illud verò, Si mecum manseritis, referam, illud utique *inquam*, dicere mihi pudor esset: (nam existimarem videri posse, me dicere hæc eam ob causam, ut libentiùs apud me remanere velletis) at pro illo hæc dico; Ego nempe apud vos, etiamsi nunc Cyaxari morem gerendo discesseritis, id efficere conabor, si quid prosperè gessero, ut vos ipsi me laudetis. Non enim ipse quidem *jam* discedo; sed Hyrcaniis, quibus & jusjurandum & dextram dedi, fidem præstabo, neque unquam committam ut hos prodidisse convictus sim. Atque etiam facere conabor, nè Gobryam, qui modò & munitiones & regionem & copias nobis tradidit, unquam

se: vel *eos qui pro loco & tempore promptum semper & paratum habent consilium.* Vide sis quæ hoc vocabulo lib. 3. pag. 163. notavimus.

1 Εἰ μὴ ἀδικῶ] Stephanus legit εἴγε μὴ &c. Nos Leunclavium, edit. *Eton.* & MStum Bodl. secuti sumus.

2 Ἐοικέναι λέγοντι &c.] Ità reposuimus, MSti Bodl. & edit. *Eton.* fide nixi. Legunt aliter Leunclavius & Stephanus, sic nimirum ille: —— ἐοικέναι λέγοντα ταῦτα τούτου ἕνεκα τοῦ &c. hic autem; —— ἐοικέναι λέγοντι ταῦτα τούτου ἕνεκα τοῦ &c. Utrique tamen illud τούτου meritò suspectum erat: & pro λέγοντα Leunclavius in margine λέγοντι scripsit; quod jure optimo in contextu locum sibi vendicat.

3 Ὑρκανίοις] MSti Bodl. & editionis Stephanianæ lectio est; cùm cæteri libri typis excusi minùs rectè habeant, Ὑρκανίῳ.

"ποιεῖν μήποτε μεταμελῆσαι τῆς πρὸς ἐμὲ ὁδοῦ. Καὶ τὸ μέγιστον "δὴ, οὕτω περιφανῶς τῶν Θεῶν διδόντων ἀγαθὰ, καὶ φοβοίμην "ἂν αὐτοὺς καὶ αἰσχυνοίμην ἀπολιπὼν ταῦτα εἰκῇ ἀπελθεῖν. "Εγὼ μὲν οὖν, ἔφη, οὕτω ποιήσω· ὑμεῖς δὲ [1] ὅπως γινώσκετε, οὕτω "καὶ ποιεῖτε· καὶ ἐμοὶ εἴπατε ὅ,τι ἂν ὑμῖν δοκῇ." Ο μὲν οὕτως εἶπε·

Πρῶτος δὲ, [2] ὁ φήσας ποτὲ συγγενὴς τοῦ Κύρου εἶναι, πρὸς ταῦτα ἔλεξεν, [3] Αλλ' ἐγὼ μὲν, ἔφη, ὦ βασιλεῦ· (βασιλεὺς μὲν γὰρ ἔμοιγε δοκεῖς σὺ φύσει πεφυκέναι, οὐδὲν ἧττον ἢ ὁ ἐν τῷ σμήνει φυόμενος τῶν μελιττῶν ἡγεμών. [4] Εκείνῳ τε γὰρ αἰεὶ αἱ μέλιτται

"itineris ad me *suscepti* poeniteat. Quod denique maximum est, cùm "dii tam manifestè bona nobis largiantur, & metus eorum, & pudor "retinere me debet, quo minùs relictis his temerè discedam. Ego "quidem certè, inquit, ità sum facturus: vos verò, quod vobis visum "fuerit, facite: & mihi, vestra quæ sententia sit, indicate." Hæc ejus verba fuerunt:

Is autem, qui Cyri se cognatum esse dixerat aliquando, primus ad hæc respondens, Ego verò *mea quæ sit sententia dicam*, rex, inquit: (nam regem sanè naturâ nihilo te minùs extitisse arbitror, quàm ille *rex est*, qui dux apum in alveo nascitur. Illi enim semper apes

1 Οπως γινώσκετε] Sic, probante Stephano, rescripsi; cum anteà legeretur γινώσκητε. Vulgò etiam in editis καὶ inter ὅπως & γινώσκητε occurrit: quod tamen, cùm à MSto Bodl. & *Eton* edit. absit, eradendum censuimus.

2 Ο φήσας ποτὲ συγγενὴς &c.] De quo vide lib. 1. p. 42.

3 Αλλ' ἐγὼ μὲν &c.] Torsit hic locus eruditorum ingenia; cui cùm explicando dederunt operam, in diversas abiêre partes. Stephanus, post βασιλεῦ, nihil deesse, sed ex præcedentibus subaudiendum putat, τὸ ἐμοὶ δοκοῦν ἐρῶ. Leunclavius contrà, cui nempe Stephani minùs placuerat interpretatio, sic à Xenophonte scriptum judicat: Αλλ' ἐγὼ μὲν φημι, ὦ βασιλεῦ. *quippe*, inquit, *nec opus est alioquin illo* ἔφη, *cum præcesserit* ἔλεξεν. At quis, amabo, qui in scriptis Xenophontéis non planè hospes sit, Leunclavium, hâc ratione adlatâ, conjecturam suam satis confirmâsse putaverit? cùm unaquæque ferè pagina, plura τοῦ ἔφη, post εἶπεν, ἔλεξεν, &c. redundantis exempla suppeditet. Ad *Æmil. Portum* transeamus: qui locum proculdubiò mutilum esse statuit, atque ex præcedentibus colligendum, quomodo integer fieri possit; Sic nimirum: Αλλ' ἐγὼ μὲν, ἔφη, ὅπως γινώσκω, οὕτω καὶ ποιήσω, ὦ βασιλεῦ. Mihi quidem adeò non mutilus videtur hic locus. ut eum ad affectus loquentis pulchrè adcommodatum arbitrer. Hujus nimirum pectus admiratione & amore Cyri jam diu fervet; gestit itaque in ejus laudes properare; responsionis integræ ei statim reddendæ immemor. Quam tamen in proclivi est, de istis Cyri verbis, ὑμεῖς δὲ ὅπως γινώσκετε, οὕτω καὶ ποιεῖτε· καὶ ἐμοὶ εἴπατε ὅ,τι ἂν ὑμῖν δοκῇ, commodè satis hoc modo supplere: Αλλ' ἐγὼ μὲν, ἔφη, ὅπως γινώσκω, οὕτω καὶ ποιήσω, ὦ βασιλεῦ· καὶ τὸ ἐμοὶ δοκοῦν ἐρῶ. Scilicet ut post parenthesin finitam pergit: ἐγὼ δὲ, ὦ Κῦρε, καὶ ὢν ἐγὼ κρατῶ, καὶ μενῶ μετ παρὰ σοι, καὶ &c.

4 Εκείνῳ τε γὰρ &c.] Hâc de re *Maronem* audi, Georg. l. 4. v. 210., & seq.

Præterea regem non sic Ægyptus, &
ingens.
Lydia, nec populi Parthorum, aut Medus
Hydaspes
Observant.

Et, v. 107.

—non illis (regibus) *quisquam cunctantibus altum*

Ille

ἑκοῦσαι πείθονται· ὅπου δ' ἂν μένῃ, καὶ οὐδεμία ἐντεῦθεν ἀπέρχεται· ἢν δέ ποι ἐξίῃ, οὐδεμία αὐτοῦ ἀπολείπεται· οὕτω δεινός τις αὐταῖς ἔρως τοῦ ἄρχεσθαι ὑπ' ἐκείνου ἐγγίγνεται. Καὶ πρὸς σὲ δέ μοι δοκοῦσι παραπλησίως πως οἱ ἄνθρωποι οὕτω διακεῖσθαι. Καὶ γὰρ εἰς Πέρσας ὅτε παρ' ἡμῶν ἀπῄεις, τίς Μήδων ἢ νέος ἢ γέρων σοῦ ἀπελείφθη, τοῦ μή σοι ἀκολουθεῖν, ἕως ὅτε Ἀστυάγης ἡμᾶς ἀπέστρεψεν; Ἐπεὶ δὲ ἐκ Περσῶν βοηθὸς ἡμῖν ὡρμήθης, σχεδὸν αὖ [1] ὁρῶμεν τοὺς φίλους σου πάντας ἐθελουσίους συνεπομένους. Ὅτε δ' αὖ τῆς δεῦρο στρατείας ἐπεθύμησας, πάντες σοι Μῆδοι ἑκόντες ἠκολούθησαν. Νῦν δ' αὖ οὕτως ἔχομεν, ὡς σὺν σοὶ μὲν ὅμως καὶ ἐν τῇ πολεμίᾳ ὄντες θαῤῥοῦμεν, ἄνευ δὲ σοῦ καὶ οἴκαδε ἀπιέναι φοβούμεθα) οἱ μὲν οὖν ἄλλοι ὅπως ποιήσουσιν, αὐτοὶ ἐροῦσιν· ἐγὼ δέ, ὦ Κῦρε, καὶ ὧν ἐγὼ κρατῶ, καὶ μενοῦμεν παρὰ σοί, καὶ ὁρῶντές σε ἀνεξόμεθα, καὶ καρτερήσομεν ὑπὸ σοῦ εὐεργετούμενοι.

Ἐπὶ τούτοις ὁ Τιγράνης ἔλεξεν ὧδε, Σὺ, ἔφη, ὦ Κῦρε, μή τι

ultro parent; ac quocunque loco manserit, ab eo nulla earum discedit; quòd si aliquò prodierit, nulla ipsum deserit: nam mirificus eis amor illius obtemperandi imperio innascitur. Eodem propè modo erga te quoque mihi hi homines adfecti esse videntur. Namque ubi à nobis in Persiam proficiscebare, quisnam Medorum vel juvenis vel senex à te abfuit, quo minùs te sequeretur, donec Astyages nos *ad se* reverti jussit. Postquam verò è Perside nobis subsidio profectus es, videmus iterum amicos tuos propè omnes te sponte suâ sequi. Cùm rursùs expeditionem in hæc loca suscipere cupivisti, omnes te Medi libentes secuti sunt. Et nunc adeò sic adfecti sumus, ut te quidem præsente, tametsi in hostico versemur, simus animosi, absque te domum reverti metuamus) itaque cæteri quid facturi sint, ipsi exponent; ego verò, Cyre, atque illi qui meâ in potestate sunt, manebimus apud te; te intuendo *quævis* sustinebimus, te nos beneficiis adficiente *nihil non* toleranter feremus.

Post hæc Tigranes ita loquutus est, Nolim mireris, ait, Cyre, quod

Ire iter, aut castris audebit vellere signa.
Item, v. 215, & seq.
. *Ille* (rex) *operum custos, illum admirantur,*
& omnes
Circumstant fremitu denso, stipántque frequentes,
Et sæpè &c.
" Mira plebei, *inquit Plinius,* circa eum
" (*regem*) obedientia. Cùm procedit, unà
" est totum examen, circáque eum globa-
" tur, cingit, protegit, cerni non patitur
" ——Cùm processêre, se quæque proxi-
" mam illi cupit esse, & in officio con-
" spici gaudet ——Ubicunque ille con-
" sedit, ibi cunctarum castra sunt." *Nat. Hist.* lib. 11. c. 17.

1 Ὁρῶμεν] Ità Stephanus & Leunclavius: *Etonensis* aliæque editiones pessimè ἐρῶμεν repræsentant. Liber autem *Budensis*, teste Leunclavio, habet ἑωρῶμεν nec malè: cùm ε illud facilè, propter vocalem antecedentem, excidere poterat.

θαυμάσῃς ἂν ἐγὼ σιγῶ· ἡ [1] γὰρ ἐμὴ ψυχὴ, ἔφη, οὐχ ὡς βουλεύουσα παρεσκεύασται, ἀλλ' ὡς ποιήσουσα ὅ,τι ἂν παραγγέλλῃς. Ὁ δὲ Ὑρκάνιος εἶπεν, Ἀλλ' ἐγὼ μὲν, ὦ Μῆδοι, εἰ νῦν ἀπέλθοιτε, δαίμονος ἂν φαίην τὴν βούλησιν εἶναι, τὸ μὴ ἐᾶσαι ὑμᾶς μέγα εὐδαίμονας γενέσθαι· ἀνθρωπίνῃ δὲ γνώμῃ τίς ἂν ἢ φευγόντων πολεμίων ἀποτρέποιτο, ἢ ὅπλα παραδιδόντων οὐκ ἂν λαμβάνοι, ἢ ἑαυτοὺς παραδιδόντων καὶ τὰ ἑαυτῶν οὐκ ἂν δέχοιτο; ἄλλως τε καὶ τοῦ ἡγεμόνος ἡμῖν ὄντος τοιούτου, ὃς ἐμοὶ δοκεῖ (ὡς ὄμνυμι ὑμῖν πάντας τοὺς θεοὺς) εὖ ποιῶν ἡμᾶς μᾶλλον ἥδεσθαι ἢ ἑαυτὸν πλουτίζων. Ἐπὶ τούτῳ πάντες οἱ Μῆδοι τοιαῦτα ἔλεγον, Σὺ, ὦ Κῦρε, ἐξήγαγες ἡμᾶς· καὶ οἴκαδε ὅταν ἀπιέναι καιρός σοι δοκῇ εἶναι, σὺν σοὶ ἡμᾶς ἀπάγαγε. Ὁ δὲ Κῦρος ταῦτα ἀκούσας, ἐπεύξατο, Ἀλλ' ὦ Ζεῦ μέγιστε, αἰτοῦμαί σε, δός μοι τοὺς ἐμὲ τιμῶντας νικῆσαι εὖ ποιοῦντα. Ἐκ τούτου ἐκέλευσε τοὺς μὲν ἄλλους φυλακὰς καταστήσαντας, ἀμφ' αὑτοὺς ἤδη ἔχειν, τοὺς δὲ Πέρσας διαλαβεῖν τὰς σκηνὰς, τοῖς μὲν ἱππεῦσι τὰς τούτοις πρεπούσας, τοῖς δὲ πεζοῖς τὰς τούτοις ἀρκούσας· καὶ οὕτω καταστήσασθαι ὅπως ποιοῦντες οἱ ἐν ταῖς σκηναῖς ἅπαντες τὰ δέοντα φέρωσιν εἰς τὰς τάξεις τοῖς Πέρσαις, καὶ

taceam: animus enim meus non ad consultandum paratus est, sed ad faciendum quicquid imperaveris. Hyrcanius autem, Dicerem equidem, Medi, inquit, si jam discederetis, numinis id *alicujus* voluntate fieri, quod valdè beatos vos fieri non sineret: humanæ enim mentis judicium quod adtinet, quis se vel ab hostibus fugientibus averteret, vel arma his ea tradentibus non caperet, vel eosdem se cum rebus suis dedentes non reciperet? præsertim cùm ejusmodi ducem habeamus, qui mihi videtur (quod juratus deos omnes testor) beneficiis in nos conferendis magìs quàm seipso locupletando delectatus. Tum deinde Medi omnes hæc dixerunt, Tu nos eduxisti, Cyre; domúmque *adeò* reverti ubi tibi visum erit commodum, tecum nos abducito. Cyrus autem hæc cùm audîsset, votum hoc adjecit, Te verò, maxime Jupiter, oro, fac ut eos qui honore me prosequuntur, beneficiis superem. Deinde præcipit ut cæteri quidem locatis excubiis corpora curarent, Persæ verò tabernacula distribuerent, equitibus *nempe* ea quæ his convenirent, peditibus quæ his sufficerent, ut etiam res ità constituerent, ut universi, qui in tabernaculis essent, necessaria conficerent, ac Persis ad ordines *ipsorum* adferrent, &

1 Ἡ γὰρ ἐμὴ &c.] Stephanus & Leunclavius dant, ἡ γάρ μοι ψυχὴ, &c. Ille tamen rectè conjecit, Xenophontem potiùs scripsisse ἡ γὰρ ἐμὴ ψυχὴ, vel γάρ μου ψυχὴ, aut etiam ἡ γὰρ ψυχή μου. MS. Bodl. ἡ γὰρ ψυχὴ, ἔφη, &c. quod sufficere putat Stephanus; cùm pronomen μου vel ἐμὴ facilè subaudiri possit. Nos, librum *Eton.* secuti, pronomen exhibendum duximus.

τοὺς ἵππους τεθεραπευμένους παρέχωσι. Πέρσαις δὲ μηδὲν ἄλλο ἢ ἔργον ἢ τὰ πρὸς πόλεμον ἐκπονεῖν. Ταύτην μὲν οὕτω τὴν ἡμέραν διήγαγον·

Πρωῒ δ' ἀναστάντες ἐπορεύοντο πρὸς τὸν Γωβρύαν, Κῦρος μὲν ἐφ' ἵππῳ, καὶ οἱ Περσῶν ἱππεῖς, γεγενημένοι ἀμφὶ τοὺς δισχιλίους· οἱ δὲ τὰ [1] τούτων γέρρα καὶ τὰς κοπίδας ἔχοντες ἐπὶ τούτοις εἵποντο, ἴσοι ὄντες τὸν ἀριθμόν. Καὶ ἡ ἄλλη δὴ στρατιὰ ἐπορεύετο τεταγμένη. Ἕκαστον δὲ ἐκέλευσε τοῖς καινοῖς ἑαυτῶν θεράπουσιν εἰπεῖν, ὅτι ὅστις ἂν αὐτῶν ἢ τῶν ὀπισθοφυλάκων φαίνηται ὄπισθεν, ἢ τοῦ μετώπου πρόσθεν, ἢ κατὰ πλάγια ἔξω τῶν ἐν τάξει ὄντων ἁλίσκηται, κολασθήσεται. Δευτεραῖοι δὲ ἀμφὶ δείλην γίγνονται πρὸς τῷ Γωβρύου χωρίῳ, καὶ ὁρῶσιν ὑπερίσχυρόν τε τὸ ἔρυμα, καὶ ἐπὶ τῶν τειχῶν πάντα παρεσκευασμένα, ὡς ἂν κράτιστα ἀπομάχοιντο· καὶ βοῦς δὲ πολλοὺς καὶ πάμπολλα πρόβατα ὑπὸ τὰ ἐρύματα προσηγμένα ἑώρων. Πέμψας δὲ ὁ Γωβρύας ἐκέλευσε τὸν Κῦρον περιελάσαντα [2] ἰδεῖν ᾗ ἡ πρόσοδος εὐπετεστάτη, εἴσω δὲ πέμψαι πρὸς ἑαυτὸν τῶν πιστῶν τινάς, οἵτινες [3] αὐτῷ τὰ ἔνδον ἰδόντες ἀπαγγελοῦσιν.

equos *eis* curatos exhiberent; Persis autem nihil aliud negotii esset, quàm utì res bellicas elaborarent. Hoc modo diem hunc exegerunt:

Manè autem cùm surrexissent, iter ad Gobryam ingressi sunt, Cyrus quidem equo vectus, cum Persarum equitibus, qui jam ad duo millia excreverant: hos sequebantur qui scuta & copidas eorum habebant, numero *eis* pares. Itidem exercitus reliquus instructus iter faciebat. Præcepit autem *Cyrus*, utì quisque famulis suis novitiis futurum diceret, ut quisquis eorum vel post agminis extremi custodes conspiceretur, vel ante frontem, vel ab utrovis latere extra eos qui essent in ordine deprehenderetur, pœnas daret. Postridiè circa vesperam ad castellum Gobryæ perveniunt, & munitionem quàm firmissimam vident, & in mœnibus parata omnia, quæ ad propulsandos hostes erant aptissima: quin etiam boves multos, permultúmque pecus subter munitiones adductum cernebant. Gobryas autem misit qui Cyrum hortaretur, ut equo circumvectus despiceret, ubinam accessus esset facillimus; atque etiam ex fidis quosdam hominibus intrò ad se mitteret, qui renuntiarent ei, quæ intus vidissent.

1 Τούτων γέῤῥα ϗ &c.] Vide quæ notavimus ad ψιλὰς μαχαίρας, p. 235.

2 Ἰδεῖν ᾗ &c.] Ità Stephanus & editio *Eton*. quam lectionem, margini editionis suæ adscriptam, in versione expressit Leunclavius; licèt in contextu excudendo secutus fuerit edit. *Ald.* & *Florent.* quæ dant ——— ἰδεῖν εἰ ἡ πρόσοδος &c.

3 Αὐτῷ] In editionibus *Ald. Flor. Eton. Leuncl.* & MSto Bodl. αὐτῶν legitur. Ego verò Stephanum libens sequutus sum; qui, re ipsâ duce, reponendum curavit αὐτῷ. quod Muretus & Leunclavius ipse tandem recipiendum viderunt.

Οὕτω δὴ ὁ Κῦρος αὐτὸς μὲν τῷ ὄντι βουλόμενος ἰδεῖν, εἴπῃ εἴη αἱρέσιμον τὸ τεῖχος, ἢ ψευδὴς φαίνοιτο ὁ Γωβρύας, περιήλαυνε πάντοθεν, ἑώρα τε ἰσχυρότερα πάντα [1] ἢ προσελθεῖν· οὓς δὲ ἔπεμψε πρὸς Γωβρύαν, ἀπήγγελλον τῷ Κύρῳ ὅτι τοσαῦτα εἴη ἔνδον ἀγαθὰ ὅσα ἐπ' ἀνθρώπων [2] γενεάν, ὡς σφίσι δοκεῖν, μὴ ἂν ἐπιλείπειν τοὺς ἔνδον ὄντας. Ὁ μὲν δὴ Κῦρος ἐν φροντίδι ἦν ὅ,τι ποτε εἴη ταῦτα· ὁ δὲ Γωβρύας αὐτός τε ἐξῄει πρὸς αὐτὸν, καὶ τοὺς ἔνδοθεν πάντας [3] ἐξῆγε, φέροντας οἶνον, ἄλευρα· ἄλλους δὲ ἐλαύνοντας βοῦς καὶ ὗς, οἶας, αἶγας· καὶ εἴ τι βρωτὸν, πάντα ἱκανὰ προσῆγον, ὡς δειπνῆσαι καλῶς ἅπασαν τὴν σὺν Κύρῳ στρατιάν. Οἱ μὲν δὴ ἐπὶ τούτῳ ταχθέντες διῄρουν τε ταῦτα καὶ ἐδειπνοποιοῦντο. Ὁ δὲ Γωβρύας, ἐπεὶ πάντες οἱ ἄνδρες αὐτῷ ἔξω ἦσαν, εἰσιέναι ἐκέλευσε τὸν Κῦρον ὅπως νομίζει ἀσφαλέστατα. Προεισπέμψας οὖν ὁ Κῦρος προσκόπους καὶ δύναμιν, καὶ αὐτὸς οὕτως εἰσῄει. Ἐπεὶ δὲ εἰσῆλθεν ἀναπεπταμένας ἔχων τὰς πύλας,

Itaque Cyrus re ipsâ videre volens, num alicubi castellum capi posset, an Gobryas mendax esse deprehenderetur, undique obequitabat, & omnia munitiora videbat esse, quàm ut *ei* accedere quis posset: illi verò quos Cyrus ad Gobryam miserat, renuntiant ei, tantam intus bonorum esse copiam, quanta in hominum ætatem, de suo *quidem* judicio, eos qui intus essent minimè defectura videretur. Et Cyrus quidem secum cogitabat, quænam illæ res essent: cùm Gobryas ipse ad eum egreditur, & omnes quotquot intus erant educit, alios quidem ferentes vinum & farinas; alios verò agentes boves, & sues, oves, capras; & si qua *haberent* esculenta, eorum omniùm satis magnam copiam adferebant, ut totus qui cum Cyro erat exercitus benè cœnaret. Itaque ii, quibus id negotii datum erat, distribuebant hæc & cœnam adparabant. Gobryas autem, postquam omnes ejus milites *ex castello* essent egressi, Cyrum ingredi jussit eo modo quem arbitraretur ipse tutissimum. Cyrus igitur præmissis speculatoribus copiísque, tandem & ipse ingreditur. Cúmque esset ingressus, portas tenens apertas,

1 Ἢ προσελθεῖν] Ità Stephanus, Leunclavius, *Ald.* & *Eton.* edit. *Florentina* verò dat προσῆλθεν. inepté. Nec magìs mihi quidem placent lectiones istæ, ἢ προεῖπεν vel πάρρωθεν. quas margini addendas curavit Leunclavius.

2 Γενεάν] Vulgò, γενεάς. Rectiùs, uti videtur, Stephani editio & MS. Bodl. in quibus legitur γενεάν.

3 Ἐξῆγε, φέροντας &c.] Ità planè MS. Bodl. & exemplaria edita ferè omnia. *Florentinum* quidem habet οἶνον, ἄλφιτα, ἄλευρα &c. & sic legi oportere putat Muretus. Sed illa vox penultima, tot libris reclamantibus, minimè admittenda videtur. Leunclavius locum mutilum esse, atque adeò hoc quodam modo supplendum censet, ——— πάντας ἐξῆγεν, ἄλλους μὲν φέροντας οἶνον, ἄλευρα· ἄλλους δὲ ἐλαύνοντας &c. Neque hæc omninò displicet conjectura.

παρεκάλει πάντας τὺς φίλυς καὶ ἄρχοντας τῶν μεθ' ἑαυτῦ. Επεὶ δὲ ἔνδον ἦσαν, ἐκφέρων ὁ Γωβρύας φιάλας χρυσᾶς, καὶ προχόυς, καὶ κάλπιδας, καὶ κόσμον παντοῖον, καὶ [1] δαρεικὺς ἀμέτρυς τινὰς, καὶ πάντα καλὰ, καὶ τέλΘ· τὴν θυγατέρα (δεινὸν ἄρα κάλλΘ· καὶ μέγεθΘ·, πενθικῶς δὲ ἔχυσαν τῦ ἀδελφῦ τεθνηκότΘ·) ἐξαγαγὼν, τάδε εἶπεν· Ω Κῦρε, ἐγώ σοι τὰ μὲν χρήματα ταῦτα δίδωμι· τὴν δὲ θυγατέρα ταύτην ἐπιτρέπω διαθέσθαι ὅπως ἂν σὺ βύλῃ· Ικετεύομεν δὲ, ἐγὼ μὲν καὶ πρόσθεν, τῦ υἱῦ, αὕτη δὲ νῦν, τῦ ἀδελφῦ τιμωρὸν γενέσθαι σε.

amicos omnes & præfectos militum advocabat. Postquam hi *jam* intus erant, Gobryas depromtis pateris aureis, & gutturniis, & urnulis, & omnis generis ornamentis, & immensâ quâdam daricorum vi, & universis rebus pulchris, ad extremum etiam filiâ (quæ quidem erat admirandâ formâ & proceritate, habitu verò lugubri propter mortem fratris) productâ, dixit: Pecunias hasce tibi trado, Cyre; ac filiam hanc *tibi* committo, ut de eâ, sicut ipse voles, statuas. Obsecramus verò te supplices, ego quidem etiam anteà, ut filii; hæc verò nunc, ut fratris ultor sis.

1 Δαρεικὺς] *Suidas:* Δαρεικοὶ· χρυσοῖ στατῆρες οἱ Δαρεικοί· ἠδύνατο δὲ ἕκαστος αὐτῶν ὅπερ καὶ ὁ παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς ὀνομαζόμενΘ· χρυσῦς· ὐκ ἀπὸ Δαρείυ τῦ Ξέρξυ πατρὸς, ἀλλ' ἀφ' ἑτέρυ τινὸς παλαιοτέρυ βασιλέως ὠνομάσθησαν. Λέγυσι δέ τινες δύνασθαι τὸν Δαρεικὸν ἐξαχμαῖς ἀργυρίυ εἴκοσιν· ὡς τὸ, πέντε Δαρεικὺς δύνασθαι μνᾶν ἀργυρίυ. *De Daricis* totidem ferè verbis utuntur *Scholiastes* Aristoph. ad Εκκλησ. v. 598. & *Harpocration.* Unde in proclivi est *Hesychium* obiter emendare; apud quem sic malè scribitur, Δαρεικοὶ οἱ χρόνοι (lege, χρυσοῖ) στατῆρες, &c. Cùm verò nullus sive Persarum, sive alius cujuslibet gentis Orientalis, rex *Darii* nomine, ante *Hystaspidem* illum, Xerxis patrem, apud profanos Auctores veniat; ad *Darium Medum,* (de quo Dan. v. 31.) qui est Xenophontis *Cyaxares,* referenda videtur *Daricorum* origo. Hic ut videtur eruditissimo *Humfredo Prideaux,* biennio illo, quo Babyloni regnabat, nummi istam purissimi speciem ex magnâ auri vi, quam victrices Persarum Medorumque copiæ congesserant, excudendam curavit. Licèt autem opinio hæc, utpote quæ à veri specie minimè abhorreat, fidem habeat; ab hoc ipso tamen loco, in quo *Daricorum,* ceu jam ante captam Babylonem vulgò notorum, mentionem facit Xenophon, difficultatis aliquid oriri videtur. Verùm dici potest, Xenophontem hîc per ejusmodi temporis anticipationem de *Daricis* loquutum esse, qualis apud Virgilium occurrit, *Æn.* lib. 6. v. 366. ——— *Portúsque require Velinos.* De quo loco vide sis *A. Gell.* N. A. lib. 10. c. 16. Nec aliud ferè dicendum est de usu vocis אדרכנים 1 *Paralip.* 29. 7. si modò vox ista intelligenda sit, (uti docti quidam viri censuerunt) de *Daricis Persicis:* nam Davidis certè tempore nummus istiusmodi nullus erat. *Buxtorfius* quidem, in Lexico Rabbinico, voces דרכון, דרכמון, אדרכון, exponit, *Nummi antiqui aurei species, tempore Davidis,* i. e. *ante exilium Babylonicum usitati.* Mox idem tradit *Buxtorfius, in superis Mischnaioth scribi, fuisse monetam Persicam.* At si *Persica:* haud dubiè ista nummi species erat, quam docti plerique, tam Veteres tum Recentiores, à *Dario* nomen accepisse putârunt: quod si detur, *Davidis* certè tempore non existebat. Itaque existimaverim, *Daricos* à *Cyaxara* tandem, seu *Dario Medo,* fuisse cusos; *Exrámque* adeò (Auctorem *Paralipomenωn*) monetam, quæ *Davidis* ætate usitata erat, ad nummum *Persicum,* qui suo jam tempore notissimus erat, revocâsse. Vide, si libet, Cl. *Prideaux* Connex. Hist. V. & N. T. lib. 2. ad *An.* 558. *Bernard.* De

Ὁ δὲ Κῦρος πρὸς ταῦτα εἶπεν, Ἀλλ᾽ ἐγώ σοι μὲν καὶ τότε ὑπεσχόμην, ἀψευδοῦντός σου τιμωρήσειν εἰς δύναμιν· νῦν δὲ ὅτε σε ἀληθεύοντα ὁρῶ ἤδη, ὀφείλω τὴν ὑπόσχεσιν· καὶ ταύτῃ ὑπισχνοῦμαι τὰ αὐτὰ ταῦτα σὺν θεοῖς ποιήσειν. Καὶ τὰ μὲν χρήματα, ἔφη, ἐγὼ ταῦτα δέχομαι, δίδωμι δ᾽ αὐτὰ τῇ παιδὶ ταύτῃ, καὶ ἐκείνῳ, ὃς ἂν γήμῃ αὐτήν. Ἓν δὲ δῶρον ἄπειμι ἔχων παρὰ σοῦ, ἀνθ᾽ οὗ ἐγὼ οὐδ᾽ ἂν τὰ ἐν Βαβυλῶνι, ἐν ᾗ πλεῖστά ἐστιν, οὐδὲ τὰ πανταχοῦ, ἀντὶ τούτου οὗ σύ μοι δεδώρησαι, ἥδιον ἂν ἔχων ἀπέλθοιμι. Καὶ ὁ Γωβρύας, θαυμάσας τί ποτε τοῦτο εἴη, καὶ ὑποπτεύσας μὴ τὴν θυγατέρα λέγοι, οὕτως ἤρετο, Καὶ τί τοῦτ᾽ ἐστίν, ἔφη, ὦ Κῦρε; Καὶ ὁ Κῦρος [1] ἀπεκρίνατο, ὅτι, ἔφη, ὦ Γωβρύα, πολλοὺς μὲν οἴομαι εἶναι ἀνθρώπους, οἳ οὔτε ἀσεβεῖν ἂν θέλοιεν, οὔτε ἀδικεῖν, οὔτε ἂν ψεύδοιντο ἑκόντες εἶναι· διὰ δὲ τὸ μηδένα αὐτοῖς ἠθεληκέναι προέσθαι μήτε χρήματα πολλά, μήτε τυραννίδα, μήτε τείχη ἐρυμνά, μήτε τέκνα ἀξιέραστα, ἀποθνήσκουσι πρότερον πρὶν δῆλοι γενέσθαι οἷοι ἦσαν· ἐμοὶ δὲ σὺ νῦν καὶ τείχη ἐρυμνά, καὶ πλοῦτον παντοδαπόν, καὶ δύναμιν

Ad hæc respondit Cyrus, Equidem tibi tunc etiam pollicitus sum, me ultorem tibi, si minimè mendax esses, pro viribus futurum: nunc verò cùm te veracem jam videam, reus sum promissi; quin & huic polliceor eodem hæc me diis juvantibus facturum. Ac pecunias quidem istas, inquit accipio, & huic puellæ, atque illi, cum quo nuptura est, eas dono. Unum verò munus abs te accipiens discedam, pro quo nè quidem ea quæ in Babylone sunt, ubi *sanè* plurima sunt, nec quæ sunt uspiam, pro illo *inquam* tu quod mihi donâsti, libentiùs habiturus sim ac discessurus. Et Gobryas miratus quid tandem illud esset, ac suspicatus an filiam diceret, interrogavit, Quid istud est, Cyre? Et respondens Cyrus, Multos arbitror esse homines, ait, Gobrya, qui nec impii, nec injusti esse velint, ac sponte suâ nè quidem mentiantur aut fallant: sed quia nemo potestati eorum permittere voluerit nec magnam pecuniæ vim, nec regnum, nec castella munita, nec liberos amari dignos, *eò fit* ut prius moriantur, quàm quales sint cognosci possit: tu verò, cùm mihi jam castella munita, & omnis generis opes, & copias

Ponder & Mens. lib. 2. *Casp. Eisenschmid. Disquis. de Mens. & Pond.* & eruditissimum Episcopum *Bathonio-Wellens.* qui nuperrimè argumentum hoc tractavit, aliámque de origine vocis אדרכנים 1 *Paralip.* 29. 7. & 1 *Esd.* viii. 27. sententiam proposuit.

[1] Ἀπεκρίνατο, ὅτι, &c.] Vocula ὅτι hîc & alibi sæpè redundat; præsertim post verba *dicendi*, & similia. Itaque nihil necesse est ut pleonasmum hunc cùm apud sacros Scriptores occurrat, ex Hebraïco idiomate, τὸ כי eodem ferè modo redundans, exhibenti, repetamus. Vide Mat. ix. 18. Marc. i. 37. v. 35. vi. 4, 15. x, 33. xvi. 7. Act. xxvii. 10.

τὴν σὴν, καὶ θυγατέρα ἀξιόκτητον ἐγχειρίσας, πεποίηκάς με δῆλον γενέσθαι πᾶσιν ἀνθρώποις ὅτι οὔτ' ἂν ἀσεβεῖν περὶ ξένους ἐθέλοιμι, οὔτ' ἂν ἀδικεῖν χρημάτων ἕνεκεν, οὔτε συνθήκας ψευδοίμην ἂν ἑκὼν εἶναι. Τοῦτ' οὖν ἐγώ σοι, εὖ ἴσθι, ἕως ἀνὴρ δίκαιος ὦ, καὶ δοκῶν εἶναι τοιοῦτος ἐπαινῶμαι ὑπ' ἀνθρώπων, οὔποτ' ἐπιλήσομαι· ἀλλὰ πειράσομαί σε ἀντιτιμῆσαι πᾶσι τοῖς καλοῖς. Καὶ ἀνδρὸς δ', ἔφη, τῇ θυγατρὶ μὴ φοβοῦ ὡς ἀπορήσεις ἀξίου ταύτης· πολλοὶ γὰρ καὶ ἀγαθοὶ φίλοι εἰσὶν ἐμοὶ, ὧν ὅστις γαμεῖ αὐτὴν, εἰ μέντοι χρήματα ἕξει τοσαῦτα ὅσα δίδως, ἢ καὶ ἄλλα πολλαπλάσια τούτων, οὐκ ἂν ἔχοιμι εἰπεῖν· σὺ μέντοι εὖ ἴσθι ὅτι εἰσί τινες αὐτῶν, οἳ ὧν μὲν σὺ δίδως χρημάτων, οὐδὲ μικρὸν τούτων ἕνεκα σὲ μᾶλλον θαυμάσουσιν· ἐμὲ δὲ ζηλοῦσι νυνὶ, καὶ εὔχονται πᾶσι θεοῖς γενέσθαι ποτὲ καὶ ἑαυτοὺς ἐπιδεῖξαι ὡς πιστοὶ μέν εἰσιν οὐδὲν ἧττον ἐμοῦ τοῖς φίλοις, τοῖς δὲ πολεμίοις οὐδέποτ' ἂν ὑφεῖντο ζῶντες, εἰ μὴ θεὸς βλάπτοι· ἀντὶ δ' ἀρετῆς καὶ δόξης ἀγαθῆς οὔτ' οὐδ' ἂν τὰ Σύρων, πρὸς τοῖς σοῖς, καὶ Ἀσσυρίων πάντα προέλοιντο· τοιούτους ἄνδρας εὖ ἴσθι ἐνταῦθα καθημένους. Καὶ ὁ Γωβρύας ἐπιγελάσας, Πρὸς θεῶν, ἔφη, ὦ Κῦρε, δεῖξόν μοι ποῦ οὗτοί εἰσιν, ἵνα σε τούτων τινὰ αἰτήσωμαι παῖδά μοι γενέσθαι. Ἀμέλει, ἔφη, οὐδὲν

tuas, & filiam dignam *sanè* quàm sibi quis adquirat, in manus tradideris, fecisti ut apud omnes homines constet, eum me esse, qui nec in hospites impius esse velim, nec pecuniæ causâ injustus, nec in servandis pactis, quod me quidem volente sit, fallax. Igitur hujus ego tibi, sat scito, donec vir justus ero, &, talis quòd esse videar, laudem ab hominibus consequar, nunquam oblivis̄car; sed omnibus te rebus honestis *bonisque* vicissim ornare conabor. Neque verendum est tibi, inquit, filiam quod adtinet, nè viro sis cariturus, qui hàc dignus sit: nam multi mihi præstantésque sunt amici, quorum quisquis *tandem* hanc duxerit, an tantas sanè habiturus sit pecunias, quantus tu largiris, vel etiam alias eis multò plures, dicere nequeo: te verò certò scire volo, esse quosdam inter eos, qui ob pecunias quas tu largiris, nè tantillo quidem magìs te sint admiraturi: me autem hoc tempore suspiciunt *beatúmque prædicant*, & omnes deos precantur, ut iis aliquando demonstrare liceat, se quoque nihilo minùs quàm me, fideles amicis esse, hostibus nunquam cessuros, dum vitâ fruuntur, nisi numen obstet: virtuti verò & existimationi bonæ, nè Syrorum quidem & Assyriorum omnia bona, tuis addita, prætulerint: tales viros certò scias hìc jam consedisse. Hic cùm adrisisset Gobryas, Per deos immortales, inquit, indica mihi, Cyre, ubinam illi sint, quò petam ut mihi per te liceat horum aliquem sumere generum. Nihil profectò, ait *Cyrus*, opus

ἐμοῦ σε δεήσει πυνθάνεσθαι, ἀλλ' ἢν σὺν ἡμῖν ἕπῃ, αὐτὸς σὺ ἕξεις καὶ ἄλλῳ δεικνύναι αὐτῶν ἕκαστον.

Τοσαῦτα δ' εἰπὼν δεξιάν τ' ἔλαβε τοῦ Γωβρύα, καὶ ἀναστὰς ἐξῄει, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ πάντας ἐξήγαγε· καὶ πολλὰ δεομένου τοῦ Γωβρύου ἔνδον δειπνεῖν, οὐκ ἠθέλησεν· ἀλλ' ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἐδείπνει καὶ τὸν Γωβρύαν σύνδειπνον [1] παρέλαβεν. Ἐπὶ στιβάδος δὲ κατακλιθεὶς ἤρετο αὐτὸν ὧδε, Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Γωβρύα, πότερον οἴει εἶναί σοι πλείω ἢ ἡμῶν ἑκάστῳ στρώματα; Καὶ ὃς εἶπεν, Ὑμῖν νὴ τὸν Δί' εὖ οἶδ' ὅτι στρώματα πλείω ἐστὶ καὶ κλίναι, καὶ οἰκία γε πολλῷ μείζων ἡ ὑμετέρα τῆς ἐμῆς· οἵ γε οἰκίᾳ μὲν χρῆσθε γῇ τε καὶ οὐρανῷ, κλίναι δ' ὑμῖν εἰσιν ὁπόσαι γένοιντ' ἂν εὐναὶ ἐπὶ γῆς· στρώματα δὲ νομίζετε οὐχ ὁπόσα πρόβατα φύει ἔρια, ἀλλ' ὁπόσα φρύγανα ὄρη τε καὶ πεδία ἀνίησι. Τότε μὲν δὴ πρῶτον ὁ Γωβρύας συνδειπνῶν αὐτοῖς, ὁρῶν τὴν φαυλότητα τῶν παρατιθεμένων βρωμάτων, πολὺ [2] σφᾶς ἐνόμιζεν εἶναι ἐλευθεριωτέρους αὐτῶν.

fuerit ex me ſciſcitari, ſed ſi nos ſequaris, poteris ipſemet etiam alteri quemlibet horum oſtendere.

Hæc loquutus, Gobryæ dextram prehendit, & ſurgens abiit, ſuóſque omnes eduxit: cúmque multùm *eum* Gobryas rogâſſet, intus uti cœnaret, noluit; ſed in caſtris cœnavit, & Gobryam ſibi in cœnâ ſocium adhibuit. Cùm autem ſuper toro herbarum frondiúmque diſcubuiſſet, ſic eum interrogavit, Dic mihi, Gobrya, inquit, utrùm exiſtimas plura tibi eſſe ſtramenta, quàm cuique noſtrûm? Et ille, Vobis profectò, inquit, plura ſunt tum ſtragula, tum lecti; & domus ſanè veſtra longè amplior eſt, quàm mea; quibus terra quidem & cœlum domûs uſum præbent; tot vobis etiam lecti ſunt, quot ſupra terram cubilia: prætereà non quas pecus gerit lanas, pro ſtragulis habetis, ſed quæcunque virgulta tum montes tum campi ſubmittunt. Ac Gobryas quidem tunc primùm apud eos cœnans, cùm ciborum qui adponerentur vilitatem cerneret, ſe ſuóſque multò liberaliùs illis degere judicavit.

1 Παρέλαβεν. Ἐπὶ &c.] Ità locum hunc MS. Bodl. omnéſque melioris notæ editiones rectè exhibent. In *Aldinâ* verò & *Florent.* omnia mirè perturbata, depravatáque ſic leguntur. ——— παρέλαβε. μέγιστον δ' αὐτῷ ἔδοξεν εἶναι τὸ ἐν τῇ στρατιᾷ ὄντας, τῶν εἰς τὸν αὐτὸν κίνδυνον ἐμβαινόντων, μηδενὸς αἰσθαι ἐὰν πλέω παρατίθεσθαι, ἐπὶ στιβάδος &c. Voces autem iſtas, μέγιστον δὲ &c. uſque ad ἐπὶ στιβάδος, locum non ſuum occupâſſe, apertius eſt quàm ut probatione careat.

2 Σφᾶς ἐνόμιζεν &c.] Locum hunc ſic reddit Leunclavius: *multò illos liberaliùs ſuis degere judicavit, eorum in veſcendo moderatione conſideratâ. Etenim* &c. Quod nec orationis ſtructura patitur, nec mens Auctoris. Mihi autem, *Philelphum*, *Gabrielium*, aliósque interpretes ſecuto, prius pronomen σφᾶς ad Gobryam ejúſque ſocios, poſterius αὐτῶν ad Cyrum Perſáſque cæteros referendum, ſententiâ ità poſtulante, videtur.

[1] Ἐπεὶ δὲ κατενόησε τὴν μετριότητα τῶν σίτων· (ἐπ' ὐδενὶ γὰρ βρώματι ὐδὲ πόματι Πέρσης ἀνὴρ τῶν πεπαιδευμένων ὔτε ὄμμασιν ἂν ἐκπεπληγμένος καταφανὴς γένοιτο, ὔτε ἁρπαγῇ, ὔτε νόῳ, μὴ ὐχὶ προνοεῖν ἅπερ ἂν καὶ μὴ ἐν σίτῳ ὤν· ἀλλ' ὥσπερ οἱ ἱππικοὶ, διὰ τὸ μὴ ταράσσεσθαι ἐπὶ τῶν ἵππων, δύνανται ἅμα ἱππεύοντες καὶ ὁρᾷν καὶ ἀκύειν καὶ λέγειν τὸ δέον, ὕτω καὶ ἐκεῖνοι ἐν τῷ σίτῳ οἴονται δεῖν φρόνιμοι καὶ μέτριοι φαίνεσθαι· τὸ δὲ κεκινῆσθαι ὑπὸ τῶν βρωμάτων καὶ τῆς πόσεως, πάνυ αὐτοῖς κυνικὸν καὶ θηριῶδες δοκεῖ εἶναι) ἐνενόησε δὲ αὐτῶν καὶ ὡς ἐπηρώτων ἀλλήλυς τοιαῦτα οἷα ἐρωτηθῆναι ἥδιον ἦν ἢ μὴ, [2] καὶ ὡς ἔσκωπτον οἷα σκωφθῆναι ἥδιον ἦν ἢ μή· ἅ, τε ἔπαιζον ὡς πολὺ μὲν ὕβρεως ἀπῆν, πολὺ δὲ τῦ αἰσχρόν τι ποιεῖν, πολὺ δὲ τῦ χαλεπαίνεσθαι πρὸς ἀλλήλυς. Μέγιστον δ' αὐτῷ ἔδοξεν εἶναι, τὸ ἐν στρατείᾳ ὄντας τῶν εἰς τὸν αὐτὸν κίνδυνον ἐμβαινόντων μηδενὸς οἴεσθαι δεῖν πλείω παρατίθεσθαι,

At postquam eorum in vescendo moderationem animadverterat; (in nullo enim neque cibo neque potu, Persa, *disciplinâ patriâ* liberaliter institutus, *sic* vel oculis commotus manifestò deprehensus fuerit, vel rapacitate, vel animo, minùs ut *rerum suarum* providus sit, quàm si cibo capiendo non intentus esset: sed ut homines equestres, propterea quòd in equis non perturbantur, inter equitandum & cernere, & audire, & dicere possunt quod oportet; ità & illi par esse censent, ut prudentes se ac moderatos in vescendo palàm præbeant; ac prorsùs caninum belluinúmque ducunt, à cibis & potu commoveri) atque secum reputaverat etiam eos de rebus ejusmodi se mutuò interrogare, de quibus jucundius esset interrogari quàm non *interrogari*, & falsè quædam dicere, quibus perstringi jucundius esset quàm non *perstringi*; quæque jocarentur, à contumeliâ longè abesse, longè ab actione quâvis turpi, longè *demum* à mutuâ animorum irritatione; *his igitur consideratis, mutatâ tandem sententiâ, Persas se suisque liberaliùs degere putabat.* Maximum verò ei visum est, quod cùm in expeditione essent, nemini eorum qui periculum idem adibant, plura putarent adponenda;

1 Ἐπεὶ δὲ &c.] Laborat Leunclavius, ut voces istæ in ἐπειδὴ mutentur; útque, sublatâ ante eas τελείᾳ στιγμῇ, connectantur cum superioribus in hunc modum—— ἐλευθεριωτέρως αὐτῶν, ἐπειδὴ κατενόησε τὴν μετριότητα τῶν σίτων. Nos, pertinacem librorum omnium consensionem secuti, nec interpunctionem loci, nec scripturam mutamus: sed novam hîc periodum instituimus; & ea quæ sequuntur, ἐπ' ὐδενὶ γὰρ βρώματι &c. usque ad κυνικὸν ϗ θηριῶδες δοκεῖ εἶναι· adstipulante Stephano, parenthesi includenda putamus. Constat quidem nihil in sequentibus reperiri, quod primo huic periodi membro, alterique illi ἐνενόησε δὲ αὐτῶν &c. respondeat. Itaque dicendum est, σχῆμα hîc ἀνανταπόδοτον occurrere; cujus exempla suprà paulò p. 222. & 250 notavimus.

2 Καὶ ὡς ἐπηρώτων &c.] De interrogationibus his jocisque eleganter disserit *Plutarchus* Sympos. lib. 2. προβλ. α'.

ἀλλὰ τοῦτο νομίζειν μεγίστην εὐωχίαν εἶναι, τοὺς συμμαχεῖσθαι μέλλοντας ὅτι βελτίστους παρασκευάζειν. Ηνίκα δὲ ὁ Γωβρύας εἰς οἶκον ἀπιὼν ἀνίσατο, εἰπεῖν λέγεται, Ουκέτι θαυμάζω, ὦ Κῦρε, εἰ ἐκπώματα μὲν καὶ ἱμάτια καὶ χρυσίον ἡμεῖς ὑμῶν πλείονα κεκτήμεθα, αὐτοὶ δ' ἐλάττονος ὑμῶν ἄξιοί ἐσμεν. Ημεῖς γὰρ ἐπιμελούμεθα, ὅπως ἡμῖν ταῦτα ὡς πλεῖστα ἔσται, ὑμεῖς δέ μοι δοκεῖτε ἐπιμελεῖσθαι ὅπως αὐτοὶ ὡς κράτιστοι ἔσεσθε. Ο μὲν ταῦτα εἶπεν· ὁ δὲ Κῦρος, Αγ', ἔφη, ὦ Γωβρύα, ὅπως πρωῒ παρέσῃ ἔχων τοὺς ἱππέας ἐξωπλισμένους, ἵνα καὶ τὴν δύναμίν σου ἴδωμεν, καὶ ἅμα διὰ τῆς σῆς χώρας ἄγῃς ἡμᾶς, ὡς ἂν εἰδῶμεν ἅ τε δεῖ φίλια καὶ πολέμια ἡμᾶς νομίζειν. Τότε μὲν δὴ ταῦτα εἰπόντες ἀπῆλθον ἑκάτερος ἐπὶ τὰ προσήκοντα.

Επεὶ δὲ ἡμέρα ἐγένετο, παρῆν ὁ Γωβρύας ἔχων τοὺς ἱππέας, καὶ ἡγεῖτο. Ο δὲ Κῦρος, ὥσπερ προσήκει ἀνδρὶ ἄρχοντι, οὐ μόνον τῷ πορεύεσθαι τὴν ὁδὸν προσεῖχε τὸν νοῦν, ἀλλ' ἅμα προϊὼν ἐπεσκοπεῖτο εἴ τι δυνατὸν εἴη τοὺς μὲν πολεμίους ἀσθενεστέρους ποιεῖν, αὐτοὺς δὲ ἰσχυροτέρους. Καλέσας οὖν τὸν Υρκάνιον καὶ τὸν Γωβρύαν, (τούτους γὰρ ἐνόμιζε μάλιστα εἰδέναι ὧν αὐτὸς ᾤετο δεῖσθαι μαθεῖν) Εγώ τοι, ἔφη, ἄνδρες φίλοι, οἴομαι, σὺν ὑμῖν ὡς πιστοῖς βουλευόμενος περὶ τοῦ πολέμου τοῦδε, οὐκ ἂν ἐξαμαρτάνειν· ὁρῶ γὰρ ὑμῖν

ſed epulum id lautiſſimum ducerent, ſi eos, quos belli ſocios habituri eſſent, quàm optimos efficerent. Cùm autem Gobryas domum iturus ſurgeret, dixiſſe perhibetur, Non ampliùs, Cyre, miror nos copiam majorem poculorum, & veſtium, & auri poſſidere, quàm vos; ſed vobis tamen minoris æſtimandos eſſe. Quippe nobis curæ eſt, ut copiâ illorum adfluamus; vos *id* eniti ſtudioſè mihi videmini, ut ipſi ſitis quàm præſtantiſſimi. Hæc cùm dixiſſet *Gobryas*, ſubjecit Cyrus, Age, Gobrya, fac adſis cras manè cum equitibus armatis, ut copias tuas inſpiciamus, ſimúlque per tuam nos regionem ducas, ut ſciamus, quæ pro amicorum, quæ pro hoſtium rebus nos habere oporteat. Et tunc quidem his dictis, uterque ad ſua diſceſſit.

Cùm autem dies illuxiſſet, aderat cum equitibus Gobryas, ac præibat. At Cyrus, velut eum facere par eſt, qui cum imperio ſit, non ſolùm itineri faciendo intentus erat, ſed inter progrediendum conſiderabat, fieríne aliquâ ratione poſſet, ut hoſtes imbecilliores redderentur, ipſi firmiores. Itaque arceſſito Hyrcanio & Gobryâ, (hos enim in primis ea ſcire putabat, quibus ſibi cognitis opus eſſe exiſtimabat) Equidem arbitror, inquit, amici, me, ſi cum vobis, fidis *ſociis*, de hoc bello conſultem, nequaquam erraturum: vobis enim magis

ἔτι μᾶλλον, ἢ ἐμοὶ, σκεπτέον ὂν, ὅπως ὁ Ἀσσύριος ἡμῶν μὴ ἐπικρατήσει. Ἐμοὶ μὲν γὰρ, ἔφη, τῶνδε ἀποσφαλέντι ἐστὶν ἴσως καὶ ἄλλη ἀποστροφή· ὑμῖν δὲ, εἰ οὗτος ἐπικρατήσει, ὁρῶ ἅπαντα τὰ ὄντα ἀλλότρια γιγνόμενα. Καὶ γὰρ ἐμοὶ μὲν πολέμιός ἐστιν, οὐκ ἐμὲ μισῶν, ἀλλ' οἰόμενος ἀσύμφορον εἶναι αὐτῷ, ἡμᾶς μεγάλους εἶναι, καί στρατεύει διὰ τοῦτο ἐφ' ἡμᾶς· ὑμᾶς δὲ καὶ μισεῖ, καὶ ἀδικεῖσθαι νομίζει ὑφ' ὑμῶν. Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίναντο ἀμφότεροι, καὶ τὰ αὐτὰ περαίνειν [1] ὅτι μέλοι, ὡς ταῦτα εἰδόσι, σφίσι, καὶ μέλον αὐτοῖς ἰσχυρῶς, ὅπῃ τὰ νῦν παρόντα ἀποβήσοιτο.

Ἐνταῦθα δὴ ἤρχετο ὧδε, Λέξατέ μοι, ἔφη, ὑμᾶς μόνους ἐνόμιζε πολεμικῶς ἔχειν ὁ Ἀσσύριος πρὸς ἑαυτὸν; ἢ ἐπίστασθε καὶ ἄλλον τινὰ αὐτῷ πολέμιον; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Ὑρκάνιος, πολεμιώτατοι μέν εἰσιν αὐτῷ Καδούσιοι, ἔθνος μάλα πολὺ καὶ ἄλκιμον· Σάκαι γε μὴν, ὅμοροι ἡμῖν, οἳ πολλὰ κακὰ πεπόνθασιν ὑπὸ τοῦ Ἀσσυρίου· ἐπειρᾶτο γὰρ καὶ ἐκείνους, ὥσπερ καὶ ἡμᾶς, καταστρέψασθαι. Οὐκοῦν οἴεσθε, ἔφη, νῦν αὐτοὺς ἀμφοτέρους ἡδέως ἂν ἐπιβῆναι σὺν ἡμῖν τῷ Ἀσσυρίῳ; Ἔφασαν, καὶ σφόδρα γε,

etiam cogitandum esse video, quàm mihi, nè superior nobis evadat Assyrius. Nam mihi, inquit, in his si frustrà fuero, fortassis aliud non deerit perfugium; à vobis autem, si superior hic evaserit, omnia quæ possidetis alienatum iri video. Etenim meus hostis est, non quòd me oderit, sed quòd sibi non expedire arbitratur, nos magnos esse; eáque *una* causa est, cur bellum nobis faciat: at vos & odit, & adfectum se à vobis injuriâ ducit. Ad hæc respondit uterque, & sibi curæ esse eadem exequi, utpote qui scirent illa *quæ Cyrus dicebat*, & soliciti etiam essent, quis rerum præsentium futurus sit exitus.

Ibi tum sic orsus est *dicere*, Velim mihi significetis, ait, an vos solos Assyrius existimârit esse hostili in eum animo? an alium quendam infestum ei novistis? Imò, inquit Hyrcanius, infestissimi profectò ei sunt Cadusii, gens magna admodùm & robusta: Sacæ porrò, nobis finitimi, qui multis ab Assyrio incommodis adfecti sunt; nam & illos, æquè ac nos, conatus est in potestatem suam redigere. Ergò existimatis, ait, jam libenter hos utrosque nobiscum invasuros Assyrium; Imò etiam acriter, inquiunt,

1 Ὅτι μέλοι &c.] Edit. *Leunclav. Ald.* & *Florent.* dant μέλλει, quam lectionem *Camerarius* & *Gabrielius* in loco convertendo secuti sunt. Ex plurium verò exemplarium consensu à se substitutum fuisse μέλοι testatur Stephanus; quibus sane accedunt MS. Bodl. & Edit. *Eton.* Hæc autem posteriori etiam loco μέλοι exhibet ante αὐτοῖς, quod haud minus forsan aptum est; quum μέλον illud à cæteris editionibus omnibus & MSto Bodl. repræsentatum. Locus nonnihil obscuritatis habet; sed germanus Stephano sensus videtur: *Responderunt & sibi curæ esse eadem exequi, utpote qui scirent illa quæ Cyrus dicebat, & soliciti etiam essent, quis rerum præsentium evasurus foret.*

ὅπῃ δύναιντο συμμῖξαι. Τί δ' ἐν μέσῳ, ἔφη, ἐστὶ τοῦ συμμῖξαι; Ἀσσύριοι, ἔφασαν, τὸ αὐτὸ ἔθνος δι' ὅπερ νῦν πορεύῃ. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἤκουσεν ὁ Κῦρος, Τί γάρ; ἔφη, ὦ Γωβρύα, οὐ σὺ τοῦ νεανίσκου τούτου, ὃς νῦν εἰς τὴν βασιλείαν καθέστηκεν, ὑπερηφανίαν πολλήν τινα τοῦ τρόπου κατηγορεῖς; Τοιαῦτα γάρ, οἶμαι, ἔφη ὁ Γωβρύας, ἔπαθον ὑπ' αὐτοῦ. Πότερα δῆτα, ἔφη ὁ Κῦρος, εἰς σὲ μόνον ἐγένετο τοιοῦτος, ἢ καὶ εἰς ἄλλους τινάς; Νὴ Δί', ἔφη ὁ Γωβρύας, καὶ εἰς ἄλλους πολλούς. Ἀλλὰ τοὺς μὲν ἀσθενοῦντας οἷα ὑβρίζει, τί δεῖ λέγειν; ἑνὸς δὲ ἀνδρὸς πολὺ δυνατωτέρου ἢ ἐγὼ υἱόν, [1] καὶ ἐκείνου ἑταῖρον ὄντα, ὥσπερ τὸν ἐμόν, συμπίνοντα παρ' ἑαυτῷ συλλαβὼν ἐξέτεμεν, ὡς μέν τινες ἔφασαν, ὅτι ἡ παλλακὴ αὐτοῦ ἐπῄνεσεν αὐτὸν ὡς καλὸς εἴη, καὶ ἐμακάρισε τὴν μέλλουσαν αὐτῷ γυναῖκα ἔσεσθαι· ὡς δὲ αὐτὸς νῦν λέγει, ὅτι ἐπείρασεν αὐτοῦ τὴν παλλακίδα. Καὶ νῦν οὗτος εὐνοῦχος μέν ἐστι, τὴν δὲ ἀρχὴν ἔχει, ἐπεὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐτελεύτησεν. Οὐκοῦν, ἔφη, οἴει ἂν καὶ τοῦτον ἡμᾶς ἰδεῖν ἡδέως, εἰ οἴοιτο αὐτῷ βοηθοὺς ἂν γενέσθαι; Εὖ μὲν οὖν οἶδα, ἔφη ὁ Γωβρύας· ἀλλ' ἰδεῖν τοι αὐτόν χαλεπόν ἐστιν, ὦ Κῦρε. Πῶς; ἔφη ὁ Κῦρος. Ὅτι εἰ μέλλοι τις ἐκείνῳ συμμῖξειν,

si quo modo se nobiscum conjungere possent. At quid obstat, ait, quo minus *se nobis* conjungant? *Nimirum* Assyrii, dixêre, ea ipsa gens, per quam nunc iter facis. Cùm hæc audîsset Cyrus, Quid enim? inquit, Gobrya, nonne tu adolescentem hunc, qui modò regno potitur, gravis cujusdam arrogantiæ superbiæque accusas? Talem nempe eum, ait Gobryas, expertus sum. Utrùm tandem, inquit Cyrus, in te solum se talem præbuit, an etiam erga quosdam alios? Profectò, inquit Gobryas, erga multos etiam alios. At quibus contumeliis imbecilliores adficiat, quid adtinet dicere? etiam viri cujusdam longè me potentioris filium, qui etiam illius sodalis, sicut meus filius, erat, compotantem apud se comprehendit & castravit, *idque* propterea, quemadmodùm nonnulli adfirmârunt, quòd ipsius concubina eum à formæ præstantiâ laudaverat, eámque beatam dixerat, quæ ejus esset uxor futura; ut autem ille nunc ait, quòd ejus concubinæ pudicitiam tentâsset. Ille quidem jam eunuchus est, &, patre mortuo, imperium obtinet. Ergò, inquit *Cyrus*, existimas hunc quoque nos libenter conspecturum, si *nos* arbitraretur opem sibi laturos? *Id* quidem certè sat scio, ait Gobryas: verùm difficile, Cyre, est, ejus in conspectum venire. Quid ita? inquit Cyrus. Quia si quis eum eo conjungere se velit,

[1] Καὶ ἐκείνου ἑταῖρον &c.] Consentiunt hîc omnia, quæ videre licuit, exemplaria. Itaque frustrà est Leunclavius, qui vocibus, τὸ υἱόν, locum inter καὶ & ἐκείνου tribuendum putaret.

παρ' αὐτὴν τὴν Βαβυλῶνα δεῖ παριέναι. Τί οὖν, ἔφη, τοῦτο χαλεπόν; Ὅτι νὴ Δί', ἔφη ὁ Γωβρύας, οἶδα ἐξελθοῦσαν δύναμιν αὐτόθεν πολλαπλασίαν ἧς σὺ νῦν ἔχεις· εὖ δ' ἴσθι ὅτι διὰ ταῦτα ἧττόν σοι νῦν, ἢ τὸ πρῶτον, οἱ Ἀσσύριοι καὶ τὰ ὅπλα ἀποφέρουσι, καὶ τοὺς ἵππους ἀπάγουσιν, ὅτι τοῖς ἰδοῦσιν αὐτὴν ὀλίγη ἔδοξεν ἡ σὴ δύναμις· καὶ ἔτι ὁ λόγος πολὺς ἤδη ἐνέσπαρται· δοκεῖ δέ μοι, ἔφη, βέλτιον εἶναι φυλαττομένους πορεύεσθαι.

Καὶ ὁ Κῦρος ἀκούσας τοῦ Γωβρύου τοιαῦτα, τοιάδε πρὸς αὐτὸν ἔλεξε· Καλῶς μοι δοκεῖς, ὦ Γωβρύα, λέγειν, κελεύων ὡς ἀσφαλέστατα τὰς πορείας ποιεῖσθαι. Ἐγὼ γ' οὖν σκοπῶν οὐ δύναμαι ἐννοῆσαι ἀσφαλεστέραν οὐδεμίαν πορείαν ἡμῖν τῆς πρὸς αὐτὴν Βαβυλῶνα πορείας ἰέναι, εἰ ἐκεῖ τῶν πολεμίων ἐστὶ τὸ κράτιστον. Πολλοὶ μὲν γάρ εἰσιν, ὡς σὺ φῄς· εἰ δὲ καὶ θαῤῥήσουσι, καὶ δεινοὶ ἡμῖν, ὡς ἐγώ φημι, ἔσονται. Μὴ ὁρῶντες μὲν οὖν ἡμᾶς, ἀλλ' οἰόμενοι ἀφανεῖς εἶναι διὰ τὸ φοβεῖσθαι ἐκείνους, σάφ' ἴσθι, ἔφη, ὅτι τοῦ μὲν φόβου ἀπαλλάξονται, ὃς αὐτοῖς ἐγένετο, θάρσος δὲ ἐμφύσεται ἀντὶ τούτου τοσούτῳ μεῖζον, ὅσῳ ἂν πλείονα χρόνον ἡμᾶς μὴ ὁρῶσιν· ἢν δὲ καὶ ἤδη ἴωμεν ἐπ' αὐτοὺς, πολλοὺς μὲν αὐτῶν εὑρήσομεν ἔτι κλαίοντας τοὺς ἀποθανόντας ὑφ' ἡμῶν, πολλοὺς

cum necesse est præter ipsam Babylonem transire. Quid hoc tandem, ait *Cyrus*, difficultatis habet? Quia profectò, inquit Gobryas, scio copias ex eâ multò his, quas tu nunc habes, majores prodiisse: atque *adeò* certò scias *velim*, hanc ipsam ob causam minùs Assyrios ad te nunc & arma adferre, & equos adducere, quàm anteà, quòd exercitus tuus exiguus esse visus sit iis, qui eum conspexerunt; & iste *quidem* jam increbuit rumor; mihíque *adeò* consultius esse videtur, ut cautè proficiscamur.

Hujusmodi *quædam* cùm ex Gobryâ Cyrus audîsset, ei sic respondit; Rectè, Gobrya, mihi dicere videris, qui *nos* de itinere quàm tutissimè faciendo moneas. Mihi verò *negotium hoc* consideranti nulla tutior itineris faciendi ratio ad animum accidit, quàm si ipsam ad Babylonem tendamus; si *quidem* ibi robur hostium maximum est. Nam multos isthic esse asseris ipse: & si fidentibus quoque sint animis, etiam terribiles nobis erunt, ut equidem arbitror. Et quidem si nusquam nos conspiciant, sed nos, propterea quòd eos metuamus, delitescere existiment, certò futurum scias, inquit, ut metu liberentur, quem conceperunt, próque hoc tanto major iis innascatur fiducia, quanto nos diutiùs non conspexerint; sin autem in eos jam pergemus, multos inveniemus plorantes adhuc illos, qui à nobis interfecti sunt; multos,

δ' ἔτι τραύματα ἐπιδεδεμένες, ἃ ὑπὸ τῶν ἡμετέρων ἔλαβον, πάντας δ' ἔτι μεμνημένες τῆς τῦδε μὲν τῦ ςρατεύματος τόλμης, τῆς δ' αὐτῶν φυγῆς τε καὶ συμφορᾶς. Εὖ δ' ἴσθι, ὦ Γωβρύα, εἶναι καὶ τῦτο ἤδη, ὡς οἱ πολλοὶ ἄνθρωποι, ὅταν μὲν θαῤῥήσωσιν ἀνυπόςατον τὸ φρόνημα παρέχονται· ὅταν δὲ δείσωσιν, ὅσῳ ἂν πλείες ὦσι, τοσύτῳ μείζω καὶ ἐκπεπληγμένον μᾶλλον τὸν φόβον κέκτηνται. Ἐκ πολλῶν μὲν γὰρ καὶ κακῶν λόγων ηὐξημένος αὐτοῖς πάρεςιν, ἐκ πολλῶν δὲ καὶ πονηρῶν [1] χρημάτων, ἐκ πολλῶν δὲ καὶ δυσθύμων τε καὶ ἐξεςηκότων προσώπων ἠθροισμένος· ὥςε ὑπὸ τῦ μεγέθες ὐ ῥᾴδιον αὐτόν ἐςιν ὔτε λόγοις καταςβέσαι, ὔτε προσάγοντα [2] πολεμίοις μένος ἐμβαλεῖν, ὔτ' ἀπάγοντα

quibus erunt obligata vulnera, quæ à nostris acceperunt; omnes denique memoriâ hujusce nostri exercitûs audaciam, & fugam calamitatémque suam adhuc tenentes. Scire autem te volo, Gobrya, sic comparatum esse, ut plerique mortales, cùm fiduciæ pleni sunt, eâ sint animorum elatione, quæ sustineri nequeat: verùm ubi sibi metuunt, tanto majori horribiliorique formidine teneantur, quanto plures numero fuerint. Nam de multis & adversis rumoribus *is terror* eis adauctus adest, de multis & acerbis rebus, de multis etiam tristibus exanimatísque vultibus collectus est; adeò ut ob magnitudinem *terroris hujus* facilè fieri nequeat, ut vel ille verbis extinguatur, vel in hostem ducendo robur animis addatur, vel *ab eisdem* abducendo, militum

1 Χρημάτων] Sic editi libri, quos vidi, omnes. Invenitur tamen & alia lectio, nempe χρωμάτων. Utramque agnoscit MS. Bodl. Posteriorem, in loco convertendo, *Philelphus* & *Gabrielius* sequuti sunt; priorem, quam recepimus, *Camerarius* & *Leunclavius*. Hic autem omni ope nititur, ut πραγμάτων, pro χρημάτων, reponat. Sic enim, inquit, hæc tria sibi commodissimè respondent, λόγοι, *rumores*; πράγματα, *res ipsæ tristes & adversæ*; πρόσωπα, *vultus hominum trepidantium*: de quibus & colligi & augeri formido solet. Quod ad alteram scripturam, χρωμάτων, adtinet; illa sanè, nec injuriâ, Leunclavio vix locum hîc habere videtur, cùm alii colores intelligi non possint, quàm vultûs; & vultûs statim mentio subjiciatur, qui ab illis coloribus secerni nequit. *Suidas* quidem, *Hesychius* & *Phavorinus* χρῆμα exponunt, πρᾶγμα. At licèt in singulari quidem numero, τὸ χρῆμα, ἀντὶ τῦ πράγματος rectè ponatur; in plurali tamen τὰ χρήματα, ἀντὶ τῶν πραγμάτων in usu non reperiri suspicatur *Æmil. Portus*. Quare idem *Portus* πραγμάτων, pro χρημάτων, in ipso textu legendum, ut monet etiam Leunclavius, existimat. Nihilominùs, cùm locus hic manifesto errore non teneatur, à lectione receptâ, ubi potissimùm exemplaria primæ notæ consentiunt, desciscere religio est. *Scholiastes* sanè Thucyd. τὰ χρήματα bis exponit πράγματα, lib 3. p. 191. & lib. 7. p. 425. *edit. Oxon.* Ea tamen expositio, utroque in loco, minùs, uti videtur, consona est Auctoris menti; quæ postulat, ut per χρήματα intelligamus vel *merces* vel *pecunias*, de quibus vulgò accipi solet vox ista. Vulgata lectio *Suidæ* patrocinio meliùs defenditur; qui χρῆμα, in numero etiam multitudinis positum, interpretatur πρᾶγμα. nam ad χρημάτων hæc habet; κεῖται ἡ λέξις καὶ ἐπὶ πράγματος, ἢ προσώπου, ἢ λόγου. *ponitur hæc vox pro re, vel persona, vel oratione.*

2 Πολεμίοις μένος &c.] Leunclavius exhibet πολεμίους, & in margine scribit πρὸς πολεμίους. quam lectionem editor quidam Xenophontis temerè, ut aliàs solet, in contextum recepit. At vulgatæ scripturæ sua constat auctoritas, neque ea sine contemptu veterum exemplarium omnium mutari potest. Haud necesse est monere, Homericâ phrasi usum esse hoc loco Xenophontem.

[1] ἀναθρέψαι τὸ φρόνημα· ἀλλ᾽ ὅσῳ ἂν μᾶλλον αὐτοῖς θαρσεῖν παρακελεύῃ, τοσούτῳ ἐν δεινοτέροις ἡγοῦνται εἶναι. Ἐκεῖνο μέντοι ἤδη σκεψώμεθα ἀκριβῶς ὅπως ἔχει. Εἰ μὲν γὰρ τὸ ἀπὸ τοῦδε αἱ νῖκαι ἔσονται ἐν τοῖς πολεμικοῖς ἔργοις, ὁπότεροι ἂν πλείονα ὄχλον ἀπαριθμήσωσιν, ὀρθῶς καὶ σὺ φοβῇ περὶ ἡμῶν, καὶ ἡμεῖς τῷ ὄντι ἐν δεινοῖς ἐσμεν· εἰ μέντοι, ὥσπερ πρόσθεν, διὰ τοὺς εὖ μαχομένους, ἔτι καὶ νῦν, αἱ μάχαι κρίνονται, θαῤῥῶν οὐδὲν ἂν σφαλείης· πολὺ μὲν γὰρ σὺν θεοῖς παρ᾽ ἡμῖν πλείονας εὑρήσεις τοὺς θέλοντας μάχεσθαι ἢ παρ᾽ ἐκείνοις. Ὡς δὲ ἔτι μᾶλλον θαῤῥῇς, καὶ τόδε κατανόησον· οἱ μὲν γὰρ πολέμιοι πολὺ μὲν ἐλάττονές εἰσι νῦν, ἢ πρὶν ἡττηθῆναι ὑφ᾽ ἡμῶν, πολὺ δὲ ἐλάττονες, ἢ ὅτε ἀπέδρασαν ἡμᾶς· ἡμεῖς δὲ καὶ [2] μείζονες νῦν, ἐπεὶ ἐνικήσαμεν· καὶ ἰσχυρότεροι, ἐπεὶ ὑμεῖς ἡμῖν προσεγένεσθε· μὴ γὰρ ἔτι ἀτίμαζε μηδὲ τοὺς σοὺς, ἐπεὶ σὺν ἡμῖν εἰσι· σὺν γὰρ τοῖς νικῶσι σάφ᾽ ἴσθι, ὦ Γωβρύα, θαῤῥοῦντες καὶ οἱ ἀκόλουθοι ἕπονται. Μὴ λανθανέτω δέ σε μηδὲ τοῦτ᾽, ἔφη, ὅτι ἔξεστι μὲν τοῖς πολεμίοις καὶ νῦν ἰδεῖν ἡμᾶς·

ſpiritus excitentur: ſed quanto magis eos hortere præſentibus ut ſint animis, tanto ſe gravioribus in periculis eſſe putant. Jam verò illud *etiam* quo ſe pacto habeat, accuratè conſideremus. Nam ſi deinceps in rebus bellicis *apud eos* futuræ ſunt victoriæ, qui majorem hominum turbam adnumerabunt, rectè tu nobis metuis, & nos reapſe in periculo verſamur: ſin, ut anteà, ſic etiam nunc, ex virtute dimicantium pendent præliorum exitus, haud fruſtra fueris, ſi fidenti ſis animo: nam diis juvantibus multò plures apud nos invenies, qui pugnare velint, quàm apud illos. Ut verò etiam fidentiori ſis animo, hoc quoque *tecum* cogita: ſunt nempe hoſtes jam multò etiam minores, quàm eſſent, antequam à nobis fuêre victi; multò etiam minores, quàm cùm aufugerunt: nos autem & majores nunc ſumus, cùm vicerimus; & firmiores, cùm nobis voſmet adjunxeritis: noli enim nè tuos quidem jam aſpernari, quando nobiſcum ſunt; nam cum victoribus certò ſcire debes, Gobrya, etiam eos, qui ſequuntur exercitum, fidentibus animis pergere. Nè id quidem te lateat, inquit, poſſe hoſtes hoc etiam tempore nos videre:

1 Ἀναθρέψαι] Ità reſtituimus MStum Bodl. ſecuti, adductíque ipsâ loci ſententiâ; quæ, uti *Camerarius*, probante *Leunclavio*, animadvertit, *excitandi* verbum poſtulat. Priùs autem in editis legebatur, ἀνατρέψαι. quod, cum *proſternendi* vel *dejiciendi* vim habeat, nemo non videt aliorſum, atque Cyri voluit oratio, ſpectare.

2 Μείζονες νῦν. &c.] Sic in libris omnibus ferè hactenùs editis legitur. Verùm MS. Bodl. additâ quâdam clauſulâ, dat: ἡμεῖς δὲ καὶ μείζονες νῦν ἢ πρὶν, ἐπεὶ νενικήκαμεν· καὶ ἰσχυρότεροι, ἐπεὶ εὐτυχήκαμεν· καὶ πλείονες δὲ, ἐπεὶ ὑμεῖς ἡμῖν προσεγένεσθε. Hanc lectionem, margini editionis ſuæ adſcriptam, in loco convertendo, ſecutus eſt Leunclavius: eáque haud ſanè diſplicet.

γοργότεροι δὲ, σάφ' ἴσθι, ἐδαμῶς ἂν αὐτοῖς φανείημεν, ἢ ἰόντες ἐπ' ἐκείνους. Ὡς ἐν ἐμῦ ταῦτα γιγνώσκοντος, ἄγε ἡμᾶς εὐθὺ τὴν ἐπὶ Βαβυλῶνος.

Οὕτω μὲν δὴ πορευόμενοι, τεταρταῖοι ἐπὶ τοῖς ὁρίοις τῆς Γωβρύε χώρας ἐγένοντο. Ὡς δ' ἐν τῇ πολεμίᾳ ἦν, καλέστησε λαβὼν ἐν τάξει μεθ' ἑαυτῦ τές τε πεζὲς καὶ τῶν ἱππέων ὅσες ἐδόκει αὐτῷ καλῶς ἔχειν· τὲς δ' ἄλλες ἱππέας ἀφῆκε καταθεῖν, καὶ ἐκέλευσε τὲς μὲν ὅπλα ἔχοντας κατακαίνειν, τὲς δ' ἄλλες καὶ πρόβατα, ὅσα ἂν λάβωσιν, ἄγειν πρὸς αὐτόν. Ἐκέλευσε δὲ καὶ τὲς Πέρσας συγκαταθεῖν· καὶ ἧκον πολλοὶ μὲν αὐτῶν καλακεκυλισμένοι ἀπὸ τῶν ἵππων, πολλοὶ δὲ καὶ λείαν πλείστην ἄγοντες. Ὡς δὲ παρῆν ἡ λεία, συγκαλέσας τές τε τῶν Μήδων ἄρχοντας καὶ τῶν Ὑρκανίων, καὶ τὲς ὁμοτίμες, ἔλεξεν ὧδε· Ἄνδρες φίλοι, ἐξένισεν ἡμᾶς ἅπαντας πολλοῖς ἀγαθοῖς ὁ Γωβρύας. Εἰ ἐν, ἔφη, τοῖς θεοῖς ἐξελόντες τὰ νομιζόμενα καὶ τῇ [1] ἄλλῃ στρατιᾷ τὰ ἱκανὰ, δοίημεν τὴν ἄλλην τέτῳ λείαν, ἆρ' ἂν, ἔφη, καλὸν ποιήσαιμεν, τῷ εὐθὺς φανεροὶ εἶναι ὅτι καὶ τὲς εὖ ποιἔντας πειρώμεθα νικᾶν εὖ ποιἔντες. Ὡς δὲ τἔτ' ἤκεσαν, πάντες μὲν ἐπῄνεν, πάντες δ' ἐνεκωμίαζον· εἷς δὲ

ſed terrorem eis majorem conſpecti nequaquam incutiemus, quàm ſi adversùs ipſos progrediamur. Cùm igitur hæc mea ſit ſententia, Babylonem nos rectà ducito.

Itaque ſic pergentes, die quarto ad fines agri Gobryæ pervenerunt. Cúmque *jam* eſſet in hoſtico, conſtitit inſtructóſque apud ſe retinuit tum pedites tum equites, quot ipſi ſufficere viderentur: reliquis equitibus excurrendi poteſtatem fecit, præcepitque ut armatos occiderent, reliquos cum pecudibus, quaſcunque cepiſſent, ad ſe deducerent. Juſſit & Perſas cum cæteris excurrere; eorúmque *adeò* multi redierunt qui ex equis decidiſſent, multi etiam qui prædam ampliſſimam adducerent. Præda autem cùm adeſſet, convocatis Medorum Hyrcaniorúmque principibus & Perſis qui ὁμότιμοι appellantur, ſic eos adloquutus eſt; Gobryas, amici, nos univerſos hoſpitio exceptos liberaliter habuit. Itaque ſi, poſtquam diis, inquit, ea quæ in more ſunt ſelegerimus, & reliquo exercitui, quantum ſatìs erit, prædam aliam huic largiamur, rectè ſanè facturi ſumus, ut ſtatim conſtet, conari nos benè *de nobis* promerentes *viciſſim* benefaciendo vincere. Hoc ubi audiſſent, omnes *id* quidem comprobabant, laudibus celebrabant omnes: quin & unus hujuſmodi

[1] ἄλλῃ] Vocem hanc editiones omnes conſtantiſſimè ſervant. At à MSto Bodl. abeſt, & Leunclavio minùs placet, uti ex notâ ei adfixâ conſtat; nihil tamen contra cæterorum fidem mutamus. Vide lib. 3. p. 154. not. 3.

καὶ ἔλεξεν ὧδε, Πάνυ, ἔφη, ὦ Κῦρε, τοῦτο ποιήσομεν. Καὶ γάρ ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη, ὁ Γωβρύας πτωχούς τινας ἐνόμιζεν ἡμᾶς, ὅτι οὐ δαρεικῶν μεστοὶ ἥκομεν, οὐδ' ἐκ χρυσῶν φιαλῶν ἐπίνομεν· εἰ δὲ τοῦτο ποιήσαιμεν, γνοίη ἄν, ἔφη, ὅτι ἐλευθερίους εἶναι καὶ ἄνευ χρυσίου ἐστίν. Ἴτε δὴ, ἔφη, τὰ τῶν θεῶν ἀποδόντες τοῖς μάγοις, καὶ ὅσα τῇ στρατιᾷ ἱκανὰ ἐξελόντες, τὰ ἄλλα καλέσαντες τὸν Γωβρύαν δότε αὐτῷ. Οὕτω δὴ λαβόντες ἐκεῖνοι ὅσα ἔδει, τὰ ἄλλα ἔδοσαν τῷ Γωβρύᾳ.

Ἐκ τούτου δὴ ᾔει πρὸς αὐτὴν Βαβυλῶνα, παραταξάμενος ὥσπερ ὅτε ἡ μάχη ἦν. Ὡς δ' οὐκ ἀντεξῄεσαν οἱ Ἀσσύριοι, ἐκέλευσεν ὁ Κῦρος τὸν Γωβρύαν προσελάσαντα εἰπεῖν ὅτι εἰ [1] βούλεται ἐξιὼν ὁ βασιλεὺς ὑπὲρ τῆς χώρας μάχεσθαι, κἂν αὐτὸς σὺν ἐκείνῳ μάχοιτο· εἰ δὲ μὴ ἀμύνει τῇ χώρᾳ, ὅτι ἀνάγκη τοῖς κρατοῦσι πείθεσθαι. Ὁ μὲν δὴ Γωβρύας προσελάσας ἔνθα ἀσφαλὲς ἦν, ταῦτα εἶπεν· ὁ δὲ αὐτῷ ἐξέπεμψεν ἀποκρινόμενον τοιάδε. Δεσπότης ὁ σὸς λέγει, ὦ Γωβρύα, Οὐχ ὅτι ἀπέκτεινά σου τὸν υἱὸν μεταμέλει μοι, ἀλλ' ὅτι οὐ καὶ σὲ προσαπέκτεινα. Μάχεσθαι δ' ἂν βούλησθε, ἥκετε εἰς τὴν τριακοστὴν ἡμέραν· νῦν δ' ἡμῖν οὔπω σχολή· ἔτι γὰρ

quiddam protulit, Omninò, Cyre, inquit, hoc nobis faciendum est. Nam meâ quidem sententiâ, Gobryas nos mendicos quosdam esse arbitratus est, quia daricis onusti non venimus, nec aureis è pateris bibimus: at si hoc fecerimus, agnoverit *sanè*, posse homines etiam absque auro liberales esse. Ite igitur, inquit, atque ubi diis debita magis tradideritis, & quæ exercitui suffecerint selegeritis, cætera Gobryæ arcessito date. Quamobrem acceptis illi rebus omnibus quibus opus erat, cætera Gobryæ dederunt.

Secundùm hæc ad ipsam Babylonem progressus est *Cyrus*, instructo exercitu eodem modo, quo *instructus* pugnæ tempore fuerat. Cùm verò Assyrii contrà non prodirent, Gobryam Cyrus *eis* adequitare & dicere jussit, etiam seipsum cum rege dimicaturum, si ille *quidem* egressus pro regione dimicare vellet: sin regionem *suam* non defenderet, necessariò victoribus parendum *sciret*. Et Gobryas quidem eò, unde tutò liceret *dicere*, profectus, hæc dixit: is verò quendam prodire jussit, qui in hunc ferè modum responderet: Sic ait dominus tuus, Gobrya, Non me pœnitet, quod filium tuum interfeci, sed quod præter ipsum non etiam te occiderim. Quòd si pugnare velitis, ad diem *ab hoc* trigesimum venite: nunc nobis haud vacat; jam enim

1 Βούλεται] *Etonensis* aliæque editiones minùs rectè βούληται repræsentant. Nos ad *Steph. Leuncl. Florent. Ald.* magisque adeò receptam τοῦ εἰ constructionem secuti sumus.

παρασκευαζόμεθα. Ο δὲ Γωβρύας εἶπεν, Αλλὰ μήποτέ σοι λήξειεν αὕτη ἡ μεταμέλεια· δῆλον γὰρ ὅτι ἀνιῶ σε ἐγὼ ἐξ οὗ αὕτη σε ἡ μεταμέλεια ἔχει. Ο μὲν δὴ Γωβρύας ἀπήγγελλε τὰ τοῦ Ασσυρίου· ὁ δὲ Κῦρος ἀκούσας ταῦτα, ἀπήγαγε τὸ στράτευμα· καὶ καλέσας τὸν Γωβρύαν, Εἰπέ μοι, ἔφη, οὐκ ἔλεγες μέντοι σὺ ὅτι τὸν ἐκτμηθέντα ὑπὸ τοῦ Ασσυρίου οἴει ἂν σὺν ἡμῖν γενέσθαι; Εὖ μέντοι, ἔφη, δοκῶ εἰδέναι· πολλὰ γὰρ ἤδη ἔγωγε καὶ ἐκεῖνος ἐπαῤῥησιασάμεθα πρὸς ἀλλήλους. Οπότε οὖν καλῶς σοι δοκεῖ ἔχειν, πρόσιθι πρὸς αὐτόν· καὶ πρῶτον μὲν οὕτω ποίει, [1] ὅπως ἂν αὐτὸς λέγῃ· ἐπειδὰν δὲ συγγένῃ αὐτῷ, ἐὰν μὲν γνῷς αὐτὸν φίλον ἡμῶν βουλόμενον εἶναι, τοῦτ' [2] ἤδη χρὴ μηχανᾶσθαι, ὅπως λάθῃ φίλος ὢν ἡμῖν· οὔτε γὰρ ἂν φίλους τις ποιήσειεν ἄλλως πως [3] πλείστα

adparatui *bellico* damus operam. Gobryas autem ait, Utinam nullus tibi ſit unquam hujuſce rei pœnitentiam agendi finis: manifeſtum enim eſt, te ab illo tempore, quo ejus te pœnitentia cepit, à me cruciari. Itaque Gobryas Aſſyrii reſponſa ad Cyrum referebat; quæ cùm hic audiſſet, copias abduxit; & arceſſito Gobryâ, Dic mihi, ait, annon tu aiebas exiſtimare te futurum, ut ille caſtratus ab Aſſyrio nobiſcum ſe conjungeret? Equidem *hoc*, ait, certò mihi perſuaſum habeo: nam multa jam *pridem* nos inter nos liberè colloquuti ſumus. Quando igitur, *inquit Cyrus*, commodum tibi videtur, eum accedito; ac primùm quidem ſic facito, quemadmodùm ille tibi ſignificabit: ubi verò in congreſſum ejus veneris, ſi quidem animadvertes eum nobis amicum eſſe velle, hoc ſanè moliendum erit, ut clam ſit, eum nobis amicum eſſe: nec enim aliquis in bello amicos ullâ ratione aliâ

1 Ὅπως ἂν αὐτὸς &c.] Ità ex MSto Bodl. mutatâ tantùm pronominis ſpecie, locum hunc reſtituimus; cùm in eo legatur ὅπως ἂν αὐτὸς λέγῃ· ἐπειδὰν &c. Editi vulgò dant ποίει, ὅπως ἂν αὐτοὶ ὅ,τι ἂν λέγῃ εἰδῆτε· ἐπειδὰν &c. quæ lectio ſonat, *facite ut intelligatis quidquid dicat.* Hanc tamen ſententiam Leunclavius cùm concoquere non poterat, eam, quam damus, lectionem, in loco vertendo expreſſit, & editionis ſuæ margini adſcripſit.

2 Ἤδη χρὴ μηχανᾶσθαι] Ab omnibus ferè libris abeſt illud χρὴ, quod tamen nos, editionem *Etonenſem* ſecuti, addendum putavimus. Rectè enim obſervat Stephanus, infinitivum ſolum ſtare hic non poſſe, niſi pro imperativo poſitum, priſco more, dicamus. Sed cùm imperativi πρόσιθι & ποίει præcedant, cur in eâdem periodo infinitivum pro imperativo ſubjunxiſſet? Certè hoc mihi (verba ſunt Stephani) non ſit veriſimile: quare aut imperativum ex illo infinitivo nobis eſſe faciendum, aut particulam δεῖ vel χρὴ addendam cenſuerim; ut ſit τοῦτο δεῖ μηχανᾶσθαι, vel τοῦτο ἤδη χρὴ μηχανᾶσθαι. Illi ſanè ſcribendi modo favet MS. Bodl. in quo legitur τοῦτο δὴ μηχανᾶσθαι.

3 Πλεῖστα] MS. Bodl. dat πλείω. quod magis probat Muretus. Perperam. Nam uſitata ſcriptoribus Atticis eſt iſta graduum permutatio. Οὐκοῦν αὖ ὁ τὰ δίκαια λέγων λυσιτελεῖν, φαίη ἂν δεῖν ταῦτα πράττειν —— ὅθεν τοῦ ἀνθρώπου ὁ ἐντὸς ἄνθρωπος ἔσται ἐγκρατέστατος, i. e. *longè potentior*, Plat. de *Rep.* lib. 9. p. 589. edit. *Steph.* Alia exempla profert Budæus Comm. L. G. p. 1051. Vide quæ notavimus, p. 187.

ἀγαθὰ ἐν πολέμῳ, ἢ πολέμιος δοκῶν εἶναι· οὔτ' ἂν ἐχθροὺς πλείω τις βλάψειεν ἄλλως πως, ἢ φίλος δοκῶν εἶναι. Καὶ μὴν, ἔφη ὁ Γωβρύας, οἶδ' ὅτι κἂν πρίαιτο Γαδάτας τὸ μέγα τι ποιῆσαι κακὸν τὸν νῦν βασιλέα Ἀσσυρίων· ἀλλ' ὅ,τι ἂν δύναιτο, τοῦτο καὶ ἡμᾶς δεῖ σκοπεῖν. Λέγε δή μοι, ἔφη ὁ Κῦρος, εἰς τοῦτο τὸ φρούριον τὸ πρὸ τῆς χώρας, ὅ φατε Ὑρκανίοις τε καὶ Σάκαις [1] ἐπιτετειχίσθαι, τῇδε τῇ χώρᾳ πρόβολον εἶναι τοῦ πολέμου, ἆρ' ἂν οἴει, ἔφη, ὑπὸ τοῦ φρουράρχου παρεθῆναι τὸν εὐνοῦχον ἐλθόντα σὺν δυνάμει; Σαφῶς γε, ἔφη ὁ Γωβρύας, εἴπερ ἀνύποπτος ὢν, ὥσπερ νῦν ἐστιν, ἀφίκοιτο πρὸς αὐτόν. [2] Οὐκοῦν, ἔφη, ἀνυποπτότατος ἂν εἴη, εἰ προσβάλοιμι ἐγὼ πρὸς τὰ χωρία αὐτοῦ, ὡς λαβεῖν βουλόμενος, ἀπομάχοιτο δ' ἐκεῖνος ἀνὰ κράτος· καὶ λάβοιμι μὲν αὐτοῦ τι ἐγὼ, ἀντιλάβοι δὲ κἀκεῖνος ἡμῶν ἢ ἄλλους τινὰς, ἢ καὶ ἀγγέλους πεμπομένους ὑπ' ἐμοῦ πρὸς τούτους οὓς φατε πολεμίους τῷ Ἀσσυρίῳ εἶναι· καὶ οἱ μὲν ληφθέντες λέγοιεν ὅτι [3] ἐπὶ στράτευμα ἀπέρχονται, καὶ κλίμακας ὡς τὸ φρούριον ἄγοντες.

pluribus beneficiis adfecerit, quàm si hostis esse putetur; nec inimicos ullâ ratione aliâ pluribus quis adfecerit detrimentis, quàm si amicus esse videatur. Novi equidem, ait Gobryas, id vel empturum Gadatam, ut magno aliquo malo regem hunc Assyriorum adficere posset: sed nobis etiam considerandum est, quid possit. Dic igitur, ait Cyrus, an in castellum hoc, quod est ante regionem hanc, quod *ipsi* dicitis contra Hyrcanios & Sacas excitatis muris munitum esse, ut belli *tempore* propugnaculo huic regioni sit; *in hoc*, inquit, *castellum* existimas admissum iri à præsidii præfecto eunuchum illum, si cum copiis accedat? Prorsùs, inquit Gobryas, si quidem haud suspectus, uti nunc est, ad eum veniat. Ergo, ait *Cyrus*, quàm minimè suspectus fuerit, si ego castella ipsius adoriar, tanquam ea capere velim, & ille totis viribus defendat: & capiam ego quiddam, quod ipsius sit, ille contra vel quosdam alios nostrûm capiat, vel etiam nuntios eos qui mittentur à me ad illos, quos regi Assyriorum infestos esse dicitis: *ex his* qui capti fuerint, ad exercitum se proficisci dicant, ut scalas ad castellum *illud* deportent;

1 Ἐπιτετειχίσθαι, τῇδε &c.] Locum hunc interpunctionis vitio laborantem sic sanavimus: cùm priùs scriberetur——— ἐπιτετειχίσθαι τῇδε τῇ χώρᾳ, πρόβολον &c. Sed dativus iste, χώρᾳ, cum comitantibus particulis, ad πρόβολον, non ad ἐπιτετειχίσθαι, referendus est. Constat hoc tum ex loci sententiâ, tum ex eâdem loquendi formulâ infrà paulò occurrenti; ὅπως ἑαυτοῖς μὲν πρόβολος εἴη πολέμου, τοῖς &c.

2 Οὐκοῦν, ἔφη, &c.] Mavult Stephanus hunc locum & sequentem interrogativè legere. Cui adsentior.

3 Ἐπὶ στράτευμα &c.] Muretus unicâ voce legendum censet ἐπιστράτευμα, & paulò post, ἄξοντες, pro ἄγοντες, ut sit sensus, *proficisci se ad supplementum exercitûs à Sacis*

ὁ δὲ εὐνοῦχος ἀκούσας προσποιήσαιτο, προαγγεῖλαι βουλόμενος ταῦτα, παρεῖναι. Καὶ ὁ Γωβρύας εἶπεν, Οὕτω μὲν γιγνομένων σαφῶς οἶδα ὅτι παρείη ἂν αὐτὸν, καὶ δέοιτό γ' ἂν αὐτοῦ μένειν ἕως σὺ ἀπέλθῃς. Οὐκοῦν ἂν, ἔφη ὁ Κῦρος, εἴγε ἅπαξ εἰσέλθοι, δύναιτ' ἂν ὑμῖν ὑποχείριον ποιῆσαι τὸ χωρίον; Εἰκὸς γοῦν, ἔφη ὁ Γωβρύας, τὰ μὲν ἔνδον ἐκείνου συμπαρασκευάζοντος, τὰ δ' ἔξωθεν σοῦ ἰσχυρότερα προσάγοντος. Ἴθι οὖν, ἔφη· καὶ πειρῶ, ταῦτα διδάξας καὶ διαπραξάμενος, παρεῖναι· πιστὰ δὲ αὐτῷ οὐκ ἂν μείζω οὔτε εἴποις ἂν οὔτε δείξαις ὧν αὐτὸς σὺ τυγχάνεις παρ' ἡμῶν εἰληφώς.

Ἐκ τούτου ᾤχετο μὲν ὁ Γωβρύας· ἄσμενος δὲ ἰδὼν αὐτὸν ὁ εὐνοῦχος, συνωμολόγει τε πάντα καὶ συνέθετο ἃ ἔδει. Ἐπεὶ δὲ ἀπήγγειλεν ὁ Γωβρύας ὅτι πάντα δοκοίη ἰσχυρῶς τῷ εὐνούχῳ ἔχειν τὰ ἐπισταλέντα, ἐκ τούτου τῇ ὑστεραίᾳ προσέβαλε μὲν ὁ Κῦρος, ἀπεμάχετο δὲ ὁ [1] Γαδάτας· ἦν δὲ καὶ ὃ ἔλαβε χωρίον ὁ Κῦρος,

eunuchus autem, his auditis, adesse se simulet, velut hæc indicaturum. Et Gobryas, Si res ità geratur, ait, certò scio recepturum eum, atque etiam rogaturum, ut secum maneat, donec tu recedas. Ergo, ait Cyrus, si semel castellum ingrediatur, an nostram illud in potestatem redigere possit? Ità videtur, inquit Gobryas, siquidem intus ille adparando juvet, ac tu foris impetu vehementiori exercitum admoveas. Ito igitur, inquit Cyrus; & enitere *castratum* ut *istum* hæc edoceas & re confectâ nobis præstò sis: fidem verò neque dederis neque ostenderis ei majorem illâ quam à nobis ipse accepisti.

Secundùm hæc discessit Gobryas: & eum cùm animo gaudenti videret eunuchus, omnibus de rebus *cum eo* consensit & pactus est ut oportuit. Cúmque renuntiâsset *Cyro* Gobryas, videri sibi apud eunuchum *certa jam & firma* esse omnia quæ mandâsset; tum deinde postero die Cyrus copias admovebat, Gadatas contrà *pro suis* propugnabat: castellum autem à Cyro

à Sacis & Hyrcaniis adducendum, scalas &c. Mihi verò illud ἐπιστράτευμα haud probi commatis esse videtur. Monendus tamen est lector, aliam scripturam edit. *Flor.* & *Ald.* præ se ferre, nimirum hanc: καὶ κλίμακας ὥσπερεὶ τὸ φρούριον ἕξοντες. Sed magìs mihi placet lectio vulgò recepta, quam MS. etiam Bodl. confirmat: in quo tamen ἄξοντες, non ἄγοντες, legitur. Loci autem sententiam satìs explicant illa, quæ mox sequuntur, verba: τοὺς μὲν ἵππους ὁ Γαδάτας διαφεύγειν, ὅπως ἄγοιεν τὰ στρατεύματα, καὶ τὰς κλίμακας κομίζοιεν, p. 271.

1 Γαδάτας· ἦν καὶ ὃ &c.] In MSto Bodl. & editione *Eton.* desunt voces istæ omnes, quæ inter Γαδάτας & τῶν δὲ ἀγγέλων interjectæ sunt. At eas exhibent editiones vetustæ *Flor.* & *Ald.* quas Stephanus, Leunclavius, aliique hoc in loco secuti sunt. Nobis itaque religio fuit integram simul sententiam expungere, quæ non tot librorum modò testimoniis corroborata est, sed & ex ipso Xenophonte defendi posse videatur: suprà enim paulò dixerat Cyrus ——— εἰ προσβάλλοιμι ἐγὼ πρὸς τὸ χωρίον αὐτοῦ ——— καὶ λάβοιμι μὲν αὐτοῦ τι ἐγὼ &c.

ὁποῖον ἔφη ὁ Γαδάτας· τῶν δὲ ἀγγέλων οὓς ἔπεμψεν ὁ Κῦρος, προειπὼν οἷ πορεύσοιντο, τοὺς μὲν εἴασεν ὁ Γαδάτας διαφεύγειν, ὅπως ἄγοιεν τὰ στρατεύματα, καὶ τὰς κλίμακας κομίζοιεν· [1] οὓς δ' ἔλαβε, βασανίζων ἐναντίον πολλῶν, ὡς ἤκουσεν ἐφ' ἃ ἔφασαν πορεύεσθαι, εὐθέως συνεσκευασμένος ὡς ἐξαγγελῶν, τῆς νυκτὸς ἐπορεύετο. Τέλος δὲ πιστευθεὶς, ὡς βοηθὸς εἰσέρχεται εἰς τὸ φρούριον· καὶ τέως μὲν συμπαρεσκεύαζεν, ὅ,τι ἐδύνατο τῷ φρουράρχῳ· ἐπεὶ δὲ ὁ Κῦρος εἰσῆλθε, καταλαμβάνει τὸ χωρίον, συνεργοὺς ποιησάμενος καὶ τοὺς [2] παρὰ Κύρῳ αἰχμαλώτους. Ἐπεὶ δὲ τοῦτο ἐγένετο, εὐθὺς Γαδάτας ὁ εὐνοῦχος τὰ ἔνδον καταστήσας ἐξῆλθε πρὸς τὸν Κῦρον, καὶ τῷ νόμῳ [3] προσκυνήσας, εἶπε, Χαῖρε ὦ Κῦρε. Ἀλλὰ ποιῶ ταῦτ', ἔφη· σὺ γάρ με σὺν τοῖς θεοῖς οὐ κελεύεις μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀναγκάζεις χαίρειν. Εὖ γὰρ ἴσθι, ἔφη, ὅτι ἐγὼ μέγα ποιοῦμαι, φίλον τοῦτο τὸ χωρίον τοῖς ἐνθάδε συμμάχοις καταλιπεῖν· σὲ δ', ἔφη, ὦ Γαδάτα, ὁ Ἀσσύριος παῖδας μὲν, ὡς ἔοικε, τὸ ποιεῖν ἀφείλετο, οὐ μέντοι τόγε φίλους κτᾶσθαι δύνασθαι ἀπεστέρησεν· ἀλλ' εὖ ἴσθι ὅτι ἡμᾶς τῷ ἔργῳ τούτῳ φίλους πεποίησαι,

captum, id erat, quod Gadatas jusserat *oppugnari:* nuntios autem, quos Cyrus miserat, & quò proficisci deberent præmonuerat, alios Gadatas elabi sivit ut copias adducerent, & scalas adferrent; de iis verò quos cepit quæstione in multorum præsentiâ habitâ, cùm audîsset, ad quæ proficisci se dicerent, statim rebus *ad iter* adparatis, tanquam hæc enuntiaturus, noctu profectus est. Tandem cùm ei fides habita esset, velut opem laturus castellum ingreditur: ac primùm quidem unà cum castelli præfecto *omnia* pro viribus adparabat; posteaquam verò Cyrus accessit, castellum *Gadatas* occupat, usus ad hoc etiam captivorum de Cyri copiis operâ. Quod cùm confectum esset, statim Gadatas eunuchus rebus in eo constitutis ad Cyrum egreditur, cúmque eum more adorâsset, Gaudere, inquit, te Cyre jubeo. Gaudeo verò, subjecit *ille:* nam tu cum diis non solùm me jubes, sed etiam cogis gaudere. Nam planè scias, magni me facere, quod sociis hìc *nostris* castellum hoc pacatum relinquo: tibi verò, Gadata, inquit, liberorum quidem, utì videtur, procreandorum facultatem ademit Assyrius, amicos parandi facultatem non abstulit: sed velim tibi persuadeas, te nos hoc facto *tibimet* amicos fecisse;

1 Οὓς δ' ἔλαβε &c.] Libri ferè omnes particulam δὲ inter ὡς & ἤκουσεν importunè positam exhibent: unde impedita exoritur orationis structura. Nos Stephanum libenter secuti sumus; qui eam assentiente, ut testatur ipse, libro veteri, expunxit.

2 Παρὰ Κύρῳ] Muretus legendam censet παρὰ Κύρου. Et MS. quidem Bodl. παρὰ τοῦ Κύρου repræsentat. At locum suum teneat, per me licet, vulgata lectio, quam cæteri libri omnes præstant.

3 Προσκυνήσας] Vide lib. 4. p. 219. not. 2.

οἵ σοι, ἣν δυνώμεθα, πειρασόμεθα μὴ χείρες βοηθοὶ παραςῆναι ἢ εἰ παῖδας ἢ ἐκγόνες ἐκέκτησο. Ο μὲν τοιαῦτα ἔλεξεν·

Εν δὲ τέτῳ ὁ Υρκάνιος, ἄρτι ᾐσθημένος τῦ γεγενημένε, προσθεῖ τῷ Κύρῳ, καὶ λαβὼν τὴν δεξιὰν αὐτῦ, εἶπεν, Ὦ μέγα ἀγαθὸν σὺ τοῖς φίλοις Κῦρε, ὡς πολλήν με τοῖς θεοῖς ποιεῖς χάριν ὀφείλειν ὅτι σοί με συνήγαγον. Ιθι νῦν τοίνυν, ἔφη ὁ Κῦρος, καὶ λαβὼν τὸ χωρίον ὅπερ ἕνεκά με ἀσπάζῃ, διατίθει αὐτὸ ὅτως, ὡς ἂν τῷ [1] ὑμετέρῳ φύλῳ πλείςε ἄξιον ᾖ, καὶ τοῖς ἄλλοις συμμάχοις, μάλιςα δ', ἔφη, Γαδάτᾳ τέτῳ, ὃς ἡμῖν λαβὼν αὐτὸ παραδίδωσι. Τί ἦν; ἔφη ὁ Υρκάνιος, ἐπειδὰν Καδέσιοι ἔλθωσι καὶ Σάκαι, καὶ οἱ ἐμοὶ πολῖται, καλέσωμεν καὶ τῦτον, ἵνα κοινῇ βυλευσώμεθα πάντες, ὅσοις προσήκει, πῶς ἂν συμφορώτατα χρώμεθα τῷ φρυρίῳ; Ταῦτα μὲν ὅτως συνήνεσε καὶ ὁ Κῦρος· ἐπεὶ δὲ συνῆλθον οἷς ἔμελε περὶ τῦ φρυρίε, ἐβυλεύσαντο κοινῇ φυλάττειν οἷσπερ ἀγαθὸν ἦν φίλιον ὄν, ὅπως ἑαυτοῖς μὲν πρόβολος εἴη πολέμε, τοῖς δ' Ασσυρίοις ἐπιτετειχισμένον. Επεὶ δὲ τῦτο ἐγένετο, πολὺ δὴ προθυμότερον καὶ Καδέσιοι συνεςρατεύοντο καὶ Σάκαι καὶ Υρκάνιοι· καὶ συνελέγη ἐντεῦθεν ςράτευμα, Καδεσίων μὲν,

qui, si poterimus, haudquaquam deteriores in ope tibi ferendâ esse conabimur, quàm si filios, vel nepotes haberes. Hujusmodi verba fecit *Cyrus*:

Atque hîc Hyrcanius, qui jam primùm animadverteret quid esset gestum, adcurrit ad Cyrum; prehensâque ejus dextrâ, inquit, O ingens tu bonum amicis Cyre, quantam ut diis gratiam *modò* debeam effecisti, quod tibi me conjunxerunt. Jam verò abito, inquit Cyrus, & recepto *in potestatem tuam* castello, cujus causâ me *tantoperè* complecteris, ità res ejus componito, nationi ut vestræ maximo sit commodo, & reliquis sociis, inque primis, ait, huic Gadatæ, qui captum id nobis tradit. Quid igitur? inquit Hyrcanius, an ubi Cadusii Sacæque venerint, & cives mei, hunc etiam vocabimus, ut omnes, ad quos res pertinet, in commune consulamus, quo pacto maximâ cum utilitate nostrâ castello fruamur? Hæc Cyrus etiam comprobavit: cúmque convenissent, ut quos castelli cura pertinebat, hoc consilii ceperunt, ut communiter ab iis custodiretur, quibus expediret illud habere pacatum, quò ipsis belli *tempore* propugnaculo esset, ac munimento Assyriis objecto. Id ubi factum esset, multò alacriùs & Cadusii, & Sacæ, & Hyrcanii militiæ societatem amplectebantur; coactúsque hinc est exercitus, ex Cadusiis,

[1] Υμετέρῳ φύλῳ] Sic emendavimus, partim ex MSto Bodl. in quo legitur ὑμετέρῳ φίλῳ· partim ex conjecturâ Stephani, qui se non dubitare ait, quin vera lectio sit τῷ ἡμετέρῳ φύλῳ, i. e. *nostræ nationi*. Addit Stephanus, de hâc lectione Camerarii vetus exemplar & Gabrielium etiam sibi adsentiri. Falsum hoc quidem: nam Gabrielius vertit, *vestræ nationi*.

πελτασαὶ εἰς δισμυρίες, καὶ ἱππεῖς εἰς τετρακισχιλίες· Σακῶν δὲ, τοξόται εἰς μυρίες, καὶ ἱπποτοξόται εἰς δισχιλίες· ἐκ Υρκάνιοι δὲ πεζὲς τε ὅσες ἐδύναντο προσεξέπεμψαν, καὶ ἱππέας προσεπλήρωσαν εἰς δισχιλίες· τὸ γὰρ πρόσθεν καταλελειμμένοι ἦσαν πλείες οἴκοι αὐτῶν ἱππεῖς, ὅτι οἱ Καδέσιοι καὶ οἱ Σάκαι τῶν Ασσυρίων πολέμιοι ἦσαν. Οσον δὲ χρόνον ἐκαθέζετο ὁ Κῦρος ἀμφὶ τὴν περὶ τὸ φρέριον οἰκονομίαν, τῶν Ασσυρίων τῶν κατὰ ταῦτα τὰ χωρία πολλοὶ μὲν ἀπῆγον ἵππες, πολλοὶ δὲ ἀπέφερον ὅπλα, φοβέμενοι ἤδη πάντας τὲς προσχώρες.

Εκ δὲ τέτε προσέρχεται τῷ Κύρῳ ὁ Γαδάτας, καὶ λέγει ὅτι ἥκεσιν αὐτῷ ἄγγελοι ὡς ὁ Ασσύριος, ἐπεὶ πύθοιτο τὰ περὶ τε φρερίε, χαλεπῶς τε ἐνέγκοι, καὶ συσκευάζοιτο ὡς ἐμβαλῶν εἰς τὴν αὐτε χώραν. Ην ἐν ἀφῇς με, ὦ Κῦρε, τὰ τείχη ἂν πειραθείην διασῶσαι, τῶν δὲ ἄλλων μείων λόγος. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, Ην ἐν ἴῃς νῦν, πότε ἔσῃ οἴκοι; Καὶ ὁ Γαδάτας εἶπεν, Εἰς τρίτην δειπνήσω ἐν τῇ ἡμετέρᾳ; Η καὶ τὸν Ασσύριον, ἔφη, οἴει ἐκεῖ ἤδη καταλήψεσθαι; Εὖ μὲν ἐν, ἔφη, οἶδα· σπεύσει γὰρ ἕως σὺ πρόσω [1] δοκεῖς ἰέναι. Εγὼ δὲ, ἔφη ὁ Κῦρος, ποσταῖος ἂν σὺν

ad vicies mille peltastæ, equitúmque circiter quatuor millia; de Sacis, decies mille sagittarii, & ad duo hippotoxotarum millia: & Hyrcanii pedites, quot poterant, cæteris adjiciendos emiserunt; equitúmque numerum ad duo millia expleverunt; nam domi antehac major equitum pars relicta erat, quòd Cadusii & Sacæ hostes Assyriorum essent. At toto illo tempore, quo sedebat *hic* Cyrus, ut castelli res constitueret, multi Assyriorum, qui his locis erant vicini, equos adducebant, multi deferebant arma, quòd jam finitimos omnes metuerent.

Ad Cyrum deinde accedit Gadatas, & nuntios ad se venisse dicit, *qui narrarent*, Assyrium, posteaquam de castello inaudisset, graviter *moléstéque* tulisse, séque ad incursionem in ipsius *Gadatæ* agrum faciendam parare. Quamobrem si me, Cyre, dimiseris, ait, *saltem* tueri munitiones enitar; res utique cæteras minoris facio. Et Cyrus, Si ergo jam discesseris, inquit, quando futurus es domi? Tertio *sanè* die, inquit Gadatas, meâ in regione cœnabo. An & Assyrium istic, ait *Cyrus*, offensurum te jam arbitraris? Sat quidem certè scio, inquit *Gadatas: tantò magìs* enim festinabit, quanto tu abiisse longiùs videris. Verùm ego, subjecit Cyrus, quoto die,

1 Δοκεῖς ἰέναι.] Muretus legit εἶναι, MS. Bodl. σπεύσει γὰρ ἕως ἔτι πρόσω δοκεῖς εἶναι. Sed contra aliorum exemplarium fidem, serie sententiáve orationis non postulante, nihil muto.

τῷ στρατεύματι ἐκεῖσε ἀφικοίμην; Πρὸς τοῦτο δὴ ὁ Γαδάτας λέγει, Πολὺ ἤδη, ὦ δέσποτα, ἔχεις τὸ στράτευμα, καὶ οὐκ ἂν [1] δύναιο μεῖον ἢ ἐν ἓξ ἢ ἑπτὰ ἡμέραις ἐλθεῖν πρὸς τὴν ἐμὴν οἴκησιν. Σὺ μὲν τοίνυν, ἔφη ὁ Κῦρος, ἄπιθι ὡς τάχιστα· ἐγὼ δὲ ὡς ἂν δυνατὸν ᾖ πορεύσομαι. Ὁ μὲν δὴ Γαδάτας ᾤχετο· ὁ δὲ Κῦρος συνεκάλεσε πάντας τοὺς ἄρχοντας τῶν συμμάχων· καὶ ἤδη πολλοί τε ἐδόκουν καὶ καλοὶ καὶ ἀγαθοὶ παρεῖναι· ἐν [2] οἷς δὴ ὁ Κῦρος λέγει τοιάδε.

“ Ἄνδρες σύμμαχοι, Γαδάτας διέπραξεν ἃ ἐδόκει πᾶσιν
“ ἡμῖν πολλοῦ ἄξια, εἶναι· καὶ ταῦτα, πρὶν καὶ ὁτιοῦν ἀγαθὸν ὑφ'
“ ἡμῶν παθεῖν. Νῦν δὲ ὁ Ἀσσύριος εἰς τὴν χώραν αὐτοῦ ἐμ-
“ βάλλειν ἀγγέλλεται, δηλονότι ἅμα μὲν τιμωρεῖσθαι αὐτὸν βου-
“ λόμενος, ὅτι δοκεῖ μέγα βεβλάφθαι ὑπ' αὐτοῦ· ἅμα δ' ἴσως
“ καὶ ἐκεῖνο ἐννοεῖται, ὡς εἰ οἱ μὲν πρὸς ἡμᾶς ἀφιστάμενοι μηδὲν
“ ὑπ' ἐκείνου κακὸν πείσονται, οἱ δὲ σὺν ἐκείνῳ ὄντες ὑφ' ἡμῶν
“ ἀπολοῦνται, ὅτι ὡς τάχιστα οὐδένα εἰκὸς σὺν αὐτῷ βούλεσθαι
“ εἶναι. Νῦν οὖν, ὦ ἄνδρες, καλόν τι ἂν μοι [3] δοκοῦμεν ποιῆσαι,

cum copiis eò pervenire possim? Ad hoc respondet Gadatas, Magnas tu jam, domine, copias habes, nec poteris meum ad domicilium minori quàm sex septémve dierum spatio pervenire. Tu ergo, inquit Cyrus, eò quàm celerrimè proficiscitor: ego pro viribus iter faciam. Discessit igitur Gadatas: Cyrus autem omnes sociorum principes convocavit; & multi jam ac præclari fortésque viri videbantur adesse; apud quos adeò talem orationem habuit Cyrus:

“ Perfecit ea, socii, Gadatas, quæ nobis omnibus magni æstimanda
“ videbantur; & quidem priùs quàm ullo à nobis beneficio esset ad-
“ fectus. Nunc verò Assyrius in fines ejus incursionem facere nun-
“ tiatur, qui nimirum eâdem vult operâ supplicium de eo sume-
“ re, propterea quòd magnum se ab eo detrimentum accepisse pu-
“ tet; & illud fortassis etiam cogitat, si nihil ex ipso mali iis ac-
“ cidat, qui ad nos deficiunt, & qui cum ipso stant à nobis dele-
“ antur, par esse creditu, brevissimo tempore secum velle stare ne-
“ minem. Jam ergo, viri, præclarum quiddam facere videbimur,

1 Δύναιο μεῖον ἢ, &c.] Voces μεῖον ἢ desunt in edit. *Flor.* & *Ald.* Quare notas iis, suspectæ lectionis indices, adpinxêre Stephanus & Leunclavius. Eas verò exhibent adstruúntque MS. Bodl. edit. *Eton.* & *Gabrielis* versio. *Zonaras* autem *Annal.* lib. 3. legit, Οὐκ ἂν δύναιο, ἀπεκρίνατο, Δέσποτα, εἰ μὴ ἐν ἓξ ἢ ἑπτὰ &c.

2 Οἷς δὴ] Editio Stephaniana, οἷς δὲ, operarum, ut opinor, vitio.

3 Μοι δοκοῦμεν] Ità reposuimus ex MSto Bodl. adstipulante Stephano, & admonente ipsâ orationis serie. Hactenus editum, μοι δοκῶ.

" εἰ προθύμως Γαδάτῃ βοηθήσαιμεν, ἀνδρὶ εὐεργέτῃ· καὶ ἅμα
" δίκαια ποιοῖμεν ἄν, χάριν ἀποδιδόντες· ἀλλὰ μὴν καὶ σύμφορον
" γ᾽ ἄν, ὡς ἐγὼ δοκῶ, πράττοιμεν ἡμῖν αὐτοῖς. Εἰ γὰρ πᾶσι
" φαινοίμεθα τοὺς μὲν κακῶς ποιοῦντας νικᾷν πειρώμενοι κακῶς
" ποιοῦντες, τοὺς δ᾽ εὐεργετοῦντας ἀγαθοῖς ὑπερβαλλόμενοι εἰκὸς ἐκ
" τῶν τοιούτων φίλους μὲν ἡμῖν πολλοὺς βούλεσθαι γίγνεσθαι, ἐχθρὸν
" δὲ μηδένα ἐπιθυμεῖν εἶναι· εἰ δὲ ἀμελῆσαι δόξαιμεν Γαδάτα,
" πρὸς τῶν θεῶν ποίοις λόγοις ἄλλους πείθοιμεν ἂν χαρίζεσθαί
" τι ἡμῖν; πῶς δ᾽ ἂν τολμῷμεν ἡμᾶς αὐτοὺς ἐπαινεῖν; πῶς δ᾽
" ἂν ἀντιβλέψαι τις ἡμῶν δύναιτο Γαδάτᾳ, εἰ ἡττῴμεθα αὐτοῦ εὖ
" ποιοῦντος, τοσοίδε ὄντες, ἑνὸς ἀνδρός, καὶ τούτου οὕτω διακει-
" μένου;" Ὁ μὲν οὖν οὕτως εἶπεν· οἱ δὲ πάντες συνεπῄνουν ἰσχυρῶς
ταῦτα ποιεῖν.

Ἄγετε τοίνυν, ἔφη, ἐπείπερ καὶ ὑμῖν συνδοκεῖ ταῦτα, ἐπὶ μὲν τοῖς ὑποζυγίοις καὶ ὀχήμασι καταλείπωμεν ἑκάστοι τοὺς μετὰ τούτων ἐπιτηδειοτάτους πορεύεσθαι. Γωβρύας δὲ ἡμῖν ἀρχέτω αὐτῶν, καὶ ἡγείσθω αὐτοῖς· καὶ γὰρ ὁδῶν ἔμπειρος, καὶ τἆλλα ἱκανός· ἡμεῖς δέ, ἔφη, σὺν ἵπποις δυνατωτάτοις καὶ ἀνδράσι πορευώμεθα, τὰ ἐπιτήδεια τριῶν ἡμερῶν λαβόντες· ὅσῳ δ᾽ ἂν κουφότερον συσκευαζώμεθα καὶ εὐτελέστερον, τοσούτῳ τὰς ἐπιούσας ἡμέρας ἥδιον ἂν

" si alacribus animis opem Gadatæ tulerimus, homini benè *de nobis*
" promerenti: & justè simul fecerimus, si gratiam referamus: & verò
" etiam, meâ sententiâ, rebus nostris rectè consuluerimus. Nam si nos
" palam omnibus eniti videbimur, ut eos, qui nos lædunt, lædendo
" vincamus, & benè merentes beneficiis superemus; consentaneum est,
" talibus ex causis futurum ut multi se nobis amicos adscribi velint, &
" nemo inimicum esse cupiat: sin Gadatam negligere videamur, qui-
" bus verbis, per deos *immortales*, aliis persuaserimus, ut nobis grati-
" ficentur aliquid? quî nosmet ipsos audeamus laudare? quî possit ali-
" quis nostrûm coràm intueri Gadatam, si ab eo beneficiis, tot *nempe*
" *ipsi* numero, uno ab homine, eóque tali qui sit in statu, superemur?"
In hunc modum dixit *Cyrus*: eáque consenserunt omnes acriter esse facienda.

Agite igitur, inquit, quandò hæc vobis etiam placent, relinquamus apud jumenta & vehicula, qui quàm maximè sint ad iter cum his faciendum idonei: Gobryas iis præfectus sit, eósque præcedat: est enim peritus itinerum, & ad *quævis* alia idoneus: nos, ait, cum valentissimis tum equis tum viris, trium dierum commeatu instructi, pergamus: quanto autem leviùs & viliùs nos oneraverimus, tanto sequentibus *hisce* diebus *proximis* jucundiùs

ἀριστήσομέν τε καὶ δειπνήσομεν καὶ καθευδήσομεν. Νῦν δ', ἔφη, πορευώμεθα ὧδε· Πρῶτον μὲν ἄγε σὺ Χρυσάντα τοὺς θωρακοφόρους, (ἐπεὶ ὁμαλή τε καὶ πλατεῖα ἡ ὁδός ἐστι) τοὺς ταξιάρχους ἔχων ἐν μετώπῳ πάντας· ἡ δὲ τάξις ἑκάστη ἐφ' ἑνὸς ἴτω· ἀθρόοι γὰρ ὄντες, καὶ τάχιστα καὶ ἀσφαλέστατα ἂν πορευοίμεθα. Τούτου δὲ ἕνεκα, ἔφη, τοὺς θωρακοφόρους κελεύω ἡγεῖσθαι, ὅτι τοῦτο βαρύτατόν ἐστι τοῦ στρατεύματος. Τοῦ δὲ βαρυτάτου ἡγουμένου, ἀνάγκη ῥᾳδίως ἕπεσθαι [1] πάντα τὰ θᾶττον ἰόντα· ὅταν δὲ τὸ τάχιστον ἡγῆται ἐν νυκτὶ, οὐδέν ἐστι θαυμαστὸν καὶ διασπᾶσθαι τὰ στρατεύματα· τὸ γὰρ προαχθὲν ἀποδιδράσκει. Ἐπὶ δὲ τούτοις, ἔφη, Ἀρτάβαζος τοὺς Περσῶν πελταστὰς καὶ τοξότας ἀγέτω· ἐπὶ δὲ τούτοις Ἀνδραμύας ὁ Μῆδος, τὸ Μήδων πεζικόν· ἐπὶ δὲ τούτοις, Ἔμβας τὸ Ἀρμενίων πεζικόν· ἐπὶ δὲ τούτοις, Ἀρτούχας Ὑρκανίους· ἐπὶ δὲ τούτοις, Θαμβράδας τὸ Σακῶν πεζικόν· ἐπὶ δὲ τούτοις, Δαμάτας Καδουσίους. Ἀγόντων δὲ καὶ οὗτοι πάντες, ἐν μετώπῳ μὲν τοὺς ταξιάρχους ἔχοντες, δεξιοὺς δὲ τοὺς πελταστὰς, ἀριστεροὺς δὲ τοὺς τοξότας τοῦ ἑαυτῶν πλαισίου· οὕτω γὰρ πορευόμενοι, καὶ εὐχρηστότεροι γίγνονται. Ἐπὶ δὲ τούτοις, ἔφη, οἱ σκευοφόροι πάντων ἑπέσθωσαν· οἱ δὲ ἄρχοντες αὐτῶν

& pransuri, & cœnaturi, & dormituri sumus. Nunc verò, inquit, iter hoc modo instituamus: Primùm tu Chrysanta thoracatos ducito, (quandò plana & lata via est) cohortium præfectis omnibus in fronte constitutis; & cohors quælibet ità procedito, ut singuli singulis succedant: quippe conferti, & celerrimè & tutissimè iter fecerimus. Hâc de causâ thoracatos præire jubeo, quòd exercitûs ea pars sit maximè gravis. Gravissima verò si præcant, faciliùs omnia sequantur necesse est, quæ expeditiora sunt: cùm verò pars expeditissima noctu præeat, mirum non est divelli copias: id enim quod primâ est in acie aufugit. Post hos, ait, Artabazus Persas, qui peltastæ sunt & sagittarii, ducat: post eos Andramias Medus, peditatum Medicum: post eos, peditatum Armeniorum, Embas: post eos, Artuchas Hyrcanios: post eos, Thambradas peditatum Sacarum: post eos, Damatas Cadusios. Atque omnes hi sic ducant, ut cohortium præfectos in fronte habeant, peltastas ad dextram, ad lævum agminis sui sagittarios: nam si hoc modo incedant, etiam paratiores quemlibet ad usum fuerint. Post hos, inquit, calones *cum impedimentis* omnium sequantur; eorúmque præfecti dent

1 Πάντα τὰ θᾶττον &c.] Scholii hæc sive glossæ verba, textum autem esse, πάντα τὰ βραδύτερα vel ἐλάσσονα, censuit Leunclavius. Et hoc quidem modo in edit. *Flor.* legitur. Nos MSti Bodl. Stephani, edit. *Ald. Eton.* aliarúmque fidem secuti sumus.

ἐπιμελείσθωσαν πάντων, ὅπως ἂν συνεσκευασμένοι τε ὦσι πάντα πρὶν καθεύδειν, καὶ πρωῒ σὺν τοῖς σκεύεσι παρῶσιν εἰς τὴν τεταγμένην χώραν, καὶ ὅπως κοσμίως ἕπωνται. Ἐπὶ δὲ τοῖς σκευοφόροις, ἔφη, τοὺς Πέρσας ἱππέας Μαδάτας ὁ Πέρσης ἀγέτω, ἔχων καὶ οὗτος τοὺς ἑκατοντάρχους τῶν ἱππέων ἐν μετώπῳ· ὁ δ᾽ ἑκατόνταρχος τὴν τάξιν ἀγέτω εἰς ἕνα, ὥσπερ οἱ πέζαρχοι. Ἐπὶ δὲ τούτοις Ραμβάκας ὁ Μῆδος ὡσαύτως τοὺς ἑαυτοῦ ἱππέας· Ἐπὶ δὲ τούτοις σὺ, ὦ Τιγράνη, τὸ σαυτοῦ ἱππικόν· καὶ οἱ ἄλλοι δ᾽ ἵππαρχοι, μεθ᾽ ὧν ἕκαστος ἀφίκετο πρὸς ἡμᾶς· [1] ἐπὶ τούτοις Σάκαι ἀγέτε· ἔσχατοι δ᾽ ὥσπερ ἦλθον Καδούσιοι ἀγόντων στράτευμα· [2] σὺ δὲ ὁ ἄγων αὐτοὺς ἐπιμελοῦ, τὸ νῦν εἶναι, πάντων τῶν ὄπισθεν, καὶ μηδένα ἔα ὕστερον τῶν σῶν ἱππέων γίγνεσθαι. Ἐπιμελεῖσθε δὲ τοῦ σιωπῇ πορεύεσθαι οἵ τε ἄρχοντες καὶ πάντες οἱ σωφρονοῦντες· διὰ γὰρ τῶν ὤτων ἐν τῇ νυκτὶ ἀνάγκη μᾶλλον ἢ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ἕκαστα καὶ αἰσθάνεσθαι καὶ πράττεσθαι· καὶ τὸ ταραχθῆναι δ᾽ ἐν νυκτὶ πολὺ μεῖζόν ἐστι πρᾶγμα ἢ ἐν τῇ ἡμέρᾳ, καὶ δυσκαταστατώτερον· οὗ ἕνεκα ἥ τε σιωπὴ ἀσκητέα, καὶ ἡ τάξις διαφυλακτέα. Τὰς δὲ νυκτερινὰς,

operam ut omnes vaſa omnia ſarcináſque colligant priùs & componant, quàm ſomnum capiant, ac manè cum impedimentis ad locum conſtitutum adſint, & compoſitè ſequantur. Poſt calones, inquit, Perſas equites Madatas Perſa ducat, & is etiam centuriones equitum in fronte habeat: centurio autem *quilibet* cohortem ducat ſingillatim, perinde atque peditum præfecti *faciunt*. Poſt hos Rambacas Medus equites itidem ſuos; & poſt eos, tu, Tigranes, tuas equeſtres copias: & *deinde* reliqui etiam equitum præfecti *ducant eos*, cum quibus ad nos quiſque venit: poſt hos vos, Sacæ, ducite: ultimi quemadmodùm venerunt, ità etiam copias ducant, Caduſii; túque eorum ductor ſtudioſè curam gerito, in hoc quidem tempore, omnium qui poſtremo ſunt in agmine, neque permittito ut quiſquam tuos ſequatur equites. Date verò etiam operam vos præfecti, & omnes qui ſapitis, ut cum ſilentio progrediamini: quippe noctu magis auribus quàm oculis ſingula tum percipi tum agi oportet: quin & multò majoris res eſt negotii ſedatúque difficilior, ſi noctu perturbatio indicat, quàm interdiu: quapropter & ſilentium teneri, & ordines ſervari neceſſe eſt. Nocturnæ verò excubiæ,

1 Ἐπὶ τούτοις Σάκαι &c.] Tum ex MSti Bodl. editioniſque *Eton.* fide, tum ex admonitu Stephani ſic reſcripſimus: cùm priùs in omnibus ferè editis legeretur, ἐπὶ τούτοις καὶ ἀγέτε. Leunclavius ex libro Budenſi aliam lectionem adfert probátque; nimirum hanc: ἐπὶ δὲ τούτοις Σάκαι ἀγέτωσαν. At illud ἄγετε tum cæterorum librorum tum verſionum vetuſtarum auctoritate ſtabilitum eſt.

2 Σὺ δὲ ἄγων &c.] Edit. *Flor.* & *Ald.* exhibent——Καδούσιοι ἰόντων. ἀλκεῦνα. σὺ δὲ &c. ut ſit Ἀλκεῦνα, σὺ δὲ &c. pro σὺ δὲ, ὦ Ἀλκεῦνα, &c. Sed nos MStum Bodl. edit. *Eton.* & Stephanum, qui receptam probat ſcripturam, ſequi maluimus.

ἔφη, φυλακὰς, ὅταν μέλλητε νυκτὸς ἐξαναστήσεσθαι, αἰεὶ χρὴ ὡς βραχυτάτας καὶ ὡς πλείστας ποιεῖσθαι, ὡς μηδένα ἡ ἐν τῇ φυλακῇ ἀγρυπνία πολλὴ οὖσα λυμαίνηται ἐν τῇ πορείᾳ· ἡνίκα δ' ἂν ὥρα ᾖ πορεύεσθαι, σημαίνειν τῷ κέρατι. Ὑμεῖς δὲ ἔχοντες ἃ δεῖ ἕκαστον, πάρεστε εἰς τὴν ἐπὶ Βαβυλῶνος ὁδόν· [1] ὁ δὲ ὁρμώμενος, ἀεὶ τῷ κατ' οὐρὰν παρεγγυάτω ἕπεσθαι.

Ἐκ τούτου δὴ ᾤχοντο ἐπὶ τὰς σκηνὰς, καὶ ἅμα ἀπιόντες διελέγοντο πρὸς ἀλλήλους, [2] ὡς μνημονικὸς ὁ Κῦρος, ὁπόσοις συνέταττε, πῶς ὀνομάζων ἐνετέλλετο. Ὁ δὲ Κῦρος ἐπιμελείᾳ τοῦτο ἐποίει· πάνυ γὰρ αὐτῷ θαυμαστὸν ἐδόκει εἶναι, εἰ οἱ μὲν βάναυσοι ἴσασι τῆς ἑαυτοῦ τέχνης ἕκαστος τῶν ἐργαλείων τὰ ὀνόματα, καὶ ἰατρὸς δὲ οἶδε καὶ τῶν ὀργάνων καὶ τῶν φαρμάκων οἷς χρῆται πάντων τὰ ὀνόματα·

inquit, quoties noctu castra vobis erunt movenda, semper quàm brevissimæ constituendæ sunt & frequentes; nè cui vigiliæ in excubiis, si diuturniores sint, in itinere noceant; cùm autem proficiscendi tempus erit, cornu signum est dandum. Vos *denique* rebus iis, quas quemque habere oportet, instructi, ad viam Babylonem versùs *ineundam* adeste: quisquis autem progredi cœperit, semper à tergo *iter facientem* ad sequendum hortetur.

Secundùm hæc ibant ad tabernacula, & iter eundum colloquebantur inter se, quantum memoriâ valeret Cyrus, quàm multos *ad officii munera* instrueret, quo modo nominatim adpellatis *suis* præciperet. At Cyrus hoc studiosè faciebat: nam ei perquàm mirum videbatur, eorum qui sordidas exercent artes, tenere suæ quemque artis instrumentorum adpellationes, & medico quoque tum instrumentorum tum medicamentorum omnium quibus utitur, nota esse nomina;

1 Ὁ δὲ ὁρμώμενος &c.] Editio *Flor.* dat, Ὁ δὲ ὁρμώμενος αἰεὶ τῷ κατ' οὐρὰν ἐγγυάτω (mendosè, proculdubiò, pro ἐγγυάτω) ἑπέσθω. Quam lectionem, in libro Budensi repertam, sequitur Camerarius. At scripturam eam, quam secuti sumus, MS. Bodl. edit. *Ald.* *Steph.* *Eton.* aliæque repræsentant: nisi quod in *Aldinâ* vocula δὴ post ἕπεσθαι legatur.

2 Ὡς μνημονικὸς ὁ &c.] In hujus loci explicatione se haud parum exercuerunt interpretes: dum alii alium horum verborum, ὁπόσοις συνέταττε, πῶς ὀνομάζων ἐνετέλλετο, structuram sequendam putârunt. Camerarius ità vertit, *si quid cùm aliquibus esset constituendum, quàm præclarè mandaret, nomina commemorans.* Leunclavius, *si quid cùm aliquibus esset constituendum, quo modo nominatim adpellatis suis præciperet.* Philelphus, *quot instruxit! quo modo nominatim præcepit!* Gabrielius, *quàm multos uno tempore instruxit; ut singulis singula mandavit, hisque nomine appellatis.* Ego autem Stephano adsentior; qui non hæc tantùm verba, ὁπόσοις συνέταττε, πῶς ὀνομάζων ἐνετέλλετο, sed illa etiam, ὡς μνημονικὸς ὁ Κῦρος, sub uno membro includenda putat: ut dicatur (verba sunt Stephani) Cyrus valere memoriâ, & quâ in re id ostenderit, adjiciatur: perinde ac si diceretur, Quomodo Cyrus se valere memoriâ ostendisset, cùm singulos, quibus inter instruendum mandata dabat, nomine suo vocaret. Quamvis autem (*pergit Stephanus*) ὁπόσους συνέταττε aptius esset, ità accipiendo hoc verbum, tamen & dativus ferri posse videtur: ut perinde sit ac si diceretur, πῶς ὀνομάζων ἐνετέλλετο ὁπόσους συνέταττε, & resolveretur ὁπόσοις in ἐκείνοις ὁπόσους.

[1] ὁ δὲ στρατηγὸς οὕτως ἠλίθιος ἔσοιτο, ὥστε οὐκ εἰδέναι τῶν ὑφ' αὐτὸν ἡγεμόνων τὰ ὀνόματα, οἷς ἀνάγκη ἐστὶν αὐτῷ ὀργάνοις χρῆσθαι, καὶ ὅταν προκαταλαβεῖν τι βούληται, καὶ ὅταν φυλάξαι, καὶ ὅταν θαῤῥῦναι, καὶ ὅταν φοβῆσαι. Καὶ ὅταν τιμῆσαι δέ ποτέ τινα βούλοιτο, πρέπον αὐτῷ ἐδόκει εἶναι ὀνομαστὶ προσαγορεύειν. Ἐδόκουν δὲ αὐτῷ οἱ γιγνώσκεσθαι δοκοῦντες ὑπὸ τοῦ ἄρχοντος καὶ τοῦ καλόν τι [2] ποιοῦντες ὁρᾶσθαι μᾶλλον ὀρέγεσθαι, καὶ τοῦ αἰσχρόν τι ποιεῖν μᾶλλον προθυμεῖσθαι ἀπέχεσθαι. [3] Ἠλίθιον δὲ καὶ τοῦτο αὐτῷ ἐδόκει εἶναι, τὸ, ὁπότε βούλοιτό τι πραχθῆναι, οὕτω προστάττειν, ὥσπερ ἐν οἴκῳ ἔνιοι προστάττουσι δεσπόται, Ἴτω τις ἐφ' ὕδωρ, Ξύλα τις σχισάτω· οὕτω γὰρ προσταττομένων, εἰς ἀλλήλους τε ὁρᾶν ἅπαντες ἐδόκουν αὐτῷ, καὶ οὐδεὶς περαίνειν τὸ προσαχθέν· καὶ πάντες ἐν αἰτίᾳ εἶναι, καὶ οὐδείς· τῇ αἰτίᾳ οὔτε αἰσχύνεσθαι, οὔτε φοβεῖσθαι [4] ὅμως, διὰ τὸ σὺν πολλοῖς αἰτίαν ἔχειν· διὰ ταῦτα δὴ αὐτὸς

imperatorem verò tam stolidum esse, ut ducum sub se nomina ignoraret, quibus ei tanquam instrumentis necessariò esset utendum, & cùm quid occupare, & cùm custodire, & cùm *aliquibus* animos addere, & cùm terrere vellet. Quinetiam si quem honore adficere aliquando vellet, ei decorum esse videbatur, ut nominatim *hunc* compellaret. Prætereà existimabat, eos, qui se principi notos esse arbitrarentur, tum magìs expetere, ut præclarum aliquid gerentes conspicerentur, tum studiosè magìs curare, ut ab omni se turpi facinore abstinerent. Hoc ei quoque stolidum esse videbatur, *imperatorem*, cùm aliquid geri vellet, ità præcipere, quemadmodùm domini quidam domi *suæ* imperant, Eat aliquis ad aquam, ligna quis findat: nam cùm hoc modo *negotium aliquod famulis* mandatum est, mutuò se respicere putabat omnes neminémque imperata facere; & omnes in culpâ esse, neque tamen quenquam vel ob culpam pudore adfici, vel sibi metuere, quòd ea cum multis ipsi communis esset: his de causis cùm

1 Ὁ δὲ στρατηγὸς &c.] Leunclavius scribit, ὁ κ. στρατηγὸς pessimè, invitísque libris, quos videre licuit omnibus. Ex hoc autem loco constat, quàm temerè minúsque exploratè *Plinius*, N. H. l. 7. c. 24. *Valer. Max.* l. 8. c. 7. alii que Latini scriptores tradiderunt, Cyrum omnium in exercitu suo militum edidicisse nomina, virúmque adeò quemque ἐξονομακλήδην ab eo compellatum fuisse. Xenophon enim, à quo illi vel uno, vel præcipuè, (ut ante nos eruditissimus *Harduinus* ad appellatum modò *Plinii* locum observavit) quæ de Cyro dicebant, accipere potuerunt, istud tam incredibile non dicit: sed tantùm eum tenuisse nomina τῶν ὑφ' αὐτὸν ἡγεμόνων, Præfectorum militiæ, qui sub ipso ducebant ordines; quod ut in Imperatore laudabile est, ità non excedit fidem. Fieri autem potest, ut Latinorum aliquis, qui locum hunc Xenophontis malè accepisset, alios posteà auctoritate suâ in errorem induxerit.

2 Ποιοῦντες] Ità rescripsimus admonitu MS. Bodl. Stephani, Leunclavii, ipsiúsque adeò orationis Xenophonteæ. Quare istas nil moramur editiones, in quibus legitur ποιοῦντος.

3 Ἠλίθιον δὲ καὶ] Edit. *Flor.* & *Ald.* voculam ultimam non agnoscunt: nos MSti Bodl. editionis *Eton.* aliarúmque auctoritate nixi intrepidè eam admisimus.

4 Ὅμως] Veram hanc lectionem esse putat Stephanus: cui libens adsentior. Priùs legebatur ὁμοίως.

πάντας ὠνόμαζεν, ὁπότε προστάττοι. Καὶ ὁ Κῦρος μὲν δὴ οὕτω περὶ τούτων ἐγίγνωσκεν.

Οἱ δὲ στρατιῶται τότε μὲν δειπνήσαντες, καὶ φυλακὰς καταστησάμενοι, καὶ συσκευασάμενοι πάντα ἃ ἔδει, ἐκοιμήθησαν. Ἡνίκα δ' ἦν ἐν μέσῳ νυκτῶν, ἐσήμαινε τῷ κέρατι. Κῦρος δ' εἰπὼν τῷ Χρυσάντᾳ ὅτι ἐπὶ τῇ ὁδῷ ἐπιμένοι δὴ [1] ἐν τῷ πρόσθεν τοῦ στρατεύματος, ἐξῄει λαβὼν τοὺς ἀμφ' αὐτὸν ὑπηρέτας· βραχεῖ δὲ χρόνῳ ὕστερον παρῆν Χρυσάντας ἄγων τοὺς θωρακοφόρους. Τούτῳ μὲν οὖν ὁ Κῦρος δοὺς ἡγεμόνας τῆς ὁδοῦ, πορεύεσθαι ἐκέλευεν ἡσύχως, ἕως ἄγγελος ἔλθοι, [2] ὅτι ἐν ὁδῷ πάντες εἴησαν· αὐτὸς δὲ ἑστηκὼς ἐν τῷ αὐτῷ τὸν μὲν προσιόντα παρέπεμπε ἐν τάξει, ἐπὶ δὲ τὸν ὑστερίζοντα ἔπεμπε καλῶν. Ἐπεὶ δὲ πάντες ἐν ὁδῷ ἦσαν, πρὸς μὲν Χρυσάνταν ἱππέας ἔπεμψεν, [3] ἐροῦντας ὅτι,

aliquid imperaret, nominatim adpellabat omnes. Atque hæc Cyri erat de his ſententia:

Milites verò tum cœnati, locatis excubiis, & neceſſariis rebus omnibus collectis *compoſitiſque*, quieti ſe dederunt. Nocte autem mediâ, ſignum cornu datum eſt. Cúmque Cyrus Chryſantæ dixiſſet, illum in itinere manſurum ante exercitum, ſecum ſumptis qui circa eum erant miniſtris, egrediebatur; & paulò poſt aderat Chryſantas, thoracatos ducens. Huic itaque Cyrus datis ducibus itineris, ſenſim ut procederet, præcepit, donec nuntius adeſſet, in viâ omnes eſſe: ipſe autem eodem in loco conſiſtens, quemlibet advenientem ordine progredi jubebat, cunctantem verò miſſis nuntiis arceſſebat. Cúmque omnes eſſent in itinere, ad Chryſantam miſit equites, qui dicerent,

1 Ἐν τῷ πρόσθεν &c.] In editione *Eton.* aliiſque recentioribus deſunt voculæ ἐν τῷ. Quas tamen retinere non dubitavimus, cùm & in MSto Bodl. & libris editis vetuſtis optimiſque legantur.

2 Ὅτι ἐν ὁδῷ &c.] Ità reſtituimus admonitu marginalis ſcripturæ MSti Bodl. editionis *Florent.* Stephani, Camerarii & Gabrielii: nam ille locum hùnc ſic vertit, *juſſitque placidè pergere, donec nuntius veniſſet, in viâ eſſe jam univerſos:* hic autem ità, *præcepit ut tardè progrederetur, quoad certior fieret omnes in viâ eſſe.* In editione quidem *Florent.* deeſt illud εἴησαν, quod tamen repoſuimus partim ex conjecturâ Stephani, partim ex libris hactenus vulgatis, in quibus totus locus ſic legitur ——— ἦλθεν (ὁ γὰρ πᾶς ἐν ὁδῷ πάντες ἦσαν) αὐτὸς δὲ &c. Noſtram verò lectionem non tantùm librorum, quos modò appellavimus, conſenſus, ſed ipſa orationis ſeries conſtabilire videatur, nam paulò poſt ſequitur,—πρὸς μὲν Χρυσάνταν ἱππέας ἔπεμψεν, ἐροῦντας· ὅτι, ἐν ὁδῷ ἤδη πάντες. Addit autem & hoc Stephanus, abſimile vero non eſſe, ſcriptum fuiſſe, ἕως ἄγγελος ἔλθοι ὅτι ἐν ὁδῷ εἴησαν· οἱ γάρ που ἐν ὁδῷ πάντες ἦσαν ut utriuſque lectionis verba locum hic habere poſſent. Conjecturam indico, de eâ judicet lector. Novum autem videri non debet, ἄγγελος ὅτι pro ἀγγέλλων εἰς ὅτι &c. Eadem enim iſta ferè locutio eſt, quæ ſupra paulò occurrit,——— καὶ λέγει ὅτι ἥκουσιν αὐτῷ ἄγγελοι ὡς ὁ Ἀσσύριος &c.

3 Ἐροῦντας ὅτι &c.] Stephanum ad hunc locum libenter audio, qui illud ὅτι hic, ſicut pleriſque locis, (vide p. 256.) παρέλκειν ſibi perſuaſit, & poſt ipſum ponendam hypoſtigmen, ut Ἐν ὁδῷ initium ſit orationis;

4

Ἐν ὁδῷ ἤδη πάντες· ἄγε δὴ οὖν θᾶσσον. Αὐτὸς δὲ παρελαύνων τὸν ἵππον εἰς τὸ πρόσθεν, [1] ἥσυχος κατεθεᾶτο τὰς τάξεις· καὶ οὓς μὲν ἴδοι εὐτάκτως καὶ σιωπῇ ἰόντας, προσελαύνων αὐτοῖς, οἵτινες εἶεν ἠρώτα, καὶ ἐπεὶ πύθοιτο, ἐπῄνει· εἰ δὲ τινας θορυβουμένους αἴσθοιτο, τὸ αἴτιον τούτου σκοπῶν, κατασβεννύναι τὴν ταραχὴν ἐπειρᾶτο.

Ἓν μόνον [2] παραλέλειπτο τῆς ἐν νυκτὶ ἐπιμελείας αὐτοῦ, ὅτι πρὸ παντὸς τοῦ στρατοπέδου πεζοὺς εὐζώνους οὐ πολλοὺς προέπεμπεν, ἐφορωμένους ὑπὸ Χρυσάντα, καὶ ἐφορῶντας αὐτόν, ὡς ὠτακουστοῦντες, καὶ εἴπως ἄλλως δύναιντο αἰσθάνεσθαί τι, σημαίνοιεν τῷ Χρυσάντᾳ ὅ,τι καιρὸς δοκοίη εἶναι· ἄρχων δὲ [3] καὶ ἐπὶ τούτοις ἦν, ὃς καὶ τούτους ἐκόσμει· καὶ τὸ ἄξιον μὲν λόγου ἐσήμαινε, τὸ δὲ μή, οὐκ ἠνώχλει λέγων. Τὴν μὲν δὴ νύκτα οὕτως ἐπορεύοντο· ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἐγένετο, τοὺς μὲν τῶν Καδουσίων ἱππέας, ὅτι αὐτῶν καὶ οἱ πεζοὶ ἔσχατοι

Omnes jam in viâ sunt; quare celeriùs ducito. Ipse profectus equo ad partem anteriorem, tacitus ordines inspectabat; & quos compositè & cum silentio videbat incedere, ad eos adequitans, quinam essent interrogabat; & cùm cognovisset, *eos* collaudabat: sin quosdam tumultuari animadverteret, compertâ causâ, motum sedare nitebatur.

Unum modò curæ ejus nocturnæ *exemplum* exponendum restat, quod ante copias universas pedites *quosdam* expeditos *eósque* non multos præmisit, qui conspicerentur à Chrysantâ, & eum conspicerent, ut auribus captando, & alio quodam modo si persentiscere aliquid possent, Chrysantæ significarent, quidquid opportunum esse videretur: *suus* autem & his erat præfectus, hos qui instruebat: & si quid esset narratu dignum, significabat; sin autem, indicando minimè molestus erat. Et *hâc* quidem nocte iter hoc modo fecerunt: cùm verò illuxisset, quosdam Cadusiorum equites, propterea quod eorum pedites ultimi

orationis: hoc modo, ——— ἐφώνει ὅτι, Ἐν ὁδῷ ἤδη πάντες. ἄγε δὴ οὖν θᾶσσον. Hoc autem cùm ab interpretibus non animadverteretur, coacti fuerunt illa etiam verba ἄγε δὴ οὖν θᾶσσον, ità reddere quasi obliquæ orationis formâ dictum esset, ἄγειν οὖν δεῖν θᾶσσον.

1 Ἥσυχος] Conjicit Stephanus scribendum esse, ἡσύχως. At novum non est adjectivum seu participium adverbii vice fungi; sic, ἄσμενοι πολλοὶ προσεχώρησαν, pro ἀσμένως, l. 4. p. 234. Exemplum si quod aliud desideres, adi *Herodot.* l. 1. c. 98. Malè itaque in quibusdam exemplaribus N. T. αἰφνιδίως, scribitur Luc. xxi. 34. pro αἰφνίδιος.

2 Παραλέλειπτο] Sic in editis ad hunc diem libris scribitur. Legit autem ex conjecturâ *Muretus*, παραλέλειπται: eandémque lectionem ex veteri suo libro adfert, auctore Stephano, *Camerarius*; cui nonnihil favet etiam MS. Bodl. in quo reperitur παραλείπεται.

3 Ἄρχων δὲ καὶ ἐπὶ &c.] Sic MS. Bodl. & *Muretus* legendum admonent: quibus favet *Camerarius*, qui veteris libri auctoritate nitens, legit, ἄρχων δὲ καὶ ἐπὶ τούτων εἷς ἦν. Libri autem hactenùs vulgati locum hunc sic repræsentant: ἄρχων δὲ καὶ ἐπιστάτης εἷς ἦν, &c.

ἐπορεύοντο, παρὰ τούτοις κατέλιπεν, ὡς μηδ' οὗτοι ψιλοὶ ἱππέων ἴοιεν· τοὺς δ' ἄλλους εἰς τὸ πρόσθεν παρελαύνειν ἐκέλευσεν, ὅτι καὶ οἱ πολέμιοι ἐν τῷ πρόσθεν ἦσαν· ὅπως εἴ τι που ἐναντίον αὐτῷ ὑπαντῴη, ὑφ' αὑτῷ ἔχων ἐν τάξει τὴν ἰσχὺν μάχοιτο· εἴτε τι που φεῦγον ὀφθείη, ὅπως ἐξ ἑτοιμοτάτου διώκοι. Ἦσαν δὲ αὐτῷ αἰεὶ τεταγμένοι, εἰ δέοι διώκειν, οὕς τε διώκειν δέοι, καὶ οὓς παρ' ἑαυτῷ μένειν· πᾶσαν δὲ τὴν τάξιν [1] λυθῆναι οὐδέποτε εἴα. Κῦρος μὲν δὴ οὕτως ἦγε τὸ στράτευμα· οὐ μέντοι αὐτός γε μιᾷ χώρᾳ ἐχρῆτο, ἀλλ' ἄλλοτε ἀλλαχῆ περιελαύνων ἐφεώρα τε καὶ ἐπεμελεῖτο εἴ του δέοιντο. Οἱ μὲν δὴ ἀμφὶ Κῦρον οὕτως ἐπορεύοντο.

Ἐκ δὲ τοῦ Γαδάτα ἱππικοῦ τῶν δυνατῶν τις ἀνδρῶν, ἐπεὶ ἑώρα αὐτὸν ἀφεστηκότα ἀπὸ τοῦ Ἀσσυρίου, [2] ἐνόμισεν, εἴ τι οὗτος πάθοι, αὐτὸς ἂν λαβεῖν παρὰ τοῦ Ἀσσυρίου πάντα τὰ Γαδάτα· οὕτω δὴ πέμπει τινὰ τῶν ἑαυτοῦ πιστῶν πρὸς τὸν Ἀσσύριον, καὶ κελεύει τὸν ἰόντα, εἰ καταλάβοι ἤδη ἐν τῇ Γαδάτα χώρᾳ τὸ Ἀσσύριον στράτευμα, λέγειν τῷ Ἀσσυρίῳ ὅτι, εἰ βούλοιτο ἐνεδρεῦσαι, λάβοι ἂν τὸν Γαδάταν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. Δηλοῦν δὲ ἐνετέλλετο ὅσην τε εἶχε

pergerent, apud eosdem reliquit, nè ab equitibus hi nudi progrederentur: reliquos in anteriorem partem provehi jussit, quod & hostes in eâ essent parte: ut si quid uspiam ei se opponeret, cum instructo suo robore dimicaret: sive aliqui conspecti essent, qui fugerent, ut quàm expeditissimè persequeretur. Erant etiam apud eum semper instructi, si persequendum esset, qui persequi deberent, & qui apud eum manere: universos autem ordines dissolvi nunquam patiebatur. Hoc modo Cyrus exercitum ducebat: neque tamen ipse uno tantùm loco utebatur, sed aliàs alibi circumvectus inspectabat, ac si quo *suis* esset opus, *id* curabat. Atque ità quidem exercitus Cyri pergebat.

In equitatu verò Gadatæ quidam ex potentibus viris, cùm eum ab Assyrio defecisse videbat, arbitrabatur se, si quid illi accidisset, omnia quæ possideret Gadatas ab Assyrio impetraturum; itaque quendam de iis qui sibi fidi erant ad Assyrium mittit, & eunti mandat, ut, si jam in agro Gadatæ Assyriorum copias offenderet, diceret Assyrio, posse ab eo & Gadatam & qui essent cum illo capi, si *quidem* insidias *illi* tendere vellet. Præterea indicare jussit, quem copiarum numerum

1 Λυθῆναι] Editio *Florent.* habet γυθῆναι, quod in margine expressit reddiditque Leunclavius. Verùm ea, quæ vulgatis libris continetur lectio, non ope tantùm MSti Bodl. sed editorum omnium, probatioris notæ, librorum consensu constabilitur.

2 Ἐνόμισεν, εἴ τι] In edit. *Ald.* & *Florent.* ἐνόμισεν ὅτι εἴ τι &c. legitur; vacante scilicet, uti fit, ὅτι ante λάβοι: cum alioqui dicendum fuisset ὅτι λήψεται vel λήψοιτο. Ista quidem particula ὅτι nec in MSto Bodl. nec in libris, optimæ notæ, editis exstat: sed sublatam ab aliquo qui pleonasmum ejus supra, p. 256. notatum, cognitum non haberet, non immeritò suspicatur Stephanus, *Append.* de *Dial. Atticâ* p. 77.

δύναμιν ὁ Γαδάτας, καὶ ὅτι Κῦρος οὐ συνείποιτο αὐτῷ· καὶ τὴν ὁδὸν ᾗ μέλλει προσιέναι ἐδήλωσε. Προσεπέστειλε δὲ καὶ τοῖς αὐτοῦ οἰκέταις, ὡς πιστεύοιτο μᾶλλον, καὶ τὸ τεῖχος, ὃ ἐτύγχανεν αὐτὸς ἔχων ἐν τῇ Γαδάτα χώρᾳ, παραδοῦναι τῷ Ἀσσυρίῳ, καὶ τὰ ἐνόντα· ἥξειν δὲ καὶ αὐτὸς ἔφη, εἰ μὲν δύναιτο, ἀποκτείνας Γαδάταν, εἰ δὲ μὴ, ὡς σὺν τῷ Ἀσσυρίῳ τολοιπὸν ἐσόμενος. Ἐπεὶ δὲ ὁ ἐπὶ ταῦτα ταχθεὶς ἐλαύνων ὡς δυνατὸν ἦν τάχιστα ἀφικνεῖται πρὸς τὸν Ἀσσύριον, καὶ ἐδήλωσεν ἐφ᾽ ἃ ἥκοι· ἀκούσας ἐκεῖνος τό, τε χωρίον εὐθὺς καταλαμβάνει, καὶ πολλὴν ἵππον ἔχων καὶ ἅρματα ἐνήδρευεν ἐν κώμαις ἀθρόαις. Ο δὲ Γαδάτας ὡς ἐγγὺς ἦν τούτων τῶν κωμῶν, πέμπει τινὰς προερευνησομένους. Ο δὲ Ἀσσύριος ὡς ἔγνω προσιόντας τοὺς διερευνήσοντας, φεύγειν κελεύει ἅρματα ἐξαναστάντα δύο ἢ τρία [1] καὶ ἵππους ὀλίγους, ὡς δὴ φοβηθέντας καὶ ὀλίγους ὄντας. Οἱ δὲ διερευνηταὶ ὡς εἶδον ταῦτα, αὐτοί τε ἐδίωκον, καὶ τῷ Γαδάτᾳ κατέσειον. Καὶ ὃς ἐξαπατηθεὶς διώκει ἀνὰ κράτος. Οἱ δὲ Ἀσσύριοι, ὡς ἐδόκει ἁλώσιμος εἶναι ὁ Γαδάτας, εὐθέως ἀνίστανται ἐκ τῆς ἐνέδρας. Καὶ οἱ μὲν ἀμφὶ Γαδάταν ἰδόντες, ὥσπερ εἰκὸς, ἔφευγον· οἱ δ᾽ αὖ, ὥσπερ εἰκὸς, ἐδίωκον.

Gadatas duceret, quódque Cyrus eum non comitaretur; viam quoque quâ accessurus esset indicavit. Dedit etiam famulis suis mandata, quo fidei plus haberetur ei, ut castellum, quod in agro Gadatæ possidebat, Assyrio cum universis in eo rebus traderent: se venturum quoque aiebat, occiso Gadatâ, si quidem posset; sin autem, velle se tamen deinceps cum Assyrio facere. Is verò, cui datum hoc erat negotii, cùm equitando quàm fieri poterat celerrimè ad Assyrium pervenisset, & cujus rei causâ veniret, exposuisset: auditâ re, castellum ille mox occupat, & cum magno equitum numero & *multis* curribus in vicis *illic* frequentibus insidias locavit. Gadatas, cùm propè ab his vicis abesset, exploratum quosdam præmittit. Assyrius, ut exploratores advenire animadvertit, currus duos trésve, cum paucis equitibus, prodire & fugere jubet, quasi qui & territi & numero pauci essent. Hæc cùm exploratores viderent, & ipsi persequebantur, & Gadatæ signum dederunt. Is deceptus totis viribus insequitur. Assyrii cùm Gadatam capi jam posse putarent, statim ex insidiis surgunt. His Gadatæ milites conspectis, ut par erat, fugiunt: illi contra, quemadmodùm fieri solet, insequebantur.

1 Καὶ ἵππους] Stephano placet ἱππεῖς: quam lectionem interpretes omnes secutos esse dicit. Sed nil mutandum: nam ἵππος eodem planè modo in his paulò post sequentibus, Διεσπαρμένοις δὲ τοῖς ἵπποις &c. pro *equitatu*, seu *equitibus* accipitur. Eidem autem huic versui alium subesse errorem suspicatur Stephanus: ac scribendum esse, ὅτι καὶ ὀλίγοι ὄντες, aut tale quid. Nisi potiùs, *pergit Stephanus*, deest adjectivum, quod particula καὶ jungat cum ὀλίγους. Mihi verò nihil deesse videtur.

Καὶ ἐν τούτῳ ὁ ἐπιβουλεύων τῷ Γαδάτᾳ παίει αὐτόν, καὶ καιρίας μὲν πληγῆς ἁμαρτάνει, τύπτει δὲ αὐτὸν εἰς τὸν ὦμον, καὶ τιτρώσκει. Ποιήσας δὲ τοῦτο, ἐξανίσταται, ὡς σὺν τοῖς διώκουσι γένοιτο· ἐπεὶ δὲ ἐγνώσθη ὃς ἦν, ὁμοῦ δὴ σὺν Ἀσσυρίοις προθύμως ἐκτείνων τὸν ἵππον, σὺν τῷ βασιλεῖ ἐδίωκεν. Ἐνταῦθα δὴ ἡλίσκοντο μὲν δηλονότι οἱ βραδυτάτους ἵππους ἔχοντες ὑπὸ τῶν ταχίστων· [1] ἤσαν δὲ μάλα πάντες πιεζόμενοι, διὰ τὸ κατατετρῦχθαι ὑπὸ τῆς πορείας, οἱ τοῦ Γαδάτα ἱππεῖς· καθορῶσι δὲ τὸν Κῦρον προσιόντα σὺν τῷ στρατεύματι· δοκεῖν δὲ χρὴ ἀσμένως καὶ ἡδέως, ὥσπερ εἰς λιμένα ἐκ χειμῶνος, προσφέρεσθαι αὐτούς. Ὁ δὲ Κῦρος τὸ μὲν πρῶτον ἐθαύμασεν, ὡς δ' ἔγνω τὸ πρᾶγμα, [2] ἔς τε μὲν πάντες ἀντίοι ἤλαυνον, ἀντίος καὶ αὐτὸς ἦγεν ἐν τάξει τὴν στρατιάν· ὡς δὲ γνόντες οἱ πολέμιοι τὸ ὄν, ἐτράποντο εἰς φυγήν, ἐνταῦθα δὴ ὁ Κῦρος ἐκέλευσε διώκειν τοὺς πρὸς τοῦτο τεταγμένους, αὐτὸς δὲ εἵπετο σὺν τοῖς ἄλλοις ὡς ᾤετο συμφέρειν. Ἔνθα δὴ καὶ ἅρματα ἡλίσκετο, ἔνια μὲν καὶ ἐκπιπτόντων τῶν ἡνιόχων, τῶν μὲν ἐν τῇ ἀναστροφῇ, τῶν δὲ καὶ ἄλλως· ἔνια δὲ καὶ περιτεμνόμενα ὑπὸ τῶν ἱππέων ἡλίσκετο.

Atque hìc Gadatæ is qui struxerat insidias eum ferit, & à vulnere quidem letali aberrat; sed icto *tamen* humero, vulnus ei inflixit. Hoc cùm patrásset, discedit, ut persequentibus se conjungeret: agnitus autem quis esset, alacriter unà cum Assyriis equo concitato, regem in persequendo juvat. Atque hìc quidem illi scilicet quibus erant equi tardissimi ab iis capiebantur, qui velocissimos haberent: cúmque jam equites Gadatæ omnes valdè premerentur, quòd itinere confecti essent, Cyrum cum exercitu advenientem conspiciunt: credíque adeò par est eos *tunc* tanquam in portum ex tempestate cum gaudio voluptatéque adpulisse. Cyro primùm res admirationi erat, verùm ubi quid ageretur animadvertit, quamdiu quidem omnes adversi ferebantur, & ipse copias instructas in eos ducebat: cùm autem hostes eo, quod erat, cognito, in fugam versi sunt, ibi tum Cyrus illos, quibus hoc negotii dederat, persequi jussit, & ipse cum cæteris subsequebatur, prout expedire putabat. Ibi verò & currus capti sunt, de quorum nonnullis aurigæ delabebantur, partim dum converterentur, partim aliis modis; aliqui etiam in potestatem ab equitibus intercepti venêre.

1 Ἦσαν δὲ &c.] Ità libri hactenùs editi; nisi quòd *Ald.* & *Florent.* καταπεπτῶσθαι pro καταπετρῦχθαι perperam exhibeant. Mihi verò in primis placet MSti Bodl. lectio; in quo, sublatâ particulâ δὲ post καθορῶσι, & continuatâ oratione, sic legitur: ἤδη δὲ μάλα πάντες πιεζόμενοι, διὰ τὸ καταπετρῦχθαι ὑπὸ τῆς πορείας, οἱ τοῦ Γαδάτα ἱππεῖς καθορῶσι τὸν Κῦρον &c.

2 Ἔς τε μὲν πάντες &c.] Leunclavius paulò aliter, ἔς τε μὲν πάντες ἐναντίοι ἤλαυνον, ἐναντίος καὶ &c. Nos edit. *Stephan.* *Eton.* *Ald.* *Florent.* secuti sumus. MS. quidem Bodl. habet: ὡς πάντες ἐναντίοι ἤλαυνον, ἐναντίος καὶ &c. At in orâ eam, quam damus, lectionem exhibet.

Καὶ ἀποκτείνουσιν ἄλλους τε πολλοὺς καὶ τὸν παίσαντα τὸν Γαδάταν. Τῶν μέντοι πεζῶν Ἀσσυρίων, οἳ ἔτυχον τὸ Γαδάτα χωρίον πολιορκοῦντες, οἱ μὲν εἰς τὸ τεῖχος καταφυγὸν τὸ ἀπὸ Γαδάτα ἀποστὰν, οἱ δὲ, [1] φθάσαντες εἰς πόλιν τινὰ τοῦ Ἀσσυρίου μεγάλην· ἔνθα καὶ αὐτὸς σὺν τοῖς ἅρμασι καὶ τοῖς ἵπποις κατέφευγεν ὁ Ἀσσύριος.

Κῦρος μὲν δὴ διαπραξάμενος ταῦτα ἐπαναχωρεῖ εἰς τὴν Γαδάτα χώραν· καὶ προστάξας οἷς ἔδει ἀμφὶ τὰ αἰχμάλωτα ἔχειν, εὐθὺς ἐπορεύετο ὡς ἐπισκέψαιτο τὸν Γαδάταν ὅπως ἔχει ἐκ τοῦ τραύματος. Πορευομένῳ δ' αὐτῷ ἤδη ὁ Γαδάτας ἐπιδεδεμένος τὸ τραῦμα ἀπήντα. Ἰδὼν δὲ ὁ Κῦρος αὐτὸν ἥσθη τε καὶ εἶπεν, Ἐγὼ πρὸς σὲ ᾖα ἐπισκεψόμενος πῶς ἔχεις. Ἐγὼ δὲ, εἶπεν ὁ Γαδάτας, ναὶ μὰ τοὺς θεοὺς, σὲ ἐπαναθεασόμενος ᾖα ὁποῖός τις ποτὲ φαίνῃ ἰδεῖν, ὁ τοιαύτην ψυχὴν ἔχων· ὅστις οὔτ' οἶδ' ἐγὼ ὅτι νῦν μου δεόμενος, οὔτε μὴν ὑποσχόμενός γέ μοι ταῦτα πράξειν, οὔτε μὴν εὖ πεπονθὼς ὑπ' ἐμοῦ (εἴς γε τὸ ἴδιον) οὐδ' ὁτιοῦν, ἀλλ' ὅτι τοὺς φίλους σοι ἔδοξά τι ὀνῆσαι, οὕτως ἐμοὶ προθύμως ἐβοήθησας, ὡς νῦν τὸ μὲν ἐπ' ἐμοὶ [2] οἴχομαι, τὸ δ' ἐπὶ σοὶ

Interficiunt etiam cùm alios multos, tum illum ipsum qui Gadatam vulnerârat. Pedites verò Assyrii, qui tunc fortè Gadatæ castellum obsidebant, partim in illam munitionem, quæ à Gadatâ defecerat, fugâ se recipiunt; partim, antevertendo in magnam quandam Assyrii *regis* urbem *se conferunt*; in quam & ipse cum curribus & equis confugerat.

His rebus confectis, Cyrus in regionem Gadatæ recedit; & cùm eos quos oportuit captivis operam dare jussisset, confestim pergit Gadatæ visendi causâ, *cognoscendique* quo pacto se *is* ex vulnere haberet. Illi autem pergenti Gadatas obligato jam vulnere occurrit. Eum Cyrus ut vidit, gavisus est dixítque, Ad te ibam visurus quî valeres. Ego verò, inquit Gadatas, iterum te profectò spectatum veni, ut videam quæ vultûs tui, tali animo præditi *viri*, species sit; qui cùm ipse nesciam quâ nunc in re mei indigeas, nec mihi sanè hæc te facturum promiseris, nec adfectus ullo à me vel tantillo sis beneficio privatim, sed *ideò duntaxat* quòd tibi visus sum amicis aliquid utilitatis adferre, usque adeò alacriter opem tulisti, ut jam me quod adtinet, perierim; quod te,

1 Φθάσαντες &c.] Stephano adsentior, qui repetendum esse ἀπὸ τοῦ κοινοῦ verbum κατέφυγον putat; alioqui videri posset dicendum fuisse ἔφθασαν.

2 Οἴχομαι] De quo verbo sic *Eustath.* ad Il. α'. p. 119. λαμβάνεται πολὺ καὶ ἐπὶ θανάτου —— ἐξ οὗ καὶ οἰχόμενος καὶ ἀποιχόμενος ὁ θανών. Soph. *Elect.* v. 145, 146.

ΗΛ. Νήπιος ὅστις τῶν οἰκτρῶς
Οἰχομένων γονέων ἐπιλάθεται.

Idem, *Ajac.* v. 1146, 1147.

Τευ.—δεινόν γ' εἶπας, εἰ καὶ ζῇ θανών.
Με. Θεὸς γάρ ἐκσώζει με, τῷδε δ' οἴχομαι.

Eadem

πίσωμαι. Οὐ μὰ τοὺς θεούς, ὦ Κῦρε, εἰ ἦν οἷος ἔφυν ἐξ ἀρχῆς, καὶ ἐπαιδοποιησάμην, οὐκ οἶδα εἰ ἐκτησάμην παῖδά ποτ' ἂν τοιοῦτον περὶ ἐμέ· ἐπεὶ ἄλλους τε οἶδα παῖδας, καὶ τοῦτον τὸν νῦν Ἀσσυρίων βασιλέα, πολὺ πλείω ἤδη τὸν αὐτοῦ πατέρα ἀνιάσαντα ἢ σὲ νῦν δύναται ἀνιᾶν. Καὶ ὁ Κῦρος πρὸς ταῦτα εἶπεν ὧδε, Ω Γαδάτα, ἦ πολὺ μεῖζον παρεῖς θαῦμα, ἐμὲ νῦν θαυμάζεις. Καὶ τί δὲ τοῦτ' ἐστίν; ἔφη ὁ Γαδάτας. Ὅτι τοσοῦτοι μὲν Περσῶν, ἔφη, ἐσπουδάσαν περὶ σέ, τοσοῦτοι δὲ Μήδων, τοσοῦτοι δὲ Ὑρκανίων· πάντες δὲ οἱ παρόντες Ἀρμενίων καὶ Σακῶν καὶ Καδουσίων. Καὶ ὁ Γαδάτας ἐπεύξατο, Ἀλλ' ὦ Ζεῦ, ἔφη, καὶ τούτοις πολλὰ ἀγαθὰ δοῖεν οἱ θεοὶ καὶ πλεῖστα τῷ αἰτίῳ τοῦ καὶ τούτους τοιούτους εἶναι. Καὶ ὅπως μέντοι οὓς ἐπαινεῖς, τούτους, ὦ Κῦρε, καὶ ξενίσωμεν καλῶς, δέχου τὰ ξένια οἷα ἐγὼ δύναμαι· ἅμα δὲ προσῆγε πάμπολλα, ὥστε καὶ θύειν τὸν βουλόμενον, καὶ ξενίζεσθαι πᾶν τὸ στράτευμα ἀξίως τῶν καλῶς πεποιημένων καὶ καλῶς συμβάντων.

ſalvus ſim. Per deos *immortales*, Cyre, etiam ſi talis eſſem qualis initio natus ſum, liberóſque procreâſſem, haud ſcio an filium ſic erga me adfectum unquam habiturus fuerim: nam & alios *aliorum* filios novi & hunc ipſum Aſſyriorum modò regem, multò plus doloris *moleſtiæque* patri ſuo adtuliſſe, quàm tibi jam adferre poſſit. Ad hæc Cyrus ſic reſpondit, Multò, Gadata, majori certè miraculo prætermiſſo, me jam admiraris. Et quidnam illud eſt? ait Gadatas. Quòd, inquit, tot Perſæ tibi navârunt operam, tot Medi, tot Hyrcanii; atque *adeò* quotquot adſunt Armenii, Sacæ, Caduſii. Et Gadatas adjecto voto, Verùm his, ait, ô Jupiter, multa dii bona largiantur, & illi qui auctor eſt ut & hi tales ſint. Ut tamen eos, quos tu, Cyre, laudas, egregiè hoſpitio excipiamus, accipe hæc munera, qualia *quidem* ipſe *dare* poſſum: ſimúlque permulta adduxit, ut & rem ſacram facere, qui vellet, poſſet, & univerſus exercitus hoſpitio exciperetur, pro dignitate illarum rerum, quæ & præclarè geſtæ erant & præclarè ſucceſſerant.

Eadem eſt ſignificatio τοῦ ὑπάγω, Matt. xxvi. 24. Operæ pretium eſt notare, quali ſtudio conſenſúque diverſæ gentes omnem in *mortis* mentione δυσφημίαν vitârunt. Hinc enim tum *Hebræi* tum *Arabes* ſuum הלך, quod propriè *abire*, *proficiſci*, &c. ſonat, ad *interitum* etiam ſignificandum adhibent, Quomodo Gen. xv. 2. uſurpatum eſſe videtur: ואנכי הולך ערירי LXX. Interp. ἐγὼ δὲ ἀπολύομαι ἄτεκνος· h. e. *moriar ſine liberis*: & Gen. xlii. 20. * ولا تهلكوا ——— h. e. & *non pereatis*. Vide Pſ. xlviii. 11. Ejuſdem *euphemiſmi* exempla ſuppeditat etiam lingua Latina: nam, *Pomp. Feſto* auctore, *abitionem* antiqui dicebant *mortem*. Rem ſcilicet ingratam mitiori viſum eſt exprimere vocabulo; atque adeò ſi quem è vitâ deceſſiſſe veteres indicarent, dicebant: *Fuit*, *Vixit*, *Abiit*.

Ὁ δὲ Καδούσιος ὀπισθοφυλάκει, καὶ οὐ μετεῖχε τῆς διώξεως. βουλόμενος δὲ καὶ αὐτὸς λαμπρόν τι ποιῆσαι, οὔτε ἀνακοινωσάμενος οὔτε εἰπὼν οὐδὲν τῷ Κύρῳ, καταθεῖ τὴν πρὸς Βαβυλῶνα χώραν. Διεσπαρμένοις δὲ τοῖς ἵπποις αὐτοῦ [1] ἀπιὼν ὁ Ἀσσύριος ἐκ τῆς ἑαυτοῦ πόλεως, οὗ δὴ κατέφυγε, συντυγχάνει μάλα δὴ συντεταγμένον ἔχων τὸ ἑαυτοῦ στράτευμα. Ὡς δ' ἔγνω μόνους εἶναι τοὺς Καδουσίους, ἐπιτίθεται, καὶ τόν τε ἄρχοντα τῶν Καδουσίων ἀποκτείνει, καὶ ἄλλους πολλούς· καὶ ἵππους δὲ πολλοὺς λαμβάνει τῶν Καδουσίων, καὶ ἣν ἄγοντες λείαν ἐτύγχανον ἀφαιρεῖται. Καὶ ὁ μὲν Ἀσσύριος διώξας ἄχρις οὗ ἀσφαλὲς ᾤετο εἶναι, ἀπετράπετο· οἱ δὲ Καδούσιοι ἐσώζοντο πρὸς τὸ στρατόπεδον ἀμφὶ δείλην οἱ πρῶτοι. Κῦρος δὲ ὡς ᾔσθετο τὸ γεγονός, ὑπήντα τε τοῖς Καδουσίοις, καὶ ὅντινα ἴδοι τετρωμένον, ἀναλαμβάνων, τοῦτον μὲν ὡς Γαδάταν ἀπέπεμπεν, ὅπως θεραπεύοιτο· τοὺς δ' ἄλλους συγκατεσκήνου καὶ ὅπως τὰ ἐπιτήδεια ἔχοιεν συνεπεμελεῖτο, παραλαμβάνων τῶν ὁμοτίμων Περσῶν συνεπιμελητάς· (ἐν γὰρ τοῖς τοιούτοις οἱ ἀγαθοὶ συνεπιπονεῖν ἐθέλουσι) καὶ ἀνιώμενος μέντοι αὐτὸς ἰσχυρῶς δῆλος ἦν· ὡς καὶ τῶν ἄλλων δειπνούντων, ἡνίκα ἤδη ὥρα ἦν, Κῦρος ἔτι σὺν

Cadusius autem extremi custos erat agminis, nec hostium persequendorum particeps: qui *tamen* cùm & ipse vellet facinus illustre quoddam edere, neque communicatâ re cum Cyro, neque ad eum delatâ, in regionem Babylonem versùs excurrit. Dispersis verò ipsius equitibus, *rex* Assyrius cùm ex urbe suâ, quò confugerat, proficisceretur, cùm instructis egregiè copiis occurrit. Cúmque solos esse hos Cadusios percepisset, impetum in eos facit, & tum Cadusiorum principem interficit, tum multos alios: quin & complures Cadusiorum equos capit, quámque illi fortè tunc agebant prædam, aufert. Et Assyrius quidem *Cadusios* eò usque persequutus, quò tutum esse putabat, reversus est: Cadusii verò primi ad castra circa vesperam salvi pervenerunt. Cyrus ubi rem, sicuti gesta fuerat, cognovit, & obviam Cadusiis prodiit, & quem vulneratum videret, *eum* recipiens, ad Gadatam mittebat, ut curaretur; cæteros in eodem tabernaculo collocabat, studioséque cum aliis *& ipse* dabat operam ut eis necessaria suppeterent, adsumtis in partem curationis *hujus* nonnullis de Persis qui ὁμότιμοι appellantur; (nam in hujusmodi rebus *viri* boni libenter operas suas conjungunt) ipse verò gravem etiam præferebat dolorem; adeò ut cœnantibus aliis, cùm jam *cœnandi* tempus erat, Cyrus etiam tum

1 Ἀπιὼν ὁ &c.] Leunclavio placuit ἐπιὼν ὁ &c. Nos lectionem damus, quam edit. *Steph. Eton. Ald. Flor.* & MS. Bodl. præ se ferunt. Quin & *Zonaras* pro nobis facit; qui *Annal.* lib. 3. c. 20. rem eandem Xenophontéis ferè verbis, utì solet, persequitur: Ἀπιὼν δὲ ὁ Ἀσσύριος ἐκ τῆς πόλεως, οὗ κατέφυγε, συντυγχάνει αὐτοῖς· &c.

τοῖς ὑπηρέταις καὶ τοῖς ἰατροῖς, οὐδένα ἑκὼν ἀτημέλητον παρέλιπεν, ἀλλ' ἢ αὐτόπτης ἐφεώρα, ἢ, εἰ μὴ αὐτὸς ἐξανύτοι, πέμπων φανερὸς ἦν τοὺς θεραπεύοντας. Καὶ τότε μὲν οὕτως ἐκοιμήθησαν· ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ κηρύξας συνιέναι τῶν μὲν ἄλλων τοὺς ἄρχοντας, τοὺς δὲ Καδουσίους πάντας, ἔλεξε τοιάδε·

" Ἄνδρες σύμμαχοι, ἀνθρώπινον μὲν τὸ γεγενημένον πάθος. " Τὸ γὰρ ἁμαρτάνειν ἀνθρώπους ὄντας, οὐδὲν, οἶμαι, θαυμαστόν. " Ἄξιοί γε μέντοι ἐσμὲν τοῦ γεγενημένου τούτου πράγματος ἀπο" λαῦσαί τι ἀγαθὸν, τὸ μαθεῖν μήποτε διασπᾶν ἀπὸ τοῦ ὅλου " δύναμιν ἀσθενεστέραν τῆς τῶν πολεμίων δυνάμεως. [1] Καὶ οὐχὶ " τοῦτ', ἔφη, λέγω, ὡς οὐ δεῖ ποτε καὶ ἐλάσσονι ἔτι μορίῳ ἰέναι " ὅπου ἂν δέῃ, ἢ νῦν ὁ Καδούσιος ᾤχετο· ἀλλ' ἤν τις [2] κοινούμενος " ὁρμᾶται τῷ ἱκανῷ βοηθῆσαι, ἔστι μὲν ἀπατηθῆναι, ἔστι δὲ τῷ " ὑπομένοντι, ἐξαπατήσαντι τοὺς πολεμίους, ἄλλοσε τρέψαι ἀπὸ " τῶν ἐξεληλυθότων· ἔστι δὲ, ἄλλα παρέχοντα πράγματα " τοῖς πολεμίοις, τοῖς φίλοις ἀσφάλειαν παρέχειν· καὶ οὕτω μὲν " οὐδ' ὁ χωρὶς ὢν ἀπέσται, ἀλλ' ἐξαρτήσεται τῆς ἰσχύος· ὁ δὲ

cum ministris ac medicis neminem suâ quidem sponte neglectum relinqueret, sed vel ipsemet suis oculis inspiciebat *omnes*, vel, ipse si hoc perficere non posset, palam mitteret qui *eorum* curam gererent. Ac tum quidem ità se quieti dederunt: primâ autem luce cùm per praecones reliquorum quidem duces, Cadusios verò universos convenire jussisset, talia quædam verba fecit:

" Humanum est, socii, *nobis* quod accidit. Nam eos, homines qui " sint, errare; minimè, meâ quidem sententiâ, mirum est. Verùm " par est fructum nos ut aliquem ex eo quod contigit capiamus, *ni-* " *mirum* utì discamus copias, hostium quæ sint copiis imbecilliores, ab " exercitu toto nunquam avellendas esse. Neque hoc dico, ait, non " debere *aliquem* etiam minori cum agmine illuc unquam proficisci " quò sit opus, quàm illud fuerit, cun quo Cadusius modò exiit: " sed si quis re cum illo communicatâ, qui satis virium ad opem " ferendam habeat, egreditur, fieri quidem posse ut decipiatur; at " *illud etiam* fieri posse, ut is qui remanet, hostes fallendo ab iis, qui " egressi sunt, avertat: quin & alia hostibus negotia facessendo, ami" cos in tuto collocare potest: atque ità *fiet, ut* nè quidem is, qui seor" sùm fuerit *à cæteris*, absit; sed ab *exercitûs* robore pendeat: qui verò

1 Καὶ οὐχὶ τοῦτ' &c.] Vocem penultimam admonitu edit. *Steph. Eton.* & *Flor.* in cæteris prætermissam, restituimus. Quam lectionem probat etiam *Muretus*.

2 Κοινούμενος] Editiones *Ald.* & *Flor.* κινούμενος perperam exhibent. *Muretus* κοινωσάμενος adfert. Sed præferenda videtur ea scriptura, quæ majorem cum κοινούμενος affinitatem habet. Itaque Stephanus & Leunclavius omninò rectè reposuerunt κοινούμενος, quod in MSto Bodl. & edit. etiam *Eton.* legitur.

" ἀπελθὼν μὴ ἀνακοινωσάμενος ὅπε ἂν ᾖ, ἐδέν τι διάφορον
" πάσχει ἢ εἰ μόνος ἐστρατεύετο. Ἀλλ' ἀντὶ μὲν τέτε, ἔφη, ἢν
" θεὸς θέλῃ, ἀμυνέμεθα τὲς πολεμίες ἐκ εἰς μακράν. Ἀλλ'
" ἐπειδὰν τάχιστα ἀριστήσητε, ἄξω ὑμᾶς ἐγὼ ἔνθα τὸ πρᾶγμα
" ἐγένετο· καὶ ἅμα μὲν θάψομεν τὲς τελευτήσαντας, ἅμα δὲ δείξο-
" μεν τοῖς πολεμίοις, ἔνθα κρατῆσαι νομίζεσιν, ἐνταῦθα ἄλλες
" αὐτῶν κρείττες, ἢν θεὸς θέλῃ· [1] καὶ ὅπως γε μηδὲ τὸ χωρίον
" ἡδέως ὁρῶσιν, ἔνθα κατέκανον ἡμῶν τὲς συμμάχες· ἢν δὲ
" μὴ ἀντεπεξίωσι, [2] καύσωμεν αὐτῶν τὰς κώμας, καὶ δῃώσωμεν
" τὴν χώραν· ἵνα μὴ ἃ ἡμᾶς ἐποίησαν ὁρῶντες εὐφραίνωνται, ἀλ-
" λὰ τὰ ἑαυτῶν κακὰ θεώμενοι ἀνιῶνται. Οἱ μὲν ἐν ἄλλοι,
" ἔφη, ἀριστᾶτε ἰόντες· ὑμεῖς δὲ, ὦ Καδέσιοι, πρῶτον μὲν
" ἀπελθόντες ἄρχοντα ὑμῶν αὐτῶν ἕλεσθε ᾗπερ ὑμῖν νόμος, ὅστις
" ὑμῶν ἐπιμελήσεται σὺν τοῖς θεοῖς καὶ σὺν ἡμῖν, ἤν τι προσ-
" δέησθε· ἐπειδὰν δὲ ἕλησθε καὶ ἀριστήσητε, πέμψατε πρὸς
" ἐμὲ τὸν αἱρεθέντα." Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἔπραξαν· ὁ δὲ Κῦρος,
ἐπειδὴ ἐξήγαγε τὸ στράτευμα, καὶ κατέστησεν εἰς τάξιν, τὸν ᾑρημένον ὑπὸ τῶν Καδεσίων, ἐκέλευσε πλησίον αὐτῦ ἄγειν τὴν τάξιν. Ὅπως,

" discesserit, neque *cum aliquo* communicaverit quò iturus sit, illi nihil
" diversi accidit, quàm si solus expeditionem susceperit. At enim pro
" *facinore* hoc, volente deo, hostes brevi ulciscemur. Sed cùm primùm
" pransi fueritis, eò vos ego ducam ubi res est gesta; simúlque mortuos
" sepeliemus, simul hostibus, si deus volet, ostendemus, illic alios ipsis
" esse potiores, ubi se superiores evasisse censent; atque etiam *efficiemus*,
" ut nè locum quidem illum libenter intueantur, nostros ubi socios in-
" teremerunt: sin adversi non prodierint, incendemus eorum vicos, a-
" grúmque populabimur; nè lætitiam ex conspectu eorum, quæ in nos
" patrârunt, capiant; sed intuentes mala propria mœrore adficiantur.
" Itaque vos, inquit, alii pransum ite: vos autem Cadusii, primùm hinc
" digressi, more vestro vobis aliquem ipsis in principem eligite, qui cum
" diis ac nobis vestri curam gerat, ubicunque opus fuerit: *hunc* ubi
" delegeritis ac pransi fueritis, delectum ad me mittite." Atque hæc
illi fecerunt: Cyrus autem postquam copias eduxisset, suúmque illi, qui à Cadusiis fuerat delectus, in acie locum tribuisset, jussit *eum* propter se

1 Καὶ ὅπως &c.] Est ἔλλειψις Ἀττική & subaudiendum videtur πράξωμεν, vel aliud verbum simile. Adverbium autem illud jam supra lib. 1. p. 25. & lib. 5. p. 260. (ubi ὅρα, σκόπει vel μελέτω σοι subintelligi oportet) & alibi passim ἐλλειπτικῶς usurpatum videre est.

2 Καύσωμεν &c.] Sic in libris hactenus vulgatis scribitur: MS. autem Bodl. repræsentat καύσομεν——καὶ δῃώσομεν, quod mihi quidem magis arridet.

ἔφη, ἣν δυνώμεθα, ἀναθαῤῥύνωμεν τὰς ἄνδρας. Οὕτω δὴ ἐπορεύοντο. καὶ ἐλθόντες ἔθαπτον μὲν τὰς Καδεσίες, ἐδήεν δὲ τὴν χώραν. Ποιήσαντες δὲ ταῦτα, ἀπῆλθον τὰ ἐπιτήδεια ἐκ τῆς πολεμίας ἔχοντες πάλιν εἰς τὴν Γαδάτα.

Εννοήσας δ' ὅτι οἱ πρὸς αὐτὸν ἀφεςηκότες, ὄντες πλησίον Βαβυλῶνος, κακῶς πείσονται, ἂν μὴ αὐτὸς αἰεὶ παρῇ, ὅτως ὅσους τε τῶν πολεμίων αφίη, καὶ τύτες ἐκέλευε λέγειν τῷ Ασσυρίῳ, καὶ αὐτὸς κήρυκα ἔπεμψε πρὸς αὐτὸν λέγοντα ταῦτα, ὅτι ἕτοιμος εἴη ἐᾷν τὰς ἐργαζομένες τὴν γῆν, καὶ μὴ ἀδικεῖν, εἰ καὶ ἐκεῖνος βέλοιτο ἐᾷν ἐργάζεσθαι τὰς τῶν πρὸς αὐτὸν ἀφεςηκότων ἐργάτας. Καίτοι, ἔφη, σὺ μὲν, ἢν καὶ δύνῃ κωλύειν, ὀλίγες τινὰς κωλύσεις· (ὀλίγη γάρ ἐςι γῆ ἡ τῶν πρὸς ἐμὲ ἀφεςηκότων) ἐγὼ δὲ πολλὴν ἄν σοι γῆν ἐῴην ἐνεργὸν εἶναι. Εἰς δὲ τὴν τῦ καρπῦ κομιδὴν, ἢν μὲν πόλεμος ᾖ, ὁ κρατῶν μὲν, οἶμαι, κομιεῖται· ἢν δὲ εἰρήνη γένηται, δηλονότι σὺ, ἔφη. Ην μέντοι τὶς ἢ τῶν ἐμῶν ὅπλα ἀνταίρηταί σοι, ἢ τῶν σῶν ἐμοὶ, τύτες, ἔφη, ὡς ἂν δυνώμεθα, ἑκάτεροι ἀμυνέμεθα. Ταῦτα ἐπιςείλας τῷ κήρυκι ἀπέπεμπεν. Οἱ δὲ Ασσύριοι, ἐπεὶ ἤκεσαν ταῦτα, πάντα ἐποίεν πείθοντες τὸν βασιλέα

suorum aciem ducere, Quò illorum, inquit, si quidem poterimus, rursum excitemus animos. Atque ità *quidem* proficiscebantur: cúmque *ad locum* pervenissent, & Cadusios sepeliebant, & agrum populabantur. His rebus confectis, commeatum ex hostico secum ferentes, in *regionem* Gadatæ reversi sunt.

Cùm autem ad animum *Cyro* accidisset, futurum, ut qui ad se defecerant, quòd prope Babylonem essent, miserè adfligerentur, nisi præsens ipse semper adesset, idcircò tum eos, quotquot ex hostibus dimittebat, Assyrio dicere jussit, tum ipse caduceatorem misit qui ad eum hæc deferret: se *nempe* paratum agricolis parcere, nullâque *bos* adficere injuriâ, si *quidem* & ille eorum, qui ad se defecissent, agricolis, suas ut operas facerent, permittere vellet. Ac tu quidem, ait, etiamsi prohibere possis, non nisi paucos prohibebis: (nam eorum, qui ad me defecerunt, exiguus est ager) ego verò permitterem, amplam tibi regionem cultam esse. Quod autem ad fructus colligendos adtinet, si quidem bellum fuerit, is qui potentior est, meâ sententiâ, *bos* colliget: sin pacem *inter nos* fecerimus, tu scilicet *colliges*, ait. Si quis verò vel meorum adversùs te arma sumpserit, vel tuorum adversùs me, ab his, inquit, pro virili pœnas uterque reposcemus. His cum mandatis caduceatorem dimisit. Assyrii verò, cum hæc audîssent, omni studio à rege

συγχωρῆσαι ταῦτα, καὶ ὅτι σμικρότατον τοῦ πολέμου λιπεῖν. Καὶ ὁ Ἀσσύριος μέντοι, εἴτε ὑπὸ τῶν ὁμοφύλων πεισθεὶς, εἴτε καὶ αὐτὸς οὕτω βουληθεὶς, συνῄνεσε ταῦτα· καὶ [1] ἐγένοντο συνθῆκαι, τοῖς μὲν ἐργαζομένοις εἰρήνην εἶναι, τοῖς δ' ὁπλοφόροις πόλεμον. Ταῦτα μὲν δὴ περὶ τῶν ἐργατῶν διεπέπρακτο ὁ Κῦρος· τὰς μέντοι νομὰς τῶν κτηνῶν τοὺς μὲν ἑαυτοῦ φίλους ἐκέλευσε καταθέσθαι, εἰ βούλοιντο, ἐν τῇ ἑαυτῶν ἐπικρατείᾳ· τὴν δὲ τῶν πολεμίων [2] λείαν ἦγον ὁπόθεν δύναιντο, ὅπως εἴη ἡ [3] στρατεία ἡδίων τοῖς συμμάχοις. Οἱ μὲν γὰρ κίνδυνοι, οἱ αὐτοὶ, καὶ ἄνευ τοῦ λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια· ἡ δὲ ἐκ τῶν πολεμίων τροφὴ κουφοτέραν τὴν στρατείαν ἐδόκει παρέχειν.

contendebant, ut in his *Cyro* accederet, ac quàm minimum belli reliquum faceret. Assyrius verò, sive quòd ei gens sua persuaserat, sive quòd ipse sic vellet, hæc comprobavit: pactísque *adeò* convenit, ut cum agricolis pax esset, cum armatis bellum. Hæc igitur de agricolis perfecit Cyrus; jumentorum quidem pascua amicos suos, si vellent, in ditione suâ collocare jussit; hostium verò prædam agebant undecunque poterant, ut militia sociis jucundior esset. Nam tametsi commeatus pararetur nullus, *tamen* eadem pericula *proposita erant:* at militiam leviorem efficere videbatur alimenta ex hostium *regione quærendi ratio.*

1 Καὶ ἐγένοντο &c.] Eadem consuetudo apud *Indos* belli tempore servari solebat, referente *Diodor. Sic.* lib. 2. p. 122. Συμβάλλεται δὲ παρὰ τοῖς Ἰνδοῖς καὶ τὰ νόμιμα πρὸς τὸ μηδέποτε λιμὸν γενέσθαι παρ' αὐτοῖς. Παρὰ μὲν γὰρ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις οἱ πολέμιοι καταφθείροντες τὴν χώραν, ἀγεώργητον κατασκευάζουσι· παρὰ δὲ τούτοις τῶν γεωργῶν ἱερῶν καὶ ἀσύλων ἐωμένων, οἱ πλησίον παρατάξεων γεωργοῦντες ἀνεπαίσθητοι τῶν κινδύνων εἰσίν. Ἀμφότεροι γὰρ οἱ πολεμοῦντες ἀλλήλους μὲν ἀποκτείνουσιν ἐν ταῖς μάχαις, τοὺς δὲ περὶ τὴν γεωργίαν ὄντας ἐῶσιν ἀβλαβεῖς, ὡς κοινοὺς ὄντας ἁπάντων εὐεργέτας &c.

2 Λείαν ἦγον &c.] Ità clarè MS. Bodl. editique omnes. Leunclavius autem conjicit legendum & distinguendum sic τὴν δὲ τῶν πολεμίων, λείαν ἄγειν, videlicet, ἐκέλευσε. Voces vero τὴν δὲ non conjungit cum λείαν, sed illud præcedens nomen hoc modo repetit, τὴν δὲ ἐπικράτειαν τῶν πολεμίων ἐκέλευσε λείαν ἄγειν. *Nam alioquin,* inquit, *hostium prædam abducere, parum convenienter dicitur, & ambiguè.* Quod ad mutationem τοῦ ἦγον in ἄγειν adtinet, haud pœnitenda forsan est emendatio. At de constructione verborum illi nequaquam adsentior: nam, τῶν πολεμίων λείαν ἄγειν, rectè dicitur, qui *prædam de hostibus captam agit.* Simili prorsùs loquendi modo utitur *Herodi.* lib. 7. c. 8. *edit. Oxon.* Τί γὰρ ἦν ὄφελος βαρβάρων, ἀναιρουμένων———; ἢ λείας αἰχμαλώτους ἀπάγειν τῶν ἐχθρῶν, γυμνοῦντα καὶ τὰς οὐσίας ἀφαιρούμενον τῶν οἰκείων; ubi, nisi omnia me fallunt; parum feliciter rem gessit Interpres ille sermonis, si diis placet, elegantiæ studiosus; quem tamen miro sanè consensu Editores *Herodi.* secuti sunt At se sistat *Politianus*; téque penes, lector, de versione sit arbitrium: *Quid enim proderat Barbaros interimi? Quid prædam aut captivos abactos, si suis fortunis Romanæ ditionis mortales quotidie despoliabantur—?* Ego verò locum sic verto:—*vel cum captivam hostium prædam abducere, suos qui facultatibus exueret spoliarétque?* nec non Thucyd. lib. 6. p. 406. Καὶ Ἀργεῖοι μετὰ ταῦτα ἐσβαλόντες ἐν τὴν Θυρεᾶτιν ὅμορον οὖσαν, λείαν τῶν Λακεδαιμονίων πολλὴν ἔλαβον, ἣ &c.———*magnam Lacedæmoniorum prædam ceperunt, &c.*

3 Στρατεία] Ità rectè in edit. *Steph. Eton.* & MS. etiam Bodl. scribitur; & paulò post στρατείαν. Cæteri autem libri στρατιὰ & στρατιὰν perperam exhibent.

Ἐπεὶ δὲ παρεσκευάζετο ὁ Κῦρος ἤδη ὡς ἀπιὼν, παρῆν ὁ Γαδάτας ἄλλα τε δῶρα πολλὰ καὶ παντοῖα φέρων καὶ ἄγων, ὡς ἂν ἐξ οἴκου μεγάλου, καὶ ἵππους γε πολλοὺς ἀφελόμενος τῶν ἑαυτοῦ ἱππέων, οἷς ἠπιστήκει διὰ τὴν [1] ἐπιβουλήν. Ὡς δ' ἐπλησίασεν, ἔλεξεν ὧδε, Ὦ Κῦρε, νῦν μέν σοι ἐγὼ ἄγω ταῦτα, ἵνα ἐν τῷ παρόντι χρῇ αὐτοῖς ἄν τι δέοι. Νόμιζε δ', ἔφη, καὶ τἄλλα πάντα τὰ ἐμὰ, σὰ εἶναι. Οὔτε γάρ ἐστιν, οὔτ' ἔσται ποτὲ, ὅτῳ ἐγὼ ἀπ' ἐμοῦ φύντι καταλείψω τὸν ἐμὸν οἶκον· ἀλλ' ἀνάγκη, ἔφη, σὺν ἐμοὶ τελευτῶντι πᾶν ἀποσβῆναι τὸ ἡμέτερον γένος καὶ ὄνομα. Καὶ ταῦτα, ἔφη, ὦ Κῦρε, (ὄμνυμί σοι τοὺς θεοὺς, οἳ καὶ ὁρῶσι πάντα καὶ ἀκούουσιν) οὔτε ἄδικον, οὔτε αἰσχρὸν οὐδὲν οὔτ' εἰπὼν οὔτε ποιήσας, ἔπαθον. Καὶ ἅμα ταῦτα λέγων κατεδάκρυσε τὴν αὑτοῦ τύχην, καὶ οὐκέτι ἠδυνήθη πλείω εἰπεῖν.

Καὶ ὁ Κῦρος ἀκούσας, τοῦ μὲν πάθους ᾤκτειρεν αὐτὸν, ἔλεξε δὲ ὧδε, Ἀλλὰ τοὺς μὲν ἵππους δέχομαι, ἔφη· σέ τε γὰρ ὠφελήσω, εὐνουστέροις δοὺς αὐτοὺς, [2] ἢ οἵ νῦν σοι εἶχον, ὡς ἔοικεν· ἐγώ τε (οὗ δὴ πάλαι ἐπεθύμουν) τὸ Περσῶν ἱππικὸν θᾶττον ἐκπληρώσω εἰς τοὺς μυρίους ἱππέας· τὰ δὲ ἄλλα χρήματα σὺ ἀπαγαγὼν φύλαττε, ἔφη,

Cùm autem Cyrus se jam ad discessum pararet, aderat Gadatas cùm alia dona multa variáque adferens adducénsque, velut ex amplâ copiosâque domo, tum permultos equos suis equitibus ademptos, quibus *jam* propter *illas* insidias fidem non habebat. Ubi propiùs accessisset, ità loquutus est, Hæc ego jam ad te adduco, Cyre, ut iis in præsenti si quid opus sit utaris. Existimes verò, inquit, *velim*, etiam alia, mea quæ sunt, esse tua. Quippe nemo est, nec erit unquam, cui ex me nato domum ego meam relicturus sim: sed necesse est, inquit, me moriente, mecum & genus nostrum & nomen extingui. Atque hæc, Cyre, sum perpessus, ait, (deos juratus testor, qui & vident & audiunt omnia) cùm tamen nihil injustum, nihil turpe, neque dixerim, neque fecerim. Simúlque hæc dicens, suam cum lacrimis deploravit fortunam, neque loqui plura potuit.

Quibus auditis Cyrus calamitatem ejus miseratus, atque his verbis usus est, Equidem equos, ait, accipio: tuæ enim utilitati consulam, hominibus eos dando majori te benevolentiâ prosequentibus, quàm quorum modò erant, utì *quidem* adparet: & Persicum equitatum (id quod jamdudum expetiverim) celeriter explebo ad decem equitum millia: reliquas autem pecunias opésque tecum avectas servato, inquit,

1 Ἐπιβουλήν] Vide supra p. 282.

2 Ἢ οἱ νῦν &c.] Sic restituimus partim ex MSto Bodl. editionéque *Flor.* in quibus scribitur ἢ οἱ νῦν &c. partim ex conjecturâ Stephani; qui, re quidem ipsâ duce, illud οἱ in οἳ mutandum statuit. In aliis verò libris editis, omissâ prorsus voculâ istâ, legitur, ἢ νῦν σοι &c.

ἔστ' ἂν με ἴδῃς ἔχοντα, ὥστε σοῦ μὴ ἡττᾶσθαι ἀντιδωρούμενον· εἰ δὲ πλείω μοι δοὺς ἀπίοις, ἢ λαμβάνων παρ' ἐμοῦ, μὰ τοὺς θεοὺς οὐκ οἶδ' ὅπως ἂν δυναίμην μὴ αἰσχύνεσθαι. Πρὸς ταῦτα ὁ Γαδάτας εἶπεν, Ἀλλὰ ταῦτα μὲν πιστεύω σοι· (ὁρῶ γάρ σου τὸν τρόπον) φυλάττειν μέντοι ὅρα εἰ ἐπιτήδειός εἰμι. Ἕως μὲν γὰρ φίλοι ἦμεν τῷ Ἀσσυρίῳ, καλλίστη δὴ ἐδόκει εἶναι ἡ τοῦ ἐμοῦ πατρὸς κτῆσις· (τῆς γὰρ μεγίστης πόλεως Βαβυλῶνος ἐγγὺς οὖσα, ὅσα μὲν ὠφελεῖσθαί ἐστιν ἀπὸ μεγάλης πόλεως, ταῦτα ἀπελαύομεν· ὅσα δὲ ἐνοχλεῖσθαι, οἴκαδε δεῦρο ἀπιόντες τούτων ἐκποδὼν ἦμεν) νῦν δ' ἐπεὶ ἐχθροί ἐσμεν, [1] δῆλον ὅτι ἐπειδὰν σὺ ἀπέλθῃς καὶ αὐτοὶ ἐπιβουλευσόμεθα, καὶ ὁ οἶκος ὅλος· καὶ οἶμαι, λυπηρῶς βιωσόμεθα, ὅλως τοὺς ἐχθροὺς καὶ πλησίον ἔχοντες, καὶ κρείττους ἡμῶν αὐτῶν ὁρῶντες. Τάχ' οὖν εἴποις ἄν, καὶ τί δὴ ταῦτα οὐκ ἐνενόουν πρὶν ἀποστῆναι; Ὅτι, ὦ Κῦρε, ἡ ψυχή μου, διὰ τὸ ὑβρίσθαι καὶ ὀργίζεσθαι, οὐ τὸ ἀσφαλέστατον σκοποῦσα διῆγεν, ἀλλ' ἀεὶ τοῦτο κύουσα, ἆρά ποτε ἔσται ἀποτίσασθαι τὸν καὶ θεοῖς ἐχθρὸν καὶ ἀνθρώποις, ὃς διατελεῖ μισῶν οὐχ ἤν τίς τι αὐτὸν ἀδικῇ, ἀλλ' ἤν τινα ὑποπτεύσῃ βελτίονα ἑαυτοῦ εἶναι. Τοιγαροῦν, οἶμαι, αὐτὸς πονηρὸς ὤν,

donec *tantum* me habere videris, ut remunerando te non sim inferior: quòd si ità abeas ut plura mihi des, quàm à me acceperis; nescio profectò, quo pacto *facere* possim, ut pudore non adficiar. Ad ea Gadatas, Equidem hæc tibi credo, ait: (nam ingenium tuum video) verùm consideres, an *satis* ad hæc conservanda sim idoneus. Etenim quamdiu Assyrio amici eramus, paterna sanè possessio pulcherrima esse videbatur: (quippe cùm ab urbe maximâ Babylone prope absit, quæcunque commoda ex urbe amplâ percipi possunt, hisce *omnibus* fruebamur; quæcunque autem molestiam *nobis* exhibere poterant, ab his domum huc profecti longè aberamus) nunc cùm inimici simus, manifestum est, ubi tu discesseris, futurum, ut & nobis & toti domui *nostræ* insidiæ struantur; atque *adeò*, meâ sententiâ, vitam cum dolore *miseriâque* degemus, qui & omninò vicinos habituri simus hostes, eósque nobis ipsis potentiores conspecturi. Fortasse dixeris, cur ista non cogitârim prius, quàm deficerem? Quia, Cyre, animus meus propter acceptam injuriam & iram, non quod esset tutissimum considerabat, sed hoc perpetuò parturiebat; ecquando licebit ulcisci hominem & diis & hominibus invisum, qui non desinit odisse, non si quis eum lædat, sed si quem se præstantiorem suspicetur. Itaque, utì opinor, cùm malus ipse sit, omnes

1 Δῆλον ὅτι &c.] Scriptura hæc est MSti Bodl. editionisque *Eton.* eam Stephanus quoque vulgatæ illi, δηλονότι, hoc loco anteponendam vidit.

πᾶσι πονηροτέροις ἑαυτοῦ συμμάχοις χρήσεσθαι. Ἢν δέ τις ἄρα καὶ βελτίων αὐτοῦ φανῇ, θάῤῥει, ἔφη, ὦ Κῦρε, οὐδέν σε δεήσει τῷ ἀγαθῷ ἀνδρὶ μάχεσθαι, ἀλλ' ἐκεῖνος ἀρκέσει τοῦτο μηχανώμενος, [1] ὡς ἀνέλῃ τὸν αὐτοῦ βελτίονα. [2] Τοῦ μέντοι ἐμὲ ἀνιᾶν, καὶ σὺν τοῖς πονηροῖς ῥαδίως, οἶμαι, κρείττων ἔσται.

Ἀκούσαντι τῷ Κύρῳ ταῦτα ἔδοξεν ἄξια ἐπιμελείας λέγειν· καὶ εὐθὺς εἶπε, Τί οὖν, ἔφη, ὦ Γαδάτα, οὐχὶ τὰ μὲν τείχη φυλακῇ ἐχυρὰ ἐποίησας, ὅπως ἂν σοι εἴη ἀσφαλῶς χρῆσθαι, ὁπόταν εἰς αὐτὰ ἴῃς· αὐτὸς δὲ σὺν ἡμῖν στρατεύῃ, ἵνα ἢν οἱ θεοὶ ὥσπερ νῦν σὺν ἡμῖν ὦσιν, οὗτός σε φοβῆται, ἀλλὰ μὴ σὺ τοῦτον; Ὅ,τι δὲ ἡδύ σοι ὁρᾶν τῶν σῶν ἢ ὅτῳ συνὼν χαίροις ἔχων, σὺν ἐμοὶ πορεύου. Καὶ σύ τ' ἂν ἐμοὶ, ὥς γε μοι δοκῶ, πάνυ χρήσιμος εἴης, ἐγώ τέ σοι, ὡς ἂν δύνωμαι, πειράσομαι. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Γαδάτας ἀνέπνευσέ τε καὶ εἶπεν, Ἆρ' οὖν, ἔφη, δυναίμην ἂν συσκευασάμενος φθάσαι, πρίν σε ἐξιέναι; βούλομαι γάρ τοι, ἔφη, καὶ τὴν μητέρα ἄγειν μετ' ἐμαυτοῦ. Ναὶ μὰ Δί', ἔφη, [3] φθάσεις μέντοι·

etiam se deteriores socios habebit. Quòd si quis *inter hos* eo præstantior visus fuerit, certus esto, Cyre, nequaquam tibi adversùs *ejusmodi* virum egregium dimicandum esse, sed illius industria ad hoc machinandum sufficiet, quonam *videlicet* pacto se præstantiorem è medio tollat. Verùm ut mihi molestus sit, *in eo*, quamvis mali *ignavique* sibi adsint socii, facilè superior est, ut opinor, futurus.

Hæc cùm Cyrus audîsset, visus est ei digna consideratione dicere: atque *adeò* statim, Quid ergò, inquit, Gadata, nonne castella præsidiis muniisti, quò tutò iis uti tibi liceat, cùm ea fueris ingressus; ipse verò *nonne* nobiscum es in expeditione, ut si dii perinde ac modò nobiscum fuerint, hic te metuat, non tu ipsum? Quin tu, tecum habens quidquid tuorum adspectu tibi jucundum sit, aut cujus consuetudine delecteris, mecum proficiscitor. *Nimirum* & tu mihi, ut equidem arbitror, admodùm usui fueris, & esse tibi ego conabor, ut potero. Hæc Gadatas cùm audîsset, respiravit ac dixit, Num possim res meas citiùs colligere, quàm tu discedas? nam & matrem, ait, mecum abducere volo. Poteris, in-

1 Ὡς ἀνέλῃ] Ità editio *Etonensis* MS. Bodl. paulò aliter, ὥς ἀνέλῃ. Edit. *Flor.* ὡς ἀποκλίσει quod glossam prorsùs sapit. *Ald.* autem *Steph.* & *Leuncl.* dant ἕως ἂν ἕλῃ. Horum tamen uterque probat, locique ratio postulat, scripturam quam recepimus. Illud ὡς certè si retineatur, (ut sensus sit, *idoneus ad hoc machinandum, donec* &c. tunc) uti rectè notat Stephanus, non videbitur dicere ad *hoc machinandum*, quod videlicet sequitur, *quo pacto hominem* &c. sed aliud quidpiam quod præcesserit. Atqui nihil in præcedentibus, ad quod illud τοῦτο referri queat, inveniemus.

2 Τοῦ μέντοι &c.] Sic libri editi pariter & MS. Bodl. Leunclavio tamen ea lectio non satisfacit. Sic autem rectiùs scribi posse putat, Τῷ μέντοι &c. Mihi magis arridet vulgata lectio.

3 Φθάσεις] Ità MS. Bodl. editique libri omnes, præter unum *Etonensem*, in quo mendosè legitur φθάσης.

ἐγὼ γὰρ ἐπισχήσω ἔς᾽ ἂν καλῶς σὺ φῇς ἔχειν. Οὕτω δὴ ὁ Γαδάτας ἀπελθὼν, [1] ἐφύλαξε μὲν τὰ τείχη σὺν Κύρῳ ἃ ὠχυρώσατο, συνεσκευάσατο δὲ πάντα ὁπόσοις ἂν οἶκος μέγας καλῶς οἰκοῖτο. Ἤγετο δὲ καὶ τῶν ἑαυτοῦ τῶν τε πιστῶν, οἷς ἥδετο, καὶ ὧν ἠπίστει πολλοὺς, ἀναγκάσας τοὺς μὲν αὐτῶν καὶ γυναῖκας ἄγειν, τοὺς δὲ καὶ [2] ἀδελφὰς, ὡς δεδεμένους τούτοις κατέχοι αὐτούς. Καὶ τὸν μὲν Γαδάταν ὁ Κῦρος ἐν τοῖς περὶ αὐτὸν ἔχων ᾔει, καὶ ὁδῶν φραστῆρα καὶ ὑδάτων καὶ χιλοῦ καὶ σίτου, ὡς αἰεὶ ἐν τοῖς ἀφθονωτάτοις [3] ςρατοπεδεύοιτο.

quit, profectò citiùs: etenim subsistam, donec tibi commodum esse dixeris. Itaque digressus inde Gadatas, castellis quæ communierat, unà cum Cyro præsidia imposuit, & omnia quibus ampla domus instrui commodè posset, collegit. Præterea suorum complures secum abducebat, tum fidos, quibus delectabatur, tum quibus diffidebat; quorum alios cogebat secum uxores ducere, alios sorores, ut his *quasi vinculis* eos constrictos teneret. Itaque Cyrus cum Gadatâ iisque qui circum se essent, abibat; qui & index ei viarum esset, & aquarum, & pabuli, & frumenti, ut castra semper locis in uberrimis haberet.

1 Ἐφύλαξε μὲν &c.] Ità quidem locus hic conspirante editorum exemplarium consensu solet exprimi. Mihi verò impensiùs placet hæc MSti Bodl. lectio,—— ἀπελθὼν, φύλαξι μὲν τὰ τείχη σὺν Κύρῳ ὠχυρώσατο,———suffragante, uti opinor, ipsa Cyri oratione; qui suprà paulò Gadatam sic adfatus est, οὐχὶ τὰ μὲν τείχη φυλακῇ ἰσχυρὰ ἐποίησας,——ubi τὰ τείχη φυλακῇ ἰσχυρὰ ποιεῖν, idem videtur esse, atque id quod φύλαξι τὰ τείχη ὀχυροῦσθαι hoc in loco significat. Hanc porrò emendationem laudat etiam *Muretus*; nullo tamen, eam unde hauserat, indicato libro.

2 Ἀδελφὰς &c.] Aldus & Leuncl. legunt ἀδελφοὺς· hic tamen in versione suâ receptam lectionem sequitur, quam tum MS. Bodl. tum cæteri libri editi, adsentientibus *Gabrielo* & *Philelpho*, præstant. Illud autem ἀδελφοὺς ab imperitiâ librariorum primò manâsse puto, qui cùm genus pronominis, τούτοις, observâssent, nomen antecedens aliquod masculini etiam generis haud dubiè præcessisse perperam autumarent. Atticorum verò moris est masculinis uti pro fœmininis; *Sophoc.* Elect. v. 615, 616.

Ἥτις τοιαῦτα τὴν τεκοῦσαν ὕβρισε,
Καὶ ταῦτα τηλικοῦτος;———

pro τηλικαύτη. loquitur enim de Electrâ Clytemnestra. Similiter paulò post, Noster: τὼ γυναῖκε, pro τὰ———Vide tamen, si libet, Cl. *Barn.* ad Hom. Il. ι. v. 778. & ad Eurip. Hippol. v. 387. *Achill. Tat.* p. 143. edit. Ludg. Bat. ἀθλίας γυνή. Quanquam hîc σχῆμα forsan, quod dicitur, πρὸς τὸ σημαινόμενον locum habere queat; adeò ut τούτοις ad nomen in δεδεμένους inclusum, v. g. δεσμοῖς, referatur. Haud adsimili modo Noster paulò post adhibet relativum αὐτοῖς,——ἡδέμην καὶ βούλεσθαι ἄν σε νῦν ὅτι ἐγγύτατα ἄγειν τῆς πόλεως, ἵνα καὶ ἐπιδείξῃς αὐτοῖς τὸ &c. ubi αὐτοῖς respicit nomen aliquod in voce πόλεως subintellectum, v. g. ἐνοίκοις, vel Βαβυλωνίοις, vel aliud his simile. Conf. Joh. viii. 44. ubi pronomen αὐτοῦ, utì rectè notavit Cl. *Blackwall* Sacr. Class. p. 95. respicit τοῦ ψεύδους, ex nomine ψεύστης, sub quo latet, nullo negotio colligendum. Similiter Rom. x. 5. admonente loci sententiâ, illud αὐτὰ ad ἐνταλματα τοῦ νόμου (quæ licèt non disertè scripserit, voluit tamen Apostolus) referendum videtur.

3 Στρατοπεδεύοιτο] Ità rescripsimus admonitu Leunclavii & MSti Bodl. in quo totus hic locus sic repræsentatur:——— καὶ σίτου, ὡς εἴη ἐν τοῖς ἀφθονωτάτοις στρατοπεδεύεσθαι. Rectius erit, si vel scribas ὡς sine accentu, vel in ὥστε mutes, & legat ὥστ᾽ αἰεὶ &c. Illam verò nostram emendationem confirmant *Philelphus* & *Gabrielius*: qui, in loco vertendo, utuntur verbis *castrametari*, & *castra facere*. In vulgatis hactenùs libris perperam legitur στρατεύοιτο.

Ἐπεὶ δὲ πορευόμενος καθεώρα τὴν τῶν Βαβυλωνίων πόλιν, καὶ ἔδοξεν αὐτῷ ἡ ὁδὸς, ἣν ᾔει, παρ' αὐτὸ τὸ τεῖχος φέρειν, καλέσας τὸν Γωβρύαν καὶ τὸν Γαδάταν, ἠρώτα εἰ ἄλλη ὁδὸς εἴη, ὥστε μὴ πάνυ πλησίον ἄγειν τοῦ τείχους. Καὶ ὁ Γωβρύας εἶπεν, Εἰσὶ μὲν, ὦ δέσποτα, καὶ πολλαὶ ὁδοί· ἀλλ' ἔγωγ', ἔφη, ᾤμην καὶ βούλεσθαι ἄν σε νῦν ὅτι ἐγγύτατα ἄγειν τῆς πόλεως, ἵνα καὶ ἐπιδείξῃς αὐτοῖς τὸ στράτευμα, ὅτι σοι ἤδη πολύ τε ἐστὶ καὶ καλόν· ἐπεὶ καὶ ὅτε ἔλαττον εἶχες, προσῆλθές τε πρὸς αὐτὸ τὸ τεῖχος, καὶ ἐθεῶντο [1] ὑμᾶς οὐ πολλοὺς ὄντας· νῦν δὲ καὶ εἰ παρεσκευασμένος τε ἐστὶν, [2] ὥσπερ πρὸς σὲ εἶπεν ὅτι παρασκευάσοιτο ὡς μαχούμενος, οἶδα ὅτι ἰδόντι αὐτῷ τὴν σὴν δύναμιν, πάλιν ἀπαρασκεύαστα τὰ αὐτοῦ φανεῖται.

Καὶ ὁ Κῦρος πρὸς ταῦτα εἶπε, Δοκεῖς μοι, ὦ Γωβρύα, θαυμάζειν ὅτι ἐν ᾧ μὲν χρόνῳ πολὺ μείονα ἔχων στρατιὰν ἦλθον, πρὸς αὐτὸ τὸ τεῖχος προσήγαγον· νῦν δὲ πλείω δύναμιν ἔχων οὐκ ἐθέλω ὑπ' αὐτὰ τὰ τείχη ἄγειν. Ἀλλὰ γὰρ μὴ θαύμαζ', ἔφη· οὐ γὰρ τὸ αὐτό ἐστι προσάγειν τε καὶ [3] παράγειν. Προσάγουσι

Cùm verò pergens iter Babyloniorum urbem adſpiceret, atque ei via, quâ incedebat, ducere propter ipſa urbis mœnia videretur, arceſſito Gobryâ Gadatâque, aliáne via eſſet interrogabat, ut tam prope ad mœnia *copias* non ducerent. Et Gobryas, Sunt, inquit, domine, permultæ quidem viæ: ſed exiſtimabam equidem te quàm proximè jam ad urbem iter facere velle, quò ipſis commonſtrares exercitum tibi nunc & magnum eſſe & præclarum: nam cùm etiam tibi minor eſſet, ad murum ipſum acceſſiſti, & vos *illi* haud multos numero ſpectabant: nunc autem tametſi paratus ſit *Aſſyrius* tibi quemadmodùm dixit ipſum ad pugnandum ſe parare, ſcio futurum ut, ſi copias tuas conſpexerit, imparata rursùs ipſi ſua videantur.

Ad hæc Cyrus ait, Videris mihi, Gobrya, mirari, quòd id temporis quo multo cum minori exercitu veni, ad ipſa uſque mœnia duxerim; nunc majoribus copiis inſtructus *eas* ducere ſub muros nolim. Verùm nè mireris, ait; non enim idem eſt adducere, & præterducere. Omnes

1 Ὑμᾶς] Ità Stephanus & editio *Eton.* at alii libris minùs, utì quidem videtur, commodè, ἡμᾶς exhibent. Vide p. 263.

2 Ὥσπερ πρὸς σὲ &c.] Vide ſupra p. 268.

3 Παράγειν] Gabrielius ex vetuſto quodam exemplari adfert ἀπάγειν. pro quâ lectione facit ἀπάγουσι, quod mox, paucis interjectis, ſequitur. At in hunc locum *tranſeundi* ſeu *prætereundi* ſignificatio aptiùs quadrat, ut idem valeat, atque illa, παρὰ πόλιν ἄγειν, quæ, mutatâ per tmeſin loquendi formâ, extant lib. 1. p. 74. Quare contra aliorum exemplarium fidem nihil muto. De uſitatâ verbi hujus apud Tacticos ſignificatione, conſule quæ notavimus lib. 2. p. 113.

μὲν γὰρ ἄπαντες, οὕτω ταξάμενοι, ὡς ἂν οἴωνται ἄριστα μάχεσθαι· ἀπάγουσι μέντοι οἱ σώφρονες ᾗ ἂν ἀσφαλέστατα, οὐχ ᾗ ἂν τάχιστα ἀπέλθοιεν. Παριέναι δὲ ἀνάγκη ἐστὶν ἐκτεταμένους μὲν ταῖς ἁμάξαις, [1] ἀνειμένοις δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις σκευοφόροις ἐπιπολύ· ταῦτα δὲ δεῖ πάντα προκεκαλύφθαι τοῖς ὁπλοφόροις, καὶ μηδαμῇ τοῖς πολεμίοις γυμνὰ ὅπλων τὰ σκευοφόρα φαίνεσθαι. Ἀνάγκη οὖν, οὕτω πορευομένων, ἐπὶ λεπτὸν καὶ ἀσθενὲς τὸ μάχιμον τετάχθαι. Εἰ οὖν βούλοιντο ἐκ τοῦ τείχους ἀθρόοι πῃ προσπεσεῖν, ὅπῃ προσμίξαιεν, πολλῷ ἂν ἐρρωμενέστερον συμμιγνύοιεν τῶν παριόντων. Καὶ τοῖς μὲν ἐπὶ μακρὸν πορευομένοις μακραὶ καὶ αἱ ἐπιβοήθειαι, τοῖς δ' ἐκ τοῦ τείχους βραχὺ πρὸς τοὺς ἐγγὺς καὶ προσδραμεῖν καὶ πάλιν ἀπελθεῖν. Ἢν δὲ μὴ μεῖον ἀπέχοντες παρίωμεν, ἢ [2] ἐφ' ὅσον καὶ νῦν ἐκτεταμένοι πορευόμεθα, τὸ μὲν πλῆθος κατόψονται ἡμῶν, ὑπὸ δὲ τῶν παρυφασμένων ὅπλων πᾶς ὄχλος δεινὸς φαίνεται. Ἢν δ' ἄρα καὶ οὕτως ἰόντων [3] ἐπεξίωσί πῃ,

enim sic instructas copias adducunt, uti se quàm optimè pugnaturos arbitrantur; at qui sapiunt, sic abducunt, ut quàm tutissimè, non quàm celerrimè abscedant. In prætereundo autem exporrigi plaustra necesse est, & impedimenta quoque cætera multùm laxari: atque hæc omnia armatis prætentis tegi oportet, nec uspiam impedimenta hostibus ab armis nuda conspici. Sic utique procedentibus *copiis*, necesse est aptos pugnæ milites juxta debiles & imbecillos collocari. Si ergo velint ex munitione conferti *hostes* in aliquos *prætereuntes* impetum facere, ubicunque *tandem* manus conferent, multò validiores erunt in conflictu, quàm qui prætereunt. Et iis quidem, longo qui procedunt agmine, etiam subsidia non nisi longo ex intervallo mitti possunt; qui verò munitione *se erumpunt*, brevi spatio ad illos qui prope absunt & excurrere possunt, & rursùs abscedere. Quod si intervallo non minori interjecto præteribimus, quàm quanto nunc extensis ordinibus procedimus, multitudinem *illi* nostram conspicient, & omnis multitudo propter arma adtexta formidabilis adparet. Quòd si nobis hoc modo incedentibus aliquo loco erumpent,

1 Ἀνειμένοις] Sic ex conspirante Leunclavii Muretique conjecturâ rescripsimus. Vulgò legitur *ἀνειλημμένοις*· cui verbo non subest huic loco apta vis, imò proximè præcedentibus illis, *ἐκτεταμένους μὲν ταῖς ἁμάξαις*, atque adeò Cyri menti, adversa penitùs. Ut igitur hæc invicem sibi respondeant, aliud recepi verbum, in quo *laxitatis* inest, apta loco, significatio.

2 Ἐφ' ὅσον κ. &c.] Sincera hæc est MS. Bodl. & editionis *Eton.* lectio: quam sic libri alii, quos vidi, omnes, interpolatam exhibent——————ἢ ἐφ' ὅσον κατόψονται ἡμᾶς, καὶ νῦν ἐκτεταμένοι, πορευόμεθα, τὸ μὲν πλῆθος κατόψονται ἡμῶν, &c. Fatetur quidem Stephanus, verba hæc, *κατόψονται ἡμᾶς*, in codicibus, quibus usus est, veteribus non extare; hisque adeò se potiùs quàm vulgatis editionibus adsentiri. *Camerarius* etiam, auctore Stephano, & *Gabrielius*, illa verba in loco interpretando omiserunt. Quocirca credi par est, exemplaria, quibus isti usi sunt interpretes, ea non agnovisse.

3 Ἐπεξίωσί πῃ] Sic MS. Bodl. *Etonensisque editio*: cùm in cæteris ferè omnibus

ἐκ πολλοῦ προορῶντες αὐτοὺς οὐκ ἂν ἀπαράσκευοι λαμβανοίμεθα. Μᾶλλον δ', ἔφη, ὦ ἄνδρες, οὐδ' ἐπιχειρήσουσιν ὁπόταν πρόσω δέῃ ἀπὸ τοῦ τείχους ἀπιέναι, ἢν μὴ τῷ ὅλῳ ὑπολάβωσι τοῦ παντὸς κρείττους εἶναι· φοβερὰ γὰρ ἡ ἀποχώρησις. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα εἶπεν, ἔδοξέ τε ὀρθῶς τοῖς παροῦσι λέγειν, καὶ ὁ Γωβρύας ὥσπερ ἐκέλευσεν ἡγεῖτο. Παραμειβομένου δὲ τὴν πόλιν τοῦ στρατεύματος, ἀεὶ τὸ ὑπολειπόμενον ἰσχυρότερον ποιούμενος ἀπεχώρει.

Ἐπεὶ δὲ πορευόμενος οὕτως ἐν ταῖς γιγνομέναις ἡμέραις ἀφικνεῖται πρὸς τὰ μεθόρια τῶν [1] Ἀσσυρίων καὶ Μήδων, ὅθενπερ ὡρμᾶτο, ἐνταῦθα δὴ [2] τρία ὄντα τῶν Ἀσσυρίων φρούρια, ἓν μὲν αὐτῶν τὸ ἀσθενέστατον προσβαλὼν βίᾳ ἔλαβε, [3] τὼ δὲ δύο φρουρίω φοβῶν μὲν Κῦρος, [4] πείθων δὲ Γαδάτας ἔπεισε παραδοῦναι τοὺς φυλάττοντας. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα διεπράξατο, πέμπει πρὸς

quia multò eos ante prospicimus, imparati minimè deprehendemur. Quin potiùs, viri, inquit, nè quidem adgredientur, cùm ipsis procul à muro recedendum erit, nisi se cum universis copiis *suis* futuros toto exercitu *nostro* superiores existimaverint: nam receptus res est plena formidinis. Hæc cùm dixisset, visus est iis qui aderant rectè dicere, & Gobryas, ità uti jusserat, præibat. Cúmque præteriret urbem exercitus, inter abscedendum *Cyrus* postremum semper agmen firmius efficiebat.

Postquam autem hoc modo pergens diebus insequentibus ad Assyriorum Medorúmque fines pervenit, unde initium expeditionis fecerat, ubi cùm tria essent Assyriorum castella, unum eorum quod erat infirmissimum vi adortus cepit; *reliqua* duo castella, Cyro metum incutiente, suadente Gadatâ, perfectum est ut custodes dederent. His rebus confectis, ad

nibus perperam legatur ἐπεξίωσι σιωπῇ. quam lectionem ex errore subortam, illámque adeò, quam damus, germanam existimavit Stephanus.

2 Ἀσσυρίων] Ità libri editi, quos vidi, omnes. In MSto Bodl. scribitur tum hîc, tum versu proximè sequenti, Σύρων: eámque lectionem secutus est *Philelphus*. Zonaras quoque, qui Xenophontem solet transcribere, Σύρων bis exhibet *Annal.* lib. 3. c. 20. Nihilominùs, minimè rejicienda videtur librorum impressiorum scriptura.

2 Τρία ὄντα τῶν &c.] Absolutè hoc in loco, ut aliàs sæpè, ponitur accusandi casus: cujus cùm structuræ ignari essent Librarii Interpretésque quidam N. T. textum sacrum importunis temerârunt additamentis. Celebris ille MS. Alex. verba S. Lucæ Act. xxvi. 3. sic pessimè repræsentat: Μάλιστα γνώστην ὄντα σε πάντων τῶν κατὰ Ἰουδαίους ἐθῶν τε καὶ ζητημάτων ἐπιστάμενος· διὸ &c. Similiter vel τῷ εἰδὼς; vel τῷ ἐπιστάμενος; interpolationem secutus Interpres Syrus vertit, &c. [illegible]

Confer. Luc. xxiv. 47. Marc. ix. 28. Act. vii. 21. Ephes. i. 18.

3 Τὼ δὲ δύο &c.] Ità restituimus admonitu tum vetusti exemplaris, quo usus est Gabrielius, tum MSti Bodl. qui veram sanè lectionem, scripturæ vitio paululùm deformatam, sic exhibet, τῶ δὲ δύω φρουρίω. Stare quidem potest illud δύω: nam Atticæ notæ lectio est. Malo tamen cum Stephano vulgatam sequi scripturam. Priùs legebatur, τῶν δὲ δύο φρουρίων &c.

4 Πείθων δὲ Γαδάτας ἔπεισε] Hanc loquendi formam, quâ verbo participium ejusdem originis additur, *Vorstius* & *Gatakerus* inter eas recensendam phrases autumârunt, quæ τοῖς ἔξω minùs notæ sunt, quasque

Κυαξάρην, καὶ ἐπέστελλεν ἥκειν αὐτὸν ἐπὶ τὸ στράτευμα, ὅπως περί τε τῶν φρουρίων ὧν ᾑρήκεσαν βουλεύσαιντο ὅ,τι χρήσαιντο, καὶ ὅπως θεασάμενος τὸ στράτευμα, καὶ περὶ τῶν ἄλλων σύμβουλος γίγνοιτο ὅ,τι ἂν δοκοίη ἐκ τούτου πράττειν· ἢν δὲ κελεύῃ, εἰπὲ, ἔφη, ὅτι ἐγὼ ἂν ὡς ἐκεῖνον ἴοιμι στρατοπεδευσόμενος. Ὁ μὲν δὴ ἄγγελος ᾤχετο ταῦτ' ἀπαγγέλλων·

Ὁ δὲ Κῦρος ἐκέλευσεν ἐν τούτῳ τὸν Γαδάταν τὴν τοῦ Ἀσσυρίου σκηνὴν, [1] ἣν Κυαξάρει οἱ Μῆδοι ἐξεῖλον, ταύτην κατασκευάσαι ὡς κάλλιστα τῇ τε ἄλλῃ κατασκευῇ, ἣν εἶχε, καὶ τὼ γυναῖκε ἀγαγεῖν εἰς τὸν γυναικῶνα τῆς σκηνῆς, καὶ σὺν ταύταις τὰς μουσουργοὺς, αἵπερ ἐξῃρημέναι ἦσαν Κυαξάρει. Οἱ μὲν δὴ ταῦτ' ἔπραττον. Ὁ δὲ πεμφθεὶς πρὸς τὸν Κυαξάρην, ἐπεὶ ἔλεξε τὰ ἐντεταλμένα, ἀκούσας ὁ Κυαξάρης αὐτοῦ, ἔγνω βέλτιον εἶναι τὸ στράτευμα μένειν ἐν τοῖς μεθορίοις. Καὶ γὰρ οἱ Πέρσαι, οὓς μετεπέμψατο ὁ Κῦρος, ἧκον· ἦσαν δὲ μυριάδες τέτταρες τοξοτῶν καὶ πελταστῶν. Ὁρῶν οὖν καὶ τούτους πολλὰ σινομένους τὴν Μηδικὴν, τούτων αὖ ἐδόκει ἥδιον [2] ἀπαλλαγῆναι μᾶλλον ἢ ἄλλον ὄχλον εἰσδέξασθαι.

Cyaxarem mittit, atque uti ad exercitum veniret per epistolam petiit, quò & de castellis captis quid esset agendum deliberarent, & quo exercitum *ipse* contemplatus, de cæteris etiam rebus consilium daret quid deinceps agendum arbitraretur: quòd si jusserit, ait, dicito me ad ipsum venturum & *istic* castra locaturum. Atque nuntius, hæc qui exponeret, abibat:

Cyrus intereà Gadatæ mandat ut tabernaculum Assyrii, quod Cyaxari Medi selegerant, cum adparatu reliquo, quem habebat, instrueret elegantissimè; tum utramque mulierem in conclave tabernaculi muliebre deduceret, & cùm his *etiam alteras illas* musicæ peritas, quæ Cyaxari selectæ fuerant. Atque hæc illi quidem exsequebantur. Qui verò missus erat ad Cyaxarem, cùm mandata exposuisset, his Cyaxari auditis visum est potiùs, ut *istic* in finibus maneret exercitus. Nam & Persæ, quos Cyrus arcessiverat, aderant: qui *quidem* erant numero quadragies mille sagittarii & peltastæ. Quamobrem cùm videret hos etiam magnum Medorum agro detrimentum adferre, libentiùs his quoque liberari velle videbatur, quàm ut aliam turbam *in agrum suum* admitteret.

quasque adeo Scriptores sacri ab Hebræo fonte hauserunt. Utut hæc se res habeat, ex hoc certè loco abundè liquet, phrasin esse ejusmodi, quam nè Attica quidem respueret elegantia. Vide Heb. vi. 14. Act. vii. 34. Matt. xiii. 14. Marc. iv. 12.

1 Ἣν Κυαξάρει &c.] Vide lib. 4. p. 233.

2 Ἀπαλλαγῆναι μᾶλλον] Vox ultima in MSto Bodl. non comparet: quod mihi

fanè

Ὁ μὲν δὴ ἐκ Περσῶν ἄγων τὸν στρατὸν, ἐρόμενος τὸν Κυαξάρην, κατὰ τὴν Κύρου [1] ἐπιστολὴν, εἴ τι δέοιτο τοῦ στρατεύματος, ἐπεὶ οὐκ ἔφη δεῖσθαι, αὐθημερὸν, ἐπεὶ ἤκουσε παρόντα Κῦρον, ᾤχετο πρὸς αὐτὸν ἄγων τὸ στράτευμα.

Ὁ δὲ Κυαξάρης τῇ ὑστεραίᾳ ἐπορεύετο σὺν τοῖς παραμείνασι Μήδων ἱππεῦσιν· ὡς δ' ᾔσθετο ὁ Κῦρος προσιόντα αὐτὸν, λαβὼν τούς Πέρσας ἱππέας, πολλοὺς ἤδη ὄντας, καὶ τοὺς Μήδους πάντας καὶ τοὺς Ἀρμενίους καὶ τοὺς Ὑρκανίους, καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων τοὺς εὐιπποτάτους τε καὶ εὐοπλοτάτους, ἀπήντα· καὶ ἐπιδείκνυσι τῷ Κυαξάρῃ τὴν δύναμιν. Ὁ δὲ Κυαξάρης, ἐπεὶ εἶδε σὺν μὲν τῷ Κύρῳ πολλούς τε καὶ καλοὺς κἀγαθοὺς συνεπομένους, σὺν ἑαυτῷ δὲ ὀλίγην τε καὶ ὀλίγου ἀξίαν θεραπείαν, ἄτιμόν τι ἔδοξεν αὐτῷ εἶναι, καὶ ἄχος αὐτὸν ἔλαβεν. Ἐπεὶ δὲ καταβὰς ὁ Κῦρος ἀπὸ τοῦ ἵππου προσῆλθεν [2] ὡς φιλήσων αὐτὸν κατὰ νόμον, ὁ Κυαξάρης κατέβη μὲν ἀπὸ τοῦ ἵππου, ἀπεστράφη δέ· καὶ ἐφίλησε μὲν οὔ, δακρύων δὲ φανερὸς ἦν. Ἐκ

Et cùm quidem is, qui è Persiâ copias *hasce* ducebat, Cyaxarem interrogaret, quemadmodùm Cyrus præceperat, an *hoc* ipsi opus esset exercitu, atque is sibi opus esse negaret, eodem die Cyrum ubi prope abesse audierat, ad eum exercitum *secum* ducens abibat.

Cyaxares postridiè cum iis, qui secum manserant, equitibus Medis, iter est ingressus: cúmque eum Cyrus advenire sensit, sumptis *secum* & Persicis equitibus, qui jam multi erant, & Medis omnibus, & Armeniis & Hyrcaniis, & reliquorum sociorum equis & armis instructissimis, obviam prodiit: atque *adeò* Cyaxari copias spectandas exhibuit. Cyaxares autem, ubi multos & egregios fortésque *viros* in Cyri comitatu conspexit, secum verò & exiguam & parvi ducendam famulorum manum; *id* sibi dedecori esse putavit, *adeòque* dolor eum invasit. Cúmque Cyrus ex equo descendisset, ac de more osculaturus ipsum accederet, Cyaxares descendit quidem ex equo, sed sese avertit; nec *eum* osculatus est, sed lacrimas palam profudit. Tum

sanè nonnihil suspicionis de Librarii movet imperitiâ. Ex variis autem, quæ passim obvia sunt, exemplis constat, optimos quosque Græciæ Scriptores τὸ μᾶλλον comparativis addidisse vocibus. Eadem occurrit loquendi ratio, Phil. i. 23. Hujus autem farinæ exempla suppeditabit Budæus; imò & Grammatici.

1 Ἐπιστολὴν] Ità MS. Bodl. & edit. *Steph. Eton. Ald. Flor.* aliæque: ut mirari subeat cur Leunclavius aliúsque Xenophontis editor, cui vel errantem utique ducem religio fuit deserere, contra optimorum codicum fidem, ἐντολὴν reponerent. Mihi suspicio sanè insidet, hos editores haud satis intellexisse, mandata quoque ἐπιστολὰς apud Veteres appellari. *Æschyl.*

Ἥφαιστε, σοὶ δὲ χρὴ μέλειν ἐπιστολὰς,
Ἅς σοὶ πατὴρ ἐφεῖτο—*Prometh. Vinc.* v. 3.

Schol. Ἐπιστολάς:] Ἐντολάς. Eodem prorsùs modo *Schol.* in Sophoc. *Oed. Col.* p. 323. *edit.* H. Steph. vocem illam exponit. *Hesychius:* Ἐπιστολαί, ἐντολαί, ἐπιταγαί. *Thomas Magister:* Ἐπιστολαί, οὐ μόνον τὸ διὰ γραμμάτων, ἀλλὰ καὶ τὸ αὐτοπροσώπως κελεῦσαι. καὶ ἐπιστολὴ ὁμοίως.

2 Ὡς φιλήσων &c.] Vide quæ notavimus lib. 1. p. 42.

τότε δὴ ὁ Κῦρος τοὺς μὲν ἄλλους ἅπαντας ἀποστάντας ἐκέλευσεν ἀναπαύσασθαι· αὐτὸς δὲ λαβόμενος τῆς δεξιᾶς τοῦ Κυαξάρου, καὶ ἀπαγαγὼν αὐτὸν τῆς ὁδοῦ ἔξω ὑπὸ φοίνικάς τινας, [1] τῶν τε Μηδικῶν πίλων ὑποβάλλειν ἐκέλευσεν αὐτῷ, καὶ καθίσας αὐτὸν καὶ παρακαθισάμενος ἤρετο ὧδε·

Εἰπέ μοι, ἔφη, πρὸς τῶν θεῶν, ὦ θεῖε, τί μοι ὀργίζῃ; καὶ τί χαλεπὸν ὁρῶν οὕτω χαλεπῶς φέρεις; Ἐνταῦθα δὴ ὁ Κυαξάρης ἀπεκρίνατο τοιάδε, Ὅτι, ἔφη, ὦ Κῦρε, δοκῶν γε δὴ, ἐφ' ὅσον ἀνθρώπων μνήμη ἐφικνεῖται, καὶ τῶν πάλαι προγόνων καὶ πατρὸς βασιλέως πεφυκέναι, καὶ αὐτὸς βασιλεὺς νομιζόμενος εἶναι, ἐμαυτὸν μὲν ὁρῶ οὕτω ταπεινῶς καὶ ἀναξίως ἐλαύνοντα, σὲ δὲ τῇ ἐμῇ θεραπείᾳ καὶ τῇ ἄλλῃ δυνάμει [2] μέγαν τε καὶ μεγαλοπρεπῆ παρόντα. Καὶ ταῦτα χαλεπὸν μὲν οἶμαι καὶ ὑπὸ πολεμίων παθεῖν, πολὺ δὲ, ὦ Ζεῦ, χαλεπώτερον ὑφ' ὧν ἥκιστα ἐχρῆν ταῦτα πεπονθέναι. Ἐγὼ μὲν γὰρ δοκῶ δεκάκις ἂν κατὰ τῆς γῆς ἥδιον δῦναι,

verò Cyrus alios quidem omnes ſecedere juſſit & quieſcere: ipſe dextrâ Cyaxaris prehenſâ, de viâ ſub palmas quaſdam eum abduxit, & ſtragula *quædam* ei Medica ſubſterni juſſit, *in quæ* cùm eum collocâſſet & adſediſſet *ipſe*, ſic interrogavit:

Dic mihi, per deos *immortales*, inquit, avuncule, quamobrem mihi iraſceris? & quid rei moleſtæ vides, quod uſque adeò fers graviter? Hîc Cyaxares hujuſmodi quædam reſpondit, Quia cum, Cyre, exiſtimer inde uſque ab omni hominum memoriâ tum majoribus *jam* olim *regibus* tum patre rege procreatus eſſe, atque *etiam* ipſe rex habear, me quidem adeò vilem indignúmque in modum advehi conſpicio, te verò meis cum famulis cæteriſque copiis magnum & magnificum adeſſe. Atque hæc, meâ ſententiâ, vel ab hoſtibus pati grave eſt; ſed multò, prô Jupiter, graviùs ab illis, à quibus hæc *quenquam* perpeſſum eſſe minimè decebat. Equidem arbitror eſſe ſatius decies ſub terram condi,

1 Τῶν τε Μηδικῶν &c.] MS. Bodl. Τὸν τε Μηδικὸν πῖλον. imperitè. Græcis enim familiare eſt, quando *aliquid* ex univerſo rei alicujus genere ſumptum aut captum dicere volunt, jungere tunc genitivum iſto ſenſu, per ellipſin voculæ τι, verbis activis. *Ælian.* H. V. l. 11. c. 5. ——— ἐνέβαλον τῶν ἱερῶν χρημάτων, pro τι ἐκ τῶν &c. Noſter lib. 2. p. 98. καὶ τοῖσδε τοῖς φίλοις τούτου τοῦ ὀλίγου ἀξίου γέλωτος ἐπιδαψιλεύσῃ· pro τι ἐκ τούτου &c. Similiter *Ariſtophanes:*

———δὸς τῷ φαλακρῷ
Τῶν τρωγαλίων ——— Εἰρ. v. 771, & ſeq.

2 Μέγαν τε] Vorſtius *Comment. de Hebraïsm.* N. T. c. 25. Hebraïſmorum numero adſcribendum putat eum vocis μέγας uſum, quo *non ſtaturam & quantitatem, ſed conditionem hominum*, Heb. viii. 11. deſignat. At hæc ultima vocis iſtius ſignificatio Græcis perquam familiaris eſt. Libet Xenophontéo huic exemplo alterum ex Ariſtophane prolatum adjicere:

Ἔστιν γὰρ ἡμῖν δεσπότης ἐκεινοσί,
Ἄνω καθεύδων, ὁ μέγας ὁ ὑπὸ τοῦ τέγους.

Ubi *Schol.* Ὁ μέγας] Οὐ τῇ ἡλικίᾳ, ἀλλὰ τῇ ἐξουσίᾳ, καὶ τῇ σεμνότητι. Σφηκ. v. 67. & ſeq.

ἢ ὀφθῆναι ἔτω ταπεινὸς, καὶ ἰδεῖν τὲς ἐμὲς ἐμῦ ἀμελήσαντας καὶ ἐπεγελῶντας ἐμοί. Οὐ γὰρ ἀγνοῶ τῦτ', ἔφη, ὅτι ἐ σὺ μῦ μόνον μείζων εἶ, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐμοὶ δῦλοι ἰσχυρότεροι ἐμῦ ὑπαντιάζουσί μοι, καὶ κατεσκευασμένοι εἰσὶν ὥστε δύνασθαι ποιῆσαι μᾶλλον ἐμὲ κακῶς ἢ παθεῖν ὑπ' ἐμῦ. Καὶ ἅμα ταῦτα λέγων, πολὺ ἔτι μᾶλλον ἐκρατεῖτο ὑπὸ τῶν δακρύων· ὥστε καὶ τὸν Κῦρον ἐπεσπάσατο ἐμπλησθῆναι δακρύων τὰ ὄμματα. Επισχὼν δὲ μικρὸν ἔλεξε τοιάδε ὁ Κῦρος·

Αλλὰ ταῦτα μὲν, ἔφη, ὦ Κυαξάρη, ὔτε λέγεις ἀληθῶς, ὔτε ὀρθῶς γιγνώσκεις, εἰ οἴει τῇ ἐμῇ παρυσίᾳ Μήδυς κατεσκευάσθαι ὥστε ἱκανὺς εἶναί σε κακῶς ποιεῖν. Τὸ μέντοι σὲ θυμῦσθαι καὶ φοβεῖσθαι ἐ θαυμάζω· εἰ μέντοι γε δικαίως ἢ ἀδίκως αὐτοῖς χαλεπαίνεις, παρήσω τῦτο· (οἶδα γὰρ ὅτι βαρέως ἂν φέροις ἀκύων ἐμῦ ἀπολογυμένυ ὑπὲρ αὐτῶν) τὸ μέντοι ἄνδρα ἄρχοντα πᾶσιν ἅμα χαλεπαίνειν τοῖς ἀρχομένοις, τῦτο ἐμοὶ δοκεῖ μέγα ἁμάρτημα εἶναι. Ανάγκη γὰρ, διὰ τὸ πολλὺς μὲν φοβεῖν, πολλὺς ἐχθρὺς ποιεῖσθαι· διὰ δὲ τὸ ἅμα πᾶσι χαλεπαίνειν, πᾶσιν αὐτοῖς ὁμόνοιαν ἐμβάλλειν. Ων ἕνεκα, εὖ ἴσθι, ἐγὼ ἐχὶ ἀπέπεμπον ἄνευ ἐμαυτῦ τύτυς, φοβύμενος μή τι γένοιτο διὰ τὴν σὴν ὀργὴν ὅ,τι πάντας ἡμᾶς λυπήσει. Ταῦτα μὲν ἔν σὺν τοῖς θεοῖς ἐμῦ

quàm adeò vilem me conſpici, meóſque mei negligentes, me irridentes cernere. Neque enim hoc, ait, ignoro, non te ſolum me majorem eſſe, ſed mihi etiam ſervos meos, me potentiores, occurere, atque ità paratos eſſe, ut faciliùs me lædere poſſint quàm à me lædi. Atque hæc dum proferret, multò etiam magìs eum ſuperabant lacrimæ: adeò ut Cyrum etiam *eò* pertraheret, ut oculi ejus lacrimis implerentur. Cùm autem paulùm ſe cohibuiſſet, ità Cyrus loquutus eſt:

Hæc verò, Cyaxares, nec verè dicis, nec rectè judicas, ſi Medos arbitraris, ipſe quòd hic adſim, ſic inſtructos eſſe, ut ad te lædendum ſatìs virium habeant. Te ſanè & iraſci & in metu eſſe non miror: utrùm verò jure an injuriâ eis ſuccenſeas, id *equidem* omittam: (quippe novi te graviter laturum, ſi me pro eis cauſam dicere audias) ſed enim virum, qui cum imperio ſit, ſubjectis ſibi pariter omnibus ſuccenſere, magnum equidem errorem arbitror. Eſt enim neceſſe, multos inimicos fieri, cùm quis terrorem multis incutit; *neceſſe* etiam, ut concordiam eis omnibus injiciat, cùm quis omnibus ſuccenſet. His de cauſis, me certò ſcias *velim* hos *ad te* ſine me non remiſiſſe, quòd metuerem nè quid ob iracundiam tuam accideret, quod nobis univerſis dolorem adferret. Itaque deûm ope nullum hæc tibi me

παρόντος ἀσφαλῶς ἔχει νυν· τὸ μέντοι σὲ νομίζειν ὑπ' ἐμοῦ ἠδικῆσθαι, τοῦτ' ἐγὼ χαλεπῶς πάνυ φέρω, εἰ ἀσκῶν ὅσον δύναμαι τοὺς φίλους ὡς πλεῖστα ἀγαθὰ ποιεῖν, ἔπειτα τἀναντία τούτου δοκῶ ἐργάζεσθαι. Ἀλλὰ γάρ, ἔφη, μὴ οὕτως εἰκῆ ἡμᾶς αὐτοὺς αἰτιώμεθα· ἀλλ', εἰ δυνατόν, σαφέστατα κατίδωμεν ὁποῖόν ἐστι τὸ παρ' ἐμοῦ ἀδίκημα. Καὶ τὴν ἐν φίλοις δικαιοτάτην [1] ὑπόθεσιν ἐγὼ ὑποτίθεμαι· ἢν γάρ τι ἐγὼ φανῶ κακὸν πεποιηκώς, ὁμολογῶ ἀδικεῖν· ἢν μέντοι [2] μηδὲν φαίνομαι κακὸν πεποιηκὼς, μηδὲ βουληθεὶς, οὐ καὶ σὺ αὖ ὁμολογήσεις μηδὲν ὑπ' ἐμοῦ ἀδικεῖσθαι; Ἀλλ' ἀνάγκη, ἔφη. Ἢν δὲ δὴ καὶ ἀγαθὸν πεπραχώς σοι δῆλος ὦ, καὶ προθυμούμενος πρᾶξαι ὁπόσα πλεῖστα ἠδυνάμην, οὐκ ἂν ἐπαίνου σοι ἄξιος εἴην μᾶλλον ἢ μέμψεως; Δίκαιον γοῦν, ἔφη. Ἄγε τοίνυν, ἔφη ὁ Κῦρος, σκοπῶμεν τὰ ἐμοὶ πεπραγμένα πάντα καθ' ἓν ἕκαστον· οὕτω γὰρ δὴ μάλιστα δῆλον ἔσται ὅ,τι τε αὐτῶν ἀγαθόν ἐστι, καὶ ὅ,τι κακόν. Ἀρξώμεθα δὲ, ἔφη, ἐκ τῆσδε τῆς ἀρχῆς, εἰ καὶ σοὶ δοκεῖ ἀρκούντως ἔχειν. Σὺ γὰρ δήπου ἐπεὶ ᾔσθου πολλοὺς πολεμίους ἠθροισμένους, καὶ τούτους ἐπί σε καὶ τὴν σὴν

præsente periculum crearunt: quòd existimas injuriâ te adfectum à me esse, id graviter admodùm fero, si dum pro virili laboro ut in amicos plurima beneficia conferam, contrarium facere videar. Verùm enimverò, inquit, nè nosmet ipsos adeò temerè criminemur; sed, si fieri potest, planissimè videamus qualis illa sit à me *illata* injuria. Atque ego *quidem* æquissimam inter amicos conditionem propono: nam si me constat mali quidquam fecisse, injustum me fatebor; sin me nihil admisisse maleficii manifestum sit, ac nè cogitâsse quidem, annon & ipse vicissim fatebere, nullâ te adfectum à me injuriâ? Id verò necesse fuerit, ait. Quòd si autem manifestum sit etiam boni me auctorem extitisse tibi, studioséque in id incubuisse, ut quàm plurima beneficia possem, in te conferrem; annon potiùs laude tibi dignus habear, quàm reprehensione? Æquum scilicet, ait. Age igitur, inquit Cyrus, consideremus singillatim omnia quæ à me gesta sunt; sic enim maximè perspicuum erit, quid in iis boni sit, quid mali. Ordiamur autem ab hoc, ait, principio, si & tibi sufficere videtur. Tu nimirum cùm animadverteres multos coïvisse hostes, & quidem adversùs te tuámque regionem

1 Ὑπόθεσιν ἐγὼ &c.] MS. Bodl. dat ὑπόθεσιν ἔχω ὑποθεῖναι· ἐὰν γάρ τί σε φανῶ &c. Eandem lectionem ex vetere quodam libro adfert Stephanus: malui tamen vulgatam retinere, quam editi libri præstant omnes. Nec addendum videtur, sed potiùs subaudiendum, pronomen σε, inter τι & φανῶ.

2 Μηδὲν φαίνομαι] In editione Leunclavianâ legitur μηδὲ φαίνομαι &c. in MSto Bodl. μηδ' ὡς φαίνωμαι &c. At lectionem receptam cæteri libri omnes defendunt.

χώραν ὡρμημένους, εὐθὺς ¹ ἔπεμπες πρός τε τὸ Περσῶν κοινὸν, συμμάχους αἰτούμενος, καὶ πρὸς ἐμὲ ἰδίᾳ, δεόμενος πειρᾶσθαι αὐτόν με ἐλθεῖν ἡγούμενον, εἴ τινες Περσῶν ἴοιεν. Οὐκοῦν ἐγὼ ἐπείσθην τε ταῦτα ὑπὸ σοῦ, καὶ παρεγενόμην, ἄνδρας ἄγων σοι ὡς ἐδυνάμην πλείστους τε καὶ ἀρίστους; Ἦλθες γὰρ οὖν, ἔφη. Ἐν τούτῳ τοίνυν μοι πρῶτον εἰπὲ, ἔφη, πότερον ἀδικίαν ἐμοῦ πρός σε κατέγνως, ἢ μᾶλλον εὐεργεσίαν; Δῆλον, ἔφη ὁ Κυαξάρης, ὅτι ἔκ γε τούτων εὐεργεσίαν. Τί γάρ; ἔφη, ἐπειδὴ οἱ πολέμιοι ἦλθον, καὶ διαγωνίζεσθαι ἔδει πρὸς αὐτοὺς, ἐν τούτῳ κατενόησάς με ἢ πόνου τινὸς ἀποστάντα, ἢ κινδύνου φεισάμενον; Οὐ μὰ τὸν Δί᾽, ἔφη, οὐ μὲν δή. Τί γάρ; ἐπεὶ νίκης γενομένης σὺν τοῖς θεοῖς ἡμετέρας, καὶ ἀναχωρησάντων τῶν ² πολεμίων, παρεκάλουν σε ἐγὼ ὅπως κοινῇ μὲν αὐτοὺς διώκοιμεν, κοινῇ δὲ τιμωροίμεθα, κοινῇ δὲ, ³ εἴ τι καλὸν κἀγαθὸν συμβαίνοι, τοῦτο καρποίμεθα, ἐν τούτοις ἔχεις τινὰ πλεονεξίαν ἐμοῦ κατηγορῆσαι; Ὁ μὲν δὴ Κυαξάρης πρὸς ταῦτα ἐσίγα· ὁ δὲ Κῦρος πάλιν ἔλεγεν ὧδε, Ἀλλ᾽ ἐπεὶ πρὸς τοῦτο σιωπᾶν ἥδιόν σοι ἢ ἀποκρίνασθαι, τόδε γε, ἔφη, εἰπὲ,

domo progressos esse, illicò tum ad Persas publicè misisti copias auxiliares petitum, tum ad me privatim, rogans ut operam darem quò venirem ipse, copiarúmque Persicarum, si quæ *ad te* irent, ductor essem. Annon in his abs te persuasus sum, adfuíque viros ducens numero quàm potui maximo, eosdémque præstantissimos? Venisti verò, inquit. Ergo, ait, mihi primùm dicito, utrùm in hoc injuriam adversùm te meam deprehenderis, an potiùs beneficium? Manifestum est, inquit Cyaxares, ex his beneficium *me tuum cognovisse*. Quid verò? inquit, ubi venerunt hostes, & dimicandum adversùs eos erat, an tum animadvertisti me vel laborem ullum detrectâsse, vel pepercisse periculo? Non profectò, ait, non equidem. Quid? ubi deûm ope victoria penes nos stetit, hostésque *jam* cederent, atque ego te rogarem ut communibus eos copiis insequerentur, communi operâ ulcisceremur, communem denique, siquid benè felicitérque eveniret, ex eo fructum caperemus: in his an me accusare possis, quasi proprii emolumenti plus æquo cupidum? Ad hæc quidem Cyaxares subticuit: Cyrus autem rursùm ità loquutus est, Quando tibi ad hoc tacere potiùs libet, quàm respondere, id mihi dicito,

1 Ἔπεμπες πρός τε &c.] Vide supra lib. 1. p. 46.

2 Πολεμίων παρεκάλουν] Editiones *Ald.* & *Florent.* exhibent οὐ ante παρεκάλουν, & notam interrogationis post καρποίμεθα. Perperam; nisi quis illud ἐπεὶ delendum censuerit. Sed nobis omninò visum est lectionem, quæ consensu auctoritatéque MSti Bodl. & edit. *Steph. Leuncl. Eton.* nititur, exprimendam curare.

3 Εἴ τι καλὸν κἀγαθὸν &c.] In plerisque libris hactenùs editis legitur εἴ τι ἀγαθὸν ἢ καλὸν &c. Nos libenter MStum Bodl. & Stephanum secuti sumus.

εἴτι ἀδικεῖσθαι ἐνόμισας ὅτι, ἐπεί σοι ἐδόκει οὐκ ἀσφαλὲς εἶναι τὸ διώκειν, σὲ μὲν [1] αὐτὸν οὐκ ἀφῆκα τούτου τοῦ κινδύνου μετέχειν, ἱππέας δὲ τῶν σῶν πέμψαι ἐδεόμην σοῦ; εἰ γὰρ καὶ τοῦτο αἰτῶν ἠδίκουν, ἄλλως τε καὶ προπαρεσχηκὼς ἐμαυτόν σοι σύμμαχον, τοῦτ' αὖ παρὰ σοῦ, ἔφη, ἐπιδεικνύσθω. Ἐπεὶ δ' αὖ καὶ πρὸς ταῦτα ἐσίγα ὁ Κυαξάρης, Ἀλλ' εἰ μηδὲ τοῦτ', ἔφη, βούλει ἀποκρίνασθαι, σὺ τοῦτο τοὐντεῦθεν λέγε, εἴτι αὖ ἠδίκουν ὅτι σοῦ ἀποκριναμένου ἐμοὶ ὡς οὐκ ἂν βούλοιο, εὐθυμουμένους ὁρῶν [2] Μήδους τούτου παύσας αὐτοὺς ἀναγκάζειν κινδυνεύσοντας ἰέναι, εἴτι αὖ σοι δοκῶ τοῦτο χαλεπὸν ποιῆσαι, ὅτι ἀμελήσας τοῦ ὀργίζεσθαί σοι, ἐπὶ τούτοις πάλιν ᾔτουν σὲ [3] οὗ ᾔδειν οὔτε σοὶ μεῖον ὂν δοῦναί μοι οὐδὲν, οὔτε ῥᾷον Μήδοις ἐπιταχθῆναι οὐδέν· τὸν γὰρ βουλόμενον δήπου ἕπεσθαι ᾔτησά σε δοῦναί μοι. Οὐκοῦν τούτου τυχὼν παρὰ σοῦ, οὐδὲν ἤνυον εἰ μὴ τούτους πείσαιμι. Ἐλθὼν οὖν ἔπειθον αὐτοὺς, καὶ οὓς ἔπεισα τούτους λαβὼν ἐπορευόμην, σοῦ ἐπιτρέψαντος. Εἰ δὲ τοῦτό γε αἰτίας ἄξιον

adfectúmne te fis arbitratus injuriâ quòd, cum tibi tutum non esse videretur persequi, te quidem ipsum periculi hujus participem fieri non sum passus, sed ut equites mihi quosdam de tuis mitteres, rogavi? num enim id abs te petens injustè fecerim, præsertim qui jam ante me tibi socium belli præbuissem, hoc abs te, inquit, demonstretur. Ad hæc itidem cùm taceret Cyaxares, At si nè ad hoc quidem inquit, respondere vis, illud deinceps dicito, an injurius fuerim quòd, cùm tu mihi responderes nolle te, qui Medos hilaritati operam dare videres ab hâc revocatos cogere *tunc* ad profectionem cum periculo conjunctam; an, *inquam*, videar molestum aliquid tibi fecisse, quod irasci tibi noluerim, sed post hæc rursùm abs te id petiverim, quo sciebam nihil à te mihi dari posse levius, nihil Medis imperari facilius: rogabam enim ut eos mihi dares, qui sequi vellent. Atqui hoc cùm abs te impetrâssem, perfeci nihil, extra quàm his *ut me sequerentur* persuadendo. Itaque eos accessi, persuasi, iisque quibus persuaseram adsumptis abii, tuo permissu. Quòd si hoc meritò culpandum

1 Αὐτὸν οὐκ ἀφῆκα] In vetustis quibusdam exemplaribus vocula illa negativa, teste Stephano, non invenitur: in iisdem etiam, eodem teste, infinitivum μετέχειν non exstat. Cum istis autem exemplaribus nostrum etiam Bodl. conspirat. Hujus tamen in orâ lectio exstat ea, quam secuti sumus, quámque libri tuentur omnes. Utràque sanè lectio eundem sensum efficit. Nostra ad verbum sonat, *Teipsum hujus Periculi partem subire non permisi.* Altera autem (in quâ οὐκ & μετέχειν omittuntur) significat, *Teipsum hoc discrimine liberavi*, quod videlicet adeundum tibi alioqui fuisset.

2 Μήδους τούτου &c.] Ità restituimus ex conspirantibus Stephani Leunclaviique conjecturis. Priùs Μήδους τούτους legebatur. Pro eo autem quod hîc παύσας dicit, anteà ἐξαναστήσας, dixerat, lib. 4. p. 190.—βουλοίμην ἂν ἔγωγε νῦν ἀργῶν Μήδους εὐθυμουμένους, ἐξαναστήσας ἀναγκάζειν κινδυνεύσοντας ἰέναι.

3 Σὲ οὗ ᾔδειν &c.] Ità editiones *Steph.* & *Eton.* In aliis legitur σοὶ ὃ ᾔδειν &c. Sed pro ὃ reponendum οὗ, comparativa μεῖον & ῥᾷον apertè monent. Stephanus etiam nostram hanc lectionem veter. exemplar. auctoritate confirmatam esse tradit.

νομίζεις, ἐδ' ὅ,τι ἂν δίδως, ὡς ἔοικε, δέχεσθαι παρὰ σῦ ἀναιτίαν ἐςιν. Ουκῦν ἐξωρμήσαμεν ἕτως. Ἐπεὶ δ' ἐξήλθομεν, τί ἡμῖν πεπραγμένον ἐ φανερόν ἐςιν; ἐ τὸ ςρατόπεδον ἡλώκει τῶν πολεμίων; ἐ τεθνᾶσι πολλοὶ τῶν ἐπὶ σὲ ἐλθόντων; Ἀλλὰ μὴν τῶν γε ζώντων [1] ἐχθρῶν ἐ πολλοὶ μὲν ὅπλων ἐςέρηνται, πολλοὶ δὲ ἵππων; Χρήματα γεμὴν τὰ τῶν φερόντων [2] κ̀ ἀγόντων τὰ σὰ πρότερον νῦν ὁρᾶς τὲς σὲς φίλες κ̀ ἔχοντας κ̀ ἄγοντας, τὰ μὲν σοὶ, τὰ δ' αὐτοῖς ὑπὸ τὴν σὴν ἀρχήν. Τὸ δὲ πάντων μέγιςον κ̀ κάλλιςον, τὴν μὲν σὴν χώραν αὐξανομένην ὁρᾷς, τὴν δὲ τῶν πολεμίων, μειεμένην· κ̀ τὰ μὲν τῶν πολεμίων φρέρια ἐχόμενα, τὰ δὲ σὰ, τὰ πρότερον εἰς τὴν Σύρων ἐπικράτειαν συγκαλασπασθέντα, νῦν τἀναντία σοι προσκεχωρηκότα· τέτων δὲ εἴτι κακόν σοι ἢ εἴτι ἀγαθὸν, μαθεῖν μὲν ἔγωγε βέλεσθαι ἐκ οἶδ' ὅπως ἂν εἴποιμι· ἀκέσαι μέντοι, ἔφη, ἐδὲν κωλύει. Ἀλλὰ λέγε ὅ,τι γιγνώσκεις περὶ αὐτῶν. Ὁ μὲν δὴ Κῦρος ἕτως εἰπὼν ἐπαύσατο· ὁ δὲ Κυαξάρης ἔλεξε πρὸς ταῦτα τάδε,

existimas, nè quidem culpâ vacat, uti videtur, aliquid abs te accipere, quod dederis. Sic igitur profecti sumus. At pôstquam discessimus, quid gestum à nobis est, quod *omnibus* notum non sit? annon hostium castra capta sunt? annon plures eorum interfecti sunt, qui contra te venerant? Quin & ex vivis hostibus annon multi spoliati sunt armis, equis multi? Fortunas verò eorum qui antehac ferebant & agebant res tuas, jam vides amicos tuos tenere & *secum* adferre partim tibi, partim sibi qui tuo *tamen* imperio subjecti sunt. Quod verò omnium maximum est & præclarissimum, vides ditionem tuam ampliorem fieri, hostium imminui: *vides* hostium castella teneri, ac tua, quæ avulsa Syri anteà suam in potestatem redegerant, nunc è contrario tibi cessisse: an horum aliquid perniciosum tibi, an aliquid bonum sit, cognoscere *me* velle, equidem haud scio quomodo dixerim; quo minùs tamen audiam, nihil impedit. Quare dic, quæ tua de his sententia sit. Et hæc quidem cùm dixisset Cyrus, finem fecit: Cyaxares verò hæc ad ista respondit:

1 Ἐχθρῶν ἐ πολλοὶ] Particula illa negativa hîc quoque, sicut in loco suprà paulò adnotato, in MSto Bodl. & plerisque ex vetustis exemplaribus, quibus Stephanus usus est, non invenitur. Nec verò ejus omissio sensum quidquam immutat. Palam enim est id significare *nonne*, & responsionem affirmativam postulare. Ideóne, uti rectè observat Stephanus, eâ additâ non minùs affirmativè hæc dicentur, quàm eâ prætermissâ.

2 Καὶ ἀγόντων] Edit. *Ald. Flor. Leunclav.* aliæque dant ἀγαγόντων. Cujus scripturæ vitium ante nos subodoratus est Stephanus; quique adeò ἀγόντων, quod cum φερόντων congruit, ex vet. exempl. reposuit. Quam emendationem constabiliunt etiam MS. Bodl. & editio *Eton*.

Ἀλλ' ὦ Κῦρε, ὡς μὲν ταῦτα ἃ σὺ πεποίηκας κακά ἐστιν, οὐκ οἶδα ὅπως χρὴ λέγειν· εὖγε μέντοι, ἔφη, ἴσθι, ὅτι ταῦτα τὰ ἀγαθὰ τοιαῦτά ἐστιν οἷα ὅσῳ πλείω φαίνεται, τοσούτῳ μᾶλλον ἐμὲ βαρύνει. Τήν τε γὰρ χώραν, ἔφη, ἐγὼ ἂν τὴν σὴν ἐβουλόμην τῇ ἐμῇ δυνάμει μείζω ποιεῖν, μᾶλλον ἢ τὴν ἐμὴν ὑπὸ σοῦ ὁρᾷν οὕτως αὐξανομένην· σοὶ μὲν γὰρ ταῦτα ποιοῦντι καλά, ἐμοὶ δέ γε ἐστί πη ταῦτα ἀτιμίαν φέροντα. [1] Καὶ χρήματά γε, ἔφη, ἐγὼ ἄν μοι δοκῶ ἥδιον σοὶ δωρεῖσθαι, ἢ παρὰ σοῦ λαμβάνειν, ὧν σὺ νῦν ἐμοὶ δίδως· τούτοις γὰρ πλουτιζόμενος ὑπὸ σοῦ καὶ μάλα αἰσθάνομαι οἷς πενέστερος γίγνομαι. Καὶ τοὺς γε ἐμοὺς ὑπηκόους ἰδὼν μικρά γε ἀδικουμένους ὑπὸ σοῦ, ἧττον ἂν δοκῶ λυπεῖσθαι, ἢ νῦν ὁρῶν ὅτι μεγάλα ἀγαθὰ πεπόνθασιν ὑπὸ σοῦ. Εἰ δέ σοι ταῦτα, ἔφη, δοκῶ ἀγνωμόνως ἐνθυμεῖσθαι, μὴ ἐν ἐμοὶ ταῦτα, ἀλλ' ἐν σοὶ τρέψας πάντα, καταθέασαι οἷά σοι φαίνεται. Τί γὰρ ἄν, ἔφη, εἴ τις κύνας, ἃς σὺ τρέφεις φυλακῆς ἕνεκα σαυτοῦ τε καὶ τῶν σῶν, ταύτας θεραπεύων ἑαυτῷ γνωριμωτέρας ἢ σοὶ ποιήσειεν, ἆρ' ἂν εὐφραίνοι σε τούτῳ τῷ θεραπεύματι; Εἰ δὲ τοῦτό σοι δοκεῖ μικρὸν εἶναι, κἀκεῖνο κατανόησον· εἴ τις τοὺς σοὶ θεραπεύοντας, οὓς σὺ

Nescio, Cyre, quî dici possit, ea quæ tu fecisti, mala esse: verùm scire te volo, inquit, hæc bona ejusmodi esse, ut quanto plurium speciem habent, tanto magìs mihi sunt oneri. Nam malim equidem ditionem tuam, inquit, copiis meis ampliorem facere, quàm videre tali modo abs te augeri meam; quippe tibi hæc gerenti honesta sunt, mihi quodammodo ignominiam inurunt. Etiam opes, ait, tibi me donare malim, quàm abs te accipere, quæ tu nunc mihi das: nam iis abs te locupletari me planè sentio, quibus *ipse* pauperior fio. Atque eos sanè, meo qui sunt imperio subjecti, si modicâ quâdam abs te adfectos injuriâ viderem, minùs, meâ sententiâ, dolerem, quàm nunc, ubi magnis à te beneficiis adfecti sunt. Quòd si tibi, inquit, hæc absque judicio iniquéque cogitare videar, non ea in me, sed in te conversa omnia, qualia tibi videantur, considera. Quid enim, ait, si quis canes, quos tu aleres custodiæ tuæ tuorúmque causâ, *tales* commodè curando reddat, *ut* ipsum magìs quàm te nórint; an te hoc curationis genere delectaturus sit? Quòd si exiguum hoc tibi videtur, illud etiam considera; si quis tuos *à familiâ* ministros, quos tu

1 Καὶ χρήματά γε, &c.] Sic partim ex MSto Bodl. partim ex libris editis rescripsimus. Illud autem manu exaratum exemplar totum hunc locum sic repræsentat; καὶ χρήματα οὕτως ἄν μοι δοκῶ ἥδιον σοὶ δωρεῖσθαι, ἢ παρὰ σοῦ οὕτω λαμβάνειν, ὡς σὺ &c. Edita paulò aliter, cum expressêre: Καὶ χρήματά γε, ἔφη, ἐγὼ ἄν σοι δοκῶ ἥδιον οὕτω δωρεῖσθαι, ἢ παρὰ σοῦ λαμβάνειν, ὧν σὺ νῦν ἐμοὶ δίδως;. In illo tum displicet repetitio particulæ οὕτως, tum mutatio articuli ὧν in ὡς: in his, pro σοὶ ante δοκῶ substituere μοί, & οὕτω post ἥδιον in σοὶ mutare visum est.

καὶ φρουρᾶς καὶ θεραπείας ἕνεκα κέκτησαι, τούτους οὕτω διαθείη ὥστ' ἐκείνου μᾶλλον ἢ σοῦ βούλεσθαι εἶναι, ἆρ' ἀντὶ ταύτης τῆς εὐεργεσίας χάριν αὐτῷ εἰδείης; Τί δέ; (ὃ μάλιστα ἄνθρωποι ἀσπάζονταί τε καὶ θεραπεύουσιν οἰκειότατα) εἴ τις γυναῖκα τὴν σὴν οὕτω θεραπεύσειεν ὥστε αὐτὴν φιλεῖν μᾶλλον ποιήσειεν ἑαυτὸν ἢ σέ, ἆρ' ἄν σε τῇ εὐεργεσίᾳ ταύτῃ εὐφραίνοι; Πολλοῦ γ' ἄν, ἔφη, οἶμαι, καὶ δέοι· ἀλλ' εὖ οἶδ' ὅτι πάντων ἂν μάλιστα ἀδικοίη σε τοῦτο ποιήσας. Ἵνα δὲ εἴπω καὶ τὸ μάλιστα τῷ ἐμῷ πάθει ἐμφερές, εἴ τις οὓς σὺ ἤγαγες Πέρσας οὕτω θεραπεύσειεν ὥστ' αὐτῷ ἥδιον ἕπεσθαι ἢ σοί, ἆρ' ἂν φίλον αὐτὸν νομίζοις; Οἶμαι μὲν, οὔ, ἀλλὰ πολεμιώτερον ἂν ἢ εἰ πολλοὺς αὐτῶν κατακάνοι. Τί δέ; εἴ τις τῶν σῶν φίλων, φιλοφρόνως σου εἰπόντος, Λάμβανε τῶν ἐμῶν ὁπόσα ἐθέλεις, εἰ τοῦτο ἀκούσας οἴχοιτο λαβὼν πάντα ὁπόσα δύναιτο, καὶ αὐτὸς μὲν τοῖς σοῖς γε πλουτοίη, σὺ δὲ μηδὲ μετρίοις ἔχοις χρῆσθαι· ἆρ' ἂν δύναιο τὸν τοιοῦτον ἄμεμπτον φίλον νομίζειν; Νῦν μέντοι ἐγώ, Κῦρε, εἰ μὴ ταῦτα, ἀλλὰ τοιαῦτα ὑπὸ σοῦ δοκῶ πεπονθέναι. Σὺ γὰρ ἀληθῆ λέγεις· εἰπόντος ἐμοῦ τοὺς ἐθέλοντας ἄγειν, λαβὼν ᾤχου πᾶσαν μου τὴν δύναμιν, ἐμὲ δὲ ἔρημον κατέλιπες· καὶ νῦν ἃ ἔλαβες τῇ ἐμῇ δυνάμει, ἄγεις δή μοι, καὶ τὴν ἐμὴν χώραν αὔξεις σὺν τῇ ἐμῇ δυνάμει· ἐγὼ δὲ δοκῶ, οὐδὲν συναίτιος ὢν

tum præsidii tum obsequii *tibi* præstandi causâ *tecum* habes, ejusmodi efficiat, ut illius esse malint quàm tui: an pro hoc beneficio gratiam ei sis habiturus? Quid verò? (quod *unum* amore maximo complectuntur homines, & curæ in primis ut sibi proprium habent) si quis uxorem tuam sic obsequiis demereretur, ut eam *tandem* sui magis, quàm tui, amantem efficeret; num hoc te beneficio delectaret? Longè secùs, meâ quidem, ait, sententiâ, res se habere videretur: imò sat scio injuriam eum hoc facto maximam tibi illaturum. Ut autem quod simillimum est ei, mihi quod accidit, dicam, si quis Persas eos, quos tu ad nos duxisti, sic demereretur, ut ipsum libentiùs quàm te sequerentur, an eum in amicorum numero haberes? Equidem arbitror, *talem* non *duceres*, sed infestiorem, quàm si multos eorum occideret. Quid? si amicus quispiam tuus, te amanter dicente, Accipe de rebus meis, quantum voles, posteaquam id audisset, omnia, quæ posset acciperet & discederet, tuísque adeò rebus ditatus esset is, cùm tu nè modicum quidem earum fructum perciperes: an posses expertem culpæ amicum hunc existimare? Nunc verò abs te, Cyre, si non hæc, tamen his similia perpessum me arbitror. Nam vera narras; cùm ego dixissem, *licere tibi sequi* volentes tecum ducere, copiis meis omnibus acceptis discessisti, méque solum reliquisti: jam autem quæ mei exercitûs operâ cepisti, adfers sanè mihi, ac meam copiis meis ditionem auges: atqui ego, nullius boni

τῶν ἀγαθῶν, παρέχειν ἐμαυτὸν [1] ὥσπερ γυνὴ εὖ ποιεῖν καὶ τοῖς τε ἄλλοις ἀνθρώποις, καὶ τοῖσδε τοῖς ἐμοῖς ὑπηκόοις· σὺ μὲν γὰρ ἀνὴρ φαίνῃ, ἐγὼ δὲ οὐκ ἄξιος ἀρχῆς. Ταῦτα οὖν σοι δοκεῖ εὐεργετήματα εἶναι, ὦ Κῦρε; Εὖ ἴσθ' ὅτι, εἴτι ἐμοῦ ἐκήδου, οὐδενὸς ἂν οὕτω με ἀποστερεῖν ἐφυλάττου ὡς ἀξιώματος καὶ τιμῆς. Τί γὰρ ἐμοὶ πλέον τὸ τὴν γῆν πλατύνεσθαι, αὐτὸν δὲ ἀτιμάζεσθαι; οὐ γάρ τοι ἐγὼ Μήδων ἦρχον διὰ τὸ κρείττων πάντων αὐτῶν εἶναι, ἀλλὰ μᾶλλον διὰ τὸ καὶ αὐτοὺς τούτους ἀξιοῦν [2] ἡμᾶς αὐτῶν πάντα βελτίονας εἶναι.

Καὶ ὁ Κῦρος, ἔτι λέγοντος αὐτοῦ [3] ὑπολαβὼν εἶπε, Πρὸς τῶν θεῶν, ἔφη, ὦ θεῖε, εἴτι κἀγώ σοι πρότερον ἐχαρισάμην, καὶ σὺ νῦν ἐμοὶ χάρισαι ὧν ἂν σου δεηθῶ· παῦσαι, ἔφη, τὸ νῦν εἶναι μεμφόμενός μοι. ἐπειδὰν δὲ πεῖραν ἡμῶν λάβῃς ὅπως ἔχομεν πρός σε, ἢν μέν σοι φαίνηται τὰ ὑπ' ἐμοῦ πεπραγμένα

tecum auctor, instar fœminæ me *offerre* videor & exhibere, ut beneficia tum ab aliis hominibus, tum etiam ab his imperio meo subjectis accipiam: tu viri speciem habes, ego indignus *videor* imperio. Hæccine tibi, Cyre, videntur esse beneficia? Certò scias, ulla mei si te cura tangeret, in primis tibi cavendum, ut nullâ re minùs me spoliares, quàm auctoritate ac dignitate. Nam quid *ex eo* mihi accedit, si regio *mea* dilatetur, ipse *per ignominiam* contemptui sim? nec enim *idcirco* Medorum ego potitus sum imperio, quòd *unus* præstantior universis essem; sed potiùs quia ducerent ipsi nos in omnibus se meliores esse.

Et Cyrus, eo adhuc loquente sermonem suscipiens, Per deos *immortales*, inquit, avunculc, si quid ego tibi antehac feci, gratum quod esset, etiam tu hæc mihi gratificare, quæ à te petam: finem *scilicet* de me querendi hoc tempore facito; ubi verò periculum nostrûm feceris, quo pacto erga te simus adfecti, si quidem tibi constiterit, ea quæ sunt à me gesta,

1 Ὥσπερ γυνὴ εὖ &c.] Ita MS. Bodl. & editi primæ notæ libri. Quare *Ald.* & *Ffurt.* nil moror, in quibus invenies εὖ ποιῇ. Illud autem ποιεῖν, ex Atticorum consuetudine, patiendi hîc significationem obtinet: ficut ab *Aristotele* adhibitum esse videtur, *Rhetor.* l. 2. c. 20. Διὰ ταῦτα καὶ εἰ ἐν ὁρμῇ τοῦ ποιεῖν, &c.

2 Ἡμᾶς αὐτῶν] Vox ultima spiritu tenui in plerisque libris editis notatur. Nos edit. *Eton.* secuti sumus, suffragante MSto Bodl. in quo scribitur ἑαυτῶν.

3 Ὑπολαβὼν εἶπε] *Vorstius* & *Gatakerus* observant, nove fieri, quod Sacri Scriptores simul τοῦ ἀποκρίνεσθαι & verbo dicendi utantur. At simili modo hîc & lib. 2. p. 94. locutus est *Xenoph.* Reponunt illi, verbum ὑπολαμβάνειν Auctores adhibere solitos, ubi aliùs potiùs post alium loquitur, quàm ubi interrogatus respondet: ut sit quasi *excipere* vel *suscipere sermonem*: id quod verissimum est, atque ex hoc ipso loco Xenophontis maximè liquet. Esto: quid tum postea? Forma certè dictionis est eadem; & quid est, cur putent Græcos, qui dicere solent, ὑπολαβὼν εἶπε, vel ἔφη, ab ἀποκριθεὶς εἶπε planè abhorrere? Ubi sufficiebat ἀπεκρίνατο, ibi ἀποκριθεὶς εἶπε dixêre Scriptores Sacri: ità verò vicissim, ubi vox ὑπέλαβε ad complendam orationem satis erat, ὑπολαβὼν εἶπε vel ἔφη dixerunt οἱ ἔξω.

ϛρατεύεσθαι, ἢ καιρὸς ἤδη διαλύειν τὴν ϛρατιάν. Εκ τούτου ὁ μὲν Κυαξάρης ἀμφὶ δεῖπνον εἶχεν· ὁ δὲ Κῦρος, συλλέξας τοὺς [1] ἱκανωτέρους τῶν φίλων καὶ φρονεῖν καὶ συμπράττειν ἄτι δέοι, ἔλεξε τοιάδε·

" Ανδρες φίλοι, ἃ μὲν δὴ πρῶτα εὐξάμεθα, σὺν θεοῖς πάρ-
" εςιν ἡμῖν. Οποι γὰρ ἂν πορευώμεθα, κρατοῦμεν τῆς χώρας·
" καὶ μὲν δὴ καὶ τοὺς πολεμίους ὁρῶμεν μειουμένους, ἡμᾶς δὲ αὐτοὺς
" πλείονάς τε καὶ ἰσχυροτέρους γιγνομένους. Εἰ δὲ ἡμῖν ἔτι θελή-
" σειαν οἱ νῦν προσγενόμενοι σύμμαχοι παραμεῖναι, καὶ πολ-
" λῷ ἂν μᾶλλον ἀνύσαι δυναίμεθα καὶ ἄτι βιάσασθαι καιρὸς,
" καὶ ἄτι πεῖσαι δέοι. Οπως οὖν τὸ μένειν ὡς πλείςοις συνδοκ-
" τῶν συμμάχων, οὐδὲν μᾶλλον τοῦτο ἐμὸν ἔργον ἢ καὶ ὑμέτερον
" μηχανᾶσθαι. Αλλ' ὥσπερ καὶ ὅταν μάχεσθαι δέῃ, ὁ πλεί-
" ςους χειρωσάμενος ἀλκιμώτατος δοξάζεται εἶναι, οὕτω καὶ
" ὅταν πεῖσαι δέῃ βουλῆς, ὁ πλείςους ὁμογνώμονας ἡμῖν ποιήσας,
" οὗτος δικαίως ἂν λεκτικώτατός τε καὶ πρακτικώτατος κρί-
" νοιτο ἂν εἶναι. Μὴ μέντοι ὡς λόγον ἡμῖν ἐπιδειξόμενοι
" οἷον ἂν εἴποιτε πρὸς ἕκαςον αὐτῶν, τοῦτο μελετᾶτε, ἀλλ' ὡς

gerendum, an opportunum sit jam exercitum dimittere. Post hæc Cyaxares cœnabat: Cyrus autem convocatis amicis, qui maximè & ad intelligendum, & ad navandum operam, si quid usus postularet, idonei erant, hujusmodi orationem habuit:

" Quæ primùm optavimus, amici, ea deorum benignitate nobis ad-
" sunt. Quo enim cunque *tandem* pergimus, *hostium* agro potimur: &
" vero etiam hostes imminui videmus, cùm nos & numero & robore au-
" geamur. Quod si manere nobiscum velint socii, qui ad nos jam acces-
" serunt, multò etiam magis *ea omnia quæ aggrediemur* perficere poteri-
" mus, sive quid vi peragendi sit opportunitas, sive quid persuadendo sit
" obtinendum. Quapropter non magis mei quàm vestri muneris fuerit
" moliri, ut maximæ sociorum parti nobiscum manere placeat. Quem-
" admodùm verò, cùm pugnandum est, is qui plurimos capit, fortis-
" simus existimatur; ità qui plurimos nostram in sententiam addu-
" cit, cùm consilium ineundum est, is jure tam dicendi quàm agen-
" di peritissimus habeatur. Neque tamen in hoc vos exercueritis, ut
" orationem nobis ostentetis, quâ usuri ad quemque sitis; sed ità eos

μηνύειν τὸν λόγον, uti *Bisetus* ad locum monet. Nihilominùs existimaverim λέγειν post ἤμελλε librariorum incuriâ excidisse; cùm toties alibi accusativum verbo illi adjunxerit Xenophon.

[1] Ἱκανωτέρους] MS. Bodl. ἱκανωτάτους. Sed vide sis, p. 187. not. 3.

" τὰς πεπεισμένας ὑφ' ἑκάστου, δήλους ἐσομένους οἷς ἂν πράττωσιν,"
" οὕτω παρασκευάζεσθε." Καὶ ὑμεῖς μὲν, ἔφη, τούτων ἐπιμελεῖσθε· ἐγὼ δὲ, ὅπως ἂν ἔχοντες τὰ ἐπιτήδεια, ὅσα ἂν ἐγὼ δύνωμαι, οἱ στρατιῶται, περὶ τοῦ στρατεύεσθαι βουλεύωνται, τοῦτο πειράσομαι ἐπιμελεῖσθαι.

" parate, ut se persuasos à quolibet vestrûm factis declarent." Ac vobis quidem hæc, inquit, curæ sint: ego pro meâ virili curare conabor, ut milites à commeatu instructi, de expeditione deliberent.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ς'.

ΤΑΥΤΗΝ μὲν δὴ τὴν ἡμέραν οὕτω διαγαγόντες, καὶ δειπνήσαντες, ἀνεπαύοντο· τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ πρωῒ ἧκον ἐπὶ τὰς Κυαξάρου θύρας πάντες οἱ σύμμαχοι. Ἐν ᾧ οὖν ὁ Κυαξάρης ἐκοσμεῖτο, ἀκούων ὅτι πολὺς ὄχλος [1] ἐπὶ ταῖς θύραις εἴη, ἐν τούτῳ οἱ φίλοι τῷ Κύρῳ προσῆγον οἱ μὲν Καδουσίους, δεομένους αὐτοῦ μένειν, οἱ δὲ, Ὑρκανίους, ὁ δέ τις, Γωβρύαν, [2] ὁ δέ τις, Σάκας· Ὑστάσπης δὲ Γαδάτην τὸν εὐνοῦχον προσῆγε, δεόμενον τοῦ Κύρου μένειν. Ἔνθα δὴ ὁ Κῦρος γιγνώσκων ὅτι ὁ Γαδάτας πάλαι ἀπολώλει τῷ φόβῳ μὴ λυθείη ἡ στρατιὰ, ἐπιγελάσας εἶπεν, Ὦ Γαδάτα, δῆλος, ἔφη, εἶ ὑπὸ Ὑστάσπου τοῦδε πεπεισμένος ταῦτα γιγνώσκειν ἃ λέγεις. Καὶ ὁ Γαδάτας, ἀνατείνας τὰς χεῖρας πρὸς τὸν οὐρανὸν, [3] ἀπώμοσεν ἦ μὴν μὴ ὑπὸ τοῦ Ὑστάσπου ταῦτα πεπεῖσθαι ἃ γιγνώσκοι· Ἀλλ᾽ οἶδα, ἔφη,

CUM hoc modo diem hunc exegissent, coenassentque, quieti se dederunt: postridiè autem manè ad Cyaxaris portam socii omnes conveniunt. Itaque dum Cyaxares ornaretur, qui audiret magnam multitudinem ad portam adesse, intereà ad Cyrum amici adducebant, alii quidem Cadusios, rogantes utì maneret; alii Hyrcanios; Gobryam hic, ille, Sacas; Gadatam eunuchum adducebat Hystaspes, orantem Cyrum, utì maneret. Ibi Cyrus, qui Gadatam jamdudum interiisse nosset præ metu nè exercitus dimitteretur, cum risu ait, Manifestum est, Gadata, te ab hoc Hystaspe persuasum ea sentire quæ dicis. Et Gadatas, sublatis ad cœlum manibus, jurejurando negavit ab Hystaspe *sibi* persuasa hæc esse, quæ sentiret: Sed scio futurum, inquit,

1 Ἐπὶ ταῖς θύραις] Vide quæ notavimus p. 221.

2 Ὁ δέ τις, Σάκας·] Ità rescripsimus ex MSto Bodl. suffragantibus versionibus *Gabrielii* & *Philelphi*. Priùs legebatur Σάκαν; quod in Σάκας mutandum vidit ante nos *Muretus*.

3 Ἀπώμοσεν ἦ μὴν] De usu particularum ἦ μὴν in jurejurando, vide p. 195. not. 3. *Eustathius* ad Hom. Odys. β'. p. 1450. dicit ἐπομνύναι διαφέρειν τοῦ ἀπομνύναι κατὰ τοὺς παλαιούς· καθότι ἐπόμνυσθαι μέν ἐστι, τὸ καταφατικῶς ὀμνύειν· ἀπομνύσθαι δὲ, τὸ ἐν ὅρκῳ ἀποφάσκειν. Idem ferè tradit in Il. κ'. p. 809. Hanc *Eustathii* observationem elegantissimi vir ingenii satìs dignam

ὅτι ἢν ὑμεῖς ἀπέλθητε, ἔῤῥει τὰ ἐμὰ παντελῶς· διὰ ταῦτ᾽, ἔφη, καὶ τούτῳ ἐγὼ αὐτὸς προσῆλθον, ἐρωτῶν εἰ εἰδείη τίνα γνώμην ἔχεις περὶ τῆς διαλύσεως τοῦ στρατεύματος. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, [1] Ἀδίκως γὰρ ἐγὼ, ὡς ἔοικεν, Ὑστάσπην αἰτιῶμαι. Καὶ ὁ Ὑστάσπης εἶπε, Ναὶ μὰ Δία, ἔφη, ὦ Κῦρε, ἀδίκως μὲν δή· ἐπειδὴ ἔγωγε καὶ ἀντέλεγον Γαδάτᾳ, ὡς οὐχ οἷόν τέ σοι μένειν, λέγων ὅτι ὁ πατήρ σε μεταπέμποιτο. Καὶ ὁ Κῦρος, Τί λέγεις; ἔφη· καὶ τοῦτο σὺ ἐτόλμησας ἐξενεγκεῖν, εἴτ᾽ ἐγὼ ἐβουλόμην, εἴτε μή; Μὰ Δί᾽, ἔφη· ὁρῶ γάρ σε ὑπερεπιθυμοῦντα ἐν Πέρσαις περίβλεπτον περιελθεῖν, καὶ τῷ πατρὶ ἐπιδείξασθαι ἣ ἕκαστα διεπράξω. Ὁ δὲ Κῦρος ἔφη, Σὺ δὲ οὐκ ἐπιθυμεῖς οἴκαδε ἀπελθεῖν; [2] Μὰ Δί᾽, ἔφη ὁ Ὑστάσπης, οὐδ᾽ ἄπειμί γε, ἀλλὰ μένων στρατηγήσω ἕως τ᾽ ἂν ποιήσω Γαδάταν τουτονὶ δεσπότην τοῦ Ἀσσυρίου.

ut vos si discedatis, meæ res prorsùs perierint: propterea, inquit, ad hunc egomet adivi, ut interrogarem num sciret quæ tua de copiis dimittendis esset sententia. Et Cyrus inquit, Ergo injustè in Hystaspem, uti *quidem* adparet, culpam ego confero. Profectò, Cyre, ait Hystaspes, injustè: nam ego sanè Gadatæ etiam contradicebam, fieri non posse, ut maneas, quod arcessi te à patre diceret. Tum Cyrus, Quid ais? inquit: & tu hoc efferre ausus es, sive ego vellem, sive non? *Ego* verò, inquit: nam te nimis quàm cupere video, conspicuum in Persiā circumire, ac patri demonstrare, quo pacto singula peregeris. At tu, subjecit Cyrus, non es domum redeundi cupidus? Non profectò, inquit Hystaspes, nec discedam sanè; sed *hic* manens imperatorio fungar munere, donec Gadatam hunc Assyrii dominum fecero.

nam censuit, quam Homero nuper in sermonem à se Anglicanum verso subjiceret: at de illo, quod tum Eustathio tum Anglicano interpreti visum est notatu dignum, inter ea verba discrimine, alia forsan hujus erit sententia, cùm tandem Odyss. 6. v. 436. ad examen revocaturus est: Ὣς ἔφαθ᾽. οἱ δ᾽ ἄρα πάντες ἀπώμνυον, ὡς ἐκέλευεν. Certè hîc ἐπώμνυον adhibendum potiùs fuerat, ista si differentia perpetuò fuisset observanda. Adeò nimirum difficile est, vocum Græcarum notiones quàm latè pateant, quibusve potestas earum cuique propria concludatur terminis, definire.

1 Ἀδίκως γὰρ &c.] *Muretus* legit Ἀδίκως ἄρ᾽ ἐγὼ, &c. à quo accentu tantùm discrepat MS. Bodl. dat enim ἆρα. Sed nihil muto; cùm partic. γὰρ in interrogationibus adhiberi soleat, sive expressæ sint, sive tacitæ.

2 Μὰ Δί᾽ &c.] *Eustathius*, ad locum Odyss. supra paulò adpellatum *Ælium Dionysium* laudat auctorem discriminis inter jurandi particulas hasce μὰ & νή· cujus ex mente, νὴ τὸν—in *dejerando*; μὰ τὸν—in *negando* cum jurejurando, adhibetur. Huic accedit etiam *Budæus*, Comm. L. G. p. 897. Uterque verò suos, opinor, passus est manes. Nam istæ particulæ sæpè sunt *simplices* jurandi notæ, qualitatémque suam ex orationis serie desumunt: atque adeo particula μὰ affirmationi sociata, affirmativum jusjurandum efficit; negationi autem, negativum. Nolo hîc exemplis lectorem obruere, quia passim occurrunt: vide sis tamen quæ notavimus, p. 212. & *Devar*. libel. de G. L. particulis.

Οἱ μὲν δὴ τοιαῦτα ἔπαιζον σπουδῇ πρὸς ἀλλήλους· ἐν δὲ τούτῳ ὁ Κυαξάρης σεμνῶς κεκοσμημένος ἐξῆλθε, καὶ ἐπὶ θρόνου Μηδικοῦ καθέζετο. Ὡς δὲ πάντες συνῆλθον οὓς ἔδει, καὶ σιωπὴ ἐγένετο, Κυαξάρης εἶπεν ὧδε, Ἄνδρες σύμμαχοι, ἴσως ἐπειδὴ παρὼν τυγχάνω, καὶ πρεσβύτερός εἰμι Κύρου, εἰκός με ἄρχειν λόγου. Νῦν οὖν μοι δοκεῖ καιρὸς, ἔφη, εἶναι περὶ τούτου διαλέγεσθαι πρῶτον, πότερον στρατεύεσθαι καιρὸς δοκεῖ εἶναι ἔτι, ἢ διαλύειν ἤδη τὴν στρατιάν· λεγέτω οὖν τις, ἔφη, περὶ αὐτοῦ τούτου ᾗ γινώσκει. Ἐκ τούτου πρῶτος μὲν εἶπεν ὁ Ὑρκάνιος, Ἄνδρες σύμμαχοι, οὐκ οἶδα μὲν ἔγωγε εἴ τι δεῖ λόγων, ὅπου αὐτὰ τὰ ἔργα δεικνύει τὸ κράτιστον. Πάντες γὰρ ἐπιστάμεθα ὅτι ὁμοῦ μένοντες πλείω κακὰ ποιοῦμεν τοὺς πολεμίους ἢ πάσχομεν· ὅτε δὲ χωρὶς ἦμεν ἀλλήλων, ἐκεῖνοι ἡμῖν ἐχρῶντο ὡς ἐκείνοις ἦν ἥδιστον, ἡμῖν γεμὴν ὡς χαλεπώτατον. Ἐπὶ τούτῳ ὁ Καδούσιος εἶπεν, Ἡμεῖς δὲ τί ἂν λέγοιμεν, ἔφη, περὶ τοῦ οἴκαδε ἀπελθόντες ἕκαστοι χωρὶς εἶναι, ὅπου γε οὐδὲ στρατευομένοις, ὡς ἔοικε, χωρίζεσθαι συμφέρει; Ἡμεῖς γοῦν οὐ πολὺν χρόνον δίχα τοῦ ἡμετέρου πλήθους στρατευσάμενοι, δίκην ἔδομεν, ὡς καὶ ὑμεῖς ἐπίστασθε. Ἐπὶ τούτῳ Ἀρτάβαζος, 1 ὁ συγγενής εἶναι ποτὲ φήσας Κύρῳ, εἶπε τάδε, Ἐγὼ δὲ, ἔφη,

Hujusmodi quædam illi dum seriò inter se jocarentur, intereà Cyaxares augustè ornatus prodiit, inque Medico solio consedit. Cùmque *jam* convenissent omnes quos oportebat, & silentium factum esset, Cyaxares in hunc modum locutus est, Quia præsens, socii, & Cyro major natu sum, par fortassis est me priore loco verba facere. Equidem arbitror, ait, nunc tempus esse, ut de eo primùm disseramus, utrum adhuc commodum esse videatur, bellum geri, an copias jam dimitti: itaque de hoc ipso dicat aliquis sententiam suam. Tum primus Hyrcanius dixit, Equidem nescio, socii, num verbis sit opus, ubi res ipsæ quod optimum est demonstrant. Omnes enim intelligimus, plus hostibus detrimenti nos adferre, dum unà manemus, quàm ipsi accipiamus: quo verò tempore alii ab aliis sejuncti eramus, agebant illi nobiscum, prout ipsis jucundissimum, nobis sanè gravissimum erat. Post hunc Cadusius, Nos autem quid dicamus, ait, de eo, ut domum hinc profecti separatim singuli vivamus, cùm nè militantibus quidem, ut adparet, conducat sejunctionem fieri? Nimirum nos, cùm non magno temporis spatio seorsùm à copiis universis militaremus, pœnas dedimus, quemadmodùm & ipsi nôstis. Post hunc Artabazus, qui se cognatum Cyri aliquando dixerat, hæc protulit, Ego verò, ait, hactenùs,

1 Ὁ συγγενὴς &c.] Vide lib. 1. p. 42.

ὦ Κυαξάρη, τοσοῦτον διαφέρομαι τοῖς πρόσθεν λέγουσιν· οὗτοι μὲν γάρ φασιν ὅτι δεῖ μένοντας στρατεύεσθαι, ἐγὼ δὲ λέγω ὅτι ὅτε οἴκοι ἦμεν, ἐστρατευόμην. Καὶ γὰρ ἐβοήθουν πολλάκις, τῶν ἡμετέρων ἀγομένων, καὶ περὶ τῶν σφετέρων φρουρίων, [1] ὡς ἐπιβουλευσομένων, πολλάκις πράγματα εἶχον, φοβούμενός τε καὶ φρουρῶν· καὶ ταῦτα ἔπραττον τὰ οἰκεῖα δαπανῶν· νῦν δὲ ἔχω μὲν τὰ ἐκείνων φρούρια, καὶ οὐ φοβοῦμαι ἐκείνους, εὐωχοῦμαι δὲ τὰ ἐκείνων, πίνω δὲ τὰ τῶν πολεμίων. Ὡς οὖν τὰ μὲν [2] οἴκοι στρατείαν οὖσαν, τὰ δ' ἑορτὴν, ἐμοὶ μὲν οὐ δοκεῖ, ἔφη, διαλύειν τήνδε τὴν πανήγυριν. Ἐπὶ τούτῳ ὁ Γωβρύας εἶπεν, Ἐγὼ δ', ὦ ἄνδρες σύμμαχοι, μέχρι μὲν τοῦδε ἐπαινῶ [3] τὴν τοῦ Κύρου δεξιάν· οὐδὲν γὰρ ψεύδεται ὧν ὑπέσχετο· εἰ δ' ἄπεισιν ἐκ τῆς χώρας, [4] δῆλον ὅτι ὁ μὲν Ἀσύριος ἀναπαύσεται, οὐ τίνων ποινὰς ὧν τε ὑμᾶς ἐπεχείρησεν ἀδικεῖν καὶ ὧν ἐμὲ ἐποίησεν· ἐγὼ δὲ ἐν τῷ μέρει πάλιν ἐκείνῳ δώσω δίκην ὅτι ὑμῖν φίλος ἐγενόμην.

Ἐπὶ τούτοις πᾶσι Κῦρος εἶπεν, “Ὦ ἄνδρες, οὐδ' ἐμὲ λανθάνει “ὅτι ἐὰν διαλύωμεν τὸ στράτευμα, τὰ μὲν ἡμέτερα ἀσθενέστερα “γίγνοιτο ἂν, τὰ δὲ τῶν πολεμίων πάλιν αὐξήσεται. Ὅσοι μὲν γὰρ

Cyaxares, ab his qui ante me dixêre dissentio: aiunt nempe hi oportere nos hîc manentes in expeditione versari; ego autem dico me, domi cùm essem, in expeditione versatum esse. Nam sæpè ad vim arcendam adcurrebam, cùm res nostræ *ferrentur* & agerentur; atque etiam de castellis nostris, uti quibus insidiæ struerentur, sæpe negotium mihi exhibitum est, cùm & metuerem & in præsidio essem; atque hæc meo sumptu faciebam: nunc castella eorum teneo, & ipsos non metuo, & de iis quæ hostium sunt tum epulor tum bibo. Itaque tanquam si vita domestica militia sit; hæc verò militaria, feriæ, conventum hunc equidem, ait, celebrem minimè dimittendum arbitror. Post hunc Gobryas ait, Ego verò, socii, hactenùs Cyri dextram laudo: nihil enim eorum non præstitit, quæ promisit; at si ex hâc regione discesserit, manifestum est, Assyrium quietem habiturum, nec pœnas earum injuriarum quas vobis inferre conatus est, nec illorum quæ in me patravit, luiturum: ego autem vicissim ei pœnas iterum dabo, quòd vestræ amicitiæ me adjunxerim.

Post omnes hos Cyrus inquit, “Nec ego sum, viri, nescius futurum, “ut si copias dimittamus, nostræ quidem imbecilliores reddantur, ho-“stium verò res rursùm incremento augeantur. Nam quibuscunque

1 Ὡς ἐπιβουλευσομένων] MS. Bodl. & editio *Eton.* repræsentant ἐπιβουλευομένων, quam lectionem *Philelphus* etiam in suo exemplari invenit. Nos Stephanum, Leunclavium, edit. *Florent.* & *Ald.* secuti sumus.

2 Οἴκοι στρατείαν οὖσαν] Vide p. 298. not. 2.

3 Τὴν τοῦ Κύρου δεξιάν] Scil. *fidem integram:* cujus pignus erat, quam mihi porrexit, dextra. Vide lib. 4. p. 195. not. 2.

4 Δῆλον ὅτι] Ità Stephanum secuti rescripsimus. In aliis libris minùs rectè δηλονότι conjunctim scribitur.

“ αὐτῶν ὅπλα ἀφῄρηνται, ταχὺ ἄλλα ποιήσονται· ὅσοι τε ἵππους ἀπεστέρηνται, ταχὺ πάλιν ἄλλους κτήσονται· ἀντὶ δὲ τῶν ἀποθανόντων ἕτεροι καὶ ἐφηβήσουσι καὶ ἐπιγενήσονται· ὥστε [1] οὐδὲ θαυμαστὸν, εἰ ἐν τάχει πάλιν ἡμῖν πράγματα παρέχειν δυνήσονται. Τί δῆτα ἐγὼ Κυαξάρει λόγον ἐκέλευσα ἐμβαλεῖν περὶ καταλύσεως τῆς στρατιᾶς; Εὖ ἴσθι, ἔφη, ὅτι φοβούμενος τὸ μέλλον. Ὁρῶ γὰρ ἡμῖν ἀντιπάλους προσιόντας, οἷς ἡμεῖς, εἰ ὧδε στρατευσόμεθα, οὐ δυνησόμεθα μάχεσθαι. Προσέρχεται μὲν γὰρ δήπου χειμὼν, στέγαι δ' εἰ καὶ ἡμῖν αὐτοῖς εἰσὶν, ἀλλὰ μὰ Δία οὐχ ἵπποις, οὐδὲ θεράπουσιν, οὐδὲ τῷ δήμῳ τῶν στρατιωτῶν· ὧν ἄνευ ἡμεῖς οὐκ ἂν δυναίμεθα στρατεύεσθαι· τὰ δ' ἐπιτήδεια, ὅπου μὲν ἡμεῖς ἐληλύθαμεν, ὑφ' ἡμῶν [2] ἀνάλωται· ὅποι δὲ οὐκ ἀφίγμεθα, διὰ τὸ [3] ἡμᾶς φοβεῖσθαι, [4] ἀνακεκομισμένοι εἰσὶν εἰς ἐρύματα· ὥστε αὐτοὺς μὲν ἔχειν, ἡμᾶς δὲ ταῦτα μὴ δύνασθαι λαμβάνειν. Τίς οὖν οὕτως ἀγαθὸς, ἢ τίς οὕτως ἰσχυρὸς, ὃς λιμῷ καὶ ῥίγει δύναιτ' ἂν μαχόμενος στρατεύεσθαι; Εἰ μὲν οὖν οὕτω στρατευσόμεθα, ἐγὼ μέν φημι χρῆναι ἑκόντας ἡμᾶς καταλῦσαι

“ ipsorum arma sunt ademta, ii celeriter alia facturi sunt: quicunque spoliati sunt equis, celeriter alios *sibi* de integro comparabunt: pro interfectis alii pubescent & *iis* succedent: adeò ut minimè mirum *videri debeat*, si celeriter nobis rursùm negotia facessere poterunt. Cur igitur ego Cyaxari, ut de copiarum dimissione ad vos referret, auctor fui? Nempe quia quod futurum est metuo. Video enim adversarios nobis *eos* adventare, cum quibus nos, hoc si modo in expeditione versamur, dimicare non poterimus. Nam hyems utique adpetit, ac tametsi tecta nos habeamus, non tamen equis *ea*, non ministris, non militum vulgo *suppetunt*; sine quibus bellum *hosti* facere non poterimus: commeatus autem, iis in locis in quæ nos venimus, à nobismet adsumptus est; quo non accessimus, nostrî metu in munitiones subvexerunt *hostes*: adeò ut ii hunc habeant, nos capere non possimus. Quis ergo tam fortis, quisve tam robustus, ut adversûs famem & frigus pugnando bellum gerere possit? Quapropter si hoc modo militaturi sumus, aio nos ultrò dimittere

1 Οὐδὲ θαυμαστὸν] MS. Bodl. οὐδὲν θαυμαστόν. quod, opinor, vulgato melius est.

2 Ἀνήλωται] MS. Bodl. ἀνήλωται. imperitè. Audi *Thomam Magistrum*: Ανάλωσα καὶ ἀνάλωκα, Αττικοί· τὸ δὲ μετὰ αὐξήσεως ταῦτα λέγειν, οἷον ἀνήλωσα καὶ ἀνήλωκα, κοινόν. Quod vulgus etiam Grammaticorum recentiorum docet.

3 Ἡμᾶς] Editiones *Eton.* & *Ald.* perperam ὑμᾶς. Nos secuti sumus MStum Bodl. editiones *Steph. Leuncl.* & *Florent.*

4 Ανακεκομισμένοι εἰσὶν] Sic rectè MS. Bodl. & primariæ notæ editiones omnes. In *Aldin* verò & *Florent.* reperitur ἀνακεκομισμένοι. Sed neminem ferè latet, passivæ formæ significationem activam sæpenumerò convenire. Sic Noster ipsum hoc adhibet participium, διαβ. lib. 4. p. 198. edit. Steph. χωρία γὰρ ᾤκουν ἰσχυρὰ οἱ Τάοχοι, ἐν οἷς καὶ τὰ ἐπιτήδεια πάντα εἶχον ἀνακεκομισμένοι.

" τὴν στρατιὰν μᾶλλον, ἢ ἄκοντας ὑπ' ἀμηχανίας ἐξελαθῆναι. " Εἰ δὲ βουλόμεθα ἔτι στρατεύεσθαι, τόδ' ἐγώ φημι ἔτι χρῆναι " ποιεῖν, πειρᾶσθαι ὡς τάχιστα τῶν μὲν ἐκείνων ὀχυρῶν ἡμᾶς ὡς " πλεῖστα παραιρεῖν, ἡμῖν δ' αὐτοῖς ὡς πλεῖστα ὀχυρὰ ποιεῖσθαι. " ἐὰν γὰρ ταῦτα γένηται, τὰ μὲν ἐπιτήδεια πλείονα ἕξουσιν ὁπότε- " ροι ἂν πλείω δύνωνται λαμβάνοντες ἀποτίθεσθαι, πολιορκήσονται " δὲ ὁπότεροι ἂν [1] ἥττους ὦσι. Νῦν δ' οὐδὲν διαφέρομεν τῶν ἐν πε- " λάγει πλεόντων· καὶ γὰρ ἐκεῖνοι πλέουσι μὲν ἀεί, τὸ δὲ πε- " πλευσμένον οὐδὲν οἰκειότερον τοῦ ἀπλεύστου καταλείπουσιν. Ἢν δὲ " φρούρια ἡμῖν γένηται, ταῦτα δὴ τοῖς μὲν πολεμίοις ἀλλοτριώσει " τὴν χώραν, ὑμῖν δὲ [2] ὑπ' εὐδίας μᾶλλον ἔσται πάντα. Ὃ δὲ ἴσως " ἄν τινες ὑμῶν φοβηθεῖεν, εἰ δεήσει πόῤῥω τῆς ἑαυτῶν φρουρεῖν, " μηδὲ τοῦτο ὀκνήσητε. Ἡμεῖς μὲν γάρ, [3] ἐπείπερ ὡς οἴκοθεν ἀπο- " δημοῦμεν, [4] φρουρήσειν ὑμῖν ἀναδεχοίμεθα τὰ ἐγγύτατα χωρία " τῶν πολεμίων· ὑμεῖς δὲ [5] τὰ πρόσορα ὑμῖν αὐτοῖς τῆς Ἀσσυρίας,

" potiùs exercitum debere, quàm invitos à difficultate rerum profligari. " Sin *hâc* in militiâ perseverare volumus, sic nobis agendum esse censeo, " ut quàm celerrimè loca munita quàm plurima hostibus adimere co- " nemur, ac nobismet quàm plurima munire: nam si ità fiat, comme- " atûs majorem habituri sunt copiam, qui majorem rapere copiam & " recondere potuerint; & obsidebuntur, qui fuerint *ex alterutris* in- " feriores. Jam verò nihil inter nos & in mari navigantes discriminis " est: quippe navigant illi quidem semper, sed nihilo magis partem " *maris jam* navigatam sibi propriam relinquunt, quàm quæ ipsis ena- " vigata non est. At si castella nobis accesserint, ab hostibus ea regio- " nem alienabunt, nobísque omnia magis erunt in tranquillo. Quod " verò nonnulli vestrûm fortasse metuerint, nè procul à patrio *solo* " collocentur in præsidiis, id minimè vobis formidandum est. Nos " enim qui sic *quoque* domo peregrinantes absumus, loca nos hostibus " proxima custodituros vobis recipiemus: vos Assyriæ loca vobismet

1 Ἥσσους] MS. Bodl. habet κρείττους, quod quidem ferri potest, si πολιορκήσονται activè sumatur; sin passivè, (quod cum Stephano potiùs credo) tunc vulgata lectio omnino retinenda fuerit.

2 Ὑπ' εὐδίας] Stephanus scribendum monet ἐπ' εὐδίας. [illegible]démque teste, Camerarius in suo vet. exempl. legit ὑπ' εὐδίαν. MS. Bodl. paulò aliter atque cæteri libri, ὑμῖν δὲ ὑπ' αἰτίαν. At nulla, opinor, causa est, cur à receptâ lectione, quam editiones constabiliunt omnes, desciscamus

3 Ἐπείπερ ὡς] MS. Bodl. εἴπερ καὶ ὡς &c. quod rectius forsan est; si modò εἴπερ interpreteris ἐπειδήπερ *quandoquidem*, (quâ de re vide Budæum p. 991) & ὡς accipias pro ὅπως; quo sensu particulæ illi meliùs accentum adposueris: quod Stephanus etiam hoc in loco faciendum monet.

4 Φρουρήσειν ὑμῖν &c.] Leunclavius mendosè prorsùs, & contra librorum omnium fidem, scribit φρουρήσειν ἡμῖν ἀναδεχοίμεθα. Haud existimaverim doctum illum virum latuisse, ἀναδέχομαι ὑμῖν idem ferè Græcis esse, quod Planco, *recipio vobis*, Cicer. Fam. 10. 17. Sic Noster iterum paulò infra, ἐγώ σοι ἀναδέχομαι &c.

5 Τὰ πρόσορα &c.] Editiones *Ald.* & *Elzevir.*

“ ἐκεῖνα κτᾶσθε καὶ ἐργάζεσθε. Ἢν γὰρ ἡμεῖς τὰ πλησίον αὐτῶν
“ δυνώμεθα φρουροῦντες σώζεσθαι, ἐν πολλῇ ὑμεῖς εἰρήνῃ, οἱ τὰ
“ πρόσω αὐτῶν ἔχοντες, βιοτεύσετε· οὐ γὰρ, οἶμαι, δυνήσονται τῶν
“ ἐγγὺς ἑαυτῶν ὄντων κακῶν ἀμελοῦντες τοῖς πρόσω ὑμῖν ἐπιβου-
“ λεύειν.”

Ὡς δὲ ταῦτα ἐῤῥήθη, οἵ τε ἄλλοι πάντες ἀνιστάμενοι [1] συμπροθυμήσεσθαι ταῦτ᾽ ἔφασαν, καὶ Κυαξάρης. Γαδάτας δὲ καὶ Γωβρύας καὶ τεῖχος αὐτῶν ἑκάτερος, ἢν ἐπιτρέψωσιν οἱ σύμμαχοι, τειχιεῖσθαι ἔφασαν, ὥστε καὶ ταῦτα φίλια τοῖς συμμάχοις ὑπάρχειν. Ὁ οὖν Κῦρος, ἐπεὶ ἑώρα πάντας προθύμους ὄντας πράττειν ὅσα ἔλεξε, τέλος ἔφη, Εἰ τοίνυν περαίνειν βουλόμεθα ὅσα [2] φαμὲν χρῆναι ποιεῖν, ὡς τάχιστα ἂν δέοι γενέσθαι μηχανὰς μὲν εἰς τὸ καθαιρεῖν τὰ τῶν πολεμίων τείχη, τέκτονας δὲ εἰς τὸ ἡμῖν ὀχυρὰ πυργοῦσθαι. Ἐκ τούτου ὑπέσχετο μὲν Κυαξάρης μηχανὴν αὐτὸς ποιησάμενος παρέξειν, ἄλλην δὲ Γαδάτας τε καὶ Γωβρύας,

“ finitima possidete & colite. Nam si nos ea, quæ ab ipsis prope absunt
“ tueri custodiendo poterimus, altâ vos in pace, qui loca possidetis pro-
“ cul ab ipsis *dissita*, victuri estis: neque enim, ut arbitror, neglectis
“ malis sibi proximis, insidiari vobis procul remotis poterunt.”

Hæc ubi dicta fuerunt, cùm alii omnes surgentes in ea operas suas *& studia* promptis se animis collaturos aiebant, tum etiam Cyaxares. Gadatas verò & Gobryas munitionem uterque se exstructuros aiebant, si potestatem ejus sibi facerent socii; ut etiam illæ sociis essent amicæ. Cyrus ergò, cùm videret omnes animis esse promptis ad ea omnia quæ dixisset facienda, tandem ait, Quòd si igitur perficere, quæcunque dicimus conficienda esse, volumus, quam primùm machinas parari necesse est ad muros hostium demoliendos, & fabros qui munitiones nobis excitent. Tum verò Cyaxares machinam se fabricaturum & suppeditaturum pollicitus est, aliam Gadatas & Gobryas,

Florent. dant τὰ προσόρια ὑμῖν αὐτοῖς τῆς Ἀσσυρίας &c. Camerarius, teste Stephano, ex suo vetusto codice adfert, ὑμεῖς δὲ τὰ προσόρια ὑμῖν αὐτοῖς, τῆς δὲ Συρίας ἐπείπερ κτᾶσθε καὶ &c. & intelligit, *Illa jam capta atque occupata loca Syriæ.* Jam suprà quidem p. 298. notavimus, pro Ἀσσυρίων in exemplaribus quibusdam vet. scribi Σύρων. Atque, ut de aliis taceam locis, paulò infra legimus ἐν τῇ Μηδίᾳ καὶ Συρίᾳ. Sed MS. Bodl. & omnes melioris notæ editiones vulgatam lectionem tuentur.

1 Συμπροθυμήσεσθαι] Vetusti duo libri, *Ald. & Florent.* exhibent συμπροθυμηθήσεσθαι, quos & Budæus *Comment.* pag. 527. secutus est. Sed perperam; ut cuilibet locum adtentis oculis circumspicienti perspicuum erit. Rectè Stephanus aliique ex auctoritate vet. cod. (quibus accedit MS. Bodl.) συμπροθυμήσεσθαι re[illegible]suerunt.

2 Φαμὲν χρῆναι &c.] Sic reposuimus ex MSto Bodl. & editione Stephani, suffragantibus vetustis exemplaribus huic & Gabrielio visis. In aliis libris non una est hujus loci facies: *Ald. Florent. & Leuncl.* exhibent φαμὲν, χρῆναι ποιεῖν ὡς τάχιστα, ἃ ἂν δέοι γενέσθαι. *Steph.* aliique, φαμὲν χρῆ ποιεῖν ὡς τάχιστα ἃ ἂν δέοι &c.

ἄλλην Τιγράνης· [1] ἄλλην δὲ αὐτὸς ὁ Κῦρος ἔφατο πειρᾶσθαι ποιήσασθαι. Ἐπεὶ δὲ ταῦτ' ἔδοξεν, ἐπορίζοντο μὲν μηχανοποιοὺς, παρεσκευάζοντο δ' ἕκαστοι εἰς τὰς μηχανὰς ὧν ἔδει· ἄνδρας δ' ἐπέστησαν, οἳ ἐδόκουν ἐπιτηδειότατοι εἶναι ἀμφὶ ταῦτ' ἔχειν.

Κῦρος δ', ἐπεὶ ἔγνω ὅτι διατριβὴ ἔσται ἀμφὶ ταῦτα, ἐκάθισε μὲν τὸ στράτευμα ἔνθα ᾤετο ὑγιεινότατον εἶναι καὶ εὐπροσοδώτατον ὅσα ἔδει προσκομίζεσθαι· ὅσα τε ἐρυμνότητος προσεδεῖτο, ἐποιήσατο. ὡς ἐν ἀσφαλεῖ οἱ ἀεὶ μένοντες εἶεν, εἴποτε καὶ πρόσω τῇ ἰσχύϊ [2] ἀποστρατοπεδεύσαιντο. Πρὸς δὲ τούτοις, ἐρωτῶν οὓς ᾤετο μάλιστα εἰδέναι τὴν χώραν, ὁπόθεν ἂν ὡς πλεῖστα ὠφελοῖτο τὸ στράτευμα, ἐξῆγεν ἀεὶ [3] εἰς προνομὰς, ἅμα μὲν ὅπως ὅτι πλεῖστα λαμβάνοι τῇ στρατιᾷ τὰ ἐπιτήδεια, ἅμα δ' ὅπως μᾶλλον ὑγιαίνοιεν καὶ ἰσχύοιεν διαπονούμενοι ταῖς πορείαις, ἅμα δ' ὅπως ἐν ταῖς ἀγωγαῖς τὰς τάξεις ὑπομιμνήσκοιντο. Ὁ μὲν δὴ Κῦρος ἐν τούτοις ἦν.

aliam Tigranes; aliam Cyrus ipse curaturum se uti conficeret aiebat. His decretis, machinarum structores conquirebant, & adparabant singuli quæ ad machinas requirerentur; nonnullos etiam *operi* præficiebant, qui ad hæc curanda maximè viderentur esse idonei.

Cyrus verò, quòd animadverteret hæc sine morâ perfectum non iri, eo loco castra metatus est; quem putabat salubetrimum esse, & propter illa quæ advehi oporteret, accessu facillimum; & quæcunque munitione adhuc indigebant, *sic* perficiebat, ut quovis tempore qui remanerent, in tuto essent, quamvis cum *exercitûs* robore aliquando castris motis longiùs *ipse cæterique ab iis* abscederent. Prætereà, interrogans eos, quos regionem maximè cognitam habere putabat, quibus ex locis exercitus plurimum emolumenti capere posset, *suos* semper pabulatum eduxit, tum ut res exercitui necessarias maximâ copiâ pararet, tum ut rectiùs valerent & robusti essent, itineribus exercitati, tum etiam ut inter ducendum ordinis servandi recordarentur. His in rebus Cyrus erat *occupatus*.

1 Ἄλλην δὲ αὐτὸς &c.] Hanc lectionem veteres optimæque notæ editi libri omnes præstant. *Camerarius*, auctore Stephano, in suo vet. libro invenit αὐτὸς δὲ Κῦρος ἔφη δύο πειρᾶσθαι; &c. In MSto Bodl. legitur αὐτὸς δὲ Κῦρος ἔφη δύο πειράσεσθαι ποιήσειν. Et interpretes quidem ita locum vertunt, quasi πειράσεσθαι legissent.

2 Ἀποστρατοπεδεύσαιντο] MS. Bodl. dat ἀποστρατοπεδεύσαιντο. *Camerarii* liber vetus ἀποστρατοπεδεύσαιτο, quod de Cyro intelligendum sit. Nec male quidem sic procedet loci sententia, si cum illo dativo τῇ ἰσχύϊ subaudias, uti monuit olim Stephanus, ἅμα vel σὺν

3 Εἰς προνομὰς,] *Ald. et Florent.* editiones habent ἀεὶ προνομάς. Budæus etiam *Comment.* p. 732. mutatâ paulùm, non emendatâ, loci scripturâ, legit ἐξῆγεν ἀεὶ πρὸς νομάς. Ipse tamen libens secutus sum lectionem MSti Bodl. & editionum *Steph. Leunclav. & Eton.* præsertim cùm προνομὴ sit vox apud Nostrum alibi usurpata, Ἀναβ. ϛ. p. 203. edit. Steph. ἀλλὰ μοι δοκεῖ σὺν προνομαῖς λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια, &c. Ἑλλην. αʹ p. 253. Λις ἐκ τῆς Δεκελείας προνομὰς ποιούμενος &c. & ejusdem Histor. ε. p. 279. προνομὰς δὲ ποιούμενοι, &c.

Ἐκ δὲ Βαβυλῶνος οἱ αὐτόμολοι καὶ οἱ ἁλισκόμενοι ταῦτ' ἔλεγον, ὅτι ὁ Ἀσσύριος οἴχοιτο ἐπὶ Λυδίας, [1] πολλὰ τάλαντα ἀργυρίου καὶ χρυσίου ἄγων, καὶ ἄλλα κτήματα καὶ κόσμον παντοδαπόν. Ὁ μὲν οὖν ὄχλος τῶν στρατιωτῶν ὑπελάμβανεν ὡς ὑπεκτίθοιτο ἤδη τὰ χρήματα φοβούμενος· ὁ δὲ Κῦρος, γιγνώσκων ὅτι οἴχοιτο συστήσων εἴ τι δύναιτο [2] ἀντίπαλον ἑαυτῷ, ἀντιπαρεσκευάζετο ἐρρωμένως, ὡς μάχης ἔτι δεῆσον· καὶ ἐξεπίμπλα μὲν τὸ τῶν Περσῶν ἱππικὸν, τοὺς μὲν ἐκ τῶν αἰχμαλώτων, τοὺς δέ τινας καὶ παρὰ τῶν φίλων λαμβάνων ἵππους· ταῦτα γὰρ παρὰ πάντων ἐδέχετο, καὶ ἀπεωθεῖτο οὐδὲν, οὔτε εἴ τις ὅπλον ἐδίδου καλὸν, οὔτε ἵππον. Κατεσκευάζετο δὲ καὶ ἅρματα ἔκ τε τῶν αἰχμαλώτων ἁρμάτων, καὶ ἄλλοθεν ὁπόθεν δύναιτο. Καὶ τὴν μὲν [3] Τρωϊκὴν διφρείαν πρόσθεν οὖσαν,

E Babylone verò transfugæ & captivi narrabant, Aſſyrium multa auri argentíque talenta ſecum ferentem opéſque alias & omnis generis ornamenta, in Lydiam eſſe profectum. Quamobrem militum vulgus ſuſpicabatur, adductum metu jam pecunias eum *alibi deponendas ex regione ſuâ* clam exportâſſe: Cyrus verò, qui hominem intelligeret eâ de causâ diſceſſiſſe, ut ſi quam poſſet adverſariorum ſibi manum conflaret, & ipſe præſenti ſe animo parabat, tanquam prælium adhuc ineundum eſſet: explebat quoque Perſarum equitatum, partim à captivis, partim ab amicis acceptis equis: nam hæc ab omnibus accipiebat, neque rejiciebat *eorum* quidquam, ſive quis arma *ipſi* elegantia daret, ſeu equum. Prætereà currus parabat cùm de iis quos ceperat, tum undecunque poterat. Ac curruum quidem rationem ſuperiori tempore Trojæ uſitatam,

1 Πολλὰ τάλαντα &c.] Apud Veteres Talentum fuit multiplex. Babylonicum, auctore Æliano Hiſt. V. l. i. c. 22. valuit 72 *minas Atticas*. De cæteris conſule *Jul. Poll.* lib. ix. c. 6. *Waſer*. de antiq. num. l. ii. c. 18. *Brerew*. de Pond. c. 4. *Caſp. Eiſenſchmid*. de Pond. & Menſ. Sect. 1. c. 4. Notat autem J. Pollux, loco jam adpellato, Homeri tempore minimum fuiſſe talenti valorem: id quod vel ex præmiis ludorum quæ apud eum Iliad ψ. ponuntur, intelligi poteſt. Tertio enim ponitur Lebes, quarto duo auri talenta.

2 Ἀντίπαλον ἑαυτῷ,] Sic ex MSto Bodl. reſtituimus, adſtipulante Stephano. In libris autem hactenùs editis ità legitur & diſtinguitur locus—ἀντίπαλον, ἑαυτὸν ἀντιπαρεσκευάζετο &c. Voci autem ἀντίπαλος dativum itidem ſupra paulò adjunxit Auctor: Ὁρῶ γὰρ ἡμῖν ἀντιπάλους προσιόντας &c. & mox infra: ταῦτα ἀντίπαλα ἡμῖν προσιόντα. Porro *Gabrielius* etiam ex vetuſtis ſuis exemplaribus adfert ἑαυτῷ.

3 Τρωϊκὴν διφρείαν &c.] Apud Veteres duplex erat pugnandi ratio, quoties curribus prælia committebant: una vetuſtiſſima, quam Noſter adpellat Τρωϊκὴν, quod ſcil. temporibus Trojanis fuerit uſitata; alia recentior, quam adpellat Κυρηναϊκὴν, quòd Cyrenaïcis recepta eſſet. *Cyrenaïcam* eam opinatur eſſe *Scheffer*us, quæ habebat pugnatores perpetuò inſiſtentes curribus: *Trojanam* verò, quæ deſilientes, cùm pugnandum eſſet. Hanc in rem vide ſis *Homer*. Il. λ'. v. 91, & ſeq, item Il. π'. v. 426, 427. Genus hoc utrumque ſuſtulit Cyrus ob rationes à Xenophonte mox adlatas. Fuſiùs de loco hoc & ſecuturò ſtatim illo, ubi de curribus agitur ſalcatis, Cl. *Schefferus* de re vehic. lib. ii. c. 15. à quo rem in noſtram quæ fuerint hauſimus.

καὶ τὴν Κυρηναίων ἔτι νῦν οὖσαν ἁρματηλασίαν [1] κατέλυσε· τὸν γὰρ πρόσθεν χρόνον καὶ οἱ ἐν τῇ Μηδίᾳ καὶ Συρίᾳ καὶ Ἀραβίᾳ καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ τοῖς ἅρμασιν οὕτως ἐχρῶντο ὥσπερ νῦν οἱ Κυρηναῖοι. Ἔδοξε δ' αὐτῷ, ὃ κράτιστον εἰκὸς ἦν εἶναι τῆς δυνάμεως, ὄντων τῶν βελτίστων ἐπὶ τοῖς ἅρμασι, [2] τοῦτο ἐν ἀκροβολιστῶν μέρει εἶναι, καὶ εἰς τὸ κρατεῖν [3] οὐδὲν μέγα μέρος συμβάλλεσθαι. Ἅρματα γὰρ τριακόσια τοὺς μὲν μαχομένους παρέχεται τριακοσίους, ἵπποις δ' οὗτοι χρῶνται διακοσίοις καὶ χιλίοις· ἡνίοχοι δ' αὐτοῖς εἰσι μὲν, ὡς εἰκὸς, οἷς μάλιστα πιστεύουσιν [4] οἱ βέλτιστοι, εἰς τριακοσίους· οὗτοι δέ εἰσιν οἳ οὐδ' ὁτιοῦν τοὺς πολεμίους βλάπτουσι. Ταύτην μὲν οὖν τὴν διφρείαν κατέλυσεν· [5] ἀντὶ δὲ τούτου πολεμιστήρια κατεσκεύασεν ἅρματα τροχοῖς τε ἰσχυροῖς, ὡς μὴ ῥᾳδίως συντρίβηται, ἄξοσί τε μακροῖς·

& aurigationem, quâ hodieque Cyrenæi utuntur, sustulit *& abrogavit*: nam superiori tempore Medi & Syri & Arabes & omnes Asiatici curribus sic utebantur ut nunc Cyrenæi. Existimavit autem *Cyrus*, partem exercitûs eam quam esse præstantissimam sit verisimile, cùm fortissimi *quique* sint in curribus, velitum vicem explere, neque magnum aliquod ad victoriam momentum adferre. Nam trecenti currus pugnantes quidem suppeditant trecentos, equis hi mille ducentis utuntur; iis præterea aurigæ sunt, uti par est, quibus *illi* optimi *in exercitu* maximè fidunt, ad trecentos: at hi sunt ii qui nihil prorsus hostibus detrimenti adferunt. Hanc igitur curruum *agendorum* rationem sustulit; proque eâ bello aptos currus instruxit, & rotis firmis, ut nè facilè comminuerentur, & axibus longis:

1 Κατέλυσε] Eadem hîc est verbi hujus notio, atque ea quam Matt. v. 17. obtinet. Immeritò igitur *Capellus* spicileg. ad loca quædam N. T. καταλῦσαι νόμον per Hebraïsmum dici autumâsse videtur: quamvis enim respondeat phrasi Hebræorum בטל תורה, non tamen Græcjâ statim exulat.

2 Τοῦτο ἐν ἀκροβολιστῶν &c.] Intelligit Noster eos, qui tela solum emiserunt, nec de curribus in ulterius & gravius certamen descenderunt. In aliquot libris legitur, τοῦτο μὴ ἐν &c. Sed negationi isti locus hîc omnino nullus est.

3 Οὐδὲν μέγα] Sic ex fide MSti Bodl. (cum quo *Gabrielii* vet. exempl. consentiunt) rescribendum curavimus; cùm priùs legeretur οὐδὲ μέγα &c. Nostram verò lectionem vulgatæ huic præferendam viderunt Stephanus etiam & Muretus.

4 Οἱ βέλτιστοι, εἰς &c.] Stephanus dat οἱ βέλτιστοι, ἄλλοι δὲ &c. nec aliter MS. Bodl. Leunclavius, οἱ βέλτιστοι, ἄλλοι δὴ &c. Nos secuti sumus editiones *Eton. Ald. & Flor.* Stephanus etiam, ἄλλοι δὲ, supervacanea esse fatetur, eáque itidem delenda censuit Muretus. Rectè.

5 Ἀντὶ δὲ τούτου &c.] Id nempe peculiare fuit, quod hi currus axes haberent longiores, & rotas firmiores, quàm bigæ aut quadrigæ communes. Aliud quoque animadvertendum est, aurigam solum, non propugnatorem insuper aliquem, hos conscendisse currus; hoc enim genere quicquid effici debebat, id efficiendum erat, non per homines, sed currus ipsos falcibus armatos.

[1] ἧττον γὰρ ἀνατρέπεται πάντα τὰ πλατέα· τὸν δὲ δίφρον τοῖς ἡνιόχοις ἐποίησεν, ὥσπερ πύργον, ἰσχυρῶν ξύλων· ὕψος δὲ τούτων ἐστὶ [2] μέχρι τῶν ἀγκώνων, ὡς δύνανται ἡνιοχεῖσθαι [3] οἱ ἵπποι ὑπὲρ τῶν δίφρων· τοὺς δ' ἡνιόχους ἐθωράκισε πάντα πλὴν τῶν ὀφθαλμῶν. [4] Προσέθηκε δὲ καὶ δρέπανα σιδήρεα ὡς διπήχη πρὸς τοὺς ἄξονας, ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῶν τροχῶν, καὶ ἄλλα κάτω ὑπὸ τῷ ἄξονι εἰς γῆν βλέποντα, ὡς ἐμβαλούντων εἰς τοὺς ἐναντίους τοῖς ἅρμασιν. Ὡς δὲ τότε Κῦρος ταῦτα κατεσκεύασεν, [5] οὕτως ἔτι καὶ νῦν τοῖς ἅρμασι χρῶνται καὶ οἱ ἐν τῇ βασιλέως χώρᾳ. Ἦσαν δὲ αὐτῷ καὶ κάμηλοι πολλαὶ παρά τε τῶν φίλων

quippe minùs everti solent omnia quæ lata sunt: sellam verò aurigis struxit, veluti turrim, ex lignis firmis; atque harum *sellarum* altitudo usque ad *aurigæ* cubitos *pertingebat*, ut equi supra sellas habenis regi possent; aurigas verò *ipsos* totos, exceptis oculis, loricis armavit. Prætereà falces ferreas duûm ferè cubitorum ad axes ab utrâque rotarum parte adposuit, & alias infrà sub axem, quæ terram respicerent; tanquam his in adversos cum curribus impetum facturis. Atque ut Cyrus id temporis hæc instituit, sic etiam hâc tempestate curribus *hisce* utuntur ii qui regis in ditione degunt. Habebat etiam permultas camelos tum ab amicis

1 Ἧττον γὰρ ἀνατρέπεται &c.] Muretus notat in veteribus libris legi, ἧττον ἂν ἀνατρέπεται. MS. Bodl. paulò aliter, ἧττον γὰρ ἂν ἀνατρέπεται. Sed à lectione vulgatâ minimè recedendum censeo.

2 Ἐστὶ μέχρι τῶν &c.] *Philelphus* legisse videtur μέχρι ἀγκώνων πέντε. At [illegible]tiùs locum cæteri libri exhibent; in quibus πέντε illud non comparet. Eo verò fine sellæ factæ sunt altæ, rotundæ, ac undequaque clausæ, ii quoque currus qui regebant, thoracibus galeísque muniti, ut nulla eorum pars vulneribus pateret; atque adeò obsistentia quævis impunè possent perrumpere.

3 Οἱ ἵπποι ὑπὲρ &c.] In libris nonnullis legitur οἱ ἵπποι ὑπὸ τῶν &c. Nos MS. Bodl. *Steph. Leuncl.* & vetustas editiones secuti sumus.

4 Προσέθηκε δὲ καὶ &c.] Hactenùs nimirum nudi inermésque erant Persarum currus; quales *Arrianus* Tactic. p. 9. ψιλὰ ἅρματα vocat: quo in loco cùm nominatim Persicorum curruum meminit, sine dubio respexit ad hoc institutum Cyri, ejúsque ἅρματα δρεπανηφόρα opposuit ψιλοῖς, & hæc Τρωϊκὰ, illa Περσικὰ vocavit. Quanquam autem apud Persas aliósque quosdam Asiæ incolas Cyrus primus veterem immutârit vehiculorum bellicorum formam, currúsque falcatos instituerit; tamen haud facilè quisquam dixerit, quis curruum istorum cæteros apud Orientis populos primus extiterit auctor, aut quo tempore eos conficiendi ratio primùm fuerit inventa. Ninus, referente *Diodoro Sic.* lib. 2. p. 91. istiusmodi currus habuit. Sed omnino frustrà est Cl. *Schefferus*, qui (*de re vehic.* lib. 2. pag. 193.) Nini ante tempora, tales apud Chananæos fuisse currus ex monumentis sacris se deprehendisse putat. Nam neque in iis, quæ adpellat, locis, neque alibi, opinor, usquam Scriptura falcium ex curribus eminentium meminit: adpellat autem Jud. i. 19. & iv. 3. ubi sanè Versio vulg. Lat. *currus falcatos* perperam exhibet, & in primo loco vertendo mirum in modum LXX. Interp. cespitârunt. At textus Hebræus רכב ברזל vertendus est *currus ferrei* seu *ferrati*, h. e. ferro tecti, nè facilè confringi aut securibus secari possent. Hanc interpretationem Targum Jonath. & Versiones *Syr.* & *Arab.* confirmant.

5 Οὕτως ἔτι καὶ νῦν &c.] Hunc vocum istarum ordinem, adprobante Stephano, ex MSto Bodl. restituimus. Hic autem illud καὶ, quod χρῶνται statim sequitur, abesse maluit. Sed invitis libris omnibus, hujus consilio non paremus. Priùs hic locus sic se habuit, οὕτω καὶ ἔτι νῦν τοῖς &c.

συνειλεγμέναι καὶ αἰχμάλωτοι πᾶσαι συνηθροισμέναι. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως ἐπεραίνετο·

[1] Βουλόμενος δέ τινα κατάσκοπον πέμψαι ἐπὶ Λυδίας, καὶ μαθεῖν ὅ,τι πράσσοι ὁ Ἀσσύριος, ἔδοξεν αὐτῷ ἐπιτήδειος εἶναι Ἀράσπας [2] ἐλθεῖν ἐπὶ τοῦτο, ὁ φυλάττων τὴν καλὴν γυναῖκα. Συνεβεβήκει γὰρ τῷ Ἀράσπᾳ τοιάδε· ληφθεὶς ἔρωτι τῆς γυναικὸς, ἠναγκάσθη προσενεγκεῖν λόγους αὐτῇ περὶ συνουσίας. Η δὲ ἀπέφησε μὲν, καὶ ἦν πιστὴ τῷ ἀνδρὶ, καίπερ ἀπόντι· (ἐφίλει γὰρ αὐτὸν ἰσχυρῶς) οὐ μέντοι κατηγόρησε τοῦ Ἀράσπου πρὸς τὸν Κῦρον, ὀκνοῦσα συμβαλεῖν φίλους ἄνδρας. Επεὶ δὲ ὁ Ἀράσπας δοκῶν [3] ὑπηρετήσειν τῷ τυχεῖν ἃ ἐβούλετο, ἠπείλησε τῇ γυναικὶ, ὅτι εἰ μὴ βούλοιτο ἑκοῦσα, ἄκουσα [4] ποιήσοι ταῦτα· ἐκ τούτου ἡ γυνὴ, ὡς ἔδεισε τὴν βίαν, οὐκέτι κρύπτει, ἀλλὰ πέμπει τὸν εὐνοῦχον πρὸς τὸν Κῦρον, καὶ κελεύει λέξαι ἅπαντα. Ο

collectas, tum omnes *illas*, quæ captæ fuerant, congregatas. Et hæc quidem ità peragebantur:

Cùm autem in Lydiam speculatorem quendam mittere vellet, ac quid rerum Assyrius ageret cognoscere, visus ei fuit idoneus, qui *eò* hanc ad rem proficisceretur, illius formosæ fœminæ custos, Araspas. Nam huic Araspæ hujusmodi quiddam evenerat; cùm mulieris *ejus* amore captus esset, coactus est eam adpellare de consuetudine. At negabat illa quidem, viróque *suo* fida erat tametsi abesset: (quippe vehementer eum amabat) non tamen Araspam apud Cyrum accusabat, amicos inter se committere verita. Sed ubi Araspas existimans has momentum aliquod ad ea, quæ volebat, consequenda adlaturas, mulieri minas intendisset, ni libens faceret, invitam esse facturam; tum verò mulier, ut quæ vim verita fuerit, *rem* non amplius occultat, sed ad Cyrum eunuchum mittit, eíque mandat ut exponat omnia. Is

1 Βουλόμενος δὲ &c.] Nominativus βουλόμενος absolutè hîc videtur poni pro βουλομένῳ, nec habere quo referatur. Simili planè modo loquitur *Arrianus* de *Exped. Alex.* lib. 7. p. 287. ed Gronov.——— καὶ ἰδὼν τε ταπεινῶς διακειμένους, καὶ ἀκούσας σὺν οἰμωγῇ τῶν πολλῶν βοώντων, καὶ αὐτῷ προχεῖται δάκρυα. pro ἰδόντι καὶ ἀκούσαντι αὐτῷ. Conf. Act. xx. 3. ubi ποιήσας ponitur pro ποιήσαντι.

2 Ἐλθεῖν] Verbum hoc *proficiscendi* significationem hîc obtinet; ideóque falluntur ii, qui Hebræorum more Evangelistas locutos esse putant, cùm *eundi* vel *proficiscendi* vim τῷ ἔρχεσθαι tribuerint. Vide Act. xxviii. 14. Luc. ii. 44. Joh. vi. 17.

3 Ὑπηρετήσειν τῷ &c.] Hæc MSti Bodl. & editionis *Eton.* est lectio: quam et Stephanus vulgatæ huic——— ὑπηρετεῖν, ἀποτυγχάνειν ἃ ἐβούλετο &c. anteferendam censuit. *Muretus* ex conjecturâ legit, ἐπεὶ δὲ ὁ Ἀράσπας δοκῶν ὑπηρετήσειν, ἀπέτυχεν ὧν ἐβούλετο——— & ità interpretatur, *Posquam autem Araspas, qui eam sibi morem gesturam putabat, spe suâ frustratus est.* Ubi verbum ὑπηρετήσειν ad *mulierem*, non ad *Araspan*, referendum statuit. Mihi magìs arridet recepta scriptura.

4 Ποιήσοι] Sic MS. Bodl. & editio *Eton.* In cæteris libris ferè omnibus legitur ποιήσειε. At Stephanus exemplaria ea sequenda censuit, quæ nostram exhibent lectionem. *Muretus*, conjecturæ nimium indulgens, legit ποιήσει ταῦτα.

δ᾽ ὡς ἤκουσεν, ἀνακαγχάσας ἐπὶ τῷ κρείττονι τοῦ ἔρωτος φάσκοντι εἶναι, πέμπει Ἀρτάβαζον σὺν τῷ εὐνούχῳ, καὶ κελεύει αὐτῷ εἰπεῖν βιάζεσθαι μὲν μὴ τοιαύτην γυναῖκα· πείθειν δὲ, εἰ δύναιτο, οὐκ ἔφη κωλύειν. Ἐλθὼν δὲ ὁ Ἀρτάβαζος πρὸς τὸν Ἀράσπαν ἐλοιδόρησεν αὐτὸν, παρακαταθήκην τε ὀνομάζων τὴν γυναῖκα, ἀσέβειάν τε αὐτοῦ λέγων, ἀδικίαν τε καὶ ἀκράτειαν· ὥστε τὸν Ἀράσπαν πολλὰ μὲν δακρύειν ὑπὸ λύπης, καταδύεσθαι δ᾽ ὑπὸ τῆς αἰσχύνης, ἀπολωλέναι δὲ τῷ φόβῳ μή τι καὶ πάθῃ ὑπὸ Κύρου.

Ὁ οὖν Κῦρος καταμαθὼν ταῦτα, ἐκάλεσέ τε αὐτὸν, καὶ μόνος μόνῳ ἔλεξεν, Ὁρῶ σε, ἔφη, ὦ Ἀράσπα, φοβούμενόν τε ἐμὲ καὶ ἐν αἰσχύνῃ δεινῶς ἔχοντα. Παῦσαι οὖν τούτων· ἐγὼ γὰρ θεούς τε ἀκούω ἔρωτος [1] ἡσσῆσθαι, ἀνθρώπους τε οἶδα καὶ μάλα φρονίμους δοκοῦντας εἶναι οἷα πεπόνθασιν ὑπ᾽ ἔρωτος· καὶ αὐτὸς δ᾽ ἐμαυτοῦ κατέγνων μὴ ἂν καρτερῆσαι ὥστε συνὼν καλοῖς ἀμελῆσαι αὐτῶν. Καὶ σοὶ δὲ [2] τούτου τοῦ πράγματος ἐγὼ αἴτιός εἰμι· ἐγὼ γὰρ

autem ubi rem audivit, edito risu de homine qui ab amore se *nuper* invictum dixisset, Artabazum cum eunucho mittit, & Araspæ dicere jubet, vim quidem tali fœminæ adferri non debere, quo minùs autem persuadeat, si posset, non se vetare. Et Artabazus, cùm ad Araspam venisset, conviciis eum proscindebat, cum mulierem illam depositum adpellans, tum ipsi impietatem, injustitiam, incontinentiam objiciens: adeò ut Araspas quidem præ dolore multas profunderet lacrimas, pudore opprimeretur, atque etiam metu exanimaretur, nè quid ipsi gravius à Cyro accideret.

Cyrus igitur hæc ubi cognovisset, arcessivit eum, & solus cum solo locutus est, Video te, inquit, Araspa, metuere me, & maximo pudore adfici. Verùm de his desiste; nam audio equidem deos etiam ab amore victos fuisse, & non ignoro, qualia ab amore iis etiam hominibus, qui prudentes admodùm viderentur, acciderint: atque etiam ipse de meipso animadverti ità me continentem non esse, ut si cum formosis unà sim, mihi neglectui sint. Quin hujus ego tibi rei sum auctor; quippe qui

1 Ἡσσῆσθαι] Sic editiones *Ald. Flor. Steph. Eton.* MS. Bodl. ἡττᾶσθαι. Operarum typographicarum haud dubiè vitio in edit. *Leunclavianâ* legitur ὑσσῆσθαι: atque adeò importunum prorsùs duxerim, nostrâ de scripturâ quidquam adtulisse, nisi quendam Xenophontis operum editorem, hoc etiam nihili verbum, pro mirâ suâ solitàque fide, è Leunclavianâ editione in suam transtulisse viderim.

2 Τούτου τοῦ πράγματος &c.] Scil. *quòd amore erga eam tam impotenter arseris.* Nempe Græcis πρᾶγμα dicitur res quælibet, de quâ sermo ipsis est. Ità mox sequitur, ἐγὼ γάρ σε συγκαθεῖρξα τούτῳ τῷ ἀμάχῳ πράγματι, scil. cum *Panthea*, cujus pudicitiam nullis precibus expugnare potuisti. Quomodo & *Euripidi* in Oedipo apud *Stobæum*, Serm. γ. ἄλλως τε πάντα δυσμαχώτατον γυνὴ dicitur. Possit quidem

τι συγκαθεῖρξα τέτῳ τῷ ἀμάχῳ πράγματι. Καὶ ὁ Αράσπας ὑπολαβὼν εἶπεν, Αλλὰ σὺ μὲν ὦ Κῦρε, καὶ ταῦτα ὅμοιος εἶ οἷός περ καὶ τἄλλα, πρᾶός τε καὶ συγγνώμων τῶν ἀνθρωπίνων ἁμαρτημάτων· ἐμὲ δ', ἔφη, καὶ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι καταδύεσι τῷ ἄχει. Ως γὰρ ὁ θρῦς διῆλθε τῆς ἐμῆς συμφορᾶς, οἱ μὲν ἐχθροὶ ἐφήδονταί μοι, οἱ δὲ φίλοι προσιόντες συμβελεύεσιν ἐκποδὼν ἔχειν ἐμαυτὸν, μή τι καὶ πάθω ὑπὸ σῦ, ὡς ἠδικηκότος ἐμῦ μεγάλα. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, Εὖ τοίνυν ἴσθι, ὦ Αράσπα, ὅτι ταύτῃ τῇ δόξῃ οἷός τ' εἶ ἐμοί τε ἰσχυρῶς χαρίσασθαι, καὶ τὲς συμμάχες μεγάλα ὠφελῆσαι. [1] Εἰ γὰρ γένοιτο, ἔφη ὁ Αράσπας, ὅ,τι ἐγώ σοι ἐν καιρῷ ἂν γενοίμην αὖ χρήσιμος. Εἰ τοίνυν, ἔφη, προσποιησάμενος ἐμὲ φεύγειν ἐθέλοις εἰς τὲς πολεμίες ἐλθεῖν, οἶμαι ἄν σε πιςευθῆναι ὑπὸ τῶν πολεμίων. Εγωγε καὶ μὰ Δί', ἔφη

te cum illâ re inexpugnabili concluserim. Et Araspas sermonem suscipiens, Enimverò tu, Cyre, inquit, in his etiam sic te geris, ut in aliis; qui & clemens sis & delictis humanis ignoscas: me verò cæteri homines mœrore obruunt. Nam ex quo rumor de calamitate meâ vulgatus est, inimici mihi insultant; amici *me* convenientes, ut è medio me proripiam, consulunt; nè quid à te mihi accidat, ut qui magnum *quoddam* scelus admiserim. Et Cyrus, Atqui certò scias, inquit, Araspa, posse te per hanc *hominum de te* opinionem admodùm gratam mihi rem facere, & sociis utilitates maximas adferre. Utinam verò fiat, inquit Araspas, aliquâ ut in re tibi rursùs opportunè commodem. Quòd si ergo volueris, ait, simulare quasi me fugias, atque ad hostes transire, arbitror fore ut ab hòstibus tibi fides habeatur. Profectò, inquit

ἄμαχον πρᾶγμα exponi de amore, quòd ejus vis sit insuperabilis. Sed verbum συγκαθείργνυμι eam interpretationem vix admittit. Insolens enim et durum nimis esse videtur, *concludere quem cum amore*: at rectè dicatur is, cui mulieris adservandæ cura demandata est, cum eâ conclusus. Haud alio sensu vox πρᾶγμα usurpata est apud *Arrianum* Comment. de Epict. disput. l. 1. c. 11.——ἠρώτησεν εἰ ᾗ τέκνα εἴη αὐτῷ καὶ γυνή. τῦ δ' ὁμολογήσαντος προσεπύθετο, πῶς τί ἂν χρῇ τῷ πράγματι; ab eodem lib. 3. c. 3. πραγμάτιον dicitur *puella*. Neque absurdum est, vocem πρᾶγμα, quæ locum in *actionibus* ferè aliàs obtinet, à nativâ nonnunquam sede ad *res animatas* migrare; cùm & χρῆμα, ejusdem ferè notionis vocabulum, ad cervam transferatur, lib. 1. p. 20. ad quem locum vide quæ notavimus.

1 Εἰ γὰρ γένοιτο &c.] Dubitat Stephanus, utrùm verba hæc optativè, an interrogativè sint sumenda; utrum vulgata lectio servanda sit, an ἢ γὰρ ejus in locum substituenda. Ipse quidem locum rectè se habere, & εἰ γὰρ optantis esse, censeo. Simili planè modo easdem particulas adhibet *Lucianus* in Prometheo: p. 63. εἰ γὰρ γένοιτο ταῦτα. Nec aliter *Homerus* Odyss. γ'. v. 205.

Αἲ γὰρ ἐμοὶ τοσσήνδε θεοὶ δύναμιν περιθεῖεν
Τίσασθαι, &c.

Ubi αἲ, ex mente Etymologici M. dicitur pro εἰ, significante εἴθε, *utinam*. Atque ità *si* illud apud *Virgilium* sumendum videtur:

Si nunc se nobis ille aureus arbore ramus
Ostendat nemore in tanto!

Æn. l. 6. v. 187.

ὦ Ἀράσπας, καὶ ὑπὸ τῶν φίλων οἶδα ὅτι ὡς σὲ πεφευγὼς λόγον μὲν παρέχοιμι. Ἔλθοις ἂν τοίνυν, ἔφη, ἡμῖν, πάντα εἰδὼς τὰ τῶν πολεμίων· οἶμαι δὲ καὶ λόγων καὶ βουλευμάτων κοινωνόν ἄν σε ποιοῖντο, διὰ τὸ πιστεύειν· ὥστε μηδὲ ἕν σε λεληθέναι ὧν βουλόμεθα εἰδέναι. [1] Ὡς πορεύσομαι οὖν, ἔφη, ἤδη νυνί· καὶ γὰρ τοῦτο, ἴσθι, ἓν τῶν πιστῶν ἔσται, τὸ δοκεῖν με ὑπὸ σοῦ μελλήσοντά τι παθεῖν ἐκπεφευγέναι. Ἢ καὶ δυνήσῃ, ἔφη, ἀπολιπεῖν τὴν καλὴν Πάνθειαν; Δύο γάρ, ἔφη, ὦ Κῦρε, σαφῶς ἔχω ψυχάς. Νῦν τοῦτο πεφιλοσόφηκα μετὰ τοῦ ἀδίκου σοφιστοῦ τοῦ Ἔρωτος. Οὐ γὰρ δὴ μία γε οὖσα, ἅμα ἀγαθή τέ ἐστι καὶ κακή, οὐδ' ἅμα καλῶν τε καὶ αἰσχρῶν ἔργων ἐρᾷ, καὶ ταῦτα ἅμα βούλεταί τε καὶ οὐ βούλεται πράττειν· ἀλλὰ [2] δῆλον ὅτι δύο ἐστὸν ψυχά, καὶ ὅταν μὲν ἡ ἀγαθὴ κρατῇ, τὰ καλὰ πράττεται· ὅταν δὲ ἡ πονηρά, τὰ αἰσχρὰ ἐπιχειρεῖται. Νῦν δέ, ὡς σε σύμμαχον ἔλαβε, κρατεῖ ἡ ἀγαθὴ καὶ πάνυ πολύ. Εἰ τοίνυν καὶ σοὶ δοκεῖ πορεύεσθαι, ἔφη ὁ Κῦρος, ὧδε χρὴ ποιεῖν, ἵνα κἀκείνοις πιστότερος ᾖς· ἐξάγγελλέ τε αὐτοῖς τὰ παρ' ἡμῶν, οὕτω τε ἐξάγγελλε, ὡς ἂν αὐτοῖς τὰ

Araſpas, ſcio futurum equidem, ut etiam per amicos rumor excitetur, quaſi te fugerim. Itaque nobis redires, ait, rebus omnibus hoſtium cognitis: quin etiam arbitror ità tibi fidem habituros, ut & rationum & conſiliorum *ſuorum* te participem facturi ſint; adeò ut nihil latere te poſſit eorum omnium quæ nos ſcire cupimus. Proficiſcar igitur nunc jam, inquit *Araſpas:* nam ſcire debes, etiam hoc unum fidei argumentum fore, quod effugiſſe videbor, cùm jam tibi ſupplicium daturus eſſem. An & formoſam, inquit, Panthéam relinquere poteris? Duæ mihi nimirum, Cyre, ait, certè ſunt animæ. Hanc philoſophiam didici modò apud improbum illum ſophiſtam, Amorem. Nam una ſanè ſi eſſet anima, non & bona ſimul eſſet & mala, neque res ſimul honeſtas & turpes amaret, neque ſimul eadem & vellet & nollet facere: ſed manifeſtum eſt, duas eſſe animas, & ubi quidem penes *animam* bonam imperium eſt, honeſtæ conficiuntur res; ubi verò penes malam, res ſuſcipiuntur turpes. Nunc, quia te ſocium & *adjutorem* nacta eſt, anima bona viribus, & longè quidem, ſuperior eſt. Quòd ſi ergo, inquit Cyrus, tibi quoque hoc iter inſtituendum videtur, ſic erit agendum, ut apud illos etiam majorem habeas fidem: *nimirum* eis enuntiato quæ à nobis gerantur, & *quidem* ſic enuntiato, ut quæ abs te dicentur, maximo ſint ipſis

1 Ὡς πορεύσομαι] *Muretus* legendum cenſet ——— εἰδέναι. Καὶ ὡς πορεύσομαι &c. Sed nec mutilus videtur locus, & ab omnibus, quos vidi, libris, iſta abeſt particula καί.

2 Δῆλον ὅτι &c.] Vulgò ſcribitur δηλονότι &c, atque ità ſæpè à Librariis peccatum eſt; uti jam ſuprà plus vice ſimplici notavimus. Vide ſis Noſtri ἀπομνημ. lib. 1. ubi de moribus Critiæ Alcibiadiſque diſſerit; qui, quamdiu cùm Socrate verſabantur, honeſtè; poſteaquam ab eo diſceſſiſſent, turpiter, ſe, geſſerunt.

παρὰ τὰ λεγόμενα ἐμποδὼν μάλιςʼ ἂν εἴη ὧν βούλοιλαι πράτλειν. Εἴη δʼ ἂν ἐμποδὼν, εἰ ἡμᾶς φαίης παρασκευάζεσθαι ἐμβαλεῖν πη τῆς ἐκείνων χώρας· ταῦτα γὰρ ἀκέοντες, ἧτλον ἂν παντὶ θένει ἀθροίζοιντο, ἕκαςός τις φοβέμενΘ καὶ περὶ τῶν οἴκοι. Καὶ μένε, ἔφη, παρʼ ἐκείνοις ὅτι πλεῖςον χρόνον· ἃ γὰρ ἂν ποιῶσιν, ὅταν ἐγγύτατα ἡμῶν ὦσι, ταῦτα μάλιςα ἡμῖν καιρὸς εἰδέναι ἔςαι. Συμβέλευε δʼ αὐτοῖς καὶ ἐκτάτlεσθαι ὅπη ἂν δοκῇ κράτιςον εἶναι· ὅταν γὰρ σὺ ἀπέλθῃς, εἰδέναι δοκῶν τὴν τάξιν αὐτῶν, ἀναγκαῖον ἔτω τετάχθαι αὐτοῖς· μεταλάττεσθαι γὰρ ὀκνήσεσι· καὶ ἤν πη ἄλλη μεταλάττωνται, ἐξ ὑπογύε ταράξονται. Ἀράσπας μὲν δὴ ἔτως ἐξελθὼν, συλλαβὼν τὲς πιςοτάτες θεράποντας, καὶ εἰπὼν πρός τινας ἃ ᾤετο συμφέρειν τῷ πράγματι, ᾤχετο·

Ἡ δὲ Πάνθεια, ὡς ᾔσθετο οἰχόμενον τὸν Ἀράσπαν, πέμψασα πρὸς τὸν Κῦρον εἶπε, Μὴ λυπῦ, ὦ Κῦρε, ὅτι Ἀράσπας οἴχεται εἰς τὲς πολεμίες· ἐὰν γὰρ ἐμὲ ἐάσῃς πέμψαι πρὸς τὸν ἐμὸν ἄνδρα, ἐγώ σοι ἀναδέχομαι ἥξειν πολὺ Ἀράσπε πιςότερόν σοι φίλον· καὶ δύναμιν δʼ οἶδʼ ὅτι ὁπόσην ἂν δύνηται ἔχων παρέςαι σοι. Καὶ γὰρ ὁ μὲν πατὴρ τῷ νῦν βασιλεύονlΘ φίλος ἦν αὐτῷ· ὁ δὲ νῦν βασιλεύων καὶ ἐπεχείρησέ ποτε ἐμὲ καὶ τὸν ἄνδρα διασπάσαι ἀπʼ

impedimento ad ea quæ facere voluerint. Fuerit autem impedimento, si nos dixeris adparatum facere, ut alicubi agrum ipsorum invadamus: nam si hæc audient, minùs *collatis* viribus universis in unum se congregabunt locum, metuente quolibet domesticis etiam rebus. Maneto etiam, inquit, apud ipsos quàm diutissimè: nam maximè nobis opportunum fuerit ea rescire quæ faciant, ubi proximè à nobis aberunt. Iis porrò sis auctor, ut aciem, quocunque modo fuerit optimum, instruant; cùm enim tu discesseris, qui nosse ipsorum quomodo acies structa sit videbere, necesse erit ut eandem ordinum rationem retineant: nam verebuntur aciem mutare; ac si quo alio modo eam sunt mutaturi, subitò perturbabuntur. Et hoc quidem modo digressus Araspas, sumptis secum fidissimis famulis, & ad quosdam prolatis iis, quæ ad negotium *conficiendum* profutura putabat, discessit:

Panthéa verò, cùm discessisse Araspam sensisset, ad Cyrum misit qui diceret, Nè tibi molestum sit, Cyre, quod Araspas ad hostes transierit; nam si potestatem mihi feceris ad maritum mittendi meum, recipio tibi, venturum amicum longè tibi Araspâ fideliorem; atque etiam scio futurum, ut tibi cum quantis maximis poterit copiis adsit. Etenim hujus quidem regis, qui modò imperat, pater ei amicus erat: at is qui jam rerum potitur etiam conatus est aliquando me ac maritum meum

ἀλλήλων· [1] ὑβριστὴν ὢν νομίζων αὐτὸν, οἶδ' ὅτι ἀσμένως ἂν πρὸς ἄνδρα οἷος σὺ εἶ ἀπαλλαγείη. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κῦρος κελεύει πέμπειν πρὸς τὸν ἄνδρα· ἡ δ' ἔπεμψεν. Ὡς δ' ἔγνω ὁ Ἀβραδάτης τὰ παρὰ τῆς γυναικὸς σύμβολα, καὶ τἄλλα δὲ ᾔσθετο ὡς εἶχεν, [2] ἄσμενος πορεύεται πρὸς Κῦρον, ἵππους ἔχων ἀμφὶ τοὺς δισχιλίους. Ὡς δ' ἦν πρὸς τοῖς τῶν Περσῶν σκοποῖς, πέμπει πρὸς τὸν Κῦρον, εἰπὼν ὃς ἦν. Ὁ δὲ Κῦρος εὐθὺς ἄγειν κελεύει αὐτὸν πρὸς τὴν γυναῖκα. Ὡς δ' εἰδέτην ἀλλήλους ἡ γυνὴ καὶ ὁ Ἀβραδάτης, ἠσπάσαντο ἀλλήλους ὡς εἰκὸς ἐκ δυσελπίστου. Ἐκ τούτου δὴ λέγει ἡ Πάνθεια τοῦ Κύρου τὴν ὁσιότητα καὶ τὴν σωφροσύνην, καὶ τὴν πρὸς αὐτὴν κατοίκτισιν. Ὁ δὲ Ἀβραδάτης ἀκούσας εἶπε, Τί ἂν οὖν ἐγὼ ποιῶν, ὦ Πάνθεια, χάριν Κύρῳ ὑπέρ τε σοῦ καὶ ἐμαυτοῦ ἀποδιδοίην; Τί δὲ ἄλλο, ἔφη ἡ Πάνθεια, ἢ πειρώμενος ὅμοιος περὶ ἐκεῖνον εἶναι οἷόσπερ καὶ ἐκεῖνος περὶ σέ;

Ἐκ τούτου δὴ ἔρχεται πρὸς τὸν Κῦρον ὁ Ἀβραδάτης· καὶ ὡς εἶδεν αὐτὸν, λαβόμενος τῆς δεξιᾶς αὐτοῦ εἶπεν, Ἀνθ' ὧν σὺ εὖ πεποίηκας ἡμᾶς, ὦ Κῦρε, οὐκ ἔχω τί μεῖζον εἴπω, ἢ ὅτι φίλον σοι ἐμαυτὸν δίδωμι καὶ θεράποντα καὶ σύμμαχον· καὶ, ὅσα ἂν ὁρῶ σε σπουδάζοντα,

divellere: quamobrem sat scio, cùm eum insolenter injurium *esse* existimet, libenter ad virum talem, qualis tu es, discesserit. Hæc ubi Cyrus audisset, *ei* mandat ut ad maritum mittat: quod quidem illa fecit. Cùm verò ab uxore signa cognovisset Abradates, atque etiam animadverteret, qui cæterarum rerum status esset, libens ad Cyrum cum duobus circiter equorum millibus profectus est. Ad Persarum verò speculatores ubi pervenisset, mittit ad Cyrum, & quisnam esset significat. Cyrus statim deduci hominem ad uxorem jubet. Cùm autem hæc & Abradates se mutuò vidissent, *ipsi* inter se complexi sunt, uti par erat, ex insperato. Deinde Panthéa Cyri sanctitatem, temperantiam & commiserationem erga se commemorat. Quibus Abradates auditis ait, Quid igitur faciam, Panthéa, quo gratiam Cyro cùm tuo tum meo nomine referam? Quid aliud, inquit Panthéa, quàm ut perinde erga ipsum te gerere coneris, atque se ipse erga te gessit?

Post hæc ad Cyrum venit Abradates; eúmque ubi conspexit, prehensâ ipsius dextrâ, Pro iis, ait, beneficiis, Cyre, quibus nos adfecisti, non habeo quod dicam majus, quàm quod amicum me tibi, & ministrum, & socium trado. & quacunque in re strenuam te navare operam viderim,

1 Ὑβριστὴν] Hoc ii nomine veniunt, qui injuriam, immerenti cuilibet oblatam, insolentiâ & effrenatâ cumulant violentiâ. Confer ejusdem vocis usum Rom. i. 30.

2. Ἄσμενος πορεύεται] Vide p. 281. not. 1.

συνεργὸς σοι πειράσομαι γίγνεσθαι ὡς ἂν δύνωμαι κράτιστος. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, Ἐγὼ δὲ δέχομαι· καὶ νῦν μέν σε ἀφίημι, ἔφη, σὺν τῇ γυναικὶ δειπνεῖν· αὖθις δὲ καὶ παρ' ἐμοὶ δεήσει σε σκηνοῦν σὺν τοῖς σοῖς τε καὶ ἐμοῖς φίλοις.

Ἐκ τούτου ὁρῶν ὁ Ἀβραδάτης σπουδάζοντα τὸν Κῦρον [1] περὶ τὰ δρεπανηφόρα ἅρματα καὶ περὶ τοὺς [2] τεθωρακισμένους ἵππους τε καὶ ἱππέας, ἐπειρᾶτο συντελεῖν αὐτῷ εἰς τὰ ἑκατὸν ἅρματα ἐκ τοῦ ἱππικοῦ τοῦ ἑαυτοῦ, [3] ὅμοια ἐκείνῳ· αὐτὸς δὲ ὡς ἡγησόμενος αὐτῶν ἐπὶ τοῦ ἅρματος παρεσκευάζετο. Συνεζεύξατο δὲ τὸ ἑαυτοῦ [4] ἅρμα τετράρυμόν τε καὶ ἐξ ἵππων ὀκτώ· ἡ δὲ Πάνθεια ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἐκ τῶν ἑαυτῆς χρημάτων χρυσοῦν τε αὐτῷ θώρακα ἐποιήσατο καὶ χρυσοῦν κράνος, ὡσαύτως δὲ καὶ περιβραχιόνια· τοὺς δ' ἵππους τοῦ ἅρματος χαλκοῖς πᾶσι προβλήμασι κατεσκευάσατο. Ἀβραδάτης μὲν ταῦτα ἔπραττε. Κῦρος δὲ ἰδὼν τὸ τετράρυμον αὐτοῦ ἅρμα, κατενόησε

in ea conabor operam tibi meam exhibere quàm potero præclarissimam. Et Cyrus, Ego verò accipio, inquit; ac nunc te quidem dimitto, ut cum uxore cœnes; deinceps autem tibi etiam meo, cum tuis ac meis amicis, tabernaculo utendum erit.

Secundùm hæc cùm Cyrum Abradates videret falcatorum curruum, ac tum equorum tum equitum thoracatorum studio teneri, operam dabat, ut ex equestribus copiis suis ad centum ei currus conficeret, similes ipsius curribus; ac seipsum etiam parabat ut in curru dux eorum esset. Junxit autem currum suum *ità, ut* è temonibus quatuor & equis octo *constaret*: uxor verò ejus Panthéa de facultatibus ipsius loricam ei auream, & auream galeam confecit, itémque brachiorum tegumenta; equos autem curru junctos, totos æreis tegumentis instruxit. In his quidem conficiendis occupatus erat Abradates. Cyrus autem currum ejus cum temonibus quatuor intuitus, animadvertit

1 Περὶ τὰ δρεπανηφόρα &c.] Vide p. 324.

2 Τεθωρακισμένους &c.] Hujusmodi equites *Cataphractos* adpellatos *Servius* adnotat ad Æneid. lib. 11. v. 770, & seq.

Spumantémque agitabat equum, &c.

Cataphracti autem dicuntur equites qui & ipsi ferro muniti sunt, & equos similiter munitos habent. *Athenæus* lib. 5. p. 194. [illegible] δ' [illegible] ἡ καθ' [illegible], [illegible], [illegible] τῶν ἵππων καὶ τῶν [illegible] ὅπλοις. Vide porro quæ [illegible]tavimus lib. 3. p. 168. & *Arriani Tactic.* p. 53. edit. *Scheff.*

3 Ὅμοια ἐκείνῳ] Sic libri, quos vidi, omnes. Sed, ut nihil dissimulem, non possum non probare conjecturam *Muræti*, qui reponendum censuit ὅμοια τοῖς ἐκείνου, ut & paulò inferiùs ὅμοια τοῖς Κύρου. Attamen contra editorum & MSS. fidem id mutationis inducere nolui.

4 Ἅρμα τετράρυμον] Locum hunc expressit Philostratus *Icon.* lib. 2. de *Panthiâ.* Paulò post Noster de ὀκταρρύμῳ Cyri curru loquitur, qui tractus erat ὀκτὼ ζεύγεσι βοῶν. Unde discimus, in Veterum curribus, temones singulos singulis respondisse jumentorum paribus. *Temones* autem istos non *juxta* se positos, alios dextros, alios sinistros; sed alios *post* alios, ostendit contra *Salmasium* Schefferus de *re vehic.* lib. 1. c. 12. Ex hoc forsan loco suum πολύρυμον hausit *Arrianus*, cujus p. 10. mentionem facit.

ὡς οἷόν τε εἴη καὶ ὀκτάρυμον ποιήσασθαι, ὥστε ὀκτὼ ζεύγεσι βοῶν ἄγειν τῶν μηχανῶν τὸ κατώτατον οἴκημα. ἦν δὲ τοῦτο τριόργυιον μάλιστα ἀπὸ τῆς γῆς σὺν τοῖς τροχοῖς. [1] Τοιοῦτοι δὲ πύργοι σὺν τάξει ἀκολουθοῦντες ἐδόκουν αὐτῷ μεγάλη μὲν ἐπικουρία γενέσθαι τῇ ἑαυτοῦ φάλαγγι, μεγάλη δὲ βλάβη τῇ τῶν πολεμίων τάξει. Ἐποίησε δὲ ἐπὶ τῶν οἰκημάτων καὶ περιδρόμους καὶ ἐπάλξεις· ἀνεβίβαζε δὲ ἐπὶ τῶν πύργων ἕκαστον ἄνδρας εἴκοσιν.

Ἐπεὶ δὲ πάντα συνειστήκει αὐτῷ τὰ περὶ τοὺς πύργους, πεῖραν ἐλάμβανε [2] τοῦ ἀγωγίμου· καὶ πολὺ ῥᾷον ἦγε τὰ ὀκτὼ ζεύγη τὸν πύργον καὶ τοὺς ἐπ' αὐτῷ ἄνδρας, ἢ τὸ σκευοφορικὸν βάρος ἕκαστον τὸ ζεῦγος. Σκευῶν μὲν γὰρ βάρος ἀμφὶ τὰ εἴκοσι καὶ πέντε τάλαντα [3] ἦν ζεύγει· τοῦ δὲ πύργου, ὥσπερ τραγικῆς σκηνῆς, τῶν ξύλων πάχος ἐχόντων καὶ εἴκοσιν ἀνδρῶν καὶ ὅπλων, τούτων ἐγένετο ἔλαττον ἢ πεντεκαίδεκα τάλαντα ἑκάστῳ ζεύγει τὸ ἀγώγιον. Ὡς δ' ἔγνω εὔπορον οὖσαν τὴν ἀγωγὴν, παρεσκευάζετο ὡς ἅμα

fieri posse currum etiam octo temonum, ut octo boum jugis machinarum infima veheretur structura: & aberat hic *currus* cum rotis à terrâ tribus ulnis. Hujusmodi turres si cum ordinibus sequerentur, videbantur ei & phalangi suæ magno fore adjumento, & hostium aciei magno damno. Etiam structuris in hisce tum circuitus fecit tum propugnacula: & in turrim quamlibet viginti viros imposuit.

Postea verò quàm omnia, quæ ad currus pertinebant, ipsi essent confecta, periculum vecturæ fecit; & multò faciliùs octo illa juga turrim cum *impositis* in eam militibus trahebant, quàm unum jugum id omne ferret, quod ei ex impedimentis imponebatur. Nam jugo impedimentorum onus, *quod* ferè talenta quinque ac viginti *æquabat*, imponi solebat; at cùm in turri materia tragicæ scenæ crassitudinem haberet, & viri essent viginti & arma, fiebat ut hæc in unumquodque jugum oneris minus *plaustro vehendi*, quàm talenta quindecim, conficerent. Postquam animadvertit facilem hanc esse vehendi rationem, parabat sese ut

1 Τοιοῦτοι δὲ πύργοι] De turribus istiusmodi consule *Veget.* lib. 4. c. 17, 18. & *Stewechii* Comment. ad locum.

2 Ἀγωγίμου] In editis libris sic scribi solet: in MSto Bodl. paulò aliter———πύργους ἐλάμβανε τοῦ ἀγωγίου πεῖραν. Stephanus suspicatur ἀγωγίου reponi debere; præsertim cùm ἀγώγιον mox sequatur. Sed alia est hujus vocis potestas, alia ἀγωγίμου, quam si substantivè sumas, sic satis commodè verba exponas: *experiebatur quàm facilè* aut *quâ ratione vehi ea possent.*

4 Ἦν ζεύγει· τοῦ δὲ &c.] Sic respoſuimus ex editione *Eton.* & MSto Bodl. in quo veræ lectionis vestigia satis adparent; dat enim———ἦν ζεύγη· τοῦ δὲ &c. Priùs vulgò legebatur———ἦν ζευγέων δὲ &c. De tribus autem scenarum generibus, *Tragicis* scil. *Comicis* & *Satyricis*, vide sis *Vitruv.* de *Archit.* lib. 5. c. 8.

ἄγων τοὺς πύργους σὺν τῷ στρατεύματι· νομίζων τὴν ἐν πολέμῳ πλεονεξίαν, ἅμα σωτηρίαν τε εἶναι καὶ δικαιοσύνην καὶ εὐδαιμονίαν.

Ἦλθον δὲ ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ καὶ [1] παρὰ τοῦ Ἰνδοῦ χρήματα ἄγοντες, καὶ ἀπήγγελλον αὐτῷ ὅτι ὁ Ἰνδὸς ἐπιστέλλει τοιάδε, "Ἐγώ, " ὦ Κῦρε, ἥδομαι ὅτι μοι ἐπήγγειλας ὧν ἐδέου· καὶ [2] βούλομαί σου " ξένος εἶναι, καὶ πέμπω σοι χρήματα· κἂν ἄλλων δέῃ, μετα" πέμπου. Ἐπέσταλται δὲ τοῖς παρ' ἐμοῦ ποιεῖν ὅ,τι ἂν σὺ κε" λεύῃς." Ἀκούσας δὲ ὁ Κῦρος εἶπε, Κελεύω τοίνυν ὑμᾶς, τοὺς μὲν ἄλλους μένοντας ἔνθα κατεσκηνώκατε, φυλάττειν τὰ χρήματα, καὶ ζῆν ὅπως ὑμῖν ἥδιστόν ἐστι· τρεῖς δέ μοι [3] ἐλθόντες ὑμῶν εἰς τοὺς πολεμίους, ὡς παρὰ τοῦ Ἰνδοῦ περὶ συμμαχίας, καὶ τὰ ἐκεῖ μαθόντες, ὅ,τι ἂν λέγωσί τε καὶ ποιῶσιν, ὡς τάχιστα ἀπαγγείλατε ἐμοί τε καὶ τῷ Ἰνδῷ· κἂν ταῦτά μοι καλῶς ὑπηρετήσητε, ἔτι μᾶλλον ὑμῖν χάριν εἴσομαι τούτου, ἢ ὅτι χρήματα πάρεστε ἄγοντες. Καὶ γὰρ οἱ μὲν δούλοις ἐοικότες κατάσκοποι οὐδὲν ἄλλο δύνανται

turres unà cum exercitu duceret; quippe qui in bello captationem conditionis potioris existimaret & salutis, & justitiæ, & prosperitatis esse *plenam*.

Id temporis etiam illi venére, qui pecuniam ab Indo adferebant; ac ei renuntiârunt, Indum talia *quædam ipsis* mandatum *ad eum perferenda* dedisse. " Gratum mihi est, Cyre, te mihi significâsse, quibus tibi re" bus opus esset; atque mihi tecum hospitii jus esse volo, & pecunias " tibi mitto: quòd si aliis tibi sit opus, mitte qui *ad te* ferant. Præterea " mandatum est iis, qui à me *ad te veniunt*, ut quicquid tu jusseris faciant." *Quæ* cùm audisset Cyrus, Præcipio igitur, ait, ut vestrûm alii iis in tabernaculis hîc remanentes in quæ vos recepistis, harum pecuniarum custodes sint, & quo ipso modo jucundissimum sit vitam degant; tres autem vestrûm ad hostes profecti, quasi *adsint* ab Indo societatis ineundæ gratiâ, & edocti illic omnia, quæ dicant faciántque, quamprimùm & mihi & Indo renuntient: atque in his si mihi egregiam operam navabitis, majores etiam hoc nomine vobis habebo gratias, quàm quòd pecunias adtuleritis. Etenim speculatores servis similes nihil aliud quod sciant

1 Παρὰ τοῦ Ἰνδοῦ &c.] Vide supra lib. 3. p. 157.

2 Βούλομαί σου ξένος &c.] Antiquitus in Oriente, utì nec hodiè, exceptis paucis *Kervanseraïs*, ut loquuntur, non erant diversoria, quibus exciperentur peregrini. Conf. Gen. xix. 2. Judic. xix. 15. & seq. Hinc hospitiorum contrahendorum mos: quod amicitiæ genus non privati modò, sed & reges, viri principes, & civitates colere solebant, vel parandæ potentiæ vel stabiliendæ causâ. Vide init. lib. 5. *Stuck.* Antiq. conviv. 1, 27. & *Tomasin.* de tesser. hospit.

3 Ἐλθόντες] Vide p. 325. not. 2.

εἰδότες ἀπαγγέλλειν, ἢ ὅσα πάντες ἴσασιν· οἱ δὲ τοιοῦτοι οἷοί περ ὑμεῖς ἄνδρες πολλάκις καὶ τὰ βουλεύματα καταμανθάνουσιν. Οἱ μὲν δὴ Ἰνδοὶ, ἀκούσαντες ἡδέως καὶ ξενισθέντες τότε παρὰ Κύρῳ, συσκευασάμενοι τῇ ὑστεραίᾳ ἐπορεύοντο, [1] ὑποσχόμενοι ἦ μὴν καταμαθόντες ὅσα ἂν δύνωνται πλεῖστα ἐκ τῶν πολεμίων, ἥξειν ὡς δυνατὸν τάχιστα.

Ὁ δὲ Κῦρος τά τε ἄλλα πρὸς τὸν πόλεμον παρεσκευάζετο μεγαλοπρεπῶς, ὡς δὴ ἀνὴρ οὐδὲν μικρὸν [2] ἐπινοῶν πράττειν· ἐπεμελεῖτο δὲ οὐ μόνον ὧν ἔδοξε τοῖς συμμάχοις, ἀλλὰ καὶ ἔριν ἐνέβαλλε πρὸς ἀλλήλους τοῖς φίλοις, ὅπως αὐτοὶ ἕκαστοι φανοῦνται καὶ εὐοπλότατοι καὶ ἱππικώτατοι [3] καὶ ἀκοντιστικώτατοι καὶ τοξικώτατοι καὶ φιλοπονώτατοι. Ταῦτα δὲ ἐξειργάζετο ἐπί τε τὰς θήρας ἐξάγων, καὶ τιμῶν τοὺς κρατίστους ἑκασταχῇ· καὶ τοὺς ἄρχοντας δὲ οὓς εὑρίσκοι ἐπιμελουμένους τούτου, ὅπως οἱ αὐτῶν κράτιστοι ἔσοιντο στρατιῶται, καὶ τούτους ἐπαινῶν τε παρώξυνε καὶ χαριζόμενος αὐτοῖς ὅ,τι δύναιτο. Εἰ δέ ποτε θυσίαν ποιοῖτο καὶ ἑορτὴν ἄγοι, καὶ ἐν

renuntiare possunt, quàm quæ nota sunt universis: at ejusmodi viri, quales vos estis, sæpenumerò etiam consilia perdiscunt. Quæ cùm Indi libenter audîssent & hospitio tunc à Cyro liberaliter accepti fuissent, paratis compositísque rebus suis, postridie proficiscebantur, sanctè polliciti se, ubi de hostibus quantum maximè liceret, didicissent, quàm fieri posset celerrimè redituros.

Cyrus autem cùm alia parabat ad pugnam magnificè, ut erat sanè vir talis, qui nihil exiguum gerere cogitaret, tum non solùm ea curabat, quæ socii censuissent, sed etiam contentionem inter amicos mutuam excitabat, ut eorum singuli armati pulcherrimè, & equitandi, & jaculandi, & sagittandi peritissimi, laborúmque patientissimi conspicerentur. Atque hæc effecit, tùm ad venationes eos educendo, tum præstantissimos ubique *præmiis* & honoribus ornando: quin & præfectos eos, quos videret studiosè operam dare, ut milites ipsorum quàm optimi essent, partim collaudando exacuebat, partim eis gratificando quacunque in re posset. Quòd si rem sacram aliquando faceret festúmve diem ageret, tum quoque

1 Ὑποσχόμενοι ἦ μὴν] Ornamenti loco istæ, in jurejurando & sponsione, solent adhiberi particulæ. Exemplis parco; quibus pleni sunt omnes Atticorum Scriptorum libri. Vide sis tamen lib. 4 p. 195. not. 3.

2 Ἐπινοῶν] In vulgatis quidem editionibus & MSto Bodl. legitur ὑπονοῶν; eam verò lectionem libens secutus sum, quam vetusta, Gabrielius quæ vidit, exemplaria suppeditant; quàmque Stephanus etiam è vetere quodam adfert probátque.

3 Καὶ ἀκοντιστικώτατοι καὶ &c.] Ità MS. Bodl. editiones *Steph. Leuncl. Eton.* aliæque. *Aldina* verò, καὶ ἀκοντιστικώτατοι καὶ τοξικώτατοι, non habet; nec ea *Gabrielii* agnoscit versio.

ταύτῃ [1] ὅσα πολέμου ἕνεκα μελετῶσιν οἱ ἄνθρωποι, πάντων τούτων ἀγῶνας ἐποίει, καὶ ἆθλα τοῖς νικῶσι μεγαλοπρεπῶς ἐδίδου, καὶ ἦν πολλὴ εὐθυμία ἐν τῷ στρατεύματι.

Τῷ δὲ Κύρῳ σχεδόν τι ἤδη ἀποτετελεσμένα ἦν ὁπόσα ἐβούλετο ἔχων στρατεύεσθαι, πλὴν τῶν μηχανῶν. Καὶ γὰρ οἱ Πέρσαι ἱππεῖς ἔκπλεῳ ἤδη ἦσαν εἰς τοὺς μυρίους· καὶ τὰ ἅρματα τὰ δρεπανηφόρα, ἅ τε αὐτὸς κατεσκεύασεν, ἔκπλεα ἤδη ἦν εἰς τὰ ἑκατόν· ἅ τε Ἀβραδάτης ὁ Σούσιος ἐπεχείρησε κατασκευάζειν ὅμοια τοῖς Κύρου, καὶ ταῦτα ἔκπλεα ἦν εἰς ἄλλα ἑκατόν. Καὶ τὰ Μηδικὰ δὲ ἅρματα ἐπεπείκει Κῦρος Κυαξάρην [2] εἰς τὸν αὐτὸν τρόπον μετασκευάσαι ἐκ τῆς Τρωϊκῆς καὶ Λιβυκῆς διφρείας· καὶ ἔκπλεα καὶ ταῦτα ἦν εἰς ἄλλα ἑκατόν. Καὶ ἐπὶ τὰς καμήλους δὲ ἐκτεταγμένοι ἦσαν ἄνδρες δύο ἐφ' ἑκάστην τοξόται. Καὶ ὁ μὲν πλεῖστος στρατὸς οὕτως εἶχε τὴν γνώμην, ὡς ἤδη παντελῶς κεκρατηκὼς, καὶ οὐδὲν ὄντα τὰ τῶν πολεμίων·

Ἐπεὶ δὲ οὕτω διακειμένων ἦλθον οἱ Ἰνδοὶ ἐκ τῶν πολεμίων, [3] οὓς ἐπεπόμφει Κῦρος ἐπὶ κατασκοπὴν, καὶ ἔλεγον ὅτι Κροῖσος μὲν ἡγεμὼν καὶ στρατηγὸς πάντων ᾑρημένος εἴη τῶν πολεμίων, δεδογμένον

eorum omnium, quæ homines belli causâ exercent, certamina instituebat, & præmia victoribus magnificè largiebatur; multáque *adeò jam* erat in exercitu hilaritas.

Erant autem Cyro perfecta jam propemodùm omnia, quibus in expeditione uti volebat, extra machinas. Etenim Persicorum equitum numerus ad decem millia plenè jam excreverat; & falcati currus, quos ipse paraverat, centenarium jam numerum explebant; ii etiam, quos Abradates ille Susius Cyri curribus similes parandos susceperat, centum alios plenè efficiebant. Etiam Cyaxari Cyrus auctor fuerat, ut currus Medicos ad eundem modum ex Trojanâ Lybicâque curruum formâ immutaret; qui & ipsi erant omnino ad centenos numero alios. Prætereà delecti erant pro camelis milites, in singulas duo sagittarii. Et maxima quidem pars exercitûs hoc erat animo, quasi qui omninò jam vicissent, & *quasi* hostium adparatus nullius essent momenti;

Cùm autem, illis sic adfectis, Indi ab hostibus rediissent, quos Cyrus speculandi causâ miserat, ac dicerent, Crœsum electum esse ducem & imperatorem omnium hostium; & decretum, ut omnes reges

1 Ὅσα πολέμου &c.] Confer lib. 1. p. 62. & lib. 2. p. 86. & seq. unde *Onosander* ea ferè omnia elicuisse videtur, quæ *Strateg.* cap. 10. tradit præcepta.

2 Τὸν αὐτὸν τρόπον &c.] Sic MS. Bodl. & editiones *Ald. Eton.* aliæque. Stephanus autem & Leunclavius πάντῃ etiam post τρόπον exhibent; quod tamen ipsis supervacaneum esse visum est, ut ex notâ ei adpositâ constat.

3 Οὓς ἐπεπόμφει &c.] Vide p. 333.

δ' εἴη πᾶσι τοῖς συμμάχοις βασιλεῦσι πάσῃ δυνάμει ἕκαστον παρεῖναι, χρήματα δὲ εἰσφέρειν πάμπολλα, ταῦτα δὲ τελεῖν καὶ μισθουμένους οὓς δύναιντο, καὶ δωρουμένους οἷς δέοι· ἤδη δὲ καὶ μεμισθωμένους εἶναι πολλοὺς μὲν [1] Θρᾳκῶν μαχαιροφόρους, Αἰγυπτίους δὲ προσπλεῖν· καὶ ἀριθμὸν ἔλεγον εἰς δώδεκα μυριάδας [2] σὺν ἀσπίσι ταῖς ποδήρεσι, καὶ δόρασι μεγάλοις (οἷά περ καὶ νῦν ἔχουσι) καὶ κοπίσι· προσπλεῖν δὲ καὶ Κυπρίων στράτευμα ἔτι, παρεῖναι δὲ ἤδη καὶ Κίλικας πάντας καὶ Φρύγας ἀμφοτέρους, καὶ Λυκάονας καὶ Παφλαγόνας καὶ Καππαδόκας καὶ Ἀραβίους καὶ Φοίνικας, καὶ σὺν τῷ Βαβυλῶνος ἄρχοντι τοὺς Ἀσσυρίους· καὶ Ἴωνας δὲ καὶ Αἰολέας, καὶ σχεδὸν πάντας τοὺς Ἕλληνας τοὺς ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἐποικοῦντας σὺν Κροίσῳ ἠναγκάσθαι ἕπεσθαι· πεπομφέναι δὲ Κροῖσον καὶ εἰς Λακεδαίμονα περὶ συμμαχίας· συλλέγεσθαι δὲ τὸ στράτευμα ἀμφὶ τὸν Πακτωλὸν ποταμόν, προϊέναι δὲ μέλλειν αὐτοὺς εἰς [3] Θύβαρρα, (ἔνθα καὶ νῦν ὁ σύλλογος τῶν [4] ὑπὸ βασιλέα βαρβάρων τῶν κάτω Συρίας)

socii, suis quisque cum copiis universis, adessent; ut maximam pecuniæ summam conferrent, eamque impenderent ad milites conducendos, quoscunque possent, & ad danda munera, quibus oporteret: prætereà conductos jam permultos esse Thracas machærophoros, Ægyptios navigiis advehi; atque *hos* aiebant esse numero ad centum viginti millia, cum scutis ad pedes usque pertinentibus, hastisque magnis, (quales etiam nunc habent) & copidibus: Cypriorum quoque copias navigiis advehi, jamque adesse Cilicas omnes & Phrygas utrosque, & Lycaonas, & Paphlagonas, & Cappadocas, & Arabas, & Phœnicas, & cum Babylonio rege Assyrios; Iones etiam & Æolenses, propéque Græcos omnes Asiam incolentes Crœsum sequi coactos esse: Crœsum porrò societatis ineundæ causâ legatos etiam Lacedæmonem misisse; exercitum *ipsum* propter Pactolum amnem cogi, ac progressuros *deinde* eos ad Thybarra versùs, (ubi nunc quoque barbari Syriæ inferioris incolæ, qui sub regis imperio sunt, cogi solent

1 Θρᾳκῶν μαχαιροφόρους] Eandem Thracibus armaturam tribuit *Thucydides* lib. 2. p. 144.

2 Σὺν ἀσπίσι ποδήρεσι] Inusitatâ clypeorum magnitudine insignes erant Ægyptii. *Max. Tyrius* sub initium statim *Dissert.* 3.——ἐπιόντος αὐτοῖς βαρβαρικοῦ στόλου, ἵππου Μηδικῆς, ἁρμάτων Περσικῶν, ἀσπίδων Αἰγυπτίων——Clypeis hisce haud ità forsan dissimilis erat is, quem Homerus, Il. β΄. v. 389. adpellat ἀσπίδα ἀμφιβρότην, i. e. τὴν πανταχόθεν τὸν βροτὸν, ὅ ἐστι, τὸν ἄνθρωπον, περιέχουσαν καὶ σκέπουσαν. Ità *Scholiastes* ad locum, nec aliter *Eustathius*, p. 243.

3. Θύβαρρα] Legitur etiam Θύμβαρρα, & Θυμβραία, & Θυμβραίαν, & Θυμβραίας. *Philelphus* vertit, Thymbraiam; *Gabrielius*, Thymbrara. Tot hujusce nominis scripturæ variantes, divinandi cuiquam perito gratam forsan artem suam ostentandi occasionem obtulerint. Nos in lectione acquiescendum vulgatâ censemus; cùm ex Geographiæ monumentis haud satis constet, nomen quodvis aliud potiori jure locum hunc sibi vendicare posse.

4 Ὑπὸ βασιλέα &c.] Ità MS. Bodl. & libri editi ferè omnes. Monet autem Leunclavius in Budensi libro legi.——βαρβάρων τῆς κάτω Ἀσίας. Unde reponendum colligit, τῆς κάτω Συρίας. Et satìs commodè quidem illud κάτω recipit articulum. Sed omnibus libris aliis reclamantibus nihil muto.

καὶ ἀγορὰν πᾶσι παρηγγέλθαι ἐνταῦθα κομίζειν· σχεδὸν δὲ ταῦτα καὶ οἱ αἰχμάλωτοι ἔλεγον (ἐπεμελεῖτο γὰρ ὁ Κῦρος ὅπως ἁλίσκοιντο παρ' ὧν ἔμελλε πεύσεσθαί τι· ἔπεμπε δὲ καὶ δούλοις ἐοικότας κατασκόπους, ὡς αὐτομόλους.) Ὡς οὖν ἤκουσε ταῦτα ὁ στρατὸς τοῦ Κύρου, ἐν φροντίδι τε ἕκαστος ἐγίγνετο, ὥσπερ εἰκὸς, ἡσυχαίτεροί τε ἢ ὡς εἰώθασι διεφοίτων, φαιδροί τε οἱ πολλοὶ οὐ πάνυ ἐφαίνοντο· [1] ἐκυκλοῦντό τε, καὶ μεστὰ ἦν πάντα ἀλλήλους ἐρωτώντων περὶ τούτων καὶ διαλεγομένων. Ὡς δὲ ᾔσθετο ὁ Κῦρος φόβον διαθέοντα ἐν τῇ στρατιᾷ, συγκαλεῖ τούς τε ἄρχοντας τῶν στρατευμάτων, καὶ πάντας ὁπόσων ἀθυμούντων βλάβη ἐδόκει τις γίγνεσθαι, καὶ προθυμουμένων ὠφέλεια. Προεῖπε δὲ τοῖς ὑπηρέταις, καὶ ἄλλος εἴ τις βούλοιτο τῶν ὁπλοφόρων [2] προσίστασθαι ἀκουσόμενος τῶν λόγων, μὴ κωλύειν. Ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἔλεξε τοιάδε·

" Ἄνδρες σύμμαχοι, ἐγώ τοι ὑμᾶς συνεκάλεσα, ἰδών τινας

omnibusque denuntiatum esse, ut res venales eò conferrent: eadem propè captivi etiam dicebant: (dabat enim operam Cyrus, ut caperentur *aliqui*, de quibus nonnihil exquirere posset; atque etiam mittebat speculatores servorum specie, tanquam si transfugæ essent.) Hæc igitur cùm Cyri exercitus audisset, & solicitus esse quisque cœpit, uti consentaneum erat, & lento magis incedebant gradu, quàm consuevissent; magnáque pars eorum non admodùm hilaris cernebatur: prætereà in circulis congregabantur, & omnia plena erant se mutuò interrogantium de his rebus, & colloquentium. Cyrus autem, ubi metum pervagari exercitum animadvertit, tum copiarum præfectos convocat, tum eos omnes, qui si dejectis essent animis, damnum; si alacribus, utilitatem adlaturi viderentur. Prædixit etiam ministris, ut si quis alius quoque ex armatis adstare vellet, orationem auditurus, nè prohiberent. Ubi convenissent, in hanc sententiam locutus est:

" Convocavi ego vos, socii, quia nonnullos vestrûm video, postea-

1 Ἐκυκλοῦντο] Ità editiones *Steph. Leunclav. Ald.* quibus suffragatur etiam *Gabrielius*: In aliis verò libris invenitur ἐκφαίνοντο. At cuivis hunc locum propiùs intuenti, multò aptiùs ei verbum esse ἐκυκλοῦντο videbitur. Cur enim, uti rectè quærit Stephanus, post φαιδροὶ οὐ πάνυ ἐφαίνοντο Xenophon ἐκφαίνοντό τε addidisset? Commodè verò verbum illud aliquem cum iis, quæ statim sequuntur, junxit, ut significaret, *in circulos passim congregatos milites eâ de re sermones fecisse*. Sic ἀνάδ. ϛ'. p. 225. ἐκυκλοῦντο περὶ τὰ ἱερά: Ut enim Latini *circulum* vel *coronam*, multitudinem hominum in circulum (i. e. orbem) collectorum, adpellant: sic κύκλον Xenophon usurpavit, lib. Παιδ. 7. Ποιῶν κύκλον μέγαν, εἶπε &c. Vide etiam, ἀναβ. *l.* p. 214. ubi κύκλος (ut κυκλοῦμαι hoc in loco) adhibetur de militibus itidem ægrè quiddam ferentibus.

2 Προσίστασθαι] MS. Bodl. dat προσίστασθαι, quod tamen contra cæterorum librorum fidem non recipiendum videtur.

" ὑμῶν, ἐπεὶ αἱ ἀγγελίαι ἦλθον ἐκ τῶν πολεμίων, πάνυ ἐοι-
" κότας πεφοβημένοις ἀνθρώποις. Δοκεῖ γάρ μοι θαυμαστὸν
" εἶναι, εἴ τις ὑμῶν, ὅτι μὲν οἱ πολέμιοι λέγονται συλλέγεσθαι,
" δέδοικεν, ὅτι δὲ ἡμεῖς πολὺ μὲν πλείες συνειλέγμεθα νῦν, ἢ
" ὅτε ἐνικῶμεν ἐκείνες, πολὺ δὲ ἄμεινον σὺν θεῷ παρεσκευάσ-
" μεθα νῦν, ἢ πρόσθεν· [1] ταῦτα δὲ ὁρῶντες ἐ θαῤῥεῖτε. Ὦ
" πρὸς θεῶν, ἔφη, τί δῆτ' ἂν ἐποιήσατε οἱ νῦν δεδοικότες, εἰ
" ἤγγελλόν τινες τὰ παρ' ἡμῖν νῦν ὄντα, ταῦτα ἀντίπαλα ἡμῖν
" προσιόντα; καὶ πρῶτον μὲν ἠκέετε, ἔφη, ὅτι οἱ πρόσθεν νική-
" σαντες ἡμᾶς ἔτοι πάλιν ἔρχονται, ἔχοντες ἐν ταῖς ψυχαῖς ἣν
" τότε νίκην ἐκτήσαντο· ἔπειτα δὲ, οἱ τότε ἐκκόψαντες τῶν τοξοτῶν
" καὶ ἀκοντιςῶν τὰς ἀκροβολίσεις, νῦν ἔτοι ἔρχονται, καὶ οἱ ἄλλοι
" ὅμοιοι τέτοις πολλαπλάσιοι· ἔπειτα δὲ ὥσπερ ἔτοι ὁπλισάμενοι
" τὲς πεζὲς τότε ἐνίκων, νῦν ἔτως καὶ οἱ ἱππεῖς αὐτῶν παρε-
" σκευασμένοι πρὸς τὲς ἱππέας προσέρχονται· καὶ τὰ μὲν τόξα καὶ
" ἀκόντια ἀποδεδοκιμάκασι, παλτὸν δὲ ἓν ἰσχυρότερον ἕκαςος λα-
" βὼν, προσελαύνειν διανενόηνται, ὡς ἐκ χειρὸς τὴν μάχην ποιη-
" σόμενος· ἔτι δὲ ἅρματα ἔρχεται, ἃ ἐχ ἔτως ἑςήξεται ὥσπερ
" πρόσθεν ἀπεςραμμένα ὡς εἰς φυγὴν, ἀλλ' οἵ τε ἵπποι εἰσὶ

" quam ab hostibus venêre nuntii, similes admodùm hominibus esse
" perterritis. Equidem miror, quenquam vestrûm formidine corripi,
" quia dicantur hostes colligi; quòd verò multò majore numero nos
" jam collecti sumus, quàm id temporis, cum eos vinceremus, &
" multò nunc dei ope, quàm anteà, meliùs instructi, *adeóque* hæc cùm
" videatis, non fidentibus *potiùs* vos esse animis. Dii *immortales*, ait,
" quid facturi tandem fuissetis, qui jam metu estis perculsi, si qui nun-
" tium adtulissent, quæ nunc apud nos, hæc nobis adversa adventare?
" & primùm audiretis, inquit, eos, qui prius nos vicissent rursùm ve-
" nire, victoriam in animis habentes, quam aliquando adepti essent;
" deinde eos, qui tum & sagittariorum & jaculatorum velitationes fre-
" gissent, nunc advenire, aliósque his similes multò plures: prætereà
" quemadmodùm hi tunc armati vicissent pedites, sic nunc equites ipso-
" rum instructos ad equites accedere; ac rejectis arcubus & jaculis,
" & accepto quemque palto uno *eóque* firmiore, apud animum statuisse
" adequitare, ut cominùs pugnam ineat; venire item currus, qui non
" ità constituendi sint aversi velut ad fugam, sicut priùs, sed tum equos

1 Ταῦτα δὲ ὁρῶντες &c.] Leunclavius exhibet ταῦτα δὴ ὁρῶντες ἐ θαῤῥεῖτε; posità scil. post θαῤῥεῖτε interrogationis nota: quam tamen abesse malim. Nec, libris ferè omnibus reclamantibus, mutandum erat δὲ in δή.

" [1] κατατεθωρακισμένοι οἱ ἐν τοῖς ἅρμασιν, οἵ τε ἡνίοχοι ἐν πύρ-
" γοις ἑστᾶσι ξυλίνοις, [2] τὰ ὑπερέχοντα ἅπαντα συνεστεγασμένοι
" θώραξι καὶ κράνεσι· δρέπανά τε σιδηρᾶ [3] περὶ τοῖς ἄξοσι
" προσήρμοσται, ὡς ἐλῶντες καὶ οὗτοι εὐθὺς εἰς τὰς τάξεις τῶν ἐναν-
" τίων· πρὸς δ' ἔτι κάμηλοί εἰσιν αὐτοῖς, ἐφ' ὧν προσελῶσιν,
" [4] ὧν μίαν ἑκάστην ἑκατὸν ἵπποι οὐκ ἂν ἀνάσχοιντο ἰδόντες· ἔτι
" δὲ πύργους ἔχοντες προσίασιν, ἀφ' ὧν τοῖς μὲν αὑτῶν ἀρήξουσιν,
" ὑμᾶς δὲ βάλλοντες κωλύσουσιν ἐν τῷ ἰσοπέδῳ μάχεσθαι· εἰ δὴ
" ταῦτα ἤγγελλέ τις ὑμῖν ἐν τοῖς πολεμίοις ὄντα, οἱ νῦν φοβού-
" μενοι τί ἂν ἐποιήσατε; ὁπότε ἀπαγγελλομένων, ὅτι Κροῖσος
" μὲν ᾕρηται τοῖς πολεμίοις στρατηγὸς, ὃς τοσούτῳ Σύρων κακίων
" ἐγένετο, ὅσῳ Σύροι μὲν μάχῃ ἡττηθέντες ἔφυγον, Κροῖσος δὲ
" ἰδὼν ἡττημένους, ἀντὶ τοῦ ἀρήγειν τοῖς συμμάχοις, φεύγων
" ᾤχετο. Ἔπειτα δὲ διαγγέλλεται δήπου ὅτι αὐτοὶ μὲν οἱ πο-
" λέμιοι οὐχ ἱκανοὶ ἡγοῦνται ἡμῖν εἶναι μάχεσθαι, ἄλλους δὲ
" μισθοῦνται ὡς ἄμεινον μαχουμένους ὑπὲρ σφῶν, ἢ αὐτοί. Εἰ

" in curribus cataphractos esse, tum aurigas in turribus ligneis stare,
" quorum partes *corporis* eminentes omnes loricis ac galeis tectæ sint;
" & falces ferreas ad axes aptatas esse, quo & illi statim in adversa-
" riorum ordines impetum faciant: præter hæc habere ipsos came-
" los, quibus advehantur, quorum unum *vel* centum equi videre non
" sustineant; adventare item eos cum turribus, de quibus sint opem
" laturi suis, & vos ejaculando impedituri, quo minùs in plani-
" tie dimicetis: hæc igitur si quis vobis nuntiaret hostibus adesse,
" quid tandem facturi essetis, qui jam in metu estis? quando *adeò*
" *perturbamini* adlatis nuntiis, Crœsum hostes imperatorem legisse,
" qui tanto Syris ignavior fuit, ut cùm Syri prælio victi fugerent,
" Crœsus victos esse videns, quibus opem, ut sociis, ferre debebat,
" fugâ se subduceret. Deinde nuntiatur sanè hostes ipsos se non
" idoneos *ac pares* arbitrari, qui nobiscum pugnent, sed alios con-
" ducere, quasi pro eis meliùs illi præliaturi sint, quàm ipsimet. Si

1 Κατατεθωρακισμένοι &c.] Vide p. 268.

2 Τὰ ὑπερέχοντα] Ita MS. Bodl. & libri editi, quos quidem vidi, omnes. At Stephanus, pro ὑπερέχοντα, legi etiam ὑπάρχοντα testatur: quod perperam fieri nemo, opinor, non videt. Frustrà enim quæsiverit aliquis participii ὑπάρχοντα notionem, loco quæ sit huic apta. At ὑπερέχοντα partes corporis aptissimè designat quæ, quæ extra currum prominerent.

3 Περὶ τοῖς ἄξοσι &c.] Editio *Ald.* dat πρὸς τοῖς ἄξοσι &c. quod forsan ferri potest. Sed non est cur à receptâ lectione, quam tum MS. Bodl. tum editiones principes stabiliunt, recedamus. Camerarius autem, teste Stephano, in suo libro, non προσήρμοσται, sed προσήλωται, (i. e. *clavis adfixas esse)* invenit: quod σχόλιον esse rectè statuit Leunclavius.

4 Ὧν μίαν ἑκάστην &c.] Idem ferè tradit *Herodotus* lib. i. c. 80.

" μέντοι τισὶ ταῦτα μὲν τοιαῦτα ὄντα δεινὰ δοκεῖ εἶναι, τὰ δὲ
" ἡμέτερα φαῦλα, τούτους ἐγώ φημι χρῆναι, ὦ ἄνδρες, ἀφεῖναι
" εἰς τοὺς ἐναντίους· πολὺ γὰρ ἐκεῖ ὄντες πλείω ἂν ἡμᾶς ὠφελοῖεν
" ἢ παρόντες."

Ἐπεὶ ταῦτα εἶπεν ὁ Κῦρος, ἀνέστη Χρυσάντας ὁ Πέρσης, καὶ ἔλεξεν ὧδε· Ὦ Κῦρε, μὴ θαύμαζε εἴ τινες ἐσκυθρώπασαν ἀκούσαντες τῶν ἀγγελλομένων· οὐ γὰρ φοβηθέντες οὕτω διετέθησαν, ἀλλ' ἀχθεσθέντες· ὥσπερ γε ἔφη, εἰ τινῶν βουλομένων τε καὶ οἰομένων ἤδη ἀριστήσειν, ἐξαγγελθείη τι ἔργον, ὃ ἀνάγκη εἴη πρὸ τοῦ ἀρίστου ἐξεργάσασθαι, [1] οὐδεὶς δ' ἄν, οἶμαι, τοῦτο ἡσθείη ἀκούσας· οὕτω τοίνυν καὶ ἡμεῖς, ἤδη οἰόμενοι πλουτήσειν, ἐπεὶ ἠκούσαμεν ὅτι ἐστί τι λοιπὸν ἔργον, ὃ δεῖ ἐξεργάσασθαι, συνεσκυθρωπάσαμεν, οὐ φοβούμενοι, ἀλλὰ πεποιῆσθαι ἂν ἤδη καὶ τοῦτο βουλόμενοι. Ἀλλὰ γὰρ ἐπεὶ οὐ περὶ Συρίας μόνον ἀγωνιούμεθα, ὅπου σῖτος πολὺς καὶ πρόβατά ἐστι, καὶ φοίνικες οἱ καρποφόροι, ἀλλὰ καὶ περὶ Λυδίας, ἔνθα πολὺς μὲν οἶνος, πολλὰ δὲ σῦκα, πολὺ δὲ ἔλαιον, θάλαττα δὲ προσκλύζει, καθ' ἣν πλείω ἔρχεται ἢ ὅσα τις ἑώρακεν ἀγαθά· ταῦτα, ἔφη, ἐννοούμενοι, οὐκέτι ἀχθόμεθα, ἀλλὰ θαῤῥοῦμεν ὡς μάλιστα, ἵνα θᾶττον καὶ τούτων [2] τῶν Λυδίων ἀγαθῶν ἀπολαύσωμεν.

" quibus tamen hæc ità cùm se habeant terribilia videntur esse, nostra
" verò frivola, hos equidem aio, viri, ad hostes ablegandos esse: nam
" multò magìs nobis profuerint, si cum illis sint, quàm si nobis adsint."

Hæc ubi Cyrus dixisset, Chrysantas ille Persa surrexit, & in hunc modum loquutus est; Nè tibi, Cyre, mirum sit, quosdam auditis hisce, quæ nuntiantur, tristes visos esse: quippe non propter metum sic adfecti fuêre, sed propter indignationem: perinde ac, inquit, si aliquibus jam & prandere cupientibus & existimantibus id futurum, opus aliquod denuntietur, quod necesse sit ante prandium absolvi, neminem, opinor, hoc audito delectatum iri: sic & nos quidem, qui fore jam putabamus ut opes consequeremur, posteaquam audivimus restare quoddam opus quod absolvendum sit, vultus *nostros* contraximus, non qui metu percelleremur, sed illud etiam vellemus effectum esse. Verùm enimverò quia non de Syriâ solùm dimicabimus, ubi magna est frumenti copia, & pecudes & palmæ frugiferæ, sed etiam de Lydiâ, in quâ vini, ficorum, olei magna est copia, & quam mare adluit, quo bona plura, quàm quisquam vidit, advehuntur; hæc, inquit, cogitantes, non *jam* ampliùs indignamur, sed quàm maximè confirmatis animis sumus, ut quam primùm etiam istis Lydiæ

[1] οὐδεὶς δ' ἄν] Ità MS. Bodl. & editio Eton. In cæteris deest particula δὲ post οὐδείς.

[2] Τῶν Λυδίων] Mallet *Portus* τῶν Λυδίας. Verùm huic conjecturæ libri, quos vidi, omnes repugnant.

Ο μὲν οὕτως εἶπεν· οἱ δὲ σύμμαχοι πάντες ἥσθησάν τε τῷ λόγῳ καὶ ἐπῄνεσαν.

Καὶ μὲν δὴ, ἔφη ὁ Κῦρος, Ω ἄνδρες, δοκεῖ μοι καὶ ἰέναι ἐπ' αὐτοὺς ὡς τάχιστα· ἵνα πρῶτον μὲν αὐτοὺς φθάσωμεν ἀφικόμενοι, ἣν δυνώμεθα, ὅπου τὰ ἐπιτήδεια αὐτοῖς συλλέγεται· ἔπειτα δὲ ὅσῳ ἂν θᾶττον ἴωμεν, τοσούτῳ μείω μὲν τὰ παρόντα αὐτοῖς εὑρήσομεν, πλείω δὲ τὰ ἀπόντα. Εγὼ μὲν δὴ οὕτω λέγω· εἰ δέ τις ἄλλως πως γιγνώσκει ἢ ἀσφαλέστερον εἶναι ἢ ῥᾷον ἡμῖν, διδασκέτω. Επεὶ δὲ συνηγόρευον μὲν πολλοὶ ὡς χρεὼν εἴη ὅτι τάχιστα πορεύεσθαι ἐπὶ τοὺς πολεμίους, ἀντέλεγε δὲ οὐδεὶς, ἐκ τούτου δὴ ὁ Κῦρος ἤρχετο λόγου τοιοῦδε·

" Ανδρες σύμμαχοι, αἱ μὲν ψυχαὶ καὶ τὰ σώματα καὶ τὰ ὅπλα
" οἷς δεήσει χρῆσθαι, ἐκ πολλοῦ ἡμῖν σὺν θεῷ παρεσκεύασται·
" νῦν δὲ τὰ ἐπιτήδεια δεῖ εἰς τὴν ὁδὸν συσκευάζεσθαι αὐτοῖς τε
" ἡμῖν, καὶ ὁπόσοις τετράποσι χρώμεθα, μὴ μεῖον εἴκοσιν ἡμε-
" ρῶν. Εγὼ γὰρ λογιζόμενος εὑρίσκω πλειόνων ἢ πεντεκαί-
" δεκα ἡμερῶν ἐσομένην ὁδὸν, ἐν ᾗ οὐδὲν εὑρήσομεν τῶν ἐπι-
" τηδείων· ἀνεσκεύασται γὰρ, τὰ μὲν ὑφ' ἡμῶν, τὰ δὲ ὑπὸ
" τῶν πολεμίων ὅσα ἐδύναντο. Συσκευάζεσθαι οὖν χρὴ σῖτον

bonis fruamur. In hunc ille modum loquutus est: socii autem universi sermone delectati sunt *eúmque* probârunt.

Et Cyrus, Equidem, ait, arbitror quàm celerrimè adversus eos pergendum esse; ut primùm ipsos *eò* veniendo antevertamus, *si* quidem poterimus, ubi commeatum colligunt: deinde quanto celeriùs iverimus, tanto pauciora eis adesse, plura abesse inveniemus. Equidem ità censeo: quòd si quis vel tutiùs vel faciliùs *aliquid* aliâ ratione *facturos* nos sentit, *sanè id* doceat. Cùm autem multi in eandem sententiam concurrentes dicerent, necessarium esse ut quàm celerrimè in hostes pergerent, ac nemo contradiceret, tum verò Cyrus hujusmodi orationem est orsus:

" Jam dudum, socii, tum animi, tum corpora, tum arma quibus uten-
" dum erit, ope dei nobis parata sunt: nunc verò commeatus ad iter
" comportandus est, & nobis ipsis & quibuscunque utimur quadrupedi-
" bus, *isque* non minor quàm viginti dierum. Etenim considerando re-
" perio, plurium quàm quindecim dierum fore viam, in quâ nihil com-
" meatûs inveniemus: nam avecta sunt, partim à nobis, partim ab ho-
" stibus, quæcunque potuerunt. Quamobrem cibi quantum satis sit nobis

“ μὲν ἱκανόν· ([1] ἄνευ γὰρ τούτου οὔτε μάχεσθαι οὔτε ζῆν δυναίμεθα ἄν) οἶνον δὲ τοσοῦτον χρὴ ἔχειν ἕκαστον, ὅσος ἱκανὸς ἔσται ἐθίσαι ἡμᾶς αὐτοὺς ὑδροποτεῖν· πολλὴ γάρ ἐστι τῆς ὁδοῦ ἄοινος, εἰς ἣν οὐδ᾽ ἂν πάνυ πολὺν οἶνον συσκευασώμεθα, διαρκέσει. Ως οὖν μὴ ἐξαπίνης ἄοινοι γενόμενοι νοσήμασι περιπίπτωμεν, ὧδε χρὴ ποιεῖν· ἐπὶ μὲν τῷ σίτῳ νῦν εὐθὺς ἀρχώμεθα πίνειν ὕδωρ· τοῦτο γὰρ ἤδη ποιοῦντες οὐ πολὺ μεταβαλοῦμεν. Καὶ γὰρ ὅστις ἀλφιτοσιτεῖ, ὕδατι μεμιγμένην ἀεὶ τὴν μᾶζαν ἐσθίει· καὶ ὅστις ἀρτοσιτεῖ, ὕδατι δεδευμένον τὸν ἄρτον. Καὶ τὰ ἑφθὰ δὲ πάντα μεθ᾽ ὕδατος τοῦ πλείστου ἐσκεύασται. Μετὰ δὲ τὸν σῖτον εἰ οἶνον ἐπιπίνοιμεν, οὐδὲν μεῖον ἔχουσα ἡ ψυχὴ ἀναπαύσεται. Επειτα δὲ καὶ τοῦ μετὰ τὸ δεῖπνον ἀφαιρεῖν χρή, ἕως ἂν [2] λάθωμεν ὑδροπόται γενόμενοι. Η γὰρ κατὰ μικρὸν [3] μετάλλαξις πᾶσαν ποιεῖ φύσιν ὑποφέρειν τὰς μεταβολάς· διδάσκει δὲ καὶ ὁ θεός, ἀπάγων ἡμᾶς κατὰ μικρὸν ἔκ τε τοῦ χειμῶνος εἰς τὸ ἀνέχεσθαι ἰσχυρὰ θάλπη, καὶ ἐκ τοῦ θάλπους εἰς τὸν ἰσχυρὸν χειμῶνα·

“ comparandum eſt; (nam abſque hoc nec præliari, nec vivere poſſimus) & vini tantum habere quemvis oportet, quantum ſatis fuerit ad conſuefaciendum nos ut aquam bibamus: nam magna viæ pars vino caret, in quam ſi vel plurimum vini comportemus, non tamen *illud* ſuffecerit. Quare nè, ſi ſubitò vinum nos deficiat, in morbos incidamus, ſic faciendum erit: ad cibum jam ſtatim aquam bibere incipiamus: nam hoc ſi jam fecerimus, mutationem non magnam ſentiemus. Etenim quicunque polentâ veſcitur, is ſemper mazam aquâ miſtam; qui pane veſcitur, aquâ ſubactum panem, comedit. Quin & elixa omnia plurimâ cum aquâ parantur. Poſt cibum verò ſi vini potus accedat, nihilo deterius habens animus adquieſcet. Deinde de illo etiam, quod à cœnâ ſumitur, detrahere oportebit *aliquid*, donec imprudentes *quodammódo* aquæ potores evadamus. Nam quæ mutatio paulatim declinando fit, ea facit ut quælibet natura mutationes ferat: id quod deus ipſe nos docet, qui paulatim ab hyeme nos ad perferendum vehementes calores abducit, & ab æſtu ad acrem hyemem:

1 Ἄνευ γὰρ τούτου &c.] Simile Homerico illi:

Ἀλλὰ πάσασθαι ἄνωχθι θοῇς ἐπὶ νηυσὶν
Ἀχαιοὺς
Σίτου καὶ οἴνοιο· τὸ γὰρ μένος ἐστὶ καὶ
ἀλκή. Il. τ' v. 160, & ſeq.

2. Λάθωμεν] Sic reſcripſimus admonitu Stephani & Mureti. Camerarius & Gabrielius quoque lectionem hanc in libris ſuis extare teſtantur, eámque adeò in loco vertendo ſequuntur. Vulgò obtinet μάθωμεν.

3 Μετάλλαξις] MS. Bodl. παράλλαξις, Stobæus ὑπάλλαξις: & ità legere mallet Stephanus, præpoſitione ὑπὸ neſcio quid latens, ut ait ipſe, & occultum ſignificante; quaſi dicat, mutationem paulatim fieri, & ità ut vix à nobis ſentiatur. Mihi vulgata placet lectio: cæteráſque adeò inter gloſſemata numerandas eſſe opinor.

« ὃν χρὴ μιμουμένους, εἰς ὃ δεῖ ἐλθεῖν προεθισμένους ἡμᾶς ἀφικ-
« νεῖσθαι. Καὶ τὸ τῶν στρωμάτων δὲ βάρος εἰς τὰ ἐπιτήδεια
« [1] καταδαπανᾶτε· τὰ μὲν γὰρ ἐπιτήδεια περιττεύοντα οὐκ ἄχρηστα
« ἔσται· στρωμάτων δὲ ἐνδεηθέντες μὴ δείσητε ὡς οὐχ ἡδέως καθευ-
« δήσετε· εἰ δὲ μή, ἐμὲ αἰτιᾶσθε. Ἐσθὴς μέντοι ὅτῳ ἐστὶν ἀφθο-
« νωτέρα παροῦσα, πολλὰ καὶ ὑγιαίνοντι καὶ κάμνοντι ἐπικουρεῖ.
« Ὄψα δὲ χρὴ συνεσκευάσθαι, ὅσα ἐστὶν ὀξέα ἐπιπλεῖστον, καὶ δρι-
« μέα, καὶ ἁλμυρά· ταῦτα γὰρ ἐπὶ σῖτόν τε ἄγει καὶ ἐπιπλεῖστον
« ἀρκεῖ. Ὅταν δ' ἐκβαίνωμεν εἰς ἀκέραια, ὅπου ἡμᾶς εἰκὸς ἤδη
« σῖτον λαμβάνειν, χειρομύλας χρὴ αὐτόθεν παρασκευάσασθαι,
« αἷς σιτοποιησόμεθα· τοῦτο γὰρ κουφότατον τῶν σιτοποιϊκῶν ὀργά-
« νων. Συνεσκευάσθαι δὲ χρὴ καὶ ὧν ἀσθενοῦντες δέονται ἄνθρωποι·
« τούτων γὰρ ὁ μὲν ὄγκος μικρότατος, ἢν δὲ τύχη τοιάδε γένηται,
« μάλιστα [2] δεήσει. Ἔχειν δὲ χρὴ καὶ ἱμάντας· τὰ γὰρ πλεῖστα καὶ
« ἀνθρώποις καὶ ἵπποις ἱμᾶσιν ἤρτηνται· ὧν κατατριβομένων καὶ
« καταῤῥηγνυμένων ἀνάγκη ἀργεῖν, ἢν μή τις ἔχῃ περιζυγά. Ὅστις
« δὲ πεπαίδευται καὶ παλτὸν ξύσασθαι, ἀγαθὸν καὶ ξυήλης μὴ

« quem imitando pervenire ad id, quod necesse est, *jam* ante consuefacti
« debemus. Quin & stragulorum pondus in res necessarias insumite:
« necessaria enim si supersint, non erunt inutilia; at stragulis si carue-
« ritis, nè metuatis quin suaviter dormituri sitis; sin minùs, me cul-
« pate. Vestis verò cui adsit abundantior, permultùm & rectè va-
« lenti & ægrotanti prodest. Obsonia comportanda sunt, quæcunque
« maximè acida, & acria, & salsa fuerint, nam hæc ad cibum invi-
« tant & quam diutissimè sufficiunt. Posteaquam verò ad integra *loca*
« pervenerimus, ubi consentaneum est frumentum nos jam *tandem*
« capturos, jam inde manuales molæ parandæ erunt, quibus panem
« conficiamus: nam id ex illis instrumentis, quibus fit panis, levissi-
« mum est. Prætereà comparari oportet etiam illa, quibus homines
« infirmæ valetudinis indigent: nam horum moles est perexigua, &
« si talis fortuna sit, *eis* maximè opus erit. Oportet etiam habere
« lora: nam plurima tum hominibus tum equis loris adligata sunt;
« quibus attritis & fractis cessare necesse est, nisi vincula quis habeat.
« Quicunque autem & paltum polire didicit, *ei* utile fuerit asciæ non

1 Καταδαπανᾶτε] Hanc lectionem *Philelphus* & *Gabrielius* in iis, quibus usi sunt, exemplaribus invenêre. Vulgò legitur καταδαπανᾶται. Pro quo Stephanus & Muretus καταδαπανᾶτε reponendum monuerunt. Rectè.

2 Δεήσει] Editio *Ald.* habet δεήσειν. Camerarius δεήσουσιν in suo vet. libro extare dicit. Attamen nec huic nec illi auscultandum.

“ ἐπιλαθέσθαι. Ἀγαθὸν δὲ καὶ ῥίνην φέρεσθαι· ὁ γὰρ λόγχην
“ ἀκονῶν, ἐκεῖνος καὶ τὴν ψυχήν τι παρακονᾷ. Ἔνεστι γάρ τις
“ αἰσχύνη, λόγχην ἀκονῶντα, κακὸν εἶναι. Ἔχειν δὲ χρὴ καὶ ξύλα
“ περίπλεα καὶ ἅρμασι καὶ ἁμάξαις· ἐν γὰρ πολλαῖς πράξεσι
“ πολλὰ ἀνάγκη καὶ τὰ ἀπαγορεύοντα εἶναι. Ἔχειν δὲ δεῖ καὶ
“ τὰ ἀναγκαιότατα ὄργανα ἐπὶ ταῦτα πάντα· οὐ γὰρ ἁπανταχοῦ
“ χειροτέχναι παραγίνονται· τὸ δὲ ἐφ' ἡμέραν ἀρκέσον ὀλίγοι τινὲς
“ οὐχ ἱκανοὶ ποιῆσαι. Ἔχειν δὲ χρὴ καὶ ἄμην καὶ σμινύην κατὰ
“ ἅμαξαν ἑκάστην, καὶ κατὰ τὸ νωτοφόρον δὲ ἀξίνην καὶ δρέπανον.
“ ταῦτα γὰρ καὶ ἰδίᾳ χρήσιμα ἑκάστῳ, καὶ ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ πολλάκις
“ ὠφέλιμα γίνεται. Τὰ μὲν οὖν εἰς τροφὴν δέοντα οἱ ἡγεμόνες τῶν
“ ὁπλοφόρων ἐξετάζετε [1] τοὺς ὑφ' ὑμῖν αὐτοῖς· οὐ γὰρ δεῖ παριέναι
“ ὅτου ἄν τις δέηται τούτων· ἡμεῖς γὰρ τούτων ἐνδεεῖς ἐσόμεθα. Ὅσα
“ δὲ καὶ τὰ ὑποζύγια κελεύω ἔχειν, ὑμεῖς οἱ τῶν σκευοφόρων ἄρ-
“ χοντες ἐξετάζετε, καὶ τὸν μὴ ἔχοντα κατασκευάζεσθαι ἀναγκάζετε.
“ Ὑμεῖς δ' αὖ οἱ τῶν ὁδοποιῶν ἄρχοντες, ἔχετε μὲν ἀπογεγραμ-
“ μένους παρ' ἐμοῦ τοὺς ἀποδεδοκιμασμένους καὶ τοὺς ἐκ τῶν ἀκοντι-
“ στῶν, καὶ τοὺς ἐκ τῶν τοξοτῶν, καὶ τοὺς ἐκ τῶν σφενδονητῶν· τούτους

“ oblivisci. Profuerit etiam limam ferre: nam qui hastam acuit, is
“ animum quoque præterea nonnihil exacuit. Inest enim *hîc* pudor
“ quidam, eum ignavum esse, qui hastam acuit. Oportet autem lig-
“ norum etiam habere copiam & curribus & plaustris: nam multis in
“ negotiis *&* *operibus*, necesse est multa quoque deficere. Præterea
“ habere oportet instrumenta maximè necessaria ad hæc omnia; non
“ enim ubique adsunt opifices: quod autem in diem satis fuerit, ad
“ id efficiendum pauci quidam non sufficiunt. Oportet etiam sarcu-
“ lum & ligonem in curru quovis habere, & in *jumento* dossuario do-
“ labram & falcem; nam hæc & cuique privatim usui sunt, & pub-
“ licè frequenter utilitatem adferunt. Et quibus quidem ad cibos
“ opus est, de iis vos duces militum gravis armaturæ illos interrogate,
“ qui vobis parent: non enim prætermittendum est quidquam horum,
“ quo quis indigere poterit; nam eorum indigi nos erimus. Quæcun-
“ que verò jumenta habere jubeo, vos impedimentorum præfecti in-
“ quirite, & qui non habet, hunc ad parandum ea cogite. Vos autem,
“ qui vias *exercitui* sternentibus præestis, habetis à me descriptos eos
“ qui ex jaculatoribus, & sagittariis, & funditoribus rejecti sunt: hos

1 Ὑφ' ὑμῖν] Vulgò, ἐφ' ὑμῖν. Haud cunctanter tamen alteram illam præpositionem, adstipulante Leunclavio, reposui. Facilis erat error, levis mutatio.

" ἂν χρὴ τοὺς μὲν ἀπὸ τῶν ἀκοντιστῶν πέλεκυν ἔχοντας ξυλοκόπον
" ἀναγκάζειν στρατεύεσθαι, τοὺς δ' ἀπὸ τῶν τοξοτῶν, σμινύην, τοὺς
" δ' ἀπὸ τῶν σφενδονητῶν, ἄμην· τούτους δ' ἔχοντας ταῦτα, πρὸ
" τῶν ἁμαξῶν κατ' ἴλας πορεύεσθαι, ὅπως, ἤν τι δέῃ ὁδοποιΐας,
" εὐθὺς ἐνεργοὶ ἦτε· καὶ ἐγὼ ἤν τι δέωμαι, ὅπως εἰδῶ ὁπόθεν
" δεῖ λαβόντα τούτοις χρῆσθαι. Ἄξω δὲ καὶ τοὺς ἐν τῇ στρατιωτικῇ
" ἡλικίᾳ ξὺν τοῖς ὀργάνοις χαλκέας τε καὶ τέκτονας καὶ σκυτοτόμους,
" ὅπως ὁπόσα ἂν δέηται καὶ τοιούτων τεχνῶν ἐν τῇ στρατιᾷ, μηδὲν
" ἐλλίπηται. Οὗτοι δὲ ὁπλοφόρου μὲν τάξεως ἀπολελύσονται, ἃ δ'
" ἐπίστανται τῷ βουλομένῳ μισθοῦ ὑπηρετοῦντες, ἐν τῷ τεταγμένῳ
" ἔσονται. Ἢν δέ τις καὶ ἔμπορος βούληται ἕπεσθαι πωλεῖν τι βου-
" λόμενος, [1] τῶν μὲν προειρημένων ἡμερῶν τὰ ἐπιτήδεια ἔχειν·
" ἢν δή τι πωλῶν ἁλίσκηται, πάντων στερήσεται. Ἐπειδὰν δ' αὗ-
" ται παρέλθωσιν αἱ ἡμέραι, πωλήσει ὅπως ἂν βούληται· ὅστις
" δ' ἂν τῶν ἐμπόρων πλείστην ἀγορὰν παρέχων φαίνηται, οὗτος καὶ
" παρὰ τῶν συμμάχων καὶ παρ' ἐμοῦ δώρων καὶ τιμῆς τεύξεται.
" Εἰ δέ τις χρημάτων προσδεῖσθαι νομίζει εἰς ἐμπολήν, γνωστῆρας

" itaque cogere oportet, ex jaculatoribus quidem qui sunt rejecti, ut
" sumptâ securi lignum ad secandum aptâ militent; qui ex sagittariis,
" ligone; qui ex funditoribus, sarculo: hos porrò iis instructos *cogere*
" *oportet*, ante plaustra turmatim incedere, ut si quid opus sit munien-
" dâ viâ, statim opus adgrediamini; & ipse sciam, si mihi aliquorum
" opera necessaria sit, unde ad usum meum mihi sumendi sint. Du-
" cam verò *nobiscum* & fabros ærarios militaris ætatis, & fabros ligna-
" rios, & sutores, cum instrumentis *suis*; ut quacunque in re hujus-
" modi etiam artificiis opus sit in exercitu, nihil deficiat. Et hi qui-
" dem ab armatorum *militum* ordinibus erunt soluti, quæ autem sciunt,
" mercede ei ministrantes qui velit, erunt in constituto *loco*. Quòd
" si quis etiam mercator sequi *castra* voluerit, ut aliquid vendat, *is* il-
" lorum dierum, quos antè significavimus, commeatum habere *debet*:
" sin aliquid vendere deprehendatur, omnibus spoliabitur. Posteaquam
" verò dies hi præterierint, quo pacto volet, vendet: & quisquis è
" mercatoribus quàm maximè rerum venalium forum augere videbi-
" tur, is & à sociis, & à me munera & honores consequetur. Quod si
" quis existimat, pecuniâ sibi ad coëmptionem rerum opus esse, is illis

1 Τῶν μὲν προειρημένων &c.] Stephano *suspectus* est hic locus, quòd in eo idem permitti & vetari videatur. At satis, opinor, exsurget idonea & par sibi loci sententia, si infinitivum ἔχειν pro imperativo poni, uti fit, statuamus; & intelligamus, Cyrum dare quidem mercatoribus exercitum sequendi licentiam, nolle tamen ab iis quidquam vendi, ante exitum dierum, quibus ad victum necessaria miles ipse afferre jussus esset.

" ἐμοὶ προσαγαγὼν καὶ ἐγγυητὰς, ἦ μὴν [1] πορεύεσθαι σὺν τῇ
" στρατιᾷ, λαμβανέτω ὧν ἡμεῖς ἔχομεν. Ἐγὼ μὲν δὴ ταῦτα
" προαγορεύω· εἰ δέ τις τὶ καὶ ἄλλο δέον ἐνορᾷ, πρὸς ἐμὲ
" σημαινέτω. Καὶ ὑμεῖς μὲν ἀπιόντες συσκευάζεσθε, ἐγὼ δὲ
" θύσομαι ἐπὶ τῇ ὁρμῇ· ὅταν δὲ τὰ τῶν θεῶν καλῶς ἔχῃ,
" σημανοῦμεν. Παρεῖναι δὲ χρὴ ἅπαντας τὰ προειρημένα ἔχοντας
" εἰς τὴν τεταγμένην χώραν, πρὸς τοὺς ἡγεμόνας ἑαυτῶν. Ὑμεῖς
" δὲ, ὦ ἡγεμόνες, τὴν ἑαυτοῦ ἕκαστος τάξιν εὐτρεπισάμενος, πρὸς
" ἐμὲ πάντες συμβαλεῖτε, ἵνα τὰς ἑαυτῶν ἕκαστοι χώρας κατα-
" λάβητε."

Ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ μὲν συνεσκευάζοντο· ὁ δ' ἐθύετο. Ἐπεὶ δὲ καλὰ τὰ ἱερὰ ἦν, ὡρμᾶτο σὺν τῷ στρατεύματι· καὶ τῇ μὲν πρώτῃ ἡμέρᾳ ἐξεστρατοπεδεύσατο ὡς δυνατὸν ἐγγύτατα, ὅπως εἴ τις τὶ ἐπιλελησομένος εἴη, μετέλθοι, καὶ [2] εἴ τις τινὸς ἐνδεόμενος γνοίη, τοῦτο ἐπιπαρασκευάσαιτο. Κυαξάρης μὲν οὖν τῶν Μήδων ἔχων τὸ τρίτον μέρος, κατέμενεν, ὡς μηδὲ τὰ οἴκοι ἔρημα εἴη. Ὁ δὲ Κῦρος ἐπορεύετο ὡς ἐδύνατο τάχιστα, τοὺς ἱππέας μὲν πρώτους ἔχων, καὶ πρὸ τούτων διερευνητὰς καὶ σκοποὺς ἀεὶ ἀναβιβάζων

" quibus notus est, quique spondeant futurum, ut cum exercitu profi-
" ciscatur, adductis, quam nos habemus accipiat. Atque hæc quidem
" prædico: si quis verò aliud quidpiam, quod facto sit opus, perspicit,
" mihi significet. At vos quidem *hinc* digressi vasa colligite: ego pro-
" fectionis causâ rem sacram faciam: cum verò res divinæ rectè se ha-
" bebunt, signum dabimus. Debent autem adesse omnes cum iis quæ
" prædicta sunt, ad locum constitutum, apud duces suos. Vos verò,
" duces, ubi suum quisque ordinem instruxeritis, ad me convenietis
" omnes, ut suos singuli locos percipiatis."

His illi auditis, *ad iter* sarcinis compositis se comparabant: *Cyrus* verò rei divinæ dabat operam. Ubi verò sacrificia benè se habuerunt, cum exercitu progredi cœpit: ac primo quidem die metatus est castra loco, quàm potuit, proximo, ut si quis alicujus rei esset oblitus, eam quæreret, & si quis esse sibi aliquâ opus animadverteret, eam etiam sibi compararet. Et Cyaxares quidem cum tertiâ parte Medorum remansit, ut domi solitudo non esset. Cyrus quàm celerrimè poterat, faciebat iter, equites quidem primo loco constituens, & ante hos exploratores & speculatores anteriora semper in loca, quæ

1 Πορεύεσθαι] Editio *Eton.* habet πορεύσεσθαι. nec malè. Cùm tamen melioris notæ libri editi & MS. Bodl. πορεύεσθαι repræsentent, non muto.

2 Εἴ τις τινὸς &c.] Ità rectè editio *Eton.* In cæteris est, εἴ τις τι ἐνδεόμενος. quod mendosè legi pro τινὸς &c. vidit olim Stephanus.

ἐπὶ τὰ πρόσθεν εὐσκοπώτατα· μετὰ δὲ τούτους ἦγε τὰ σκευοφόρα, ὅπου μὲν πεδινὸν εἴη, πολλοὺς ὁρμαθοὺς ποιούμενος τῶν ἁμαξῶν καὶ τῶν σκευοφόρων· [1] ὄπισθεν δὲ ἡ φάλαγξ ἑφεπομένη, εἴ τι τῶν σκευοφόρων ὑπολείποιτο, οἱ προστυγχάνοντες τῶν ἀρχόντων ἐπεμέλοντο, ὡς μὴ κωλύοιντο πορεύεσθαι. Ὅπου δὲ στενοτέρα εἴη ἡ ὁδὸς, διὰ μέσου ποιούμενοι τὰ σκευοφόρα ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἐπορεύοντο οἱ ὁπλοφόροι· καὶ εἴ τι ἐμποδίζοι, οἱ κατὰ ταῦτα γιγνόμενοι αὖ τῶν στρατιωτῶν ἐπεμέλοντο. Ἐπορεύοντο δὲ ὡς τὰ πολλὰ αἱ τάξεις παρ᾽ ἑαυταῖς ἔχουσαι τὰ σκευοφόρα· ἐπετέτακτο γὰρ πᾶσι τοῖς σκευοφόροις κατὰ τὴν ἑαυτοῦ τάξιν ἕκαστον ἰέναι, εἰ μή τι ἀναγκαῖον ἀποκωλύοι. Καὶ σημεῖον δὲ ἔχων τοῦ ταξιάρχου ὁ σκευοφόρος ἡγεῖτο γνωστὸν τοῖς τῆς ἑαυτῶν τάξεως· ὥστε ἀθρόοι ἐπορεύοντο, ἐπεμελοῦντό τε ἰσχυρῶς ἕκαστος τῶν ἑαυτοῦ ὡς μὴ ὑπολείποιντο. Καὶ οὕτω ποιούντων, οὔτε ζητεῖν ἔδει ἀλλήλους, ἅμα τε παρόντα ἅπαντα καὶ σωότερα ἦν, καὶ θᾶσσον τὰ δέοντα εἶχον οἱ στρατιῶται.

ad ſpeculandum eſſent commodiſſima, præmittens: poſt hoc agebat impedimenta, multos, ubi quidem planities eſſet, plauſtrorum & impedimentorum globos faciens: *hos* cùm à tergo ſequeretur phalanx, ſi quid impedimentorum à tergo relinqueretur, præfecti qui *in ea* inciderent curabant, ut in progreſſu non impedirentur. Ubi verò anguſtior erat via, milites armati receptis in medium impedimentis, hinc & illinc incedebant; ac ſi quid impediret, milites ad hæc conſtituti *in eo* curam adhibebant. Plerumque verò ſic cohortes iter faciebant, ut apud ſe *ſua* haberent impedimenta: omnibus enim qui impedimentis ferendis operam dabant imperatum erat, ut quiſque propter cohortem ſuam progrederetur, niſi quid rei neceſſariæ vetaret. Atque is etiam cui ſarcinarum vectura curæ erat præibat, ſignum centurionis ſui habens, quod militibus ejuſdem cohortis notum eſſet: itaque catervatim faciebant iter, & vehementer intentus erat quilibet, nè qui ſuorum à tergo relinquerentur. Quod cùm facerent, neceſſe non erat ut ſe mutuò quærerent, & omnia præſtò magiſque ſalva erant, & ea quibus eſſet opus citiùs milites habebant.

1 Ὄπισθεν δὲ &c.] Budæus, teſte Stephano, poſt ἑφεπομένη notandam στιγμὴν, deinde poſt εἴ τι addendam particulam δὲ cenſuit. Et iſtam quidem diſtinguendi rationem exhibet editio *Ald.* ſed rectè animadvertit Stephanus, hæc verba, ὄπισθεν δὲ φάλαγξ ἑφεπομένη, nec cum præcedentibus connecti, nec idoneum aliquem ſenſum efficere poſſe. MS. Bodl. dat—— ἁμαξῶν καὶ τῶν σκευοφόρων· εἴ τις δὲ ὑπολείποιτο &c. quæ lectio haud ità diſſimilis eſt ei, quam margini editionis ſuæ adſcriptam probat Stephanus,——ἁμαξῶν καὶ τῶν σκευοφόρων εἴ τι ὑπολείποιτο, προστυγχάνοντες &c.

Ὡς δὲ οἱ προϊόντες σκοποὶ ἔδοξαν ἐν τῷ πεδίῳ ὁρᾷν ἀνθρώπους λαμβάνοντας καὶ χιλὸν καὶ ξύλα, καὶ ὑποζύγια δὲ ἑώρων ἕτερα τοιαῦτα ἄγοντά τε καὶ νεμόμενα, καὶ τὰ πρόσω αὖ ἐφορῶντες ἐδόκουν καταμανθάνειν μετεωριζόμενον ἢ καπνὸν ἢ κονιορτόν· ἐκ τούτων ἁπάντων ἐγίγνωσκον ὅτι εἴη που πλησίον τὸ στράτευμα τῶν πολεμίων. Εὐθὺς οὖν πέμπει ὁ σκοπάρχης τινὰ ἀγγελοῦντα ταῦτα τῷ Κύρῳ. Ὁ δὲ, ἀκούσας ταῦτα, ἐκείνους μὲν ἐκέλευσε μένοντας ἐπὶ ταύταις ταῖς σκοπαῖς, ὅ,τι ἂν ἀεὶ καινὸν ὁρῶσιν, ἐξαγγέλλειν· τάξιν δ' ἔπεμψεν ἱππέων εἰς τὸ πρόσθεν, καὶ ἐκέλευσε πειραθῆναι συλλαβεῖν τινὰς τῶν ἀνὰ τὸ πεδίον ἀνθρώπων, ὅπως σαφέστερον μάθοιεν τὸ ὄν. Οἱ μὲν δὴ ταχθέντες τοῦτο ἔπραττον· αὐτὸς δὲ τὸ ἄλλο στράτευμα αὐτοῦ κατεχώριζεν, ὅπως παρασκευάσαιντο ὅσα ᾤετο χρῆναι πρὶν πάνυ ὁμοῦ εἶναι. Καὶ πρῶτον μὲν ἀριστᾷν παρηγγύησεν, ἔπειτα δὲ μένοντας ἐν ταῖς τάξεσι τὸ παραγγελλόμενον προνοεῖν. Ἐπεὶ δὲ ἠρίστησαν συνεκάλεσε καὶ ἱππέων καὶ πεζῶν καὶ ἁρμάτων τοὺς ἡγεμόνας, καὶ τῶν μηχανῶν δὲ καὶ τῶν σκευοφόρων τοὺς ἄρχοντας καὶ τῶν ἁρμαμαξῶν. Καὶ οὗτοι μὲν συνῄεσαν· οἱ δὲ, καταδραμόντες εἰς τὸ πεδίον, συλλαβόντες ἀνθρώπους ἦγαγον. Οἱ δὲ ληφθέντες, ἀνερωτώμενοι ὑπὸ τοῦ Κύρου, ἔλεγον ὅτι ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου εἶεν, προεληλυθό-

Cæterùm speculatores antegressi cùm viderentur in planitie videre homines, qui & pabulum & ligna sumerent, & adspicerent itidem jumenta, quæ ejusmodi alia portarent atque *interim* pascerentur; & remotiora loca intuendo, animadvertere sibi viderentur, vel fumum vel pulverem in sublime ferri; de his omnibus intelligebant, hostium copias alicubi esse in propinquo. Itaque speculatorum præfectus statim quendam mittit, qui Cyro ista nuntiaret. Is autem ubi hæc audiisset, mandavit illis, ut iis ipsis in speculis manerent, ac quid semper novi conspicerent, *sibi* renuntiarent: præterea equitum cohortem ulteriùs misit, mandavitque darent operam ut quosdam illorum qui erant in planitie comprehenderent, quò certiùs id quod esset cognoscere possent. Ac illi quidem, id quibus negotii datum erat, hoc faciebant: *Cyrus* ipse copias reliquas ibidem disponebat, ut præpararent ea quibus opus esse arbitrabatur, antequam omnino congrederentur. Ac primùm quidem edixit uti pranderent, deinde ut suis in ordinibus manerent ac providerent quod imperaretur. Pransi autem cùm essent, equitum, peditum, curruum duces, atque etiam machinarum, impedimentorum, harmaxarum præfectos convocavit. Et hi quidem convenerant: ii verò *interea* qui in planitiem excurrerant, homines comprehensos adducebant. Cùmque à Cyro interrogarentur ii, qui capti erant, aiebant se *hostium* ex castris esse,

εν [1] δὲ οἱ μὲν ἐπὶ χιλὸν, οἱ δ' ἐπὶ ξύλα, παρελθόντες τὰς προφυλακάς· διὰ γὰρ τὸ πλῆθος τȣ͂ στρατȣ͂ σπάνια πάντα εἶναι. Καὶ ὁ Κῦρος, ταῦτα ἀκȣ́σας, Πόσον δ', ἔφη, ἄπεστιν ἐνθένδε τὸ στράτευμα; Οἱ δ' ἔλεγον, ὡς δύο [2] παρασάγγας· Ἐπὶ τȣ́τοις ἤρετο ὁ Κῦρος, Ἡμῶν δ', ἔφη, λόγος τις ἦν παρ' αὐτοῖς; Ναὶ μὰ Δί', ἔφασαν, καὶ πολύς γε· ὡς ἐγγὺς ἤδη ἦτε προσιόντες. Τί ȣ͂ν; ἔφη ὁ Κῦρος, ἦ καὶ ἔχαιρον ἀκȣ́οντες; (τȣ͂το δ' ἐπήρετο τῶν παρόντων ἕνεκα.) Οὐ μὰ Δία, εἶπον ἐκεῖνοι, ȣ̓ μὲν δὴ γε ἔχαιρον, ἀλλὰ καὶ μάλα ἠνιῶντο. Νῦν δ', ἔφη ὁ Κῦρος, τί ποιȣ͂σιν; Ἐκτάττονται, ἔφασαν· καὶ χθὲς δὲ καὶ τρίτην ἡμέραν τὸ αὐτὸ τȣ͂το ἔπραττον. Ὁ δὲ τάττων, ἔφη ὁ Κῦρος, τίς ἐστιν; Οἱ δ' ἔφασαν, αὐτός τε Κροῖσος, καὶ σὺν αὐτῷ Ἕλλην τις ἀνὴρ, καὶ ἄλλος δέ τις Μῆδος· ȣ̓͂τος μέντοι ἐλέγετο φυγὰς εἶναι παρ' ὑμῶν. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, Ἀλλ' ὦ Ζεῦ μέγιστε, λαβεῖν μοι αὐτὸν γένοιτο, ὡς ἐγὼ βȣ́λομαι.

Ἐκ τȣ́τȣ τȣ̀ς μὲν αἰχμαλώτȣς ἀπάγειν ἐκέλευσεν, εἰς δὲ τȣ̀ς παρόντας ὡς λέξων τι ἀνήγετο. Ἐν τȣ́τῳ δὲ παρῆν ἄλλος αὖ παρὰ τȣ͂ σκοπάρχȣ, λέγων, ὅτι ἱππέων τάξις μεγάλη ἐν τῷ πεδίῳ προ-

ac processisse partim pabulatum, partim lignatum, prætergressos primas excubias: etenim propter exercitûs multitudinem rara esse omnia. Et Cyrus his auditis, Quanto, inquit, intervallo hinc exercitus abest? Parasangas ferè duas, aiunt illi. Post hæc *eos* interrogans Cyrus, An de nobis erat, inquit, apud ipsos aliquis rumor? Erat profectò, inquiunt, & quidem magnus: nimirum vos adventare & prope jam adesse. Quid igitur? ait Cyrus, cùm *id* audirent, an gaudebant? (hoc autem eorum, qui aderant, causâ quærebat.) Non profectò, respondent illi, non sanè gaudebant, sed admodum etiam angebantur. Jam verò, ait Cyrus, quid agunt? Instruuntur, inquiunt; atque in hoc ipso tum heri tum nudiustertiùs occupati fuerunt. Et quis eos instruit, ait Cyrus? Crœsus ipse, inquiunt, & cum eo Græcus quidam, & alius quidam Medus: hic quidem à vobis venisse transfuga dicebatur. Verum ô maxime Jupiter, inquit Cyrus, utinam eum capiam, uti cupio.

Secundùm hæc captivos abduci jussit, & ad eos qui aderant, quasi dicturus aliquid, se convertit. Interea *quidam* alius à speculatorum aderat præfecto, qui magnum equitum agmen in planitie conspici dicebat:

1 Προεληλύθοιεν δὲ οἱ &c.] Vulgò, προεληλύθοιεν δὲ ἐπὶ χιλὸν, οἱ &c. Sed rectè conjecit Leunclavius deesse οἱ μὲν, ante ἐπὶ χιλὸν, cui respondet οἱ δ' ἐπὶ ξύλα. De hac emendatione Leunclavii assentitur etiam Stephanus. Vide p. 254. not. 3. ubi adlata est felix ejusdem Leunclavii conjectura de ἄλλως μὲν, amisso ante ἄλλως δὲ, quod ibidem sequitur.

2 Παρασάγγας] Vide p. 124.

φαίνοιτο· καὶ ἡμεῖς μὲν, ἔφη, εἰκάζομεν ἐλαύνειν αὐτὰς βουλομένους ἰδεῖν τόδε τὸ στράτευμα. Καὶ γὰρ πρὸ τῆς τάξεως ταύτης ἄλλοι ὡς τριάκοντα ἱππεῖς [1] συχνῶς προσελαύνουσι, καὶ μέντοι κατ' αὐτὰς ἡμᾶς· ἴσως βουλόμενοι λαβεῖν, ἣν δύνωνται, τὴν σκοπήν· ἡμεῖς δὲ ἐσμὲν [2] μία δεκὰς οἱ ἐπὶ ταύτῃ τῇ σκοπῇ. Καὶ ὁ Κῦρος ἐκέλευσε [3] τῶν περὶ αὐτὸν ἀεὶ ὄντων ἱππέων ἐλάσαντας ὑπὸ τὴν σκοπὴν ἀδήλους τοῖς πολεμίοις ἀτρεμίαν ἔχειν. Οταν δ', ἔφη, ἡ δεκὰς ἡ ἡμετέρα λείπῃ τὴν σκοπὴν, ἐξαναστάντες ἐπίθεσθε τοῖς ἀναβαίνουσιν ἐπὶ τὴν σκοπήν. Ως δ' ὑμᾶς μὴ λυπῶσιν οἱ ἀπὸ τῆς μεγάλης τάξεως, ἀντέξελθε σὺ, ἔφη, ὦ Υστάσπα, τὴν χιλιοστὺν τῶν ἱππέων λαβὼν, καὶ ἐπιφάνηθι ἀντίος τῇ τῶν πολεμίων τάξει. Διώξεις δὲ μηδαμῇ εἰς ἀφανὲς, ἀλλ' ὅπως αἱ σκοπαί σοι διαμένωσιν ἐπιμεληθεὶς πάριθι. Αν δ' ἄρα ἀνατείνοντες τὰς δεξιὰς προσελαύνωσιν ὑμῖν τινὲς, δέχεσθε φιλίως τοὺς ἄνδρας.

Ο μὲν δὴ Υστάσπας ἀπιὼν ὡπλίζετο· οἱ δὲ ὑπηρέται ἤλαυνον εὐθὺς, ὡς ἐκέλευσεν. Απαντᾷ δ' αὐτοῖς [4] καὶ δὴ ἐντὸς τῶν σκοπῶν

ac nos quidem, inquit, ſuſpicamur eos provehi ſtudio contemplandi hunc exercitum. Nam ante hanc turmam alii equites ferè triginta celeriter advehuntur, & quidem nos ipſos versùs: fortaſſe quòd ſpeculam *hanc*, ſi *quidem* poſſint, occupare velint: nos autem in iſtâ ſpeculâ tantummodò decem ſumus. Et Cyrus nonnullos equites ex iis quos ſemper circum ſe habebat, provectos ſub *ipſam uſque* ſpeculam clam hoſtibus immotos *ibi* conſiſtere juſſit. Ubi verò, ait, decuria noſtra ſpeculam deſeruerit, *tum* vos *ex inſidiis* exſurgite, eóſque invadite, qui ſpeculam conſcenderint. Atque ut vos magna illa non lædat turma, egredere tu, inquit, adversùs hos, Hyſtaſpa, equitibus mille adſumptis, & in conſpectum hoſtilis agminis adverſo agmine prodi. Nequaquam verò perſequaris eos uſque ad loca *tibi* non perſpecta, ſed ubi curaveris, ut tuæ conſtanter maneant ſpeculæ, progreditor. Quòd ſi qui porrectis dextris ad vos advehantur, eos amanter excipite.

Hyſtaſpas itaque diſcedens arma ſumebat; & *Cyri* ſtatim miniſtri quemadmodum imperârat, avehebantur. Illis autem Araſpas cum famulis

1 Συχνῶς προσελαύνουσι &c.] Ità editiones *Steph.* *Leunclav.* *Ald.* In MSto Bodl. legitur συχνὸν προσελαύνουσι καὶ μέλλω, ἔφη, καὶ αὐτοὺς ἡμᾶς &c. in editione *Eton.* συχνῶς προσελαύνουσι &c. Sed recepta placet lectio.

2 Μία δεκὰς &c.] *Æneas*, vetuſtiſſimus *Tacticorum* ſcriptor, ternos minimùm ἡμεροσκόπους ſpeculatum mitti præcipit, eóſque μὴ τοὺς τυχόντας, ἀλλ' ἐμπείρους πολέμου, ὅπως &c. *Comment. Tact.* c. 6. Idem eodem loco monet, χρῆσθαι ἡμεροσκόποις πρὸ τῆς πόλεως καθισταμένους ἐπὶ τόπου ὑψηλοῦ καὶ ὡς ἐκ πλείστου φαινομένῳ. Conf. Noſtri verba, p. 346.

3 Τῶν περὶ αὐτὸν &c.] Vide quæ notavimus, p. 301.

4 Καὶ δὴ] *Muretus* legit ἤδη. Idem nos aliàs de hâc reponendâ monuit particulâ. Vide p. 133. Sed nihil mutare ipsâ non poſtulante, contra librorum omnium fidem.

3

Ἀράσπας σὺν τοῖς θεράπουσιν, ὁ πεμφθεὶς πάλαι [1] κατάσκοπος ὁ φύλαξ τῆς Σουσίδος γυναικός. Ὁ μὲν οὖν Κῦρος, [2] ὡς εἶδεν, ἀναπηδήσας ἐκ τῆς ἕδρας ὑπήντα τε αὐτῷ καὶ ἐδεξιοῦτο· οἱ δ' ἄλλοι, ὥσπερ εἰκὸς, μηδὲν εἰδότες, ἐκπεπληγμένοι ἦσαν τῷ πράγματι· ἕως ὁ Κῦρος εἶπεν, Ἄνδρες φίλοι, ἥκει ἡμῖν ἀνὴρ ἄριστος. Νῦν γὰρ ἤδη πάντας ἀνθρώπους δεῖ εἰδέναι τὰ τούτου ἔργα. Οὗτος οὔτε αἰσχροῦ ἡττηθεὶς οὐδενὸς ᾤχετο, οὔτε ἐμὲ φοβηθεὶς, ἀλλ' ὑπ' ἐμοῦ πεμφθεὶς, ὅπως ἡμῖν μαθὼν τὰ τῶν πολεμίων, σαφῶς τὰ ὄντα ἐξαγγείλειεν. Ἃ μὲν οὖν ἐγώ σοι ὑπεσχόμην, ὦ Ἀράσπα, μέμνημαί τε καὶ ἀποδώσω σὺν τούτοις πᾶσι. Δίκαιον δὲ καὶ ὑμᾶς ἅπαντας, ὦ ἄνδρες, τοῦτον τιμᾶν ὡς ἀγαθὸν ἄνδρα· ἐπὶ γὰρ τῷ ἡμετέρῳ ἀγαθῷ καὶ ἐκινδύνευσε καὶ αἰτίαν ὑπέσχεν, ᾗ ἐβαρύνετο. Ἐκ τούτου δὴ πάντες ἠσπάζοντο τὸν Ἀράσπαν καὶ ἐδεξιοῦντο. Εἰπόντος δὲ Κύρου ὅτι τούτων μὲν ἅλις εἴη, Ἃ δὲ καιρὸς ἡμῖν εἰδέναι, ταῦτα, ἔφη, διήγου ὦ Ἀράσπα· καὶ μηδὲν μείου τοῦ ἀληθοῦς τὰ τῶν πολεμίων. Κρεῖττον γὰρ, μείζονα οἰηθέντας μείονα ἰδεῖν, ἢ μείω ἀκούσαντας μείζονα εὑρίσκειν.

eis ipsas etiam speculas occurrit, is qui dudum explorator missus fuerat, Susæ mulieris custos. Et Cyrus quidem, *eum* ut vidit, exsiliens de sellâ progressus est ei obviam & dextrâ *hominem* excepit: cæteri, qui nihil *horum* scirent, re *istâ* erant obstupefacti, ut par est *credi*; donec Cyrus ait, Vir ad nos optimus venit, amici. Nam scire jam omnes homines hujus oportet facinora. Hic neque ullâ re turpi victus, neque formidine mei permotus discessit; sed à me missus, ut hostium rebus cognitis, quo loco essent, certò nobis renuntiaret. Tibi quidem, Araspa, quæ sum pollicitus, & memini & præstabo cum his omnibus. Vos autem omnes etiam æquum est, milites, hunc, ut virum fortem, honore prosequi: nam commodi nostri causâ tum periculo se obtulit, tum *sceleris*, quo premebatur, culpam sustinuit. Tum verò Araspam omnes salutantes amplectebantur, & dextris excipiebant. Cùm autem dixisset Cyrus, satis jam istorum esse; Quæ autem scire nos ex re nostrâ fuerit, inquit, narra nobis Araspa, neque res hostium præter veritatem extenua. Nam melius fuerit, *nos* arbitratos majora, *deinde* minora videre, quàm auditis minoribus, majora reperire.

1 Κατάσκοπος, ὁ &c.] Sic editiones *Leuncl. & Emm.* quibus accedit etiam Budæus. In cæteris libris perperam legitur κατάσκοπος ἢ φύλαξ &c. Stephanus ipse tandem vidit disjunctivam istam hîc locum non habere particulam; cùm non alterutrum, sed utrumque, de Araspâ verè dici possit: atque adeò articulum reponendum censet. Vide p. 248. & 327. Infrà paulò de Araspâ loquens Panthea dicit——ὁ ἐμὸς φυλάττων.

2 Ὡς εἶδεν] MS. Bodl. ὡς ᾔσθετο. quam lectionem expressit in versione suâ *Philelphus*. Sed nostram illam hâc potiorem judico.

Καὶ μὴν, ἔφη ὁ Ἀράσπας, ὡς σαφέστατά γ' ἂν εἰδείην, ἐποίουν· συνεξέταττον γὰρ [1] παρὼν αὐτούς. Σὺ μὲν ἄρα, ἔφη ὁ Κῦρος, οὐ τὸ πλῆθος μόνον οἶσθα, ἀλλὰ καὶ τὴν τάξιν αὐτῶν. Ἐγὼ μὲν καὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Ἀράσπας, καὶ ὡς διανοοῦνται τὴν μάχην ποιεῖσθαι. Ἀλλ' ὅμως, ἔφη ὁ Κῦρος, τὸ πλῆθος ἡμῖν πρῶτον εἰπὲ ἐν κεφαλαίῳ. Ἐκεῖνοι τοίνυν, ἔφη, πάντες τεταγμένοι εἰσὶν ἐπὶ τριάκοντα τὸ βάθος καὶ πεζοὶ καὶ ἱππεῖς, πλὴν τῶν Αἰγυπτίων· οὗτοι δ' [2] ἀπέχουσιν ἀμφὶ τὰ τετταράκοντα στάδια· πάνυ γάρ μοι, ἔφη, ἐμέλησεν ὥστε εἰδέναι ὁπόσον κατεῖχον χωρίον. Οἱ δ' Αἰγύπτιοι, ἔφη ὁ Κῦρος, εἰπὲ πῶς εἰσι τεταγμένοι· ὅτι εἶπας, πλὴν τῶν Αἰγυπτίων. Τούτους δ' οἱ μυρίαρχοι ἔταττον εἰς ἑκατὸν πανταχῇ τὴν μυριοστὺν ἑκάστην· τοῦτον γὰρ σφίσι καὶ οἴκοι νόμον ἔφασαν εἶναι τῶν τάξεων. Καὶ ὁ Κροῖσος μέντοι μάλα ἄκων συνεχώρησεν αὐτοῖς οὕτω τάττεσθαι· ἐβούλετο γὰρ ὅτι πλεῖστον [3] ὑπερφαλαγγῆσαι τοῦ σοῦ στρατεύματος. Πρὸς τί δὴ, ἔφη ὁ Κῦρος, τοῦτο ἐπιθυμῶν; Ὡς καὶ μὰ Δί', ἔφη, τῷ περιττῷ κυκλωσόμενος. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, [4] Ἀλλ' οὔτοι ἂν εἰδεῖεν, εἰ οἱ

Enimverò, inquit Araſpas, operam dedi ut rem quàm certiſſimè cognoſcerem: nam præſens unà cum aliis aciem eorum inſtruxi. Tu igitur, inquit Cyrus, non *eorum* modò numerum, verùm etiam aciei rationem tenes? Teneo profectò, inquit Araſpas, atque *etiam* quo pacto prælium inire cogitent. Tu tamen, ait Cyrus, primùm nobis *eorum* multitudinem ſummatim exponito. Sunt igitur illi, inquit, omnes & pedites & equites inſtructi ad tricenos in altitudinem, exceptis Ægyptiis: occupant autem hi ferè ſpatium quadraginta ſtadiorum: mihi, enim, inquit, admodùm curæ fuit, ut quantum loci occuparent ſcirem. Ægyptii verò, ait Cyrus, quo pacto inſtructi ſint, dicito: aiebas enim, exceptis Ægyptiis.. Nimirùm hos denûm millium præfecti ità inſtruebant, ut quælibet denûm millium acies in centenos eſſet ab omni parte diſpoſita: nam domi quoque ſibi hanc ordinum legem eſſe dicebant. Crœſus ſanè perquam invitus eis conceſſit ut hoc modo inſtruerentur: quippe phalangem ſuam ſic extendere volebat, ut tuum ultra exercitum quàm longiſſimè porrigeretur. At quamobrem, ait Cyrus, id cupiebat? *Ea* profectò *de cauſâ*, ut exſuperante copias tuas multitudine circumdaret. Et Cyrus ait, At viderint, iſti, nè

1. Παρὼν αὐτούς.] Vulgata eſt hæc lectio: aliam verò minimè aſpernandam præbent MS. Bodl. & editio *Aldina*, nempe—— παρὼν αὐτοῖς. Sed vide p. 349. lin. 12. & 13.

2 Ἀπέχουσιν ἀμφὶ] Suſpectus eſt hic locus Criticis; quorum alii reponunt ἔχουσιν, alii κατέχουσιν, alii ἐπέχουσιν. Leunclavium auctorem agnoſcit ultimum hoc verbum; quod mihi non diſplicet, cùm proximè ad vulgatam lectionem accedat, & commodè ſignificare poſſit, *occupant* 40 *ſtadia*, quemadmodùm ſtatim ſubjicit Araſpas---εἰδέναι ὁπόσον κατεῖχον χωρίον.

3 Ὑπερφαλαγγῆσαι] Conſule indicem vocum ad *rem militarem* ſpectantium.

4 Ἀλλ' οὔτοι &c.] Pro οὔτοι placet Leunclavio ſcribere οὕτω, parvâ, quod ad ſcrip-

κυκλέμενοι κυκλωθεῖεν. Ἀλλ' ἃ μὲν παρὰ σοῦ καιρὸς μαθεῖν ἀκηκόαμεν· ὑμᾶς δὲ χρὴ, ὦ ἄνδρες, οὕτω ποιεῖν· [1] νῦν μὲν, ἐπειδὰν ἐνθένδε ἀπέλθητε, ἐπισκέψασθε καὶ τὰ τῶν ἵππων καὶ τὰ ὑμῶν αὐτῶν ὅπλα· (πολλάκις γὰρ μικροῦ ἐνδείᾳ καὶ ἀνὴρ καὶ ἵππος καὶ ἅρμα ἀχρεῖον γίνεται) αὔριον δὲ πρωῒ, ἕως ἂν ἐγὼ θύωμαι, πρῶτον μὲν χρὴ ἀριστῆσαι καὶ ἄνδρας καὶ ἵππους, ὅπως ὅ,τι ἂν πράττειν καιρὸς ἀεὶ ᾖ, μὴ τούτου ἡμῖν ἐνδέῃ· ἔπειτα δὲ σὺ, ἔφη, ὦ Ἀράσπα, τὸ δεξιὸν κέρας ἔχε, ὥσπερ καὶ ἔχεις, καὶ οἱ ἄλλοι μυρίαρχοι ᾗπερ νῦν ἔχετε· ὁμοῦ γὰρ τοῦ ἀγῶνος ὄντος, οὐδενὶ ἅρματι ἔτι καιρὸς τοὺς ἵππους μεταζευγνύναι. Παραγγείλατε δὲ τοῖς ταξιάρχαις, καὶ λοχαγοῖς ἐπὶ φάλαγγος καθίστασθαι, εἰς δύο ἔχοντας ἕκαστον τὸν λόχον. Ὁ δὲ λόχος ἦν ἕκαστος εἰκοσιτέτταρες.

Καί τις εἶπε τῶν μυριάρχων, Καὶ δοκοῦμέν σοι, ἔφη, ὦ Κῦρε, ἱκανῶς ἕξειν, εἰς τοσούτους τεταγμένοι, πρὸς οὕτω βαθεῖαν φάλαγγα; Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, Αἱ δὲ βαθύτεραι φάλαγγες, ἢ ὡς ἐξικνεῖσθαι τοῖς ὅπλοις τῶν ἐναντίων, τί σοι δοκοῦσιν, ἔφη, [2] τοὺς πολεμίους

dum circumdare volunt, *ipsimet* circumdentur. Sed enim quæ ex te didicisse *nostram* erat in rem, audivimus: vobis autem ità, viri, faciendum est: nunc quidem, posteaquam hinc abieritis, tum equorum arma, tum vestra inspicite; (nam sæpenumerò exiguâ re deficiente, & vir, & equus, & currus inutilis reddatur) cras autem manè, dum sacram ego rem peragam, primum & viris & equis vescendum erit, ut quidquid fieri semper opportunum fuerit, nihil nobis desit quo minùs id conficiamus: deinde tu, inquit, Araspa, cornu dextrum tene, utì nunc tenes, ac cæteri *itidem* denûm millium præfecti *servate* quem nunc locum obtinetis; nam ubi prope adest certamen cùm sit conserendum, non juncti jam equi ullo in curru commodè mutari possunt. Denuntiate verò cohortium præfectis & ductoribus manipulorum, ut in phalange consistant, singulis manipulis densis ad duos. Erant autem *isti* manipuli singuli *militum* viginti quatuor.

Et quidam è denûm millium præfectis, An videmur tibi, Cyre, inquit, si *quidem* in tot ordinati simus, adversùs tam densam phalangem suffecturi? Et Cyrus, Densiores quæ sunt phalanges, ait, quàm ut armis ad hostes possint pertingere, quid tibi videntur hostibus adferre

turam adtinet, magnâ, quod ad sensum, mutatione. Receptam ille quidem lectionem in loco vertendo sequitur, sed in notis se longè malle ait. ἀλλ' οὔτοι ἂν &c ut dicatur, *nequaquam scire poterint*. Verùm satis apta videtur ea lectio, quam in omnibus inveni libris, atque adeò excudendam curavi.

1 Νῦν μὲν, ἐπειδὰν &c.] Monita tradit Agamemnon his ferè similia, Il. β'. v. 381, & seq.

2 Τοὺς πολεμίους &c.] Illud ὠφελεῖν, quod han

βλάπτειν ἢ τὺς συμμάχυς ὠφελεῖν; Ἐγὼ μὲν γὰρ, ἔφη, τὺς εἰς ἑκατὸν τέτυς ὁπλίτας εἰς μυρίυς ἂν βυλοίμην μᾶλλον τετάχθαι· ὕτω γὰρ ἂν ἐλαχίςοις μαχοίμεθα. Ἐξ ὅσων μέντοι ἐγὼ τὴν φάλαγγα βαθυνῶ, οἴομαι ὅλην ἐνεργὸν καὶ σύμμαχον ποιήσειν αὐτὴν ἑαυτῇ. Ἀκοντιςὰς μὲν ἐπὶ τοῖς θωρακοφόροις τάξω, ἐπὶ δὲ τοῖς ἀκοντιςαῖς τοξότας. Τύτυς γὰρ [1] πρωτοςάτας μὲν τίς ἂν τάττοι, οἱ καὶ αὐτοὶ ὁμολογῦσι μηδεμίαν μάχην ἂν ὑπομεῖναι ἐκ χειρός; Προβεβλημένοι δὲ τὺς θωρακοφόρυς μενῦσί γε· καὶ οἱ μὲν ἀκοντίζοντες, οἱ δὲ τοξεύοντες, ὑπὲρ τῶν πρόσθεν πάντων λυμανῦνται τὺς πολεμίυς. Ὅ, τι δ᾽ ἂν κακυργῇ τις τὺς ἐναντίυς, δηλονότι παντὶ τέτῳ τὺς συμμάχυς κυφίζει. Τελευταίυς μέντοι ςήσω τὺς ἐπὶ πᾶσι καλυμένυς. Ὥσπερ γὰρ οἰκίας ὔτε ἄνευ λιθολογήματος ἰσχυρῦ, ὔτε ἄνευ τῶν ςέγην ποιύντων ὐδὲν ὄφελος, ὕτως ὐδὲ φάλαγγος ὔτε ἄνευ τῶν πρώτων ὔτε ἄνευ τῶν τελευταίων, ἢν μὴ ἀγαθοὶ ὦσιν, ὄφελος ὐδέν. Ἀλλ᾽ ὑμεῖς τε, ἔφη, ὡς παραγγέλλω τάττεσθε, καὶ ὑμεῖς οἱ τῶν πελταςῶν ἄρχοντες ἐπὶ τύτοις τὺς λόχυς ὡσαύτως καθίςατε· καὶ ὑμεῖς οἱ τῶν τοξοτῶν,

damni, sociis quid commodi? Equidem, ait, hos in centenos ordinatos gravis armaturæ milites mallem in decies millenos esse dispositos: nam hoc modo cum paucissimis dimicaremus. At quo militum numero phalangis meæ constabit altitudo, futurum arbitror, ut tota strenua reddatur, & ad opem mutuò ferendam prompta. Jaculatores quidem post loricatos disponam, & post jaculatores, sagittarios. Quis enim eos in acie primâ constituat, qui fateantur ipsi nullam se cominùs pugnam sustinere posse? At si loricatos ante se *hostibus* oppositos habeant, subsistent: & illi quidem tela vibrando, hi sagittas emittendo super omnes ante *collocatos*, hostibus perniciem facient. Quocunque autem maleficio hostes quis infestat, eo nimirum omni socios sublevat. Postremos verò collocabo, qui omnium ultimi vocantur. Nam quemadmodùm domus nec sine lapidum lectorum compositione firmâ, nec absque iis qui tectum faciant, ullam ad rem utilis est, sic neque phalangis vel absque primis vel absque ultimis, si strenui non fuerint, ullus est usus. At vestros ordines, uti præcipio, instruite; ac vos peltastarum præfecti post hos, *vestros* itidem manipulos disponite; vósque *præfecti* sagittariorum,

hanc sententiam claudit, omnino delendum censet *Muretus:* quippe quod, ejus ex mente, totam sententiam corrumpit. Huic non accedo; cùm nec inepta sit vulgata lectio, & omnium nitatur librorum consensu.

[1] Πρωτοςάτας μὲν τίς &c.] Alius est harum vocularum tam in MSto Bodl. quàm in libris editis ordo, ——— πρωτοςάτυς μὲν ἄν τις τάττοι. Ipse verò, ex admonitu Budæi, Stephani, Mureti, aliorum, enclit. τὶς in interrogativum mutavi, & particulæ ἂν præposui.

ἐπὶ τοῖς πελτασαῖς ὡσαύτως. Σὺ δὲ ὃς τῶν ἐπὶ πᾶσιν ἄρχεις, τελευταίους ἔχων τοὺς ἄνδρας, παράγγελλε τοῖς ἑαυτοῦ ἐφορᾷν τε ἑκάστῳ τοὺς καθ' ἑαυτὸν, καὶ τοῖς μὲν τὸ δέον ποιοῦσιν ἐπικελεύειν, τοῖς δὲ [1] κακυνομένοις ἀπειλεῖν ἰσχυρῶς· ἢν δέ τις στρέφηται, προδιδόναι θέλων, θανάτῳ ζημιοῦν. Ἔργον γάρ ἐστι τοῖς μὲν πρωτοστάταις θαῤῥύνειν τοὺς ἑπομένους καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ· ὑμᾶς δὲ δεῖ, τοὺς ἐπὶ πᾶσι τεταγμένους, πλείω φόβον παρέχειν τοῖς κακοῖς τοῦ ἀπὸ τῶν πολεμίων. Καὶ ὑμεῖς μὲν ταῦτα ποιεῖτε. Σὺ δὲ, ὦ Ἀβραδάτα, ὃς ἄρχεις τῶν ἐπὶ ταῖς μηχαναῖς, οὕτω ποίει ὅπως τὰ ζεύγη τὰ τοὺς ὑπηρέτας καὶ τοὺς πύργους φέροντα ἕψεται ὡς ἐγγύτατα τῆς φάλαγγος. Σὺ δ', ὦ Δαοῦχε, ὃς ἄρχεις τῶν [2] σκευοφόρων ἁρμαμαξῶν, ἐπὶ τοῖς πύργοις ἄγε πάντα τὸν τοιοῦτον στρατόν· οἱ δ' ὑπηρέται σοῦ ἰσχυρῶς κολαζόντων τοὺς προϊόντας τοῦ καιροῦ ἢ λειπομένους. Σὺ δ', ὦ Καρδοῦχε, ὃς ἄρχεις τῶν ἁρμαμαξῶν αἳ ἄγουσι τὰς γυναῖκας, κατάστησον αὐτὰς τελευταίας ἐπὶ τοῖς σκευοφόροις. Ἑπόμενα γὰρ ταῦτα πάντα καὶ πλῆθος δόξαν παρέξει, καὶ ἐνεδρεύειν [3] ἡμῖν

itidem post peltastas. At tu, qui præfectus es ultimis omnium, extremâ esto in acie cum tuis, eísque præcipe, ut quisque suos respiciendo observet, & officium facientes adhortetur, ignaviores minitabundus acriter increpet: quòd si quis tergum vertat, prodendi consilio, *eum* morte multet. Est enim eorum qui principe constituti sunt loco munus ut sequentes verbis & factis animosos efficiant: vos autem, qui post omnes estis collocati, *etiam* metum hostili majorem ignavis incutere debetis. Ac vos quidem hæc facite. Tu verò Abradata, qui præfectus es iis quibus machinæ curæ sunt, sic fac, ut vehicula jugalia, quæ ministros ac turres vehunt, quàm proximè phalangem sequantur. Tu, Dauche, qui præfectus es sarcinariis *harmamaxis*, post turres copias ejusmodi omnes ducito: & ministri tui vehementer in eos animadvertant, qui *vel* intempestivè præcesserint vel à tergo manserint. Tu, Carduche, qui *harmamaxis* mulieres vehentibus es præfectus, postremo eas loco post impedimenta constitue. Nam si hæc omnia sequantur, & multitudinis opinionem præbebunt, & insidias struendi facultatem nobis suppeditabunt,

1 Κακυνομένους] *Camerarius*, auctore Stephano, non κακυνομένοις sed μαλακυνομένους in suo vet. lib. scriptum invenit. In cæteris verò omnibus cùm receptum exstet verbum, nihil muto.

2 Σκευοφόρων ἁρμαμαξῶν] Ità editiones *Ald. Steph. & Eton.* In aliis verò, necnon in MSto Bodl. deest vox ultima. Haud ità malé. Nam ἁρμαμαξῶν aliàs à Nostro adhibetur σκευοφόρος, pro σκευοφόρος ἅμαξα Hist. Græc. lib. 3. p. 293. & ab *Æliano* Histor. Variæ lib. 9. c. 30. ubi vide quæ hâc de ellipsi notat cl. Perizonius.

3 Ἡμῖν] Editio *Eton.* dat ὑμῖν, quam & lectionem exhibet Leunclavius, licet in versione suâ nostram illam, cæterorum librorum consensu firmatam, sequatur.

ἐξουσία ἔσται, καὶ τοῖς πολεμίοις, ἢν κυκλοῦσθαι βούλωνται, μείζω τὴν περιβολὴν ἀναγκάσει ποιεῖσθαι· ὅσῳ δ' ἂν μεῖζον χωρίον περιβάλλωνται, τοσούτῳ αὐτοὺς ἀσθενεστέρους ἀνάγκη γίγνεσθαι. Καὶ ὑμεῖς μὲν οὕτω ποιεῖτε· σὺ δὲ, ὦ Ἀρτάβαζε, καὶ Ἀρταγέρσα, τὴν χιλιοστὺν ἑκάτερος τῶν σὺν ὑμῖν ἐπὶ τούτοις ἔχετε πεζῶν. Καὶ σὺ, ὦ Φαρνοῦχε καὶ Ἀσιαδάτα, τὴν τῶν ἱππέων χιλιοστὺν, ἧς ἑκάτερος ὑμῶν ἄρχει, μὴ συγκατατάττετε εἰς τὴν φάλαγγα, ἀλλ' ὄπισθεν τῶν ἁρμαμαξῶν ἐξοπλίσασθε καθ' ὑμᾶς αὐτούς· ἔπειτα πρὸς ἡμᾶς ἥκετε σὺν τοῖς ἄλλοις ἡγεμόσιν. Οὕτω δὲ δεῖ ὑμᾶς παρεσκευάσθαι, ὡς πρώτους δέησον ὑμᾶς ἀγωνίζεσθαι. Καὶ σὺ δὲ, [1] ὁ ἄρχων τῶν ἐπὶ ταῖς καμήλοις ἀνδρῶν, ὄπισθεν τῶν ἁρμαμαξῶν ἐκτάττου· ποίει δ' ὅ,τι ἄν σοι παραγγέλλῃ Ἀρταγέρσας. Ὑμεῖς δ' οἱ τῶν ἁρμάτων ἡγεμόνες διακληρωσάμενοι, ὁ μὲν λαχὼν ὑμῶν πρὸ τῆς φάλαγγος, τὰ μεθ' ἑαυτοῦ ἑκατὸν ἔχων ἅρματα καταστησάτω· αἱ δ' ἕτεραι ἑκατοστύες τῶν ἁρμάτων, ἡ μὲν κατὰ τὸ δεξιὸν πλευρὸν τῆς στρατιᾶς στοιχοῦσα, ἑπέσθω τῇ φάλαγγι [2] ἐπὶ κέρως, ἡ δὲ κατὰ τὸ εὐώνυμον. Κῦρος μὲν οὕτω διέταττεν·

Ἀβραδάτης δὲ ὁ Σούσων βασιλεὺς εἶπεν, Ἐγώ σοι, ὦ Κῦρε, ἐθελού-

& cogent hostes, si *quidem* circumdare nos velint, ut majorem ambitum faciant: quanto autem majus spatium circumdando complectantur, tanto necesse est imbecilliores fiant. At vos quidem ità facite: tu verò Artabaze, & *tu* Artagersa, uterque mille pedites, ex his qui vobiscum sunt, post hos habete. Túque, Pharnuche, & *tu*, Asiadata, equites illos mille, quibus præestis uterque, nè in phalange unà cum cæteris disponite, sed armis vosmet pone *harmamaxas* seorsum ipsi instruite: deinde cum ducibus cæteris ad nos accedite. Sic autem paratos vos esse oportet, quasi primi prælium sitis inituri. Tu quoque illorum qui in camelos sunt *impositi* præfecte, pone *harmamaxas* locum obtineto; & quidquid Artagersas imperârit, facito. Vos autem curruum duces, cùm sortem duxeritis, cui vestrûm id sorte obvenerit, is ante phalangem suos centum currus constituat: de cæteris curruum centuriis altera quidem ad latus dextrum exercitûs procedens, phalangem ad cornu sequatur, ad lævum altera. Sic *adeò* Cyrus *omnes* disponebat:

Abradatas autem Susorum rex, Ego, Cyre, ait, ultro in me recipio,

1 Σὺ δὲ ὁ &c.] Sic rescripsimus editionem *Eton.* suffragante Stephano, secuti. Vulgò scribitur ὦ ἄρχων. Sed anteà dixit, ὑμεῖς οἱ ἄρχοντες, non ὦ ἄρχοντες; & infra paulò ὑμεῖς δ' οἱ τῶν ἁρμάτων ἡγεμόνες, non ὑμεῖς δ' ὦ τῶν &c.

2 Ἐπὶ κέρως] Vulgò, ἐπὶ κέρας. Parum interest, utro tandem modo legas: nam sua utrique formæ constat auctoritas. Nos MSto Bodl. & Stephano paruimus.

ἐθελούσιος ὑφίσταμαι τὴν κατὰ πρόσωπον τῆς ἀντίας φάλαγγος τάξιν ἔχειν, εἰ μή τι σοι ἄλλο δοκεῖ. Καὶ ὁ Κῦρος ἀγασθεὶς αὐτὸν καὶ δεξιωσάμενος, ἐπήρετο τοὺς ἐπὶ τοῖς ἄλλοις ἅρμασι [1] Πέρσας, Η καὶ ὑμεῖς, ἔφη, ταῦτα συγχωρεῖτε; Ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνοι ἀπεκρίναντο ὅτι οὐ καλὸν εἴη ταῦτα ὑφίεσθαι, διεκλήρωσεν αὐτοὺς, καὶ ἔλαχεν Ἀβραδάτης ἧπερ ὑφίστατο, καὶ ἐγένετο κατὰ τοὺς Αἰγυπτίους. Τότε μὲν δὴ ἀπιόντες, καὶ ἐπιμεληθέντες ὧν προεῖπον, ἐδειπνοποιοῦντο, καὶ φυλακὰς καταστησάμενοι ἐκοιμήθησαν. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ πρωῒ μὲν ὁ Κῦρος ἐθύετο· ὁ δ' ἄλλος στρατὸς ἀριστήσας καὶ σπονδὰς ποιησάμενος ἐξωπλίζετο πολλοῖς μὲν καὶ καλοῖς χιτῶσι, πολλοῖς δὲ καὶ καλοῖς θώραξι καὶ κράνεσιν· ὥπλιζον δὲ καὶ ἵππους [2] προμετωπιδίοις καὶ προστερνιδίοις· καὶ τοὺς μὲν μονίππους παραμηριδίοις, τοὺς δ' ἐπὶ τοῖς ἅρμασι, παραπλευριδίοις· ὥστε [3] ἤστραπτο μὲν χαλκῷ, [4] ἤνθει δὲ φοινικίσι πᾶσα ἡ στρατιά.

Καὶ τῷ Ἀβραδάτῃ δὲ τὸ τετράρυμον ἅρμα καὶ ἵππων ὀκτὼ παγκάλως ἐκεκόσμητο. Ἐπεὶ δ' ἔμελλε [5] τὸν λινοῦν θώρακα, ὃς ἐπι-

ut hunc è regione phalangis adversæ locum obtineam, nisi quid aliud tibi videtur. Et Cyrus hominem admiratus dextrâ prehendit, ac Persas qui cæteris erant in curribus interrogabat, An & vos hæc conceditis? Illis respondentibus, honestum non esse, hæc permittere; rem sorte decernendam ipsis proposuit, & Abradatæ sorte id obvenit, quod ipse in se recipere statuerat, atque *adeò* Ægyptiis oppositus fuit. Ac tum quidem cùm discessissent & curâssent ea, de quibus prædixerant, cœnabant, & constitutis excubiis quieti se dabant. Postridiè manè Cyrus rem divinam faciebat: reliquus verò exercitus cùm pransus esset ac libâsset, armabant se & *instruebant* multis & elegantibus tunicis, multis & elegantibus loricis & galeis: equos etiam frontalibus & pectoralibus armabant: & equitum quidem equos illis armis, quæ femora; curribus verò junctos armis illis, quæ latera tegerent; adeò ut totus exercitus ære fulgeret, & florido vestium punicearum colore niteret.

Erat & Abradatæ currus temonum quatuor & equorum octo pereleganter exornatus. Cúmque *jam* thoracem more patrio lineum induere

1. Πέρσας, Η καὶ] Sic Stephanus; nec aliter MS. Bodl. nisi quod ἦ, pro ἢ, librarii festinantis vitio repræsentet. Vulgò scribitur, εἰ καί.

2 Προμετωπιδίοις &c.] Equos pariter ac equites tegumentis muniri solitos, quæ à partibus, quas tegebant, erant nominata, tradit *J. Pollux* lib. 1. c. 10. Vide p. 331. initium lib. 7. & Arr. *Tact.* p. 14.

3 Ὥστε ἤστραπτο] Sic editiones *Flor. Ald. Steph. Leuncl.* In aliis quidem editis & MSto Bodl. activâ formâ legitur ἤστραπτε. Quod malim. Ità ferè Noster ἀναβ. α. p. 156.——τάχα δὴ καὶ χαλκός τις ἤστραπτε, καὶ &c.

4 Ἤνθει δὲ φοινικίσι &c.] Adi sis *A. Gell.* lib. 2. c. 26. ubi sermones de coloribus vocabulisque eorum agitantur.

5 Τὸν λινοῦν θώρακα] Linteis sive lineis loricis pro thoracibus esse usos veteres, nôrunt

χωρὶς ἦν αὐτοῖς, ἐνδύεσθαι, προσφέρει αὐτῷ ἡ Πάνθεια χρυσοῦν κράνος, καὶ περιβραχιόνια, καὶ ψέλλια πλατέα περὶ τοὺς καρποὺς τῶν χειρῶν, καὶ χιτῶνα πορφυροῦν, ποδήρη, [1] στολιδωτὸν τὰ κάτω, καὶ λόφον ὑακινθινοβαφῆ. Ταῦτα δὲ ἐποιήσατο, λάθρα τοῦ ἀνδρὸς ἐκμετρησαμένη τὰ ἐκείνου ὅπλα. Ὁ δὲ ἰδὼν ἐθαύμασέ τε, καὶ ἐπήρετο τὴν Πάνθειαν, Σὺ δή που, ὦ γύναι, συγκόψασα τὸν σαυτῆς κόσμον τὰ ὅπλα μοι ἐποιήσω; Μὰ Δί', ἔφη ἡ Πάνθεια, τόν γε πλείστου ἄξιον· σὺ γὰρ ἔμοιγ', ἢν καὶ τοῖς ἄλλοις φανῇς οἷός μοι δοκεῖς εἶναι, μέγιστος κόσμος ἔσῃ. Ταῦτα δὲ λέγουσα ἐνέδυέ τε τὰ ὅπλα, καὶ λανθάνειν μὲν ἐπειρᾶτο, [2] ἐλείβετο δὲ αὐτῇ τὰ δάκρυα κατὰ τῶν παρειῶν.

vellet, adfert ei Panthéa galeam auream & tegumenta brachiorum, & armillas lâtas circum internodia manuum, & purpuream tunicam, ad pedes usque demissam, extremâ in *orâ* rugatam, & cristam hyacinthino colore tinctam. Hæc *illa* fecerat, clam viro mensurâ armorum ejus diligenter initâ. Quibus ille conspectis miratus est, & Panthéam interrogavit, Túne verò, *mea* uxor, ornatu tuo conscisso *hæc* mihi arma confecisti? Non profectò, ait Panthéa, *ornamento* illo, quod maximi pretii est: nam tu, si *quidem* talis etiam aliis videaris, qualis esse mihi videris, maximo mihi fueris ornamento. Hæc dicens armis eum induebat, & quanquam id occultare conaretur, lacrimæ tamen ei per genas manabant.

runt omnes: sed quomodo illæ fierent, & quâ ratione linum induresceret, ut etiam ferro resisteret; hoc verò nôrunt non omnes. Fiebant autem linei thoraces operâ atque artificio coactiliariorum & πιλοποιῶν, qui linum aceto vel austero vino, cui sal esset adjectum, probè macerabant; deinde ità cogebant, ut soliditatem ac crassitiem lintei octies, decies, aut sæpiùs in se complicati haberet. Hæc ferè *Causabono* debemus; qui rationem thoraces illos conficiendi ex *Nicetæ Choniatæ* libro 1. de imperio *Isaacii Angeli*, p. 191. edit. *Wolf.* in animadv. suas in *Sueton.* lib. 7. p. 292. edit. in fol. transtulit. Vide sis etiam Homer. Il. β'. v. 529, & 830. ubi minor ille Ajax & Amphius λινοθώρηκες adpellantur. Quos locos adspicit *Plinius*, Nat. Hist. lib. 19. c. 1. Consule etiam *Lipsii* de milit. Rom. lib. 3. dial. 6.

1 Στολιδωτὸν τὰ &c.] Rugæ illæ, quæ in vestium fimbriis de industriâ ad ornatum iis aliquem concillandum, formantur, στολίδες, auctore *Polluce*, solent vocari. Unde στολιδωτοὶ χιτῶνες dicuntur, qui in rugas hujusmodi & plicaturas contrahuntur. Vide, si libet, *Salmas.* in Pall. Tertul. p. 334. & J. Poll. lib. 7. c. 13.

2 Ελείβετο δὲ αὐτῇ] Vulgò αὐτῆς. Gabrielius nostram lectionem ex vetusto quodam adfert exemplari, cui libens obsecutus sum. Nam eodem prorsùs modo Noster de Panthéa dixit, p. 244. Ἀπῆα δ' ἦν αὐτῇ καὶ τὰ δάκρυα καταστάζοντα. Similiter *Hesiodus* loquitur, de apro dentes acuente,

——— ἀφρὸς δὲ περὶ στόμα μαστιχόωντι
Λείβεται ——— *Scut. Herc.* v. 389.

Rectè verò notat Stephanus Nostrum hîc Homericum loquendi genus bellè παραποιήσασθαι. Sic autem Poëtarum princeps, cùm alibi passim, tum *Odyss.* θ', v. 531, & seq.

Ὡς Ὀδυσεὺς ἐλεεινὸν ὑπ' ὀφρύσι δάκρυον εἶβεν.
Ἔνθ' ἄλλους μὲν πάντας ἐλάνθανε δάκρυα λείβων

Επεὶ δὲ καὶ πρόσθεν ὢν ἀξιοθέατος ὁ Αβραδάτης ὡπλίσθη τοῖς ὅπλοις τούτοις, ἐφάνη μὲν κάλλιστος καὶ ἐλευθεριώτατος, ἅτε καὶ τῆς φύσεως ὑπαρχούσης· λαβὼν δὲ παρὰ τοῦ ὑφηνιόχου τὰς ἡνίας, παρεσκευάζετο ὡς ἀναβησόμενος ἤδη ἐπὶ τὸ ἅρμα. Εν δὲ τούτῳ ἡ Πάνθεια, ὑποχωρῆσαι κελεύσασα τοὺς παρόντας πάντας, ἔλεξεν, "Αλλ' "ὅτι μὲν, ὦ Αβραδάτα, εἴ τις καὶ ἄλλη πώποτε γυνὴ τὸν αὑτῆς "ἄνδρα μεῖζον τῆς ἑαυτῆς ψυχῆς ἐτίμησεν, οἶμαί σε γινώσκειν ὅτι "καὶ ἐγὼ μία τούτων εἰμί. Τί οὖν με δεῖ καθ' ἓν ἕκαστον λέγειν; "τὰ γὰρ ἔργα οἶμαί σοι πιθανώτερα παρεσχῆσθαι τῶν νῦν λεχθέν-"των λόγων. Ομως δ' οὕτως ἔχουσα πρός σε, ὥσπερ σὺ οἶσθα, "ἐπομνύω σοι τὴν ἐμὴν καὶ σὴν φιλίαν, ἦ μὴν ἐγὼ βούλεσθαι ἂν "[1] μετὰ σοῦ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ γενομένου κοινῇ γῆν [2] ἐπιέσασθαι μᾶλ-"λον, ἢ ζῆν μετ' αἰσχυνομένου αἰσχυνομένη· οὕτως ἐγὼ καὶ σὲ τῶν "καλλίστων καὶ ἐμαυτὴν ἠξίωκα. Καὶ Κύρῳ δὲ δοκῶ μεγάλην τινὰ "ἡμᾶς χάριν ὀφείλειν, ὅτι με αἰχμάλωτον γενομένην καὶ ἐξαιρεθεῖ-"σαν ἑαυτῷ, οὔτε με ὡς δούλην ἠξίωσε κεκτῆσθαι, οὔτε ὡς ἐλευθέραν

Abradatas autem jam ante spectatu dignus, posteaquam his armis erat instructus, pulcherrimus adparebat & maximè liberali formâ præditus, quippe qui talis esset etiam à naturâ: cúmque ab aurigâ inferiore habenas accepisset, jam se parabat ut in currum adscenderet. Ibi tum Panthéa, secedere jussis omnibus qui aderant, dixit, "Enimverò, Abra-"data, si quæ mulier unquam maritum suum pluris quàm suam æstima-"vit animam, agnoscere te arbitror etiam me harum unam esse. Quid "ergo necesse est omnia singillatim commemorare? nam factis ea me "tibi præstitisse existimo, quæ plus apud te fidei mereantur, quàm verba "à me nunc prolata. Sed enim tametsi hoc sim erga te animo, quem "ipse nôsti, jurata tamen & meum & tuum amorem sanctè testor, "malle me tecum, strenuè cùm te gesseris, terrâ simul obrui, quàm "cum infami & ipsam infamem vivere; usque adeò equidem & te & "meipsam honestissimis quibusque dignos judicavi. Quin etiam Cyro, "meâ sententiâ, magnas quasdam gratias debemus, quòd redactam "me ad captivæ fortunam & sibi selectam, nec ut servilis fœminam

1 Μετὰ σοῦ &c.] Editio Eton. operarum opinor, vitio, habet, καλά σου. Aliam verò lectionem in illo Camerarii libro exstare tradit Stephanus, μετὰ σοῦ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ γινομένου. Nil muto. Cæterùm (quod Stephanus etiam indicat) illud ipsum loquendi genus retinere videmus Xenophontem in Abradatæ morte, lib. 7. sub init. ubi de Abradatâ & aliis qui cum ceciderunt, dicitur, καὶ οὗτοι μὲν ἐνταῦθα ἄνδρες ἀγαθοὶ γενόμενοι, κατεκόπησαν ——

2 Επιέσασθαι]. Scribitur etiam ἐπιεννύσασθαι, perperam. MS. Bodl. & optima quæque notæ editiones receptam lectionem tuentur. Dicitur autem (uti Stephanus ante nos observavit) poëticâ quâdam audaciâ ἐπιέσασθαι γῆν, i. e. induere terram, qui terrâ conditur, quasi eâ amiciatur.

" ἐν ἀτίμῳ ὀνόματι· διεφύλαξε δή σοι ὥσπερ ἀδελφοῦ γυναῖκα λαβών.
" Πρὸς δὲ καὶ ὅτι ὁ Ἀράσπας ἀπέστη αὐτοῦ, ὁ ἐμὲ φυλάττων, ὑπεσχό-
" μην αὐτῷ, εἴ με ἐάσειε πρός σε πέμψαι, ἥξειν αὐτῷ σὲ πολὺ
" Ἀράσπου πιστότερόν τε καὶ ἀμείνονα."

Η μὲν ταῦτα εἶπεν· ὁ δὲ Ἀβραδάτης [1] ἀγασθεὶς τοῖς λόγοις, καὶ θιγὼν αὐτῆς τῆς κεφαλῆς, ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν, ἐπεύξατο· Ἀλλ', ὦ Ζεῦ μέγιστε, δός μοι φανῆναι ἀξίῳ μὲν Πανθείας ἀνδρὶ, ἀξίῳ δὲ Κύρου φίλῳ τοῦ ἡμᾶς τιμήσαντος. Ταῦτα εἰπὼν, κατὰ τὰς θύρας τοῦ ἁρματείου δίφρου ἀνέβαινεν ἐπὶ τὸ ἅρμα. Ἐπεὶ δὲ ἀναβάντος αὐτοῦ κατέκλεισε τὸν δίφρον ὁ ὑφηνίοχος, οὐκ ἔχουσα ἡ Πάνθεια πῶς ἂν ἔτι ἄλλως ἀσπάσαιτο αὐτὸν, κατεφίλησε τὸν δίφρον· καὶ τῷ μὲν προῄει ἤδη τὸ ἅρμα, ἡ δὲ λαθοῦσα αὐτὸν συνεφείπετο, ἕως ἐπιστραφεὶς καὶ ἰδὼν αὐτὴν ὁ Ἀβραδάτης εἶπε, Θάῤῥει Πάνθεια, καὶ χαῖρε. καὶ ἄπιθι ἤδη. Ἐκ [2] τούτου δὴ οἱ εὐνοῦχοι καὶ αἱ θεράπαιναι λαβοῦσαι αὐτὴν ἀπῆγον εἰς τὴν ἁρμάμαξαν,

" conditionis nec, ut liberam sub ignominioso nomine possidendam
" censuerit; sed posteaquam me accepit, tibi tanquam fratris uxorem
" custodiverit. Præterea, cùm Araspas, custos ille meus, ab ipso de-
" ficeret, pollicita sum ei, si mihi facultatem ad te mittendi concederet,
" venturum te ad ipsum longè Araspâ tum fideliorem tum meliorem."

Hæc illa proloquuta est: cujus verbis mirificè delectatus Abradatas, & caput ejus tangens, sublatis ad cœlum oculis, precatus est; Tu verò, Jupiter maxime, fac ut dignum me Panthêa maritum, & amicum Cyro dignum ostendam, qui nobis honorem habuit. Hæc loquutus, per fores sellæ curulis in currum ascendit. Et cùm inferior auriga, post ejus adscensum, sellam istam occlusisset, Panthéa, quæ aliâ ratione non posset ampliùs ipsum amplecti, sellam est osculata: & Abradatæ quidem jam procedebat currus, atque illa clam eo subsequebatur, donec conversus Abradatas, eâ conspectâ, dixit, Bono sis animo Panthéa, & salve, & abi jam. Tum deinde eunuchi atque ancillæ receptam eam ad *barmamaxam* deduxerunt,

1 Ἀγασθεὶς τοῖς &c.] In *Florentinâ* editione scribitur ἀγασθεὶς αὐτὴν, & in veteribus aliquot libris, Stephano teste, ἀγασθεὶς τοὺς λόγους αὐτῆς. Nostra verò lectio MSti Bodl. principum editionum & *Zonaræ* consensu nititur.

2 Ἐκ τούτου δὴ &c.] Ità MS. Bodl. & primæ notæ editiones omnes: in *Aldinâ* legitur, Ἐκ τούτου δὴ ——— καὶ κατέκλινον, καὶ κατεκάλυψαν τῇ σκηνῇ. J. Pollux, lib. 10. c. 12. paulò aliter hunc locum exhibet, ——— καὶ κατέκλινον, καὶ κατεκάλυψαν τὴν σκηνήν. Hanc lectionem veram esse & opportunam, eandémque adeò in ipso Xenophonte reponendam existimavit quidam *Pollucis* enarrator. Hic nimirum, non mulierem ipsam ab ancillis hâc opertam scenâ, sed impositâ muliere, scenam ipsam obtectam fuisse, putat. Huic ut accedam, in animum inducere nequeo: nam ipse si quid judico, magis commodè mulierem ipsam, velo aliquo scenæ, in quâ jam decumbebat, obducto, quàm scenam, obtectam dicamus. Quare non Xenophontem ex Polluce, sed Pollucem ex optimis Xenophontéis exemplaribus emendandum censeo.

καὶ κατακλίναντες κατεκάλυψαν τῇ σκηνῇ. Οἱ δὲ ἄνθρωποι, καλοῦ ὄντος τοῦ θεάματος τοῦ Ἀβραδάτου καὶ τοῦ ἅρματος, οὐ πρόσθεν ἐδύναντο θεάσασθαι αὐτὸν πρὶν ἡ Πάνθεια ἀπῆλθεν.

Ὡς δ' ἐκεκαλλιερήκει μὲν ὁ Κῦρος, ἡ δὲ στρατιὰ παρετέτακτο αὐτῷ ὥσπερ παρήγγειλε, [1] κατέχων σκοπὰς ἄλλας πρὸ ἄλλων συνεκάλεσε τοὺς ἡγεμόνας, καὶ ἔλεξεν ὧδε. " Ἄνδρες φίλοι καὶ
" σύμμαχοι, τὰ μὲν ἱερὰ ἡμῖν οἱ θεοὶ φαίνουσιν, οἷά περ ὅτε
" τὴν πρόσθεν νίκην ἔδοσαν· ὑμᾶς δ' ἐγὼ βούλομαι ἀναμνῆσαι
" ὧν μοι δοκεῖτε μεμνημένοι πολὺ ἂν εὐθυμότεροι εἰς τὸν ἀγῶνα
" ἰέναι. Ἠσκήκατε μὲν γὰρ τὰ εἰς τὸν πόλεμον πολὺ μᾶλλον τῶν
" πολεμίων, [2] συντέτραφθε δὲ καὶ συντέταχθε ἐν τῷ αὐτῷ πολὺ
" πλείω ἤδη χρόνον ἢ οἱ πολέμιοι, καὶ συννενικήκατε μετ' ἀλλή-
" λων· τῶν δὲ πολεμίων πολλοὶ μὲν [3] συνήττηνται μετ' αὐτῶν· οἱ
" δὲ ἀμάχητοι ἑκατέρων, οἱ μὲν τῶν πολεμίων, ἴσασιν ὅτι προδό-
" τας τοὺς παραστάτας ἔχουσιν· ὑμεῖς δὲ οἱ μεθ' ἡμῶν, ἴστε ὅτι
" μετὰ θελόντων τοῖς συμμάχοις ἀρήγειν μαχεῖσθε. Εἰκὸς δὲ [4] τοὺς

& in lecto compositam tentorio texerunt. Homines verò, tametsi & Abradatas & currus *ejus* pulchrum sanè spectaculum exhiberent, prius *tamen* eum contemplari non potuère, quàm Panthéa discessisset.

Cùm autem Cyrus ritè rem divinam fecisset, & *jam* instructus esset exercitus, uti mandârat, speculis aliis ante alias collocatis, duces convocavit, atque hujusmodi verba fecit: " Dii nobis, amici ac so-
" cii, sacrificia *talia* ostendunt, qualia cùm victoriam *nobis* illam pri-
" orem largiti sunt: ego verò commonefacere vos eorum volo, quæ
" si memoriâ teneatis, longè meâ *quidem* sententiâ sitis ad prælium ala-
" criùs accessuri. Nam bellicis in rebus multò magis quàm hostes estis
" exerciti; multò etiam diutiùs quàm hostes, eodem simul in loco & edu-
" cati estis & instructi, & victoriâ simul estis potiti: at ex hostibus multi
" cum iisdem ipsis victi sunt: qui autem ex utrâque parte prælio non-
" dum interfuerunt, eorum quotquot in hostium *exercitu* sunt, nôrunt
" socios sibi adstare desertores: vos verò qui à nobis estis, cum iis aleam
" prælii vos subituros nostis, qui sociis opem ferre cupiant. Est autem

1 Κατέχων σκοπὰς] Sic libri, quos vidi, omnes: nec aliter, meâ quidem sententiâ, scribendum. Attamen Leunclavius testatur reperiri in quibusdam καὶ ἔχων σκοπὰς, in quo si transpositio fiat, ut sit ἔχων καὶ σκοπὰς, rectiùs legi putat.

2 Συντέτραφθε &c.] Rectè Cyrus commodis atque opportunitatibus ad rem benè gerendam annumerat Summam inter socios domi militiæque conjunctionem. Vide quæ notavimus lib. 2. p. 89.

3 Συνήττηνται μετ' &c.] Ità reposuimus ex MSto Bodl. adstipulante Leunclavio; cui tamen adhuc integrior visa est libri Budensis scriptura talis, συνήττηνται μεθ' ἑαυτῶν.

4 Τοὺς μὲν &c.] Editio Stephani, operarum, opinor, vitio dat, Εἰκὸς δὲ τοὺς δὲ, &c.

" μὲν πιστεύοντας ἀλλήλοις ὁμονόως μάχεσθαι μένοντας· τοὺς δὲ
" ἀπιστοῦντας ἀναγκαῖον βουλεύεσθαι πῶς ἂν ἕκαστοι τάχιστα ἐκποδὼν
" γένοιντο. Ιωμεν δή, ὦ ἄνδρες, ἐπὶ τοὺς πολεμίους, ἅρματα
" μὲν ἔχοντες ὡπλισμένα πρὸς ἄοπλα τὰ τῶν πολεμίων, ὡς δ'
" αὔτως καὶ ἱππέας καὶ ἵππους ὡπλισμένους πρὸς ἀόπλους, ὡς ἐκ
" χειρὸς μάχεσθαι. Πεζοῖς δὲ τοῖς μὲν ἄλλοις οἵοις καὶ πρόσθεν
" μαχεῖσθε· Αἰγύπτιοι δὲ ὁμοίως μὲν ὡπλισμένοι εἰσίν, ὁμοίως δὲ
" τεταγμένοι· τάς τε γὰρ ἀσπίδας μείζους ἔχουσιν, ἢ ὡς ποιεῖν τι
" [1] καὶ ὁρᾶν· τεταγμένοι δὲ εἰς ἑκατὸν δῆλον ὅτι κωλύσουσιν ἀλλή-
" λους μάχεσθαι, πλὴν πάνυ ὀλίγων. [2] Εἰ δὲ ὠθοῦντες ἐξώσειν
" πιστεύουσιν, ἵπποις αὐτοὺς πρῶτον δεήσει ἀντέχειν, [3] καὶ σιδήρῳ
" ὑφ' ἵππων ἰσχυριζομένῳ. Ἢν δέ τις αὐτῶν καὶ ὑπομένῃ, πῶς
" ἅμα δυνήσεται ἱππομαχεῖν τε καὶ φαλαγγομαχεῖν καὶ πυργο-
" μαχεῖν; Καὶ γὰρ οἱ ἀπὸ τῶν πύργων ἡμῖν μὲν ἐπαρήξουσι, τοὺς
" δὲ πολεμίους παίοντες ἀμηχανεῖν ἀντὶ τοῦ μάχεσθαι ποιήσουσιν.
" [4] Εἰ δέ τινος ἔτι ἐνδεῖσθαι δοκεῖτε, πρὸς ἐμὲ λέγετε· σὺν γὰρ

" consentaneum, concordibus animis in pugnâ substituros eos, qui mu-
" tuò sibi fidunt; qui verò diffidunt, hos consultare necesse est, quo pacto
" singuli quamprimùm se subducere possint. Eamus igitur in hostes, viri,
" cum armatis curribus adversùs hostium *currus* inermes; itidemque
" cum equitibus & equis armatis adversùs inermes cominùs pugnaturi.
" Adversùs pedites pugnaturi estis, quorum alii quidem tales sunt quales
" antehac *estis experti*: Ægyptii autem eodem armati sunt modo, eo-
" démque ordine in acie dispositi sunt: nam majores habent clypeos, quàm
" ut efficere aliquid & cernere possint; & in centenos ordinati, manifestum
" est fore, ut alii alios quo minùs pugnare possint, paucis admodùm ex-
" ceptis, impediant. Quòd si nos impellendo protrusuros se crediderint,
" primùm equi eis sustinendi erunt; & ferrum, cui robur ab equis accedit.
" Jam si quis illorum etiam *non cedendo* subsistet, quo pacto simul & ad-
" versùs equitatum, & phalangem, & turres pugnare poterit? Nam in
" turribus collocati nostri, nobis auxilio futuri sunt, & hostes feriendo,
" potiùs ut de suis rebus desperent, quàm prælientur, efficient. Quòd
" si re quapiam vobis adhus opus esse putatis, ad me referte: nam diis

1 Καὶ ὁρᾶν·] *Muretus* quibusdam in libris legi testatur, καὶ προορᾶν. Haud malè. Sed cæteris, quos vidi, non suffragantibus, nihil muto.

2 Εἰ δὲ ὠθοῦντες] Ità MS. Bodl. edit. *Leunc.* & *Eton.* Aldus & Stephanus dant εἰ δέ τῳ ὠθοῦντες: quod hic mendosè scribi vidit; atque adeò expungendæ particulæ τῳ, vel in τῷ mutandæ auctor est.

3 Καὶ σιδήρῳ ὑφ' &c.] Sic ex MSto Bodl. reposuimus; suffragantibus *Gabriele*, *Philelpho*, aliisque interpretibus. Priùs legebatur, καὶ σιδήρῳ ὑφ' ἵππων ἰσχυριζομένων: quod cùm Mureto minùs placuit, sic ille locum refinxit καὶ ἵππους σιδήρῳ ἰσχυριζομένους. Perperam.

4 Εἰ δέ τινος &c.] In *Florentinâ* editione legitur εἰ δέ τι [illegible] ἀπορήσομεν: utrumque perperam. Vide p. 346. not. 2.

“ θεοῖς ὐδενὸς ἀπορήσομεν. Καὶ εἰ μέν τις εἰπεῖν τι βέλεται, λε-
“ ξάτω· εἰ δὲ μὴ, ἐλθόντες πρὸς τὰ ἱερὰ, ϗ προσευξάμενοι οἷς
“ ἐθύσαμεν θεοῖς, ἴτε ἐπὶ τὰς τάξεις· ϗ ἕκαστος ὑμῶν ὑπομιμνη-
“ σκέτω τὰς μεθ' ἑαυτῦ ἅπερ ἐγὼ ὑμᾶς, ϗ ἐπιδεικνύτω τὶς τοῖς
“ ἀρχομένοις ἑαυτὸν ἄξιον ἀρχῆς, ἄφοβον δεικνὺς ϗ σχῆμα ϗ πρό-
“ σωπον ϗ λόγυς.”

“ adjuvantibus, nulla res nobis deerit. Si quis etiam dicere aliquid
“ volet, dicat; ſin autem, ad rem divinam profecti, ac deos precati,
“ quibus rem ſacram fecimus, ad ordines vosmet conferte: & veſtrûm
“ quiſque ſuos eorum commonefaciat, de quibus ego vos *admonui*;
“ atque *adeò* ſubjectis ſibi quilibet intrepidum & geſtu, & vultu, & ora-
“ tione ſemet oſtendendo, imperio ſe dignum demonſtret.”

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Ζ'.

ΟΙ μὲν δὴ, εὐξάμενοι τοῖς θεοῖς, ἀπῄεσαν πρὸς τὰς τάξεις· τῷ δὲ Κύρῳ καὶ τοῖς [1] ἀμφ' αὐτὸν προσήνεγκαν οἱ θεράποντες ἐμφαγεῖν καὶ ἐμπιεῖν, ἔτι οὖσιν ἀμφὶ τὰ ἱερά. Ὁ δὲ Κῦρος, ὥσπερ εἶχεν ἑστηκὼς, ἀπαρξάμενος ἠρίστα, καὶ μετεδίδου ἀεὶ τῷ μάλιστα δεομένῳ· καὶ σπείσας καὶ εὐξάμενος, ἔπιε, καὶ οἱ ἄλλοι δὲ οἱ περὶ αὐτὸν οὕτως ἐποίουν. Μετὰ δὲ ταῦτα αἰτησάμενος Δία πατρῷον ἡγεμόνα εἶναι καὶ σύμμαχον, ἀνέβαινεν ἐπὶ τὸν ἵππον, καὶ τὰς ἀμφ' αὐτὸν ἐκέλευσεν. Ὡπλισμένοι δὲ πάντες ἦσαν οἱ περὶ τὸν Κῦρον τοῖς αὐτοῖς Κύρῳ ὅπλοις, χιτῶσι φοινικοῖς, [2] θώραξι χαλκοῖς, κράνεσι χαλκοῖς, λόφοις λευκοῖς, μαχαίραις, [3] παλτῷ κρανείνῳ ἑνὶ ἕκαστος· [4] οἱ δὲ ἵπποι προμετωπιδίοις καὶ προστερνιδίοις καὶ παραπλευριδίοις χαλκοῖς· τὰ δ' αὐτὰ ταῦτα καὶ παραμηρίδια ἦν τῷ

ILLI igitur, precati deos, ad ordines abierunt: & ministri Cyro atque iis qui cum ipso erant, in re sacrâ faciendâ adhuc occupatis, cibum ac potum adtulêre. Cyrus autem *ità*, uti constiterat, libatis cibis prandebat, & semper ei, qui maximè indigeret, impertiebat: cúmque libationes & preces peregisset, *tum ipse* bibit, tum cæteri, qui circum eum erant, similiter fecerunt. Secundùm hæc implorato Jove patrio, ut dux & socius esset, equum ascendit, *idémque* eos, qui circa ipsum erant, facere jussit. Erant autem omnes illi cum Cyro, iisdem armis instructi, quibus ipse Cyrus; tunicis puniceis, loricis æreis, æreis galeis, cristis albis, gladiis, & uno corneo quisque palto: equi tegumentis frontium, & pectorum, & laterum æreis *muniti erant*; ejusdem

1 Ἀμφ' αὐτὸν] Editiones *Ald.* & *Eton.* ἀμφ' αὐτῶν. mendosè: aliæ & MStus etiam Bodl. receptam scripturam rectè præstant. At ver. 8. rectè scribitur ἀμφ' αὐτὸν pro ἀμφ' ἑαυτόν.

2 Θώραξι χαλκοῖς &c.] De armis antiquitùs ex ære conflatis passim Veteres tam Historici quàm Poëtæ. Mitto Homeri & Virgilii testimonia notissima. *Herodotus* de Massagetis, lib. 1. c. 215. χρυσῷ δὲ καὶ χαλκῷ τὰ πάντα χρέωνται. Ὅσα μὲν γὰρ ἐς αἰχμὰς καὶ ἄρδις καὶ σαγάρις, χαλκῷ τὰ πάντα χρέωνται.

3 Παλτῷ κρανείνῳ] In MSto Bodl. παλτῷ κρανει, in editione *Eton.*———κρανεία. Receptam lectionem edit. *Stephan.* *Leuncl.* & *Ald.* tuentur. Eodem modo scribitur Ἑλλην. γ'. p. 292. edit. Steph. οἱ δὲ Πέρσαι, κρανίνα πολλὰ ἔχοντες,———

4 Οἱ δὲ ἵπποι &c. Vide p. 357. n. 2.

ἀνδρί. Τοσοῦτο δὲ μόνον διέφερον τὰ Κύρου ὅπλα, ὅτι τὰ μὲν ἄλλα ἐκέχριστο τῷ χρυσοειδεῖ χρώματι, τὰ δὲ Κύρου ὅπλα ὥσπερ κάτοπτρον ἐξέλαμπεν. Ἐπεὶ δὲ ἀνέβη, καὶ ἔστη ἀποβλέπων ᾗπερ ἔμελλε πορεύεσθαι, βροντὴ δεξιὰ ἐφθέγξατο. ὁ δ' εἶπεν, Ἑψόμεθά σοι, ὦ Ζεῦ μέγιστε. Καὶ ὡρμᾶτο μὲν, ἐν δεξιᾷ ἔχων Χρυσάνταν τὸν ἵππαρχον καὶ τοὺς ἱππέας, ἐν ἀριστερᾷ δὲ, Ἀρασάμβαν καὶ τοὺς πεζούς. Παρηγγύησε δὲ παρορᾶν πρὸς τὸ σημεῖον, καὶ ἐν ἴσῳ ἕπεσθαι· [1] ἦν δ' αὐτῷ τὸ σημεῖον, ἀετὸς χρυσοῦς ἐπὶ δόρατος μακροῦ ἀνατεταμένος. Καὶ νῦν δὲ ἔτι τοῦτο τὸ σημεῖον τῷ Περσῶν βασιλεῖ διαμένει. Πρὶν δὲ ὁρᾶν τοὺς πολεμίους, εἰς τρὶς ἀνέπαυσε τὸ στράτευμα.

Ἐπεὶ δὲ [2] προεληλύθεισαν ὡς εἴκοσι σταδίους, ἤρχοντο ἤδη τὸ τῶν πολεμίων στράτευμα ἀντιπροσιὸν παρορᾶν. Ὡς δ' ἐν τῷ καταφανεῖ πάντες ἀλλήλοις ἐγένοντο, [3] καὶ ἔγνωσαν οἱ πολέμιοι πολὺ ἑκατέρωθεν ὑπερφαλαγγοῦντες, στήσαντες τὴν ἑαυτῶν φάλαγγα, (οὐ

generis tegumenta equitis *cujusque* femora muniebant. In hoc autem duntaxat uno Cyri *à reliquis* differebant arma, quòd reliqua colore aureo illita erant; at Cyri arma instar speculi resplendebant. Posteaquam conscendit *equum*, ac substitit ut respiceret quà perrecturus esset, tonitru dextrum insonuit: & ille, Sequemur, ait, te, maxime Jupiter. Tum progredi cœpit, Chrysantâ equitum præfecto cum equitibus, dextrum; Arasambâ cum pedestribus copiis latus lævum obtinentibus. Præcepit etiam ut ad signum respicerent, & æquali gradu sequerentur: erat autem ei signum aquila aurea in hastâ sublimi extensa. Et hodie signum hoc à rege Persarum adhuc retinetur. Priùs verò quàm in hostium conspectum venirent, ter exercitum quiescendo refecit.

Ubi stadia circiter viginti processissent, hostium copias adventantes contra se jam cernere cœperunt. Cúmque *jam* se mutuò conspicerent, & hostes animadvertissent ipsorum longiùs *quàm Persarum* phalangem ab utrâque parte exporrectam esse, suam ubi stitissent phalangem, (nec

1 Ἦν δ' αὐτῷ τὸ &c.] Persis regale hoc signum: ità quoque Noster in rebus Cyri minoris, sub finem lib. 2. *exped.* p. 160. Καὶ τὸ βασίλειον σημεῖον ὁρᾶν ἔφασαν, ἀετόν τινα χρυσοῦν ἐπὶ πέλτης ἐπὶ ξύλου ἀνατεταμένον. Vide sis *Suidam* in voce ξυστὸν *Philost.* in *Heroïcis*, cap. de Themistocle, & Q. Curt. lib. 3. c. 3. Verisimile mihi videtur, Romanos à Persis aquilæ in militiâ signum accepisse. Vide *Lips.* de Mil. Rom. lib. 4. dial. 5.

2 Ἐπεὶ δὲ προεληλύθεισαν] Hæc edit. *Steph.* & *Eton.* lectio est: in aliis scribitur, ἐπεὶ δὲ προσεληλύθεισαν. MS. Bodl. sic ferè additâ quâdam voculâ locum repræsentat: ἐπεὶ δὲ ἤδη προσεληλύθεισαν.

2 Καὶ ἔγνωσαν] Legitur & ἐγνώσθησαν, teste Stephano, Sed rectè se habet vulgata lectio; nec inusitata est hujusmodi verba γινώσκω constructio. Exempla quo minùs proferam, prohibent Grammaticorum curæ. Noster ipse, ut sæpè aliàs, ita infra paulò simili modo loquitur, ἐπειδὰν γνῶσιν ἀπιστούμενοι.

γὰρ ἔςιν ἄλλως κυκλοῦσθαι) ἀνέκαμπτον εἰς κύκλωσιν, ὅπως ὥσπερ γάμμα ἑκατέρωθεν τὴν ἑαυτῶν τάξιν ποιήσαντες, πάντοθεν ἅμα μάχοιντο. Κῦρος δὲ ὁρῶν ταῦτα, οὐδέν τι μᾶλλον ἀφίςατο, ἀλλ' ὡσαύτως ἡγεῖτο. Καλανοῶν δὲ ὡς πρόσω τὸν καμπτῆρα ἑκατέρωθεν ἐποιήσαντο, περὶ ὃν κάμπτοντες ἀνέτεινον τὰ κέρατα, Ἐννοεῖς, ἔφη, ὦ Χρυσάντα, ἔνθα τὴν ἐπικαμπὴν ποιοῦνται; Πάνυ γε, ἔφη ὁ Χρυσάντας, καὶ θαυμάζω γε· πολὺ γάρ μοι δοκοῦσιν ἀποσπᾶν τὰ κέρατα ἀπὸ τῆς ἑαυτῶν φάλαγγος. Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Κῦρος, καὶ ἀπό γε τῆς ἡμετέρας. Τί δὴ τοῦτο; Δηλονότι, ἔφη, φοβούμενοι μὴ, ἢν ἐγγὺς ἡμῶν γένωνται τὰ κέρατα, τῆς φάλαγγος [1] ἔτι πρόσω οὔσης, ἐπιθώμεθα αὐτοῖς. Ἔπειτα, ἔφη ὁ Χρυσάντας, πῶς δυνήσονται ὠφελεῖν οἱ ἕτεροι τοὺς ἑτέρους, οὕτω πολὺ ἀπέχοντες ἀλλήλων; Ἀλλὰ δῆλον, ἔφη ὁ Κῦρος, ὅτι ἡνίκα ἂν γένωνται τὰ κέρατα ἀναβαίνοντα κατ' [2] ἀντιπέρας τῶν πλαγίων τοῦ ἡμετέρου ςρατεύματος, ςραφέντες ὡς εἰς φάλαγγα ἅμα πάντοθεν ἡμῖν προσίασιν, ὡς ἅμα πάντοθεν μαχούμενοι. Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Χρυσάντας, εὖ σοι δοκοῦσι βουλεύεσθαι; Πρός γε ἃ ὁρῶσι· πρὸς δέ γε ἃ οὐχ ὁρῶσιν, ἔτι κάκιον, ἢ εἰ κατὰ κέρας προσῄεσαν.

enim aliter circumdare liceat) inflexerunt *eam* ad intercipiendum in medio hostem, ut instructo agmine suo utrinque instar literæ *gamma*, undique simul dimicarent. Quæ Cyrus tametsi videret, nihilo tamen magis *itinere* decessit, sed eodem modo præibat. Cùm autem animadverteret, procul *ab ipsis* utrinque flexum fieri, quo cornua flectendo extendebant, Animadvertis, inquit, Chrysanta, ubi *hostes* inflexionem instituant? Prorsùs, ait Chrysantas, atque *adeò* miror sanè; cornua enim, meâ *quidem* sententiâ, longè à suâ phalange abstrahunt. *Sic est* profectò, ait Cyrus, ac *longè* etiam à nostrâ. Cur id? Nimirum, ait, metuunt nè, si cornua nobis propiora sint, phalange procul adhuc remotâ, impetum in eos faciamus. *At* quî poterunt deinde, inquit Chrysantas, aliis alii adjumento esse, cùm tam longè à se invicem absint? Manifestum est, inquit Cyrus, fore ut ubi cornua è regione laterum exercitûs nostri adscendendo constiterint, quasi in phalangem conversi pariter ex omni parte nos adgrediantur, simul undique adversùm nos pugnaturi. Ergóne tibi, inquit Chrysantas, rectè hoc consilii capere videntur? *Rectè*, ad ea *quod adtinet*, quæ prospiciunt, *inquit*: ad ea verò, quæ non prospiciunt, etiam pejùs *sibi consulunt*, quàm si adversis cornibus nos invaderent.

1 Ἔτι πρόσω] Ità reposuimus admonitu MSti Bodl. Stephani & Mureti. Eandem etiam scripturam ex suis Gabrielius aufert exemplaribus. Priùs erat ἐπιπρόσω.

2 Κατ' ἀντιπέρας] Scribitur etiam καταντιπέρας. Est autem hoc ex genere τῶν ἀντιλαμβανομένων: quibus addas licet ἐξ ἐναντίας, quod infra paulò occurrit.

Ἀλλὰ σὺ μὲν, ἔφη, ὦ Ἀρσάμα, ἡγῦ τῷ πεζῷ ἠρέμα, ὥσπερ ἐμὲ ὁρᾷς· καὶ σὺ, ὦ Χρυσάντα, ἐν ἴσῳ τούτῳ τὸ ἱππικὸν ἔχων συμπαρέπου. Ἐγὼ δὲ ἄπειμι ἐκεῖσε ὅθεν μοι δοκεῖ καιρὸς εἶναι ἄρχεσθαι τῆς μάχης· ἅμα δὲ παριὼν ἐπισκέψομαι ἕκαστα πῶς ἡμῖν ἔχει. Ἐπειδὰν δὲ ἐκεῖ γένωμαι, ὅταν ἤδη ὁμοῦ προσιόντες ἀλλήλοις γιγνώμεθα, παιᾶνα ἐξάρξω, ὑμεῖς δὲ ἐφέπεσθε. Ἡνίκα δ' ἂν ἡμεῖς ἐγχειρῶμεν τοῖς πολεμίοις, αἰσθήσεσθε μὲν, (οὐ γὰρ, οἶμαι, ὀλίγος θόρυβος ἔσται) ὁρμήσεται δὲ τηνικαῦτα Ἀβραδάτης ἤδη σὺν τοῖς ἅρμασιν εἰς τοὺς ἐναντίους· οὕτω γὰρ αὐτῷ εἰρήσεται· ὑμᾶς δὲ χρὴ ἕπεσθαι ἐχομένους ὅτι μάλιστα τῶν ἁρμάτων· οὕτω γὰρ μάλιστα τοῖς πολεμίοις τεταραγμένοις ἐπιπεσούμεθα. Παρέσομαι δὲ καὶ ἐγὼ, ᾗ ἂν δύνωμαι τάχιστα διώκων τοὺς ἄνδρας, ἢν οἱ θεοὶ ἐθέλωσι.

Ταῦτα εἰπὼν,[1] καὶ σύνθημα παρεγγυήσας, ΖΕΥΣ ΣΩΤΗΡ ΚΑΙ ΗΓΕΜΩΝ, ἐπορεύετο. Μεταξὺ δὲ τῶν ἁρμάτων καὶ τῶν θωρακοφόρων διαπορευόμενος, ὁπότε προσβλέψειέ τινας τῶν ἐν ταῖς τάξεσι, τοτὲ μὲν εἶπεν ἄν, Ὦ ἄνδρες, ὡς ἡδὺ ὑμῶν τὰ πρόσωπα θεάσασθαι· Τοτὲ δ' αὖ ἐν ἄλλοις ἂν ἔλεξεν, Ἆρα ἐννοεῖτε, ἄνδρες, ὅτι ὁ νῦν ἀγών ἐστιν οὐ μόνον περὶ τῆς τήμερον νίκης, ἀλλὰ καὶ

Sed tu, Arsama, inquit, peditatum quietè ducito, ficuti me *praeire* vides: ac tu, Chrysanta, pari cum hoc gradu copias equestres ducens sequitor. Ego verò illuc abeo, unde mihi commodum videtur ordiri prælium: & simul in transitu singula considerabo, quo pacto nobis *ista* se haberent. Illuc ubi venero, cùm congressuri jam inter nos erimus, pæana exordiar, ac vos subsequimini. Quando autem manus cum hostibus nos conserturi simus, *facilè vos* sentietis, (quippe tumultus, opinor, haud exiguus futurus est) ac tum Abradates cum curribus in adversarios impetum faciet: sic enim ipsi significabitur: vos autem sequi oportebit quàm maximè contiguos curribus: nam hoc modo in hostes plurimùm perturbatos incidemus. Adero etiam ipse, & quàm celerrimè potero, diis volentibus, eos persequar.

Hæc loquutus, cùm tesseram *militarem* hanc dedisset, JUPITER SERVATOR ET DUX, progressus est. Cúmque inter currus & loricatos pergeret, quoties aliquos eorum qui in ordinibus erant adspiceret, aiebat modò, Quàm jucundum est, viri, vestros intueri vultus! Modò apud alios dicebat, An intelligitis, viri, certamen jam *propositum* esse non solùm de hodiernâ victoriâ, sed etiam de

[1] Καὶ σύνθημα &c.] Vide p. 179. n. 1.

περὶ τῆς πρόσθεν ἣν ἐνικήσατε, καὶ περὶ πάσης εὐδαιμονίας; Εν ἄλλοις δὲ προσιὼν εἶπεν, Ω ἄνδρες, τὸ ἀπὸ τοῦδε ἐδὲν ποτε θεὲς αἰτιατέον ἔτι ἔσαι· παραδεδώκασι γὰρ ἡμῖν πολλά τε καὶ ἀγαθὰ κτήσασθαι. Αλλ', ὦ ἄνδρες, ἀγαθοὶ γινώμεθα. Κατ' ἄλλες δ' αὖ τοιάδε, Ω ἄνδρες, εἰς τίνα ποτ' ἂν καλλίονα ἔρανον ἀλλήλες παρακαλέσαιμεν, ἢ εἰς τόνδε; Νῦν γὰρ ἔξεςιν ἀγαθοῖς ἀνδράσι γενομένοις πολλὰ κἀγαθὰ ἀλλήλοις εἰσενεγκεῖν. Κατ' ἄλλες δ' αὖ, Επίςασθε μὲν, οἶμαι ὦ ἄνδρες, ὅτι νῦν ἆθλα πρόκειται τοῖς νικῶσι μὲν, διώκειν, παίειν, κατακαίνειν, ἀγαθὰ ἔχειν, καλὰ ἀκέειν, ἐλευθέροις εἶναι, ἄρχειν· τοῖς δὲ κακοῖς δηλονότι τἀναντία τέτων. Οςις ἂν ἑαυτὸν φιλεῖ μετ' ἐμε μαχέσθω· ἐγὼ γὰρ ἐδὲν κακὸν, ἐδ' αἰσχρὸν ἑκὼν εἶναι [1] προσήσομαι. Οπότε δ' αὖ γένοιτο κατά τινας τῶν πρόσθεν συμμαχεσαμένων, εἶπεν ἂν, Πρὸς δὲ ὑμᾶς τί δεῖ λέγειν, ὦ ἄνδρες; ἐπίςασθε γὰρ οἵαν τε οἱ ἀγαθοὶ ἐν ταῖς μάχαις ἡμέραν ἄγεσι, καὶ οἵαν οἱ κακοί.

Ως δὲ ἀπιὼν κατὰ Αβραδάτην ἐγένετο, ἔςη· καὶ ὁ Αβραδάτης παραδὲς τῷ ὑφηνιόχῳ τὰς ἡνίας προσῆλθεν αὐτῷ· προσέδραμον δὲ καὶ οἱ ἄλλοι τῶν πλησίον τεταγμένων καὶ πεζῶν καὶ

eâ quam priùs obtinuistis, & de felicitate universâ? Apud alios autem procedens aiebat, Deinceps nunquam dii nobis accusandi erunt, commilitones: nam facultatem concessêre multa & egregia nobis adquirendi. At nos, milites, fortiter nosmet geramus: Rursùs alios hujusmodi verbis *adfatus est*, Quasnam ad communes epulas lautiores alii alios invitare possemus, quàm ad has ipsas? Nam modò facultas *vobis* est, si viri fortes esse volueritis, multa & egregia *commoda* in vos mutuò conferendi. Rursùs alios, Nôstis, opinor, milites, proposita jam esse præmia; vincentibus quidem, ut persequantur, feriant, occidant, bona possideant, præclarè audiant, liberi sint, imperent; ignavis autem, his contraria scilicet. Quisquis ergo seipsum diligit, mecum prælium ineat: nam ego nihil ignaviæ, nihil turpitudinis volens admittam. Rursùs ubi ad quosdam accessisset, qui prælio superiori interfuissent, aiebat, Ad vos verò, milites, quid verbis opus est? nôstis enim qualem diem *viri* fortes in præliis agant, & qualem ignavi.

Cùm autem discedens ad Abradatam accessisset, restitit: & Abradates habenis inferiori aurigæ traditis, adiit eum; & alii etiam ex eis, qui prope *ab ipso* in acie collocati erant, tum pedites tum curruum agitatores,

1 Προσήσομαι] In MSto Bodl. & edit. *Flor.* legitur προήσομαι. Et sanè facillimo hæc vitio tam apud librarios, quam typothetas locum commutant. Vulgatam lectionem rectè cæteri libri præstant.

ἁρματηλατῶν. Ὁ δ' αὖ Κῦρος ἐν τοῖς παρασκευασμένοις ἔλεξε τοιάδε· Ὁ μὲν Θεὸς, ὦ Ἀβραδάτα, ὥσπερ σὺ ἠξίους, συνηξίωσέ σε καὶ τοὺς σὺν σοὶ πρωτοστάτας εἶναι τῶν συμμάχων· σὺ δὲ τοῦτο μέμνησο, ὅταν δέῃ σε ἤδη ἀγωνίζεσθαι, ὅτι Πέρσαι οἵ τε θεασόμενοι ὑμᾶς ἔσονται, καὶ οἱ ἑψόμενοι ὑμῖν, καὶ οὐκ ἐάσοντες ἐρήμους ὑμᾶς ἀγωνίζεσθαι. Καὶ ὁ Ἀβραδάτης εἶπεν, Ἀλλὰ τὰ μὲν καθ' ἡμᾶς ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Κῦρε, καλῶς ἔχειν· ἀλλὰ τὰ πλάγια λυπεῖ με, [1] ὅτι τὰ μὲν τῶν πολεμίων κέρατα ἰσχυρὰ ὁρῶ ἀνατεινόμενα καὶ ἅρμασι καὶ παντοδαπῇ στρατιᾷ· ἡμέτερον δ' οὐδὲν ἄλλο αὐτοῖς ἀντιτέτακται ἢ ἅρματα· ὥστ' ἔγωγ', ἔφη, εἰ μὴ ἔλαχον τήνδε τὴν τάξιν, ᾐσχυνόμην ἂν ἐνθάδε ὤν· οὕτω πολύ μοι δοκῶ ἐν ἀσφαλεστάτῳ εἶναι. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, Ἀλλ' εἰ τὰ παρά σοι καλῶς ἔχει, θάρρει ὑπὲρ ἐκείνων· ἐγὼ γάρ σοι, σὺν θεοῖς, ἔρημα τῶν πολεμίων τὰ πλάγια ταῦτα ἀποδείξω. Καὶ σὺ μὴ πρότερον ἔμβαλλε τοῖς πολεμίοις, [2] διαμαρτύρομαι, πρὶν ἂν φεύγοντας τούτους, οὓς νῦν φοβῇ, θεάσῃ· (τοιαῦτα δ' ἐμεγαληγόρει, μελλούσης τῆς μάχης γίγνεσθαι· ἄλλως δ' οὐ μάλα μεγαλήγορος ἦν)

ad eam adcurrebant. Rursùs apud hos, cùm jam advenissent, in hanc sententiam dixit Cyrus; Deus, Abradata, quemadmodùm tu petebas, te tuósque dignos censuit, qui sociorum in acie primi staretis: tu verò hoc memineris, ubi jam tibi præliandum erit, Persas eos futuros qui vos & spectabunt & sequentur, neque committent, ut auxilio destituti dimicetis. Et Abradates ait, Equidem res nostras, Cyre, rectè se habere existimo: verùm latera me solicitum habent, quòd hostium cornua video porrigi firma tum propter currus, tum propter omnis generis copias; his autem nihil nos opposuimus aliud quàm currus: quapropter me sanè, nisi fortè locus hic mihi obtigisset, ejus puderet; adeò mihi planè tutissimè *hic* esse videor. Et Cyrus, Si res apud te rectè habent, inquit, bono sis animo quod illos adtinet: nam ego, deûm ope, tibi palàm hæc hostium latera nudabo. Téque obtestor, ne priùs in hostes impetum facias, quàm hos *ipsos*, quos modò metuis, fugere cernas: (hujusmodi autem verba Cyrus magnificè jactabat, instante pugnâ: cùm cæteroqui non admodùm jactabundus esset)

1 *Οτι τὰ μὲν τῶν* &c.] Sic rectè editiones *Ald.* & *Eton.* In MSto autem Bodl. & editis quibusdam libris post *μὲν* statim sequitur *πλάγια*: quod delendum vidit Muretus, & tam Stephanus quàm Leunclavius minùs probârunt.

2 *Διαμαρτύρομαι*] Haud alienum, opinor, erit, *ἔμφασιν* hujus verbi, à Stephano sic evolutam, notare: *Interpositis veluti testibus denuntio: Denuntio adbibitis testibus, qui, si malè res tibi secùs facienti cesserit, tuâ id culpâ accidisse testificentur.* In sententiam Paulinam, 1 Tim. v. 21. aptè quadrare videtur ista verbi illius explicatio: nam sequitur statim ibi testium mentio.

ὅταν μέντοι τούτους ἴδῃς φεύγοντας, ἐμέ τε ἤδη παρεῖναι νόμιζε, καὶ ὅρμα εἰς τοὺς ἄνδρας· καὶ σὺ γὰρ τότε τοῖς μὲν ἐναντίοις κακίστοις ἂν χρήσαιο, τοῖς δὲ μετὰ σαυτοῦ, ἀρίστοις. Ἀλλ' ἕως ἐστί σοι σχολή, ὦ Ἀβραδάτα, πάντως παρελάσας παρὰ τὰ σαυτοῦ ἅρματα, παρακάλει τοὺς σύν σοι εἰς τὴν ἐμβολήν, τῷ μὲν προσώπῳ παραθαρρύνων, ταῖς δ' ἐλπίσιν ἐπικουφίζων. Ὅπως δὲ κράτιστοι [1] φανῆσθε τῶν ἐπὶ τοῖς ἅρμασι, φιλονεικίαν αὐτοῖς ἔμβαλλε· καὶ γάρ, εὖ ἴσθι, ἢν τάδε γένηται, πάντες ἐροῦσι τολοιπὸν μηδὲν εἶναι κερδαλεώτερον ἀρετῆς. Ὁ μὲν δὴ Ἀβραδάτης ἀναβὰς παρήλαυνε, καὶ ταῦτα ἐποίει·

Ὁ δ' αὖ Κῦρος παριών, ὡς ἐγένετο πρὸς τῷ εὐωνύμῳ, ἔνθα Ὑστάσπας τοὺς ἡμίσεις ἔχων ἦν τῶν Περσῶν ἱππέων, ὀνομάσας αὐτόν, εἶπεν, Ὦ Ὑστάσπα, νῦν ὁρᾷς ἔργον τῆς σῆς ταχυεργίας· νῦν γάρ, ἢν φθάσωμεν τοὺς πολεμίους κατακτανόντες, οὐδεὶς ἡμῶν ἀποθανεῖται. Καὶ ὁ Ὑστάσπας ἐπιγελάσας εἶπεν, Ἀλλὰ περὶ μὲν [2] τῶν ἐξ ἐναντίας ἡμῖν μελήσει· τοὺς δ' ἐκ πλαγίου σὺ ἄλλοις πρόσταξον, ὅπως μηδ' οὗτοι σχολάζωσι. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν,

ubi verò fugientes hos conſpexeris, *tum* & me jam adeſſe putato, & impetum in hoſtes facito: quippe tunc adverſarios ignaviſſimos, & tuos fortiſſimos experieris. Enimverò dum tibi vacat, Abradata, currus tuos utique prætervectus, cohortare tuos ad impreſſionem *in hostes faciendam*, ac partim *eis* vultu animos addito, partim ſpe ſublevato. Atque uti præſtantiſſimi omnium, qui ſunt in curribus, videamini; æmulationem ipſis injicito: nam certò ſcias, dicturos omnes deinceps, ſi hoc fiat, virtute nihil eſſe fructuoſius. Itaque conſcenſo curru prætervehebatur Abradatas, & hæc faciebat:

Cyrus autem progrediens, cùm ad lævam pervenit, ubi Hyſtaſpas erat cum equitatûs Perſici parte dimidiâ, eo nominatim compellato, ait, Vides jam, Hyſtaſpa, tuâ *dignum* opus in rebus conficiendis celeritate: nam ſi modò antevertemus hoſtes interficiendo, nemo noſtrûm peribit. Et Hyſtaſpas cum riſu ait, Enimverò de iis, qui ex adverſo ſunt, curæ nobis erit: tu autem de illis, qui ſunt à latere, aliis mandata dederis, ut nè illi ſint otioſi. Equidem ad hos, ait Cyrus,

1 Φανῆσθε] Ità in omnibus, quos vidi, libris ſcribitur. Ego verò *Porto* adſentior, qui vel φανεῖσθε per diphthongum circumflexam ſcribendum putat, ut ſit futuri 2. med. φανοῦμαι, εῖ, εῖται. vel φάνησθε, προπαροξυτόνως, ut ſit ſubjunctivus aor. 2. med. parum uſitati, ἐφανόμην, ου, ετο. unde ſubjunct. ἐὰν φάνωμαι, ῃ, ηται, &c.

2 Τῶν ἐξ ἐναντίας] Scribitur etiam unâ voce ἐξεναντίας, quâ de re vide quæ diximus p. 366. not. 2. Simili modo loquitur Evan. Act. xi. 2.——οἱ ἐκ περιτομῆς & Apoſtolus, Gal. iii. 7, 9.

Ἀλλ' ἐπί γε τούτους ἐγὼ αὐτὸς ἀπέρχομαι. Ἀλλ', ὦ Ὑστάσπα, τόδε μέμνησο· ὅτῳ ἂν ἡμῶν ὁ θεὸς νίκην διδῷ, ἤν τι που μένῃ πολέμιον, πρὸς τὸ μαχόμενον ἀεὶ συμβάλλωμεν. Ταῦτα εἰπὼν προῄει. Ἐπεὶ δὲ κατὰ τὸ πλευρὸν προϊὼν ἐγίγνετο, καὶ κατὰ τὸν ἄρχοντα τῶν ταύτῃ ἁρμάτων, πρὸς τοῦτον ἔλεξεν, Ἐγὼ δὲ ἔρχομαι ὑμῖν ἐπιχειρήσων· ἀλλ' ὁπόταν αἴσθησθε ἡμᾶς ἐπιτιθεμένους [1] κατ' ἄκρων, τότε καὶ ὑμεῖς πειρᾶσθε ἅμα διὰ τῶν πολεμίων ἐλαύνειν· πολὺ γὰρ ἐν ἀσφαλεστέρῳ ἔσεσθε, ἔξω γενόμενοι, ἢ ἔνδον ἀπολαμβανόμενοι. Ἐπεὶ δ' αὖ παριὼν ἐγένετο ὄπισθεν τῶν ἁρμαμαξῶν, Ἀρταγέρσαν μὲν καὶ Φαρνοῦχον ἐκέλευσεν, ἔχοντας τήν τε τῶν πεζῶν χιλιοστὺν καὶ τὴν τῶν ἱππέων, μένειν αὐτοῦ. Ἐπειδὰν δέ, ἔφη, αἰσθάνησθε ἐμοῦ ἐπιτιθεμένου τοῖς κατὰ τὸ δεξιὸν κέρας, τότε καὶ ὑμεῖς τοῖς καθ' ὑμᾶς ἐπιχειρεῖτε· μαχεῖσθε δ', ἔφη, πρὸς [2] κέρας, ὥσπερ ἀσθενέστερον στράτευμα γίγνεται, φάλαγγα δ' ἔχοντες, ὥσπερ ἰσχυρότεροι ἂν εἴητε. Καὶ εἰσὶ μέν, ὡς ὁρᾶτε, τῶν

ipse pergo. Tu tamen hoc memineris, Hystaspa; cuicunque nostrûm *tandem* victoriam deus concesserit, si quid alicubi *reliquum* ex hostibus manserit, semper cum iis, qui pugnabunt, manus conserendas esse. His dictis, procedebat. Cúmque progrediendo ad latus venisset, & ad præfectum curruum, qui istic erant, *sic* eum adlocutus est, Equidem vobis operam laturus venio: vos ubi senseritis, nos ad partes extremas *hostem* invadere, tum & ipsi per hostes unà perrumpere conamini: nam tutiores multò futuri estis, si extra *progressi* fueritis, quàm si *ab iis* in medio intercipiamini. Postquam autem pergendo ponè *harmamaxas* venit, præcepit, ut Artagersas & Pharnuchus, cum mille peditibus ac totidem equitibus, ibidem manerent. Ubi verò, inquit, me animadverteritis eos, qui ad dextrum cornu sunt, adoriri, tunc & ipsi vobis oppositos invadite: pugnabitis autem, ait, adversùs cornu, quo loco imbecillior est exercitus, & phalangem habebitis, ut firmiores sitis. Sunt etiam, uti videtis, equites

1 Κατ' ἄκρων] MS. Bodl. κατ' ἀκρῶν. Atque ità legit Muretus. Vulgatam tamen scripturam mutatam nolim.

2 Κέρας, ὥσπερ, &c.] Vulgata est hæc lectio, doctis meritò suspecta. Budæus, auctore Stephano; pro ὥσπερ substituendum censebat ὅπερ quàm ferè lectionem Interpretes plerique expressêre. Stephanus ipse quidem hæret; cæteri prorsus silent editores. Rectiùs, ὥς γ' ἐμοὶ δοκεῖ, legas, si prius illud ὥσπερ mutes in ἧπερ. Sic *Arrianus* exp. lib. 1. c. 6. οἱ δὲ ἀπήγοντο ἀσθενεῖς τε ἐπικεισθέντες; καὶ φάλαγγι κατὰ κέρας, ἧπερ ἀσθενεστάτοις αὐτοῖς &c. Idem c. 14. ἀτάκτως τε ὄν καὶ κατὰ κέρας, ᾗπερ ἀσθενέστατον, ἐκβαίνουσιν ἐπιχειρῶνται &c. Nimirum, in vetere militiâ plurimum periculi erat (uti rectè Jac. Gronovius ante nos observavit) in lateribus ac cornibus; & pæne pars & auspicium erat victoriæ, potuisse cornu adgredi. Cùm ergo hæc Nostri & Arriani loca inter se sint affinia, emendationi meæ sua, opinor, satis constat ratio. Lucem his dabunt ea, quæ mox sequuntur p. 373. lin. 5. & seq.

πολεμίων ἱππεῖς οἱ ἔσχατοι· πάντως δὲ πρόελε πρὸς αὐτοὺς τὴν τῶν καμέλων τάξιν, καὶ εὖ ἴστε ὅτι καὶ πρὶν μάχεσθαι γελοίους τοὺς πολεμίους θεάσεσθε.

Ο μὲν δὴ Κῦρος ταῦτα διαπραξάμενος, ἐπὶ τὸ δεξιὸν παρῄει· ὁ δὲ Κροῖσος, νομίσας ἤδη ἐγγύτερον εἶναι τῶν πολεμίων τὴν φάλαγγα, σὺν ᾗ αὐτὸς [1] ἐπορεύετο, ἢ τὰ ἐπανατεινόμενα τὰ κέρατα, ἦρε τοῖς κέρασι σημεῖον, μηκέτι ἄνω πορεύεσθαι, ἀλλ᾽ ἐν τῇ χώρᾳ στραφῆναι. Ως δ᾽ ἔστησαν πάντες πρὸς τὸ τοῦ Κύρου στράτευμα ὁρῶντες, ἐσήμαινεν αὐτοῖς πορεύεσθαι πρὸς τοὺς πολεμίους. Καὶ οὕτω προσῄεσαν τρεῖς φάλαγγες ἐπὶ τὸ Κύρου στράτευμα· ἡ μὲν μία, κατὰ πρόσωπον· τὰ δὲ δύο, ἡ μὲν κατὰ τὸ δεξιὸν, ἡ δὲ κατὰ τὸ εὐώνυμον· ὥστε πολὺν φόβον παρεῖναι πάσῃ τῇ Κύρου στρατιᾷ. Ωσπερ γὰρ μικρὸν [2] πλινθίον ἐν μεγάλῳ τεθὲν, οὕτω καὶ τὸ Κύρου στράτευμα πάντοθεν περιείχετο ὑπὸ τῶν πολεμίων καὶ ἱππεῦσι, καὶ ὁπλίταις, καὶ πελτοφόροις, καὶ τοξόταις, καὶ ἅρμασι, πλὴν ἐξόπισθεν. Ομως δὲ καὶ ὁ Κῦρος ἐπεὶ παρήγγειλεν, ἐστράφησαν πάντες ἀντιπρόσωποι τοῖς πολεμίοις· καὶ ἦν μὲν πανταχόθεν πολλὴ σιγὴ ὑπὸ τοῦ τὸ μέλλον ὀκνεῖν. Ηνίκα δὲ ἔδοξε τῷ Κύρῳ καιρὸς

hostium ultimi; adversùs hos omnino camelorum ordines immittite, nec dubitetis fore ut prius hostes ridiculos conspiciatis, quàm manus conseratis.

His Cyrus peractis, ad latus dextrum se contulit: Crœsus autem ratus jam phalangem, cum quâ ipse procedebat, ab hostibus abesse propiùs quàm illa cornua quæ protendebantur, signum extulit quo cornua monerentur, nè longiùs sursùm progrederentur, sed eo se loco converterent. Cúmque subsisterent omnes, & Cyri copias intuerentur, signum iis dedit, ut in hostes pergerent. Hoc modo tres phalanges adversùs exercitum Cyri tendebant; una, ex adverso; ex *reliquis* altera ad dextrum latus, ad lævum altera: adeò ut totus Cyri exercitus magno in metu versaretur. Nam sicuti exiguus laterculus, in magno collocatus, sic Cyri copiæ cingebantur undique ab hostium equitibus, & gravis armaturæ militibus, & peltastis, & sagittariis, & curribus, extraquàm à tergo. Sed ubi tamen Cyrus imperavit, omnes ore adverso in hostes se converterunt: & erat altum ubique silentium præ futuri *eventûs* formidine. Cùm autem Cyro jam tempus

1 Ἐπορεύετο, ἢ τὰ &c.] Hanc lectionem ex vetusto quodam exemplari Gabrielius adfert; quam & Camerarii liber vetus, teste Stephano, habebant. His omnino standum censeo. Vulgò perperam legitur ἐπορεύετο, ἐπανατεινόμενα &c. & ἐπορεύετο, καὶ ἐπανατεινόμενα.

2 Πλινθίον] Quid sit *Tacticis*, vocab. milit. index docebit.

ἤδη εἶναι, ἐξῆρχε παιᾶνα, συνεπήχησε δὲ πᾶς ὁ στρατός. Μετὰ δὲ τοῦτο τῷ [1] Ἐνυαλίῳ τε ἅμα ἐπηλάλαξαν, καὶ ἐξανίσταται ὁ Κῦρος, καὶ εὐθὺς μὲν μετὰ τῶν ἱππέων λαβὼν πλαγίους τοὺς πολεμίους, ὁμόσε αὐτοῖς τὴν ταχίστην συνεμίγνυεν· οἱ δὲ πεζοὶ αὐτῷ συντεταγμένοι ταχὺ ἐφείποντο, καὶ περιεπτύσσοντο ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ὥστε πολὺ ἐπλεονέκτεν. Φάλαγγι γὰρ κατὰ κέρας προσέβαλλον· ὥστε ταχὺ ἰσχυρὰ φυγὴ ἐγένετο τοῖς πολεμίοις.

Ὡς δ' ᾔσθετο ὁ Ἀρταγέρσης ἐν ἔργῳ ὄντα τὸν Κῦρον, ἐπιτίθεται καὶ αὐτὸς κατὰ τὰ εὐώνυμα, προεὶς τὰς καμήλους, ὥσπερ Κῦρος ἐκέλευσεν. Οἱ δὲ ἵπποι αὐτὰς ἐκ πάνυ πολλοῦ οὐκ ἐδέχοντο, ἀλλ' οἱ μὲν ἔκφρονες γιγνόμενοι ἔφευγον, οἱ δ' ἐξήλλοντο, οἱ δὲ ἐνέπιπτον ἀλλήλοις. [2] Τοιαῦτα γὰρ πάσχουσιν οἱ ἵπποι ὑπὸ καμήλων. Ὁ δὲ Ἀρταγέρσης συντεταγμένους ἔχων τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ, ταραττομένοις ἐπέκειτο τεταγμένος· καὶ τὰ ἅρματα δὲ τά τε κατὰ τὸ δεξιὸν καὶ τὸ εὐώνυμον ἅμα ἐνέβαλλε. Καὶ πολλοὶ μὲν τὰ ἅρματα φεύγοντες ὑπὸ τῶν κατὰ κέρας ἑπομένων ἀπέθνησκον, πολλοὶ δὲ τούτους φεύγοντες, ὑπὸ τῶν ἁρμάτων ἡλίσκοντο.

esse videretur, pæanem exorsus est, & universus exercitus simul insonuit. Deinde *Enyalium* altâ voce conclamabant, & Cyrus erumpit, statímque cum equitibus hostes adgressus ex obliquo, quamprimum cum eis manum conseruit: pedites autem eum servatis ordinibus suis celeriter subsequebantur, & *hostibus* hinc atque inde circumfundebantur, ut multò *jam* potiori, quàm illi, essent conditione. Nam cum phalange in cornu impressionem faciebant: quo factum est, ut celeriter vehemens hostium fuga fieret.

Artagerses ut Cyrum jam rem adgressum animadvertit, & ipse ad sinistrum latus *hostes* invadit, præmissis camelis, quemadmodùm Cyrus jusserat. Hos equi magno admodum ex intervallo non expectabant, sed alii consternati fugiebant, alii saltu efferebantur, alii in se invicem irruebant. Nam solent equis talia *quædam* à camelis accidere. Artagerses autem suos ordinatos retinens, perturbatos urgebat integris ordinibus: & currus, qui ad dextram & lævam erant, simul immittebat. Et multi quidem, cùm currus fugerent, ab iis qui cornu *directo* sequebantur, sunt interempti; multi cùm hos fugerent, à curribus intercipiebantur.

1 Ἐνυαλίῳ τε &c.] More nempe Veterum in præliis recepto, quo Marti sub initium pugnæ solemnis *Pæan* à militibus canebatur. Vide p. 151. not. 1. & Nostrum ἀναβ. ά. p. 157. & ί. p. 205. De *Enyalio* audi quæ *Bisetus* ex *Eustath.* comment. in *Hom.* protulit: Ἐνυάλιος, ἐπίθετον Ἄρεως· παρὰ τὸ ἐνύω, τὸ φονεύω· ἢ παρὰ τὸ ἐνυώ, τὸ φονῶ. Ἄρης δὲ Ἐνυάλιος ἐπικλήθη διὰ τὸ φονεῦσαι Ἐνυάλιον τὸν Θρᾷκα, μὴ ἐθελήσαντα αὐτὸν ξενίσασθαι. Τινὲς δὲ τὸν Ἄρην καὶ τὸν Ἐνυάλιον τὸν αὐτὸν εἶναι νομίζουσι. τινὲς δὲ θεοὺς διαφόρους εἶναι λέγουσι. Qua de re lege *Dionys. Halic.* Antiq. Rom. lib. 2. c. 48. & *Aristoph.* εἰρ. v. 456.

2 Τοιαῦτα γὰρ &c.] Vide quæ notavimus p. 339. necnon *Ælian.* de *Animal.* lib. 3. c. 7. & *Polyæn.* lib. 7. c. 6.

Καὶ ὁ Ἀβραδάτης δὲ οὐκέτι ἔμελλεν, ἀλλὰ ἰσχυρῶς ἀναβοήσας, Ἄνδρες φίλοι, ἕπεσθέ μοι, [1] ἐνίει, οὐδὲν φειδόμενος τῶν ἵππων, ἀλλὰ ἐξαιματῶν καταπολὺ τῷ κέντρῳ. Συνεξώρμησαν δὲ καὶ οἱ ἄλλοι ἁρματηλάται· καὶ τὰ μὲν ἅρματα ἔφευγεν αὐτοὺς εὐθὺς, τὰ μὲν καὶ ἀναλαβόντα τοὺς [2] παραβάτας, τὰ δὲ καὶ ἀπολιπόντα. Ὁ δὲ Ἀβραδάτης ἀντικρὺ δι' αὐτῶν εἰς τὴν τῶν Αἰγυπτίων φάλαγγα ἐμβάλλει. συνεισέβαλον δὲ αὐτῷ καὶ οἱ ἐγγύτατα τεταγμένοι. Πολλαχόθι μὲν οὖν καὶ ἄλλοθι δῆλον, ὡς οὐκ ἔστιν ἰσχυροτέρα φάλαγξ, ἢ ὅταν ἐκ φίλων συμμάχων ἠθροισμένη ᾖ, καὶ ἐν τούτῳ δὲ ἐδήλωσεν. Οἱ μὲν γὰρ ἑταῖροί τε αὐτοῦ καὶ [3] ὁμοτράπεζοι συνεισέβαλον· οἱ δὲ ἄλλοι ἡνίοχοι, ὡς εἶδον ὑπομένοντας πολλῷ στίφει τοὺς Αἰγυπτίους, ἐξέκλιναν κατὰ τὰ φεύγοντα ἅρματα, καὶ τούτοις ἐφείποντο. Οἱ δὲ ἀμφὶ Ἀβραδάτην, ᾗ μὲν ἐνέβαλον, ἅτε οὐ δυναμένων [4] διαχωρῆσαι τῶν Αἰγυπτίων, (διὰ τὸ μένειν τοὺς ἔνθεν καὶ

Et Abradates haud ampliùs cunctatus est, sed cùm altâ voce clamâsset, Sequimini me, amici, equos immittebat in hostes, cùm *quidem* iis minimè parceret, sed ità stimulo foderet, ut multo sanguine respergerentur. Cum hoc etiam cæteri curruum agitatores eruperunt: & *oppositi* quidem currus hos statim fugiebant, partim receptis qui ex eis pugnarent, partem relictis. Abradates autem rectà per eos in Ægyptiorum phalangem impetum facit: illi quoque unà cum eo irruebant, qui proximè collocati erant. Et quidem cùm aliunde sæpè perspicuum est, non esse firmiorem phalangem, quàm quæ ex amicis commilitonibus est collecta, tum illud hoc tempore manifestum fecit *haec phalanx*. Nam & sodales ipsius & mensæ participes ejusdem *hostes* unà cum ipso sunt adgressi: alii aurigæ cùm viderent Ægyptios agmine denso impetum sustinere, currus fugientes versùs deflexerunt, & illos insecuti sunt. Qui verò circa Abradatam erant, quà quidem irruerant, quia Ægyptii divisi cedere non poterant, (omnibus utrinque suo loco

1 Ἐνίει, οὐδὲν &c.] Totum hunc locum sic repræsentat MS. Bodl. ——— ἕπεσθέ μοι· ἐνίει οὐδὲν φειδόμενος τῶν ἵππων, ἀλλὰ ἰσχυρῶς ἐξαιματῶν τῷ κέντρῳ. In edit. *Eton.* sic legitur & distinguitur: ——— ἕπεσθέ μοι, ἐνίει, οὐδὲν φειδόμενος, τὸν ἵππον, ἀλλὰ &c. Nos Aldum, Stephanum & Leunclavium secuti sumus. Nec suspectum esse debet ἐνίει sine adjectione positum; cùm eodem modo plus vice simplici adhibeantur ἐμβάλλειν & συνεισβάλλειν in hoc ipso loco. Itaque nec cum Camerario τῶν ἵππων, in τοὺς ἵππους, nec cum Stephano in τὸν ἵππον, mutaverim.

2 Παραβάτας] Hos *J. Pollux* παραιβάτας vocat; quod eodem recidit. Similiter *Homerus*, Ψ'. ver. 132.

Ἀν δ' ἔβαν ἐν δίφροισι παραιβάται, ἡνίοχοί τε·

ubi illi à *Scholi.* dicuntur, οἱ ἐπὶ τῶν ἁρμάτων συμπολεμοῦντες πεζοῖς, χωρὶς τῶν ἁρμάτων. Consule eruditiss. episc. Oxon. *Archæol.* Græc. lib. 3. c. 3.

3 Ὁμοτράπεζοι] Hi regibus in periculis maximè fideles esse consueverant; neque ferè unquam eos deserebant. Sic Noster lib. 1. ἀναβ. p. 157. πλὴν πάνυ ὀλίγοι ἀμφ' αὐτὸν κατελείφθησαν, σχεδὸν οἱ ὁμοτράπεζοι καλούμενοι. Et ejusdem lib. p. 159. ——— πάντες οἱ παρ' αὐτὸν φίλοι καὶ συντράπεζοι μαχόμενοι ἀπέθανον ὑπὲρ Κύρου.

4 Διαχωρῆσαι] Ità MS. Bodl. & editi

ἔνθεν αὐτῶν) τὺς μὲν ὀρθὺς τῇ ῥύμῃ τῇ τῶν ἵππων παίοντες ἀνετρέποντο, τὺς δὲ πίπτοντας κατηλόων, καὶ αὐτὺς καὶ ὅπλα καὶ ἵππυς καὶ τροχύς. Ὅτε δὲ ἐπιλάβοιντο τὰ δρέπανα, πάντα βίᾳ διεκόπτετο, καὶ ὅπλα καὶ σώματα. Ἐν δὲ τῷ ἀδιηγήτῳ τύτῳ ταράχῳ, ὑπὸ τῶν παντοδαπῶν σωρευμάτων ἐξαλλομένων τῶν τροχῶν, ἐκπίπτει ὁ Ἀβραδάτης, καὶ ἄλλοι δὲ τῶν συνεισβαλόντων· καὶ ὗτοι μὲν ἐνταῦθα, ἄνδρες ἀγαθοὶ γενόμενοι, κατεκόπησαν καὶ ἀπέθανον· οἱ δὲ Πέρσαι [1] συνεπισπόμενοι, ᾗ μὲν ὁ Ἀβραδάτης ἐνέβαλε καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, ταύτῃ ἐπεισπεσόντες, τεταραγμένυς ἐφόνευον· ᾗ δὲ ἀπαθεῖς ἐγένοντο οἱ Αἰγύπτιοι, (πολλοὶ δὲ ὗτοι ἦσαν) ἐχώρυν ἐναντίοι τοῖς Πέρσαις.

Ἔνθα δὴ δεινὴ μάχη ἦν καὶ δοράτων καὶ ξυςῶν καὶ μαχαιρῶν· ἐπλεονέκτυν μέντοι οἱ Αἰγύπτιοι καὶ πλήθει καὶ τοῖς ὅπλοις. Τά τε γὰρ δόρατα ἰσχυρά τε καὶ μακρὰ, (ἃ ἔτι καὶ νῦν ἔχυσι) [2] αἵ τε ἀσπίδες πολὺ μᾶλλον τῶν θωράκων καὶ τῶν γέῤῥων καὶ ςέγυσι τὰ σώματα, καὶ πρὸς τὸ ὠθεῖσθαι συνεργάζονται, πρὸς τοῖς ὤμοις ὖσαι. Συγκλείσαντες ὖν τὰς ἀσπίδας ἐχώρυν καὶ ὤθυν. Οἱ δὲ Πέρσαι ὐκ

manentibus) equorum impetu stantes impellendo, everterunt, cadentes contuderunt, *nec* ipsos *tantummodò*, *sed* & *ipsorum* arma, & equos, & rotas. Quidquid autem falces corripuissent, id totum violento concidebatur impetu; sive arma essent, sive corpora. Atque in hoc inenarrabili tumultu, rotis propter multiplices acervos exsultantibus, *curru* excidit Abradates, atque illorum alii qui cum ipso in hostes impetum fecerant: & hi quidem hìc, officio functi virorum fortium, *vulneribus* concisi interierunt: at *hos* unà secuti Persæ, cùm eo loco, quo Abradates *hostem* cum suis invaserat, irruissent, perturbatos occidebant: quâ verò parte cladis expertes fuerant Ægyptii, (& erant hi multi numero) rectà tendebant adversùs Persas.

Ibi tum atrox pugna hastis, jaculis, gladiis *committebatur*: & Ægyptii sanè tam numero quàm armis superiores erant. Etenim hastæ ipsis erant firmæ ac longæ, (quas nunc etiam gestant) & clypei multò, quàm vel loricæ vel scuta *Persarum viminea*, magìs & corpora tegunt, & ad propellendum aliquid adjumenti adferunt, humeris adfixi. Quamobrem clypeis consertis procedebant, ac propellebant. Persæ verò *eor um im-*

I

libri, quos vidi, omnes. Leunclavius ex libro Budensi adfert διαχέασθαι· quod levi mutatione factâ, (scribendo nempe διχάσασθαι) hoc loco reponendum pro διαχωρῆσαι censet. Sed nihil mutandum.

1 Συνεπισπόμενοι] Rectè sic edit. *Eton.* aliæque. Stephanus, Leunclavius, Aldus & MS. Bodl. exhibent συνεπισπώμενοι.

2 Αἵ τε ἀσπίδες &c.] Vide quæ notavimus p. 336. necnon ἀναβ. lib. 1 p. 16. ubi de Ægyptiorum scutis eadem ferè tradit Noster.

ἐδύναντο ἀντέχειν, ἅτε ἐν ἄκραις ταῖς χερσὶ τὰ γέρρα ἔχοντες, ἀλλ' ἐπὶ πόδα ἀνεχάζοντο παιόντες καὶ παιόμενοι, ἕως ὑπὸ ταῖς μηχαναῖς ἐγένοντο. Ἐπεὶ μέντοι ἐνταῦθα ἦλθον, ἐπαίοντο αὖθις οἱ Αἰγύπτιοι ἀπὸ τῶν πύργων· καὶ οἱ ἐπὶ πᾶσι δὲ οὐκ εἴων φεύγειν οὔτε τοὺς τοξότας, οὔτε τοὺς ἀκοντιστὰς, ἀλλ' ἀνατεταμένοι τὰς μαχαίρας ἠνάγκαζον καὶ τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν. Ἦν δὲ πολὺς μὲν ἀνδρῶν φόνος, πολὺς δὲ κτύπος ὅπλων καὶ βελῶν παντοδαπῶν, πολλὴ δὲ βοὴ, τῶν μὲν ἀνακαλούντων ἀλλήλους, τῶν δὲ παρακελευομένων, τῶν δὲ θεοὺς ἐπικαλουμένων.

Ἐν δὲ τούτῳ Κῦρος διώκων τοὺς καθ' ἑαυτὸν, παραγίνεται. Ὡς δὲ εἶδε τοὺς Πέρσας ἐκ τῆς χώρας ἐωσμένους, ἤλγησέ τε, καὶ γνοὺς ὅτι οὐδαμῶς ἂν θᾶττον σχοίη τοὺς πολεμίους τῆς [1] εἰς τὸ πρόσθεν προόδου, ἢ εἰ εἰς τὸ ὄπισθεν περιελάσειεν αὐτῶν, παραγγείλας ἕπεσθαι τοῖς μεθ' ἑαυτοῦ, περιήλαυνεν εἰς τὸ ὄπισθεν· καὶ εἰσπεσόντες παίουσιν ἀφορῶντας, καὶ πολλοὺς κατακαίνουσιν. Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι ὡς ᾔσθοντο, ἐβόων τε ὅτι ὄπισθεν οἱ πολέμιοι, καὶ ἐστρέφοντο ἐν ταῖς πληγαῖς. Καὶ ἐνταῦθα δὴ φύρδην ἐμάχοντο καὶ πεζοὶ καὶ ἱππεῖς. Πεπτωκὼς δέ τις ὑπὸ τῷ Κύρου ἵππῳ, καὶ πατούμενος παίει εἰς τὴν γαστέρα

petum sustinere non poterant, quippe qui manibus extremis scuta tenerent, sed pedetentim cedebant, cùm & *alios* ferirent ipsi & ferirentur, donec sub machinas se receperunt. At eò cùm venissent, vicissim Ægyptii de turribus feriebantur: & ultimi omnium neque sagittarios neque jaculatores fugere sinebant, sed iis intentatis gladiis & sagittas & tela emittere cogebant. Erat autem ingens hominum cædes, ingens armorum telorúmque omnis generis strepitus, ingens vociferatio, aliis mutuò sibi inclamantibus, aliis cohortantibus, aliis deos implorantibus.

Intereà Cyrus *hostes* sibi oppositos persequens, advenit. Cúmque Persas loco pulsos vidit, indoluit; & animadvertens nullâ ratione citiùs hostes inhiberi posse, quo minùs progrederentur ulteriùs, quàm si ad eorum terga circumveheretur, imperat iis quos secum habebat ut se sequerentur, & ad *ipsorum* terga circumvehitur: cúmque irruissent aversos cædunt, ac multos perimunt. Quod cùm Ægyptii sentirent, hostes à tergo esse clamabant, & inter ipsos ictus se vertebant. Tum verò & pedites & equites promiscuè præliabantur. Et quidam, cùm subter equum Cyri cecidisset & conculcaretur, gladio

1 Εἰς τὸ πρόσθεν &c.] Sic reposuimus admonitu MSti Bodl. necnon Stephani, Leunclavii & Mureti. Vulgò, εἰς τὸ πρόσθεν προσιέναι, εἰ μὴ εἰς τὸ &c. *Ald.* edit.——εἰ εἰς τὸ &c. *Flor.* ἢ εἰ εἰς τὸ &c. quibus ex depravatis lectionibus oritur ista tandem, quam suppeditat MS. Bodl. In hoc verò exemplari legitur προσιέναι pro προόδου. Qui error talis est, quales antea lib. 2. p. 94. notavimus.

τῇ μαχαίρᾳ τὸν ἵππον αὐτοῦ· ὁ δὲ ἵππος πληγεὶς, σφαδάζων ἀποσείεται τὸν Κῦρον. [1] Ἔνθα δὴ ἔγνω ἄν τις ὅσου ἄξιον εἴη τὸ φιλεῖσθαι ἄρχοντα ὑπὸ τῶν ἀρχομένων. Εὐθὺς γὰρ ἀνεβόησάν τε πάντες, καὶ προσπεσόντες [2] ἐμάχοντο· ἐώθουν, ἐωθοῦντο· ἔπαιον, ἐπαίοντο. Καταπηδήσας δέ τις ἀπὸ τοῦ ἵππου τῶν τοῦ Κύρου ὑπηρετῶν, ἀναβάλλει αὐτὸν ἐπὶ τὸν ἑαυτοῦ ἵππον. Ὡς δὲ ἀνέβη ὁ Κῦρος, κατεῖδε πάντοθεν ἤδη παιομένους τοὺς Αἰγυπτίους· καὶ γὰρ Ὑστάσπας ἤδη παρῆν σὺν τοῖς Περσῶν ἱππεῦσι, καὶ Χρυσάντας. Ἀλλὰ τούτους ἐμβαλεῖν μὲν οὐκέτι εἴα εἰς τὴν φάλαγγα τῶν Αἰγυπτίων, ἔξωθεν δὲ τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν ἐκέλευεν. Ὡς δὲ ἐγένετο περιελαύνων παρὰ τὰς μηχανὰς, ἔδοξεν αὐτῷ ἀναβῆναι ἐπὶ πύργον τινὰ κατασκέψασθαι [3] εἴ πη καὶ ἄλλο τι μένοι τῶν πολεμίων καὶ μάχοιτο. Ἐπεὶ δὲ ἀνέβη, κατεῖδε μεστὸν τὸ πεδίον ἵππων, ἀνθρώπων, ἁρμάτων· φευγόντων, διωκόντων· κρατούντων, [4] κρατουμένων· μένον δ' οὐδαμοῦ

ventrem equi ferit: equus autem saucius, cùm pedes variè jactaret, Cyrum excutit. Tum perspicere potuisset aliquis, quanti sit æstimandum, principem à sibi subjectis diligi. Nam statim universi clamorem sustulerunt, impetúque facto pugnabant: pellebant, pellebantur: feriebant, feriebantur. Quidam autem ex Cyri ministris cùm ex equo desiliisset, eum in equum suum sustulit. At Cyrus ubi conscendisset, undique jam Ægyptios cædi vidit: nam Hystaspas cum equitatu Persarum jam aderat, *item*que Chrysantas. Verùm hos in Ægyptiorum phalangem ampliùs irruere non sivit, sed extrinsecùs sagittas ac tela emittere jussit. Posteaquam autem circumvectus ad machinas pervenit, visum est ei quandam in turrim ascendere, quò circumspiceret, an alicubi aliæ quoque hostium copiæ subsisterent ac præliarentur. Ut adscendit, campum refertum vidit equis, hominibus, curribus: fugientibus, persequentibus; vincentibus, succumbentibus: *ex hostium verò copias* nusquam

1 Ἔνθα δὴ &c.] *Onosander* c. 1. de eligendo Imper. Ὅστινα γὰρ ἄνθρωποι φιλοῦσιν αὐτομάτῳ διανοίας ἐμπλόσει, τούτῳ ταχὺ μὲν ἐπιτάττοντι πείθονται, λέγοντι δὲ οὐκ ἀπιστοῦσι, κινδυνεύοντι δὲ συναγωνίζονται.

2 Ἐμάχοντο· ἐώθουν, &c.] Nullus hic particulis copulativis est locus: dimovet harum moras, ut incitato pugnantium furori accommodatam fundat orationem. Similis est verborum elegantia simul & celeritas, *Hist. Græc.* lib. 4. p. 304. & *Orat. de Agesil.* p. 384. edit. *Steph.* Vide *Dionys. Longin.* de Sublim. Sect. 19.

3 Εἴ πη καὶ ἄλλο &c.] Aliam lectionem, teste Stephano, adfert Camerarius:— καὶ ἄλλοι μένοιεν τῶν πολεμίων, quæ recta si esse debeat, etiam μάχοιτο mutandum in μάχοιντο. Sed malim vulgatam scripturam retinere, & subaudire μέρος, τάγμα vel σῖφος. Quanquam Stephanus aut ex his unum aliquod, aut aliud neutrius generis nomen, similem significationem habens, non relictum esse subaudiendum, sed potiùs omissum, putat.

4 Κρατουμένων· μένον δὲ &c.] Hæc est MSti Bodl. scriptura; nisi quod exhibeat ———πλὴν τὸ τῶν Αἰγυπτίων. At rectiùs, opinor, tollas articulum τό: quòd si retineas, subaudiendum erit τάγμα, σῖφος, aut aliud his adfine nomen. Libri hactenus vulgati———κρατουμένων· τῶν μὲν πολεμίων, φευγόντων· τῶν δ' ἑαυτοῦ, κρατούντες

οὐδὲν ἔτι ἠδύναντο καλύειν, πλὴν τῶν Αἰγυπτίων. Οὗτοι δὲ ἐπειδὴ ἠποροῦντο, κύκλῳ πάντοθεν ποιησάμενοι, ὥστε ὁρᾶσθαι τὰ ὅπλα, ὑπὸ ταῖς ἀσπίσιν ἐκάθηντο· καὶ ἐποίουν μὲν οὐδὲν ἔτι, ἔπασχον δὲ πολλὰ καὶ δεινά.

Ἀγασθεὶς δὲ ὁ Κῦρος αὐτοὺς, καὶ οἰκτείρων ὅτι ἀγαθοὶ ἄνδρες ὄντες ἀπόλοιντο, ἀνεχώρισέ τε πάντας τοὺς περιμαχομένους, καὶ μάχεσθαι οὐδένα ἔτι εἴα. Πέμπει δὲ πρὸς αὐτοὺς κήρυκα, ἐρωτῶν πότερα βούλονται ἀπολέσθαι [1] πάντες ὑπὲρ τῶν προδεδωκότων αὐτοὺς, ἢ σωθῆναι ἄνδρες ἀγαθοὶ δοκοῦντες εἶναι. Οἱ δὲ ἀπεκρίναντο, Πῶς δ' ἂν ἡμεῖς σωθείημεν, ἄνδρες ἀγαθοὶ δοκοῦντες εἶναι; Ὁ δὲ Κῦρος πάλιν ἔλεγεν, Ὅτι ἡμεῖς ὑμᾶς ὁρῶμεν μόνους καὶ μένοντας καὶ μάχεσθαι θέλοντας. Ἀλλὰ τοὐντεῦθεν, ἔφασαν οἱ Αἰγύπτιοι, τί καὶ καλὸν ἂν ποιοῦντες σωθείημεν; Καὶ ὁ Κῦρος αὖ πρὸς τοῦτο εἶπεν, Εἰ τῶν τε συμμάχων μηδένα προδόντες σωθείητε, τά τε

amplius aliam, quæ subsisteret, partem conspicere poterat, præter Ægyptios. Hi cùm summas in angustias adducti consilii planè inopes essent, undique facto circulo, ùt arma conspicerentur, subter clypeos consederunt; & faciebant *illi* quidem nihil amplius, multà verò graviáque perpetiebantur.

Cyrus eos admiratus, & præ misericordiâ dolens viros fortes interire, omnes, qui undique *adversùs eos* dimicabant, pedem referre jussit, nec ulli amplius ut *in eos* pugnaret concessit. Misso etiam caduceatore, interrogavit eos, utrùm omnes interire vellent propter eos, à quibus proditi fuissent, an servari *bonâ* cum existimatione, viros *se* esse fortes. *Ad hæc* illi responderunt, Quo pacto possimus esse salvi cum existimatione *bonâ*, viros nos fortes esse? Et Cyrus iterum, Quia nos, ait, vos solos conspicimus, qui & subsistant, & dimicare velint. Quid verò deinceps, aiunt Ægyptii, rectè etiam agendo servari possimus? Ad hoc rursùm Cyrus, Si nemine, inquit, sociorum prodito, salutem consequamini, arma

πάντων· κρατουμένων &c. Ista verba τῶν μὲν πολεμίων, φευγόντων· τῶν δ' ἑαυτοῦ κρατούντων, manum interpolatoris sapiunt, qui claris lucem adferre vellet. Cui enim jam dubium esse poterat, utri fugerent, utri vincerent? Ubi autem posteriore loco legitur κρατουμένων, quin μένον legi debeat, nemo dubitaverit, qui meminerit, ὅτι ἰδεῖν τῷ Κύρῳ ἀναβῆναι ἐπὶ πύργον τινὰ κατασκέψασθαι εἴ πῃ καὶ ἄλλο τι μένοι τῶν πολεμίων, καὶ μάχοιτο. *Gabrielius* quoque & *Philelphus* μένοι in vetustis eorum exemplaribus invenerunt. *Muretus* denique, sive conjecturâ, sive veteris alicujus, ab eo non memorati, exemplaris auctoritate fretus, totum hunc locum sic emendandum vidit. Huic verò de iis, quæ statim sequuntur, refingendis in hunc modum, Οὗτοι δὴ ἐπειδὴ ἠποροῦντο, κυκλοποιησάμενοι, ὥστε πάντοθεν ὁρᾶσθαι τὰ ὅπλα ὑπὸ &c. non adsentior. Fatendum tamen est, isti quoque mutationi nonnihil favere MStum Bodl. qui dat ———— ἠποροῦντο, πάντοθεν κυκλοποιησάμενοι.

1 Πάντες ὑπὲρ] Ità restituimus admonitu exemplaris *Gabrielio* visi: adstipulantibus Stephano, Mureto, & Philelpho. Prius erat, πάντες, ὑπὸ τῶν &c.

ὅπλα ἡμῖν παραδόντες, φίλοι τε γενόμενοι τοῖς αἱρουμένοις ὑμᾶς σῶσαι, ἐξὸν ἀπολέσαι. Ἀκούσαντες ταῦτα ἐπήροντο, Ἢν δὲ γενώμεθά σοι φίλοι, τί ἡμῖν ἀξιώσεις χρῆσθαι; Ἀπεκρίνατο ὁ Κῦρος, Εὖ ποιεῖν καὶ εὖ πάσχειν. Ἐπηρώτων πάλιν οἱ Αἰγύπτιοι, Τίνα εὐεργεσίαν; Πρὸς τοῦτο εἶπεν ὁ Κῦρος, Μισθὸν ὑμῖν δοίην πλείονα ἢ νῦν ἐλαμβάνετε, ὅσον ἂν χρόνον πόλεμος ᾖ· εἰρήνης δὲ γενομένης, τῷ βουλομένῳ ὑμῶν μένειν παρ' ἐμοὶ χώραν τε δώσω καὶ πόλεις καὶ γυναῖκας καὶ οἰκέτας. Ἀκούσαντες ταῦτα οἱ Αἰγύπτιοι, τὸ μὲν ἐπὶ Κροῖσον συστρατεύειν, ἀφελεῖν σφίσιν ἐδεήθησαν· ([1] τούτῳ γὰρ μόνῳ συγγιγνώσκεσθαι ἔφασαν) τὰ δ' ἄλλα συνομολογήσαντες, ἔδοσαν πίστιν καὶ ἔλαβον. Καὶ οἱ Αἰγύπτιοί τε οἱ καταμείναντες τότε, ἔτι καὶ νῦν βασιλεῖ πιστοὶ διαμένουσι. Κῦρός τε πόλεις αὐτοῖς ἔδωκε, τὰς μὲν ἄνω, αἳ ἔτι καὶ νῦν πόλεις Αἰγυπτίων καλοῦνται, Λάρισσάν τε καὶ Κυλλήνην, παρὰ [2] Κύμην, πλη-

cùm nobis tradideritis, & eorum amplexi fueritis amicitiam, qui vos conservare malunt, cum liceat interimere. His illi auditis, rursùm interrogant, Si tuam amplexi fuerimus amicitiam, quas ad res uti nobis voles? Beneficia, respondit Cyrus, conferre & vicissim accipere *volo*. Quærebant iterum, Ægyptii, Quæ beneficia? Ad hoc Cyrus, Stipendium vobis, ait, illo majus dedero, quod nunc accipitis, quamdiu bellum geretur: pace verò factâ, cuicunque vestrûm mecum manere libuerit, ei & agros, & oppida, & uxores, & famulos donabo. His auditiis oraverunt Ægyptii, *hoc unum* exciperetur, nè adversùs Crœsum cum eo militarent; (quippe quòd illi soli se ignoscere dicerent) de cæteris iis *cum Cyro* convenit, dederíntque *adeò* & acceperunt fidem. Et qui tunc manserunt Ægyptii, nunc quoque regis in fide permanent: deditque Cyrus eis urbes in regione superiori, quæ hâc etiam tempestate urbes Ægyptiorum adpellantur, & Larissam & Cyllenem, propter Cymen,

1 Τούτῳ γὰρ μόνῳ &c.] Ità libri ad hunc diem editi; nec aliter MS. Bodl. nisi quòd vitiosè repræsentet γιγνώσκεσθαι pro συγγιγνώσκεσθαι. *Muretus*, abdicatâ receptâ hactenus scripturâ legendum censet, τοῦτο γὰρ μόνον συγγιγνώσκετε ἔφασαν, *Hujus unius, inquiebant, rei nobis gratiam facite, hanc veniam date.* Nec prorsùs improbanda nobis est hæc interpretatio; secundùm quam τούτῳ μόνῳ, vel τοῦτο μόνον ex mente *Mureti*, ad *rem*, non ad *personam*, referuntur. Nolim tamen συγγιγνώσκεσθαι in συγγιγνώσκετε mutatum; cùm in præcedentibus Ægyptii Cyrum solum per internuntios alloquuntur, Ἀκούσαντες ταῦτα ἐπήροντο, Ἢν δὲ γενώμεθά σοι φίλοι, τί ἡμῖν ἀξιώσεις χρῆσθαι; Sed *Philelphus* etiam & *Gabrielius* hunc locum ità acceperunt, quasi hoc modò legissent; prior vertit, *hanc unam veniam sibi dari postularunt*; hic, *hanc modò veniam* &c. Ad verbum magìs interpreteris: *in hoc enim solo sibi veniam dari dixerunt*, i. e. *in hâc unâ re.*

2 Κύμην] *Gabrielius, Cymam*; cùm debuisset, *Cymen*. Verùm graviùs in hoc vertendo nomine tum Xenophontis cæteri omnes, tum Strabonis, Herodoti, aliorùmque interpretes hallucinati sunt; cùm id passim vertant *Cuma*. Hos meritò castigat Laur. Theod. Gronovius *Marmor. Bas.* c. 24. Stephanus Byz. Κύμη, πόλις

ίον θαλάσσης, ἃς ἔτι καὶ νῦν οἱ ἀπ' ἐκείνων ἔχουσι. Ταῦτα διαπραξάμενος ὁ Κῦρος, ἤδη σκοταῖος ἀναστρέψας ἐστρατοπεδεύσατο ἐν Θυμβράροις.

Ἐν δὲ τῇ μάχῃ τῶν μὲν πολεμίων Αἰγύπτιοι μόνοι εὐδοκίμησαν, τῶν δὲ σὺν Κύρῳ τὸ Περσῶν ἱππικὸν κράτιστον ἔδοξεν εἶναι· ὥστε καὶ νῦν διαμένει ἡ ὅπλισις, ἣν τότε Κῦρος τοῖς ἱππεῦσι κατεσκεύασεν. Εὐδοκίμησε δὲ ἰσχυρῶς καὶ τὰ δρεπανηφόρα ἅρματα· ὥστε καὶ τοῦτο ἔτι καὶ νῦν διαμένει τὸ πολεμιστήριον τῷ ἀεὶ βασιλεύοντι. Αἱ μέντοι κάμηλοι ἐφόβουν μόνον τοὺς ἵππους, οὐ μέντοι κατέκαινόν γε οἱ ἐπ' αὐτῶν ἱππεῖς, οὐδ' αὐτοί γε ἀπέθνησκον ὑπὸ ἱππέων· οὐδεὶς γὰρ ἵππος ἐπέλαζε. Καὶ χρήσιμον μὲν ἐδόκει εἶναι· ἀλλὰ γὰρ οὔτε τρέφειν οὐδεὶς ἐθέλει καλὸς κἀγαθὸς κάμηλον ὥστ' ἐποχεῖσθαι, οὔτε μελετᾷν ὡς πολεμήσων ἀπὸ τούτων. Οὕτω δὲ ἀπολαβοῦσαι πάλιν τὸ ἑαυτῶν σχῆμα, ἐν τοῖς σκευοφόροις διάγουσι. Καὶ οἱ μὲν ἀμφὶ τὸν Κῦρον, δειπνοποιησάμενοι καὶ φυλακὰς καταστησάμενοι, ὥσπερ ἔδει, ἐκοιμήθησαν.

haud procul à mari, quas etiam nunc illorum posteri possident. His rebus confectis, Cyrus jam sub ipsas noctis tenebras reversus, Thyribaris castra locavit.

In hoc autem prælio soli ex hostibus Ægyptii gloriam consequuti sunt, & ex iis qui cum Cyro erant, equestres Persarum copiæ visæ sunt esse præstantissimæ: adeò ut illa nunc etiam armatura duret, quâ tunc equites à Cyro instructi fuêre. Prætereà currus illi falcati vehementer erant comprobati: adeò ut hoc etiam tempore bellicum illud curruum genus apud quemque *Persarum* regem vigeat. At cameli equis terrori duntaxat fuerunt: neque verò ipsis insidentes ex equitibus quenquam interemerunt, neque ii ab equitibus occisi erant: nullus enim *ad eos* equus propiùs accedebat. Idque *tum* quidem utile esse visum est; sed nemo tamen virorum fortium & egregiorum vel alere camelum vult, ut eo vehatur: vel ad pugnandum ex his semet exercere. Itaque receptâ formâ suâ *cultúque pristino*, inter impedimenta *jam* degunt. Et Cyri quidem milites, ubi cœnâssent & excubias constituissent, utì par erat, quieti se dederunt.

Αἰολίδος πρὸ τῆς Λέσβου, ἀπὸ Κύμης Ἀμαζόνος &c. Mela de *Æolide*, lib. 1. c. 18. *Primam urbium à Myrino conditore Myrinam vocant: sequentem Pelops statuit, victo Oenomao reversus ex Græciâ: Cymen nominavit, pulsis qui habitârant, dux Amazonum Cyme.* Plin. H. N. l. 5. c. 30. de eâdem regione loquens, conjungit itidem *Larissam, Cymen, Myrinam.* Lege & Herodot. lib. 1. c. 149. Strab. lib. 13. p. 923. Liv. lib. 37. c. 11. Vellei. lib. 1. c. 4.

[1] Κροῖσος μέντοι εὐθὺς ἐπὶ Σάρδεων ἔφευγε σὺν τῷ στρατεύματι· τὰ δ' ἄλλα φῦλα ὅποι ἐδύνατο προσωτάτω ἐν τῇ νυκτὶ τῆς ἐπ' οἶκον ὁδοῦ ἕκαστος ἀπεχώρει. Ἐπειδὴ δὲ ἡμέρα ἐγένετο, εὐθὺς ἐπὶ Σάρδεις ἦγεν ὁ Κῦρος. [2] Ὡς δ' ἐγένετο πρὸς τῷ τείχει τῷ ἐν Σάρδεσι, τάς τε μηχανὰς ἀνίστη ὡς προσβαλῶν πρὸς τὸ τεῖχος, καὶ κλίμακας παρεσκευάζετο. Ταῦτα δὲ ποιῶν κατὰ τὰ ἀποτομώτατα δοκοῦντα εἶναι τῶν Σαρδιανῶν ἐρύματα, τῆς ἐπιούσης νυκτὸς ἀναβιβάζει Χαλδαίους τε καὶ Πέρσας. Ἡγήσατο δ' αὐτοῖς ἀνὴρ Πέρσης, δοῦλος γεγενημένος τῶν ἐν τῇ ἀκροπόλει τινὸς φρουρῶν, καὶ καταμεμαθηκὼς κατάβασιν εἰς τὸν ποταμὸν καὶ ἀνάβασιν τὴν αὐτήν. Ὡς δὲ ἐγένετο τοῦτο δῆλον ὅτι εἴχετο τὰ ἄκρα, πάντες δὴ ἔφευγον οἱ Λυδοὶ ἀπὸ τῶν τειχῶν ὅπῃ ἠδύνατο ἕκαστος. Κῦρος δὲ ἅμα τῇ ἡμέρᾳ εἰσῄει εἰς τὴν πόλιν, καὶ παρήγγειλεν ἐκ τῆς τάξεως μηδένα κινεῖσθαι. Ὁ δὲ Κροῖσος κατακλεισάμενος ἐν τοῖς βασιλείοις, Κῦρον ἐβόα· ὁ δὲ Κῦρος τοῦ μὲν Κροίσου φύλακας κατέλιπεν, αὐτὸς δὲ ἀπαγαγὼν πρὸς τὴν ἐχομένην ἄκραν, ὡς εἶδε τοὺς μὲν Πέρσας φυλάσσοντας τὴν ἄκραν ὥσπερ ἔδει, [3] τὰ δὲ τῶν Χαλδαίων ὅπλα ἔρημα, (καταδεδραμήκεσαν

At Crœſus ſtatim Sardes cum exercitu profugit: cæteræ nationes, quàm remotiſſimè quiſque poterat, initâ domum quæ duceret viâ, nocte eâ diſcedebant. Cùm autem illuxiſſet, Cyrus confeſtim Sardes versùs *ſuos* duxit. Atque ubi ad Sardium mœnia pervenit, & machinas erexit quaſi facturus in muros impetum, & ſcalas paravit. Ea dum faceret, ut in munitiones Sardianorum, quâ parte maximè præruptæ videbantur, ſequenti nocte Chaldæi ac Perſæ adſcenderent, effecit. His ductor erat Perſa quidam, qui cujuſdam ex arcis cuſtodibus præſidiariis ſervus fuerat, & deſcenſum ad flumen & adſcenſum itidem didicerat. Cùm cognitum eſſet arcem eſſe occupatam, Lydi omnes à muris diffugerunt quò quiſque poterat. Cyrus primâ luce oppidum ingreſſus eſt, & nè quis ſeſe ex loco moveret, edixit. Crœſus autem, ſeipſo in regiâ incluſo, Cyrum inclamabat: at Cyrus Crœſum qui cuſtodirent reliquit: ipſéque ad arcem occupatam profectus, cùm Perſas arcem, ut oportebat, cuſtodire videret, Chaldæorum verò arma ſola *conſpiceret*, (quòd illi ad di-

1 Κροῖσος μέντοι &c.] Vide ſis *Herodot.* lib. 1. c. 77.

2 Ὡς δ' ἐγένετο] Leunclavius & alius, (quem exemplar illius, vitiis imitabile, ſolet decipere) exhibent, ὁ δ' ἐγένετο &c. reipſâ reclamante, invitiſque adeò cæteris libris, quos vidi, omnibus.

3 Τὰ δὲ τῶν Χαλδαίων &c.] *Muretus* hæc verba ſic vertenda cenſet, *Chaldæorum autem tentoria deſerta.* Vult enim ὅπλα dici non *arma* tantùm, ſed eum quoque locum, in quo milites tendunt, in quo conſiſtunt interquieſcendi causâ. Hanc vocis iſtius interpretationem locis aliquot adductis, in quibus ὅπλα θέσθαι dicuntur milites, cùm locum ſibi ſumunt, ubi conſiſtant, confirmare

γὰρ ἁρπασόμενοι τὰ ἐκ τῶν οἰκιῶν) εὐθὺς συνεκάλεσεν αὐτῶν τοὺς ἄρχοντας, καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἀπιέναι ἐκ τοῦ στρατεύματος τάχιστα. Οὐ γὰρ ἂν, ἔφη, ἀνασχοίμην πλεονεκτοῦντας ὁρῶν τοὺς ἀτακτοῦντας. Καὶ εὖ μὲν, ἔφη, ἐπίστασθε ὅτι παρεσκευαζόμην ἐγὼ ὑμᾶς τοὺς ἐμοὶ συστρατευομένους πᾶσι Χαλδαίοις μακαριστοὺς ποιῆσαι· νῦν δ᾽, ἔφη, μὴ θαυμάζετε, ἤν τις καὶ ἀπιοῦσιν ὑμῖν κρείττων ἐντύχῃ. Ἀκούσαντες ταῦτα οἱ Χαλδαῖοι ἔδεισάν τε καὶ ἱκέτευον παύσασθαι ὀργιζόμενον, καὶ τὰ χρήματα πάντα ἀποδώσειν ἔφασαν. Ὁ δὲ εἶπεν ὅτι οὐδὲν αὐτῶν δέοιτο· Ἀλλ᾽ εἴ με, ἔφη, βούλεσθε παύσασθαι ἀχθόμενον, ἀπόδοτε πάντα ὅσα ἐλάβετε τοῖς διαφυλάξασι τὴν ἄκραν. Ἢν γὰρ αἴσθωνται οἱ ἄλλοι στρατιῶται ὅτι πλεονεκτοῦσιν οἱ εὔτακτοι γενόμενοι, πάντα μοι καλῶς ἕξει. Οἱ μὲν δὴ Χαλδαῖοι οὕτως ἐποίησαν, ὡς ἐκέλευσεν ὁ Κῦρος· καὶ ἔλαβον οἱ πειθόμενοι πολλὰ καὶ παντοῖα χρήματα· ὁ δὲ Κῦρος καταστρατοπεδεύσας τοὺς ἑαυτοῦ ὅπου ἐδόκει τὸ ἐπιτηδειότατον εἶναι [1] τῆς πόλεως, μένειν ἐπὶ τοῖς ὅπλοις παρήγγειλε καὶ ἀριστοποιεῖσθαι.

ripienda ex ædibus bona excurrissent) mox præfectos eorum convocavit, eisque ut ab exercitu quamprimum discederent, præcepit. Non enim, ait, tolerare possim, ut qui ordines deserunt, majoribus quàm alii commodis potiantur. Et vos quidem, ait, certò scire volo, in hoc me fuisse, ut vos qui signa mea sequimini, tales efficerem, quos universi Chaldæi felices prædicarent: verum jam vobis minimè mirum videatur, si quis vobis hinc etiam discedentibus viribus potior occurrat. Hæc Chaldæi cùm audîssent, metu perculsi orabant ut irasci desineret; aiebántque se res opésque omnes velle restituere. Ille his sibi non opus esse dixit: Sed si me vultis, ait, ab indignatione desistere, date omnia, quæcunque cepistis, illis qui arcis in custodiâ mansêre. Nam si milites cæteri animadverterent, eos qui ordines servârunt, majora consequi commoda, præclarè se meæ res habebunt. Itaque Chaldæi sic, uti Cyrus edixerat, fecerunt; & qui obedienter sese gesserant, magnam rerum opúmque variarum copiam consequuti sunt: Cyrus autem, cùm castra pro militibus suis metatus esset eo urbis loco, qui maximè opportunus ei videbatur, *eos* in armis manere ac prandere jussit.

confirmare nititur. Quæ verò adducit loca, exstant *ἀναβ.* lib. 4. p. 190, 192. & passim alibi. Quibus, si libet, addas licet quæ occurrunt apud *Dionys. Halic.* Antiq. Rom. lib. 3. c. 57. lib. 9. c. 23. & sæpè alibi. Nec quisquam, opinor, negaverit τὰ ὅπλα τίθεσθαι pro στρατοπεδεύεσθαι apud Historicos Græcos passim usurpari. At quâ ratione hinc effici possit, ὅπλα per se posita pro *tentoriis* accipi debere, haud equidem video. Quàm rectè igitur vocem istam hic exposuit *Muretus*, aliorum sit judicium.

1 Τῆς πόλεως &c.] Ita rectè Stephanus edidit. Vulgò scribitur, ——— τῆς πόλεως μένειν ἐπὶ τοῖς ὅπλοις, παρήγγειλε ἀριστοποιεῖσθαι. Sed & Leunclavius vidit eo

qu

Ταῦτα διαπραξάμενος, ἀγαγεῖν ἐκέλευσεν αὐτῷ τὸν Κροῖσον. Ο δὲ Κροῖσος ὡς εἶδε τὸν Κῦρον, Χαῖρε, ὦ δέσποτα, ἔφη· τοῦτο γὰρ ἡ τύχη καὶ ἔχειν τὸ ἀπὸ τοῦδε δίδωσί σοι, καὶ ἐμοὶ, προσαγορεύειν. Καὶ σύ γε, ἔφη, ὦ Κροῖσε· ἐπείπερ ἄνθρωποι ἐσμὲν ἀμφότεροι. Ατὰρ, ἔφη, ὦ Κροῖσε, [1] ἄρ' ἄν τι μοι ἐθελήσαις συμβουλεῦσαι; Καὶ βουλοίμην γ' ἂν, ἔφη, ὦ Κῦρε, ἀγαθόν τι σοι εὑρεῖν· τοῦτο γὰρ ἂν οἶμαι ἀγαθὸν κἀμοὶ γενέσθαι. Ακουσον τοίνυν, ἔφη, ὦ Κροῖσε· ἐγὼ γὰρ ὁρῶν τοὺς στρατιώτας πολλὰ πεπονηκότας, καὶ πολλὰ κεκινδυνευκότας, καὶ νῦν νομίζοντας πόλιν ἔχειν [2] τὴν πλουσιωτάτην ἐν τῇ Ασίᾳ, μετὰ Βαβυλῶνα, [3] ἀξιῶ ὠφεληθῆναι τοὺς στρατιώτας. Γινώσκω γὰρ, ἔφη, ὅτι εἰ μή τινα καρπὸν λήψονται

His perfectis, Crœsum ad se adduci præcepit. Et Crœsus ubi Cyrum vidit, Salve, inquit, domine: hoc enim *nomine* tibi ut deinceps fruaris tribuit fortuna; mihi, ut *eo te* adpellem. *Salve* tu quoque, ait, Crœse; quandoquidem homines ambo sumus. Verùm, Crœse, inquit, velisne mihi consilium dare? Etiam, Cyre, inquit, aliquid boni tibi reperire velim: nam idem arbitrarer etiam mihi fructuosum fore. Audi ergo, Crœse, inquit: quia video milites multis laboribus perfunctos, multisque versatos in periculis, nunc etiam putare se urbe *totius* Asiæ, post Babylonem, opulentissimâ potitos; æquum judico, ut aliquid utilitatis ad eos perveniat. Nam futurum intelligo, ut nisi quem laborum suorum fructum percipiant,

quo reposuimus modo rectiùs scribi; mutatâ scil. distinctione & copulâ ϰ adjectâ, quam, teste Leunclavio, Budensis etiam liber habet.

1 Αρ' ἄν τι &c.] Lege *Herodot*. lib. 1. c. 88, & seq.

2 Τὴν πλουσιωτάτην &c.] Cyrus reconditis iis potiri jam incipit thesauris, quos Deus per Prophetam *Isaiam*, c. xlv. ver. 3. ei se daturum olim promiserat. Alterâ scilicet ex opulentissimis, quotquot usquam gentium fuerunt id ætatis, urbibus expugnatâ, mox alteram, somno vinóque sepultam, pari invasurus est successu. *Herodot*. l. 1. c. 29. Σάρδεις ἀκμάζουσαι πλούτῳ. *Strabo* lib. 13. T. 2. p. 928. Αἱ δὲ Σάρδεις πόλις ἐστὶ μεγάλη, &c. & eod. lib. p. 930, 931. *Plin*. H. N. lib. 5. c. 29. *Celebratur* (Lydia) *maximè Sardibus in latere Tmoli montis*. Vide *Polyæn*. lib. 7. c. 6. Accidit autem hæc Sardium expugnatio an. M. 3456. P. J. 4166. ante æram Christ. 548.

3 Αξιῶ ὠφεληθῆναι τοὺς &c.] Ità MS. Bodl. & edit. *Leuncl. Ald. Eton.* aliæque. Eandem lectionem *Philelphus* in suo etiam libro invenit. *Gabrielius* ex suis exemplaribus hanc scripturam adfert——— ὠφεληθῆναι· γινώσκω γὰρ &c. quam secutus est Stephanus. Miror tamen hunc de omissis vocibus istis, τοὺς στρατιώτας, contra plurium librorum fidem, nè unum quidem addidisse verbum. *Mureto* quoque vulgata displicet scriptura; atque adeò pro τοὺς, scribendum αὐτοὺς, & vocem στρατιώτας delendam censet. Utcunque verò vocum istarum, τοὺς στρατιώτας, ingrata videatur repetitio, eas tamen temerè sublatas nolim. Rectè enim Cl. *Hombergius* ad Joh. v. 36. notat, Auctores ejusmodi repetitione uti, cùm persona vel res, de quâ loquuntur, per interjectionem plurium commatum, remotior est; quo casu, plerumque solemus verbum αὐτὸς vel pronomen aliud demonstrativum adhibere ad indicandam rem, de quâ loquimur, Ælian. V. H. l. 8. c. 9. Αρχέλαον———Κρατεύας ———ἀπέκτεινε τὸν ἐραστὴν, ὁ Κρατεύας Αρχέλαον. Idem, l. 9. c. 4. ἐζηλοτύπησε Πολυκράτης, ὅτι τὸν Σμερδίην——— ϰ ἀπέκειρε τὸν παῖδα ὁ Πολυκράτης. Vide etiam l. 10. c. 22.

τῶν πόνων, οὐ δυνήσομαι αὐτοὺς πολὺν χρόνον πειθομένους ἔχειν. Διαρπάσαι μὲν οὖν αὐτοῖς ἐφεῖναι τὴν πόλιν οὐ βούλομαι· τήν τε γὰρ πόλιν νομίζω ἅμα διαφθαρῆναι, ἔν τε τῇ ἁρπαγῇ εὖ οἶδ' ὅτι οἱ [1] πονηροὶ πλεονεκτήσειαν ἄν. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κροῖσος ἔλεξεν, Ἀλλ' ἐμὲ, ἔφη, ἔασον λέξαι πρὸς οὓς ἂν ἐγὼ Λυδῶν ἐθέλω, ὅτι διαπέπραγμαι παρὰ σοῦ μὴ ποιῆσαι ἁρπαγὴν, μηδὲ ἐᾶσαι ἀφανισθῆναι παῖδας καὶ γυναῖκας· ὑπεσχόμην δέ σοι ἀντὶ τούτων ἦ μὴν παρ' ἑκόντων Λυδῶν ἔσεσθαι πᾶν ὅ,τι καλὸν κἀγαθόν ἐστιν ἐν Σάρδεσιν· Ἢν γὰρ ταῦτα ἀκούσωσιν, [2] οἶδ' ὅτι ἄξουσι πᾶν ὅ,τι ἐστὶν ἐνθάδε καλὸν κτῆμα ἀνδρὶ καὶ γυναικί· καὶ ὁμοίως εἰς νέωτα πολλῶν καὶ καλῶν πάλιν σοι πλήρης ἡ πόλις ἔσται. Ἢν δὲ διαρπάσῃς, καὶ αἱ τέχναι σοι, ἅς πηγάς φασι τῶν καλῶν εἶναι, διεφθαρμέναι ἔσονται. [3] Ἔξεστι δέ σοι ἰδόντι ταῦτα, ἐλθόντι ἔτι καὶ περὶ τῆς ἁρπαγῆς βουλεύσασθαι. Πρῶτον δὲ, ἔφη, ἐπὶ τοὺς ἐμοὺς θησαυροὺς πέμπε, καὶ παραλαμβανέτωσαν οἱ σοὶ φύλακες παρὰ

dicto eos audientes, diu non ſim habiturus. Sed urbem tamen eis diripiendam concedere non eſt animus: nam et urbs, meâ ſententiâ, prorsùs interiret, & in direptione plurimum utilitatis caperent, qui maximè ſunt improbi. Quæ ubi Crœſus audiſſet, Me verò dicere ſinito Lydis, ait, quibus ego voluero, impetrâſſe me abs te, nè direptio fiat, néve permittatur ut liberi & conjuges ab eorum conſpectu abſtrahantur: próque hoc tibi pollicitum eſſe, futurum omnino, ut Lydi tibi libentes offerant, quidquid Sardibus pulchrum & præclarum ſit. Nam ſi hæc audierint, adlaturos ſcio quidquid pulchræ rei vir aut mulier hîc habuerit: itidémque alterum in annum multis ac pulchris rebus iterum urbs tibi referta erit. Quòd ſi *eam* diripueris, etiam artificia tibi, quæ bonorum fontes eſſe perhibent, perierint. Præterea licet tibi, poſtquam hæc intuitus ſis, *huc* etiam redire déque direptione conſultare. Primùm autem, inquit, ad meos theſauros mittito, atque *hos* à cuſtodibus meis

1 Οἱ πονηροὶ πλεονεκτήσειαν ἂν] MS. Bodl. οἱ πονηρότατοι Sed poſitivum & ſuperlativum pro ſe invicem uſurpari docent paſſim Grammatici. Confer. Matt. xxii. 36. ubi fruſtra ſunt *Maldonatus*, & *Vorſtius* Philol. Sacr. par. 2. p. 3. & ſeq. qui μεγάλη, pro μεγίστη per Hebraïſmum poni putant. Sententiam verò ipſam illuſtrant hæc verba *Demoſthenis*: Ἴσαμεν γὰρ ἡ πονηρία, καὶ τολμηρὸν, καὶ πλεονεκτικὸν, καὶ τοὐναντίον ἡ καλοκἀγαθία ἡσύχιον, καὶ [ὀκ]νηρὸν, καὶ βραδὺ, καὶ δεινὸν ἐλαττωθῆναι. Orat. pri. in *Ariſtogeit.* p. 831, 832. edit. Francf.

2 Οἶδ' ὅτι ἄξουσι] Vulgò, ἥξουσι. Quo modo cùm parum commodè ſcribi videret Stephanus, adjiciendum φέροντες vel ἄγοντες, vel utrumque putabat. Mihi verò mutatióne unius literæ rectius huic loco conſuli poſſe viſum eſt. Nec aliter reſtituendum ante nos monuerunt Leunclavius & Muretus.

3 Ἔξεστι δέ σοι] In MSto Bodl. reperitur, Ἐξέσται &c. quod reponendum, delendúmque ἐλθόντι, quod mox ſequitur, cenſet *Muretus*. Sed nobis haud ità diſplicet vulgata lectio, ut eam contra aliorum librorum fidem immutaremus.

τῶν ἐμῶν φυλάκων. Ταῦτα μὲν δὴ ἅπαντα οὕτω συνήνεσε ποιεῖν ὁ Κῦρος, ὥσπερ ἔλεξεν ὁ Κροῖσος.

Τάδε δέ μοι, ἔφη, πάντως, ὦ Κροῖσε, λέξον, πῶς ἀποβέβηκε τὰ ἐκ τοῦ [1] ἐν Δελφοῖς χρηστηρίου· σοὶ γὰρ δὴ λέγεται πάνυ τεθεραπεῦσθαι ὁ Ἀπόλλων, καὶ σὲ πάντα ἐκείνῳ πειθόμενον πράττειν. Ἐβουλόμην δ' ἄν, ἔφη, ὦ Κῦρε, οὕτως ἔχειν· νῦν δὲ πάντα τἀναντία εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς πράττων [2] προσηνέχθην τῷ Ἀπόλλωνι. Πῶς δέ; ἔφη ὁ Κῦρος, δίδασκε· πάνυ γὰρ παράδοξα λέγεις. Ὅτι πρῶτον μὲν, ἔφη, ἀμελήσας ἐρωτᾶν τὸν θεὸν εἴ τι ἐδεόμην, [3] ἀπεπειρώμην αὐτοῦ εἰ δύναιτο ἀληθεύειν. Τοῦτο δὲ μὴ ὅτι ὁ θεὸς, ἔφη, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωποι καλοὶ κἀγαθοὶ, ἐπειδὰν γνῶσιν ἀπιστούμενοι, οὐ φιλοῦσι τοὺς ἀπιστοῦντας. [4] Ἐπεὶ μέντοι ἔγνω καὶ μάλα ἄτοπα ἐμοῦ ποιοῦντος, καίπερ πρόσω Δελφῶν ἀπέχοντος, οὕτω δὴ πέμπω περὶ παίδων. Ὁ δέ μοι τὸ μὲν πρῶτον οὐδ' ἀπεκρίνατο· ἐπεὶ δ' ἐγὼ [5] πολλὰ μὲν πέμπων ἀναθήματα χρυσᾶ, πολλὰ δ'

tui custodes accipiant. Et hæc quidem omnia sic fieri censuit oportere Cyrus, uti Crœsus dixerat:

At ista mihi, Crœse, inquit, omnino memorato; quonam evaserint, quæ Delphico *tibi* sunt oraculo prodita: nam fertur *is* Apollo admodùm abs te cultus, téque *fertur* omnia sic agere, ut illi obtemperes. Vellem, inquit, Cyre, sic comparatæ res essent: nunc verò eum me Apollini exhibui, qui contraria omnia statim ab initio facerem. Quomodo verò? ait Cyrus, edoce: nam valdè *quidem* mira refers. Primùm, ait, posthabitâ curâ interrogandi deum si quâ re mihi opus esset, periculum feci, an vera respondere posset. At non solùm deus, inquit, sed homines etiam honesti ac boni, cùm fidem non haberi sibi animadvertunt, haud amant diffidentes. Cùm verò animadverterem absurdè admodùm me agere, ac procul Delphis abessem, mitto de liberis interrogatum. Ille mihi primùm nè respondit quidem: ubi verò missis multis donariis aureis, argenteis etiam multis, permultísque cæsis hostiis, tandem eum aliquando placavi, uti *quidem* ipse arbitrabar,

1 Ἐν Δελφοῖς] *Delphi*, oppidum nobilissimum Phocidis, templo (quod Agamedes & Trophonius exædificavisse traduntur Ciceroni *Tusc. disp.* lib. 1. c. 47.) & oraculis celeberrimum. De situ urbis & primâ templi structurâ vide *Pausan.* in Phocicis p. 618, 619. Phœbum à Constantino tandem M. ex adyto suo extractum fuisse, tripode Constantinopolin lato, tradit *Socrates* Histor. Eccles. lib. 1. c. 16.

2 Προσηνέχθην τῷ &c.] Elegans loquendi genus est προσφέρεσθαί τινι, pro *versari cùm aliquo* & *se talem erga eum præbere.* Vide Heb. xii. 7. ubi phrasis hujusce vis plerosque latuit interpretes.

3 Ἀπεπειρώμην αὐτοῦ &c.] Lege *Herodot.* lib. 1. c. 47. & 48.

4 Ἐπεὶ μέντοι ἔγνων] Ità rescripsimus ex consentientibus Stephani & Leunclavii conjecturis. Priùs legebatur ἔγνω.

5 Πολλὰ μὲν &c.] Vide de his *Herodot.* lib. 1. c. 50, 51. & de Crœsi filiis c. 43, 85. necnon *A. Gell.* lib. 5. c. 9.

ἀργυρᾶ, πάμπολλα δὲ θύων, ἐξιλασάμην ποτὲ αὐτὸν, ὡς ἐδόκουν, τότε δή μοι ἀποκρίνεται ἐρωτῶντι τί ἂν μοι ποιήσαντι παῖδες γένοιντο· ὁ δὲ εἶπεν ὅτι ἔσοιντο. Καὶ ἐγένοντο μὲν, (οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τοῦτο ἐψεύσατο) γενόμενοι δὲ οὐδὲν ὤνησαν. Ο μὲν γὰρ, κωφὸς ὢν διετέλει· ὁ δὲ, ἄριστος γενόμενος, ἐν ἀκμῇ τοῦ βίου ἀπώλετο. Πιεζόμενος δὲ ταῖς περὶ τοὺς παῖδας συμφοραῖς, πάλιν πέμπω, καὶ ἐπερωτῶ τὸν θεὸν τί ἂν ποιῶν τὸν λοιπὸν βίον εὐδαιμονέστατα διατελέσαιμι· ὁ δέ μοι ἀπεκρίνατο,

[1] ΣΑΥΤΟΝ ΓΙΝΩΣΚΩΝ, ΕΥΔΑΙΜΩΝ, ΚΡΟΙΣΕ, ΠΕΡΑΣΕΙΣ.

[2] Εγὼ δὲ ἀκούσας τὴν μαντείαν ἥσθην· ἐνόμιζον γάρ τό γε ῥᾶστόν μοι αὐτὸν προστάξαντα, τὴν εὐδαιμονίαν διδόναι. Αλλους μὲν γὰρ γινώσκειν τοὺς μὲν οἷόν τ' εἶναι, τοὺς δ' οὔ· ἑαυτὸν δὲ ὅστις ἐστὶ, πάντα τινὰ ἐνόμιζον ἄνθρωπον εἰδέναι. Καὶ τὸν μετὰ ταῦτα δὴ χρόνον, ἕως μὲν εἶχον ἡσυχίαν, οὐδὲν ἐνεκάλουν μετὰ τὸν τοῦ παιδὸς θάνατον ταῖς τύχαις. Επειδὴ δὲ ἀνεπείσθην ὑπὸ τοῦ Ασσυρίου ἐφ' ὑμᾶς στρατεύεσθαι, εἰς πάντα κίνδυνον ἦλθον· [3] ἐσώθην μέντοι οὐδὲν κακὸν λαβών. Ουκ αἰτιῶμαι δὲ οὐδὲ τάδε τὸν θεόν. Επεὶ γὰρ ἔγνων ἐμαυτὸν μὴ ἱκανὸν ὑμῖν μάχεσθαι, ἀσφαλῶς σὺν τῷ θεῷ ἀπῆλθον, καὶ αὐτὸς καὶ οἱ σὺν ἐμοί.

tunc mihi quærenti quid faciendum esset, ut liberi mihi nascerentur: respondit ille, habiturum me liberos. Ac nati quidem mihi sunt, (quippe nec in hoc mentitus est) sed nati nulli usui fuere. Nam alter eorum mutus mansit; alter, qui præstantissimus extitit, in ipso ætatis flore periit. Cùm his liberorum calamitatibus premerer, iterum mitto, deúmque interrogo, quid à me fieri oporteret, ut id quod esset vitæ reliquum exigere felicissimè possem: respondit ille mihi, SI TE NOSCAS, CRŒSE, VITAM FELICITER TRANSIBIS. Hoc audito oraculo, gavisus sum: arbitrabar enim eum felicitatem mihi tribuere, rem facillimam imperando. Nam alios partim cognosci posse, partim non: quis verò sit ipsemet, quemlibet hominem scire putabam. Omníque adeò deinceps tempore, quamdiu quietem colui, nihil erat post mortem filii, quamobrem casus fortuitos culparem. Verùm posteaquam ab Assyrio sum persuasus, ut expeditionem adversùs vos susciperem, omnis generis adii pericula; nec ullo tamen accepto malo servatus sum. Ac nè de his quidem deum incuso. Nam ubi me ad pugnandum adversùs vos idoneum non esse animadverti, tutò, dei ope, tum ipse tum mei mecum

1 ΣΑΥΤΟΝ &c.] Vim præcepti istius, *γνῶθι σεαυτὸν*, in hunc modum interpretatur Cicero *Tusc. disp.* lib. 1. c. 22. *Nosce animum tuum*, h. e. explora & considera tuam imbecillitatem. Vide porrò, si tanti sit, quæ de eodem præcepto congessit *Stobæus* Serm. 21.

3 Εγὼ δὲ ἀκούσας &c.] Legitur etiam ἐπεὶ δὲ ἀκούσας, vel ἐπεὶ δὲ ἤκουσα. Sed Stephanum omnino sequendum duxi; qui pro lectionibus istis, ex vet. exempl. auctoritate substituit, ἐγὼ δὲ ἀκούσας. Eandem lectionem ex vetustis suis exemplaribus adfert *Gabrielius*.

3 Εσώθην μέντοι &c.] Lege, si placet, *Diodor. Sic.* lib. 13. p. 151.

Νῦν δ' αὖ πάλιν ὑπό τε πλούτου τοῦ παρόντος διαθρυπτόμενος, καὶ ὑπὸ τῶν δεομένων με προστάτην γενέσθαι, καὶ ὑπὸ τῶν δώρων ὧν ἐδίδοσάν μοι, καὶ ὑπ' ἀνθρώπων, οἵ με κολακεύοντες ἔλεγον ὡς εἰ ἐγὼ ἐθέλοιμι ἄρχειν, πάντες ἂν ἐμοὶ πείθοιντο, καὶ μέγιστος ἂν εἴην ἀνθρώπων· ὑπὸ τοιούτων δὴ λόγων ἀναφυσώμενος, ὡς εἵλοντό με πάντες οἱ κύκλῳ βασιλεῖς προστάτην τοῦ πολέμου, ὑπεδεξάμην τὴν στρατηγίαν, ὡς ἱκανὸς ὢν μέγιστος γενέσθαι· ἀγνοῶν ἄρα ἐμαυτὸν, ὅτι σοὶ ἀντιπολεμεῖν ἱκανὸς ᾤμην εἶναι, πρῶτον μὲν ἐκ θεῶν γεγονότι, ἔπειτα δὲ διὰ βασιλέων πεφυκότι, ἔπειτα δ' ἐκ παιδὸς ἀρετὴν ἀσκοῦντι· [1] τῶν δ' ἐμῶν προγόνων ἀκούω τὸν πρῶτον βασιλεύσαντα ἅμα τε βασιλέα καὶ ἐλεύθερον γενέσθαι. Ταῦτ' οὖν ἀγνοήσας, δικαίως, ἔφη, ἔχω τὴν δίκην. Ἀλλὰ νῦν δ', ἔφη, ὦ Κῦρε, γινώσκω μὲν ἐμαυτόν· σὺ δ' ἔτι δοκεῖς ἀληθεύειν τὸν Ἀπόλλω, ὡς εὐδαίμων ἔσομαι γινώσκων ἐμαυτόν; Σὲ δ' ἐρωτῶ διὰ τοῦτο, ὅτι ἄριστ' ἄν μοι δοκεῖς εἰκάσαι τοῦτο ἐν τῷ παρόντι· καὶ γὰρ δύνασαι ποιῆσαι. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπε, Βουλήν μοι δὸς περὶ τούτου, ὦ Κροῖσε· ἐγὼ γάρ σου ἐννοῶν τὴν πρόσθεν εὐδαιμονίαν,

evasimus. Sed rursum nunc deliciis opulentiæ præsentis diffluens, & ob eorum preces qui me rogabant ut eis præessem, & ob illa munera quæ mihi donabant, & illorum hominum operâ, qui mihi adsentando futurum dicebant ut omnes mihi parerent, & *omnium ego* mortalium maximus evaderem, modò cum imperio esse vellem; ejusmodi *inquam* verbis inflatus, ubi reges omnes undique belli me præsidem legerunt, suscepi munus imperatorium, quasi essem is, qui maximus evadere possem; meipsum certè ignorans, qui bello adversùs te gerendo parem me tibi arbitrarer, primùm ex diis genito, deinde regibus orto, atque etiam à puero ad virtutem exercitato: at ex majoribus meis eum, qui primus regno potitus est, audio simul & regnum & libertatem esse consequutum. Hæc ergo cùm ignoraverim, meritò, inquit, pœnam subeo. Nunc autem, Cyre, inquit, meipsum nosco: an tu verò adhuc veracem Apollinem existimas, qui beatum me fore dixit, si meipsum nôssem? Te autem propterea interrogo, quòd optimè conjecturam mihi de hoc facturus in præsentiâ videris: potes enim id facere. Et Cyrus, Da verò mihi, inquit, de hoc consilium, Crœse: nam ego mecum in animo considerans felicitatem tuam pristinam,

1 Τῶν δ' ἐμῶν &c.] An. M. 3286: J. P. 3996. ante ær. Christ. 718: ab Heraclidis Lydorum regnum ad Crœsi genus, qui vocabatur Mermnadæ, translatum est. Gygem, (cujus abnepos erat Crœsus) Candaulis Heraclidarum novissimi satellitem, vitam simul & regnum huic eripuisse tradit *Herodotus* lib. 1. c. 7. & seq: Et regiarum pecudum pastorem fuisse Gygem in lib. 2. de *Repub.* haud longè ab initio affirmat *Plato*.

οἰκτείρω τέ σε, καὶ ἀποδίδωμι ἤδη γυναῖκά τε ἔχειν, ἥν εἶχες, καὶ τὰς θυγατέρας, (ἀκούω γάρ σοι εἶναι) καὶ τοὺς φίλους, καὶ τοὺς θεράποντας, [1] καὶ τράπεζαν σὺν οἵαπερ ἐζῆτε· μάχας δέ σου καὶ πολέμους ἀφαιρῶ. Μὰ Δία μηδὲν τοίνυν ἔφη ὁ Κροῖσος, σὺ ἐμοὶ ἔτι βουλεύου ἀποκρίνασθαι περὶ τῆς ἐμῆς εὐδαιμονίας· ἐγὼ γάρ ἤδη σοι λέγω, ἢν ταῦτά μοι ποιήσῃς ἃ σὺ λέγεις, ὅτι ἣν ἄλλοι τε μακαριωτάτην ἐνόμιζον εἶναι βιοτὴν, καὶ ἐγὼ συνεγίγνωσκον αὐτοῖς, ταύτην καὶ ἐγὼ νῦν ἔχων διάξω. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπε, [2] Τίς δὴ ὁ ἔχων ταύτην τὴν μακαρίαν βιοτήν; Ἡ ἐμὴ γυνὴ, εἶπεν, ὦ Κῦρε· ἐκείνη μὲν γὰρ τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν μαλακῶν καὶ εὐφροσυνῶν πασῶν ἐμοὶ τὸ ἴσον μετεῖχε· φροντίδων δὲ ὅπως ταῦτα ἔσται, καὶ πολέμου καὶ μάχης οὐ μετῆν αὐτῇ. Οὕτω δὴ καὶ σὺ δοκεῖς ἐμὲ κατασκευάζειν, ὥσπερ ἐγὼ ἣν ἐφίλουν μάλιστ' ἀνθρώπων· ὥστε τῷ Ἀπόλλωνι ἄλλα μοι δοκῶ χαριστήρια ὀφειλήσειν. Ἀκούσας δ' ὁ Κῦρος τοὺς λόγους αὐτοῦ, ἐθαύμασε μὲν τὴν εὐθυμίαν· [3] ἦγε δὲ τὸ λοιπὸν ὅποι καὶ αὐτὸς πορεύοιτο· εἴτ' ἄρα καὶ χρήσιμόν τι νομί-

misericordiâ moveor erga te, conjugémque tibi jam habere permitto, quam habuisti; & filias, (audio enim esse tibi *quasdam)* & amicos, & famulos, & mensam, quali *hactenus* estis usi: pugnas autem & bella tibi adimo. Ergo, ait Crœsus, nihil tu profectò amplius deliberes, quid mihi de meâ felicitate respondeas: etenim ipse jam tibi dico, si hæc, quæ *nunc* ais, feceris, fore ut quam alii vitam beatissimam ducere solent, etiam me adsentiente, hanc modò consequutus agam. Et Cyrus, Quis, ait, beatæ istius vitæ compos est? Uxor mea, inquit, Cyre: nam illi mecum pars æqua bonorum, & mollitiarum, & gaudiorum fuit; curarum verò quo pacto hæc contingerent, & belli & pugnæ nihil mecum ei commune fuit. Ac tu quoque me talem efficere velle videris, qualem ego illam quam *omnium* hominum maximè diligebam; adeò ut Apollini *etiam* alia munera, quibus me gratum ei præbeam, mihi debere mihi videar. His Crœsi verbis auditis, Cyrus *in eo* tranquillitatem animi est admiratus; deinceps *ille*, quocunque Cyrus proficisceretur, secum ducebatur; sive adeò propterea quòd eum ad aliquam rem utilem esse puta-

1 Καὶ τράπεζαν] Hoc vocabulo victus significatur etiam Act. vi. 2.

2 Τίς δὴ ὁ &c.] Ita libri, quos vidi, omnes. Fabricius in suis invenit exemplaribus, Τίς δ' ἂν ἔχων [illegible] mox, Ἐκείνη γὰρ τῶν μὲν ἀγαθῶν &c. quam lectionem probat Stephanus.

3 Ἦγε δὲ &c.] Sapientis hoc imperatoris consilium memoratur etiam in Valesii excerptis ex Diodor. p. 241. & ex Nic. Damasc. p. 454. & 462.

ζῶν αὐτὸν ᾤετο, εἴτε καὶ ἀσφαλέστερον οὕτως ἡγεῖτο. Καὶ τότε μὲν οὕτως ἐκοιμήθησαν·

Τῇ δ' ὑστεραίᾳ καλέσας ὁ Κῦρος τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἡγεμόνας τοῦ στρατεύματος, τοὺς μὲν αὐτῶν ἔταξε τοὺς θησαυροὺς παραλαμβάνειν, τοὺς δ' ἐκέλευσεν, ὁπόσα παραδοίη Κροῖσος χρήματα, πρῶτον μὲν τοῖς θεοῖς ἐξελεῖν ὁποῖα ἂν [1] οἱ μάγοι ἐξηγῶνται, [2] ἔπειτα τὰ ἄλλα χρήματα παραδεχομένους, ἐν ζυγάστροις στήσαντας ἐφ' ἁμαξῶν ἐπισκευάσαι, καὶ διαλαχόντας τὰς ἁμάξας κομίζειν ὅποιπερ ἂν αὐτοὶ πορεύωνται· ἵνα ὅπου καιρὸς εἴη, διαλαμβάνοιεν ἕκαστοι τὰ ἄξια. Οἱ μὲν δὴ ταῦτ' ἐποίουν·

Ὁ δὲ Κῦρος καλέσας τινὰς τῶν παρόντων ὑπηρετῶν, Εἴπατέ μοι, ἔφη, ἑώρακέ τις ὑμῶν Ἀβραδάταν; θαυμάζω γάρ, ἔφη, ὅτι πρόσθεν θαμίζων ἐφ' ἡμᾶς, νῦν οὐδαμοῦ φαίνεται. Τῶν οὖν ὑπηρετῶν τις [3] ἀπεκρίνατο ὅτι, ὦ δέσποτα, οὐ ζῇ, ἀλλ' ἐν τῇ μάχῃ ἀπέθανεν, ἐμβαλὼν τὸ ἅρμα εἰς τοὺς Αἰγυπτίους· οἱ δ' ἄλλοι, πλὴν τῶν ἑταίρων αὐτοῦ, ἐξέκλιναν, ὥς φασιν, ἐπεὶ τὸ στῖφος εἶδον τὸ τῶν Αἰγυπτίων. Καὶ νῦν γε, ἔφη, λέγεται αὐτοῦ ἡ γυνή, ἀνελομένη τὸν νεκρόν, καὶ ἐνθεμένη εἰς τὴν ἁρμάμαξαν, ἐν ἧπερ αὐτὴ ὠχεῖτο, προσκεκομικέ-

ret, seu quòd ità tutiùs arbitraretur. Ac tum quidem hoc modo quieti se dederunt:

Postridiè Cyrus amicis & ducibus copiarum convocatis, eorum alios quidem constituit qui thesauros acciperent, aliis præcepit, ut de iis pecuniis, quascunque Crœsus traderet, primùm diis seligerent, quas magi *seligendas* præscriberent; deinde reliquas pecunias acceptas in arcis locarent ac plaustris imponerent, *iisdémque* plaustris sorte distributis *secum eas* portarent, quocunque proficiscerentur ipsi; ut opportuno tempore, *sua* singuli pro meritis acciperent. Et hi quidem ista exsequebantur:

Cyrus autem quibusdam ex ministris qui aderant arcessitis, Dicite mihi, ait, an aliquis vestrûm Abradatam vidit? miror enim, quod antehac frequenter nos accedere solitus, modò nusquam adpareat. Ei quidam ex ministris respondit, *Is*, domine, non vivit, sed in pugnâ mortuus est, cùm in Ægyptios currum suum immisisset; cæteri, sodalibus ejus exceptis, declinârunt, uti *quidem* perhibetur, posteaquam Ægyptiorum agmen conspexissent. Et uxor ipsius, inquit, jam mortuum sustulisse dicitur, atque impositum in *harmamaxam*, quâ ipsa vehi solita est, adtulisse huc aliquò ad

1 Οἱ μάγοι &c.] Vide p. 233.
2 Ἔπειτα τὰ] Vide p. 225. not. 2. Sic infra paulò —— πρῶτον μὲν θεῷ θῦσαι, ἔπειτα Διΐ &c.
3 Ἀπεκρίνατο ὅτι &c.] Vide quæ notavimus p. 256.

ναι αὐτὸν ἐνθάδε ἔχει πρὸς τὸν Πακτωλὸν ποταμόν. Καὶ τοὺς μὲν εὐνούχους καὶ τοὺς θεράποντας αὐτοῦ ὀρύττειν φασὶν ἐπὶ λόφου τινὸς θήκην τῷ τελευτήσαντι· τὴν δὲ γυναῖκα λέγουσιν ὡς κάθηται χαμαὶ, κεκοσμηκυῖα οἷς εἶχε τὸν ἄνδρα, τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἔχουσα ἐπὶ τοῖς γόνασι. Ταῦτα ἀκούσας ὁ Κῦρος [1] ἐπαίσατο ἄρα τὸν μηρὸν, καὶ εὐθὺς ἀναπηδήσας ἐπὶ τὸν ἵππον, λαβὼν χιλίους ἱππέας ἤλαυνεν ἐπὶ τὸ πάθος. Γαδάταν δὲ καὶ Γωβρύαν ἐκέλευσεν ὅ,τι δύναιντο λαβόντας καλὸν κόσμημα ἀνδρὶ φίλῳ καὶ ἀγαθῷ τετελευτηκότι, μεταδιώκειν· καὶ ὅστις εἶχε τὰς ἑπομένας ἀγέλας καὶ βοῦς καὶ ἵππους, εἶπε τούτῳ καὶ ἄλλα πρόβατα πολλὰ ἐλαύνειν ὅποι ἂν αὐτὸν πυνθάνηται ὄντα, ὡς ἐπισφαγείη τῷ Ἀβραδάτῃ.

Ἐπεὶ δὲ εἶδε τὴν γυναῖκα [2] χαμαὶ καθημένην καὶ τὸν νεκρὸν κείμενον, ἐδάκρυσέ τε ἐπὶ τῷ πάθει, καὶ εἶπε, Φεῦ ὦ ἀγαθὴ καὶ πιστὴ ψυχὴ, οἴχῃ δὴ ἀπολιπὼν ἡμᾶς· καὶ ἅμα ἐδεξιοῦτο αὐτὸν, καὶ ἡ χεὶρ τοῦ νεκροῦ ἐπηκολούθησεν· ἀποκέκοπτο γὰρ κοπίδι [3] ὑπὸ τῶν

Pactolum fluvium. Aiunt & eunuchos & famulos ipsius quodam in tumulo conditorium mortuo fodere; & uxorem humi sedere, quæ maritum rebus iis ornarit, quascunque habuerit, ejusque caput impositum genibus teneat. Hæc ubi Cyrus audivit, femur sanè *suum* percussit, statimque in equum ubi insiliisset, sumptis *secum* equitibus mille, ad *tristem illum* casum advehitur. Gadatæ verò Gobryæque mandat, ut *secum* sumerent quidquid ornamenti mortuo viro amico & forti conveniret, statimque subsequerentur: & si quis greges & boves & equos secum duceret, mandabat ut alias etiam pecudes eò multas ageret, ubicunque se resciret esse, quo mactari apud Abradatam possent.

Ut humi sedentem mulierem vidit & jacentem mortuum, lacrimas ob casum *tristem* profudit, ac dixit, Heu fortem ac fidam animam, abiisti ergo nobis relictis: simul dextram mortui prehendit, atque ea subsequuta est; quippe quæ ab Ægyptiis copide fuisset am-

1 Ἐπαίσατ' ἄρα τὸν &c.] Dolentis signum: vide Jer. xxxi. 19. Ezek. xxi. 12. *Homerus*, Il. μ. v. 162.

Δή ῥα τότ' ᾤμωξέν τε καὶ ὣ πεπλήγετο μηρὼ
Ἄσιος Ὑρτακίδης.——

Idem. *Odyss.* ν. v. 198.

Ὤμωξέν τ' ἄρ' ἔπειτα, καὶ ὣ πεπλήγετο μηρὼ
Χερσὶ καταπρηνέσσ', ὀλοφυρόμενος——

2 Χαμαὶ καθημένην] V. de supra p. 243. not. 1.

3 Ὑπὸ τῶν &c.] Leunclavius libri Budensis scripturam hanc secutus est, ἀπο[illegible] Ipse [illegible] viderant genitivum, non dativum, hic locum habere. Itaque Leunclavius quidem potius ὑπό τινος quàm illud ὑπὸ τῶν scribendum censet: Stephanus, vel retinendam vulgatam scripturam, vel reponendum——ὑπό τινος τῶν &c. i. e. ὑπό τινος τῶν &c. quod articulum τῶν haud facilè prætermissum fuisse judicet. Sed, παρά γ' ἐμοὶ κριτῇ, receptam illi lectionem frustrà sollicitarunt: cùm satis commodè ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων manus abscissa dicatur, quæ ὑπό τινος τῶν Αἰγυπτίων erat abscissa. Simili planè modo suprà loquitur Gobyras lib. 4. p. 236. de *Neriglissoro* Assyriorum rege; ἐπεὶ δ' ἐκεῖνος μὲν τέθνηκεν ὑφ' ὑμῶν.

Αἰγυπτίων. Ὁ δὲ, ἰδὼν, πολὺ ἔτι μᾶλλον ἤλγησε· καὶ [1] ἡ γυνὴ δὲ ἀνωδύρατο, καὶ δεξαμένη δὴ παρὰ τοῦ Κύρου ἐφίλησέ τε τὴν χεῖρα, καὶ πάλιν ὡς οἷόν τ' ἦν προσήρμοσε· καὶ εἶπε, Καὶ τἄλλα τοι, ὦ Κῦρε, οὕτως ἔχει. Ἀλλὰ τί δεῖ σε ὁρᾶν; Καὶ ταῦτ' ἔφη, οἶδ' ὅτι δι' ἐμὲ οὐχ ἥκιστα ἔπαθεν, ἴσως δὲ καὶ διὰ σὲ, ὦ Κῦρε, οὐδὲν ἧττον. Ἐγώ τε γὰρ ἡ μωρὰ πολλὰ διεκελευόμην αὐτῷ οὕτω ποιεῖν, ὅπως σοι φίλος ἄξιος λόγου φανείη· αὐτός τε οἶδ' ὅτι οὗτος οὐ τοῦτο ἐνενόει [2] ὅ,τι πείσοιτο, ἀλλὰ τί ἄν σοι ποιήσας χαρίσαιτο. Καὶ γὰρ οὖν, ἔφη, αὐτὸς μὲν ἀμέμπτως τετελεύτηκεν, ἐγὼ δ' ἡ παρακελευομένη, ζῶσα παρακάθημαι. Καὶ ὁ Κῦρος χρόνον μέν τινα σιωπῇ κατεδάκρυσεν, ἔπειτα δὲ ἐφθέγξατο, Ἀλλ' οὗτος μὲν δὴ, ὦ γύναι, ἔχει τὸ κάλλιστον τέλος· νικῶν γὰρ τετελεύτηκε· σὺ δὲ λαβοῦσα τοῖσδε ἐπικόσμει αὐτὸν τοῖς παρ' ἐμοῦ· (παρῆν δὲ Γωβρύας καὶ ὁ Γαδάτας

putata. Cyrus *id* cùm vidit, multò etiam majori dolore adfectus est: mulier autem ejulare cœpit, acceptámque à Cyro manum osculabatur, & rursùs *loco eam*, utì quidem poterat, accommodavit; dixitque, Etiam cætera, Cyre, sic se habent. Verùm quid attinet *ea* te adspicere? Atque hæc, ait, scio propter me maximè ipsi accidisse, ac fortassis etiam propter te, Cyre, nihilo minùs. Etenim stulta ego multis eum cohortata sum, efficeret, ut amicum in aliquo numero habendum tibi se declararet; & ipse *sat* scio, non quid sibi accideret, cogitabat; sed quibus facinoribus editis tibi gratificaretur. Quamobrem ipse quidem, inquit, extremum vitæ diem ità morte confecit, ut de eo nemo conqueri possit, ego verò hortatrix ei viva hîc adsideo. Cyrus aliquamdiu cum silentio lacrymas fudit, deinde dixit, Hic verò, mulier, finem præclarissimum sortitus est; nam victor diem obiit supremum: tu verò hæc à me accipito, quibus eum ornes: (nam Gobryas Gadatásque *jam* aderant, copiosum & elegantem ferentes ornatum)

1 Καὶ ἡ γυνὴ δὴ ἀνωδύρατο &c.] Haud ità dissimilem *Corneliæ* dolentis imaginem repræsentat *Lucanus*, l. 9. v. 109, & seq.

Sic ubi fata, caput ferali obducit amictu,
Decrevitque pati tenebras———
———*sævúmque arctè complexa dolorem,*
Perfruitur lacrimis, & amat pro conjuge luctum.

Panthêam autem argumentum Epici carminis fecerat *Sotericbus* Poëta ἐποποιὸς, ut narrat *Suidas* ad v. Σωτήριχος.

2 Ὅ, τι πείσοιτο] Exstat hæc lectio, Leunclavio teste, in libro Budensi; cujus etiam in MSto Bodl. haud obscura remanent vestigia; exhibet enim πείσαιτο, haud pœnitendam sanè scripturam; nam legitur & πείσομαι & πήσομαι in futuro verbi πάσχω. Quæ verò Stephanus de hoc πείσαιτο tanquam à πείθεσθαι formato congessit, ἀπροσδιόνυσα omninò sunt. In libris vulgatis pessimè scribitur ὅ,τι πείσαιτο. Nostram lectionem ipsa loci sententia flagitat, orationísque tuetur series; nam sic illa modò, οἶδ' ὅτι δι' ἐμὲ οὐχ ἥκιστα ἔπαθεν, &c. eam etiam ex suis exemplaribus adfert *Gabrielius*, & recipiendam monet *Muretus*. Sed, exemplum ejusdem prorsùs orationis seriéi & locutionis, dubitationem quod omnem tollat, ex ipso adferam Xenophonte:———ὡς μὴ τοῦτο μόνον ἐννοῶνται τί πείσονται, ἀλλὰ καὶ τί ποιήσουσι, πολὺ &c. Exped. lib. 3. p. 177. *edit. Steph.*

πολὺν καὶ καλὸν κόσμον φέροντες) ἔπειτα δ' ἔφη, ἴσθι ὅτι οὐδὲ τὰ ἄλλα ἄτιμος ἔσται, ἀλλὰ καὶ τὸ μνῆμα πολλοὶ χώσουσιν [1] ἀξίως ὑμῶν, καὶ ἐπισφαγήσεται αὐτῷ ὅσα εἰκὸς ἀνδρὶ ἀγαθῷ. Καὶ σὺ δὲ, ἔφη, οὐκ ἔρημος ἔσῃ, ἀλλ' ἐγώ σε καὶ σωφροσύνης ἕνεκα καὶ πάσης ἀρετῆς καὶ τἄλλα τιμήσω, καὶ συστήσω ὅστις ἀποκομιεῖ σε ὅποι ἂν αὐτὴ ἐθέλῃς· μόνον, ἔφη, δήλωσον πρὸς ὅντινα χρῄζεις κομισθῆναι. Καὶ ἡ Πάνθεια εἶπεν, Ἀλλὰ θάρρει, ἔφη, ὦ Κῦρε, οὐ μή σε κρύψω πρὸς ὅντινα βούλομαι ἀφικέσθαι.

Ὁ μὲν δὴ ταῦτα εἰπὼν ἀπῄει, κατοικτείρων τήν τε [2] γυναῖκα, οἵου ἀνδρὸς στεροῖτο, καὶ τὸν ἄνδρα, οἵαν γυναῖκα καταλιπὼν οὐκέτ' ὄψοιτο. Ἡ δὲ γυνὴ τοὺς μὲν εὐνούχους ἐκέλευσεν ἀποστῆναι· (ἕως ἂν, ἔφη, τόνδε ἐγὼ ὀδύρωμαι ὡς βούλομαι) τῇ δὲ τροφῷ εἶπε παραμένειν, καὶ ἐπέταξεν αὐτῇ, ἐπειδὰν ἀποθάνῃ, περικαλύψαι αὐτήν τε καὶ τὸν ἄνδρα ἐν ἑνὶ ἱματίῳ. Ἡ δὲ τροφὸς πολλὰ ἱκετεύουσα μὴ ποιεῖν τοῦτο, ἐπεὶ οὐδὲν ἤνυε, καὶ χαλεπαίνουσαν ἑώρα, ἐκάθητο κλαίουσα. Ἡ δὲ ἀκινάκην πάλαι [3] παρεσκευασμένη,

deinde scito, inquit, nè quidem alios honores ei defuturos, sed & monumentum *illi* complures ex dignitate vestrâ aggesto tumulo conficient: & mactabuntur ei quæcunque viro forti æquum est *mactari*. Tu quoque deserta, inquit, non eris, sed ego te propter pudicitiam virtutésque *tuas* cæteras cùm aliis rebus colam, tum *alicui* commendabo, qui te quocunque voles deportabit: tantùm, ait, indicato ad quem deportari te cupias. Et Panthéa, securo sis animo, inquit, Cyre; nequaquam te celabo, ad quem pervenire velim.

Cyrus hæc loquutus discessit, tum mulieris misertus, quæ virum talem amisisset, tum viri, qui relictam uxorem talem non ampliùs adspiceret. Mulier autem eunuchos secedere jussit; (donec illum ego, inquit, ex animi sententiâ lamentando deflevero) nutrici dixit ut *secum* maneret, eidémque præcepit, ut se, mortem ubi occubuisset, & virum unâ veste velatos obtegeret. Nutrix multis eam precata suppliciter, nè id faceret, cùm nihil proficeret, ipsámque videret indignari, sedit lacrimans. Tum *mulier*, quæ acinacem dudum *ad hoc* paratum haberet,

1 Ἀξίως ὑμῶν] Vulgò, ἡμῶν, *ex dignitate nostrâ*. Sed Leunclavio Stephanóque libens accedo, qui potiùs legendum putant ἀξίως ὑμῶν, *ex dignitate vestrâ*; scil. Abradatæ & Pantheæ. Hæc autem invicem permutari solere pronomina, neminem exemplaribus Græcis versandis adsuetum latet.

2 Γυναῖκα, οἵου ἀνδρὸς &c.] Gemina huic exstat locutio apud *Platonem*, sub fin. *Phæd.* de morte Socratis loquentem; ὥστε ἐγκαλυψάμενος ἀπέκλαιον ἐμαυτὸν, οὐ γὰρ δὴ ἐκεῖνόν γε, ἀλλὰ τὴν ἐμαυτοῦ τύχην, οἵου ἀνδρὸς ἑταίρου ἐστερημένος εἴην. ubi [illegible]ζόμενος, vel quid simile, ex mente Budæi, subaudiendum.

3 Παρεσκευασμένη] Stephanus legit, παρασκευασμένη, alterâ illa voce in marginem rejectâ. Nos MStum Bodl. editiones *Ald.*, *Leuncl.*, *Eton.*, aliásque sequuti sumus.

σφάττει ἑαυτὴν, καὶ ἐπιθεῖσα ἐπὶ τὰ ϛέρνα τῦ ἀνδρὸς τὴν ἑαυτῆς κεφαλὴν ἀπέθνησκεν. Η δὲ τροφὸς ἀνωλοφύρατό τε καὶ περιεκάλυπτεν ἄμφω, ὥσπερ ἡ Πάνθεια ἐπέϛελλεν. Ο δὲ Κῦρος, ὡς ᾔσθετο τὸ ἔργον τῆς γυναικὸς, ἐκπλαγεὶς, ἵεται εἴ τι δύναιτο βοηθῆσαι. [1] Οἱ δὲ εὐνῦχοι, ἰδόντες τὸ γεγενημένον, τρεῖς ὄντες, σπασάμενοι κἀκεῖνοι τὺς ἀκινάκας, ἀποσφάττονται, ὗπερ ἔταξεν αὐτὺς ἑϛηκότες. [2] Καὶ νῦν τὸ μνῆμα μέχρι τῦ νῦν τῶν εὐνύχων κεχῶσθαι λέγεται· καὶ ἐπὶ μὲν τῇ ἄνω ϛήλῃ, τῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναικὸς ἐπιγεγράφθαι φασὶ τὰ ὀνόματα, Σύρια γράμματα· κάτω δὲ εἶναι τρεῖς λέγυσι

seipsam jugulat, & capite in mariti pectus imposito moritur. Nutrix cum ejulatu ambos obtegit, quemadmodum Panthéa jusserat. Cyrus autem ubi mulieris facinus rescivit, exterritus, accessit, si quid auxilii ferre posset. Eunuchi, qui tres erant, cùm quid factum esset viderent, & ipsi strictis acinacibus, quo eos loco stare jusserat, stantes se jugulârunt. Et nunc *quoque* monumentum *istorum* usque ad eunuchos aggesto tumulo porrigi dicitur: ac superiore quidem in columnâ hujus viri & mulieris hujus nomina feruntur inscripta literis Syriacis; inferiùs autem columnas esse tres aiunt, & eis inscriptum, SCEPTUCHORUM.

1 Οἱ δὲ εὐνῦχοι] Notum est, apud Orientis reges frequentes fuisse Eunuchos, quos primùm Gynæceis præfecerunt, deinde etiam omnis generis honoribus ornârunt. Hinc factum, ut nomen illud tralatitio significatu, *aulicum & præfectum regium*, quanquam minimè exsectum, significaret. Quò spectat, quòd Act. viii. 27. ὁ εὐνῦχος à Syro ܡܗܝܡܢܐ dicatur, i. e. πιϛὸς, ob officio, nempe, (ut benè ad eum locum Cl. *de Dieu*) non verò à corporis vitio. Potiphar certè, qui eâdem voce, Gen. xxxvii. 36. & xxxix. 1. à Syro interpr. designatur, vir fuit; quippe qui uxorem habuerit.

2 Καὶ νῦν τὸ &c.] Vitiosa esse hæc, *Καὶ νῦν τὸ μνῆμα μέχρι τῦ νῦν τῶν &c.* atque adeò post *μέχρι*, temerè illa *τῦ νῦν*, repetita de superioribus, irrepsisse putat Leunclavius. Eidem, *μέχρι τῶν εὐνύχων*, nihil aliud est, quàm si dicas, *usque ad locum, quo eunuchi se jugulârunt.* Camerarius eandem, teste Stephano, lectionem quam Leunclavius recipiendam censuit, ex suo exemplari adfert; & in annotationibus ità locum vertit, *Atque nunc monumenti tumulus extare dicitur, ad eunuchos, seu eunuchorum monumenta, pertinens*: at in ipsâ libri interpretatione, lectionem quam habemus sic reddit, *Et nunc monumenti eunuchorum tumulus ad hodiernum usque diem extare dicitur.* Gabrielius quoque eodem ferè modo vulgatam, quam sequutus est, lectionem reddit. Stephanus ait sibi displicere *μέχρι τῦ νῦν*, cùm præcedat *νῦν*: sed nec mutationem illam, *μέχρι τῶν εὐνύχων*, probat. Priùs illud *νῦν*, ut mihi quidem videtur, rectiùs forsan mutatum fuerit, quàm posterius unà cum articulo *τοῦ* sublatum. An igitur legendum, *Καὶ μὴν τὸ μνῆμα μέχρι τῦ νῦν τῶν &c.*

3 ΣΚΗΠΤΟΥΧΩΝ] Ità MS. Bodl. & editiones *Ald. Leuncl. Eton.* aliæque. Stephanus perperam exhibet *εὐνούχων*, quòd haud dubiè *σχόλιον* est; quo significatur, sceptrigeros Xenophonti esse eunuchos. Vide quæ modò dicta sunt not. 1. Leunclavius se coram vidisse ait, Constantinopoli ad portam Osmaneam eunuchos in illius Sultani seraio, vere *sceptuchos* sive *sceptrigeros* esse, more de Persis hoc antiquissimo à Turcis usurpato. Gestant enim sceptra, quæ dignitatis & officiorum insignia sunt, ut apud Romanos, fasces, apud Græcos imperatores Christianos recentiores, baculi, qui linguâ Græcorum *σκῆπτρα* adpellationem habent. Hæc autem in Pandecte rerum Turcicarum Leunclaviano pluribus declarata videre licet, cap. 171 & 190.

στήλας, καὶ ἐπιγεγράφθαι, [3] ΣΚΗΠΤΟΥΧΩΝ. Ο δὲ Κῦρος, ὡς ἐπλησίασε τῷ πάθει, ἀγασθείς τε τὴν γυναῖκα καὶ καταλοφυράμενος ἀπῄει· καὶ τούτων μὲν ᾗ εἰκὸς ἐπεμελήθη, ὡς τύχοιεν πάντων τῶν καλῶν, καὶ τὸ μνῆμα ὑπερμέγεθες ἐχώσθη, ὥς φασιν.

Ἐκ δὲ τούτου στασιάζοντες [1] οἱ Κᾶρες καὶ πολεμοῦντες πρὸς ἀλλήλους, ἅτε τὰς οἰκήσεις ἔχοντες ἐν ἐχυροῖς χωρίοις, ἑκάτεροι ἐπεκαλοῦντο τὸν Κῦρον. Ο δὲ Κῦρος αὐτὸς μένων ἐν Σάρδεσι μηχανὰς ἐποιεῖτο καὶ κριούς, ὡς τῶν μὴ πειθομένων [2] ἐρείψων τὰ τείχη. [3] Αδούσιον δὲ ἄνδρα Πέρσην, καὶ τἆλλα οὐκ ἄφρονα οὐδ' ἀπόλεμον, καὶ πάνυ δὴ εὔχαριν, πέμπει ἐπὶ τὴν Καρίαν, στράτευμα δούς· καὶ Κίλικες δὲ καὶ Κύπριοι πάνυ προθύμως αὐτῷ συνεστράτευσαν. Ὧν ἕνεκα οὐδ' ἔπεμπε πώποτε Πέρσην σατράπην οὔτε Κιλίκων οὔτε Κυπρίων, ἀλλ' ἤρκουν αὐτῷ ἀεὶ οἱ ἐπιχώριοι βασιλεύοντες· [4] δασμὸν μέντοι ἐλάμβανε, καὶ στρατείας, ὁπότε δέοιτο, ἐπήγγελλεν αὐτοῖς. Ο δὲ Αδούσιος ἄγων τὸ στράτευμα

Cyrus ubi propiùs ad *illum tristem* casum accessisset, & admiratus *istam mulierem* & lamentis prosequutus, discessit: fuítque, ceu par erat, ei curæ, præclara ut illis omnia contingerent; ingénsque *adeò* monumentum, ut perhibent, aggesto tumulo factum fuit.

Secundùm hæc cùm factionibus Carés armisque *adeò* inter se contenderent, utpote qui domicilia munitis in locis haberent, utrique Cyrum implorabant. Cyrus autem ipse Sardibus manens machinas fabricabatur & arietes, ut eorum, qui parere nollent, mœnia solo æquaret: Adusium verò Persam, hominem cæteroqui nec imprudentem neve militaris rudem, ac valdè etiam elegantis ingenii, cum exercitu in Cariam mittit; perlibenter autem tum Cilices tum Cyprii ejus in hâc expeditione signa sequuti sunt. Quæ causa fuit cur nullum satrapam Persicum Cilicibus & Cypriis unquam miserit, contentus semper indigenis *eorum* regibus: tributum tamen *ab istis* exigebat; & militiam, cùm erat opus, eis imperabat. Adusius autem qui ducebat exercitum, posteaquam

1 Οἱ Κᾶρες &c.] De quibus ità *Pomp. Mela*, lib. 1. c. 16 *Genus usque eo quondam armorum pugnæque amans, ut aliena etiam bella mercede ageret. Hic castella aliquot sunt*, &c. Vide Herodot. lib. 1. c. 171. Hoc autem bellum civile inter Caras ortum est, ex Usserii mente, anno ante æram Christianam 547.

2 Ἐρείψων]. Sic rectè MS. Bodl. & editiones principes. In *Florent.* edit legitur ἐρείψων, non sine aperto mendo: mendosè itidem *Ald.* repræsentat τρίψων pro ἐρείψων. Sed ob initialium literarum affinitatem facillimus Grammatologo fuit lapsus. Liber Budensis, Leunclavio teste, pro ἐρείψων exhibet καθερείψων.

3 Αδούσιον] Hoc nomen pro vulgato illo Καδούσιον, assentientibus Camerario, Stephano & Leunclavio, ambiguitatis vitandæ gratiâ reposuimus. Nam Καδούσιος in hoc etiam ipso opere passim gentis est nomen.

4 Δασμὸν μέντοι &c.] Confer *Herodot.* lib. 3. c. 90, & seq.

ἐπὶ τὴν Καρίαν ἦλθε, καὶ ἀπ' ἀμφοτέρων τῶν Καρῶν παρῆσαν πρὸς αὐτὸν, ἕτοιμοι ὄντες δέχεσθαι εἰς τὰ τείχη, ἐπὶ κακῷ τῶν ἀντιστασιαζόντων. Ο δὲ Αδȣ́σιος πρὸς ἀμφοτέρȣς [1] ταυτὰ ἐποίει· δικαιότερά τε ἔφη λέγειν τȣ́τȣς ὁποτέροις διαλέγοιτο, λαθεῖν τε ἔφη δεῖν τȣ̀ς ἐναντίȣς φίλȣς σφᾶς γενομένȣς, ὡς δὴ οὕτω μᾶλλον ἐπιπεσὼν ἀπαρασκεύοις τοῖς ἐναντίοις. Πιστὰ δ' ἠξίȣ γενέσθαι, καὶ τȣ̀ς μὲν Κᾶρας ὀμόσαι ἀδόλως τε δέξασθαι εἰς τὰ τείχη σφᾶς, καὶ ἐπ' ἀγαθῷ τῷ Κύρȣ καὶ Περσῶν· αὐτὸς δὲ ὀμόσαι θέλειν ἀδόλως εἰσιέναι εἰς τὰ τείχη, καὶ ἐπ' ἀγαθῷ τῶν δεχομένων. Ταῦτα δὲ ποιήσας, ἀμφοτέροις λάθρα ἑκατέρων νύκτα συνέθετο τὴν αὐτὴν, καὶ ἐν ταύτῃ [2] εἰσήλατο εἰς τὰ τείχη, καὶ παρέλαβε τὰ ἐρύματα ἀμφοτέρων. Αμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ καθεζόμενος εἰς τὸ μέσον σὺν τῇ στρατιᾷ, ἐκάλεσεν ἑκατέρων τȣ̀ς [3] ἐπικαιρίȣς. Οἱ δὲ, ἰδόντες ἀλλήλȣς, ἠχθέσθησαν, νομίζοντες ἐξηπατῆσθαι ἀμφότεροι. Ο μέντοι Αδȣ́σιος ἔλεξε τοιάδε, Εγὼ ὑμῖν, ὦ ἄνδρες, ὤμοσα ἀδόλως εἰσιέ-

in Cariam pervenit, aderant ab utrâque Carum parte *quidam*, parati eum *suas* intra munitiones, ad contrariæ factionis detrimentum, recipere. Adusius erga utrosque faciebat eadem: cùm diceret illos, quibuscum loquebatur, æquiora proponere, & clam adversarios haberi oportere amicitiam cum ipsis initam, quasi hoc pacto magis imparatos adversarios adgressurus esset. Præterea fidem *utrinque* dari petebat, & à Caribus quidem jusjurandum dari, se absque dolo *malo*, & Cyri Persarúmque bono, intra munitiones Persas admissuros: ipsum autem jurare velle, se absque dolo *malo*, & quidem admittentium commodo, munitiones ingressurum esse. Hæc ubi confecisset, cum utrisque noctem clam alteris eandem pactus est, atque eâ in castella invectus est, & munitiones amborum recepit. Cùm autem illuxisset, in medio cum exercitu consedit, & *in concionem* ex utrâque parte *ad res componendas* opportunos vocavit. Illi, se mutuò intuiti, graviter rem tulêre, qui partem utramque dolo circumventam existimarent. Adusius verò in hanc sententiam verba fecit, Jurejurando vobis ego, viri, fidem adstrinxi, ingressurum vestra me castella sine

1 *Ταυτὰ*] Ità scripsimus, Stephani & Leunclavii editiones sequuti: in aliis minùs rectè legitur ταῦτα.

2 Εἰσήλατο] Verbum hoc, quod in MSto Bodl. & in omnibus ferè editis libris comparet, temerè ex textu sustulit tandem Leunclavius, ejúsque in locum substituit ἀσήλαυνεν. Mutato εἰσήλατο melius visum est. Equidem utrumque σχῆμα pro germanâ lectione amplexum esse arbitror. Προοίμια enim sunt ista: ἀσήλθεν, εἰσήλατο —εἰσεπεπήδησεν, (en vocabulum nostro huic planè cognatum!) &c. *J. Poll.* lib. 9. c. 8. Nec, opinor, frustrà fuerit is, qui in verbo εἰσιάλλεσθαι elegantem quandam ὑποτυπώσεως vim quæsiverit; quâ (uti rectè *Stephanus & Portus*) insignem rei peractæ celeritatem significare, & sub aspectum penè subjicere voluit Auctor. Equitum certè in tali re celer adeò solet ingressus esse, ut *insilire* etiam dici queant.

3 Επικαιρίȣς] Vide supra p. 248.

καὶ εἰς τὰ τείχη, καὶ ἐπ' ἀγαθῷ τῶν δεχομένων. Εἴπερ ἂν ἀπολῶ ὁποτέρους ὑμῶν, νομίζω ἐπὶ κακῷ εἰσεληλυθέναι Καρῶν· ἢν δὲ εἰρήνην ὑμῖν ποιήσω καὶ ἀσφάλειαν ἐργάζεσθαι ἀμφοτέροις τὴν γῆν, νομίζω ὑμῶν ἐπ' ἀγαθῷ παρεῖναι. [1] Νῦν δὲ χρὴ ἀπὸ τῆσδε τῆς ἡμέρας ἐπιμίγνυσθαί τε ἀλλήλοις φιλικῶς, ἐργάζεσθαί τε τὴν γῆν ἀδεῶς, διδόναι τε τέκνα καὶ λαμβάνειν παρ' ἀλλήλων· ἢν δὲ παρὰ ταῦτα ἀδικεῖν [2] τὶς ἐπιχειρῇ, τούτοις Κῦρός τε καὶ ἡμεῖς πολέμιοι ἐσόμεθα. Ἐκ τούτου πύλαι μὲν ἀνεῳγμέναι ἦσαν τῶν τειχῶν, μεσταὶ δὲ αἱ ὁδοὶ πορευομένων παρ' ἀλλήλους, μεστοὶ δὲ οἱ χῶροι ἐργαζομένων· ἑορτὰς δὲ κοινῇ ἦγον, εἰρήνης δὲ καὶ εὐφροσύνης πάντα πλέα ἦν. Ἐν δὲ τούτῳ ἧκον οἱ παρὰ Κύρου, ἐρωτῶντες [3] εἴ τι στρατιᾶς προσδέοιτο ἢ μηχανημάτων· ὁ δὲ Ἀδούσιος ἀπεκρίνατο ὅτι καὶ τῇ παρούσῃ ἔχοι ἀλλαχόσε χρῆσθαι στρατιᾷ· καὶ ἅμα ταῦτα λέγων ἀπῆγε τὸ στράτευμα, φρουροὺς ἐν ταῖς ἄκραις καταλιπών. Οἱ δὲ Κᾶρες ἱκέτευον μένειν αὐτόν· ἐπεὶ δ' οὐκ ἤθελεν, ἔπεμψαν πρὸς τὸν Κῦρον, δεόμενοι πέμψαι Ἀδούσιον σφίσι σατράπην.

Ὁ δὲ Κῦρος ἐν τούτῳ ἀπεστάλκει Ὑστάσπην, στράτευμα ἄγοντα

dolo malo & eorum commodo qui me admitterent. Quamobrem si alterutros vestrûm evertere velim, *ipse* me damno Carum hæc ingressum esse statuam: sin pacem inter vos conciliavero, & utrisque *confecero*, ut agrum tutò colere possitis, vestrâ cum utilitate vobis adesse me arbitrabor. Oportet igitur ex hoc die vos amicè mutuo misceri commerciis, & agros colere sine metu, & inter liberos hinc inde matrimonia contrahi: quòd si contra hæc injuriam facere conatus fuerit aliquis, iis & Cyrus & nos hostes erimus. Ibi tum & portæ castellorum erant apertæ, & itinera plena congredientium inter se, & agri pleni cultoribus: festos dies communiter agebant, & pacis ac lætitiæ cuncta erant plena. Intereà *quidam* à Cyro veniunt, qui *Adusium* interrogarent, ecquo exercitu alio vel machinis egeret: *quibus* Adusius respondit, se præsenti exercitu etiam alibi uti posse; ac simul cum hisce verbis copias abduxit, relictis in arcibus militibus præsidiariis. Cares autem supplices orabant ut maneret; *quod* cùm *facere* nollet, missis ad Cyrum *suis* rogabant, ut Adusium sibi satrapam mitteret.

Cyrus Hystaspam interim ablegârat, qui exercitum in Phrygiam

1 Νῦν δὲ χρὴ] Editi libri in marginibus exhibere solent Νῦν οὖν χρή. Sed nihil muto. Nam δὲ pro δὴ nonnunquam ponitur, commodéque adeò reddi potest, *ergo*, *igitur*. Vide etiam dicta ad p. 365. not. 2.

2 Τὶς ἐπιχειρῇ, τούτοις &c.] A singulari ad pluralem numerum subita Nostro perquàm familiaris est transitio. Conf. 1 Tim. ii. 15. de cujus constructionis structurâ vide Cl. Blackwall *Classic. Sacr.* p. [illegible].

3 Εἴ τι στρατιᾶς &c.] Ita habent editiones *Leuncl.* & *Eton.* In aliis, atque in MSto etiam Bodl. perperam legitur στρατείας. Istæ autem voces invicem sæpè permutantur. Vide sis p. 291.

ἐπὶ [1] Φρυγίαν τὴν περὶ Ἑλλήσποντον. Ἐπεὶ δ' ἧκεν ὁ Ἀδούσιος, μετάγειν αὐτὸν ἐκέλευσεν ᾗπερ ὁ Ὑστάσπης προῴχετο, ὅπως μᾶλλον πείθοιντο τῷ Ὑστάσπῃ, ἀκούσαντες ἄλλο στράτευμα προσιόν. Οἱ μὲν οὖν Ἕλληνες οἱ ἐπὶ θαλάττῃ οἰκοῦντες, πολλὰ δόντες δῶρα, διεπράξαντο ὥστε εἰς μὲν τὰ τείχη βαρβάρους μὴ δέχεσθαι, δασμὸν δὲ [2] ἀποφέρειν, καὶ στρατεύειν ὅπῃ Κῦρος ἐπαγγέλλοι. Ὁ δὲ τῶν Φρυγῶν βασιλεὺς παρεσκευάζετο μὲν ὡς καθέξων τὰ ἐρυμνὰ καὶ οὐ πεισόμενος, καὶ παρήγγελλεν οὕτως· ἐπεὶ δὲ ἀφίσταντο αὐτοῦ οἱ ὕπαρχοι, καὶ ἔρημος ἐγίγνετο, τελευτῶν εἰς χεῖρας ἦλθεν Ὑστάσπᾳ, ἐπὶ τῇ Κύρου δίκῃ. Καὶ ὁ Ὑστάσπας καταλιπὼν ἐν ταῖς ἄκραις ἰσχυρὰς Περσῶν φρουράς, ἀπῄει ἄγων σὺν τοῖς ἑαυτοῦ καὶ Φρυγῶν πολλοὺς ἱππέας καὶ πελταστάς. Ὁ δὲ Κῦρος ἐπέστελλεν Ἀδουσίῳ, συμμίξαντα πρὸς [3] Ὑστάσπην, τοὺς μὲν ἑλομένους Φρυγῶν τὰ σφέτερα, σὺν τοῖς ὅπλοις ἄγειν· τοὺς δ' ἐπιθυμήσαντας πολεμεῖν, τούτων ἀφελομένους τοὺς ἵππους καὶ τὰ ὅπλα, σφενδόνας ἔχοντας πάντας κελεύειν ἕπεσθαι. Οὗτοι μὲν δὴ ταῦτ' ἐποίουν.

Hellesponto finitimam duceret. Posteaquam autem Adusius venit, sequi *Cyrus* eum cum exercitu jussit, quà Hystaspes præcesserat, ut Hystaspæ magis parerent, ubi audiissent alias etiam copias accedere. Græci quidem certè maris accolæ, multis muneribus datis, id consecuti sunt, ut intra mœnia barbaros admittere necesse non haberent, sed tributum *tamen* penderent, & militatum irent quo Cyrus jussisset. Phrygum verò rex se parabat quasi loca munita tueri nec imperata facere vellet, atque ità *se facturum* denuntiabat: sed postquam constituti sub ipsius imperio præfecti ab eo defecerunt, & solus est relictus, tandem in manus Hystaspæ venit, causâ Cyri judicio permissâ. Hystaspas relictis in arcibus firmis Persarum præsidiis, discessit, secum præter suos Phrygum complures, tum equites tum peltastas ducens. Cyrus autem Adusio mandata dederat, ut postquam se cum Hystaspâ conjunxisset, Phrygas eos, qui partes suas amplexi fuissent, armatos adduceret; qui verò bellum gerere studuissent, illis & equos adimerent & arma, omnésque cum fundis sequi juberent. Hæc illi quidem exsequebantur.

1 Φρυγίαν τὴν περὶ &c.] Scil. minorem; quæ regnum *Ascenaz* Jer. li. 27. vocatur, ut [illegible] censet Eruditiss. *Bochartus*, Geogr. Sacr. l. 3. c. 9. Phrygiam autem illam in Cyri potestatem ab Hystaspâ & Adusio redactam fuisse tradit *Usserius* anno ante æram Christianam 546.

2 ἀποφέρειν] Legitur etiam ὑποφέρειν MStis, [illegible]. Nam receptum verbum passim in re simili solet adhiberi: sic supra lib. 4. p. 239. δασμόν τε τῆς χώρας ὅσον ἔφερον ἐκείνῳ, καὶ ἀποίσειν, & infra paulò: Προσεῖπε δὲ, Βαβυλωνίους μὲν τὴν γῆν ἐργάζεσθαι, καὶ τοὺς δασμοὺς ἀποφέρειν, &c. *Zonaras* quoque lectionem nostram retinet.

3 Ὑστάσπην] Ità in editis libris legi solet: in MSto Bodl. est Ὑστάσπαν. Et rectiùs forsan à terminatione in ας. Cùm autem alibi occurrant Ὑστάσπης, Ὑστάσπας, Ὑστάσπῃ, nihil mutandum; sed inconstantiam veterum exemplarium exprimendam potiùs censuimus.

Κῦρος δὲ ὡρμᾶτο ἐκ Σάρδεων, φρουρὰν μὲν πεζὴν καταλιπὼν πολλὴν ἐν Σάρδεσι, Κροῖσον δὲ ἔχων, ἄγων δὲ πολλὰς ἁμάξας πολλῶν καὶ παντοδαπῶν χρημάτων. Ἧκε δὲ καὶ ὁ Κροῖσος γεγραμμένα ἔχων ἀκριβῶς ὅσα ἐν ἑκάστῃ ἦν τῇ ἁμάξῃ· καὶ διδοὺς τῷ Κύρῳ τὰ γράμματα, εἶπε, Ταῦτα, ἔφη, ἔχων, ὦ Κῦρε, εἴσῃ τόν τε ὀρθῶς ἀποδιδόντα ἃ ἄγει, καὶ τὸν μή. Καὶ ὁ Κῦρος ἔλεξεν, Ἀλλὰ σὺ μὲν καλῶς ποιεῖς, ὦ Κροῖσε, προνοῶν· ἔμοιγε μέντοι ἄξουσι τὰ χρήματα οἵπερ καὶ ἔχειν αὐτὰ ἄξιοί εἰσιν· ὥστε ἤν τι καὶ κλέψωσι, τὰ ἑαυτῶν κλέψονται. Καὶ ἅμα ταῦτα λέγων, ἔδωκε τὰ γράμματα τοῖς φίλοις καὶ τοῖς ἄρχουσιν, ὅπως εἰδεῖεν τῶν ἐπιτρόπων [1] οἵ τε σῶα αὐτοῖς ἀποδιδοῖεν, οἵ τε μή. Ἦγε δὲ καὶ Λυδοὺς οὓς μὲν ἑώρα καλλωπιζομένους καὶ ὅπλοις καὶ ἵπποις καὶ ἅρμασι, [2] καὶ πάντα πειρωμένους ποιεῖν ὅ,τι ᾤοντο αὐτῷ χαριεῖσθαι, τούτους μὲν σὺν τοῖς ὅπλοις· οὓς δὲ ἑώρα ἀχαρίστως ἑπομένους, τοὺς μὲν ἵππους αὐτῶν παρέδωκε Πέρσαις τοῖς πρώτοις συστρατευσαμένοις, τὰ δὲ ὅπλα κατέκαυσε· [3] σφενδόνας δὲ καὶ τούτους ἠνάγκασεν ἔχοντας ἕπεσθαι.

Cyrus autem Sardibus movit, numeroso illic peditum præsidio relicto, Crœsum *secum* retinens, & multa multis variisque opibus onusta plaustra ducens. Accessit autem Crœsus ad Cyrum, ferens accuratè descripta quæcunque singulis essent in plaustris, easque scripturas Cyro tradens ait, Has, Cyre, si habeas, scies, quinam rectè sit redditurus quæ vehit, & qui non *rectè*. Et Cyrus, Facis tu quidem probè, inquit, Crœse, qui provideas: sed mihi sanè has vehent opes, qui digni sunt ut etiam eas possideant; adeò ut si quid suffurabuntur, sua suffurabuntur. Dum hæc diceret, amicis & præfectis scripturas istas tradidit, ut scirent quinam ex iis, quibus essent eæ res creditæ, salvas & *integras* redderent, qui non *redderent*. Ducebat etiam secum Lydos, quibus esse curæ cerneret elegantiam armorum & equorum & curruum; & quos eniti videret ut omnia facerent quibus ipsi gratificaturos se putabant, hos secum armatos ducebat; quos autem cerneret gravatè sequi, eorum equos Persis, qui primi cum eo militatum profecti fuerant, tradidit, & arma combussit: hos verò etiam fundis instructos sequi coëgit. Quin

1 Οἵ τε σῶα &c.] Sic restituimus ex admonitu Stephani, Leunclavii & Gabrielii: qui uno ore testantur lectionem, quam recepimus, in vetere quodam libro comparere. Vulgò utrobique legitur εἴτε &c.

2 Καὶ πάντα πειρωμένους &c.] Hæc lectio Leunclavio non placet: nam illud ὅ,τι, *inquit*, non respondet præcedenti πάντα, nisi certo quodam respectu. Scribendum itaque censet εἴ τι, hoc modo, πάντα πειρωμένους ποιεῖν, εἴ τι ᾤοντο &c. Sed nil mutandum. Vide dicta p. 182. not. 2.

3 Σφενδόνας δὲ καὶ &c.] Respicit, opinor, quæ modò præcesserant, p. 397. l. 15. Quod cùm Interpretes non animadverterunt, vim particularum δὲ καὶ sensumque adeò loci minus assequuti videntur.

Καὶ πάντας δὲ τοὺς ἀόπλους τῶν ὑποχειρίων γενομένων σφενδονᾶν ἠνάγκαζε μελετᾶν, [1] νομίζων τοῦτο τὸ ὅπλον [2] δουλικώτερον εἶναι· σὺν μὲν γὰρ ἄλλῃ δυνάμει μάλα ἐστὶν ἔνθα ἰσχυρῶς ὠφελοῦσι σφενδονῆται παρόντες· αὐτοὶ δὲ καθ' ἑαυτοὺς οὐδ' ἂν οἱ πάντες σφενδονῆται μείνειαν πάνυ ὀλίγους ὁμόσε ἰόντας σὺν ὅπλοις ἀγχεμάχοις.

[3] Προϊὼν δὲ τὴν ἐπὶ Βαβυλῶνος, κατεστρέψατο μὲν Φρύγας τοὺς ἐπὶ τῇ μεγάλῃ Φρυγίᾳ, κατεστρέψατο δὲ Καππαδόκας, ὑποχειρίους δὲ ἐποιήσατο Ἀραβίους· ἐξώπλισε δὲ ἀπὸ πάντων τούτων Περσῶν μὲν ἱππέας οὐ μεῖον ἢ τετρακισμυρίους, πολλοὺς δὲ ἵππους τῶν αἰχμαλώτων καὶ πᾶσι τοῖς συμμάχοις διέδωκε· καὶ πρὸς Βαβυλῶνα ἀφίκετο [4] παμπόλλους μὲν ἱππέας ἄγων, παμπόλλους δὲ τοξότας καὶ ἀκοντιστὰς, σφενδονήτας δὲ ἀναριθμους. Ἐπεὶ δὲ πρὸς Βαβυλῶνι ἦν ὁ Κῦρος, [5] περιέστησε μὲν πᾶν τὸ στράτευμα

& omnes inermes ex iis qui ejus in potestatem venerant, ad usum fundarum exercere se coëgit, quòd hoc armorum genus maximè servile duceret: est enim ubi funditores, si copiis aliis adsint, mirum quantum utilitatis adferunt; ipsi verò seorsum, nè quidem omnes, *quotquot sint*, funditores, admodùm paucos iis cum armis, quibus comminùs pugnatur, congressos sustinuerint.

Cùm autem viâ Babylonem ducente progrederetur, subegit Phrygas illius majoris Phrygiæ, subegit Cappadocas, Arabas in potestatem redegit: quorum omnium armis Persas equites instruxit, non pauciores quadragies millibus; multos verò captivorum equos in socios etiam universos distribuit: Babylonémque venit permagno cum equitatu permultis cum sagittariis & jaculatoribus, cum funditoribus autem innumeris. Cúmque jam apud Babylonem Cyrus esset, exercitum omnem circum

1 Νομίζων τοῦτο τὸ &c.] In omnibus Veterum præliis Funditores militâsse, auctor est *Veget.* lib. 1. 16. In bello etiam Trojano, *Homerus* Il. γ'. v. 600.

Σφενδόνῃ, ἥν ἄρα οἱ θεράπων ἔχε ποιμένι λαῶν.

Servile autem hoc armorum fuisse genus testatur ad istum locum *Eustathius*, his verbis; θεράπων δὲ ὅπλον αὐτη, (σφενδόνη) οὐ μὴν ἥρωος, οὐδὲ γὰρ ἔχειν.

2 Δουλικώτερον] MS. Bodl. δυλικώτατον. Atque ità *J. Pollucem* legisse putat Stephanus, cùm Xenophontem usurpâsse δουλικώτατον scripsit l. 3. c. 8. Sed, locum hunc respexerit, necne, *Pollux*, incertum est. Imò verò planè non respexisse videtur; cùm (uti rectè observat Cl. *Jungermannus*) ille Auctorum ipsa verba solet ferè adferre, nullo casu vel modo mutata. In MSto verò Bodl. est δουλικώτατον, in *Polluce*, δουλικώτατος. Vide porrò quæ notavimus de istorum graduum permutatione, p. 187, 188.

3 Προϊὼν δὲ τὴν &c.] Lege Jer. li. 11, 27, 28, xxv. 14. & l. 9. 41. Isai. xiii. 1, 2, &c. Hanc expeditionem *Usserius* ponit ad an. M. 3465. J. P. 4175. ante æram Christ. 539.

4 Παμπόλλους μὲν ἱππέας &c.] Conf. Jer. li. 27. l. 9, 14. 29, 42. Isa. xiii. 3. 18. In his aliisque modò citatis capitibus, insignia extant de obsidione excidioque Babylonis loca; quæ ex historiâ Xenophonteâ lucem accipiunt, eique vicissim auctoritatem & fidem adjiciunt.

5 Περιέστησε μὲν In editione *Ald.* legitur περιέστη μεν. mendosè. Cæteri libri, quos vidi, omnes receptam scripturam præstent.

περὶ τὴν πόλιν, ἔπειτα αὐτὸς περιήλαυνε τὴν πόλιν σὺν τοῖς φίλοις τε καὶ ἐπικαιρίοις τῶν συμμάχων. Ἐπεὶ δὲ κατεθεάσατο τὰ τείχη, ἀπάγειν παρεσκευάσατο τὴν στρατιὰν ἀπὸ τῆς πόλεως· ἐξελθὼν δέ τις αὐτόμολος εἶπεν ὅτι ἐπιτίθεσθαι μέλλοιεν αὐτῷ, ὁπότε ἀπάγοι τὸ στράτευμα· καταθεωμένοις γάρ, ἔφη, αὐτοῖς ἀπὸ τοῦ τείχους ἀσθενὴς ἐδόκει εἶναι ἡ φάλαγξ. Καὶ οὐδὲν θαυμαστὸν ἦν οὕτως ἔχειν· [1] περὶ γὰρ πολὺ τεῖχος κυκλουμένους ἀνάγκη ἦν ἐπ' ὀλίγον τὸ βάθος γενέσθαι τὴν φάλαγγα. Ἀκούσας οὖν ὁ Κῦρος ταῦτα, στὰς κατὰ μέσον τῆς αὐτοῦ στρατιᾶς σὺν τοῖς περὶ αὐτόν, παρήγγειλεν, ἀπὸ τοῦ ἄκρου ἑκατέρωθεν τοὺς ὁπλίτας ἀναπτύσσοντας τὴν φάλαγγα ἀπιέναι παρὰ τὸ ἑστηκὸς τοῦ στρατεύματος, ἕως γένοιτο ἑκατέρωθεν τὸ ἄκρον καθ' ἑαυτὸν καὶ κατὰ τὸ μέσον. Οὕτως οὖν ποιούντων, οἵ τε μένοντες εὐθὺς θαρραλεώτεροι ἐγίγνοντο, ἐπὶ διπλάσιον τὸ βάθος γιγνόμενοι· οἵ τ' ἀπιόντες, ὡσαύτως θαρραλεώτεροι· εὐθὺς γὰρ οἱ μένοντες αὐτῶν, πρὸς τοῖς πολεμίοις ἐγίγνοντο. Ἐπεὶ δὲ πορευόμενοι ἑκατέρωθεν συνῆψαν τὰ ἄκρα, ἔστησαν ἰσχυρότεροι γεγενημένοι, οἵ τε ἀπεληλυθότες, διὰ τοὺς ἔμπροσθεν, οἵ τ' ἔμπροσθεν,

urbem constituit; deinde cum amicis & iis, qui è sociis ad res agendas opportuni erant, urbem ipse circumvectus est. Postquam muros contemplatus esset, ab urbe copias abducere parabat; cùm transfuga quidam *ex urbe* egressus ait, *Babylonios* ipsum adoriri velle, quando copias abducturus esset: nam de muro phalangem *hanc* despectantibus, inquit, visa est imbecilla esse. Nec *quidem id* ità se habuisse mirum erat: quia enim murum amplum circumdarent, necesse erat phalangem ad exiguam densitatem redigi. Hæc igitur Cyrus cùm audîsset, stans in medio exercitûs sui, cum iis quos circum se habebat, præcepit ut gravis armaturæ milites ab utrâque extremitate phalangem explicantes abirent propter eam exercitûs partem quæ subsisteret, donec utraque extremitas ad se atque ad medium perveniret. Id cùm facerent, tum iis qui subsistebant fiducia quædam continuò accedebat, quòd duplicata *jam* esset *aciei* densitas: tum illis quoque fiducia similiter accedebat, qui abscedebant: mox enim illi qui subsistebant, prope ab hostibus aberant. Cùm autem progrediendo extremitates utrinque conjunxissent, constitêre *jam* facti firmiores, tum qui abscesserant, propter anteriores; tum anteriores,

1 Περὶ γὰρ πολὺ &c.] *Solinus* Polyhist. c. 56. *Babylon urbs est sexaginta millia passuum circuitu patens.* Iisdem ferè verbis urbis hujus amplitudinem describit *Plinius* N. H. lib. 6. c. 26. Nec aliter *Herodotus* lib. 1. c. 178. qui formâ τετράγωνον, *quadratam* dixit; cujus quodlibet latus 120 stadia contineat, totus ambitus 480, quæ ipsa sunt 60 *Plinii* & *Solini* passuum millia. Sed varietatem in ambitu reliquisque dimensionibus lectori apud *Diod. Sic.* l. 2. p. 95. *Strab.* l. 16 p. 1072. *Curt.* l. 5. c. 1. videndam relinquo. His addas licet *Cellar.* Geogr. Antiq. l. 3. c. 16. *Bochart.* Geogr. Sacr. l. 4. c. 13. & *Prideau.* connex. *Hist.* V. & N. T. ad an. 570.

διὰ τοὺς ὄπισθεν προσγεγενημένους. Ἀναπτυχθείσης δ' οὕτω τῆς φάλαγγος, ἀνάγκη [1] τοὺς πρώτους ἀρίστους εἶναι καὶ τοὺς τελευταίους, ἐν μέσῳ δὲ τοὺς κακίστους τετάχθαι· ἡ δ' οὕτως ἔχουσα τάξις, καὶ πρὸς τὸ μάχεσθαι ἐδόκει εὖ παρεσκευάσθαι, καὶ πρὸς τὸ μὴ φεύγειν. Καὶ οἱ ἱππεῖς δὲ [2] καὶ οἱ γυμνῆται οἱ ἀπὸ τῶν κεράτων, αἰεὶ ἐγγύτερον ἐγίγνοντο τοῦ ἄρχοντος τοσούτῳ ὅσῳ ἡ φάλαγξ βαθυτέρα ἐγίγνετο ἀναδιπλουμένη. Ἐπεὶ δὲ οὕτω συνεσπειράθησαν, ἀπῄεσαν, ἕως μὲν ἐξικνεῖτο τὰ βέλη ἀπὸ τοῦ τείχους, ἐπὶ πόδα· ἐπεὶ δὲ ἔξω βελῶν ἐγένοντο, στραφέντες, καὶ τὸ μὲν πρῶτον ὀλίγα βήματα προϊόντες [3] μετεβάλλοντο ἐπὶ ἀσπίδα, καὶ ἵσταντο πρὸς τὸ τεῖχος βλέποντες· ὅσῳ δὲ προσωτέρω ἐγίγνοντο, τοσῷδε μανώτερον [4] μετεβάλλοντο. Ἐπεὶ δὲ ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ἐδόκουν εἶναι, ξυνεῖρον ἀπιόντες ἔς τε ἐπὶ τὰς σκηνὰς ἐγένοντο.

Ἐπεὶ δὲ κατεστρατοπεδεύσαντο, συνεκάλεσεν ὁ Κῦρος τοὺς ἐπικαι-

propter eos qui à tergo accesserunt. Hoc modo explicatâ phalange, necesse est primos & ultimos fortissimos esse, ignavissimos in medio collocari: aciésque hunc in modum constituta & ad dimicandum, & ad prohibendam fugam instructa commodè videbatur. Præterea equites & levis armaturæ milites qui à cornibus *procedebant*, semper eò propiùs ad imperatorem accedebant, quo phalanx duplicata densior efficiebatur. Cùm hoc sese modo conglobâssent, pedetentim *inde* recedebant, quò tela de muro pertinebant: cúmque extra telorum ictus essent, conversi, ac primùm quidem modicos passus progressi, statum mutabant clypeum versùs, atque ità consistebant, ut murum intuerentur; quanto autem longiùs abscederent, tanto rariùs fiebat mutatio. Posteaquam in tuto sibi esse videbantur, conserti continuóque ordine recedebant, donec ad tabernacula pervenirent.

Ubi jam in castris essent, Cyrus eos, quos oporteret, convocavit &

1 Τοὺς πρώτους ἀρίστους &c.] Idem præcipitur lib. *memorab.* sub initium: καὶ γὰρ ἐν τῷ πολέμῳ τούς τε πρώτους ἀρίστους δεῖ τάττειν, καὶ τοὺς τελευταίους, ἐν δὲ μέσῳ τοὺς χειρίστους, ἵνα ὑπὸ μὲν αὐτῶν ἄγωνται, ὑπὸ δὲ τῶν ὠθῶνται. Dispositionem hanc *Fab. Quinctil.* lib. 5. c. 12. *Homericam* appellat; respicitque Il. δ. v. 297, & seq. ubi Nestor

Ἱππῆας μὲν πρῶτα σὺν ἵπποισιν καὶ ὄχεσφι,
Πεζοὺς δ' ἐξόπιθε στῆσεν πολέας τε καὶ ἐσθλοὺς,
Ἕρκος ἔμεν πολέμοιο· κακοὺς δ' ἐς μέσσον ἔλασσεν,
Ὄφρα καὶ οὐκ ἐθέλων τις ἀναγκαίῃ πολεμίζῃ.

Hanc nimirum exercitum instruendi rationem Rhetores in argumentorum dispositione solent imitari. Quâ de re vide *Quinctil.* dicto loco, & *Cic.* de Orat. l. 2. c. 77. Idem de gruibus refert *Ælianus* de Animal. l. 3. c. 13.

2 Καὶ οἱ γυμνῆται οἱ &c.] Ità editiones *Ald. Eton.* & *Steph.* In *Leuncl.* aliísque omittitur posterior hic articulus: quem quidem retinet MS. Bodl. priore illo omisso, & γυμνῆτες pro γυμνῆται repræsentat.

3 Μετεβάλλοντο ἐπὶ &c.] Consule *Indic. Tacticum.*

4 Μετεβάλλοντο] *Muretus* conjicit melius legi posse [illegible]. Mihi magis placet vulgata lectio. De variis autem conversionibus vide sis *Ælian.* c. 24.

ρίους, καὶ ἔλεξεν, Ἄνδρες σύμμαχοι, τεθεάμεθα μὲν κύκλῳ τὴν πόλιν· ἐγὼ δὲ, ὅπως μὲν ἄν τις [1] τείχη οὕτως ἰσχυρὰ καὶ ὑψηλὰ προσμαχόμενος ἕλοι, οὐκ ἐνορᾷν μοι δοκῶ· ὅσῳ δὲ πλείονες ἄνθρωποι ἐν τῇ πόλει εἰσὶν, [2] ἐπείπερ οὐ μάχονται ἐξιόντες, τοσούτῳ ἂν θᾶττον λιμῷ αὐτοὺς ἡγοῦμαι ἁλῶναι. Εἰ μή τινα οὖν ἄλλον τρόπον ἔχετε λέγειν, τούτῳ πολιορκητέους φημὶ εἶναι τοὺς ἄνδρας· Καὶ ὁ Χρυσάντας εἶπεν, [3] Ὁ δὲ ποταμὸς, ἔφη, οὗτος οὐ διὰ μέσης τῆς πόλεως ῥεῖ, πλάτος ἔχων πλεῖον ἢ ἐπὶ δύο στάδια; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Γωβρύας· καὶ βάθος γε ὡς οὐδ' ἂν δύο ἄνδρες, ὁ ἕτερος ἐπὶ τοῦ ἑτέρου ἑστηκὼς, τοῦ ὕδατος ὑπερέχοιεν· ὥστε τῷ ποταμῷ ἔτι ἰσχυροτέρα ἐστὶν ἡ πόλις ἢ τοῖς τείχεσι. Καὶ ὁ Κῦρος, Ταῦτα μὲν, ἔφη, ὦ Χρυσάντα, ἐῶμεν ὅσα κρείττω ἐστὶ τῆς ἡμετέρας δυνάμεως· διαμετρησαμένους δὲ χρὴ ὡς τάχιστα [4] τὸ μέρος ἕκαστον ἡμῶν, ὀρύττειν τάφρον ὡς πλατυτάτην καὶ βαθυτάτην, ὅπως ὅτι ἐλαχίστων ἡμῖν τῶν φυλάκων δέοι. Οὕτω δὴ κύκλῳ διαμετρήσας

hunc sermonem habuit, Urbem, socii undique contemplati sumus; atque equidem quo pacto quis adeò firmos & excelsos muros oppugnando capere possit, videre mihi non videor: quanto autem plures homines in urbe sunt, quando ad pugnandum non exeant, tanto citiùs fieri arbitror, ut fame in potestatem redigantur. Nisi igitur aliquem alium, quem proponatis, modum habetis, hoc *ipso nobis* istos expugnandos esse aio. Et Chrysantas inquit, Hiccine fluvius per mediam urbem labitur, cujus latitudo stadia duo superat? Ità profectò, ait Gobryas; ac tanta *quoque* profunditas ejus est, ut nè duo quidem viri, alter alteri licèt institerit, supra aquam extare possint: quo fit ut fluvio sit urbs etiam munitior, quàm moenibus. Et Cyrus, Missa faciamus hæc, ait, Chrysanta, quæ viribus nostris potiora sunt; adhibitâ verò mensurâ, quamprimùm fossa latissima profundissimáque nobis erit ducenda, pro parte cuique suâ, quò paucissimis custodibus nobis sit opus. Sic igitur undique circa murum

1 Τείχη οὕτως ἰσχυρὰ &c.] Idem ferè est quod *Jerem.* tradit li. 53, 58. Apud Historicos quidem omnes decantata est muri hujus latitudo; tanta quæ erat, ut quadrigæ inter se occurrentes sine periculo commeare possent. At de murorum et turrium altitudine inter auctores minimè convenit. Vide sis tamen quos supra paulò citavimus p. 400.

2 Ἐπείπερ οὐ μάχονται &c.] Vide Jer. li. 30.

3 Ὁ δὲ ποταμὸς, &c. *Euphrates*, scilicet: cujus de ortu cursúque haud una est Historicorum & Geographorum sententia. Ipsos, si libeat, adeas: nempe *Strab.* l. 11. p. 791, & seq. *Plin.* Hist. Nat. l. 5. c. 24. *Mel.* l. 3. c. 8. *Ptolem.* l. 5. c. 13. & *Salmas.* ad Solini c. 37. neque enim verbis Auctorum inter se dissentientium describendis implere chartam tempúsque terere consentaneum est. Tradunt quidem ferè omnes, fluvium Babylonem interluisse; quod de ramo quodam ejus intelligendum esse videtur. Capta autem erat Babylon ab illâ extremitate, quâ Euphrates in eam influit. Lege *Jerem.* li. 31.

4 Τὸ μέρος ἕκαστον ἡμῶν] Ità rescripsimus admonitu partim MSti Bodl. partim editorum librorum: quorum alii dant, τὸ μέρος ἑκάστου ἡμῶν. alii, τὸ μέρος ἕκαστον ἡμῶν, quod Stephano placet.

περὶ τὸ τεῖχος, ἀπολιπὼν ὅσον τύρσεσι μεγάλαις ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ, ὤρυσσεν ἔνθεν καὶ ἔνθεν τοῦ τείχους τάφρον ὑπερμεγέθη, καὶ τὴν γῆν ἀνέβαλλον πρὸς ἑαυτούς. Καὶ πρῶτον μὲν πύργους ἐπὶ τῷ ποταμῷ ᾠκοδόμει, [1] φοίνιξι θεμελιώσας οὐ μεῖον ἢ [2] πλεθριαίοις· (εἰσὶ γὰρ καὶ μείζονες ἢ τοσοῦτοι τὸ μῆκος πεφυκότες· [3] καὶ γὰρ δὴ πιεζόμενοι οἱ φοίνικες ὑπὸ βάρους ἄνω κυρτοῦνται, ὥσπερ οἱ ὄνοι οἱ κανθήλιοι) τούτους δ' ὑπετίθει τούτου ἕνεκα, ὅπως ὅτι μάλιστα ἐοίκοι πολιορκήσειν παρασκευαζομένῳ, ὡς εἰ καὶ διαφύγοι ὁ ποταμὸς εἰς τὴν τάφρον, [4] μὴ ἀνέλοι τοὺς πύργους. Ἀνίστη δὲ καὶ

spatia dimensus, relicto à flumine intervallo, quantum sufficeret magnis propugnaculis, ingentem fossam circum murum undique duxit, terrámque *adeò illi* seipsos versùs egesserunt. Ac primùm quidem turres propter flumen extruebat, palmis fundatas, quarum non minor erat, quàm *plethri* altitudo: (*ibi* nascuntur enim, quæ hâc majorem etiam in longitudinem excrescunt; palmæ verò cum *aliquo* premuntur pondere, sursum incurvantur, quemadmodùm & asini clitellarii) has autem *palmas operi* propterea subjecit, ut quàm maximè videretur id facere, quod solent qui ad urbem obsidendam sese comparent: ut tametsi flumen in fossam dilaberetur, ipsas turres non everteret. Etiam multas alias

1 φοίνιξι θεμελιώσας] *Strabo* l. 16. p. 1074. Ψιλὴ γὰρ ἡ χώρα, καὶ θαμνώδης ἡ πολλὴ, πλὴν φοίνικος· οὗτος δὲ πλεῖστος ἐν τῇ Βαβυλωνίᾳ πολύς· καὶ ἐν Σούσοις, καὶ ἐν τῇ παραλίᾳ Περσίδι——Eandem hanc regionem palmis frequentibus consitam esse testatur etiam *Diod. Sic.* l. 2. p. 136.

2 Πλεθριαίοις] Interpretes Xenophontis, Herodoti, Diodori Siculi, aliorúmque Historicorum πλέθρα Græcorum, Latinè *jugera* minùs accuratè reddere consueverunt, Plinium, opinor, vel Poëtas imitati. Confer *Plin.* N. H. l. 36. c. 12. cum *Herodoto* l. 2. c. 124; & seq. & *Melâ* l. 1. c. 9. ubi de Pyramidum dimensionibus agitur. Deinde lege *Homerum*, Odyss. λ'. v. 575, & seq. de Tityo: & de eodem, *Lucret.* l. 3. v. 1001. *Virgil.* Æneid. 6. v. 596. *Tibul.* l. 1. eleg. 3. *Ovid.* Metam. l. 4. v. 456, & seq. quibus in locis *Homeri* πέλεθρα sive πλέθρα à Latinis Poëtis καταχρηστικῶς καὶ ὑπερβολικῶς in *jugera* verti videre est. Et his quidem ignoscendum, quando *plethra* Latinis non sit usitata, nec vox æquè sonans, ac *jugera*. Sed risum sanè haud tenuerit quisquam, cùm interpretes etiam Homeri aliorúmque viderit, eandem inauspicatò sibi vindicâsse licentiam, atque adeò immanè quantum vel Græcorum auxisse mendacia. *Plethrum* autem, teste Suidâ, centum pedes; *jugerum*, ducentos quadraginta continet, ex *Quinctil.* mente *Instit. Or.* l. 1. c. 10. *Suidæ* accedit *Phavorinus*; qui locum etiam hunc citans, ait, Ξενοφῶν φησι φύεσθαι ἐν Βαβυλῶνι πλεθριαίους (reponendum, opinor, ex Xenoph. & Suidâ, πλεθριαίους) φοίνικας. Confer Cl. *Bernard.* de mens. & pond. l. 3. p. 225. & doctiss. *Perizon.* ad Ælian. V. H. l. 3. c. 1.

3 Καὶ γὰρ δὴ πιεζόμενοι &c.] *A. Gellius* N. A. l. 3. c. 6. *Aristotelem* & *Plutarchum* auctores laudans, hæc de vi et naturâ palmæ arboris narrat: *Si super palmæ arboris lignum magna pondera imponas, ac tam graviter urgeas oneréSque, ut magnitudo oneris sustineri non queat; non deorsum palma cedit, nec intra flectitur, sed adversùs pondus resurgit, & sursum nititur recurvatùrque.* Strabo l. 15. p. 1053. Ἴδιον δέ τι πάσχει τὴν φοινικίνην δοκόν· στερεὰν γὰρ οὖσαν πιεζουμένην οὐκ εἰς τὸ κάτω τὴν ἔνδοσιν λαμβάνειν, ἀλλ' εἰς τὸ ἄνω μέρος κυρτοῦσθαι τῷ βάρει, καὶ βέλτιον ἀνέχειν τὴν ὀροφήν. Vide sis etiam *Plin.* N. Hist. l. 13. c. 4. & l. 16. c. 42. & *Plutarch.* Sympos. lib. 8. προβλ. δ'.

4 Μὴ ἀνέλοι] Hanc lectionem ex Camerarii exemplari adducit Stephanus, quam veram esse censet: & ipse quidem in textu pro vulgatâ illâ μὴ ἂν ἕλοι reponendam curavi. *Muretus* testatur in libris veteribus legi μὴ ἀνέλοιτο.

ἄλλους πολλοὺς πύργους ἐπὶ τῆς ἀμβολάδος γῆς, ὅπως ὅτι πλεῖστα φυλακτήρια εἴη. Οἱ μὲν δὴ ταῦτ' ἐποίουν· οἱ τὲ ἐν τῷ τείχει [1] κατεγέλων τῆς πολιορκίας, ὡς ἔχοντες τὰ ἐπιτήδεια πλέον ἢ εἴκοσιν ἐτῶν. Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Κῦρος, τὸ στράτευμα [2] κατένειμε εἰς δώδεκα μέρη, ὡς μῆνα τοῦ ἐνιαυτοῦ ἕκαστον τὸ μέρος φυλάξον. Οἱ δ' αὖ Βαβυλώνιοι, ἀκούσαντες ταῦτα, πολὺ ἔτι μᾶλλον κατεγέλων, [3] ἐννοούμενοι εἰ σφᾶς Φρύγες καὶ Λύκιοι καὶ Ἀράβιοι καὶ Καππαδόκαι φυλάξοιεν, οὓς σφίσιν ἐνόμιζον πάντας εὐμενεστέρους εἶναι ἢ Πέρσαις. Καὶ αἱ μὲν τάφροι ἤδη ὀρωρυγμέναι ἦσαν.

Ὁ δὲ Κῦρος, ἐπειδὴ [4] ἑορτὴν τοιαύτην ἐν Βαβυλῶνι ἤκουσεν εἶναι, ἐν ᾗ πάντες Βαβυλώνιοι ὅλην τὴν νύκτα πίνουσι καὶ κωμάζουσιν ἐν ταύτῃ, ἐπειδὴ τάχιστα συνεσκότασε, λαβὼν πολλοὺς ἀνθρώπους, ἀνεστόμωσε [5] τὰς τάφρους τὰς πρὸς τὸν ποταμόν. Ὡς δὲ τοῦτο ἐγένετο,

turres supra terram egestam excitabat, ut quàm plurima essent excubiarum loca. Et has quidem illi res agebant; qui autem in muro stabant, obsidionem *hanc* irridebant, quòd iis esse commeatus in annos plus viginti. Quæ Cyrus cùm audîsset, in partes duodecim exercitum divisit, ut pars quælibet, unum anni mensem in excubiis esset. Babylonii rursùm, his auditis, multò etiam magìs irridebant, qui cogitarent secum, Phrygas & Lycios & Arabas & Cappadocas futuros contra se in excubiis, quos omnes arbitrabantur animis erga se magìs esse benevolis, quàm erga Persas. Ac fossæ quidem ductæ erant.

Cyrus verò, cùm audiisset celebrari Babylone festum *quendam* ejusmodi diem, quo Babylonii omnes noctè totâ potarent & comissarentur, eo die, cùm primùm invesperasceret, magnâ hominum multitudine adhibitâ, fossarum ostia fluvium versùs aperuit. Hoc cùm factum esset,

1 Καταγελῶν τῆς πολιορκίας, ὡς &c.] Audire juvabit, quid istâ de urbe tradit *Q. Curtius*, l. 5. c. 1. *Ac nè totam quidem urbem tectis occupaverunt; per 90 stadia habitatur: ——— cætera serunt coluntque, ut si externa vis ingruat, obsessis alimenta ex ipsius urbis solo subministrentur.* Confer *Herod.* l. 1. c. 178.

2 Κατένειμε εἰς δώδεκα &c.] Vulgò deest præpositio εἰς, quam vel subaudiendam, vel per imprudentiam à typographis præteritam censuit *Portus*. Patitur ea quidem interdum ellipsin; sed maximè apud Poëtas, & post verba motum ad locum significantia. Itaque reponenda potiùs quàm subintelligenda videtur; præsertim cùm, *Mureto* teste, in libris veteribus inveniatur.

3 Εννοούμενοι εἰ &c.] Particulam hanc pro ὅτι nonnunquam accipi annotavit *Budæus* Comm. G. L. p. 978. adlatis ex Demosthene exemplis. Ejus autem in hujusmodi sensu usus, *Devario* judice, proprius est dubiis rebus de quibus tametsi credamus, pro certis tamen adfirmare non possumus. Vide tamen quæ notavimus p. 225. Confer Act. xxvi. 8. ubi frustrà est *Grotius*, qui εἰ pro ὅτι ad modum Hebræi [illegible]א poni ait.

4 Ἑορτὴν τοιαύτην &c.] Hoc de Festo agitur *Daniel* v.

5 Τὰς τάφρους τὰς &c.] Ità editiones *Ald. Eton. Leuncl.* Stephanus exhibet τάφρους τὰς ἔσω &c. additâ tamen huic participio vocis suspectæ notâ. Quod autem ad rem ipsam attinet, quâ de hoc agitur

τὸ ὕδωρ κατὰ τὰς τάφρους ἐχώρει ἐν τῇ νυκτί· ἡ δὲ διὰ τῆς πόλεως τοῦ ποταμοῦ ὁδὸς πορεύσιμος ἀνθρώποις ἐγίγνετο. [1] Ὡς δὲ τὸ τοῦ ποταμοῦ οὕτως ἐπορσύνετο, παρηγγύησεν ὁ Κῦρος Πέρσαις χιλιάρχοις καὶ πεζῶν καὶ ἱππέων, εἰς δύο ἄγοντας τὴν χιλιοστὺν παρεῖναι πρὸς αὐτόν, τοὺς δ' ἄλλους συμμάχους κατ' οὐρὰν τούτων ἕπεσθαι, ᾗπερ πρόσθεν τεταγμένους. Οἱ μὲν δὴ παρῆσαν· ὁ δέ, καταβιβάσας εἰς τὸ ξηρὸν τοῦ ποταμοῦ τοὺς ὑπηρέτας καὶ πεζοὺς καὶ ἱππέας, ἐκέλευσε σκέψασθαι εἰ πορεύσιμον εἴη τὸ ἔδαφος τοῦ ποταμοῦ. Ἐπεὶ δὲ ἀπήγγειλαν ὅτι πορεύσιμον εἴη, ἐνταῦθα δὴ συγκαλέσας τοὺς ἡγεμόνας τῶν πεζῶν καὶ τῶν ἱππέων, ἔλεξε τοιάδε.

" Ἄνδρες φίλοι, ὁ μὲν ποταμὸς ἡμῖν παρακεχώρηκε τῆς εἰς τὴν
" πόλιν ὁδοῦ· ἡμεῖς δὲ θαρροῦντες [2] εἰσίωμεν εἴσω, ἐννοούμενοι
" ὅτι οὗτοι ἐφ' οὓς νῦν πορευσόμεθα, ἐκεῖνοί εἰσιν οὓς ἡμεῖς καὶ
" συμμάχους πρὸς ἑαυτοῖς ἔχοντας, καὶ ἐγρηγορότας ἅπαντας
" καὶ νήφοντας, καὶ ἐξωπλισμένους καὶ συντεταγμένους ἐνικῶμεν·
" νῦν δ' [3] ἐπ' αὐτοὺς ἴωμεν ἐν ᾧ πολλοὶ μὲν αὐτῶν καθεύδουσι,

aqua noctu in fossas manabat; & alveus fluvii per urbem *tendens*, hominibus pervius esse cœpit. Id ubi de flumine hoc modo *ei* successisset, Persicis Cyrus & equitum & peditum tribunis imperat, mille suos in binos explicatos ducendo apud se adessent; reliqui socii hos à tergo sequerentur, instructi quemadmodùm priùs. Et hi quidem aderant; cùm ille, in siccam fluminis partem ministris suis, tam peditibus quàm equitibus immissis, ut explorarent an vadum fluminis permeari possit imperavit. Posteaquam illi posse permeari renuntiârunt, tum verò peditum equitúmque ducibus convocatis, hujusmodi verba fecit;

" Flumen *hoc* nobis, amici, viam in urbem concessit: *eam* nos animis
" præsentibus & *omni timore vacuis* ingrediamur, nobiscum ipsi reputan-
" tes, hos, quos adgressuri nunc sumus, eos esse, quos à sociis sibi adjunctis
" instructos & omnes vigilantes & sobrios, armatos & in acie dispositos
" vicimus: jam verò adversùs eos tendamus quò tempore multi eorum

agitur in loco, vide omnino *Jer.* l. 24, 38. li. 32. 36. ubi manifestè adluditur ad aquas Euphratis à Cyro in paludem Nitocris abducendas. Conferre juvabit *Herod.* l. 1. c. 191. & *Polyæn.* l. 7. c. 6. Refertur ab *Usserio* ad annum M. 3466. J. P. 4176. ante ær. Christ. 538.

1 *Ὡς δὲ τὸ τοῦ*] Eâdem prorsus ellipticè loquendi ratione utitur, Mat. xxi. 21. ——— *οὐ μόνον τὸ τῆς συκῆς* &c. Sic autem loqui amant auctores, quoties indicare volunt, quod alteri quocunque modo accidit.

2 *Εἰσίωμεν εἴσω* &c.] Hæc sincera est edit. *Eton.* lectio, quæ in margine MSti quoque Bodl. comparet. In cæteris libris legitur ——— *εἰσίωμεν, μηδὲν φοβούμενοι, εἴσω, ἐννοούμενοι* &c. At Stephanus rectè verba hæc, *μηδὲν φοβούμενοι*, ex margini adscripto scholio irrepsisse putat: ibi enim participium *θαρροῦντες* iis expositum fuerat.

3 *Ἐπ' αὐτοὺς ἴωμεν* &c. In editione *Ald.* perperam scribitur *ἴομεν.* in reliquis exstat recepta scriptura: aliam tamen tam Stephanus quàm Leunclavius margini adscripsêre, nimirum *εἶμεν*: quam hic in loco vertendo sequitur.

“ [1] πολλοὶ δ' αὐτῶν μεθύουσι, πάντες δὲ ἀσύντακτοί εἰσιν· ὅταν δὲ
“ καὶ αἴσθωνται ἡμᾶς ἔνδον ὄντας, [2] πολὺ ἂν ἔτι μᾶλλον ἢ νῦν
“ ἀχρεῖοι ἔσονται, ὑπὸ τοῦ ἐκπεπλῆχθαι. Εἰ δέ τις τοῦτο ἐννοεῖται,
“ ὃ δὴ λέγεται φοβερὸν εἶναι τοῖς εἰς πόλιν εἰσιοῦσι, μὴ ἐπὶ τὰ τέγη
“ ἀναβάντες βάλωσιν ἔνθεν καὶ ἔνθεν, τοῦτο μάλιστα θαρρεῖτε· ἢν γὰρ
“ ἀναβῶσί τινες ἐπὶ τὰς οἰκίας, ἔχομεν σύμμαχον θεὸν [3] Ἥφαιστον.
“ [4] Εὔφλεκτα δὲ τὰ πρόθυρα αὐτῶν, φοίνικος μὲν αἱ θύραι πεποιη-
“ μέναι, ἀσφάλτῳ δὲ ὑπεκκαύματι κεχρισμέναι. Ἡμεῖς δ' αὖ
“ πολλὴν δᾷδα ἔχομεν, ἣ ταχὺ πολὺ πῦρ τέξεται, πολλὴν
“ δὲ πίτταν καὶ στυππεῖον, ἃ ταχὺ παρακαλεῖ πολλὴν φλόγα·
“ ὥστε ἀνάγκην εἶναι ἢ [5] φεύγειν ταχὺ τοὺς ἀπὸ τῶν οἰκιῶν, ἢ ταχὺ
“ κατακεκαῦσθαι. Ἀλλ' ἄγετε, λαμβάνετε ὅπλα· ἡγήσομαι δὲ ἐγὼ
“ σὺν τοῖς θεοῖς. Ὑμεῖς δ', ἔφη, ὦ Γαδάτα καὶ Γωβρύα, δείκνυτε
“ τὰς ὁδούς· ἴστε γάρ· ὅταν δὲ ἔνδον γενώμεθα, τὴν ταχίστην ἄγετε

“ dormiunt, multi sunt ebrii, universi denique inordinati: cùm au-
“ tem & nos intus esse senserint, multò magis etiam, quàm nunc, in-
“ utiles futuri sunt, quia exanimati erunt. At si hæc in mentem alicui
“ venit, quod sanè fertur esse formidolosum urbem intrantibus, nè te-
“ ctis illis conscensis hinc inde tela *in nos* conjiciant, id *ipsum* maximè
“ vobis animos addat: nam si qui conscendent ædes, adjutor nobis est
“ deus Vulcanus. Sunt verò eorum vestibula crematu facilia; cùm
“ januæ palmarum è materiâ fabricatæ sint, & bitumine illitæ, quod
“ ignem facilè concipit. Nobis autem & faces plurimæ sunt, quæ in-
“ cendium ingens citò parient, & copia picis ac stuppæ, quæ citò mag-
“ nam flammam eliciunt: adeò ut vel celeriter necesse sit hos ex ædibus
“ aufugere, vel celeriter exuri. Verùm agite, arma capite; diis equi-
“ dem juvantibus præibo. Vos autem Gadata & Gobrya, demonstrate

1 Πολλοὶ δ' αὐτῶν &c.] *Muretus* ex libris suis adfert πολλοὶ δ' ἂν μεθύουσι. Sed contra cæterorum omnium fidem nihil mutandum. Vide *Jerem.* li. 39, 57.

2 Πολὺ ἂν ἔτι μᾶλλον &c.] Lege *Isa.* xiii. 7, 8. xxi. 2, 3. *Jer.* l. 35, 36, 43. li. 30.

3 Ἥφαιστον] Vox origine orientalis, quæ Doricè scribitur Αφαιστος, i.e. אב אשתא *aseſto*, pater seu inventor ignis; quia, ut Græci fabulantur, ἐφεῦρε πῦρ, καὶ τέχνης δὲ τῶν ἐκ πυρὸς ὑπέστης. Hinc ignis etiam ipse Ἥφαιστος à Græcis nuncupatur. Ità *Tzetz.* chil. 10. histor. 335.

Ἐκ τοῦ Ἡφαίστου τοιγαροῦν τοῦ πῦρ ἐφευρηκότος,
Ἥφαιστον καὶ τὸ πῦρ φαμὲν, τοῦ εὑρετοῦ ἐπίσης.

Vulcani adpellatio ad voces תובל קין *Tubal Cain*, Gen. iv. 22. proximè accedit: atque adeò haud sine causâ viri docti statuerunt *Vulcanum* esse *Tubal Cain*.

4 Εὔφλεκτα δὲ &c.] *Strabo* lib. 16. p. 1073, & seq. de Babyloniâ: Διὰ δὲ τὴν τῆς ὕλης σπάνιν, ἐκ φοινικίνων ξύλων αἱ οἰκοδομαὶ συντελοῦνται, καὶ δοκοῖς καὶ στύλοις· περὶ δὲ τοὺς στύλους στρέφοντες ἐκ τῆς καλάμης σχοίνια περιτιθέασιν εἶτ' ἐπαλείφοντες χρώμασι καταγράφουσι· τὰς δὲ θύρας ἀσφάλτῳ. &c.

5 Φεύγειν ταχὺ τοὺς ἀπὸ &c.] Leunclavius αὐτοὺς, pro τοὺς, quod in omnibus

" [1] ἐπὶ τὰ βασίλεια." Καὶ μὴν, ἔφασαν οἱ ἀμφὶ τὸν Γωβρύαν, οὐδὲν ἂν εἴη θαυμαςὸν, εἰ εἶεν ἄκλειςοι αἱ πύλαι αἱ τοῦ βασιλείου· ἐν κώμῳ γὰρ δοκεῖ ἡ πόλις πᾶσα εἶναι τῇδε τῇ νυκτί. Φυλακῇ μέντοι πρὸ τῶν πυλῶν ἐντευξόμεθα· ἔςι γὰρ αἰεὶ τεταγμένη. [2] Οὐκ ἂν ἀμελεῖν δέοι, ἔφη ὁ Κῦρος, ἀλλ᾽ ἰέναι, ἵνα ἀπαρασκεύους ὡς μάλιςα λάβωμεν τοὺς ἄνδρας.

Επεὶ δὲ ταῦτα ἐῤῥήθη, ἐπορεύοντο· τῶν δὲ ἀπαντώντων οἱ μὲν ἀπέθνησκον παιόμενοι, οἱ δ᾽ ἔφευγον [3] πάλιν εἴσω, οἱ δ᾽ ἐβόων. Οἱ δ᾽ ἀμφὶ τὸν Γωβρύαν συνεβόων αὐτοῖς, ὡς κωμαςαὶ ὄντες καὶ αὐτοί· καὶ [4] ἰόντες ᾗ ἐδύναντο ὡς τάχιςα ἐπὶ τοῖς βασιλείοις ἐγένοντο. Καὶ

" *nobis* itinera; cùm ea vobis sint cognita: & ubi jam intus erimus, " quamprimùm ad regiam ducite." Atqui, aiebant illi qui erant cum Gobryâ, non mirum fuerit, si quidem nec portæ ipsius regiæ clausæ sint: urbs enim tota videtur hâc nocte comissationi esse intenta. Sed in excubias tamen ante *regiæ* portas incidemus; quòd eæ semper istic collocentur. Non negligenda res est, ait Cyrus, sed eundum, ut eos quàm maximè imparatos offendamus.

Hæc ubi dicta fuerunt, pergebant: si qui autem eis obviam venirent, partim cæsi peribant, partim intrò fugâ se recipiebant, partim clamorem edebant. Qui verò circa Gobryam erant, eosdem cum illis clamores edebant, velut ipsi quoque comissatores: & pergentes quà celerrimè *progredi* pote-

reperitur libris, reponendum censet. Sed ferri tamen potest vulgata lectio, ut eodem modo dicatur hîc φεύγειν ταχὺ τοὺς ἀπὸ τῶν οἰκιῶν, quo dictum est ἀναβ. ί. p. 206: Εφευγον ἂν καὶ οἱ ἀπὸ τούτων τῶν οἰκιῶν.

1 Επὶ τὰ βασίλεια. Καὶ &c.] Inter has voces————βασίλεια. Καὶ &c. aliqua desiderari tam Stephanus quàm Leunclavius aliquando suspicati sunt. Tandem utrique magis placuit & distinctionis & scripturæ verborum, quæ mox sequuntur, mutatio. Duas itaque lectiones hasce Stephanus ex conjecturâ proponit: prima,— τοῦ βασιλείου, ὡς ἐν κώμῳ δεῖ. κωμάζει γὰρ ἡ πόλις πᾶσα τῇδε, &c. altera,—— τοῦ βασιλείου ὡς ἐν κώμῳ. ἐν κώμῳ γὰρ δοκεῖ ἡ πόλις πᾶσα εἶναι τῇδε &c. Hoc postremo ferè modo *Muretus* etiam totum hunc locum legendum putavit—— οὐδὲν ἂν εἴη θαυμαςὸν, εἰ καὶ ἄκλειςοι αἱ πύλαι αἱ τοῦ βασιλείου εἶεν, ὡς ἐν κώμῳ. ἐν κώμῳ γὰρ δοκεῖ ἡ πόλις πᾶσα εἶναι, τῇδε τῇ νυκτί. Minùs sanè mihi grata est ista repetitio————ὡς ἐν κώμῳ. ἐν κώμῳ γὰρ &c. quare præ cæteris arrideret Leunclavii, locum ità restinguentis, conjectura: οὐδὲν ἂν εἴη θαυμαςὸν, εἰ καὶ εἶεν ἄκλειςοι αἱ πύλαι αἱ τοῦ βασιλείου. ὡς ἐν κώμῳ γὰρ δοκεῖ ἡ πόλις πᾶσα εἶναι τῇδε τῇ νυκτί. Quin & *Camerarius* lectionem hanc nonnihil confirmat, qui in vet. suo libro totum locum sic legi annotat. οὐδὲν ἂν εἴη θαυμαςὸν, εἰ καὶ ἄκλειςοι αἱ πύλαι αἱ τοῦ βασιλείου εἶεν. κωμοδοκεῖ γὰρ ἡ πόλις πᾶσα τῇδε &c. At verò novum est illud κωμοδοκεῖ, & haud dubiè πονηροῦ κόμματος. Hujus autem ipsius convivii mentio est *Danielis* v. Vide *Isai*. xlv. Vulgò legitur οὐδὲν ἂν εἴη θαυμαςόν. καὶ γὰρ ἄκλειςοι αἱ πύλαι αἱ τοῦ βασιλείου· ὡς ἐν κώμῳ δοκεῖ γὰρ ἡ &c.

2 Οὐκ ἂν ἀμελεῖν, Ità libri, quos vidi, omnes. *Muretus* autem legit, οὐκ ἄρα μέλλειν δεῖ. Nec, opinor, malè.

3 Πάλιν εἴσω, &c.] Leunclavius in Camerarii libro rectiùs scriptum putat, ἔφευγον πάλιν ὀπίσω. quod mihi quidem non æquè placet. Nam, ut taceam aliorum omnium librorum auctoritatem, de vulgatæ lectionis sinceritate dubitationem tollent omnem ea, quæ paulò post sequuntur; καὶ τοῖς πάλιν φεύγουσιν εἴσω &c. Vide *Jerem*. li. 38.

4 Ιόντες ᾗ ἐδύναντο ὡς &c.] In editione Etton. deest illud ὡς post ἐδύναντο: & ità

quidem

οἱ μὲν σὺν τῷ Γωβρύᾳ καὶ Γαδάτᾳ τεταγμένοι κεκλεισμένας εὑρίσκουσι τὰς πύλας τοῦ βασιλείου· οἱ δ' ἐπὶ τοὺς φύλακας ταχθέντες ἐπεισπίπτουσιν αὐτοῖς [1] πίνουσι πρὸς φῶς πολύ, καὶ εὐθὺς [2] ὡς πολέμιοι ἐχρῶντο αὐτοῖς. Ὡς δὲ κραυγὴ καὶ κτύπος ἐγίγνετο, αἰσθόμενοι οἱ ἔνδον τοῦ θορύβου, [3] κελεύσαντος τοῦ βασιλέως σκέψασθαι τί εἴη τὸ πρᾶγμα, ἐκθέουσί τινες ἀνοίξαντες τὰς πύλας. Οἱ δ' ἀμφὶ τὸν Γαδάταν ὡς εἶδον τὰς πύλας χαλώσας, εἰσπίπτουσι, καὶ τοῖς πάλιν φεύγουσιν εἴσω ἐφεπόμενοι, καὶ παίοντες ἀφικνοῦνται [4] πρὸς τὸν βασιλέα· καὶ ἤδη ἑστηκότα αὐτὸν καὶ ἐσπασμένον ὃν εἶχεν ἀκινάκην εὑρίσκουσι. Καὶ τοῦτον μὲν οἱ σὺν Γαδάτᾳ καὶ Γωβρύᾳ πολλοὶ ἐχειροῦντο· καὶ οἱ σὺν αὐτῷ δὲ ἀπέθνησκον, ὁ μέν, προβαλλόμενός τι, ὁ δέ, φεύγων, ὁ δέ γε, καὶ ἀμυνόμενος ὅτῳ ἐδύνατο. Ὁ δὲ Κῦρος

rant, ad regiam perveniunt. Et hi quidem Gobryæ Gadatæque adjuncti portas regiæ clausas inveniunt; qui verò adversùs *regiæ* custodes ire jussi fuerant, magno cum impetu irruunt in eos ad ignem largum potantes, statímque hostili cum eis more agunt. Orto autem clamore ac strepitu, cùm ii, qui erant intus, tumultum sentirent, & inspici rex juberet, quid illud esset rei, apertis aliqui portis procurrunt. Cùm portas ii, qui circa Gadatam erant, patefactas conspicerent, irruunt, & illos rursùs fugientes intrò insequuti, ac ferientes ad regem perveniunt; eúmque jam erectum cum acinace, quem strictum tenebat, inveniunt. Hunc Gadatæi & Gobryani numero plures opprimunt; atque ii etiam, qui cùm ipso erant, perierunt; alius, cùm aliquid objiceret; alius, cùm fugeret;

quidem secundùm vulgarem loquendi formam dicendum videtur; scil. vel ᾗ ἐδύνατο τάχιστα sine ὡ, : vel scribendum ὡς ἐδύνατο τάχιστα sine ᾗ. Ità Noster Ἀναβ. δ'. p. 194. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἐδόκει πορευτέον εἶναι, ᾗ ἐδύνατο τάχιστα, &c. Fieri tamen potest, inquit Stephanus, ut ἐκ τοῦ παραλλήλου utrumque positum fuerit. Nisi fortè dicamus distinguendum post ᾗ ἐδύνατο, ut ὡς τάχιστα cum sequentibus connectatur. Hanc sanè distinguendi rationem sequuntur *Cameratius* & *Gabrielius*; eidémque favet *Zonaras*, apud quem sic legitur & distinguitur, ᾧ ἐδύνατο, τάχιστα ἐπὶ &c. Sed MS. Bodl. & editiones *Ald. Steph. Leuncl.* receptam lectionem & distinguendi rationem constabiliunt.

1 Πίνουσι πρὸς φῶς] Hoc in loco φῶς denotat *ignem*: quem igitur *Hammondus* & *Catakerus* putant esse Hebraismum, Marc. xiv. 54. nullus est. *Hesychius* φῶς, ὁ πῦρ, ἡ ἡμέρα. Forsan, ἡ ἐσχάρα. Locus autem hic egregiè facit ad illustrandum vaticinium *Jeremiæ* de Babyloniis, quos, ubi incaluissent, trucidatum iri ait cap. li. 39. Verè ergo incaluerant & vino & igne ingenti. Conf. v. 57.

2 Ὡς πολέμιοι &c.] *Muretus* legit, πολεμίοις. Sed rectius, opinor, MS. Bodl. & editi libri, πολέμιοι. Nam priùs συμβοῶν αὐτοῖς, ὡς κωμασταὶ ὄντες, nunc tandem, quales reverà fuerant, ostendunt.

3 Κελεύσαντος τοῦ βασιλέως &c.] Confer *Isai.* xlv. 1.

4 Πρὸς τὸν βασιλέα &c.] Scil. *Belsazarem*; qui & *Nabonnidus* à Beroso, *Labynitus* ab Herodoto vocatur. Vide *Isa.* xiii. 14, 15. xxi. 2, 3, 4. xlv. 1. & seq. *Dan.* v. 30. *Jer.* xxv. 12, 13, 14. l. li. passim. Anno autem M. 3466. J. P. 4176. ante æram Christianam 538. Babylonicum imperium eversum erat, atque ad Medos & Persas victores, prout à Prophetis prædictum erat, translatum. Confer *Berosum* apud *Joseph.* contra *Api.* l. 1. c. 20. & *Euseb.* Præpar. Evang. l. 9. c. 40.

διέπεμπε τὰς τῶν ἱππέων τάξεις κατὰ τὰς ὁδοὺς· καὶ προεῖπεν, οὓς μὲν ἔξω λαμβάνοιεν κατακαίνειν, τοὺς δ' ἐν ταῖς οἰκίαις κηρύττειν τοὺς Συριστὶ ἐπισταμένους ἔνδον μένειν· εἰ δέ τις ἔξω ληφθείη, ὅτι θανατώσοιτο. Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἐποίουν.

Γαδάτας δὲ καὶ Γωβρύας ἧκον· καὶ θεοὺς μὲν πρῶτον προσεκύνουν ὅτι τετιμωρημένοι ἦσαν τὸν ἀνόσιον βασιλέα, ἔπειτα δὲ Κύρου κατεφίλουν καὶ χεῖρας καὶ πόδας, [1] πολλὰ δακρύοντες ἅμα χαρᾷ καὶ εὐφραινόμενοι. Ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἐγένετο, καὶ ᾔσθοντο οἱ τὰς ἄκρας ἔχοντες ἑαλωκυῖάν τε τὴν πόλιν καὶ τὸν βασιλέα τεθνηκότα, παραδιδόασι καὶ τὰς ἄκρας. Ὁ δὲ Κῦρος τὰς μὲν ἄκρας εὐθὺς παρελάμβανε, καὶ φρουράρχας τε καὶ φρουροὺς εἰς ταύτας ἀνέπεμπε· τοὺς δὲ τεθνηκότας θάπτειν ἐφῆκε τοῖς προσήκουσι· τοὺς δὲ κήρυκας κηρύττειν ἐκέλευσεν, ἀποφέρειν πάντας τὰ ὅπλα Βαβυλωνίους· ὅπου δὲ ληφθή-

alius, cùm se quacunque re poterat tueretur. Cyrus autem cohortes equitum per vias *passim* dimittebat; & edicebat, ut quos extra *domos* deprehenderent, occiderent; átque ii, qui linguæ Syriacæ periti erant, denuntiarent illis qui *adhuc* in ædibus essent, ut intus manerent: quòd si quis foris deprehenderetur, eum morte multandum. Et hi quidem hæc exsequebantur.

Gadatas autem & Gobryas accesserunt; ac deos primùm venerati sunt, quòd de impio rege pœnas sumpsissent; deinde manus & pedes Cyri deosculabantur, cùm præ gaudio, simul & lacrimas copiosè profunderent & lætitiæ signa darent. Posteaquam illuxisset, ac sensissent illi, qui arces tenebant, tum urbem esse captam, tum regem occisum, arces etiam tradunt. Cyrus eas statim occupat, & præsidiorum magistros cum militibus præsidiariis in illas immittit: mortuos sepeliendi potestatem propinquis facit; & præcones *palam* prædicare jussit, ut omnes Babylonii arma deferrent:

1 Πολλὰ δακρύοντες &c. De lacrimis gaudio expressis sic *Philo*, περὶ ἐπιτιμ. p. 412. ed. nov. *Par.* Ἀλλὰ γὰρ καὶ τοῖς χορευταῖς τῆς ἀρετῆς σφαδάζειν καὶ δακρύειν ἔθος ἢ τοὺς τῶν ἀφρόνων ὀδυρομένοις συμφορὰς, ἢ διὰ περιχάρειαν· γίνεται δὲ αὕτη, ὅταν ἀθρόα ἀγαθὰ μηδὲν προσδοκηθέντα ποτὲ, αἰφνίδιον ἐμβρίσαντα πλημμυρῇ &c. *Suetonius* lib. 2. p. 29. edit. *Casaub.* fol. tradit, *Augustum* etiam *Messallæ*, eum ex mandatis Senatûs P. Q. R. *patrem patriæ* salutanti, lacrimantem respondisse. Quem ad locum simile exemplum adduxit *Casaubonus*, de lacrimis magni principis Ptolemæi ex lætitiâ manantibus: qui, *Josepho* auctore, cùm adlata recens è Judæâ Legis Dei sacra volumina venerabundus tractaret, eoque nomine Deo O. M. gratias ageret: faustâ omnium qui aderant acclamatione dilaudatus, lacrimas non tenuit. *Josephus* eleganter: ἐκβοησάντων δ' ὑφ' ἓν τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν συμπαρόντων, γίνεσθαι τὰ ἀγαθὰ τῷ βασιλεῖ, δι' ὑπερβολὴν ἡδονῆς εἰς δάκρυα προύπεσε. φύσει τῆς μεγάλης χαρᾶς παρεχούσης καὶ τὰ τῶν λυπηρῶν σύμβολα. *Antiq. Jud.* l. 12. c. 2. p. 516. edit. Oxon. Idem expressit *Sophocles* Elect. v. 912.

Χαρᾷ δὲ πίμπλημ' εὐθὺς ὄμμα δακρύων.

Consule *Schol.* Et ejusd. Trag. v. 1243, 1244.

——————κἀπί συμφοραῖσί μοι
Γεγηθὸς ἕρπει δάκρυον ὀμμάτων ἄπο.

σοιτο[1] ὅπλα ἐν οἰκίᾳ, προηγόρευον ὡς πάντες οἱ ἔνδον ἀποθανοῦνται. Οἱ μὲν δὴ ἀπέφερον· ὁ δὲ Κῦρος ταῦτα μὲν εἰς τὰς ἄκρας κατέθετο, ὡς εἴη ἕτοιμα εἴ τι πολὲ δέοι χρῆσθαι. Ἐπεὶ δὲ ταῦτ' ἐπέπρακτο, πρῶτον μὲν τοὺς μάγους καλέσας, ὡς δορυαλώτου τῆς πόλεως οὔσης, ἀκροθίνια τοῖς θεοῖς καὶ τεμένη ἐκέλευσεν ἐξελεῖν· ἐκ τούτου δὲ καὶ οἰκίας διεδίδου καὶ ἀρχεῖα τούτοις, οὕς περ κοινωνοὺς ἐνόμιζε τῶν καταπεπραγμένων· [2] οὕτω διένειμεν, ὥσπερ ἐδέδοκτο, τὰ κράτιστα τοῖς ἀρίστοις. Εἰ δέ τις οἴοιτο μεῖον ἔχειν, διδάσκειν προσιόντα ἐκέλευε. Προεῖπε δὲ Βαβυλωνίους μὲν τὴν γῆν ἐργάζεσθαι, καὶ τοὺς δασμοὺς ἀποφέρειν, καὶ θεραπεύειν τούτους οἷς ἕκαστοι αὐτῶν ἐδόθησαν· Πέρσας δὲ καὶ τοὺς κοινωνοῦντας, καὶ τῶν συμμάχων ὅσοι μένειν ᾔρουντο παρ' αὐτῷ, ὡς δεσπότας ὧν ἔλαβον προηγόρευε διαλέγεσθαι.

Ἐκ δὲ τούτου ἐπιθυμῶν ὁ Κῦρος ἤδη κατασκευάσασθαι, καὶ αὐτὸς ὡς βασιλεῖ ἡγεῖτο πρέπειν, ἔδοξεν αὐτῷ τοῦτο σὺν τῇ τῶν φίλων γνώμῃ ποιῆσαι, [3] ὡς ὅτι ἥκιστα ἂν ἐπιφθόνως σπάνιός τε καὶ σεμνὸς φανείη. Ὧδε οὖν ἐμηχανᾶτο τοῦτο· ἅμα τῇ ἡμέρᾳ στὰς ὅπου ἐδόκει

In quacunque verò domo arma deprehenderentur, in eâ denuntiabant omnibus esse moriendum. Et illi quidem arma deportabant: quæ Cyrus in arces deposuit, ut in promptu essent, si quando eis esset utendum. Hæc ubi peracta fuerunt, primùm arcessitis magis, quia bello capta urbs esset, præcepit, ut diis primitias manubiarum & fana seligerent: posteà tum *alias* domos tum principum ædificia dividebat in eos, quos illorum, quæ gesta fuerant, socios existimabat: atque hoc modo distribuit, uti dudum fuerat decretum, optima *quæque* præstantissimis. Quòd si putaret aliquis sibi minus obtigisse, mandabat ut accedens *id ipsum* doceret. Edixit etiam, Babyloniis agros esse colendos, & tributa pendenda, & iis obsequia præstanda quibus singuli traditi essent: Persas verò & *Persarum* participes, & quotquot ex sociis apud eum remanere vellent, jussit tanquam dominos, cum iis quos *sibi traditos* accepissent, loqui.

Secundùm hæc cupiens jam Cyrus etiam se parare, quemadmodùm decere regem existimaret, id de amicorum sententiâ faciendum statuit, ut quàm minimâ cum invidiâ & rariùs conspiceretur & augustiori specie. Id igitur ità effecit: primâ luce stabat in loco, quo putabat esse

1 Ἀνφθήσοιτο] Libens hanc scripturam amplexus sum, quam Stephanus ex vet. quodam libro adfert, & reponendam etiam censet. Priùs erat, ληφθήσοιτο.

2 Οὕτω διένειμεν] *Gabrielius* ex vetustis suis exemplaribus adfert, οὕτω δὲ διένειμε. Sed cùm MS. Bodl. & libri editi, quos vidi, omnes vulgatam lectionem tueantur, nihil muto. Infra quoque sub init. lib. 8. occurrit locus, ubi oratio nullius particulæ vinculo connectitur.

3 Ὡς ὅτι ἥκιστα ἂν &c.] Sic reponendum monuit olim *Muretus*. Cui non invitus parui. Vulgò scribitur ὅτι ἥκιστα ἀνεπιφθόνως. Leunclavius legendum putat ὅτι ἥκιστα ἐπιφθόνως. Sed ultro ferè sese offert, quam amplexi sumus, scriptura.

ἐπιτήδειον εἶναι, προσεδέχετο τὸν βουλόμενον λέγειν τι, καὶ ἀποκρινόμενος ἀπέπεμπεν. Οἱ δ' ἄνθρωποι, ὡς ἔγνωσαν ὅτι προσδέχοιτο, ἧκον ἀμήχανοι τὸ πλῆθος· καὶ ὠθουμένων περὶ τοῦ προσελθεῖν, μηχανή τε πολλὴ καὶ μάχη ἦν. Οἱ δὲ ὑπηρέται ὡς ἠδύναντο διακρίναντες, [1] προσίεσαν. Ὁπότε δέ τις καὶ φίλων διωσάμενος τὸν ὄχλον προφανείη, προτείνων ὁ Κῦρος τὴν χεῖρα προσήγετο αὐτοὺς, καὶ οὕτως ἔλεγεν, Ἄνδρες φίλοι, [2] περιμείνατε ἕως τὸν ὄχλον διωσώμεθα· ἔπειτα δὲ καθ' ἡσυχίαν συγγενησόμεθα. Οἱ μὲν δὴ φίλοι περιέμενον, [3] ὁ δ' ὄχλος πλείων καὶ πλείων ἐπέῤῥει, [4] ἕως παρέφθασεν ἑσπέρα γενομένη πρὶν τοῖς φίλοις αὐτὸν σχολάσαι καὶ συγγενέσθαι. Οὕτω δὴ ὁ Κῦρος λέγει, Ἄρα, ἔφη, ὦ ἄνδρες, νῦν μὲν καιρὸς διαλυθῆναι· αὔριον δὲ πρωῒ ἔλθετε· καὶ γὰρ ἐγὼ βούλομαι ὑμῖν τι διαλεχθῆναι. Ἀκούσαντες ταῦτα φίλοι, ἄσμενοι

commodum, & admittebat *quemlibet* aliquid dicere volentem; ac postquam respondisset, dimittebat. Cùm autem intellexissent homines, *Cyrum eos expectare*, infinita multitudo ad eum confluxit: *jamque* conveniendi *ejus* causâ *semet* impellentium molitiones & rixæ multiplices erant. Ministri autem *ipsius* adhibito discrimine, prout poterant, accedendi potestatem faciebant. Quòd si aliquando quispiam ex amicis impellendo disjectâ *hominum* turbâ in conspectum *Cyri* prodiret, *tum verò* manum protendens istos adtrahebat, & ità dixit, Expectate, amici, donec turbam hanc dimoveamus; ac deinde per otium congrediemur. Expectabant igitur amici, & turba major usque adfluebat, donec opprimeret eum vespera, priusquam nactus esset otium in amicorum congressum colloquiúmque veniendi. Itaque dicebat Cyrus, Modò quidem, viri, tempus est discedendi: cras mane adeste; nam est quod vobiscum colloquar. His auditis,

1 Προσίεσαν] In vulgatis codicibus legitur προσήεσαν. Sed Stephanum secutus sum, qui unius literæ mutatione locum feliciter restituit: & similem recepti verbi notavit usum ἀναβ. δʹ p. 194. Οἱ οὖν πάλαι ἥκοντες, καὶ πῦρ καίοντες, οὐ προσίεσαν πρὸς τὸ πῦρ τοὺς ὀψίζοντας, &c.

2 Περιμένετε] In MS to Bodl. & editione *Ald.* legitur παραμένετε, & mox infra παρέμενον. Editio ista dat quoque ὡς διωσόμεθα. Sed omninò rectè manu illud exaratum exemplar, & principes editiones scripturam verbi hujus receptam exhibent.

3 Ὁ δ' ὄχλος πλείων καὶ &c.] Pari orationis elegantiâ simul & vi τὸ μᾶλλον iterat Apostolus *Philip.* i. 9. Καὶ τοῦτο προσεύχομαι, ἵνα ἡ ἀγάπη ὑμῶν ἔτι μᾶλλον καὶ μᾶλλον περισσεύῃ ——

4 Ἕως παρέφθασεν] Suspicetur fortasse quispiam, inquit Stephanus, pro ἕως παρέφθασε legendum ὥσπερ ἔφθασεν. Sed quidni Xenophontem hîc Homerico verbo, ut aliis alibi, uti dicamus? Ab Homero autem præpositionem παρὰ pro præpositione πρὸ usurpari hoc in verbo constat ex Il. κʹ. v. 346.

——εἰ δ' ἄμμε παραφθαίησι πόδεσσιν.

Sic ejusd. Il. ψʹ. v. 515.

Κέρδεσιν, οὔτι τάχει γε παραφθάμενος Μενέλαον.

Et χʹ. v. 197.

Τοσσάκι μιν προπάροιθεν ἀποστρέψασκε παραφθὰς
Πρὸς πεδίον.

Ubi Eustathius παραφθὰς exponit προφθάσας.

ᾤχοντο ἀποθέοντες, δίκην δεδωκότες [1] ὑπὸ πάντων τῶν ἀναγκαίων. Καὶ τότε μὲν οὕτως ἐκοιμήθησαν·

Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ὁ μὲν Κῦρος [2] παρῆν εἰς τὸ αὐτὸ χωρίον· ἀνθρώπων δὲ πολὺ πλεῖον πλῆθος περιειστήκει βουλομένων προσιέναι, καὶ πολὺ πρότερον ἢ οἱ φίλοι παρῆσαν. Ὁ οὖν Κῦρος περιστησάμενος τῶν ξυστοφόρων Περσῶν κύκλον μέγαν, εἶπε μηδένα [3] παριέναι ἢ τοὺς φίλους τε καὶ ἄρχοντας τῶν Περσῶν τε καὶ τῶν συμμάχων. Ἐπεὶ δὲ συνῆλθον αὐτοί, ἔλεξεν ὁ Κῦρος αὐτοῖς τοιάδε· " Ἄνδρες
" φίλοι καὶ σύμμαχοι, τοῖς μὲν θεοῖς οὐδὲν ἂν ἔχοιμεν μέμψασθαι,
" τὸ μὴ οὐχὶ μέχρι τοῦδε πάντα ὅσα εὐχόμεθα καταπεπραχέναι·
" εἰ μέντοι τοιοῦτον ἔσται τὸ μεγάλα πράσσειν, ὥστε μὴ οἷόν τε εἶ-
" ναι μήτε ἀμφ' αὑτὸν σχολὴν ἔχειν, μήτε μετὰ τῶν φίλων εὐ-
" φρανθῆναι, ἐγὼ μὲν χαίρειν ταύτην τὴν εὐδαιμονίαν κελεύω.
" Ἐνενοήσατε γάρ, ἔφη, καὶ χθὲς δήπου, ὅτι ἕωθεν ἀρξάμενοι
" ἀκούειν τῶν προσιόντων, οὐκ ἐλήξαμεν πρόσθεν ἑσπέρας· καὶ νῦν
" ὁρᾶτε τούτους, καὶ ἄλλους πλείονας τῶν χθὲς παρόντων, ὡς πράγ-
" ματα ἡμῖν παρέξοντας. Εἰ οὖν τις τούτοις ὑφέξει ἑαυτόν,

libenter amici discedebant curriculò, rebus omnibus necessariis multati. Ac tum quidem ità quieti se dederunt :

Postridiè Cyrus ad eundem locum aderat : quem *jam* multò major hominum adire volentium turba circumstabat, qui multò priùs etiam, quàm illi amici, advenerant. Cyrus igitur Persis hastas gestantibus ambitu magno circum se collocatis, neminem admitti jussit, præter amicos & Persarum sociorúmque principes. Illi verò cùm convenissent, hujusmodi Cyrus ad eos orationem habuit ; " Nihil est, amici ac socii, quod de diis quera-
" mur, quasi non perfecerimus hactenùs omnia, quæcunque liceret optare :
" sed enim si hujusmodi quiddam est res magnas gerere, ut neque possis
" ipsi tibi vacare, neque cum amicis hilariter vivere, beatitatem *sanè* hanc
" equidem valere jubeo. Nam & herì utique animadvertistis, inquit, à
" primâ nos aurorâ cœpisse audire accedentes, neque desiisse ante vespe-
" ram : & nunc videtis hos, atque alios multò plures iis qui herì aderant,
" præstò esse, ut nobis negotia facessant. Itaque si quis istis se submittere
" velit, equidem cogito, exiguâ parte vobis mei copiam fore, & mihi

1 Ὑπὸ πάντων] Ità rectè editio *Eton.* adsentientibus Stephano, Leunclavio & MS to Bodl. Similiter ἀναβ. δ'. p. 194. Ὅσοι δὲ, ὅτε τὸ πρότερον ἀπήεσαν, τὰς οἰκίας ἐνέπρησαν, ὑπὸ τῆς αὐθαδείας δίκην ἐδίδοσαν. Vulgò, ἀπὸ πάντων.

Παρῆν εἰς τὸ &c.] Id est ἐν τῷ &c. hæ præpositiones invicem permutantur. Vide *Mar.* ii. 1. *Joh.* i. 18. Nisi quis dicat hîc παρεῖναι motûs significationem, ut alibi, habere ; quo sensu, postulat post se εἰς, πρὸς, ἐπὶ, vel adverbium *ad locum.*

3 Παριέναι ἢ &c.] Particula ἢ hîc idem esse videtur, quòd εἰ μή. Sic Joh. xiii. 10. Ὁ λελουμένος οὐ χρείαν ἔχει ἢ τοὺς πόδας νίψασθαι———

" λογίζομαι μικρὸν μέν τι ὑμῖν μέρος ἐμοῦ μελεσόμενον, μικρὸν δέ
" τι ἐμοὶ ὑμῶν· ἐμαυτοῦ μέντοι σαφῶς οἶδ' ὅτι οὐδ' ἔτι οὖν μοι μέλεσαι.
" Ἔτι δ', ἔφη, καὶ ἄλλο ὁρῶ γελοῖον πρᾶγμα. Ἐγὼ γὰρ δήπου
" ὑμῖν μὲν ὥσπερ εἰκὸς διάκειμαι· τούτων δὲ τῶν [1] περιεστηκότων ἤ
" τινα ἢ οὐδένα οἶδα, [2] καὶ οὗτοι πάντες οὕτω παρεσκευασμένοι εἰσὶν,
" ὡς, ἢν νικῶσιν ὑμᾶς ὠθοῦντες, πρότερον ἃ βούλονται ὑμῶν παρ' ἐμοῦ
" διαπραξόμενοι. Ἐγὼ δὲ ἠξίουν τούτους, εἴ τις τι ἐμοῦ δέοιτο, θε-
" ραπεύειν ὑμᾶς τοὺς ἐμοὺς φίλους [3] δεομένους προσαγωγῆς. Ἴσως ἂν
" οὖν εἴποι τις, τί δῆτα οὐχ οὕτως ἐξ ἀρχῆς παρασκευασάμην, ἀλλὰ
" παρεῖχον ἐν τῷ μέσῳ ἐμαυτόν. Ὅτι τὰ τοῦ πολέμου τοιαῦτα
" ἐγίγνωσκον ὄντα, ὡς μὴ ὑστερίζειν δέον τὸν ἄρχοντα [4] μήτε τὸ
" εἰδέναι ἃ δεῖ, μήτε τὸ πράττειν ἃ ἂν καιρὸς ᾖ· τοὺς δὲ σπανίους
" ἰδεῖν στρατηγοὺς πολλὰ ἐνόμιζον ὧν δεῖ πραχθῆναι παριέναι.
" Νῦν δ' ἐπειδὴ ὁ φιλοπονώτατος πόλεμος ἀναπέπαυται, δοκεῖ
" μοι καὶ ἡ ἐμὴ ψυχὴ ἀναπαύσεώς τινος ἀξιοῦν τυγχάνειν. Ὡς
" οὖν ἐμοῦ ἀποροῦντος, ὅ,τι ἂν τύχοιμι ποιῶν ὥστε καλῶς ἔχειν τά τε

" vestrî: mei sanè ipsius mihi, sat scio, nè tantilla quidem erit copia.
" Præterea rem, inquit, aliam quoque ridiculam animadverto. Nam
" equidem ità sum erga vos adfectus, ut par est: at eórum, qui *non* cir-
" cumstant, vel *unum* aliquem vel neminem novi; & hi tamen omnes
" ità parati sunt, ut, si vos impellendo vincant, priores *etiam* vobis à
" me, quæ voluerint, impetraturi sint. Ego verò æquum arbitrarer hos,
" si quis à me petere aliquid vellet, amicos meos vos obsequio demereri,
" atque orare ut *eos* adduceretis. Fortasse dixerit quispiam, cur ità non
" ab initio me comparaverim, sed *omnibus* in medio me *potiùs* exhibue-
" rim. Nimirum animadvertebam res bellicas ejusmodi esse, ut impe-
" ratorem non oporteat esse postremum vel intelligendis iis quæ necesse
" est, vel gerendis quæ usus postulat: & imperatores, si rarò conspice-
" rentur, existimabam prætermittere multa, quæ fieri debuerant. Nunc
" posteaquam bello maximi laboris confecto quiescimus, etiam meus
" animus æquum censet, ut requiete aliquâ potiatur. Quare cùm ipse
" ambigam quid mihi faciendum sit, ut res nostræ & aliorum, quos curæ

1 Περιεστηκότων ἤ τινα &c.] Stephanus suspicatur Xenophontem scripsisse, ἢ ἕνα τινὰ, ἢ οὐδένα, *unum duntaxat, aut etiam neminem.* Est quidem insolens loquendi genus; quod libri tamen omnes præstant.

2 Καὶ οὗτοι &c.] Καὶ hîc commodè reddi posse videtur, *tamen, attamen:* [q]uomodo etiam sumi potest *Job.* i. 10. 11.

3 Δεομένους] Sic reposui ex MSto Bodl. assentiente Stephano. Referendum autem est hoc participium ad τούτους. Priùs erat δεόμενος.

4 Μήτε τὸ εἰδέναι &c.] Utrobique τοῦ Xenophontem scripsisse putat Stephanus. Fatetur tamen vulgatam tolerari posse scripturam: quam sanè retinendam censeo.

6

"ἡμέτερα καὶ τὰ τῶν ἄλλων ὧν ἡμᾶς δεῖ ἐπιμελεῖσθαι, συμβουλευέτω τις ὅ,τι ὁρᾷ συμφορώτατον."

Κῦρος μὲν οὕτως εἶπεν· ἀνίσταται δ' ἐπ' αὐτῷ Ἀρτάβαζος, ὁ συγγενής ποτε φήσας εἶναι, καὶ εἶπεν, Ἦ καλῶς, ἔφη, ἐποίησας, ὦ Κῦρε, ἄρξας τοῦ λόγου. Ἐγὼ γάρ, ἔτι νέου μὲν ὄντος σοῦ πάνυ ἀρξάμενος ἐπεθύμουν φίλος γενέσθαι, ὁρῶν δέ σε οὐδὲν δεόμενον ἐμοῦ, κατώκνουν σοι προσιέναι. Ἐπεὶ δὲ ἔτυχές ποτε καὶ [1] ἐμοῦ δεηθεὶς προθύμως ἐξαγγεῖλαι πρὸς Μήδους τὰ παρὰ Κυαξάρου, ἐλογιζόμην, εἰ ταῦτα προθύμως σοι συλλάβοιμι, ὡς οἰκεῖός τέ σοι ἐσοίμην, καὶ ἐξέσοιτό μοι διαλέγεσθαί σοι ὁπόσον ἂν χρόνον βουλοίμην. Καὶ ἐκεῖνα μὲν δὴ [2] ἐπράχθη, ὥστε σε ἐπαινεῖν. Μετὰ δὲ τοῦτο Ὑρκάνιοι μὲν πρῶτοι φίλοι ἡμῖν ἐγένοντο, καὶ μάλα [3] πεινῶσι συμμάχων· ὥστε μονονουχὶ ἐν ταῖς ἀγκάλαις περιεφέρομεν αὐτοὺς ἀγαπῶντες. Μετὰ δὲ τοῦτο, ἐπεὶ ἑάλω τὸ πολέμιον στρατόπεδον, [4] οὐκ, οἶμαι, σχολή σοι ἦν ἀμφ' ἐμὲ ἔχειν· καὶ ἐγώ σοι συνεγίνωσκον. Ἐκ δὲ τούτου Γωβρύας ἡμῖν φίλος ἐγένετο, καὶ ἐγὼ

"nobis esse oportet, rectè se habeant, consulat in medium aliquis, "quid maximè commodum fore perspiciat."

Hæc Cyri verba fuerunt: post eum surgens Artabazus, qui se aliquando cognatum Cyri dixerat, Profecto, ait, rectè factum abs te, Cyre, qui *hâc de re* dicere cœperis. Nam equidem, te admodùm juvene cœpi amicitiam tuam expetere, sed cùm te mei non egere viderem, adire te sum veritus. Postquàm verò me fortè rogâsses, ut quæ Cyaxares mandârat studiosè Medis exponerem, mecum ipse cogitabam, si prompto te juvissem in illis animo, futurum me tibi familiarem, mihique *adeò* datum iri copiam colloquendi tecum, quamdiu vellem. Et sunt illa quidem *sic* effecta, ut laudem apud te invenerint. Deinde primi amplexi sunt amicitiam nostram Hyrcanii, cùm socios admodùm desideraremus: adeò ut tantùm non eos in ulnis præ caritate gestaremus. Posteà cùm hostium castra capta essent, non tibi, opinor, otium erat, mihi ut operam dares; atque ipse tibi ignoscebam. Deinde Gobryas nobis amicus accessit, *id*que *adeò*

1 Ἐμοῦ δεηθεὶς &c.] Vide p. 191, & seq.

2 Ἐπράχθη ὥστε &c.] Stephano credibile videtur scriptum fuisse, οὕτως ἐπράχθη ὥστε, vel ἐπράχθη οὕτω; ὥστε. Sed, meâ quidem sententiâ, οὕτως illud satis commodè subaudiri potest. Sic ἀπομν. l. 1. p. 417. edit. Steph. Ἐμίσει τὸν Σωκράτην ὁ Κριτίας, ὥστε καὶ &c. i. e. οὕτως ἐμίσει, ὥστε &c.

3 Πεινῶσι συμμάχων] Metaphoricè hîc πεινῆν, ut διψῆν supra, pro *vehementer desiderare* adhibetur. Vide sis *Matt.* v. 6. & quæ notavimus, p. 241.

4 Οὐκ, οἶμαι, σχολή σοι &c.] Hanc restituimus lectionem ex *Gabrielli* exemplaribus: adsentientibus Stephano & Mureto: quorum ille emendationem hanc veteris exemplaris auctoritate confirmatam invenit. Priùs legebatur, οὐκ οἶμαι σχολὴν σοι εἶναι.

ἔχαιρον· καὶ αὖθις Γαδάτας· [1] καὶ δὴ ἔργον σου ἦν μεταλαβεῖν. Ἐπεί γε μέντοι καὶ Σάκαι καὶ Καδούσιοι σύμμαχοι ἐγεγένηντο, θεραπεύειν εἰκότως ἔδει τούτους· καὶ γὰρ οὗτοί σε ἐθεράπευον. Ὡς δ' ἤλθομεν πάλιν ἔνθεν ὡρμήθημεν, ὁρῶν σε ἀμφ' ἵππους ἔχοντα, ἀμφ' ἅρματα, ἀμφὶ μηχανὰς, ἡγέμην, ἐπεὶ ἀπὸ τούτου σχολάσαις, τότε σὲ καὶ ἀμφ' ἐμὲ ἕξειν σχολήν. Ὡς γε μέντοι ἦλθεν ἡ δεινὴ ἀγγελία, τὸ πάντας ἀνθρώπους ἐφ' ἡμᾶς συλλέγεσθαι, ἐγίγνωσκον ὅτι ταῦτα μέγιστα εἴη· εἰ δὲ ταῦτα καλῶς γένοιτο, εὖ ἤδη ἐδόκουν εἰδέναι ὅτι πολλὴ ἔσοιτο ἀφθονία τῆς ἐμῆς καὶ τῆς σῆς συνουσίας. Καὶ νῦν δὴ νενικήκαμέν τε τὴν μεγάλην μάχην, καὶ Σάρδεις καὶ Κροῖσον ὑποχείριον ἔχομεν, καὶ Βαβυλῶνα ᾑρήκαμεν, καὶ πάντας κατεστράμμεθα· καὶ [2] μὰ τὸν Μίθρην ἐγώ τοι ἐχθὲς, εἰ μὴ πολλοῖς διεπύκτευσα, οὐκ ἂν σοι ἐδυνάμην προσελθεῖν. Ἐπεί γε μέντοι [3] ἐδεξιώσω με, καὶ παρά σοι ἐκέλευσας μένειν, ἤδη περίβλεπτος ἦν, ὅτι μετὰ σοῦ ἄσιτος καὶ ἄποτος διημέρευον. Νῦν οὖν, εἰ μὲν ἔσται πη ὅπως οἱ πλείστου ἄξιοι γεγενημένοι πλεῖστόν σου

gaudebam: itidémque Gadatas; unde factum ut difficile esset te aliquâ ex parte frui. Cùm verò Sacæ & Cadusii societatem nobiscum coïvissent, hi tibi meritò erant colendi; quippe qui & ipsi te colerent. Posteaquam autem eò reversi sumus, unde profectionis initium factum erat, quia te videbam occupatum instruendis equis, curribus, machinis, existimabam te, ubi hâc curâ liberatus esses, otium habiturum, ut mihi quoque operam dares. Sed ubi nuntius ille terribilis venit, homines universos contra nos colligi, maxima esse illa intelligebam; quæ si prosperè cederent, certò me jam scire putabam, fore magnam inter nos ambos consuetudinis mutuæ copiam. Nunc tandem & ingenti prælio victoriam adepti sumus, & Sardes cum Crœso nobis subjectas tenemus, & Babylonem cepimus, & omnia nostram in potestatem redegimus: nec heri tamen, per Mithrem, accedere te potuissem, nisi cum multis luctatus fuissem. Verùm ubi me dextrâ prehendisti, & apud te manere jussisti, jam *tam* in oculis omnium eram, qui sine cibo ac potu totum apud te diem transigerem. Nunc igitur, si quò fieri modo potest, ut qui plurimùm *tibi* commodaverimus, plurimùm te

1 Καὶ δὴ &c.] Suspicor legendum ἤδη. Nisi quis isti voculæ vim hujus tribuere velit. Vide p. 132. not. 1.

2 Μὰ τὸν Μίθρην] *Hesychius*, Μίθρας, ὁ ἥλιος παρὰ Πέρσαις. Sic & *Strabo* lib. 15. p. 1064. Τιμῶσι (Πέρσαι) δὲ καὶ Ἥλιον, ὃν καλοῦσι Μίθραν. De origine *Mithræ* vide *Indic. Etymolog.*

3 Ἐδεξιώσω] MS. Bodl. & editiones *Ald. Eton.* aliæque habent, ἐξιδιώσω: pro quo Leunclavius ex Budensi libro reposuit ἐδεξιώσω. Stephanus etiam hoc verbum tandem in contextum recepit, adsentientibus *Philelpho* & *Gabrielio*; quorum alter vertit, *dextrâ me apprehendisti*: alter, *me manu apprehendisti*. Et *Gabrielii* quidem exemplaria lectionem receptam agnoscunt.

μέρος [1] μεθέξομεν· εἰ δὲ μὴ, πάλιν αὖ ἐγὼ ἐθέλω παρά σε ἐξαγγέλλειν ἀπιέναι πάντας ἀπὸ σοῦ πλὴν ἡμῶν τῶν ἐξ ἀρχῆς φίλων. Ἐπὶ τούτῳ ἐγέλασε μὲν ὁ Κῦρος καὶ ἄλλοι πολλοί· Χρυσάντας δὲ ἀνέστη ὁ Πέρσης, καὶ ἔλεξεν ὧδε·

“ Ἀλλὰ τὸ μὲν πρόσθεν, ὦ Κῦρε, εἰκότως ἐν τῷ φανερῷ
“ σαυτὸν παρεῖχες, δι᾽ ἅ τε αὐτὸς εἶπες, καὶ ὅτι οὐχ ἡμᾶς σοι
“ μάλιστα ἦν θεραπευτέον. Ἡμεῖς μὲν γὰρ καὶ ἡμῶν αὐτῶν ἕνεκα
“ παρῆμεν· τὸ δὲ πλῆθος ἀνακτᾶσθαι ἔδει ἐκ παντὸς τρόπου,
“ ὅπως ὅτι ἥδιστα συμπονεῖν καὶ συγκινδυνεύειν ἡμῖν ἐθέλοιεν. Νῦν
“ δ᾽ [2] ἐπειδὴ οὐχ οὕτω τρόπου μόνον ἔχεις, ἀλλὰ καὶ ἄλλους ἀνακ-
“ τᾶσθαι δύνασαι, οὓς καιρὸς εἴη, ἤδη καὶ οἰκίας σε τυχεῖν ἄξιον·
“ ἢ τί ἀπολαύσαις ἂν τῆς ἀρχῆς, εἰ μόνος ἄμοιρος εἴης ἑστίας,
“ οὗ οὔτε ὁσιώτερον χωρίον ἐν ἀνθρώποις, οὔτε ἥδιον, οὔτε οἰκειότε-
“ ρόν ἐστιν οὐδέν; Ἔπειτα δ᾽, ἔφη, οὐκ ἂν οἴει καὶ ἡμᾶς αἰσχύνεσθαι,

fruamur, *benè est*: sin autem, rursùs ego nuntiabo verbis tuis, ut omnes à te discedant, exceptis nobis, qui amici ab initio *tui* fuimus. Ibi tum & Cyrus & complures alii risêre; Chrysantas autem Persa surrexit, atque in hunc modum loquutus est:

“ Antehac, Cyre, meritò te oculis omnium exhibebas, cùm illis
“ de causis quas ipse exposuisti, tum quòd nos ii non eramus, quos
“ tu colere maximè deberes. Quippe nos etiam nostrâ ipsorum causâ
“ *tunc* aderamus; at necesse erat, ut quovis pacto multitudinem tibi
“ conciliares, ut quàm libentissimè nobiscum eosdem suscipere labo-
“ res, & eadem adire pericula vellet. Nunc cùm non modò talis sis,
“ sed etiam conciliare possis alios, quos opportunum fuerit, æquum
“ est ut jam tibi quoque domus contingat; alioqui quem ex imperio
“ fructum perciperes, si solus foci exsors esses, quo nullus neque san-
“ ctior fundus est inter homines, neque gratior, neque magis noster
“ *& peculiaris*? Prætereà, inquit, non adfici nos etiam pudore putas,

1 Μεθέξομεν· εἰ δὲ] Post μεθέξομεν MS. Bodl. & libri vulgati ferè omnes εὖ ἔχει· perperam exhibent. In *Aldinâ* quidem editione voces istæ non comparent; in cæterarum contextum ex marginali quodam *scholio* haud dubiè irrepserunt. Utitur enim hîc ellipsi, quæ peculiari nomine σιώπησις, παρασιώπησις, vel etiam ἀνανταπόδοτον vocatur: cujus schematis exempla claros apud scriptores passim occurrunt. Noster hujus historiæ lib. δ. p. 222. Καὶ νῦν ἐὰν μὲν Κῦρος βούληται· εἰ δὲ μὴ,—— ubi vide quæ notavimus. Idem ἀναβ. ζ. p. 246. Εἰ μέν τι σὺ ἔχεις, ὦ Μηδόσαδες, πρὸς ἡμᾶς λέγειν· εἰ δὲ μὴ,——*Thucyd.* sub init. l. 3. p. 149. edit. Ox. Καὶ ἢν μὲν ξυμβῇ ἡ πεῖρα· εἰ δὲ μὴ,——Ubi vide *Scholiast.* Ab exemplis Poëtarum me contineo; quippe pluribus, opinor, non opus erit. Porrò hîc de emendatione Stephanus & Muretus nobis adsentiuntur.

2 Ἐπειδὴ οὐχ οὕτω &c.] *Muretus* legit Νῦν δὲ ἐπειδὴ οὐ τούτους μόνον ἔχεις. Sed nihil mutandum censeo: nam vulgata lectio & elegans est & planè Attica.

" εἰ σὲ μὲν ὁρῶμεν ἔξω καρτεροῦντα, αὐτοὶ δ' ἐν οἰκίαις εἴημεν, καὶ " σοῦ δοκοίημεν πλεονεκτεῖν;" Ἐπεὶ δὲ Χρυσάντας ταῦτα ἔλεξε, συνηγόρευον αὐτῷ [1] κατὰ ταῦτα πολλοί. Ἐκ τούτου δὴ εἰσέρχεται εἰς τὰ βασίλεια, καὶ τὰ ἐκ Σάρδεων χρήματα ἐνταῦθ' οἱ ἄγοντες ἀπέδοσαν. Ἐπεὶ δὲ εἰσῆλθεν ὁ Κῦρος, πρῶτον μὲν Ἑστίᾳ ἔθυσεν, ἔπειτα Διῒ βασιλεῖ, καὶ εἴ τινι ἄλλῳ θεῷ οἱ μάγοι ἐξηγοῦντο. Ποιήσας δὲ ταῦτα, τὰ ἄλλα ἤδη ἤρχετο διοικεῖν.

Ἐννοῶν δὲ τὸ αὐτοῦ πρᾶγμα, ὅτι ἐπιχειροίη μὲν ἄρχειν πολλῶν ἀνθρώπων, παρασκευάζοιτο δὲ οἰκεῖν ἐν πόλει τῇ μεγίστῃ τῶν φανερῶν, αὕτη δὲ οὕτως ἔχοι αὐτῷ, ὡς ἂν πολεμιωτάτη γένοιτο ἀνδρὶ πόλις· ταῦτα δὴ λογιζόμενος, φυλακῆς περὶ τὸ σῶμα ἡγήσατο δεῖσθαι. Γνοὺς δ' ὅτι οὐδαμοῦ ἄνθρωποι εὐχειρωτότεροί εἰσιν ἢ ἐν σίτοις καὶ ποτοῖς καὶ λουτρῷ καὶ κοίτῃ καὶ ὕπνῳ, ἐσκόπει τίνας ἂν ἐν τούτοις περὶ ἑαυτὸν πιστοτάτους ἔχοι. Ἐνόμισε δὲ μὴ ἂν γενέσθαι ποτὲ πιστὸν ἄνθρωπον, ὅστις ἄλλον μᾶλλον φιλήσει τοῦ τῆς φυλακῆς δεομένου. Τοὺς μὲν οὖν ἔχοντας παῖδας ἢ γυναῖκας συναρμοζούσας, ἢ παιδικὰ, ἔγνω φύσει συνηναγκάσθαι ταῦτα μάλιστα φιλεῖν· τοὺς δὲ εὐνούχους ὁρῶν πάντων τούτων στερομένους, ἡγήσατο

" si te videamus foris toleranter vivere, nos in ædibus degere, ac " videri conditione, quàm tua sit, potiori?" Hæc cùm Chrysantas protulisset, ejus de his sententiam multi tuebantur. Tum deinde *Cyrus* regiam ingreditur, & qui pecunias ex Sardibus advexerant, hîc eas tradebant. Cùm autem ingressus esset, primùm Vestæ rem sacram fecit, deinde Jovi regi, & si cui alteri deo magi sacrificandum *suis è ritibus* indicarent. His peractis, jam alia cœpit administrare.

Cúmque in mentem ei veniret, quid in se negotii suscepisset, qui multis hominibus imperare niteretur, & habere domicilium in urbe inter illustres amplissimâ institueret, quæ sic adfecta in eum esset, ut urbs alicui maximè infesta: cùm hæc, *inquam*, expenderet, corporis sibi custodiâ opus esse existimavit. Quòd item sciret homines opprimi faciliùs non posse, quàm inter vescendum, bibendum, lavandum, in cubili & somno, circumspiciebat quosnam in his sibi maxime fidos habere posset. Arbitrabatur autem non posse fidum hominem unquam esse, qui alium magis amaret, quàm illum qui *ejus* custodiâ indigeret. Quamobrem illos, qui haberent liberos vel conjuges genio congruentes, vel amores *alios*, naturâ *ferè* cogi judicabat ad eos maximè diligendos: at eunuchos omnibus his carere cernens, maximi

1 Κατὰ ταῦτα] Idem iterum, frustrà receptam improbat scripturam; cùm mallet Καλὰ ταῦτα.

τούτους ἂν περὶ πλείστου ποιεῖσθαι οἵτινες δύνανται πλουτίζειν μάλιστα αὐτοὺς, καὶ βοηθεῖν εἴ τι ἀδικοῖντο, καὶ τιμὰς περιάπτειν αὐτοῖς· [1] τούτους δὲ εὐεργετοῦντα ὑπερβάλλειν αὐτὸν οὐδένα ἡγεῖτο δύνασθαι. Πρὸς δὲ τούτοις, ἄδοξοι ὄντες οἱ εὐνοῦχοι παρὰ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις, καὶ διὰ τοῦτο δεσπότου ἐπικούρου προσδέονται· οὐδεὶς γὰρ ἂν ἦν, ὅστις οὐκ ἂν ἀξιώσειεν εὐνούχου πλέον ἔχειν ἐν παντὶ, εἰ μή τι ἄλλο κρεῖττον ἀπείργοι· δεσπότῃ δὲ πιστὸν ὄντα οὐδὲν κωλύει πρωτεύειν καὶ τὸν εὐνοῦχον. Ὃ δ' ἂν μάλιστά τις οἰηθείη, ἀνάλκιδας τοὺς εὐνούχους γίγνεσθαι, οὐδὲ τοῦτο ἐφαίνετο αὐτῷ. Ἐτεκμαίρετο δὲ καὶ ἐκ τῶν ἄλλων ζώων, ὅτι οἵ τε ὑβρισταὶ ἵπποι ἐκτεμνόμενοι, τοῦ μὲν δάκνειν καὶ ὑβρίζειν ἀποπαύονται, πολεμικοὶ δὲ οὐδὲν ἧττον γίγνονται· οἵ τε ταῦροι ἐκτεμνόμενοι, τοῦ μὲν μέγα φρονεῖν καὶ ἀπειθεῖν ὑφίενται, τοῦ δ' ἰσχύειν καὶ ἐργάζεσθαι οὐ στερίσκονται· καὶ οἱ κύνες δὲ ὡσαύτως, τοῦ μὲν ἀπολείπειν τοὺς δεσπότας ἀποπαύονται ἐκτεμνόμενοι, [2] φυλάττειν δὲ

facturos putabat illos, qui ipſos locupletare plurimùm poſſent, & auxilio defendere, ſi injuriis adficerentur, & honoribus ornare: à quo autem beneficiis in hos conferendis ipſe ſuperari poſſet, neminem fore cenſebat. Præterea, cùm ignobiles *& pretii nullius* ſint apud homines cæteros eunuchi, hanc ipſam ob cauſam domino indigent, qui ſuppetias eis ferat: quippe nemo fuerit, quin potior eſſe velit in omnibus eunucho, ſi non obſtet aliquid, cui vires ſint majores: jam qui domino fidelis eſt, nihil impedit, quo minùs is locum principem teneat, licèt eunuchus ſit. Quòd verò maximè quis exiſtimet eunuchos imbelles effici, nè id quidem *Cyro* videbatur. Huic autem argumento erant animalia quoque cætera: ſiquidem *feroces & inſolentes* equi ſi caſtrentur, deſinunt illi quidem mordere ac inſolentes eſſe, ſed nihilominùs ad res bellicas idonei ſunt: & tauri ſi caſtrentur, ex ferociâ & contumaciâ remittunt aliquid, ſed robore tamen & viribus ad laborandum haud deſtituuntur: eodémque modo canes caſtrati non ampliùs dominos illi quidum deſerunt, ſed ad cuſtodiam

1 Τούτους δὲ εὐεργετοῦντα &c.] Ità rectè editiones *Steph. & Eton.* Cæteri quidem libri variant: ſed receptæ tamen lectionis veſtigia oſtendunt haud obſcura. In MSto Bodl. & edit. *Ald. & Flor.* legitur, εὐεργετοῦντα ὑπερβάλλειν αὐτὸν οὐδὲν ἂν ἡγεῖτο &c. In vet. codic. quos citat Stephanus, εὐεργετοῦντας ὑπερβάλλειν αὐτὸν οὐδένα ἡγεῖτο &c. Ubi, ut οὐδένα pro οὐδὲν ἂν rectè, ità εὐεργετοῦντας pro εὐεργετοῦντα pravè ſcriptum in illis, cum Stephano exiſtimo. Quare hîc οὐδένα quidem retinendum, ſed εὐεργετοῦντας rejiciendum, & in ejus locum εὐεργετοῦντα reponendum cenſuimus: unde ſenſus exoritur, qui cum præcedentibus optimè convenit: ut videlicet (Stephani ſunt verba) dicat Xenophon Cyrum hoc conſideràſſe, eunuchos eum à quo potiſſimùm opes & auxilium ſperent, ſolere præ omnibus aliis colere & obſervare; quare non dubium eſſe quin ipſe, cui tanta beneficiis eos proſequendi facultas eſſet, ut nemini mortalium major, coli obſervaríque ab illis & in pretio ſupra omnes alios haberi poſſet, At ſi quis εὐεργετοῦντας retinere vellet, οὐδένας in plurali ſcribendum eſſet.

2 Φυλάττειν δὲ καὶ &c.] Sic in MSto Bodl.

καὶ εἰς θήραν οὐδὲν κακίους γίγνονται. Καὶ οἵ γε ἄνθρωποι ὡσαύτως ἠρεμέστεροι γίγνονται, στερισκόμενοι ταύτης τῆς ἐπιθυμίας, οὐ μέντοι ἀμελέστεροί γε τῶν προςασσομένων, οὐδ' ἧττόν τι ἱππικοὶ, οὐδὲ ἧττόν τι ἀκοντιστικοὶ, οὐδὲ ἧττον φιλότιμοι. Κατάδηλοι δὲ γίγνονται καὶ ἐν τοῖς [1] πολέμοις καὶ ἐν ταῖς θήραις ὅτι ἔσωζόν τὸ [2] φιλόνεικον ἐν ταῖς ψυχαῖς. Τοῦ δὲ πιστοὶ εἶναι, ἐν τῇ φθορᾷ τῶν δεσποτῶν μάλιστα βάσανον ἐδίδοσαν· [3] οὐδένες γὰρ πιστότερα ἔργα ἐπεδείκνυντο ἐν ταῖς δεσποτικαῖς συμφοραῖς τῶν εὐνούχων. Εἰ δέ τι ἄρα τῆς τοῦ σώματος ἰσχύος μειοῦσθαι δοκοῦσιν, ὁ σίδηρος ἂν ἰσοῖ τοὺς ἀσθενεῖς ἐν τῷ πολέμῳ τοῖς ἰσχυροῖς. Ταῦτα δὴ γιγνώσκων, ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν θυρωρῶν, πάντας τοὺς περὶ τὸ ἑαυτοῦ σῶμα θεραπευτῆρας, ἐποιήσατο εὐνούχους. Ἡγησάμενος δὲ οὐχ ἱκανὴν εἶναι τὴν φυλακὴν ταύτην πρὸς

& venationem nihilo redduntur deteriores. Sic & homines magis sedati fiunt, ubi hæc cupiditas eis est exempta; neque tamen negligentiores sunt in exsequendis iis quæ imperantur, neque minùs ad equitandum vel jaculandum idonei, neque minùs honoris cupidi. Imò tum in bellis tum in venationibus manifestè declarant, in animis ipsorum quoddam contentionis studium superesse. Documenta verò fidelitatis in dominorum interitu maxima dedêre: nulli enim *alii* magis spectatæ fidei facinora designârunt in dominorum suorum calamitatibus, quàm eunuchi. Quòd si fortè nonnihil de viribus corporis existimetur in eis decedere, ferrum *tamen* imbecillos in bello robustis exæquare valet. Hæc igitur cùm animadverteret, facto ab janitoribus initio, illos omnes quibus corporis sui curam committebat, ex eunuchis delegit. Quòd etiam existimaret non sufficere custodiam hanc adversùs eorum multitudinem, qui hostiliter adfecti essent; circumspiciebat, quos

Bodl. & vulgatis codicibus legitur. At duplex hæc orationis forma Stephano minùs placuit; atque adeò sibi gratum fuisse ait ex *Gabrielio* intelligere, in vet. exempl. φυλάττειν δὲ καὶ θηρᾶν inveniri. Sed lectionem vulgatam, quæ tot librorum consentientium auctoritate nititur, temerè mutatam nolim: præsertim cùm apud Auctores non desint exempla constructionis subitò variatæ. Noster hujus histor. l. 8. πολλοὶ μὲν οἰκέται σῖτον αἰτοῦντι, πολλοὶ δὲ πιεῖν. Vide Hom. *Odyss.* τ'. v. 64. *Thucyd.* l. 6. p. 396. διὰ μῆκός τε πλοῦ, καὶ ἀπορίᾳ φυλακῆς πόλεων &c. Et lib. 7. p. 466. ed. Oxon. ἅμα δὲ ὑπὸ τῆς ταλαιπωρίας, καὶ τῇ τοῦ πιεῖν ἐπιθυμίᾳ. *Herodot.* lib. 4. c. 109. Βουδῖνοι δὲ οὐ τῇ αὐτῇ γλώσσῃ χρέωνται καὶ Γελωνοί· οὐδὲ δίαιτα ἡ αὐτή. Vide sis Cl. Blackwall *Sacr. Class.* p. 85. & confer *Luc.* i. 55. viii. 12.

1 Πολέμοις] Hanc lectionem ex Camerarii libro adfert Stephanus, & recipiendam putat: cum quo sentiunt etiam Leunclavius & Muretus. Editio autem *Eton.* dat πολεμικοῖς: libri alii, πολεμίοις.

2 Φιλόνεικον] Sic in MSto Bodl. & editis plerisque libris scribitur; *Etonensis* verò dat φιλόνικον; quæ quidem vox optimè respondet ei quod modò dixit, οὐδὲ ἧττον φιλότιμοι, eámque si recipias, sententia erit hæc: *Inesse animis eorum studium vincendi alios.* Sed in bonam quoque partem nonnunquam accipitur vox recepta; sicut & φιλονεικία p. 270. & aliæ ejusdem originis passim apud hunc ipsum Auctorem.

3 Οὐδένες γὰρ &c.] Hinc nomen apud Syros traxêre supra p. 393. notatum. *Herodot.* l. 8. c. 105. Παρὰ τοῖσι βαρβάροισι τιμιώτεροί εἰσι οἱ εὐνοῦχοι, πίστιος εἵνεκα τῆς πάσης, τῶν ἐνορχίων. Vide supra p. 393.

σοιτο [1] ὅπλα ἐν οἰκίᾳ, προηγόρευον ὡς πάντες οἱ ἔνδον ἀποθανοῦνται. Οἱ μὲν δὴ ἀπέφερον· ὁ δὲ Κῦρος ταῦτα μὲν εἰς τὰς ἄκρας κατέθετο, ὡς εἴη ἕτοιμα· εἴ τι ποτὲ δέοι χρῆσθαι. Ἐπεὶ δὲ ταῦτ' ἐπέπρακτο, πρῶτον μὲν τοὺς μάγους καλέσας, ὡς δορυαλώτου τῆς πόλεως οὔσης, ἀκροθίνια τοῖς θεοῖς καὶ τεμένη ἐκέλευσεν ἐξελεῖν· ἐκ τούτου δὲ καὶ οἰκίας διεδίδου καὶ ἀρχεῖα τούτοις, οὓς περ κοινωνοὺς ἐνόμιζε τῶν κατα-πεπραγμένων· [2] οὕτω διένειμεν, ὥσπερ ἐδέδοκτο, τὰ κράτιστα τοῖς ἀρίστοις. Εἰ δέ τις οἴοιτο μεῖον ἔχειν, διδάσκειν προσιόντα ἐκέλευε. Προεῖπε δὲ Βαβυλωνίους μὲν τὴν γῆν ἐργάζεσθαι, καὶ τοὺς δασμοὺς ἀποφέρειν, καὶ θεραπεύειν τούτους οἷς ἕκαστοι αὐτῶν ἐδόθησαν· Πέρσας δὲ καὶ τοὺς κοινωνοῦντας, καὶ τῶν συμμάχων ὅσοι μένειν ᾕρουντο παρ' αὐτῷ, ὡς δεσπότας ὧν ἔλαβον προηγόρευε διαλέγεσθαι.

Ἐκ δὲ τούτου ἐπιθυμῶν ὁ Κῦρος ἤδη κατασκευάσασθαι, καὶ αὐτὸς ὡς βασιλεῖ ἡγεῖτο πρέπειν, ἔδοξεν αὐτῷ τοῦτο σὺν τῇ τῶν φίλων γνώμῃ ποιῆσαι, [3] ὡς ὅτι ἥκιστα ἂν ἐπιφθόνως σπάνιός τε καὶ σεμνὸς φανείη. Ὧδε οὖν ἐμηχανᾶτο τοῦτο· ἅμα τῇ ἡμέρᾳ στὰς ὅπου ἐδόκει

In quacunque verò domo arma deprehenderentur, in eâ denuntiabant omnibus esse moriendum. Et illi quidem arma deportabant: quæ Cyrus in arces deposuit, ut in promptu essent, si quando eis esset utendum. Hæc ubi peracta fuerunt, primùm arcessitis magis, quia bello capta urbs esset, præcepit, ut diis primitias manubiarum & fana seligerent: postea tum *alias* domos tum principum ædificia dividebat in eos, quos illorum, quæ gesta fuerant, socios existimabat: atque hoc modo distribuit, uti dudum fuerat decretum, optima *quæque* præstantissimis. Quòd si putaret aliquis sibi minus obtigisse, mandabat ut accedens *id ipsum* doceret. Edixit etiam, Babyloniis agros esse colendos, & tributa pendenda, & iis obsequia præstanda quibus singuli traditi essent: Persas verò & *Persarum* participes, & quotquot ex sociis apud eum remanere vellent, jussit tanquam dominos, cum iis quos *sibi traditos* accepissent, loqui.

Secundùm hæc cupiens jam Cyrus etiam se parare, quemadmodùm decere regem existimaret, id de amicorum sententiâ faciendum statuit, ut quàm minimâ cum invidiâ & rariùs conspiceretur & augustiori specie. Id igitur ità effecit: primâ luce stabat in loco, quo putabat esse

1 Ἀνφθήσοιτο] Libens hanc scripturam amplexus sum, quam Stephanus ex vet. quodam libro adfert, & reponendam etiam censet. Priùs erat, ληφθήσοιτο.

2 Οὕτω διένειμεν] *Gabrielius* ex vetustis suis exemplaribus adfert, οὕτω δὲ διένειμε. Sed cùm MS. Bodl. & libri editi, quos vidi, omnes vulgatam lectionem tueantur, nihil muto. Infra quoque sub init. lib. 8. occurrit locus, ubi oratio nullius particulæ vinculo connectitur.

3 Ὡς ὅτι ἥκιστα ἂν &c.] Sic reponendum monuit olim *Muretus*. Cui non invitus parui. Vulgò scribitur ὁπόσιςα ἀνεπιφθό-νως. Leunclavius legendum putat ὅτι ἥκιςα ἐπιφθόνως. Sed ultro ferè sese offert, quam amplexi sumus, scriptura.

ἐπιτήδειον εἶναι, προσεδέχετο τὸν βουλόμενον λέγειν τι, καὶ ἀποκρινόμενος ἀπέπεμπεν. Οἱ δ' ἄνθρωποι, ὡς ἔγνωσαν ὅτι προσδέχοιτο, ἧκον ἀμήχανοι τὸ πλῆθος· καὶ ὠθουμένων περὶ τοῦ προσελθεῖν, μηχανή τε πολλὴ καὶ μάχη ἦν. Οἱ δὲ ὑπηρέται ὡς ἐδύναντο διακρίναντες, [1] προσίεσαν. Ὁπότε δέ τις καὶ φίλων διωσάμενος τὸν ὄχλον προφανείη, προτείνων ὁ Κῦρος τὴν χεῖρα προσήγετο αὐτοὺς, καὶ οὕτως ἔλεγεν, Ἄνδρες φίλοι, [2] περιμένετε ἕως τὸν ὄχλον διωσώμεθα· ἔπειτα δὲ καθ' ἡσυχίαν συγγενησόμεθα. Οἱ μὲν δὴ φίλοι περιέμενον, [3] ὁ δ' ὄχλος πλείων καὶ πλείων ἐπέῤῥει, [4] ἕως παρέφθασεν ἑσπέρα γενομένη πρὶν τοῖς φίλοις αὐτὸν σχολάσαι καὶ συγγενέσθαι, Οὕτω δὴ ὁ Κῦρος λέγει, Ἄρα, ἔφη, ὦ ἄνδρες, νῦν μὲν καιρὸς διαλυθῆναι· αὔριον δὲ πρωῒ ἔλθετε· καὶ γὰρ ἐγὼ βούλομαι ὑμῖν τι διαλεχθῆναι. Ἀκούσαντες ταῦτα φίλοι, ἄσμενοι

commodum, & admittebat *quemlibet* aliquid dicere volentem; ac postquam respondisset, dimittebat. Cùm autem intellexissent homines, *Cyrum eos expectare*, infinita multitudo ad eum confluxit: *jamque* conveniendi *ejus* causâ *semet* impellentium molitiones & rixæ multiplices erant. Ministri autem *ipsius* adhibito discrimine, prout poterant, accedendi potestatem faciebant. Quòd si aliquando quispiam ex amicis impellendo disjectâ *hominum* turbâ in conspectum *Cyri* prodiret, *tum verò* manum protendens istos adtrahebat, & ità dixit, Expectate, amici, donec turbam hanc dimoveamus; ac deinde per otium congrediemur. Expectabant igitur amici, & turba major usque adfluebat, donec opprimeret eum vespera, priusquam nactus esset otium in amicorum congressum colloquiúmque veniendi. Itaque dicebat Cyrus, Modò quidem, viri, tempus est discedendi: cras mane adeste; nam est quod vobiscum colloquar. His auditis,

1 Προσίεσαν] In vulgatis codicibus legitur προσήεσαν. Sed Stephanum secutus sum, qui unius literæ mutatione locum feliciter restituit: & similem recepti verbi notavit usum ἀναβ. δ'. p. 194. Οἱ οὖν πάλαι ἥκοντες, καὶ πῦρ καίοντες, οὐ προσίεσαν πρὸς τὸ πῦρ τοὺς ὀψίζοντας, &c.

2 Περιμένετε] In MS to Bodl. & editione *Ald.* legitur παραμένετε, & mox infra παρέμενον. Editio ista dat quoque ὡς διωσόμεθα. Sed omninò rectè manu illud exaratum exemplar, & principes editiones scripturam verbi hujus receptam exhibent.

3 Ὁ δ' ὄχλος πλείων καὶ &c.] Pari orationis elegantiâ simul & vi τὸ μᾶλλον iterat Apostolus *Philip.* i. 9. Καὶ τοῦτο προσεύχομαι, ἵνα ἡ ἀγάπη ὑμῶν ἔτι μᾶλλον καὶ μᾶλλον περισσεύῃ——

4 Ἕως παρέφθασεν] Suspicetur fortasse quispiam, inquit Stephanus, pro ἕως παρέφθασε legendum ὥσπερ ἔφθασεν. Sed quidni Xenophontem hîc Homerico verbo, ut aliis alibi, uti dicamus? Ab Homero autem præpositionem παρὰ pro præpositione πρὸ usurpari hoc in verbo constat ex Il. κ'. v. 346.

——εἰ δ' ἄμμε παραφθαίησι πόδεσσιν.

Sic ejusd. Il. ψ'. v. 515.

Κέρδεσιν, οὔτι τάχει γε παραφθάμενος Μενέλαον.

Et χ'. v. 197.

Τοσσάκι μιν προπάροιθεν ἀποστρέψασκε παραφθὰς
Πρὸς πεδίον·

Ubi Eustathius παραφθὰς exponit προφθάσας.

ᾤχοντο ἀποθέοντες, δίκην δεδωκότες [1] ὑπὸ πάντων τῶν ἀναγκαίων. Καὶ τότε μὲν οὕτως ἐκοιμήθησαν·

Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ὁ μὲν Κῦρος [2] παρῆν εἰς τὸ αὐτὸ χωρίον· ἀνθρώπων δὲ πολὺ πλεῖον πλῆθος περιειστήκει βουλομένων προσιέναι, καὶ πολὺ πρότερον ἢ οἱ φίλοι παρῆσαν. Ο οὖν Κῦρος περιστησάμενος τῶν ξυστοφόρων Περσῶν κύκλον μέγαν, εἶπε μηδένα [3] παριέναι ἢ τοὺς φίλους τε καὶ ἄρχοντας τῶν Περσῶν τε καὶ τῶν συμμάχων. Επεὶ δὲ συνῆλθον αὐτοὶ, ἔλεξεν ὁ Κῦρος αὐτοῖς τοιάδε· " Ανδρες " φίλοι καὶ σύμμαχοι, τοῖς μὲν θεοῖς οὐδὲν ἂν ἔχοιμεν μέμψασθαι, " τὸ μὴ οὐχὶ μέχρι τοῦδε πάντα ὅσα εὐχόμεθα καταπεπραχέναι· " εἰ μέντοι τοιοῦτον ἔσται τὸ μεγάλα πράσσειν, ὥστε μὴ οἷόν τε εἶ- " ναι μήτε ἀμφ' αὐτὸν σχολὴν ἔχειν, μήτε μετὰ τῶν φίλων εὐ- " φρανθῆναι, ἐγὼ μὲν χαίρειν ταύτην τὴν εὐδαιμονίαν κελεύω. " Ενενοήσατε γὰρ, ἔφη, καὶ χθὲς δήπου, ὅτι ἕωθεν ἀρξάμενοι " ἀκούειν τῶν προσιόντων, οὐκ ἐλήξαμεν πρόσθεν ἑσπέρας· καὶ νῦν " ὁρᾶτε τούτους, καὶ ἄλλους πλείονας τῶν χθὲς παρόντων, ὡς πράγ- " ματα ἡμῖν παρέξοντας. Εἰ οὖν τις τούτοις ὑφέξει ἑαυτὸν,

libenter amici discedebant curriculò, rebus omnibus necessariis multati. Ac tum quidem ità quieti se dederunt:

Postridiè Cyrus ad eundem locum aderat: quem *jam* multò major hominum adire volentium turba circumstabat, qui multò priùs etiam, quàm illi amici, advenerant. Cyrus igitur Persis hastas gestantibus ambitu magno circum se collocatis, neminem admitti jussit, præter amicos & Persarum sociorúmque principes. Illi verò cùm convenissent, hujusmodi Cyrus ad eos orationem habuit; " Nihil est, amici ac socii, quod de diis quera- " mur, quasi non perfecerimus hactenùs omnia, quæcunque liceret optare: " sed enim si hujusmodi quiddam est res magnas gerere, ut neque possis " ipsi tibi vacare, neque cum amicis hilariter vivere, beatitatem *sanè* hanc " equidem valere jubeo. Nam & heri utique animadvertistis, inquit, à " primâ nos aurorâ cœpisse audire accedentes, neque desiisse ante vespe- " ram: & nunc videtis hos, atque alios multò plures iis qui heri aderant, " præstò esse, ut nobis negotia facessant. Itaque si quis istis se submittere " velit, equidem cogito, exiguâ parte vobis mei copiam fore, & mihi

1 Υπὸ πάντων] Ità rectè editio *Eton.* adsentientibus Stephano, Leunclavio & MS to Bodl. Similiter ἀναβ. δ'. p. 194. Οὗτοι δὲ, ὅτε τὸ πρότερον ἀπήεσαν, τὰς οἰκίας ἐνέπρησαν, ὑπὸ τῆς αἰθρίας δίκην ἐδεδώκεσαν. Vulgò, ἀπὸ πάντων.

2 Παρῆν εἰς τὸ &c.] Id est ἐν τῷ &c. hæ præpositiones invicem permutantur. Vide *Mar.* ii. 1. *Joh.* i. 18. Nisi quis dicat hîc παρεῖναι motûs significationem, ut alibi, habere; quo sensu, postulat post se εἰς, πρὸς, ἐπὶ, vel adverbium *ad locum*.

3 Παριέναι ἢ &c.] Particula ἢ hîc idem esse videtur, quòd εἰ μὴ. Sic Joh. xiii. 10. Ο λελουμένος οὐ χρείαν ἔχει ἢ τοὺς πόδας νίψασθαι——

" λογίζομαι μικρὸν μέν τι ὑμῖν μέρος ἐμοῦ μελησόμενον· μικρὸν δέ " τι ἐμοὶ ὑμῶν· ἐμαυτοῦ μέντοι σαφῶς οἶδ᾽ ὅτι οὐδ᾽ ὁτιοῦν μοι μελήσει. " Ἔτι δ᾽, ἔφη, καὶ ἄλλο ὁρῶ γελοῖον πρᾶγμα. Ἐγὼ γὰρ δήπου " ὑμῖν μὲν ὥσπερ εἰκὸς διάκειμαι· τούτων δὲ τῶν [1] περιεστηκότων ἢ " τινα ἢ οὐδένα οἶδα, [2] καὶ οὗτοι πάντες οὕτω παρεσκευασμένοι εἰσὶν, " ὡς, ἢν νικῶσιν ὑμᾶς ὠθοῦντες, πρότερον ἃ βούλονται ὑμῶν παρ᾽ ἐμοῦ " διαπραξόμενοι. Ἐγὼ δὲ ἠξίουν τούτους, εἴ τις τι ἐμοῦ δέοιτο, θε- " ραπεύειν ὑμᾶς τοὺς ἐμοὺς φίλους [3] δεομένους προσαγωγῆς. Ἴσως ἂν " οὖν εἴποι τις, τί δῆτα οὐχ οὕτως ἐξ ἀρχῆς παρασκευασάμην, ἀλλὰ " παρεῖχον ἐν τῷ μέσῳ ἐμαυτόν. Ὅτι τὰ τοῦ πολέμου τοιαῦτα " ἐγίγνωσκον ὄντα, ὡς μὴ ὑστερίζειν δέον τὸν ἄρχοντα [4] μήτε τὸ " εἰδέναι ἃ δεῖ, μήτε τὸ πράττειν ἃ ἂν καιρὸς ᾖ· τοὺς δὲ σπανίους " ἰδεῖν στρατηγοὺς πολλὰ ἐνόμιζον ὧν δεῖ πραχθῆναι παριέναι. " Νῦν δ᾽ ἐπειδὴ ὁ φιλοπονώτατος πόλεμος ἀναπέπαυται, δοκεῖ " μοι καὶ ἡ ἐμὴ ψυχὴ ἀναπαύσεώς τινος ἀξιοῦν τυγχάνειν. Ὡς " οὖν ἐμοῦ ἀποροῦντος, ὅ,τι ἂν τύχοιμι ποιῶν ὥστε καλῶς ἔχειν τά τε

" vestrî: mei sanè ipsius mihi, sat scio, nè tantilla quidem erit copia. " Præterea rem, inquit, aliam quoque ridiculam animadverto. Nam " equidem ità sum erga vos adfectus, ut par est: at eorum, qui *non* cir- " cumstant, vel *unum* aliquem vel neminem novi; & hi tamen omnes " ità parati sunt, ut, si vos impellendo vincant, priores *etiam* vobis à " me, quæ voluerint, impetraturi sint. Ego verò æquum arbitrarer hos, " si quis à me petere aliquid vellet, amicos meos vos obsequio demereri, " atque orare ut *eos* adduceretis. Fortasse dixerit quispiam, cur ità non " ab initio me comparaverim, sed *omnibus* in medio me *potiùs* exhibue- " rim. Nimirum animadvertebam res bellicas ejusmodi esse, ut impe- " ratorem non oporteat esse postremum vel intelligendis iis quæ necesse " est, vel gerendis quæ usus postulat: & imperatores, si rarò conspice- " rentur, existimabam prætermittere multa, quæ fieri debuerant. Nunc " posteaquam bello maximi laboris confecto quiescimus, etiam meus " animus æquum censet, ut requiete aliquâ potiatur. Quare cùm ipse " ambigam quid mihi faciendum sit, ut res nostras & aliorum, quos curæ

1 Περιεστηκότων ἢ τινα &c.] Stephanus suspicatur Xenophontem scripsisse, ἢ ἕνα τινὰ, ἢ οὐδένα, *unum duntaxat, aut etiam neminem.* Est quidem insolens loquendi genus; quod libri tamen omnes præstant.

2 Καὶ οὗτοι &c.] Καὶ hîc commodè reddi posse videtur, *tamen, attamen*: quomodo etiam sumi potest *Job.* i. 10. 11.

5 Δεομένους] Sic reposui ex MSto Bodl. adsentiente Stephano. Referendum autem est hoc participium ad τούτους. Priùs erat δεόμενος.

4 Μήτε τὸ εἰδέναι &c.] Utrobique τοῦ Xenophontem scripsisse putat Stephanus. Fatetur tamen vulgatam tolerari posse scripturam: quam sanè retinendam censeo. 6

" ἡμέτερα καὶ τὰ τῶν ἄλλων ὧν ἡμᾶς δεῖ ἐπιμελεῖσθαι, συμβου-
" λευέτω τις ὅ,τι ὁρᾷ συμφορώτατον."

Κῦρος μὲν οὕτως εἶπεν· ἀνίςαται δ' ἐπ' αὐτῷ Ἀρτάβαζος, ὁ συγγενής ποτε φήσας εἶναι, καὶ εἶπεν, Ἦ καλῶς, ἔφη, ἐποίησας, ὦ Κῦρε, ἄρξας τοῦ λόγου. Ἐγὼ γὰρ, ἔτι νέου μὲν ὄντος σοῦ πάνυ ἀρξάμενος ἐπεθύμουν φίλος γενέσθαι, ὁρῶν δέ σε οὐδὲν δεόμενον ἐμοῦ, κατώκνουν σοι προσιέναι. Ἐπεὶ δὲ ἐτυχές ποτε καὶ [1] ἐμοῦ δεηθεὶς προθύμως ἐξαγγεῖλαι πρὸς Μήδους τὰ παρὰ Κυαξάρου, ἐλογιζόμην, εἰ ταῦτα προθύμως σοι συλλάβοιμι, ὡς οἰκεῖός τέ σοι ἐσοίμην, καὶ ἐξέσοιτό μοι διαλέγεσθαί σοι ὁπόσον ἂν χρόνον βουλοίμην. Καὶ ἐκεῖνα μὲν δὴ [2] ἐπράχθη, ὥςε σε ἐπαινεῖν. Μετὰ δὲ τοῦτο Ὑρκάνιοι μὲν πρῶτοι φίλοι ἡμῖν ἐγένοντο, καὶ μάλα [3] πεινῶσι συμμάχων· ὥςε μονονοὺκ ἐν ταῖς ἀγκάλαις περιεφέρομεν αὐτοὺς ἀγαπῶντες. Μετὰ δὲ τοῦτο, ἐπεὶ ἑάλω τὸ πολέμιον ςρατόπεδον, [4] οὐκ, οἶμαι, σχολή σοι ἦν ἀμφ' ἐμὲ ἔχειν· καὶ ἐγώ σοι συνεγίνωσκον. Ἐκ δὲ τούτου Γωβρύας ἡμῖν φίλος ἐγένετο, καὶ ἐγὼ

" nobis esse oportet, rectè se habeant, consulat in medium aliquis,
" quid maximè commodum fore perspiciat."

Hæc Cyri verba fuerunt: post eum surgens Artabazus, qui se aliquando cognatum Cyri dixerat, Profecto, ait, rectè factum abs te, Cyre, qui *hâc de re* dicere cœperis. Nam equidem, te admodùm juvene cœpi amicitiam tuam expetere, sed cùm te mei non egere viderem, adire te sum veritus. Postquàm verò me fortè rogâsses, ut quæ Cyaxares mandâtat studiosè Medis exponerem, mecum ipse cogitabam, si prompto te juvissem in illis animo, futurum me tibi familiarem, mihique *adeò* datum iri copiam colloquendi tecum, quamdiu vellem. Et sunt illa quidem *sic* effecta, ut laudem apud te invenerint. Deinde primi amplexi sunt amicitiam nostram Hyrcanii, cùm socios admodùm desideraremus: adeò ut tantùm non eos in ulnis præ caritate gestaremus. Posteà cùm hostium castra capta essent, non tibi, opinor, otium erat, mihi ut operam dares; atque ipse tibi ignoscebam. Deinde Gobryas nobis amicus accessit, *idque adeò*

1 Ἐμοῦ δεηθεὶς &c.] Vide p. 191, & seq.

2 Ἐπράχθη ὥςε &c.] Stephano credibile videtur scriptum fuisse, οὕτως ἐπράχθη ὥςε, vel ἐπράχθη οὕτως, ὥςε. Sed, meâ quidem sententiâ, οὕτως illud satis commodè subaudiri potest. Sic ἀπομν. l. 1. p. 417. *edit. Steph.* Ἐμίσει τὸν Σωκράτην ὁ Κριτίας, ὥςε καὶ &c. i. e. οὕτως ἐμίσει, ὥςε &c.

3 Πεινῶσι συμμάχων] Metaphoricè hic πεινῆν, ut διψῆν supra, pro *vehementer desiderare* adhibetur. Vide sis *Matt.* v. 6. & quæ notavimus, p. 241.

4 Οὐκ, οἶμαι, σχολή σοι &c.] Hanc restituimus lectionem ex *Gabrielii* exemplaribus: adsentientibus Stephano & Mureto: quorum ille emendationem hanc veteris exemplaris auctoritate confirmatam invenit. Priùs legebatur, οὐκ οἶμαι σχολὴν σοι εἶναι.

ἔχαιρον· καὶ αὖθις Γαδάτας· [1] καὶ δὴ ἔργον σου ἦν μεταλαβεῖν. Ἐπεί γε μέντοι καὶ Σάκαι καὶ Καδούσιοι σύμμαχοι ἐγεγένηντο, θεραπεύειν εἰκότως ἔδει τούτους· καὶ γὰρ οὗτοί σε ἐθεράπευον. Ὡς δ' ἤλθομεν πάλιν ἔνθεν ὡρμήθημεν, ὁρῶν σε ἀμφ' ἵππους ἔχοντα, ἀμφ' ἅρματα, ἀμφὶ μηχανάς, ἡγούμην, ἐπεὶ ἀπὸ τούτου σχολάσαις, τότε σὲ καὶ ἀμφ' ἐμὲ ἕξειν σχολήν. Ὡς γε μέντοι ἦλθεν ἡ δεινὴ ἀγγελία, τὸ πάντας ἀνθρώπους ἐφ' ἡμᾶς συλλέγεσθαι, ἐγίγνωσκον ὅτι ταῦτα μέγιστα εἴη· εἰ δὲ ταῦτα καλῶς γένοιτο, εὖ ἤδη ἐδόκουν εἰδέναι ὅτι πολλὴ ἔσοιτο ἀφθονία τῆς ἐμῆς καὶ τῆς σῆς συνουσίας. Καὶ νῦν δὴ νενικήκαμέν τε τὴν μεγάλην μάχην, καὶ Σάρδεις καὶ Κροῖσον ὑποχείριον ἔχομεν, καὶ Βαβυλῶνα ᾑρήκαμεν, καὶ πάντας κατεστράμμεθα· καὶ [2] μὰ τὸν Μίθρην ἐγώ τοι ἐχθές, εἰ μὴ πολλοῖς διεπύκτευσα, οὐκ ἂν σοι ἐδυνάμην προσελθεῖν. Ἐπεί γε μέντοι [3] ἐδεξιώσω με, καὶ παρά σοι ἐκέλευσας μένειν, ἤδη περίβλεπτος ἦν, ὅτι μετὰ σοῦ ἄσιτος καὶ ἄποτος διημέρευον. Νῦν οὖν, εἰ μὲν ἔσται πη ὅπως οἱ πλείστου ἄξιοι γεγενημένοι πλεῖστόν σου

gaudebam: itidémque Gadatas; unde factum ut difficile esset te aliquâ ex parte frui. Cùm verò Sacæ & Cadusii societatem nobiscum coïvissent, hi tibi meritò erant colendi; quippe qui & ipsi te colerent. Posteaquam autem eò reversi sumus, unde profectionis initium factum erat, quia te videbam occupatum instruendis equis, curribus, machinis, existimabam te, ubi hâc curâ liberatus esses, otium habiturum, ut mihi quoque operam dares. Sed ubi nuntius ille terribilis venit, homines universos contra nos colligi, maxima esse illa intelligebam; quæ si prosperè cederent, certò me jam scire putabam, fore magnam inter nos ambos consuetudinis mutuæ copiam. Nunc tandem & ingenti prælio victoriam adepti sumus, & Sardes cum Crœso nobis subjectas tenemus, & Babylonem cepimus, & omnia nostram in potestatem redegimus: nec heri tamen, per Mithrem, accedere te potuissem, nisi cum multis luctatus fuissem. Verùm ubi me dextrâ prehendisti, & apud te manere jussisti, jam *tam* in oculis omnium eram, qui sine cibo ac potu totum apud te diem transigerem. Nunc igitur, si quo fieri modo potest, ut qui plurimùm *tibi* commodaverimus, plurimùm te

1 Καὶ δὴ &c.] Suspicor legendum ἤδη. Nisi quis isti voculæ vim hujus tribuere velit. Vide p. 132. not. 1.

2 Μὰ τὸν Μίθρην] *Hesychius*, Μίθρας, ὁ ἥλιος παρὰ Πέρσαις. Sic & *Strabo* lib. 15. p. 1064. Τιμῶσι (Πέρσαι) δὲ καὶ Ἥλιον, ὃν καλοῦσι Μίθρην. De origine *Mithræ* vide *Indic. Etymolog.*

3 Ἐδεξιώσω] MS. Bodl. & editiones *Ald. Eton.* aliæque habent, ἐξιδιώσω: pro quo Leunclavius ex Budensi libro reposuit ἐδεξιώσω. Stephanus etiam hoc verbum tandem in contextum recepit, adsentientibus *Philelpho* & *Gabrielio*; quorum alter vertit, *dextrâ me apprehendisti*: alter, *me manu apprehendisti*. Et *Gabrielii* quidem exemplaria lectionem receptam agnoscunt.

μέρος [1] μεθέξομεν· εἰ δὲ μὴ, πάλιν αὖ ἐγὼ ἐθέλω παρά σου ἐξαγγέλλειν ἀπιέναι πάντας ἀπὸ σοῦ πλὴν ἡμῶν τῶν ἐξ ἀρχῆς φίλων. Επὶ τούτῳ ἐγέλασε μὲν ὁ Κῦρος καὶ ἄλλοι πολλοί· Χρυσάντας δὲ ἀνέστη ὁ Πέρσης, καὶ ἔλεξεν ὧδε·

" Αλλὰ τὸ μὲν πρόσθεν, ὦ Κῦρε, εἰκότως ἐν τῷ φανερῷ
" σαυτὸν παρεῖχες, δι' ἅ τε αὐτὸς εἶπες, καὶ ὅτι οὐχ ἡμᾶς σοι
" μάλιστα ἦν θεραπευτέον. Ημεῖς μὲν γὰρ καὶ ἡμῶν αὐτῶν ἕνεκα
" παρῆμεν· τὸ δὲ πλῆθος ἀνακτᾶσθαι ἔδει ἐκ παντὸς τρόπου,
" ὅπως ὁτιήδιστα συμπονεῖν καὶ συγκινδυνεύειν ἡμῖν ἐθέλοιεν. Νῦν
" δ' [2] ἐπειδὴ οὐχ οὕτω τρόπου μόνον ἔχεις, ἀλλὰ καὶ ἄλλους ἀνακ-
" τᾶσθαι δύνασαι, οὓς καιρὸς εἴη, ἤδη καὶ οἰκίας σε τυχεῖν ἄξιον·
" ἢ τί ἀπολαύσαις ἂν τῆς ἀρχῆς, εἰ μόνος ἄμοιρος εἴης ἑστίας,
" οὗ οὔτε ὁσιώτερον χωρίον ἐν ἀνθρώποις, οὔτε ἥδιον, οὔτε οἰκειότε-
" ρόν ἐστιν οὐδέν; Επειτα δ', ἔφη, οὐκ ἂν οἴει καὶ ἡμᾶς αἰσχύνεσθαι,

fruamur, *benè est*: sin autem, rursùs ego nuntiabo verbis tuis, ut omnes à te discedant, exceptis nobis, qui amici ab initio *tui* fuimus. Ibi tum & Cyrus & complures alii risêre; Chrysantas autem Persa surrexit, atque in hunc modum loquutus est:

" Antehac, Cyre, meritò te oculis omnium exhibebas, cùm illis
" de causis quas ipse exposuisti, tum quòd nos ii non eramus, quos
" tu colere maximè deberes. Quippe nos etiam nostrâ ipsorum causâ
" *tunc* aderamus; at necesse erat, ut quovis pacto multitudinem tibi
" conciliares, ut quàm libentissimè nobiscum eosdem suscipere labo-
" res, & eadem adire pericula vellet. Nunc cùm non modò talis sis,
" sed etiam conciliare possis alios, quos opportunum fuerit, æquum
" est ut jam tibi quoque domus contingat; alioqui quem ex imperio
" fructum perciperes, si solus foci exsors esses, quo nullus neque san-
" ctior fundus est inter homines, neque gratior, neque magis noster
" *& peculiaris*? Prætereà, inquit, non adfici nos etiam pudore putas,

1 Μεθέξομεν· εἰ δὲ] Post μεθέξομεν MS. Bodl. & libri vulgati ferè omnes εἰ ἔχει· perperam exhibent. In *Aldinâ* quidem editione voces istæ non comparent; in cæterarum contextum ex marginali quodam *scholio* haud dubiè irrepserunt. Utitur enim hîc ellipsi, quæ peculiari nomine σιώπησις, παρασιώπησις, vel etiam ἀνανταπόδοτον vocatur: cujus schematis exempla claros apud scriptores passim occurrunt. Noster hujus historiæ lib. γ. p. 222. Καὶ νῦν ἐὰν μὲν Κῦρος βούληται· εἰ δὲ μὴ,—— ubi vide quæ notavimus. Idem ἀναβ. ζ. p. 246. Εἰ μέν τι σὺ ἔχεις, ὦ Μηδόσαδες, πρὸς ἡμᾶς λέγειν· εἰ δὲ μὴ——*Thucyd.* sub init. l. 3. p. 149. edit. Ox. Καὶ ἢν μὲν ξυμβῇ ἡ πεῖρα· εἰ δὲ μὴ,——Ubi vide *Scholiast.* Ab exemplis Poëtarum me contineo; quippe pluribus, opinor, non opus erit. Porrò hâc de emendatione Stephanus & Muretus nobis adsentiuntur.

2 Επειδὴ οὐχ οὕτω &c.] *Muretus* legit Νῦν δὲ ἐπειδὴ οὐ τούτους μόνον ἔχεις. Sed nihil mutandum censeo: nam vulgata lectio & elegans est & planè Attica.

" εἰ σὲ μὲν ὁρῶμεν ἔξω καρτεροῦντα, αὐτοὶ δ' ἐν οἰκίαις εἴημεν, καὶ " σοῦ δοκοίημεν πλεονεκτεῖν;" Ἐπεὶ δὲ Χρυσάντας ταῦτα ἔλεξε, συνηγόρευον αὐτῷ [1] κατὰ ταῦτα πολλοί. Ἐκ τούτου δὴ εἰσέρχεται εἰς τὰ βασίλεια, καὶ τὰ ἐκ Σάρδεων χρήματα ἐνταῦθ' οἱ ἄγοντες ἀπέδοσαν. Ἐπεὶ δὲ εἰσῆλθεν ὁ Κῦρος, πρῶτον μὲν Ἑστίᾳ ἔθυσεν, ἔπειτα Διὶ βασιλεῖ, καὶ εἴ τινι ἄλλῳ θεῷ οἱ μάγοι ἐξηγοῦντο. Ποιήσας δὲ ταῦτα, τὰ ἄλλα ἤδη ἤρχετο διοικεῖν.

Ἐννοῶν δὲ τὸ αὐτοῦ πρᾶγμα, ὅτι ἐπιχειροίη μὲν ἄρχειν πολλῶν ἀνθρώπων, παρασκευάζοιτο δὲ οἰκεῖν ἐν πόλει τῇ μεγίστῃ τῶν φανερῶν, αὕτη δὲ οὕτως ἔχοι αὐτῷ, ὡς ἂν πολεμιωτάτη γένοιτο ἀνδρὶ πόλις· ταῦτα δὴ λογιζόμενος, φυλακῆς περὶ τὸ σῶμα ἡγήσατο δεῖσθαι. Γνοὺς δ' ὅτι οὐδαμοῦ ἄνθρωποι εὐχειρωτότεροί εἰσιν ἢ ἐν σίτοις καὶ ποτοῖς καὶ λουτρῷ καὶ κοίτῃ καὶ ὕπνῳ, ἐσκόπει τίνας ἂν ἐν τούτοις περὶ ἑαυτὸν πιστοτάτους ἔχοι. Ἐνόμισε δὲ μὴ ἂν γενέσθαι ποτὲ πιστὸν ἄνθρωπον, ὅστις ἄλλον μᾶλλον φιλήσει τοῦ τῆς φυλακῆς δεομένου. Τοὺς μὲν οὖν ἔχοντας παῖδας ἢ γυναῖκας συναρμοζούσας, ἢ παιδικά, ἔγνω φύσει συνηναγκάσθαι ταῦτα μάλιστα φιλεῖν· τοὺς δὲ εὐνούχους ὁρῶν πάντων τούτων στερομένους, ἡγήσατο

" si te videamus foris toleranter vivere, nos in ædibus degere, ac " videri conditione, quàm tua sit, potiori?" Hæc cùm Chrysantas protulisset, ejus de his sententiam multi tuebantur. Tum deinde *Cyrus* regiam ingreditur, & qui pecunias ex Sardibus advexerant, hîc eas tradebant. Cùm autem ingressus esset, primùm Vestæ rem sacram fecit, deinde Jovi regi, & si cui alteri deo magi sacrificandum *suis è ritibus* indicarent. His peractis, jam alia cœpit administrare.

Cúmque in mentem ei veniret, quid in se negotii suscepisset, qui multis hominibus imperare niteretur, & habere domicilium in urbe inter illustres amplissimâ instituerit, quæ sic adfecta in eum esset, ut urbs alicui maximè infesta: cùm hæc, *inquam*, expenderet, corporis sibi custodiâ opus esse existimavit. Quòd item sciret homines opprimi faciliùs non posse, quàm inter vescendum, bibendum, lavandum, in cubili & somno, circumspiciebat quosnam in his sibi maxime fidos habere posset. Arbitrabatur autem non posse fidum hominem unquam esse, qui alium magis amaret, quàm illum qui *ejus* custodiâ indigeret. Quamobrem illos, qui haberent liberos vel conjuges genio congruentes, vel amores *alios*, naturâ *ferè* cogi judicabat ad eos maximè diligendos: at eunuchos omnibus his carere cernens, maximi

1 Κατὰ ταῦτα] Idem iterum, frustrà receptam improbat scripturam; cùm malit Καὶ ταυτά.

οἱ μὲν σὺν τῷ Γωβρύᾳ καὶ Γαδάτᾳ τεταγμένοι κεκλεισμένας εὑρίσκουσι τὰς πύλας τοῦ βασιλείου· οἱ δ' ἐπὶ τοὺς φύλακας ταχθέντες ἐπεισπίπτουσιν αὐτοῖς [1] πίνουσι πρὸς φῶς πολὺ, καὶ εὐθὺς [2] ὡς πολεμίοι ἐχρῶντο αὐτοῖς. Ὡς δὲ κραυγὴ καὶ κτύπος ἐγίγνετο, αἰσθόμενοι οἱ ἔνδον τοῦ θορύβου, [3] κελεύσαντος τοῦ βασιλέως σκέψασθαι τί εἴη τὸ πρᾶγμα, ἐκθέουσί τινες ἀνοίξαντες τὰς πύλας. Οἱ δ' ἀμφὶ τὸν Γαδάταν ὡς εἶδον τὰς πύλας χαλώσας, εἰσπίπτουσι, καὶ τοῖς πάλιν φεύγουσιν εἴσω ἐφεπόμενοι, καὶ παίοντες ἀφικνοῦνται [4] πρὸς τὸν βασιλέα· καὶ ἤδη ἑστηκότα αὐτὸν καὶ ἐσπασμένον ὃν εἶχεν ἀκινάκην εὑρίσκουσι. Καὶ τοῦτον μὲν οἱ σὺν Γαδάτᾳ καὶ Γωβρύᾳ πολλοὶ ἐχειροῦντο· καὶ οἱ σὺν αὐτῷ δὲ ἀπέθνησκον, ὁ μὲν, προβαλλόμενός τι, ὁ δὲ, φεύγων, ὁ δέ γε, καὶ ἀμυνόμενος ὅτῳ ἐδύνατο. Ὁ δὲ Κῦρος

rant, ad regiam perveniunt. Et hi quidem Gobryæ Gadatæque adjuncti portas regiæ clausas inveniunt; qui verò adversùs *regiæ* custodes ire jussi fuerant, magno cum impetu irruunt in eos ad ignem largum potantes, statímque hostili cum eis more agunt. Orto autem clamore ac strepitu, cùm ii, qui erant intus, tumultum sentirent, & inspici rex juberet, quid illud esset rei, apertis aliqui portis procurrunt. Cùm portas ii, qui circa Gadatam erant, patefactas conspicerent, irruunt, & illos rursùs fugientes intrò insequuti, ac ferientes ad regem perveniunt; eúmque jam erectum cum acinace, quem strictum tenebat, inveniunt. Hunc Gadatæi & Gobryani numero plures opprimunt; atque ii etiam, qui cùm ipso erant, perierunt; alius, cùm aliquid objiceret; alius, cùm fugeret;

quidem secundùm vulgarem loquendi formam dicendum videtur; scil. vel ᾗ ἐδύνατο τάχιστα sine ὡ, : vel scribendum ὡς ἐδύνατο τάχιστα sine ᾗ. Ità Noster ἀναβ. δ'. p. 194. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἐδόκει πορευτέον εἶναι, ᾗ δύναιντο τάχιστα, &c. Fieri tamen potest, inquit Stephanus, ut ἐκ τοῦ παραλλήλου utrumque positum fuerit. Nisi fortè dicamus distinguendum post ᾗ ἐδύνατο, ut ὡς τάχιστα cum sequentibus connectatur. Hanc sanè distinguendi rationem sequuntur *Cameratius* & *Gabrielius*; eidémque favet *Zonaras*, apud quem sic legitur & distinguitur, ὡ ἐδύνατο, τάχιστ' ἐπὶ &c. Sed MS. Bodl. & editiones *Ald. Steph. Leuncl.* receptam lectionem & distinguendi rationem constabiliunt.

1 Πίνουσι πρὸς φῶς] Hoc in loco φῶς denotat *ignem*: quem igitur *Hammondus* & *Catakerus* putant esse Hebraismum, Marc. xiv. 54. nullus est. *Hesychius* φῶς, ὁ πῦρ, ἡ ἡμέρα. Forsan, ἡ ἰσχυρά. Locus autem hic egregiè facit ad illustrandum vaticinium *Jeremiæ* de Babyloniis, quos, ubi incaluissent, trucidatum iri ait cap. li. 39. Verè ergo incaluerant & vino & igne ingenti. Conf. v. 57.

2 Ὡς πολέμιοι &c.] *Muretus* legit, πολεμίοις. Sed rectius, opinor, MS. Bodl. & editi libri, πολέμιοι. Nam priùs συνεβόων αὐτοῖς, ὡς κωμασταὶ ὄντες, nunc tandem, quales reverà fuerant, ostendunt.

3 Κελεύσαντος τοῦ βασιλέως &c.] Conf. *Isai.* xlv. 1.

4 Πρὸς τὸν βασιλέα &c.] Scil. *Belsazarem*; qui & *Nabonnidus* à Beroso, *Labynitus* ab Herodoto vocatur. Vide *Isa.* xiii. 14, 15. xxi. 2, 3, 4. xlv. 1. & seq. *Dan.* v. 30. *Jer.* xxv. 12, 13, 14. l. li. passim. Anno autem M. 3466. J. P. 4176. ante æram Christianam 538. Babylonicum imperium eversum erat, atque ad Medos & Persas victores, prout à Prophetis prædictum erat, translatum. Confer *Berosum* apud *Joseph.* contra *Api.* l. 1. c. 20. & *Euseb.* Præpar. Evang. l. 9. c. 40.

διέπεμπε τὰς τῶν ἱππέων τάξεις κατὰ τὰς ὁδούς· καὶ προεῖπεν, οὓς μὲν ἔξω λαμβάνοιεν κατακαίνειν, τοὺς δ' ἐν ταῖς οἰκίαις κηρύττειν τοὺς Συριςὶ ἐπιςαμένους ἔνδον μένειν· εἰ δέ τις ἔξω ληφθείη, ὅτι θανατώσοιτο. Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἐποίουν.

Γαδάτας δὲ καὶ Γωβρύας ἧκον· καὶ θεοὺς μὲν πρῶτον προσεκύνουν ὅτι τετιμωρημένοι ἦσαν τὸν ἀνόσιον βασιλέα, ἔπειτα δὲ Κύρου κατεφίλουν καὶ χεῖρας καὶ πόδας, [1] πολλὰ δακρύοντες ἅμα χαρᾷ καὶ εὐφραινόμενοι. Ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἐγένετο, καὶ ᾔσθοντο οἱ τὰς ἄκρας ἔχοντες ἑαλωκυῖάν τε τὴν πόλιν καὶ τὸν βασιλέα τεθνηκότα, παραδιδόασι καὶ τὰς ἄκρας. Ὁ δὲ Κῦρος τὰς μὲν ἄκρας εὐθὺς παρελάμβανε, καὶ φρουράρχας τε καὶ φρουροὺς εἰς ταύτας ἀνέπεμπε· τοὺς δὲ τεθνηκότας θάπτειν ἐφῆκε τοῖς προσήκουσι· τοὺς δὲ κήρυκας κηρύττειν ἐκέλευσεν, ἀποφέρειν πάντας τὰ ὅπλα Βαβυλωνίους· ὅπου δὲ ληφθή-

alius, cùm se quacunque re poterat tueretur. Cyrus autem cohortes equitum per vias *passim* dimittebat; & edicebat, ut quos extra *domos* deprehenderent, occiderent; atque ii, qui linguæ Syriacæ periti erant, denuntiarent illis qui *adhuc* in sedibus essent, ut intus manerent: quòd si quis foris deprehenderetur, eum morte multandum. Et hi quidem hæc exsequebantur.

Gadatas autem & Gobryas accesserunt; ac deos primùm venerati sunt, quòd de impio rege pœnas sumpsissent; deinde manus & pedes Cyri deosculabantur, cùm præ gaudio, simul & lacrimas copiosè profunderent & lætitiæ signa darent. Posteaquam illuxisset, ac sensissent illi, qui arces tenebant, tum urbem esse captam, tum regem occisum, arces etiam tradunt. Cyrus eas statim occupat, & præsidiorum magistros cum militibus præsidiariis in illas immittit: mortuos sepeliendi potestatem propinquis facit; & præcones *palam* prædicare jussit, ut omnes Babylonii arma deferrent:

1 Πολλὰ δακρύοντες &c. De lacrimis gaudio expressis sic *Philo*, περὶ ἀποικ. p. 412. ed. nov. *Par.* Ἀλλὰ γὰρ καὶ τοῖς χορευταῖς τῆς ἀρετῆς σφαδάζειν καὶ δακρύειν ἔθος, ἢ τὰς τῶν ἀφρόνων ὀδυρομένοις συμφορὰς, ἢ διὰ περιχάρειαν· γίνεται δὲ αὕτη ὅταν ἀθρόα ἀγαθὰ μηδὲν προσδοκηθέντα ποτὲ, αἰφνίδιον ὀμβρήσαντα πλημμυρῇ &c. *Suetonius* lib. 2. p. 29. edit. *Casaub.* fol. tradit, *Augustum* etiam *Messallæ*, eum ex mandatis Senatûs P. Q. R. *patrem patriæ* salutanti, lacrimantem respondisse. Quem ad locum simile exemplum adduxit *Casaubonus*, de lacrimis magni principis Ptolemæi ex lætitiâ manantibus: qui, *Josepho* auctore, cùm adlata recens è Judæâ Legis Dei sacra volumina venerabundus tractaret, eoque nomine Deo O. M. gratias ageret: faustâ omnium qui aderant acclamatione dilaudatus, lacrimas non tenuit. *Josephus* eleganter: ἐκβοησάντων δ' ὑφ' ἓν τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν συμπαρόντων, γίνεσθαι τὰ ἀγαθὰ τῷ βασιλεῖ, δι' ὑπερβολὴν ἡδονῆς εἰς δάκρυα προὔπεσε. φύσει τῆς μεγάλης χαρᾶς παρεχούσης καὶ τὰ τῶν λυπηρῶν σύμβολα. *Antiq. Jud.* l. 12. c. 2. p. 516. edit. Oxon. Idem expressit *Sophocles* Elect. v. 912.

Χαρᾷ δὲ πίμπλημ' εὐθὺς ὄμμα δακρύων.

Consule *Schol.* Et ejusd. Trag. v. 1243, 1244.

——————κἀπὶ συμφοραῖσί μοι
Γεγηθὸς ἕρπει δάκρυον ὀμμάτων ἄπο.

σοιτο [1] ὅπλα ἐν οἰκίᾳ, προηγόρευον ὡς πάντες οἱ ἔνδον ἀποθανοῦνται. Οἱ μὲν δὴ ἀπέφερον· ὁ δὲ Κῦρος ταῦτα μὲν εἰς τὰς ἄκρας κατέθετο, ὡς εἴη ἕτοιμα εἴ τι ποτὲ δέοι χρῆσθαι. Ἐπεὶ δὲ ταῦτ' ἐπέπρακτο, πρῶτον μὲν τοὺς μάγους καλέσας, ὡς δορυαλώτου τῆς πόλεως οὔσης, ἀκροθίνια τοῖς θεοῖς καὶ τεμένη ἐκέλευσεν ἐξελεῖν· ἐκ τούτου δὲ καὶ οἰκίας διεδίδου καὶ ἀρχεῖα τούτοις, οὕσπερ κοινωνοὺς ἐνόμιζε τῶν καταπεπραγμένων· [2] οὕτω διένειμεν, ὥσπερ ἐδέδοκτο, τὰ κράτιστα τοῖς ἀρίστοις. Εἰ δέ τις οἴοιτο μεῖον ἔχειν, διδάσκειν προσιόντα ἐκέλευε. Προεῖπε δὲ Βαβυλωνίοις μὲν τὴν γῆν ἐργάζεσθαι, καὶ τοὺς δασμοὺς ἀποφέρειν, καὶ θεραπεύειν τούτους οἷς ἕκαστοι αὐτῶν ἐδόθησαν· Πέρσας δὲ καὶ τοὺς κοινωνοῦντας, καὶ τῶν συμμάχων ὅσοι μένειν ᾑροῦντο παρ' αὐτῷ, ὡς δεσπότας ὧν ἔλαβον προηγόρευε διαλέγεσθαι.

Ἐκ δὲ τούτου ἐπιθυμῶν ὁ Κῦρος ἤδη κατασκευάσασθαι, καὶ αὐτὸς ὡς βασιλεῖ ἡγεῖτο πρέπειν, ἔδοξεν αὐτῷ τοῦτο σὺν τῇ τῶν φίλων γνώμῃ ποιῆσαι, [3] ὡς ὀτιήκιστα ἂν ἐπιφθόνως σπάνιός τε καὶ σεμνὸς φανείη. Ὧδε οὖν ἐμηχανᾶτο τοῦτο· ἅμα τῇ ἡμέρᾳ στὰς ὅπου ἐδόκει

In quacunque verò domo arma deprehenderentur, in eâ denuntiabant omnibus esse moriendum. Et illi quidem arma deportabant: quæ Cyrus in arces deposuit, ut in promptu essent, si quando eis esset utendum. Hæc ubi peracta fuerunt, primùm arcessitis magis, quia bello capta urbs esset, præcepit, ut diis primitias manubiarum & fana seligerent: posteà tum *alias* domos tum principum ædificia dividebat in eos, quos illorum, quæ gesta fuerant, socios existimabat: atque hoc modo distribuit, uti dudum fuerat decretum, optima *quæque* præstantissimis. Quòd si putaret aliquis sibi minus obtigisse, mandabat ut accedens *id ipsum* doceret. Edixit etiam, Babyloniis agros esse colendos, & tributa pendenda, & iis obsequia præstanda quibus singuli traditi essent: Persas verò & *Persarum* participes, & quotquot ex sociis apud eum remanere vellent, jussit tanquam dominos, cum iis quos *sibi traditos* accepissent, loqui.

Secundùm hæc cupiens jam Cyrus etiam se parare, quemadmodùm decere regem existimaret, id de amicorum sententiâ faciendum statuit, ut quàm minimâ cum invidiâ & rariùs conspiceretur & augustiori specie. Id igitur ità effecit: primâ luce stabat in loco, quo putabat esse

1 Ληφθήσοιτο] Libens hanc scripturam amplexus sum, quam Stephanus ex vet. quodam libro adfert, & reponendam etiam censet. Priùs erat, ληφθήσοιτο.

2 Οὕτω διένειμεν] *Gabrielius* ex vetustis suis exemplaribus adfert, οὕτω δὲ διένειμε. Sed cùm MS. Bodl. & libri editi, quos vidi, omnes vulgatam lectionem tueantur, nihil muto. Infra quoque sub init. lib. 8. occurrit locus, ubi oratio nullius particulæ vinculo connectitur.

3 Ὡς ὀτιήκιστα ἂν &c.] Sic reponendum monuit olim *Muretus*. Cui non invitus parui. Vulgò scribitur ὀτιήκιστα ἀνεπιφθόνως. Leunclavius legendum putat ὀτιήκιστα ἐπιφθόνως. Sed ultro ferè sese offert, quam amplexi sumus, scriptura.

ἐπιτήδειον εἶναι, προσεδέχετο τὸν βουλόμενον λέγειν τι, καὶ ἀποκρινόμενος ἀπέπεμπεν. Οἱ δ' ἄνθρωποι, ὡς ἔγνωσαν ὅτι προσδέχοιτο, ἧκον ἀμήχανοι τὸ πλῆθος· καὶ ὠθουμένων περὶ τοῦ προσελθεῖν, μηχανή τε πολλὴ καὶ μάχη ἦν. Οἱ δὲ ὑπηρέται ὡς ἐδύναντο διακρίναντες, [1] προσίεσαν. Ὁπότε δέ τις καὶ φίλων διωσάμενος τὸν ὄχλον προφανείη, προτείνων ὁ Κῦρος τὴν χεῖρα προσήγετο αὐτοὺς, καὶ οὕτως ἔλεγεν, Ἄνδρες φίλοι, [2] περιμένετε ἕως τὸν ὄχλον διωσώμεθα· ἔπειτα δὲ καθ' ἡσυχίαν συγγενησόμεθα. Οἱ μὲν δὴ φίλοι περιέμενον, [3] ὁ δ' ὄχλος πλείων καὶ πλείων ἐπέρρει, [4] ἕως παρέφθασεν ἑσπέρα γενομένη πρὶν τοῖς φίλοις αὐτὸν σχολάσαι καὶ συγγενέσθαι. Οὕτω δὴ ὁ Κῦρος λέγει, Ἆρα, ἔφη, ὦ ἄνδρες, νῦν μὲν καιρὸς διαλυθῆναι· αὔριον δὲ πρωῒ ἔλθετε· καὶ γὰρ ἐγὼ βούλομαι ὑμῖν τι διαλεχθῆναι. Ἀκούσαντες ταῦτα φίλοι, ἄσμενοι

commodum, & admittebat *quemlibet* aliquid dicere volentem; ac postquam respondisset, dimittebat. Cùm autem intellexissent homines, *Cyrum eos expectare*, infinita multitudo ad eum confluxit: *jamque* conveniendi *ejus* causâ *semet* impellentium molitiones & rixæ multiplices erant. Ministri autem *ipsius* adhibito discrimine, prout poterant, accedendi potestatem faciebant. Quòd si aliquando quispiam ex amicis impellendo disjectâ *hominum* turbâ in conspectum *Cyri* prodiret, *tum verò* manum protendens istos adtrahebat, & ità dixit, Expectate, amici, donec turbam hanc dimoveamus; ac deinde per otium congrediemur. Expectabant igitur amici, & turba major usque adfluebat, donec opprimeret eum vespera, priusquam nactus esset otium in amicorum congressium colloquiúmque veniendi. Itaque dicebat Cyrus, Modò quidem, viri, tempus est discedendi: cras mane adeste; nam est quod vobiscum colloquar. His auditis,

1 Προσίεσαν] In vulgatis codicibus legitur προσῄεσαν. Sed Stephanum secutus sum, qui unius literæ mutatione locum feliciter restituit: & similem recepti verbi notavit usum ἀναβ. δ' p. 194. Οἱ ἂν πάλαι ἥκοντες, καὶ πῦρ καίοντες, οὐ προσίεσαν πρὸς τὸ πῦρ τοὺς ὀψίζοντας, &c.

2 Περιμένετε] In MS to Bodl. & editione *Ald.* legitur παραμένετε, & mox infra παρέμενον. Editio ista dat quoque ὡς διωσώμεθα. Sed omninò rectè manu illud exaratum exemplar, & principes editiones scripturam verbi hujus receptam exhibent.

3 Ο δ' ὄχλος πλείων καὶ &c.] Pari orationis elegantiâ simul & vi τὸ μᾶλλον iterat Apostolus *Philip.* i. 9. Καὶ τοῦτο προσεύχομαι, ἵνα ἡ ἀγάπη ὑμῶν ἔτι μᾶλλον καὶ μᾶλλον περισσεύῃ.

4 Εως παρέφθασεν] Suspicetur fortasse quispiam, inquit Stephanus, pro ἕως παρέφθασε legendum ὥσπερ ἔφθασεν. Sed quidni Xenophontem hîc Homerico verbo, ut aliis alibi, uti dicamus? Ab Homero autem præpositionem παρὰ pro præpositione πρὸ usurpari hoc in verbo constat ex Il. κ'. v. 346.

——εἰ δ' ἄμμε παραφθαίησι πόδεσσιν.

Sic ejusd. Il. ψ'. v. 515.

Κέρδεσιν, οὔτι τάχει γε παραφθάμενος Μενέλαον.

Et χ'. v. 197.

Τοσσάκι μὶν προπάροιθεν ἀποστρέψασκε παραφθὰς
Πρὸς πεδίον·

Ubi Eustathius παραφθὰς exponit προφθάσας.

ᾤχοντο ἀποθέοντες, δίκην δεδωκότες [1] ὑπὸ πόντων τῶν ἀναγκαίων. Καὶ τότε μὲν οὕτως ἐκοιμήθησαν·

Τῇ δ᾽ ὑςεραίᾳ ὁ μὲν Κῦρος [2] παρῆν εἰς τὸ αὐτὸ χωρίον· ἀνθρώπων δὲ πολὺ πλεῖον πλῆθος περιειςήκει βουλομένων προσιέναι, καὶ πολὺ πρότερον ἢ οἱ φίλοι παρῆσαν. Ο οὖν Κῦρος περιςησάμενος τῶν ξυςοφόρων Περσῶν κύκλον μέγαν, εἶπε μηδένα [3] παριέναι ἢ τοὺς φίλους τε καὶ ἄρχοντας τῶν Περσῶν τε καὶ τῶν συμμάχων. Επεὶ δὲ συνῆλθον αὐτοὶ, ἔλεξεν ὁ Κῦρος αὐτοῖς τοιάδε· "Ανδρες "φίλοι καὶ σύμμαχοι, τοῖς μὲν θεοῖς οὐδὲν ἂν ἔχοιμεν μέμψασθαι, "τὸ μὴ οὐχὶ μέχρι τοῦδε πάντα ὅσα εὐχόμεθα καταπεπραχέναι· "εἰ μέντοι τοιοῦτον ἔσαι τὸ μεγάλα πράσσειν, ὥςε μὴ οἷόν τε εἶ-"ναι μήτε ἀμφ᾽ αὑτὸν σχολὴν ἔχειν, μήτε μετὰ τῶν φίλων εὐ-"φρανθῆναι, ἐγὼ μὲν χαίρειν ταύτην τὴν εὐδαιμονίαν κελεύω. "Ενενοήσατε γὰρ, ἔφη, καὶ χθὲς δήπου, ὅτι ἕωθεν ἀρξάμενοι "ἀκούειν τῶν προσιόντων, οὐκ ἐλήξαμεν πρόσθεν ἑσπέρας· καὶ νῦν "ὁρᾶτε τούτους, καὶ ἄλλους πλείονας τῶν χθὲς παρόντων, ὡς πράγ-"ματα ἡμῖν παρέξοντας. Εἰ οὖν τις τούτοις ὑφέξει ἑαυτὸν,

libenter amici discedebant curriculò, rebus omnibus necessariis multati. Ac tum quidem ità quieti se dederunt:

Postridiè Cyrus ad eundem locum aderat: quem *jam* multò major hominum adire volentium turba circumstabat, qui multò priùs etiam, quàm illi amici, advenerant. Cyrus igitur Persis hastas gestantibus ambitu magno circum se collocatis, neminem admitti jussit, præter amicos & Persarum sociorúmque principes. Illi verò cùm convenissent, hujusmodi Cyrus ad eos orationem habuit; "Nihil est, amici ac socii, quod de diis quera-"mur, quasi non perfecerimus hactenùs omnia, quæcunque liceret optare: "sed enim si hujusmodi quiddam est res magnas gerere, ut neque possis "ipsi tibi vacare, neque cum amicis hilariter vivere, beatitatem *sanè* hanc "equidem valere jubeo. Nam & herì utique animadvertistis, inquit, à "primâ nos aurorâ cœpisse audire accedentes, neque desiisse ante vespe-"ram: & nunc videtis hos, atque alios multò plures iis qui herì aderant, "præstò esse, ut nobis negotia facessant. Itaque si quis istis se submittere "velit, equidem cogito, exiguâ parte vobis mei copiam fore, & mihi

1 Ὑπὸ πόντων] Ità rectè editio *Eton.* adsentientibus Stephano, Leunclavio & MS to Bodl. Similiter ἀναβ. δ. p. 194. Οτοι δὲ, ὅτε τὸ πρότερον ᾐτήσαντο, τὰς οἰκίας ἐνέπρησαν, ὑπὸ τῆς αἰθρίας δίκην ἐδίδοσαν. Vulgò, ἀπὸ πάντων.

2 Παρῆν εἰς τὸ &c.] Id est ἐν τῷ &c. Nam hæ præpositiones invicem permutantur. Vide *Mar.* ii. 1. *Joh.* i. 18. Nisi quis dicat hîc παρεῖναι motûs significationem, ut alibi, habere; quo sensu, postulat post se εἰς, πρὸς, ἐπὶ, vel adverbium *ad locum*.

3 Παριέναι ἢ, &c.] Particula ἢ hîc idem esse videtur, quòd εἰ μὴ. Sic Joh. xiii. 10. Ο λελουμένος οὐ χρείαν ἔχει ἢ τοὺς πόδας νίψασθαι——

" λογίζομαι μικρὸν μέν τι ὑμῖν μέρος ἐμοῦ μελεσόμενον, μικρὸν δέ
" τι ἐμοὶ ὑμῶν· ἐμαυτοῦ μέντοι σαφῶς οἶδ' ὅτι οὐδ' ἐστιοῦν μοι μέλεσαι.
" Ἔτι δ', ἔφη, καὶ ἄλλο ὁρῶ γελοῖον πρᾶγμα. Ἐγὼ γὰρ δήπου
" ὑμῖν μὲν ὥσπερ εἰκὸς διάκειμαι· τούτων δὲ τῶν [1] περιεστηκότων ἤ
" τινα ἢ οὐδένα οἶδα, [2] καὶ οὗτοι πάντες οὕτω παρεσκευασμένοι εἰσὶν,
" ὡς, ἢν νικῶσιν ὑμᾶς ὠθοῦντες, πρότερον ἃ βούλονται ὑμῶν παρ' ἐμοῦ
" διαπραξόμενοι. Ἐγὼ δὲ ἠξίουν τούτους, εἴ τις τὶ ἐμοῦ δέοιτο, θε-
" ραπεύειν ὑμᾶς τοὺς ἐμοὺς φίλους [3] δεομένους προσαγωγῆς. Ἴσως ἂν
" οὖν εἴποι τις, τί δῆτα οὐχ οὕτως ἐξ ἀρχῆς παρασκευασάμην, ἀλλὰ
" παρεῖχον ἐν τῷ μέσῳ ἐμαυτόν. Ὅτι τὰ τοῦ πολέμου τοιαῦτα
" ἐγίγνωσκον ὄντα, ὡς μὴ ὑστερίζειν δέον τὸν ἄρχοντα [4] μήτε τὸ
" εἰδέναι ἃ δεῖ, μήτε τὸ πράττειν ἃ ἂν καιρὸς ᾖ· τοὺς δὲ σπανίους
" ἰδεῖν στρατηγοὺς πολλὰ ἐνόμιζον ὧν δεῖ πραχθῆναι παριέναι.
" Νῦν δ' ἐπειδὴ ὁ φιλοπονώτατος πόλεμος ἀναπέπαυται, δοκεῖ
" μοι καὶ ἡ ἐμὴ ψυχὴ ἀναπαύσεώς τινος ἀξιοῦν τυγχάνειν. Ὡς
" οὖν ἐμοῦ ἀποροῦντος, ὅτι ἂν τύχοιμι ποιῶν ὥστε καλῶς ἔχειν τά τε

" vestrî: mei sanè ipsius mihi, sat scio, nè tantilla quidem erit copia.
" Prætereà rem, inquit, aliam quoque ridiculam animadverto. Nam
" equidem ità sum erga vos adfectus, ut par est: at eorum, qui *non* cir-
" cumstant, vel *unum* aliquem vel neminem novi; & hi tamen omnes
" ità parati sunt, ut, si vos impellendo vincant, priores *etiam* vobis à
" me, quæ voluerint, impetraturi sint. Ego verò æquum arbitrarer hos,
" si quis à me petere aliquid vellet, amicos meos vos obsequio demereri,
" atque orare ut *eos* adduceretis. Fortasse dixerit quispiam, cur ità non
" ab initio me comparaverim, sed *omnibus* in medio me *potiùs* exhibue-
" rim. Nimirum animadvertebam res bellicas ejusmodi esse, ut impe-
" ratorem non oporteat esse postremum vel intelligendis iis quæ necesse
" est, vel gerendis quæ usus postulat: & imperatores, si rarò conspice-
" rentur, existimabam prætermittere multa, quæ fieri debuerant. Nunc
" posteaquam bello maximi laboris confecto quiescimus, etiam meus
" animus æquum censet, ut requiete aliquâ potiatur. Quare cùm ipse
" ambigam quid mihi faciendum sit, ut res nostræ & aliorum, quos curæ

1 Περιεστηκότων ἤ τινα &c.] Stephanus suspicatur Xenophontem scripsisse, ἢ ἕνα τινὰ, ἢ οὐδένα, *unum duntaxat*, *aut etiam neminem*. Est quidem insolens loquendi genus; quod libri tamen omnes præstant.

2 Καὶ οὗτοι &c.] Καὶ hîc commodè reddi posse videtur, *tamen*, *attamen*: quomodo etiam sumi potest *Joh*. i. 10. 11.

3 Δεομένους] Sic reposui ex MSto Bodl. adsentiente Stephano. Referendum autem est hoc participium ad τούτους. Priùs erat δεόμενος.

4 Μήτε τὸ εἰδέναι &c.] Utrobique τοῦ Xenophontem scripsisse putat Stephanus. Fatetur tamen vulgatam tolerari posse scripturam: quam sanè retinendam censeo.

6

"ἡμέτερα καὶ τὰ τῶν ἄλλων ὧν ἡμᾶς δεῖ ἐπιμελεῖσθαι, συμβου-
"λευέτω τις ὅ,τι ὁρᾷ συμφορώτατον."

Κῦρος μὲν οὕτως εἶπεν· ἀνέστη δ' ἐπ' αὐτῷ Ἀρτάβαζος, ὁ συγγενής ποτε φήσας εἶναι, καὶ εἶπεν, Ἦ καλῶς, ἔφη, ἐποίησας, ὦ Κῦρε, ἄρξας τοῦ λόγου. Ἐγὼ γάρ, ἔτι νέου μὲν ὄντος σοῦ πάνυ ἀρξάμενος ἐπεθύμουν φίλος γενέσθαι, ὁρῶν δέ σε οὐδὲν δεόμενον ἐμοῦ, κατώκνουν σοι προσιέναι. Ἐπεὶ δὲ ἔτυχές ποτε καὶ [1] ἐμοῦ δεηθεὶς προθύμως ἐξαγγεῖλαι πρὸς Μήδους τὰ παρὰ Κυαξάρου, ἐλογιζόμην, εἰ ταῦτα προθύμως σοι συλλάβοιμι, ὡς οἰκεῖός τέ σοι ἐσοίμην, καὶ ἐξέσοιτό μοι διαλέγεσθαί σοι ὁπόσον ἂν χρόνον βουλοίμην. Καὶ ἐκεῖνα μὲν δὴ [2] ἐπράχθη, ὥστε σε ἐπαινεῖν. Μετὰ δὲ τοῦτο Ὑρκάνιοι μὲν πρῶτοι φίλοι ἡμῖν ἐγένοντο, καὶ μάλα [3] πεινῶσι συμμάχων· ὥστε μονονοὐκ ἐν ταῖς ἀγκάλαις περιεφέρομεν αὐτοὺς ἀγαπῶντες. Μετὰ δὲ τοῦτο, ἐπεὶ ἑάλω τὸ πολέμιον στρατόπεδον, [4] οὐχ, οἶμαι, σχολή σοι ἦν ἀμφ' ἐμὲ ἔχειν· καὶ ἐγώ σοι συνεγίγνωσκον. Ἐκ δὲ τούτου Γωβρύας ἡμῖν φίλος ἐγένετο, καὶ ἐγὼ

"nobis esse oportet, rectè se habeant, consulat in medium aliquis,
"quid maximè commodum fore perspiciat."

Hæc Cyri verba fuerunt: post eum surgens Artabazus, qui se aliquando cognatum Cyri dixerat, Profectò, ait, rectè factum abs te, Cyre, qui *hâc de re* dicere cœperis. Nam equidem, te admodùm juvene cœpi amicitiam tuam expetere, sed cùm te mei non egere viderem, adire te sum veritus. Postquàm verò me fortè rogâsses, ut quæ Cyaxares mandâsset studiosè Medis exponerem, mecum ipse cogitabam, si prompto te juvissem in illis animo, futurum me tibi familiarem, mihique *adeò* datum iri copiam colloquendi tecum, quamdiu vellem. Et sunt illa quidem *sic* effecta, ut laudem apud te invenerint. Deinde primi amplexi sunt amicitiam nostram Hyrcanii, cùm socios admodùm desideraremus: adeò ut tantùm non eos in ulnis præ caritate gestaremus. Posteà cùm hostium castra capta essent, non tibi, opinor, otium erat, mihi ut operam dares; atque ipse tibi ignoscebam. Deinde Gobryas nobis amicus accessit, *id*que *adeò*

1 Ἐμοῦ δεηθεὶς &c.] Vide p. 191, & seq.

2 Ἐπράχθη ὥστε &c.] Stephano credibile videtur scriptum fuisse, οὕτως ἐπράχθη ὥστε, vel ἐπράχθη οὕτω; ὥστε. Sed, meâ quidem sententiâ, οὕτως illud satis commodè subaudiri potest. Sic ἀπομν. l. 1. p. 417. *edit. Steph.* Ἐμίσει τὸν Σωκράτην ὁ Κριτίας, ὥστε κ. &c. i. e. οὕτως ἐμίσει, ὥστε &c.

3 Πεινῶσι συμμάχων] Metaphoricè hic πεινῆν, ut διψῆν supra, pro *vehementer desiderare* adhibetur. Vide sis *Matt.* v. 6. & quæ notavimus, p. 241.

4 Οὐχ, οἶμαι, σχολή σοι &c.] Hanc restituimus lectionem ex *Gabrielli* exemplaribus: adsentientibus Stephano & Mureto: quorum ille emendationem hanc veteris exemplaris auctoritate confirmatam invenit. Prius legebatur, οὐκ οἶμαι σχολήν σοι εἶναι.

ἔχαιρον· καὶ αὖθις Γαδάτας· [1] καὶ δὴ ἔργον σου ἦν μεταλαβεῖν. Ἐπεί γε μέντοι καὶ Σάκαι καὶ Καδούσιοι σύμμαχοι ἐγεγένηντο, θεραπεύειν εἰκότως ἔδει τούτους· καὶ γὰρ οὗτοί σε ἐθεράπευον. Ὡς δ' ἤλθομεν πάλιν ἔνθεν ὡρμήθημεν, ὁρῶν σε ἀμφ' ἵππους ἔχοντα, ἀμφ' ἅρματα, ἀμφὶ μηχανάς, ἡγούμην, ἐπεὶ ἀπὸ τούτου σχολάσαις, τότε σὲ καὶ ἀμφ' ἐμὲ ἕξειν σχολήν. Ὡς γε μέντοι ἦλθεν ἡ δεινὴ ἀγγελία, τὸ πάντας ἀνθρώπους ἐφ' ἡμᾶς συλλέγεσθαι, ἐγίγνωσκον ὅτι ταῦτα μέγιστα εἴη· εἰ δὲ ταῦτα καλῶς γένοιτο, εὖ ἤδη ἐδόκουν εἰδέναι ὅτι πολλὴ ἔσοιτο ἀφθονία τῆς ἐμῆς καὶ τῆς σῆς συνουσίας. Καὶ νῦν δὴ νενικήκαμέν τε τὴν μεγάλην μάχην, καὶ Σάρδεις καὶ Κροῖσον ὑποχείριον ἔχομεν, καὶ Βαβυλῶνα ᾑρήκαμεν, καὶ πάντας κατεστράμμεθα· καὶ [2] μὰ τὸν Μίθρην ἐγώ τοι ἐχθές, εἰ μὴ πολλοῖς διεπύκτευσα, οὐκ ἂν σοι ἐδυνάμην προσελθεῖν. Ἐπεί γε μέντοι [3] ἐδεξιώσω με, καὶ παρά σοι ἐκέλευσας μένειν, ἤδη περίβλεπτος ἦν, ὅτι μετὰ σοῦ ἄσιτος καὶ ἄποτος διημέρευον. Νῦν οὖν, εἰ μὲν ἔσται πη ὅπως οἱ πλείστου ἄξιοι γεγενημένοι πλεῖστόν σου

gaudebam: itidémque Gadatas; unde factum ut difficile esset te aliquâ ex parte frui. Cùm verò Sacæ & Cadusii societatem nobiscum coïvissent, hi tibi meritò erant colendi; quippe qui & ipsi te colerent. Posteaquam autem eò reversi sumus, unde profectionis initium factum erat, quia te videbam occupatum instruendis equis, curribus, machinis, existimabam te, ubi hâc curâ liberatus esses, otium habiturum, ut mihi quoque operam dares. Sed ubi nuntius ille terribilis venit, homines universos contra nos colligi, maxima esse illa intelligebam; quæ si prosperè cederent, certò me jam scire putabam, fore magnam inter nos ambos consuetudinis mutuæ copiam. Nunc tandem & ingenti prælio victoriam adepti sumus, & Sardes cum Crœso nobis subjectas tenemus, & Babylonem cepimus, & omnia nostram in potestatem redegimus: nec heri tamen, per Mithrem, accedere te potuissem, nisi cum multis luctatus fuissem. Verùm ubi me dextrâ prehendisti, & apud te manere jussisti, jam *tam* in oculis omnium eram, qui sine cibo ac potu totum apud te diem transigerem. Nunc igitur, si quo fieri modo potest, ut qui plurimùm *tibi* commodaverimus, plurimùm te

1 Καὶ δὴ &c.] Suspicor legendum ἤδη. Nisi quis isti voculæ vim hujus tribuere velit. Vide p. 132. not. 1.

2 Μὰ τὸν Μίθρην] *Hesychius*, Μίθρας, ὁ ἥλιος παρὰ Πέρσαις. Sic & *Strabo* lib. 15. p. 1064. Τιμῶσι (Πέρσαι) δὲ καὶ Ἥλιον, ὃν καλοῦσι Μίθραν. De origine *Mithræ* vide *Indic. Etymolog.*

3 Ἐδεξιώσω] MS. Bodl. & editiones *Ald. Etan.* aliæque habent, ἐξιδιώσω: pro quo Leunclavius ex Budensi libro reposuit ἐδεξιώσω. Stephanus etiam hoc verbum tandem in contextum recepit, adsentientibus *Philelpho* & *Gabrielio*; quorum alter vertit, *dextrâ me apprehendisti*: alter, *me manu apprehendisti*. Et *Gabrielii* quidem exemplaria lectionem receptam agnoscunt.

μέρος [1] μεθέξομεν· εἰ δὲ μή, πάλιν αὖ ἐγὼ ἐθέλω παρά σου ἐξαγγέλλειν ἀπιέναι πάντας ἀπὸ σου πλὴν ἡμῶν τῶν ἐξ ἀρχῆς φίλων. Ἐπὶ τούτῳ ἐγέλασε μὲν ὁ Κῦρος καὶ ἄλλοι πολλοί· Χρυσάντας δὲ ἀνέστη ὁ Πέρσης, καὶ ἔλεξεν ὧδε·

“ Ἀλλὰ τὸ μὲν πρόσθεν, ὦ Κῦρε, εἰκότως ἐν τῷ φανερῷ
“ σαυτὸν παρεῖχες, δι' ἅ τε αὐτὸς εἶπες, καὶ ὅτι οὐχ ἡμᾶς σοι
“ μάλιστα ἦν θεραπευτέον. Ἡμεῖς μὲν γὰρ καὶ ἡμῶν αὐτῶν ἕνεκα
“ παρῆμεν· τὸ δὲ πλῆθος ἀνακτᾶσθαι ἔδει ἐκ παντὸς τρόπου,
“ ὅπως ὅτι ἥδιστα συμπονεῖν καὶ συγκινδυνεύειν ἡμῖν ἐθέλοιεν. Νῦν
“ δ' [2] ἐπειδὴ οὐχ οὕτω τρόπου μόνον ἔχεις, ἀλλὰ καὶ ἄλλους ἀνακ-
“ τᾶσθαι δύνασαι, οὓς καιρὸς εἴη, ἤδη καὶ οἰκίας σὲ τυχεῖν ἄξιον·
“ ἢ τί ἀπολαύσαις ἂν τῆς ἀρχῆς, εἰ μόνος ἄμοιρος εἴης ἑστίας,
“ οὗ οὔτε ὁσιώτερον χωρίον ἐν ἀνθρώποις, οὔτε ἥδιον, οὔτε οἰκειότε-
“ ρόν ἐστιν οὐδέν; Ἔπειτα δ', ἔφη, οὐκ ἂν οἴει καὶ ἡμᾶς αἰσχύνεσθαι,

fruamur, *benè est*: sin autem, rursùs ego nuntiabo verbis tuis, ut omnes à te discedant, exceptis nobis, qui amici ab initio *tui* fuimus. Ibi tum & Cyrus & complures alii risêre; Chrysantas autem Persa surrexit, atque in hunc modum loquutus est:

“ Antehac, Cyre, meritò te oculis omnium exhibebas, cùm illis
“ de causis quas ipse exposuisti, tum quòd nos ii non eramus, quos
“ tu colere maximè deberes. Quippe nos etiam nostrâ ipsorum causâ
“ *tunc* aderamus; at necesse erat, ut quovis pacto multitudinem tibi
“ conciliares, ut quàm libentissimè nobiscum eosdem suscipere labo-
“ res, & eadem adire pericula vellet. Nunc cùm non modò talis sis,
“ sed etiam conciliare possis alios, quos opportunum fuerit, æquum
“ est ut jam tibi quoque domus contingat; alioqui quem ex imperio
“ fructum perciperes, si solus foci exsors esses, quo nullus neque san-
“ ctior fundus est inter homines, neque gratior, neque magis noster
“ *& peculiaris*? Prætereà, inquit, non adfici nos etiam pudore putas,

1 Μεθέξομεν· εἰ δὲ] Post μεθέξομεν MS. Bodl. & libri vulgati ferè omnes εὖ ἔχει· perperam exhibent. In *Aldinâ* quidem editione voces istæ non comparent; in cæterarum contextum ex marginali quodam *scholio* haud dubiè irrepserunt. Utitur enim hîc ellipsi, quæ peculiari nomine σιώπησις, παρασιώπησις, vel etiam ἀνανταπόδοτον vocatur: cujus schematis exempla claros apud scriptores passim occurrunt. Noster hujus historiæ lib. γ. p. 222. Καὶ νῦν ἐὰν μὲν Κῦρος βούληται· εἰ δὲ μή,—— ubi vide quæ notavimus. Idem ἀναβ. ζ. p. 246. Εἰ μέν τι σὺ ἔχεις, ὦ Μηδόσαδες, πρὸς ἡμᾶς λέγειν· εἰ δὲ μή—— *Thucyd.* sub init. l. 3. p. 149. edit. Ox. Καὶ ἢν μὲν ξυμβῇ ἡ πεῖρα· εἰ δὲ μή,——Ubi vide *Scholiast.* Ab exemplis Poëtarum me contineo; quippe pluribus, opinor, non opus erit. Porrò hâc de emendatione Stephanus & Muretus nobis adsentiuntur.

2 Ἐπειδὴ οὐχ οὕτω &c.] *Muretus* legit Νῦν δὲ ἐπειδὴ οὐ τούτους μόνον ἔχεις. Sed nihil mutandum censeo: nam vulgata lectio & elegans est & planè Attica.

" εἰ σὲ μὲν ὁρῶμεν ἔξω καρτεροῦντα, αὐτοὶ δ' ἐν οἰκίαις εἴημεν, καὶ " σοῦ δοκοίημεν πλεονεκτεῖν;" Ἐπεὶ δὲ Χρυσάντας ταῦτα ἔλεξε, συνηγόρευον αὐτῷ [1] κατὰ ταῦτα πολλοί. Ἐκ τούτου δὴ εἰσέρχεται εἰς τὰ βασίλεια, καὶ τὰ ἐκ Σάρδεων χρήματα ἐνταῦθ' οἱ ἄγοντες ἀπέδοσαν. Ἐπεὶ δὲ εἰσῆλθεν ὁ Κῦρος, πρῶτον μὲν Ἑστίᾳ ἔθυσεν, ἔπειτα Διῒ βασιλεῖ, καὶ εἴ τινι ἄλλῳ θεῷ οἱ μάγοι ἐξηγοῦντο. Ποιήσας δὲ ταῦτα, τὰ ἄλλα ἤδη ἤρχετο διοικεῖν.

Ἐννοῶν δὲ τὸ αὑτοῦ πρᾶγμα, ὅτι ἐπιχειροίη μὲν ἄρχειν πολλῶν ἀνθρώπων, παρασκευάζοιτο δὲ οἰκεῖν ἐν πόλει τῇ μεγίστῃ τῶν φανερῶν, αὕτη δὲ οὕτως ἔχοι αὐτῷ, ὡς ἂν πολεμιωτάτη γένοιτο ἀνδρὶ πόλις· ταῦτα δὴ λογιζόμενος, φυλακῆς περὶ τὸ σῶμα ἡγήσατο δεῖσθαι. Γνοὺς δ' ὅτι οὐδαμοῦ ἄνθρωποι εὐχειρωτότεροί εἰσιν ἢ ἐν σίτοις καὶ ποτοῖς καὶ λουτρῷ καὶ κοίτῃ καὶ ὕπνῳ, ἐσκόπει τίνας ἂν ἐν τούτοις περὶ ἑαυτὸν πιστοτάτους ἔχοι. Ἐνόμισε δὲ μὴ ἂν γενέσθαι ποτὲ πιστὸν ἄνθρωπον, ὅστις ἄλλον μᾶλλον φιλήσει τοῦ τῆς φυλακῆς δεομένου. Τοὺς μὲν οὖν ἔχοντας παῖδας ἢ γυναῖκας συναρμοζούσας, ἢ παιδικά, ἔγνω φύσει συνηναγκάσθαι ταῦτα μάλιστα φιλεῖν· τοὺς δὲ εὐνούχους ὁρῶν πάντων τούτων στερομένους, ἡγήσατο

" si te videamus foris toleranter vivere, nos in ædibus degere, ac " videri conditione, quàm tua sit, potiori?" Hæc cùm Chrysantas protulisset, ejus de his sententiam multi tuebantur. Tum deinde *Cyrus* regiam ingreditur, & qui pecunias ex Sardibus advexerant, hîc eas tradebant. Cùm autem ingressus esset, primùm Vestæ rem sacram fecit, deinde Jovi regi, & si cui alteri deo magi sacrificandum *suis è ritibus* indicarent. His peractis, jam alia cœpit administrare.

Cùmque in mentem ei veniret, quid in se negotii suscepisset, qui multis hominibus imperare niteretur, & habere domicilium in urbe inter illustres amplissimâ instituerct, quæ sic adfecta in eum esset, ut urbs alicui maximè infesta: cùm hæc, *inquam*, expenderet, corporis sibi custodiâ opus esse existimavit. Quòd item sciret homines opprimi faciliùs non posse, quàm inter vescendum, bibendum, lavandum, in cubili & somno, circumspiciebat quosnam in his sibi maxime fidos habere posset. Arbitrabatur autem non posse fidum hominem unquam esse, qui alium magis amaret, quàm illum qui *ejus* custodiâ indigeret. Quamobrem illos, qui haberent liberos vel conjuges genio congruentes, vel amores *alios*, naturâ *ferè* cogi judicabat ad eos maximè diligendos: at eunuchos omnibus his carere cernens, maximi

1 Κατὰ ταῦτα] Idem iterum, frustrà receptam improbat scripturam; cùm mallet Καλὰ ταῦτα.

τούτους ἂν περὶ πλείστου ποιεῖσθαι οἵτινες δύναιντο πλουτίζειν μάλιστα αὐτοὺς, καὶ βοηθεῖν εἴ τι ἀδικοῖντο, καὶ τιμὰς περιάπτειν αὐτοῖς· [1] τούτους δὲ εὐεργετοῦντα ὑπερβάλλειν αὐτὸν οὐδένα ἡγεῖτο δύνασθαι. Πρὸς δὲ τούτοις, ἄδοξοι ὄντες οἱ εὐνοῦχοι παρὰ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις, καὶ διὰ τοῦτο δεσπότου ἐπικούρου προσδέονται· οὐδεὶς γὰρ ἂν ἦν, ὅστις οὐκ ἂν ἀξιώσειεν εὐνούχου πλέον ἔχειν ἐν παντὶ, εἰ μή τι ἄλλο κρεῖττον ἀπείργοι· δεσπότῃ δὲ πιστὸν ὄντα οὐδὲν κωλύει πρωτεύειν καὶ τὸν εὐνοῦχον. Ο δ' ἂν μάλιστά τις οἰηθείη, ἀνάλκιδας τοὺς εὐνούχους γίγνεσθαι, οὐδὲ τοῦτο ἐφαίνετο αὐτῷ. Ετεκμαίρετο δὲ καὶ ἐκ τῶν ἄλλων ζώων, ὅτι οἵ τε ὑβρισταὶ ἵπποι ἐκτεμνόμενοι, τοῦ μὲν δάκνειν καὶ ὑβρίζειν ἀποπαύονται, πολεμικοὶ δὲ οὐδὲν ἧττον γίγνονται· οἵ τε ταῦροι ἐκτεμνόμενοι, τοῦ μὲν μέγα φρονεῖν καὶ ἀπειθεῖν ὑφίενται, τοῦ δ' ἰσχύειν καὶ ἐργάζεσθαι οὐ στερίσκονται· καὶ οἱ κύνες δὲ ὡσαύτως, τοῦ μὲν ἀπολείπειν τοὺς δεσπότας ἀποπαύονται ἐκτεμνόμενοι, [2] φυλάττειν δὲ

facturos putabat illos, qui ipsos locupletare plurimùm possent, & auxilio defendere, si injuriis adficerentur, & honoribus ornare: à quo autem beneficiis in hos conferendis ipse superari posset, neminem fore censebat. Prætereà, cùm ignobiles *& pretii nullius* sint apud homines cæteros eunuchi, hanc ipsam ob caussam domino indigent, qui suppetias eis ferat: quippe nemo fuerit, quin potior esse velit in omnibus eunucho, si non obstet aliquid, cui vires sint majores: jam qui domino fidelis est, nihil impedit, quo minùs is locum principem teneat, licèt eunuchus sit. Quòd verò maximè quis existimet eunuchos imbelles effici, nè id quidem *Cyro* videbatur. Huic autem argumento erant animalia quoque cætera: siquidem *feroces &* insolentes equi si castrentur, desinunt illi quidem mordere ac insolentes esse, sed nihilominùs ad res bellicas idonei sunt: & tauri si castrentur, ex ferociâ & contumaciâ remittunt aliquid, sed robore tamen & viribus ad laborandum haud destituuntur: eodémque modo canes castrati non ampliùs dominos illi quidum deserunt, sed ad custodiam

1 *Τούτους δὲ εὐεργετοῦντα* &c.] Ità rectè editiones *Steph. & Eton.* Cæteri quidem libri variant: sed receptæ tamen lectionis vestigia ostendunt haud obscura. In MSto Bodl. & edit. *Ald. & Flor.* legitur, *εὐεργετοῦντα ὑπερβάλλειν αὐτὸν οὐδὲν ἂν ἡγεῖτο* &c. In vet. codic. quos citat Stephanus, *εὐεργετοῦντας ὑπερβάλλειν αὐτὸν οὐδένα ἡγεῖτο* &c. Ubi, ut *οὐδένα* pro *οὐδὲν ἂν* rectè, ità *εὐεργετοῦντας* pro *εὐεργετοῦντα* pravè scriptum in illis, cum Stephano existimo. Quare hîc *οὐδένα* quidem retinendum, sed *εὐεργετοῦντας* rejiciendum, & in ejus locum *εὐεργετοῦντα* reponendum censuimus: unde sensus exoritur, qui cum præcedentibus optimè convenit: ut videlicet (Stephani sunt verba) dicat Xenophon Cyrum hoc consideràsse, eunuchos eum à quo potissimùm opes & auxilium sperent, solere præ omnibus aliis colere & observare; quare non dubium esse quin ipse, cui tanta beneficiis eos prosequendi facultas esset, ut nemini mortalium major, coli observarique ab illis & in pretio supra omnes alios haberi posset. At si quis *εὐεργετοῦντας* retinere vellet, *οὐδένας* in plurali scribendum esset.

2 *Φυλάττειν δὲ καὶ* &c.] Sic in MSto Bodl.

καὶ εἰς θήραν οὐδὲν κακίους γίγνονται. Καὶ οἵ γε ἄνθρωποι ὡσαύτως ἠρεμέστεροι γίγνονται, στερισκόμενοι ταύτης τῆς ἐπιθυμίας, οὐ μέντοι ἀμελέστεροί γε τῶν προσταττομένων, οὐδ᾽ ἧττόν τι ἱππικοὶ, οὐδὲ ἧττόν τι ἀκοντιστικοὶ, οὐδὲ ἧττον φιλότιμοι. Κατάδηλοι δὲ γίγνονται καὶ ἐν τοῖς [1] πολέμοις καὶ ἐν ταῖς θήραις ὅτι ἔσωζον τὸ [2] φιλόνεικον ἐν ταῖς ψυχαῖς. Τοῦ δὲ πιστοὶ εἶναι, ἐν τῇ φθορᾷ τῶν δεσποτῶν μάλιστα βάσανον ἐδίδοσαν· [3] οὐδένες γὰρ πιστότερα ἔργα ἐπεδείκνυντο ἐν ταῖς δεσποτικαῖς συμφοραῖς τῶν εὐνούχων. Εἰ δέ τι ἄρα τῆς τοῦ σώματος ἰσχύος μειοῦσθαι δοκοῦσιν, ὁ σίδηρος ἀνισοῖ τοὺς ἀσθενεῖς ἐν τῷ πολέμῳ τοῖς ἰσχυροῖς. Ταῦτα δὴ γιγνώσκων, ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν θυρωρῶν, πάντας τοὺς περὶ τὸ ἑαυτοῦ σῶμα θεραπευτῆρας, ἐποιήσατο εὐνούχους. Ἡγησάμενος δὲ οὐχ ἱκανὴν εἶναι τὴν φυλακὴν ταύτην πρὸς

& venationem nihilò redduntur deteriores. Sic & homines magis sedati fiunt, ubi hæc cupiditas eis est exempta; neque tamen negligentiores sunt in exsequendis iis quæ imperantur, neque minùs ad equitandum vel jaculandum idonei, neque minùs honoris cupidi. Imò tum in bellis tum in venationibus manifestè declarant, in animis ipsorum quoddam contentionis studium superesse. Documenta verò fidelitatis in dominorum interitu maxima dedêre: nulli enim *alii* magis spectatæ fidei facinora designârunt in dominorum suorum calamitatibus, quàm eunuchi. Quòd si fortè nonnihil de viribus corporis existimetur in eis decedere, ferrum *tamen* imbecillos in bello robustis exæquare valet. Hæc igitur cùm animadverteret, facto ab janitoribus initio, illos omnes quibus corporis sui curam committebat, ex eunuchis delegit. Quòd etiam existimaret non sufficere custodiam hanc adversùs eorum multitudinem, qui hostiliter adfecti essent; circumspiciebat, quos

Bodl. & vulgatis codicibus legitur. At duplex hæc orationis forma Stephano minùs placuit; atque adeò sibi gratum fuisse ait ex *Gabrielio* intelligere, in vet. exempl. φυλάττειν δὲ καὶ θηρᾷν inveniri. Sed lectionem vulgatam, quæ tot librorum consentientium auctoritate nititur, temerè mutatam nolim: præsertim cùm apud Auctores non desint exempla constructionis subitò variatæ. Noster hujus histor. l. 8. πολλοὶ μὲν οἰκέται σῖτον αἰτοῦσι, πολλοὶ δὲ πιεῖν. Vide Hom. *Odyss.* τ΄. v. 64. *Thucyd.* l. 6. p. 396. διὰ μῆκός τε πλοῦ, καὶ ἀπορίᾳ φυλακῆς πόλεων &c. Et lib. 7. p. 466. ed. Oxon. ἅμα δὲ ὑπὸ τῆς ταλαιπωρίας, καὶ τοῦ πιεῖν ἐπιθυμίᾳ. *Herodot.* Lib. 4. c. 109. Βουδῖνοι δὲ οὐ τῇ αὐτῇ γλώσσῃ χρέωνται καὶ Γελωνοί· οὐδὲ δίαιτα ἡ αὐτή. Vide sis Cl. Blackwall *Sacr. Class.* p. 85. & confer *Luc.* i. 55. viii. 12.

1 Πολέμοις] Hanc lectionem ex Camerarii libro adfert Stephanus, & recipiendam putat: cum quo sentiunt etiam Leunclavius & Muretus. Editio autem *Eton.* dat πολεμικοῖς: libri alii, πολεμίοις.

2 Φιλόνεικον] Sic in MSto Bodl. & editis plerisque libris scribitur; *Etonensis* verò dat φιλόνικον; quæ quidem vox optimè respondet ei quod modò dixit, οὐδὲ ἧττον φιλότιμοι, eámque si recipias, sententia erit hæc: *Inesse animis eorum studium vincendi alios.* Sed in bonam quoque partem nonnunquam accipitur vox recepta; sicut & φιλονεικία p. 270. & aliæ ejusdem originis passim apud hunc ipsum Auctorem.

3 Οὐδένες γὰρ &c.] Hinc nomen apud Syros traxêre supra p. 393. notatum. *Herodot.* l. 8. c. 105. Παρὰ τοῖσι βαρβάροισι τιμιώτεροί εἰσι οἱ εὐνοῦχοι, πίστιος εἵνεκα τῆς πάσης, τῶν ἐνορχίων. Vide supra p. 393.

τὸ πλῆθος τῶν δυσμενῶς ἐχόντων, ἐσκόπει τίνας τῶν ἄλλων ἂν πιστοτάτους περὶ τὸ βασίλειον φύλακας λάβοι. Εἰδὼς οὖν Πέρσας τοὺς οἴκοι, κακοβιωτάτους μὲν ὄντας διὰ πενίαν, ἐπιπονώτατα δὲ ζῶντας διὰ τὴν τῆς χώρας τραχύτητα, καὶ διὰ τὸ αὐτουργοὺς εἶναι, τούτους ἐνόμιζε μάλιστ' ἂν ἀγαπᾷν τὴν παρ' ἑαυτῷ δίαιταν. Λαμβάνει οὖν τούτων μυρίους [1] δορυφόρους, οἳ κύκλῳ μὲν νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐφύλαττον περὶ τὰ βασίλεια, [2] ὁπότε ἐπὶ χώρας εἴη· ὁπότε δὲ ἐξίοι πη, ἔνθεν καὶ ἔνθεν τεταγμένοι ἐπορεύοντο. Νομίσας δὲ καὶ Βαβυλῶνος ὅλης φύλακας δεῖν εἶναι ἱκανοὺς, εἴτ' ἐπιδημῶν αὐτὸς τυγχάνοι, εἴτε καὶ ἀποδημῶν, κατέστησε καὶ ἐν Βαβυλῶνι φρουροὺς ἱκανούς· μισθὸν δὲ καὶ τούτοις Βαβυλωνίους ἔταξε παρέχειν, βουλόμενος αὐτοὺς ὡς ἀμηχανωτάτους εἶναι, ὅπως ὅτι ταπεινότατοι καὶ εὐκαθεκτότατοι εἶεν. Αὕτη μὲν δὴ περὶ αὐ-

è cæteris maximè fidos regiæ custodes sumeret. Quòd ergo sciret Persas domi *relictos* pessimè propter inopiam victitare, laboresque totâ vitâ sustinere gravissimos, tum ob agri *Persici* asperitatem, tum quòd opus ipsi faciant; hos potissimum istam vivendi apud se rationem amplexuros arbitratus est. Itaque decies mille satellites hastatos ex his sumit, qui & noctu & interdiu in excubiis undique circum regiam essent, quandocunque in *ipsâ* regione esset; quandò verò prodiret, hinc et illinc instructi *circum ipsum* incederent. Quia verò existimabat etiam toti Babyloni custodes, qui *ad eam tenendam* sufficerent, imponi debere: sive adeò ad urbem esset ipse, sive esset peregrè, idoneum in Babylone quoque præsidium constituit; cui stipendium etiam à Babyloniis numerari jussit, quòd eos quam maximè inopes esse vellet, ut quàm abjectissimi fierent, ac in officio contineri facillimè possent. Et hæc quidem, quæ tunc &

1 Δορυφόρους;] Cognati regis, qui stolam Medicam gestabant, *Doryphori* vocabantur. Persæ enim stolam Medicam *Doryphoricam* adpellabant, ut *Ælian.* lib. 1. Hist. V. c. 22. auctor est. Αἰχμοφόροι quoque passim à Græcis Auctoribus dicti sunt, ideò quòd hastati essent. Vide Q. *Curt.* l. 3. c. 3.

2 Ὁπότε ἐπὶ χώρας &c.] Hæc editionis *Stephanianæ* & libri *Camerariani* lectio est: quam Leunclavius (qui lectionem vulgò receptam illam ὁπότε ῥᾳΐζοιεν sequitur) censet nihil aliud esse, quàm *Scholiolum*, declarando verbo inusitatiori ῥᾳΐζοιεν: atque adeò vehementer in Stephanum invehitur, qui eam in textum reciperet. At quo tandem modo phrasis, ἐπὶ χώρας εἴη possit esse *Scholium* verbi ῥᾳΐσειεν, cum quo nil præter literas quasdam commune habet haud equidem video. Nec inusitatum dici debet verbum. quod passim apud Historicos occurrit. Istam sanè significationem si spectes, quam Leunclavius ei tribuit, fatendum erit, ῥᾳΐζειν esse inusitatum adeò, ut vix ac nè vix quidem inveniri possit. Nam de eo dici solet, qui, cùm ægrotaverit, *meliùs se habere*, qui ex *morbo recreari*, qui *convalescere* incipiat. *Hesychius*, Ῥαΐσαι, τὸ ἐκ νόσου ἀναλαβεῖν. Ῥαΐσας, ὑγιάνας, ἀναστρέψας. *Harpocration*, Ῥαΐσας, ἀντὶ τοῦ ῥᾷον ἔχειν ἐκ τῆς νόσου. Vide *J. Poll.* l. 3. c. 21. Itaque si verba ista, ἐπὶ χώρας εἴη, *scholium* sunt, cum Stephano potiùs crediderim ea unius tantùm verbi, viz. ἐπιχωριάζοι, *scholium* esse. Sed quàm apta sit huic loco recepta lectio, ipsa verborum mox sequentium, εἰ δὲ ἐξίοι πη, ostendit antithesis. Quid enim rationi magis consentaneum, (verba sunt Stephani) quàm ut *In ipsâ regione esse*, & *Ab ipsâ regione exire*, sibi opponantur? Eandem etiam confirmant illa duo antitheta, quæ paucis interjectis subjunguntur, ἐπιδημῶν & ἀποδημῶν.

τήν τε φυλακὴ καὶ ἡ ἐν Βαβυλῶνι τότε κατασταθεῖσα, καὶ νῦν ἔτι οὕτως ἔχουσα διαμένει. Σκοπῶν δ' ὅπως ἂν καὶ ἡ πᾶσα ἀρχὴ κατέχοιτο, καὶ ἄλλη ἔτι προσγίγνοιτο, ἡγήσατο τοὺς μισθοφόρους τούτους οὐ τοσοῦτον βελτίονας τῶν ὑπηκόων εἶναι, ὅσον ἐλάττονας· τοὺς δ' ἀγαθοὺς ἄνδρας ἐγίγνωσκε συνεκτέον εἶναι, οἵπερ σὺν τοῖς θεοῖς τὸ κρατεῖν παρέσχον, καὶ ἐπιμελητέον ὅπως [1] μὴ ἀνήσωσι τὴν τῆς ἀρετῆς ἄσκησιν. Ὅπως δὲ μὴ ἐπιτάττειν αὐτοῖς δοκοίη, ἀλλὰ γνόντες καὶ αὐτοὶ [2] ταῦτα ἄριστα εἶναι, οὕτως ἐμμένοιέν τε καὶ ἐπιμελοῖντο τῆς ἀρετῆς, συνέλεξε τούς τε ὁμοτίμους καὶ πάντας ὁπόσοι ἐπικαίριοι ἦσαν, καὶ ἀξιοχρεωτάτους αὐτῷ ἐδόκουν κοινωνοὺς εἶναι καὶ πόνων καὶ ἀγαθῶν. Ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἔλεξε τοιάδε·

“ Ἄνδρες φίλοι καὶ σύμμαχοι, τοῖς μὲν θεοῖς μεγίστη χάρις, ὅτι “ ἔδοσαν ἡμῖν τυχεῖν ὧν ἐνομίζομεν ἄξιοι εἶναι. Νῦν μὲν γὰρ δὴ “ ἔχομεν καὶ γῆν πολλὴν καὶ ἀγαθὴν, [3] καὶ οἵτινες ταύτην ἐργαζό- “ μενοι θρέψουσιν ἡμᾶς· ἔχομεν δὲ καὶ οἰκίας, καὶ ἐν ταύταις κα-

circum ipsum & Babylone collocata fuit custodia, nunc etiam in eodem statu manet. Præterea cùm consideraret quo pacto universum imperium conservari, atque etiam aliquâ principatûs alterius accessione augeri posset, existimabat stipendiarios non tam superiores esse reliquis [1] sibi subjectis, quàm numero inferiores: ideóque viros fortes secum retinendos judicabat, qui diis juvantibus sibi potentiam istam conciliassent; & curandum, ut virtutis exercitationem non intermitterent. Nè verò videretur hoc eis imperare, sed ut ipsi censerent hæc esse optima, & *in eis* perseverarent, ac virtutem studiosè colerent, tum Persas illos, qui ὁμότιμοι vocantur, convocavit, tùm omnes quotquot pro tempore commodum esset, quique viderentur imprimis idonei, ut tam in laborum quàm commodorum societatem admitterentur. Ubi convenissent, orationem ejusmodi habuit:

“ Maximam diis gratiam habemus, quòd ea nobis adipisci concesse- “ rint, quibus arbitràmur nos esse dignos. Est enim jam nostrâ in potes- “ tate solum amplum ac fertile, nec desunt, qui hoc colendo nos alent: “ sunt etiam nobis ædes, & eæ quidem instructæ. Nec est cur quisquam

1 Μὴ ἀνήσωσι] Hæc libri Camerariani lectio est; quam adsentientibus *Stephano*, *Mureto*, & *Leunclavio* amplexi sumus. Notandum tamen est, à verbo ἀνίημι formari aorist. 1. ex grammaticis præceptis, ἀνῆκα, non autem ἄνησα: quapropter vel cum *Porto* rectius legas, μὴ ἀνήσουσι: vel, quod mallem, μὴ ἀνῶσι. Sic paulò post adhibet ἀνῇ cum eodem accusativo ἄσκησιν. Prius erit μεθήσουσι.

2 Ταῦτα ἄριστα] Ità reposuimus ex MSto Bodl. Vulgò, ταῦτα ἄρεστα. Nostræ emendationi favent Leunclavius & Philelphus; qui vertunt, *hæc esse optima*. In eodem manu exarato exemplari pariter ac editione *Ald.* pro ἐμμένοιεν, quod statim sequitur, legitur συμμένοιεν.

3 Καὶ οἵτινες &c.] De constructionis mutatione vide quæ supra notavimus p. 418.

“ τασκευάς. Καὶ μηδείς γε ὑμῶν ἔχων ταῦτα νομισάτω ἀλλότρια
“ ἔχειν· νόμος γὰρ ἐν πᾶσιν ἀνθρώποις ἀΐδιός ἐστιν, ὅταν πολε-
“ μούντων πόλις ἁλῷ, τῶν ἑλόντων εἶναι καὶ τὰ σώματα τῶν ἐν τῇ
“ πόλει καὶ τὰ χρήματα. Οὔκουν ἀδικίᾳ γε ἕξετε ὅ,τι ἂν ἔχητε,
“ ἀλλὰ φιλανθρωπίᾳ οὐκ ἀφαιρήσεσθε ἤν τι ἐᾶτε ἔχειν αὐτούς. Τὸ
“ μέντοι ἐκ τοῦδε οὕτως ἐγὼ γιγνώσκω, ὅτι εἰ μὲν τρεψόμεθα ἐπὶ ῥᾳδιουρ-
“ γίαν καὶ τὴν τῶν κακῶν ἀνθρώπων ἡδυπάθειαν (οἳ νομίζουσι τὸ μὲν
“ πονεῖν ἀθλιώτατον, τὸ δὲ ἀπόνως βιοτεύειν ἡδυπάθειαν) ταχὺ ἡμᾶς
“ φημὶ ὀλίγου ἀξίους ἡμῖν αὐτοῖς ἔσεσθαι, καὶ ταχὺ πάντων τῶν ἀγα-
“ θῶν στερήσεσθαι. Οὐ γάρ τοι τὸ ἀγαθοὺς ἄνδρας γενέσθαι, τοῦτο
“ ἀρκεῖ ὥστε καὶ διατελεῖν ὄντας ἀγαθοὺς, ἢν μή τις αὐτοῦ διὰ τέλους
“ ἐπιμελῆται· ἀλλὰ ὥσπερ καὶ αἱ ἄλλαι τέχναι ἀμεληθεῖσαι μεί-
“ ονος ἄξιαι γίγνονται, καὶ τὰ σώματά γε αὖ τὰ εὖ ἔχοντα, ὁπόταν
“ τις αὐτὰ ἀνῇ ἐπὶ ῥᾳδιουργίαν, πονήρως πάλιν ἔχει· οὕτω καὶ ἡ
“ σωφροσύνη καὶ ἡ ἐγκράτεια καὶ ἡ ἀλκὴ, ὁπόταν τις αὐτῶν ἀνῇ τὴν
“ ἄσκησιν, ἐκ τούτου εἰς τὴν πονηρίαν πάλιν τρέπεται. Οὔκουν δεῖ
“ μέλλειν, οὐδ᾽ ἐπὶ τὸ αὐτίκα ἡδὺ προϊέναι αὐτούς. [1] Μέγα, μὲν

“ vestrûm hæc possidens, aliena se possidere existimet: est enim æterna
“ lex inter omnes homines, captâ eorum urbe qui bellum *aliis* faciunt,
“ tam corpora illorum qui sunt in urbe, quàm fortunas in eorum pote-
“ statem venire, qui urbem capiunt. Quamobrem injustè non possidebitis,
“ quæ tenetis; sed si quid hostes retinere permiseritis, id *quoque* quòd
“ non abstuleritis, clementiæ vestræ acceptum referre debebunt. Quod
“ verò attinet ad illa, quæ agenda deinceps erunt, hæc mea sententia est,
“ si deflectamus ad desidiam & vitam ignavorum *hominum* voluptariam,
“ (qui laborem pro re miserrimâ, vitam laboris expertem pro voluptariâ
“ ducunt) citò nos equidem nobis ipsis aio parum utiles futuros, adeó-
“ que bona hæc universa citò amissuros. Neque enim viros fortes fuisse
“ sufficit ad hoc, ut fortes permaneant, nisi quis assiduè diligentiam, ut talis
“ sit, adhibeat; sed ut artes etiam aliæ, ubi neglectæ sint, minus æstiman-
“ tur, & ut ipsa corpora benè affecta, cùm in desidiam solvantur, malè se
“ rursùm habere incipiunt; sic & prudentia, & continentia, & fortitudo,
“ cùm quis exercitationem horum remittit, exinde rursùs ad improbita-
“ tem deflectunt. Non igitur *per inertiam* cessandum *nobis*, nec in id,
“ quod in præsentiâ suave est, proruendum. Quippe magnum equidem

[1] Μέγα μὲν γὰρ, οἶμαι &c.] Probè Augustus: ἀκούσας ὅτι Ἀλέξανδρος δύο καὶ τριάκοντα γεγονὼς ἔτη κατεστραμμένος τὰ πλεῖστα, ἠπόρει τί ποιήσει τὸν λοιπὸν χρόνον, ἐθαύμαζεν εἰ μὴ μεῖζον Ἀλέξανδρος ἔργον ἡγεῖτο τοῦ κτήσασθαι μεγάλην ἡγεμονίαν, τὸ διατάξαι τὴν ὑπάρχουσαν. *Plutarch* Apophtheg. p. 207. Et *Florus* lib. 2. c. 19.

" γὰρ, οἶμαι, ἔργον καὶ τὸ ἀρχὴν καταπρᾶξαι, πολὺ δ' ἔτι μεῖ-
" ζον, τὸ λαβόντα διασώσασθαι. Τὸ μὲν γὰρ λαβεῖν, πολλάκις
" τῷ τόλμαν μόνον παρασχομένῳ ἐγένετο· τὸ δὲ λαβόντα κατέχειν,
" οὐκέτι τοῦτο ἄνευ [1] σωφροσύνης, οὐδ' ἄνευ ἐγκρατείας, οὐδ' ἄνευ πολ-
" λῆς ἐπιμελείας γίγνεται. Ἃ χρὴ γιγνώσκοντας, νῦν πολὺ μᾶλλον
" ἀσκεῖν τὴν ἀρετὴν ἢ πρὶν τάδε τἀγαθὰ κτήσασθαι· εὖ εἰδότας
" ὅτι [2] ὅταν πλεῖστά τις ἔχῃ, τότε πλεῖστοι καὶ φθονοῦσι καὶ ἐπιβου-
" λεύουσι καὶ πολέμιοι γίγνονται, ἄλλως τε κἂν παρ' ἀκόντων τά τε
" κτήματα καὶ τὴν θεραπείαν, ὥσπερ ἡμεῖς, ἔχῃ. Τοὺς μὲν οὖν
" θεοὺς οἴεσθαι χρὴ σὺν ἡμῖν ἔσεσθαι· οὐ γὰρ ἐπιβουλεύσαντες ἀδίκως
" ταῦτα ἔχομεν, ἀλλ' ἐπιβουλευθέντες ἐτιμωρησάμεθα. Τὸ μέντοι
" μετὰ τοῦτο κράτιστον, ἡμῖν αὐτοῖς παρασκευαστέον· τοῦτο δέ ἐστι,
" τὸ βελτίονας ὄντας τῶν ἀρχομένων, ἄρχειν ἀξιοῦν. Θάλπους μὲν οὖν
" καὶ ψύχους, καὶ σίτων καὶ ποτῶν, καὶ πόνων καὶ ὕπνου ἀνάγκη
" καὶ τοῖς δούλοις μεταδιδόναι· μεταδιδόντας γε μέντοι πειρᾶσθαι δεῖ

" aliquid esse arbitror, imperium parare, sed multò majus, id quod sis
" adeptus, conservare. Nam adipisci sæpè etiam illi contigit qui auda-
" ciam duntaxat adhiberet, sed retinere quod adeptus sis, id non jam sine
" prudentiâ, nec sine continentiâ, nec sine multo studio fieri solet. Quæ
" cùm intelligamus, multò jam magìs virtutem exercere debemus, quàm
" anteà, bonis hisce necdum partis; hoc etiam nobis cognito, tum pluri-
" mos & invidere, & insidiari, & hostes fieri, cùm plurima quis possidet;
" præsertim si ab invitis & opes & obsequium, quod nobis usu venit, ha-
" beat. Deos quidem certè nobiscum futuros existimandum est: non enim
" insidiis usi hæc injustè possidemus, sed insidiis petiti pœnas sumpsimus.
" Quod verò secundùm hoc optimum *est*, à nobis ipsis parari debet: est
" autem illud, ut iis, qui nobis subjecti sunt, ipsi meliores, imperio nos
" dignos æstimemus. Caloris quidem certè & frigoris, & ciborum, &
" potûs, & laborum, & somni partem servis etiam concedi necesse est;
" sed ità tamen hæc ipsis impertiri nos oportet, ut declarare nos in his

Plus est, inquit, *provinciam retinere, quàm facere.* Cum quibus concinunt Poëtæ:

———*Plus est servâsse repertum,*
Quàm quæsisse novum.———

Claudi. in pri. cons. *Stil.* l. 2. v. 326, & seq.

Nec minor est virtus, quàm quærere, parta tueri:
Casus inest illic; hic erit artis opus.

Ovid. lib. 2. *de arte Am.* v. 13, & seq.

1 Σωφροσύνης] A Leunclavio aliisque interpretibus redditur *temperantia*. Ipse Stephano potiùs auscultandum censeo; qui σωφροσύνην hîc, ut supra paulò, *prudentiam* esse animadvertit: præsertim cùm præcedat *audacia*; atque hæc velut per antithesin inter se committantur: contrà verò, post σωφροσύνην, si *temperantiam* significet, haud necessaria sed supervacanea potiùs adjectio ἐγκρατείας fit.

2 Ὅταν πλεῖστά τις &c.] Sophocléum, *Ajac.* v. 157.

Πρὸς γὰρ τὸν ἔχονθ' ὁ φθόνος ἕρπει.

" ἐν τούτοις πρῶτον βελτίονας αὐτῶν φαίνεσθαι. [1] Πολεμικῆς δ'
" ἐπιστήμης καὶ μελέτης παντάπασιν οὐ μεταδοτέον τούτοις, οὓς τινας
" ἐργάτας τε ἡμετέρους καὶ δασμοφόρους βουλόμεθα κτήσασθαι, ἀλλ'
" αὐτοὺς δεῖ τούτοις τοῖς ἀσκήμασι πλεονεκτεῖν, γιγνώσκοντας ὅτι
" ἐλευθερίας ταῦτα ὄργανα καὶ εὐδαιμονίας οἱ θεοὶ τοῖς ἀνθρώποις
" ἀπέδειξαν· καὶ ὥσπερ γε ἐκείνους τὰ ὅπλα ἀφῃρήμεθα, οὕτως ἡμᾶς
" αὐτοὺς δεῖ μὴ τῶν ὅπλων ποτ' ἐρήμους γίγνεσθαι· εὖ εἰδότας ὅτι
" τοῖς ἀεὶ ἐγγυτάτω τῶν ὅπλων οὖσι, τούτοις καὶ οἰκειότατά ἐστιν ἃ ἂν
" βούλωνται. Εἰ δέ τις τοιαῦτα ἐννοεῖται, τί δῆτα ἡμῖν ὄφελος
" καταπρᾶξαι ἃ ἐπεθυμοῦμεν, εἰ ἔτι δεήσει καρτερεῖν καὶ πεινῶντας
" καὶ διψῶντας καὶ ἐπιμελομένους καὶ πονοῦντας; Ἐκεῖνο δεῖ καταμα-
" θεῖν, ὅτι τοσούτῳ τἀγαθὰ μᾶλλον εὐφραίνει, ὅσῳ ἂν μᾶλλον
" προπονήσας τις ἐπ' αὐτὰ ἀπίοι· ([2] οἱ γὰρ πόνοι ὄψον τοῖς ἀγα-
" θοῖς) ἄνευ δὲ τοῦ δεόμενον τυγχάνειν τινός, οὐδὲν οὕτω πολυτελῶς
" παρασκευασθείη ἄν, ὥσθ' ἡδὺ εἶναι. Εἰ δὲ ὧν μὲν μάλιστα
" ἄνθρωποι ἐπιθυμοῦσιν, ὁ δαίμων ἡμῖν ταῦτα συμπαρεσκεύακεν,
" ὡς δ' ἂν ἥδιστα ταῦτα φαίνοιτο, αὐτός τις αὐτῷ ταῦτα πα-

" primùm præſtantiores eis conemur. Militaris verò ſcientiæ atque ex-
" ercitationis omnino nihil cum iis communicandum eſt, quos habere
" volumus, ut operis ſuis nobis inſerviant & tributum pendant; ſed his
" exercitiis nos ſuperiores iſtis eſſe debemus, atque adeò ſcire, deos ho-
" minibus hæc inſtrumenta libertatis & felicitatis exhibuiſſe: & quemad-
" modùm arma iſtis ademimus, ità nos ipſos nunquam ab armis deſtitui
" oportet; idque planè habere perſuaſum, illis *omnia*, quæcunque velint,
" maximè propria eſſe, qui quàm proximè ab armis abſint. Quod ſi quis
" hujuſmodi quædam cogitat, quid ergo conducit nobis, quod ea, quæ cu-
" piebamus, perfecerimus, ſi *quidem* adhuc neceſſe erit famem, ſitim, cu-
" ras, labores tolerare? Nimirum hoc cognoſci oportet, tantò plus adferre
" lætitiæ bona, quantò majori labore præcedente ad ea perveniatur: (la-
" bores enim fortibus viris obſonii loco ſunt) at abſque eo, ut aliquis in-
" digeat ejus, quod conſequitur, nihil tam ſumptuosè parari poſſint, ut
" ſuave ſit. Quòd ſi in iis comparandis quæ maximè homines expetunt,
" numen nos adjuvit, & ut eadem *quàm* ſuaviſſima videantur, ipſe ſibi

1 Πολεμικῆς δ' ἐπιστήμης &c.] Conſilium eſt victoris retinendi, quæ ſit adeptus, prudentiſſimi. Lege *Polyæn.* lib. 7. 6. 4. & *Dionyſ. Hal.* Antiq. Rom. l. 7. c. 9.

2 Οἱ γὰρ πόνοι &c.] Huc Pindaricum illud referri poteſt:

Εἰ πόνος ἦν, τὸ τερπνὸν πλέον πεδέρχεται.
Nem. ζ'. v. 109.

Cui ſententiam *Oppiani* libet adjungere;

——πόνῳ δ' ἅμα τέρψις ὀπηδεῖ.
Κυνηγ. β. v. 54.

Vide ſis lib. 1. p. 49. & quæ ibi notavimus.

" πλεονεκτήσει, ὁ τοιοῦτος ἀνὴρ προσέτι πλεονεκτήσει τῶν ἐνδε-
" εστέρων βίου, ὅτι πεινήσας τῶν ἡδίστων σίτων παύσεται, καὶ δι-
" ψήσας τῶν ἡδίστων ποτῶν ἀπολαύσεται, καὶ δεηθεὶς ἀναπαύ-
" σεως, ἥδιστον ἀναπαύσεται. Ὧν ἕνεκα φημὶ χρῆναι νῦν ἐπι-
" ταθῆναι ἡμᾶς εἰς ἀνδραγαθίαν, ὅπως τῶν τε ἀγαθῶν ᾗ
" ἄριστον καὶ ἥδιστον ἀπολαύσωμεν, καὶ ὅπως τοῦ πάντων χα-
" λεπωτάτου ἄπειροι γενώμεθα. Οὐ γὰρ τὸ μὴ λαβεῖν τἀ-
" γαθὰ οὕτω χαλεπὸν, ὥσπερ τὸ λαβόντα στερηθῆναι, λυπη-
" ρόν. Ἐννοήσατε δὲ κἀκεῖνο, τίνα πρόφασιν ἔχοντες ἂν προσι-
" οίμεθα κακίονες, ἢ πρόσθεν, γενέσθαι. Πότερον ὅτι ἄρχο-
" μεν; Ἀλλ' οὐ δήπου τὸν ἄρχοντα τῶν ἀρχομένων πονηρότερον
" προσήκει εἶναι. Ἀλλ' ὅτι εὐδαιμονέστεροι δοκοῦμεν νῦν ἢ πρό-
" τερον εἶναι; Ἔπειτα τῇ εὐδαιμονίᾳ φήσει τις τὴν κακίαν
" [1] ἐπιπρέπειν; Ἀλλ' ὅτι, ἐπεὶ κεκτήμεθα δούλους, τούτους κολά-
" σομεν, ἢν πονηροὶ ὦσι; Καὶ τί προσήκει αὐτὸν ὄντα πονηρὸν
" πονηρίας ἕνεκα ἢ βλακείας ἄλλους κολάζειν; Ἐννοεῖτε δ' ἔτι
" καὶ τοῦτο, ὅτι τρέφειν μὲν παρεσκευάσμεθα πολλοὺς καὶ τῶν
" ἡμετέρων οἴκων φύλακας καὶ τῶν σωμάτων· αἰσχρὸν δὲ πῶς οὐκ

" aliquis paraverit, *sanè* vir talis *in hoc* meliori erit conditione, quàm *alii*
" quibus minùs suppetunt ad victum necessaria, quod esuriens suavis-
" simis cibis vescetur, & sitiens suavissimo potu fruetur, & requietis
" egens, suavissimè quiescet. Quapropter *equidem* censeo debere jam
" nos contentis viribus bonorum virorum officio fungi, ut bonis
" quàm optimè suavissiméque fruamur, & quod omnium est gravissi-
" mum non experiamur. Nec enim tam grave *ac molestum est*, bo-
" na non adipisci, quàm acerbum, quæ sis adeptus, amittere. Quin
" hoc etiam consideretis velim, quam adferre caussam possimus, cur
" nunc potiùs vitam ignaviorem sectemur, quàm antehac. An prop-
" tereà quòd cum imperio simus? At certè non convenit, eum, qui
" cum imperio sit, subjectis sibi pejorem esse. An quòd esse jam fe-
" liciores videamur, quàm priùs? Et fortunæ prosperæ dicet ali-
" quis ignaviam decere? An quia servos adepti nunc habemus, in
" eos animadvertemus, si fuerint improbi? At quo pacto convenit,
" eum, qui sit ipsemet improbus, alios improbitatis aut socordiæ causâ
" plectere? Prætereà cogitetis velim, instituisse nos multos alere,
" tam ædium nostratum, quàm corporum custodes: at quomodo turpe

1 Ἐπιπρέπειν] Ità optimè legit *Muretus*: quam emendationem confirmat *Philelphus*, locum sic vertens: *ideò dicet aliquis vitium felicitatem decere.* In vulgatis autem libris scribitur ἐπιτρέπειν.

" ἂν εἴη, [1] εἰ δὴ ἄλλους μὲν δορυφόρους τῆς σωτηρίας οἰησό-
" μεθα χρῆναι τυγχάνειν, αὐτοὶ δὲ ἡμῖν αὐτοῖς οὐ δορυφορή-
" σομεν; Καὶ μὴν εὖ γε δεῖ εἰδέναι ὅτι οὐκ ἔστιν ἄλλη φυλακὴ
" τοιαύτη, οἵα αὐτόν τινα καλὸν κἀγαθὸν ὑπάρχειν· τοῦτο γὰρ
" δεῖ συμπαρομαρτεῖν· τῷ δ' ἀρετῆς ἐρήμῳ οὐδὲ ἄλλο καλῶς
" ἔχειν οὐδὲν προσήκει. Τί οὖν φημι χρῆναι ποιεῖν, καὶ ποῦ
" τὴν ἀρετὴν ἀσκεῖν, καὶ ποῦ τὴν μελέτην ποιεῖσθαι; Οὐδὲν
" καινὸν, ὦ ἄνδρες, ἐρῶ· ἀλλ' ὥσπερ ἐν Πέρσαις ἐπὶ τοῖς ἀρ-
" χείοις οἱ ὁμότιμοι διάγουσιν, [2] οὕτω καὶ ἡμᾶς φημὶ χρῆναι
" ἐνθάδε ὄντας τοὺς ὁμοτίμους [3] πάντας, ἅπερ καὶ ἐκεῖ ἐπιτηδεύειν,
" καὶ ὑμᾶς γε ἐμὲ ὁρῶντας κατανοεῖν παρόντας, εἰ ἐπιμελόμενος
" ὧν δεῖ διάξω· ἐγώ τε ὑμᾶς κατανοῶν θεάσομαι, καὶ οὓς ἂν
" ὁρῶ τὰ καλὰ καὶ τὰ ἀγαθὰ ἐπιτηδεύοντας, τούτους τιμήσω.
" Καὶ τοὺς παῖδας δὲ, οἳ ἂν ἡμῖν γίγνωνται, ἐνθάδε [4] παι-
" δεύωμεν· αὐτοὶ γὰρ βελτίονες ἐσόμεθα, βουλόμενοι τοῖς παισὶν

" non fuerit, nos alios salutis *nostræ* satellites parandos nobis existi-
" mare, ipsos autem nos minimè nobis esse satellites? Atqui certò
" sciendum est, non esse ullam aliam talem custodiam, qualis est ista,
" si quis probum se & honestum præbeat: hoc enim unà comitari ne-
" cesse est: ei verò, qui virtute destituitur, nec aliud quidquam rectè
" succedere convenit. Quid igitur esse faciendum aio, & ubi virtu-
" tem exercendam, ubi curam *operamque* adhibendam? Nihil, viri,
" novi proferam: sed sicut illi, qui ὁμότιμοι adpellantur, in Persiâ de-
" gunt ad curias, sic aio vobis æqualibus dignitate universis, quotquot
" hîc adestis, iisdem studiis operam dandam, quibus & illic occupati
" fuistis; ac vos quidem me præsentes intueri debetis & animadver-
" tere, num in iis curandis assiduus sim, quæ *curari à me* necesse est;
" atque ego *vicissim* animum advertens vos contemplabor, & quos *qui-*
" *dem* videro præclaris & honestis rebus operam dare, hos honoribus &
" præmiis ornabo. Quinetiam liberi, qui nobis nascentur, *liberaliter*
" hîc nobis erunt instituendi: nam & ipsi meliores erimus, si liberis

1 Εἰ δὴ ἄλλους] *Gabriclius* ex suis vetustis exemplar. adfert εἰ δ' ἄλλους: quam sequendo, genitivus τῆς σωτηρίας non jungetur cum δορυφόρους, sed cum τυγχάνειν, quod non pro *esse* accipietur, sed pro *consequi*. Sic certè δορυφορήσομεν, uti monuit Stephanus, in altero membro sine adjectione ponitur. MS. Bodl. & cæteri libri lectionem vulgatam præstant.

2 Οὕτω καὶ ἡμᾶς] Legitur etiam ὑμᾶς Minùs, opinor, commodè.

3 Πάντας] Ità MS. Bodl. & editi omnes, præter unum *Etonensem*, in quo legitur πάντα: quomodo Stephanus etiam scriptum fuisse suspicatur.

4 Παιδεύωμεν] Leunclavianæ editionis lectio est; quam Stephanus etiam vet. lib. auctoritate confirmatam esse, atque adeò vulgatis illis παιδεύομεν & παιδεύσομεν præferendam agnoscit. Eidem placet ἐνθάδε cum γίγνωνται potiùs quàm cum παιδεύωμεν jungere.

" ὡς βέλτιστα παραδείγματα ἡμᾶς αὐτὰς παρέχειν· οἵ τε παῖδες
" ἐδ' ἂν εἰ βέλοιντο ῥᾳδίως πονηροὶ γένοιντο, αἰσχρὸν μὲν μηδὲν
" μήτε ὁρῶντες μήτε ἀκέοντες, ἐν δὲ καλοῖς κἀγαθοῖς ἐπιτηδεύμασι
" διημερεύοντες."

" *nostris* nos ipsos *tanquam* exempla longè optima exhibere volemus;
" & liberi ipsi, etiamsi velint, non facilè improbi evadent, quando nihil, quod turpe sit, vel conspecturi vel audituri sunt, sed in virtutis
" & honesti studio dies totos consument."

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Η'.

ΚΥΡΟΣ μὲν οὖν οὕτως εἶπεν· ἀνέστη δ' ἐπ' αὐτῷ Χρυσάντας, καὶ εἶπεν ὧδε· "[1] Ἀλλὰ πολλάκις μὲν δὴ, ὦ ἄνδρες, καὶ "ἄλλοτε κατενόησα ὅτι ἄρχων ἀγαθὸς οὐδὲν διαφέρει πατρὸς "ἀγαθοῦ. Οἵ τε γὰρ πατέρες προνοοῦσι τῶν παίδων, ὅπως μή ποτε "αὐτοὺς τἀγαθὰ ἐπιλείψει, Κῦρός τέ μοι δοκεῖ νῦν συμβουλεύειν "ἡμῖν ἀφ' ὧν μάλιστ' ἂν εὐδαιμονοῦντες διατελοῖμεν. Ὃ δέ μοι δοκεῖ "ἐνδεέστερον ἢ ὡς ἐχρῆν δηλῶσαι, τοῦτο ἐγὼ πειράσομαι τοὺς μὴ εἰδό- "τας διδάξαι. Ἐννοήσατε γὰρ δὴ, τίς ἂν πόλις πολεμία ὑπὸ μὴ "πειθομένων ἁλοίη; τίς δ' ἂν φιλία ὑπὸ μὴ πειθομένων [2] διαφυ- "λαχθείη; ποῖον δ' ἂν ἀπειθούντων στράτευμα νίκης τύχοι; πῶς "δ' ἂν μᾶλλον ἐν μάχαις ἡττῷντο ἄνθρωποι, ἢ ἐπειδὰν ἄρξωνται

HUJUSMODI Cyrus oratione usus est; post quem surrexit Chrysantas, atque hoc modo loquutus est: "Equidem aliis "etiam in rebus, viri, animadverti sæpiùs, nihil inter principem & "patrem bonum interesse. Nam & patres liberis prospiciunt, nè un- "quam eos bona deficiant; & Cyrus jam mihi videtur ea nobis consu- "lere, de quibus felicitatem perpetuam maximè consequuturi simus. "Quod autem minùs mihi, quàm oporteret, declarâsse videtur, id "equidem ignaros edocere conabor. Cogitate enim, quænam urbs "hostium ab iis capi possit, qui nolint imperio parere? quæ amico- "rum *urbs* conservari possit ab iis, qui nolint imperio parere? qui mi- "litum contumacium exercitus victoriâ potiri possit? quonam modo "faciliùs possint in præliis homines vinci, quàm ubi cœperint seorsum

1 Ἀλλὰ πολλάκις μὲν &c.] Regem bonum esse *patriæ patrem*, agnoscunt omnes. Sic Ulysses apud Poëtam:

Λαῶν, οἶσιν ἄνασσε, πατὴρ δ' ὣς ἤπιος ἦεν. Odyss. ι. v. 12.

Et in Charondæ Legibus, apud *Stobæum*, principes sibi subjectis præsunt, *καθάπερ τέκνων ἰδίων*. Idem hoc de se, ad populum ipsum provocatione factâ, profitetur Tullius rex, apud *Dionys. Halicarn.* lib. 4. Antiq. Rom. c. 36. *Τί; μὴν τῶν πρὸ ἐμοῦ βασιλέων οὕτω μέτριος ἐν ἐξουσίᾳ ἐτέλεσε, καὶ φιλάνθρωπος πᾶσι τοῖς πολίταις, ὡς πατὴρ πρᾶος υἱοῖς αὐτοῦ χρώμενος;*

2 Διαφυλαχθείη;] *Stobæus*, διαπρεσβείη: deinde, ἀπειθῶν στράτευμα. Sed non audiendus est. Nam apta satìs est vulgata lectio, & libris, quos vidi, omnibus confirmata: nisi quòd edit. *Ald.* mendosè dat διαφυλαχθείη.

“ ἰδίᾳ ἕκαστος περὶ τῆς αὑτοῦ σωτηρίας βουλεύεσθαι; τί δὲ ἂν ἄλλο
“ ἀγαθὸν τελεσθείη ὑπὸ τῶν μὴ πειθομένων τοῖς κρείττοσι; ποῖαι
“ δὲ πόλεις νομίμως ἂν [1] οἰκηθεῖεν; ἢ ποῖοι οἶκοι σωθείησαν; πῶς
“ δ' ἂν νῆες ὅποι δεῖ ἀφίκοιντο; Ἡμεῖς δὲ ἃ νῦν ἀγαθὰ ἔχομεν,
“ διὰ τί ἄλλο μᾶλλον κατεπράξαμεν, ἢ διὰ τὸ πείθεσθαι τῷ
“ ἄρχοντι; Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ νυκτὸς καὶ ἡμέρας ταχὺ μὲν ὅποι
“ ἔδει παρεγινόμεθα, ἀθρόοι δὲ τῷ ἄρχοντι ἑπόμενοι, ἀνυπόστατοι
“ ἦμεν, τῶν δ' ἐπιταχθέντων οὐδὲν ἡμιτελὲς κατελείπομεν. Εἰ
“ τοίνυν [2] μέγιστον ἀγαθὸν τὸ πειθαρχεῖν φαίνεται εἰς τὸ κατα-
“ πράττειν [3] τἀγαθά, εὖ ἴστε ὅτι αὐτὸ τοῦτο καὶ εἰς τὸ διασώ-
“ ζειν ἃ δεῖ μέγιστον ἀγαθόν ἐστι. Καὶ πρόσθεν μὲν δὴ [4] πολ-
“ λοὶ ἡμῶν ἦρχον, οὐδενὸς δ' ἤρχομεν· νῦν δὲ κατεσκεύασθε οὕτω
“ πάντες οἱ παρόντες, ὥστε ἄρχετε οἱ μὲν πλειόνων, οἱ δὲ μειόνων.
“ Ὥσπερ τοίνυν αὐτοὶ ἀξιώσετε ἄρχειν τῶν ὑφ' ὑμῖν, οὕτω καὶ αὐτοὶ

“ singuli salutis propriæ consilia capere? quid aliud rei præclaræ per-
“ fici possit ab iis, qui se potioribus haud parent? quæ urbes legitimè
“ administrentur? quæve domus servari queant? quo pacto naves eò
“ perveniant, quò tendunt? Nos *ipsi* ea commoda, quæ modò no-
“ bis adsunt, quânam aliâ re magis comparavimus, quàm principi
“ parendo? Nam ità factum est, ut celeriter & noctu & interdiu, quò
“ erat necesse, perveniremus; & dum totis copiis principem se-
“ queremur, nemo *vim* & impetum nostrum sustinere potuerit, eo-
“ rum denique nihil semiperfectum reliquerimus, quæ *nobis* erant
“ imperata. Ergo si parere principi maximum esse bonum manifestè
“ patet, ad comparandum bona *cætera*, certò sciendum vobis est,
“ etiam idem hoc bonum esse maximum ad conservandum ea, quæ
“ *conservari* necesse est. Et anteà quidem multi nobis imperabant,
“ cùm nemini nos imperaremus: nunc res omnium, quotquot ad-
“ estis, sic comparatæ sunt, ut imperetis alii pluribus, alii paucioribus.
“ Quemadmodum igitur æquum existimatis esse, vos potestatis vestræ

1 Οἰκηθεῖεν;] Sic ex conjecturâ reponendum censuimus, adprobante Stephano; qui loci sententiam vocem passivam postulare vidit. Hâc certè voce paulò pòst in re simili utitur Xenophon, cùm dicit— πόλις οἰκεῖται. Priùs erat οἰκήσειεν.

2 Μέγιστον ἀγαθὸν τὸ πειθαρχεῖν &c.] Ità ferè *Æschylus* obedientiam matrem felicitatis esse dixit:

Πειθαρχία γάρ ἐστι τῆς εὐπραξίας
Μήτηρ— Ἑπτὰ ἐπὶ Θηβ. v. 230.

3 Τἀγαθά, &c.] Editi ferè omnes & MS. Bodl.—— τἀγαθά, εὖ ἴσως ἴστε &c. At vox penultima non comparet in editione *Eton.* nec in *Stobæo*: ideoque de eâ tollendâ Stephano adsentior.

4 Πολλοὶ ἡμῶν ἦρχον &c.] Aliam lectionem in exemplaribus suis invenit *Gabrielius*; nimirum hanc —— ἦρχον μὲν οὐδενὸς. ἤρχοντο δὲ. quam ille in loco vertendo sequitur, & probat Stephanus. Mihi quidem ista lectio satis videtur elegans; nolo tamen vulgatam loco movere, cùm neque quidquam sit in eâ vitii, & ab omnibus, quos vidi, libris confirmetur.

" πειθώμεθα οἷς ἂν ἡμῖν καθήκοι. Τοσοῦτον δὲ διαφέρειν ἡμᾶς δεῖ " τῶν δούλων, ὅσον οἱ μὲν δοῦλοι, ἄκοντες τοῖς δεσπόταις ὑπηρετοῦσιν· " ἡμᾶς δὲ, εἴπερ ἀξιοῦμεν ἐλεύθεροι εἶναι, ἑκόντας δεῖ ποιεῖν ὅ,τι " πλείστου ἄξιον φαίνεται εἶναι. Εὑρήσετε δὲ, ἔφη, καὶ ἔνθα ἄνευ " μοναρχίας πόλις οἰκεῖται, τὴν μάλιστα τοῖς ἄρχουσιν ἐθέλουσαν " πείθεσθαι, ταύτην ἥκιστα τῶν πολεμίων ἀναγκαζομένην ὑπακούειν. " Παρῶμέν τε οὖν, ὥσπερ Κῦρος κελεύει, ἐπὶ τόδε τὸ ἀρχεῖον, " ἀσκῶμέν τε δι' ὧν μάλιστα δυνησόμεθα κατέχειν ἃ δεῖ, παρέ- " χωμέν τε ἡμᾶς αὐτοὺς χρῆσθαι Κύρῳ ὅ,τι ἂν δέῃ. Καὶ τοῦτο " γὰρ εὖ εἰδέναι χρὴ, ὅτι οὐ μὴ δύνηται Κῦρος εὑρεῖν ὅ,τι αὐτῷ μὲν " ἐπ' ἀγαθῷ χρήσεται, ἡμῖν δὲ οὔ· ἐπείπερ τά γε αὐτὰ ἡμῖν συμ- " φέρει, καὶ οἱ αὐτοί εἰσιν ἡμῖν πολέμιοι."

Ἐπεὶ δὲ ταῦτα εἶπε Χρυσάντας, [1] οὕτω δὴ καὶ ἄλλοι ἀνίσταντο πολλοὶ καὶ Περσῶν καὶ τῶν συμμάχων συνεροῦντες· καὶ ἔδοξε τοὺς ἐντίμους ἀεὶ παρεῖναι ἐπὶ θύρας, καὶ παρέχειν αὐτοὺς χρῆσθαι [2] ὅ,τι βούληται ἕως ἂν ἀφίῃ Κῦρος. Ὡς δὲ τότε

" subjectis imperare, sic & ipsi pareamus eis, quibus officii ratio parere " nos jubet. Tantùm autem inter nos & servos interesse oportet, quod " servi quidem inviti *suas* heris operas exhibent; nos verò, si quidem " liberi esse volumus, sponte nostrâ facere convenit, quod maximè dig- " num laude videatur. Invenietis autem, inquit, etiam civitatem, quæ " unius imperio non administratur, si magistratibus maximè parere ve- " lit, minimè per vim eò posse adigi, ut hostium imperium accipiat. " Quare ad hanc, utì Cyrus præcipit, curiam præstò simus, nósque in " iis exerceamus, quibus retinere potissimùm queamus ea, quæ *conser-* " *vari* oportet: & operam Cyro nostram offeramus, ut eâ, quamcun- " que ad rem opus hâc fuerit ipsi, utatur. Nam id quoque scire debe- " mus, non posse Cyrum quidquam reperire, cujus usus ad sua tantùm, " non etiam ad nostra, commoda pertineat: quandoquidem eadem " sanè nobis conducunt, & iidem nobis hostes sunt."

Quæ ubi Chrysantas dixisset, alii tum Persæ tum socii complures surgebant, qui *hæc* oratione suâ quoque comprobarent: estque decretum, ut honorati semper ad portas præstò essent, & Cyro suam operam offerrent, quamcunque ad rem illi visum est, donec eos dimitteret. Quod quidem

1 Οὕτω] Non est hoc loco particula similitudinis, sed idem ferè sonat, quod *tunc*. Hoc sensu adhibetur etiam *Act.* xx. 11.

2 Ὅ,τι βούληται ἕως &c.] In *Ald. Flor.* & aliis vulg. cod. posita est hypostigme post βούληται, non autem post ἀφίῃ: at contrà Budæus post verbum βούληται eam expunxit, & posuit post ἀφίῃ. hoc faciens (opinor) nè quis verbi βούληται alium nominativum quæreret, quàm Κῦρος. Ego verò cum Stephano (cujus ista sunt verba) neutro in loco interpungere tutius existimavi, cùm utrumque verbum referatur, ad Κῦρος: pro ὅ,τι βούληται Κῦρος, ἕως ἂν ἀφίῃ.

ἔδοξεν, οὕτω καὶ νῦν ἔτι ποιοῦσιν οἱ κατὰ τὴν Ἀσίαν ὑπὸ βασιλεῖ ὄντες· [1] θεραπεύουσι τὰς τῶν ἀρχόντων θύρας. Ὡς δ' ἐν τῷ λόγῳ δεδήλωται Κῦρος καταστησάμενος εἰς τὸ διαφυλάττειν ἑαυτῷ τε καὶ Πέρσαις τὴν ἀρχήν, ταῦτα καὶ οἱ μετ' ἐκεῖνον βασιλεῖς νόμιμα ἔτι καὶ νῦν διατελοῦσι ποιοῦντες. Οὕτω δ' ἔχει καὶ ταῦτα ὥσπερ καὶ τἄλλα· [2] ὅταν μὲν ὁ ἐπιστάτης βελτίων γένηται, καθαρώτερον τὰ νόμιμα πράττεται· ὅταν δὲ χείρων, φαυλότερον. Ἐφοίτων μὲν οὖν ἐπὶ τὰς θύρας Κύρου οἱ ἔντιμοι σὺν τοῖς ἵπποις καὶ ταῖς αἰχμαῖς, συνδόξαν πᾶσι τοῖς ἀρίστοις τῶν συγκαταστρεψαμένων τὴν ἀρχήν. Κῦρος δ' ἐπὶ μὲν τἄλλα καθίστη ἄλλους ἐπιμελητάς, καὶ ἦσαν αὐτῷ καὶ προσόδων ἀποδεκτῆρες, καὶ δαπανημάτων δοτῆρες, καὶ ἔργων ἐπιστάται, καὶ κτημάτων φύλακες, καὶ τῶν εἰς τὴν δίαιταν ἐπιτηδείων ἐπιμεληταί· καὶ ἵππων δὲ καὶ κυνῶν ἐπιμελητὰς καθίστη, οὓς ἐνόμιζε καὶ ταῦτα τὰ βοσκήματα βέλτιστ' ἂν παρέχειν αὐτῷ χρῆσθαι. Οὓς δὲ συμφύλακας τῆς εὐδαιμονίας οἱ ᾤετο χρῆναι ἔχειν, τούτους ὅπως ὡς βέλτιστοι [3] ἔσοιντο, οὐκέτι τούτου τὴν ἐπιμέλειαν ἄλλοις προσέταττεν, ἀλλ'

ità, ut tunc decretum fuit, etiam hodiéque faciunt ii, qui regis imperio in Asiâ parent: dum portas principum officiosè frequentant. Atque ut hoc *toto* libro declaratum est, Cyrum sic constituisse imperium, ut illud & sibi & Persis conservaret, *ità* reges eum sequuti nunc quoque constanter iisdem institutis inhærent. Accidit autem in his, quod etiam in aliis: cùm is, qui præest rerum summæ, *vir aliquantò* melior est, *etiam* sinceriùs *puriùsque* instituta *majorum* observantur; cùm deterior *aliquis*, segniùs. Frequentabant igitur illi honorati cum equis & hastis Cyri portas, quando *ità* decretum erat à præstantissimis virtute & *auctoritate* viris, qui unà *cum ipso* imperium *illud* everterunt. Cæterum alios curatores constituit Cyrus, qui rebus quidem aliis *administrandis* præessent, cùm & eos haberet qui vectigalia reciperent, & qui sumptuum impensas facerent, & præsides operum, & facultatum custodes, & rerum ad victum necessariarum procuratores: equorum etiam & canum curatores constituit, quos existimabat effecturos hæc animalia suum ad usum accommodatissima. Ut autem illi, quos *secum* habere vellet, in societatem conservandæ felicitatis admittendos, longè optimi evaderent, hanc verò curam aliis nequaquam

1 Θεραπεύουσι τὰς &c.] *Budæus* legit θεραπεύουσι γὰρ τὰς &c. *Camerarius*, Stephano teste, θεραπεύουσί τι ex suo exempl. adfert. Sed vide dicta p. 410.

2 Ὅταν μὲν ὁ ἐπιστάτης &c.] *Pauci enim* (verba sunt Ciceronis, de leg. l. 3. c. 14.) *atque admodùm pauci, honore & gloriâ amplificati, vel corrumpere mores civitatis, vel corrigere possunt.* Seneca *Thyest.* v. 213.

Rex velit honesta; nemo non eadem volet.

3 Ἔσοιντο] MS. Bodl. ἔσοιντο. Sed nil mutandum videtur.

αὐτοῦ ἐνόμιζε τοῦτο ἔργον εἶναι. ᾜδει γὰρ ὅτι, εἴ γε μάχης ποτὲ δέησοι, ἐκ τούτων αὐτῷ καὶ [1] παραστάτας καὶ ἐπιστάτας ληπτέον εἴη, σὺν οἷσπερ οἱ μέγιστοι κίνδυνοι· καὶ ταξιάρχους δὲ καὶ πεζῶν καὶ ἱππέων ἐγίγνωσκεν ἐκ τούτων καταστατέον εἶναι. Εἰ δέοι δὲ καὶ στρατηγῶν πη ἄνευ αὐτοῦ, ᾔδει ὅτι ἐκ τούτων πεμπτέον εἴη· καὶ πόλεων δὲ καὶ ὅλων ἐθνῶν φύλαξι καὶ σατράπαις ᾔδει ὅτι τούτων τισὶ χρηστέον, καὶ πρέσβεις γε τούτων τινὰς πεμπτέον· ὅπερ ἐν τοῖς μεγίστοις ἡγεῖτο εἶναι εἰς τὸ ἄνευ πολέμου τυγχάνειν [2] ὧν δέοιτο. Μὴ ὄντων μὲν οὖν, οἵων δεῖ, δι' ὧν αἱ μέγισται καὶ πλεῖσται πράξεις ἔμελλον εἶναι, κακῶς ἡγεῖτο τὰ αὐτοῦ ἕξειν· εἰ δ' οὗτοι εἶεν, οἵους δέοι, πάντα ἐνόμιζε καλῶς ἔσεσθαι. Ἐνέδυ μὲν οὖν, οὕτω γνούς, εἰς ταύτην τὴν ἐπιμέλειαν· ἐνόμιζε δὲ τὴν αὐτὴν καὶ αὐτῷ [3] ἄσκησιν εἶναι τῆς ἀρετῆς. Οὐ γὰρ ᾤετο οἷόν τε εἶναι, μὴ αὐτόν τινα ὄντα οἷον δεῖ, ἄλλους παρορμᾶν ἐπὶ τὰ καλὰ καὶ ἀγαθὰ ἔργα.

Ὡς δὲ ταῦτα διενοήθη, ἡγήσατο σχολῆς πρῶτον δεῖν, εἰ μέλλοι δυνήσεσθαι τῶν κρατίστων ἐπιμελεῖσθαι. Τὸ μὲν οὖν προ-

mandabat, sed esse munus hoc suum arbitrabatur. Nôrat enim, si pugnandum aliquando esset, ex illorum numero sibi & *parastatas* & *epistatas* sumendos esse, cum quibus pericula maxima essent adeunda: itidémque præfectos cohortium tam pedestrium quàm equestrium ex iisdem constituendos esse intelligebat. Quòd si etiam aliis exercitus ducibus, præter se, opus esset, ex his ipsis mittendos esse sciebat: quinetiam nôrat, quorundam ex his operâ utendum esse, ut urbium & totarum nationum tum custodes essent, tum satrapæ; ac iisdem quoque nonnullis legatorum mandandum esse officium: quod quidem inter res maximi momenti ad ea, quæ cuperent, absque bello impetranda ducebat. Quòd si quidem tales ii non essent, quales esse conveniret, quorum operâ maxima plurimáque negotia essent conficienda, malè rebus suis prospectum fore arbitrabatur: sin ii tales essent, quales oporteret, omnia præclarè successura putabat. Quâ in sententiâ cùm esset, totus in hanc curam incubuit: quin & eandem ipsi virtutis exercitationem utendum existimabat. Nec enim fieri posse putabat, ut qui talis ipse non esset, qualem esse oporteret, is alios ad præclaras & laudabiles actiones incitaret.

Quæ cùm apud animum expendisset, otio primùm esse sibi opus statuit, si *quidem* efficere vellet, utì res eximias curâ complecti posset. Fieri qui-

1 Παραστάτας καὶ &c.] Consule *Indic. vocab. milit.*

2 Ὧν δέοιτο] Sic rectè, opinor, reposuit Leunclavius, cùm ab aliis legeretur δέοιντο. Nam ea, quæ modò præcesserant, ad Cyrum ipsum præcipuè spectant.

3 Ἄσκησιν εἶναι &c.] Stephanus legendum esse dicit εἶναι ἑαυτῷ, alioquin εἶναι interpretandum esset *impositam esse*, vel simili quopiam modo. Quâ de re illi assentior.

g:

σόδων ἀμελεῖν οὐχ οἷόν τε ἐνόμισεν εἶναι, προνοῶν ὅτι πολλὰ καὶ τελεῖν ἀνάγκη ἔσοιτο εἰς μεγάλην ἀρχήν· τὸ δ' αὖ, πολλῶν κτημάτων ὄντων, ἀμφὶ ταῦτα αἰεὶ αὐτὸν ἔχειν ᾔδει ὅτι ἀσχολίαν παρέξει τῆς τῶν ὅλων σωτηρίας ἐπιμελεῖσθαι. Οὕτω δὴ σκοπῶν ὅπως ἂν τά τε οἰκονομικὰ καλῶς ἔχοι, καὶ ἡ σχολὴ γένοιτο, κατενόησέ πως τὴν στρατιωτικὴν σύνταξιν. Ὡς γὰρ τὰ πολλὰ, δεκάδαρχοι μὲν δεκάδων ἐπιμέλονται, λοχαγοὶ δὲ δεκαδάρχων, χιλίαρχοι δὲ λοχαγῶν, μυρίαρχοι δὲ χιλιάρχων· καὶ οὕτως οὐδεὶς ἀτημέλητος γίγνεται, οὐδ' ἢν πάνυ πολλαὶ μυριάδες ἀνθρώπων ὦσι· καὶ ὅταν ὁ στρατηγὸς βούληται χρήσασθαί τι τῇ στρατιᾷ, ἀρκεῖ ἢν τοῖς μυριάρχοις παραγγείλῃ. Ὥσπερ οὖν ταῦτα ἔχει, οὕτω καὶ ὁ Κῦρος συνεκεφαλαιώσατο τὰς οἰκονομικὰς πράξεις· ὥστε καὶ τῷ Κύρῳ ἐγένετο ὀλίγοις διαλεγομένῳ [1] μηδὲ τῶν οἰκείων ἀτημελήτως ἔχειν· καὶ ἐκ τούτου ἤδη σχολὴν ἦγε πλείω ἢ ἄλλως μιᾶς οἰκίας καὶ μιᾶς νεὼς ἐπιμελόμενος. Οὕτω δὲ καταστησάμενος τὰ αὑτοῦ, ἐδίδαξε καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν ταύτῃ τῇ καταστάσει χρῆσθαι. Τὴν μὲν δὴ σχολὴν οὕτω κατεσκευάσατο ἑαυτῷ τε καὶ τοῖς περὶ αὐτόν.

Ἤρχετο δ' ἐπιστατεῖν τοῦ οἵους δεῖ εἶναι τοὺς [2] κοινῶνας. Πρῶ-

dem certè haud posse judicabat, ut proventuum curam negligeret, quòd prospiceret necesse fore magnos magno in imperio sumtus facere: rursùs autem, cùm magnam opum copiam possideret, harum curâ semper ipsum occupari, id verò avocaturum se sciebat à curâ summæ rerum conservandæ. Quare considerans quo pacto & res familiaris rectè administrari, & *ipse* frui otio posset, rei militaris ordinem intuitus est. Nam plerumque decuriones curam decuriarum gerunt, ductores manipularii, decurionum; tribuni, manipulariorum ducum; decem millium præfecti, tribunorum; atque ità fit, ut sit nemo cujus cura non geratur, tametsi valdè multæ sint hominum myriades: cúmque vult imperator exercitûs operâ uti, satìs est, decem millium præfectis mandata dedisse. Quæ igitur horum est ratio, eâdem Cyrus etiam res domesticas summatim complexus est: quo factum, ut ipso cum paucis colloquente, neque domestica negligerentur; atque deinceps ei plus erat otii quàm alii, qui unius domûs vel navis unius curam gereret. Atque ità rebus suis constitutis, suos etiam docuit eâdem ratione uti. Et hoc quidem modo tam sibi quàm suis otium paravit.

Cœpit deinde pro præfecti auctoritate curare, ut participes rerum *tales*

1 Μηδὲ τῶν] Legitur etiam, teste *Gabrielio*, μηδὲν. *Ald.* pessimè dat μὴ δὲ. Loci sententiæ congrua videtur vulgata lectio.

2 Κοινῶνας] *Camerarius* in suo exempl. legi testatur καινωνάς. Sed vox illa haud dubiè est Xenophontéa; quam in sequentibus mox iteratam reperies, cujúsque

τοὺς μὲν, ὁπόσοι ὄντες ἱκανοὶ ἄλλων ἐργαζομένων τρέφεσθαι, μὴ παρεῖεν ἐπὶ τὰς θύρας, τούτους ἐπεζήτει· νομίζων τοὺς μὲν παρόντας οὐκ ἂν ἐθέλειν οὔτε κακὸν οὔτε αἰσχρὸν οὐδὲν ἂν πράττειν, καὶ διὰ τὸ παρὰ ἄρχοντι εἶναι, καὶ διὰ τὸ εἰδέναι ὅτι ὁρῷντο, ὅ,τι πράττοιεν, ὑπὸ τῶν βελτίστων· οἳ δὲ μὴ παρεῖεν, τούτους ἡγεῖτο ἢ ἀκρατείᾳ τινὶ, ἢ ἀδικίᾳ, ἢ ἀμελείᾳ ἀπεῖναι. Τοῦτο οὖν πρῶτον ἡγησάμενος, προσηνάγκαζε τοὺς τοιούτους παρεῖναι· [1] τῶν γὰρ παρ' ἑαυτῷ μάλιστα φίλων ἐκέλευσεν ἄν τινα ἀντιλαβεῖν τὰ τοῦ μὴ φοιτῶντος, φάσκοντα λαμβάνειν τὰ ἑαυτοῦ. Ἐπεὶ οὖν τοῦτο γένοιτο, ἧκον ἂν εὐθὺς οἱ στερόμενοι, ὡς ἠδικημένοι. Ὁ δὲ Κῦρος πολὺν μὲν χρόνον οὐκ ἐσχόλαζε τοῖς τοιούτοις ὑπακούειν· ἐπεὶ δὲ ἀκούσειεν αὐτῶν, πολὺν χρόνον ἀνεβάλλετο τὴν διαδικασίαν. Ταῦτα δὲ ποιῶν ἡγεῖτο προσεθίζειν [2] αὐτοὺς θεραπεύειν, ἧττον δὲ [3] ἐχθρῶς,

essent, quales oporteret. Primùm requirebat illos, quotquot aliis opus facientibus victum habere possent, si ad portas præstò non essent; quòd existimaret eos, qui adessent, nihil neque sceleris neque rei turpis admissuros, partim quòd *ipsi* principi adessent, partim quòd intelligerent omnes actiones suas à viris præstantissimis conspici: qui verò non adessent, eos vel intemperantiæ, vel injustitiæ, vel negligentiæ causâ putabat abesse. Quamobrem cùm hoc primùm existimaret, etiam cogebat tales ut adessent: nam aliquem illorum quos maximè caros habebat, bona ejus, qui *portas* non frequentaret, occupare jubebat ac dicere, suas se res occupare. Hoc cùm fieret, statim spoliati veniebant, quasi quibus illata esset injuria. Cyro autem longo tempore non vacabat, ut hujusmodi homines audiret: & postea quam audierat, diu controversiæ dijudicationem differebat. Quæ cùm faceret, arbitrabatur eos se ad observandum *colendúmque* adsuefacere; sed minùs odiosè,

κοινωνὸς glossa fuit. *J. Poll.* Οἱ κοινῶνες, ait, Ξυνοῦντες ἴσων. At ei saltem cum *Pindaro* communis est ista vox:

——κοινᾶνι παρ' εὐ-
θυδίκῳ,——Πυθ. γ'. v. 50.

Itaque fallitur Stephanus, qui hominem dici κοινῶνα non putat: sed κοινῶνα vult esse *sodalitium*, itidémque κοινῶνας *sodalitia*: sub quibus tamen fatetur intelligi posse *ipsos sodales*, seu eos, qui *sodalitii* societate sunt conjuncti. Apposite *Hesychius* Κοινῶνας exponit κοινωνούς. Rectè igitur *Portus* vocabulum Κοινῶν putat ποιητικώτερον esse, & denotare *socium*, *familiarem*, & eum, *qui rerum aliquarum nobiscum est particeps*.

1 Τῶν γὰρ παρ' &c.] Variant hîc inter se libri ferè omnes. MS. Bodl. habet τῶν γὰρ——ἐκέλευσεν ἀντιλαβεῖν. Editio *Ald.* τὸν γὰρ παρ' ἑαυτῷ μάλιστα φίλον, ἐκέλευσεν ἀντιλαβεῖν. *Flor. Steph.* & *Leuncl.* τῶν γὰρ——ἐκέλευσεν ἄν τινα λαβεῖν. Nos lectionem editionis *Eton.* à Steph. probatam, nec à Manuscripti Bodl. fide prorsùs alienam, damus.

2 Αὐτοὺς θεραπεύειν] Stephanus Xenophontem scripsisse putat, αὐτὸν θεραπεύειν, aut αὐτοὺς ἑαυτὸν θεραπεύειν. Sed quo minùs huic accedam, librorum, quos vidi, omnium prohibet auctoritas.

3 Ἐχθρῶς] Hæc est lectio MSti Bodl. & libri *Camerariani*. Priùs erat ἐχθροὺς, quod sine adjuncto εἶναι, aut aliquo alio infinitivo stare non posse vidit Stephanus. Nostram autem lectionem Leunclavus etiam in loco vertendo sequitur.

ἢ εἰ αὐτὸς κολάζων ἠνάγκαζε παρεῖναι. Εἷς μὲν διδασκαλίας τρόπος ἦν αὐτῷ οὗτος τοῦ παρεῖναι· ἄλλος δὲ, τὸ τὰ ῥᾷστα καὶ κερδαλεώτατα τοῖς παροῦσι προστάττειν· ἄλλος δὲ, τὸ μηδέν ποτε τοῖς ἀποῦσι νέμειν. Ο δὲ δὴ [1] μέγιστος τρόπος τῆς ἀνάγκης ἦν, εἴ τις τούτων μηδενὸς ὑπακούοι, ἀφελόμενος ἂν τοῦτον ἃ ἔχοι, ἄλλῳ ἐδίδου, ὃν ᾤετο δύνασθαι ἂν ἐν τῷ δέοντι παρεῖναι· καὶ οὕτως ἐγίγνετο αὐτῷ φίλος χρήσιμος ἀντὶ ἀχρήστου. (Ἐπιζητεῖ δὲ καὶ ὁ νῦν βασιλεὺς ἤν τις ἀπῇ, οἷς παρεῖναι καθήκει.) Τοῖς μὲν δὴ μὴ παροῦσιν οὕτω [2] προσεφέρετο.

Τοὺς δὲ παρέχοντας ἑαυτοὺς ἐνόμισε μάλιστ' ἂν ἐπὶ τὰ καλὰ καὶ ἀγαθὰ παρορμᾷν ἔργα, [3] ἐπείπερ ἄρχων ἦν αὐτῶν, εἰ αὐτὸς ἑαυτὸν ἐπιδεικνύειν πειρῷτο τοῖς ἀρχομένοις πάντων μάλιστα κεκοσμημένον τῇ ἀρετῇ. Αἰσθάνεσθαι μὲν γὰρ ἐδόκει καὶ διὰ τοὺς γραφομένους νόμους, βελτίους [4] γιγνομένους ἀνθρώπους· τὸν δὲ ἀγαθὸν

quàm si ipse pœnas irrogando eos adesse cogeret. Hæc una docendi ratio erat, ut adessent: alia, quod facillima & maximè fructuosa præsentibus imperaret: item alia, quod nihil unquam absentibus tribueret. Præcipuus verò cogendi modus erat, ut, si nihil horum aliquem moveret, ei facultates adimeret, ac donaret alteri, quem existimaret posse *sibi* opportunè præstò esse: atque hoc modo amicum utilem pro inutili consequebatur. (Inquirit autem etiam is rex, qui nunc rerum potitur, in eos, qui, cùm adesse ex officio debeant, absunt.) Ad hunc sanè modum Cyrus in absentes se gerebat:

Illos autem qui se offerrent *exhiberéntque*, maximè *se* putabat ad præclaras & laudabiles actiones excitaturum, quandoquidem princeps eorum erat, si ipse subjectis imperio declarare se niteretur virtute in primis ornatum. Videbatur enim animadvertere, meliores *quidem* effici homines etiam legibus scriptis; sed principem bonum ar-

1 Μέγιστος τρόπος τῆς &c.] Stephanus timiditatem suam damnat, quòd non ausus sit post τρόπος interpungere; quippe putat genitivum ἀνάγκης cum τρόπος jungi non debere: sed cum μέγιστος τρόπος subaudiendum ex præcedentibus, τῷ προσεθίζειν αὐτοὺς θεραπεύειν: ad quem μέγιστον τρόπον Noster dicit Cyrum τὴν ἀνάγκην adhibuisse. Quòd si intelligeret, inquit Stephanus, hunc necessitatis modum fuisse maximum, oporteret alios necessitatis modos præcedere, quorum hunc maximum esse censeret: cùm tamen illos ejusmodi esse non dixerit, imò etiam διδασκαλίαν unum illorum habuisse. Hactenus ille. Dicendum forsan esset cæteros etiam modos (si-cèt iis vox ἀνάγκη disertè non sit adjuncta) minorem saltem aliquem necessitatis gradum inferre; atque adeò modum hunc, ultimo loco memoratum, non incommodè dici potuisse *maximum*.

2 Προσεφέρετο] Vide dicta p. 385. not. 2.

3 Ἐπείπερ ἄρχων ἦν &c.] Vulgò, ἐπείπερ ἄρχων αὐτῶν: sed vocula ἦν ex *Gabrielis*, *Mureti* & *Camerarii* vet. libris (quibus etiam editio *Stephaniana* adstipulatur) erat adjecta.

4 Γιγνομένους] Ità MS. Bodl. & editiones *Ald.* & *Steph.* Aliæ γινομένους exhibent: *Muretus* etiam testatur in vet. libris legi γινομένους ἂν τοὺς ἀνθρώπους.

ἄρχοντα, βλέποντα νόμον ἀνθρώποις [1] ἐνόμιζεν, ὅτι καὶ τάττειν ἱκανός ἐστι, καὶ ὁρᾷν τὸν [2] ἀτακτοῦντα καὶ κολάζειν. Οὕτω δὴ γιγνώσκων, πρῶτον μὲν τὰ περὶ τοὺς θεοὺς μᾶλλον ἐπεδείκνυεν ἑαυτὸν ἐκπονοῦντα ἐν τούτῳ τῷ [3] χρόνῳ, ἐπειδὴ εὐδαιμονέστερος ἦν. Καὶ τότε πρῶτον κατεστάθησαν οἱ μάγοι ὑμνεῖν τε ἀεὶ ἅμα τῇ ἡμέρᾳ τοὺς θεοὺς, καὶ θύειν ἀν' ἑκάστην ἡμέραν οἷς [4] οἱ μάγοι θεοῖς εἴποιεν. Οὕτω δὴ τὰ τότε κατασταθέντα ἔτι καὶ νῦν διαμένει παρὰ τῷ ἀεὶ ὄντι βασιλεῖ. Ταῦτα οὖν πρῶτον ἐμιμοῦντο αὐτὸν καὶ οἱ ἄλλοι Πέρσαι, νομίζοντες καὶ αὐτοὶ εὐδαιμονέστεροι ἔσεσθαι, ἢν θεραπεύωσι τοὺς θεοὺς, ὥσπερ ὁ εὐδαιμονέστατός τε ὢν καὶ ἄρχων· καὶ Κύρῳ δ' ἂν ἡγοῦντο ταῦτα ποιοῦντες ἀρέσκειν.

Ὁ δὲ Κῦρος τὴν τῶν μεθ' αὑτοῦ εὐσέβειαν καὶ ἑαυτῷ ἀγαθὸν ἐνό-

bitrabatur hominibus *esse* legem oculis præditam: quippe qui & ordinando jubere, & ordinis negligentem cernere ac punire posset. Ità cùm sentiret, primùm se cultûs divini magis hoc tempore studiosum declarabat, quia felicior evasisset. Atque tunc primùm magi constituti sunt, qui semper cum primâ luce deos hymnis celebrarent, & quotidiè sacrificarent diis illis, quibus ipsi sacrificandum dicerent. Ità quidem id temporis constituta nunc permanent apud eum regem, qui quovis tempore rerum potitur. Imitabantur igitur eum in his primùm Persæ cæteri, quòd & ipsi beatiores se fore arbitrarentur, si deos ità colerent, ut is qui & felicissimus esset & imperaret: præterea futurum putabant ut, si hæc facerent, Cyro placerent.

Cyrus *ipse* suorum pietatem sibi quoque utilem ducebat esse, cùm

1 Ἐνόμιζεν,] Hæc est editionis Leunclavianæ lectio, quam & Stephanus recipiendam censuit. Vulgò legitur ἐνόμισεν. Cæterùm de re ipsâ lege *Cic.* de leg. l. 3. c. 13.

2 Ἀτακτοῦντα] Sic propriè dici militem, qui ordinem deserit, atque officium suum non facit, pervulgatum est. Eadem est ratio vocis illi affinis, quâ utitur Apostolus 1. *Thess.* v. 14. ubi à malis militibus, οἳ οὐ μένουσιν ἐν τάξει, petitâ translatione, ἀτάκτους vocat eos, qui Christi & Apostolorum præceptis dictoaudientes non erant, quósque adeò, tanquam imperator, corripi jubet. Conf. 2. *Thess.* iii. 7. ubi ἀτακτεῖν (sumptâ itidem ab iis metaphorâ, qui militiæ munia non, utì decet, obeunt) de iis omnibus dicitur, qui aliter, quàm ipsorum vitæ ratio atque honestas requirit, se gerunt.

3 Χρόνῳ, ἐπειδὴ &c.] In *Ald.* & *Flor.* edit. ἐπεὶ δὲ εὐδαιμονέστερος ἦν: in *Eton.* ἐπεὶ δὴ εὐδαιμονέστερος ἦν: ut hæc alius sententiæ sint principium; cum tamen contrà claudere præcedentem debeant, sed non sine aliquâ mutatione: nimirum scribendo, ἐπειδὴ εὐδαιμονέστερος ἦν, ut restituimus ex vet. *Gabrielii* libris & editione *Stephanianâ*. Quibus ferè accedunt *Camerarii* liber & MS. Bodl. qui dant ἐπεὶ εὐδαιμονέστερος ἦν. Leunclavius etiam sic reponendum & distinguendum vidit.

4 Οἱ μάγοι] Duram esse vocum istarum repetitionem, haud sine causâ judicavit Stephanus. Minùs etiam suavis est vocis θεοῖς sonus, cùm modò præcesserat θεούς. Hanc tamen lectionem libri, quos vidi, omnes præstant. Itaque nihil loco temerè moverim; sed retinendo οἱ μάγοι in posteriori etiam loco, aut deesse verbum inter οἷς & θύειν (sive id sit ἐνομίσθη, sive καθεστάθη, sive aliud hujusmodi) aut sibi καθεστάθη relictum esse subaudiendum κατεστάθη, cum Stephano existimaverim.

μίζε, [1] λογιζόμενος· [2] ὥσπερ οἱ πλεῖν αἱρούμενοι μετὰ τῶν εὐσεβῶν μᾶλλον ἢ μετὰ τῶν ἠσεβηκέναι τι δοκούντων. Πρὸς δὲ τούτοις ἐλογίζετο, εἰ πάντες οἱ κοινῶνες θεοσεβεῖς εἶεν, ἧττον ἂν αὐτοὺς ἐθέλειν περί τε ἀλλήλους ἀνόσιόν τι ποιεῖν καὶ περὶ αὐτὸν, εὐεργέτης νομίζων εἶναι τῶν κοινώνων. Ἐμφανίζων δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι περὶ πολλοῦ ἐποιεῖτο μηδένα μήτε φίλον ἀδικεῖν μήτε σύμμαχον, ἀλλὰ τὸ δίκαιον ἰσχυρῶς ὁρῶν, μᾶλλον καὶ τοὺς ἄλλους ᾤετ᾽ ἂν τῶν μὲν αἰσχρῶν κερδῶν ἀπέχεσθαι, διὰ τοῦ δικαίου δ᾽ ἐθέλειν [3] πορίζεσθαι. Καὶ αἰδοῦς δ᾽ ἂν ἡγεῖτο μᾶλλον πάντας ἐμπιπλάναι, εἰ αὐτὸς φανερὸς εἴη πάντας οὕτως αἰδούμενος, ὡς μήτ᾽ εἰπεῖν ἂν μήτε ποιῆσαι μηδὲν αἰσχρόν. Ἐτεκμαίρετο δὲ τοῦτο οὕτως ἕξειν ἐκ τοῦδε· μὴ γὰρ ὅτι ἄρχοντα, ἀλλὰ καὶ οὓς οὐ φοβοῦνται, μᾶλλον τοὺς αἰδουμένους αἰδοῦνται τῶν ἀναι-

rationem eandem sequeretur, quam illi, qui cum religiosis potiùs, quam cum iis, qui commisisse aliquid impiè videntur, navigare malunt. Præterea secum reputabat futurum ut, si omnes illi rerum participes religiosi essent, minùs aliquod nefarium *facinus* tum contra se invicem, tum contra *Cyrum* ipsum designare vellent; qui benè se de iis, quos rerum participes habebat, promeritum esse arbitrabatur. Itidem cùm declararet, id maximi se facere, si nec amicus nec socius læderetur, & cùm acriter id quod justum esset intueretur, futurum putabat, ut alii quoque se turpibus à lucris magìs abstinerent, ac ratione justâ rem facere mallent. Etiam *pudore ac* verecundiâ putabat omnes magis impletum iri, si palam ipse declararet, ità se omnes revereri, ut nihil turpe nec diceret nec faceret. Atque hoc ità futurum isto argumento colligebat; nimirum homines, non dicam principem, sed illos etiam, quos *alioqui* non metuunt, magìs reverentur, si verecundi sint,

1 *Λογιζόμενος*] Hoc participium adferens Camerarius, elocutionem hanc sive ab Auctore sive à librario concisam esse ait: at rectè Stephanus nullam hic concisionem esse putat, sed perinde accipit ac si dictum esset, τὸν αὐτὸν ἔχων λογισμὸν, ὅνπερ οἱ πλεῖν αἱρούμενοι μετὰ τῶν εὐσεβῶν.

2 *Ὥσπερ οἱ πλεῖν &c.*] Egregia sunt in eam rem apud Auctores testimonia, quæ loco huic illustrando haud parum inservire possint. Huc pertinet locus *Æschyli* longè pulcherrimus: in Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβαις, v. 603. & seq. postquam dixit Eteocles,

Φεῦ τοῦ ξυναλλάσσοντος ὄρνιθος βροτοῖς
Δίκαιον ἄνδρα τοῖσι δυσσεβεστέροις·

tribus versibus interjectis, addit:

Ἢ γὰρ ξυνεισβὰς πλοῖον εὐσεβὴς ἀνὴρ
Ναύτῃσι θερμοῖς καὶ πανουργίᾳ τινὶ,
Ὄλωλεν ἀνδρῶν σὺν θεοπτύστῳ γένει.

Quocum concinit *Horatiana* Musa, lib. 3. od. 2.

——— vetabo, qui Cereris sacrum
Vulgârit arcanæ, sub iisdem
Sit trabibus, fragilémque mecum
Solvat phaselum. Sæpè Diespiter
Neglectus, incesto addidit integrum.

Vectores utique, si qua horribilis mare vexaret procella, causam ejus adtribuere solebant impietati alicujus eorum, qui in navi erant. Exemplum nobile in *Jonâ* 1. 5. & seq. itidémque in *Diagorâ*, Cic. de Nat. D. l. 3. c. 37. Vide, si libet, *Æli.* H. V. l. 8. c. 5. *Philostr.* l. 5. c. 20. *Diog. Laërt.* lib. 1. segm. 86.

3. *Πορίζεσθαι*] Legitur etiam, testibus Stephano & Mureto, in libris quibusdam vet. πορεύεσθαι. Eadem lectio margini MSti Bodl. est adscripta: cum quâ receptum verbum non commutaverim. Ille verò διὰ τοῦ δικαίου dicitur τὰ κέρδη πορίζεσθαι, qui πορίζεται τὴν τῆς δικαιοσύνης ὁδὸν πορευόμενος. Ità Stephanus.

δῶν οἱ ἄνθρωποι· καὶ γυναῖκας δὲ, ἃς ἂν αἰδουμένας αἰσθάνωνται, ἀνταιδεῖσθαι μᾶλλον ἐθέλουσιν ὁρῶντες. Τὸ δ' αὖ πείθεσθαι οὕτω μάλιστ' ἂν ᾤετο ἔμμονον εἶναι τοῖς περὶ αὐτὸν, εἰ τοὺς ἀπροφασίστως πειθομένους φανερὸς εἴη μᾶλλον τιμῶν τῶν τὰς μεγίστας ἀρετὰς καὶ ἐπιπονωτάτας δοκούντων παρέχεσθαι. Γιγνώσκων δ' οὕτω καὶ ποιῶν διετέλει. Καὶ σωφροσύνην δ' αὑτοῦ ἐπιδεικνὺς, μᾶλλον ἐποίει καὶ ταύτην πάντας ἀσκεῖν. Ὅταν γὰρ ὁρῶσιν, ᾧ μάλιστα ἔξεστιν ὑβρίζειν, τοῦτον σωφρονοῦντα, οὕτω μᾶλλον οἵ γε ἀσθενέστεροι ἐθέλουσιν οὐδὲν ὑβριστικὸν ποιοῦντες φανεροὶ εἶναι. [1] Διῄρει δὲ αἰδῶ καὶ σωφροσύνην τῇδε, ὡς τοὺς μὲν αἰδουμένους, τὰ ἐν τῷ φανερῷ [2] αἰσχρὰ φεύγοντας· τοὺς δὲ σώφρονας, καὶ τὰ ἐν τῷ ἀφανεῖ. Καὶ ἐγκράτειαν δὲ οὕτω μάλιστ' ἂν ᾤετο ἀσκεῖσθαι, εἰ αὐτὸς ἐπιδεικνύοι ἑαυτὸν μὴ [3] ὑπὸ τῶν παραυτίκα ἡδονῶν ἑλκόμενον ἀπὸ τῶν ἀγαθῶν, ἀλλὰ προπονεῖν ἐθέλοντα πρῶτον σὺν τῷ καλῷ τῶν εὐφροσυνῶν. Τοιγαροῦν τοιοῦτος ὢν ἐποίησεν ἐπὶ ταῖς θύραις πολλὴν μὲν τῶν χει-

quàm si inverecundi: & mulieres, quas esse verecundas animadvertunt, *homines* intuentes vicissim revereri magis volunt. Jam verò parendi studium suis ità maximè constanter mansurum putabat; si eos, qui sine recusatione parerent, in oculis omnium magis ornaret, quàm illos, qui *vel* maximas laboriosissimásque virtutes exhibere viderentur. Cúmque sic sentiret, *sic* etiam facere perseverabat. Præterea moderationem suam ostendendo efficiebat, ut hanc etiam alii magis exercerent. Nam cùm viderent *homines* eum, cui maxima facultas est insolenter agendi, modestè se gerere; minimè volunt imbecilliores *alii* quidquam insolentiùs palam agere. Sic autem verecundiam ac moderationem cernebat, ut *diceret*, verecundos palàm turpia fugere; moderatos, etiam illa quæ occultè *fiant*. Continentiam etiam sic exercitatum iri *à suis* maximè putabat, si ipse declararet, se per occasiones oblatarum voluptatum ab iis quæ honesta & bona essent non abstrahi; sed velle *potiùs* ante lætitias laborem cum honestate *conjunctum* suscipere. Itaque talis cùm esset, perfecit ut ad portas magna inferiorum esset

1 Διῄρει δὲ αἰδῶ &c.] Confer 1 *Tim.* ii. 9. ubi quas Apostolus virtutes in mulieribus requirit, easdem & *Epictetus*, & quidem iisdem fere verbis *Enchir.* c. 62.

2 Αἰσχρὰ φεύγοντας] *Camerarius*, teste Stephano, in suo exempl. post αἰσχρὰ scriptum esse ἴσως dicit. Sed cùm aptam ex eâ, quam habemus, lectione sententiam eliciamus, non est cur quidquam adjiciamus. Si tamen addendum quid esset, inquit Stephanus, nulla convenientior esse adjectio posset, quàm particulæ μόνον post αἰσχρὰ vel post ἐν τῷ φανερῷ. Sed quid si illud ἴσως (pergit Stephanus) in libri illius contextum ex margine irrepsit, cùm aliquis fortasse μόνον deesse annotâsset? Fieri enim potuit ut, cùm aliquis, ἴσως λείπει μόνον, scripsisset, tandem ἴσως tantum superfuerit, aut certè animadversum fuerit, & ex margine translatum in contextum. Hactenus ille: acutiùs, opinor, quàm veriús. Sed mihi religio erat, insigni adeò divinationis specimine lectorem fraudare.

3. Ὑπὸ τῶν παραυτίκα &c.] Vide quæ notavimus lib. 1. p. 48.

όνων εὐταξίαν, ὑπεικόντων τοῖς ἀμείνοσι, πολλὴν δ' αἰδῶ καὶ εὐκοσμίαν πρὸς ἀλλήλους. Ἐπέγνως δ' ἂν ἐκεῖ οὐδένα οὔτε ὀργιζόμενον ραυγῇ, οὔτε χαίροντα ὑβριστικῷ γέλωτι· ἀλλὰ ἰδὼν ἂν αὐτοὺς ἡγήσω ῷ ὄντι εἰς κάλλος ζῆν. Τοιαῦτα μὲν δὴ ποιοῦντες καὶ ὁρῶντες ἐπὶ ύραις διῆγον·

Τῆς πολεμικῆς δ' ἕνεκα ἀσκήσεως ἐπὶ θήραν ἐξῆγεν οὕσπερ σκεῖν ταῦτα ᾤετο χρῆναι· ταύτην ἡγούμενος καὶ ὅλως [1] ἀρίστην σκησιν πολεμικῶν εἶναι, καὶ ἱππικῆς δὲ ἀληθεστάτην. Καὶ γὰρ πόχους ἐν παντοδαποῖς χωρίοις αὕτη μάλιστα ἀποδείκνυσι, διὰ ὸ θηρίοις φεύγουσιν ἕπεσθαι· καὶ ἀπὸ τῶν ἵππων ἐνεργοὺς αὕτη άλιστα ἀπεργάζεται, διὰ τὴν τοῦ λαμβάνειν [2] φιλοτιμίαν καὶ ἐπιθυμίαν. [3] Καὶ τὴν ἐγκράτειαν δὲ καὶ πόνους καὶ ψύχη καὶ θάλπη καὶ ιμὸν καὶ δίψος δύνασθαι φέρειν, ἐνταῦθα μάλιστα προσείθιζε τοὺς οινῶνας. Καὶ νῦν δ' ἔτι βασιλεὺς καὶ οἱ ἄλλοι οἱ περὶ βασιλέα

nodestia, præstantioribus cedentium, magnus erga se invicem pudor t composita morum gravitas. Neminem ibi animadvertisses vel irascentem cum vociferatione, vel insolente risu gaudentem: sed eos dspiciens existimâsses reapse ad honesti *decorique* normam vivere. Et iis ferè quidem agendis conspiciendísque occupati ad portas vitam degunt:

Cæterùm exercitationis bellicæ causâ venatum eos educebat, quos n his exercendos arbitrabatur; quòd venationem duceret tum bellicæ rei totius optimam exercitationem esse, tum equestris *longè* verissimam. Nam ad insidendum equis in locis quibuslibet hæc maximè eddit aptos, quòd fugientes feras sequi necesse sit: hæc item strenuos fficit maximè *quovis* ex equis *perficiendo opere*, propter contentionem tudiúmque capiendi. Hîc etiam maximè *suos* illos participes adsuefaciebat ad continentiam, & labores, & frigora, & calores, & famem, & sitim tolerandam. At nunc quoque tum rex tum qui cum rege

1 Ἀρίστην ἄσκησιν] Noster Κυνηγ. sub initium; Ἐγὼ μὲν οὖν παραινῶ τοῖς νέοις μὴ καταφρονεῖν κυνηγεσιῶν——ἐκ τούτων γὰρ γίγνονται τὰ εἰς τὸν πόλεμον ἀγαθοί, ἔς τε τὰ ἄλλα, &c. His similia passim in eodem libello, necnon hujus hist. l. 1. p. 13. reperire est.

2 Φιλοτιμίαν &c.] Leunclavius sic locum vertit——*propter studium honoris & cupiditatem capiendi.* At φιλοτιμίαν rectiùs, opinor, hoc loco simpliciter reddas, *Studium, Contentio*: qualis nimirum eorum est, qui obnixè contendunt, ut honorem & laudem sibi ex re quapiam consequantur. Eadem ejusdem vocis est significatio p. 440.——ὥστε πολλὴν πᾶσι φιλοτιμίαν ἐνέβαλλεν, ὅπως ἕκαστος ἄριστος φανήσοιτο Κύρῳ.

3 Καὶ τὴν &c.] *Plutarch.* in Philopœm. p. 357. de militari instituto viætúque: τὰ δὲ πάσης μὲν πλάνης ἔμπειρα, καὶ πάσης ἀγωνιλίας προσῆκον εἶναι, μάλιστα δὲ φέρειν ῥαδίως μὲν ἔνδειαν εἰθισμένα, ῥαδίως δὲ ἀγρυπνίαν. Adi Nostrum sub finem Κυνηγετ. Stephanus legi testatur, Καὶ πρὸς πόνους καὶ ψύχη καὶ θάλπη, καὶ πρὸς τὸ λιμὸν καὶ δίψος δύνασθαι φέρειν. Addit etiam, ex Camerarii libro afferri πρὸς ἐγκράτειαν. Sed nihil muto.

ταῦτα ποιοῦντες διατελοῦσιν. Ὅτι μὲν οὖν οὐκ ᾤετο προσήκειν οὐδενὶ ἀρχῆς, ὅστις μὴ βελτίων εἴη τῶν ἀρχομένων, καὶ τοῖς προειρημένοις πᾶσι δῆλον· καὶ ὅτι οὕτως ἀσκῶν τοὺς περὶ ἑαυτόν, πολὺ μάλιστα αὐτὸς ἐξεπόνει καὶ τὴν ἐγκράτειαν καὶ τὰς πολεμικὰς τέχνας καὶ τὰς μελέτας. Καὶ γὰρ ἐπὶ θήραν τοὺς μὲν ἄλλους ἐξῆγεν, ὁπότε [1] μὴ μένειν ἀνάγκη τις εἴη· αὐτὸς δὲ καὶ ὁπότε ἀνάγκη εἴη, οἴκοι ἐθήρα τὰ ἐν τοῖς παραδείσοις θηρία τρεφόμενα· καὶ οὔτε αὐτός ποτε [2] πρὶν ἱδρῶσαι δεῖπνον ᾑρεῖτο, οὔτε ἵπποις ἀγυμνάστοις σῖτον ἐνέβαλλε· συμπαρεκάλει δὲ καὶ εἰς ταύτην τὴν θήραν τοὺς περὶ αὐτὸν σκηπτούχους. Τοιγαροῦν πολὺ μὲν αὐτὸς διέφερεν ἐν πᾶσι τοῖς καλοῖς ἔργοις, πολὺ δὲ οἱ περὶ ἐκεῖνον, διὰ τὴν ἀεὶ μελέτην. Παράδειγμα μὲν δὴ τοιόνδε ἑαυτὸν παρείχετο. Πρὸς δὲ τούτῳ, καὶ τῶν ἄλλων οὕστινας μάλιστα ὁρῴη τὰ καλὰ διώκοντας, τούτους καὶ δώροις καὶ ἀρχαῖς καὶ ἕδραις καὶ πάσαις τιμαῖς ἐγέραιρεν· ὥστε πολλὴν πᾶσι φιλοτιμίαν ἐνέβαλλεν, ὅπως ἕκαστος ἄριστος φανήσοιτο Κύρῳ.

vivunt in his faciendis perseverant. Quod igitur arbitraretur nemini convenire imperium, qui non esset subjectis sibi melior, etiam iis, quæ antehac exposuimus, omnibus perspicuum est: sicut illud quoque, quod suos in hunc modum exercendo, multò maximè tum ad continentiam tum bellicas artes & exercitationes ipse laborando se consuefaceret. Nam venatum quidem alios educebat, ubi nulla necessitas domi manere cogebat: ipse verò etiam cùm necesse esset manere, domi feras venari solebat, quæ in septis hortorum alerentur: nec vel ipse prius unquam, quàm sudâsset, sumebat cœnam; nec equis prius, quàm essent exerciti, pabulum objiciebat: ad hanc venationem sceptrigeros etiam suos invitabat. Itaque multùm in omnibus præclaris actionibus & studiis ipse præstabat, multùm qui cum eo versabantur, ob exercitationem illam perpetuam. Atque hujusmodi sanè exemplum ipse se præbuit. Præterea, si quos alios videret maximè rerum honestarum sectatores, eos & donis, & imperiis, & sedendi loco, & omnibus honoribus ornabat; adeò ut omnibus ingens studium injiceret, quò quisque Cyro præstantissimus videretur.

1 Μὴ μένειν &c.] Leunclavius marginalem hanc lectionem in vertendo hoc loco sequitur: ὁπότε μὴ μένειν οἴκοι ἀνάγκη: & ea quæ statim sequuntur verba sic distinguit——ὁπότε ἀνάγκη εἴη οἴκοι, ἐθήρα &c. Quod ad lectionem illam attinet, vox sanè οἴκοι subaudienda potiùs, quàm textui, contra librorum omnium fidem, inferenda videtur, nec mihi Leuncleviana distinguendi ratio æquè placet, atque ista, quæ in edit. *Steph.* *Eton.* cæterisque ferè omnibus obtinet: quámque adeò recepimus. De re ipsâ vide quæ notavimus p. 22.

2 Πρὶν ἱδρῶσαι &c.] Idem ferè de Cyro minore tradit Noster in libro qui inscribitur Οἰκονομ. p. 484. *edit. Steph.* Ὄμνυμί σοι τὸν Μίθρην, (Lysandrum alloquitur Cyrus) ὅτανπερ ὑγιαίνω, μὴ πώποτε δειπνῆσαι, πρὶν ἱδρῶσαι, ἢ τῶν πολεμικῶν τι ἢ &c.

Καταμαθεῖν δὲ τοῦ Κύρου δοκοῦμεν, ὡς οὐ τούτῳ μόνῳ ἐνόμιζε χρῆναι τοὺς ἄρχοντας τῶν ἀρχομένων διαφέρειν, τῷ βελτίονας αὐτῶν εἶναι, ἀλλὰ καὶ καταγοητεύειν ᾤετο χρῆναι αὐτούς. Στολήν τε γοῦν εἵλετο τὴν Μηδικὴν αὐτός τε φορεῖν, καὶ τοὺς κοινῶνας ταύτην ἔπεισεν ἐνδύεσθαι· αὕτη γὰρ αὐτῷ συγκρύπτειν ἐδόκει, εἴ τίς τι ἐν τῷ σώματι ἐνδεὲς ἔχοι, καὶ καλλίστους καὶ μεγίστους ἐπιδεικνύναι τοὺς φοροῦντας. Καὶ γὰρ τὰ ὑποδήματα τοιαῦτα ἔχουσιν, ἐν οἷς μάλιστα λαθεῖν ἔστι καὶ ὑποτιθεμένους τι, ὥστε δοκεῖν μείζους εἶναι ἢ εἰσί. Καὶ [1] ὑποχρίεσθαι δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς προσίετο, ὡς εὐοφθαλμότεροι φαίνοιντο ἢ εἰσί· καὶ ἐντρίβεσθαι, ὡς εὐχροώτεροι ὁρῷντο ἢ πεφύκασιν. Ἐμελέτησε δὲ καὶ ὡς μηδὲ πτύοντες μηδὲ ἀπομυττόμενοι φανεροὶ εἶεν· μηδὲ μεταστρεφόμενοι ἐπὶ θέαν μηδενός, [2] ὡς οὐδὲν θαυμάζοντες. Πάντα δὲ ταῦτα ᾤετο φέρειν τι εἰς τὸ δυσκαταφρονητοτέρους φαίνεσθαι τοῖς ἀρχομένοις. Οὓς μὲν δὴ ἄρχειν ᾤετο

Animadvertisse verò nos in Cyro id quoque putamus, quod non eo duntaxat principes existimârit præstare subjectis sibi debere, ut iis meliores essent; verùm etiam illecebris *quibusdam* hos illis deliniendos arbitraretur. Itaque tum sibi vestem Medicam gestandam esse certo judicio statuit, tum *illi suo* participum collegio persuasit, ut eandem induerent: nam si quid in alicujus corpore vitii esset, id vestitus is occultare Cyro videbatur; & illos, qui eum gestarent, quàm pulcherrimos & maximos exhibere. Habent enim hujusmodi calceos, in quibus maximè subjici clam aliquid potest, ut grandiores, quàm sint, esse videantur. *Hoc* etiam admittebat, ut oculis pigmenta quædam sublinerentur, quò viderentur oculos habere pulchriores, quàm essent; & ut fucus infricaretur, quò præditi colore meliori cernerentur, quàm natura concessisset. Ad hæc *eos* exercuit, ut palam nec exspuerent nec emungerent se; nec ad ullam rem spectandam se converterent, quasi nihil admirarentur. Hæc adeò universa putabat aliquid adferre momenti ad hoc, ut subjectorum imperio suo contemptu minimè digni viderentur. Et ad hunc sanè

1 Ὑποχρίεσθαι δὲ &c.] Ex more scil. Medorum ac τρυφητῶν apud alias etiam gentes. Vide quæ hâc de re notavimus p. 15.

2 Ὡς οὐδὲν θαυμάζοντες.] Zenonis placitum erat, teste *Laërt.* l. 7. § 123. τὸν σοφὸν οὐδὲν θαυμάζειν. Pythagoras etiam hunc sese ex philosophiâ fructum percepisse professus est, τὸ μηδὲν θαυμάζειν. *Plutarch.* περὶ τοῦ ἀκούειν, pag. 44. Hinc *Horat.* l. 1. ep. 6.

Nil admirari propè res est una, Numici,
Solaque, quæ possit facere & servare beatum.

At *Platoni* in *Theæteto* p. 155. & *Aristot.* τῶν μετὰ τὰ φυσ. l. 1. c. 2. τὸ θαυμάζειν est ἀρχὴ τῆς φιλοσοφίας, & μάλα φιλοσόφου πάθος. Verùm conciliari poterunt, quæ tantùm inter se pugnare videntur, sententiæ; si de tirone philosopho, Platonem & Aristotelem, de veterano sapientiæ jam apicem summum assecuto, priores illos loqui statuerimus.

χρῆσθαι δι' ἑαυτοῦ, οὕτω κατεσκεύασε καὶ μελέτῃ καὶ τῷ σεμνῶς προεστάναι αὐτῶν· οὓς δ' αὖ κατεσκεύαζεν εἰς τὸ δουλεύειν, τούτους οὔτε μελετᾶν τῶν ἐλευθερίων πόνων οὐδένα παρώρμα, οὔτε ὅπλα κεκτῆσθαι ἐπέτρεπεν· ἐπεμελεῖτο δ' [2] ὅπως μήτε ἄσιτοι μήτε ἄποτοί ποτε ἔσοιντο, ἐλευθερίων ἕνεκα μελετημάτων. Καὶ γὰρ ὁπόταν ἐλαύνοιεν τὰ θηρία τοῖς ἱππεῦσιν εἰς τὰ πεδία, φέρεσθαι σῖτον εἰς θήραν τούτοις ἐπέτρεπε, τῶν δὲ ἐλευθέρων οὐδενί· καὶ ὁπότε πορεία εἴη, ἦγεν αὐτοὺς πρὸς τὰ ὕδατα, ὥσπερ τὰ ὑποζύγια. Καὶ ὁπότε δὲ ὥρα εἴη ἀρίστου, ἀνέμενεν αὐτοὺς ἔστ' ἂν φάγοιέν τι, ὡς μὴ [3] βουλιμιῷεν· ὥστε καὶ οὗτοι αὐτὸν, ὥσπερ οἱ ἄριστοι, [4] πατέρα ἐκάλουν, ὅτι ἐπεμέλετο αὐτῶν ὅπως ἀναμφιλόγως ἀεὶ ἀνδράποδα διατελοῖεν· Τῇ μὲν δὴ ὅλῃ Περσῶν ἀρχῇ οὕτω τὴν ἀσφάλειαν κατεσκεύαζεν·

modum eos, quibus beneficio suo magistratus mandandos esse putabat, instruxit; tum exercendo, tum illo ipsò, quod eis cum majestate præesset: quos autem ad serviendum instruebat, eos nec ad se in laboribus aliis liberalibus exercendos excitabat, nec habere arma sinebat: studioséque dabat operam, nè unquam liberalium exercitationum causâ vel cibo vel potu carerent. Etenim his permittebat, quoties equitibus feras in campos adigerent, ut cibum ad venationem secum sumerent, ingenuorum verò nemini: quando item faciendum erat iter, ad aquas eos, perindè ac jumenta, ducebat. Et cùm prandii tempus erat, expectabat eos donec aliquid comedissent, nè fames ingens eos invaderet: quo fiebat ut etiam hi, non aliter ac optimates, eum patrem adpellarent; quòd curam ipsorum gereret, ut semper sine dubio mancipia manerent. Ac totum quidem imperium Persicum hoc modo firmum ut esset *ac stabile*, *Cyrus* effecit:

1 Χρῆσθαι δι' ἑαυτοῦ, οὕτω] Ità edit. *Steph. Leuncl. Ald.* In quibusdam libris ponitur distinctio post χρῆσθαι. non rectè: sed de quo tamen lectorem non celandum existimavi.

2 Ὅπως μήτε &c.] Ità rescripsimus ex MSto Bodl. Prius legebatur ὅπως μήποτ' ἄσιτοι &c.

3 Βουλιμιῷεν] *Suidas*: Βουλιμιᾷν. τὸ σφόδρα λιμώττειν. Ξενοφῶν δὲ βουλιμιᾷν λέγει τὸ τὸν στόμαχον ἐπιδεῖσθαι ὑπὸ τοῦ λιμοῦ. *Phavorinus*: βουλιμιᾶν, μεγάλως λιμώττειν. Id verò morbi genus, quod Græci βούλιμον adpellant, ità describit *Galen.* Defin. Med. p. 262. T. 2. Βούλιμός ἐστι διάθεσις, καθ' ἣν ἐπιζήτησις ἐκ μικρῶν διαλειμμάτων γίνεται τροφῆς. Ἐκλύονται δὲ καὶ καταπίπτουσι, καὶ ὠχριῶσι καὶ καταψύχονται τὰ ἄκρα, θλίβονταί τε τὸν στόμαχον, καὶ ὁ σφυγμὸς ἐπ' αὐτῶν ἀμυδρὸς γίνεται. Vide quæ de hoc verbo notavit Cl. *Jungermannus* ad *Poll.* l. 2. *segm.* 215. Gell. l. 16. c. 3.

4 Πατέρα ἐκάλουν] *Herodotus* l. 3. c. 89. ——λέγουσι Πέρσαι ὡς Δαρεῖος μὲν ἦν κάπηλος, Καμβύσης δὲ, δεσπότης, Κῦρος δὲ, πατήρ. Ὁ μὲν, ὅτι ἐκαπήλευε πάντα τὰ πρήγματα· ὁ δὲ, ὅτι χαλεπός τε ἦν καὶ ὀλίγωρος· ὁ δὲ, ὅτι ἤπιός τε, καὶ ἀγαθά σφι πάντα ἐμηχανήσατο. Hic nimirum notas referebat Ulyssis, qui πατὴρ (ut Homerus plus vice simplici) ὣς ἤπιος ἦεν. Easdem horum omnium adpellationes, ab Herodoto haustas, recenset etiam *Themistius* orat. 19. p. 233. post. edit.——Πάνυ καλῶς Κῦρον μὲν, πατέρα. Καμβύσην δὲ, δεσπότην· Δαρεῖον δὲ, κάπηλον ἐκάλουν. Tangit & *Julianus* orat. 1. pag. 9. ubi vide erudit. summi Illustriss. *Ez. Spanhemii* observationes.

Ἑαυτῷ δὲ, ὅτι μὲν οὐχ ὑπὸ τῶν καταστραφέντων κίνδυνος εἴη παθεῖν τι, ἰσχυρῶς ἐθάῤῥει· (καὶ γὰρ ἀνάλκιδας ἡγεῖτο εἶναι αὐτοὺς, καὶ ἀσυντάκτους ὄντας ἑώρα, καὶ πρὸς τούτοις οὐδὲ ἐπλησίαζε τούτων οὐδεὶς αὐτῷ οὔτε νυκτὸς οὔτε ἡμέρας) οὓς δὲ κρατίστους τε ἡγεῖτο, καὶ ὡπλισμένους καὶ ἀθρόους ὄντας ἑώρα, καὶ τοὺς μὲν αὐτῶν ᾔδει ἱππέων ἡγεμόνας ὄντας, τοὺς δὲ, πεζῶν· πολλοὺς δὲ αὐτῶν καὶ φρονήματα ἔχοντας ᾐσθάνετο ὡς ἱκανοὺς ὄντας ἄρχειν· καὶ τοῖς φύλαξι δὲ αὐτοῦ οὗτοι μάλιστα ἐπλησίαζον, καὶ αὐτῷ δὲ Κύρῳ τούτων πολλοὶ πολλάκις συνεμίγνυσαν· (ἀνάγκη [1] γὰρ ἦν, ὅτι καὶ χρῆσθαι ἔμελλεν αὐτοῖς) ὑπὸ τούτων οὖν καὶ κίνδυνος ἦν αὐτὸν μάλιστα παθεῖν τι κατὰ πολλοὺς τρόπους. Σκοπῶν οὖν ὅπως ἂν αὐτῷ καὶ τὰ ἀπὸ τούτων ἀκίνδυνα [2] γίνοιντο, τὸ μὲν περιελέσθαι αὐτῶν τὰ ὅπλα καὶ ἀπολέμους ποιῆσαι, ἀπεδοκίμασε, καὶ ἄδικον ἡγούμενος, καὶ κατάλυσιν τῆς ἀρχῆς τοῦτο νομίζων· τὸ δ᾽ αὖ μὴ προσίεσθαι αὐτοὺς, καὶ τὸ ἀπιστοῦντα φανερὸν εἶναι, ἀρχὴν ἡγήσατο πολέμου· ἓν δὲ ἀντὶ πάντων

At sibi nè quid ab iis, quos in potestatem redegisset, accideret, nihil periculi futurum, valdè animo confidebat: (nam & imbelles eos existimabat, & nullo *inter se* conjunctos ordine videbat, ac prætereà nemo illorum propiùs ad ipsum neque noctu neque interdiu accedebat) quos verò præstantissimos ducebat, & armis instructos, & confertos conspiciebat, ac partim sciebat equitum duces esse, partim peditum; eorumque complures animadvertebat esse animis elatis, quasi qui ad imperandum essent idonei; quique propiùs ad custodes ipsius accedere solebant, quorúmque multi Cyrum ipsum sæpenumerò convenirent; (quòd fieri necesse erat, siquidem operâ ipsorum uti vellet) ab his igitur maximè nè quid ei mali accideret, periculum erat, ídque multis modis. Quamobrem dispiciens quo pacto ab iis quoque tutus esset, arma quidem illis adimi & reddi ad bellum ineptos, minimè probavit; quòd ille illud & cum injuriâ & cum imperii eversione conjunctum duceret: rursùs eos non admittere, ac palam declarare quod fidem eis non haberet, *id* belli initium *esse* arbitraretur: itaque *hoc* unum istorum omnium

1 Γὰρ ἦν, ὅτι καὶ χρῆσθαι.] Sic edit. *Leuncl.* *Steph.* alibique: sed aliter scribi voluit Stephanus. *Ald.* habet ἀνάγκη ἦν ἔμελλεν ... Sed μέλλω cum præterito infinitivi perperam jungitur. MS. Bodl. turbat hîc omnia: quippe exhibet ὅ τι κεχρῆσθαι ἔμελλεν. Idem liber, itemque edit. *Ald.* & *Flor.* paulò infra dant κεχρῆσθαί τε πλείστους, ubi reponendum est χρῆσθαι πλείστους.

2 Γίνοιντο.] Ita MS. Bodl. & edit. *Ald.* *Steph.* *Leuncl.* In aliis quibusdam legitur γένοιτο, quibus accedit exemplar Gabrielis visum. Parum refert utro tandem modo legas: nam apud Auctores sæpè nomina neutra pluralia cum verbo plurali juncta reperias. Noster lib. 1. pag. 72. in eadem etiam periodo diversos adhibuit numeros: ἐν τοῖς πολεμικοῖς τὰ καινὰ μηχανήματα εὐδοκιμεῖ· ταῦτα γὰρ μᾶλλον καὶ ἐξαπατᾶν δύναται.——Confer Joh. 2. 27.

τούτων ἔγνω καὶ κράτιστον εἶναι πρὸς τὴν αὐτοῦ ἀσφάλειαν καὶ κάλλιστον, εἰ δύναιτο ποιῆσαι τοὺς κρατίστους ἑαυτῷ μᾶλλον φίλους ἢ ἀλλήλοις. Ὡς οὖν ἐπὶ τὸ φιλεῖσθαι δοκεῖ ἡμῖν ἐλθεῖν, τοῦτο πειρασόμεθα διηγήσασθαι.

Πρῶτον μὲν γὰρ διὰ παντὸς ἀεὶ τοῦ χρόνου φιλανθρωπίαν τῆς ψυχῆς ὡς ἠδύνατο μάλιστα ἐνεφάνιζεν· ἡγούμενος, ὥσπερ οὐ ῥᾴδιόν ἐστι φιλεῖν τοὺς μισεῖν δοκοῦντας, οὐδ᾽ εὐνοεῖν τοῖς κακονόοις, οὕτω καὶ τοὺς γνωσθέντας ὡς φιλοῦσι, καὶ εὐνοοῦσιν οὐκ ἂν δύνασθαι μισεῖσθαι ὑπὸ τῶν φιλεῖσθαι ἡγουμένων. Ἕως μὲν οὖν χρήμασιν ἀδυνατώτερος ἦν εὐεργετεῖν, τῷ τε προνοεῖν τῶν συνόντων καὶ τῷ προπονεῖν, καὶ τῷ συνηδόμενος μὲν ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς φανερὸς εἶναι, συναχθόμενος δὲ ἐπὶ τοῖς κακοῖς, τούτοις ἐπειρᾶτο τὴν φιλίαν θηρεύειν· ἐπειδὴ δὲ ἐγένετο αὐτῷ ὥστε χρήμασιν εὐεργετεῖν, δοκεῖ ἡμῖν γνῶναι, πρῶτον μὲν, ὡς εὐεργέτημα ἀνθρώποις πρὸς ἀλλήλους οὐδέν ἐστιν ἀπὸ τῆς αὐτῆς δαπάνης ἐπιχαριτώτερον, ἢ σίτων καὶ ποτῶν μετάδοσις. Τοῦτο δ᾽ οὕτω νομίσας, πρῶτον μὲν ἐπὶ τὴν αὐτοῦ τράπεζαν συνέταξεν, ὅπως οἷς αὐτὸς σιτοῖτο σίτοις, τούτοις ὅμοια ἀεὶ [1] παρατίθοιτο αὐτῷ, ἱκανὰ παμπόλλοις ἀνθρώποις· ὅσα δὲ

loco judicabat & optimum esse ad securitatem suam & honestissimum, si præstantissimos *illos* sibi redderet amiciores quàm inter se ipsos essent. Quo igitur modo pervenisse nobis eò videatur, ut amaretur, exponere conabimur.

Primùm quodvis tempore quàm poterat maximè humanitatem animi declarabat; cùm existimaret, quemadmodùm facile non sit eos diligere, qui odisse videantur, aut malè erga nos adfectos benevolentiâ complecti, sic fieri non posse ut illi, quorum cognitus sit amor & benevolentia, iis odio sint, qui *se* diligi arbitrentur. Quamdiu certè quidem minùs valeret opibus ad beneficia conferenda, tum illis prospiciendo qui cum ipso versarentur, tum pro iis laborando, & palam declarando se prosperis ipsorum rebus lætari, adversas graviter ferre, venari amorem eorum nitebatur: verùm posteaquam hoc adeptus est, ut beneficus esse largiendis opibus posset, animadvertisse nobis videtur, primò quidem beneficium hominibus inter se ex eâdem impensâ nullum esse gratius, quàm si quis cibum ac potum impertiatur. Id cùm ità se habere statuisset, primùm de mensâ suâ mandatum dedit, ut quibus ipse cibis vesceretur, iis similes semper sibi adponerentur, permultis hominibus suffecturi: quæcunque verò

1 Παρατίθοιτο] Sic in omnibus, quos vidi, libris scriptum legitur. *Portus* reponendum dicit vel παρατιθεῖτο, vel παρατίθοιτο, accentu in præcedentem syllabam ob verbi compositionem retracto. Sed nihil muto: nam legitur simplex θοίμην θοῖο, θοῖτο, pro θείμην, θεῖο, θεῖτο. nec quid caussæ est, cur eadem etiam compositi forma non obtineat.

παρατεθείη, ταῦτα πάντα, πλὴν οἷς αὐτὸς καὶ οἱ σύνδειπνοι χρῷντο, διεδίδου οἷς ἀεὶ βούλοιτο τῶν φίλων μνήμην ἐνδείκνυσθαι, ἢ φιλοφροσύνην. Διέπεμπε δὲ καὶ τούτοις οὓς ἀγασθείη ἢ ἐν φυλακαῖς, ἢ ἐν θεραπείαις, ἢ [1] ἐν αἱστισινοῦν πράξεσιν· ἐνσημαινόμενος τοῦτο, ὅτι [2] οὐχὶ λανθάνοι χαρίζεσθαι βουλόμενος. Ἐτίμα δὲ καὶ τῶν [3] οἰκετῶν ἀπὸ τῆς τραπέζης ὁπότε τινὰ ἐπαινέσειε· καὶ τὸν πάντα δὲ σῖτον τῶν οἰκετῶν ἐπὶ τὴν αὐτοῦ τράπεζαν ἐπετίθετο, οἰόμενος ὥσπερ [4] καὶ τοῖς κυσὶν ἐμποιεῖν τινα καὶ τοῦτο εὔνοιαν. Εἰ δὲ καὶ θεραπεύεσθαί τινας βούλοιτο τῶν φίλων ὑπὸ πολλῶν, καὶ τούτοις ἔπεμπεν ἀπὸ τραπέζης· καὶ νῦν γὰρ ἔτι οἷς ἂν ὁρῶσι πεμπόμενα ἀπὸ τῆς βασιλέως τραπέζης, τούτους πάντες μᾶλλον θεραπεύουσι, νομίζοντες αὐτοὺς ἐντίμους εἶναι, καὶ ἱκανοὺς διαπράττειν ἤν τι δέωνται. Ἔτι δὲ καὶ οὐ τούτων μόνον ἕνεκα τῶν εἰρημένων εὐφραίνει τὰ πεμπόμενα

adponebantur, ea semper omnia, extra illos, quibus ipse atque convivæ vescerentur, distribuebat iis ex amicis, quibus volebat ostendere se eorum meminisse, aut se iis benè velle. Præterea mittebat *cibos* iis, quos *ob diligentiam* in excubiis vel admiraretur, vel in *præstandis* obsequiis, vel aliis in actionibus; *simul* significans, non esse ignotam voluntatem ejus, qui *sibi* gratificari cuperet. *Eodem* etiam honore *ciborum* è mensâ *suâ missorum* domesticos *suos* adficiebat, quando aliquem laudare vellet: atque etiam cibos omnes horum domesticorum in mensâ suâ adponi curabat, quod putaret hoc eis benevolentiam quandam inditurum, sicut & canibus *usu venire solet*. Quòd si amicos aliquos à multis coli vellet, his etiam *aliquid* de mensâ suâ mittebat; hodiéque adeò etiam si quibus de mensâ regis mitti aliqua vident, eos universi magìs colunt; quòd illos & honoratos esse arbitrentur, & auctoritate valere ad impetrandum, si quid ipsis sit opus. Nec his solùm de causis, quas indicavimus, lætitiam adferunt quæ à

1 Ἐν αἱστισινοῦν &c.] Hanc lectionem, levi mutatione factâ, ex MSto Bodl. reposuimus; nàm in eo scribitur ἐν αἷς τισιν ἂν. In *Ald.* & *Flor.* edit. habes ἐν ταῖς τισιν οὖν: in aliis ἐν αἱστισοῦν: in *Steph.* & *Leuncl.* ἐν ἄλλαις τισὶ &c. At Stephanus Budæum nobiscum facere in annot. testatur: atque ipse adeò sic, uti reposuimus, legendum se putare fatetur.

2 Ὅτι οὐχὶ λανθάνοι &c.] MS. Bodl. ὅτι οὐκ ἂν λανθάνοιεν in marg. οὐχὶ λανθάνοιεν. *Ald.* & *Flor.* οὐχὶ λανθάνουεν χαρίζεσθαι βουλόμενοι: Sed Stephanus, Leunclavius aliique (ex vet. etiam cod. auctoritate) lectionem receptam rectè sunt amplexi.

3 Οἰκετῶν ἀπὸ τῆς &c.] Οἰκέται qui dicantur, docebit p. 193. n. 2.

4 Τοῖς κυσὶν] In edit. *Flor.* legitur τοῖς παισίν: at in *Ald.* *Steph.* *Leuncl.* cæterisque, quas vidi, omnibus, necnon in MSto Bodl. τοῖς κυσίν. Illam lectionem sequitur *Philelphus*: hanc tamen Stephanus pro verâ habendam rectè judicavit. Etiam ferocissimas quasque belluas (verba sunt *Porti*) vocum blanditiis & ciborum illecebris ità lenimus, ut innatam feritatem quodammodò exuere, & quandam mansuetudinem induere videantur, ut se nobis arbitratu nostro tractandas facilè permittant. Quid mirum igitur, si de canibus idem hoc loco dicatur; qui solent, herilem mensam circumstantes, expectare, dum aliquid sibi ex eâ projiciatur?

3

παρὰ βασιλέως, ἀλλὰ τῷ ὄντι καὶ ἡδονῇ πολὺ διαφέρει τὰ ἀπὸ τῆς βασιλέως τραπέζης. Καὶ τοῦτο μέντοι οὕτως ἔχειν οὐδέν τι θαυμαστόν· ὥσπερ γὰρ καὶ ἄλλαι τέχναι διαφερόντως ἐν ταῖς μεγάλαις πόλεσιν ἐξειργασμέναι εἰσί, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὰ παρὰ βασιλεῖ σῖτα πολὺ διαφερόντως ἐκπεπόνηται. Ἐν μὲν γὰρ ταῖς μικραῖς πόλεσιν οἱ αὐτοὶ ποιοῦσι κλίνην, θύραν, ἄροτρον, τράπεζαν· (πολλάκις δ' ὁ αὐτὸς οὗτος καὶ οἰκοδομεῖ, καὶ ἀγαπᾷ ἢν καὶ οὕτως ἱκανοὺς αὐτὸν τρέφειν ἐργοδότας λαμβάνῃ· ἀδύνατον οὖν πολλὰ τεχνώμενον ἄνθρωπον πάντα καλῶς ποιεῖν) ἐν δὲ ταῖς μεγάλαις πόλεσι, διὰ τὸ πολλοὺς ἑκάστου δεῖσθαι, ἀρκεῖ καὶ μία ἑκάστῳ τέχνη εἰς τὸ τρέφεσθαι· πολλάκις δὲ οὐδ' ὅλη μία, ἀλλ' ὑποδήματα ποιεῖ ὁ μὲν ἀνδρεῖα, ὁ δὲ γυναικεῖα. Ἔστι δὲ ἔνθα καὶ ὑποδήματα ὁ μὲν νευρορραφῶν μόνον, τρέφεται, ὁ δὲ, σχίζων· ὁ δὲ [1] χιτῶνας μόνον συντέμνων, ὁ δέ γε, τούτων οὐδὲν ποιῶν, ἀλλὰ συντιθεὶς ταῦτα. Ἀνάγκη οὖν τὸν ἐν βραχυτάτῳ διατρίβοντα ἔργῳ, τοῦτον καὶ ἄριστα

rege mittuntur, sed reapse multùm præstant suavitate, quæ de mensâ regis *veniunt*. Atque hoc sanè ità esse non est mirandum: nam ut aliorum quoque artificiorum opera magnis in urbibus egregiè perficiuntur, sic etiam cibi regii longè præstantiùs elaborantur. Nam parvis in urbibus iidem spondam, januam, aratrum, mensam fabricantur: (atque sæpenumerò idem etiam domum exstruxit, & benè secum agi putat, si hoc modo locatores inveniat operis, unde quod ipsi sufficiat alendo *paret*: fieri certè nequit ut is, qui multis artificiis occupatur, omnia rectè faciat) at magnis in urbibus, quia multi singulis egent, vel unum cuique sufficit artificium, ut eo se alat: sæpenumerò nè unum quidem totum, sed calceos alius viriles, alius muliebres facit. Est ubi alius calceos duntaxat nervis consuendo se alit, scindendo alius; *itidem* alius tunicas tantummodò conscindendo, alius nihil horum faciendo, sed ista componendo. Quamobrem necesse est eum, qui occupatur opere minimè longo, etiam id *quàm* optimè cogi

1 Ὁ δὲ χιτῶνας &c.] Aut ταῦτα, (quod mox sententiam claudit) aut χιτῶνας mendosè legi arbitratur Stephanus: sed hoc quàm illud suspectum magis habet. Nam ei hic accus. χιτῶνας locum occupare videtur alius cujusdam, qui ad τὰ ὑποδήματα pertineat. Ait idem suspicionem suam augere participium συντέμνων: quòd, se judice, verisimile sit non minùs id περὶ τῶν ὑποδημάτων dixisse Xenophontem, quàm duo præcedentia νευρορραφῶν & σχίζων. At cùm Xenophon jam participium σχίζων adhibuerat; haud consentaneum est, uti mihi quidem videtur, ut illud alterum partic. συντέμνων de eâdem re statim ingereret. *J. Pollux* certè lib. 7. c. 20. περὶ ὑποδημάτων loquens, hæc ipsa Xenophontis verba citat, & ad σχίζων sistit. Quare nihil mutandum, sed ταῦτα ad ea omnia quæ præcesserant, sive ὑποδήματα, sive χιτῶνας, respiciant, referendum censeo.

[1] διηναγκάσθαι τοῦτο ποιεῖν. Τὸ αὐτὸ δὲ τοῦτο πέπονθε καὶ τὰ ἀμφὶ τὴν δίαιταν. Ὧι μὲν γὰρ ὁ αὐτὸς κλίνην στρώννυσι, τράπεζαν κοσμεῖ, μάττει, ὄψα ἄλλοτε ἀλλοῖα ποιεῖ, ἀνάγκη, οἶμαι, τούτῳ, ὡς ἂν ἕκαστον προχωρῇ, οὕτως ἔχειν· ὅπου δὲ ἱκανὸν ἔργον ἑνὶ ἕψειν κρέα, ἄλλῳ ὀπτᾶν, ἄλλῳ δὲ ἰχθὺν ἕψειν, ἄλλῳ ὀπτᾶν· ἄλλῳ ἄρτους ποιεῖν, καὶ μηδὲ τούτους παντοδαπούς, ἀλλὰ ἀρκεῖ ἂν ἓν εἶδος εὐδοκιμοῦν παράσχῃ· ἀνάγκη, οἶμαι, ταῦτα οὕτω ποιούμενα, πολὺ διαφερόντως ἐξειργάσθαι ἕκαστα. Τῇ μὲν δὴ τῶν σίτων θεραπείᾳ τοιαῦτα ποιῶν πολὺ ὑπερεβάλλετο πάντας·

Ὡς δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι θεραπεύων πολὺ ἐκράτει, τοῦτο νῦν διηγήσομαι· πολὺ γὰρ διενεγκὼν ἀνθρώπων τῷ πλείστας προσόδους λαμβάνειν, πολὺ ἔτι πλέον διήνεγκε τῷ πλεῖστα ἀνθρώπων δωρεῖσθαι. Κατῆρξε μὲν οὖν τούτου Κῦρος· διαμένει δὲ ἔτι καὶ νῦν τοῖς βασιλεῦσιν ἡ πολυδωρία. Τίνι μὲν γὰρ φίλοι πλουσιώτεροι ὄντες φανεροὶ ἢ Περσῶν βασιλεῖ; Τίς δὲ κοσμῶν κάλλιον φαίνεται στολαῖς τοὺς περὶ αὐτὸν ἢ βασιλεύς; [2] Τίνος δὲ δῶρα γιγνώσκεται ὥσπερ

excellere. Hoc ipsum & in victu accidit. Nam cui *unus* & idem lectum sternit, mensam instruit, farinam subigit, aliàs alia obsonia parat, eum necesse est, opinor, sic habere singula, uti cesserunt: verùm ubi negotii uni satis est, ut elixas carnes coquendas, alii ut assandas; alii ut elixos coquendos pisces, alii ut assandos, curet: alii ut panes faciendos curet, ac ne hos quidem omnis generis, sed unam ab eo *panis* speciem probatam effici satis est; *tum verò* hæc in hunc modum facta, necesse est, opinione meâ, egregiè admodùm esse singillatim perfecta. Et talia quidem cùm institueret, *suos* cibis demerendo longè *Cyrus* omnes superabat:

Ut autem *homines* demerendo aliis etiam rebus omnibus longè præstiterit, id *equidem* modò sum narraturus: nam tametsi mortales cæteros eo ipso excelleret, quod proventus plurimos perciperet; multò *tamen* etiam in hoc magis excelluit, quod unus inter homines plurima largiretur. Atque hoc quidem *ità* à Cyro cœptum fuit; ac permanet etiamnunc apud *illos* reges multa donandi consuetudo. Quis enim palam opulentiores habet amicos, quàm *habeat* rex Persarum? Quis *illo* regè suos elegantiùs ornare vestitu videtur? Cujus munera *ejusmodi esse* cognoscuntur,

1 Διηναγκάσθαι]. Aliam scripturam Camerarius è suo vet. libro depromptam exhibet, nimirum διηνέγκασθαι; quod reddit *excellere*. Sed διενέγκασθαι pro *excellere*, sicut dicitur διενέγκαι, meritò veretur Stephanus ut aliquo scriptoris hujus exemplo defendi possit.

2 Τίνος δὲ] Stephano placet hæc lectio, Τὰ τίνος δὲ δῶρα, eodem sensu manente, sed articulo ornatùs aliquid adjiciente. Verùm de mutandâ scripturâ non sum solicitus, ubi nec libri (quos videre contigit) variant, nec necessitas ulla vel Auctoris consuetudo & indoles id requirit.

ἔνια τῶν βασιλέως, [1] ψέλλια καὶ στρεπτοὶ καὶ ἵπποι χρυσοχάλινοι; οὐ γὰρ δὴ ἔξεστιν ἐκεῖ ταῦτα ἔχειν ᾧ ἂν μὴ βασιλεὺς δῷ. Τίς δ' ἄλλος λέγεται δώρων μεγέθει ποιεῖν αἱρεῖσθαι αὑτὸν καὶ ἀντ' ἀδελφῶν καὶ ἀντὶ πατέρων καὶ ἀντὶ παίδων; Τίς δ' ἄλλος ἐδυνάσθη ἐχθροὺς ἀπέχοντας πολλῶν μηνῶν ὁδὸν τιμωρεῖσθαι, ὡς Περσῶν βασιλεύς; Τίς δὲ ἄλλος, καταστρεψάμενος ἀρχὴν, ὑπὸ τῶν ἀρχομένων [2] πατὴρ καλούμενος ἀπέθανεν, ἢ Κῦρος; Τοῦτο δὲ τοὔνομα δῆλον ὅτι εὐεργετοῦντός ἐστι μᾶλλον ἢ ἀφαιρουμένου. Κατεμάθομεν δὲ ὡς καὶ τοὺς βασιλέως καλουμένους [3] ὀφθαλμοὺς καὶ τὰ βασιλέως ὦτα οὐκ ἄλλως ἐκτήσατο ἢ τῷ δωρεῖσθαί τε καὶ τιμᾶν· τοὺς γὰρ ἀπαγγείλαντας ὅσα καιρὸς αὐτῷ εἴη πεπύσθαι, μεγάλως εὐεργετῶν, πολλοὺς ἐποίησεν ἀνθρώπους καὶ ὠτακουστεῖν καὶ κατοπτεύειν τί ἂν ἀγγείλαντες ὠφελήσειαν βασιλέα. Ἐκ τούτου δὴ

qualia ſunt regis *illius* nonnulla, armillæ, torques, equi frenis aureis inſignes? non enim illic hæc habere cuiquam licet, cui rex ea non donârit. Quis alius magnitudine munerum efficere dicitur, ut fratribus ipſe anteferatur, & parentibus, & liberis? Quis alius hoſtes ſuos, multorum menſium itineris intervallo diſtantes, *ſic* ulciſci potuit, ut rex Perſarum? Quis alius, cùm imperium *aliorum* evertiſſet, ſic diem extremum obiit, ut à ſubjectis ſibi pater adpellaretur, præter Cyrum? At nomen illud magìs ei tribui qui beneficia confert, quàm qui rapit aliena, conſtat. Accepimus etiam, Cyrum illos, qui & oculi & aures regis adpellantur, non aliâ ratione ſibi conciliâſſe, quàm munera largiendo & honoribus ornando: quippe dum in eos, qui nuntiabant quæcunque ipſius intereſſet *in tempore* cognita habere, magna beneficia conferret, efficiebat ut homines multi & auribus id captarent & notarent oculis, quo nuntiato, regi aliquid utilitatis adferrent. Hinc

1 Ψέλλια κ̀ &c.] *Verſum in oratione fieri, multò fœdiſſimum eſt, totum: ſicut etiam in parte, deforme*; inquit Quinctil. *Inſtit. Orat.* l. 9. c. 4. Plurimos tamen, præſertim hexametros, in orationis tractu proſaïci ſcriptores effudêre. Imò *Quinctilianum* ipſum in eandem compoſitionis incuriam, quam in aliis acriter perſtringit, incidiſſe notat Cl. *Marklandus* epiſt. crit. p. 14.———— *utendum* (verba ſunt *Fabii* Inſtitut. Orat. l. 1. c. 6.)

planè ſermone, ut nummo, cui publica forma eſt.

Similiter *Cicero*, ad Att. l. 2. ep. 18. *Diſplicet mihi, nec ſine ſummo ſcribo dolore.* Et in principio orat. *Archianæ*; ſi qua, *inquit*, exercitatio dicendi,

in quâ me non inficior mediocriter eſſe verſatum;

Plura ſi deſideres exempla, *Bircovium* adi ad *Dionyſ. Hal.* T. 2. p. 51. v. 39. edit. *Oxon.* & *Barth.* Adv. l. 8. c. 21. l. 11. c. 16. Conf. *Jac.* i. 17. ubi Apoſtolum integrum hexametrum adhibuiſſe notavit Cl. *Blackwallus*; quem vide ſis ad *Sacr. Claſſ.* p. 151.

2 Πατὴρ καλούμενος) Vide quæ paulò ſuprà notavimus, p. 442.

3 Ὀφθαλμοὺς κ̀ &c.] *Suidas*, Ὀφθαλμὸς βασιλέως, ἀντὶ τοῦ μέγα δυνάμενος παρὰ βασιλεῖ. Οὕτω δὲ ἐκάλουν τοὺς σατράπας, δι' ὧν πάντα ὁ βασιλεὺς ἐπισκοπεῖ· ὡς βασιλέως ὦτα, τοὺς ὠτακουστὰς, δι' ὧν ἀκούει τὰ πραττόμενα ἑκάστῳ παντοχοῦ.

καὶ πολλοὶ ἐνομίσθησαν βασιλέως ὀφθαλμοὶ καὶ πολλὰ ὦτα. [1] Εἰ δέ τις οἴεται ἕνα αἱρετὸν εἶναι ὀφθαλμὸν βασιλεῖ, οὐκ ὀρθῶς οἴεται· ὀλίγα γὰρ εἷς ἂν ἴδοι καὶ εἷς ἀκούσειε· καὶ τοῖς ἄλλοις ὥσπερ ἀμελεῖν ἂν παραγγελλόμενον εἴη, εἰ ἑνὶ τοῦτο προστεταγμένον εἴη· πρὸς δὲ, καὶ ὅντινα γιγνώσκοιεν ὀφθαλμὸν ὄντα, τοῦτον ἂν εἰδεῖεν ὅτι φυλάττεσθαι δεῖ. Ἀλλ' οὐχ οὕτως ἔχει, ἀλλὰ τοῦ φάσκοντος ἀκοῦσαί τι ἢ ἰδεῖν ἄξιον ἐπιμελείας παντὸς βασιλεὺς ἀκούει. Οὕτω δὴ πολλὰ μὲν βασιλέως ὦτα, πολλοὶ δὲ ὀφθαλμοὶ νομίζονται· καὶ φοβοῦνται πανταχοῦ λέγειν τὸ μὴ σύμφορα βασιλεῖ, ὥσπερ αὐτοῦ ἀκούοντος, καὶ ποιεῖν ἃ μὴ σύμφορα, ὥσπερ αὐτοῦ παρόντος. [2] Οὔκουν ὅπως μνησθῆναι ἄν τις ἐτόλμησε πρός τινα περὶ Κύρου φλαῦρόν τι, ἀλλ' ὡς ἐν ὀφθαλμοῖς πᾶσι καὶ ὠσὶ βασιλέως, τοῖς ἀεὶ παροῦσιν, οὕτως ἕκαστος διέκειτο. Τὸ δὲ οὕτω διακεῖσθαι τοὺς ἀνθρώπους πρὸς αὐτὸν, ἐγὼ μὲν οὐκ οἶδ' ὅ,τι ἄν τις αἰτιάσαιτο μᾶλλον ἢ ὅτι μεγάλα ἤθελεν ἀντὶ μικρῶν εὐεργετεῖν.

Καὶ τῷ μὲν δὴ μεγέθει δώρων ὑπερβάλλειν, πλουσιώτατον ὄντα, οὐ

multos esse regis oculos, & aures multas, existimatum fuit. Quòd si quis arbitratur unum regi potiùs expetendum esse oculum, *is* rem non rectè æstimat: nam unus *aliquis* cernere pauca, *pauca* unus audire posset; & quædam quasi negligentia cæteris esset indicta, si uni *tantùm* id mandatum esset *officii:* prætereà, quemcumque *regis* oculum esse animadverterent, ab eo cavendum scirent. Verùm ità se res non habet, sed audit rex quemlibet, qui se vel audivisse vel vidisse quidpiam dignum quod curæ habeatur adfirmat. Atque ità multæ regis aures, multi esse oculi existimantur: & ubique proferre metuunt ea, quæ regi non conducant, tanquam si audiret ipsemet; & facere quæ non conducant *ei reformidant*, tanquam si præsens ipse adesset. Itaque non modò non ausus est ad quempiam aliquis sinistram Cyri mentionem facere, sed *etiam* ità quilibet adfectus erat, quasi omnes, quibuscum quovis tempore versaretur, & oculi regis & aures essent. Quòd verò sic in eum adfecti essent homines, *ejus rei* causam equidem ignoro quam potiorem quis putet, quàm quòd exiguis *ipse meritis* beneficia rependere magna vellet.

Ac munerum quidem magnitudine eum superâsse *alios*, mirum non est,

1 Εἰ δέ τις οἴεται &c.] In Camerarii libro scriptum esse testatur Stephanus, εἰ δὲ τινὲς ᾤοντο & versu eodem, οὐκ ὀρθῶς οἴονται. Sed utrobique ᾤοντο aut οἴονται scribendum monet Stephanus, & quidem hoc potiùs quàm illud. At vulgata mihi placet lectio, neque adeò eam cum illis commutare velim.

2 Οὔκουν ὅπως &c.] Rectè monet Stephanus, vel οὐκοῦν scripsisse Xenophontem, vel in οὔκουν inclusisse negativam particulam, quam ὅπως sibi præfigi postulat: perinde ac si dixisset οὐχ ὅπως ἄν.

θαυμαστόν· τῇ δὲ θεραπείᾳ καὶ τῇ ἐπιμελείᾳ τῶν φίλων βασιλεύοντα περιγενέσθαι, τοῦτο ἀξιολογώτερον. Ἐκεῖνος τοίνυν λέγεται κατάδηλος εἶναι μηδενὶ ἂν οὕτως αἰσχυνθεὶς ἡττώμενος, ὡς φίλων θεραπείᾳ. Καὶ λόγος δὲ αὐτοῦ ἀπομνημονεύεται, ὡς λέγοι [1] παραπλήσια ἔργα εἶναι νομέως ἀγαθοῦ καὶ βασιλέως ἀγαθοῦ· τόν τε γὰρ νομέα [2] χρῆναι ἔφη, εὐδαίμονα τὰ κτήνη ποιοῦντα, χρῆσθαι αὐτοῖς, (ἣ δὴ προβάτων εὐδαιμονία) τόν τε βασιλέα ὡσαύτως εὐδαίμονας πόλεις καὶ ἀνθρώπους ποιοῦντα, χρῆσθαι αὐτοῖς. Οὐδὲν οὖν θαυμαστὸν, εἴπερ ταύτην εἶχε τὴν γνώμην, τὸ φιλονείκως ἔχειν πάντων ἀνθρώπων θεραπείᾳ περιγίγνεσθαι.

Καλὸν δὲ ἐπίδειγμα καὶ τοῦτο λέγεται Κῦρος ἐπιδεῖξαι Κροίσῳ, ὅτε ἐνουθέτει αὐτὸν ὡς διὰ τὸ πολλὰ διδόναι πένης ἔσοιτο, ἐξὸν αὐτῷ θησαυροὺς χρυσοῦ [3] πλείστους ἑνί γε ἀνδρὶ ἐν τῷ οἴκῳ καταθέσθαι.

cùm opulentissimus esset: at verò eum, qui esset regiâ cum dignitate, amicos officiosè studioséque colendo vicisse, id *sanè* magis prædicari meretur. Enimverò traditum est, eum in nullâ re adeò manifesta pudoris signa dedisse, posteaquam superatus esset, atque in amicorum cultu & *obsequio*. Ac dictum *quoddam* ejus memoratur, quo similia perhibuerit esse boni pastoris & boni regis opera; nam debere pastorem aiebat, posteaquam jumentis felicitatem conciliâsset, *ità deinde* illis uti, (quæ quidem pecudum esset felicitas) itémque regem, posteaquam civitatibus & hominibus felicitatem conciliâsset, illis uti. Nihil mirum igitur, cùm hâc esset in sententiâ, *singulari* contentione conatum esse homines universos officiosè demerendo vincere.

Præclarum certè & illud documentum Cyrus dedisse Crœso perhibetur, cùm is futurum admoneret, ut multa largiendo pauper fieret; cui tamen liceret, uni quidem homini, plurimos auri domi suæ thesauros recondere.

1 Παραπλήσια ἔργα &c.] Vide sis quæ suprà notavimus p. 1. His, ex *J. Poll.* segm. 249. lib. 1. libet addere, ποιμένα, αἰπόλον, βουκόλον, συβώτην, ἱπποφορβὸν communi omnes nomine dici νομεῖς. quod ante nos notavit etiam Cl. *Bos* in Diss. de Etymol. Græcâ. Ποιμὴν autem, (ὁ τῶν προβάτων ἡγεμὼν, utì dicto loco *J. Pollux*) ductâ ex pastoritii regiique muneris similitudine quâdam metaphorâ, passim à *Scholi.* in *Homer.* exponitur βασιλεύς. Ex eâdem *rectionis* notione, quæ voci huic subjecta est, Ecclesiæ Præfecti in Sacris Literis comparantur ποιμέσι & ποιμαίνειν dicuntur Ecclesiam. Vide *Act.* xx. 28. 1 *Pet.* v. 2. Hinc Christus Dominus, Rex Regum, summus Ecclesiæ Præfectus, vocatur ὁ ποιμὴν ὁ μέγας *Heb.* xiii. 20. & ἀρχιποίμην 1 *Pet.* v. 4. Cyrus etiam ipse, cui hanc Xenophon tribuit sententiam, *Pastor* Domini adpellatur *Isai.* xliv. 28.

2 Χρῆναι ἔφη] In *Camerarii* libro post χρῆναι scriptum est ἄρα: quæ particula aliquid ornatûs adjicit, sensum non mutat. Eadem est ratio articuli τὰ ante [illegible] δῶρα, utì notavit Stephanus.

3 Πλείστους ἑνί γε &c.] Ab interpretibus nonnullis ἑνὶ, pro μόνῳ minùs rectè accipitur. Illis autem verbis significari monuit Stephanus, *plures esse quàm usquam, qui quidem unius tantummodò viri sint.* Alioquî enim licuisse & aliis plurimos domi thesauros recondere, quî negare Xenophon potuisset?

Καὶ τὸν Κῦρον λέγεται ἐρέσθαι, Καὶ πόσα ἂν ἤδη οἴει μοι χρήματα εἶναι, εἰ συνέλεγον χρυσίον, ὥσπερ σὺ κελεύεις, ἐξ ὅτου ἐν τῇ ἀρχῇ εἰμί; Καὶ τὸν Κροῖσον [1] εἰπεῖν, Πολύν τινα ἀριθμόν. Καὶ τὸν Κῦρον πρὸς ταῦτα, Ἄγε δή, φάναι, ὦ Κροῖσε, σύμπεμψον ἄνδρα σὺν Ὑστάσπᾳ τούτῳ, ὅτῳ σὺ πιστεύεις μάλιστα. Σὺ δέ, ὦ Ὑστάσπα, ἔφη, περιελθὼν πρὸς τοὺς φίλους, λέγε αὐτοῖς ὅτι δέομαι χρυσίου πρὸς πρᾶξίν τινα· (καὶ γὰρ τῷ ὄντι προσδέομαι) καὶ κέλευε αὐτοὺς, ὁπόσα ἂν ἕκαστος δύναιτο, πορίσαι μοι χρήματα· γράψαντας δὲ καὶ κατασημηναμένους δοῦναι τὴν ἐπιστολὴν τῷ Κροίσου θεράποντι φέρειν. Ταῦτα δὲ ὅσα ἔλεξε καὶ γράψας καὶ σημηνάμενος, ἐδίδου τῷ Ὑστάσπᾳ φέρειν πρὸς τοὺς φίλους· ἐνέγραψε δὲ πρὸς πάντας, καὶ Ὑστάσπαν ὡς φίλον αὐτοῦ δέχεσθαι. Ἐπεὶ δὲ περιῆλθε καὶ ἤνεγκεν ὁ Κροίσου θεράπων τὰς ἐπιστολάς, ὁ δὴ Ὑστάσπας εἶπεν, Ὦ Κῦρε βασιλεῦ, καὶ ἐμοὶ ἤδη χρὴ ὡς πλουσίῳ χρῆσθαι· πάμπολλα γὰρ ἔχων πάρειμι δῶρα, διὰ τὰ σὰ γράμματα. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, Εἷς μὲν τοίνυν καὶ οὗτος ἤδη θησαυρὸς ἡμῖν, ὦ Κροῖσε· τοὺς δὲ ἄλλους καταθεῶ, καὶ λόγισαι πόσα ἐστὶν ἕτοιμα χρήματα, ἤν τι δέωμαι χρῆσθαι. Λέγεται δὴ λογιζόμενος ὁ Κροῖσος

Quæsivisse tum Cyrus dicitur, Et quantam pecuniæ summam habiturum me jam fuisse arbitraris, si, quemadmodum tu jubes, aurum collegissem ab eo tempore quo cum imperio sum? Ibi Crœsum dixisse *aiunt*, Ingentem quandam summam. Et subjecisse Cyrum, Age verò, Crœse, mitte quendam cum hoc Hystaspâ, cuicunque fidei plurimum habes. Tu autem, Hystaspa, inquit, circumito profectus ad amicos, ac dicito mihi quoddam ad negotium esse opus auro; (& reverà mihi *eo* est opus) & præcipe, copiam pecuniæ mihi quisque suppeditet, quantum possit; scriptamque adeò *de eâ* obsignatámque epistolam Crœsi ministro ferendam tradat. Cúmque hæc, quæcunque dixerat, etiam mandâsset literis atque obsignâsset, dedit *eas* Hystaspæ ad amicos ferendas: & in his scripsit ad omnes, etiam Hystaspam, tanquam amicum suum, exciperent. *Is* cùm circumivisset, & Crœsi minister literas adferret, inquit Hystaspas, etiam mecum, rex Cyre, tibi agendum erit ut cum divite: nam permultis tibi cùm muneribus adsum, propter literas tuas. Et Cyrus, Ergo jam, ait, hic quoque thesaurus unus nobis est, Crœse: cæteros autem considerato, ac subductis rationibus collige, quantæ nobis pecuniæ paratæ sint, si ad usum aliquem eis mihi sit opus. Crœsus initis rationibus multò plures

[1] Εἰπεῖν, Πολύν &c.] Distinctionem inter voces istas tollit Leunclavius, & locum sic reddit, *Ibi Crœsum indicâsse magnam quandam summam.* De quâ sive vertendi sive interpungendi ratione illi non adsentior. Nam verba ista Πολύν τινα ἀριθμόν, non ab εἰπεῖν pendent, sed potiùs respiciunt ea, quæ modò protulerat Cyrus, Καὶ πόσα ἂν ἤδη &c. quasi respondisset Crœsus, Πολύν τινα ἀριθμὸν ἂν ἤδη ἀθροισθῆναι χρημάτων οἴομαι, εἰ &c.

πολλαπλάσια εὑρεῖν, ἢ ἔφη Κύρῳ ἂν εἶναι ἐν τοῖς θησαυροῖς ἤδη, εἰ συνέλεξεν. Ἐπεὶ δὲ τοῦτο φανερὸν ἐγένετο, εἰπεῖν λέγεται ὁ Κῦρος, Ὁρᾷς, φάναι, ὦ Κροῖσε, ὡς εἰσὶ καὶ ἐμοὶ [1] θησαυροί; Ἀλλὰ σὺ μὲν κελεύεις με, παρ' ἐμοὶ αὐτοὺς συλλέγοντα, φθονεῖσθαί τε δι' αὐτοὺς καὶ μισεῖσθαι, καὶ φύλακας αὐτοῖς [2] ἐφιστάντα μισθοφόρους, τούτοις πιστεύειν· ἐγὼ δὲ, τοὺς φίλους πλουσίους ποιῶν, [3] τούτους μοι νομίζω θησαυροὺς καὶ φύλακας ἅμα ἐμοῦ τε καὶ τῶν ἡμετέρων ἀγαθῶν πιστοτέρους εἶναι, ἢ εἰ [4] φρουροὺς μισθοφόρους ἐπεστησάμην. Καὶ ἄλλο δέ σοι ἐρῶ· ἐγὼ γὰρ, ὦ Κροῖσε, ὃ μὲν οἱ θεοὶ δόντες εἰς τὰς ψυχὰς τοῖς ἀνθρώποις, ἐποίησαν ὁμοίως πένητας πάντας, τούτου μὲν οὐδ' αὐτὸς δύναμαι περιγενέσθαι, ἀλλ' εἰμὶ ἄπληστος κἀγὼ, ὥσπερ οἱ ἄλλοι, χρημάτων· τῇ δέ γε μέντοι διαφέρειν μοι δοκῶ τῶν πλείστων, ὅτι οἱ μὲν, [5] ἐπειδὰν τῶν ἀρκούντων περιττὰ κτήσωνται, τὰ μὲν αὐτῶν κατορύττουσι, τὰ δὲ κατασήπουσι, τὰ δὲ ἀριθμοῦντες

reperisse fertur, quàm habiturum jam in thesauris fuisse Cyrum dixerat, si *eas* collegisset. Quod ubi patuit, dixisse Cyrus traditur, Vidésne, Crœse, mihi quoque thesauros esse? Tu verò me jubes, collectos eos apud me retinendo, invidiæ me atque odio per eos exponere, ac mercenariis custodibus præfectis fidem habere: sed ego amicos à me locupletatos arbitror mihi thesauros esse, custodésque tum mei *ipsius* tum bonorum nostrorum fideliores, quàm si præsidiarios mercede conductos eis præficerem. Etiam aliud *quiddam* tibi dicam: ego nempe id, Crœse, quod cùm dii indiderint in hominum animos, pariter omnes fecêre pauperes, nè ipse quidem vincere possum; sed expleri pecuniis nequeo, perinde atque cæteri: verùm hoc discrimen inter me & alios plurimos esse puto, quod illi, cùm pecuniæ copiâ sufficientem superante potiti fuerint, partim eam defodiunt, partim putrescere sinunt, partim numerando,

1 Θησαυροί;] In edit. *Eton.* post vocem istam rectè ponitur interrogationis nota: quod Stephanus etiam fieri oportere vidit monuitque. Sic etiam p. 247. ὁρᾷς ὡς interrogativè poni videre est. Infinitivos autem illos, εἰπεῖν & φάναι. Nostrum ἐκ παραλλήλου hoc loco posuisse, tametsi nullus moneam, animadvertet lector.

2 Ἐφιστάντα μισθοφόρους, &c.] In *Ald.* & *Flor.* non post μισθοφόρους posita est interpunctio, sed post ἐφιστάντα. Atqui consentaneum esse videtur, ut μισθοφόρους cum φύλακας conjungamus, sicut φρουροὺς μισθοφόρους statim post legimus. Rectè hæc monuit Stephanus, cui editiones priores notæ omnes adstipulantur.

3 Τούτους μοι νομίζω &c.] In eâ quoque magnus ille Macedonum rex erat sententiâ; de quo sic *Theon* : Ἀλέξανδρος, ἐρωτηθεὶς ὑπό τινος, ποῦ ἔχει τοὺς θησαυρούς. Ἐν τούτοις, ἔφη· δείξας τοὺς φίλους. *Progymn.* c. 5. p. 73. *edit Scheff.* Pulchrè etiam *Theodota* illa: Ἐάν τις, ἔφη, φίλος μοι γενόμενος εὖ ποιεῖν ἐθέλῃ, οὗτός μοι βίος ἐστί. *Memorabil.* lib. 3. haud procul à fine.

4 Φρουροὺς μισθοφόρους] Vox ultima in quibusdam libris, teste Stephano, deest; quam tamen omnino retinendam censeo. In MSto certè Bodl. & editis libris, quos vidi, omnibus exstat.

5 Ἐπειδὰν τῶν ἀρκούντων &c.] Confer 1 *Tim.* vi. 10.

καὶ μετρῶντες καὶ [1] ἱστάντες καὶ διαψύχοντες καὶ φυλάττοντες πράγματα ἔχουσι, καὶ ὅμως ἔνδον ἔχοντες αὐτὰ οὔτε ἐσθίουσι πλείω ἢ δύνανται φέρειν, (διαῤῥαγεῖεν γὰρ ἂν) οὔτ' ἀμφιέννυνται πλείω ἢ δύνανται φέρειν, (ἀποπνιγεῖεν γὰρ ἂν) ἀλλὰ τὰ περιττὰ χρήματα πράγματα ἔχουσιν. Ἐγὼ δὲ ὑπηρετῶ μὲν τοῖς θεοῖς, καὶ ὀρέγομαι ἀεὶ πλειόνων· ἐπειδὰν δὲ κτήσωμαι, ἃ ἂν ἴδω περιττὰ ὄντα τῶν ἐμοὶ ἀρκούντων, τούτοις τάς τ' ἐνδείας τῶν φίλων [2] ἐξακοῦμαι, καὶ πλουτίζων καὶ εὐεργετῶν ἀνθρώπους εὔνοιαν ἐξ αὐτῶν κτῶμαι καὶ φιλίαν, καὶ ἐκ τούτων καρποῦμαι ἀσφάλειαν καὶ εὔκλειαν· ἃ οὔτε κατασήπεται, οὔτε ὑπερπληροῦντα λυμαίνεται· ἀλλὰ ἡ εὔκλεια, ὅσῳ ἂν πλείων ᾖ, τοσούτῳ καὶ μείζων καὶ καλλίων καὶ κουφοτέρα φέρειν γίγνεται, πολλάκις δὲ καὶ τοὺς φέροντας αὐτὴν κουφοτέρους παρέχεται. Ὅπως δὲ καὶ τοῦτο εἰδῇς, ἔφη, ὦ Κροῖσε, [3] ἐγὼ οὐ τοὺς πλεῖστα ἔχοντας, καὶ

metiendo, ponderando, ventilando, custodiendo sibi negotium facessunt: neque tamen *intereà*, dum eam domi habent, plus comedunt quàm ferre possint, (dirumperentur enim) neque plures induunt vestes, quàm gestare possint, (quòd *alioqui* suffocarentur) sed opes *illæ* supervacaneæ negotium *ipsis* exhibent. Ego & diis inservio, & plures semper *opes* adpeto: verùm ubi eas comparavi, quas usum mihi sufficientem excedere video, his *ipsis* amicorum penuriæ medeor, & homines ditando ac beneficiis adficiendo benevolentiam ex eis amorémque mihi paro; de quibus & securitatis & gloriæ fructum capio: quæ *quidem* neque putrescunt, neque nimiùm excrescendo vitiantur; sed gloria quo auctior est, eo fit major & pulchrior & portatu levior, ac sæpenumerò etiam illos, qui eam gestant, expeditiores reddit. Atque ut hoc quoque scias, Crœse, inquit, non eos ego, qui pecunias plurimas possident, &

1 Ἱστάντες &c.] Quæ verbi ἵστημι hoc in loco vis est, eandem illi, γνώμην ἐμὴν, rectè tribueris *Matt.* xxvi. 15. Ibi quidem ἔστησαν Vulgatus & Erasmus vertunt *constituerunt*: rectiùs *Beza*, *appenderunt*; cum quo facit etiam *Erasm. Schmidius.* Nec enim tantùm pacti ità fuerunt cum Judâ, sed paratam pecuniam adpenderunt & præstiterunt; quandoquidem paucis diebus post, Jesu jam condemnato, eam retulit, & in templo ad pedes ἀρχιερέων & πρεσβυτέρων adjecit, *Matt.* xxvii. 4, 5. Hanc interpretationem confirmat textus Hebræus *Zach.* xi. 12. nam ἔστησαν Evangelistæ respondet τῷ וישקלו Prophetæ: verbum autem שקל redditur *libravit*, *ponderavit*, *adpendit*. Accedit huc, quòd LXX. Interp. in hoc ipso æstimandi salvatoris nostri negotio ἔστησαν posuerunt pro שקלו *adpenderunt*. Scilicet argentum olim non numerari, sed adpendi & ponderari consueverat. Neque huic interpretationi obstat, quod *Marcus* utitur verbo ἐπηγγείλαντο xiv. 11. Agit enim *Marcus* (verba sunt *Bezæ*) de ipsâ proditionis primâ pactione; *Matthæus* verò de pecuniæ pactæ secutâ numeratione.

2 Ἐξακοῦμαι] Optimè sic legendum monuerunt Budæus & Stephanus. Hic autem illius suumque pariter judicium ab exemplari *Camerariano* confirmari testatur. Eandem lectionem ex veteribus quibusdam libris adfert etiam *Muretus*. Priùs legebatur ἐξαρκοῦμαι.

3 Ἐγὼ οὐ τοὺς πλεῖστα &c.] Sententiam hanc expressit *Horatius* Od. 4, 9, 45.

Verbis

φυλάττοντας πλεῖστα, εὐδαιμονεστάτους ἡγοῦμαι· (εἰ γὰρ τὰ τείχη φυλάττοντες, οὕτως ἂν εὐδαιμονέστατοι εἶησαν· πάντα γὰρ τὰ ἐν ταῖς πόλεσι φυλάττουσιν) ἀλλ' ὃς ἂν κτᾶσθαί τε πλεῖστα δύνηται σὺν τῷ δικαίῳ, [1] χρῆσθαί τε πλείστοις σὺν τῷ καλῷ, τοῦτον ἐγὼ εὐδαιμονέστατον νομίζω [2] καὶ τὰ χρήματα. Καὶ ταῦτα μὲν δὴ φανερὸς ἦν ὥσπερ καὶ ἔλεγε πράττων.

Πρὸς δὲ τούτοις, κατανοήσας τοὺς πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων, ὅτι ἢν μὲν ὑγιαίνοντες διατελῶσι, παρασκευάζονται ὅπως ἕξουσι τὰ ἐπιτήδεια, καὶ κατατίθενται τὰ χρήσιμα εἰς τὴν τῶν ὑγιαινόντων δίαιταν· ὅπως δὲ, ἢν ἀσθενήσωσι, τὰ σύμφορα παρέσται, τούτου οὐ πάνυ ἐπιμελουμένους ἑώρα· ἔδοξεν οὖν καὶ ταῦτα ἐκπονῆσαι αὐτῷ, τούς τε ἰατροὺς τοὺς ἀρίστους συνεκομίσατο πρὸς αὐτὸν, [3] τῷ τελεῖν ἐθέλειν, καὶ ὁπόσα

servant plurimas, felicissimos duco; (hoc enim pacto qui muros custodiunt, felicissimi essent; cùm omnia, quæ sunt in urbibus, custodiant) sed qui parare plurimas justè potest, & plurimis honestè uti, hunc ego felicissimum existimo, etiam opum respectu. Et hæc quidem Cyrus ut verbis proferebat, ità *etiam* in oculis omnium faciebat.

Præterea, cùm animadvertisset hominum plerosque, dum bonâ valetudine perpetuò fruuntur, operam dare ut à rebus necessariis instructi sint, & quæ victui rectè valentium usui sint, reponere: verùm ut, in morbum si inciderint, utilia suppetant, id *quia* non admodùm eis esse curæ cernebat; visum est ei, in his quoque *parandis* operam esse ponendam; atque *adeò* medicos præstantissimos undique collectos secum ducebat, quòd sumptus facere vellet; ac quæcunque

Verbis adducendis tempero: quippe sunt notissima. Egregiè *Quinctilianus* Instit. Orat. l. 3. c. 7. *Sed omnia, quæ extra nos bona sunt, quæque hominibus forte obtingerunt, non ideò laudantur, quod habuerit quis ea, sed quod his honestè sit usus. Nam divitiæ, & potentia, & gratia, cùm plurimum virium dent, in utramque partem certissimum faciunt morum experimentum: aut enim meliores propter hæc, aut pejores sumus.* Nec prætermittendus est elegantissimus *Pindari* locus:

Ο μὰν πλοῦτος ἀρεταῖς
Δεδαιδαλμένος,
Φέρει τῶν ——————
Ἀστὴρ ἀρίζηλος, ἐλαφρὸν
Ἀνδρὶ φέγγος.

Ολυμπ. β' v. 96, & seq.

Cæterùm Stephano in *App.* de *Dial. Att.* incertum videtur, utrum interpunctio ante, an post πλεῖστα illud alterum collocari debeat. Ipse quidem, Leunclavium & Gabrielium secutus, rectiùs post πλεῖστα distinctionem poni puto. *Budæus* Com. L. G. p. 395. post φυλάττοντας interpunctionem collocavit, & πλεῖστα cum εὐδαιμονεστάτους junxit: quod factum nollem.

1 Χρῆσθαι] MSto Bodl. & edit. *Ald.* κεχρῆσθαι. Errorem huic planè geminum supra notavimus p. 443.

2 Καὶ τὰ χρήματα] Familiaris admodùm tam poëtis quàm aliis Scriptoribus Atticis est ellipsis præpositionis κατά. Noster lib. 1. p. 5.——εἶδος μὲν κάλλιστος, ψυχὴν δὲ φιλανθρωπότατος, pro κατ' εἶδος, κατὰ ψυχήν. Sic 1. *Cor.* x. 33. Καθὼς κἀγὼ πάντα πᾶσιν ἀρέσκω. Miror itaque hoc loco hæsisse *Porium*, nec vidisse præpositionem κατὰ facilè, & ex genio linguæ Græcæ, subaudiri potuisse.

3 Τῷ τελεῖν &c.] Lectionem hanc, à Stephano ex Camerarii libro adlatam, adstipulantibus Leunclavio, Gabrielio, & margine MSti Bodl. vulgatæ huic τοῦ ἐπιλέγειν

λέγειν

ἢ ὄργανα ἔφη τις ἂν αὐτῷ χρήσιμα γενέσθαι, ἢ φάρμακα, ἢ σῖτα, ἢ ποτά, οὐδὲν τούτων ὅ,τι οὐχὶ παρασκευάσας ἐθησαύριζε παρ᾽ αὐτῷ. Καὶ ὁπότε δέ τις ἀσθενήσειε τῶν θεραπεύεσθαι ἐπικαιρίων, ἐπεσκόπει καὶ παρεῖχε πάντα ὅτου ἔδει· καὶ τοῖς ἰατροῖς δὲ χάριν ᾔδει, ὁπότε τις ἰάσαιτό τινα, [1] τῶν παρ᾽ ἐκείνου λαμβάνων. Ταῦτα μὲν δὴ καὶ τοιαῦτα πολλὰ ἐμηχανᾶτο πρὸς τὸ πρωτεύειν παρ᾽ οἷς ἐβούλετο ἑαυτὸν φιλεῖσθαι.

Ὧν δὲ προηγόρευέ τε [2] ἀγῶνας καὶ ἆθλα προὐτίθει, φιλονεικίας ἐμποιεῖν βουλόμενος περὶ τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν ἔργων, ταῦτα τῷ μὲν Κύρῳ ἔπαινον παρεῖχεν, ὅτι ἐπεμέλετο ὅπως ἀσκοῖτο ἡ ἀρετή· τοῖς μέντοι ἀρίστοις οἱ ἀγῶνες οὗτοι πρὸς ἀλλήλους καὶ ἔριδας καὶ φιλονεικίας ἐνέβαλλον. Πρὸς δὲ τούτοις, ὥσπερ νόμον κατεστήσατο ὁ Κῦρος, ὅσα διακρίσεως δέοιτο, εἴτε δίκῃ εἴτε ἀγωνίσματι, τοὺς δεομένους διακρίσεως συντρέχειν τοῖς κριταῖς. Δῆλον οὖν ὅτι ἐστοχάζοντο μὲν οἱ ἀνταγωνιζόμενοί τι ἀμφότεροι τῶν κρατίστων καὶ τῶν μάλιστα φίλων κριτῶν· ὁ δὲ μὴ νικῶν τοῖς μὲν νικῶσιν ἐφθόνει, τοὺς δὲ μὴ

instrumenta quis utilia esse ipsi diceret, vel medicamenta, vel cibos, vel potum, eorum nihil erat, quod non paratum apud se reconderet. Ac si aliquando quispiam ex iis æger esset, quos curari conveniret, invisebat *eum* & suppeditabat omnia quibus esset opus: etiam medicis gratiam habebat, cùm quis sanâsset quempiam, sumptâ portione aliquâ eorum, quæ apud ipsum erant *recondita*. Hæc quidem & *alia* hujusmodi multa machinatus est, ut apud eos principatum obtineret, à quibus diligi se volebat.

Quarum autem rerum & certamina Cyrus indicebat & proponebat præmia, cùm contentiones inter suos excitare de studiis præclaris & honestis vellet, eæ res Cyro laudem adferebant, quòd curæ ipsi esset, ut virtus coleretur; præstantissimis sanè *quibusque* certamina hæc, inter ipsos *suscepta*, tum contentiones tum altercationes injiciebant. Præterea, Cyrus quasi legem constituit, ut quæcunque dijudicari necesse esset, sive aliquâ in lite, sive certamine, ad judices unà currerent illi quibus dijudicatione opus esset. Itaque manifestum est, adversarios utrosque conjectando respicere solitos ad judices optimos & *sibi* amicissimos: victus autem victoribus invidebat, & eos, qui sententiam secundùm

λέγειν ἐθέλειν, præferendam censui. Etenim ex his verbis quæ commoda possit elici sententia, non video: cùm ea, quam recepimus, scriptura neque adeò longè à fide cæterorum exemplarium recedat, (nam demptis duabus tantùm literis exoritur) & sensum non ineptum fundat. *Athenæo*, lib. 2. c, 3. τιλᾶν itidem est, τὸ ἀπεσθίειν. Fortasse tamen adhuc etiam εὐςοχίᾳ locus est; atque aliud quidpiam reponi debet, quod nunc quidem non adsequimur.

1 Τῶν παρ᾽ ἐκείνου &c.] Vide quæ notavimus p. 301.

2 Ἀγῶνας καὶ ἆθλα &c.] Confer p. 62. & quæ *Onesander* c. 10. ex Nostro hausta tradit.

ἑαυτὸν κρίνοντας ἐμίσει· ὁ δ' αὖ νικῶν, τῷ δικαίῳ προσεποιεῖτο νικᾶν, ὥστε χάριν ὀδενὶ ἡγεῖτο ὀφείλειν. Καὶ οἱ πρωτεύειν δὲ βουλόμενοι φιλίᾳ παρὰ Κύρῳ, ὥσπερ ἄλλοι ἐν πόλεσιν, καὶ ὗτοι ἐπιφθόνως πρὸς ἀλλήλους εἶχον· ὥσθ' οἱ πλείονες ἐκποδὼν ἐβούλοντο ὁ ἕτερος τὸν ἕτερον γενέσθαι μᾶλλον ἢ συνέπραξαν ἄν τι ἀλλήλοις ἀγαθόν. Καὶ ταῦτα μὲν δεδήλωται, ὡς ἐμηχανᾶτο τὰς κρατίστους αὐτὸν μᾶλλον πάντας φιλεῖν ἢ ἀλλήλους·

Νῦν δὲ ἤδη διηγησόμεθα ὡς τὸ πρῶτον ἐξήλασε Κῦρος ἐκ τῶν βασιλείων· καὶ γὰρ αὐτῆς τῆς ἐξελάσεως ἡ σεμνότης ἡμῖν δοκεῖ μία τῶν τεχνῶν εἶναι τῶν μεμηχανημένων τὴν ἀρχὴν μὴ εὐκαταφρόνητον εἶναι. Πρῶτον μὲν ὖν πρὸ τῆς ἐξελάσεως εἰσκαλέσας πρὸς αὐτὸν τὰς τὰς ἀρχὰς ἔχοντας Περσῶν τε καὶ τῶν ἄλλων, διέδωκεν αὐτοῖς τὰς Μηδικὰς στολάς· (καὶ τότε Πέρσαι πρῶτον Μηδικὴν στολὴν ἐνέδυσαν) διαδὰς τε, ἅμα τάδε ἔλεγεν αὐτοῖς, ὅτι ἐλάσαι βόλοιτο εἰς τὰ [1] τεμένη τὰ τοῖς θεοῖς ἐξῃρημένα, καὶ θῦσαι μετ' ἐκείνων. Πάρεστε ὖν, ἔφη, ἐπὶ τὰς θύρας κοσμηθέντες ταῖς στολαῖς ταύταις, πρὶν ἥλιον ἀνατέλλειν, καὶ καθίστασθε ὡς ἂν ὑμῖν Φεραύλας ὁ Πέρσης ἐξαγγείλῃ παρ' ἐμοῦ· καὶ ἐπειδὰν, ἔφη, ἐγὼ ἡγῶμαι,

se non tulissent, odio prosequebatur: victor contrà, jure se vicisse præ-ferebat, adeóque nemini se gratiam debere putabat. Itidem qui primas inter amicos Cyri tenere volebant, perinde sibi mutuò invidebant, atque alii *solent, qui degunt* in urbibus: adeò ut plerique vellent alius alium è medio sublatum, potiùs quàm ut invicem adjuvando commodum aliquod sibi procurarent. Et hæc quidem indicata sunt, *quò pateat*, quibus artibus *Cyrus* efficere conatus est, ut præstantissimi quique magis ipsum amarent, quàm se mutuò.

Jam verò narrabimus, quo pacto Cyrus primùm è regiâ provectus est, nam hujus ipsius egressûs majestas una nobis videtur ex iis esse artibus, quæ perfecerunt ut imperium ipsius facilè contemni non posset. Primùm igitur, antequam prodiret, arcessitis ad se tam Persis quàm aliis qui essent cum imperio, vestes iis Medicas distribuit: & amictum sanè Medicum Persæ tunc primùm induerunt) simul, inter distribuendum, dicebat, velle se provehi ad fana diis selecta, & *unà* cum ipsis rem sacram facere. Quamobrem ad Portas adeste, inquit, ornati vestibus istis, priusquàm sol oriatur, & *sic* consistite, quemadmodum Pheraulas Persa vobis ex me denuntiabit: cúmque ego, inquit, præcessero,

[1] Τεμένη] *Hesychius*: Τεμένη, ναοὶ, εἰς τιμὴν, ἢ ἱερὸν καὶ βωμοὶ, ἢ ἀποτμηθεῖσα ὕλη, ἢ τὰ ἀφωρισμένα κατὰ τιμὴν χωρία θεοῖς ἢ βασιλεῦσι —— Τεμένους, τοῦ ὁ μεμερισμένος τόπος τινί

ἕπεσθε ἐν τῇ ῥηθείσῃ χώρᾳ. Ην δ' ἄρα τινὶ δοκῇ ὑμῶν ἄλλῃ κάλλιον εἶναι ἢ ὡς ἂν νῦν ἐλαύνωμεν, ἐπειδὰν πάλιν ἔλθωμεν, διδασκέτω με· ὅπῃ γὰρ ἂν κάλλιστον καὶ ἄριστον ὑμῖν δοκῇ εἶναι, ταύτῃ ἕκαστα δεῖ καταστήσασθαι. Επεὶ δὲ τοῖς κρατίστοις διέδωκε τὰς καλλίστας στολὰς, ἐξέφερε δὴ καὶ ἄλλας Μηδικὰς στολάς· (παμπόλλας γὰρ παρεσκευάσατο, ἐδὲν φειδόμενος ἔτε πορφυρίδων, ἔτε [1] ὀρφνίνων, ἔτε φοινικίδων, ἔτε καρυκίνων ἱματίων) νείμας δὲ τέτων τὸ μέρος ἑκάστῳ τῶν ἡγεμόνων, ἐκέλευσεν αὐτὲς τέτοις κοσμεῖν τὲς αὐτῶν φίλες, ὥσπερ, ἔφη, ἐγὼ ὑμᾶς κοσμῶ. Καί τις τῶν παρόντων ἐπήρετο αὐτὸν, Σὺ δὲ, ὦ Κῦρε, ἔφη, πότε κοσμήσῃ; Ο δ' ἀπεκρίνατο, Οὐ γὰρ νῦν, ἔφη, δοκῶ ὑμῖν αὐτὸς κοσμεῖσθαι ὑμᾶς κοσμῶν; Αμέλει, ἔφη, ἢν δύνωμαι ὑμᾶς τὲς φίλες εὖ ποιεῖν, ὁποίαν ἂν ἔχων στολὴν τυγχάνω, ἐν ταύτῃ καλὸς φανῦμαι. Οὕτω δὴ οἱ μὲν, ἀπελθόντες, μεταπεμπόμενοι τὲς φίλες ἐκόσμων ταῖς στολαῖς·

Ο δὲ Κῦρος, νομίζων Φεραύλαν τὸν ἐκ τῶν δημοτῶν καὶ συνετὸν εἶναι καὶ φιλόκαλον καὶ εὔτακτον, καὶ τῦ χαρίζεσθαι αὐτῷ ἐκ [2] ἀμε-

loco *vobis* indicato ſequimini. Quòd ſi cui veſtrûm alii *quæpiam* ratio videbitur elegantior, quàm ea quâ modò prodimus, *is* illam mihi, cùm redierimus, oſtendat: nam utì vobis pulcherrimum optimúmque viſum fuerit, ità ſingula conſtitui debent. Poſteaquam præſtantiſſimis veſtes elegantiſſimas diſtribuerat, etiam alias veſtes Medicas protulit: (permultas enim parari curaverat, nullis parcens, ſive purpurei, ſeu fuſci, ſeu punicei, ſeu caryccini coloris veſtes eſſent) has autem ſingulos inter duces diſpertitus, juſſit eos amicos ſuos iſtis ornare; ſicut & ego, inquit, vos orno. Et quidam ex iis qui aderant, eum interrogans, Tu verò, Cyre, ait, quando ornaberis? Cui *Cyrus* reſpondens, Annon modò, inquit, ipſe vobis ornari videor, dum vos orno? Nimirum, ait, ſi poſſim in vos amicos *meos* eſſe beneficus, quamcunque *tandem* habeam veſtem, in eâ videbor elegans. Atque ità quidem illi digreſſi amicos arceſſebant ac veſtibus *iſtis* ornabant:

Cyrus autem, quòd exiſtimaret Pheraulam, hominem *cæteroqui* plebeium, & ingenio valere, & elegantiæ atque ordinis eſſe ſtudioſum, miniméque negligentem in iis quæ Cyro grata facere poſſet, & *illum ipſum*

1 Ορφνίνων] *Plato* in Tim. p. 68. ὄρφνινον χρῶμα fieri dicit, ὅταν λευκῷ τε καὶ ἐρυθρῷ καὶ μέλανι μεμιγμένοις καυθῶσί τι, μᾶλλον συγκραθῇ μέλαν. Et *J. Poll.* lib. 7. *ſegm.* 69. (qui hunc fortè locum Xenophontéum reſpexit) τὰ δὲ μέλανα ἱμάτια, ὄρφνινα ἐκάλυν.

2 Αμελεῖν, ἐς τόδε &c.] *Gabrielii* exemplaria, ἀμελῆ quod ſanè meliùs convenit cum iis, quæ anteceſſerunt. Vide p. 107.

λεών, ὅς ποτε καὶ περὶ τοῦ τιμᾶσθαι ἕκαστον κατὰ τὴν ἀξίαν συνεῖπε· τοῦτον δὴ καλέσας συνεβουλεύετο αὐτῷ πῶς ἂν τοῖς μὲν εὔνοις κάλλιστα ἰδεῖν ποιοῖτο τὴν ἐξέλασιν, τοῖς δὲ δυσμενέσι φοβερώτατα. Ἐπεὶ δὲ σκοποῦσιν αὐτοῖν ταὐτὰ ἔδοξεν, ἐκέλευε τὸν Φεραύλαν ἐπιμεληθῆναι ὅπως ἂν οὕτω γένηται αὔριον ἡ ἐξέλασις, ὥσπερ ἔδοξε καλῶς ἔχειν. Εἴρηκα δέ, ἔφη, ἐγὼ πάντας πείθεσθαί σοι περὶ τῆς ἐν τῇ ἐξελάσει τάξεως· ὅπως δ' ἂν ἥδιον παραγγέλλοντός σου ἀκούωσι, φέρε λαβών, ἔφη, χιτῶνας μὲν τουτουσὶ τοῖς τῶν δορυφόρων [1] ἡγεμόσι· κάσας δὲ τούσδε τὰς ἐφιππείους, τοῖς τῶν ἱππέων ἡγεμόσι δός, καὶ τῶν ἁρμάτων τοῖς ἡγεμόσιν ἄλλους τούσδε χιτῶνας. Ὁ μὲν δὴ ἔφερε λαβών· οἱ δὲ ἡγεμόνες ἐπεὶ ἴδοιεν αὐτόν, ἔλεγον, Μέγας δὴ σύ γε, ὦ Φεραύλα, ὁπότε γε καὶ ἡμῖν τάξεις ἃ ἂν δέοι ποιεῖν. Οὐ μὰ Δί', ἔφη ὁ Φεραύλας, οὐ μόνον γε, ὡς ἔοικεν, ἀλλὰ καὶ συσκευοφορήσω· νῦν γοῦν φέρω τώδε δύο κάσα, τὸν μὲν σοί, τὸν δὲ ἄλλῳ· σὺ μέντοι τούτων λάβε ὁπότερον βούλει. Ἐκ τούτου δὴ ὁ μὲν λαμβάνων τὸν κάσαν τοῦ μὲν φθόνου ἐπελέληστο, εὐθὺς δὲ συνεβουλεύετο

qui aliquando sententiam de singulis pro dignitate ornandis oratione suâ comprobaverat: hunc arcessit ac cum eo deliberat, quo pacto effecturus esset, ut prodeundi ratio spectatu benevolis pulcherrima, infestis maximè formidabilis esset. Cúmque dispicientibus ipsis eadem visa fuissent, Pheraulem diligenter operam dare jubebat, ut in crastinum ità fieret egredientium equitatio, quemadmodùm *ipsis* pulchrè fieri posse visum esset. Equidem, ait, quod ad ordinem in egressu servandum attinet, omnes tibi parere jussi: verùm ut libentiùs imperanti tibi obtemperent, sumptas, inquit, tunicas has adfer satellitum hastatorum ducibus; atque etiam saga ista equestria ducibus equitum dato, & curruum ducibus alias hasce tunicas. Ac Pheraulas quidem *has* acceptas proferebat: eum verò duces ubi conspexissent, aiebant, Magnus tu sanè *quidam* es, cùm nobis etiam sis indicaturus quæ facienda sint. Non profectò, inquit Pheraulas, non *id* solùm, utì quidem videtur, sed unà sarcinas etiam portabo: nunc certè quidem duo ista saga adfero, alterum tibi, & huic alterum: tu verò horum utrum volueris accipe. Tum deinde is, qui sagum accipiebat, invidiæ obliviscebatur, statímque ipsum

1 Ἡγεμόσι· κάσας δὲ &c.] Sic ex *J. Poll.* & sequentibus paulò infrà reponendum: is autem l. 7. *segm.* 68. hæc habet; κάσσας (scr. κάσας) δὲ ἱππικὰς Ξενοφῶν εἴρηκεν ἐν τῇ Παιδείᾳ. In his verbis satis liquet eum nunc Xenophontis locum respicere, atque adeò lectionem receptam confirmare. Adde huc quod statim sequitur, νῦν γοῦν φέρω τώδε δύο κάσα. MS. Bodl. καλέσας δὲ τούσδε τὰς &c. unde, duabus abjectis literis, nostra exoritur scriptura. Stephanus etiam & Leunclavius sic reponendum monuerunt; cùm prius legeretur, καλέσας δὲ τὰς ἐφιπ. & καλέσας καὶ τὰς &c.

αὐτῷ, ὁπότερον λαμβάνοι. Ὁ δὲ [1] συμβουλεύσας ἂν ὁπότερος βελτίων εἴη, καὶ εἰπὼν, Ἢν μου κατηγορήσῃς ὅτι αἵρεσίν σοι δέδωκα, εἰσαῦθις ὅταν διακονῶ, ἑτέρῳ χρήσῃ μοι διακόνῳ. Ὁ μὲν δὴ Φεραύλας ἔπω διαδὺς ᾗ ἐτάχθη, εὐθὺς ἐπεμελεῖτο τῶν εἰς τὴν ἐξέλασιν ὅπως ὡς κάλλιστα ἕκαστα ἕξει.

Ἡνίκα δὲ ἡ ὑστεραία ἧκε, καθαρὰ μὲν ἦν πάντα πρὸ ἡμέρας, [2] στοῖχοι δὲ εἱστήκεσαν ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς ὁδοῦ, ὥσπερ καὶ νῦν ἔτι ἵστανται ᾗ ἂν βασιλεὺς μέλλῃ ἐλαύνειν· ὧν ἐντὸς οὐδενὶ ἔστιν εἰσιέναι τῶν μὴ τετιμημένων· μαστιγοφόροι δὲ καθέστασαν, οἳ ἔπαιον εἴ τις ἐνοχλοίη. Ἔστασαν δὲ πρῶτον μὲν τῶν δορυφόρων εἰς τετρακισχιλίους, [3] ἔμπροσθεν τῶν πυλῶν εἰς τέτταρας· δισχίλιοι δὲ ἑκατέρωθεν τῶν πυλῶν. Καὶ οἱ ἱππεῖς δὲ πάντες παρῆσαν καταβεβηκότες ἀπὸ τῶν ἵππων, καὶ [4] διειρκότες τὰς χεῖρας διὰ τῶν κανδύων, ὥσπερ καὶ νῦν

in consilium adhibebat, utrum sumeret. Pheraulas, ubi de meliore sago consilium dedisset, Si me indicaveris, ait, quòd optionem tibi dederim, posthac ubi *aliquid* administrabo, dissimilem me administrum invenies. Atque in hunc modum Pheraulas his distributis, ut jussus erat, statim curabat ea quæ ad egressum pertinent, ut singula quàm elegantissimè instructa essent.

Postera cùm advenisset dies, liquida prius erant omnia & *integra*, quàm illuxisset, & ordines ex utrâque viæ parte stabant, quemadmodùm jam quoque subsistunt, quà rex equitaturus est; atque intra hos ordines nemini licet ingredi, qui non sit honoratorum in numero: adstabant & flagellis instructi *quidam*, qui molestiæ quemvis auctorem cæderent. Ac primùm quidem satellites hastati ad quater mille stabant, ante portas in quaternos *explicati*: ex utrâque verò portarum parte millia duo. Aderant item equites omnes, & ex equis descenderant, insertis per candyas manibus, quemadmodùm hâc etiam tempestate

1 Συμβουλεύσας ἂν &c.] Suspensa est hæc oratio, quæ hoc tandem modo (si quid mutandum sit) absoluta fiat, Ὁ δὲ συμβουλεύσας, ὁπότερος ἂν βελτίων εἴη, εἰπὼν, &c. vel, (quod malim) Ὁ δὲ συμβουλεύσας, ὁπότερος ἂν βελτίων εἴη, εἶπεν, &c. Sic p. 398. διδοὺς τῷ Κύρῳ τὰ γράμματα, εἶπε, ταῦτα, &c. Stephanus & Leunclavius etiam particulam ἂν post ὁπότερος poni debere putant.

2 Στοῖχοι] Budæo sic scribenti unà cum Stephano adsentior: præsertim cùm pro hâc scripturâ faciat etiam MS. Bodl. Vulgò στίχοι.

3 Ἔμπροσθεν τῶν] Libri plerique omnes, ἔμπροσθεν δὲ τῶν &c. Sed rectè Stephanus expungit particulam δὲ, adsentiente etiam *Gabrielii* exemplari.

4 Καὶ διειρκότες &c.] Ità omnino legendum, cùm mox sequatur διείρουσι. Edit. *Ald.* & *Flor.* διηρκότες, quod verisimile est pro διειρκότες malè positum esse, præsertim cùm η non habeat ι subscriptum, *Flor.* quidem & *Eton.* habent in posteriore loco διαιροῦσιν, non διείρουσιν: cum tamen διείρειν, non διαιρεῖν, dici constet. Quòd si quis malit vulgatum διηρκότες, sub η ponat ι, & διείρουσιν in διαίρουσιν mutet necesse est. Nostræ verò emendationi favent Stephanus & Leunclavius. Porrò, in vertendo hoc loco à mente Auctoris aberrâsse priores videntur Interpretes: cùm

alios

ἔτι διείρουσιν ὅταν ὁρᾷ βασιλεύς. Ἕστασαν δὲ Πέρσαι μὲν ἐκ δεξιᾶς, οἱ δὲ ἄλλοι σύμμαχοι ἐξ ἀριστερᾶς τῆς ὁδοῦ, καὶ τὰ ἅρματα ὡσαύτως τὰ ἡμίσεα ἑκατέρωθεν. Ἐπεὶ δὲ ἀνεπετάννυντο αἱ τοῦ βασιλείου πύλαι, πρῶτον μὲν ἤγοντο τῷ Διῒ ταῦροι πάγκαλοι εἰς τέσσαρας, καὶ [1] οἷς τῶν ἄλλων θεῶν οἱ μάγοι ἐξηγοῦντο· [2] πολὺ γὰρ οἴονται Πέρσαι χρῆναι τοῖς περὶ τοὺς θεοὺς μᾶλλον τεχνίταις χρῆσθαι ἢ περὶ τἄλλα. Μετὰ δὲ τοὺς βοῦς ἵπποι ἤγοντο, θῦμα τῷ Ἡλίῳ· μετὰ δὲ τούτους ἐξήγετο ἅρμα λευκὸν, χρυσόζυγον, ἐστεμμένον, Διὸς ἱερόν· μετὰ δὲ τόδε, Ἡλίου ἅρμα λευκὸν, καὶ τοῦτο ἐστεμμένον, ὥσπερ τὸ πρόσθεν· μετὰ δὲ τοῦτο, ἄλλο τρίτον ἅρμα ἐξήγετο, φοινικίσι καταπεπταμένοι οἱ ἵπποι, [3] καὶ πῦρ ὄπισθεν αὐτοῦ ἐπ' ἐσχάρας μεγάλης ἄνδρες εἵποντο φέροντες. Ἐπὶ δὲ τούτοις, ἤδη αὐτὸς ἐκ τῶν πυλῶν προὐφαίνετο ὁ Κῦρος ἐφ' ἅρματος, ὀρθὴν ἔχων τὴν τιάραν, καὶ [4] χιτῶνα πορφυροῦν μεσόλευκον, (ἄλλῳ δ' οὐκ ἔξεστι μεσόλευκον

as inserunt, quoties ipsos rex adspicit. Stabant verò ad dextram Persæ, socii cæteri ad lævam viæ partem, eodémque modo curruum pars utrinque dimidia. Posteaquam regiæ fores aperirentur, primùm Jovi quaterni pulcherrimi tauri ducebantur, et diis cæteris quibus magi *ducendos suis è ritibus* indicârant: nam Persæ multo magìs existimant divinis in rebus artificium operâ utendum esse, quàm in aliis. Secundùm boves equi ducebantur, *ad* sacrificium Soli *faciendum*: post eos producebatur currus albus, cum aureo jugo, coronatus, Jovi sacer: ponè hunc, Solis currus albus, & is, utì prior ille, coronatus: post illum, currus alius tertius producebatur, cujus equi puniceis *stragulis* contecti erant, & post eum viri quidam sequebantur, qui magno in foco ignem gestabant. Post hos jam Cyrus ipse prodibat in conspectum è portis in curru, cum tiarâ rectâ, & tunicâ purpureâ albo distinctâ, (alii verò subalbicantem gestare non

allus vertit, *cùm manus per candyas extraxissent*: alius, *sublatis manibus per candyas*: alius, *translatis manibus per amictus*: Leunclavius tandem, *exertis per candyas manibus*. Hunc magìs apto quàm cæteros vocabulo usum esse existimat Stephanus: ipse malim cum *Brissonio*, *insertis*; hoc enim voluit Xenophon, *in candyas* manus inseruisse eos, in quos rex oculos conjiciebat. Hujus observationis meminit etiam noster Ἑλλην. β', non longè ab initio; ubi Autobœsacem ac Mitræum non aliâ de causâ à Cyro minore interfectos fuisse narrat, quàm quòd ei obvii facti, manus intra manicam non contraxissent: id quod facere soleant coram rege tantùm; ut ibidem tradit. Vide sis *Casaub.* notas in *Æneam*, p. 93.

1 Οἷς τῶν ἄλλων &c.] Libri quidam veteres, teste Mureto, habent, καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς: ex quibus sensus idem efficitur; nec quid mutationis inducendum.

2 Πολὺ γὰρ] Ità optimè MS. Bodl. exemplaria *Gabrielio* & *Mureto* visa, & editio Stephaniana. In cæteris perperam legitur πολλοὶ γὰρ &c.

3 Καὶ πῦρ ὄπισθεν &c.] Erat hic sacer ignis, de quo *Amm. Marcel.* lib. 23. c. 6. *Ferunt*, ait, (de Magis loquitur) *si justum est credi, etiam ignem cælitùs lapsum, apud se sempiternis foculis custodiri: cujus portionem exiguam, ut faustam, præisse quondam Asiaticis regibus dicunt.*

4 Χιτῶνα πορφυροῦν &c.] Vestis hæc (ut ex *J. Poll.* & *Hesychio* constat) σαρά-πις à Persis vocata erat. *Hesych.* σάραπις, Περσικὸς

ἔχειν) καὶ περὶ τοῖς σκέλεσιν [1] ἀναξυρίδας ὑσγινοβαφεῖς, καὶ κάνδυν ὁλοπόρφυρον. Εἶχε δὲ καὶ [2] διάδημα περὶ τῇ τιάρᾳ· καὶ οἱ [3] συγγενεῖς δὲ αὐτοῦ τὸ αὐτὸ τοῦτο σημεῖον εἶχον, καὶ νῦν τὸ αὐτὸ τοῦτο ἔχουσι. [4] Τὰς δὲ χεῖρας ἔξω τῶν χειρίδων εἶχε. Παρωχεῖτο δὲ αὐτῷ ἡνίοχος μέγας μὲν, μείων δ' ἐκείνου, εἴτε καὶ τῷ ὄντι, εἴτε καὶ ὁπωσοῦν· μείζων δὲ ἐφάνη πολὺ Κῦρος. Ἰδόντες δὲ πάντες [5] προσεκύνησαν, εἴτε καὶ ἄρξαι τινὲς κεκελευσμένοι, εἴτε καὶ ἐκπλαγέντες τῇ παρασκευῇ, καὶ τῷ δόξαι μέγαν τε καὶ καλὸν φανῆναι τὸν Κῦρον. Πρόσθεν δὲ Περσῶν οὐδεὶς Κῦρον προσεκύνει. Ἐπεὶ δὲ προῄει τὸ τοῦ Κύρου ἅρμα, προηγοῦντο μὲν οἱ τετρακισχίλιοι δορυφόροι, παρείποντο δὲ οἱ δισχίλιοι ἑκατέρωθεν τοῦ ἅρματος· ἐφείποντο δὲ οἱ περὶ αὐτὸν σκηπτοῦχοι ἐφ' ἵππων, κεκοσμημένοι, σὺν τοῖς

licet) & subligaculis circum crura colore hysgino tinctis, & toto purpureo candye. Habebat & circum tiaram diadema; idémque insigne cognatis ipsius erat, *sicut* & hoc tempore illud ipsum retinent. Manus extra manicas tenebat. Præter ipsum curru vehebatur auriga, procerus quidem *ille*, sed Cyro tamen minor, sive *hoc* reapse sic esset, seu quocunque modo: multò quidem certè procerior visus est Cyrus. Eum ubi conspexissent, omnes submissè venerati sunt, sive quia fuisset imperatum aliquibus ut *venerationis hujus* initium facerent, seu quòd adparatu fuissent obstupefacti, quódque procerùs & pulcher Cyrus ipse visus esset. Antè id certè tempus Persarum nemo Cyrum *ità* veneratus fuerat. Cùm autem currus Cyri progrederetur, præibant quater mille satellites, bis mille ad currûs utrumque latus comitabantur; subsequebantur autem familiares ejus sceptrigeri in equis, ornati, palta

Περσικὸς χιτὼν, μεσόλευκος. Vide *Poll.* lib. 7. *segm.* 61. Apud utrumque σαράγης pro σάραπις reponendum censet Loctissim. *Relandus* in Diss. de vet. Ling. Persicâ. Vim vocis μεσόλευκος expressisse videtur *Curtius* l. 3. c. 3. ubi de Darii cultu sic loquitur: *Cultus regis inter omnia luxuriâ notabatur: purpureæ tunicæ medium album intextum erat.* Redditur etiam *semialbus.*

1 Ἀναξυρίδας ὑσγινοβαφεῖς] *Hesychius* & *Suidas* ἀναξυρίδας interpretantur φημινάλια καὶ βράκια. *J. Poll.* τὰς δὲ ἀναξυρίδας, καὶ σκελέας καλοῦσι. Hesychius autem σκελέας interpretatur τὰ τῶν σκελῶν σκεπάσματα. *Eustathius* etiam in Ili. ά. p. 22. Ἀναξυρὶς, ait, τὸ παρὰ Ῥωμαίοις βράκιον δηλοῖ. Leunclavius pro ὑσγινοβαφεῖς (quod in MSto Bodl. edit. *Ald. Steph.* aliisque comparet) sequitur βυσσινοβαφεῖς: *Philelphus*, κοσσινοβαφεῖς. Sed nihil muto, Hysginus verò color, Auctore *Plinio* H. N. l. 9. c. 42. è coccino purpureóque seu Tyrio fuit mixtus. Nomen, (uti ad *Plinium* notat *Harduinus*) traxisse ab ὕσγη videtur, quæ *Suidæ* herba est tingendis adhiberi solita lanis. Ὕσγη inquit, εἶδος βοτάνης· καὶ ὑσγινοβαφὴς χιτὼν, ὁ ὑπὸ τῆς ὕσγης βεβαμμένος.

2 Διάδημα] Insigne regium etiam apud Persas, quod capiti imponebatur.

3 Συγγενεῖς] Vide quæ de his notavimus p. 42.

4 Τὰς δὲ χεῖρας &c.] Locum hunc respicit *J. Poll.* l. 2. *segm.* 151. Ἀπὸ χειρῶν δὲ, καὶ χειρῖδες, παρὰ Ξενοφῶντι. Idem l. 7. *segm.* 62. χειρῖδες δὲ, τὰ περὶ ταῖς χερσίν. Noster *Hist. Græc.* l. 2. κόρην nominat, quam hîc χειρῖδα. Vide sis dicta p. 459. not. 4.

5 Προσεκύνησαν] Verbum hoc Latini modò *adorare*, modò *venerari* interpretati sunt. *Corn. Nepos*, vitæ *Conon.* c. 3. *necesse est, si in conspectum ejus* (regis Persarum) *veneris, venerari regem, quod* προσκυνεῖν *illi vocant.* Vide quæ notavimus p. 219.

παλτοῖς, ἀμφὶ τοὺς τριακοσίους. Οἱ δ' αὖ τῷ Κύρῳ τρεφόμενοι ἵπποι παρήγοντο χρυσοχάλινοι, [1] ῥαβδωτοῖς ἱματίοις καταπεπταμένοι, ἀμφὶ τοὺς διακοσίους· ἐπὶ δὲ τούτοις δισχίλιοι ξυστοφόροι· ἐπὶ δὲ τούτοις, ἱππεῖς οἱ πρῶτοι γενόμενοι, μύριοι, εἰς ἑκατὸν πανταχῇ τεταγμένοι, ἡγεῖτο δὲ αὐτῶν Χρυσάντας· ἐπὶ δὲ τούτοις μύριοι ἄλλοι Περσῶν ἱππεῖς τεταγμένοι ὡσαύτως, ἡγεῖτο δὲ αὐτῶν Ὑστάσπας· ἐπὶ δὲ τούτοις ἄλλοι μύριοι ὡσαύτως, ἡγεῖτο δ' αὐτῶν Δατάμας· ἐπὶ δὲ τούτοις ἄλλοι, ἡγεῖτο δ' αὐτῶν Γαδάτας· ἐπὶ δὲ τούτοις Μῆδοι ἱππεῖς, ἐπὶ δὲ τούτοις Ἀρμένιοι· μετὰ δὲ τούτους Ὑρκάνιοι, μετὰ δὲ τούτους Καδούσιοι, ἐπὶ δὲ τούτοις Σάκαι. Μετὰ δὲ τοὺς ἱππέας ἅρματα ἐπὶ τεττάρων τεταγμένα· ἡγεῖτο δὲ αὐτῶν Ἀρταβάτης Πέρσης.

Πορευομένου δὲ αὐτοῦ, παρείποντο πάμπολλοι ἄνθρωποι ἔξω τῶν σημείων, δεόμενοι Κύρου ἄλλος ἄλλης πράξεως. Πέμψας οὖν πρὸς αὐτοὺς τῶν σκηπτούχων τινὰς οἳ παρείποντο αὐτῷ τρεῖς ἑκατέρωθεν τοῦ ἅρματος αὐτοῦ, τούτου ἕνεκα τοῦ διαγγέλλειν, ἐκέλευσεν εἰπεῖν αὐτοῖς, εἴ τις τι αὐτοῦ δέοιτο, διδάσκειν τῶν ὑπάρχων τινὰ ὅ,τι τις βούλοιτο, ἐκείνους δὲ ἔφη πρὸς αὐτὸν ἐρεῖν. Οἱ μὲν δὴ

geſtantes, numero ferè trecenti. Præterea ducebantur equi frenis aureis inſignes, qui Cyro nutriebantur, virgatis veſtibus inſtrati, ad ducentos: ſecundùm hos ſpiculatores bis mille: poſt eos primi facti equites, decies mille, ubique per centenos ordinati, quorum dux erat Chryſantas: poſt hos alii decies mille Perſici equites, eodem modo inſtructi, quorum dux erat Hyſtaſpas: poſt eos itidem alii decies mille, quos Datamas ducebat: poſt hos alii, duce Gadatâ: poſt eos *erant* equites Medi, ac poſt hos Armenii, poſt illos Hyrcanii, poſt quos Caduſii, ac poſt Caduſios Sacæ. Poſt equites currus *erant* in quaternos ordinati; quos Artabates Perſa ducebat.

Cúmque *jam* pergeret, homines permulti extra ſigna adſectabantur, quorum alius aliud quiddam à Cyro petebat. Itaque miſſis ad eos quibuſdam ex ſceptriferis, qui terni ab utroque currûs latere, nuntiorum perferendorum causâ, comitabantur eum, dici eis juſſit, ſi quid aliquis ab ſe poſceret, is præfectis inferioribus, quodcunque vellet, indicaret, eos autem aiebat rem ad ſe delaturos. Atque illi quidem

1 Ῥαβδωτοῖς ἱματίοις] In MSto. Bodl. & vulgatis pleriſque libris, ῥάβδῳ τοῖς ἱματίοις. Sed Stephanus & Leunclavius rectè repoſuerunt ῥαβδωτοῖς pro ῥάβδῳ τοῖς. Hanc emendationem *Philelphus* & *Gabrielius* confirmant: quorum alter habet, *amictibusque virgatis strati*, alter, *virgatisque strati stragulis*. Ῥαβδωτὰ autem ἱμάτια adpellantur *virgatæ veſtes* & *virgata ſaga vel ſagula*, qualia *Virgilius* Æn. 8. v. 660. Gallis tribuit:

Virgatis lucent ſagulis——

A. Polluce l. 7. ſegm. 53. memorantur αἱ ἐν ταῖς χιτῶσι πορφυραῖ ῥάβδοι.

ἀπιόντες εὐθὺς κατὰ τοὺς ἱππέας ἐπορεύοντο, καὶ ἐβουλεύοντο τίνι ἕκαστος προσίοι. Ὁ δὲ Κῦρος οὓς ἐβούλετο μάλιστα θεραπεύεσθαι τῶν φίλων ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, τούτους, πέμπων τινὰ, πρὸς αὑτὸν ἐκάλει καθ' ἕκαστον, καὶ ἔλεξεν αὐτοῖς οὕτως, Ἤν τις ὑμᾶς διδάσκῃ τι τούτων τῶν παρεπομένων, ὃς μὲν ἂν μηδὲν δοκῇ ὑμῖν λέγειν, μὴ προσέχετε αὐτῷ τὸν νοῦν· ὃς δ' ἂν δικαίων δεῖσθαι δοκῇ, εἰσαγγέλλετε πρὸς ἐμὲ, ἵνα κοινῇ βουλευόμενοι [1] διαπράττοιμεν αὐτοῖς. Οἱ μὲν δὴ ἄλλοι, ἐπεὶ καλέσειεν, ἀνὰ κράτος ἐλαύνοντες ὑπήκουον, συναύξοντες τὴν ἀρχὴν τῷ Κύρῳ, καὶ ἐνδεικνύμενοι ὅτι σφόδρα πείθοιντο·

Δαϊφέρνης δέ τις ἦν, σολοικότερος ἄνθρωπος τῷ τρόπῳ, ὃς ᾤετο, εἰ μὴ ταχὺ ὑπακούοι, ἐλευθερώτερος ἂν φαίνεσθαι. Αἰσθόμενος οὖν ὁ Κῦρος τοῦτο, πρὶν προσελθεῖν αὐτὸν καὶ διαλεχθῆναι αὐτῷ, ὑποπέμψας τινὰ τῶν σκηπτούχων, εἰπεῖν ἐκέλευσε πρὸς αὐτὸν ὅτι οὐδὲν ἔτι δέοιτο· καὶ τολοιπὸν οὐκ ἐκάλει. [2] Ὡς δ' ὁ ὕστερον

discedentes, mox ad equites se convertebant, & quem quisque *potissimùm* adiret, deliberabant. Cyrus autem, quos ex amicis coli maximè ab hominibus vellet, eos, misso quodam, ad se singillatim arcessebat, & his verbis compellabat, Si quis istorum, qui adsectantur, vobis aliquid indicârit; qui quidem nihil dicere videbitur, ei nè attendite: qui verò justa postulare visus fuerit, *de hoc* ad me referte, ut communi consultatione res eis conficiamus. Et cæteri quidem, vocante Cyro, totis viribus adequitantes obtemperabant, *suóque studio* imperium Cyri augebant, & se promptissimos ad parendum demonstrabant:

At Daïpharnes quidam erat, horridiori vir indole, qui se, si minùs celeriter pareret, visum iri magìs liberum existimabat. Id cùm animadverteret Cyrus, priusquam accederet, secúmque colloqueretur, quendam è sceptrigeris submisit, ac dicere homini jussit, nihil ampliùs eo sibi opus esse: nec deinceps eum arcessebat. ut autem is,

1 Διαπράττοιμεν αὐτοῖς] Ità MS. Bodl. & editi libri, quos vidi, omnes. Stephanus ex Camerarii libro adfert, προσάγετε πρὸς ἐμὲ, & διαπράττοιμεν. Hoc pro διαπράττοιμεν substituendum censet; at προσάγετε, *inquit*, pro προσαγγέλλετε (voluit opinor, εἰσαγγέλλετε: nam alterum illud in nullo, quod sciam, exemplari legitur) substituere minimè necesse est. Sed potest & recepta prioris verbi scriptura tolerari. De mutatione numeri singularis (quo in antecedentibus usus erat) in pluralivum αὐτοῖς vide p. 396. not. 2.

2 Ὡς δ' ὁ ὕστερον &c.] *Camerarius*, testibus Stephano & Leunclavio, loci hujus aliam ex libro suo scripturam adfert; nimirum hanc, ὁ δὲ ὕστερος κληθεὶς αὐτοῦ, πρότερος αὐτῷ προσήλασε· καὶ ὁ Κῦρος ἵππον αὐτῷ ἔδωκε. quæ Camerario & Leunclavio placet; mihi non item. Nam illud ὑπήκουσε omnino retinendum censeo, quo magìs luculentè discrimen inter mores utriusque hominis exprimatur. Daïpharnes ille, σολοικότερος ἄνθρωπος τῷ τρόπῳ existimabat, εἰ μὴ ταχὺ ὑπακούοι, ἐλευθερώτερος ἂν &c. Hunc, lætæ indolis adolescentem, tenuit nulla mora vocatum: atque adeò cùm statim ὑπήκουσε, Cyrus ipse, ut benevolentiam suam erga eum declararet, aliósque ad ejus obedientiam imitandam incitaret, προσήλασε, καὶ ἵππον &c.

κληθεὶς αὐτῷ πρότερος αὐτῷ ὑπήκουσε, προσήλασεν ὁ Κῦρος, καὶ ἵππον αὐτῷ ἔδωκε τῶν παρεπομένων, καὶ ἐκέλευσέ τῶν σκηπτούχων τινὰ συναπαγαγεῖν αὐτῷ ὅπου κελεύσειε. Τοῖς δὲ ἰδοῦσιν ἔντιμόν τι τοῦτο ἔδοξεν εἶναι, καὶ πολὺ πλείονες ἐκ τούτου αὐτὸν ἐθεράπευον ἀνθρώπων. Επεὶ δὲ ἀφίκοντο πρὸς τὰ τεμένη, ἔθυσαν τῷ Διῒ, καὶ ὡλοκαύτωσαν τοὺς ταύρους· ἔπειτα τῷ Ηλίῳ, καὶ ὡλοκαύτωσαν τοὺς ἵππους. Επειτα Γῇ σφάξαντες, ὡς ἐξηγήσαντο οἱ μάγοι, ἐποίησαν· ἔπειτα δέ, ἥρωσι τοῖς Συρίαν ἔχουσι. Μετὰ δὲ ταῦτα, καλοῦ ὄντος τοῦ χωρίου, ἔδειξε τέρμα ὡς ἐπὶ πέντε σταδίων χωρίον, καὶ εἶπε κατὰ φυλὰς ἀνὰ κράτος ἐνταῦθα ἀφεῖναι τοὺς ἵππους. Σὺν μὲν οὖν τοῖς Πέρσαις αὐτὸς ἤλαυνε, καὶ ἐνίκα· πολὺ μάλιστα γὰρ ἐμεμελήκει αὐτῷ ἱππικῆς. Μήδων δὲ Αρταβάτης ἐνίκα· (Κῦρος γὰρ αὐτῷ τὸν ἵππον ἐδεδώκει) Σύρων δὲ, ὁ προστάτων· Αρμενίων δὲ, Τιγράνης· Υρκανίων δὲ, ὁ υἱὸς τοῦ ἱππάρχου· Σακῶν δὲ, ἰδιώτης ἀνήρ, [1] ἀπέλιπεν ἄρα τῷ ἵππῳ τοὺς ἄλλους ἵππους ἐγγὺς τῷ ἡμίσει τοῦ δρόμου. Ενθα δὴ λέγεται ὁ Κῦρος ἐρέσθαι τὸν νεανίσκον, εἰ δέξαιτ' ἂν βασιλείαν ἀντὶ τοῦ ἵππου. Τὸν δ' ἀποκρίνασθαι, ὅτι βασιλείαν μὲν οὖν ἂν δεξαίμην, χάριν δὲ ἀνδρὶ ἀγαθῷ καταθέσθαι

qui posterior illo vocatus fuerat, prior quæ parendi studio accessit, Cyrus *obviam* provectus est, eique equum donavit, ex illorum numero, qui unà sequebantur, & ex sceptrigeris quendam jussit deducere quò ille mandâsset. Hoc verò qui cernerent, esse putabant honorificum quiddam, ac multò plures deinceps eum colebant. Cùm ad delubra pervenissent, sacrum Jovi fecère, tauris integris combustis: deinde Soli, combustis *hic* equis integris. Deinde Telluri mactatis hostiis, id fecère, quod magi docuerant: posteà, iis heroibus, qui terram Syriam tenerent. His peractis, quia locus amœnus erat, metam designavit ad stadiorum quinque spatium: edixitque ut tributim hîc equos totis viribus *ad cursum* emitterent. Et ipse quidem cum Persis provectus vicit; quippe cui multò maximè res equestris curæ fuerat. Inter Medos Artabates victoriam adeptus est: (huic enim Cyrus equum donaverat) inter Syros is, qui *Syris* præerat: Inter Armenios, Tigranes: inter Hyrcanios, equitum præfecti filius: inter Sacas autem, privatus quidam, equo suo *hic utique* cæteros à tergo reliquit, propè dimidio spatio curriculi. Atque hîc Cyrus interrogâsse juvenem dicitur, an hunc equum commutare cum regno vellet: Illum respondisse, Nollem equidem *eum* cum regno commutare, verùm gratiam apud virum bonum

1 Απέλιπεν ἄρα &c.] Victorum hîc interrupta est enumeratio; ad quam tandem, disputatione haud ità brevi interjectâ, redit Noster p. 466. Hoc ideò notavi, ut iis obviam irem censuris, quæ Scriptores Sacros sæpè vexant; & longiores, quæ haud raræ Paulinâ præsertim in oratione adparent, parentheses importunè tangunt.

δεξαίμην ἄν. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπε, Καὶ μὴν ἐγὼ δεῖξαί σοι θέλω ἔνθα [1] κἂν μύων βάλῃς, οὐκ ἂν ἁμάρτοις ἀνδρὸς ἀγαθοῦ. Πάντως τοίνυν, ὁ [2] Σάκας ἔφη, δεῖξόν μοι· ὡς βαλῶ γε ταύτῃ τῇ βώλῳ, ἔφη ἀνελόμενος. Καὶ ὁ μὲν Κῦρος δείκνυσιν αὐτῷ ὅπου ἦσαν πλεῖστοι τῶν φίλων· ὁ δὲ καλαμύων ἵησι τῇ βώλῳ, καὶ παρελαύνοντος Φεραύλα τυγχάνει· ἔτυχε γὰρ ὁ Φεραύλας [3] παραγγέλλων τι τεταγμένον παρὰ τοῦ Κύρου· βληθεὶς δὲ οὐδὲ μετεστράφη, ἀλλ᾽ ᾤχετο ἐφ᾽ ὅπερ ἐτάχθη. Αναβλέψας δὲ ὁ Σάκας, ἐρωτᾷ τίνος ἔτυχεν. Οὐ μὰ τὸν Δί᾽, ἔφη, οὐδενὸς τῶν παρόντων. Αλλ᾽ οὐ μέντοι, ἔφη ὁ νεανίσκος, τῶν γε ἀπόντων. Ναὶ μὰ Δί᾽,

pro equo dono dato collocatam inire non recusarem. Et Cyrus, Equidem, ait, ostendere tibi locum volo, quò si vel conniventibus oculis *aliquid* conjicias, à viro bono non sis aberraturus. Omnino, inquit Sacas ille, ostendito mihi; ut posteaquam glebam hanc sustulero, conjiciam. Tum Cyrus ei demonstrat *locum*, ubi amici ipsius plurimi erant: is verò conniventibus oculis ictu glebæ *locum* petit, & Pheraulam attingit, qui prætervehebatur: nam is fortè quiddam a Cyro imperatum renuntiabat: cúmque ictu percussus esset, nè se quidem convertit, sed id acturus perrexit, quod imperatum erat. Sacas, apertis oculis, quem attigisset, interrogat. Neminem profectò, ait *Cyrus*, ex iis qui adsunt. At nè quidem, inquit adolescens *ille*, quenquam absentium. Imò verò,

1 Κἂν μύων] Liber Budensis, κἂν καμμύων, paulo pòst autem tertium habemus καλαμύων: pro quo forsan, *inquit Leunclavius*, reponendum sit, καμμύων. Sed nihil muto.

2 Σάκας ἔφη, δεῖξον &c.] Libri alii alio modo locum hunc repræsentant. *Ald* & MS. Bodl. ὁ Σάκας ἔφη ἀνελόμενος δεῖξόν μοι, ὡς βαλῶ γε ταύτῃ τῇ βώλῳ ἀνελών. *Steph.* & *Leuncl.* pro ἀνελὼν iterum exhibent ἀνελόμενος. *Eton.* aliique ἀνελόμενος in posteriori quoque loco agnoscunt, altero illo ante δεῖξον prorsùs sublato. *Camerar.* ὁ Σάκας ἔφη, δεῖξόν μοι· ὡς βαλῶ γε ταύτῃ τῇ βώλῳ, ἔφη ἀνελόμενος. Hæc mihi præter cæteras omnes ridet scriptura. Sed accipe quæ Stephanus ad hunc locum diligenter adnotavit: Minimè dubium est, *inquit*, quin partic. ἀνελόμενος alterutro è loco expungi debeat: satius autem fuerit è posteriore expungere, cùm ibi ἀνελόμενος non possit esse ὅταν ἀνέλωμαι (quomodo enim, cùm eam jam ostendat, ταύτῃ dicens?) sed accipiendum sit pro ἦν ἀνελόμενος. Quem tamen usum hæc participia habere non solent, tali præsertim loco adhibita. Verùm huic incommodo mederi etiam poterimus, si hanc lectionem libri Camerarii sequamur, ὁ Σάκας ἔφη, δεῖξόν μοι· ὡς βαλῶ γε ταύτῃ τῇ βώλῳ, ἔφη ἀνελόμενος. Nec verò in hâc lectione movere quenquam debet verbi ἔφη repetitio: nam aliis in locis repeti videmus, ubi duriorem ejus repetitionem judicare possumus; cùm hîc prius ἔφη videri possit respicere ad illud tantùm δεῖξόν μοι: posterius autem ἔφη, adjunctum habens participium ἀνελόμενος, ad illa verba, ὡς βαλῶ γε ταύτῃ τῇ βώλῳ: quasi hîc non continuato sermone hæc omnia dixerit, sed posteriora verba post aliquod temporis intervallum addiderit, sublato è terrâ lapide.

3 Παραγγέλλων τι &c.] Camerarius in illo suo libro scriptum docet, non τεταγμένον sed τακτικὸν, & παραγγέλλων τινὶ, item ὑπὸ Κύρου, non παρὰ Κύρου. Sed Leunclavius rectè statuit illud τι τακτικὸν ὑπὸ Κύρου, esse glossam alicujus recentioris declarantis alterum τι τεταγμένον. Solent enim, *inquit*, Græci posteriores uti voce τακτικὰ, non solùm de rebus militaribus, verùm etiam de mandatis in genere, quæ aliquem ad ordinem spectant.

ἔφη ὁ Κῦρος, σύ γε ἐκεῖνον τὸν παρὰ τὰ ἅρματα ταχὺ ἐλαύνοντα τὸν ἵππον. Καὶ πῶς, ἔφη, οὐ μεταστρέφεται; Καὶ ὁ Κῦρος ἔφη, Μαινόμενος γάρ τις ἐστὶν, ὡς ἔοικεν. Ἀκούσας δὲ ὁ νεανίσκος ᾤχετο σκεψόμενος τίς εἴη· καὶ εὑρίσκει τὸν Φεραύλαν γῆς τε καταπλεων τὸ γένειον καὶ αἵματος· ἐρρύη γὰρ αὐτῷ ἐκ τῆς ῥινὸς βληθέντι. Ἐπεὶ δὲ προσῆλθεν, ἤρετο αὐτὸν εἰ βληθείη. Ὁ δὲ ἀπεκρίνατο, Ὡς ὁρᾷς. Δίδωμι τοίνυν σοι, ἔφη, τοῦτον τὸν ἵππον. Ὁ δ' ἐπήρετο, Ἀντὶ τοῦ; Ἐκ τούτου δὴ διηγεῖτο ὁ Σάκας τὸ πρᾶγμα, καὶ τέλος εἶπε, Καὶ οἶμαί γε οὐχ ἡμαρτηκέναι ἀνδρὸς ἀγαθοῦ. Καὶ ὁ Φεραύλας εἶπεν, Ἀλλὰ πλουσιωτέρῳ μὲν ἂν, εἰ ἐσωφρόνεις, ἢ ἐμοὶ, ἐδίδους· [1] νῦν δὲ κἀγὼ δέξομαι· ἐπεύχομαι δὲ, ἔφη, τοῖς θεοῖς, οἵπερ με ἐποίησαν βληθῆναι ὑπὸ σοῦ, δοῦναί μοι ποιῆσαι μὴ μεταμέλειν σοι [2] τῆς ἐμῆς δωρεᾶς. Καὶ νῦν μὲν, ἔφη, ἄπελθε ἀναβὰς ἐπὶ τὸν ἐμὸν ἵππον· αὖθις δὲ ἐγὼ παρέσομαι πρὸς σέ. Οἱ μὲν δὴ οὕτω διηλλάξαντο· [3] Καδουσίων δὲ ἐνίκα Ῥαθονίκης. Ἀφίει δὲ καὶ τὰ ἅρματα καθ' ἕκαστον· τοῖς δὲ νικῶσι πᾶσιν ἐδίδου βοῦς τε, ὅπως ἂν

inquit Cyrus, *adegisti* profectò illum, qui præter *istos* currus celeriter equum agitat. Quî fit igitur, ait, ut se non convertat? Nimirum furiosus quispiam est, ait Cyrus, uti quidem adparet. His adolescens auditis, quinam is esset, inspecturus ibat; ac Pheraulam reperit, qui mentum cum barbâ terrâ & sanguine plenum haberet: *is* enim percusso è naribus fluebat. Cúmque accessisset, an ictu percussus fuisset, interrogavit. Ut vides, respondit ille. Hunc ergo tibi, ait, equum dono. Cujus rei gratiâ? quærebat Pheraulas. Hic jam Sacas rem narrabat, ac tandem aiebat, Arbitror equidem me à viro bono non aberrâsse. Et Pheraulas, Opulentiori, quàm ego sum, ait, si quidem saperes, *eum* dedisses: sed tamen eum accipiam: deos autem precor, quorum voluntate factum est ut tu me ferires, facultatem mihi dent perficiendi, ut hujus te mihi dati muneris haud pœniteat. Et nunc quidem, ait, hoc equo meo conscenso discede: ego verò ad te *mox* redibo. Atque ità quidem *inter se* illi permutatione utebantur: ex Cadusiis autem Rathonices vicit. Currus etiam singulos *Cyrus* ad cursum emisit: omnibus autem victoribus & boves donabat, ut eis

1 Νῦν δὲ] Valet hic ἀλλὰ, ἀλλὰ γὰρ, vel ἀλλ' ὅμως. Exempla suppeditat *Devarius*, quæ alibi frustrà quæsiveris.

2 Τῆς ἐμῆς &c.] Leunclavius vitiosè sic scribi, & reponi, contra librorum fidem, debere statuit, μὴ μεταμέλειν σοὶ τῆςδε σῆς δωρεᾶς. Non enim, *inquit*, hoc Pheraulis, sed illius Sacæ, Pherauli datum, munus erat. Sed fallitur, opinor, vir doctus, cæteroqui δεινότητος οὐκ ἄπειρος. Nam τῆς ἐμῆς δωρεᾶς valet τῆς μοὶ δοθείσης δωρεᾶς. Sic Noster supra p. 141. φιλία τῇ ἐμῇ pro eo quod est φιλία τῇ εἰς ἐμέ. Similiter Plato in *Gorgiâ*: Καί μοι μηδὲν ἀχθεσθῇς· εὐνοίᾳ γὰρ ἐρῶ τῇ σῇ. H. e. *pro eâ amicitiâ, quâ in te adficior*, Vide *Budæi* Comm. G. L. p. 31.

3 Καδουσίων δὲ &c.] Vide dicta ad p. 464.

θύσαντες εἱστιῶντο, καὶ ἐκπώματα. Τὸν μὲν οὖν βοῦν ἔλαβε καὶ αὐτὸς τὸ νικητήριον, τῶν δὲ ἐκπωμάτων τὸ αὑτοῦ μέρος Φεραύλᾳ ἐδώκεν, ὅτι καλῶς ἔδοξεν αὐτῷ τὴν ἐκ τοῦ βασιλείου ἔλασιν [1] διαταγεῦσαι. Οὕτω δὴ ἡ τότε ὑπὸ Κύρου καταστὰθεῖσα ἔλασις, οὕτως ἔτι καὶ νῦν διαμένει ἡ βασιλέως ἔλασις· πλὴν τὰ ἱερὰ ἄπεστιν, ὅταν μὴ θύῃ. Ὡς δὲ ταῦτα τέλος εἶχεν, ἀφικνοῦνται πάλιν εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἐσκήνωσαν οἷς μὲν ἐδόθησαν οἰκίαι, κατ' οἰκίας· οἷς δὲ μή, ἐν τάξει.

Καλέσας δὲ καὶ ὁ Φεραύλας τὸν Σάκαν τὸν δόντα τὸν ἵππον, ἐξένιζε· καὶ τἆλλα τε παρεῖχεν ἔκπλεω, καὶ ἐπεὶ ἐδεδειπνήκεσαν, τὰ ἐκπώματα αὐτῷ, ἃ ἔλαβε παρὰ Κύρου, [2] ἐκπιμπλὰς προὔπινε καὶ ἐδωρεῖτο. Καὶ ὁ Σάκας ὁρῶν πολλὴν μὲν καὶ καλὴν στρωμνήν, πολλὴν δὲ καὶ καλὴν κατασκευήν, καὶ οἰκέτας δὲ πολλούς, Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Φεραύλα, ἦ καὶ οἴκοι τῶν πλουσίων ἦσθα; Καὶ ὁ Φεραύλας εἶπε, Ποίων πλουσίων; [redacted] οὖν σαφῶς [3] ἀποχειροβιώτων·

mactatis epularentur, & pocula. [redacted] ipse quidem certè *victor* bovem, victoriæ præmium, accepit; poculorum partem suam Pheraulæ donavit, quia visus esset ipsi processionem è regiâ pulchrè ordinâsse. Atque ut ista tunc à Cyro instituta fuit processio, sic etiam hoc tempore processio regis permanet: extra quàm quod absunt victimæ, quoties rem sacram non facit. Posteaquam his esset impositus finis, ad urbem redibant, & quibus ædes erant datæ, *suas* in ædes divertebant; quibus *datæ* non *erant*, in ordines.

Pheraulas autem arcessitum Sacam, qui equum ei donaverat, hospitio excepit; & cùm alia præbuit adfatim, tum ubi cœnati essent, quæ à Cyro acceperat, impleta propinabat ei donabatque pocula. Sacas verò *iste* cùm copiosam & elegantem vestem stragulam videret, copiosámque & elegantem adparatum, & multos quoque famulos, Dic mihi, Pheraula, inquit, an etiam domi unus ex opulentis eras? Quibus opulentis? ait Pheraulas: ex iis quidem certè qui manibus suis victum quærunt.

1 Διαταγεῦσαι.] Libri plerique, διατάξαι: margines, διαταγεῦσαι, quod rectè, opinor, Leunclávius in textum restituit. Noster Ἑλλην. ς' haud longè ab initio, plus vice simplici utitur verbo ταγεύειν, quod significat, *munus ordinatoris rerum præcipui gerere*: ac ταγεύεσθαι, *regi & administrari* per ταγὸν, h. e. per imperatorem constituentem omnia, sic adpellatum apud Thessalos, velut ordinatorem rerum; cujus Officium Xenophonti ταγεία est, cùm dicto libro ait, κατεσκευάσατο τὴν ταγείαν τυραννίδι ὁμοίαν. Hinc igitur est illud compositum διαταγεῦσαι, quo significatur, *aliquid eximio cum imperio* τοῦ ταγοῦ, vel *Imperatoris, aut præfecti supremi, constituere ac ordinare.* Cùm autem minùs hoc usitatum esset, interpretatus est aliquis per aliud verbum διατάξαι *ordinare*: quod quia scriptoribus librariis notius erat, in contextum, loco alterius insolentioris verbi, receptum fuit. Hæc ferè in suis notis Leunclavius: quorum confirmandorum causâ, vide sis *Æschylum* in *Prometheo vincto*, ver. 96: & in *Persis*, ver. 23.

2 Ἐκπιμπλὰς.] Ità MS. Bodl. & edit. *Ald. Leuncl.* & aliæ. Legitur etiam ἐμπιμπλὰς aut ἐμπιπλάς.

3 Ἀποχειροβιώτων.] Interpretatur *J. Pollux* l. 2. *segm.* 150. ἀπὸ τῶν χειρῶν ζῶν,

ἔφη, λέγεις· εἰ γάρ τοι τὸ ἔχειν [1] οὕτως, ὥσπερ τὸ λαμβάνειν, ἡδὺ ἦν, πολὺ ἂν διέφερον εὐδαιμονίᾳ οἱ πλούσιοι τῶν πενήτων. Καὶ ἀνάγκη δέ τοι ἐστὶν, ἔφη, ὦ Σάκα, τὸν πολλὰ ἔχοντα, πολλὰ καὶ δαπανᾷν καὶ εἰς θεοὺς, καὶ εἰς φίλους, καὶ εἰς ξένους· [2] ὅστις οὖν ἰσχυρῶς χρήμασιν ἥδεται, εὖ ἴσθι τοῦτον, καὶ δαπανῶντα, ἰσχυρῶς ἀνιᾶσθαι. Μὰ Δί', ἔφη ὁ Σάκας· ἀλλ' οὐκ [3] ἐγὼ τούτων εἰμὶ, ἀλλὰ καὶ εὐδαιμονίαν τοῦτο νομίζω, τὸ, πολλὰ ἔχοντα, πολλὰ καὶ δαπανᾷν. Τί οὖν, ἔφη, πρὸς τῶν θεῶν, ὁ Φεραύλας; οὐχὶ σύ γε αὐτίκα μάλα εὐδαίμων ἐγένου, καὶ ἐμὲ εὐδαίμονα ἐποίησας; λαβὼν γὰρ, ἔφη, ταῦτα πάντα κέκτησο, καὶ χρῶ ὅπως βούλει αὐτοῖς· ἐμὲ δὲ μηδὲν ἄλλο ἢ ὥσπερ ξένον τρέφε, καὶ ἔτι εὐτελέστερον ἢ ξένον· ἀρκέσει γάρ μοι, ὅ,τι ἂν καὶ σὺ ἔχῃς, [4] τούτων μετέχειν. Παίζεις, ἔφη ὁ Σάκας. Καὶ ὁ Φεραύλας ὀμόσας εἶπεν, ἦ μὴν σπουδῇ λέγειν. Καὶ ἄλλα γέ σοι, ὦ Σάκα, προσδιαπράξομαι παρὰ Κύρου, μήτε θύρας τὰς Κύρου θεραπεύειν,

inquit, narras: nam si tam jucundum esset aliquid habere, quàm accipere, longè divites pauperibus felicitate præstarent. Enimverò necesse est eum, Saca, qui multa possidet, etiam multa tum in deos, tum in amicos, tum in hospites impendere: quisquis ergo pecuniis vehementer delectatur, eum certò scias, etiam sumptum cùm facit, vehementer angi. At ego non sum profectò, inquit Sacas, ex eorum numero, sed etiam felicitatem *quandam* hanc esse arbitror, ut qui multa possidet, multa etiam expendat. Quid igitur, per deos *immortales*, ait Pheraulas? non tu jam statim admodùm felix factus es, & me beâsti? accepta enim hæc, inquit, universa possideto, & utitor iis ex animi sententiâ; me non aliter atque hospitem pascito, vel etiam viliùs quam hospitem; quippe mihi sufficiet illorum esse participem, quæcunque tu habeas. Ludis *verò*, inquit Sacas. Et Pheraulas juratus ait se *ita* seriò dicere. Quin & alia tibi, Saca, insuper à Cyro impetrabo, *ut nempe* neque per obsequium frequentare *te* portas Cyri *necesse sit*,

1 Οὕτως, ὥσπερ] In editione *Steph.* malè scribitur οὕτως ὥστε, pro quo ὥσγε vel ὥσπερ (quod cæteri libri, quos vidi, omnes habent) reponendum monet ipse Stephanus.

2 Ὅστις οὖν] Pro οὖν *Stobæus* habet γάρ. Stephanus neutram aptum hîc locum particulam habere putat; eique adeò in loco hoc interpretando visum est adhibere adverbium *atqui*; nimirum sic: ——— *facere sumptus necesse est: atqui eum qui valde pecuniis delectatur, valde etiam*, &c. Mihi tum lectio tum interpretatio vulgò recepta placent.

3 Ἐγὼ τούτων εἰμὶ] Simili modo loquitur Apostolus 1 *Tim.* i. 20. Ὧν ἐστιν Ὑμέναιος, καὶ &c. Ità 2 *Tim.* i. 15.

4 Τούτων μετέχειν) Stephanus legit τούτου, contra librorum, quos vidi, omnium fidem. Ipse nihil mutandum censeo. Simili infra paulò utitur, εἴ τι ἡμῖν δέξαιο λαβεῖν, μηδὲν τούτων &c. Vide etiam p. 493.

μήτε στρατεύεσθαι. Ἀλλὰ σὺ μὲν πλουτῶν οἴκοι [a] μένε· ἐγὼ δὲ ταῦτα ποιήσω καὶ ὑπὲρ σοῦ καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ· καὶ ἐάν τι ἀγαθὸν προσλαμβάνω διὰ τὴν Κύρου θεραπείαν, ἢ καὶ ἀπὸ στρατείας τινὸς, οἴσω πρὸς σὲ, ἵνα ἔτι πλειόνων ἄρχῃς· μόνον, ἔφη, ἐμὲ ἀπόλυσον ταύτης τῆς ἐπιμελείας· ἢν γὰρ ἐγὼ σχολὴν ἄγω ἀπὸ τούτων, ἐμοί τέ σε οἴομαι πολλὰ καὶ Κύρῳ χρήσιμον ἔσεσθαι. Τούτων οὕτω ῥηθέντων, ταῦτα συνέθεντο, καὶ ταῦτα ἐποίουν. Καὶ ὁ μὲν ἡγεῖτο εὐδαίμων γεγενῆσθαι, ὅτι πολλῶν ἦρχε χρημάτων· ὁ δ' αὖ ἐνόμιζε μακαριώτατος εἶναι, ὅτι ἐπίτροπον ἕξει σχολὴν παρέχοντα πράττειν, ὅτι ἂν αὐτῷ ἡδὺ εἴη.

Ην δὲ τοῦ Φεραύλα ὁ τρόπος φιλέταιρός τε, καὶ θεραπεύειν οὐδὲν ἡδὺ αὐτῷ οὕτως ἐδόκει εἶναι οὐδ' ὠφέλιμον, ὡς ἀνθρώπους. Καὶ γὰρ βέλτιστον πάντων τῶν ζώων ἡγεῖτο ἄνθρωπον εἶναι καὶ εὐχαριστότατον, ὅτι ἑώρα τούς τε ἐπαινουμένους ὑπό τινος, ἀντεπαινοῦντας τούτους προθύμως, τοῖς τε χαριζομένοις πειρωμένους ἀντιχαρίζεσθαι· καὶ οὓς γνοῖεν εὐνοϊκῶς ἔχοντας, τούτοις ἀντευνοοῦντας· καὶ οὓς εἰδεῖεν φιλοῦντας, αὐτοὺς, τούτους μισεῖν οὐ δυναμένους· καὶ γονέας δὲ

neque militare: sed domi tu mane opulentus; ego hæc & tuâ & meâ causâ faciam: quòd si etiam aliquid boni vel Cyro studiosè operam navando prætereà consequar, vel ex militiâ quâdam, id ad te perferam, quò plura in potestate habeas; tantùm, ait, hâc tu me curâ liberato; nam si ab his rebus esse mihi otioso liceat, arbitror te & mihi & Cyro magno usui futurum. His dictis, paciscebantur hæc inter se, atque hæc fecerunt. Ac alter quidem *eorum* se jam felicem factum existimabat, quòd multarum opum dominus esset: alter etiam se felicissimum putabat, quod procuratorem esset habiturus, qui otium ei suppeditaret ad agendum quidquid animo suo collibuisset.

Erat autem ea Pheraulis indoles, ut sodalitiis delectaretur; nec arbitrabatur ex ullius rei cultu tantum voluptatis commodive percipi, quantum ex hominis cultu & *observantiâ*. Nam existimabat hominem inter omnes animantes optimum esse ac gratissimum; quia videret, eos qui ab aliquo laudarentur, vicissim hos studiosè laudare, operámque dare, ut gratificantibus vicissim gratificentur: & quos benevolo *erga se* animo cognoscerent, eos vicissim benevolentiâ complecti: quos amare se perspicerent, eos odisse nequaquam posse; parentes denique

[a] Μέν'] Stephanus μενεῖς. cui ab omnibus iterum, quos vidi, libris reclamatum est. Margines quidem edit. *Leuncl.* & *Etan.* lectionem *Stephanianam* agnoscunt; agnoscunt & versiones quædam. Sed quod verbum contextus exhibet, id mihi (non aliud quodvis in margine latens) latinè reddendum videtur.

πολὺ μᾶλλον ἀντιθεραπεύειν πάντων τῶν ζώων ἐθέλοντας καὶ ζῶντας καὶ τελευτήσαντας· τὰ δ' ἄλλα πάντα ζῶα καὶ ἀχαριστότερα καὶ ἀγνωμονέστερα ἀνθρώπων ἐγίγνωσκεν εἶναι. Οὕτω δὴ ὅ,τε Φεραύλας ὑπερήδετο, ὅτι ἐξέσοιτο αὐτῷ, ἀπαλλαγέντι τῆς τῶν ἄλλων κτημάτων ἐπιμελείας, [1] ἀμφὶ τοὺς φίλους ἔχειν· ὅ,τε Σάκας, ὅτι ἔμελλε πολλὰ ἔχων πολλοῖς χρήσεσθαι. Εφίλει δὲ ὁ μὲν Σάκας τὸν Φεραύλαν, ὅτι προσέφερέ τι ἀεί· ὁ δὲ, τὸν Σάκαν, ὅτι παραλαμβάνειν πάντα ἤθελε, καὶ ἀεὶ πλειόνων ἐπιμελούμενος, οὐδὲν μᾶλλον αὐτῷ ἀσχολίαν παρεῖχε. Καὶ οὗτοι μὲν δὴ οὕτω διῆγον·

Θύσας δὲ καὶ ὁ Κῦρος, [2] καὶ νικητήρια ἑστιῶν, ἐκάλεσε τῶν φίλων οἳ μάλιστ' αὐτὸν αὔξειν τε βουλόμενοι φανεροὶ ἦσαν καὶ τιμῶντες εὐνοϊκώτατα. Συνεκάλεσε δὲ αὐτοῖς καὶ Αρτάβαζον τὸν Μῆδον, καὶ Τιγράνην τὸν Αρμένιον, καὶ τὸν Υρκάνιον ἵππαρχον, καὶ Γωβρύαν. Γαδάτας δὲ τῶν σκηπτούχων ἦρχεν αὐτῷ, καὶ ὅπη ἐκεῖνος διεκόσμησεν, ἡ πᾶσα ἔνδον δίαιτα καθειστήκει· καὶ ὁπότε μὲν συνδειπνοῖέν τινες, οὐδ' ἐκάθιζε Γαδάτας, ἀλλ' ἐπεμελεῖτο· [3] ὁπότε δὲ αὐτοὶ εἶεν,

multò magis obsequiis & cultu demereri velle, quàm cætera animalia, sive illi vivorum essent in numero, seu mortem obiissent: cæteras verò animantes universas & magìs ingratas & minùs beneficii memores esse, quàm homines, sentiebat. Sic igitur & Pheraulas mirificè gaudebat, quòd ipsi, aliarum rerum suarum curâ liberato, amicis operam dandi futura esset facultas; *itidem*que Sacas, quòd multa possidens, multis fruiturus esset. At Sacas quidem *hic* Pheraulam diligebat, quòd semper aliquid adferret: Pheraulas Sacam, quòd accipere omnia vellet; ac tametsi plura semper ei curanda venirent, non tamen *propterea* plus sibi negotii exhiberet. Et hi quidem hoc pacto degebant:

At Cyrus etiam cùm, factâ re sacrâ, victoriam epulo celebraret, illos amicos invitavit, quos apertè constaret & auctum eum maximè velle & animis ei summè benevolis honorem habere. Cum his invitavit & Medum illum Artabazum, & Tigranem Armenium, & equitum præfectum Hyrcanium, & Gobryam. Gadatas autem sceptrigeris ejus præerat, totaque victûs ratio domestica sic erat instituta, quemadmodùm ille ordinaverat: & quoties cœnabant *apud Cyrum* aliqui, nè sedebat quidem Gadatas, sed *convivii* curam gerebat: at quoties soli essent, ipse

1 Ἀμφὶ τοὺς φίλους] Ità MS. Bodl. & ex iis quædam exemplaribus, quibus Stephanus & Gabrielius usi sunt. Vulgo, ἀμφὶ τοὺς ἄλλους φίλους. At aliorum certè amicorum haud commodè fieret hìc mentio; cùm non de *amicis* jam anteà, sed de *facultatibus*, sermo erat. Itaque vocem ἄλλους delendam rectè monuerunt Stephanus

2 Καὶ νικητήρια ἑστιῶν] Deest in edit. *Ald.* καὶ ante νικητήρια, quod cæteræ cum MSto Bodl. rectè præstant. Simili modo loquitur *Plutarchus* in *Phocio.* Νικητήρια δὲ, (*Phocum* vult *Phocionis f.* in *Panathen.* victorem) καὶ πολλῶν αἰτουμένων ἑστιᾶσαι τὰ νικητήρια, &c. *equium victoriale præbere.*

3 Οπότε δὲ αὐτοὶ &c.] Sic optimè MS.

καὶ συνεδείπνει· ἥδετο γὰρ αὐτῷ ξυνών· ἀντὶ δὲ τούτων πολλοῖς καὶ μεγάλοις ἐτιμᾶτο ὑπὸ τοῦ Κύρου· διὰ δὲ Κῦρον, καὶ ὑπ' ἄλλων. Ὡς δ' ἦλθον οἱ κληθέντες ἐπὶ τὸ δεῖπνον, οὐχ ὅπου ἔτυχεν ἕκαστον ἐκάθιζεν, ἀλλ' ὃν μὲν μάλιστα ἐτίμα, παρὰ τὴν ἀριστερὰν χεῖρα, ὡς εὐεπιβουλευτοτέρας ταύτης οὔσης ἢ τῆς δεξιᾶς· τὸν δὲ δεύτερον παρὰ τὴν δεξιάν, τὸν δὲ τρίτον πάλιν παρὰ τὴν ἀριστεράν, τὸν δὲ τέταρτον παρὰ τὴν δεξιάν· καὶ ἢν πλέονες ὦσιν, ὡσαύτως. Σαφηνίζεσθαι δὲ ὡς ἕκαστον ἐτίμα, τοῦτο ἐδόκει αὐτῷ ἀγαθὸν εἶναι· ὅτι ὅπου μὲν οἴονται οἱ ἄνθρωποι τὸν κρατιστεύοντα [1] μήτε κηρυχθήσεσθαι, μήτε ἆθλα λήψεσθαι, δῆλοί εἰσιν ἐνταῦθα οὐ φιλονείκως πρὸς ἀλλήλους ἔχοντες· ὅπου δὲ μάλιστα πλεονεκτῶν ὁ κράτιστος φαίνεται, ἐνταῦθα [2] προθυμότατα φανεροί εἰσιν ἀγωνιζόμενοι πάντες. Καὶ ὁ Κῦρος δὲ οὕτως ἐσαφήνιζε μὲν τοὺς κρατιστεύοντας παρ' ἑαυτῷ,

unà *cum Cyro* cœnabat: delectabatur enim *Cyrus* consuetudine Gadatæ: propter hæc autem à Cyro multis & magnis honoribus adficiebatur, ac propter Cyrum, etiam ab aliis. Ad cœnam invitati cùm venissent, non fortuitò unumquemque collocabat, sed quem honore maximo dignabatur, ad lævam, quòd hæc insidiis obnoxia magìs sit quàm dextra; secundum *ab hoc* ad dextram, tertium rursùs ad lævam, quartum ad dextram: ac si plures etiam essent, eâdem ratione *eos collocabat*. Arbitrabatur autem utile esse, quo honore singulos ornaret, planum fieri: *quippe* quia ubi existimant homines, eum qui præstet *aliis* neque præconia neque præmia accepturum, liquidò patet, inter eos æmulationem ibi nullam existere: ubi verò præstantissimi cujusque conditio cernitur esse optima, ibi summâ cum alacritate universi certamina se suscipere declarant. Et Cyrus quidem hoc modo quinam apud se maximâ essent auctoritate planum faciebat,

MS. Bodl. cujus margini σχόλιον hoc adscriptum est, μόνοι δίχα ἑτέρων. Rectè: nam αὐτὸς sæpè valet *solus*. Eustathius ad Il. ρ'. v. 254. αὐτὸς ἴτω exponit μόνος ἐλθέτω. Aristoph. Ἀχαρν. v. 503. Αὐτοὶ γάρ ἐσμεν, *Soli sumus*. Ferè ut *Plautus* Casi. Act. 2. sc. 2. v. 25. *Nos sumus*, pro *nos sumus solæ*. Sed Scriptores etiam prosaïci nobis exempla suppeditant *Ælian*. H. V. l. 7. c. 13. de *Agesilão*, τὸν τρίβωνα περιβαλλόμενος αὐτὸν, *solo amictus pallio attrito*. Dionys. Hal. *Antiq. Rom*. l. 3. c. 23. αὐτὰ δὲ τὰ ἀνδράποδα ἔχω, pro μόνα τὰ ἀνδράποδα. Hâc de emendatione mihi adsentiuntur *Muretus*, *Camerarius*, & *Gabrielius*, quorum libri MSS. Bodleiano nostro accedunt. Eandem & *Stephanus* scripturam probat; sed nonnihil veretur, ut idoneo aliquo exemplo confirmari possit usus iste αὐτὸς pro μόνος: ideóque suspicatur μόνοι αὐτοὶ scriptum fuisse. Sed peritissimum linguæ Græcæ virum frustrà fuisse docent, opinor, exempla modò adlata. Priùs autem legebatur, ὁπότε δὲ μὴ αὐτοὶ εἶεν.

1 Μήτε κηρυχθήσεσθαι, μήτε &c.] Vide quæ notavimus pag. 99. Virtus quippe *laudata* crescit: atque, ut præclarè cecinit *Pindarus*,

Αὔξεται δ' ἀρεταὶ χλω-
ραῖς ἐέρσαις, ὡς ὅτε δένδρεον ἄσ-
σει, σοφοῖς ἀνδρῶν ἀερθεῖσ' ἐν δικαίοις
Τε, πρὸς ὑγρὸν αἰθέρα.

Nem. ή. v. 68, & seq.

2 Προθυμότατα] MS. Bodl. φραμιμώτατα. Edit. *Ald*. φραμιμώτατα. Ego verò cum Stephano, Leunclavio, aliisque pro receptâ lectione sentio. Nam qui certant προθυμότατα, illi μάλιστα φιλονείκως πρὸς ἀλλήλους ἔχουσι.

εὐθὺς ἀρξάμενος ἐξ ἕδρας καὶ παραστάσεως. Οὐ μέντοι ἀθάνατον τὴν ταχθεῖσαν ἕδραν κατεστήσατο, ἀλλὰ νόμιμον ἐποιήσατο, καὶ ἀγαθοῖς ἔργοις προβῆναι εἰς τὴν τιμιωτέραν ἕδραν, καὶ, εἴ τις ῥᾳδιουργοίη, ἀναχωρῆσαι, εἰς τὴν ἀτιμοτέραν. Τὸν δὲ πρωτεύοντα ἐν ἕδρᾳ ᾐσχύνετο μὴ πλεῖστα καὶ ἀγαθὰ ἔχοντα παρ' αὐτοῦ φαίνεσθαι. Καὶ ταῦτα δὲ [1] ἐπὶ Κύρου γενόμενα, οὕτως ἔτι καὶ νῦν διαμένοντα αἰσθανόμεθα.

Ἐπεὶ δὲ ἐδείπνουν, ἐδόκει τῷ Γωβρύᾳ τὸ μὲν πολλὰ ἕκαστα εἶναι, οὐδὲν θαυμαστὸν παρ' ἀνδρὶ πολλῶν ἄρχοντι· τὸ δὲ τὸν Κῦρον, οὕτω μεγάλα πράττοντα, εἴ τι ἡδὺ δόξειε λαβεῖν, [2] μηδὲν τούτων μόνον καταδαπανᾶν, ἀλλὰ ἔργον [3] ἔχειν δεόμενον τούτου κοινωνεῖν τοὺς παρόντας. Πολλάκις δὲ καὶ τῶν ἀπόντων φίλων ἐστὶν οἷς ἑώρα πέμποντα ταῦτα αὐτὸν, οἷς ἡσθεὶς τύχοι· ὥστε ἐπεὶ ἐδεδειπνήκεσαν, καὶ

exorsus statim à sessionis & adsistendi loco. Neque tamen esse *cuique* perpetuum locum volebat eum, quo sedere jussus fuisset; sed lege cavit, ut præclaris facinoribus progressio fieret ad locum honoratiorem; ac, si quis ignavè nequitérque se gereret, ad minùs honorificum retrocederet. Putabat autem sibi pudendum *Cyrus*, eum *hominem* quo locum in consessu principem obtineret, non etiam conspici plurimis ab se bonis ornatum. Atque hæc ut Cyri tempore fuerunt *constituta*, ità nunc quoque servari animadvertimus.

Cùm cœnarent, minimè visum est Gobryæ mirum, magnâ copiâ res singulas esse apud hominem multis imperantem: sed id *potiùs*, quòd Cyrus in tantâ rerum magnitudine, si quid suave visus esset consecutus, id non solus absumeret; sed etiam negotium sibi exhiberet rogando, ut *amici* præsentes ejus essent participes. Quinetiam sæpenumerò videbat eum nonnullis amicis absentibus ea mittere, quibus fortè delectatus esset: quo fiebat, ut posteaquam cœnati essent, &

1 Ἐπὶ Κύρου] Ità *Luc.* iv. 27. Ἐπὶ Ἐλισσαίου, *ætate Elisæi*, quo tempore is prophetæ munere functus est. Confer *Act.* xi. 28.

2 Μηδὲν τούτων] Sic ex MSto Bodl. edit. *Eton.* aliisque restituimus. *Aldus*, *Stephanus* & *Leunclavius* perperam legunt μὴ ἐν τούτῳ. *Stephanum* quidem haud diù illusit error; reponendúmque adeò τούτων in tandem adnotavit. De ratione structuræ, quâ τούτων ad εἴ τι relatum est vide supra p. 396. not. 2.

3 Ἔχειν δεόμενον τούτου &c.] MS. Bodl. τὸν δεόμενον τοῦ κοινωνεῖν. Edit. *Ald.* inverso articulorum ordine ἔργον ἔχειν τοῦ δεόμενον τὸν κοινωνεῖν. Quòd si ponamus artic. τὸν ante δεόμενον (legendo itidem τούτου κοινωνεῖν: non τοῦ κοιν.) intelligendum erit non ipsum Cyrum operam hanc sumere; sed alium, quem ad eos suo nomine rogandos mitteret. Sed malim vulgatam verborum scripturam retinere, eáque ad Cyrum ipsum enixè & instanter eos rogare solitum referre. *Gabrielius* longè diversam scripturam adfert, nimirum hanc ——ἔργον ἔχειν τῶν ἐδομένων τοῦ κοινωνεῖν &c. quam meritò rejicit Stephanus, tum quòd retinendo etiam τὸν ἐδομένων, dicendum fuisse videatur, ἔργον ἔχειν δεόμενον τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἐδομένων κοινωνεῖν &c. tum quòd ἔδομαι activam habere significationem soleat.

καὶ πάντα πολλὰ ὄντα διαπέμποι ὁ Κῦρος ἀπὸ τῆς τραπέζης, εἶπεν ἄρα ὁ Γωβρύας, Ἀλλ' ἐγώ, ὦ Κῦρε, πρόσθεν μὲν ἡγούμην τοῦτό σε πλεῖστον διαφέρειν ἀνθρώπων, τῷ στρατηγικώτατον εἶναι· νῦν δὲ θεοὺς ὄμνυμι, ἦ μὴν ἐμοὶ δοκεῖν πλέον σε διαφέρειν [1] φιλανθρωπίᾳ ἢ στρατηγίᾳ. Νὴ Δί', ἔφη ὁ Κῦρος· καὶ μὲν δὴ καὶ ἐπιδεικνῦναι τὰ ἔργα πολὺ ἥδιον φιλανθρωπίας ἢ στρατηγίας. Πῶς δή; ἔφη ὁ Γωβρύας. Ὅτι, ἔφη, τὰ μὲν, κακῶς ποιοῦντα ἀνθρώπους, δεῖ ἐπιδείκνυσθαι, τὰ δὲ, εὖ.

Ἐκ τούτου δὴ, ἐπεὶ ὑπέπινον, ἤρετο ὁ Ὑστάσπας τὸν Κῦρον, Ἆρ' ἄν, ἔφη, ὦ Κῦρε, ἀχθεσθείης μοι εἴ σε ἐροίμην ὃ βούλομαί σου πυθέσθαι; Ἀλλὰ ναὶ μὰ τοὺς θεοὺς, ἔφη, τοὐναντίον τούτου, ἀχθοίμην ἄν σοι, εἰ αἰσθοίμην σιωπῶντα ἃ ἂν βούλοιο ἐρέσθαι. Λέγε δή μοι, ἔφη, ἤδη πώποτε καλέσαντός σου οὐκ ἦλθον; [2] Εὐφήμει, ἔφη ὁ Κῦρος. Ἀλλ' [3] ὑπακούων σχολῇ ὑπήκουσα; Οὐδὲ τοῦτο.

omnia, permulta quidem illa, Cyrus ex mensâ huc illuc misisset, Gobryas diceret, Existimabam antehac equidem, Cyre, plurimùm eo præstare te *cæteris* hominibus, quod imperatoriæ artis peritissimus esset: at nunc deos juratus testor, videri mihi plus te humanitate quàm imperatoriâ laude excellere. *Sic est* profectò, ait Cyrus; & quidem humanitatis, quàm artis imperatoriæ, opera demonstrare multò est gratius. Quinam *istuc?* ait Gobryas. Quòd, inquit, hæc hominibus malefaciendo demonstrare necesse est, illa benefaciendo.

Deinde, cùm largiùs biberent, Cyrum Hystaspas interrogans, Num mihi succensurus sis, ait, Cyre, si te interrogem, quod rescire cupio? Imò verò per deos *immortales*, ait, contra succenserem tibi, si te reticere animadverterem, de quibus interrogare velles. Dic mihi igitur, inquit, an unquam arcessitus abs te, non accessi? Bona verba, subjecit Cyrus. Num verò lentè tibi parui? Nè id quidem.

1 Φιλανθρωπίᾳ] Vox φιλανθρωπία passim à Leunclavio redditur *clementia*. At quâ de causâ *humanitas* ei minùs esset probata, nequeo hariolari: nisi forsan eum *A. Gellii* fefellerat auctoritas; qui l. 13. c. 16. *humanitatem* non id esse tradit, quod vulgus existimat, quódque à Græcis φιλανθρωπία dicitur, &c. Sed errare *Gellium* abundè docet ipse (ad quem inauspicatò provocat) *Cicero*: apud quem usurpari solet vox *humanitas* non solùm pro *eruditione, institutioneque in bonas artes*, sed etiam pro *facilitate, lenitate, mansuetudine, comitate, benignitate* &c. Vide *Gellii* ipsius locum memoratum, & quæ ibi notavit Cl. *Gronovius*.

2 Εὐφήμει] Q. d. (interprete Stephano) *Absit, ut te minùs morigerum fuisse dicas.* Idem illud verbum *Cicero Sen.* 14. locum quendam *Platonis Reip.* l. 1. haud longè ab initio interpretatus, vertit *Dii meliora*: nisi quis cum *Langio* aliisque malit *Dic meliora*. Elegantiorem certè vulgatam esse lectionem arbitror.

3 Ὑπακούων σχολῇ ὑπήκουσα;] Similis ejusdem verbi geminatio reperitur apud *Act.* vii. 34. Ἰδὼν εἶδον τὴν &c. & *Heb.* vi. 14. Ἦ μὴν εὐλογῶν εὐλογήσω σε, καὶ πληθύνων πληθυνῶ σε. Vide pag. 298. not. 4.

Προσαχθὲν δέ τι ἤδη σοι οὐκ ἔπραξα; Οὐκ αἰτιῶμαι, ἔφη. Ὁ δὲ πράττοιμι, ἔστιν ὅ,τι πώποτε οὐ προθύμως, ἢ οὐχ ἡδομένως πράττοντά με κατέγνως; Τοῦτο δὴ πάντων ἥκιστα, ἔφη ὁ Κῦρος. Τίνος μὴν ἕνεκα, ἔφη, πρὸς τῶν θεῶν, ὦ Κῦρε, Χρυσάντας σε ἔτρεψεν, ὥστε εἰς τὴν τιμιωτέραν ἐμοῦ ἕδραν ἱδρυθῆναι; Ἢ λέγω; ἔφη ὁ Κῦρος. Πάντως, ἔφη ὁ Ὑστάσπας. Καὶ σὺ αὖ οὐκ ἀχθεσθήσῃ μοι ἀκούων τἀληθῆ; Ἡσθήσομαι μὲν οὖν, ἔφη, ἢν εἰδῶ ὅτι οὐκ ἀδικοῦμαι. Χρυσάντας τοίνυν, ἔφη, οὑτοσὶ πρῶτον μὲν οὐ κλῆσιν ἀνέμενεν, ἀλλὰ πρὶν καλεῖσθαι παρῆν τῶν ἡμετέρων ἕνεκα· ἔπειτα δὲ, οὐ τὸ κελευόμενον μόνον, ἀλλὰ καὶ ὅ,τι αὐτὸς γνοίη ἄμεινον εἶναι πεπραγμένον ἡμῖν, τοῦτο ἔπραττεν. Ὁπότε δ' εἰπεῖν τι δέοι εἰς τοὺς συμμάχους, ἃ μὲν ἐμὲ ᾤετο πρέπειν λέγειν, ἐμοὶ συνεβούλευεν· ἃ δὲ ἐμὲ αἴσθοιτο βουλόμενον μὲν εἰδέναι τοὺς συμμάχους, αὐτὸν δὲ με αἰσχυνόμενον περὶ ἐμαυτοῦ λέγειν, ταῦτα οὕτως λέγων ὡς ἑαυτοῦ γνώμην ἀπεφαίνετο· ὥστ' ἔν γε τούτοις τί κωλύει αὐτὸν καὶ ἐμοῦ ἐμοὶ κρείττονα εἶναι; Καὶ ἑαυτῷ μὲν ἀεί φησι πάντα τὰ παρόντα ἀρκεῖν, ἐμοὶ δὲ ἀεὶ φανερός ἐστι σκοπῶν τί ἂν προσγενόμενον ὀνήσειεν· ἐπί τε τοῖς ἐμοῖς καλοῖς μᾶλλον ἐμοῦ ἀγάλλεται καὶ ἥδεται. Πρὸς ταῦτα ὁ Ὑστάσπας εἶπε, Νὴ τὴν

Num aliquid *mihi* abs te imperatum, non effectum dedi? Nihil habeo quod querar, ait. Quidquid autem facerem, eorum *omnium* an aliquid est, quod unquam non alacriter, neque cum voluptate facere me animadverteris? Id verò minimè omnium, ait Cyrus. Quid igitur est, per deos *immortales*, quo Chrysantas te movet, ut sede honoratiori, quàm ego, collocaretur? Dicámne? inquit Cyrus. Omnino, subjecit Hystaspas. Et tu mihi rursùm non succensebis, ubi quod verum est audies? Imò verò voluptatem capiam, inquit, si me nullà injuriâ adfici sciam. Hic ergò Chrysantas primùm, ait, non expectabat donec arcesseretur, sed rerum nostrarum causâ priùs etiam, quàm arcesseretur, aderat: deinde, non id solum *faciebat*, quod imperaretur; sed quidquid animadverteret ipse, quod effectum nobis conduceret, agebat. Quoties autem ad socios aliquid dicendum erat, quæ ejus judicio me dicere decebat, de iis consilium mihi dabat suum; quæ verò præsentisceret me quidem scire socios cupere, sed pudore præpediri, quo minùs ipse de me dicerem, ea sic proferebat, quasi suam ipsius sententiam exponeret: atque adeò quid vetat, quo minùs in his mihi meipso potior fuerit? Prætereà sibi semper ea, quæ adsunt, sufficere ait; mihi verò prospicere semper eum palam est, ecquid accedere posset amplius, quod utilitatem adferat: denique de meis commodis plus lætitiæ ac voluptatis ille capit, quàm egomet *capiam*. Ad hæc Hystaspas, Lætor, in

Ηραν, ὦ Κῦρε, ἥδομαί γε ταῦτά σε ἐρωτήσας. Τί μάλιστα; ἔφη ὁ Κῦρος. Οτι κἀγὼ πειράσομαι ταῦτα ποιεῖν· ἓν μόνον, ἔφη, ἀγνοῶ, πῶς ἂν εἴην δῆλος χαίρων ἐπὶ τοῖς σοῖς ἀγαθοῖς· πότερον κροτεῖν δεῖ τὼ χεῖρε, ἢ γελᾷν, ἢ τί ποιεῖν. Καὶ ὁ Αρτάβαζος εἶπεν. Ορχεῖσθαι δεῖ τὸ Περσικόν. Επὶ τούτοις μὲν δὴ γέλως ἐγένετο.

Προϊόντος δὲ τοῦ συμποσίου, ὁ Κῦρος τὸν Γωβρύαν ἐπήρετο, Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Γωβρύα, νῦν ἂν δοκοίης ἥδιον τῳνδέ τῳ τὴν θυγατέρα δοῦναι, ἢ ὅτε τὸ πρῶτον ἡμῖν συνεγένου; Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Γωβρύας, κἀγὼ τἀληθῆ λέγω; Νὴ Δί', ἔφη ὁ Κῦρος, ὡς ψεύδους γε οὐδεμία ἐρώτησις δεῖται. Εὖ τοίνυν, ἔφη, ἴσθι ὅτι νῦν ἂν πολὺ ἥδιον. Η καὶ ἔχοις ἄν, ἔφη ὁ Κῦρος, εἰπεῖν διότι; Εγωγε. Λέγε δή. Οτι τότε μὲν ἑώρων τοὺς πόνους καὶ τοὺς κινδύνους εὐθύμως αὐτοὺς φέροντας, νῦν δὲ ὁρῶ αὐτοὺς [1] τὰ ἀγαθὰ σωφρόνως φέροντας. Δοκεῖ δέ μοι, ω Κῦρε, χαλεπώτερον εἶναι εὑρεῖν ἄνδρα τἀγαθὰ

me Juno amet, inquit, me de his te interrogâsse. Cur *id* potissimùm? ait Cyrus. Quippe quia & ipse hæc facere enitar: unum modò, inquit, ignoro, quo *scilicet* pacto efficere possim, ut manifestum sit me tuis commodis gaudere; utrùm manibus mihi plaudendum, an ridendum, vel quid agendum sit. Et Artabazus, Saltandum tibi est, ait, more Persico. Et hæc quidem *verba* risus consequutus est.

Cùm autem compotatio produceretur, Gobryam Cyrus interrogans, Dic mihi, Gobrya, inquit, modóne tibi videare libentiùs horum alicui filiam daturus, quàm id temporis quo primùm nobis consuetudine congressus es? Num & ego, subjecit Gobryas, verum dicam? *Ità* profectò, ait Cyrus; quippe nulla interrogatio mendacium desiderat. Itaque certò scias, inquit, multò me jam libentiùs *id facturum*. Possísne mihi dicere, ait Cyrus, quamobrem? Ego verò *possim*. Dic igitur. Quia cernebam eos id temporis tum labores, tum pericula, præsentibus & æquis animis tolerare; nunc etiam res secundas moderatè ferre video. Arbitror autem, Cyre, difficilius esse reperire hominem qui res secundas,

1 *Τὰ ἀγαθὰ σωφρόνως* &c.] Gravis admodùm sententia: quámque quotidiana veram esse docet experientia. Itaque non sine causâ *Horatius*:

—— benè ferre magnam
Disce fortunam.

Carm. lib. 3. Ode 27. Et lib. 2. Ode 3.

Æquam memento rebus in arduis
Servare mentem; non secùs ac bonis
Ab insolenti temperatam
Lætitiâ,——

Multis utique fortunæ filiis contingere videmus id, quod Tantalo contigisse tradit *Pindarus*; apud quem hæc canuntur:

—— Εἰ δὲ δή τιν' ἄν-
δρα θνατὸν Ολύμπου σκοποὶ ἐτίμα-
σαν, ἦν Τάνταλος οὗτος. Αλλὰ γὰρ καταπέ-
ψαι μέγαν ὄλβον οὐκ ἐδυ-
νάσθη· κόρῳ δ' ἕλεν
Αταν ὑπέροπλον,
Τάν οἱ &c.

Olymp. 1. ver. 85, & seq.

καλῶς φέροντα ἢ τὰ κακά· τὰ μὲν γὰρ ὕβριν τοῖς πολλοῖς, τὰ δὲ σωφροσύνην τοῖς πᾶσιν ἐμποιεῖ. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, Ἤκουσας, ὦ Ὑστάσπα, Γωβρύου [1] τὸ ῥῆμα; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη· καὶ ἐὰν πολλά τοιαῦτά γε λέγῃ, πολὺ μᾶλλόν με τῆς θυγατρὸς μνηστῆρα λήψεται, ἢ ἐὰν ἐκπώματα πολλά μοι ἐπιδεικνύῃ. Ἦ μὴν, ἔφη ὁ Γωβρύας, πολλά γέ μοι ἐστὶ τοιαῦτα συγγεγραμμένα, ὧν ἐγώ σοι οὐ φθονήσω, ἢν τὴν θυγατέρα μου [2] γυναῖκα λαμβάνῃς· τὰ δὲ ἐκπώματα, ἔφη, ἐπειδὴ οὐκ ἀνέχεσθαί μοι φαίνῃ, οὐκ οἶδ' εἰ Χρυσάντᾳ τούτῳ [3] δώσω, ἐπεὶ καὶ τὴν ἕδραν σου ὑφήρπασε. Καὶ μὲν δὴ, ἔφη ὁ Κῦρος, ὦ Ὑστάσπα, καὶ οἱ ἄλλοι δὲ οἱ παρόντες, ἢν ἐμοὶ λέγητε, ὅταν τις ὑμῶν γαμεῖν ἐπιχειρήσῃ, γνώσεσθε ὁποῖός τις κἀγὼ συνεργὸς ὑμῖν ἔσομαι. Καὶ ὁ Γωβρύας εἶπεν, Ἢν δέ τις ἐκδοῦναι βούληται θυγατέρα, πρὸς τίνα δεῖ λέγειν; Πρὸς ἐμὲ, ἔφη ὁ Κῦρος, καὶ τοῦτο· πάνυ γὰρ, ἔφη, δεινός εἰμι ταύτην τὴν τέχνην. Ποίαν; ἔφη ὁ Χρυσάντας. Τὸ γνῶναι ὁποῖος ἂν γάμος ἑκάστῳ συναρμόσειε. Καὶ ὁ Χρυσάντας ἔφη, Λέγε δὴ πρὸς

quàm qui adversas, rectè ferat: nam illæ in plerisque insolentiam, hæ modestiam in omnibus, excitant. Et Cyrus, Audivistine, inquit, hoc Gobryæ verbum, Hystaspa? *Audivi* profectò, ait: ac si *quidem* ejusmodi plura dixerit, multò me magis filiæ procum habiturus est, quàm si multa mihi pocula ostentet. Profectò, inquit Gobryas, multa mihi sunt hujusmodi literis consignata, quæ tibi ego non invidebo, si filiam meam uxorem duxeris: pocula verò, ait, quia mihi non videris admittere, haud scio an Chrysantæ huic dem, quando is sedem etiam tibi surripuit. Enimverò, ait Cyrus, Hystaspa, & cæteri qui adestis, si mihi *rem* indicaveritis, quando quis vestrûm uxorem ducere conabitur, qualis & ipse vobis *in eâ* futurus sum adjutor, cognoscetis. Et Gobryas, Cui verò indicandum erit, inquit, si quis filiam nuptum dare velit? Etiam illud mihi *significate*, ait Cyrus, nam hanc artem mirificè calleo. Quàm? ait Chrysantas. Cognoscendi, *inquit*, quod conjugium cuique congruat. Et Chrysantas, Dic ergo, per

1 Τὸ ῥῆμα;] H. e. τὸν λόγον: nam plura Gobryas dixerat. Eodem modo vox adhibetur illa Luc. ii. 50. Καὶ αὐτοὶ οὐ συνῆκαν τὸ ῥῆμα ὃ &c. Confer *Luc.* xx. 20. ubi λόγος exstat, pro quo paulò post v. 26. ῥῆμα legitur. Similiter sanè *verbum* apud Auctores Latinos pro integro sæpè sermone, sive oratione ponitur. *Terent.* And. 1. 5. 6. M. *Miseram me. quod verbum audio?* ubi *verbum* Donatus ἀξίωμα interpretatur. Sed exempla passim obvia sunt.

2 Γυναῖκα λαμβάνῃς.] Eâdem locutione utitur *Luc.* xx. 29, 30.

3 Δώσω] Ità liber *Budensis*, Leunclavio auctore. *Gabrielius* adfert δῷ, quod Stephano placet. Horum certè utrumvis rectè vulgato illi δῷς anteferas. Nam primam locus personam postulat: cùm non in potestate Hystaspæ pocula essent ista, sed Gobryæ: cujus hæc ipsa verba sunt.

τῶν θεῶν, ποίαν τινά μοι γυναῖκα οἴει συναρμόσειν κάλλιςα. Πρῶτον μὲν, ἔφη, μικράν· μικρὸς γὰρ καὶ αὐτὸς εἶ· ἣν δὲ μεγάλην γαμήσειας, ἤν ποτε βύλῃ αὐτὴν ὀρθὴν φιλῆσαι, προσάλλεσθαί σε δεήσει ὡς τὰ κυνάρια. Τῦτο μὲν δὴ, ἔφη, ὀρθῶς προνοεῖς· καὶ γὰρ ὐδ' ὁπωςιῦν ἁλτικός εἰμι. Επειτα δ', ἔφη, σιμὴ ἄν σοι ἰσχυρῶς συμφέροι. Πρὸς τί δὴ αὖ τῦτο; Οτι, ἔφη, σὺ γρυπὸς εἶ· πρὸς ἦν τὴν σιμότητα σάφ' ἴσθι ὅτι ἡ γρυπότης ἄριςα προσαρμόσει. Λέγεις σὺ, ἔφη, ὡς καὶ τῷ εὖ δεδειπνηκότι, ὥσπερ καὶ ἐγὼ νῦν, ἄδειπνος ἂν συναρμόζοι; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Κῦρος· τῶν μὲν γὰρ μεςῶν γρυπὴ ἡ γαςὴρ γίγνεται, τῶν δὲ ἀδείπνων, σιμή. Καὶ ὁ Χρυσάντας ἔφη, Ψυχρῷ δ' ἂν, πρὸς τῶν θεῶν, βασιλεῖ ἔχοις ἂν εἰπεῖν ποία τις συνοίσει; Ενταῦθα μὲν δὴ ὅ,τε Κῦρος ἐξεγέλασε, καὶ οἱ ἄλλοι ὁμοίως. Γελώντων δὲ ἅμα εἶπεν ὁ Υςάσπας, Πολὺ γε, ἔφη, μάλιςα τῦτό σε, ὦ Κῦρε, ζηλῶ ἐν τῇ βασιλείᾳ. Τίνος; ἔφη ὁ Κῦρος. Οτι δύνασαι καὶ ψυχρὸς ὢν γέλωτα παρέχειν. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, [1] Επειτα ὐκ ἂν πρίαιό γε παμπόλλυ ὥςε σοι ταῦτα εἰρῆσθαι, καὶ ἀπαγγελθῆναι παρ' ᾗ εὐδοκιμεῖν βύλει, ὅτι ἀςεῖος εἶ; Καὶ ταῦτα μὲν δὴ ὕτω διεσκώπτετο.

deos *immortales*, ait, cujusmodi uxorem mihi pulcherrimè congruentem esse arbitreris. Primùm, inquit, parvam: nam & tu parvus es: quòd si grandem ducas, adsilire te necesse fuerit, catellorum more, si fortè rectam osculari velis. Id verò, inquit, rectè abs te providetur: nam nè tantillum quidem ad saltandum habilis sum. Deinde, ait, sima admodùm tibi adcommoda esset. Cur, illud? Quia tu, inquit, nasum aduncum habes: optimè igitur, certò scias, simæ nasi formæ congruerit adunca: Túne ais, inquit, benè cœnato, quemadmodùm jam ego *sum*, incœnatam fore congruentem? *Ità* profectò, ait Cyrus; nam eorum, qui pleni sunt, venter aduncus est; incœnatorum, simus. Et Chrysantas, Posśisne, obsecro te, inquit, dicere, cujusmodi uxor regi frigido commoda foret. Hîc risum & Cyrus edidit, & alii itidem. Quibus simul ridentibus, Hystaspas dixit, Equidem te, Cyre, multò maximè felicem ob hoc in *isto* regno *tuo* dico. Quid illud est? ait Cyrus. Quod cùm frigidus sis, risum movere possis. Et Cyrus, Tu verò non magno redimeres, inquit, ut hæc abs te dicta essent, atque ut illi renuntiaretur, apud quam existimari te velis, quod sis urbanus? Et hæc ità quidem ultro citróque jactabantur scommata.

1 Επειτα] Hanc lectionem *Camerarii* & *Gabrielii* exhibent exemplaria, necnon MS. Bodl. in margine: eámque adeò adsentientibus Stephano & Leunclavio, libens amplexus sum. Vulgò, καὶ ὐκ &c.

Μετὰ δὲ ταῦτα Τιγράνῃ μὲν ἐξήνεγκε γυναικεῖον κόσμον, καὶ ἐκέλευσε τῇ γυναικὶ δοῦναι, ὅτι ἀνδρείως συνεστράτευετο τῷ ἀνδρί. Ἀρταβάζῳ δὲ χρυσοῦν ἔκπωμα· τῷ δὲ Ὑρκανίῳ ἵππον καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ καλὰ ἐδωρήσατο. Σοὶ δὲ, ἔφη, ὦ Γωβρύα, δώσω ἄνδρα τῇ θυγατρί. Οὐκοῦν ἐμὲ, ἔφη ὁ Ὑστάσπας, δώσεις, ἵνα καὶ τὰ συγγράμματα λάβω. Η καὶ ἔστι σοι, ἔφη ὁ Κῦρος, οὐσία ἀξία τῶν τῆς παιδός; Νὴ Δί', ἔφη, πολλαπλασίων μὲν οὖν χρημάτων. Καὶ ποῦ, ἔφη ὁ Κῦρος, ἔστι σοι αὕτη ἡ οὐσία; Ενταῦθα, ἔφη, ὅπουπερ καὶ σὺ κάθησαι, φίλος ὢν ἐμοί. Αρκεῖ μοι, ἔφη ὁ Γωβρύας· καὶ εὐθὺς ἐκτείνας τὴν δεξιὰν, Δίδου, ἔφη, ὦ Κῦρε· δέχομαι γάρ. Καὶ ὁ Κῦρος λαβὼν τὴν τοῦ Ὑστάσπου δεξιὰν, ἔδωκε τῷ Γωβρύᾳ· ὁ δὲ ἐδέξατο. Εκ δὲ τούτου πολλὰ καὶ καλὰ ἔδωκε δῶρα τῷ Ὑστάσπᾳ, ὅπως τῇ παιδὶ πέμψειε· Χρυσάνταν δ' ἐφίλησε προσαγαγόμενος. Καὶ ὁ Αρτάβαζος εἶπε, Μὰ Δί', ἔφη, ὦ Κῦρε, οὐχ ὁμοίου γε χρυσοῦ ἐμοί τε τὸ ἔκπωμα δέδωκας καὶ Χρυσάντᾳ τὸ δῶρον. Αλλὰ καὶ σοὶ, ἔφη, δώσω. Επήρετο ἐκεῖνος, Πότε; Εἰς τριακοστὸν, ἔφη, ἔτος. [1] Ως ἀναμενοῦντος, ἔφη, καὶ οὐκ ἀποθανουμένου, οὕτω παρασκευάζου. Καὶ τότε μὲν δὴ οὕτως ἔληξεν

Secundùm hæc Cyrus mundum muliebrem Tigrani protulit, quem ut uxori daret, præcepit; quòd ea virili animo militiæ mariti comes fuisset. Artabazo poculum aureum, Hyrcanio equum, cum aliis multis ac pulchris rebus, donavit. Tibi vero, Gobrya, inquit, virum dabo, cui filiam colloces. Me igitur dabis, ait Hystaspas, ut etiam illa *Gobryæ* scripta consequar. Num tibi sunt, inquit Cyrus, facultates, quæ sint puellæ fortunis dignæ? *Sunt* profectò, ait, & multò quidem majoribus opibus. Et ubinam, inquit Cyrus, has habes facultates? Hic, ait, ubi tu consedisti, qui mihi amicus es. *Id verò* sufficit mihi, subjecit Gobryas: statímque porrectâ dextrâ, Da, Cyre, ait: nam accipio. Et prehensam Cyrus Hystaspæ dextram Gobryæ dedit; & is accepit. Multa deinde & elegantia dedit Hystaspæ munera, quæ puellæ mitteret: Chrysantam verò admotum sibi osculatus est. Et Artabazus, Profectò, Cyre, inquit, non ex eodem auro mihi poculum, & Chrysantæ munus *hoc* dedisti. At enim, ait *Cyrus*, etiam tibi daturus sum. Quando? quærebat ille. Ad annum, inquit, trigesimum. Tu verò sic te parato, ait *Artabazus*, quasi *illud* ipse *tempus* expectaturus sim, nec mortem priùs obiturus. Et hoc quidem modo tum illi contubernalium

1 Ως ἀναμενοῦντος &c.] Leunclavius sic ista vertit: "Tu verò sic te parato, ait *Hystaspas*, &c. Sed rectè monuit *Portus* hoc *Artabazo* potiùs tribuendum esse: quod ea, quæ modò præcesserant, verba satis demonstrant.

ἡ σκηνή· ἐξανισαμένων δ' αὐτῶν ἐξανέστη καὶ ὁ Κῦρος, καὶ ξυμπροὔπεμψεν αὐτοὺς ἐπὶ τὰς θύρας.

Τῇ δ' ὑστεραίᾳ τοὺς ἐθελουσίους συμμάχους γενομένους ἀπέπεμπεν οἴκαδε ἑκάστους, πλὴν ὅσοι αὐτῶν οἰκεῖν ἐβούλοντο παρ' αὐτῷ· τούτοις δὲ χώραν καὶ οἴκους ἔδωκε, καὶ νῦν ἔτι ἔχουσιν οἱ τῶν [1] καταμεινάντων τούτων τότε ἀπόγονοι· πλεῖστοι δ' εἰσὶ Μήδων καὶ Υρκανίων· τοῖς δ' ἀπιοῦσι δωρησάμενος πολλὰ, καὶ ἀμέμπτους ποιησάμενος καὶ ἄρχοντας καὶ στρατιώτας, ἀπεπέμψατο. Εκ τούτου δὴ διέδωκε καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν στρατιώταις τὰ χρήματα ὅσα ἐκ Σάρδεων ἔλαβε· καὶ τοῖς μὲν μυριάρχοις καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν ὑπηρέταις ἐξαίρετα ἐδίδου πρὸς τὴν ἀξίαν ἑκάστῳ, τὰ δ' ἄλλα διένειμε· καὶ τὸ μέρος ἑκάστῳ δοὺς τῶν μυριάρχων, ἐπέτρεψεν αὐτοῖς διανέμειν ὥσπερ αὐτὸς ἐκείνοις διένειμεν. Εδίδοσαν δὲ τὰ μὲν ἄλλα χρήματα, ἄρχων ἄρχοντας τοὺς ὑφ' ἑαυτῷ δοκιμάζων· τὰ δὲ τελευταῖα οἱ ἑξάδαρχοι, τοὺς ὑφ' ἑαυτοῖς ἰδιώτας δοκιμάσαντες, πρὸς τὴν ἀξίαν ἑκάστῳ ἐδίδοσαν· καὶ οὕτω πάντες εἰλήφεσαν τὸ δίκαιον μέρος. Επειδὴ δὲ εἰλήφεσαν τὰ τότε δοθέντα, οἱ μέν τινες ἔλεγον περὶ τοῦ Κύρου τοιάδε· Η που αὐτός γε πολλὰ ἔχει, [2] ὅπου γε καὶ ἡμῶν ἑκάστῳ τοσαῦτα

convivio finis est impositus: cùm autem ipsi surgerent, etiam Cyrus surrexit, & eos ad fores usque prosequutus est.

Postridie socios, qui sponte se conjunxerant, singulos domum remisit, exceptis iis, qui apud ipsum habere domicilia vellent: his agros & ædes dedit, quas etiam nunc posteri eorum, qui tunc remansêre, possident; sunt autem plurimi ex Medis & Hyrcaniis: cùm discedentibus multa donâsset, & perfecisset ut nihil illi, sive præfecti essent sive milites, quererentur, *sic eos* dimisit. Deinde militibus etiam suis pecunias, quascunque ex Sardibus ceperat, distribuit: ac decem quidem millium præfectis & ministris suis eximia *quædam* pro dignitate cujusque largiebatur, cætera *hinc inde* dividebat: & datâ parte *certâ* cuique decem millium præfecto, demandavit iis curam *aliis* distribuendi, quemadmodùm illis distribuisset. Ac pecuniæ quidem cæteræ sic distributæ sunt, ut præfectus quisque in præfectos *inferiores*, sibi parentes, explorando inquireret; sex item militibus præfecti, gregariis quibus præerant militibus exploratis, pecunias ultimas cuique pro merito dederunt: atque hoc modo justam universi portionem consecuti sunt. Acceptis autem *pecuniis* hisce tunc distributis, aliqui de Cyro aiebant, Ipse multa certè possidet, cùm tam multa cuique nostrûm dederit.

1 Καταμεινάντων τούτων] *Gabrielli* exemplar pronomen hoc non habet: & hinc quidem, absque ullo sensûs detrimento, abesse potest.

2 Ὅπου] Eadem est voculæ hujus vis 2 *Pet.* ii. 11. quod ante nos observavit Cl. *Blackwallus*.

κέκτηται. Οἱ δὲ τινες αὐτῶν ἔλεγον, Ποῖα πολλὰ ἔχει; οὐχ ὁ Κύρε τρόπος τοιοῦτος [1] οἷος χρηματίζεσθαι, ἀλλὰ διδοὺς μᾶλλον ἢ κτώμενος ἥδεται. Αἰσθανόμενος δὲ ὁ Κῦρος τούτους τοὺς λόγους καὶ τὰς δόξας τὰς περὶ αὐτοῦ, συνέλεξε τοὺς φίλους τε καὶ τοὺς ἐπικαιρίους ἅπαντας, καὶ ἔλεξεν ὧδε·

"Ἄνδρες φίλοι, ἑώρακα μὲν ἤδη ἀνθρώπους, οἳ βούλονται δο-"κεῖν πλείω κεκτῆσθαι ἢ ἔχουσιν, ἐλευθεριώτεροι ἂν οἰόμενοι οὕτω "φαίνεσθαι· ἐμοὶ δὲ δοκοῦσιν, ἔφη, οὗτοι τοὔμπαλιν οὗ βούλονται "ἐφέλκεσθαι· τὸν γὰρ πολλὰ δοκοῦντα ἔχειν, μὴ κατ' ἀξίαν τῆς "οὐσίας φαίνεσθαι ὠφελοῦντα τοὺς φίλους, ἀνελευθερίαν ἔμοιγε δοκεῖ "περιάπτειν. Εἰσὶ δ' αὖ, ἔφη, οἳ λεληθέναι βούλονται ὅσα ἂν "ἔχωσι· πονηροὶ οὖν καὶ οὗτοι τοῖς φίλοις ἔμοιγε δοκοῦσιν εἶναι· "διὰ γὰρ τὸ μὴ εἰδέναι τὰ ὄντα, πολλάκις δεόμενοι οὐκ ἐπαγ-"γέλλουσιν οἱ φίλοι τοῖς ἑταίροις, ἀλλ' ἀπατῶνται. Ἁπλούστατον "δέ μοι, ἔφη, δοκεῖ εἶναι τὸ τὴν δύναμιν φανερὰν ποιήσαντα, ἐκ "ταύτης ἀγωνίζεσθαι περὶ καλοκἀγαθίας. Κἀγὼ οὖν, ἔφη, βού-"λομαι ὑμῖν, ὅσα μὲν οἷόν τ' ἐστὶν ἰδεῖν τῶν ἐμοὶ ὄντων, δεῖξαι· "ὅσα δὲ μὴ οἷόν τε ἰδεῖν, διηγήσασθαι." Ταῦτα εἰπών, τὰ

Alii dicebant, Quæ sunt *illa* multa quæ possidet? non eo est ingenio Cyrus, ut pecunias velit construere, sed majorem voluptatem dando quàm accipiendo percipit. Hos sermones *hominumque* de se sententias cùm Cyrus animadvertisset, convocatis amicis & omnibus illis, quos interesset arcessiri, in hanc sententiam loquutus est:

"Vidi equidem nonnullos, amici, qui existimari vellent plura possi-"dere, quàm haberent *reipsa*; quòd hoc modo futurum arbitrarentur, "ut magis liberales viderentur: verùm illi vergere mihi videntur in par-"tem instituto suo contrariam: nam eum, qui multa possidere credatur, "non pro ratione facultatum amicis palam commodare, *id verò* mihi no-"tam illiberalitatis *ei* imprimere videtur. Rursùs alii quantum possideant, "cæteros ignorare volunt; qui & ipsi mihi sanè videntur malè de amicis "mereri: nam quia facultates eorum ignorantur, sæpè amici egentes so-"dalibus quid sibi opus sit non significant, sed decipiuntur. Id mihi sim-"plicissimi videtur *hominis* esse, ut ostensis facultatibus *suis*, pro earum "ratione benignitatis laudem sibi parare contendat. Quamobrem & ipse "vobis monstrare volo, quascunque facultates meas videre licet; & quas "videre non licet, *eas* oratione vobis exponam." Hæc loquutus, alias

1 Οἷος] Ità *Gabrielii* & *Camerarii* exemplaria: quam lectionem vulgatæ illi ὅλως anteponendam censuit Stephanus, & ipse haud cunctantèr recepi. Οἷος enim respondet illi τοιοῦτος, sive expresso, (ut in hoc loco) sive subaudito, ut αἰσχρόν. §. sub finem: οὐ γὰρ ἦν οἷος αὐτὸ ποιεῖν χαρίζεσθαι. *Muretus* legit ὡς.

μὲν ἐδείκνυε πολλά τε καὶ καλὰ κτήματα· τὰ δὲ κείμενα ὡς μὴ ῥᾴδια εἶναι ἰδεῖν, διηγεῖτο· τέλος δὲ εἶπεν ὧδε, "Ταῦτα, ἔφη, ὦ ἄνδρες, "ἅπαντα δεῖ ὑμᾶς οὐδὲν μᾶλλον ἐμὰ ἡγεῖσθαι ἢ καὶ ὑμέτερα· ἐγὼ γάρ, "ἔφη, ταῦτα ἀθροίζω οὐθ' ὅπως αὐτὸς καταδαπανήσω, οὐθ' ὅπως αὐτὸς "κατατρίψω· (οὐ γὰρ ἂν δυναίμην) ἀλλ' ὅπως ἔχω τῷ τε ἀεὶ ὑμῶν "καλόν τι ποιοῦντι διδόναι, καὶ ὅπως ἤν τις ὑμῶν τινὸς ἐνδεῖσθαι νομίσῃ, "πρὸς ἐμὲ ἐλθὼν λάβῃ οὗ ἂν ἐνδεὴς τυγχάνῃ ὤν." Καὶ ταῦτα μὲν "οὕτως ἐλέχθη.

Ἡνίκα δὲ ἤδη αὐτῷ ἐδόκει καλῶς ἔχειν τὰ ἐν Βαβυλῶνι ὡς καὶ ἀποδημεῖν, συνεσκευάζετο τὴν εἰς Πέρσας πορείαν, καὶ τοῖς ἄλλοις παρήγγειλεν· ἐπεὶ δὲ ἐνόμισεν ἱκανὰ ἔχειν ὧν ᾤετο δεήσεσθαι, οὕτω δὴ ἀνεζεύγνυε. Διηγησόμεθα δὲ καὶ ταῦτα, ὡς πολὺς στόλος ὤν, εὐτάκτως μὲν κατεσκευάζετο, καὶ πάλιν ἀνεσκευάζετο, κατεχωρίζετο δὲ ταχὺ ὅπου δέοιτο. Ὅπου γὰρ ἂν στρατοπεδεύηται βασιλεύς, σκηνὰς μὲν δὴ ἔχοντες πάντες οἱ ἀμφὶ βασιλέα στρατεύονται καὶ θέρους καὶ χειμῶνος. Εὐθὺς δὲ τοῦτο ἐνόμιζε Κῦρος, πρὸς ἕω βλέπουσαν ἵστασθαι τὴν σκηνήν· ἔπειτα ἔταξε πρῶτον μὲν πόσον δεῖ ἀπολιπόντας σκηνοῦν τοὺς δορυφόρους τῆς βασιλικῆς σκηνῆς· ἔπειτα σιτοποιοῖς μὲν χώραν ἀπέδειξε τὴν δεξιάν, ὀψοποιοῖς δὲ

quidem opes, & multas & pulchras, *eis* commonstrabat; alias verò sic positas, ut facilè conspici non possent, commemorabat: tandémque dixit, "Hæc omnia vos nihilo magis mea quàm vestra ducere con-"venit: nam equidem ea colligo, non ut ipse absumam, nec ut ipse "conteram; (quod à me quidem fieri non posset) sed partim ut ha-"beam, quod alicui vestrûm quovis tempore præclarum aliquod fa-"cinus edenti largiar, partim ut si quis vestrûm egere se aliquâ re "arbitraretur, ad me veniat, & quidquid fortè desiderat, accipiat." Hæc in hunc modum dicta fuerunt.

Cùm autem res ità Babylone constitutas existimaret, ut etiam inde abesse posset, iter in Persiam parabat, cæterísque *idem faciendum* denuntiabat: ac postquam satìs eorum habere se putaret, quibus opus sibi fore existimabat, *Babylone* movit. Nos autem & hæc commemoraturi sumus, quàm *scilicet*, numerosus cùm esset exercitus, ordinatè tum *depositis impedimentis* castra metaretur, tum *vasis rursùm collectis* castra moveret, celeritérque se quo oporteret loco disponeret. Nam ubicunque castra rex habet, *ibi* quidem omnes qui circa regem esse solent, tentoriis sibi collocatis tam æstate quàm hyeme militant. Statim autem Cyrus hoc instituit, tentorium *nempe* ità figi ut orientem spectaret: deinde primùm quanto intervallo à tabernaculo regio abesse satellitum tentoria deberent, constituit; tum locum dextrum iis, quibus esset mandata panis conficiendi cura, adsignavit; iis, qui obsoniis adparandis operam dabant, sinistram; equis item

τὴν ἀριςερὰν, ἵπποις δὲ τὴν δεξιὰν, ὑποζυγίοις δὲ τοῖς ἄλλοις τὴν ἀριςεράν· καὶ τἄλλα δὲ διετέτακτο, ὥςε εἰδέναι ἕκαςον τὴν ἑαυτοῦ χώραν καὶ μέτρῳ καὶ τόπῳ. Οταν δὲ ἀνασκευάζωνται, συντίθησι μὲν ἕκαςος σκεύη οἷσπερ τέτακται χρῆσθαι, ἀνατίθενται δ' αὖ ἄλλοι ἐπὶ τὰ ὑποζύγια· ὥσθ' ἅμα μὲν πάντες ἔρχονται οἱ σκευαγωγοὶ [1] ἐπὶ τὰ τεταγμένα ἄγειν, ἅμα δὲ πάντες ἀνατιθέασιν ἐπὶ τὰ ἑαυτοῦ ἕκαςος. Οὕτω δὴ ὁ αὐτὸς χρόνος ἀρκεῖ μιᾷ τε σκηνῇ καὶ πάσαις ἀνῃρῆσθαι· Ωσαύτως οὕτως ἔχει καὶ περὶ [2] καταςκευῆς. Καὶ περὶ τοῦ πεποιῆσθαι δὲ τὰ ἐπιτήδεια πάντα ἐν καιρῷ, ὡσαύτως διατέτακται ἑκάςοις τὰ ποιητέα· καὶ διὰ τοῦτο ὁ αὐτὸς χρόνος ἀρκεῖ ἑνί τε μέρει καὶ πᾶσι πεποιῆσθαι. Ωσπερ δὲ οἱ περὶ τὰ ἐπιτήδεια θεράποντες χώραν εἶχον τὴν προσήκουσαν ἕκαςοι, οὕτω καὶ οἱ ὁπλοφόροι αὐτῷ ἐν τῇ ςρατοπεδεύσει χώραν τε εἶχον τὴν τῇ ὁπλίσει ἑκάςῃ ἐπιτηδείαν, καὶ ᾔδεσαν ταύτην ὁποία ἦν, καὶ [3] εἰς ἀναμφισβήτητον πάντες κατεχωρίζοντο. [4] Καλὸν μὲν γὰρ ἡγεῖτο ὁ Κῦρος καὶ ἐν οἰκίᾳ εἶναι

dextrum, finiſtrum jumentis cæteris: erant *ſic* etiam deſcripta cætera, ut quiſque ſtationem ſuam tum menſurâ tum loco nôſſet. Cùm verò vaſa colligunt, quiſque vaſa illa componit, quorum ipſi adſignatus eſt uſus: ac rurſùm alii jumentis *ea* imponunt: quo fit, ut ſimul omnes impedimentorum vectores ad ea veniant, quibus vehendis ipſi ſunt deſtinati; & ſimul quiſque ſuis *jumentis ſua* imponat. Ità tempus idem uni tabernaculo & omnibus tollendis ſufficit. Eadem eſt impedimenta deponendi ratio. Præterea ſingulis eſt imperatum quid facere debeant, ut omnia neceſſaria parentur opportunè: idcircò tempus idem & uni parti & omnibus parandis ſufficit. Atque utì erat locus miniſtris ſingulis hæc neceſſaria curantibus conveniens, ſic & armati milites in metatione caſtrorum locum illum habebant, qui armaturæ cuivis aptus eſſet, & quis is eſſet, nôrant, atque *adeò* univerſi eum ſic occupabant, ut minimè de eo ambigerent. Nimirum Cyrus arbitrabatur etiam in familiâ præclarum eſſe

1 Ἐπὶ τὰ τεταγμένα &c.] Stephano in mentem venit eſſe legendum, ἐπὶ τὸ τὰ τεταγμένα &c. quam correctionem adprobo.

2 Καταςκευῆς. Καὶ &c.] Sic MS. Bodl. & editi libri, quos vîdi, omnes: Stephano tamen hæc orationis ſtructura diſplicuit, & ità tandem emendanda viſa eſt: ὡσαύτως οὕτως ἔχει καὶ περὶ καταςκευῆς, καὶ περὶ τοῦ πεποιῆσθαι δὲ τὰ ἐπιτήδεια πάντα ἐν καιρῷ· ὡσαύτως γὰρ διατέτακται ἑκάςοις τὰ ποιητέα. Parva quidem eſt mutatio, ſed adeò apta, ut ſi vel unus præiret codex, in contextu mihi exprimenda videretur.

3 Εἰ] Edit. *Ald.* ἐπ' ἀναμφ. malè. MS. Bodl. ἐς & paulò infrà ἐς Πέρσας ἐπεμέλο. Utrobique Atticè.

4 Καλὸν μὲν γὰρ &c.] Quemadmodum & *Heſiodus* Ἔργων καὶ ἡμ. v. 471, & ſeq.

———— εὐθημοσύνη γὰρ ἀρίςη
Θνητοῖς ἀνθρώποις, κακοθημοσύνη δὲ κακίςη.

In edit. *Ald.* & MSto Bodl. perperam legitur εὐθυμοσύνη.

ἐπιτήδευμα τὴν εὐθημοσύνην· (ὅταν γάρ τίς τȣ δέηται, δῆλόν ἐστιν ὅποι δεῖ ἐλθόντα λαβεῖν) πολὺ δὲ ἔτι κάλλιον ἐνόμιζε τὴν τῶν στρατιωτικῶν φυλῶν εὐθημοσύνην εἶναι, ὅσῳ τε ὀξύτεροι οἱ καιροὶ τῶν εἰς τὰ πολεμικὰ χρήσεων, καὶ μείζω τὰ σφάλματα ἀπὸ τῶν ὑστεριζόντων ἐν αὐτοῖς· ἀπὸ δὲ τῶν ἐν καιρῷ παραγινομένων πλείστȣ [1] ἄξια ταῦτα τὰ κτήματα ἑώρα γινόμενα ἐν τοῖς πολεμικοῖς· διὰ ταῦτα ȣ̓ν καὶ ἐπεμέλετο ταύτης τῆς εὐθημοσύνης μάλιστα. Καὶ αὐτὸς μὲν δὴ πρῶτον ἐχυρὸν ἐν μέσῳ κατετίθετο τȣ̃ στρατοπέδȣ, ὡς ταύτης τῆς χώρας ἐχυρωτάτης ȣ̓́σης· ἔπειτα δὲ τȣ̀ς μὲν πιστοτάτȣς, ὥσπερ εἰώθει, περὶ ἑαυτὸν εἶχε, τȣ́των δὲ ἐν κύκλῳ ἐχομένȣς ἱππέας τ' εἶχε καὶ ἁρματηλάτας. Καὶ γὰρ τȣ́τȣς ἐχυρᾶς ἐνόμιζε χώρας δεῖσθαι, ὅτι σὺν οἷς μάχονται ὅπλοις ȣ̓δὲν πρόχειρον ἔχοντες τȣ́των στρατοπεδεύονται, ἀλλὰ πολλȣ̃ χρόνȣ δέονται εἰς τὴν ἐξόπλισιν, εἰ μέλλȣσι χρησίμως ἐξοίσειν. Εν δεξιᾷ δὲ καὶ ἐν ἀριστερᾷ αὐτȣ̃ τε καὶ τῶν ἱππέων πελτασταῖς χώρα ἦν· τοξοτῶν δ' αὖ χώρα ἡ πρόσθεν ȣ̓̃ν καὶ ὄπισθεν αὐτȣ̃ τε καὶ τῶν ἱππέων. Οπλίτας δὲ καὶ τȣ̀ς τὰ μεγάλα γέῤῥα ἔχοντας κύκλῳ πάντων εἶχεν, ὥσπερ τεῖχος· ὅπως καὶ εἰ δέοι τι ἐνσκευάζεσθαι τȣ̀ς ἱππέας, οἱ μονιμώτατοι

studium collocationis aptæ: (nam *hoc modo* si aliquâ re quis indiget, planum est quò ire debeat, ut eam sumat) sed multò pulchrius existimabat esse, militares tribus aptè atque ordine disponi, cùm in usu rerum bellicarum quanto magis subitæ sunt temporis opportunitates, tanto graviores ab iis *oriuntur* offensiones, qui negligentiâ suâ & *tarditate* eas sibi præripi sinunt: per illos verò, qui maturè adsunt, ea fieri videbat, quæ bellicis in rebus quantivis pretii sunt: his igitur de causis aptæ hujus collocationis erat perstudiosus. Ac primus quidem ipse castrorum in medio se collocabat, quòd is locus esset quàm munitissimus: deinde circum se fidissimos *quosque*, sicut & *aliàs* consueverat, habebat: atque his orbe facto proximi erant tum equites tùm curruum ductores. Etenim arbitrabatur his loco tuto esse opus, quòd ità in castris agant, ut armis illis, quibus *in hostem* pugnant, expeditè uti non possint; sed longo tempore ad armandum se indigeant, si *quidem* utiliter efferre *in aciem ea* velint. Parte verò tum ipsius tum equitum dextrâ & lævâ peltastarum locus erat; sagittariorum tam ante quàm post ipsum, & post equites. Gravis armaturæ milites & qui scuta majora gestabant *suis* omnibus circumdabat, tanquam murum; ut, si necesse esset equites separare, maximè statarii

1 Ἄξια ταῦτα τὰ &c.] In edit. *Ald.* in margine tantùm agnoscit, nec loci ponon comparet ταῦτα. quod & MS. Bodl. postulat sententia.

πρόσθεν ὄντες παρέχοιεν αὐτοῖς ἀσφαλῆ τὴν καθόπλισιν. Ἐκάθευδον δὲ αὐτῷ ἐν τάξει ὥσπερ οἱ ὁπλῖται, οὕτω δὲ καὶ οἱ πελτασταὶ καὶ οἱ τοξόται· ὅπως καὶ ἐκ τῶν νυκτῶν, εἰ δέοι τι, ὥσπερ καὶ οἱ ὁπλῖται παρεσκευασμένοι εἰσὶ παίειν τὸν εἰς χεῖρας ἰόντα, οὕτω καὶ οἱ τοξόται καὶ οἱ ἀκοντισταὶ, εἴ τινες προσίοιεν, ἐξ ἑτοίμου ἀκοντίζοιεν καὶ τοξεύοιεν ὑπὲρ τῶν ὁπλιτῶν. Εἶχον δὲ καὶ σημεῖα πάντες οἱ ἄρχοντες ἐπὶ ταῖς σκηναῖς· [1] οἱ δὲ ὑπηρέται, ὥσπερ καὶ ἐν ταῖς πόλεσιν οἱ σώφρονες ἴσασι μὲν καὶ τῶν πλείστων τὰς οἰκήσεις, μάλιστα δὲ τῶν ἐπικαιρίων· οὕτω καὶ τῶν ἐν τοῖς στρατοπέδοις τάς τε χώρας τὰς τῶν ἡγεμόνων ἠπίσταντο οἱ Κύρου ὑπηρέται, καὶ τὰ σημεῖα ἐγίγνωσκον ἃ ἑκάστοις ἦν· ὥστε ὅτου δέοιτο Κῦρος, οὐκ ἐζήτουν, ἀλλὰ τὴν συντομωτάτην ἐφ' ἕκαστον ἔθεον. Καὶ διὰ τὸ εἰλικρινῆ ἕκαστα εἶναι τὰ φῦλα, πολὺ μᾶλλον ἦν δῆλα καὶ ὁπότε τις εὐτακτοίη, καὶ εἴ τις μὴ πράττοι τὸ προσταττόμενον· οὕτω δὴ ἐχόντων, ἡγεῖτο, εἴ τις ἐπιθεῖτο νυκτὸς ἢ ἡμέρας, ὥσπερ ἂν εἰς ἐνέδραν εἰς τὸ στρατόπεδον τοὺς ἐπιτιθεμένους ἐμπίπτειν. Καὶ τὸ τακτικὸν δὲ εἶναι οὐ τοῦτο μόνον ἡγεῖτο εἴ τις ἐκτεῖναι φάλαγγα εὐπόρως δύναιτο, ἢ βαθῦναι, ἢ ἐκ κέρατος εἰς φάλαγγα καταστῆσαι, ἢ ἐκ δεξιᾶς, ἢ ἀριστερᾶς, ἢ ὄπισθεν ἐπιφανέντων τῶν πολεμίων, ὀρθῶς ἐξελίξαι· ἀλλὰ καὶ

milites ante ipsos essent, tutumque spatium eis ad arma capienda præberent. Et quemadmodùm gravis armaturæ milites, sic & peltastæ & sagittarii somnum instructi capiebant; ut etiam noctu, si quid usus posceret, perinde ac gravis armaturæ milites parati sunt ad feriendos eos qui cominùs invadunt, sic & sagittarii & jaculatores pro gravis armaturæ militibus, si qui *hostes* accederent, promptè sagittis & jaculis suis uterentur. Prætereà *certa quædam* signa præfecti omnes ad tabernacula habebant: ministri autem, non aliter ac in urbibus illi, qui frugi sunt & *prudentes*, plurimorum domos nôrunt, & eorum præsertim, quos interest *nosse*; sic, *inquam*, & Cyri ministri loca ducum in castris, & singulorum signa nôrunt: adeò ut si alicujus operâ Cyrus egeret, *hunc illi* non quærebant, sed viâ quàm maximè compendiariâ ad unumquemque currebant. Et quia singulæ nationes secretæ, minimèque inter se confusæ erant, multò etiam magis patebat, sive quis ordinis observans esset, sive, quod esset imperatum, non faceret: atque hoc modo cùm essent comparati, futurum arbitrabatur, ut si quis vel noctu vel interdiu *suos* adoriretur, in castra *sua*, tanquam in insidias, adgrediendo incideret. Ac tacticum esse non id solum arbitrabatur, si quis extendere phalangem facilè posset, vel densare, vel de cornu in phalangem redigere, vel prout hostes conspecti fuerint dextrorsum, sinistrorsum, à tergo, rectè *eam* explicare; sed etiam

1 Οἱ δὲ ὑπηρέται ——— οἱ Κύρου ὑπηρέται] Vide suprà cl. de repetitione vocis ... p. 38...

διασπᾶν, ὁπότε δέοι, τακτικὸν ἡγεῖτο, καὶ τὸ τιθέναι γε τὸ μέρος ἕκαστον ὅπου μάλιστα ἐν ὠφελείᾳ ἂν εἴη, καὶ τὸ ταχύνειν δὲ ὅπου φθάσαι δέοι· πάντα ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα [1] τακτικοῦ ἀνδρὸς ἐνόμιζεν εἶναι, καὶ ἐπεμελεῖτο τούτων πάντων ὁμοίως· καὶ ἐν μὲν ταῖς πορείαις πρὸς τὸ συμπῖπτον ἀεὶ διαλλάττων ἐπορεύετο, ἐν δὲ τῇ στρατοπεδεύσει ὡς τὰ πολλὰ ὥσπερ εἴρηται κατεχώριζεν.

Επεὶ δὲ πορευόμενοι γίγνονται κατὰ τὴν Μηδικὴν, τρέπεται ὁ Κῦρος πρὸς Κυαξάρην. Επεὶ δὲ ἠσπάσαντο ἀλλήλους, πρῶτον μὲν δὴ ὁ Κῦρος εἶπε τῷ Κυαξάρει ὅτι οἶκος αὐτῷ ἐξῃρημένος εἴη ἐν Βαβυλῶνι καὶ ἀρχεῖα, ὅπως ἔχῃ, καὶ ὅταν ἐκεῖσε ἔλθῃ, ὡς εἰς οἰκεῖα κατάγεσθαι· ἔπειτα δὲ καὶ ἄλλα δῶρα ἔδωκεν αὐτῷ πολλὰ καὶ καλά. Ο δὲ Κυαξάρης ταῦτα μὲν ἐδέξατο, προσέπεμψε δὲ αὐτῷ τὴν θυγατέρα στέφανόν τε χρυσοῦν καὶ ψέλλια φέρουσαν, καὶ στρεπτὸν καὶ στολὴν Μηδικὴν ὡς δυνατὸν καλλίστην. Καὶ ἡ μὲν δὴ παῖς ἐστεφάνου τὸν Κῦρον· ὁ δὲ Κυαξάρης εἶπε, Δίδωμι δέ σοι, ὦ Κῦρε, καὶ αὐτὴν ταύτην γυναῖκα, ἐμὴν οὖσαν θυγατέρα· καὶ ὁ σὸς δὲ πατὴρ ἔγημε τὴν τοῦ ἐμοῦ πατρὸς θυγατέρα, ἐξ ἧς σὺ ἐγένου· αὕτη δέ ἐστιν ἣν σὺ πολλάκις παῖς ὢν, ὅτε παρ' ἡμῖν ἦσθα,

posse distrahere, cùm necessitas postulat, pertinere ad aciei instruendæ rationem putabat; ac partem quamlibet eo loco collocare, quo plurimùm sit profutura: & accelerare cùm opus est antevertere: hæc omnia & his similia putabat ejus esse viri qui struendæ aciei peritus esset, atque hæc pariter omnia curæ habebat: ac in itineribus quidem semper ad id quod accideret *aliter atque aliter* ordinatis copiis pergebat; sed in metatione castrorum plerumque illâ, quam diximus, dispositione utebatur.

Cùm autem progrediendo Medorum in regionem pervenissent, Cyrus ad Cyaxarem divertit. Cúmque se mutuò complexi salutâssent, primùm Cyrus Cyaxari dixit, domum & curiam ei Babylone selectam esse; ut, cùm eò etiam veniret, tanquam in sua divertere posset; deinde munera quoque alia permulta & insignia ei donavit. His Cyaxares acceptis filiam ad ipsum mittit, quæ *ei* coronam auream, & armillas, & torquem, & Medicam vestem quàm fieri potuit pulcherrimam adferebat. Et puella Cyrum coronabat: Cyaxares verò ait, Hanc ipsam tibi, Cyre, uxorem trado, quæ mea est filia: pater quoque tuus patris mei filiam uxorem duxit, quâ tu natus es, atque hæc illa est, cui tu puer sæpenumerò, cùm apud nos esses, more nutricis blandiebare:

1 Τακτικοῦ ἀνδρὸς] Eos Antiqui vocabant τακτικοὺς, qui ea, quæ ad acierum instruendarum scientiam pertinent, vel scriptis tradebant, vel usu ipso alios docebant. Vide, si libet, quæ notata sunt à doct. Casaub. ad titulum *Æneæ* commen. polior. & ab *Arcerio* ad præf. *Æliani tact.*

ἐπιθηνήσω· καὶ ὁπότε τις ἐρωτῴη αὐτὴν τίνι γαμοῖτο, ἔλεγεν ὅτι Κύρῳ. ἐπιδίδωμι δὲ αὐτῇ ἐγὼ καὶ φερνὴν Μηδίαν τὴν πᾶσαν· οὐδὲ γάρ ἐστί μοι ἄῤῥην παῖς γνήσιος. Ὁ μὲν οὕτως εἶπεν· ὁ δὲ Κῦρος ἀπεκρίνατο, Ἀλλ', ὦ Κυαξάρη, τό τε γένος ἐπαινῶ καὶ τὴν παῖδα, καὶ δῶρα· βούλομαι δὲ, ἔφη, σὺν τῇ τοῦ πατρὸς γνώμῃ καὶ τῇ τῆς μητρὸς ταῦτά σοι συναινέσαι. Εἶπε μὲν οὕτως ὁ Κῦρος· ὅμως δὲ τῇ παιδὶ πάντα ἐδωρήσατο ὁπόσα ᾤετο καὶ τῷ Κυαξάρει χαριεῖσθαι. Ταῦτα δὲ ποιήσας, εἰς Πέρσας ἐπορεύετο.

Ἐπεὶ δὲ ἐπὶ Περσῶν ὁρίοις ἐγένετο πορευόμενος, τὸ μὲν ἄλλο στράτευμα αὐτοῦ κατέλιπεν, αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς φίλοις εἰς τὴν πόλιν ἐπορεύετο, [1] ἱερεῖα μὲν ἄγων ὡς πᾶσι Πέρσαις ἱκανὰ θύειν τε καὶ ἑστιᾶσθαι· δῶρα δ' ἦγεν οἷα μὲν ἔπρεπε τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ καὶ τοῖς ἄλλοις φίλοις, οἷα δὲ ἔπρεπε ταῖς ἀρχαῖς καὶ γεραιτέροις καὶ τοῖς ὁμοτίμοις πᾶσιν· ἔδωκε δὲ καὶ πᾶσι Πέρσαις καὶ Περσίσιν ὅσα περ καὶ νῦν ἔτι δίδωσιν ὅταν περ [2] ἀφίκηται βασιλεὺς εἰς Πέρσας. Ἐκ δὲ τούτου συνέλεξε Καμβύσης τοὺς γεραιτέρους Περσῶν, καὶ τὰς

cúmque interrogabatur ab aliquo, cuinam eſſet nuptura, Cyro *ſe nupturam* reſpondebat: addo nomine dotis Mediam univerſam; nec enim mihi ſoboles ſexûs virilis ulla eſt legitima. Hæc erant Cyaxaris verba: cui *ſic* reſpondit Cyrus, Equidem, Cyaxares, & genus laudo & puellam, & munera: ſed in his, inquit, tibi de ſententiâ patris ac matris adſentiri volo. Et quanquam hæc ità Cyrus diceret, puellæ tamen omnia donabat, quæcunque grata Cyaxari futura putabat. Atque his peractis, in Perſiam iter faciebat.

Cúmque pergendo Perſarum ad fines perveniſſet, copias ibidem cæteras reliquit; ipſe cum amicis ad urbem contendit, animantes ſecum ducens, quæ Perſis univerſis tam ad ſacrificia quàm ad epulas ſufficerent: munera ferebat etiam qualia patri, matri, amicis cæteris dari deceret; & qualia magiſtratibus, ſenioribus iiſque omnibus qui ὁμότιμοι adpellantur, convenirent: prætereà cunctis in Perſiâ viris ac fœminis ea largiebatur, quæcunque ſolet hâc etiam tempeſtate largiri rex, cùm in Perſiam venit. Deinde convocatis Cambyſes Perſarum ſenioribus, & illis

1 Ἱερεῖα] Vide ſis quæ notavimus p. 35.

2 Ἀφίκηται βασιλεὺς εἰς &c.] Rectè dicitur rex *Perſarum* ἀφικνεῖσθαι, ἐξιέναι, ἐλαύνειν εἰς Πέρσας, quando ex Aulâ ſuâ & urbe regiâ prodit in publicum, in agrum & regionem populi ſui. Quin ità planè (uti Cl. *Perizon.* notavit) etiam privati cives ex ædibus ſuis in Forum & Concionem Atheniensium prodeuntes dicuntur *Æli.* H. V. lib. 2. c. 16. παρελθόντες εἰς τοὺς Ἀθηναίους. Eâ verò potiſſimum de causâ Noſter Aliique ſæpè dicunt, *regem Perſarum in Perſida profectum eſſe*, vel, *veniſſe* εἰς Πέρσας, quòd hic neutiquam habitârit ſemper in Perſide, ſed plerumque extra eam, modò Suſis, modò Ecbatanis, modò Babylone, rariùs Perſepoli. [illegible]

ἀρχὰς, οἵπερ τῶν μεγίστων κύριοί εἰσι· παρεκάλεσε δὲ καὶ Κῦρον, καὶ ἔλεξε τοιάδε·

" Ἄνδρες Πέρσαι, καὶ σὺ ὦ Κῦρε, ἐγὼ ἀμφοτέροις ὑμῖν εἰκότως
" εὔνους εἰμί· ὑμῶν μὲν γὰρ βασιλεύω· σὺ δὲ, ὦ Κῦρε, παῖς
" ἐμὸς εἶ. Δίκαιος οὖν εἰμὶ, ὅσα γιγνώσκειν δοκῶ ἀγαθὰ
" ἀμφοτέροις, ταῦτα εἰς τὸ μέσον λέγειν. Τὰ μὲν γὰρ παρελθόντα
" ὑμεῖς μὲν Κῦρον ηὐξήσατε, στράτευμα δόντες, καὶ ἄρχοντα τούτου
" αὐτὸν καταστήσαντες· Κῦρος δὲ ἡγούμενος τούτου σὺν θεοῖς εὐ-
" κλεεῖς μὲν ὑμᾶς, ὦ Πέρσαι, ἐν πᾶσιν ἀνθρώποις ἐποίησεν,
" ἐντίμους δ' ἐν τῇ Ἀσίᾳ πάσῃ· τῶν δὲ συστρατευσαμένων αὐτῷ τοὺς
" μὲν ἀρίστους καὶ πεπλούτικε, τοῖς δὲ πολλοῖς μισθὸν καὶ τροφὴν
" παρεσκεύακεν· ἱππικὸν δὲ καταστήσας Περσῶν, πεποίηκε Πέρ-
" σαις καὶ πεδίων εἶναι μετουσίαν. Ἢν μὲν οὖν καὶ τολοιπὸν οὕτω
" γιγνώσκητε, πολλῶν καὶ ἀγαθῶν αἴτιοι ἀλλήλοις ἔσεσθε· εἰ δὲ
" ἢ σὺ, ὦ Κῦρε, ἐπαρθεὶς ταῖς παρούσαις τύχαις, ἐπιχειρήσεις
" καὶ Περσῶν ἄρχειν ἐπὶ πλεονεξίᾳ, ὥσπερ τῶν ἄλλων, ἢ ὑμεῖς,
" ὦ πολῖται, φθονήσαντες τούτῳ τῆς δυνάμεως, καταλύειν πει-
" ράσεσθε τοῦτον τῆς ἀρχῆς, εὖ ἴστε ὅτι ἐμποδὼν ἀλλήλοις
" πολλῶν καὶ ἀγαθῶν ἔσεσθε. Ὡς οὖν μὴ ταῦτα γίγνηται,

magistratibus, penes quos *illic* rerum maximarum potestas est, Cyrum etiam arcessivit, & in hanc sententiam dixit:

" Meritò ego, Persæ, túque *itidem* Cyre, benevolentiâ vos com-
" plector utrosque: nam *ut* rex vobis sum, *ità* tu, Cyre, mihi filius
" es. Quamobrem æquum est, me, quæcunque animadvertere mihi
" videor in rem utrisque futura, in medium ea proferre. Quod enim
" attinet præterita, vos Cyrum auxistis, cùm exercitu tradito illum
" etiam ei imperatorem constitueritis: Cyrus ducis munere fungens,
" diis juvantibus, vobis quidem, Persæ, apud omnes homines celebri-
" tatem nominis, & honorem per Asiam universam conciliavit: præ-
" stantissimos autem eorum, qui cum eo militârunt, opulentos etiam
" reddidit; vulgò *militum* stipendia & victum paravit: quin & Persa-
" rum equitatu instituto perfecit, ut etiam loca *plana* & campestria
" Persæ sibi vindicare possint. Itaque si deinceps etiam in hâc sententiâ
" perstiteritis, multarum *bonarúm*que rerum auctores invicem vobis
" eritis: sin autem vel tu, Cyre, præsenti felicíque *adeò* rerum statu
" elatus, perinde Persis imperare tui cum captatione commodi conabere,
" ut cæteris; vel vos, cives, potestatis hujus invidi, imperium ipsi ab-
" rogare tentabitis, certò scitote *vosmetipsos* mutuò vobis in multis &
" præclaris rebus futuros impedimento. Quapropter ut hæc non accidant,

" ἀλλὰ τἀγαθὰ, ἐμοὶ δοκεῖ, ἔφη, θύσαντας [1] ὑμᾶς κοινῇ, καὶ " θεοὺς ἐπιμαρτυραμένους συνθέσθαι, σὲ μὲν, ὦ Κῦρε, [2] ἤν τις " ἢ ἐπιστρατεύηται χώρᾳ Περσίδι, ἢ Περσῶν νόμους διασπᾷν πει- " ρᾶται, βοηθήσειν παντὶ σθένει· ὑμᾶς δὲ, ὦ Πέρσαι, ἤν τις ἢ " ἀρχῆς Κῦρον ἐπιχειρῇ καταπαύειν, ἢ [3] ἀφίστασθαί τις τῶν ὑπο- " χειρίων, βοηθήσειν καὶ ὑμῖν αὐτοῖς καὶ Κύρῳ καθ' ὅ,τι ἂν ἐπαγ- " γέλλῃ. Καὶ ἕως μὲν ἂν ἐγὼ ζῶ, ἐμὴ γίγνηται ἡ ἐν Πέρσαις " βασιλεία· ὅταν δ' ἐγὼ τελευτήσω, δῆλον ὅτι Κύρου, ἐὰν ζῇ. " Καὶ ὅταν μὲν οὗτος [4] ἀφίκηται εἰς Πέρσας, ὁσίως ἂν ὑμῖν ἔχοι, " τοῦτον θύειν τὰ ἱερὰ ὑπὲρ ὑμῶν ἅπερ νῦν ἐγὼ θύω· ὅταν " δ' οὗτος ἔκδημος ᾖ, καλῶς ἂν οἶμαι ὑμῖν ἔχειν, εἰ ἐκ τοῦ γένους " ὃς ἂν δοκῇ ὑμῖν ἄριστος εἶναι, οὗτος τὰ τῶν θεῶν ἀποτελείη." Ταῦτα εἰπόντος Καμβύσου, συνέδοξε Κύρῳ τε καὶ τοῖς Περσῶν τέλεσι· καὶ συνθέμενοι ταῦτα τότε, καὶ θεοὺς ἐπιμαρτυράμενοι, οὕτω καὶ νῦν ἔτι διαμένουσι ποιοῦντες πρὸς ἀλλήλους Πέρσαι τε καὶ βασιλεύς. Τούτων δὲ πραχθέντων, ἀπῄει ὁ Κῦρος.

" sed bona *potiùs*, visum est mihi, posteaquam rem sacram communiter " feceritis, deósque fueritis testati, *sic vobis* paciscendum esse, ut tu " quidem, Cyre, si quis vel in terram Persidem copias hostiles ducat, " vel leges Persarum convellere conetur, omnibus viribus opem feras; " vos verò, Persæ, si quis vel Cyrum imperio spoliare, vel eorum ali- " quis, qui ejus in potestatem redacti sunt, deficere conetur, tum vo- " bis ipsis tum Cyro, prout denuntiârit, subveniatis. Atque dum equi- " dem vixero, meum esto in Persas imperium; verùm ubi vivendi " finem fecero, planum est, illud Cyri fore, si vivet. Et is quidem " cùm in Persiam veniet, piè feceritis si pro vobis hostias cædet, quas " ipse nunc cædo: ubi verò peregrè aberit, rectè vestra se res habe- " bit, ut arbitror, si is ex familiâ *nostrâ*, qui vobis optimus esse vide- " bitur, rem divinam perfecerit." Quæ Cambyses cùm protulisset, eadem tum à Cyro, tum à Persarum magistratibus, *decreto communi facto*, sunt adprobata: & *quemadmodùm* id temporis hæc pacti sunt, deósque contestati, sic & Persæ & rex inter se constanter eadem hoc etiam tempore observant. Atque his rebus peractis, Cyrus discessit:

1 Ὑμᾶς] MS. Bodl. ἡμᾶς quod Leunclavius in loco vertendo exprimit. Malim lectionem vulgatam sequi.

2 Ἤν τις ἢ ἐπιστρατεύηται] Hunc verborum ordinem restituendum rectè monuerunt Stephanus & Leunclavius. Priùs particula ἢ perperam post ἐπιστρατεύηται posita erat.

3 Ἀφίστασθαί τις &c.] Leunclavius scribendum censuit ἢ ἀφίστασθαί τι τῶν ὑποχειρίων, vel ἀφίστασθαί τινας τῶν &c. *ut sua*, inquit, *verbo* ἀφίστασθαι *constet significatio*. Sed nil mutandum: nam ἀφίσταμαι (unde ἀφίστασθαι) est *deficio, discedo à fide*: at ἀφίστημι (à quo ἀφίστασθαι minimè formatum esse, talem certè virum non latuit) est *abscistere facio, ad defectionem solicito* &c.

4 Ἀφίκηται εἰς &c.] Vide p. 488.

Ὡς δ' ἀπιὼν ἐγένετο ἐν Μήδοις, συνδόξαν τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ, γαμεῖ τὴν Κυαξάρου θυγατέρα, ἧς ἔτι καὶ νῦν λόγος ὡς παγκάλης γενομένης. (Ἔνιοι δὲ τῶν λογοποιῶν λέγουσιν ὡς τὴν τῆς μητρὸς ἀδελφὴν ἔγημεν· ἀλλὰ γραῦς ἂν καὶ παντάπασιν [1] ἦν ἡ παῖς.) Γήμας δὲ, εὐθὺς ἔχων ἀνεζεύγνυεν. Ἐπεὶ δ' ἐν Βαβυλῶνι ἦν, [2] ἐδόκει αὐτῷ σατράπας ἤδη πέμπειν ἐπὶ τὰ κατεστραμμένα ἔθνη. Τοὺς μέντοι ἐν ταῖς ἄκραις φρουράρχους, καὶ τοὺς χιλιάρχους τῶν κατὰ τὴν χώραν φυλακῶν, οὐκ ἄλλου ἢ ἑαυτοῦ ἐβούλετο ἀκούειν· ταῦτα δὲ προεωρᾶτο, ἐννοῶν ὅπως, εἴ τις τῶν σατραπῶν ὑπὸ πλούτου καὶ πλήθους ἀνθρώπων ἐξυβρίσειε, καὶ ἐπιχειρήσειε μὴ πείθεσθαι, εὐθὺς [3] ἀντιπάλους ἔχοι ἐν τῇ χώρᾳ. Ταῦτ' οὖν βουλόμενος πρᾶξαι, ἔγνω συγκαλέσαι πρῶτον τοὺς ἐπικαιρίους, καὶ προειπεῖν, ὅπως εἰδεῖεν, [4] ἐφ' οἷς ἴασιν οἱ ἰόντες· ἐνόμιζε γὰρ οὕτω

Cúmque in Mediam perveniſſet, de patris matríſque ſententiâ Cyaxaris filiam uxoris ducit: quam etiam nunc perhibent fuiſſe perpulchram. (Nonnulli autem ſcriptores hiſtoriarum aiunt, matris cum eo ſororem fuiſſe nuptam: verùm ea virgo fuiſſet omnino *tunc* anus.) Nuptiis celebratis, mox cùm eâ diſceſſit. Cúmque eſſet Babylone, viſum eſt ei ſatrapas jam mittendos eſſe ad nationes in ditionem redactas. Præſidiorum verò magiſtros in arcibus, & tribunos eorum militum, qui per regionem in excubiis erant, alteri, quàm ſibi, parere nolebat: atque hæc *ità* proſpiciebat, cùm cogitaret eo pacto futurum ut, ſi quis ſatraparum opibus & hominum multitudine fretus inſolenter ſe gereret, imperiúmque detrectare niteretur, mox adverſarios *in* ipsâ regione haberet. Hæc igitur facere cùm vellet, primùm convocandos judicabat, quos pro tempore commodum eſſet, rémque his priùs exponendam; ut quas ob cauſas mitterentur ii, qui mittendi eſſent, ſcirent: nam hâc ratione

1 Ἦν ἡ παῖς] Vox παῖς ponitur etiam (*Hesychio* teste) ἀντὶ παρθένου. Itaque Leunclavius & Gabrielius rectè eam verterunt *virgo*. Ille autem aliam lectionem (ex ipſius, opinor, conjecturâ profectam) margini editionis ſuæ adſcribendam curavit: nimirum hanc: —— ἦν, ἡ παῖς. quæ Stephano valdè apta eſſe videtur. Ego certè, ſi loco movenda ſit vulgata lectio, malim cum *Mureto* reponere ἄπαις pro ἡ παῖς. nihil enim obſtare videtur, quo minùs ἄπαις, perinde atque ἄγονος, ſit κοινὸν ὄνομα τῆς τε μηκέτι τικτούσης, καὶ τῆς μηδόλως, uti loquitur *J. Pollux* lib. 3. *ſegm.* 15.

2 Ἐδόκει αὐτῷ σατράπας &c.] Quod de Cyro hoc loco Noſter, id propheta *Daniel* (Babylone, ut videtur, eruditiſſ. *Uſſerio*, hoc tempore cum Cyro in Mediam profectus) de Cyaxare tradit, vi. 1. Commune forſan erat utriuſque principis decretum: Cyrus enim regiones, Medicarum, quibus præfectus fuerat, copiarum operâ ſubactas, ad Cyaxaris ditionem ſe adjeciſſe profeſſus eſt lib. 5. p. 306. ideóque ejus conſilio, in ſuperiori illo congreſſu (de quo vide p. 312.) adhibito, ſatrapiarum eam diſtributionem Cyrum inſtituiſſe, ut credamus par eſt. Ità ferè *Armachanus* ille ad annum M. 3466. P. J. 4176. ante æram Chriſt. 538.

3 Ἀντιπάλους ἔχοι ἐν &c.] MS. Bodl. εὐθὺς ἀντίπαλον ἔχοιεν τὴν χώραν. *Camerarii* liber ἀντίπαλα. Utrique anteferenda videtur vulgata lectio.

4 Ἐφ' οἷς ἴασι] Similiter ἐπὶ in hac ſignificatione

ῥᾷδιον φέρειν ἂν αὐτούς. Ἐπεὶ δὲ καταςαίη τις ἄρχων, καὶ αἰσθάνοιτο ταῦτα, χαλεπῶς ἂν ἐδόκει αὐτῷ φέρειν, νομίζοντες δι' ἑαυτῶν ἀπιςίαν ταῦτα γενέσθαι. Οὕτω δὴ συλλέξας, λέγει αὐτοῖς τοιάδε·

"Ἄνδρες φίλοι, εἰσὶν ἡμῖν ἐν ταῖς καταςραμμέναις πόλεσι "φρουροὶ καὶ φρούραρχοι, οὓς τότε κατελίπομεν· καὶ τούτοις ἐγὼ "προςάξας ἀπῆλθον ἄλλο μὲν οὐδὲν πολυπραγμονεῖν, τὰ δὲ "τείχη διασώζειν. Τούτους μὲν οὖν οὐ παύσω τῆς ἀρχῆς, ἐπεὶ "καλῶς διαπεφυλάχασι τὰ προςαχθέντα· ἄλλους δὲ σατράπας "πέμψαι μοι δοκεῖ, οἵτινες ἄρξουσι τῶν ἐνοικούντων, καὶ τὸν δασμὸν "λαμβάνοντες τοῖς τε φρουροῖς δώσουσι μισθὸν, καὶ ἄλλο τελέσουσιν "ὅ,τι ἂν δέῃ. Δοκεῖ δέ μοι καὶ τῶν ἐνθάδε ὑμῶν οἷς ἂν ἐγὼ "πράγματα παρέχω, πέμπων πράξοντάς τι ἐπὶ ταῦτα τὰ "ἔθνη, χώρας γε νέμεσθαι καὶ οἴκους ἐκεῖ· ὅπως δασμοφορῆταί "αὐτοῖς δεῦρο, ὅταν τε ἴωσιν ἐκεῖσε, εἰς οἰκεῖα ἔχωσι κατάγεσ- "θαι." Ταῦτα εἶπε, καὶ ἔδωκε πολλοῖς τῶν φίλων κατὰ πάσας τὰς καταςραφείσας πόλεις οἴκους, καὶ ὑπηκόους· καὶ ἔτι νῦν εἰσι

laturos id æquioribus animis arbitrabatur. Sin præfectus aliquis *jam* constitutus esset, atque hæc *deinde* animadverteret, graviter laturos arbitrabatur, *velut* existimantes hæc ideò fieri, quòd fides sibi non haberetur. Itaque convocatis iis, hujusmodi quædam loquutus est;

"Sunt nobis, amici, subactis in urbibus & præsidiarii milites & earum præfecti, quos tunc reliquimus; atque his ego discedens præcepi nihil ut aliud curiosè instituerent agere, sed *munitiones* & castella tuerentur. His equidem magistratum non adimam, cùm præclarè quæ *ipsis* erant mandata conservârint; verùm alii mihi satrapæ mittendi videntur, qui *regionum* incolis præsint, acceptóque tributo, tum præsidiariis militibus stipendium persolvant, tum quidquid prætereà necesse fuerit, perficiant. Etiam mihi videtur, iis, qui è vobis hîc degunt, & quibus ego negotia impono, dum ad obeunda quædam munera ad istas nationes eos mitto, istic & agros & ædes adsignandas esse; ut & tributum huc illis adferatur, & cùm eò venerint, suas in ædes possint divertere." Hæc cùm dixisset, multis ex amicis in omnibus subactis urbibus donabat ædes & quos parentes haberent: atque hâc etiam

nificatione tertio casui jungitur *Matt.* xxvi. 50. Non erat igitur, cur eruditiss. *Casaubonus* improbaret vulgatam istius commatis scripturam ἐφ' ᾧ πάρει; & alteram illam ἐφ' ὃ πάρει mallet, quam codex Alexand. aliique à doctiss. *Christ. Wolfio* me-

3 Αἷ, repræsentant. Insuspicatò certè scribentem Xenophontem provocat vir doctissimus, quò suam stabiliret opinionem: Noster enim, & hâc & illâ sæpè usus structurâ, nunc quarto casui, nunc tertio præpositionem jungit istam. Sic l. 3. p. 171. ἐφ' οἷς τε ἐτρεφόμεθα &c. l. 7. p. 396. ἐπ' ἀγαθῷ παρεῖναι. l. 8. infra ἐφ' ᾧ Κῦρος αὐτὰ &c. Alterius constructionis exempla ultrò se ubique ferè offerunt.

τοῖς ἀπογόνοις τῶν τότε λαβόντων αἱ χῶραι καταμένουσαι, ἄλλαι ἐν ἄλλῃ γῇ, αὐτοὶ δὲ οἰκοῦσι παρὰ βασιλεῖ. "Δεῖ δὲ, ἔφη, τοὺς ἰόντας σατράπας ἐπὶ ταύτας τὰς χώρας, τοιούτους ὑμᾶς σκοπεῖν οἵτινες ὅ,τι ἂν ἐν τῇ γῇ ἑκάστῃ καλὸν ἢ ἀγαθὸν ᾖ, μεμνήσονται ϗ δεῦρο ἀποπέμπειν· ὡς μετέχωμεν ϗ οἱ ἐνθάδε ὄντες τῶν πανταχοῦ γιγνομένων ἀγαθῶν· ϗ γὰρ ἤν τι πυ δεινὸν γίγνηται, ἡμῖν ἔσαι ἀμυντέον." Ταῦτ' εἰπὼν, τότε μὲν ἔπαυσε τὸν λόγον· ἔπειτα δὲ οὓς ἐγίγνωσκε τῶν φίλων ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις ἐπιθυμοῦντας ἰέναι, ἐκλεξάμενος αὐτῶν τοὺς δοκοῦντας ἐπιτηδειοτάτους εἶναι, ἔπεμπε σατράπας, εἰς Αραβίαν μὲν, [1] Μεγάζυβον· εἰς Καππαδοκίαν δὲ, Αρταβάταν· εἰς Φρυγίαν δὲ τὴν μεγάλην, Αρτακάμαν· εἰς [2] Λυκίαν δὲ ϗ Ιωνίαν, Χρυσάνταν· εἰς Καρίαν δὲ, Αδούσιον, ὥσπερ ᾔτουν· εἰς Φρυγίαν δὲ τὴν παρ' Ελλήσποντον, ϗ Αἰολίδα, Φαρνοῦχον. Κιλικίας δὲ ϗ Κύπρου ϗ Παφλαγόνων οὐκ ἔπεμψε Πέρσας σατράπας, ὅτι ἑκόντες ἐδόκουν αὐτῷ συστρατεύεσθαι ἐπὶ Βαβυλῶνα· δασμοὺς μέντοι συνέταξεν ἀποφέρειν ϗ τούτους. Ὡς δὲ τότε Κῦρος κατεστήσατο, οὕτως ἔτι ϗ νῦν βασιλέως εἰσὶν αἱ ἐν ταῖς ἄκραις φυλακαὶ, ϗ οἱ χιλίαρχοι τῶν φυλακῶν [3] ἐκ βασιλέως

tempestate posteri eorum, qui tunc *illa* consequuti sunt, in agrorum, quorum alii aliâ in regione siti sunt, possessione permanent; ipsi verò apud regem habitant. "De satrapis autem, inquit, ad regiones illas mittendis, ut ejusmodi sint vobis videndum est, qui meminerint huc etiam mittendum esse quidquid in quovis solo pulchri bonive fuerit: ut etiam nos qui hîc manemus *omnium* bonorum, quæ ubique proveniunt, participes simus: nam si quid uspiam rei terribilis existat, *id* nobis propulsandum erit." Hæc loquutus, finem tunc dicendi fecit: ac deinde, quos ex amicis animadverteret eundi cupidos, secundùm conditiones propositas; habito delectu, eos, qui maximè viderentur idonei, satrapas misit, in Arabiam, Magazybum: in Cappadociam, Artabatam: in Phrygiam magnam, Artacamam: in Lyciam atque Ioniam, Chrysantem: in Cariam, Adusium, ut *ipsi* petierant: in Phrygiam, quæ propter Hellespontum sita est, & Æolidem, Pharnuchum. Ciliciæ verò, & Cypro, & Paphlagonibus satrapas Persicos nullos misit, quòd ultro visi essent adversùs Babylonem ejus signa sequuti: sed tamen his etiam tributa indixit adferenda. Ut autem Cyrus id temporis constituit, sic etiam nunc arcium præsidia regis *in potestate* sunt, & præsidiariorum tribuni à rege

1 Μεγάζυβον] Edit. *Elzev.* Μεγάβυζον. nec aliter veteres quidam legerunt interpretes. Sed hoc monuisse sat est.

2 Λυκίαν] Legitur etiam Λυδίαν. Supra quoque p. 404. pro Λύκιοι in quibusdam libris scribitur Λυδοί. Lectionem vulgatam utrobique retinendam puto.

3 Ἐκ βασιλέως &c.] Eadem est præpositionis istius vis apud *Joh.* vi. 65.

A

εἰσὶ καθεστηκότες, καὶ παρὰ βασιλεῖ ἀπογεγραμμένοι. Προεῖπε δὲ πᾶσι τοῖς ἐκπεμπομένοις [1] σατράπαις, ὡς δυνατὸν, ὅσα ἑώρων ποιοῦντα αὐτὸν, πάντα μιμεῖσθαι· πρῶτον μὲν ἱππέας καθιστάναι ἐκ τῶν συνεπομένων Περσῶν καὶ συμμάχων, καὶ ἁρματηλάτας· ὁπόσοι δ' ἂν γῆν καὶ ἀρχεῖα λάβωσιν, ἀναγκάζειν τούτους ἐπὶ θύρας ἰέναι, καὶ σωφροσύνης ἐπιμελουμένους, παρέχειν ἑαυτοὺς τῷ σατράπῃ χρῆσθαι, ἤν τι δέηται· παιδεύειν δὲ καὶ τοὺς γιγνομένους παῖδας ἐπὶ θύραις, ὥσπερ παρ' αὐτῷ· ἐξάγειν δὲ ἐπὶ τὴν θήραν τὸν σατράπην τοὺς ἀπὸ θυρῶν, καὶ ἀσκεῖν αὑτόν τε καὶ τοὺς σὺν ἑαυτῷ τὰ πολεμικά. "Ος δ' ἂν ἐμοὶ, ἔφη, κατὰ λόγον τῆς δυνάμεως πλεῖστα μὲν ἅρματα, πλείστους δὲ καὶ ἀρίστους ἱππέας ἀποδεικνύῃ, τοῦτον ἐγὼ, ὡς ἀγαθὸν σύμμαχον καὶ ὡς ἀγαθὸν συμφύλακα Πέρσαις τε καὶ ἐμοὶ τῆς ἀρχῆς, τιμήσω. Ἔστωσαν δὲ παρ' ὑμῖν καὶ [2] ἕδραις, ὥσπερ παρ' ἐμοὶ, οἱ ἄριστοι προτετιμημένοι· καὶ τράπεζα, ὥσπερ ἡ ἐμὴ, τρέφουσα μὲν πρῶτον τοὺς οἰκέτας, ἔπειτα δὲ, καὶ ὡς φίλοις μεταδιδόναι, ἱκανῶς κεκοσμημένη· καὶ ὡς τὸν καλόν τι ποιοῦντα καθ' ἡμέραν ἐπιγεραίρειν. Κτᾶσθε δὲ καὶ

constituuntur, & apud regem descripti *census eorum* exstant. Præterea satrapis omnibus, quos emittebat, edixit, ut omnia, quæcunque se facere viderent, pro viribus imitarentur: primùm equites & curruum agitatores ex illis Persis ac sociis qui comitarentur ipsos, instituerent: quicunque verò & agros & palatia consequuti essent, eos ad frequentandam portam cogerent, útque temperantiæ studiosi, satrapæ semet utendos exhiberent, si quid usus posceret: etiam liberos, qui *eis* nascerentur, ad portam educarent & *instituerent*, quemadmodùm apud ipsum fieret: itidem satrapam, quos haberet ad portam, venatum educere debere, ac tùm se tum suos ad res bellicas exercere. "Qui autem mihi, ait, pro ratione potestatis *suæ* currus plurimos, plurimos etiam præstantissimósque equites effecerit, hunc ego, tanquam egregium belli socium, & tanquam præclarum custodiæ imperii tum Persici tum mei adjutorem, honoribus ornabo. Sint apud vos etiam sessionibus, perinde atque apud me, viri præstantissimi præ cæteris honorati: *sit* & mensa, quæ sicut & mea, primùm domesticos alat: deinde, sat benè instructa *sit* tum ad impertiendum amicis; tum ad honorem illi exhibendum, qui singulos in dies aliquid præclarè geret. Etiam septa vobis

1 Σατράπαις, ὡς δυνατὸν ὅσα, &c.] Sic reposuimus ex conjecturâ *Leunclavii*; cui nonnihil favet *Gabrielii* vet. exempl. ὅσα ἑώρων exhibentis auctoritas. Legebatur antea———σατράπαις ὅσα δυνατὸν ἑώρων ποιοῦντα &c.

2 Ἕδραις] Sic corrigendum ex iis quæ paulò infra leguntur, p. 495. πάντες δὲ οἱ ἄριστοι τῶν παρόντων ἕδραις προτετιμημένοι. Vulgò scribitur ἴδρᾳ. *Camerarii* liber hanc offert lectionem: ἔστων δὲ παρ' ὑμῖν καὶ ἕδραις, ὥσπερ παρ' ἐμοὶ προτετιμημένοι: cui receptam nemo non, opinor, anteferendam videt.

" παραδείσες, καὶ θηρία τρέφετε, καὶ μήτε αὐτοί ποτε ἄνευ πόνε
" σῖτον παράθεσθε, μήτε ἵπποις ἀγυμνάστοις χόρτον ἐμβάλλετε·
" ἐ γὰρ ἂν δυναίμην ἐγὼ εἷς ὢν ἀνθρωπίνῃ ἀρετῇ τὰ πάντων
" ὑμῶν ἀγαθὰ διασώζειν, ἀλλὰ δεῖ ἐμὲ μὲν ἀγαθὸν ὄντα σὺν
" ἀγαθοῖς τοῖς παρ' ἐμοῦ ὑμῖν ἐπίκερον εἶναι· ὑμᾶς δὲ ὁμοίως
" αὐτὲς, ἀγαθὲς ὄντας, σὺν ἀγαθοῖς τοῖς μεθ' ὑμῶν ἐμοὶ συμ-
" μάχες εἶναι. Βελοίμην δ' ἂν ὑμᾶς καὶ τῦτο κατανοῆσαι, ὅτι
" τέτων ὧν νῦν ὑμῖν παρακελεύομαι, ἐδὲν τοῖς δέλοις προσ-
" τάττω· ἃ δ' ὑμᾶς φημὶ χρῆναι ποιεῖν, ταῦτα καὶ αὐτὸς πει-
" ρῶμαι πάντα πράττειν. Ὥσπερ δ' ἐγὼ ὑμᾶς κελεύω ἐμὲ μιμεῖσ-
" θαι, ὕτω καὶ ὑμεῖς τὲς ὑφ' ὑμῶν ἀρχὰς ἔχοντας μιμεῖσθαι ὑμᾶς
" διδάσκετε."

Ταῦτα δὲ Κῦρε ὕτω τότε ταξάντος, ἔτι καὶ νῦν τῷ αὐτῷ τρόπῳ πᾶσαι μὲν αἱ ὑπὸ βασιλεῖ φυλακαὶ ὁμοίως φυλάττονται, πᾶσαι δὲ αἱ τῶν ἀρχόντων θύραι ὁμοίως θεραπεύονται, πάντες δὲ οἱ οἶκοι καὶ μεγάλοι καὶ μικροὶ ὁμοίως οἰκῦνται· πάντες δὲ οἱ ἄριστοι τῶν παρόντων ἕδραις προτετίμηνται, πᾶσαι δὲ αἱ πορεῖαι συντεταγμέναι κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον εἰσὶ, πᾶσι δὲ συγκεφαλαιῦνται πολλαὶ πράξεις ὀλίγοις ἐπιστάταις. Ταῦτα δ' εἰπὼν ὡς χρὴ ποιεῖν ἑκάστες, καὶ δύναμιν ἑκάστῳ προσθεὶς, ἐξέπεμπε, καὶ προεῖπεν ἅπασι

" hortorum ſunto, ac feras alite, nec ipſi unquam labore nullo præ-
" cedente cibum *vobis* adponite, neque pabulum equis non exercitis
" objicite: non enim fieri poterit, ut unus ego virtute humanâ veſtrûm
" omnia bona tuear; ſed neceſſe eſt ut ipſe, ſtrenuum me præbendo,
" cum viris fortibus à me *mittendis*, vobis auxilio ſim; ac vos itidem
" viros eſſe fortes *oportet*, & cum veſtris, qui & ipſi fortes ſint, belli
" mihi ſocios & *adjutores* eſſe. Velim hoc etiam conſideretis, nihil
" me horum, ad quæ jam vos cohortor, ſervis imperare: & quæ vobis
" facienda eſſe aio, hæc ipſemet exſequi omnia ſtudeo. Denique ut
" vos ego me imitari jubeo, ſic etiam vos illos, qui veſtro ſub imperio
" magiſtratus habent, ad vos imitandos inſtituite."

Atque hæc utì tum Cyrus inſtituit, ſic etiam hodiè cuncta regis imperio ſubjecta præſidia cuſtodiuntur, & omnes magiſtratuum portæ officiosè pari ratione frequentantur, omnéſque tum amplæ tum exiguæ domus ſimili modo adminiſtrantur: omnes ex iis, qui adſunt, præſtantiſſimi ſeſſionibus honoris ergo ſupra cæteros ornantur; omnia itinera eodem modo inſtituuntur, pérque paucos præfectos res multæ brevi compendio curantur. His indicatis, quemadmodùm ſe gerere ſinguli deberent, ac manu militum cuique datâ, ſic *eos* dimiſit, ut prædiceret univerſis,

παρασκευάζεσθαι ὡς εἰς νέωτα στρατείας ἐσομένης, καὶ ἀποδείξεως ἀνδρῶν καὶ ὅπλων καὶ ἵππων καὶ ἁρμάτων. Κατενοήσαμεν δὲ καὶ τοῦτο ὅτι Κύρου κατάρξαντος, ὥς φασι, καὶ νῦν ἔτι διαμένει· ἐφοδεύει γὰρ ἀνὴρ κατ' ἐνιαυτὸν ἀεὶ στράτευμα ἔχων· ὅς, ἢν μέν τις τῶν σατραπῶν ἐπικουρίας δέηται, ἐπικουρεῖ· ἢν δέ τις ὑβρίζῃ, σωφρονίζει· ἢν δέ τις ἢ δασμῶν φορᾶς ἀμελῇ, ἢ τῶν ἐνοίκων φυλακῆς, ἢ ὅπως ἡ χώρα ἐνεργὸς ᾖ, ἢ ἄλλο τι τῶν τεταγμένων παραλίπῃ, ταῦτα πάντα κατευτρεπίζει· ἢν δὲ μὴ δύνηται, βασιλεῖ ἀπαγγέλλει· ὁ δὲ ἀκούων βουλεύεται περὶ τοῦ ἀτακτοῦντος· καὶ οἱ πολλάκις λεγόμενοι ὅτι βασιλέως υἱὸς καταβαίνει, βασιλέως ἀδελφός, βασιλέως ὀφθαλμός, καὶ ἐνίοτε οὐκ ἐκφαινόμενοι, οὗτοι τῶν ἐφόδων εἰσίν· ἀποτρέπεται γὰρ ἕκαστος αὐτῶν ὁπόθεν ἂν βασιλεὺς κελεύῃ.

Κατεμάθομεν δὲ αὐτοῦ καὶ ἄλλο μηχάνημα πρὸς τὸ μέγεθος τῆς ἀρχῆς, ἐξ οὗ ταχέως ᾐσθάνετο καὶ τὰ πάμπολυ ἀπέχοντα ὅπως ἔχοι. Σκεψάμενος γὰρ πόσην ἂν ὁδὸν ἵππος κατανύτοι τῆς ἡμέρας ἐλαυνόμενος ὥστε διαρκεῖν, ἐποιήσατο ἱππῶνας τοσοῦτο διαλείποντας, καὶ ἵππους ἐν αὐτοῖς κατέστησε, καὶ τοὺς ἐπιμελησομένους τούτων· καὶ ἄνδρα ἐφ' ἑκάστῳ τῶν τόπων ἔταξε τὸν ἐπιτήδειον παραδέχεσθαι τὰ φερόμενα γράμματα, καὶ παραδιδόναι, καὶ παραλαμβάνειν

pararent sese, quòd suscipienda in annum proximum esset expeditio, & lustrandi milites, arma, equi, currus. Hoc etiam ab auctore Cyro profectum, ut aiunt, nunc quoque servari animadvertimus: obit quispiam *satrapas ditionis Persicæ* cum exercitu singulis annis: qui, si satraparum aliquis indiget auxilio, fert *ei* auxilium; si quis insolenter se gerit, *eum* sanam ad mentem revocat: quòd si quis vel tributa conferenda, vel incolas custodiendos, vel agrum colendum minùs diligenter curat, vel aliquid aliud ex iis quæ sunt imperata prætermittat, hæc *ille* corrigit omnia: si verò nequeat, regi denuntiat: is ubi rem audit, de eo, qui *spreto imperio* se petulanter gerit, deliberat; ac ii sæpenumerò, de quibus dicitur, regis filius descendit, regis frater, regis oculus, licèt aliquando non conspiciantur, circitores illi sunt: nam unusquisque horum revocatur, undecunque rex jubet.

Etiam aliud quiddam excogitâsse Cyrum cognovimus, *quod* ad magnitudinem imperii *pertinet*, unde celeriter intelligeret, qui etiam rerum longè remotarum status esset. Cùm enim considerâsset, quantum itineris equus agitatione diurnâ conficere viribus integris posset, equorum stabula parari curavit, quæ tantundem distarent, & in his equos constituit, cum illis qui eorum curam gererent: ordinavit & quolibet loco quendam, qui tum ad recipiendum literas adlatas, tum ad tradendum eas aliis idoneus esset: quique defatigatos equos

τοὺς [1] ἀπειρηκότας ἵππους καὶ ἀνθρώπους, καὶ ἄλλους πέμπειν νεαλεῖς. Εστι δ' ὅτε οὐδὲ τὰς νύκτας φασὶν ἵστασθαι ταύτην τὴν πορείαν, ἀλλὰ τῷ ἡμερινῷ ἀγγέλῳ τὸν νυκτερινὸν διαδέχεσθαι. Τούτων δὲ οὕτω γιγνομένων, [2] φασί τινες θᾶττον τῶν γεράνων ταύτην τὴν πορείαν ἀνύτειν· [3] εἰ δὲ τοῦτο ψεύδονται, ἀλλ' ὅτι γε τῶν ἀνθρωπίνων [4] πεζῇ πορειῶν αὕτη ταχίστη, τοῦτο εὔδηλον. Αγαθὸν δὲ, [5] ὡς τάχιστα ἕκαστον αἰσθανόμενον, ὡς τάχιστα ἐπιμελεῖσθαι.

Επεὶ δὲ περιῆλθεν ὁ ἐνιαυτὸς, συνήγειρε στρατιὰν εἰς Βαβυλῶνα, καὶ λέγεται αὐτῷ γενέσθαι εἰς δώδεκα μὲν ἵππων μυριάδας, εἰς δισχίλια δὲ ἅρματα δρεπανηφόρα, πεζῶν δὲ εἰς μυριάδας ἑξήκοντα. Επεὶ δὲ ταῦτα συνεσκευάσατο αὐτῷ, [6] ὥρμα δὴ ταύτην τὴν στρατείαν, ἐν ᾗ λέγεται καταστρέψασθαι πάντα τὰ ἔθνη, ὅσα [7] Συρίαν

& homines exciperet, ac alios mitteret recentes. Atque hoc in itinere nè noctu quidem interdum cessare eos dicitur, sed nuntio diurno succedere nocturnum. Quæ cùm ità fiunt, aiunt nonnulli gruum volatu celeriùs iter *istos* hujusmodi conficere: quod si verè non dicitur, saltem hoc manifestum est, omnium pedestrium itinerum, quæ homines conficiant, hoc velocissimum esse. Bonum est autem, ut quamprimùm aliquid animadvertitur, *etiam* cura quàm celerrimè adhibeatur.

Posteaquam annus præteriisset, Cyrus exercitum Babylonem coëgit, habuisséque fertur ad centum viginti equitum millia, currus falcatos bis mille, peditum millia sexcenta. Quo adparatu facto, expeditionem illam suscepit, quâ nationes universas sibi subjecisse dicitur, quæ ab ingressu Syriæ

1 Απειρηκότας ἵππους καὶ ἀνθρώπους, &c.] In libris vulgatis non exstant καὶ ἀνθρώπους: quæ tamen verba fuêre in exemplaribus *Philelpho* & *Gabrielio* visis reperta; atque adeò haud cunctanter à me, adsentientibus Stephano & Leunclavio, restituta.

2 Φασί τινες] Non φασί τινες sed φασί τινας, à Leuncl. redditum, quod aptius ei visum est: mihi non item. Cæterùm de cursoribus istis vide *Herodot*. l. 8. c. 98. & *Suid*. ad v. Αγγαροι.

3 Εἰ δὲ τοῦτο——ἀλλὰ, &c.] Similiter ἀλλὰ post εἰ loco *tamen* usurpatur 2 *Cor*. xiii. 4. & *Col*. ii. 5.

4. Πεζῇ πορειῶν] *Scilicet* ad differentiam τῶν κατὰ θάλασσαν: perinde atque πεζοὶ apud auctores opponi solent τοῖς ναυμαχοῦσι, & πεζὴ δύναμις τῇ ναυτικῇ. Similiter *pedibus ire*, est *terrâ ire* apud *Cæsar*. B. C. l. 2. c. 23. & apud *Cicer*. in *Vatin*. c. 5. *pedibus iter conficere* & *navigare* opponuntur.

5 Ως τάχιστα ἕκαστον] Stephanus scribendum arbitratur ἑκάστου, aut ἑκάστων, utrumlibet in neutro genere. Sed nihil muto.

6 Ωρμα δὴ ταύτην, &c.] Ità MS. Bodl. & libri editi, quos vidi, omnes. Liber Budensis, teste Leunclavio, habet ταύτην τὴν στρατιὰν ἔχων, ἐν ᾗ λέγεται, &c. Ipse malim quidem cum Stephano retinere vulgatam lectionem, & statim post ὥρμα δὴ adjicere præpositionem εἰς, vel ἐπὶ: sic l. 1. p. 51. ὡρμᾶτο ἐπὶ τὴν στρατείαν. Quod omnino faciendum; nisi cuiquam visum fuerit ὁρμᾶν transitivè sumere.

7 Συρίαν εἰσβάντι] Ex eodem libro Budensi Leunclavius etiam adfert probátque Συρίαν ἐκβάντι: cui vulgata tamen scriptura mihi neutiquam postponenda videtur. Verba enim de eo possint intelligi, qui ingressus Syriam, ultra eam ad mare usque rubrum pergat.

εἰσβάλλει οἰκεῖ μέχρις ἐρυθρᾶς θαλάσσης. Μετὰ δὲ ταῦτα, ἡ εἰς Αἴγυπτον στρατεία λέγεται γενέσθαι, καὶ καταστρέψασθαι Αἴγυπτον. Καὶ ἐκ τούτου τὴν ἀρχὴν ὥριζεν αὐτῷ πρὸς ἕω μὲν, ἡ ἐρυθρὰ θάλαττα· πρὸς ἄρκτον δὲ, ὁ Εὔξεινος πόντος· πρὸς ἑσπέραν δὲ, Κύπρος καὶ Αἴγυπτος· πρὸς μεσημβρίαν δὲ, Αἰθιοπία. Τούτων δὲ τὰ πέρατα τὰ μὲν διὰ θάλπος, τὰ δὲ διὰ ψῦχος, τὰ δὲ διὰ ὕδωρ, τὰ δὲ δι᾽ ἀνυδρίαν δυσοίκητα. Αὐτὸς δ᾽ ἐν μέσῳ τούτων τὴν δίαιταν ποιησάμενος, [1] τὸν μὲν ἀμφὶ τὸν χειμῶνα χρόνον διῆγεν ἐν Βαβυλῶνι ἑπτὰ μῆνας· (αὕτη γὰρ ἀλεεινὴ ἡ χώρα) τὸν δὲ ἀμφὶ τὸ ἔαρ, τρεῖς μῆνας ἐν Σούσοις· τὴν δὲ ἀκμὴν τοῦ θέρους, δύο μῆνας ἐν Ἐκβατάνοις· οὕτω δὲ ποιοῦντ᾽ αὐτὸν λέγουσιν ἐν ἐαρινῷ θάλπει καὶ ψύχει διάγειν ἀεί. Οὕτω δὲ διέκειντο πρὸς αὐτὸν οἱ ἄνθρωποι, ὡς πᾶν μὲν ἔθνος μειονεκτεῖν ἐδόκει, εἰ μὴ Κύρῳ πέμψειεν ὅ,τι καλὸν αὐτοῖς

ad mare rubrum uſque ſedes ſuas habent. Poſteà ſuſcepta in Ægyptum fertur expeditio, quâ Ægyptum ſubegerit. Atque *adeò* deinceps imperium Cyri terminabat ad orientem, mare rubrum; ad ſeptentriones, pontus Euxinus: occidentem versùs, Cyprus & Ægyptus: ad meridiem, Æthiopia. Harum autem regionum extremi fines, partim ob calorem, partim propter frigus, partim propter aquam, partim ob aquæ inopiam ſunt propemodùm inhabitabiles. Ipſe cum in harum medio viveret, hyberno tempore ſeptem menſes Babylone degebat; (iſta quippe regio tepida eſt) verno, tres menſes Suſis; ipsâ æſtate vigente, menſes duos Ecbatanis: quod quia faceret, ſemper in calore frigoréque verno vitam egiſſe dicitur. Erat autem ea hominum erga ipſum adfectio, ut natio quævis deteriore videretur eſſe conditione, ſi non Cyro mitteret quid-

1 Τὸν μὲν ἀμφὶ τὸν &c.] Quod Cyri inſtitutum reliqui deinceps Perſarum reges ferè ſecuti ſunt. Noſter ἀναβ. γ´. ſub finem: ἡ δὲ πρὸς ἕω, ἐπὶ Σοῦσά τε καὶ Ἐκβάτανα φέρει, ἔνθα θερίζειν καὶ ἐαρίζειν λέγεται βασιλεύς. *Plutarch.* de *exil.* p. 604. Καίτοι τούςγε Περσῶν βασιλέας ἐμακάριζον, ἐν Βαβυλῶνι τὸν χειμῶνα διάγοντας· ἐν δὲ Μηδίᾳ, (*Ecbatanis* nempe) τὸ θέρος· ἐν δὲ Σούσοις, τὸ ἥδιστον τοῦ ἔαρος. Apud eundem, Diogenes etiam ſuas Athenis Corinthum, & Corintho Thebas migrationes inſtituto illi adſimilâſſe dicitur, de *profect. virt.* p. 78. παρέβαλε ταῖς βασιλέως, ἔαρος μὲν ἐν Σούσοις, καὶ χειμῶνος ἐν Βαβυλῶνι, θέρους δ᾽ ἐν Μηδίᾳ διατριβαῖς. Hinc apud *Ariſtidem, Romæ encom.* p. 203. T. I. Edit. *Oxon.* μετοικίσαι τινὰς βασιλεῖς, —— καὶ πλάνητας. *Ælianus* quidem de *Animal.* l. 10. c. 6, de Perſarum rege loquitur tanquam θερίζοντος μὲν ἐν Σούσοις, χειμάζοντος δὲ ἐν Ἐκβατάνοις. At locum eſſe corruptum, legendúmque ibi commutatis verbis, θερίζοντα μὲν ἐν Ἐκβατάνοις, χειμάζοντα δὲ ἐν Σούσοις, animadvertit poſt doctiſſ. *Briſſonium* Illuſtriſ. *Ezek. Spanhemius* Obſerv. ad *Juli.* orat. I. p. 126. Miror autem neque hunc neque illum apud *Strabonem* idem ferè dici, atque id quod ex *Æliano* adtulerunt, animadvertiſſe: is enim lib. 11. p. 795. ſic ſcribit, καὶ ἦν τὰ Ἐκβάτανα χειμάδιον τοῖς Πέρσαις. mox, καὶ νῦν ἔτι τοῖς Παρθυαίων βασιλεῦσι τὴν αὐτὴν παρέχεται χρείαν τε, καὶ ἀσφάλειαν. Idem tamen l. 16. p. 1079, tradit, *Ecbatana* regibus Parthorum æſtiva agentibus ſedem eſſe. Confer, ſi libet, *Dion. Chryſoſt.* orat. 6. p. 86. *Athen.* l. 12. c. 1. p. 513.

ἐν τῇ χώρᾳ ἢ φύοιτο, ἢ τρέφοιτο, ἢ τεχνῷτο· πᾶσα δὲ πόλις ὡσαύτως· πᾶς δὲ ἰδιώτης πλούσιος ἂν ᾤετο γενέσθαι, εἴ τι Κύρῳ χαρίσαιτο· καὶ γὰρ ὁ Κῦρος λαμβάνων παρ' ἑκάστων ὧν ἀφθονίαν εἶχον οἱ διδόντες, ἀντεδίδου ὧν σπανίζοντας αὐτοὺς αἰσθάνοιτο.

Οὕτω δὲ τοῦ αἰῶνος προκεχωρηκότος, μάλα δὴ πρεσβύτης ὢν ὁ Κῦρος ἀφικνεῖται εἰς Πέρσας [1] τὸ ἕβδομον ἐπὶ τῆς αὐτοῦ ἀρχῆς. Καὶ ὁ μὲν πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ πάλαι δὴ, ὥσπερ εἰκὸς, ἐτετελευτήκεσαν αὐτῷ· ὁ δὲ Κῦρος ἔθυσε τὰ νομιζόμενα ἱερὰ, καὶ τοῦ χοροῦ ἡγήσατο Πέρσαις κατὰ τὰ πάτρια, καὶ τὰ δῶρα πᾶσι διέδωκεν, ὥσπερ εἰώθει. Κοιμηθεὶς δ' ἐν τῷ βασιλείῳ, ὄναρ εἶδε τοιόνδε· ἔδοξεν αὐτῷ προσελθὼν [2] κρείττων τις ἢ κατὰ ἄνθρωπον, εἰπεῖν,

quid ipsis egregium in regione *suâ* vel nasceretur, vel aleretur, vel arte perficeretur: itidem quævis urbs: & quivis homo privatus opulentum se arbitrabatur, si quid Cyro gratificaretur: nam Cyrus à singulis accipiens ea, quorum copiam illi, qui dabant, haberent: vicissim eis largiebatur ea, quorum ipsos inopes esse animadverteret.

Posteaquam hoc modo ætate proveċtiori Cyrus esse cœpisset, admodùm senex vice jam septimâ, ex quo imperium adeptus erat, in Persiam venit. *Quo tempore* tum pater tum mater *ipsius* jamdudum, ceu credi par est, è vivis excesserant: *hic* Cyrus sacrificia statuta fecit, ex instituto patrio chorum Persarum duxit, & pro more munera in omnes distribuit. Consopitus autem in regiâ, somnium hujusmodi vidit: accedere quispiam ad ipsum visus est, humanâ specie augustior, qui diceret,

1 Τὸ ἕβδομον &c.] *Gabrielius* ex vetust. exempl. adfert τὸ ἕβδομον ἤδη κτλ &c nec malè. Veteres quidam Interpretes cùm parum locum hunc acceperint, verterintque adeò τὸ ἕβδομον *anno septimo*, insignes quosdam temporum & annalium scriptores (nominatim *Torniellum* ad an. M. 3494. *Petavium* de Doctr. Temp. l. 10. c. 15. *Prideauxium* ad an. 530.) in errorem induxerunt. Hi enim, Nostro *Cyrop*. l. 8. auctore citato, adfirmant, Cyrum anno imperii sui septimo occubuisse. At certè Xenophontem à *Petavio* saltem attentiùs lectum esse oportuit, priusquàm ad auctoritatem ejus in Historiâ fidemque imminuendam fuerat adgressus. Τὸ ἕβδομον Græcis idem est quod Latinis *septimùm*: similiter τὸ τρίτον, τὸ τέταρτον, τὸ πέμπτον sonant *tertiùm*, *quartùm*, *quintùm*. Quare docti illi viri perperam ex hoc loco, (neque enim alium, opinor, ullum ad sententiam suam trahere potuerunt) Xenophontem septem annos *Babylonici* regni Cyro tribuisse, collegerunt. Hâc de re plura forsan alibi.

2 Κρείττων] Præter vulgarem significationem, *Deum* etiam notat, aut rem, in quâ vis inest major aliqua. *Plato* in *Sophistâ* p. 216. τάχ' οὖν ἂν καί σοι τις οὗτος τῶν κρειττόνων συνέποιτο. *Plutarch*. in *Pyrrho* p. 399. τοῦτο τοὺς βαρβάρους ἐπίσχε τοῦ πρόσω χωρεῖν, ὥς τινα τῶν κρειττόνων θαυμάσαντας. *Lucian*. in *Symp*. ed. *Amst*. p. 636. ἐδεξιοῦντο ὥς τινα τῶν κρειττόνων, *ut deorum quempiam exceperunt*: non verò ut verterat ille, *ut quempiam ex præstantioribus* &c. *Aristid*. παναθην. T. 1. p. 96. edit. *Oxon*. ὅτι τῆς Ἑλλάδος ἐστὶν ἔρυμα ὑπὸ τῶν κρειττόνων πεποιημένον, &c. Sic Auctores alii. *Hesychius*, οἱ κρείττονες, οἱ θεοί. Cui loquendi modo lucem fœnerare videtur Xenophon, pleniori hâc usus oratione, κρείττων τις ἢ κατὰ ἄνθρωπον. De divinis ἐπιφανείαις vide quæ disseruit Cl. *Cleric*. ad *Gen*. xii. 7.

συσκευάζου, ὦ Κῦρε· ἤδη γὰρ εἰς θεοὺς ἄπει. Τοῦτο δὲ ἰδὼν τὸ ὄναρ ἐξηγέρθη, καὶ σχεδὸν ἐδόκει εἰδέναι ὅτι τοῦ βίου ἡ τελευτὴ παρείη. Εὐθὺς οὖν λαβὼν ἱερεῖα, ἔθυε Διΐ τε πατρῴῳ καὶ Ἡλίῳ καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς [1] ἐπὶ τῶν ἄκρων, ὡς Πέρσαι θύουσιν, ὧδε ἐπευχόμενος· "Ζεῦ πατρῷε καὶ Ἥλιε, καὶ πάντες θεοὶ, δέχεσθε τάδε, καὶ τελεστήρια πολλῶν καὶ καλῶν πράξεων, καὶ χαριστήρια, ὅτι ἐσημαίνετέ μοι καὶ ἐν ἱεροῖς καὶ ἐν οὐρανίοις [2] σημείοις καὶ ἐν οἰωνοῖς καὶ [3] ἐν φήμαις ἅ τ' ἐχρῆν ποιεῖν καὶ ἃ οὐκ ἐχρῆν. [4] Πολλὴ δ' ὑμῖν χάρις ὅτι κἀγὼ ἐγίγνωσκον τὴν ὑμετέραν ἐπιμέλειαν, καὶ οὐδεπώποτε ἐπὶ ταῖς εὐτυχίαις ὑπὲρ ἄνθρωπον ἐφρόνησα. Αἰτοῦμαι δ' ὑμᾶς δοῦναι καὶ νῦν παισὶ μὲν καὶ γυναικὶ καὶ φίλοις καὶ πατρίδι εὐδαιμονίαν· ἐμοὶ δὲ, οἷόνπερ αἰῶνα δεδώκατε, τοιαύτην καὶ τελευτὴν δοῦναι." Ὁ μὲν δὲ ταῦτα ποιήσας, καὶ οἴκαδε ἐλθὼν ἔδοξεν ἡδέως ἀναπαύσεσθαι, καὶ κατεκλίθη. Ἐπεὶ δὲ ὥρα ἦν, οἱ τεταγμένοι προσιόντες λούσασθαι αὐτὸν ἐκέλευον. Ὁ δ'

para te, Cyre: nam ad deos jam iturus es. Hoc somnio viso, excitatus est, propéque scire videbatur, vitæ *sibi* finem adesse. Quamobrem sumptis mox hostiis, Jovi patrio, & Soli, & diis cæteris in summis montium jugis, qui Persis sacrificandi mos est, rem divinam fecit, & hujusmodi usus est precatione: "Jupiter patrie, túque Sol, ac *vos* dii universi, accipite hæc sacra, quibus & multis præclarísque actionibus finem impono, & gratias vobis ago, quòd mihi tum in sacrificiis tum signis cœlestibus, tum auguriis tum ominibus ea significâstis, quæ vel facienda vel omittenda erant. Magnas etiam vobis gratias ago, quòd & ipse curam *de me* vestram agnoverim, & nunquam me rebus prosperis supra conditionem humanam extulerim. Rogo autem vos, ut nunc quoque liberis, uxori, amicis, patriæ felicitatem largiamini: mihi verò *peto*, ut quale concessistis ævum, talem etiam exitum detis." His peractis, cùm domum revertisset, quieti se dare decrevit, & decubuit. Posteaquam tempus irà posceret, accedunt ii, quibus hoc erat negotii datum, atque ut lavet, hortantur. Suaviter ille se

1 Ἐπὶ τῶν ἄκρων, ὡς &c.] Pro ὡς Πέρσαι θύουσι. Stephano placet ἐφ' ὧν Πέρσαι θύουσι. Sed nihil muto.

2 Σημείοις] In MS. Bodl. & editione *Ald.* non comparet vox ista: quam tamen genuinam esse ostendit vel hic locus p. 51. Ὅτι μὲν, ὦ παῖ, θεοὶ ἵλεῴ τε καὶ εὐμενεῖς πέμπουσί σε, καὶ ἐν ἱεροῖς δῆλον καὶ ἐν οὐρανίοις σημείοις.

3 Ἐν φήμαις] Vox φήμη, inquit *Eustathius* ad Il. κ'. p. 799. οὐ τὴν ἁπλῶς ἀνθρωπίνην δηλοῖ λαλιάν, ἀλλά τινα θειάζουσαν, δηλωτικὴν τοῦ μέλλοντος.

4 Πολλὴ δ' ὑμῖν χάρις &c.] Oratio rarissimi apud τοὺς ἔξω exempli; quæque Christiano digna fuerit nomine. Phrasis ista, ὑπὲρ ἄνθρωπον ἐφρόνησα, haud ita longè discedit à locutionibus Apostolicis *Rom.* xii. 3, 16. 1 *Cor.* iv. 6.

ἔλεξεν ὅτι ἡδέως ἀναπαύοιτο. Οἱ δ' αὖ τεταγμένοι, ἐπεὶ ὥρα ἦν, δεῖπνον παρέθεσαν· τῷ δὲ ἡ ψυχὴ σῖτον μὲν οὐ προσίετο, διψῆν δ' ἐδόκει, καὶ ἔπινεν ἡδέως. Ὡς δὲ καὶ τῇ ὑστεραίᾳ συνέβαινεν αὐτῷ ταῦτα καὶ τῇ τρίτῃ, ἐκάλεσε τοὺς παῖδας· οἱ δ' ἔτυχον συνηκολουθηκότες αὐτῷ, καὶ ὄντες ἐν Πέρσαις. Εκάλεσε δὲ καὶ τοὺς φίλους, καὶ τὰς Περσῶν ἀρχάς· παρόντων δὲ πάντων, ἤρχετο τοιοῦδε λόγου·

" [1] Παῖδες ἐμοὶ, καὶ πάντες οἱ παρόντες φίλοι, ἐμοὶ μὲν τοῦ βίου
" τὸ τέλος ἤδη πάρεστιν· (ἐκ πολλῶν τοῦτο σαφῶς γιγνώσκω)
" ὑμᾶς δὲ χρὴ, ὅταν τελευτήσω, ὥσπερ εὐδαίμονος ἐμοῦ καὶ λέ-
" γειν καὶ ποιεῖν πάντα. Εγὼ γὰρ παῖς τε ὢν, τὰ ἐν παισὶ
" νομιζόμενα καλὰ, δοκῶ κεκαρπῶσθαι· ἐπεί τε ἥβησα, τὰ ἐν
" νεανίσκοις· τέλειός τε ἀνὴρ γενόμενος, τὰ ἐν ἀνδράσι. Σὺν
" τῷ χρόνῳ τε προϊόντι ἀεὶ συναυξανομένην ἐπιγιγνώσκειν ἐδόκουν
" καὶ τὴν ἐμὴν· δύναμιν ὥστε καὶ τοὐμὸν γῆρας οὐδεπώποτε ᾐσθόμην
" τῆς ἐμῆς νεότητος ἀσθενέστερον γιγνόμενον, καὶ οὔτ' ἐπιχειρήσας
" οὔτ' ἐπιθυμήσας οἶδα ὅτου ἠτύχησα. Καὶ τοὺς μὲν φίλους
" ἐπεῖδον δι' ἐμοῦ εὐδαίμονας γενομένους, τοὺς δὲ πολεμίους ὑπ'

quiescere dicebat. Itidem illi, quibus id erat negotii datum, cùm tempus esset, cœnam *ipsi* adponunt: at *Cyri* animus non ille quidem cibum admittebat, sed sitire videbatur, atque *adeò* cum voluptate bibit. Eadem illi cùm altero atque item tertio die accidissent, filios arcessivit; qui fortè *tunc* eum sequuti, in Persiâ degebant. Arcessivit & amicos & Persarum magistratus; qui *jam* universi cum adessent, hujusmodi orationem exorsus est:

" Instat modò, mei filii, ac vos amici omnes qui adestis, vitæ meæ
" finis: (ex multis id *quidem indiciis* certò cognosco) vos autem, ubi
" vitam cum morte commutavero, de me, tanquam beato, & dicere om-
" nia & facere oportet. Nam & cùm puer essem, eorum, quæ in ætate
" puerili præclara existimantur, fructum mihi consequutus esse videor:
" & adolescens, eorum quæ habet adolescentia: & virilem prorsùs
" ad ætatem ubi perveni, eorum quæ virilis ætas habet. Quin & pro-
" gressu temporis vires meas unà auctas animadvertere videbar: adeò ut
" senectutem meam adolescentiâ nunquam imbecilliorem factam sense-
" rim, neque quidquam vel adgressum me vel expetisse, quod non adsequu-
" tus sim. Amicos quidem felices per me factos vidi, hostes in servitutem

1 Παῖδες ἐμοὶ, καὶ &c.] Cum gravi hâc *Catonem maj.* præsertim quæ sub finem & planè admirabili oratione Ciceronis exstant, conferre juvabit.

“ ἐμοῦ δουλωθέντας· καὶ τὴν πατρίδα πρόσθεν ἰδιωτεύουσαν ἐν τῇ
“ Ἀσίᾳ, νῦν προτετιμημένην καταλείπω· ὧν τ' ἐκτησάμην οὐδὲν οἶδα
“ ὅ,τι οὐ διεσωσάμην. Καὶ τὸν μὲν παρελθόντα χρόνον ἔπραττον
“ οὕτως, ὥσπερ ηὐχόμην· φόβος δέ μοι συμπαρομαρτῶν μή τι
“ ἐν τῷ ἐπιόντι χρόνῳ ἢ ἴδοιμι ἢ ἀκούσαιμι ἢ πάθοιμι χαλεπὸν,
“ οὐκ εἴα τελέως μέγα φρονεῖν, οὐδ' εὐφραίνεσθαι ἐκπεπταμένως.
“ Νῦν δ' ἢν τελευτήσω, καταλείπω μὲν ὑμᾶς, ὦ παῖδες, ζῶντας,
“ οὕσπερ ἔδοσάν μοι οἱ θεοὶ γενέσθαι· καταλείπω δὲ πατρίδα καὶ
“ φίλους εὐδαιμονοῦντας· ὥστε πῶς οὐκ ἂν ἐγὼ δικαίως μακαριζόμενος
“ τὸν ἀεὶ χρόνον μνήμης τυγχάνοιμι; Δεῖ δὲ καὶ τὴν βασιλείαν
“ με ἤδη σαφηνίσαντα καταλιπεῖν· ὡς ἂν μὴ ἀμφίλογος γενομένη
“ πράγματα ὑμῖν παράσχῃ. Ἐγὼ δὲ νῦν φιλῶ μὲν ἀμφοτέρους
“ ὑμᾶς ὁμοίως, ὦ παῖδες· τὸ δὲ προβουλεύειν καὶ προηγεῖσθαι
“ ἐφ' ὅ,τι ἂν καιρὸς δοκῇ εἶναι, τοῦτο προστάττω τῷ προτέρῳ
“ γενομένῳ, καὶ πλειόνων κατὰ τὸ εἰκὸς ἐμπείρῳ. Ἐπαιδεύθην
“ δὲ καὶ αὐτὸς οὕτως ὑπὸ τῆσδε τῆς ἐμῆς τε καὶ ὑμετέρας πατρίδος,
“ τοῖς πρεσβυτέροις, οὐ μόνον ἀδελφοῖς, ἀλλὰ καὶ πολίταις, καὶ
“ ὁδῶν καὶ θάκων καὶ λόγων ὑπείκειν· καὶ ὑμᾶς δὲ, ὦ παῖδες,
“ οὕτως ἐξ ἀρχῆς ἐπαίδευον, τοὺς μὲν γεραιτέρους προτιμᾷν, τῶν δὲ
“ νεωτέρων προτετιμῆσθαι· ὡς οὖν παλαιὰ καὶ εἰθισμένα καὶ ἔννομα

“ à me redactos; patriam antehac nullo in Asiâ claram imperio, nunc
“ dignitate principem relinquo: quæ denique sum consequutus, eorum nihil non conservâsse me scio. Et quanquam præterito tempore nihil non ex voto mihi succederet, tamen quia comes mihi metus erat, nè quid in futurum vel viderem, vel audirem, vel paterer rei gravis, non is mihi concessit, ut prorsùs elato animo essem, vel effusè lætarer. Nunc si moriar, vos quidem, filii, quos mihi dii nasci voluêre, superstites relinquo: & patriam & amicos itidem relinquo fortunatos: quî possit itaque fieri, ut ego non meritò sempiternâ hominum beatum me prædicantium memoriâ celebrer? Est autem mihi jam hoc quoque declarandum, cui regnum relinquam; nè *id* in ambiguo relictum negotia vobis facessat. Complector equidem, filii, pari utrumque vestrûm benevolentiâ: verùm & consilio providere & ducis officio fungi, quacunque in re tempus *&* *usus* postulet, eum jubeo, qui natu major est, & usum rerum plurium, prout consentaneum est, habet. Quin & ipse utì ab hâc meâ vestrâque patriâ sum institutus, natu majoribus, non modò fratribus, sed civibus etiam, de viâ, sedibus, dicendi loco cedendum esse; sic vos quoque, filii, ab initio institui, ut natu majoribus honorem principem deferatis, & vicissim minoribus honore ante eatis; quamobrem ità, quæ

“ λέγοντος ἐμοῦ, οὕτως ἀποδέχεσθε. Καὶ σὺ μὲν, ὦ Καμβύση, τὴν
“ βασιλείαν ἔχε, θεῶν τε διδόντων καὶ ἐμοῦ, ὅσον ἐν ἐμοί· σοὶ δὲ, ὦ
“ Ταναοξάρη, σατράπην εἶναι δίδωμι Μήδων τε καὶ Αρμενίων, [1] καὶ
“ τρίτων Καδουσίων· ταῦτα δέ σοι διδοὺς, νομίζω ἀρχὴν μὲν μείζω
“ καὶ τοὔνομα τῆς βασιλείας τῷ πρεσβυτέρῳ καταλιπεῖν, εὐδαιμονίαν
“ δέ σοι ἀλυποτέραν. Οποίας μὲν γὰρ ἀνθρωπίνης εὐφροσύνης ἐπι-
“ δεὴς ἔσῃ οὐχ ὁρῶ· ἀλλὰ πάντα σοι τὰ δοκοῦντα ἀνθρώπους εὐφραίνειν
“ παρέσται. Τὸ δὲ δυσκαταπρακτοτέρων ἐρᾷν, καὶ τὸ πολλὰ μεριμ-
“ νᾷν, καὶ τὸ μὴ δύνασθαι ἡσυχίαν ἔχειν, κεντριζόμενον ὑπὸ τῆς πρὸς
“ τἀμὰ ἔργα φιλονεικίας, καὶ τὸ ἐπιβουλεύειν καὶ τὸ ἐπιβουλεύεσθαι,
“ ταῦτα τῷ βασιλεύοντι ἀνάγκη σοῦ μᾶλλον συμπαρομαρτεῖν· ἃ,
“ σάφ' ἴσθι, [2] τῷ εὐφραίνεσθαι πολλὰς ἀσχολίας παρέχει. [3] Οἶσθα

“ à me dicuntur, accipite, ut qui tum prisca tum moribus recepta at-
“ que etiam legibus consentanea proferam. Ac tuum quidem, Cam-
“ byses, regnum esto, diis *illud* ac me tibi largientibus, quantum *qui-*
“ *dem* in me est: tibi verò, Tanaoxares, *hoc* tribuo, ut Medorum, &
“ Armeniorum, & tertio loco Cadusiorum satrapa sis: quæ tibi cùm
“ largior, majus quidem imperium & regni nomen natu majori me
“ relinquere arbitror; tibi verò felicitatem magis omnis expertem
“ molestiæ. Nam quâ delectatione humanâ cariturus sis, *equidem* non
“ video; certè omnia quæ hominibus adferre voluptatem videntur,
“ tibi sunt adfutura. Amorem verò illorum, quæ confectu difficilia
“ sunt, & multarum rerum solicitam occupationem, & vitæ alienam
“ à quiete rationem, pungente animum æmulatione rerum à me gesta-
“ rum, & insidiarum molitionem, earundémque structarum ab aliis
“ metum; hæc, *inquam*, necesse est illum, qui regno potietur, ma-
“ gìs quàm te, comitari: quæ, sat scito, multa objiciunt impedi-
“ menta, quo minùs animo læto quis esse possit. Et tu quidem certè

1 Καὶ τρίτων Καδουσίων] MS. Bodl. τρίτον. Si quid mutationis inducendum sit, mallem τρίτως. Filio huic Cyri natu minori apud *Ctesiam* nomen est Τανυοξάρκης; quem, eodem auctore, Cyrus ἐπίστησι δεσπότην Βακτρίων καὶ τῆς χώρας, καὶ Χοραμνίων, καὶ Παρθίων, καὶ Καρμανίων. Sed hic quæ narrare solet, vix capiunt fidem.

2 Τῷ εὐφραίνεσθαι] Verba hæc in Edit. *Ald.* non extant: omnino tamen retinenda videntur, cùm præcesserit ἀλλὰ πάντα σοι τὰ δοκοῦντα ἀνθρώπους εὐφραίνειν παρέσται.

3 Οἶσθα μὲν οὖν &c.] Gabrielius & Leunclavius marginalem hanc lectionem sequuntur Ισθι μὲν οὖν &c. quæ quidem satis apta est; sed, libris omnibus reclamantibus, in contextum non recipienda. Libet autem adducere *Micipsæ* Sallustiani verba; ut videat lector, illam *Crispi* orationem, quam divinam vocat *Ælius Spartianus*, sententiarum gravitati, ex Xenophonte sumptarum, omnem ferè, quam habet, laudem debere. *Nunc, quoniam mihi natura finem vitæ facit, per hanc dextram, per regni fidem moneo, obtestórque, uti hos, qui tibi genere propinqui, beneficio meo fratres sunt, caros habeas: neu malis alienos adjungere, quàm sanguine conjunctos retinere. Non exercitus, neque thesauri, præsidia regni sunt, verùm amici, quos ne-* *que*

" μὲν ὦν καὶ σὺ, ὦ Καμβύση, ὅτι ὦ τόδε τὸ χρυσῦν σκῆπτρον τὸ " τὴν βασιλείαν διασῶζόν ἐστιν, ἀλλ' οἱ πιστοὶ φίλοι σκῆπτρον βασι- " λεῦσιν ἀληθέστατον καὶ ἀσφαλέστατον. Πιστὲς δὲ μὴ νόμιζε [1] φύσει " φύεσθαι ἀνθρώπους· (πᾶσι γὰρ ἂν οἱ αὐτοὶ πιστοὶ φαίνοιντο, ὥσπερ " καὶ τἄλλα τὰ πεφυκότα πᾶσι τὰ αὐτὰ [2] φαίνεται) ἀλλὰ τὲς " πιστὲς τίθεσθαι δεῖ ἕκαστον ἑαυτῷ· ἡ δὲ κτῆσις αὐτῶν ἐστιν ὐδαμῶς " σὺν τῇ βίᾳ, ἀλλὰ μᾶλλον σὺν τῇ εὐεργεσίᾳ. Εἰ ὖν καὶ " ἄλλες τινὰς πειράσῃ συμφύλακας τῆς βασιλείας ποιεῖσθαι, " μηδαμόθεν πρότερον ἄρχε ἢ ἀπὸ τῶ ὁμόθεν γενομένε. Καὶ " πολῖταί τοι ἄνθρωποι ἀλλοδαπῶν οἰκειότεροι, καὶ σύσσιτοι " ἀποσκήνων· [3] οἱ δὲ ἀπὸ τῶ αὐτῶ σπέρματος φύντες, καὶ ὑπὸ τῆς " αὐτῆς μητρὸς τραφέντες, καὶ ἐν τῇ αὐτῇ οἰκίᾳ αὐξηθέντες, καὶ " ὑπὸ τῶν αὐτῶν γονέων ἀγαπώμενοι, καὶ τὴν αὐτὴν μητέρα καὶ

" nôsti, Cambyses, non aureum hoc sceptrum esse, quod regnum " tibi conservet, sed amici fidi regibus & verissimum & tutissimum " sceptrum sunt. Fidos verò nè putes homines nasci; (quòd *ità* ii- " dem omnibus fidi conspicerentur, sicut & cætera, quæ naturâ insita " sunt, conspiciuntur esse omnibus eadem) sed fidi qui sint, eos sibi " quemque efficere oportet: parantur autem non vi, sed potiùs bene- " ficentiâ. Quamobrem si voles & alios quosdam tibi regni custo- " diendi socios adjungere, nequaquam priùs aliunde initium facito, " quàm ab eo, qui loco tecum eodem ortus est. Nam & cives ma- " gìs quàm exteri nobis sunt conjuncti, & contubernales quàm ii, " qui nobiscum eodem in contubernio non vivunt: at verò qui eo- " dem semine prognati, ab eâdem nutriti matre, in eàdem domo cre- " verunt, & ab iisdem parentibus diliguntur, eandémque matrem &

que armis cogere, neque auro parare queas: officio & fide pariuntur. Quis autem amicior, quàm frater fratri? aut quem alienum fidum invenies, si tuis hostis fueris &c. Bell Jugurth. cap. 10.

1 Φύσει φύεσθαι] MS. Bodl. φύσει in margine tantùm agnoscit, editi libri in contextu exhibent. Suspectam locutionem hanc habet Stephanus; cui tamen similem in *Philem.* Reliq. ex incert. Comœd. videre est:

Μὴ 'ω τὰ κακὰ παιῦσι πολλοὶ, [illegible]
Αὐτοὶ δι' αὐτὲς, ἢ πέφυκε τῇ φύσει.
v. 198, & seq.

Quin & eadem hæc phrasis apud Xenophontem supra invenitur lib. 5. p. 250.

ubi vox utraque in contextu MSti Bodl. comparet.

2 Φαίνεται] Ità scribendum curavimus, Leunclavium, adsentiente *Mureto*, sequuti. Priùs legebatur φαίνεσθαι. quod ferri non potest; nisi tandem aliquod inveniatur exemplar, quod εἴωθε, vel δοκῶμεν, aut tale quid cum cæteris verbis parenthesi includat. Ibidem, non τὲς πιστὲς, sed τὲς μὲν πιστὲς legit *Stobæus*: cui particulæ respondeat δὲ, quæ est ante κτῆσις. Illam tamen voculam μὲν post τίθεσθαι, quàm post τὲς, rectiùs, judice Stephano, posueris.

3 Οἱ δὲ ἀπὸ τῶ &c.] Lege quæ cum *Chærecrate* differit *Socrates* Memor. l. 2. p. 433.

" τὸν αὐτὸν πατέρα προσαγορεύοντες, πῶς οὐ πάντων οὗτοι οἰκειότατοι; " Μὴ οὖν ἃ οἱ θεοὶ ὑφήγηνται ἀγαθὰ εἰς οἰκειότητα ἀδελφοῖς, " μάταιά ποτε ποιήσητε, ἀλλ' ἐπὶ ταῦτα εὐθὺς οἰκοδομεῖτε " ἄλλα φιλικὰ ἔργα· καὶ οὕτως ἀεὶ ἀνυπέρβλητος [1] ἄλλοις " ἔσται ἡ ὑμετέρα φιλία. Εαυτοῦ τοι κήδεται ὁ προνοῶν ἀδελφοῦ· " τίνι γὰρ ἄλλῳ ἀδελφὸς μέγας ὢν οὕτω καλὸν, ὡς ἀδελφῷ; " τίς δ' ἄλλος τιμήσεται δι' ἄνδρα μέγα δυνάμενον οὕτως, " ὡς ἀδελφός; τίνα δὲ φοβήσεταί τις ἀδικεῖν, ἀδελφοῦ μεγάλου " ὄντος, οὕτως ὡς τὸν ἀδελφόν; Μήτε οὖν θᾶττον μηδεὶς σοῦ τούτῳ " ὑπακουέτω, μήτε προθυμότερον παρέστω· οὐδενὶ γὰρ οἰκειότερα " τὰ τούτου οὔτε ἀγαθὰ, οὔτε δεινὰ, ἢ σοί. Εννόει δὲ καὶ τάδε, τίνι " χαρισάμενος ἐλπίσαις ἂν μειζόνων τυχεῖν ἢ τούτῳ; τίνι δ' ἂν " βοηθήσας ἰσχυρότερον σύμμαχον ἀντιλάβοις; τίνα δ' αἴσχιον " μὴ φιλεῖν ἢ τὸν ἀδελφόν; τίνα δὲ ἁπάντων κάλλιον προτιμᾶν " ἢ τὸν ἀδελφόν; Μόνου τοι, ὦ Καμβύση, πρώτου ὄντος ἀδελφοῦ " παρ' ἀδελφῷ, οὐδὲ φθόνος παρὰ τῶν ἄλλων [2] ἐφικνεῖται. Αλ- " λὰ πρὸς θεῶν πατρῴων, παῖδες, τιμᾶτε ἀλλήλους, εἴ τι καὶ

" eundem patrem adpellant, quî fieri possit ut non sint omnium con- " junctissimi? Nè igitur ea bona, per quæ dii fratres ad conjunctionem " deducunt, frustrà vobis esse concessa patiamini; sed super hæc *ipsa* " statim studia *quædam* alia benevolentiæ & *amoris* extruite; quo fiet, " ut amicitia vestra semper invicta sit. Nimirum sui ipsius curam gerit, " qui fratri prospicit: nam cui frater magnus adeò est ornamento, ut " fratri? Quis hominem præpotentem honore tanto prosequetur, quanto " frater? Quemnam aliquis adeò, ut fratrem, si frater sit magnus, injuriâ " adficere formidet; Quamobrem nemo te celeriùs huic obediat, nemo " alacriùs *ad ipsum* veniat: quippe nec secundæ nec adversæ *tristésque* " res hujus ad quenquam magìs propriè pertinent, quàm ad te. Hæc " etiam consideres velim, cuinam gratificando majora te consequuturum " sperare debeas, quàm si gratificeris fratri? cui opem ferendo, belli so- " cium firmiorem tibi adjunges? quem turpius est non amare, quàm fra- " trem? quemnam omnium laudabilius est observare honorando, quàm " fratrem? Solus est frater, Cambyses, qui si apud fratrem locum prin- " cipem obtineat, nequit ad eum pertingere aliorum invidia. Quare *vos*, " filii, *obtestor* per deos patrios, prosequimini vosmet mutuo honore, si

1 Αλλοις] MS. Bodl. & edit. *Ald.* ἀλλήλοις. cui receptam scripturam omnino prætulerim.

2 Εφικνεῖται] Ità edit. *Eton.* & *Stobæus.* Vulgò scribitur ἀφικνεῖται: quod si retineatur, ἀδελφοῦ πρώτου ὄντος vel πρωτεύοντος, genitivus erit absolutus. Sed rectiùs, Stephano judice, ἐφικνεῖται cum genitivo ἀδελφοῦ jungitur, pro eo quod est ἅπτεσθαι.

" τῷ ἐμοὶ χαρίζεσθαι μέλει ὑμῖν· [1] οὐ γάρ δήπου τοῦτό γε σαφῶς
" δοκεῖτε εἰδέναι, ὡς οὐδὲν ἔσομαι ἐγὼ ἔτι ἐπειδὰν τοῦ ἀνθρωπίνου βίου
" τελευτήσω· οὐδὲ γὰρ νῦν τοι τήν γ' ἐμὴν ψυχὴν ἑωρᾶτε, ἀλλ' οἷς
" διεπράττετο, τούτοις αὐτὴν ὡς οὖσαν κατεφωρᾶτε. Τὰς δὲ τῶν ἄδικα
" παθόντων ψυχὰς οὔπω κατενοήσατε οἵους μὲν φόβους τοῖς μιαιφόνοις
" ἐμβάλλουσιν; οἵους δὲ παλαμναίους τοῖς ἀνοσίοις ἐπιπέμπουσι;
" Τοῖς δὲ φθιμένοις τὰς τιμὰς διαμένειν ἔτι ἂν δοκεῖτε, εἰ μηδενὸς
" αὐτῶν αἱ ψυχαὶ κύριαι ἦσαν; Οὔτοι ἔγωγε, ὦ παῖδες, οὐδὲ τοῦτο
" πώποτε ἐπείσθην, ὡς ἡ ψυχὴ, ἕως μὲν ἂν ἐν θνητῷ σώματι ᾖ, ζῇ·
" ὅταν δὲ τούτου ἀπαλλαγῇ, τέθνηκεν. Ὁρῶ γὰρ ὅτι καὶ τὰ θνητὰ
" σώματα ὅσον ἂν ἐν αὐτοῖς χρόνον ᾖ ἡ ψυχὴ, ζῶντα παρέχεται.
" Οὐδέ γε ὅπως ἄφρων ἔσται ἡ ψυχὴ, ἐπειδὰν τοῦ ἄφρονος σώματος
" δίχα γένηται, οὐδὲ τοῦτο πέπεισμαι· ἀλλ' ὅταν ἄκρατος καὶ κα-
" θαρὸς ὁ νοῦς ἐκκριθῇ, τότε καὶ φρονιμώτατον εἰκὸς αὐτὸν εἶναι.
" Διαλυομένου δὲ ἀνθρώπου, δῆλά ἐστιν ἕκαστα ἀπιόντα πρὸς τὸ ὁμόφυ-
" λον, πλὴν τῆς ψυχῆς· αὕτη δὲ μόνη οὔτε παροῦσα οὔτε ἀπιοῦσα
" ὁρᾶται. [2] Ἐννοήσατε δὲ, ἔφη, ὅτι ἐγγύτερον μὲν τῷ ἀνθρωπίνῳ

" *quidem* vos mihi gratificandi estis studiosi: non enim liquidò scire vos
" arbitrari debetis, me, posteaquam vivendi finem fecero, nihil futurum:
" nam nè modò quidem animum meum cernebatis, sed esse eum depre-
" hendebatis ex iis quæ agebat. An necdum animadvertistis quos ter-
" rores illorum animi, qui *vim* & injuriam passi sunt, homicidis incu-
" tiant? quos scelerum vindices nefariis immittant? Anne permansuros
" fuisse putatis defunctorum honores, si nihil eorum animis juris *ac po-
" testatis* reliquum esset? Equidem, filii, nequaquam persuaderi mihi
" unquam passus sum, animum quamdiu in mortali sit corpore, vivere;
" cùm ex eo exeat, mori. Nam animum video his morti obnoxiis corpo-
" ribus, quamdiu in eis degat, vitam impertiri. Nè id quidem mihi per-
" suaderi potuit, animum esse insipientem, posteaquam ab hoc insipiente
" corpore separatur: sed cùm à *corpore* secreta est pura mens & integra,
" tum eam sapientissimam esse, vero *maximè* consentaneum fuerit. Cùm
" dissolvitur homo, non est obscurum, ad res sui generis singula com-
" migrare, extra unum animum: qui solus neque dum adest, neque dum
" discedit, cernitur. Veniat vobis in mentem, nihil esse morti homini

1 Οὐ γὰρ δήπου &c.] Ab hoc loco, usque ad ἀπολεῖσθαι, p. 507. Cicero Xenophontem est interpretatus, *Senect.* c. 22. Sed Latina à Græcis longiùs interdum discedunt: quod non miraberis, si quàm liberè & alios Scriptorum aliorum locos sit interpretatus, consideraveris. Lege (nam tanti est) quæ apud Platonis *Phædon.* Socrates supremo vitæ die de immortalitate animorum disseruit.

2 Ἐννοήσατε δὴ, &c.] Leunclavius legit ἐννοήσατε, vertitque *animadvertistis*. At

2 lectionem

" θανάτῳ οὐδέν ἐστιν ὕπνου· ἡ δὲ τοῦ ἀνθρώπου ψυχὴ τότε δήπου θειοτάτη
" καταφαίνεται, καὶ τότε τι τῶν μελλόντων προορᾷ· τότε γάρ, ὡς
" ἔοικε, μάλιστα ἐλευθεροῦται. [1] Εἰ μὲν οὖν οὕτως ἔχει ταῦτα, ὥσπερ
" ἐγὼ οἴομαι, καὶ ἡ ψυχὴ καταλείπει τὸ σῶμα, καὶ τὴν ἐμὴν ψυχὴν
" καταιδούμενοι ποιεῖτε ἃ ἐγὼ δέομαι· εἰ δὲ μὴ οὕτως, ἀλλὰ μένουσα
" ἡ ψυχὴ ἐν τῷ σώματι συναποθνήσκει, ἀλλὰ θεούς γε τοὺς ἀεὶ ὄντας,
" καὶ πάντ' ἐφορῶντας, καὶ πάντα δυναμένους, οἳ καὶ τὴν τῶν ὅλων
" τήνδε τάξιν συνέχουσιν [2] ἀτριβῆ καὶ ἀγήρατον καὶ ἀναμάρτητον, καὶ
" ὑπὸ κάλλους καὶ μεγέθους ἀδιήγητον, τούτους φοβούμενοι, μήτε ἀσεβὲς
" μηδὲν, μηδὲ ἀνόσιον, μήτε ποιήσητε, μήτε βουλεύσητε. Μετὰ μέντοι
" θεοὺς, καὶ ἀνθρώπων τὸ πᾶν γένος τὸ ἀεὶ ἐπιγιγνόμενον αἰδεῖσθε·
" οὐ γὰρ ἐν σκότῳ ὑμᾶς οἱ θεοὶ ἀποκρύπτονται, ἀλλ' ἐμφανῆ πᾶσιν

" similius somno: at *per somnum* maximè hominis animus divinitatem
" suam declarat, atque etiam futura prospicit: quippe qui tunc, uti
" *quidem* adparet, maximè fit liber." Quare si hæc ità sunt, quemadmo-
" dùm ego existimo, & *si* animus hoc corpus relinquit, vereriti animum
" meum, quæ vos rogo, præstate: sin hæc ità non *sunt*, sed animus &
" manet in corpore, & cum eo interit, *vos* tamen deos, qui immortales
" sunt, & intuentur & possunt omnia; quippe ordinem universitatis hunc
" expertem detrimenti & senectæ, & extra omnem errorem positum,
" præ pulchritudine atque etiam magnitudine inexplicabilem conser-
" vant, hos *inquam* veriti nihil impiè, nihil nefariè vel facite vel delibe-
" rate. Post deos universam etiam hominum nationem, quæ perpetuâ
" successione continuatur, reveremini: nam dii vos caligine *quâdam*
" non tegunt, sed actiones vestras semper omnibus ante oculos versari

lectionem vulgatam, quam MS. Bodl. & cæteri præstant libri, mallem. Similiter *Plato* sub finem *Apolog. Socr.* mortem cum somno comparat: quem & *Cicero* mortis imaginem adpellat. His adde quæ apud *Cic.* de *Divin.* l. 1. c. 30. exstant.

1 Εἰ μὲν οὖν οὕτως &c.] Non à verbis tantùm Xenophontis, sed etiam à sensu longissimè recedit Ciceroniana loci hujus interpretatio, quæ sic se habet: *Quare si hæc ità sunt, sic me colitote ut deum.* At verò neutiquam consentaneum est, Deorum sibi honores eum optare principem, qui cùm cæteras virtutes, tum pietatem etiam egregiè colebat.

2 Ἀτριβῆ καὶ ἀγήρατον] Hæc libri Budensis est lectio, quam in contextum recepit, redditámque expressit Leunclavius. Idem rectè statuit, verba hæc prorsùs esse Xenophontéa, atque adeò sic scripta reperiri ἀπομν. δ'. p. 467. καὶ ὁ τὸν ὅλον κόσμον συντάττων τε καὶ συνέχων, ἐν ᾧ πάντα καλὰ καὶ ἀγαθά ἐστι, καὶ ἀεὶ μὲν χρωμένοις ἀτριβῆ τε καὶ ἀγήρατα παρέχων, θᾶττον δὲ νοήματος ἀναμαρτήτως ὑπηρετοῦντα &c. Hîc περὶ τάξεως τῶν ὅλων ista profert, illic περὶ κόσμου τῶν ὅλων, quæ sunt eadem scilicet. Quamvis autem ex loco adlato satìs, opinor, constet emendationis ratio, tamen vox ἀκήρατος etiam Xenophontéa est, & hoc loco stare potuit; adhibetur autem in *Hierone* medio ferè pro *inviolatus.* Sequenti lineâ habet idem liber ὑπὸ τάχους: quod vix admittendum; cùm *Cicero* quoque, hunc locum interpretans, *pulchritudinem* agnoscat à Xenophonte scriptam, non *celeritatem.* Legitur etiam συγκρατοῦσι pro συνέχουσι. Ac hoc & Xenophonteum esse, & retinendum ex loco *Memor.* l. 4. modò indicato abundè liquet. Vulgò scribitur, ἀκηρατῆ καὶ ἀκήρατον καὶ &c.

" ἀνάγκη ἀεὶ ζῆν τὰ ὑμέτερα ἔργα· ἃ ἢν μὲν καθαρὰ καὶ ἔξω τῶν
" ἀδίκων φαίνηται, δυνατοὺς ὑμᾶς ἐν πᾶσιν ἀνθρώποις ἀναδείξει· εἰ δὲ ἐς
" ἀλλήλους ἄδικόν τι φρονήσετε, ἐκ πάντων ἀνθρώπων τὸ ἀξιόπιστοι εἶναι
" ἀποβαλεῖτε. Οὐδεὶς γὰρ ἂν ἔτι πιστεῦσαι δύναιτο ὑμῖν, οὐδ' εἰ
" πάνυ προθυμοῖτο, ἰδὼν ἀδικούμενον τὸν μάλιστα φιλίᾳ προσή-
" κοντα. Εἰ μὲν οὖν ἐγὼ ὑμᾶς ἱκανῶς διδάσκω οἵους χρὴ πρὸς
" ἀλλήλους εἶναι·[1] εἰ δὲ μὴ, καὶ παρὰ τῶν προγεγενημένων μαν-
" θάνετε· αὕτη γὰρ ἀρίστη διδασκαλία. Οἱ μὲν γὰρ πολλοὶ
" διαγεγένηνται φίλοι μὲν γονεῖς παισὶ, φίλοι δὲ ἀδελφοὶ ἀδελφοῖς· ἤδε δέ
" τινες τούτων καὶ ἐναντία ἀλλήλοις ἔπραξαν· ὁποτέροις ἂν οὖν
" αἰσθάνησθε τὰ πραχθέντα συνενεγκόντα, ταῦτα δὴ αἱρούμενοι,
" ὀρθῶς ἂν βουλεύοισθε. Καὶ τούτων μὲν ἴσως ἤδη ἅλις. Τὸ δ'
" ἐμὸν σῶμα, ὦ παῖδες, ὅταν τελευτήσω, μήτε ἐν χρυσῷ
" θῆτε, μήτε ἐν ἀργύρῳ, μηδὲ ἐν ἄλλῳ μηδενί· ἀλλὰ τῇ γῇ ὡς
" τάχιστα ἀπόδοτε. Τί γὰρ τούτου μακαριώτερον, τοῦ γῇ μιχθῆναι,
" ἣ πάντα μὲν τὰ καλὰ, πάντα δὲ τἀγαθὰ φύει τε καὶ τρέφει;
" Ἐγὼ καὶ ἄλλως φιλάνθρωπος ἐγενόμην, καὶ νῦν ἡδέως ἄν μοι
" δοκῶ κοινωνῆσαι τοῦ εὐεργετοῦντος ἀνθρώπους. Ἀλλὰ γὰρ ἤδη,
" ἔφη, ἐκλιπεῖν μοι φαίνεται ἡ ψυχὴ ὅθενπερ, ὡς ἔοικε, πᾶσιν

" necesse est: quæ si puræ secretæque ab injustitiâ adparuerint, po-
" tentes vos inter homines universos reddent: sin aliquid alter in al-
" terum injuriæ cogitaveritis, apud omnes homines fidem amittetis.
" Nam nemo poterit ampliùs vobis credere, tametsi magnoperè cu-
" piat, si videat adfici illum injuriâ, qui sit amicitiæ jure conjunctissi-
" mus. Itaque si satìs ego vos doceo, quales vosmet erga vos præbere
" debeatis, *rectè est:* sin autem, ab iis etiam discite, qui ante nos ex-
" stitêre; hæc enim optima est doctrinæ ratio. Nam multi parentes
" erga liberos, multi erga fratres in amore constantes mansêre: non-
" nulli etiam his contraria inter se mutuò designârunt: utris igitur ani-
" madverteritis ea, quæ fecerunt, profuisse: illorum si facta prætuleri-
" tis alteris, rectè *vobis* consulueritis. Ac de his quidem jam fortasse
" satis. Cæterùm corpus meum, filii, cùm diem supremum obiero,
" nec in auro condite, nec in argento, nec ullâ in re aliâ, sed terræ
" quamprimùm reddite. Quid enim beatius, quàm terrâ commisceri,
" quæ omnia præclara, bona omnia profert ac nutrit? Ego cùm aliàs
" hominum studiosus fui, tum hoc tempore libenter mihi videor ejus
" rei particeps futurus, quæ in homines est benefica. Enimverò deficere
" mihi videtur animus, eâ parte, quâ, ceu consentaneum est, omnibus

1 Εἰ δὲ μὴ &c.] Vide dicta, p. 416, not. 1.

" ἄρχεται ¹ ἀπολιποῦσα. Εἴ τις οὖν ὑμῶν ἢ δεξιᾶς βούλεται τῆς
" ἐμῆς ἅψασθαι, ἢ ὄμμα τοὐμὸν ζῶντος ἔτι προσιδεῖν ἐθέλει, προ-
" σίτω· ὅταν δ' ἐγὼ ἐγκαλύψωμαι, αἰτοῦμαι ὑμᾶς, ὦ παῖδες,
" μηδεὶς ἔτ' ἀνθρώπων τοὐμὸν σῶμα ἰδέτω, μηδ' αὐτοὶ ὑμεῖς. Πέρ-
" σας μέντοι πάντας καὶ τοὺς συμμάχους ἐπὶ τὸ μνῆμα τοὐμὸν παρα-
" καλεῖτε, συνησθησομένους ἐμοὶ ὅτι ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ἤδη ἔσομαι,
" ὡς μηδὲν ἂν ἔτι κακὸν παθεῖν, μήτε ἢν μετὰ τοῦ θείου γένωμαι,
" μήτε ² ἢν μηδὲν ἔτι ὦ· ὁπόσοι δ' ἂν ἔλθωσι, τούτους εὖ ποιήσαντες
" ὁπόσα ἐπ' ἀνδρὶ εὐδαίμονι νομίζεται, ἀποπέμπετε. Καὶ τοῦτο,
" ἔφη, μέμνησθέ μου τελευταῖον, Τοὺς φίλους εὐεργετοῦντες, καὶ τοὺς
" ἐχθροὺς δυνήσεσθε κολάζειν. Καὶ χαίρετε, ὦ φίλοι παῖδες, καὶ
" τῇ μητρὶ ἀπαγγέλλετε ὡς παρ' ἐμοῦ· καὶ πάντες δὲ οἱ παρόντες
" καὶ οἱ ἀπόντες φίλοι χαίρετε." Ταῦτ' εἰπὼν καὶ πάντας δεξιω-
σάμενος, συνεκαλύψατο, καὶ οὕτως ἐτελεύτησεν.

³ Ὅτι μὲν δὴ καλλίστη καὶ μεγίστη τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἡ τοῦ Κύρου

" deficere incipit. Quamobrem si quis vestrûm vel dextram meam
" vult contingere, vel in oculos viventis adhuc intueri, accedat: ubi
" verò velatus fuero, nè quis hominum, filii, vos oro, corpus meum
" videat, ac nè vos quidem ipsi. Persas quidem omnes ac socios meum
" ad monumentum evocate; quo mihi gratulentur, cui jam in tuto
" agenti nihil accidere mali possit, sive *adeò* cum numine divino fuero,
" sive in nihilum redigar: quotquot autem venerint, hos beneficiis
" illis adfectos, quæcunque in hominis fortunati *funere* solemne est ex-
" hiberi, dimittite. Atque hoc ex me postremum memineritis, Si bene-
" fici in amicos fueritis, etiam hostes punire poteritis. Valete, filii
" cari, atque *idem* matri verbis meis renuntiate: itidem omnes amici,
" qui adestis, & abestis, valete." Hæc cùm loquutus esset, atque
omnibus dextram porrexit, velavit se, vitámque cum morte com-
mutavit.

Fuisse quidem regnum Cyri omnium in Asiâ præclarissimum ac

1 Ἀπολιποῦσα] A *Gabrielio* adfertur ἀπολείπουσα, quod mihi probatum esset, modò ut præcedens illud ἐκλιπεῖν in ἐκλείπειν mutare liceat.

2 Ἢν μηδὲν ἔτι ὦ·] Præclarè quidem multa de animorum immortalitate tum alii in philosophiâ nobiles, tum maximè Noster & alterum illud Scholæ Socraticæ lumen, disseruerunt; nec tamen horum quisquam (ut cum *Cicerone* loquar) quasi Pythius Apollo, certa ut essent & fixa, quæ dixit: sed probabilia cuncti conjecturâ sequentes: ultrà enim quò progrederentur, quàm ut veri viderent similia, non habuerunt. Certa dicant ii tandem soli, quorum mentes Evangelii collustrantur lumine, quique dicti sunt de nomine salutis æternæ Ducis simul & Auctoris Christi, φωτίσαντος ζωὴν καὶ ἀφθαρσίαν διὰ τοῦ εὐαγγελίου. Incertum etiam obscurâ de animo post mortem remansuro spe pendere Socratem, jam fermè morientem, apud *Platonem*, Apolog. extremâ, videre est.

3 Ὅτι μὲν δὴ καλλίστη &c.] De regni hujus amplitudine vide p. 3. 2 *Ephem.* xxxvi. 23. & *Esdr.* i. 1.

βασιλεία ἐγένετο, αὐτὴ ἑαυτῇ μαρτυρεῖ. [1] Ὡρίσθη μὲν πρὸς ἕω τῇ [2] ἐρυθρᾷ θαλάττῃ· πρὸς ἄρκτον δὲ, τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ· πρὸς ἑσπέραν δὲ, Κύπρῳ καὶ Αἰγύπτῳ· πρὸς μεσημβρίαν δὲ, Αἰθιοπίᾳ. Τοσαύτη δὲ γενομένη, μιᾷ γνώμῃ τῇ Κύρου ἐκυβερνᾶτο, καὶ ἐκεῖνός τε τοὺς ὑφ᾽ ἑαυτῷ ὥσπερ ἑαυτοῦ παῖδας ἐτίμα τε καὶ ἐθεράπευεν, οἵ τε ἀρχόμενοι Κῦρον ὡς πατέρα ἐσέβοντο. Ἐπεὶ μέντοι Κῦρος ἐτελεύτησεν, εὐθὺς μὲν αὐτοὶ οἱ παῖδες ἐστασίαζον, εὐθὺς δὲ πόλεις καὶ ἔθνη ἀφίσταντο, πάντα δ᾽ ἐπὶ τὸ χεῖρον ἐτρέπετο. Ὡς δ᾽ ἀληθῆ λέγω, ἄρξομαι διδάσκων ἐκ τῶν θείων. Οἶδα γὰρ ὅτι πρότερον μὲν βασιλεὺς καὶ οἱ ὑπ᾽ αὐτῷ καὶ τοῖς τὰ ἔσχατα πεποιηκόσιν εἴτε ὅρκους ὀμόσαιεν, ἠμπέδουν, εἴτε δεξιὰς δοῖεν, ἐβεβαίουν. Εἰ δὲ μὴ τοιοῦτοι ἦσαν, καὶ τοιαύτην δόξαν εἶχον, [3] οὐδ᾽ ἂν εἷς αὐτοῖς ἐπίστευεν, ὥσπερ οὐδὲ νῦν πι-

maximum, *vel* ipsum de se testatur. Terminos habuit, ab oriente, mare rubrum; à septentrione, pontum Euxinum; ab occidente, Cyprum & Ægyptum; à meridie, Æthiopiam. Tantùm verò cùm esset, uno *tamen* Cyri arbitrio gubernabatur, qui subjectos sibi liberûm instar & honore prosequebatur & obsequiis sibi devinciebat; cùm subjecti Cyrum *vicissim* tanquam patrem venerarentur. Verùm ubi Cyrus diem suum obiit, mox inter ipsos filios coortum est dissidium, mox urbes & nationes defecerunt, atque omnia in pejorem partem versa sunt. Vera autem me dicere, à rebus divinis docere incipiam. Equidem scio, priùs regem ac regi subjectos etiam iis, qui *vel* extrema *facinora* designâssent, sive jusjurandum dedissent, *id ipsum* servâsse, sive junxissent dextras, firmiter promissis stetisse. Quòd si tales non fuissent, & ejusmodi de se opinionem excitâssent, sicut hodiéque nè quidem unus fidem eis habet, quòd

1 Ὡρίσθη μὲν πρὸς] Gabrielii exempl. Ὡρίσθη πρὸς ἕω μὲν τῇ &c. & aptiùs quidem ibi videtur collocari particula μὲν, sicut & δὲ, quæ ei respondet, post ἄρκτον ponitur. *Muretus* scribendum monet, Ὡρίσθη μὲν γὰρ &c. Sed mallem *Gabrielii* libro auscultare.

2 Ἐρυθρᾷ θαλάττῃ] *Geminum illud mare, quod* Rubrum *dixêre Latini, Græci Erythræum à rege Erythrâ, aut (ut alii) solis repercussu talem reddi colorem existimantes: alii ab arenâ terrâque, alii tali aquæ ipsius naturâ; in duos dividitur sinus; quorum alter Persicus adpellatur; alter, Arabicus.* Hæc fere *Mela* l. 3. c. 8. & post eum *Plinius* H. N. l. 6. c. 24. Aliorum auctorum, qui de maris istius adpellatione disputârunt, nominibus citandis tempero. Sic autem, ut mittamus ambages, adpellatum fuisse hoc mare ab *Esavo*, qui *Edom*, rectè docuit olim eruditissimus *Fullerus* miscel. sacr. 4. 20. *Edom* enim Hebræi rubrum vocant, quem Græci Ἐρυθρὸν vocaverint; eodem modo, quo *Cephan Petro*, *Thomam Didymo* interpretati sunt. Lege *Prideaux* ad an. 740. qui hanc rubri maris nomenclaturæ rationem amplexus est & pluribus exposuit.

3 Οὐδ᾽ ἂν εἷς αὐτοῖς ἐπίστευεν] Delet hæc omnia *Muretus*: non temerè. Nam neque in omnibus exemplaribus exstant, & iis omissis bellè procedit sensus. Sed quia (Stephani sunt verba) οὐδὲ τότε πεπίστευσαι non statim sequitur post εἰ δὲ μὴ, &c. quispiam fortassis illa verba, tanquam subaudienda, in margine libri sui annotaverat, quæ in contextum posteà irrepserunt. At de supervacaneâ verborum apud hunc Nostrum repetitione, vide quæ notavimus in Add. p. 3. & p. 383.

στεύει οὐδὲ εἷς ἔτι, ἐπεὶ ἔγνωσται ἡ ἀσέβεια αὐτῶν· οὕτως οὐδὲ τότε ἐπίστευσαν ἂν οἱ τῶν[1] σὺν Κύρῳ ἀναβάντων στρατηγοί· νῦν δὲ δὴ τῇ πρόσθεν αὐτῶν δόξῃ πιστεύσαντες, ἐνεχείρισαν ἑαυτοὺς, καὶ ἀναχθέντες πρὸς βασιλέα, ἀπετμήθησαν τὰς κεφαλάς. Πολλοὶ δὲ καὶ τῶν συστρατευσάντων βαρβάρων ἄλλοι ἄλλαις πίστεσιν ἐξαπατηθέντες ἀπώλοντο. [2] Πολὺ δὲ καὶ τῇδε χείρονες νῦν εἰσι. Πρόσθεν μὲν γάρ εἴ τις ἢ διακινδυνεύσειε πρὸ βασιλέως, ἢ πόλιν ἢ ἔθνος ὑποχείριον ποιήσειεν, ἢ ἄλλο τι καλὸν ἢ ἀγαθὸν αὐτῷ διαπράξειεν, οὗτοι ἦσαν οἱ τιμώμενοι· [3] νῦν δὲ καὶ ἤν τις, ὥσπερ Λεομίθρης, τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα καὶ τοὺς τῶν φίλων παῖδας ὁμήρους [4] παρὰ τῷ Αἰγυπτίῳ ἐγκαταλιπὼν, καὶ τοὺς μεγίστους ὅρκους παραβὰς, βασιλεῖ δόξῃ τι συμφορον ποιῆσαι, οὗτοί εἰσιν οἱ ταῖς μεγίσταις τιμαῖς γεραιρόμενοι.

eorum jam perſpecta ſit impietas; ità neque tunc illorum *militum* duces, qui expeditionem cum Cyro ſuſceperunt, fidem eis habuiſſent: jam verò cùm priſcæ de illis opinioni credidiſſent, ſeipſos *eis* tradiderunt, & ad regem deductis capita fuerunt abſciſſa. Multi etiam barbari, qui hanc expeditionem unà ſuſceperant, alii aliâ fidei pollicitatione decepti perierunt. Sunt etiam, quod ad hæc attinet, multò nunc deteriores. Nam antehac ſi quis pro rege periculum adiret, vel urbem aut nationem in ejus ditionem redegiſſet, vel aliquid aliud præclarè fortitérque pro eo perfeciſſet, hi *ſcilicet* erant, qui honoribus cumularentur: nunc ſi quis etiam, quemadmodùm Leomithres, uxore, liberis, & amicorum quoque liberis apud Ægyptium obſidibus relictis, & ſanctiſſimo jurejurando violato, regi quod expediat, feciſſe videatur: hi *verò* ſunt; qui maximis honoribus ornantur.

1 Σὺν Κύρῳ &c.] Intellige Cyrum minorem, de cujus ἀναβάσεως ſive expeditione Xenophon ſcripſit libros ſeptem.

2 Πολὺ δὲ καὶ τῇδε] Ità repoſui ex conjecturâ; ut ſit dativus adverbialiter poſitus. Emendationem hanc confirmant quæ paulò infrà leguntur, ἀθεμιστότεροι δὴ νῦν ἢ πρόσθεν ταύτῃ γιγνόνται: & mox, Εἰς γε μὴν χρήματα τῇδε ἀδικώτεροι. MS. Bodl. & edit. *Ald.* habent πολλοὶ δὲ καὶ τάδε. Ferri quidem potuit τάδε, ut ſit pro κατὰ τάδε: ſed non dubium eſt, quin πολλοὶ ex vicino πολλοὶ manaverit, pro πολύ. Nam Xenophon non dicit multos ex illis, χείρους, i. e. deteriores eſſe factos, ſed hoc in genere de omnibus profert: nec verò ſimpliciter χείρους, ſed πολὺ χείρους: quin & paulò pòſt adverbio πολὺ non contentus, τῷ παντὶ dicit, duobus in locis. Editiones autem *Steph. Leuncl.* dant πολὺ δὲ καὶ τῶνδε χείρονες: *Eton.* aliæque rectiùs πολὺ δὲ καὶ τῇδε &c.

3 Νῦν δὲ καὶ ἤν τις, ὥσπερ &c.] Ità MS. Bodl. & editi libri, quos vidi, omnes: quibus adſtipulatur *Philelphus*. Librorum margines, verſionéſque tam Leunclavii quàm Gabrielii aliud quoddam agnoſcunt periodi membrum, cui locum inter τις & ὥσπερ Λεομίθρης tribuunt: ſic nimirum in iis legitur νῦν δὲ ἄν τις, ὥσπερ Μιθριδάτης τὸν πατέρα Ἀριοβαρζάνην προδοὺς, καὶ ὥσπερ Λεομίθρης &c. quæ forſan à librarii cujuſdam manu profecta ſunt, cui viri exemplum, huic in improbitate gemini, in margine notare placuit.

4 Παρὰ τῷ Αἰγυπτίῳ] Ità rectè MS. Bodl. & principes editiones. In *Ald. Flor.* atque aliis legitur παρὰ τῷ Αἰγυπτίων, quaſi ſubaudiendum eſſet βασιλεῖ. Sed Auctoris conſuetudo pro receptâ ſtat lectione: nam ſic τὸν Ἀρμένιον, pro τὸν Ἀρμενίων βασιλέα, dicit: ſic τὸν Ἀσσύριον, regem Aſſyriorum; ſic τὸν Πέρσην, regem Perſarum, adpellat.

Ταῦτα οὖν ὁρῶντες οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ πάντες, ἐπὶ τὸ ἀσεβὲς καὶ τὸ ἄδικον τετραμμένοι εἰσίν. [1] Ὁποῖοί τινες γὰρ ἂν οἱ προστάται ὦσι, τοιοῦτοι καὶ οἱ ὑπ' αὐτοὺς [2] ἐπιτοπολὺ γίγνονται. [3] Ἀθεμιστότεροι δὴ νῦν ἢ πρόσθεν ταύτῃ γεγένηνται.

Εἰς γεμὴν χρήματα, τῇδε ἀδικώτεροι· οὐ γὰρ μόνον τοὺς πολλὰ ἡμαρτηκότας, ἀλλὰ ἤδη τοὺς οὐδὲν ἠδικηκότας συλλαμβάνοντες, ἀναγκάζουσι πρὸς οὐδὲν δίκαιον χρήματα ἀποτίνειν· ὥστε οὐδὲν ἧττον οἱ πολλὰ ἔχειν δοκοῦντες τῶν πολλὰ ἠδικηκότων φοβοῦνται· καὶ εἰς χεῖρας οὐδ' οὗτοι ἐθέλουσι τοῖς κρείττοσιν ἰέναι, οὐδέ γε ἀθροίζεσθαι εἰς βασιλικὴν στρατείαν θαῤῥοῦσι. Τοιγαροῦν ὅστις ἂν πολεμῇ αὐτοῖς, πᾶσιν ἔξεστιν ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν ἀναστρέφεσθαι ἄνευ μάχης ὅπως ἂν βούλωνται, διὰ τὴν ἐκείνων περὶ μὲν θεοὺς ἀσέβειαν, περὶ δὲ ἀνθρώπους ἀδικίαν. Αἱ μὲν δὴ γνῶμαι ταύτῃ τῷ παντὶ χείρους νῦν, ἢ τὸ παλαιὸν αὐτῶν.

Quæ cùm omnes Asiatici videant, *etiam ipsi* ad impietatem & injustitiam deflexerunt. Nam quales sunt ii, qui præsunt, tales & illi plerumque solent esse, qui eorum imperio subjecti sunt. Hinc factum, ut magis jam sint nefarii, quàm olim fuerint.

Pecunias verò quod attinet, hoc modo nunc magis injusti sunt: non enim duntaxat eos qui multa commiserunt delicta, sed jam illos quoque, qui nihil injusti admisêre, comprehendunt, ac præter jus & æquum pecunias solvere cogunt: quo fit, ut nihilo minùs ii, quorum res ampla videtur esse, sibi metuant, atque *alii*, qui multa injustè fecerunt: iidem cum potioribus congredi recusant, neque ad copias regiam in expeditionem conflatas adjungere se audent. Quapropter omnibus licet, qui bellum ipsis faciunt, in eorum regione citra pugnam ut libitum fuerit versari, tum propter ipsorum ergo deos impietatem, tum propter injurias, quas hominibus inferunt. Atque hoc modo sunt ipsorum animi prorsùs jam deteriores, quàm olim.

1 Ὁποῖοί τινες &c.] Eandem sententiam, quam apud Platonem scriptam esse ait, his verbis exprimit *Cicero* l. 1. *Famil.* ep. 9. *Quales in republicâ principes essent, tales reliquos solere esse cives.* Apud *Laërtium* etiam lib. 7. segm. 7. *Antigonus* in epistolâ ad *Zenonem*: Οἷος γὰρ ἂν ὁ ἡγέμων ᾖ, τοιούτους εἰκὸς ὡς ἐπιτοπολὺ γίγνεσθαι καὶ τοὺς ὑποτεταγμένους. Nec mirum; cùm, auctore Livio, *ipsi se homines in regis, velut unici exempli, mores forment*: lib. 1. c. 21.

2 Ἐπιτοπολὺ] Malim ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ut in quibusdam exemplaribus scribi solet. Me tamen non fugit, τῷ ἐπιτοπολὺ, sine ὡς præcedente, eundem usum solere tribui.

3 Ἀθεμιστότεροι δὴ] Vulgò scribitur δὲ, cujus in locum alteram illam particulam ex vet. *Gabrielii* exempl. adsentiente Stephano, reposui. Cùm verò hæc superiorem sermonem claudant, res ipsa mutationem hanc postulat.

6

Ὡς δὲ οὐδὲ τῶν σωμάτων ἐπιμέλονται, ὥσπερ πρόσθεν, νῦν αὖ τοῦτο διηγήσομαι. [1] Νόμιμον γὰρ δὴ ἦν αὐτοῖς, μήτε πτύειν, μήτε ἀπομύττεσθαι· (δῆλον δὲ ὅτι ταῦτα, οὐ τοῦ ἐν τῷ σώματι ὑγροῦ φειδόμενοι, ἐνόμισαν, ἀλλὰ βουλόμενοι διὰ πόνων καὶ ἱδρῶτος τὰ σώματα στερεοῦσθαι) νῦν δὲ τὸ μὲν μὴ πτύειν μηδὲ ἀπομύττεσθαι ἔτι διαμένει, τὸ δὲ πονεῖν οὐδαμοῦ ἐπιτηδεύεται. Καὶ μὴν πρόσθεν μὲν ἦν αὐτοῖς μονοσιτεῖν νόμιμον, ὅπως ὅλῃ τῇ ἡμέρᾳ χρῷντο καὶ εἰς τὰς πράξεις καὶ εἰς τὸ διαπονεῖσθαι· νῦν γε μὴν τὸ μὲν μονοσιτεῖν ἔτι διαμένει, ἀρχόμενοι δὲ τοῦ σίτου ἡνίκα περ οἱ πρωϊαίτατα ἀριστῶντες, μέχρι τούτου ἐσθίοντες καὶ πίνοντες διάγουσιν, ἔς τε περ οἱ ὀψιαίτατα κοιμώμενοι.

Ἦν δὲ αὐτοῖς νόμιμον μηδὲ προχοΐδας εἰσφέρεσθαι εἰς τὰ συμπόσια, δηλονότι νομίζοντες [2] τὸ μὴ ὑπερπίνειν ἧττον ἂν καὶ σώματα καὶ γνώμας σφάλλειν· νῦν δὲ τὸ μὲν μὴ εἰσφέρεσθαι ἔτι αὖ διαμένει, τοσοῦτον δὲ πίνουσιν ὥστε ἀντὶ τοῦ εἰσφέρειν αὐτοὶ ἐκφέρονται, ἐπειδὰν μηκέτι δύνωνται ὀρθούμενοι ἐξιέναι.

Ἀλλὰ μὴν κἀκεῖνο ἦν αὐτοῖς ἐπιχώριον, τὸ μεταξὺ πορευομένους

Nè corporum quidem eos illâ ratione, quâ priùs, curam habere jam narrabo. Nam erat in eorum inſtitutis, ut nec exſpuerent, nec emungerentur: (perſpicuum eſt autem, hæc ipſos non eâ de causâ ſanxiſſe, quòd corporis humori parcendum exiſtimarent, ſed quòd laboribus ac ſudore corpora firmari vellent) jam verò manet id quidem adhuc, nè vel exſpuant vel emungant ſe, ſed ut laboribus ſe exerceant, nuſquam curæ eſt. Enimverò erat etiam apud illos olim hoc inſtitutum, ut ſemel tantùm *ſingulis diebus* cibum ſumerent; quò tam ad expedienda negotia quàm ad ſe in laboribus exercendos die toto uterentur; jam verò reſtat id quidem, ut ſemel duntaxat cibum capiant; ſed cùm eo tempore veſci incipiant, quo ſolent, qui maximè matutino prandent, tam diu comedere ac bibere perſeverant, quamdiu ſolent, qui ſeriſſimè cubitum eunt.

Erat item in eorum inſtitutis, nè ad convivia importarentur obbæ; quòd nimirum exiſtimarent minùs tum corpora tum animos debilitari, ſi quis non nimium hauriat? nunc *has* non importari, reſtat id quidem, tantum verò bibunt, ut non importent, ſed ipſi exportentur; cùm *nempe* recto corpore non ampliùs exire poſſint.

Erat illud unum ex inſtitutis patriis, quod itinera facientes neque

1 Νόμιμον γὰρ ἦν &c.] Vide lib. 1. p. 14. lib. 6. p. 363.

2 Τὸ μὴ ὑπερπίνειν &c.] Similiter de Lycurgo Noster: Καὶ μὴν τοῦ πότου ἀποπαύσας τὰς οὐκ ἀναγκαίας πόσεις, αἳ σφάλλουσι μὲν σώματα, σφάλλουσι δὲ γνώμας, ἐφῆκεν ὁπότε διψῴη ἕκαστος πίνειν. *Lacedæmon.* Rep. p. 396.

μήτε ἐσθίειν, μήτε πίνειν, μήτε τῶν διὰ ταῦτα ἀναγκαίων μηδὲ ποιοῦντας φανεροὺς εἶναι· νῦν δ' αὖ τὸ μὲν τούτων ἀπέχεσθαι ἔτι διαμένει, τὰς μέντοι πορείας οὕτω βραχείας ποιοῦνται, [1] ὡς μηδ' ἂν ἔτι θαυμάσαι τὸ ἀπέχεσθαι τῶν ἀναγκαίων.

Ἀλλὰ μὴν καὶ ἐπὶ θήραν πρόσθεν μὲν τοσαυτάκις ἐξῄεσαν, ὥστε ἀρκεῖν αὐτοῖς τε καὶ [2] ἵπποις γυμνάσια τὰς θήρας· ἐπεὶ δὲ Ἀρταξέρξης ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἥττους τοῦ οἴνου ἐγένοντο, οὐκέτι ὁμοίως οὔτε αὐτοὶ ἐξῄεσαν, οὔτε τοὺς ἄλλους ἐξῆγον ἐπὶ τὰς θήρας· ἀλλὰ καὶ οἵτινες φιλόπονοι γενόμενοι καὶ σὺν τοῖς περὶ αὐτοὺς ἱππεῦσιν ἅμα θηρῷεν, φθονοῦντες αὐτοῖς δῆλοι ἦσαν, καὶ ὡς βελτίονας αὐτῶν ἐμίσουν.

Ἀλλά τοι καὶ τοὺς παῖδας τὸ μὲν παιδεύεσθαι ἐπὶ ταῖς θύραις, ἔτι διαμένει· τὸ μέντοι τὰ ἱππικὰ μανθάνειν καὶ μελετᾶν, ἀπέσβηκε, διὰ τὸ μὴ ἰέναι ὅπου ἂν ἀποφαινόμενοι εὐδοκιμοῖεν. Καὶ ὅτι γε οἱ παῖδες ἀκούοντες ἐκεῖ πρόσθεν τὰς [3] δίκας δικαίως δικαζομένας, ἐδόκουν μανθάνειν δικαιότητα, καὶ τοῦτο παντάπασιν ἀνέστραπται· σαφῶς

comedebant, neque bibebant, neque quidquam eorum palam faciebant, quæ de his necessariò consequuntur: nunc autem id quidem manet adhuc, ut ab his se rebus abstineant; sed itinera tam brevia faciunt, ut nihil mirum sit, à rebus illis necessariis eos abstinere.

At verò toties etiam olim venatum ibant, ut *solæ* venationes ad exercendum tam ipsos quàm equos sufficerent; posteaquam verò rex Artaxerxes & ipsius familiares à vino vinci cœperunt, nec jam ampliùs ipsi perinde *ac priùs* exibant, nec alios ad venationes educebant: quin & illis palam invidebant, quasique se potiores oderant, quicunque laborum amantes cum equitibus suis venarentur.

Est hodiéque in usu, pueros ad portas institui: verùm ut artem equestrem discant & exerceant, *id scilicet* extinctum est; quòd eò non eant, ubi specimen edendo gloriam consequi possint. Et quod quidem pueri audientes priùs illic judicia ex æquo judicari, justitiam discere videbantur, hoc *verò* etiam penitùs perversum est: nam manifestò vi-

1 Ὡς μηδ' ἂν ἔτι &c.] Suspicatur Stephanus scriptum fuisse, ὡς μηδένα ἂν ἔτι θαυμάσαι &c. vel cum apostropho, μηδέν' ἂν &c. ex quâ lectione facilior etiam fuerit lapsus in μηδ' ἂν. Huic equidem libens accedo.

2 Ἵπποις γυμνάσια] Forsan εἰς γυμνάσια, nisi quis præpositionem istam ἐλλείπειν, & subaudiendam relinqui statuere malit.

3 Δίκας δικαίως &c.] Insigne schematis, quod Græci παρηγμένον vocant, exemplum. Hoc ferè lumine suam illustrârunt orationem Scriptores Sacri: *Apoc.* xiv. 2. Καὶ φωνὴν ἤκουσα κιθαρῳδῶν κιθαριζόντων ἐν ταῖς κιθάραις αὐτῶν. *Jud.* xv.—— καὶ ἐξελέγξαι πάντας τοὺς ἀσεβεῖς αὐτῶν περὶ πάντων τῶν ἔργων ἀσεβείας αὐτῶν ὧν ἠσέβησαν, —— *Rom.* xii. 3. —— μὴ ὑπερφρονεῖν παρ' ὃ δεῖ φρονεῖν· ἀλλὰ φρονεῖν εἰς τὸ σωφρονεῖν. —— Latinis Rhetoribus *schema* hoc *conjugatum* est. De iis verò, quæ maximè ad ornatum orationis pertinent, *Ciceronem* audi disserentem *De Orat.* l. 3. c. 52. & seq. & confer orationem Xenophonteam, in quâ mox synonyma adhibentur ἀβρότης, μαλακία, θρύψις.

ὥσπερ ἀγῶσι νικῶντας ὁπότεροι ἂν πλεῖον διαδῶσιν. [1] Ἀλλὰ καὶ τῶν φυομένων ἐκ τῆς γῆς τὰς δυνάμεις οἱ παῖδες πρόσθεν μὲν ἐμάνθανον, ὅπως τοῖς μὲν ὠφελίμοις χρῷντο, τῶν δὲ βλαβερῶν ἀπέχοιντο· νῦν δὲ ἐοίκασι ταῦτα διδασκομένοις, ὅπως ὅτι πλεῖστα κακοποιῶσιν· ἀλλαμοῦ γοῦν πλείους ἢ ἐκεῖ ἤτε ἀποθνήσκουσιν, ἤτε διαφθείρονται ὑπὸ φαρμάκων.

Ἀλλὰ μὴν καὶ θρυπτικώτεροι πολὺ νῦν, ἢ [2] ἐπὶ Κύρου, εἰσί. Τότε μὲν γὰρ ἔτι τῇ ἐκ Περσῶν παιδείᾳ καὶ ἐγκρατείᾳ ἐχρῶντο, τῇ δὲ Μήδων στολῇ καὶ ἁβρότητι· νῦν δὲ τὴν μὲν ἐκ Περσῶν καρτερίαν περιορῶσιν ἀποσβεννυμένην, τὴν δὲ τῶν Μήδων μαλακίαν διασώζονται. Σαφηνίσαι δὲ βούλομαι καὶ τὴν θρύψιν αὐτῶν. Ἐκείνοις γὰρ [3] πρῶτον μὲν τὰς εὐνὰς οὐ μόνον ἀρκεῖ μαλακῶς [4] ὑποστρώννυσθαι, ἀλλ᾽ ἤδη καὶ τῶν κλινῶν τοὺς πόδας ἐπὶ ταπίδων τιθέασιν, ὅπως μὴ ἀντερείδῃ τὸ δάπεδον, ἀλλ᾽ ὑπείκωσιν αἱ τάπιδες. Καὶ μὴν τὰ πεττόμενα ἐπὶ τράπεζαν, ὅσα τε πρόσθεν ηὕρητο, οὐδὲν αὐτῶν [5] ἀφῄρηνται, ἄλλα τε ἀεὶ καινὰ ἐπιμηχανῶνται· καὶ ὄψα γε ὡσαύτως·

dent eos superiores discedere, qui largiùs dederint. Etiam illorum, quæ terrâ nascuntur, vires pueri antehac discebant, quò utilibus uterentur, à noxiis abstinerent; nunc ea sic edoceri videntur, utì quamplurimùm noceant: certè enim nusquam plures, quàm illic, vel extinguuntur venenis, vel perniciosè læduntur.

Enimverò etiam multò nunc sunt, quàm Cyri *tempore*, delicatiores. Nam eâ tempestate Persicâ quidem institutione & continentiâ adhuc utebantur, vestitu verò & elegantiâ Medorum: nunc à Persis *profectam laborum* tolerantiam extingui patiuntur, & Medorum mollitiem retinent. Libet autem ipsorum etiam delicias & *voluptatem* explanare. Nam primùm eis non satis est, cubilia molliter sterni, sed jam spondarum pedes tapetibus imponunt, ut nè pavimentum obnitatur, sed tapetes *nonnihil* cedant. Et sanè quæ ad mensam coquuntur, eorum quidquid priùs inventum fuit, nihil est detractum; & alia *quædam artificia* nova semper excogitant: idem in obsoniis fit: nam in

1 Ἀλλὰ καὶ] Orationis incremento similiter inserviunt istæ particulæ *Luc.* xvi. 21. ἀλλὰ καὶ οἱ κύνες &c.

2 Ἐπὶ Κύρου] Vide dicta pag. 474. not. 1.

3 Πρῶτον μὲν &c.] Hanc lectionem tuentur libri, quos vidi, omnes: quibus accedit etiam *Athenæus* l. 12 c. 2. Margines librorum exhibere solent πρῶτον μὲν ἀντὶ τοῦ τὰς εὐνὰς &c. in quâ lectione rectè Stephanus post εὐνὰς veniendum esse putat ad sarcitum? ἀρκεῖ, omissis illis vocibus, οὐ μόνον. In eâ autem, quam habemus, lectione, vox tantum μόνον ei supervacanea esse videtur.

4 Ὑποστρώννυσθαι] MS. Bodl. dat ὑποστόρνυσθαι. eadémque scriptura apud Athenæum, loco modò citato, reperitur. Sed nihil muto.

5 Ἀφῄρηνται] Stephanus ex editionibus quibusdam *Athenæi* adfert ἀφῄρηνται, rectéque monet in vet. cod. legi ἀφῄρηται, quam scripturam exhibet postrema Auctoris editio, l. 12. c. 2.

καὶ γὰρ καινοποιητὰς ἀμφοτέρων τούτων κέκτηνται. Ἀλλὰ μὴν καὶ ἐν τῷ χειμῶνι οὐ μόνον κεφαλὴν καὶ σῶμα καὶ πόδας ἀρκεῖ αὐτοῖς ἐσκεπάσθαι, ἀλλὰ καὶ [1] περὶ ἄκραις ταῖς χερσὶ χειρίδας δασείας καὶ δακτυλήθρας ἔχουσιν. Ἐν γεμὴν τῷ θέρει οὐκ ἀρκοῦσιν αὐτοῖς οὔθ' αἱ τῶν δένδρων, οὔθ' αἱ τῶν πετρῶν σκιαὶ, ἀλλ' ἐν ταύταις ἑτέρας σκιὰς ἄνθρωποι μηχανώμενοι αὐτοῖς [2] παρεστᾶσι. [3] Καὶ μὴν ἐκπώματα ἢν μὲν ὡς πλεῖστα ἔχωσι, τούτῳ καλλωπίζονται· ἢν δ' ἐξ ἀδίκου φανερῶς ᾖ μεμηχανημένα, οὐδὲν τοῦτο αἰσχύνονται· πολὺ γὰρ ηὔξηται ἐν αὐτοῖς ἡ ἀδικία τε καὶ αἰσχροκέρδεια.

Ἀλλὰ καὶ πρόσθεν μὲν ἦν ἐπιχώριον αὐτοῖς μὴ ὁρᾶσθαι πεζῇ πορευομένοις, οὐκ ἄλλου τινὸς ἕνεκα ἢ τοῦ ὡς ἱππικωτάτους γίγνεσθαι· νῦν δὲ στρώματα πλείω ἔχουσιν ἐπὶ τῶν ἵππων ἢ ἐπὶ τῶν εὐνῶν· οὐ γὰρ τῆς ἱππείας οὕτως, ὥσπερ τοῦ μαλακῶς καθῆσθαι, ἐπιμέλονται. Τὰ γεμὴν πολεμικὰ πῶς οὐκ εἰκότως νῦν τῷ παντὶ χείρους, ἢ πρόσθεν, εἰσίν; οἷς ἐν μὲν τῷ παρελθόντι χρόνῳ ἐπιχώριον, εἶναι, ὑπῆρχε τοὺς μὲν τὴν γῆν ἔχοντας, ἀπὸ ταύτης ἱππότας παρέχεσθαι, οἳ δὴ καὶ ἐστρατεύοντο· τοὺς δὲ φρουροῦντας, [4] εἰ δέοι στρατεύεσθαι πρὸ τῆς

utroque habent, qui *semper* aliquid novi conficiant. Quinetiam hyberno tempore non caput solùm, non corpus, non pedes ipsis satìs est tegi; sed etiam ad extremas manus habent tegumenta quædam hirsuta & digitalia. Æstate verò nec arborum nec rupium ipsis umbræ sufficiunt, sed in his adstant iis homines, qui & alia excogitant umbracula. Jam si pocula maximo numero habeant, eo ipso *tanquam ornamento* semet ostentant; at ea si palam sit comparata improbis esse artibus, nullum id iis pudorem incutit: nam & injustitia & lucri turpis cupiditas apud eos valdè creverunt.

Etiam illud priùs erat eis in more patrio positum, ut pedites in itineribus obeundis non conspicerentur; *idque* aliâ nullâ de causâ, quàm ut rei equestris peritissimi evaderent; jam verò plus stragulorum in equis quàm in cubilibus habent: non enim tam equestris res ipsis est curæ, quàm ut molliter sedeant. Bellica sanè studia quod adtinet, qui non in illis consentaneum fuerit, hunc prorsùs eos deteriores esse, quàm olim *fuerunt*? quibus superiori quidem tempore mos patrius erat, ut quotquot agros possiderent, equites inde suppeditarent, qui militatum irent: qui verò in præsidiis degerent, *si quidem aliquando* suscipienda esset pro

1 Περὶ ταῖς] In MSto Bodl. & edit. *Ald.* deest illa præpositio: quam tamen rectè alii libri, suffragante *Athenæo*, retinent.

2 Παρεστᾶσι] Ita MS. Bodl. & exemplaria edita. Stephanus suo in *Athenæo* invenit παρέστασι. At rectiùs, opinor, in postremâ editione scribitur παριστᾶσι.

3 Καὶ μὴν ἐκπώματα &c.] Verba hæc citat *Athenæus* l. 11. c. 3. nonnihil, uti fit, mutata: nam pro ἐξ ἀδίκου, habet ἐξ ἀδίκων, & τοῦτο ante αἰσχύνονται prorsùs omittit.

4 Εἰ δέοι στρατεύεσθαι &c.] In libris plerisque distinctio ponitur post στρατεύεσθαι, quæ mihi quidem à Leunclavio rectiùs posita videtur post χώρας.

6

χώρας, μισθοφόρες εἶναι· νῦν δὲ τές τε θυρωρὲς καὶ τὲς σιτοποιὲς, καὶ τὲς ὀψοποιὲς, καὶ οἰνοχόες, καὶ λελροχόες, καὶ παραλιθένλας καὶ ἀναιρῦνλας, καὶ κατακοιμίζονλας καὶ ἀνισάνλας, καὶ τὲς κοσμηλὰς οἳ ὑποχρίεσί τε καὶ ἐνλρίβεσιν αὐτὲς, καὶ τὰ ἄλλα ῥυθμίζεσι, τέτες πάνλας ἱππέας οἱ δυνάσαι πεποιήκασιν, ὅπως μισθοφορῶσιν αὐτοῖς. Πλῆθ@ μὲν ἒν καὶ ἐκ τέτων φαίνελαι, ἐ μένλοι ὄφελός γε ἐδὲν αὐτῶν εἰς πόλεμον· δηλοῖ δὲ καὶ αὐτὰ τὰ γιγνόμενα· κατὰ τὴν χώραν γὰρ αὐτῶν ῥᾶον οἱ πολέμιοι ἢ οἱ φίλοι ἀνασρέφονλαι. Καὶ γὰρ δὴ ὁ Κῦρ@ τε μὲν ἀκροβολίζεσθαι ἀποπαύσας, [1] θωρακίσας δὲ καὶ αὐτὲς καὶ ἵππες, καὶ ἓν παλτὸν ἑκάσῳ δὲς εἰς χεῖρα, ὁμόθεν τὴν μάχην ἐποιεῖτο· νῦν δὲ ὔτε ἀκροβολίζονλαι ἔτι, ὔτ' εἰς χεῖρας συνιόνλες μάχονλαι.

Καὶ οἱ πεζοὶ ἔχεσι μὲν γέῤῥα καὶ κοπίδας καὶ σαγάρεις, ὥσπερ ἐπὶ Κύρε, τὴν μάχην ποιησόμενοι· εἰς χεῖρας δὲ ἰέναι ὐδ' ὗτοι ἐθέλεσιν. Οὐδέ γε τοῖς δρεπανηφόροις ἅρμασιν ἔτι χρῶνλαι [2] ἐφ' ᾧ Κῦρ@ αὐτὰ ἐποιήσαλο. Ὁ μὲν γὰρ, τιμαῖς αὐξήσας τὲς ἡνιόχες, καὶ ἀγαθὲς ποιήσας, εἶχε τὲς εἰς τὰ ὅπλα ἐμβαλῦνλας· οἱ δὲ νῦν ὐδὲ γιγνώσκονλες τὲς ἐπὶ τοῖς ἅρμασιν, [3] οἴονλαι σφίσιν ὁμοίες τὲς

defensione regionis expeditio, stipendiis militarent; at nunc & ostiarios, & panis & obsoniorum opifices, & pocillatores, & balneatores, & qui *cibos in mensas* adponunt, & qui eos tollunt, & qui cubitum deducunt, & qui de somno excitant, & exornatores qui pigmenta eis illinunt infricántque, & cætera concinnè componunt; hos omnes in equites dynastæ retulerunt, ut stipendia sibi mereant. Et *hominum* quidem ex his *conflata* adparet multitudo, non tamen ullus eorum in bello est usus: quod quidem ex iis ipsis, quæ usu veniunt, manifestum est: nam illorum in agro faciliùs hostes quàm amici versantur. Enimverò cùm ferentariorum ordine Cyrus eos eximeret, ac tum ipsos tum equos armaret, & cuique daret in manum paltum unum, cominùs pugnam faciebat: nunc neque ampliùs missilibus pugnant, neque cominùs congressi rem gerunt. Itidem pedites habent illi quidem, pugnam inituri, scuta, & copidas, & secures, perinde ac Cyri tempore; verùm nè illi quidem manum conserere volunt. Nec falcatos quidem currus ad eos ampliùs úsus, quibus à Cyro destinati fuerunt, adhibent. Nam is aurigas honoribus auctos, & ad fortitudinem institutos habuit, qui gravem in armaturam impetum facerent: hi verò *Persæ* recentiores, cùm eos qui sunt in curribus nè quidem nôrint, inexercitatos arbitrantur pare,

1 Θωρακίσας δὲ &c.] Vide quæ supra notavimus p. 357. not. 2.

2 Ἐφ' ᾧ] Vide dicta p. 491. not. 4.

3 Οἴονλαι σφίσιν &c.] At ab his diversa longè tum veterum Persarum, tum Romanorum & instituta & fata adeò ex-

ἀγασκήτους τοῖς ἠσκηκόσιν ἔσεσθαι. Οἱ δὲ, ὁρμῶσι μὲν, πρὶν δ' ἐν τοῖς πολεμίοις εἶναι, οἱ μὲν, [1] ἑκόντες ἐκπίπτουσιν, οἱ δ' ἐξάλλονται· ὥστ' ἄνευ ἡνιόχων γιγνόμενα τὰ ζεύγη πολλάκις πλείω κακὰ τοὺς φίλους ἢ τοὺς πολεμίους ποιεῖ. Ἐπεὶ μέντοι καὶ αὐτοὶ γιγνώσκουσιν οἷα σφίσι τὰ πολεμιστήρια ὑπάρχει, ὑφίενται, καὶ οὐδεὶς ἔτι ἄνευ τῶν Ἑλλήνων εἰς πόλεμον καθίσταται, οὔτε ὅταν ἀλλήλοις πολεμῶσιν, οὔτε ὅταν οἱ Ἕλληνες αὐτοῖς ἀντιστρατεύωνται· ἀλλὰ καὶ πρὸς τούτους ἐγνώκασι μεθ' Ἑλλήνων τοὺς πολέμους ποιεῖσθαι.

Ἐγὼ μὲν δὴ οἶμαι ἅπερ ὑπεθέμην ἀπειργάσθαι μοι. Φημὶ γὰρ, Πέρσας καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς, καὶ ἀσεβεστέρους περὶ θεοὺς, καὶ ἀνοσιωτέρους περὶ συγγενεῖς, καὶ ἀδικωτέρους περὶ τοὺς ἄλλους, καὶ ἀνανδροτέρους τὰ εἰς τὸν πόλεμον νῦν, ἢ πρόσθεν, ἀποδεδεῖχθαι· εἰ δέ τις τἀναντία ἐμοὶ γιγνώσκει, [2] τὰ ἔργα αὐτῶν ἐπισκοπῶν, εὑρήσει αὐτὰ μαρτυροῦντα τοῖς ἐμοῖς λόγοις.

futuros exercitatis. Faciunt verò illi quidem impetum, sed priùs quàm intra hostes penetrent, partim inviti decidunt, partim desiliunt; adeò ut ab aurigis destituti *currus* & jugales sæpenumerò plus amicis detrimenti adferant quàm hostibus. Cùm verò & ipsi intelligant, quales sint ipsorum adparatus bellici, cedunt *aliis*, neque quisquam ampliùs absque Græcis ad bellum se comparat, sive adeò ipsi bellum inter se gerant, seu contra eos Græci copias educant; sed etiam adversùs Græcos non nisi cum Græcorum auxiliis bella *sibi* suscipienda esse statuerunt.

Arbitror equidem me jam perfecisse, quod institueram. Quippe demonstratum eo, Persas & *alios* Persis conjunctos minùs ergà deos esse religiosos, & erga cognatos magis impios, & injustiores erga cæteros, & bellicis in rebus jam magis instrenuos quàm priùs: quòd si quis contraria sententiæ meæ statuit, eorum facta modò consideret is, ea dictis à me testimonium dare comperiet.

stiterunt. Illi nempe probè intellexerunt, quantum (*Vegetii* sunt verba lib. 1. c. 13.) exercitatus miles inexercitato sit melior. *Nullâ enim aliâ re videmus* (inquit Auctor modò laudatus) *Populum Romanum orbem subegisse terrarum, nisi armorum exercitio, disciplinâ castrorum, usûque militiæ.* Sub initium Operis.

1 ἑκόντες.] Ità MS. Bodl. & cæteri libri, quos vidi, omnes. Mihi verò reponendum videtur ἄκοντες: quod *Muretus* etiam, sive conjecturâ fretus, sive veteris alicujus libri auctoritate, monuit.

2 Τὰ ἔργα ——— αὐτὰ μαρτυρ.] Eadem prorsùs exstat loquendi ratio *Joh.* x. 25. Τὰ ἔργα, ἃ ἐγὼ ποιῶ ἐν ——— ταῦτα μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ.

ADDENDA.

P. 1. ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ &c. Vulgarem Inscriptionem retinui, quam MS. Bodl. præstat: quidam libri repræsentant ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΒΙΒΛΙΑ ΟΚΤΩ.

Ibid. l. 6. *Aristides* in lib. περὶ ἀφελοῦς λόγου locum hunc, sic repræsentat: κἂν ὁποσονοῦν ἄρχοντες διαγένωνται: scil. omissâ voce χρόνον. Hæc lectio *Leunclavio* probata est, *Stephano* non item: qui vocem illam in omnibus, quæ ipsi videre contigit, exemplaribus inveniri testatur; eam tamen subaudiendam sæpè relinqui observat, sed præcipuè genitivum χρόνου cum ἀφ' οὗ, vel ἐξ οὗ, & cum ἐκ τούτου: interdum etiam adjici à Nostro, cum ἀφ' οὗ, p. 12. cum ἐκ τούτου, p. 14. In aliis autem casibus vocem illam ellipsin etiam pati solere ostendit Cl. *Lamb. Bos* in libello de *Ellips. Græc.* Cæterùm hîc loci χρόνον retinendum censeo: neque enim quisquam, opinor, unius *Aristidis*, aut potiùs Rhetoris istius exemplaris, auctoritatem, omnium Operis hujus exemplarium fidei præferendam existimaverit. Sunt etiam, qui pro διαγένωνται reponant διαγένοιτο. Sed non sunt audiendi; minùs enim ex Græcæ Linguæ consuetudine est διαγένοιτο, præcedente particulâ κἂν: sed vel εἰ καὶ διαγένοιτο, vel κἂν διαγένωνται huic linguæ familiare esse dicere notavit *Stephanus*.

Ibid. l. 7. Ἐδοκοῦμεν καταμεμαθηκέναι, non καταμεμαθήκαμεν: Nostro mirè placuisse videtur hoc loquendi genus: cui quandam modestiæ significationem inesse fatendum est. Paulo post, p. 2. ἐδοκοῦμεν ὁρᾷν, non ἑωρῶμεν. Sic verò & *Oecon.* p. 495. ἐπεὶ γὰρ καταμεμαθηκέναι δοκῶ ὅτι &c. In eodem lib. p. 497. ὥσπερ μὲν δεσπότου οἰκέτας ἂν δοκῶ χρηστὰς καταμεμαθηκέναι. In eod. extremâ p. 499. ἱκανῶς δοκῶ καταμεμαθηκέναι.

Ibid. l. 10. Pro πάντη omnes ferè libri veteres, quos *Stephano* videre contigit, habent πάνυ τι. edit, *Florent.* πάνυ τι repræsentat; *Ald.* πάντι, quod constat quidem esse depravatum; sed utrùm ex πάνυ τι (vel potiùs πάντι conjunctè scripto) an ex πάντη detortum sit, hoc verò incertum est. Quòd si πάντη loco sit movendum, pro eo reposuerim πάνυ τι potiùs quàm πάνυ τοι; cùm multò plures loci πάνυ τι, quàm πάνυ τοι, non apud hunc Nostrum solùm, sed etiam apud cæteros Scriptores Atticos habeant. Vulgatam verò lectionem idcircò retinendam duxi, quod in eodem jam versu Xenophon πάνυ adhibuerat.

Ibid. l. 10. In MSto Bodl. & aliis quibusdam, teste *Stephano*, antiquis exemplaribus πειθομένοις non exstat. Sed rectè eam vocem retinueris: neque enim voluisse Xenophontem dicere generaliter χρῆσθαι, sed χρῆσθαι πειθομένοις, ex sequentibus liquet; in quibus animantia bruta hominibus magis esse morigera dicit, quàm sint ipsi homines illis qui in eos imperium obtinent.

P. 2. l. 6. Apud Scriptores Atticos τὸ ἐκεῖνος cum suo substantivo sæpè reticetur ante artic. postposit. ornatûs & brevitatis gratiâ: plena sententia est, ἀπέχονται τι ἀπ' ἐκείνων πραγμάτων, ἀφ' ὧν ἂν αὐτοὺς &c. Sic in Epist. ad *Heb.* v. 8. integrè diceretur: ἔμαθεν ἀπ' ἐκείνων, ὧν vel ἃ ἔπαθε —— & *Phil.* iv. 11. ἐν οἷς εἰμι. —— pro ἐν ἐκείνοις scil. κλίμασιν, ἐν οἷς &c.

P. 2. l. 8. Edit. *Ald.* pro νομέας perperam dat νομεῖς: quam cùm accusativi istius scripturam in depravato aliquo exemplari Xenophontéo deprehenderat *Helladius* ille apud *Photium* Bibl. p. 1590. Nostrum statim non satis idoneum esse Atticismi auctorem temerè pronuntiavit.

Ibid. l. 9. Stephanus malebat τὸν νομέα cum ἀγέλην, ut cum ἀγέλαι posuit τὰς νομέας. Cui emendationi exemplar aliquod testimonium perhibere ait.

Ibid. l. ult. Μεταγοεῖν μὴ οὔτε eodem modo dicitur, quo p. 310. ὥστε τὸν Κυαξάρην μεταγιγνώσκειν ὡς ὅτι Κῦρ&c. &c. Dicitur porrò μεταγοεῖν illo in loco is, qui μετανοῶν ἐνθυμεῖται, seu διανοεῖται, i. e. *mutatâ sententiâ cogitat.* Ità ferè *Stephanus*, qui & Xenophontem ἀποφαντικῶς loquutum esse, ut Interpretes voluêre, non putat; sed has voculas μὴ οὐκ ἦ, verbo μετανοεῖν, aut μεταγιγνώσκειν, aut alii ejusmodi subjunctas, hominis ἀπορηματικῶς loquentis esse dicit: neque aliter intelligendum esse hunc locum, quàm si dixisset, μή πως οὐκ ᾖ τῶν ἀδυνάτων &c. At oratio ἀποφαντικὴ μὴ εἶναι vel οὐκ εἶναι postulâsse. Cæterùm illa sermonis forma ἀπορηματικὴ, de re etiam, quam quis minimè in dubium vocandam putet, optimè modestiæ Xenophonteæ convenit.

P. 3. l. 4. Καὶ ὅμως ἤθελον &c. Otiosa planè hæc & mendi suspecta sunt *Stephano.* At verò non modò librorum omnium consensu, sed Auctoris etiam nostri consuetudine confirmata sunt. Ejusdem enim rei repetitionem ferè talem videas licet lib. 1. p. 39. lib. 7. p. 383. lib. 8. p. 511.

Ibid. l. 10. Post ἀκόμειν *Stephano* subaudire placet, ἴδιον ἱκανὸν ἄρχοντα ἔχειν: eam tamen probat interpretandi rationem, quam sequuti sumus; perinde videlicet ac si Xenophon scripsisset, καὶ περὶ τῶν ἄλλων δὲ ὡσαύτως ἐθνῶν ἀκόμειν.

Ibid. l. 12. In MSto Bodl. & aliis quibusdam libris, quos vidit *Stephanus*, post ὡσαύτως additum est οὕτως, quod cæteri veteris codices non agnoscunt. Possit tamen hæc lectio ὡσαύτως οὕτως utcunque defendi, dicendo ἐκ παραλλήλου copulata esse hæc adverbia; sicut & τυχὸν ἴσως, πάλιν αὖθις, atque alia multa copulari videmus. Quin & p. 52. l. 9. pro ὡσαύτως, in MSto Bodl. necnon aliis quibusdam, teste *Stephano*, vetustis libris scriptum est ὡσαύτως οὕτως.

P. 5. l. *ult.* Οὗτοι δὲ δοκοῦσιν οἱ &c. *Stephanus* ità hæc verba reddit: *Hæ autem leges publici boni curam ità videntur suscipere, ut à suo eam initio* (vel, *capita*) *repetant.* Quasi diceret, has leges majore, quàm cæteras, providentiâ in publicorum commodorum curam incumbentes, inde hujus initium, unde necesse est (scil. à rectâ civium in tenerâ ætate institutione) sumere. Hic, eodem judice, sensus est, qui è nostrâ lectione elici non solùm potest, sed etiam debet. Porrò ait idem se aliquando suspicatum esse, Xenophontem verbo ἄρχεσθαι aliquid adjunxisse, & vel ἄρχεσθαι ὅθεν δεῖ, (sive ὅθεν δεῖ, ἄρχεσθαι) vel καλῶς ἄρχεσθαι, vel φρονίμως ἄρχεσθαι, vel tale quid scripsisse. Tandem aliam lectori commendat scripturam, quam ex vet. *Vincentii Obsopæi* libro & *Stobæo* elicuit; nimirum hanc: Οὗτοι δὲ δοκοῦσιν οἱ νόμοι ἄρχεσθαι τοῦ κοινοῦ ἀγαθοῦ ἐπιμελόμενοι, οὐκ ἔνθεν ὅθεν ἐν ταῖς πλείσταις πόλεσιν ἄρχονται: vel ὅθενπερ ἐν ταῖς &c. Huic certè scripturæ favent vetusta *Gabrielii* exemplaria, quæ pro οὐχ ὁμοίως &c. dant οὐκ ἔνθεν, ὅθεν αἱ πλεῖσται πόλεις ἄρχονται.

P. 6. l. 3. *Gabrielius* in vet. exempl. pro ἐπιτάττουσι invenit ἐπιτάττουσι προστάττουσι: quod & *Muretus* probat.

P. 6. l. 4. MS. Bodl. μηδὲ ἁρπάζειν.

Ib. l. 7. De subitâ transitione à singulari numero ad plurativum lege dicta ad lib. 7. p. 396.

Ib. l. 7. MS. Bodl. & *Stobæus* habent ἐπανέθησαν. Sed nostram lectionem eâ commutare nolim. Nam ut ἐπιτιθέναι τιμωρίαν vel δίκην dicitur potiùs quàm ἐπανατιθέναι, ità Xenophon haud dubium est quin maluerit dicere ἐπιτιθέναι ζημίαν quàm ἐπανατιθέναι ζημίαν.

Ib. l. 9. Non ὥστε legitur apud *Stobæum*, sed οἷον. Elegans autem est hoc loquendi genus, & cùm aliis Auctoribus tum huic Nostro familiarissimum τοιοῦτοι οἷοι, cum infinitivo, aut etiam οἷοι sine τοιοῦτοι.

Ibid. l. 14. Pro παιδευόμενον *Leunclavius* rectiùs scribi censet παιδευομένων: quippe de *instituendis*, ex illius mente, non de *institutis*, hîc agitur. Nihil muto.

P. 7. l. 6. Non dubito quin hæc, quæ parenthesi inclusa sunt, mendi suspecta multis jam fuerint, multis futura sint: sed ii tale omnium genus loquendi apud Platonem exstare sciant. Ità *Stephanus*. Rem sanè mihi gratissimam fecisset vir doctissimus, si phrasin istam Platonicam quo quis loco reperire posset, indicâsset. Forsan illum valuit, quem in *Phædro* notavi, scil. ubi dicit διελέσθαι μέρη, pro *dividendo facere partes*. Sed *Herodoti* exemplo meliùs, opinor defendi possit loquutio Xenophontéa: is autem de consilio regis Lydorum fame laborantium verba faciens, l. 1. c. 94. οὕτω δὴ, ait, τὸν βασιλῆα αὐτῶν, δύο μοίρας διελόντα Λυδῶν πάντων, κληρῶσαι &c. pro ——— διελόντα Λυδοὺς πάντας εἰς δύο μοίρας.

Ib. l. 9. MS. Bodl. & *Stobæus* hîc παρέξειν, at in versu proximè sequenti παρέχειν, habent. Atqui una est eadémque loci utriusque ratio: nec quid mutationis inducendum.

Ibid. l. 16. *Stobæus* perperam μανθάνουσι λέγειν: & lineâ proximè sequente ἐπὶ τούτῳ.

P. 8. l. 4. Pro οἷων εἰκὸς legitur etiam οἷων δὴ εἰκός. Sed particula ista ornatui tantùm servire hic potest: illo autem οἷων aptius huic loco esse ὧν censuit *Stephanus*.

Ibid. l. 6. Μισοῦσι μὲν ἀλλήλους &c. Lectionem, quam recepi, vetustorum etiam *Gabrielii* exemplarium auctoritate confirmatam tandem inveni.

P. 9. l. 1. *Stobæus* habet particulam καὶ ante τοὺς πρεσβυτέρους, non ante παιδευομένους. Quam lectionem libenter cum *Stephano* sequor; alioqui enim legendo καὶ παιδευομένους videretur aliquid post ἰσχυροὺς desiderari, nimirum secundum καὶ cum alio participio. Cæterùm occasionem huic transpositioni particulæ καὶ dedisse videtur quod legitur proximè præcedenti versu καὶ πείθεσθαι.

Ibid. l. 6. Pro ἄρξον *Stobæus* habet ἄρξοι, cui exemplaria quædam, *Stephanus* quæ vidit, adstipulantur: ille autem non itidem σῖτα legit, (ut in iisdem scriptum est) verùm σῖτον.

Ib. l. 9. Cùm præcedat ἐξ, scribendum putat *Stephanus* ἢ ἑπτὰ καὶ δέκα. Sed alius exstat locus p. 34. vulgatæ qui scripturæ fidem faciat.

P. 10. l. 1. Apud *Stobæum* scriptum est δέῃ τι ὑπὲρ κοινοῦ.

Ib. l. 2, 3. Pro ἐξάγει τὴν ἡμίσειαν &c. legitur etiam τὰς ἡμισείας φυλακὰς καταλείπει. In edit. Flor. τὰς δὲ ἡμισείας &c. At hæc particula δὲ aut expungenda est, aut præcedere oportet eam, quam in contextum recepimus, lectionem; ut utramque conjungendo, ità legatur, ἐξάγει τὴν ἡμίσειαν τῆς φυλακῆς, τὰς δὲ ἡμισείας φυλακὰς καταλείπει. Vel, ut *Mureto* placuit, ὅταν δὲ ἐξίῃ ὁ βασιλεὺς, ποιεῖ δὲ τοῦτο πολλάκις τοῦ μηνὸς, τὴν μὲν ἡμίσειαν ἐξάγει τῆς φυλακῆς, τὴν δὲ ἡμίσειαν

καθαρίσαι. Videtur tamen Stephano alterum horum esse supervacaneum, cùm alterum ex altero per consequens satis intelligatur. Ald. edit. pro φυλακῆς pessimè dat φυλακοῖς: Stobæus φυλάς. Hæc autem scriptura (Stephano judice) ratione non caret; præsertim cùm dixerit initio p. 7. δώδεκα γὰρ καὶ Περσῶν φυλαὶ διῄρηνται, &c, (quod magis ad rem facere videtur) dicturus sit p. 11. αἱ δ' αὖ μένουσαι φυλαὶ διαιρέονται πολιτεῦσαι &c.

P. 10. l. 4. Stobæus, τόξα, καὶ παρὰ φαρέτραν ἐν κολεῷ &c.

Ibid. l. 9. Apud eundem post ἀληθεστάτη legitur αὐτοῖς.

Ib. l. 13. MS. Bodl. pro θήγεσθαι habet θάλπεσθαι: sed omninò retinenda est vulgata lectio, non tantùm quod Stobæi auctoritate confirmetur, sed etiam quod ut hic θήγεσθαι τὴν ψυχὴν, sic p. 8. τὰς ψυχὰς θήγειν: & p. 83. θήγειν τὸ φρόνημα. Quinetiam in Oecon. ἀκονᾷν τὰς ψυχὰς legimus; & lib. hujus Operis 6. p. 344. ὁ γὰρ λόγχης ἀκονῶν, ἀκονᾷ πως καὶ τὴν ψυχήν τι παρακονᾷ.

Ibid. l. 15. Quidam liber, teste Stephano, partic. τὶ habet ante ὄντες, deinde τῶν ἐν τῷ πολέμῳ, absque participio παρόντων. In eodem, iis, quæ hic interjecta sunt, omissis, sequitur καὶ θηρῶντες οὐκ ἂν ἁμαρτάνοιεν, ἂν μή τι δέοι ἢ θηρίου ἕνεκα ἐπιταλαιπωρεῖναι, ἢ ἄλλως ἐθελήσωσι διατρίβειν περὶ τὴν θήραν. τὸ αὖ ἔργον τοῦτο ἐστιν. Cum hoc libro consentit ferè MS. Bodl.

P. 11. l. 8. Pro ἔχωσιν habet Stobæus ἐσθίωσιν, quod mavult Stephanus ob sequens πίνωσιν. At nihil muto. Ciceronis certè auctoritate vulgata lectio munita est, Tusc. Disp. l. 5. c. 34.

Ibid. l. 10. Athenæus hæc ita mutavit verba, duos, opinor, locos in unum commiscendo: Καὶ ὁ θαυμάσιος Ξενοφῶν, inquit, φησὶ ἡδὺ μὲν μάζαν καὶ κάρδαμον φαγεῖν πεινῶντι, ἡδὺ δὲ ὕδωρ, ἀρυσάμενον ἐκ ποταμοῦ, διψῶντα πιεῖν, l. 4. c. 14. Stobæus autem nostræ lectioni adstipulatur.

Ibid. l. 12. Habet ἱμάσθαι, & versu sequenti ἀμφότεροι τέτας ἄγαν.

Ibid. l. 15. Leunclavius & Portus scribendum censent αἰτουμένων. Quâ de re vide quæ notavimus p. 87.

Ibid. l. 18. Post ἀρχαὶ apud Stobæum legitur αὗται.

Ib. l. ult. Apud eundem habes, ἃ καὶ ἄλλα ὅσα τείχους καὶ ἰσχύος ἔργα ἐστί. At si nostram lectionem ἄλλο τι retineamus, (nec est cur rejiciamus) subaudiendum fuerit, inquit Stephanus, ἐστὶν ante ὅσα, quam subauditionem novam non esse apud hunc auctorem ostendent quæ in Addendis hisce notavimus ad p. 2. l. 6.

P. 12. l. 1, 2. Legenda aut saltem intelligenda hæc esse monet Stephanus τὰ ἐν τοῖς ἐφήβοις δέκα ἔτη. Sic infrà: Ἤδη γὰρ καὶ ὁ Κῦρος διατετελεκὼς τὰ ἐν τοῖς ἐφήβοις δέκα ἔτη ἐν τοῖς ἀνδράσιν ἦν.

Ib. l. 8. Pro ἀγχέμαχα legitur apud Stobæum ἔγχειρα; sed nostra lectio in dubium revocari non potest; nam & p. 339. scriptum est, ὁμόσε ἰόντας σὺν ὅπλοις ἀγχεμάχοις. Sunt autem ὅπλα ἀγχέμαχα arma, quibus εἰς χεῖρας συμμίσγομεν τοῖς πολεμίοις; (ut verbis Xenophontis utar) at verò arcubus, jaculis, peltis, fundis, aliisque hujusmodi ἀποπροσωτάτω ταχθέντες μαχόμεθα, ut idem loquitur alicubi.

P. 13. l. 6. Steph. scribendum putat ἐπάνιμεν: proptereà quod Noster ad hunc usque locum de se in plurali numero loquutus est. Locis huc citatis non est opus: peti possint ab hujus Operis proœmio, cum initio Lacæd. Polit. Symposii, necnon libelli περὶ πόρων collato. Emendatio sanè hæc specie quâdam rationis niti videtur,

fuerit exemplarium auctoritate caret.

P. 13. l. 13. Rectè Cl. *Jungermannus* κατακαίνουθαι in *J. Poll.* l. 2. *segm.* 20. pro καριλεύεσθαι, quod ejus in locum irrepserat, reposuit.

Ibid. l. 14. MS. Bodl. Οἱ δ' ἄν αὐτὸ ἐν τοῖς ἐφήβοις. Quæ mihi placet lectio. *Stephanus* etiam & *Leunclavius* pro ἄν ex versione *Philelphi* αὐτὸ reponendum censuerunt.

Ib. l. ult. Apud *Stobæum* legitur διαλλυθέντες.

P. 14. l. 2. Mavult *Stephanus* pluralem numerum neutrius generis μασθέρια.

P. 15. l. 4. Ὁρῶν δὲ &c. Interjectâ parenthesi longiusculâ, iterantur hæc ὁρῶν δὲ: sic & *Act.* vii. 35. iteratur τοῦτον, quâ de re vide Cl. *Blackwall. Class. Sacr.* p. 64.

Ibid. l. 10. *Hermogenes* hunc locum citans scribit ὡς καλός μοι ὁ πάππος, ὦ μῆτερ. Sed tamen & continuò pòst initio orationis collocatur ὦ μῆτερ.

P. 17. l. 13. Suspicatur *Stephanus* non καλοκἀγαθίαν, sed ἀγαθίαν scriptum fuisse; genitivum etiam, qui sordes significaret, præcessisse, ejusque locum à præpositione κατὰ fuisse occupatum.

P. 18. l. 7. Non μηνίεμαι, sed πολίζεμαι, legit *Philelphus*: perperam. Loquitur enim de honore, qui tum exhiberi soleret: exhiberi autem patri, qui aberat, non posset.

Ibid. *Muretus* legendum putat, τοιαῦτα ἐπαινεῖν, ἕως &c. quod equidem non improbo.

Ib. l. 13. Idem legit μηδέν που ἐπιποθήσουσι, non μηδέποτε.

P. 19. l. 13. *Gabrielis* etiam exemplaria habent ἀφοσιώσεις ἐπ' αὐτῆς.

P. 22. l. 13. Mavult *Stephanus* ἐννοίαν ἂν βέλη, sicut paulò ante dixit ἱππεύσεις ἂν βέλη, & paulò post dicet, ἔσῃ ἂν βέλη, habéntque hi loci futurum, sicut & ille: quin etiam in præcedenti versu eodem dictum est modo ὅς ἂν αὐτὸς ἐθέλῃς, cum futuro itidem. Mihi placet hæc emendatio.

Ibid. Bodl. versu *Gabrielis* libri & *Muretus* nobis adsentiuntur de reponendo simili τά τι &c.

P. 24. l. 1. *Muretus* legit Καί τοι, φησὶν, non τοίνυν.

P. 25. l. 1. Lege ψυχῇ, quam & MS. Bodl. exhibet. Quidam libri τύχῃ.

Ibid. l. 8. Edit. *Aldi* & *Juntæ* ante μαθόντα negativam habent particulam μὴ, quam rectè *Stephanus* sensum depravare censuit. MS. Bodl. (si tamen id dignum est de quo admoneam) habet ἀποτιμήσοι.

Ib. l. 12. MS. Bodl. ἀντιτίθησι in contextu: in margine, ἀντήλλαξε. Illud, opinor, à librario aliquo hujus explicandi gratiâ, margini primùm adscriptum fuit; deinde, genuinâ lectione rejectâ, in textum receptum. Verbum autem ἀντιτίθησι eandem habere significationem, quam ἀντήλλαξε minimè dubium esse sinunt cùm alii pleriquè loci, tum verò proximè sequentis paginæ linea 8va, ubi habemus ἀντιτίθεσθαι τὸν Αρμένιον.

P. 27. l. 2. Legimus apud *Stobæum* ἀλλὰ πραότης τις καὶ φιλοστοργία, ὡς ἐπιθυμεῖ ἂν τις ἐπιπλείω ἀκούειν αὐτοῦ. Sed omnino retinenda est nostra lectio: nam in hâc comparatione illud faciei προσὸν magis ἀπλότητι quam πραότητι respondere rectè censuit *Stephanus*. Quin & ἔτι πλείω eidem magis placet quàm ἐπιπλείω, quod alioqui mutandum esset in ἐπιπλεῖον: hoc enim potiùs quàm illud adverbialiter ponitur.

Ib. l. 8. Postquam locum hunc emendâssem, *Leunclavium* tandem vidi mihi de eâdem articuli mutatione adsentiri. Idem porrò dicit προπετῶς loco suo temerè motum eidem restitui debere hoc modo, τὸ πᾶσι προπετῶς προσπαίζειν, ἀλλ' ὁμοίως εἶχεν. Quod equidem non improbo.

Ib. l. 11. Suspicatur *Stephanus* τίς ante ταῦτα deesse. Lege scripta p. 119. not. 1.

P. 28. l. 4. Pro παρῄει *Stephanus* haud immerito scribendum esse contendit, παρίει, à παρίημι quod sonat *prateribat, à tergo relinquebat*; valet autem hic *superabat*. Video tamen à Grammaticis, duplicem verbi παρίημι derivationem (scil. vel à παρὰ & εἶμι, vel à παρὰ & ἵημι) sequutis, παρῄει etiam reddi *accedebat, superabat*.

P. 29. l. 2. Legitur etiam δυσχερῶν & δυσχερειῶν. Sed nostram lectionem satis confirmat sequens accusativus δυσχωρίας: quin & *Philelphus* eàm sequutus est.

P. 34. l. 15. Pro πέντε ἢ ἑκκαίδεκα mavult *Stephanus* πέντε ἢ ἓξ καὶ δέκα. Sed vide modò dicta ad p. 9. l. 9.

P. 36. l. 6. Si scribas ἐκέλευσε conveniet cum ἀφῆκε. *Stephanus.*

P. 37. l. 1. *Leunclavius* locum sic restituendum & distinguendum ait, ὅποι οἰόμενοι οὕτως, ὡς ἐπεθύμει, αὐτοῖς ἐξοπλίσασθαι. *Stephanus* ex conjecturâ ὡς ὅποι ἡδόμενοι, sive ὅσον ὅποι ἡδόμενοι. *Canterus* ὅποι ἰόμενοι. Sed frustra tum se tum locum hunc torsisse mihi videntur viri eruditi.

Ib. l. 10. *Hermogenes* legit ἐπὶ πονηρῶν ἱππαρίων ὀχοῦνται, quod verbum cùm ἄγουσι jungi, nisi interjectâ copulâ, non posse rectè observat *Stephanus*: alioqui in participium ὀχούμενοι mutandum esset, quod idem mavult. Porrò πονηρὰ ἱππάρια dicit eleganter (diminutivo ad majorem contemptum utens) eâdem formâ, quâ p. 247. l. 10, μοχθηρὰ ἀνθρώπια.

Ib. l. 16, 17. *Muretus* pro ἐπ' αὐτοὺς legit ἐφ' αὐτούς.

Ib. in notis post *longa esse videatur*, adde: Nota sunt Senis Comici, qui dormire non poterat:

ἸΟΥ, ἰού.

Ὦ Ζεῦ βασιλεῦ, τὸ χρῆμα τῶν νυκτῶν, ὅσον
Ἀπέραντον; οὐδέποθ' ἡμέρα γενήσεται;

P. 38. l. 3. MS. Bodl. exhibet sup. v. ἀλλοθι. Sed nihil muto.

Ibid. l. 7. *Muretus* pro ἡγεῖτο τάχιως, reponit ἡγεῖτο τάξεως.

Ib. l. 14. In libello περὶ ἑρμηνείας qui *Demetrii Phalerei* nomen præfert, bis comparatio hæc citatur: prior locus ἄπειρος non habet, in posteriore reperitur: sed utrobique ἐπὶ κάπρον legitur, quod *Stephano* placet.

Ib. l. ult. MS. Bodl. παυσομένους, & mox p. 39. l. 1. προορμήσαντες: idem liber ἀνίεις, & l. 2. καὶ ἰσχυρὰν φυγὴν τοῖς πολεμίοις ἰσχυρῶς καλεῖχεν ἐποίει: omnino depravatè. Nec meliùs in quibusdam libris legitur φωνὴν pro φυγὴν, & ἰσχυρὰν τὴν φυγὴν τοῖς πολεμίοις καθὼς εἶχεν ἐποίει.

P. 40. l. 11. MS. Bodl. ἐγγένηλο. *Stephano* magis placet ἐγίνεlo.

P. 41. l. 2. *Muretus* mavult ὁ πατήρ τε ἄχθοιlo.

Ibid. l. 13. Vel referendum est hoc δηλοῦν ad λέγεlαι, quod extrinsecus adsumatur, (nam non minùs rectè dicitur λέγεlαι Κῦρος τοῦτο ποιῆσαι, quàm λέγεlαι Κῦρον τοῦτο ποιῆσαι) vel scribendum erit δηλοῦlαι, si nempe hic subaudienda ex præcedentibus essent illa duo vocabula αὐτὸν φασί.

Ibid. l. 14. Participiorum istorum conjunctio pleonasmum præ se fert haud vitio carentem; cui tamen geminum ferè suppeditat *Demosthenes* Olynth. 3. p. 38. ὁμοίως καὶ παραπλησίως, ibi copulans. *Ammonius* quidem inter λαβεῖν & δέξασθαι distinctionem hanc statuit; Λαβεῖν μέν ἐστι, inquit τὸ κείμενόν τι ἀνελέσθαι. Δέξασθαι δὲ, τὸ διδόμενον ἐκ χειρός. At non hic tantùm locus, sed & alia apud Auctores multa frivolam esse hanc distinctionem ostendunt. Interpretes, excepto *Philelpho*, omnes Xenophontem ista tanquam synonyma conjunxisse hactenus existimârunt. Ipse potiùs cum *Stephano* crediderim λαβόνlας dici simpliciter qui sumpsissent quod in manus tradebatur; at verò δεξα-

μένας, qui in accipiendo ea se grata habere, & beneficentiam ea tradentis agnoscere ostendissent.

P. 42. l. 2. *Gabrielii* exempl. ὡς σὲ ἡδέως, καὶ μὴ &c.

P. 44. l. 1. Pro παρέςαι αὐτοῖς *Muretus* legit αὖθις.

Ib. l. 10. Sic in omnibus, quos vidi, libris scriptum est: quâ de re monendum censuit etiam *Stephanus*, quoniam cùm hîc dativo jungatur verbum ὑποπλήσσω, p. 54. accusativo jungitur.

P. 45. l. 7. MS. Bodl. Ἰνδὲς καὶ πρὸς Κᾶρας καὶ Κίλικας &c. Et eo forsan modo scriptum à Nostro fuisse dicendum est: nisi mavis cum *Stephano* καὶ πρὸς Ἰνδὲς δὲ καὶ Κίλικας.

P. 46. l. 5. MS. Bodl. παρασκευὴν τῶν συνιςαμένων ἐφ' ἑαυτόν.

Ib. l. 6 MS. Bodl. & *Gabrielii* exempl. ἀντιπαρεσκευάζετο.

Ibid. l. 12. MS. Bodl. ἐν τοῖς τελείοις ἀνδράσιν ἦν: cui *Philelphi* suffragatur versio.

P. 47. l. 1. Hæc verba ἔδοσαν προσιλέσθαι ex scholio irrepsisse suspicatur *Stephanus*. Sed supervacaneam verborum repetitionem apud Nostrum reperiri novum non est. Vide, si libet p. 3. lin. 5. p. 383. l. 10. p. 510. l. 12. Vel igitur in vulgatâ lectione adquiescendum, vel dicaistis locis omnibus impingenda est. In MSto autem Bodl. sic se habet locus; διακοσίων ἑκάςῳ τέσσαρας ἔδωκαν προσιλέσθαι, καὶ τέτες, ἐκ τῶν ὁμοτίμων· γίγνονται μὲν δὴ ἔτοι χίλιοι· τῶν δ' αὖ χιλίων τέτων ἑκάςῳ ἔταξαν ἐκ τῦ δήμε τῶν Περσῶν δέκα μὲν πελτας ὰς προσελέσθαι, δέκα δὲ &c. Eandem etiam scripturam & ordinem verborum ex libris, quos ipse vidit, adfert *Stephanus*.

Ibid. l. 12. *Muretus* delendum monet illud ὑμᾶς, ut suavior exoriatur oratio: sed non audiendus est, cùm supervacanea pronominum repetitio sit Atticis Scriptoribus perquàm familiaris.

P. 48. l. 4, 5. MS. Bodl. ἀλλ' ὡς ——— εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον εὐφρανέμενοι: atque hoc sane modo Noster aliàs loqui solet; ut p. 252. ἡ γὰρ ψυχὴ, ἔφη, ὐχ ὡς βελεύσασα παρεσκευάσατο, ἀλλ' ὡς ποιήσασα ὅ,τι ἂν παραγγέλλῃς: & p. 413. ἔτω παρεσκευασμένοι εἰσὶν, ὡς διαπραξόμενοι. Sed & p. 312, 313. junxit participio futuri temporis, (accusativo absoluto utens pro genitivo) cùm scribit, ἀλλ' ὡς τὰς πεπεισμένας ὑφ' ἑκάςυ, δῆλυς ἐσομένας οἷς ἂν πράττωσιν, ἔτω παρασκευάζεσθε.

P. 48. l. ult. *Stephanus* scribere se malle ait, εὖ σπείρας καὶ εὖ φυλεύσας, cùm alioqui præsens tempus pro præterito accipere oporteat. Ut autem, inquit, de mutandâ hâc lectione cogitare audeam facit quod p. 53. l. 10. (ubi sermo hîc repetitur) pro σπείροντας *Stobæus* legit σπείραντας. At cùm utrobique vulgata lectio librorum consensu nitatur, nihil muto.

P. 50. l. 8. *Muretus* legit ποιεῖν τι &c. *Gabrielii* exempl. ——— τῇ πείρᾳ τῇ ἡμετέρᾳ, καὶ &c.

Ib. l. 15. MS. Bodl. Ἀλλὰ μὴν καὶ ἐκεῖνο οἴομαι ὑμᾶς θαρσεῖν &c. *Stephano* placet ante θαῤῥεῖν ponere infinitivum δεῖν, quod quidem repræsentant *Gabrielii* exemplaria. In iisdem legitur etiam τὰ τῶν θεῶν, in versu sequenti: cui lectioni adstipulatur *Philelphus*.

P. 51. l. 7. In edit. *Stephanianâ* deest παλαιὰ, quam tamen vocem MS. Bodl. cæterique libri rectè præstant.

Ibid. l. 11, 12. Edit. *Flor.* ὡς ἐθέλειν ἄλλο ἀδύνατα τὰ τῦ &c. At rectè se habet vulgata lectio, quam & MS. Bodl. & omnes, quos consulendi copia fuit *Stephano*, codices MSti confirmant.

Ibid. l. 18. Pro εἰπῇς in MSto Bodl. edit. *Ald.* & *Flo.* legitur ἴῃς. Ex dictandi, opinor, more manavit error; cùm librarius vicinitate soni deceptus, hoc pro illo

imperitè scriberet. Elegantissimâ autem illâ loquendi formâ usus est Noster p. 22. l. 9.

P. 52. l. 3. MS. Bodl. pro ὅπως γ' ἂν &c. habet ὅν ἂν ἵλεῳ οἱ θεοὶ ὄντες ἡμῖν συμβουλεύειν θέλωσιν, ὅσον δύναμαι κατὰ τὸν σὸν λόγον διαλλάω &c. in margine ὅπόταν ἂν ἵλεῳ—— διαλελύσθαι. Stephanus autem notat ea exemplaria, quæ ὅπόταν habent, etiam διαλλάω habere. Malim vulgatam lectionem retinere, quam loquendo sic accipiemus, διαλλάσσω ἐπιμελόμενος ὅπως ἂν οἱ θεοὶ ἵλεῳ &c. ἐθέλωσι: quod idem valebit, ac si dixisset διαλλάσσω ἐπιμελόμενος τοῦ τοὺς θεοὺς ἵλεως ἡμῖν ὄντας συμβουλεύειν ἐθέλειν. At si alteram illam lectionem, videlicet, ὃν ἂν, sequamur, subaudiendum erit ἐκείνων, ut sit διαλλάσσω ἐπιμελόμενος ἐκείνων ὧν ἂν οἱ θεοὶ ἡμῖν συμβουλεύειν ἐθέλωσιν: quia dixerat illi pater, γιγνώσκων τὰ παρὰ τῶν θεῶν συμβαλλόμενα, τούτοις πείθου.

Ib. l. 6. Pro πραϋντικώτερος habent quidem codices, teste Stephano, πραγματικώτερος, sed non sine aperto mendo. Nam significare vult Xenophon illum, qui magis idoneus sit ad impetrandum, vel qui facilius impetret. Retineamus itaque πραϋντικώτερος, ut perinde sit ac si dixisset παρὰ τῶν θεῶν ῥᾷον διαπράξασθαι, sicut alibi loquitur: & p. 53. dicit, contrarium significare volens, ἀπρακτεῖν & ἀτυχεῖν.

Ib. l. 8. Citat hunc locum Plutarchus ἐν τῷ περὶ εὐθυμίας p. 465. sed ejus sententiam duntaxat, non ipsa verba, proferens.

Ib. l. 13. Edit. Flor. πρὸς τοὺς θεοὺς ὄντας ἵλεως διακείμενος: quæ licèt mala sit lectio, bonæ tamen, Stephano judice, vestigia retinet: ex eâ enim, inquit, hanc facere possumus, ὥσπερ μὲν ἔρχῃ πρὸς θεοὺς, ὡς πρὸς φίλους καὶ ὄντας ἤτοι διακείμενος. Hanc autem lectionem ut pro bonâ habeat idem, faciunt quæ sequuntur. Πάνυ μὲν οὖν ὡς πρὸς φίλους καὶ τοὺς θεοὺς ὄντας ἤτοι διακείμαι. Neque tamen quam adfert ex conjecturâ lectionem ità probat, ut alteram improbet: imò verò hoc addit, posse etiam retineri διακείμενος, cum cæteris quæ dixit: si nimirum ità scribatur, ἔρχῃ πρὸς τοὺς θεοὺς διακείμενος, ὡς πρὸς φίλους καὶ ὄντας ἤτοι διακείμενος.

P. 53. l. 1. MS. Bodl. habet πράσσειν, quod ex Stobæo etiam adlatum probat Stephanus.: cùm infinitivi, inquit, cæteri sint præsentis itidem, non futuri temporis: nec eum movet particula ἂν ante διάγειν, quippe quæ, nisi expungatur, in οὖν mutari possit. Hanc autem veram esse loci sententiam existimat, Meministine quæ aliquando statuebamus de iis, quæ dii peritis rectiùs agere quàm imperitis dederunt, vel concesserunt? In quâ interpretatione sequitur eam, quam reponendam censet, lectionem, scil. ὥσπερ, non ὡς ἔπειτ & verbum δεδύνασιν cum πράσσειν jungit, aliquod etiam vinculum ad hæc cum præcedentibus jungenda exterius adsumens: ità enim vertit ac si scriptum esset—— ἰδέναι ἡμῖν εἶναι ἐκείνων ὥσπερ δεδύνασιν &c. Lege quæ dicta sunt p. 52. not. 2.

Ibid. l. 5. MS. Bodl. μέμνημαι μάλλον τοιαῦτα &c.

Ib. l. 6. Stobæus habet, καὶ οἷα σὺ προστιθέντα αὐτῷ, ὡς ἔδει &c.

Ibid. l. 8. A MSto Bodl. abest τοξεύειν illud secundo loco positum: sicut & οὕτω l. 11.

Ibid. l. 10. Apud Stobæum legitur συνέφαινες, quod magis probat Stephanus, ut diximus adnotatione in l. ult. p. 48. quam consule.

P. 54. l. 4. Gabrielius ex suis etiam libris adfert ἐπίσχεθαι.

P. 55. l. 13. Muretus pro νῦν legit νιν, & exponit αὐτὸν τὸν Κυαξάρην. A Poëticis sanè vocibus Xenophon non abhorret, tamen vix adduci possum, ut credam eum hîc Doricè loquutum esse.

P. 56. l. 5. *Stephanus* cum μέ τι παθῃ videtur subaudiendum potiùs ὑπὸ τῶν πολεμίων, quàm ὑφ' ἡμῶν.

Ibid. l. 13. Pro μᾶλλον *Stobæus* habet μάλιστα: apud eundem sequentium mox verborum & ordo & scriptura nonnihil mutantur.

P. 57. l. 1. Pro πιστικωτέρους *Stobæus* habet πειστικωτέρους. In notâ de hâc voce post ——— ὰ πείθειν *derivatum*, adde, Hoc sensu *Plato* in *Georgiâ* ῥητορικὴν esse ait πειθοῦς δημιουργὸν διὰ λόγων, deinde subjungit esse πιστικὴν, ὰ διδασκαλικήν.

Ib. l. 8. Legitur in edit. *Flor.* τὸν δ' ἔχοντα &c. At tum MS. Bodl. tum cæteri libri editi rectiùs τὸ δ' ἔχοντα repræsentant.

Ib. l. 10. MS. Bodl. πειρᾶσθαι τίσασθαι, ἔπειτ' ἀμελεῖν τοῦ πορίζεσθαι &c. in margine vulgata comparet lectio, cum quâ optimè convenit quod statim sequitur, ἔπειτα ἀμελεῖν τοῦ πορίζειν.

P. 58. l. 1. Ædit. *Ald.* habet ἢ ante μέμψασθαι, at *Flor.* minimè, sicut nec vetusti codices, *Stephanus* quos vidit.

Ib. Pro ὅτι MS. Bodl. dat ὅτι, quod *Stephanus* placet, licèt illud quoque ferri posse fateatur.

Ibid. l. 9. Mutationi τοῦ δεινοὺς in δεινὸν fidem faciant quæ exstant p. 151. παραγγέλλεται τοῖς Πέρσαις παρασκευάζεσθαι, ὡς αὐτίκα δεινὸν ἐπιόντων &c. *Muretus* legit, ὡς δεινὸν καὶ τούτων ὑπὲρ τῆς στρατιᾶς τὸν στρατηγὸν ἐπιμελεῖσθαι.

Ib. l. 10, 11. MS. Bodl. ἱκανῶς μοι αὖ πάλιν εἶ τινας εἴχομεν ἐδίδαξεν, οἷς τῶν &c. quam eo præsertim nomine lectionem probat *Stephanus*, quod vocem ἱκανῶς omittit: fatetur tamen idem illam aliquo modo tolerari posse, accipiendo pro ἐν ἱκανοῖς.

Ib. l. 12. *Gabrielius*, ἂν οἱ σύμμαχοι γένοιντο.

P. 59. l. 3. *Stobæus* habet τὸ τέλος & τί ποῖς. At in quibusdam exemplaribus, quæ vidit *Stephanus*, legitur ἢ τί ποῖς.

Ibid. l. 5. MS. Bodl. ἐκπεπόνηκας.

Ib. l. 6. In margine MSti Bodl. legitur τί εἴη ὄφελος στρατηγίας τακτικῶν &c. ubi vox penultima in dandi casu scribenda esset στρατηγίᾳ.

Ibid. l. 8. MS. Bodl. εἰρημένης, & hoc sanè participium rectè convenit cum lectione p. 58. l. 11. annotatâ: adeò ut cui illa placet, eidem hæc displicere non debeat lectio.

Ib. l. 10. Apud *Stobæum* legitur ἐπιμελόμενον: in editis quibusdam libris ἐπιμελόμενος δ' μιν. Sed tum hæc tum illa malè se habet lectio, vulgata rectè.

Ibid. l. 12. *Stobæus* non habet εἶναι post περιβαλλομένοις, cum quo convenit MS. Bodl.

P. 61. l. 8. Legit *Stobæus* πολεμίοις κακὰ προσιόντας, consentientibus MSto Bodl. & aliis quibusdam, *Stephano* quos videre contigit. Ac certè verbum hoc, alioqui πολυμηχανώτερος, usurpat Noster & infra, citra compositionem, p. 209. & 405. Idem *Stobæus* pro ἑαυτῷ habet ἑαυτοῖς, & pro ἄργοι legit ἄργοι: quibus de scripturis ei non adsentitur MS. Bodl.

Ib. l. 12. *Stobæus* legit πολλάκις γὰρ ἐσθίειν ἡ στρατιά. *Brodæus*, πολλάκις γὰρ ἔδει στρατιὰ, καὶ ἐπ' ἐλαχίστων ὁρμωμένη, καὶ οἷς ἂν λάβῃ διαψηλαφωμένη χρωμένη. *Muretus* in quibusdam exempl. legi testatur ὁρμώμενα, quod verbum cum planè nihil sit, ex eo factum esse putat ὁρμώμενα. Idem levi mutatione factâ, melius legi posse censet, ἀρκούμενα, ut hoc dicat Cambyses, *Milites solere quidem, ubi urget inopia, parvo ac tenui victu esse contentos: sed eosdem, ubi copia est, quasi exploratum habeant, fore ut nunquam post ad egeant, solitos largè ac liberaliter præsentibus ac paratis frui, nihil de futuro cogitantes: ideóque diligenter hoc imperatori esse providendum.*

P. 61. l. ult. & p. 62. MS. Bodl. ὅτι ὑπὸ ἀργιῶ δίνου γραϊδῶν: in margine scribitur προσήκει.

P. 62. l. 7. MS. Bodl. ἀγῶνας ἄν τις cui adstipulatur *Stobæus*. In eodem MSto paulò post ità legitur, μάλιστα ἂν ποιοῦν εὖ ἀσκεῖσθαι· ὅτι ἕκαστα, ὁπότι δέοιτο, ἔχειν &c.

Ibid. l. 12. Reponendum *Stephano* videtur εἰς γε τὸ προθυμίαν: cui adsentior.

Ibid. l. 14. *Stobæus* Ἀλλὰ μὴν, ἔφη.

Ib. l. 16. MS. Bodl. ἥπερ, quod adverbialiter sumi potest pro καθάπερ. Legitur etiam, teste *Stephano*. διά περ, ut sit adverbium itidem.

P. 63. l. 2. MS. Bodl. εἴργεσθαι: rectiùs in margine φείδεσθαι. Ità Noster p. 70. μὴ φείδε διδάσκειν.

Ibid. l. 3. MS. Bodl. pro παρ' ὁρμησιν habet παρακέλευσιν.

Ibid. l. 10. *Gabrielii* exempl. Ἐπεὶ δ' ἐν: nec aliter MS. Bodl.

P. 64. l. 11. Legitur etiam πάνυ τοι: & in quibusdam exemplaribus, teste *Stephano*, πάνυ, sine adjectione ullâ reperitur. Vide adnotationem in p. 1. l. 10.

Ibid. l. 14. Pro ἀνύσιμώτερον *Leunclavius* adfert ἀνυτικώτερον & ἀνυσικώτερον: quæ, quòd magis usitata videantur, *Portus* ad marginem, receptæ vocis interpretandæ gratiâ, fuisse notata putat. Idem rectè vulgatam lectionem stabilire nititur adlato hoc *Plutarchi*, ἐν τῷ περὶ παίδων ἀγωγῆς, p. 2. loco: Καταμάθοις δ' ἂν ὡς ἀνύσιμον πρᾶγμα καὶ τελεσιουργὸν ἐπιμέλεια καὶ πόνος ἐστί.

Ib. l. 17. Citat hîc opportunè *Portus* elegantes *Æschyli* versus, de Amphiarao vate scriptos ἐν ἑπτὰ ἐπὶ Θήβαις: v. 598, & seq.

Οὐ γὰρ δοκεῖν ἄριστος, ἀλλ' εἶναι θέλει,
Βαθεῖαν ἄλοκα διὰ φρενὸς καρπούμενος,
Ἐξ ἧς τὰ κεδνὰ βλαστάνει βουλεύματα.

P. 65. l. 13. MS. Bodl. βέλτιον πραχθῆναι, ἂν omisso; pro quo *Stobæus* habet ἂν, ut πραχθῆναι ἂν pro πραχθήσεσθαι acciperetur.

Ibid. l. 17. Apud *Stobæum* scribitur δῆλον ὅτι, distinctis verbis. Indicavimus autem alia quædam loca, in quibus cùm δηλονότι, conjunctim scriptum sit, meliùs divisè scriberetur δῆλον ὅτι.

P. 66. l. 3. MS. Bodl. καὶ φοβούμενοι.

Ib. l. 10. Pro καρτερώτερον rectiùs scribi putat *Leunclavius* καρτερικώτερον. Καρτερικὸς autem Glossario vet. *Cyrilliano* est *tolerans*. Sic etiam Xenophon in primo *Memor*. p. 711. edit. *Leuncl.* hoc usus est: πρὸς πάντας πόνους καρτερικώτατος. Hæc mihi placet emendatio.

Ibid. l. 14. MS. Bodl. benè, ὅ,τι ἂν ποιῇ cum quo consentiunt codices *Stephaniani*. Habet *Stobæus*, ὅ,τι ἂν πολὺ ποιῇ.

P. 67. l. 13. Pro σὺ apud *Stobæum* legitur αὖ: sicut & apud eundem supra p. 66. l. 9. pro σὺ invenitur αὖ.

Ibid. l. 14. Tertiam personam εἴη, non secundam εἴης, *Camerarius* in suo vet. libro, Stephano auctore, invenit. Sed Particula τὶς interdum huic loquendi generi adhibetur: ut hîc etiam locum haberat post ἂν: ità scribendo, οἷος ἄν τις δικαιότατός τι καὶ νομιμώτατος ἀνὴρ εἴη.

P. 68. l. 11. In *Ald.* & *Flor.* legitur δύνασθε, eodêmque modo p. 67. l. 17. Quæ utrobique scriptura nullâ potest ratione defendi.

P. 70. l. 16. *Stephanus* deesse putat particulam δὲ post φανερὸς, aut certè post δυσχερείαις: ut scribatur, καὶ φανερὸς δὲ σοι ὄντας &c. vel certè καὶ ἐν δυσχερείαις δὲ αὐτοὺς γιγνομένους &c. Ideò autem particulâ illâ opus esse arbitratur, quòd mutetur orationis forma; nec, ut dixit λαμβάνειν, referens ad μηχανῶ, ità etiam addat ὑποδέχεσθαι, sed ὑποδέξῃ.

P. 71. l. 3. *Muretus* legit κὴ ἡμᾶς τοῖς πολεμίοις, καὶ ἡμῖν τοὺς πολεμίους πασχεῖν.

P. 72. l. 8. *Muretus* verbum εὐδοκιμεῖ semel positum satis esse putat, atque adeò è priore loco delendum.

Ib. l. 10. Idem hæc ità legenda putat, μηδὲν ἄλλο ἢ μειωνέκτης ἐπ' ἀνθρώπους τὰς μηχανὰς, ἃς κὴ ἐπὶ τοῖς πάνυ μικροῖς &c. cui verborum ordini nonnihil favet MS. Bodl. Habet enim μηδὲν ἄλλο ἢ μειωνέκτοις ἐπ' ἀνθρώπους τὰς μηχανὰς &c.

P. 72. Lege quæ exstant in lib. 3. *Memor.* p. 456. edit. *Steph.*

P. 73. l. 2. *Muretus* legit, ἐλειων τὰ παγίδια πρὸ τῶ τὰ πτεινὰ φυσῆν.

Ibid. l. 8. Ne quis οἱ λαγὼ, pro communi οἱ λαγοὶ, i. e. οἱ λαγωοὶ scribendum existimet, ut p. 76. ἵλεω pro ἵλαοι: audiendus erit *Eustathius*, qui hâc de re paucis ista tradit, λαγοὶ κὴ λαγὼ ἐπὶ εὐθείας πληθυντικῆς ἀμφότερα εἰσὶν ἐν χρήσει.

Ib. l. 9. *Budæus* Comm. Gr. L. p. 46. ex *Demost.* exemplum adfert, in quo ἵνα cum indicativo juncta est; *scil.* ἵν' ἐδόκων, ἀντὶ τῶν ἵνα δόξαιμαι. MS. Bodl. dat. ἐμπεσῶν συνίδοι: atque ità ferè *Gabrielii* exempl. Sed nihil mutandum.

P. 75. l. 3. *Muretus* mavult ἄλλῳ.

Ibid. l. 6. Idem, μάθε δέ μοι.

Ibid. l. 13. Idem, legit ἰδιῶται.

P. 77. l. 5. Idem, pro αὖθις, legit αὖ τοῖς.

Ibid. l. 11. MS. Bodl. οἱ ἄγοι σρατεύματα: &, l. 12. διομορίους μέν γε.

P. 79. l. 9. MS. Bodl. ἐμβάλοι: & rectè quidem legeretur ἐμβάλλοι, ut p. 89. ὁπότε πορεύοιτο. Nisi fortè quis ἐμβάλλει retinere, sed εἰώθει in εἴωθε cum *Mureto* mutare, malit.

P. 80. l. 5. MS. Bodl. σχεδὸν non habet: quod suspicioni locum dare possit, vocem illam ex scholio in textum irrepsisse. Me verò, quo minùs eam delendam moneam, impediunt exempla apud Scriptores Atticos sanè crebra vocum ἐκ παραλλήλω positarum veluti λίαν πάνυ, & πάνυ σφόδρα, item μάλα σφόδρα, πάλιν αὖθις, seu πάλιν αὖ &c. quæ passim occurrunt.

P. 84. l. 7. Hæc omnia, κὴ εἴ τι χείρους ἡμῶν ἐςὶ, *Muretus* delenda censuit; quippe quæ redundent, & librorum consensu careant. Ea quidem non agnoscunt *Gabrielii* exemplaria. Per errorem forsan huc erant translata ex eo, quod paulò post sequitur: κὴ εἴ τι χείρους ἡμῶν ταῦτα ποιοῖ ἦτε.

P. 85. l. 16. In editis quibusdam libris & MSto Bodl. scribitur ἱκανὰς: at *Budæo Stephanó*que reponentibus ἱκανῶς, haud invitus accedo.

P. 87. l. 7. *Leunclavius* tum πεμπαδαρχῶν hoc loco, tum quod infra legitur πεμπάδας, vitiosa esse arbitratur: hæc autem Xenophontéa esse statuit, *scil.* πεμπλάδας & πεμπαδάρχους. Sic enim scriptum in textu Xenophontis reperit l. 7. *Hist.* Gr. p. 625. *edit. suæ.* Idem pro δεκάρχων reponendum δεκαδαρχῶν censet. In MSto Bodl. & aliis vet. cod. teste *Stephano*, nunc πεμπάδες exstat, nunc πιλάδες, item πεμπάδαρχοι & πιλάδαρχοι, δεκάδαρχοι & δέκαρχοι. Inter hæc verò postrema vocabula discrimen ejusmodi statuit *Leunclavius*, ut δεκάρχους intelligamus esse *decemviros*, quemadmodùm τρίαρχοι sunt *Dioni Cassio* & aliis, *principes triumviri*; (de quibus sanè decemviris nihil hîc apud Xenophontem agitur) δεκαδάρχους autem, sicut *Hesychius* loquitur, τῶν δεκάδων ἡγεμόνας, *decuriarum duces, principes*, seu *præfectos*, qui huc pertinent. Librorum in his vocibus repræsentandis inconstantia tum à dictandi more, tum à scribendi compendiis facilè manare potuit. Pro δεκάρχων equidem libens reposuerim δεκαδαρχῶν: cætera locum, per me licet, teneant.

P. 87. l. ult. *Muretus* legit εὐπειθέςαται.

P. 90. l. 6. *Muretus* & *Gabrielii* exempl. nobis de reponendo πρᾶξαι pro πράξας adsentiuntur.

Ibid. l. 14. *Muretus* delet ὥςε, & legit ἱκανὴν κατέχειν.

P. 92. l. 3. *Gabrielii* exempl. οἱ ἑταῖροι.

P. 93. l. 8. *Philelphus* legit περιεφέρετο : quod probat *Muretus*. Ipse malim cum *Stephano* περιέφερε, subaudiendo nominativum μάγειρος, ut paulò ante dictum fuit, ὅτι δὲ τὸ δεύτερον εἰσήει περιιόντων. *Ibid*. MS. Bodl. habet ἐν τούτῳ, pro τοσούτῳ.

Ib. l. 11. *Muretus* mavult, ἀλλ' ἔτι δεῖσθαι.

Ib. l. ult. Idem, pro τοῦ ἐμβάπτεσθαι, legit τοῦ ἐμβάμματος.

P. 94. l. 8. Idem legit δυσκόλοις. Sed lectio, quam recepimus, *Gabrielii* etiam exempl. auctoritate confirmata est.

P. 99. l. 4. MS. Bodl.——εἶναι, ἢ τοῦ ἴσου τόν τι &c.

P. 100. l. 2. Quidam libri habent ἴσον. At MS. Bodl. edit. *Steph.* & *Eton.* rectè ἴσων exhibent.

Ibid. l. 10. Iidem libri, pro νῦν ἐμβαλεῖν, habent δεῖν ἐμβαλεῖν. Nos MStum Bodl. edit. *Steph.* & *Eton.* libenter sequuti sumus.

P. 101. l. 5. Pro τοιούτους ἀνθρώπους, οἷον καὶ νῦν ὅδε λέγει, *Leunclavius* scribendum arbitratur, τοιούτους ἀνθρώπους οἵους καὶ νῦν &c.

P. 109. l. 7. Pro ἴσμεν, *Muretus* meliùs reponi posse putat ἴμεν.

Ibid. l. 9. Quidam libri, Μάλιςα, ὦ ἄνδρες &c. Sed particulam δὲ MS. Bodl. *Gabrielii* exempl. & edit. *Eton.* rectè exhibent: eandem etiam *Stephanus* & *Muretus* recipiendam monuerunt.

P. 110. l. ult. Pro præsenti συναγορεύοντες, *Stephanus* reponendum censet futurum συναγορεύσοντες.

P. 111. l. 6. Pro ἐς τὰς δεξιὰς *Stephanus* accusativum deesse censet, qui ad ἔχοντας referatur: scil. vel μάχαιραν vel κοπίδα vel σάγαριν. Mihi locus integer esse videtur.

Ibid. l. 10. *Gabrielius* etiam ex suis exempl. adfert ἔςιν οἱ.

Ibid. l. 16. *Stephanus* mavult βάλοντας.

P. 113. l. 1. ὕςερον in *Gabrielii* exempl. invenitur δεύτερον.

Ibid. l. 5. Edit. *Steph* *Leuncl.* aliæque dant ὄντοι δὴ οἱ &c. Receptam lectionem confirmant MS. Bodl. *Gabrielii* exempl. & edit. *Eton.*

P. 114. l. 3. *Muretus* legit τῆς πρᾳοτάτης διδασκαλίας.

Ib. l. 7. MS. Bodl. habet καλέσεις. Ibid. pro παρῇ, *Gabrielius* adfert παρίη.

P. 115. l. 11. *Muretus* legendum monet simpliciter, ὥσπερ ἔφη: & illud καὶ τῇ ἄλλῃ delendum.

P. 116. l. 3. Vulgò perperam scribitur ταῦτα. Emendationem nostram probant *Stephanus* & *Muretus*.

P. 118. l. 10. MS. Bodl. & *Gabrielii* exempl. ἐκείνου δέ, οἱ δεῦτε, ἐλθόντες &c.

P. 120. l. 8. *Gabrielius* etiam adfert αὐτοῦ.

P. 121. l. 15. Pro πολλάκις δὲ *Muretus* legit πολλάκις ἤδη.

P. 122. l. 8. Idem legit ἀλλὰ δύο ἡμέρας.

Ibid. l. 10. Ἀνίοις optimè hic accipi posse censet *Stephanus* pro ἀνέλθοις, i. e. *adscendas*: ideóque non dissolvi debere in ἂν ἴοις.

Ibid. l. 11. Legitur etiam ὄντως. MS. Bodl. εἶτοι.

Ibid. l. ult. *Muretus* legit, σύμπαντων ἐπὶ τὸν Κυαξάρην ᾔτει.

P. 123. l. 2. Edit. *Leuncl.* aliæque, προσεληλυθότος. At rectè MS. Bodl. *Gabrielii* exempl. & editi quidam libri προεληλυθότος.

P. 125. l. 10. In *Gabrielii* exempl. invenitur λαβών.

P. 126. l. penult. *Gabrielii* exempl. τὸν θῆρα.

P. 131. l. 6. Edit. *Leunclav.* aliæque perperam προσιόντες exhibent.

geminum huic errorem notavimus ad p. 122. l. ult.

P. 134. l. 2. *Stephano* placet, nec immeritò quidem, *Philelphi* lectio ἰδόκει.

Ibid. l. 16. Vide *J. Poll.* l. 7. *segm.* 50.

P. 139. l. 15. MS. Bodl. δασμὸν, quam lectionem expressit *Philelphus*: Sed nostram lectionem huic loco aptiorem esse satìs, opinor, liquet.

P. 140. l. ult. MS. Bodl. & *Gabrielii* exempl. dant αὐτοῖς. *Muretus* mavult αὐτῷ.

P. 142. l. 1. Lectio, quam recepimus, *Gabrielii* exempl. auctoritate confirmata est.

P. 143. l. 12. Eadem exemplaria dant etiam ἐμέλλησεν.

P. 145. l. ult. In iisdem exempl. reperitur ἀφροιστέρας.

Ibid. *Stephano* judice, rectiùs legeretur ποιῆσαι. Sed neque quidquam vitii est in lectione vulgatâ, & auctoritate MS. Bodl. aliorumque librorum munita est.

P. 150. l. 1. Quidam libri μαλακίζεσθαι. Sic p. 173. μαλακίζοιτο: & p. 199. μαλακισάμενοι.

Ib. l. 8. Legitur etiam ἐλέγοιτο.

Ibid. l. 10. *Muretus*, pro ὀλίγη ἢ τὰ, legit ὀλίγιστα.

P. 151. l. ult. Quidam scribunt ἐρυμνόν τι.

P. 153. l. 8. *Flor.* edit. Χαλδαῖοι γοῦν, οἳ οὐδὲ ἐπαύοντο πώποτε πολλοὶ &c.

Ibid. l. 14. Legitur etiam ἀπεφήναμεν. Sed receptam lectionem rectè MS. Bodl. edit. *Eton.* & libri quidam alii repræsentant.

Ibid. l. 15. *Muretus* legit, μὴ ἀποδιδόντες οἱ καὶ ἀποδιδόντες.

P. 155. l. 3. Idem delet præpos. παρὰ.

Ibid. l. 11. In *Gabrielii* etiam exempl. receptam exstare lectionem inveni.

Ibid. l. 15. *Philelphus* pro ἂν legit αὖ: quod mavult *Stephanus*.

P. 156. l. 4, 5. *Gabrielii* quoque exempl. habent ὅτι, ante οὕτως. Vide quæ de istâ particulâ notavimus p. 256.

P. 161. l. 9. *Gabrielii* exempl. τῶν χρημάτων.

Ibid. l. 11. Idem adfert etiam ἄγαντο.

P. 165. l. ult. *Gabrielii* exempl. πολὺ γὰρ μᾶλλον καὶ &c. nec aliter MS. Bodl.

P. 171. l. 5. *Muretus* legit προσυπισχνεῖσθαι: & locum sic exponit, Dii non tantùm pugnam commissum iri, &c. sed salutem prætereà nobis atque incolumitatem pollicentur.

P. 173. l. 4. *Muretus* legit ἐφορμῶντες.

P. 175. l. 7. Suspicatur *Stephanus* legendum hîc potiùs esse ἐν τούτοις τοῖς λόγοις ἦν: ut p. 216. habetur, οἱ μὲν δὴ ἐν τούτοις τοῖς λόγοις ἦσαν. Sed vulgatam lectionem satìs tueri videntur quæ exstant p. 174. l. 1, & 2.

P. 176. l. 10. *Gabrielii* etiam exempl. recepta lectio confirmata est.

P. 177. l. ult. In ejusdem exempl. exstat etiam δεῖ ante διαλεχθῆναι.

P. 178. l. 7. Eadem exempl. habent αὐτοῖς.

P. 180. l. 10. Eadem exempl. ἐναντίοις; & lin. proximè seq. ἁρμάτων.

P. 182. l. 2. *Muretus* legendum monet ἐξέκλιναν.

P. 184. l. 4. *Muretus* legit φυλακὰς δὲ, cum quo facit MS. Bodl.

P. 193. l. 5. Ἐννοηθέντες——& paucis interjectis————tandem l. 8.——ταῦτα ἐνθυμηθέντας ἔδοξεν &c. Hanc verborum constructionem perpendant velim ii, quibus nulla non displicet syntaxeos apud Sacros Scriptores usitata variatio.

P. 203. l. 10. *Gabrielius* etiam adfert ἀσυντακτότατα.

P. 205. l. 3. Idem καθελκῆσθαι ἂν, διὰ &c.

Ibid. l. ult. Idem ἀξιώσωσι: & & lin. seq. συμφέροι.

P. 206. l. 5. Idem γιγνώσκω μέν.

Ib. l. ult. τινὰ deest in *Gabrielii* exempl.

P. 207. l. 3. Pro ποτε legit πω.

P. 218. l. 15. *Muretus* legit κ) ἤδη.

P. 219. l. ult. *Gabrielius* διάγειν: & p. 220. l. 6. ἐντίθεσθε.

P. 222. l. 2. *Muretus* legit, ὥσπερ ὠμὸς ἦν κ) ἀγνώμων.

Ibid. l. 12. Idem αὐτῷ.

Ibid. l. 13. Idem τῷ μηδ' εἰπεῖν.

P. 223. l. 11. Idem καλέσας ὁ Κῦρος τὰ &c.

P. 227. l. 11. Idem ἦν τάδε εὖ &c.

P. 229. l. 16. Idem ἀπῆγον.

P. 231. l. 12. *Muretus* legit ὅπου ᾠκῆται. *Cùm ea vendiderint, alia adducant, ubicunque nos castra metati erimus.*

P. 232. l. 5. Idem legit ἀλλήλοις. Ib. *Gabrielius* ἐν τούτῳ αὖ.

P. 235. l. 9. Idem locum hunc sic legendum censet: ἐπὶ δὲ τοὺς πεζοὺς, τῶν ὁμοτίμων ἕκαστον ἀνθ' ἑαυτοῦ καθιστάναι ἄλλον ἄρχοντα. Οἱ μὲν δὴ &c. Voces τῶν ὁμοτίμων sine causâ geminatas, & ex fine periodi delendas putat.

P. 237. l. 4. *Muretus* legit παρακάλεσεν αὐτούς.

Ibid. l. 5. Idem legit εἶναι κ) ὁ μὲν &c.

Ibid. l. 9. Pro οὕτως, forsan legendum οὗτος.

P. 239. l. ult. *Gabrielius* adfert ἀληθινομένοις.

P. 240. l. 6. Idem οἱ μάγοι.

P. 241. l. 4. Idem ὁ ἀεὶ μάλιστα.

P. 242. l. ult. Ejusdem libri cum MSto Bodl. consentiunt.

P. 249. l. 5, 6. Ejusdem libri εἴ γε μὴ &c.

Ib. l. 13. Idem adfert Ὑρκανίοις.

P. 251. l. 3. *Camerarius*, teste *Stephano*, in suo legit exemplari συγγεγένηται. At *Stephanus*, si ab ἐγγίνεται discedendum sit, non minùs libenter ἐγγεγένηται legerit, quàm συγγεγένηται.

P. 259. l. 1. *Muretus* legit συσσίτων.

P. 268. l. 9. Idem legit ὅπως ἂν αὐτὸς λέγῃ, συνῇτε.

P. 271. l. 4. *Gabrielius* adfert ὡς ἤκουσεν sine δὲ.

Ibid. l. 8. Idem ἦλθε: & l. seq. Κύρου.

Ibid. l. 10. *Muretus* delet ὁ εὔνουχος, ut minimè necessarium.

P. 274. l. ult. *Gabrielius* etiam adfert δοκοῦμεν.

P. 277. l. 9. Idem ἐπὶ τρόποις Σάκαι ἄγειν.

P. 284. l. 8. Ejusdem exempl. consentiunt cum MSto Bodl.

P. 288. l. 12. In ejusdem exempl. reperitur κοινωνόμενος.

P. 290. l. ult. *Muretus* vult ἐποίουν, pro ἐποίειν.

P. 292. l. 16. *Gabrielius* etiam adfert ἢ οἱ νῦν &c.

P. 297. l. 12. *Muretus* legit εἰσελθεῖν.

P. 305. l. 11. *Gabrielius* adfert σὲ οὐ ᾔδειν.

P. 306. l. 11. In *Flor.* edit. aliisque illâ posterioribus legitur συσκευάζεσθαι, non συσκευασθέντα, ut in *Ald.* in vet. exempl. habetur.

P. 309. In notis, post exemplum ex *Aristotele* adlatum, hæc adde: Quin & Noster simili prorsùs modo loquitur ἀναβ. β'. p. 166. edit. *Steph.* ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ παρέχοντες ὑμᾶς αὐτοὺς εὖ ποιεῖν, i. e. *qui superioribus temporibus ipsius beneficia non fuissemus aspernati.*

P. 311. l. 13, 14. *Camerarius*, teste *Stephano*, παρασόμεθα legit, quod cum βουλευσώμεθα convenit. *ibid.* MS. Bodl. πάντες non ante οἱ ἐπικαίριοι, sed post βουλευσώμεθα habent.

P. 313. l. 1. Legitur etiam δῆλος εἶναι οἷς ἂν &c. Sed longe potiorem alteram scripturam existimat

Stephanus, ut sit accusativus absolutus, more Attico, pro genitivo.

P. 322. l. 6. *Gabrielius* etiam adfert ἑαυτῷ.

P. 324. l. 9. Idem eundem servat vocum istarum ordinem, & καὶ post χρῶνται delet.

P. 327. In notis col. 2. post εἴθε, *utinam*, adde, Τὸ εἰ ἀντὶ τοῦ εἴθε καὶ ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ ἐν χρήσει ἐστίν. *Moschopulus*.

P. 329. l. 2. Commodè parentheseως nota una, judice *Stephano*, ante posterius εἴη, altera post οἴκοι poneretur.

P. 330. l. 8. Non per imprudentiam ἴδοιτο hîc cum simplici, positum fuit, sed ex aliquot veterum codicum auctoritate: cùm tamen alioqui scribi solet εἶδον, εἶδες, &c. cum ει, in prosâ. *Stephanus*.

P. 338. l. 16. Legi ἀκοίτιδια in suo vet. exempl. annotat *Camerarius*, tanquam contemptiùs loquente de hostium telis Cyro. *Idem*.

P. 343. l. 10. Non compositum χειρομύλας, sed simplex μύλας, *Camerarius* in suo vet. libro exstare ait.

P. 345. l. ult. *Lipsius*, ad *Senecæ* ep. 39. Xenophontéum γνωστῆρα cum Latinorum *notore* componit: eúmque adhiberi solere ait, *ubi de statu aut qualitate cujuspiam dubitatur*. Claris. *J. Pollucis* editor illos γνωστῆρας dictos existimat, qui res, de quibus agebatur, cognoscebant; ut de veritate, si quis falleret, testimonium dicere possent: junguntur itaque hoc loco ἐγγυηταῖς, ut utrique adeò rei confirmandæ sint adhibiti. Hanc interpretationem non improbo.

P. 352. l. ult. *Muretus*, pro εἰ οἱ, legit μὴ οἱ.

P. 355. l. 5. *Camerarius* ex vet. suo libro adfert φερτάτοις, pro φιλοστάταις: sed hoc retinendum rectè putat *Stephanus*, præsertim cùm parvo intervallo præcesserit, accus. φιλοστάτας.

P. 375. l. 2. *Camerarius* legit ἵπποις καὶ τροχοῖς.

P. 376. l. 12. In *Flor*. legitur θᾶττον ἔχοι ἢ τὰς &c. ubi perperam ἔχοι ἢ pro σχοίη positum est. At verò *Aldus* rectè quidem ἔχοι in σχοίη mutavit, sed malè particulam ἢ retinuit.

Ibid. l. ult. *Longinus* libelli περὶ ὕψους § 25. hæc habet: Ὅταν γε μὴν τὰ παρεληλυθότα τοῖς χρόνοις εἰσάγῃς ὡς γινόμενα καὶ παρόντα, οὐ διήγησιν ἔτι τὸν λόγον, ἀλλ' ἐναγώνιον πρᾶγμα ποιήσεις: deinde in exemplum adsumit locum hunc Xenophontéum, quocum confer quæ apud *Virgil*. exstant *Æneid*. lib. 11. v. 637.

P. 377. l. 11. *Gabrielius* adfert τινὰ, καὶ &c.

P. 381. l. ult. Video sanè in uno atque altero *Thucydidis* loco, vocem ὅπλα etiam ab *Æ. Porto* exponi, *statio*, in quâ militum manus pernoctabat: & in Versione, *locus*, ubi armati excubias agere solebant. Quare mihi jam amplectenda videtur à *Mureto* adlata interpretatio, nisi quis vocem istam aliter apud *Thucydidem* reddendam judicaverit.

P. 385. l. 6. *Muretus* legit ἐβουλόμην γ' ἂν &c.

P. 390. l. 9. Idem ex veteribus libris adfert καὶ ἅμα πρόβατα: cum quibus convenit MS. Bodl.

Ibid. l. 10. Scriptum esse συνθάνωνται in suo exempl. dicit *Camerarius*: quod etiam retinere & interpretari maluit.

P. 392. l. 6. Idem ex illo exemplari adjicit πρὸς ἐμὲ post δήλωσον: de quâ adjectione ei non libenter adsentior, tum quòd necessaria non sit, tum etiam quòd Xenophontem potiùs dicturum fuisse putem δηλωσόν μοι, vel δήλωσον ἐμοί: hoc præsertim loco, ad vitandam præpositionis πρὸς repetitionem *Stephanus*.

P. 393. l. 4. Legitur etiam ἐῶ, & quidem adſentiente *Camerarii* quoque libro, ut ipſe teſtatur *Stephanus*.

P. 399. l. ult. *Gabrielii* exempl. dant περιέστασι μὲν πρῶτον &c.

P. 410. l. 5. Ἀκροθίνια ſelectam ex prædæ cumulo partem, ſonare docet Auctor Etymol. M. cùm ἀκροθίνιον exponit ἄκρον, τουτέστιν, ἄριστον θινὸς, ἤγουν σωροῦ. Et paſſim, apud Scriptores Græcos, eam obtinet ſignificationem. Vide, ſi libet, quæ notavit Cl. *Clericus* in ſect. 1. *Jo. Seldeni* Diſſert. de *Decimis*.

P. 422. l. penult. *Gabrielii* exemplar. dant ἀμελεῖν.

P. 433. l. ult. *Muretus* ex vet. libris adfert πρῶτον μὲν ἦν.

P. 442. l. 1. Ex *Camerarii* libro deprompta fuit hæc ſcriptura, καὶ μεμελέτηκε σιμικῶς πρω——

P. 461. l. 2. *Diadema* idem cum *cidari* fuiſſe cenſet Vir doctiſſ. Hadr. Relandus, in *Diſſert. de vet. Ling. Perſ.* Hæc autem redimiculum erat, vel faſcia, quæ caput cingebat, & aliquando ipſi tiaræ ſuperaddebatur. Vox ex Chaldaicâ קיטרא quæ *cingulum, redimiculum*, διάδημα notat, derivata videtur: & hinc eſt, quod non Κίδαρις ſolùm ſed & κίταρις & κίθαρις ſcribatur. Porrò *Diadematis* nomine Auctores Græcos *Cidarin* deſignâſſe, ex *Arriano* cum *Diodoro Sic.* collato conſtat; cùm quam ille lib. 4. c. 7. κίδαριν Περσικὴν vocat, hic Περσικὸν διάδημα dicit, lib. 17. p. 549. *Cidaris* quidem & *Tiaræ* vocabula promiſcuè uſurpari ſolent, uti ex Polluce l. 7. *ſegm.* 58. & *Heſychio* liquet. At illa non tam genus pilei eſt, quàm ornamentum pilei acuminati, qualis tiara erat. Indè verò forſan pileus ipſe *Cidaris* adpellatus eſt, quòd maximam pileorum partem id ornamenti genus occuparet. Rectè *Lucianus* etiam in *Votis*, p. 880. & in *Piſcatore*, p. 213. *tiaram* & *diademate* diſtinguit.

P. 484. l. 7. *Gabrielii* exemplar. ὡσαύτως δὲ ὄντως.

P. 485. l. 3. *Stephanus* non indignam conſideratione γραφὴν illam cenſet, quam *Camerarius* ex illo ſuo exemplari depromptam adfert, nempe φίλων, ſolo accentu à noſtrâ differentem.

P. 486. l. 2. *Gabrielii* exemplar, οὕτω γε, omiſſâ particulâ δή.

P. 502. l. 12. *Stephanus* legit Ἐγὼ ἂν φιλῶ μὲν &c. Sed MS. Bodl. & alii libri vulgatam rectè præſtant.

P. 504. l. 3. Poſt πιστὰς *Stobæus* habet ἀσφαλεστάτους: quam ſcripturam ex iis, quæ præcedunt, eſſe factam, non autem Xenophontéam eſſe rectè cenſet *Stephanus*: cùm ſequatur etiam ἀλλὰ τὰς πιστὰς abſque illâ adjectione.

INDEX PRIMUS,

SIVE

VOCABULORUM ad REM MILITAREM spectantium

EXPLICATIO.

I. ARMA tam ad tegendum corpus quàm ad lædendum comparata.

AKONTION, Hoc genus hastæ minimum brevissimumque fuit. *Hesychius*; Ἀκόντιον, δοράτιον, μικρὰ λόγχη.

Ἀσπὶς, *Clypeus*, viminibus aliquando contextus: unde dicitur ab *Hesychio* ἰτέα: item ex corio sæpè, nonnumquam etiam ex ligno consiebat. Vide *Archæol. Græc.* l. 3. c. 4.

Γέῤῥον, aut γέῤῥα, *Scutum* erat quadratum, rhombum referens. Vox est origine Persicâ.

Δόρυ, *Lancea*, cujus hastile ligneum erat, ac temporibus Heroïcis vulgò fraxineum. Cuspis, Græcis αἰχμὴ, ex metallo aliquo fiebat. *Archæol. Græc.* ibid.

Θώραξ, duabus constat partibus, quarum una tergum, altera pectus tegebat. *Archæol. Græc.* ibid.

Θυρεὸς, oblongus erat, & introrsum ferè vergebat: videtur idem esse ac ἀσπὶς κοίλη ἰτεομήκης, cujus meminit *J. Poll.* l. 1. *segm.* 134. Vide *Leon.* c. 5. par. 3. & c. 6. par. 25.

Κοπὶς, Referebat *Ensem Falcatum* Romanorum.

Μάχαιρα, *Gladium* nonnunquam, sæpiùs *cultri* majoris genus, quo cæsim, non punctim, feriebant, significat. *Hesychius*, Μάχαιρα, ξίφος, καὶ παραζώνη, καὶ οἷς ἀποκείρεται τὰ πρόβατα, καὶ ζῶα ἱερεῖα πολύποδα. Lege *Hom.* Il γ'. v. 271, & seq. ubi pro *cultro majore* sumitur, & apertiùs à ξίφῳ distinguitur.

Ξίφος, *ensis*, qui antiquitùs ab humero pendebat. Unde *Homerus*, Il. β'. v. 45.

Ἀμφὶ δ' ἄρ' ὤμοισιν βάλλετο ξίφος ἀργυρόηλον. *Archæol. Græc.* ibid.

Παλτὸν, *Suidas*, Παλτὰ, τὰ δόρατα, *Hesychius*——ἀκόντια, λόγχαι.

Σάγαρις ab *Hesychio* exponitur πέλεκυς μονόστομος. Amazonum, teste Xenoph. ἀναβ. l. 4. p. 194. gestamen erat.

Σφενδόνη, *funda*, ab incolis (ut quidam volunt) insularum Balearium inventa. Vulgares levitérque armati milites hoc armorum genere uti solebant. Vide notata lib. 7. p. 399.

II. Varia Militum nomina.

Ἀκροβολισταὶ, qui ad manus haud veniebant, verùm missilibus hostes

eminùs petebant. *Æli*. c. 2. *Arri*. p. 15.

Ἱπποτοξόται, *Q. Curtio*. l. 5. c. 4. sunt *sagittarii equites*. Ipsum vocabulum Græcum adhibet *Cæsar*, de B. G. l. 3. c. 4. Eo utitur & Hirtius, de B. Afr. c. 19. Et ipsum quidem nomen satis indicat, quales ii fuêre milites: viz. *equites qui arcubus utebantur*. Æli. c. 2. Arri. p. 15.

Ξυστοφόροι (qui & δορατοφόροι, & κοντοφόροι nuncupantur) erant, qui ex equis hastis solis contísve cum hostibus cominùs pugnabant. *Arri*. p. 15. *Suid*. *Æli*. cap. 2. *Lexic. milit.*

Ὁπλῖται, *gravis armaturæ* milites; thoracibus, clypeis sive scutis prælongis, item gladiis & hastis instructi. *Suidas*, *Arri*. p. 10. *Æli*. c. 2.

Πελτασταὶ, medium ferè locum inter τοὺς ψιλοὺς & τοὺς ὁπλίτας tenebant: quippe quorum armatura, *Æliano*, c. 2 & *Arriano* p. 12. auctoribus, βαρυτέρα μὲν ἐςὶ τῶν ψιλῶν, κυφοτέρα δὲ τῶν ὁπλιτῶν. A minoribus autem clypeis, qui πέλται vocantur, nomen mutuati sunt. Πέλτη, autem, juxta *Suidam* & Auctorem Indicis vocum militarium, μικρά τις ἐςὶν ἀσπιδίσκη, κὴ κουφή.

Ψιλοὶ, *levis armaturæ* milites, qui thorace, clypeo, ocreis, galeâque destituti pugnabant, sagittis, spiculis, lapidibus fundísque, hostem eminùs lacessentes, ad rem verò cominùs gerendam minimè apti. *Arr*. pag. 11. *Æli*. c. 2.

III. Variæ divisiones ac dispositiones Exercitûs, necnon etiam nomina Præfectorum & munia.

Στρατιὰ dicebatur totus exercitus, pedites equitésque complectens.

Μέτωπον, sive πρῶτος ζυγὸς, *frons*.

Πρωτοςάτης, sive ἡγεμὼν vocatur, qui primam in fronte cæterísque deinceps in locis, stationem obtinuit. *Æli*. c. 6. *Arri*. p. 21.

Ἐπιςάτης, qui post illum statim locum nactus est: adeò ut quilibet ordinis versus, τοῦ λόχου ςίχος, ex *protostatis* & *epistatis* alternè collocatis compositus sit, *Arri*. p. 21. *Æli*. c. 5.

Παραςάτης, qui in jugo alii adjungitur; ut cùm primus *Lochagus Lochago* secundo à latere adstat; *Epistates* primus *Epistatæ* secundo, atque sic deinceps. *Arri*. p. 23. *Æli*. c. 6. Ab *Orbicio* dicuntur παραςάται, qui rectâ lineâ ab unâ alâ ad alteram extenduntur.

Οὐρὰ, sive ἔσχατος ζυγὸς, postrema acies.

Οὐραγὸς, sive ὀπισθοφύλαξ, ejus dux; cujus erat agmen cogere, & curare nè ullus militum ex ordinibus cederet, aut ad hostes transfugeret.

Πεμπὰς, agmen quinque militum erat.

Πεμπάδαρχος, ejus dux.

Δεκὰς, agmen decem militum.

Δεκάδαρχος, ejus dux: & sic de cæteris inferioris ordinis ducibus, qui ab agmine sive numero militum, quibus quisque præerat, nomina vulgò sortiebantur.

Λόχος, octo, aliquando decem, interdum duodecim, nonnunquam etiam sexdecim militibus constabat. Ità ferè *Æli*. c. 4. & *Arri*. p. 18. quorum uterque in ultimo acquiescit numero. At juxta Xenophontem ipsum, lib. 6. p. 353. λόχος ἦν ἕκαςος εἰκοσιτέσσαρες. Interdum dicitur ςίχος.

Λοχαγὸς, ejus dux.

Τάξις, apud hunc Nostrum viros centum complectebatur; quippe λόχους quatuor constabat; λόχου

verò unicuique Noster viginti quatuor milites, duce inter eos non numerato, tribuit: proinde, si suum cuique λόχῳ ducem adjunxeris, quatuor λόχοι centum virorum numerum, sive τάξιν, efficient.

Ταξίαρχος, ejus præfectus.

Κῆρυξ, qui imperatoris mandata voce altâ proferebat.

Σύνταγμα, duas τάξεις, sive CC milites, complectebatur. *Ælianus* quidem, c. 9. huic agmini ducentos quinquaginta sex milites tribuit; quippe qui τάξιν agmen virorum CXXVIII. esse statuit.

Χιλιαρχία, mille virorum agmen: secundùm *Ælianum*, c. 9. MXXIV.

Χιλίαρχος, ejus præfectus.

Μυριαρχία decem χιλιαρχίαις constat.

Μυρίαρχος, ejus præfectus.

Φάλαγξ, sumitur aliquando pro agmine viginti octo millium, aliàs verò octo millium; sed perfecta φάλαγξ sexdecim millium trecentorum octoginta quatuor virorum numerum adæquabat. Varii alii numeri hoc nomine efferuntur, quod non raro usurpatur pro toto peditatu, & generatim pro quovis militum agmine. *Archæol. Græc.* l. 3. c. 6.

Μῆκος φάλαγγος, denotat longitudinem, aut primum phalangis ordinem, qui ab unius alæ extremitate ad extremam alteram porrigitur. *Ælian.* c. 7. *Arri.* p. 23.

Βάθος φάλαγγος, ejus est latitudo, quæ à fronte ad extremam aciem porrigitur. *Æli.* ibid. *Arri.* p. 24.

Ζυγοὶ φάλαγγος, dicebantur ordines in longitudinem dispositi.

Στίχοι, Versus, quorum desumpta est à latitudine mensura.

Ζυγεῖν dicuntur, qui recto ordine in longitudinem dispositi & inter se conjuncti consistunt. *Æli.* c. 25. *Arri.* p. 25.

Στοιχεῖν——qui rectâ serie in latitudinem dispositi, & æqualia à *Lochago* ad *Uragum* inter se servantes spatia consistunt. *Æli.* c. 25. *Arri.* p. 25.

Επικαμπὴς φάλαγξ, Lunam dimidiam referebat, alias retrorsum versus, dum media acies in hostem tendebat, aut vice versâ. *Æli.* c. 46. *Archæol. Græc.* l. 3. c. 6.

Υπερφαλάγγισις, intelligitur, cùm utroque phalangis cornu hostes circundamus. *Æli.* c. 49. *Arri.* p. 70.

Πύκνωσις, cùm acies rarior in spatium angustius contrahitur, secundùm longitudinem & latitudinem.

Πλαίσιον, dicitur phalanx, cùm ab omnibus lateribus acies instruitur figurâ oblongâ: cujúsque longitudo latitudinem superat. *Arri.* p. 69. *Æli.* c. 48.

Πλίνθιον, agmen, cujus figura quadrata est & æquilatera. *Æli.* c. 41. *Arri.* p. 69. *Plinthii* etiam oblongi meminit *Polyænus* l. 3. c. 10. § 7.

Επαγωγὴ intelligitur de continuâ serie armatorum, qui in eandem figuram alii post alios sunt dispositi; atque ità faciunt iter, ut frons agminis subsequentis ad *uragos* præcedentis pertineat. *Æli.* c. 35. *Arri.* p. 65, & 66.

Παραγωγὴ est, cùm tota phalanx incedit, ejúsque duces non secundum versus sed juga, vel à dextris incedunt (quæ dextra *paragoge* dicitur) vel à sinistris, & quæ dicitur sinistra. *Arri.* p. 66. *Æli.* c. 36.

Εν μετώπῳ ἄγειν, &c. exercitum rectâ fronte & benè compositâ ducere.

Εἰς δύο λόχους ἄγειν, agmen in versus duos dispositum ducere.

Κλίσις ἐπὶ δόρυ, inclinatio, sive motus in latus dextrum, *Arri.* p. 54. *Æli.* c. 24. dextris quippe hastas regere solebant.

3

Κλίσις ἐπ' ἀσπίδα, est ad sinistram conversio: quòd clypeum eâ manu tenebant, *Arri*. p. 54. *Æli*. c. 24.

Μεταβολὴ, est duplex conversio manum versùs eandem, quâ tergum miles eò convertit, quò priùs adspectum direxerat. *Æli*. c. 24. *Arri*. p. 53.

Εἰς ὀρθὸν ἀποδοῦναι, seu ἐπ' ὀρθὸν ἀποκαταστῆσαι, eò reverti, unde priùs sese moverat. *Æli*. c. 25. *Arri*. p. 57.

Ἐξελιγμὸς, erat exercitûs evolutio, in quâ singuli milites, alii post alios ordine incedentes à fronte ad tergum & vice versâ, necnon ab uno latere ad alterum migrabant. De evolutionum differentiâ, & modis quibus fiunt, vide *Æli*. c. 26, 27. & *Archæol*. *Græc*. l. 3. c. 6.

INDEX SECUNDUS,

IN QUO

RES MEMORABILES

EXHIBENTUR.

T

U

FINIS.

